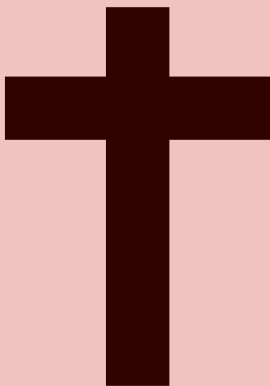

Kwaromp Kwapwe
Kare Kar

The New Testament in the Karkar-Yuri Language of Papua New
Guinea

Kwaromp Kwapwe Kare Kar
The New Testament in the Karkar-Yuri Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Karkar-Yuri long Niugini
Copyright © Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karkar-Yuri

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-01-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

7103f8db-88c2-5fec-8ac4-0edfac04e885

Contents

Matyu	1
Mak	99
Luk	159
Jon	263
Aposel	336
Rom	429
1 Korin	475
2 Korin	518
Galesia	548
Efesus	564
Filipai	580
Kolosi	591
1 Tesalonika	602
2 Tesalonika	611
1 Timoti	617
2 Timoti	630
Taitus	639
Filemon	645
Hibru	648
Jems	683
1 Pita	695
2 Pita	708
1 Jon	716
2 Jon	727
3 Jon	729
Jut	731
Érik Yéncép	735

Matyu Kumwimp Kwapwe Kare Kar Mekia Akwapnámp Kar

Matyu te ankwap e Livaino. Mao te Rom Gavmanén térieria takis sám̄p konám̄p aropono. Aenámp̄an wakmwaeK Jisaso man wumwirianánko, Jisasomp arop yakám̄pon.

Jisas narek pok tenánko, wakmwaeK 35 yopwar niamp arake fek, Matyu námokuráp arop fi Juda firampor máma buk kumwi nám̄pon. Juda firao Kraís koropea king yak naenámp̄ ke wae wonae fik nám̄prá ninik napan maok, Matyu 'Jisas te Mesaia támao, tá Judamp Kingono'rá yénképria kumwi nám̄pon. Mao takrá yénkép nám̄p te, wokwaeK profet fákáreao sériap kar sám̄prá, 'Oukoumwan te wae kare korop nám̄p'rá érik farákáp nám̄pon. Tá Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp̄ firan kápae kare wounápnám̄p kar farákáp nám̄pon.

Jisas Kraís yakám̄p fi mekamp appeyaenámp̄omp e

¹ Máma te Jisas Kraís yakám̄p fi mekamp appeyaenámp̄ono: Manénkir yakám̄p te Abraham. Tá am feknám̄p koropea Devit. Tá am fekampao Jisas Kraís koropám̄pon.

² Abraham te Aisakomp naropwar.

Tá Aisak te Jekopomp naropwar.

Jekop te Juda mwearoamp naropwar.

³ Tá Juda te Peres, Seramp naropwar. Am tárápyaromp éntupwar te Tamar.

Peres te Hesronomp naropwar.

Hesron te Ramomp naropwar.

⁴ Ram te Aminadapomp naropwar.

Aminadap te Nasonomp naropwar.

Nason te Salmonomp naropwar.

⁵ Salmon te Boasomp naropwar. Boasomp éntupwar te Rahap.

Boas te Obetomp naropwar. Obetomp éntupwar te Rut.

Obet te Jesimp naropwar.

⁶ Jesi te King Devitomp naropwar.

Devit te Solomonomp naropwar. Maomp éntupwar te wokwaeK Yuraiamp yupu yakám̄p.

⁷ Solomon te Rehoboamomp naropwar.

Rehoboam te Abaijamp naropwar.

Abaija te Asamp naropwar.

⁸ Asa te Jehosafatomp naropwar.

Jehosafat te Jehoramomp naropwar.

Jehoram te Usaiamp naropwar.

⁹ Usaia te Jotamomp naropwar.

Jotam te Ahasomp naropwar.

Ahas te Heseкаиamp naropwar.

¹⁰ Hesekaia te Manasamp naropwar.

Manasa te Amonomp naropwar.

Amon te Josaiamp naropwar.

¹¹ Josai te Jehoiakin ntia maomp mwearoamp naropwar.

Am ke fek táman Babilon mekamp ami koropea Israel fi éréképá tukupea Babilon mek fápákamánki kákapono.

¹² Tukupea am Babilon mek yakápap fekamp Jehoiakin Sealtielomp naropwar.

Sealtiel te Serubabelomp naropwar.

¹³ Serubabel te Abiutomp naropwar.

Abiut te Elaiakimomp naropwar.

Elaiakim te Asoromp naropwar.

¹⁴ Asor te Sadokomp naropwar.

Sadok te Akimomp naropwar.

Akim te Eliutomp naropwar.

¹⁵ Eliut te Eleasaromp naropwar.

Eleasar te Matanomp naropwar.

Matan te Jekopomp naropwar.

¹⁶ Jekop te Josepomp naropwar.

Josep te Mariamp poumarop.

Maria te Jisas sámpámpono. Man te 'Krais'rá sér i konapono.

¹⁷ Am te am kear ponankor Abraham feknámpia koropea King Devit yakámp fek te ankár fére-sámpramp kearono. Tá King Devit yakámp feknámpia ponankor koropea Israel fi Babilon mek tukupea fákapá yakáp nap te, ankár fére-sámpramp kearono. Tá Babilon mek fákapá yakáp nap te, ankár koropea Krais yakámp fek te, ankár fére-sámpramp kearono.

Josepo enselén nkemp kar

Luk 2:1-7

¹⁸ Maria Jisasén sámpámp kar te ará: Man Josepo sámp naenámpria kar yoroiafon. Aenapan maok, oukoumwan Josepént yak mo nángo, Yiki Kor Spirit yare mek ék nángo, Maria táráp yakánko nkeapon. ☆ ¹⁹ Maompor kar yoroinap aróp Josep te, yae-párak yakeanámp yupu sámp nae ri námp kwamp, pwar naeria. Aenámpao maok, Maria pwarápae antánoria, man yopor mo, sánánkar porokwe fek pwar naeria ninik. ²⁰ Josepo takrá ninikia kumuruk amprá yém nkenko maok, Kwaromp enselo Josepén sérrá, "Josep, Devitomp ou fekamp táráp e! Amo apápriaka amo sámp nanap yupu Marian pwar kwápono. Amo wawae! Am táráp Mariamp yare mek yak námp te Yiki Kor Spiritao sánk námpono. ²¹ Mao poumou-táráp sámp naenámpon. Am táráp sámpeanángo, amo

☆ **1:18:** Lu 1:27,35

maomp e 'Jisas' ri papampo. Am te arak naenámpon: Koumteouráp aropamp kwatae ninik tirá épériaka am fárákapan warko érékép naenámpon.” Enselo makrá sérimpono. ✧

²² Manénkir kar Kwaro náráp profetén ninik sánkánko, profet wawiaka arakrá sér, ²³ “Wawenke! Yupu oukoumwan énkirao, táráp yare yakea, poumou-táráp sámp naenámpono. Aenánko maomp e te 'Imanuelono'rá sér mwanaponno.” Am e fi te arakrianono: Kwaro nomont yak námpon. ✧

²⁴ Josepo am yém nkea pwarará fárámprá Kwar Tokwaeramp enselo man séri námpaok yupu wae fwap sámp. ²⁵ Aempao maok, mao te mént yáarak mo, akwapea Maria poumou-táráp sámpá yakánko, maomp e 'Jisas' ri papámp.

2

Ankwap fi mekamp mérnep aropao koropea Jisasén nkeap kar

¹ Herot king yakámp ke fek, Maria distrik Judia mekamp taun Betlehem mek Jisasén tankámp. Wae tank nánko, wakmwaek ankwap fi mekamp térmeramp paokop yurukuprá mér i konap arop fárákáp yámar aoknámp mwaeknámp taun tokwae Jerusalem mek aokaponno. Aokea maok, arakrá sér, ² “Táráp yink mapek sámpnap Juda firamp king te maok yakáne? Mao koropnámp ke fek yámar aoknámp mwaeknámp térme tokwae wourékam aok námpon. Aenánko yino man lotu mwaria korop námpon.”

³ King Heroto am kar wawiaka apápiaka kour me woukoup. Jerusalem mekamp koumteouráp aropao kor apápria kour me woukouriap. ⁴ Heroto pris tokwae fákáre, tá Israel mekamp lo yénkrá farákáp konap arop makiaka ponankor koupoukarea fákeyakrá turunkup, “Krais te mam némpouk korop naenámpono?” ⁵ Aeránko maok, am fárákapao man sérrá, “Judia mekamp taun Betlehem mek korop naenámpono. Profet wokwaek kar kumwimp kar makrá sénámpon, ✧

⁶ 'Judamp apár mekamp Betlehem e!

Juda mekamp am meknámp arop tokwae koropnap taunrént amo te e tokwaeráp karenono.

Nánkárap wakmwaek amo feknámp arop tokwae koropeaka onomp Israel fi taokeyaknámp arop yak naenámpon.’ ” ✧

⁷ Aerapo maok, Herot kánánkámp am koropnap mérnep aropan wumwiria fákeyakrá am fákáreran turunkrá, “Makár am térme tokwae korop námpono?” ⁸ Aeria maok, am fárákapan, yumo Betlehem mek tukupenkria tirá kérépria maok, sérrá, “Yumo tukupeaka am táráp fwapnae karia

oupouroukia nke kipo. Táte yumo nkea nap kwamp te, yumo koropea onan sénapo, ono kuri akwapeaka man lotu nanampono.”

⁹ Aeránko maok, kingomp kar wawiaka man pwarará wae tukup. Tukup napo, am térme tokwae manénkir yámar aoknámp mwaeknámp aokánko nkeap támao, mekia akwap nánko, wakmwaek tukup napo, táráp tanknámp nap fununként yámar mek yakámp. ¹⁰ Am fárákapao térme nkeaka warákára wae. ¹¹ Aea maok, nap mek yinkea, táráp ntiaka éntupwar Marian nkea maok, kwaráp torokomprá apárok me pékéria, am tárápan lotu. Aeria maok, am fákárerao paus aokor-aokoria maok, man mani tokwae fekamp ankank nénkap te gol, paura nánákáre yankap konap, sanda kwapwe kare, makia nénkapon. ✧ ¹² Takia napo maok, Kwaro am fárákan yémén sérrá, “Yumo te warko Herotonámpok tukup kwapon.” Makrá sérámpantá maok, am fákárerao ankwap mwae-porok námokuráp némpouk tukupapon.

Josepo táráp koumte éréképea Isip mek akwapámp kar

¹³ Takia tukupapo maok, wakmwaek Kwaromp ensel kumuruk yémén Josepén sérrá, “Herot te am táráp oupouroukia porokwap pap naereane. Amo fárámprá táráp koumte éréképrá Isip mek farákapea akwapae. Amo Isip mek yak napo, nánkár ono warko amwan sénanko, korop nanapon.” ¹⁴ Kwaro aerá séránko maok, Josepo ankár am kumuruk táman fárámprá táráp sérar éréképea Isip mek akwapá yakrá akwapea, Heroto wae sumpwi. ¹⁵ Am ke fekimp te Tokwae Karao profetomp top kor fek sérimp kar mént pwi námpono. Mao sérrá, “Onomp poumou-táráp Isip mek yak námp wumwi nanko, korop naenámpon.” ✧

Heroto séránko kápae kare tárápu fupukrá kákap kar

¹⁶ Heroto am yámar aoknámp mwaekamp mér tokwaeráp aropan, yumo Judamp kingén lotuia pwararea, warko koropea onan sér kipria yépék. Yépekrá yak nánko, námwan yankar séri nap wae méria yonkwae pwarámp. Mao am yámar aoknámp mwaekamp mér i konap aropan térme nkea sériap ke táman ninik. Aeria, arop ankwap fárákap Betlehem mek tirá kérépria maok sérrá, “Yumo tukupeaka Betlehem mek, tá am fekmwaek némp wonae fik yak námpan oupouroukrá, poumou-tárápu ponankor oukoumwan yinink yopwar monap fupukrá kákenke.” ¹⁷ Am tak nap te, Kwaro profet Jeremaian sánkámp karao kare korop námpono. Am te arakrá sérimpon:

18 “Wa napo, Rama mek éménka waeria yonkwae fi. Am te Resel náráp tárápuantá ém nánko, kounteouráp arop fárákap man yonkwae porokwe pap mwanap pourou mono. Waeman maomp tárápu te ankwap yiki yak mono, ponankor kar fupukrá kák naponu.” ✧

Josepo táráp kounte éréképea arákarrá koropámp kar

19 Wakmwaek Herot wae sumpwi tenánko maok, Kwaromp enselo kumuruk Josepén Isip mek yém sérrá, ²⁰ “Am arop fákáre táráp porokwap pap mwaria nap te wae surumpwi tenape. Amo fárámpará waráp táráp kounte éréképea warko arákarrá Israel fi mek akwapampo.” ²¹ Aenko maok, Josep wae fárámpará táráp kounte éréképara Israel fi mek tukupa-pono.

²² Josep Isip meknámp koropánko maok, arakrá sér, “Arke-laus te maomp naropwar Heroto apár Judia mek king yakámp éri mek warko mao king yakáne.” Makrá sérapo maok, Josep apápiaka ampok akwap mo. Aenko maok, Kwaro kumuruk Josepén yém sénámpantá maok, warko am feknámp distrik Galili mek akwapeaka, am mekamp taun Nasaret mek yak. ²³ Tá taknámp, profeto sériap kar mént pwi námpono. Mao sérrá, ‘Man te Nasaret mekamp aroprá mwanap’rá sérimpono. ✧

3

Ént mek nérrá kák konámp Jono farákápámp kar

¹ Warko wakmwaek arop ént mek nérrá kák naenámp Jon koropea distrik Judia mek arop yak mo apár mek yakrá kounteouráp aropan kar farákápria arakrá sér, ² “Yumo kwatae ninik te ankár younkwe mwae sirarrá Kwaronámpok koropenke! Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp te waeman wonae fik korop námpon.” ✧ ³ Am Jon te wokwaek Kwaro profet Aisaian ninik sánkánko sérimp arop támaono. Mao arakrá sér,

“Arop yak mo apár meknámp arop ankárankao

wumwia sérrá,

“Tokwae Karao korop naenámp mwae

nánapria fwapokwapenke!

Mao korop naenámp mwae kup korokorenámp

ékékérrá párapopenke!’ ”

✧ 2:18: Stt 35:19; Jer 31:15

✧ 2:23: Lu 2:39; Jo 1:45-46

✧ 3:2: Ais 40:3

⁴ Mao te waempyam kamel pwae fek yoroi napan yirimpea amore mek let fákáap te konámpono. Aeria mao te yao pwae mekamp tákár ntia éntu éntan saráp fárimpon. ⁵⁻⁶ Am ke fek táman kápae kare arop Jerusalem mekamp, tá kápae kare Judia mekamp, tá ént Jordan fik mwaekamp Jononámpok koropea náráp kwatae ninik farákáprá sénapo, Jono am arop fárákapan ént Jordan mek nérrá kákámpon.

⁷ Aeria Jono nke nánko, kápae kare Farisi fákáre ntia Sadyusi fákáre ént mek nér mwaria korop napo maok, mao am fárákapan sérrá, “Yumo kwatae kare arop yumo te tákam-ti kwatae niampon! Yumo yiráp kwatae ninik taki fákeyakápria ént mek néria napo, Kwaro yumwan yopor mo naenámpria nape? ⁸ Táte yumo yae-párák kare paokop nap fek kwatae ninik younkwe mwaek sirarrá Kwaronámpok korop nap érik yénnképano. ✧

⁹ Tá yumoku kok sérarrá, ‘Yino Abrahamomp ou fekamp tárápuara, yinan Kwar te yopor mo, fwap naenámp’ an mpwe kwapono. Aerá sénapan maok, ono yumwan sénampon: Kwaro yumwan wampwe kwaeri pwarará, fwap mapekamp máamá yumwi kápae karean Abrahamomp tárápu yororá kák naenámp. ✧

¹⁰ Ankomwar wae yao karámp naenámp nánapi yak námpono. Yao ponankor kwapwe kare ki tank mo i konámp te, kar-tokopea yaomwi mek épér mwanapono.

¹¹ Ono yumwan ént fek nérrá kák namp te, yumo wae kwatae ninik younkwe sinapan yénnkép námpon. Aeno arop wakmwaek korop naenámp te, yumwan Yiki Kor Spirit ntia yaomwi fek nérrá kák naenámp. Maomp kárákáre te onomp kárákáreran kámákár akwap námpon. Ono te apárok kánanke kare nampara, maomp su samp nanamp * pourou mo nampon. ✧ ¹² Mao námokuráp sabol yaek sayakrá wit yorokwaerá narek épér nánko, ouwirao tiri amwar poporokomprá, námokuráp wit kare wit koupoukour konap nap mek kákea pwarará, tiri te ankár torokwar mo i konámp yaomwi mek yank naenámp.”

*Jisas Jonomp yaeknámp ént mek anámpámp kar
Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34*

¹³ Aenánko am ke fek táman Jisas apár Galili pwarará ént Jordan mek akwap. Mao Jononámpok akwapea maomp yaeknámp ént mek anámp naeria. ¹⁴ Aenánko maok, nopok

✧ **3:8:** Ap 26:20 ✧ **3:9:** Jo 8:33-40; Ro 4:11-12 * **3:11:** ‘Su samp nanamp’: Arop tokwaeramp pukamp su fekamp paok aokoropea sámprámp tére kwatae te, maomp kwaporok tére konámp aropao saráp i konámpono. Jonomp ninik te ‘Jisas te Kwar Tokwae námpara, námo take pourouráp tére konámp aropamp yae ankore mek yak namp’rá sénámpon. ✧ **3:11:** Jo 1:33; Ap 1:5

Jono man taokarrá sérrá, “Nopok amo maok onan ént mek anámpá papae. Amo te mokopia ononampok korop naponó?”¹⁵ Tá nopok Jisaso man sérrá, “Fwapono. Amo ono sénampaok napo, Kwaro arop warko érékép naenámp ninik ponankor pwi yakano.” Aeránko maok, Jono wae Jisaso sénámpaok.¹⁶ Jisas wae ént mek anámpea koupour kar forokor tará aokrá kárak fek fokopeyakrá yámar mek nke nánko, yámar mek fákárámp akwap nánko, Kwaromp Yiki Kor Spirit ant yuri niamp arákarea ékia Jisasomp pourouk tank.¹⁷ Aenángo yámar meknámp arop kar niampao wumwiria sérrá, “Támáte onomp tárápono. Ono man warákár tokwaeria ono man nke namp te, kwapwe kare námpono.” ✧

4

Satano Jisasén poupwekápipi kar

¹ Am ke fek táman Satano Jisasén poupwekápanoria, Yiki Kor Spiritao Jisasén warámpea arop yak mo apár mek sakwapá pwar. ✧ ² Aenángo Jisas fir fár monámp yae te, yia wor fére-sámpramp yámar ntia kumur yakria, mao mwae touwe tokwae. ³ Aenángo man poupwekáp naenámp arop wae koropea sérrá, “Amo Kwaromp tárápao nap kwamp te, má tankápnámp yumwi má sénapo, pan arákár nánko fárae.”⁴ Aenángo maok, nopok Jisaso man sérrá, “Kwaromp Buk fek te arakrá sénámpon, ‘Fir támao mwar te aropan yiki yak sánk mono. Arop Kwaromp Kar sámp námpao maok, yiki yak sámp konámpon.’” ✧

⁵ Aerá sénánko, Satano warko Jisasén warámpá akwapea Kwaromp yiki kor taun tokwae Jerusalem mekamp lotu nap tokwae yumuntuk narekamp wi fek páte yakrá⁶ man sérrá, “Amo Kwaromp Tárápao nap kwamp te, amo apárok farkirékapae. Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon: ‘Mao náráp en sel fárákapan sénánko, amwan yaewourria, mao fwap amwan náráp yaek sampiká apárok pap napo, amwan yumwirao pu kwae mek párákap mo, fwapono.’” ✧⁷ Nopok Jisaso man sérrá, “Kwaromp Buk fek ankwap kar sénámpon: ‘Amo waráp Kwar Tokwae Karan poupwekápi kwapono.’” ✧

⁸ Tá warko Satano Jisasén warámpá pokea narek faonkwe tokwae fek yakria, apár fi tokwae ponankor ntia am mek yakápnámp ankank ponankor yénkria sérrá,⁹ “Amo onan kwaráp torokomprá me kor woukouprá lotu napo te, mámá kápae kare ankank máte amwan sánk nanampon.”¹⁰ Aerá sénánko, nopok Jisaso man sérrá, “Satan, amo nkwampok akwapae! Kwaromp Buk fek sérrá, ‘Amo ankár waráp Kwar

✧ **3:17:** Mt 12:18; 17:5 ✧ **4:1:** Hi 2:18; 4:15 ✧ **4:4:** Lo 8:5 ✧ **4:6:** Sng 91:11-12 ✧ **4:7:** Lo 6:16

Tokwae Kar ankárankan saráp loturia ankár maomp térean saráp téreampo'rá sénámpon.” ☆

¹¹ Aeránko maok, Satan wae Jisasén pwarará akwap nángo, ensel fárákap koropea Jisasén yaewouriapon. ☆

*Jisaso distrik Galili mek térerá akwapámp kar
Mak 1:14-15; Luk 4:14-15*

¹² Am ke fek Jisaso wa nángo, ‘Jonén kalabus mek fákápá pap nap'rá sénapantá, mao distrik Galili mek akwap. ¹³ Akwapea taun Nasaret mekia akwapeaka Kaperneam mek yak. Am Kaperneam te ént aokore fek apár Sebulun ntia Naptali fi yaknámp mwaeek yak námpon. ¹⁴ Mao tak námp te waeman Aisaia wokwaek sérinámp kar méntér pwi námpon. Mao sérrá, ¹⁵ “Sebulun fi ntia Naptali fi mwaeek

ént aokore fek akwapnámp mwaeak akwapea Jordan mek ankwap arop fárákapan distrik Galili mek kourap arop kirikip mek tankápria wae tokwae nke napon.

¹⁶ Am kourap arop fárákap sumpwi mwanap kirikip tokwae mek tankáp napo, am fárákapaonapok wae tokwae korop námpon.” ☆

¹⁷ Am ke feknámpia Jisas wae kar farákápria mao sérrá, “Yumo kwatae ninik wae pwarenke! Kwaro maomp firáp taokeyaknámp te wae wonae fik korop námpon.”

*Jisaso arop yiworaopwe éréképámp kar
Mak 1:16-20; Luk 5:1-11*

¹⁸ Jisaso ént Galili aokore firi akwaprá nke nángo maok, Saimon Pita ntia Andru mwear ént aokore mek umben sirarrá yak. Am arop yawor te takrá éntékam ti ko am fek mani sámp konepono. ¹⁹ Jisaso am arop yaworan sérrá, “Yumo onomp wakmwaek koropenke! Ono yumwan Kwaronámpok arop éréképá korop nenep yéncép nae.” ²⁰ Aeránko maok, am arop yawor kourap kar umben fekamp tére pwarará Jisasomp wakmwaek akwapepono.

²¹ Takia akwaprá ankwap ke fek nke nángo, Sebedimp táráp Jems ntia maomp nánae Jon, tá maomp naropwar Sebedi makia bot mek yakápria náráp umben me aompoprá fwapokwaprá yakáp. Aenapo Jisaso am arop yaworan wumwi nángo, ²² am arop yawor náráp bot ntia naropwar pwarará Jisasomp wakmwaek akwapepono.

*Jisas Kwaromp kar farákápria kápae kare aropamp pourou
fwapo-kwapimp kar
Mak 3:7-8; Luk 6:17-19*

²³ Mao akwapea Galili mekamp kápae kare némpouk mwaek yárákrá koumteouráp aropan lotu nap mek kar yénkrá farákáp. Mao Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp Kwapwe Kare Kar farákápria, arop fárákapamp pouroukamp nkwakwe make touwe fwapokwaprá kákámpon. ²⁴ Mao takrá térenámp kar sérarrá tukupea apár Siria mek mwaekamp ponankor némpouk. Aenapo maok, am mekamp kápae kare arop nkwakwe make touwe sámpnap arop, tá pourou mek touwe tokwae sámp nap arop, tá kwatae-aropao pourou mek noumpoukoup námp, tá arop apárok piká párákaprá kour me woukoupa wae konap arop, tá kour ponankor surumpwinámp arop fárákap, am ponankor Jisasomp wonae fik éréképá korop napo, Jiaso am fárákan fwapokwaprá kákámpono. ²⁵ Aenánko kápae kare koumteouráp arop Galili mekamp, tá Dekapolis mek mwaekamp, tá Jerusalem mekamp, Judia mek mwaekamp, Jordan ankwapmwaek fik mwaekamp, am fárákap nke mwaria Jisasomp wakmwaek tukupapon.

5

Jiaso faonkwe wi feknámp farákápámp kar

¹ Jiaso am kápae kare koumteouráp arop táman nkea ankwap faonkwe fek poká tank nángo, mao éréképá yárák i konámp arop fárákap maonámpok korop. ² Aenapo, Jiaso am fárákan arakrá sér,

Kwaro ourour nénk naenámp kar

³ “Am arop fárákap, Kwaromp ninikan mér mwanámp pwi moianrá ninik napan te, Kwaro ourour nénk naenámp. Mao te Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp mek yakáp mwanapon.

⁴ Tá arop fárákap éménkrá yakáp napan te, Kwaro ourour nénk naenámp. Am ourour te ará: Mao fwap am fárákapamp ninik kwapwe karerá kák naenámp. ✧

⁵ Arop fárákap námokuráp e anámprá sánánkar yakáp i konapan te, mao ourour nénk naenámp. Am ourour te ará: Mao ‘Am fárákan kápae kare ankank nénk nanamp’rá sérinámp ti mwanapon. ✧

⁶ Arop fárákap Kwaromp ninikaok akwap nae kar kikiankria fir fánae kar námp niamp, tá éntan níkip námp niamp námpan te, Kwar ourour nénk naenámp. Am ourour te ará: Mao am fárákapamp ninik mek pwirá kák naerámpon.

⁷ Tá arop fárákap arop ankwap fárákan aropomp napan te, Kwaro ourour nénk naenámp. Am ourour te ará: Mao nopok am fárákan aropomp naerámpon. ✧

⁸ Arop fárákap maomp ninik yiki kukarrá yakáp napan te, Kwaro ourour nénk naenámpon. Am ourour te ará: Am fárákap fwap man nke mwanapon. ✧

⁹ Arop fárákap arop ankwapao yoporrá yorowar napo, taki kwaponoria yonkwae porokwe pap napan te, Kwaro ourour nénk naenámpon. Am ourour te ará: Mao am fárákapan ‘Yumo te onomp tárápuno’rá sénaenámpon.

¹⁰ Arop fárákap yae-párak kare ninikaok tukup nap fek, aropao touwe kwatae sánk napo te, Kwaro am fárákapan ourour nénk naenámpon. Am ourour te ará: Am fárákap te Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek yakáp mwanapon. ✧

¹¹ Táte arop fárákapao yumwan nke napo, yumo ononampaok napo, am fek yumwan wouroump kar sérarrá yumwan sámpá yampourourá, nkwakwe make kwatae kar kwekárrá sérar napo te, Kwaro yumwan ourour nénk naenámpon. ✧

¹² Yumo fwaponno, yonkwae kárámprá warákárrá yakáp kip. Yumo nopok sámp mwanap ankank tokwae te yámar mek tank námpon. Yumwan am tak nap te, wokwae profet fákáreran mékir sámpá yampourouiap táman napon.” ✧

‘Jisasomp firáp arop oukwe ntia wae niamp’rá sénámp kar Mak 9:50; Luk 14:34-35

¹³ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo onan éntér papnap arop fárákap yumo te oukwerao napenámp niampon. Aeno táte oukwe nape konámp pwar nánko te, nomo mokopianánko am oukwe warko nape naenámpon? Taknámp oukwe te warko nape naenámp pourou mo námpara, arop fárákapao apárok wakár-sitenapo, arop am fek pumpur i konapono.

¹⁴ Yumo te apárokamp wae niampon. Némp narek faonkwe wi fek yak námp te, am fekamp yaomwi wae te mek wouroumpeyak mo i konámpon. ✧ ¹⁵ Tá arop lam pounkouroupea te, tap woukwapá pap mo i konapon. Ankár narek kákánar fek páte napo, am nap mek yakápnap arop fárákapan wae sánk konámpon. ✧ ¹⁶ Táte taknámp yiráp waerao kor koumteouráp arop nke nap fek wae kwapwe nánko, am fárákapao yumo kwapwe kare ninik nap nkea am fárákap fwap yámar mek yaknámp yiráp Naropwaromp e narek sampok mwanapono.” ✧

Kwaromp lo kar

¹⁷ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo te ono lo ntia profet fákáreramp kar sámp-sinaeria ék nampan mpwe kwapono. Ono te am táman tirá épér mono. Ono korop namp te pwi kare pap nanampria korop nampono. ✧ ¹⁸ Ono yumwan

✧ 5:8: 1 Jo 3:2-3 ✧ 5:10: 1 Pi 3:14 ✧ 5:11: 1 Pi 4:14 ✧ 5:12: Je 1:2

✧ 5:14: Jo 8:12 ✧ 5:15: Mk 4:21 ✧ 5:16: Jo 3:21; Ef 5:8-9; 1 Pi 2:12 ✧ 5:17:

Ro 3:13

kare kar sénampon: Nánkáráp mokopia yámar ntia apár pwar námpon kor, lo kar ankwap kánanke moyak mono. Ankár lo te taki yakrá akwapea am kápae kare ankank loao sénámp korop naerámpon. ✧ ¹⁹ Aeno táte arop lo kar ankwapmwaek kánanke wae sir konámpao, arop ankwapan kor, take pourouráp ninik fek yénk námp te, maomp e te Kwaromp firáp arop yakáp nap mek te kánanke kwarok námpon. Aeno arop lo karwaokria, kounteouráp aropan kor 'Mántwaokenk' ria farákáp námp te, maomp e te Kwaromp firáp arop yakáp nap mek tokwae kari yak námpon. ✧ ²⁰ Ono waeman yumwan sénampon: Yiráp Kwaromp karwaok ninik kwapwe, lo yénk i konap arop ntia Farisi fákáreao i konap ninikan kámákár akwap mo námp te, yumo Kwaromp firáp mek yakáp mwanap pourou mo karenono.” ✧

Arop ankwapént kar fwapokwap i konap kar

²¹ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Am lo kar wokwaek yiráp appeyaenáp sámpap te yumo wae wawi naponno. Am te arakrá sénámpon: Amo arop sámp-wouroump kwaponno. Tá arop ankwapao arop sámp-wouroump námp te, mao te ankár kot naenámpon. ✧ ²² Aeno ono yumwan sénampon: Arop náráp ankwapnápén yoporíanámp te, mao te kot naenámpon. Tá arop ankwap náráp ankwapnápén wouroump kar sénámp arop te, mao te Juda Kaunsil fákáre ou mek kot naenámpon. Tá arop ankwap ankwapao pwarápae tokwae sámp naenámpon kar sénámp te, Kwaro man yaomwi mek sinaenámpon. ✧

²³ Ae naenámpara, amo waráp ofa lotu nap tokwae mek Kwarén sánk naeria sakwap napao, amo waráp ankwapnáp amo maninapan ninik tokwaenámp ninik nap kwamp te, ²⁴ amo ankár waráp ofa alta wonae fik pátará, manénkir akwapea waráp ankwapnápént amo aminap kar fwapokwapampo. Amo fwapokwapia pwarará maok, amo warko akwapea waráp ofa Kwarén sánkampo. ✧

²⁵ Táte arop ankwapao amwan kot naeríanánko te, yumo oukoumwan mwaeak akwap nep fek táman amo koupour méntér kar fwapokwapampo. Takria amwan am aropao kot i konámp aropamp yaek pap nánko, kot i konámp aropao amwan plismanomp yaek pap nánko, amwan plismano yae-souwe fákapea kalabus nap mek papantáno. ²⁶ Ono amwan kare sénampon: Amo ankank ponankor manénkir nopok sánk moia te, amo kalabus nap te pwar akwap mono.”

✧ **5:18:** Lu 21:33 ✧ **5:19:** Je 2:10 ✧ **5:20:** Mt 23:3; 2 Ti 3:5 ✧ **5:21:** Kis 20:13 ✧ **5:22:** Je 3:6; 1 Jo 3:15 ✧ **5:24:** Mk 11:25

'Poumarop ankwapamp yupu nkea kikianki kwapono'rá sénámp kar

Mak 10:11-12; Luk 16:18

²⁷ Tá Jisaso ankwap kar sérrá, “Ankwapamp yupurént, poumaropént kokopori kwapono'rá sénámp te wae wawi napon. ☆ ²⁸ Táte ono yumwan sénampon: Arop ankwapao yupu ankwapan yi fek saráp nkea, man kikiank námp te, waeman maomp ninik mek te wae méntér kokopor námpon.

²⁹ Takria te, waráp yirao amwan kwatae ninik mek sámpá akwap nánko te, amo ankár am yi wurukupea sirampo. Yae-párak am taknámp pourou ankwapmwaek moyak nánko, amo fwap waráp pourou ponankor yaomwi mek pik mo naenámpmon. ³⁰ Táte amo waráp yae-párak mwaek yae koránánko, kwatae ninik mek piká párapap nap kwamp te, amo ankár am yae kor karámp-tákapea sirampo. Am pourou ankwapmwaek ták-sirarea napo maok, fwap waráp pourou ponankor yaomwi mek pik mo naenámpmon.”

'Arop yupu pwar kwapono'rá sénámp kar

³¹ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Wokwaek te arakrá sér i konapono: ‘Arop ankwap náráp yupu pwar naerámp kwamp te, ankár am yupu pwar konap pepa kumwia man sánkea pwar naenámpmon.’ ☆ ³² Aenámpan maok, ono yumwan sénampon: Aropao náráp yupu arop ankwapént kokopor mo námpan kwaporok pwar nánko, akwapá ankwap nap mek tank námp te, am arop támao nánko, am yupu poumou nap mek tank naenámp lo kwe-pwararea kokopor námpon. Tá taknámp, arop ankwap poumaropao pwate nánko yaknámp yupu sámp námp te, mao kor poumou nap mek tanknámp loan kwe-pwararea kokopor námpon.”

'Narekamp ankankráp'rá séri kwapono

³³ Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Tá ankwap kar appeyaenáp fákáreráo sámpap yumo wokwaek wawi nap te ará: ‘Amo ankwap ankankan “Kare kar narekamp ankankráp tak nanamp”rá sénap kwamp te, kwekária pwar kwapono. Amo ankár Kwar Tokwae nke námp fek am sérinapaok taknámp karampo.’ ☆ ³⁴ Aean maok, ono yumwan sénampon: Yumo ‘Narekamp ankankráp'rá séri kwapono. Ankár mo karon. Yumo kar ankwap fou e séria ‘Yámar me’ séria, am fek fou e séri kwapono. Am te Kwaro am fek tank námp támaono. ³⁵ Yumo ‘Mámá apár’ séria, am fek fou e séri kwapono. Am te Kwaro tankria am fek pu pátea tank námp támaono. Tá yumo ‘Taun Jerusalem’ séria, am fek fou e séri kwapono. Am Jerusalem te King Tokwaeramp taun nono. ³⁶ Tá amo

waráp yépe kor séria am fek fou e séri kwapono. Am te amo me pwae ankwap wupwi pap, tá yákáre pap nanap pourou mono. ³⁷ Aeno am take pourouráp kar farákáp nap te, Satano nénk námpon. Yumo ankár ‘Yeno’rá sér, tá ‘Mono’rá sénap te, wae támaono.” ✧

‘Yumwan napo te, nopoki kwapono’rá sénámp kar

Luk 6:27-31

³⁸ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Wokwaek arop fárakapao arakrá séráp yumo wae wawiapon: ‘Arop ankwapao waráp yi porokwapá koraokop nánko te, nopok kor am aropamp yi porokwapá koraokopampo. Tá arop ankwapao waráp yu kor porokwapá kirikip napo te, nopok kor am aropamp yu kor porokwapá kirikipampo.’ ✧ ³⁹ Aerá séri napan maok, oukoumwan te ono yumwan sénampon: Arop yumwan kwatae sokoro napo te, nopoki kwapono. Arop ankwap waráp wapra kor fek porokwap nánko te, amo ankár sámp-arákarrá ankwapmwaek wapra kor sánkampo. ✧ ⁴⁰ Táte arop ankwap amwan kotria waráp siot sámp naeria nánko te, amo waráp saketan kor man sánkampo. ✧ ⁴¹ Táte ami mekamp arop ankwapao amwan, náráp kápae sámpea, mwae kup ankárkamp kilomita fek akwapaeria kárakáre nánko te, amo ankár méntér akwapea mwae kup anánk kilomita fek yarakampo. ⁴² Táte arop ankwap amwan ‘Ankank sápaerá sénánko te, amo ankár man sánkampo. Táte arop ankwap ‘Amwan nánkár nopok sánk nanampan sápaerá sénánko te, man monoria younkwe sánk kwapono.”

Yopor aropan nouroup i konap kar

⁴³ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Wokwaek arop fárakapao arakrá séráp te yumo wae wawi napon: ‘Amo ankár waráp nouroupén saráp warákárria waráp yopor aropan te kokwarokampo.’ ✧ ⁴⁴ Aerá sériapan maok, oukoumwan te ono yumwan sénampon: Yumo ankár yiráp yopor aropan kor nouroupria, yumo ankár am arop fárakap yumwan sámpá yampourou nap ‘Man yaewourampo’ ria Kwarén sér kipo. ✧ ⁴⁵ Takria maok, yumo te yiráp yámar mek yaknámp Naropwaromp tárápu kare yakáp mwanapon. Mao te kwatae aropan kor yaewour, tá kwapwe kare aropan kor yaewourria yámar yokwap naenámpria narek pap námpon. Tá yae-párak karenap aropan kor yaewour, tá yae-párak monap aropan kor yaewourria warákam sámp-kérép konámpon. ✧ ⁴⁶ Táte yumo arop yumwan nouroup napan saráp nouroup nap te, yumo am fek nopok apae sámp mwanapon? Takis

✧ 5:37: Je 5:12 ✧ 5:38: Kis 21:24 ✧ 5:39: Lu 6:29; Jo 18:22-23; Ro 12:17-19

✧ 5:40: 1 Ko 6:7 ✧ 5:43: Lo 23:6 ✧ 5:44: Lu 23:34; Ap 7:60; 1 Ko 4:12-13; 1

Pi 3:9 ✧ 5:45: Ef 5:1

sámp konap arop fárakapao kor * waeman tak i konapon.
 47 Táte yumo yiráp ankwapyaenápén saráp ‘Gude’rá sénap
 te, yumo apae ankank fek arop ankwap fárakapamp ninik
 kwapwe kámákár tukup napon? Kwarén mér monap arop
 fárakapao kor waeman tak i konapono. 48 Yumo ankár yámar
 mek yaknámp yiráp Naropwar yae-párak kare yak námpnámp
 taknámp yumo kor yiráp ninik mek yae-párak kare yakáp
 kipo.” ✧

6

Arop ankwapan yaewour i konap ninik

1 Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo mér kipo: Yumo
 aropao ‘Náráp kwapwe kare ninik nkeanápono’ ria, mao érik
 nke nap fek saráp arop yaewouri kwapono. Yumo takria
 te, yiráp yámar mek yaknámp Naropwaromp yaekamp nopok
 sámp mono. ✧

2 Táte amo ankank monámp aropan ankank sánk naeria
 te, am ‘Námo ankank nénk namp koropá nkeanápono’ ria
 karmékir sérarrá yáraki kwapono. Am te kwekár i konap
 aropao lotu nap mek mwaek, tá mwae kupuk mwaek
 takrá paokop i konap niampono. Am fárakap tak nap
 te arop fárakapao náráp kwapwe kare ninik nkea náráp e
 sákup mwanapria napon. Ono yumwan kare kar sénampon:
 Taknap arop fárakap te waeman nopok kor sámp nap
 támaono. Kwaro man ankwap mént tapokwap mono. ✧

3 Táte amo ankank monap arop fárakapan yaewour nae
 nap kwamp te, waráp yae-mánkwan mwaekamp yae te yae-
 párák mwaekamp yaerao sánk námp te mér naeane. 4 Tak
 napo maok, waráp aropomprá tére nap sánánkar mek yak
 naenámp. Waráp Naropwar te ankank mek yak námp nke
 konámpara, mao fwap nopok amwan sánk naenámp.” ✧

Kwarén kar toropwap mwanap kar

Luk 11:2-4

5 Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo Kwarén kar
 toropwap mwaria te kwekár arop fárakapao i konapnámpi
 kwapono. Am fárakap te aropao ‘Námwan nkeanápono’ ria
 lotu nap mek, tá arop koupoukour konap nap mek yakáprá
 Kwarén kar toropwap mwar kar kikiank i konapono. Ono
 yumwan kare kar sénampono: Am arop fárakap oukoumwan
 waeman nopok sámp napono. ✧ 6 Aeno amo waráp Narop-

* **5:46:** ‘Takis sámp konap arop’rá sénámp te, Juda arop fárakap Rom firamp
 ninikaokria am fek mani sámprá, tá náráp arop firamp yaekamp takis sámp napao
 maok, ankwapmwaek te námoku mwanámpria sámp konapono. Am fárakapan te
 Juda firao ‘Kwatae ninikráp arop’rá sér i konapono. ✧ **5:48:** Lu 6:36; 1 Pi 1:15-16
 ✧ **6:1:** Mt 23:5 ✧ **6:2:** Mt 25:37-40 ✧ **6:4:** Kl 3:23-24 ✧ **6:5:** Mt 23:5; Mk
 11:25; Lu 18:10-14

war Kwarén kar toropwap naeria te, amo ankár waráp nap aokore mek youmpea ménki kéri pwatea waráp Naropwar mek yaknám man kar toropwapampo. Waráp Naropwar te ankank mek yak nám nkea mér námpara, amwan fwap nopok sánk naenámpon.

⁷ Nánkár yumo kar toropwapria te kwaporok kápae kare kar mwar tokwaeri kwekár kwarén lotu i konap arop fárákapao i konap niamp fek séri kwaponono. Am fárákap te ‘Yino kápae kare kar sénánko maok, Kwaro yinan fwap am ankank sáp naenám’rá ninikria ni konaponono. ⁸ Yumo te am fárákapao i konap ninikaok tukup kwaponono. Yumo oukoumwan Kwarén sér mo nap fek, yumo monap kápae kare ankank te mao wae méri yak námpon. ☆

⁹ Yumo ankár arakrá kar toropwap kip: ‘Yámar mek yak konám yinomp Naropwar e! Waráp e te ankár yiki kare yakano.

¹⁰ Tá waráp firáp taokeyaknap ke ankár koropano.

Waráp térenap arop yámar mek waráp ninikaok tukup napnám taknám, yino kor ponankor apárok mapek ankár waráp ninikaok tukup mwanámponono.

¹¹ Amo yinan mámá yae fek fir fár mwanám pwi naenám sámpampo.

¹² Yino yinan aropao kwatae napo, maomp kwataenap ninik nik mo, pwar námpnám taknám, amo kor yino amwan kwatae ninik nám nik mo pwarampono. ☆

¹³ Amo yinan mokop nap nke naerianám ankank kwatae mek párapop kwaponono. Amo yinan Satanomp kwataenám ankank mekamp éréképrá fwapnae mwae párapopampo.’ ☆

¹⁴ Yumo wawenk! Yumo arop ankwap fárákapao yumwan napo te, yumo am fárákapamp kwataenap ninik nik mo pwar kip. Yumo tak napo maok, yumo yiráp yámar mek yaknám Naropwarén kwatae niniki napan kor, mao am tirá épéria nik mo pwar naenámpon. ¹⁵ Aeno táte yumo arop ankwap fárákapao yumwan napo, maomp kwatae ninik nik mo pwar mo napo te, yiráp Naropwaro kor yumo man kwatae ninik nap tirá épéria nik mo pwar mo naerámponono.’ ☆

Kwarén sér mwanap ke fek fir wuri konap kar

¹⁶ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo Kwarén fwapnae karia sér mwaria fir wuri nap kwamp te, kwekár aropao i

☆ **6:8:** Mt 6:32 ☆ **6:12:** Mt 18:21-22 ☆ **6:13:** Lu 22:40; Jo 17:15; 2 Te 3:3

☆ **6:15:** Mk 11:25-26; Je 2:13

konap niampia paokopi kwapono. Am fárákap te ‘Nomwan arop fárákapao “Fír wuri napon” rá wuri nkea méranápono’ ria éntupia me pwae fárákap moitea paokop i konapono. Ono yumwan kare kar sénampon: Am taknap arop fárákap te aropao waeman oukoumwan am aropamp e sámpea narek sampok napo, nánkár Kwaro maomp e narek sampok mono. ✧ ¹⁷ Aeno yumo Kwarén sér mwaria fir wuri nap kwamp te, yumo ankár warákárnámp aropamp yimetáp niamp fek paokop kip. ¹⁸ Yumo tak napo maok, arop fárákapao kor yumo fir wuri nap am wuri nke mo mwanapon. Yiráp Naropwar mek yak námp mao mwar fwap mér námpara, ankank mek yak námpan nkea nopok sánk naenámpon.”

‘Ankank kénki kwapono’rá sénámp kar

Luk 11:34-36; 12:33-34; 16:13

¹⁹ Tá Jisaso ankwap kar sérrá, “Yumo mámá apárok mapek yiráp kwapwe kare ankank kénkrá kákrá yakápi kwapono. Mámá apár mek te sárárao fánánko, tá sorok woukouria turupwi konámpono. Tá arop ankwap fárákap nap far párampea ankank oukun ti konapono. ✧ ²⁰ Aeno yumo yumokuráp ankank kwapwe kénkrá kák mwaria te, yámar mek maok kénkrá kák kipo. Yámar mek te sárár ntia sorokao ankank fépéránko, turupwi mo, tá oukun aropao kor nap far párampeaka, oukun ti mo, fwapono. ²¹ Am waráp kwapwe kare ankank yaknámp némpouk te, waráp ninikao kor am némpouk yak naenámpon.” ✧

Arop pourou mek wae pouri yak naenámp kar

Luk 11:34-36

²² Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yi te pourou mekamp lam niampon. Táte waráp yi kwapwe kare námp te, waráp pourou ponankor wakor wae niampon. ²³ Aeno táte waráp yi kwatae námp te waráp pourou ponankor kirikip námpon. Aenámpara, táte waráp pourou mek yaknámp lam kirikip nánko te, am kirikip akwapea tokwae kar naenámpon.”

‘Arop ankárankao mani térerént Kwaromp tére naenámp mono’rá sénámp kar

Luk 12:22-31

²⁴ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Arop ankárankampao anánkaopwe arop tokwaeramp tére naenámp mono. Mao am takria te, ankwap arop tokwaeran kokwarokria, ankwapan saráp warákár naerámpon. Tá ankwapamp karwaokria ankwapan younkwe sánk naeria námpon. Yumo te Kwaromp yae ankore mek yakáprá, maniamp yae ankore mek méntér yakáp mwanap pourou mono.

²⁵ Aenámpara, ono yumwan sér rae: Yiráp pourouan ninik tokwaeria ‘Nomo fir te apae fár mwareano, maokamp ént fár mwareano?’rá séri kwapono. Tá yiráp pourouk waempyam yirir mwanapan ninik tokwaeria ‘Maokamp waempyam sámpea yirir mwareano?’rá séri kwapono. Yiráp yiki yakáp nap te waeman firan kámákár akwap, tá yiráp pourouao kor waempyaman kámákár akwap námpon. ✧ ²⁶ Yumo antan nkenke. Mao te yopwar mek fir yoro moria, fir nap mek tirá koupoukour mo i konapono. Ae konapan maok, yiráp Naropwar yámar mek yak námp mao támao am antan fir nénk konámpono. Aeno arop yumo te tokwae karara, Kwaro yumwan waeman mér námpon. ✧ ²⁷ Tá yumo mekamp te wa taknámp ninik tokwae fek fwap námokuráp yiki yak naenámp ankwap ke kirimprá pap naenámp? Am te tak mwanap pourou mono.

²⁸ Yumo apaeritea waempyam ankankantá ninik tokwae rap? Yumo yao fu émémi ‘Mokope pourouráp yakáp nap’rá nkenke! Mao te térea waerá waempyam wour mo i konapon. ²⁹ Aeno ono yumwan sénampon: Wokwaek Solomono kápae kare mopor kákámpan maok, maomp mopor te am yao fu kwapwe kare niamp take mono. ✧ ³⁰ Yao fu oukoumwan yopwar mek yakeanámp te, oumpouran arop fárákapao am fárákapea yaomwi mek sir mwanapono. Am yao fu mwar wuriman, Kwaro mopor kwapwe pap konámpon. Aeno yumo koumteouráp arop yiráp mér te kánanke kwarokono. Yumo fwapia mérenke: Yumo yiráp yirir i konap ankank mo námpan kor, Kwaro fwap yumwan taokeyak naenámp. ³¹ Yumo te ninik tokwaeria arakrá séri kwapono, ‘Nomo fir apae fár mwareano, ént apae fár mwareano, waempyam yirir mwareano?’rá niniki kwapono. ³² Am te Kwarén mér monap arop fárákapao yonkwae sékerrá kápae kare ankankantá takrá oupourouk i konapono. Aeno yiráp Naropwar yámar mek yak námp te yumo ankár am kápae kare ankank fwap takrá ti mwanapria méri yak námpon. ³³ Aenámpan maok, Kwaro náráp firáp taokeyak konámp ntia maomp yae-párak kare ninik te manmékir oupouroukia nke kipo. Yumo tak napo maok, nánkár mao fwap yumwan am kápae kare ankankan kor nénk nae-námpon. ✧ ³⁴ Aenámpara, yumo oumpouran mank te ninik tokwae kwapono. Oumpouran mank te nánkár oumpouran táman ninik mwanapono. Yumo oukoumwan mámá yae fekamp yumonapok koropnámp ninik tokwae te mámá yae fek saráp támaono.”

✧ **6:25:** Fl 4:6; Hi 13:5; 1 Pi 5:7 ✧ **6:26:** Lu 12:6-7 ✧ **6:29:** 1 Kin 10:23

✧ **6:33:** Sng 37:4,25; Lu 18:29-30; Ro 14:17

7

'Arop ankwap fárákapan yurukupi kwapono'rá sénámp kar

¹ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo te arop ankwapao kwatae ninik námpan yurukupia man ‘Mao te kwataenámp’ ria wouroumprá séri kwapono. Yumo takia napo te, yumwan kor Kwaro yurukupia ‘Kwataenap arop’rá sénaeane. ✱ ² Yumo mokope pourouráp ninik fek arop ankwapan yurukupia yoporia napo te, Kwaro kor yumwan take pourouráp fek yurukupia yopor naeane. Yumo aropan mokope pourouráp ninik feki nap te, ankár take pourouráp ninik puri fek Kwaro yumwan yurukup naenámp. ³ Amo mokopia waráp ankwapnápomp yi mekamp tiri kánanke nke napao maok, amokuráp yi mek yaknám yao kárakére nik mo rape? ⁴ Amo mokopia fwap waráp yi mek yao kárakére yak nánko, waráp ankwapnápén sérrá, ‘Ono waráp yi mekamp tiri sámp-sinae’rá sénanapon? ⁵ Amo tak nap te, amo kwekár i konap aropono! Manénkir te amo ankár waráp yi mek yaknám yao kárakére tokwae sámp-sirampo. Takitea maok, amo wakmwaek fwap énoukoup karia waráp ankwapnápomp yi mekamp tiri kánanke sámp-sinanapon.

⁶ Yumo yiki kwapwenám ankank te asan sánk kwapono. Tá yumo yiráp anani kor kwapwe kouan sánk kwapono. Takria mao am anani kor pumpuri fápákárápria tákakarrá yumwan youroukweantáno.”

*Kwaro nomo sénámp karan wawia yaewour naenámp ninik
Luk 11:9-13*

⁷ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo ankank moria Kwarén kar sénapo, mao yumwan am monap ankank fwap sánk nae-námpon. Yumo ankár ankank sámp mwaria, térerá oupouroukria maok, yumo fwap nke mwanapon. Yumo ankár ménki fek poporokwap napo, Kwaro yumwan ménki kik-pwar naenámp. ✱ ⁸ Am te apae riteanápe, kápae kare arop wa mokop Kwarén kar toropwap nap te, wae fwap ankank ti konapon. Arop ankank sámp naeria oupourouk námpon te, fwap am ankank nke konámpon. Arop ménki fek poporokwap nánko te, Kwaro man ménki kik-pwar nae-námpon. ✱

⁹ Táte arop ankwapamp tárápao naropwarén ‘Pan sápaé’rá sénánko te, fwap yumwi sánk naenámp nie? Mono. ¹⁰ Táte tárápao naropwarén sérrá, ‘Éntékam sápaé’rá sénánko te, tákam-ti sánk naenámp nie? Am táman kor mono! ¹¹ Ae konapara, táte yumo kwatae ninikráp arop fárákap wuriman yiráp tárápan kwapwe kare ankank kwaporok sánk napara, am táman mér

kipo: Yiráp Naropwar yámar mek yak námp te fwap man kar toropwapnap aropan kwapwe kare ankank nénk naenámp. ☆

12 ‘Arop námwan yaewouranápono’ ria ninik i konámp taknámp, yumo kuri arop ankwapan kor tak kipo. Mámá te Kwaromp lo kar fi kor, tá profet fákáreráo sériap kar fi támaono.” ☆

‘Yiki yakáp mwanap mek youmpnámp ménki kánanke’rá sénámp kar

Luk 13:22-24

13 Tá Jisaso ankwap kar sérrá, “Yumo te ankár kánanke kwarok ménki páraok tukup kipo. Aeno yaomwi mek pik mwanap mwaek akwapnámp mwae kup te yinkae tokwaeno. Aenánko kápae kare koumteouráp arop am mwaek tukup napon. 14 Aeno yiki yakáp mwanap mwaek akwapnámp ménki te kánanke kwarokia mwae koukounkour napon. Aenánko, ankákárank koumteouráp aropao mwar am mwae kup oupouroukia nke konapon.” ☆

Nomo ankár kwekár profetén mér mwanámp kar

Luk 6:43-45; 13:24-27

15 Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo te kwekár profetén mér kip. Am fárákap te sipsip yipi yiriria yumonapok korop napao maok, mek te yao pwae mekamp as kwatae kare niampono. ☆ 16 Aenapara, yumo fwap maonap ninikan nkea, mao te profet kare ni mo nierá yurukup mwanapon. Arop te fwap wain ki wiráp paok arák fekamp kánánkap mwanap nie? Ae te arop fwap kwantae ki káre apwar pwae fek tank nánko kánánkap konap nie? Am te mono. ☆ 17 Tá taknámp kwapwe kare yao te kwapwe kare ki tank konámpon. Tá kwatae yao te ki kwatae tank konámpon. 18 Kwapwe kare yao te kwatae yao ki tank mo i konámpon. Tá kwatae yao te kwapwe kare yao ki tank mo i konámpon. 19 Kápae kare yao kwapwe kare ki tank mo i konámp te, arop fárákapao karrá tokopea yaomwi mek yank i konapon. ☆ 20 Ae konapara, yumo te kwekár profet fákáre mao námokunap ninik aran yumo fwap mér mwanapon.

21 Yumo sérrá, ‘Náráp Tokwae Kar, náráp Tokwae Kar!’rá sér i konap koumteouráp arop, Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek te ponankor tukup mwanámpan mpwe ninik mwanape. Onomp Naropwar yámar mek yaknámp maomp ninikaok tukupnap arop fárákapao mwar, Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek tukupá yakáp mwanapon. ☆

☆ 7:11: Je 1:17 ☆ 7:12: Lu 6:31; Ro 13:8-10 ☆ 7:14: Jo 10:9; Ap 14:22

☆ 7:15: Ap 20:29; 2 Pi 2:1 ☆ 7:16: Je 3:12 ☆ 7:19: Jo 15:6 ☆ 7:21: Lu

6:46; Je 1:22,25

²² Nánkár am Kwaro aropan yurukupnámp yae fek kápae kare arop onan sérrá, ‘Tokwae Kar, Tokwae Kar, yino waráp e fek profet tére námpon. Tá waráp e fek yino kwatae arop yéféperá kérépámpon. Tá waráp e fek yino kápae kare kárákáre tokwae yororoimpon.’ ²³ Aerá sénapo, ono am ke fek am fárákapan érik arakrá sénanampon: ‘Ono yumwan kánanke mér mo nampon. Yumo te kwatae ninik i konap aropono. Onomp wonae fik te yakápi kwapono.’” ✧

Nap ti konap anánkaopwe ninikan sénámp kar

Luk 6:47-49

²⁴ Tá Jisas warko ankwap kar sérrá, “Arop ono sénamp kar má wawia mántwaok námp te, arop ankwap ninik kwapwerápao nap tiria oumpwar fi mek yumwi épéria fampá pwate nánko, nap kárákáre yak námp niampon. ²⁵ Aenánko warákam ékria éntenk tokwae korop, tá kárákáre kor ouwi koropria am nap panánkár nánko, am nap tukur mo, fwap yak konámpon. Am te apae riteanápe, am oumpwar waeman kwar mek yak nánko, yumwi fémpéri tenapo, waeman am fek kárákáre yak námpon. ²⁶ Aeno arop ono farákápnamp kar mámá wawia mántwaok mo námp te, épépérép arop ankwapao ént woupwi mek oup mek nap oumpwar yoroia tinámp niampon. ²⁷ Takianánko te, warákam ékia éntenk korop nánko, kárákáre kor ouwi koropria am nap panánkár nánko te, am nap tukur pik naerámpon. Waeman kare kar tukur pikia kwatae akwap naenámpon.”

²⁸ Jisas am kar farákápá pwaránko, kápae kare kourmteouráp arop fárákap wawia kokorokoria ninik tokwae. ²⁹ Am te apae riteanápe, lo kar yénkrá farákáp konap arop fárákapao farákáp konap niamp mono, ankár mér tokwaeráp aropamp kar kárákáre niamp fek am fárákapan yénkrá farákáp námpono.

✧

8

Jisas lepra touweráp arop fwapi papámp kar

¹ Jisas wae am kar farákáprá yaknámp am faonkwek pwarará pikánko, kápae kare kourmteouráp arop maomp wakmwaek tukup. ² Aenapo, oukoumwan arop ankárankamp lepra touwe kwataerápao * koroepa Jisasén nkea kwaráp torokomprá me kor woukoupria sérrá, “Tokwae Kar, amo fwap tak naeria nap kwamp te, onan fwapi papae.” ³ Aeránko

✧ **7:23:** 2 Ti 2:19 ✧ **7:29:** Lu 4:32; Jo 7:46 * **8:2:** ‘Lepra touweráp arop’rá sénámp te, Juda fi te lepra touwe sámprámp aropan te Kwaro nke námp fek oum námponoria panek far-pwate napo, yak konámpono. Aeno am arop yiki kukur námp kwamp te, náráp pourou sakwapea pris fákárean yénképea maok, fwap aropamp wonae fik korop konámpono. “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 68 fek nkeae.

maok, Jisaso maonámpok nárakarrá maomp pourouk yae papria sérrá, “Onomp ninik te amo oukoumwan fwapi yak nanapono.” Aeránko maok, ankár am ke fek táman maomp pourouk lepra touwe wae moyak nánko, am aropamp pourou wae kwapwe kare. ⁴ Aenánko Jisas man sérrá, “Amo te mámá ankank waráp pourouk korop námp máte, arop ankwapan séri kwapono. Amo akwapea waráp pourou prisén yénképria Moseso wokwaek sérimpnámp taknámp Kwarén ofa sánkampo. Aenapo maok, arop fárakap waráp touwe wae fwapnámp mér mwanapon.” ✨

Jisas ami fákáreamp Keptenomp tére arop fwapi papámp kar Luk 7:1-10

⁵ Jisas wae Kaperneam mek akwap nánko maok, Rom mekamp arop 100 soldia poukwapnámp koropea Jisasén námwan aropomp naenámp kar fek arakrá turunk, ⁶ “Tokwae Kar e! Onomp tére konámp arop mao touwe sámpea nap mek amp námpono. Maomp kour te sumpwi yak nánko, am kour touweantá arokwap námpon.” ⁷ Aeránko maok Jisaso man sérrá, “Ono akwapea man fwapi pap nanampono.” ⁸⁻⁹ Tá nopok kepteno Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e, ono apae kwapwe kare aropao nanko, onomp nap mek akwap nanapanápe? Amo párák kar fek saráp sénapo, onomp tére arop warko fwapano. Ono kuri ankwap poukeyakáp konap arop fárakapamp yae ankore mek yak nampono. Aenampan maok, ono kuri soldia ankwap fákáre onomp yae ankore mek yakáp napon. Aenapo, ono ankwapan sérrá, ‘Amo koropae’ ranko te, mao korop konámpon. Tá ono onomp tére konámp aropan sérrá, ‘Amo arakrá térae’rá sénanko te, mao takrá tére konámpon.” ¹⁰ Jisas am aropamp kar wawia ninik tokwaeria maomp wakmwaek tukupnap arop fárakapan sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Ono Israel fi mekamp arop ankwap make pourouráp mér nap te nke moi nampono.” ✨

¹¹ Ono yumwan sénampon: Kápae kare ankwap firáp arop yámar aoknámp mwaeknámp, tá yámar porokornámp mwaeknámp korop nap, am fárakap te fwap Abraham, Aisak, Jekop, méntér Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek fir fár mwanapon. ✨ ¹² Aeno koumteouráp arop Kwaro maompor náráp firáp taokeyak naenámp nánapi námpan maok, am fárakap am mek tukup mo napo, Kwaro am fárakapan panek kirikip mek tirá kérép nánko, tukupea yakápria touweantá apánki tikirá you kor kikimpia wae mwanapon.” ✨

✨ **8:4:** Wkp 14:1-4; Mk 7:36 ✨ **8:10:** Mt 15:28 ✨ **8:11:** Lu 13:28-29 ✨ **8:12:** Mt 25:30

¹³ Aeria Jisas keptenén sérrá, “Amo akwapae! Onomp ninik te am ankank amo onan mér napnámp taknámp korop naenámpon.”

Aeránko maok am ke fek táman keptenomp tére arop warko touwe fwapimpon.

*Jisaso Pitamp yupuamp éntupwarén fwapi papámp kar
Mak 1:29-34; Luk 4:38-41*

¹⁴ Takia pwarará, Jisas Pitamp nap mek akwapea nke nánko maok, Pitamp yupuamp éntupwar touwe sámpea nap mek ampi yak. ¹⁵ Aenánko, Jisas maomp yaek toupoukour nánko, am touwe waeman worokor akwap. Aenánko, mao fárámpea Jisasompor fir yankapámp.

Jisas kápae kare kourteouráp aropan fwapokwaprá kákámp kar

¹⁶ Takia pwaránko, kumur mek kápae kare kourteouráp arop pourouk kwatae-arop woukouri yakápnámp arop éréképea, Jisaso-námpok korop. Aenapo, mao sénánko, am kwatae-arop fákáre wae arop pouroukamp worop akwapránk. Tá kápae kare touwenap aropan kor wae fwapokwaprá káká pwar. ¹⁷ Am tak námp te, wokwaek Kwaro profet Aisaian ninik sánk nánko, sérimp kar niamp méntér pwi námpon. Mao arakrá sér: “Mao námoku nomp pouroukamp touwe ponankor te námokuráp pourouk kákea ti-akwap tenámpon.”

*Arop Jisasomp wakmwaek tukup mwaria napan sénámp kar
Luk 9:57-62*

¹⁸ Jisas nke nánko, kápae kare kourteouráp arop fárákap koropá man ikirapo, Jisas námoku éréképá yáarak i konámp arop fárákan sérrá, “Nomo bot mek kounkouria ént aokore tápamprá nkamwaek fi mwaek tukup mwaro.” ¹⁹ Aeria tukup mwaria napo maok, lo yénkrá farákáp konámp arop ankáránkamp koropea Jisasén sérrá, “Tisa, amo apae némpouk akwap nap te, ono fwap amont akwap nanampon.”

²⁰ Aeránko Jisas nopok man sérrá, “Mwaep te némp mek yak námpono. Tá ant fákáre te wokwae námokuráp taok mek yak námpon. Aeno Aropamp Táráp te mao yépe kor norokor naenámp nap te yak mo kareno.” ✧ ²¹ Aeránko táte mao éréképá yáarak i konámp arop ankáránkamp Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e, onomp naropwar yépékrá yakea sumpwi nánko maok, pátea korop nanamp te fwap nie?” ²² Táte Jisaso nopok man sérrá, “Wampweno, sumpwi arop fákáre námokuráp arop yákáre sámp-farákár mwanaponno. Amo te onomp wakmwaek koropae.”

*Jisas séránko ouwi tokwae pwararámp kar**Mak 4:35-41; Luk 8:22-25*

²³ Jisas wae bot mek korokwap nánko, maomp éréképá yárák i konámp arop fárákapao kor énéni kounkouria ént pírékarrá tukup napo, ²⁴ ouwi tokwae koropria ént surukupa waeria bot mek kwampá pik naeria wae nánko, Jisas te ampi yak. ²⁵ Aenánko, am arop fárákap tukupea Jisasén kéménkia sérrá, “Tokwae Kar e! Amo yinan yaewourae! Nomo ponankor ént mek pik mwanámp pourouiane!” ²⁶ Aerapo maok, nopok Jisas am fárákapán sérrá, “Yumo apaerá apáp rape? Yumo te fwapia mér mo naponon!” Aerá séria pwarará, fárámprá ouwi ntia ént surukupan yopor nánko, ouwi ntia ént ounk wae moyak. ✧ ²⁷ Aenánko am mao éréképá yárák i konámp arop fárákap am táman nkea, ninik tokwaeria sérarrá, “Mámáte mokoep pourouráp aropono? Ouwi ntia ént maomp kar wa námp tene!”

*Jisas arop anánkaopweamp pouroukamp kwatae-arop yéréperá kérépámp kar**Mak 5:1-20; Luk 8:26-39*

²⁸ Jisas wae akwapea ént aokore nkamwae fi mwaek Gadara fiamp apár mek. Aenánko maok, kwatae-arop noumpoukoupá yaknámp arop anánkaopwe koropea Jisasén mwae aok kikip. Am arop yawor te arop kák nap fek mwaek yakria yopora wae nepara, aropao kor apápria am arop yawor yaknep mwaek te paokop mo i konaponon. ²⁹ Am arop yawor Jisasén tékén sérrá, “Kwaromp Táráp e! Amo yinan apae nae nape? Kot nanap ke oukoumwan sik námp te, amo mapek koropea yinan touwe sáp nae nape?” ✧ ³⁰ Aenepo am fek ankwap kou kápae kare panek tae morok fépérrá yakáp. ³¹ Aenapo am kwatae-arop fákáre támao námwan aropomp naenámp kar fek Jisasén tékén sérrá, “Amo yinan yérépe nae nap kwamp te, kou kápae kare ará yakáp nap maomp pourou mek tirá kérépae.” ³² Aerapo maok, Jisaso am kwatae-arop fárákapán sérrá, “Yumo am mek tukupenke!” Aeránko, am kwatae-arop fákáre am arop anánkaopwean pwarará kouamp pourou mek tukup. Aenapo am kou kápae kare te am kwatae-arop woukouria foporakoránka waeria, ént aokore yaknámp furuk pikrínkia ént aokore mek ént fépéria am mek surumpwí.

³³ Aenapo am kou wun i konap arop fákáre ek pírikimpea taun mek tukupea am kou surumpwimp kar farákáp. Aeria am kwatae-arop noumpoukoupnámp arop yaworan Jisaso yaewourimp kar táman kor farákáp. ³⁴ Aenapo, am mek amp kápae kare koumteouráp arop koropea Jisasén kikip. Am

fárakap man nkea apáp tokwaeriaka kar kárakáre fek sérrá, ‘Yinomp apár mek mamek te pwarará ankwapmwaek akwapaé’ ria waeapon.”

9

Jisaso pu kor yae kor yoronkwae tankámp arop fwapi papámp kar

¹ Jisas bot ankwap mek korokwaprá ént aokore nkwanwaek fi mwaek arákarrá námoku yak konámp taun Kaperneam mek akwap. ² Aenángo arop fárakapao pu kor yae kor yoronkwae tanknámp arop sunkwiar mek papea sankorop. Aenapo, Jisas am fárakapamp méran nkea am pu yae yoronkwae tanknámp aropan sérrá, “Táráp e! Fwapon, amo warákárampo. Ono waráp kwatae ninik wae tirá épéri pwar nampono.” ☆

³ Aeránko maok, lo yénkrá fárakáp konap arop fárakapao wawia, námokuráp ninik mek mwar arakrá ninik, “Mámá arop máte Kwarén wouroump sénámpwae!”

⁴ Aerá ninikapo maok, Jisas am arop fárakapamp ninik mek wae méria sérrá, “Yumo apaeritea yiráp ninik mek kwatae ninik sámp rape? ⁵⁻⁶ Onomp ninik te Aropamp Táráp te mámá apár mekamp aropamp kwatae ninik tirá épér naenámp kárakáreráo yak námpán ‘Yumo mérenk’ ria nampon. Ono ‘Waráp kwatae ninik tirá épér namp’rá sénanko, yumo kar karean sénamprá mér mono. Aeno táte ono ‘Amo fárámpea akwapaé’rá sénanko, yumo mao nánko nkeaka ‘Karenó’rá sér mwanapon.” Aerá séria maok, am pu yae yoronkwae tanknámp aropan sérrá, “Amo fárámprá amo am fek yunkupá ampínáp ankank sámpea amokuráp nap mek akwapaé.” ☆

⁷ Aeránko maok, am arop wae fárámprá námokuráp nap mek akwap. ⁸ Aenángo maok, koumteouráp arop fárakap am táman nkea apáp tirink. Aeria maok, am fárakap Kwaromp e sakapria maomp kárakáre fek arop fárakap takrá tére napan, ‘Aesio’rá sériapon.

Jisaso Matyun wumwiria warámpámp kar

Mak 2:13-17; Luk 5:27-32

⁹ Jisas takia pwarará akwapea nke nánko maok, arop ankwap takis sámp konap nap mek tank. Maomp e te Matyu. Aenángo, Jisas man sérrá, “Ononampaok koropae.” Aerá sénánko, mao wae fárámprá Jisasomp wakmwaek akwap.

¹⁰ Jisas akwapea Matyump nap mek tankrá fánánko maok, takis sámp konap arop fákáre ntia aropao ‘Kwatae ninikráp arop’rá sér i konap fákáre méntér tankáprá fépér. Maomp

éréképá yáarak i konámp arop fárakapao kor énéni tankáp. ¹¹ Aenapo, Farisi fákáre táman nkea Jisas éréképá yáarak i konámp arop fárakapan sérrá, “Yiráp tisa te apaeritea takis sámp konap arop ntia kwatae ninikráp aropént tankrá fánámpon?” ✧

¹² Jisas am kar wawia am fárakapan nopok kar pwarokwaprá sérrá, “Arop fárakap touwe fwapnap apaeritea doktanámpok tukup mwanapon? Touwenap arop fárakapao saráp doktanámpok tukup konapon. ¹³ Yumo tukupea Kwaromp Buk fek yaknámp kar nkea mér sámpenke: ‘Ono te ofa sámp napan warákár mono. Arop aropompan ono warákár nampon.’ Ono ék namp te, námo yae-párak kare ninikrápao namprá niniknap aropan te érékép mono. Arop, námo kwatae ninikrápao namprá niniknap arop fárakapan wumwia érékép naeria ék nampon.” ✧

Jisas fir wuri konapan sénámp kar

Mak 2:18-22; Luk 5:33-39

¹⁴ Am ke fek táman Jon éréképá yáarak i konámp arop fárakap koropea Jisasén sérrá, “Apaeritea yino ntia Farisi fákáre ará Kwarén kar toropwap mwaria fir wuri nánko, waráp éréképá yáarak i konap arop fákáre fir wuri mo napon?” ✧

¹⁵ Aerapo maok, Jisaso nopok am fárakapan kar pwarokwaprá sérrá, “Táte yupu wourékam sámpnámp arop oukoumwan náráp nouroup arop fárakapént yak námp fek te mokopia yonkwae touwe mwanapanáp? Nánkár wakmwae am yupuráp aropan sámpá tukup tenapo, náráp nouroup aropént yak mo nánko maok, am ke fek táman am fárakapao fir wuri mwanapon.” ✧

¹⁶ Arop ankwap waempyam fákáre wourékam sámpea épi fek paprá * aomp mo i konámpon. Táte mao tak nánko te, am waempyam me fek paprá aompinámp támao nénérep nánko, ankár porok waempyam épi am pearákár tokwae naerámpon. ¹⁷ Tá arop ankwap wain ént wourékam sámpea meme yipi fekamp botol épi mek kér mo i konapon. Táte tak napo te, meme yipi fápákáráp nánko, wain apárok kwarákár nánko, am meme yipiao kor kwatae akwap naenámpon. Aeno ankár wain ént wourékam te ankár meme yipi wourékam fekamp botol mek kéria napo, anánkaopwe énénkér fwap yak konepon.” ✧

✧ **9:11:** Lu 15:2; 19:7 ✧ **9:13:** Mt 12:7; 1 Ti 1:15 ✧ **9:14:** Lu 18:11-12

✧ **9:15:** Jo 3:29 * **9:16:** ‘Épi ankank’rá sénámp te, Mosesomp loak saráp tukup napan sénámpon. ‘Wourékam ankank’rá sénámp te, oukoumwan Jisaso farákápnámp ninikan sénámpon. ✧ **9:17:** 1 Ko 10:21; 2 Ko 6:16

*Jairusomp yupu-táráp ntia touwenámp yupuamp kar
Mak 5:21-43; Luk 8:40-56*

¹⁸ Jisas oukoumwan am kar farákáprá yak nánko, lotu nap taokeyaknámp arop ankwap koropea Jisasomp wonae fik kwaráp torokompria sérrá, “Onomp yupu-táráp wae oukoumwan sumpwi námpono. Aenámpan amo koropea maomp pourouk waráp yae pap napo, mao warko fárámpea yiki yakano.” ¹⁹ Aeránko maok, Jisas fárámprá maomp wakmwaek akwap nánko, mao éréképá yárák i konámp arop fárákapao kor méntér tukup.

²⁰ Aenapo maok, yupu ankáránkamp yaknámp, mao te kápae kare por e-furuk pikria ankár taki yak námp te akwapea éntér-sámpramp yopwar. Aenámpao am yupu koropea Jisasomp wonae fik younkwe mwaek yakria maomp waempyam fu fek sámp. ✧ ²¹ Mao te, námo maomp waempyam fek yae pap nanko te, ono e-furuk pik namp wae fwap nae namponria ninikia yae pap. ²² Aenámpan maok, Jisas wae sámp-arákarrá man nkea sérrá, “Táráp e, amo oukoumwan te yonkwae kakére fek akwapampo. Amokuráp mérao amwan wae fwapi pap námpon.” Aeránko maok, am ke fek táman am yupu wae fwap. ✧

²³ Takia pwarará, Jisas wae akwapea lotu taokeyaknámp aropamp nap mekria nke nánko maok, arop poum-ke mek wur fokoprá youenka wae. ²⁴ Aenapo Jisas am fárákanan sérrá, “Yumo senke! Yupu-táráp te sumpwi mono, párák amp námpono.” Aeránko maok, táte am fárákapao, waeman sumpwi yak námp teria amomoránk. ✧ ²⁵ Aenapo, am fárákanan ek tirá kérépá pwarará, Jisas mwar nap mek youmpea am yupu-táráp yákáre táman yaek sámp nánko, mao wae fárámp. ²⁶ Am takianánko, am kar te am apár mekamp kápae kare némpouk mwaek sérarrá paokopiapon.

*Jisaso yi néneráp arop anánkaopwe ntia top kour aompi
yaknámp arop fwapokwapimp kar*

²⁷ Jisas wae takia am némp pwarará akwap. Aenánko maok, yi néneráp arop anánkaopwe maomp wakmwaek akwaprá arakrá wumwi, “Devitomp ou fekamp arop e! Amo yinan aropompae!” ✧

²⁸⁻²⁹ Aerepo maok, Jisas wae nap mek akwap nánko, am yi néneráp arop yawor maonámpok korop. Aenepo, Jisaso am arop yaworan sérrá, “Ae te yumo fwap ono yumwan fwapi pap nanamp am wae mér nep nie?” Táte am arop yaworao nopok sérrá, “Tokwae Kar e, yeno. Yino wae mér nempon.” Aerepo, Jisas wae am arop yaworamp yi mek yae

✧ 9:20: Mt 14:36; Mk 5:25; Lu 8:43 ✧ 9:22: Mk 10:52; Lu 17:19 ✧ 9:24: Jo 11:11 ✧ 9:27: Mt 1:1

papria sérrá, “Yumo onan mér nepon. Am tak nep támao yumo warko fwap nepon.” ✧ ³⁰ Aeránko am arop yaworam yi wae firikir. Aenánko Jisas am arop yaworan kar kárákáre arakrá sér, “Yumo mér kar kipo. Takria yumo arop ankwapan farákáp nepo, wawia mérantáno.” ³¹ Aerá sérimpan maok, am arop yawor ek akwaprá Jisas fwaprá káknámp kar am farákáp nepo, am fekamp kápae kare némpouk mwaekamp arop wawiapono.

³² Manénkir am arop yawor wae akwap neria nepo, arop ankwap fárakapao kwatae-aropao top kor aompi papnámp arop Jisaso-námpok warámpá korop. ³³ Aenapo, Jisas am kwatae-arop yérépea kérép nánko, am top kor aompi yaknámp arop wae fwap kar sér. Aenánko kounteouráp arop ninik tokwaeria sérrá, “Wokwaek te mámake pourouráp ankank Israel fi mek korop moimpon.” ✧ ³⁴ Aerapo maok, Farisi fákáre sérrá, “Mao te kwatae-arop taokeyak-námp aropamp kárákáre fek kwatae-arop yéréperá kérép konámpon.” ✧

Jisaso kounteouráp aropan aropomprá sérimp kar

³⁵ Jisaso kápae kare taun tá némp kánanke-táráp am mekmwaek yárákra kounteouráp aropan maomp lotu nap mek kar yénkra farákápámpono. Mao te Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp Kwapwe Kare Kar farákápria kápae kare aropamp pouroukamp nkwakwe make touwe fwapokwaprá kákámpon. ³⁶ Mao kápae kare kounteouráp aropan nkea yonkwae touwe tokwae. Am te apae riteanápe am arop fárakapamp ninik te épérépia kwatae kare yakáp napon. Am fárakap te sipsipao taokeyak naenámp arop mo nánko, námoku mwar yakáp nap niampi yakáp napon. ✧ ³⁷ Aenapo maok, Jisas námoku éréképá yárák i konámp arop fárakapan wounáp kar sérrá, “Fir te yopwar mek kápae kare nounoumouri námpan maok, am mek tére nae-námp kápae kare tére arop mo námpon. ✧ ³⁸ Aenámpara yumo ankár am yopwar naropwarén kar toropwap napo, mao tére arop sámp-kérép nánko, akwapea maomp fir tirá koupoukour nae-námpon.”

10

Éntér-sámpramp arop aposelyakápnámp kar

¹ Jisas náráp éréképá yárák i konámp éntér-sámpramp arop fákáreran koropenkria éréképá tankrá am fárakapao touwenap arop fwapokwaprá kákria arop pouroukamp kwatae-arop yéréperá kérép mwanap kárákáre nénkámpon. ✧

✧ **9:28-29:** Mt 8:13; 15:28 ✧ **9:33:** Mt 12:22 ✧ **9:34:** Mt 12:24; Mk 3:22
✧ **9:36:** Mt 14:14; Mk 6:34 ✧ **9:37:** Lu 10:2; Jo 4:35 ✧ **10:1:** Mk 6:7; Lu 9:1

² Am éntér-sámpramp aposel * fákáreramp e te ará: Ankwap te Saimon, maomp ankwap e te Pita, maomp nánae te Andru. Ankwap te Jems Sebedimp táráp ntia maomp nánae Jon. ³ Ankwap te Filip, ankwap te Bartolomyu, tá ankwap te Tomas, ankwap te wokwaek takis sámpámp Matyu, ankwap te Alfiusomp namoráp Jems, ankwap te Tadius. ⁴ Ankwap te Saimon Selot, ankwap te Jisasén outiri naenámp arop Judas Iskariot.

Jisaso náráp éntér-sámpramp aposel fákáreran tére nénkea tirá kérépámp kar

Mak 6:7-13; Luk 9:1-6

⁵ Jisaso am éntér-sámpramp arop fárákap tirá kérép naeria am fárákanap kar arakrá sér, “Yumo te ankwap fi aropaonapok tukup kwapono. Tá yumo Samaria mekamp némp-némp tukup kwapono. ⁶ Yumo te ankár Israel fi mekamp sipsip wae moyakáp nap niamp námpara, am mek tukup kipo. ☆ ⁷ Yumo tukupea kar arakrá farákáp kip: ‘Kwaro yámar mekamp náráp firáp taokeyak naenámp te wae wonae fik korop námpon!’ ⁸ Yumo tukupea touwenap arop fwapokwaprá kákrá, sumpwinap arop kékéménkrá kákrá, lepra touwe sámpnap arop fwapokwaprá kákria, kwatae-arop arop pourouk woukouri yakápnap yéréperá kérép kipo. Ankank yumo sámp nap te kwaporok sámp napara, yumo kor am ankank kwaporok nénk kipo.

⁹ Nánkár yumo tukupria te, yiráp yam kánanke mek golráp mani, silva, tá mani kaparáp, mámá ankank kékéria tukup kwapono. ¹⁰ Nánkár yumo paokop nap te yumo yam, waempyam ankwap, tá su, mear yaopwae ará te ti-sámp kwapono. Arop tére námp te fwap am tére námp fek tapek nopok ankank sámp naenámp. ☆ ¹¹ Táte yumo ankwap taun mek, tá némpouk tukupria te, yumo ankár fwapia nkea mér kip. Am némpouk arop kwapwe kare yae-párak arop yak nánko te, yumo ankár méntér saráp yakápia nánkár wakmwaek am némp pwarará tukup kip. ¹² Táte yumo ankwap nap mek tukup nap kwamp te, yumo am nap mekamp koumteouráp aropan ankár arakrá sér kipo: ‘Kwaromp yonkwae porokwe yumont yakano.’ ¹³ Aerá sénapo, am nap mekamp koumteouráp arop yumwan warákárria érékép napo te, yumo sénap kar kwapwe fwap am fárákanap yaewour naenámp. Aeno táte mao yumwan

* **10:2:** ‘Aposel’rá sénámp kar fi te ‘Arop ankwapao sámp-kérépnámp arop’ támaono. Am fákáre te Jisaso man náráp kar arop ankwap fárákapaonapok farákápenkria tirá kérép nánko, tukupea farákáp napono. Jisas éréképá yáraknámp arop fárákanap, tá Pol ntia Barnabasén kor ‘Aposel’rá sénapon. (Aposel 14:14 fek nkeae.) ☆ **10:6:** Jer 50:6; Mt 15:24 ☆ **10:10:** 1 Ko 9:14; 1 Ti 5:18

warákárria érékép mo napo te, yumo sénap kar kwapwe warko yumwan mwar yaewour naenámpón. ¹⁴ Táte arop ankwap yumwan warákárria éréképea yiráp kar wa mo napo te, yumo ankár am némpráp, am nap mek te ankár fori pwararea warko tukup kwaponó. ✧ ¹⁵ Ono yumwan kare kar sénampon: Nánkáráp Kwaro koumteouráp aropan kot naenámp fek, Sodom ntia Gomora mek sánkámp touwe kwatae kámá-pwarará yoporop touwe tokwae am némpao sámp mwanapon.” ✧

*‘Nkwakwe make touwe korop naenámp’rá sénámp kar
Mak 13:9-13; Luk 21:12-17*

¹⁶ “Yumo wawenk! Ono yumwan yao pwae mekamp as niamp ou mek sipsip niamp tirá kérép nampono. Aenam-para, yumo ankár tákamao i konámpnámp yonkwae kour fek tére kipo. Yumo ankár ant yuri i konámp ninikaokria yumo sánánkar porokwe fek yakáp kipo. ✧ ¹⁷ Yumo arop fárákapan fwapia mér kipo. Yumwan náráp kaunsilo nke námp fek éréképá tukupá kot mwarea napon. Tá yumwan lotu nap mek ti fákeyakáprá yumwan fupuk mwarea napon. ¹⁸ Yumo ononampaok napara, yumwan Gavman ntia king fákáreaonapok éréképea tukup mwarea napon. Aenapo, yumo am fárákapan kar farákápria ankwap fi aropan kor farákáp mwanapon. ✧ ¹⁹ Yumwan érékép tukupea kot napo te, apápi kwaponó. Yumo takria, ‘Yino am fárákapan te apaerá sér mwareano’rá ninik mwanape. Tá ‘Yino yinan turunk napo te, apae kar nopok sér mwareano’rá ninik mwanape. Yumwan am ke fek táman yumo kar farákáp mwanap kar Kwaro yiráp ninik mek pap naenámpóno. ²⁰ Apae yumoku am kar farákáp mwanapanápe, yiráp Naropwaromp Yiki Kor Spiritao yiráp top korént puiyakria am kar farákáp naenámpón. ✧

²¹ Arop fárákapan náráp ankwapyaenápen kot nánko, tirá wour mwarea napon. Naropwaro náráp tárápan tak nánko, tá tárápuao kuri náráp éntupwar naropwarén yoporria tirá wour mwarea naponó. ²² Waeman kápae kare arop yumwan kokwarok mwarea napon. Am te apae riteanápe, yumo waeman onomp firáp yakáp napantá napon. Aeno arop ankár mér kárákáre fek yakrá akwapea pwarnámp yae fek nánko te, Kwaro man fwap warko warámp naenámpón. ✧ ²³ Táte yumwan ankwap taun mekamp yérépe napo te, yumo ankár pirikimpea ankwap taun mek tukup kipo. Ono yumwan kare kar sénampono: Yumo oukoumwan Israel firamp taun

✧ **10:14:** Ap 13:51; 18:6 ✧ **10:15:** Stt 19:14-28; Ju 1:7 ✧ **10:16:** Jo 10:12; Ap 20:29 ✧ **10:18:** Ap 25:23 ✧ **10:20:** Jo 14:26 ✧ **10:22:** Mt 24:9,13; Jo 15:18-21

mekamp tére pwar mo napo, Aropamp Táráp waeman ék naeria námpon.

²⁴ Skul táráp te náráp tisan kámákár akwap mono. Táte tére konámp aropao kor náráp arop tokwaeran kámákarrá nareki yak mono. ✧ ²⁵ Skul táráp akwapea maomp tisa yaknámp niampnámp te wae fwap pwi námpono. Táte tére konámp aropao kor akwapea náráp arop tokwae yaknámp niampnámp te wae fwap pwi námpono. Am arop fárákapao nap naropwarén e tokoprá 'Belsebul'rá sénapara, mámá nap mek énéni yakápnap arop fárákapao kor kwatae e takrá tokoprá kák mwanapon." ✧

Arop ankár Kwarén saráp apáp naenámp kar

Luk 12:1-9

²⁶ Warko Jisas ankwap kar arakrá sér, "Aropao yumwan kwatae pap mwaria napo te, yumo apápi kwaponno. Kápae kare ankank mek oupouroupá yak námp te, nánkáráp érik korop naerámpon. Tá kápae kare kar mek yak námp te, nánkár arop ponankor fwap mér mwanapon. ✧ ²⁷ Ono kar yumwan kumuruk farákáp namp te, yumo ankár wae fek farákáp kipo. Tá kar yumo sánánkar woupwi fek wa nap te, yumo ankár koupoukarrá tankáp konap mwaek fokopeyakrá, am kar farákáp kipo. ²⁸ Yumo te arop pourouan saráp tirá wouria yiráp waempén te kwatae pap mo mwanap arop táman apápi kwaponno. Táte mono. Yumo ankár arop pourou ntia waemp yaomwi mek sámp-sinaenámp Kwar táman saráp apáp kipo. ✧

²⁹ Arop ant kánanke anánkaopwe mani kánanke 2 toea fek sámp konaponno. Aeno táte yiráp Naropwar monorianánko te, am ant kánanke te ankwap apárok piká párákap mono. ³⁰ Aeno yumwan te mao waeman yiráp me korokamp me pwae wuriman wae kouroumpea pwi pwate námpon. ³¹ Aenámpara yumo te apápi kwaponno. Yumo te waeman Kwaro nke námp fek am ant kápae kare kánanke-táráp kámá-pwar napara, mao amwan fwap taokeyak kor naenámp." ✧

Jisasomp e érik sér mwanap kar

³² Jisas warko ankwap kar arakrá sér, "Arop kounteouráp aropao nke nap fek onomp e érik farákarrá sénámp te, ono kuri am aropamp e onomp yámar mek yaknámp Naropwaro nke námp fek maomp e érik farákarrá sénanampon. ³³ Aeno aropao kounteouráp aropao nke nap fek 'Ono te Jisasomp firáp mono'rá sérianámp te, nopok ono kor onomp yámar mek yaknámp Naropwaro nke námp fek am aropan 'Mao te onomp firáp mono'rá sénae rampon." ✧

✧ **10:24:** Jo 13:16 ✧ **10:25:** Mt 12:24; Mk 3:22; Lu 11:15 ✧ **10:26:** Mk 4:22; Lu 8:17 ✧ **10:28:** Je 4:12 ✧ **10:31:** Mt 6:26 ✧ **10:33:** Mk 8:38; 2 Ti 2:12

Jisasén saráp ninik mwanap kar
Luk 12:49-53; 14:25-27

³⁴ Jisas warko ankwap kar arakrá sér, “Yumo te ono apárokamp yorowaran poporokwerá kák naeria ék nampan mpwe niniki kwapono. Ono apae apárokamp yorowaran poporokwerá kák naeria ék nampanápe, mono. Ono te bainatan sámpea ék nampono. ³⁵ Ono éknamp fi te arop náráp naropwarén yorowar nánko, tá yupuao kor náráp éntupwarén nánko, tá yupuao kor náráp yupu táparápén yorowar, mak mwanapono. ³⁶ Námoku ankárakamp nap mekamp arop kok yorowar mwanapon. ³⁷ Arop náráp éntupwar naropwarén saráp ninik tokwaeria, mao onan ninik tokwae mo námp te, mao te onomp nouroup yak naenámp pourou mono. Arop náráp poumou-táráp, tá yupu-tárápan saráp ninik tokwaeria onan ninik tokwae mo námp te, támao kor onomp nouroup yak naenámp pourou mono. ³⁸ Tá arop ono touwe sám nampaokria, onomp wakmwaek korop mo námp te, mao te onomp nouroup yak naenámp pourou mono. ³⁹ Arop námoku támao yiki yak kare sám naenámp te, maomp yiki yak te waeman akwapá moyak naenámp. Aeno arop onan ninikia námokuráp yiki yak wampwe pwar námp te, mao fwap yiki yak kare sám naenámp.” ✧

Arop yaewouri námp fek nopok sám naenámp kar
Mak 9:41; Jon 13:20

⁴⁰ Jisas warko ankwap kar arakrá sér, “Arop yumwan éréképea yaewour nap te, onan kor warámpea yaewour napon. Tá arop onan warámpea yaewour nap te, onan sám-kérép nánko ono ék namp Kwarén kor warámpea yaewour napon. ✧ ⁴¹ Arop námo profetén yaewour naerá ninikia profetén warákárria náráp nap mek warámpá akwap námp te, am profet sám konámpnámp taknámp nopok sám naenámp. Tá arop, ono yae-párak kare arop warákárria onomp nap mek warámpá akwap naerá ninikianámp te, am yae-párak kare aropao sám námpnámp taknámp nopok kor am ankank kwapwe sám naenámp. ⁴² Aropao ono éréképá tanknamp arop ou mekamp e moráp arop ankwapan nkea, mao te Jisasomp wakmwaek akwapnámp aropara, yaewour naerá ninikia man ént yink-sánkeanámp te, ono yumwan kare kar sénampon: Am taki námp te kwaporok mono, ankár nopok kor sám naenámp.” ✧

✧ **10:39:** Mt 16:24-25; Mk 8:34-35; Jo 12:25 ✧ **10:40:** Mk 9:37; Lu 9:48; Jo 13:20; Ga 4:14 ✧ **10:42:** Mt 25:40; Mk 9:41; Hi 6:10

11

Jono náráp éréképá yáarak i konámp arop fárákap Jisasnámпок tirá kérépámp kar

¹ Jisas námoku éréképá yáarak i konámp éntér-sámpramp arop fárákapan am tére mwanap kar farákáp. Takia kar wae pwarará, am némp pwarará am mwaekamp némpouk mwaek akwaprá koumteouráp arop fárákapan Kwaromp kar yénkrá farákáprá yáarak.

² Jono man fákapea páte napo yakria, Kraiso kápae kare térerá yáraknámп kar wa. Aeria maok, Jon námoku éréképá yáarak i konámp arop fárákapan, Jisasén turunkenkria tirá kérép. ³ Aenánko maok, am fárákap tukupea Jisasén turunkrá, “Amo te am korop naenámpria yépéknámп arop támao ni, yino nánkár ankwapan yépékrá yakáp mwanámп nie?” ✧

⁴ Tá nopok Jisas am fárákapan arakrá sér, “Yumo tukupea kápae kare ankank yumo wawi nap, tá yumo yi fek nke nap, am táman Jonén sér kipo: ⁵ Yi néneráp arop fárákap warko fwap nke, tá pu kwataeráp arop fárákap wae paokop, tá pourouk lepra touwe sámpnap arop wae pourou yiki kwapwe, tá woupwi kérnáp arop fárákap warko fwap kar wa, tá sumpwinap arop fárákapao kor warko fárámp, tá ankank moráp arop fárákapao kor wae Kwapwe Kare Kar wa napon. ✧ ⁶ Aeno táte arop ankwap mao onan mérémp pwar mo námп te, Kwaro man ourour sánk naenámpon.”

⁷ Am Jonomp éréképá yáarak i konámp arop fárákap wae tukup tenapo, Jisaso Jon táman koumteouráp arop fárákapan sérrá, “Wokwaek yumo arop yak mo apár mek te apae ankankan nke mwaria tukupapon? Ae te yumo ént woupwi mekamp kaeak ankárank ouwirao nángo, nárákár akwapá koropá námп táman nke mwaria tukupap nie? Am te mono! ⁸ Yumo apae ankank nke mwaria tukupapon? Ae te arop ankwap kwapwe kare waempyam moporia yak nángo, táman nke mwaria tukupap nie? Táman kuri mono! Arop fárákap waempyam kwapwe moporia nap te kingomp nap mek yakáp i konapon. ⁹ Aeno yumo te apaen nke mwaria tukupapon? Profet ankárankan nke mwaria tukupap nie? Ye. Tá kare, ono yumwan sénampon: Mámá yaknámп profet máte kápae kare ankwap profetén kámákár akwapea arop tokwae námпon. ¹⁰ Am arop táman Kwaro maomp Buk fek arakrá sénámpon:

‘Wawenke!

Onomp kar farákáp naenámp arop sámp-kérép nanko, amwan manénkir meki akwap naenámpon.

Mao amo akwap nanap mwae kup nánapia pwar naenámpon!'

☆

¹¹ Ono yumwan kare kar sénampon: Arop ént mek nérrá kák-námp Jon te apárokamp ponankor arop fárákapan kámákár akwap námpon. Aenámpan maok, arop Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek arop apárok kar kánanke kwarok yak námpao maok, Jonén kámákár akwap námpon.

¹² Arop ént mek nérrá kák konámp Jon yakámp ke feknámpia koropea oukoumwan námp te, arop yoporráp kárákáre kor arop fárákapan Kwaro náráp firáp taokeyak námp te yorowarrá apárok anámpá pap mwaria wae napon. ¹³ Ponankor profet fákáre ntia Mosesomp loao kor Kwaromp kar farákáprá koropea Jon koropámp ke fek naenámp karan sériapon. ¹⁴ Aeno táte yumo wa mwaria te yumo wawenke! Jon te Elaija am arop korop naenámp támaono. ☆ ¹⁵ Aenámpara, woupwiráp arop te ankár mámá kar má wa kuno.

¹⁶ Oukoumwan mámá ke fekamp koumteouráp aropan te ono waniamprá sénanampono? Am fárákap te tárápu anánk fákáre koropea némpouk tankáprá ankwap fákáreerao ankwap fárákapan sér i konap niamp námpon. ¹⁷ Mao sérrá, 'Yino yumwan wur fokop námpan maok, yumo tár pounk mo. Tá yino yonkwae touwe mwanap tár sámp námpan maok, yumo te éménk mo i konapon.' ¹⁸ Tá taknámp Jon koropea fir tokwae fár mo, wain ént fár mo námpono. Aenámp arop fárákapan man sérrá, 'Kwatae-arop maomp pourouk woukoupeyak námp'rá sénapon. ☆ ¹⁹ Aeno Aropamp Táráp ékia mao fir fárrá, wain ént fár, mak nánko, arop fárákapan man sérrá, 'Yumo nkenke! Mao te fir fár tokwae konámp arop, tá wain ént fár tokwae konámp aropono. Mao te takis sámp konap arop ntia kwatae ninikráp aropamp nouroupono.' Aenámpan maok, mao tére námpao Kwaromp mér yénkép námp te kare kar ankankono." ☆

Kwatae ninik pwar monap arop firan aropompnámp kar

Luk 10:13-16

²⁰ Ankwap némpouk mwaek Jisas kápae kare kárákáre tokwae yénkép námpan maok, am fárákap te kwatae ninik younkwek sir mono. Aenapantá, am ke fek táman Jisaso am fárákapan yoporimpono. ²¹ Takria arakrá sér, "Yumo taun Korasin mekamp arop fárákap, yumo te koupoutáráp nape! Tá yumo taun Betsaida mekamp arop fárákap, yumo te koupoutáráp nape! Arop ankwap ankwap fi mekamp taun Taia ntia Saidon mek ono yiráp taun mek yénképnamp kárákáre niamp yénképankoria te, am fárákap Taia ntia Saidon fi yonkwae touweria kápér i konap waempyam kápéria

☆ **11:10:** Mal 1:3; Mk 1:2; Jo 3:28 ☆ **11:14:** Mt 17:10-13 ☆ **11:18:** Mt 3:4

☆ **11:19:** Lu 15:1-2

yaomwi éntu mek yakápria kwatae ninik waeman younkwe mwaek sir mwaraponó. ²² Aeno ono yumwan sénampon: Kwaro kounteouráp aropan yurukupia touwe kwatae nénk naenámp yae fek te taun Taia ntia Saidon firaó sámp mwanap touwe te, yumo sámp mwanap touwe tokwae niamp take mono. ✧ ²³ Tá Kaperneam mek amp arop fákáre, yumwan te arop ankwap fákáreao kakapea yámar mek sampok mwanap nie? Mono. Yumo ankár yaomwi mek pik mwarea naponó. Táte arop ankwapao taun Sodom mek ono yumwan mapek kárakáre yéknép namp niamp take pourouráp yéknépánkoria te, am Sodom oukounwan fwap makánko yak naempon. ✧ ²⁴ Aeno ono amwan sénampon: Kwaro kounteouráp aropan yurukup naenámp yae fek te amo sámp nanap touwe tokwae te Sodom mek sámpap touwean kámákár akwap námp sámp nanapon.” ✧

Jisasonámpok tukupea anepér sámp mwanap kar

Luk 10:21-22

²⁵ Am ke fek táman Jisas Kwarén arakrá sér, “Ayao, amo yámar mek ntia apár taokeyak konap Tokwae Karonó. Amo máma ankank mér tokwaeria ninik kour kwapwenap arop fárakapan te mek wouroumpria, amo tárápunámp yakápnap aropan saráp yéknép nap táman, ono amwan ‘Aesio’rá sénamponó. ✧ ²⁶ Ayao, am te kareno. Waráp ninik te taki yak námpono!”

²⁷ Jisaso am taun mek amp aropan warko ankwap kar sérrá, “Onomp Naropwaro onomp yaek ponankor ankank káká pwate námpon. Arop ankárankamp Kwaromp Tárápan mér mono. Naropwar Kwar námoku saráp mérámponó. Tá arop ankwap Naropwarén mér mono. Kwaromp Tárápao saráp mérámponó. Aenámpara, Kwaromp Tárápao am fárakapan náráp Naropwar Kwar yéknép nánko, am fárakapao saráp Naropwar Kwarén mér napon. ✧

²⁸ Yumo arop fárakap tére tokwaea wae, tá ankank kakap napo, kápae nánko te, yumo ponankor ononampok korop napo, ono yumwan anepér nénk nanampon. ²⁹ Ono yumwan sánknamp am yaopwae kápae yiráp yápare mek porokop tenamp te, * yumo fwap samp mwanapon. Tá ono yumwan sampenkria sánknamp ankank te kápae mono. Am te apae riteanápe ono te onokump ninik te apárok anámpea aropan sánánkar porokwe fek i konamponó. Aenampara, yumo fwap

✧ **11:22:** Amo 1:9-10 ✧ **11:23:** Stt 19:24-28; Ju 1:7 ✧ **11:24:** Mt 10:15; Lu 10:12 ✧ **11:25:** 1 Ko 1:26-29 ✧ **11:27:** Mt 28:18; Jo 1:18;

3:35 * **11:29:** ‘Yaopwae yápare mek porokop’ te bulmakaump yápare mek porokop tenapo, éréképea akwap nánko, ankore mek amp plau yaopwaerao kwar mek yokoroprá akwap konámpan sénampon. “Juda Tére konap Ninik” kware 7 fek nkeampo.

anepér sámp mwanapon. ³⁰ Mámá yaopwae ono yiráp yápare mek pap namp te, yumwan kokwae sánk mono. Tá ankank ono yumwan sampenkria nénk namp te kápae mo, kakére fwapono.” ✧

12

‘Sabat yae fek tére kwapono’rá sénap kar

¹ Wakmwaek ankwap Sabat yae fek Jisas witráp yopwar mekmwaek náráp éréképá yáarak i konámp arop éréképea akwap. Aenánko am fárákapao yae porokwe nánko, wit kánánkáprá yipi kokwarrá fépérrá tukup. ✧ ² Aenapo, Farisi fákáre am táman nkea Jisasén sérrá, “Amo nkeae! Waráp éréképá yáarak i konap arop fárákap nko, Sabat yae fek lo kákánk konap ankank te tak napon.” ³ Aerá sénapo maok, Jisas nopok am fárákan sérrá, “Ae te yumo Devitoimp kar Kwaromp Buk fek yak námp te nke mák napon? Ono sénamp te am ke fek Devit ntia maomp arop fárákap yae porokwe nánko, ⁴ Kwaromp lotu nap mek yinkea Kwarén ofa sánknápan fáriapono. Am pan te fouara, arop fár mono. Pris fákáreráo saráp fári konapan niapon. ✧ ⁵ Ae te yumo am kar lo fek yak námpán kor nke mori kwapono? Pris fákáre Sabat yae fek lotu nap tokwae mek lo kwe-pwararea tére napan maok, am fek te kwatae ninik yak mono. ✧ ⁶ Ono yumwan sénampon, mapek yak námp te támao lotu nap tokwaeran kwe-pwar námpon. ⁷ Kwaró sérrá, ‘Ono te ofa fek warákár mono. Ono te ankwapan aropompan saráp warákár nampon.’ Aeno táte yumo am mek yaknámp kar fwapia mér nap kwamp te, arop kwatae ninik mo, fwapnap aropan, kwatae ninik naprá yurukup mo mwanapono. ✧ ⁸ Am te apae riteanápe, Aropamp Táráp mao námoku Sabat yaeran kor poukwap konámpono.”

Jisas Sabat yae fek arop yae kwataenámp fwapi papámp kar Mak 3:1-6; Luk 6:6-11

⁹ Takia Jisas am fek pwarará akwapea, ankwap taun mekia am fárákapamp lotu nap mek akwap. ¹⁰ Aenánko maok, am mek yaknámp arop ankáránkamp maomp yae te yonkwae yak. Aenánko maok, arop ankwap fárákap Jisasén kot mwanámpria, mokopon nke mwar ritea man turunkrá, “Ae te nomo fwap Sabat yae fek touwenámp arop fwapi pap mwanámp ni mo nie?” ¹¹ Aerapo maok, nopok Jisaso am fárákan sérrá, “Yumo ou mekamp arop ankwap náráp sipsip Sabat yae fek apár me mek piká yak nánko te, mao fwap náráp sipsip warko ka-pap konámp te yumo wae mér napon. ¹² Aeno arop te sipsipan kámákár akwap námpon. Aenámpara, nomo fwap

✧ 11:30: 1 Jo 5:3 ✧ 12:1: Lo 23:25 ✧ 12:4: 1 Sml 21:1-6 ✧ 12:5: Nam 28:9-10 ✧ 12:7: Hos 6:6; Mt 9:13

Sabat yae fek arop ankwapan yaewour mwanámpon.”¹³ Aerá séria pwarará am aropan sérrá, “Waráp yae kor ékékérae.” Aeránko maok, am arop wae náráp yae kor ékékér nánko, maomp yae kor wae kwapwe kareria ankwapmwaek yae kor niampi yak.¹⁴ Aenánko, Farisi fákáre am nkea, lotu nap pwarará tukupea koupoukarrá tankáprá Jisasén sámp-wouroump mwaria kar sérar.

Jisas te Kwaromp tére arop kareno'rá sénámp kar

¹⁵ Jisaso am Farisi fákáre námwan kwatae pap mwarianap ninik wae méria am taun pwarará akwap. Aenánko kápae kare koumteouráp arop maomp wakmwaek tukup napo, mao touwenap arop ponankor fwapokwaprá kák.¹⁶ Aeria maok, am fárákapan sérrá, “Yumo onan, mao tére námponorá arop ankwap fárákapao wa nap fek érik séri kwapono.”¹⁷ Aenánko maok, am kar te wokwaek Kwaro profet Aisaiamp táp feknámp sérimp kar wae méntér pwi námpono. Aisaia arakrá sér,

¹⁸ “Mámáte onomp tére aropan ono wae nánapi pwara nampon. Ono man warákár tokwaeria ono te man yonkwae kárámp nampon. Onomp Spirit maomp pourou mek pap nanko mao yae-párák kare ninik fekamp kar ankwap fi mekamp arop fárákapan farákáp naenámpon. ☆

¹⁹ Mao te arop yopor kar sér mo, kar tokwae tékén sér mo. Mao koupoukour konap mwaek érik fokopeyakrá wumwi kar fek kar farákáp mono. ☆

²⁰ Kaeak nunuri yak námp te, am te ponankor tákár mono. Táte kárákáre monámp lam mekamp wik yurunk kánanke kwarok námp te ponankor torokwari pap mono. * Mao fwap térerá yakrá akwapea yae-párák kare ninik pwi yak námp naenámpon.²¹ Táte kápae kare ankwap fi mekamp arop man méria, man yépékrá yakáp mwanapon.” ☆

*Jisas te Belsebulomp kárákáre fek tére námp'rá sénap kar
Mak 3:20-30; Luk 11:14-23*

²² Am ke fek táman arop fárákapao arop ankárankamp kwatae-arop noumpoukoupá yak námp Jisasnámпок

☆ **12:18:** Mt 3:17 ☆ **12:19:** 2 Ti 2:24

* **12:20:** Mao te aropan porokwe fek i
☆ **12:21:** Ais 42:1-4

warámpá korop. Mao te yi ntia top kour aompi yak. Aenánko Jisas man fwapi pap nánko, mao wae kar séria yi fwap nke. ²³ Aenánko kápae kare koumteouráp arop nkea kokorokoria sérrá, “Ae te mámá arop te Devitomp fekamp táráp ni mo nie?” ✧ ²⁴ Aenapan maok, tá Farisi fákáre am wawia sérrá, “Am arop te Belsebul kwatae-arop fákáre taokeyak námp maomp kárákáre fek kwatae-arop yéréperá kérép námpono.” ✧

²⁵ Aerapan maok, Jisas am fárákapamp ninik mek wae méria am fárákapam sérrá, “Ankáránkamp firáp arop taokeyakáp nap mekamp kuk pirékarea yorowar napo te, am fi te mokopia kárákáre yak naenámpom? Waeman kwatae akwap naenámpom. Táte ankáránkamp némpoukamp arop, tá ankáránkamp nap mekamp arop kuk pirékarea yorowar nánko te, am némp ntia am nap mekamp arop te fwapi yakáp mono. ²⁶ Aeno táte Satan kok námoku yorowar nánko te, am Satanomp fi te waeman pipirikiri akwap naerámpon. Aenámpara, mao náráp firáp taokeyak konámp te mokopia kárákáre yak naenámpom? ²⁷ Táte kare, Belsebul onan yaewour nánko, ono kwatae-arop yéréperá kérép nampan nánko te, wa yiráp arop fárákapam yaewouránko kwatae-arop yéréperá kérép konapon? Aenámpara yumokunap fi támao maok warko yumwan yurukup námpon. ²⁸ Aeno táte yumo nke napo, Kwaromp Yiki Kor Spiritao onan yaewouránko, ono kwatae-arop yéréperá kérép nanko te, yumo táman nkea, Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp te yumo nke nap fek wae ék námp, ará mér kipo. ✧

²⁹ Mokopia aropao ankwap kárákáre kor aropamp nap mek akwapea maomp ankank ti naenámpom? Mao tak naeria te, manénkir akwapea am kárákáre kor arop sámpea, paok fek yarokwapea pátea maok, mao fwap nap mek papará am mek tankápnámp ankank fwap ti naenámpom. ✧ ³⁰ Táte arop onomp nouroup mo námp te onomp yopor aropono. Arop onont ankára mek koumteouráp aropan koupoukour mo námp te, mao am fárákapam ti-yérepe nánko, pirikimp konapon.

³¹ Aeria ono yumwan sénampon, ‘Kwar te koumteouráp arop fárákapao kwatae ninik ntia man wouroump sénap fwap tirá épér naenámpom. Aeno arop Kwaromp Yiki Kor Spiritan wouroump sénap fekamp kwatae ninik te tirá épér mono. ✧

³² Arop fárákapao Aropamp Tárápan kar kwatae sénap fekamp kwatae ninik te fwap tirá épér i konámpom. Aeno Kwaromp Yiki Kor Spiritan kar kwatae sénap te, Kwaro am fekamp

✧ 12:23: Jo 7:31 ✧ 12:24: Mt 9:34 ✧ 12:28: Ap 10:38 ✧ 12:29: 1 Jo 4:4

✧ 12:31: Hi 6:4-6

kwatae ninik tirá épér mo nánko, oukoumwan taki yak, nánkár kor ankár taki yak naenámpon.”

Aropamp ninik mek yak námp maomp karao érik yénképnámp kar

³³ Tá Jisaso warko ankwap kar arakrá sér, “Kwapwe kare yao te kirao kor kwapwe kare ki tank námpon. Táte kwatae yao te, kirao kor kwatae ki tank námpon. Arop fárakap, kwapwe kare yao ni, kwatae yao nierá mér mwaria te kiran saráp nkea mér i konapon. ³⁴ Yumo kwatae kare arop tákam-ti kwatae niamp te, yumo mokopia kwapwe kare karan sér mwanapon? Arop ninik mek kwatae nkwakwe make ninik yak námp te, am támao maomp táp meknámp am takeniamp kar sérar i konámpon. ✧ ³⁵ Kwapwe kare arop te maomp ninik mek kápae kare kwapwe kare ninik mwar yak námpara, maomp táp meknámp kor kwapwe kare ninik fekamp karan saráp sérar i konámpon. Arop kwatae te maomp ninik mek kápae kare ninik kwatae yak námpara, am kwatae ninik táman saráp sérar i konámpon.

³⁶ Aeno ono yumwan sénampon: Kwaro arop kot naenámp yae tokwae fek te, koumteouráp aropan yumo ponankor kar kwatae-námp nik mo, kwaporok sérar i konap, am fek yurukup nae-námpon. ³⁷ Amoku waráp sénap kar táman Kwaro yurukupia, amwan ‘Kwapwe kare arop’rá sér, tá ‘Amo kwatae arop’rá sénaenámpon.”

‘Jisas kárakáre yénképano’ ria sériap kar

Mak 8:11-12; Luk 11:29-32

³⁸ Aenángo am ke fek táman lo yénkrá farákáp konap arop ntia Farisi fákáre Jisasén sérrá, “Tisa, yino amo Kwaromp kárakáre yénkép napo, nke mwaro.” ✧

³⁹ Tá nopok Jisas am fárakapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Mámá ke fekamp koumteouráp arop fákáre te Kwarén pwarnap koumteouráp arop kwataerao ‘Kwaromp kárakáre nke mwar’rá sénapon. Táte ono am fárakapan Kwaromp kárakáre fwap yénkép nanampan maok, am fek te profet Jonanimp Kwaromp kárakáreran saráp yénkép nanampon. ⁴⁰ Wokwaek kar Jona te éntékam tokwaeramp yare mek yámar yinink, kumur yininki yakámpon. Aeno Aropamp Tárápao kor kwar mek yámar yinink, kumur yininki yak naenámpon. ✧ ⁴¹ Wokwaek kar Ninive mekamp arop fákáre waeman Jona Kwaromp kar farákáp nánko wawia kwatae ninik pwar napon. Aeno mapek yaknámp arop ankwap te Jonan kámákár akwap námpan maok, yumo maomp kar younkwek sinapon. Aenapara, nánkár Kwaro koumteouráp

arop fárákapan yurukup námp fek, Ninive mekamp arop fákáre Kwaro arop ponankor yurukup námp fek fokouri yakáprá yumoinap kwatae ninik érik farákáp mwanaponon.
 ✧ ⁴² Wokwaek kar yae-mánkwan mwaek panek yaknám kwin te apár faek karaok yak námpao maok, Solomono kwapwe kare yonkwae kour kar farákáp nánko, wa naeria koropámpon. Aeno mapek yaknám arop ankwap te, Solomonén kámákár akwap námpa maok, yumo maomp kar younkwek sinapon. Aenapara, nánkár Kwaro kourteouráp aropan yurukup námp fek yae-mánkwan mwaek panek yaknám Kwin am mek fokopeyakria, mómá ke fekamp kourteouráp aropamp kwatae ninik érik sérar naenampon.” ✧

Kwatae-arop warko arákarrá koropnám kar

Luk 11:24-26

⁴³ Jisaso warko ankwap kar arakrá sér, “Aeno táte kwatae-arop arop ankwapan pwarará te, akwapea ént yak monám apár mekmwaek yarak. Yarakria, am mek anepér sámp naenam nap oupourouk námpao maok, mao nke mono.
⁴⁴ Aeria maok, mao sérrá, ‘Wampweno. Ono manénkir yakea koropnamp nap mek akwap nae’ ria koropea nke nánko, am nap te tiri farákápea fwapokwapia pwate napo, am nap te kwaporok yak. ⁴⁵ Aenanó te, mao warko akwapea ankwap fákánek kwatae-arop maomp kwatae ninikan kámákár námp éréképá koropea am nap mek tukupea yakáp. Wokwaek am arop te maomp pourouk kwatae-arop yak nánko, kwatae yakámpao maok, oukoumwan te warko ankár porok kwatae kare yak námpon. Tá taknám oukoumwan mómá ke fekamp kourteouráp arop fárákapan kor, takeniamp arop yakáp mwarea napon.” ✧

Jisasomp éntupwar ntia nánaeounáp fákáre koropnap kar

Mak 3:31-35; Luk 8:19-21

⁴⁶ Jisas kourteouráp aropan am kar farákáprá yak nánko, maomp éntupwar ntia nánaeounáp koropea oumpwik furuk yakáprá Jisasént kar sér mwaria. ✧ ⁴⁷ Aenapo, arop ankwapao Jisasén sérrá, “Amo wawae! Waráp éntupwar ntia waráp nánaeounáp mómá amont kar sér mwaria koropá ek yakáp nape.”

⁴⁸ Táte Jisaso nopok am aropamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Onomp éntupwar te wanono? Onomp nánae te wanono?”
⁴⁹ Aeria námoku éréképá yarak i konám arop fárákapan yae kurépi fokoprá arakrá sér, “Amo nkeae! Onomp éntupwar ntia onomp nánaeou te mómá fárákapano. ⁵⁰ Arop onomp yámar

✧ **12:41:** Jo 3:5 ✧ **12:42:** 1 Kin 10:1-10 ✧ **12:45:** 2 Pi 2:20-22 ✧ **12:46:** Mt 13:55; Mk 3:31; Jo 2:12; Ap 1:14

mek yaknám̄p Naropwaromp ninikaok akwap nám̄p te, támao maok onomp nánae, onomp antáp, onomp éntupwarono.” ☆

13

Arop yopwar mek ankankou yirirnámp wounáp kar

¹ Am yámaraok táman Jisas am nap pwarará akwapea ekria maok, ént aokore tokwae woupwi fek tank. ² Aenángo, kápae kare kounteouráp arop koropea am fek koupoukour. Aenapo, mao am feknám̄p bot mek korokwapea tank nánko, kounteouráp arop ponankor ént woupwi mek foukouri yakáp. ³ Aenapo Jisas am fárákapan kápae kare wounáp kar fárákáp. Aeria sérrá, “Yumo wawenke! Arop ankáránkamp akwapea yopwar mek ankankou yirir námpono. ⁴ Mao yirir nánko maok, ankankou ankwapmwaek mwae kupuk piká tankáp nánko, antao koropea fépér. ⁵ Tá ankwapmwaek péri kor yárákár nám̄p fek pik nánko, kwar tokwae mo nám̄p fek piká tankáp. Aeria kwar mek pik mo nánko, am ankankou wae koupour kar páre nám̄pao maok, ⁶ yámar narek aokrá yokwap nánko, kwar kánanke kwarokia am arák yonkwaeria ankankou yákáre námpon. ⁷ Tá ankwapmwaek wiráp paok wi forokoraenámp mek piká tankáp nánko, am wiráp paok wi támao woukoupria oupoupouri yak. ⁸ Aeno ankankou ankwapmwaek kwar émi kwapwe mek piká tankáp nám̄p te, waeman fwap párea, warko ki kwapwe tankáp i konámpon. Aeria ankwap 100 ki tankáp, ankwap 60 ki tankáp, ankwap 30 ki tankáp i konámpono. ⁹ Arop woupwirápao nám̄p kwamp te, mámá kar ankár wa kuno.”

Jisas wounáprá sér i konám̄p kar fi

Mak 4:10-17; Luk 8:9-10

¹⁰ Jisas am kar fárákápea pwar nánko, maomp éréképá yarak i konám̄p arop fárákap koropea Jisasén turunkrá, “Amo apaeritea am fárákapan wounáp kar fárákáp napon?” ¹¹ Tá nopok Jisaso am fárákapan arakrá sér, “Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp kar fi mek wouroumpeyak nám̄p, Kwaro yumwan wae yénkép námpono. Aeno mámá arop fárákapan te mono. ☆ ¹² Táte arop Kwaromp kar kárákáre fek niki samp nánko te, Kwaro man warko ankwap ninik kwapwe méntér tapokwaprá kápae kare sánk naenámp. Aeno táte arop kar wawia niki-samp mo nám̄p te, Kwaro am ninik kánanke kwarok yak námpan maomp yaekamp pwarokwap naerámpon. ☆ ¹³ Am taki yak nám̄p táman, ono am fárákapan wounáp kar sénampon: Am fárákapao am ankank énoukoup napao maok, am fárákap te ankank ankwap wuri nke mono.

☆ **12:50:** Jo 15:14; Ro 8:29; Hi 2:11 ☆ **13:11:** 1 Ko 2:10 ☆ **13:12:** Mt 25:29; Lu 8:18

Mao te kar wa mwaria woupwi pap napao maok, mao te wawia mér sámpon mono. ¹⁴ Am kounteouráp arop fárákapao mwanapan, profet Aisaia sérimp kar te wae érik korop námpon. Mao sérrá,

‘Yumo waeman kar wa napao maok, am kar fi te mér mo mwarea napon.

Yumo wae énounkoup napao maok, ankank ankwap wuri nke mo mwarea napon.

¹⁵ Am kounteouráp arop fárákapamp ninik te kárákáre yak námpon.

Aeria am fárákapao kar wawantá woupwi kákaria yi wouri yakáp napon.

Aenapara, am fárákap te ankank ankwap nkeria, maomp woupwi kar wawia

maomp ninik mek kar fi mérantánoria napara, mao warko arákarea ononampok korop napo,

am fárákapam fwapokwaprá kákantáno.’ ✧

¹⁶ Aeno yiráp yi fwap ankank nke, tá yiráp woupwi fwap kar wawi konapara, Kwaro yumwan ourour sánk naenámpmon.

¹⁷ Ono yumwan kare kar sénampon, wokwaek kápae kare profet fákáre ntia yae-párak kare arop fárákap oukoumwan yumo nkenap ankank má nke mwar karapao maok, nke moiapon. Tá oukoumwan yumo wanap kar má wa mwar karapao maok, wa moiapon.” ✧

Ankankou fek wounápnámp kar fi

Mak 4:13-20

¹⁸ Jisas am fárákapam sérrá, “Yumo am ankankou yopwar mek yirir i konap fekamp wounáp kar fi wawenk. ¹⁹ Arop

Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp karan wa námpao maok, am kar fi fwapia mér mo nap te, mwaeak piká tanknámp ankankou niampon. Satano koupour kar koroprá

am kar Kwaro arop ninik mek ankank ounámp yimp námp te, mao ti-akwap konámpono. ²⁰ Ankankou ankwapmwaek

ankore mek péri kor yárakárnámp kwar yumuntuk piká tank námp te arop koupour kar kar wawia sámpea warákár.

²¹ Aenapao maok, am kar te arák kwar mek pik mono. Am te kánanke kwarok ke fek saráp yak nánko maok, mao

Kwarén mérámp táman ankwapao námwan kar kwatae sérrá, nkwakwe make sokoro napo, maomp mér námp te koupour

kar kwatae akwap konámpon. ✧ ²² Tá ankankou ankwap wiráp paok wi fi mek piká tank námp te, arop wae kar

sámpon námpao maok, apárokamp ankankantá ninik tokwaerá kápae kare mani kénk naerianámp ninikao Kwaromp kar

oupouroupá pap nánko, mao te ki tank mo námpon. ☆ 23 Aeno am ankankou kwapwe kare kwar mek piká tank námp niamp te, arop kar wawia am kar fi mér námpono. Aenánko mao fwap ki 100, 60, 30 arakrá tankáp konámpono.”

Yopwar mek amp apwar pwae kwataeran wounápnámp kar

24 Warko Jisas ankwap wounáp kar arakrá sér, “Yámar mek amp Kwaro náráp firáp taokeyak konám te, arop ankwapao wit ou yopwar mek yírír i konám niamp. 25 Aenámpao maok, am koumteouráp arop pampi yakáp napo, kumuruk maomp yopor arop kánánkámp koropea kwatae apwar pwae ki wit fi mek yíríría pwarará akwap te. 26 Wakmwaek am wit párea wae ki tank naeria nánko, nke napo, am apwar pwae kwataeao kor mént forokor. 27 Aenánko, am yopwar mek tére konap arop tukupea yopwar naropwarén sérrá, ‘Arop Tokwae, yino ník námp te, amo waráp yopwar mek te ankankou kwapwe mwar yoroi naponno. Mokopia apwar pwae kwatae am mek yakáp námpono?’

28 Aerapo maok, mao am fárákapan sérrá, ‘Yopor arop ankáránkampao am apwar pwae kwatae sira námpon.’ Aeránko, am tére aropao sérrá, ‘Ae te amo ník nap te, yino tukupea am apwar pwae kwatae moroprá koupoukour mwanámp nie?’ 29 Aerapo maok, nopok mao am fárákapan sérrá, ‘Mono! Yumo takria apwar pwae kwatae moroprá wit méntér morop mwanape. 30 Énénkér taki yakea nepo, nánkár wit moropnap ke fek yumo apwar pwae kwataeran mékir moroprá pupuria yaomwi mek yanki pwatea, wakmwaek wit koupoukarea onomp fir kák konamp nap mek kák mwanaponno.’ ☆

Mastet ki ntia yisan wounápnámp kar

Mak 4:30-32; Luk 13:18-21

31 Tá warko Jisas am fárákapan wounáp kar arakrá sér: “Kwaro náráp firáp taokeyak konám te, arop ankáránkao mastet ou sámpea yopwar mek yoroinámp niamp. 32 Am mastet ou te ankwap ankankou niamp tokwae mono. Am te kánanke kwarok kareno. Aenámpao maok, nánkár wakmwaek akwapea tokwaeria te ankwap pourouráp yopwar mek amp firan kámákár akwap námpon. Akwapea yao niamp nánko, antao kor fwap koropea am yowe mek tankáp i konámpono.”

33 Tá warko Jisas ankwap wounáp kar arakrá sér, “Kwaro náráp firáp taokeyak konám te yis niamp. Yupu ankáránkampao am yis sámpea plaua dis mek yokwapea méntér arákareanáno, yámpea tokwae kar i konám niampniamp.”

Jisas wounáp kar mwar farákápnám kar

Mak 4:33-34

³⁴ Am kápae kare kar Jisasou kounteouráp aropan farákápnám te wounáp kar mwar farákápnámpono. Mao te am farákápnám érik farákápnám kar ankwap sér mono. Ankár wounáp kar mwar farákápnámpono. ³⁵ Aenámpan am te wokwaek profet ankwapao sérimp kar méntér pwi námpono. Wokwaek mao sérrá,

“Ono am farákápnám kar farákápnám nanamp te wounáp kar fek sénanampon.

Ono am arop farákápnám wokwaek Kwaro mámá apár yoro nám fek nápnám mek wouroumpea yakrá koropea oukoumwan námpan sénanampon.” ✧

Apwar pwae kwataeran wounápnám kar fi

³⁶ Takia pwarará Jisasou kounteouráp aropan párapoprá wae nap mek akwap. Aenánko maomp éréképá yarak i konám arop farákápnám koropea man sérrá, “Amo yinan am apwar pwae kwatae yopwar mek forokornám wounáp kar fi farákápnám.”

³⁷ Tá nopok Jisasou am farákápnám arakrá sér, “Arop kwapwe kare ankankou yoro nám te Aropamp Tárápono. ³⁸ Yopwar te mámá apárono. Kwapwe kare ankankou te Kwaro náráp firáp taokeyak-nám mek kounteouráp aropono. Apwar pwae kwatae te Satanomp kounteouráp aropono. ✧

³⁹ Am apwar pwae ou kwatae yirir nám te Satan nono. Am fir yápaenám ke te mámá apár pwar naenám yaenono. Yopwar mek tére konap arop te ensel fákáreno. ⁴⁰ Am apwar pwae kwatae kouppoukarea yaomwi mek yankap nap te taknám nánkár mámá apár pwarnám yae fek tak mwanapon.

⁴¹ Aropamp Táráp mao náráp ensel fákáre tirá kérép nánko, náráp firáp taokeyaknám mek arop farákápnám mérnám kwatae pap konám ankank, ntia kápae kare kwatae niniknap arop farákápnám fárapprá párapop mwanapon.

⁴² Am farákápnám tia yaomwi tokwae mek épéri tenapo, am yaomwi mek yakápnám éménka waeria yu kikimpia wae mwanapon. ⁴³ Am ke fek táman yae-párak kare kounteouráp arop farákápnám te náráp Naropwaro maomp firáp taokeyaknám mek yakápnám yámarnám wae tákapá yakápnám mwanapon. Arop woupwirápao nám kwamp te, ankár mámá kar má wa kuno.” ✧ ✧

Arop mani bokis kwar mek tank nánko nkenám wounáp kar

⁴⁴ Tá Jisasou warko arakrá sér, “Kwaro yámar mek náráp firáp taokeyak nám te make niampon: Maniráp bokis

yopwar mek manénkir kwar mek wouroump tenapo, arop ankwapao akwapá kwar yokoroepa nkeaka warko oupouri pwar. Aetea mao warákár karia akwapá námokuráp ankank ponankor koupoukarea arop nénkria, am fek mani sámpea warko am mani fek yopwar am sámp námp niampon.”

Anani kor kwapwe niampan wounáprá sénámp kar

⁴⁵ Tá ankwap wounáp kar arakrá sér: “Kwaro yámar mekamp náráp firáp taokeyak konámp te, arop ankwap solwara mekamp anani kor émi kwapwe kare * bisnis téreria am fek mani sámp. ⁴⁶ Ae konámpao, mao nke nánko, anani kor ankwap ankárank kwapwe kare kare nánko, mao akwapea námokuráp ankank ponankor nénkria mani tia, am mani fek am anani kor kwapwe námoku naenámp sámp námp niampon.”

Umbenan wounápnámp kar

⁴⁷ Jisaso ankwap wounáp kar arakrá sér: “Kwaro yámar mekamp náráp firáp taokeyak konámp te arop ankwap ént aokore mek umben sirarea kápae kare nkwakwe make éntékam ti. ⁴⁸ Am umben mek te top pwarámpeyak nánko, forokwapea sakwap paprá tankáprá, baket mek éntékam am kwapwe karenámp kákrá, kwatae éntékam épér i konap niampono. ⁴⁹ Nánkár mámá apár pwarnámp yae fek taknámp mwanapono. Ensel fákáre ékia yae-párak kare arop ou mek kwatae ninikráp arop yakáp napan farámprá párapkop mwanapon. ⁵⁰ Am fárákapan tia yaomwi tokwae mek épér tenapo, am fárákap yaomwi tokwae mek yakáprá éménka waeria yu kikimpia wae mwanapon.”

Manénkirkamp kare kar ntia wourékam kare kar

⁵¹ Jisaso námoku éréképá yarak i konámp arop fárákapan turunkrá, “Yumo te mámá kar fi ponankor wae mér nap nie?” Aeránko maok, nopok am fárákapao Jisasén sérrá, “Yeno.” ⁵² Aerapo Jisaso am fárákapan sérrá, “Wokwaekamp lo mérap arop fárákap te Kwarén méria náráp firáp wourékam taokeyak konámp mek korop napao maok, am fárákap te arak napono: Nap naropwaro náráp nap mekamp maniráp ankank wourékam épirént ankár mek tapokwapea tia érik timank námp niampon.”

*Nasaret mekamp arop fárákap Jisasén younkwe sánpap kar
Mak 6:1-6; Luk 4:16-30*

* **13:45:** ‘Solwara mekamp anani kor émi’rá sénámp te, solwara mek kour mekampao yumwi fek kárákap yak nánko, sámpea am fek mani tokwae ti konapono. Koumteouráp arop te am ankank táman kikiank kare konapono.

⁵³ Jisas am wounáp kar farákápea pwarará am némp pwarará akwap. ⁵⁴ Mao akwapea námokuráp taun mekria am fekamp koumteouráp arop am fárákapan námokuráp lotu nap mek Jisaso kar farákáp. Aenánko am fárákáp wawia kokorokoria sérrá, “Am mámá mér ntia Kwaromp kárákáre yénkép nám páte maokamp sámpea námpon? ✧ ⁵⁵ Mámá arop te kamdamp tárápono. Maria te maomp éntupwarono. Jems, Josep, Saimon, Judas, am fárákáp te maomp nánaeounápono. ✧ ⁵⁶ Maomp antáponáp fákáre te nomont yakáp napon. Maomp mér ponankor te maokamp sám páte námpono?” ⁵⁷ Aeria am fárákáp Jisasén kokwarok. Aenapan maok, Jisas am fárákapan sérrá, “Profet te kápae kare némpouk e yak námpono. Aenámpan maok, mao námokuráp némpouk, tá námokuráp nap kare mek te e yak mono.” ⁵⁸ Aenámpara, Jisaso am taun mek Kwaromp kárákáre kápae kare yénkép mono. Waeman mér mo napantá námpon.

14

Arop ént mek nérrá kák konámp Jon sumpwinámp kar

¹ Am ke fek Galili taokeyak konámp Gavman Heroto Jisas térenámp kar korop nánko wa. ² Mao náráp tére aropan sérrá, “Am arop te arop ént mek nérrá kák konámp Jono warko apár me meknámp fárámp námpono. Aenámpara, maomp yaek-námp Kwaromp kárákáre tokwae korop námpon.” ³⁻⁴ Am te arakimp: Wokwae Heroto náráp nánae Filipomp yupu Herodiasén pwarokwap nánko, Jono Herotén sérrá, “Amo sámpnap yupu Herodias am te pwi yak mo námpon.” Aeránko maok, Heroto Jonén sámpea sen fek yarokwapea kalabus nap mek páte napo yakámpon. ✧ ⁵ Mao Jonén sámp-wouroump naerianámpao maok, koumteouráp arop fárákáp te, Jon te profetonoria ninik nap ara, mao am fárákapan apápria man sumpwi pap mo, párák kalabus mek páte nánko yak. ⁶ Aenámpan maok, ankwap yae fek Heroto námwan éntupwaro sámpámp yaeran nikia fir kékérouria arop éréképeanánko, koupoukarrá fépér. Aenánko, am ke fek am Herodiasomp namom éнки am arop ou mek kaerá yárak nánko, Herot nkea warákár tokwae. ⁷ Aeria maok, man kar papria sérrá, “Kare kar yámar mek yak námpráp amo námwan sápaeria sénap ankank te ankár sénap táman sánk nanampono.” ⁸ Aeránko maok, maomp éntupwar Herodiaso Jonén yonkwae pwarámpámp kwamp sumpwianoria man ninik sánkria sérrá, “Amo Herotén sénapo, arop ént mek nér i konámp Jonomp me kor karámp-fárákapea plet mek papea sánk naenámpno.”

⁹ Aerá sénánko maok, king te, mokop tak naeria ninik tokwae. Aenámpao maok, kápae kare arop fákáre koupoukarrá tankáprá fánap, mao wa nap fek fou e séri tenámp kwamp maok, ‘Sánkenk’rá sérimpon. ¹⁰ Mao arop ankárank sámp-kérép nánko, kalabus nap mek akwapea Jonomp yápare kor karámp-fárákap. ¹¹ Takia am yépe kor plet mek papea sankoropá am yupu-tárápan sánk. Aenánko mao sámpá akwapea éntupwarén sánk. ¹² Aenapo maok, Jono éréképá yarak i konámp arop fárákap koropea maomp yákáre samp-tukupea apár me mek papea pwarará, am fárákap tukupea Jisasén sériapono.

Jisaso 5,000 aropan fir wunimp kar

Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15

¹³ Jisas Jon sumpwimp am kar wawia am yaknámp némp pwarará bot sámpea arop yak mo apár mek námoku mwar ampok akwap naeria akwap. Aenánko maok, kourmteouráp arop mao akwap námp wawia am yakápnap némp pwarará, Jisas akwap tenámp mwaek apáraok tukup. ¹⁴ Wakmwaek Jisas akwapea ankwapmwaek woupwi fek nke nánko, kápae kare kourmteouráp arop ou má néntépá yakáp. Aenapo, Jisaso am fárákapan yonkwae touweria maomp pouroukamp touwe fwapokwaprá kák. ✱

¹⁵ Tá wae kumur mek maomp éréképá yarak i konámp arop fárákap maonámpok koropea Jisasén sérrá, “Mámá ke mek te arop yakáp mo napo, wae kumur naeria námpono. Amo mámá kourmteouráp arop wae tirá kérép napo, wonae fik mwaekamp némpouk tukupanápono. Aeria námokuráp mani fek fir tirá fánanápono.” ¹⁶ Aerapo maok, nopok Jisaso sérrá, “Apaeritea tukup mwanapono? Yumo támao fir nénkenke.” ¹⁷ Tá nopok am fárákapao sérrá, “Yino te mapek fir tank mono. Pan yankapramp éntik, tá éntékam anánkaopwe arakia támao saráp tank námpono.” ¹⁸ Aerapo maok, Jisas am fárákapan sérrá, “Am fir onomp wonae fik mapek ti-koropenke.”

¹⁹ Aeria maok, kourmteouráp arop fárákapan sérrá, “Apwar pwae fek tankápenke.” Aeria maok, mao am pan éntik, tá éntékam anánkaopwe takia yaek tia fákeyakrá yámar mek tokore yakrá Kwarén ‘Aesio’rá sér. Aea pwarará, am pan fápákária, mao námoku éréképá yarak i konámp arop fárákapamp yaek nénk nánko, mao am kourmteouráp arop táman nénk. ²⁰ Aenapo, am arop fárákap ponankor fépéria wae yare. Aenapo, fir ankwapmwaek tankáp nánko, koupoukarea éntér-sámpramp basket mek kákapo, top-popwarámpimpon. ²¹ Am arop fárákap te 5,000 niamp arakerao fáriapon. Am te kourmteou tárápu te kouroump mono. ✱

*Jisaso ént yumunturik korópamp kar**Mak 6:45-52; Jon 6:16-21*

²² Jisaso námoku éréképá yárák i konámp arop fárákapan sérrá, “Yumo manénkir bot mek kounkouria ént aokore ankwapmwaek fi mwaek tukupenke.” Aeria maok, námoku mwar kounteouráp arop fárákap tirá kérép naeria. ²³ Mao kounteouráp arop tirá kérépá pwarará, námoku mwar narek faonkwe wi fek Kwarén kar toropwap naeria. Wae kumur nánko, mao námoku mwar am faonkwe wi fek yak. ²⁴ Bot waeman akwapea ént aokore tokwae kuk nánko, ouwi bot me kour mwaeknámp koropea bot panánkár. ✧ ²⁵ Aenánko, wae wakor naenámp fápaé nánko, Jisas námoku ént yumunturik koropea am fárákapamp wonae fik. ²⁶ Aenánko, am fárákap mao ént yumunturik koropnámp nkea, kour me woukouria sérrá, “Námwan nkote! Ént arop kwataerao korop ri kane!” Aeria apápria fépénénka wae. ✧ ²⁷ Aenapo, Jisas am fárákapan koupour kar sérrá, “Yumo sánánkar kárákáre fek yakápenke! Máte ono támao korop nampono. Yumo apápi kwaponon!”

²⁸ Aeránko maok, tá Pita maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Tokwae Kar e! Amo nap kwamp te, amo onan sénapo, ono kor ént yumunturik amonapok korop nae.” ²⁹ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Amo koropae!” Aeránko, Pita wae bot pwarará ént yumunturik Jisasnámpok akwap. ³⁰ Aenámpao maok, ouwi tokwaeran nkea apápria wae, ént mek pikria Jisasén sérrá, “Tokwae Kar, amo onan yaewourae!”

³¹ Aeránko Jisaso koupour kar yae paprá Pitan yae tokoroepa sérrá, “Amo te mér tokwae mono. Amo apaeritea anánkaopwe ninik sámp napon?” ³² Aeria Jisas ntia Pita wae bot mek korokwap nepo, ouwi tokwae wae pwar. ³³ Aenánko bot mek tankápnep arop fárákap man loturia sérrá, “Kare kar, amo te Kwaromp Táráponon!” ✧

Jisaso Genesaret mek kápae kare touwenap arop fwapokwaprá kákámp kar

Mak 6:53-56

³⁴ Mao wae am ént aokore kuk meknámp pirékarrá tukupea nkwanwaek fik apár Genesaret mek. ³⁵ Aenapo am mekamp kounteouráp arop Jisasén wuri nkea maok, am fek wonae fik mwaekamp kápae kare némpouk kar sámp-kérép napo, am fárákapao kápae kare touwenap arop Jisasnámpok éréképá korop. ³⁶ Aeria am fárákapao Jisasén sérrá, “Amo taki yakrá, waráp pourou yénképá yak napo, am arop fárákapao waráp waempyam fu fek toupoukour napo, am fárákapamp touwe wae fwap naenámpon.” Takrá séri pwarará maok, maomp

pouroukamp waempyam fek yae papnap arop fárákapamp touwe warko wae fwap námpono. ✧

15

Kwaromp lo appeyaenápomp loan kwe-pwarnámp kar

¹ Am ke fek Farisi fákáre ntia lo mérnep arop fárákap Jerusalem meknámp Jisasnámpok koropea sérrá, ² “Apaeritea amo éréképá yárák i konap arop fárákap nomp appeyaenápo nomwan sápap lo kar ták-sinapono. Am fárákap fár mwari-anap ke fek te yae yárár i konapaok mo nap tene.”

³ Nopok Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Apaeritea yumo Kwaromp lo kwe-pwarará, yiráp tékénouamp loaok saráp tukup napon? ⁴ Am te Kwaro sérrá, ‘Amo ankár waráp éntupwar naropwaromp karwaokampo.’ Tá ‘Arop náráp éntupwar naropwarén kar kwatae séria te, am arop ankár sumpwi naenámpom.’ ✧ ⁵ Aeno yumo te arop fárákapan ‘Arakenk’rá sér i konapon: ‘Yumo mani ankank yiráp éntupwar naropwarén yaewour mwanapan kor, am anánkwapan sérrá, “Ono wae am ankank te Kwarén sánk nanampria nánapi páte nampara, yumwan nénk mono”rá fwap sénanapono.’ Yumo aerá sér i konapono. ⁶ Am taknap ninik támao yumo Kwaromp kar apárok sámp-anámpará yiráp tékénou káknep loan saráp narek samp-tukup napon. ⁷ Yumo te kwekár i konap aropono! Profet Aisaia te waeman yumwan táman kare sénámpon:

⁸ ‘Am arop fárákap te

náráp kar mwar onomp e sakap napono.

Aeno maomp ninik te onan panek yakáp napon.

⁹ Am fárákap aropamp lo karan saráp

farákápria sérrá,

“Máte Kwaromp karonó.”

Aenapara,

am fárákap te onan kwaporok mwar lotu naponó.’ ” ✧

Ankank arop ninik mek oumi pap konámp kar

Mak 7:14-23

¹⁰ Aerá séria maok, Jisas kourteouráp aropan koropenkrá wumwiria maok sérrá, “Yumo te fwapi wawia ninik kourenke. ¹¹ Ankank táp mek pik námp te arop ninik mek kwatae pap mo i konámpono. Aeno ankank arop ninik mek yak námpao maomp táp meknámp ek oukur korop námp te, am támao arop ninik mek kwatae pap námpono.” ✧

¹² Am ke fek táman Jisas éréképá yáarak i konámp arop fárákap koropea Jisasén sérrá, “Ae te amo Farisi fákáre waráp kar wawia kokwarok nap te wae mér rape?”

¹³ Aerapo maok, nopok Jisas arakrá sér, “Onomp yámar mekamp Naropwar te mao wae yopwarrápono. Kápae kare ankank mao námoku yoro moi tari námpan te, am ponankor fi make mokwap naenámpon. ¹⁴ Yumo am Farisi fákáre námoku mwar taki yakápanápon pwarenke! Am fárákap te yi wuri yakáp napao ankwap yi wuri yakápnap arop fárákapao mwae kup yénkép mwaria napon. Aenapan maok, yi wurumpi yaknámp arop ankwap yi wurumpi yaknámp aropan mwae kup yénképria te, énékér apár me mek pik nerea nepon.” ✱

¹⁵ Táte Pita Jisasomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo am arop ninik mek oumi papnámp kar fi wounáp nap yinan érik farákarrá sénapo, yino wa mwaro.” ¹⁶ Jisas nopok sérrá, “Yumo kuri oukoumwan épérép rape? ¹⁷ Ae te kápae kare ankank táp mek pikianánko, yare mek tankea tukwi mwae-párak akwapea tukwi nap mek pik námp te mér mák rape? ¹⁸ Aeno ankank táp meknámp ek oukur korop námpao maok, am te ninik meknámp korop námpon. Aenámpara, am támao maok arop ninik oumi pap konámpon. ¹⁹ Ankank ninik meknámp koropánk i konámp te arakono: Ninik kwataenap, táte arop sámp-wouroump mwanap ninik, tá poumou nap mekamp yupu kokopor mwanap ninik, tá pwarápaé sánk konámp kokopor ninik, tá oukun i konap ninik, tá arop kot nap fek kwekárrá sér i konap ninik, wouroump sokwak i konap ninik. ✱ ²⁰ Ará ankank támao maok, arop ninik mek oumi pap konámpon. Aeno arop manénkir yae yárár moi yakrá fir fárámp te aropamp ninik mek oumi pap mono.”

Ankwap fi mekamp yupu Jisasén mér karimp kar

Mak 7:24-30

²¹ Jisas am némp pwarará ankwap fi arop yakápnap taun Tair ntia Saidon mekmwaek akwap. ²² Aenánko Kenan fi mekamp yupu ampok yak námpao maonámpok koropea Jisasén tékén arakrá sér, “Tokwae Kar, Devitomp ou fekamp táráp e! Amo ankár onan aropompae! Kwatae-arop onomp yupu-tárápamp pourouk woukoupea kwatae papáne!” ²³ Aeránko maok, Jisas te am yupuan kar pwarokwaprá sér mono. Mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapao koropea Jisasén sérrá, “Mámá yupu má nomp wakmwaek wumwirá koropáne. Amo sámp-kérép napo akwapano.”

²⁴ Aerapo maok, tá nopok Jisaso sérrá, “Kwaro onan ankwap firan yaewouraeria sámp-kérép mo. Israel fi mekamp sipsip moyakáp napantá Kwaro onan sámp-kérép námpono.”

²⁵ Aeránko maok, am yupu koropea Jisasomp wonae fik kwaráp torokomprá me kor woukoupria sérrá, “Tokwae Kar, amo onan yaewourae!” ²⁶ Tá nopok Jisaso maomp kar pwarokwaprá wounáprá sér, “Takria nomo tárápuamp fir sámpea asan * sánkantáno.” ²⁷ Aeránko maok nopok yupuao sérrá, “Tokwae kar e! Amo te waeman kare kar sénapon. Aeno nap mek yakápnas as te naropwaro fánámp fir tiri párakop pikrink nánko, fwap am tirá fári konapono.” ²⁸ Mao aerá séránko maok, Jisaso am yupuamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Waráp mér te tokwae kar námpara, amo sámp naeria kikiank nap take pourouráp amo fwap sámp nanapon.” Aeránko maok, am ke fek táman maomp yupu-táráp wae fwapimpono. ☆

Jisas kápae kare touwenap arop fwapokwaprá kákámp kar

²⁹ Oukoumwan Jisas am némp pwarará Galili ént aokore wonae fik akwap. Aea mao pokea narek faonkwek tank. ³⁰ Aenánko, kápae kare koumteouráp arop fárakap koropea maomp wonae fik koupoukour. Am fárakapao pu kwataenap arop, yi néneráp arop, kour korokorenámp arop, tá top kor aompi yaknámp arop, tá kápae kare ankwap touwenap aropan kor éréképá koropea Jisasomp pu wonae fik kák. Aenapo, mao am arop fwapokwaprá kák. ³¹ Aenánko am arop fárakap táman nkea kokorokoria sérrá, “Wakwe! Am top kor aompiyaknámp arop kar sénámpwae! Kour korokorenámp arop warko fwap námpwae! Tá pu kwataeráp arop fwap yarak námpwae! Tá yi néneráp arop fwap nke námpwae!” Aeria maok, am fárakap Israel firamp Kwaromp e sakapiapon.

Jisas 4,000 arop fir nénkámp kar

Mak 8:1-10

³² Takia pwarará Jisas námoku éréképá yarak i konámp arop fárakapan wumwi nánko, korop napo sérrá, “Ono mámá arop fárakapantá yonkwae touwe nampono. Mao onont wae yinink yae yakápi napao fir mo námpono. Ono te yae porokwe make tirá kérép mono. Takria arop ankwap yae porokweraoia mwaeao poporokweantáno.” ☆ ³³ Tá nopok mao éréképá yarak i konámp arop fárakapao sérrá, “Máte arop yak mo apárono. Nomo maokamp kápae kare pan mámá arop ou tokwae má pwi naenámpono?” ³⁴ Tá nopok Jisaso am fárakapan sérrá, “Yumo pan apaekamp tankáne?” Nopok am fárakapao sérrá, “Yinomp pan te fákánek tank námpono. Tá ankákárank éntékam kánanke tankámp námpono.”

* **15:26:** 24 ntia 26: ‘Tárápu’ ntia ‘sipsip’rá sénámp te, Israel firan sénámpon. ‘As’rá sénámp te, ankwap fi aropan sénámpon. ☆ **15:28:** Mt 8:10,13 ☆ **15:32:** Mt 14:14

³⁵ Aerapo maok, tá Jisaso am koumteouráp aropan sérrá, “Yumo apárok tankápenke.” ³⁶ Mao am pan fákánek sám, éntékam ankákárank tia Kwarén ‘Aesio’rá séri pwarará, fápákária mao éréképá yarak i konámp arop fárakapamp yaek nénk. Aenánko, am koumteouráp aropan nénk napo, ³⁷ wae ponankor fépéria pwi. Aenapo maok, tá oukoumwan ankwapmwaek tankáp nánko, Jisasomp arop fákáre am fir koupoukarea fákánek basket mek kák napo, top koupour yak. ³⁸ Am fárap arop te 4,000 niamp arake. Aenámpan maok, yupu ntia táráp te kouroump mono. ³⁹ Takia Jisaso am koumteouráp arop fárakap tirá kérépea pwarará, bot mek korokwaprá apár Magadan mekmwaek akwapámpon.

16

Jisasén ‘Kwaromp kárákáre yéncép napo nke mwar’rá sériap kar

¹ Farisi fákáre ntia Sadyusi fákáre koropea Jisasén moko-ponrá nke mwaria man sérrá, “Amo ankár yámar mekamp Kwaromp kárákáre yéncép napo, yino nke mwaro.” ✧
² Aeapan maok, nopok Jisas am fárakapan sérrá, “Kumur mek yumo nke napo, yámar noumouri nánko, nkea sérrá, ‘Oukoumwan te yámar kwapwe naeane.’ ³ Tá koumounek yumo arakrá sér i konapono: ‘Yámar mek támáre nánko, oukoumwan te ouwi warákam korop naeane.’ Tá kare! Yumo waeman take pourouráp ankank nkea yae-párak yámar mek yurukup i konapan maok, yumo oukoumwan mámá ke fek koropánknámp ankank fwapia yurukup mo napon. ⁴ Yumo te Kwarén pwarnap koumteouráp arop kwataerao ‘Kwaromp kárákáre nke mwar’rá sénapon. Aenapan maok, ono yumwan Kwaromp kárákáre ankwap ankárank yéncép mono. Yumo Jonanimp kárákáre aran saráp nke mwanapono.” Aerá séria Jisas wae am fárakapan pwarará akwap. ✧

Yisan wounáprá sénámp kar

Mak 8:14-21

⁵ Jisaso éréképá yarak i konámp arop fárakap wae ént aokore tokwae tápampea tukupea nkwanwaek fik napao maok, am fárakap te pan sám mo, ník mo pwarará tukup. ⁶ Aenapo maok, Jisaso am fárakapan sérrá, “Yumo fwapia taokeyakápria yumo Farisi fákáre ntia Sadyusi fákáreramp yisan mér kar kipo. ✧ ⁷ Aenánko, am arop fákáre námoku támao térémenkrá arakrá sérarrá, “Am te nomo pan sám mo, yaenémpi korop námpan sénámpon.” ⁸ Jisas wae am fárakapamp kar wawia sérrá, “Yumo te yiráp mér kánanke kare námpono. Yumo

apaeritea yumoku sérarrá, ‘Yino pan mo námp’rá sérarapon? ⁹ Ae te yumo oukounwan mér mo nap nie? Ae te yumo 5,000 aropao pan éntik fépéria napo te, apaekamp basket mek tirá kákapono? ✧ ¹⁰ Ae te yumo pan fákánek 4,000 aropao fépéria napo, ankwapmwaek tankáp nánko te, apaekamp basket mekia kákapono? ✧ ¹¹ Ae te mokopono? Yumwan ono ‘Pan sámpenk’rá sér moi namp te, yumo mér mo napon? Ono sérrá: Yumo ankár Farisi fákáre ntia Sadyusi fákáreramp yis te yumo ankár fwapia mér kar kipo.” ¹² Aeránko maok, am fárákapao wae mér, Jisas te ankár ‘Pan mekamp yisan mér kar kip’rá sér mono, ‘Am fárákap ankár Farisi fákáre ntia Sadyusi fákárerao yénkrá farákáp konap karan mér kar kip’rá sénámponrá ninikiapon.

*Pita Jisasén ‘Krais’rá sérimp kar
Mak 8:27-30; Luk 9:18-20*

¹³ Jisas akwapea taun Sisaria Filipai mekmwaekria maok, mao námoku éréképá yárák i konámp arop fárákapan turunkrá, “Koumteouráp arop fárákap te Aropamp Táráp onan te wanonorá sénapon?” ¹⁴ Aerá turunkánko maok, am fárákapao sérrá, “Amwan te ankwap fárákapao ‘Arop ént mek énéer i konámp Jon’rá sér. Ankwap fárákapao ‘Mao te Elaija’rá sér. Ankwap fárákapao ‘Mao te Jeremaia’, tá ‘Ankwap profet’rá sénapon.” ✧ ¹⁵ Aerapo maok, tá Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumoku kare te onan te ‘Wa’rá sénapon?”

¹⁶ Aeránko maok, Saimon Pita maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo te Krais, * amo yiki yak konámp Kwaromp Tárápono.” ✧ ¹⁷ Aeránko maok, Jisas maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Jonomp táráp Saimon, Kwaro amwan ourour sánk nánko, amo waeman kare sénapon! Apárokamp arop ankwapao am kar amwan yénkép mono. Onomp Naropwar yámar mek yak námp mao támao amwan yénkép námpono. ✧ ¹⁸ Ono amwan sérrá: Amo te Pita. Amo te yumwino. Ono am yumwi yumuntuk onomp sios am fek yoro nanampono. Aenanko sumpwiramp kárakáre te am siosén apárok tirá épér mono. Ono amwan Kwaro náráp firáp taokeyak konámp némpoukamp ménki fekamp ki sánk nanampono. ✧ ¹⁹ Apae ankank amo apárok mapek taokor napo te, Kwaro kor yámar mek taokor naenámpon. Tá apae ankank apárok mapek aokorop pwar napo te, Kwaro kor yámar mek aokorop pwar naenámpon.” ✧ ²⁰ Aeria maok, Jisaso námoku éréképá yárák i konámp arop fárákapan kar

✧ **16:9:** Mt 14:17-21 ✧ **16:10:** 15:34-38 ✧ **16:14:** Mk 6:14-15 * **16:16:** “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 68 fek nkeae. ✧ **16:16:** Jo 6:69
✧ **16:17:** Mt 17:5 ✧ **16:18:** 1 Ko 3:11; Ap 4:10-12; Ef 2:20 ✧ **16:19:** Jo 20:23

kárákáre fek ‘Yumo arop ankwapan “Mao te Kraís támaono”rá séri kwaponon’rá sérimpon.

*Jisas ‘Námo sumpwia fárámp nanamp’rá sérimp kar
Mak 8:31-38; Luk 9:21-27; Jon 12:23-26*

²¹ Takia pwarará am ke fek táman Jisaso mao éréképá yarak i konámp arop fárákapan sérrá, “Ono ankár Jerusalem mek akwap nanampon. Aenanko, lotu taokeyakáp konap arop ntia pris tokwae fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop mao onan touwe tokwae sámp napo, sámp nanampon. Takia am fárákapan onan faropea pap napo, péri me mek páte napo, yinínki yakea nanko, Kwaro onan warko fárámpá pap naenámpon.”

²² Aeránko Pita man warámpá akwapea mwar fek yoporrá sér, “Tokwae Kar, amo te tak mo karenono. Amo am sénap kar te waráp pourouk koropantáno.” ²³ Aeránko maok, Jisaso sámp-arákarrá Pitan nkea sérrá, “Satan, amo nkwampok akwapae! Amo onomp mwae kup taokor kwaponon. Amo te Kwaromp niníkaok mono, aropamp niníkaok saráp napon.”

²⁴ Aeri pwarará Jisas náráp éréképá yarak i konámp arop fárákapan sérrá, “Arop onomp wakmwaek korop naenámp kwamp te, ankár námokuráp ninik te wampwe pwarará, ono touwe sámp nampaokria maok, onomp wakmwaek korop naenámpon. ☆ ²⁵ Arop námokuráp yiki yak námp sámp-fákeyak naerianámp te, maomp yiki yak te akwapá moyak naenámpon. Aeno táte arop ankwap onan niníkria náráp yiki yak wampwe pwar námp te, mao fwap námokuráp yiki yaká yak sámp naenámpon. ²⁶ Táte arop ankwap apárokamp kápae kare ankankan saráp sámprá yak námpao maok, mao yiki yaká yak naenámp mo nángo te, am kápae kare ankank te mokopia man yaewour naenámpon? Arop te apae ankank man sánk nángo, warko náráp yiki yak naenámp am fek yamokwapea sámp naenámpon? ²⁷ Ono makrá sénamp te, Aropamp Táráp maomp Naropwaromp wae tokwae ntia maomp ensel fákáre méntia ék naenámpon. Am ke fek mao ponankor kounteouráp aropainap ankank yurukupia nopok take pourouráp nénk nae-námpon. ☆ ²⁸ Ono yumwan kare kar sénampon: Mámá yakápnap arop ankwap fárákapan oukounwan sumpwi mo, yakápria, manénkir Aropamp Táráp † king yoroia ék námp ankár nke mwanapon.” ☆

17

Jisasomp pourou mek wae tokwae nkeap kar

☆ **16:24:** Lu 14:27 ☆ **16:27:** Mt 25:31; 26:64; Mk 8:38; Lu 9:26; Ro 2:6; 1 Pi 1:17; Yé 22:12 † **16:28:** “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 84 fekamp kar nkeae. ☆ **16:28:** Mk 9:1; Lu 9:27

¹ Takia tokwampok yae akwap tenánko, Jisaso Pita, Jems, maomp ankwapnáp Jon, makia éréképea ankwap faonkwe tokwae narek karaok pokea, mao námoku mwar yakáp. ² Aeapo maok, am fárákapao nke nap fek Jisasomp pourou mwar pourourápi akwap. Maomp yimetáp te yámarao tákapnám wae tokwae niamp, tá maomp waempyamráp ankank te wupwi kor kareria, wae tákapa wae. ✧ ³ Aenánko, wokwaek kar yakep arop yawor Moses ntia Elaija * am fek koropea méntér yakria Jisasént kar sénépo, am arop yaworan kor wae nke. ⁴ Aeria maok, Pita am táman nkea Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e! Nomo mapek yakáp mwanám te kwapwe kareno. Amo ‘Takaerá sénépo te, ono fwap sákae yininkaopwe mapek woukour nanampono. Ankwap waráp por, ankwap Mosesomp, ankwap Elaijampor.”

⁵ Oukoumwan takrá sérrá yak nánko, am fek táman wae tákap-nám koumwe wupwi ékia am fárákapan oupouroup. Aenánko am meknám arop kar niampao am yininkaopwean sérrá, “Mámáte onomp Tárápono. Ono man warákár tokwaeria ono man yonkwae kárám nampono. Yumo ankár maomp kar wa kipo.” ✧

⁶ Aeránko, am arop yininkaopwe am kar wawia me kor woukourrá apárok yimetáp kákrá apáp tirinka waeapon. ⁷ Aenapo Jisaso am fárákapamp wonae fik koropea maomp pourouk yae papria sérrá, “Yumo apápi kwapono. Ferámpenke!” ⁸ Aeránko ferámprá narek nke napo maok, arop ankwap te yak mono. Jisas mwar yak nánko nke.

⁹ Takia maok, mao wae faonkwek pwarará émpi fek pikria Jisaso am fárákapan kar kárákáre sérrá, “Yumo arop ankwapan yumo nkenap ankank mámáte séri kwapono. Ankár yakrá akwapea Aropamp Táráp apár me meknám Kwaro warko fárámpá pap-nám ke fek naenámpon.”

¹⁰ Aeránko maok, mao éréképá yárah i konám arop fárákap man turunkrá, “Mokopia lo yénkrá farákáp konap arop fárákap sérrá, ‘Elaijamékir warko korop nánko, Kraís wakmwaek korop naenámprá sénépon?’” ✧ ¹¹ Tá nopok Jisaso sérrá, “Am te kare, Elaija ankár koropea kápae kare ankank fwapokwap naenámpon. ¹² Ae naenámpan maok, ono yumwan sénampon, Elaija te wae korop námpan maok, arop fárákapao man wuri nke moiaka námoku man nkwakwe make naponno. Aropamp Tárápan kor sámpea takia pap mwanaponno.” ✧ ¹³ Jisas takrá sénánko, mao éréképá yárah i

✧ **17:2:** 2 Pi 1:16-18 * **17:3:** ‘Moses ntia Elaija’: Moses te lo farákápnám arop. Elaija te Kraís korop naenámpan profet kar sérariap ou mekamp profetono. Jisas te lo kar ntia profet fákárerero sérariap kar táman wae pwi pap námpono. ✧ **17:5:** Mt 3:17 ✧ **17:10:** Mal 4:5 ✧ **17:12:** Mt 11:14

konámp arop fárákap wae méria, mao te arop ént mek nér i konámp Jonén sérianrá ninikiapon. ☆

Jisaso kwatae-arop woukoupeyaknámp táráp fwapi papámp kar

Mak 9:14-29; Luk 9:37-45

¹⁴ Wae tukupea kounteouráp arop ou yakáp nap fek napo maok, arop ankáránkamp koropea Jisasomp wonae fik kwaráp torokomprá arakrá sér, ¹⁵ “Tokwae Kar e! Amo onomp poumou-táráp má aropompae! Mao te mánmánria maomp pourou te kwatae kare yak námpon. Kápae kare por yaomwi mek piká párákap, tá kápae kare por ént mek piká párákap. ¹⁶ Mak i konámpan waráp éréképá yarak i konap arop fárákapaonapok warámpá akwap nanko, am fárákap te fwapi pap mwanap pourou mo naponon.” ¹⁷ Aeránko maok, nopok Jisaso arakrá sér, “Yumo kounteouráp arop yumo Kwarén mér moria, onomp kar younkwe mwae sinap te, ono apaekampor yumont yak nanko, yumo onan wanonorá mér mwanapon? Apaekampor yiráp kápae sámprá yumwan yaewour saráp yak nanampon? Yumo am táráp mampok warámp-sankoropenke.” ¹⁸ Aeria maok, am kwatae-aropan yoporánko, am tárápan pwarará worokor akwap nánko maok, oukoumwan táman am táráp wae kwapwe kare. ¹⁹ Aenko mao éréképá yarak i konámp arop fárákap koropea Jisasén turunkrá, “Yino te mokopia kwatae-arop yéréperá kérép mwanámp pourou mo námpon?”

²⁰ Táte Jisas am fárákapan sérrá, “Yiráp mér te kánanke kwarok námpara, yumo te pwi mono. Ono yumwan kare sénampon: Yiráp mér mastet ki kánanke niampao kuri, yumo fwap máma faonkwe man sérrá, ‘Amo fárámpea ankwapmwae akwapae’ napo te, mao ampok akwap naenámp. Yumo tére ankwap yumwan pwi mo naenámp te yak mono. ☆ ²¹ Take pourouráp kwatae-arop yérepe mwanap mwae kup te ankwap yak mono, Kwarén sér mwarea nap fek fir wuri mwanap mwar yak námpon.”

Jisas námoku sumpwi naenámp ankwap por sérimp kar

Mak 9:30-32; Luk 9:44-45

²² Jisas énéni Galili mek tukupria maok, mao éréképá yarak i konámp arop fárákapan sérrá, “Aropao Aropamp Tárápan ankwap fárákapamp yaek pap mwanapon. ²³ Aenapo am fárákapao faropea péri me mek páte napo, yinink yae yakea warko fárámp nae-námpon.” Aeránko maok, mao éréképá yarak i konámp arop fárákap am kar wawia yonkwae touweria ninik tokwae. ☆

Jisaso lotu nap tokwae mek takis mani sirarámp kar

²⁴ Wakmwaek am fárákap tukupea Kaperneam mek napo maok, lotu nap tokwae mekamp takis sámp konap arop fárákap koropea Pitan arakrá sér, “Yiráp tisa te lotu nap tokwae mek takis sir ko-námp nie?” ☆ ²⁵ Aerapo maok, Pita sérrá, “Yeno. Wae sir ko-námpono.” Aeria mao wae nap mek youmpea Jisasén am táman sénaeria námpao maok, Jisaso manénkir Pitan wounáprá turunkrá, “Saimon, amo nik nap te apaeno? Apárokamp king fákáre takis sámp nap te, ankwap fi aropao nap fekamp sámp konap ni, námokuráp firáp aropao nap fekamp sámp konap nie?” ²⁶ Aerá turunk nángo maok, nopok Pita sérrá, “Ankwap fi aropao nap fekamp sámp konapono.” Aenánko nopok Jisaso man sérrá, “Takianánko te námokuráp fi arop te takis sir mono. Apárokamp kingao tak i konapao maok, nomo Kwarompara, lotu takis sánk mono. ²⁷ Aeno lotu nap tokwae mekamp takis ti konap arop nomwan yoporantáno. Amo akwapea ént aokore mek wouk-sirarea éntékam manénkir érékép nap maomp top kor kununkwapea am mekamp mani náparamp sámpae! Amo am mani sámpea am fárákapan sánk napo, nomo énékér nomp takis pwi naenámpon.”

18

Kwaro maomp firáp taokeyaknámp mek wa tokwae kari yak námpono`rá sénámp kar

¹ Am ke fek Jisas éréképá yarak i konámp arop fárákap Jisasnámpok koropea sérrá, “Kwaromp firáp taokeyaknámp mek te wa narek tokwae kari yak námpon?” ☆

² Aerapo maok, Jisaso táráp kánanke ankwap koropae ránko koropea am fárákapamp amore mek fokopeyak nángo yénkép.

³ Aeria mao sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Táte yumó épér morok táráp kánanke niamp arákár moria te, Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek te yoump me kareno.

☆ ⁴ Arop námoku te wampwe pwarará, épér morok tárápao yak konámp niamp námpao maok, am arop te Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mekamp arop ponankor kámákár akwap námpon. ☆

⁵ Táte arop ankwap onan ninikria mámake pourouráp táráp kánankeran warákárria warámp námp te, mao onan kor warákárria warámp námpon.” ☆

Arop ankwapamp mér námp kwatae pap konámp kar

Mak 9:42-47; Luk 17:1-2

⁶ Jisaso warko arakrá sér, “Aeno táte arop ankwapao táráp kánanke onan mér námpan maoianánko am táráp onan mér námpan pwar námpan te, wae manénkir arop fárákapao am aropamp yápare kor fek yumwi tokwae tokoroepa man ént you tokwae mek sitenapo, tak moano mpupo.

⁷ Apárokamp arop fárákap arop ankwapan yampourou napo, mao kwatae ninik nap te am yampourounap arop fárákap te koupoutáráp nape. Tá kare, kwatae ninik te wae-man korop námpan maok, am kwatae ninik sámpá koropá papnámpan aropao maok koupouteane.

⁸ Táte waráp yae kor, tá waráp pu kor támao amwan kwatae ninik mwaek sakwap naerianánko te, amo ankár am waráp pu kor ni, yae kor nie, am karámp-tákapea sirampo. Amo takria maok, yae kor ankárank mwaek ni, pu kor ankárank mwaek nie, am fek fwap yiki yak nanapon. Takria amo pu kor ntia yae kor énékér mwaek yak napo, amwan torokwar mo i konámpan yaomwi mek sirantáno. ⁹ Táte waráp yirao amwan kwatae ninik mwaek sakwap nánko te, wampweno. Amo am yi ankwapmwaek wur-sirarea ankárank mwaek yi fek saráp yiki yak sámpá yak nanapon. Takria amo énékér mwaek yi sámpá yak napo, amwan ponankor yaomwi tokwae mek sirantáno.

¹⁰ Yumo fwapia mér kip: Takria yumo mekamp ankwap ankárankampao am kánanke-táráp tárápu te kánanke kwataerao námpan mwanap. Mono. Ono yumwan arakrá sénampon: Yámar mek te am fárákapao taokeyakáp konap ensel fákáre * te onomp Naropwar yámar mek yak námpan, maomp yimetáp te wae nke konapon. ☆ ¹¹ Am te apae riteanápe, Aropamp Táráp te arop fárákap moyakáp napan warko érékép naeria ék námpan.” ☆

Sipsip moyak konámpan wounáp kar

¹² Tá Jisaso warko arakrá sér, “Yumo te mokoprá ninik rape? Arop ankárankampao 100 sipsip wunianánko, táte sipsip ankwap ankárank moyak nánko te, mao te akwapea oupourouk mo naenámpan nie? Mono. Am 99 sipsip faonkwek yakáp napo pwarará ankárankamp moyak námpan táman oupourouk i konámpan. ¹³ Ono yumwan kare kar sénampon: Mao am sipsip akwapea oupouroukia warámpria te, am sipsip ankárankan warákár námpan te am 99 fwap yakáp nap táman warákár konámpan kámákár akwap námpan. ¹⁴ Aeno taknámpan yiráp Naropwar yámar mek yak námpan, mao kuri

* **18:10:** “Taokeyakáp konap ensel’rá sénámpan te, Juda firamp ninik te arop ponankor te ankárank ensel man taokeyakáprá, Kwaromp wonae fik akwap-korop konámprá mér napon. ☆ **18:10:** Lu 15:1-7 ☆ **18:11:** Lu 19:10

mámá tárápu kánanke-táráp má ankwap moyak te ‘Mono’ ria námpon.”

Arop ankwap kwatae ninik napo man fwapokwap mwanap kar

¹⁵ Tá Jisaso warko arakrá sér, “Táte waráp ankwapnápo amwan kwatae niniki tenánko te, amo akwapea méntér yumoku mwar tankria maomp kwatae ninik érik yénképampo. Táte mao waráp kar wa námp te, amo am aropan warko warámp napo, yumo énékér ankárankamp ninik fek yak nepono. ✧ ¹⁶ Tá mao waráp kar wa mo nánko te, amo ankár arop ankárank, anánkaopwe arake éréképá akwapea waráp ninik sénapo, nopok am aropao sénámp kar anánk, yininkaopwe arakerao wa mwanapon. ✧ ¹⁷ Aeno táte mao am fárákapamp kar wa mo nánko te, amo ankár sios fákárean sérampo. Táte mao siosomp karan kor wa mo nánko te, mao te waeman Kwarén mér monámp arop ntia takis sámp konámp arop niamprá ninikampo.

¹⁸ Ono yumwan kare kar sénampon: Ankank ponankor yumo apárok mapek taokor napo te, am táman Kwaro yámar mek taokor naenámpon. Tá ankank ponankor yumo apárok mapek aokorop pwar napo te, táman Kwaro kor yámar mek am aokorop pwar naenámpon. ✧

¹⁹ Ono warko yumwan sénampon: Táte yumo má apárok yakáp nap fekamp anánkaopwerao ankárankamp ankank sámp neria, ankárankamp ninik fek kar toropwap nepo te, onomp Naropwar yámar mek yak námp fwap am anánkaopweran am ankank nénk naenámpon. ✧ ²⁰ Ye. Táte arop anánkaopwe yininkaopwe arakerao onan ninikia ankwap fek koupoukour napo te, onoku am fárákapamp ou mek yak nanampon.”

Tére arop maomp ankank kwaporok sámp nap nik mo pwar monámp kar

Luk 17:3-4

²¹ Am ke fek táman Pita koropea Jisasén turunkrá, “Tokwae Kar, apaekampor onomp ankwapnápo onan nánko, ono maomp kwatae ninik nik mo pwar nanampon? Ae te fákánek por nie?”

²² Tá nopok Jisaso man arakrá sér, “Ono amwan ‘Fákánek por wae támaono’rá sér mono. Ono sérrá, ‘Fákánek fére-sámpramp fákánek por’rá sénampon.

²³ Aeno, Kwaromp firáp taokeyak konámp te, king ankwapao náráp tére aropao, ankank nánkár nopok sánk mwanámpria kwaporok tia napo, am tére aropan kwaporok tinap ankank fwapokwap námp niampono. ²⁴ Mao am téreria

am nopok sánk mwanámpria, kwaporok sámpnám arop warámpá tukup napo, am arop te 10 milion kina kwaporok sámp nám, mao te nopok sánk mono. ²⁵ Aenámpao maok, am nopok sánk naenámp mo nánko, kingo arop fárakapan sérrá, ‘Am arop ntia maomp yupu, maomp tárápu, maomp kápae kare ankank arop ankwapan sánkea, am fekamp mani mao kwaporok sámpnám ankank fek nopok sankoropenke.’ ²⁶ Aeránko maok, táte am maomp tére konám aropao koropea kingomp wonae fik kwaráp torokomprá man arakrá sér, ‘Amo onan aropompria kánámpár yépékae. Nánkáráp waráp ankank kwaporok sámp nampara, ponankor nopok sánk nanampono.’ ²⁷ Tá maomp arop tokwae am tére konám aropamp kar wawia man aropompria maok, mao kwaporok sámpnám ankankan kor ‘Nopok sáp kwapono, wampweno’rá sér.

²⁸ Takia pwar nánko, am tére arop ek akwapea nke nánko, mao énékér tére konep arop ankwap maomp 10 kina ‘Nopok sánk nanamp’ ria kwaporok sámpám arop korop. Aenángo mao náráp énékér tére konep arop táman sámpea, oumpour kor fek sámpá fákapá fákeyakrá yopor tokwaeria sérrá, ‘Amo onomp 10 kina koupour nopok sápael’

²⁹ Aeránko maok, am méntér tére konep arop támao man sérrá, ‘Amo onan aropompria kánámpár yépékae! Nánkár fwap nopok sánk nanampon.’ ³⁰ Aerámpan maok, tá nopok mao monoria man sámp-akwapea kalabus mek pap nánko, yakea fwap am K10 nopok sánk naenámp am fek akwapanoria.

³¹ Aenángo maok, tá méntér tére konap arop fárakap mao taknám táman kokwarokria tukupea arop tokwaeran sér. ³² Aenapo arop tokwaerao am tére aropan sérrá, ‘Amo te kwatae kare tére aropono. Manénkir amo onan “Námwan aropompae” ria ém napo, amo am kwaporok tinap ankank “Nopok sáp kwapono” ri pwara nampon. ³³ Ono amwan aropompi namp te, amo apaerá waráp méntér tére konep aropan aropomp moi napon?’ ³⁴ Aeria maomp arop tokwae am te yonkwae pwarámpea man kalabus nap taokeyak konap arop fárakapamp yaek pap nánko, mao man touwe kwatae sánk napo, mao kwaporok sámpnám ankank warko nopok sánk naenámp, am fek akwapea pwar naenámp. ³⁵ Táte yiráp ankwapnápo yumwan napo kor, yumo yiráp ninik meknám kar maonap kwatae ninik nik mo, pwar mo napo te, onomp Naropwar yámar mek yak nám mao kuri yumwan ankár taknám naerámpon.” ☆

19

Jisaso 'Poumou nap mekamp yupu pwar kwapono'rá sénámp kar

¹ Jisaso am kar farákápea pwarará, mao distrik Galili pwararea, distrik Judia mek ént Jordan tápamprá nkwaamwaek fi mwaek akwap. ² Aenánko kápae kare arop fákáre maomp wakmwaek tukup napo, am arop fárákapamp touwe am fek fwapokwaprá párapok.

³ Aenánko Farisi fákáre koropea Jisasén mokopean nke mwar ritea arakrá sér, “Ae te nomo nomp lo fek fwap nkwaakwe make ankank fek poumou nap mekamp yupu pwar mwanámp nie?”

⁴ Tá nopok Jisaso am fárákapan sérrá, “Ae te yumo lo fek yaknámp kar am te nke mori kwapon? Am te arakrá sénámp: ‘Wokwaek kar Kwaro kápae kare ankank yoromp fek, mao poumarop ntia yupu yoroi námpon.’” ⁵ Aeria Kwaro sérrá, ‘Arop náráp éntupwar naropwar pwararea yupunt koump námp te, am anánkwap waeman ankáránkamp pouroui yak nepon.’” ⁶ Aerá sénámpara, am anánkwap te warko anánkaopwe mono. Am anánkwap te waeman ankáránkamp pourou támaonono. Aenámpara, ankank Kwaro koumpea pwate námp te, arop te poporori kwapono.”

⁷ Aeránko maok, Farisi fákáreráo man sérrá, “Ae te Moseso nomwan lo sáприя sérrá, ‘Arop fwap pas kumwia am yupuan sánkrá am yupu pwarampo.’ Aerá sérimp te mokopono?” ⁸

Táte Jisaso am fárákapan sérrá, “Kwaro, yupu pwar kwaponoría am lo pap námpan maok, yumoku támao, yupu pwar mwarrá kárákáre napantá, Moseso yumwan, yumoku takenkria pwara námpon. Aeno wokwaek kar te am ninik yak mono. ⁹ Ono yumwan arakrá sér rae: Táte yupu ankwap aropént kokopor mo námpan maok, am poumaropao man pwarará, ankwap yupu sámp námp te, mao te náráp yupuan kwatae ninikria kokopor námpon.”

¹⁰ Aeránko maok, Jisaso éréképá yáarak i konámp arop fárákapao man sérrá, “Táte arop yupurént yakáp i konap ninik takanángo te, poumarop yupu sámp te wampweno.”

¹¹ Aerapo maok, nopok Jisaso am fárákapan arakrá sér, “Kápae kare koumteouráp arop yumo sénap ninik am te ampaok mwanap pourou mono. Kwaro kárákáre sánknámp ankwap fárákapao saráp tak napon. ¹² Aeno yumo wawenk! Nkwakwe make arop fárákap yupu ti mono. Mapekamp ankwap fárákap éntupwaro fárákap námp feknámpia kwaporok taki yakáp napon. Tá ankwap fárákap kémpiarák fár-pwate

napo, yupu sámp mwanap pourou mo nánko, kwaporok yakáp napon. Tá ankwap fárákáp Kwaro náráp firáp taokeyak konámp táman ninikria námoku támao, yupu ti monorá séria kwaporok yakáp napon. Arop mámá kar fwap sámp naenámp kwamp te, sámpea ninik naenámpo.”

Jisaso tárápu kánanke-tárápan ourour nénkámp kar
Mak 10:13-16; Luk 18:15-17

¹³ Jisas am kar farákáp nánko, am ke fek táman arop fárákapao tárápu kánanke-táráp maonámpok éréképá korop. Am fárákapamp ninik te, Jisaso am tárápuan yae papria ourour nénkanoria. Aenapo maok, tá Jisas éréképá yarak i konámp arop fárákapao am arop fárákapan yopor. ¹⁴ Aenapo Jisaso sérrá, “Yumo yopori kwapono. Am tárápu numwar ononampok koropanápono. Kwaro náráp firáp taokeyak konámp te mámáke pourouráp arop fárákap-ampono.” ☆ ¹⁵ Aerá séria maok, mao am tárápuamp pourouk yae papea pwarará wakmwaek am apár pwarará akwap.

Ankank tokwaeráp arop tár-ménkiraoimp kar
Mak 10:17-31; Luk 18:18-30

¹⁶ Aenánko maok, arop ankáránkamp koropea, Jisasén sérrá, “Tisa, ono te ankár mokopia kwapwe kare ninikria ono yiki yaká yak nanamp sámp nanampon?”

¹⁷ Táte Jisaso am aropan sérrá, “Amo onan apaeritea kwapwe kare ninikan turunk rap? Kwar ankáránkamp mwar kwapwe kareno. Táte amo yiki yak sámp naeria te amo ankár lo ponankor mántwaokampo.”

¹⁸ Aeránko nopok am aropao sérrá, “Mokope lonono?” Tá Jisaso man sérrá, “Ará lo aráne: Amo arop sámp-wouroump kwapono. Yupuráp arop, poumouráp yupu, amo kokopori kwapono. Amo oukuni kwapono. Aropan kot napo, amo ‘Maoinámp’ ria kwekár kar ankwap séri kwapono. ¹⁹ Amo ankár waráp éntupwar naropwaromp yae ankore mek yakria, maomp karwaokampo. Amo ankár waráp pourouan aropomp i konapnámp taknámp, waráp nouroupén aropompampo.”

²⁰ Aeránko maok, tá am arop tár-ménki támao sérrá, “Am lo ponankor te ono wae mántwaok i konampono. Aeno ono apae ankankan mo nampon?”

²¹ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Amo ankár kwapwe kare nae nap kwamp te, amo waráp kápae kare ankank aropan nénkea, am fekamp mani sámpea ankank monap arop fárákapan nénkampo. Amo takria maok, yámar mekampo

☆ 19:14: Mt 18:2-3

kwapwe kare ankank sámp nanapon. Aenanapara, amo te onomp wakmwaek koropae.”

²² Tá nopok am arop tár-ménki am kar wawia, ae te mokop nanamponorá ninik tokwaeria Jisasén pwarará akwap. Am te apae riteanápe, náráp ankank tokwaeran arop nénk te monoria námpon.

²³ Aenángo maok, Jisaso mao éréképá yarak i konámp arop fárákapan sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Kápae kare ankankráp arop te Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp mek yink naenámp te kour-sir kare námpon. ²⁴ Ono yumwan warko sé-nampon: Kamel te ankank aomp i konap nil me mek yoump naenámp wuriman kour-sir námpon. Aeno ankank tokwaeráp aropao Kwaro náráp firáp taokeyak konámp mek yoump naenámp te kour-sir kare námpon.”

²⁵ Aeránko, maomp éréképá yarak i konámp arop fákáre am kar wawia kokorokoria sérrá, “Takanánko te, wa mokop am mek yoump naenámp pwi námpon?”

²⁶ Tá Jisaso am fárákapan younkoupia sérrá, “Arop fárákap te pwi mono. Aeno Kwaro mwar fwap kápae kare ankank pwi námpon.”

²⁷ Aerá sénánko maok, tá Pita maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo nkeae. Yino waeman yinomp ankank ponankor pwararea waráp wakmwaek tukup námpon. Aeno yino apae ankank sámp mwanámpon?” ✧

²⁸ Aeránko maok, Jisas am fárákapan sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Nánkár wakmwaek ankank ponankor wourékam yoro námp fek te, Aropamp Táráp e tokwae sámpea, sia King fek tank nánko, am ke fek táman, yumo arop fárákap onan éntér papá paokop nap, yumo kuri éntér-sámpramp sia fek tankápria éntér-sámpramp Israel fi taokeyakáp mwanapon.

✧ ²⁹ Apae apae arop ononampaokria, náráp nap, náráp ankwapnáp, náráp antáp, náráp naropwar, náráp éntupwar, tárápu, yopwar, mao ará ankank pwar námp te, Kwaro nopok kápae kare ankank sánk nánko, am fárákap yiki yaká yakáp mwanapon. ³⁰ Aeno kápae kare arop mekia tukup nap te, warko wakmwaek kar yakáp mwarea napon. Táte nopok kápae kare arop oukoumwan wakmwaek kar tukup nap te, ér-pwarará mekia tukup mwarea napon.”

20

Wain yopwaran wounápnámp kar

¹ Tá Jisaso warko ankwap wounáp kar arakrá sér, “Yámar mekamp Kwaromp firáp taokeyak námp te, arop ankwap apár tokwae nánkáráp námp niampon. Aeria koumounek kar

wakor ék námp fek, mao wain yopwar mek tére mwanap arop érékép naeria akwap. ² Mao am fárákap wae fwap ankárank yae fek térea sámp konap mani sámp mwanapria sénánko, ‘Yeno’ ria sénapo, mao am fárákan, náráp wain yopwar mek térenkria tirá kérép-ámpon. ³ Tá warko sárakok ke nánko, mao akwapea nke nánko, arop ankwap fárákap koupoukour konap fek kwaporok yakáp. ⁴ Aenapo mao am fárákan sérrá, ‘Yumo kuri tukupea onomp wain yopwar mek térea napo, yumwan fwap mani yae-párák nénk nanampono.’ ⁵ Aerá sénánko, am fárákap wae tére mwaria tukup. Tá éntér-sámpramp ke fek, tá yinink ke fek mao warko akwaprá takrá arop tirá kérép.

⁶ Kumur mek yámar éntik ke niamp arake fek akwapea warko arop ankwap fárákap yakáp napo nkea sérrá, ‘Yumo te apaeritea mapek kwaporok yakáp rape?’

⁷ Tá nopok am fárákapao sérrá, ‘Yinan tére sáp naenámp arop mo námpantá yakáp námpono.’ Tá mao sérrá, ‘Yumo kuri onomp wain yopwar mek tukupá térenke.’

⁸ Wae kumur nánko, am wain yopwar naropwar tére taokeyak konámp aropan sérrá, ‘Amo tére konap arop fárákan wumwiria nopok mani nénkae. Amo wakmwaek kar koropea térenap arop feknámpia nénkrá akwapea manmékir koropá tére nap fek pwarampo.’

⁹ Aeránko maok, arop fárákap kumur mek éntik ke nánko koropá tére nap am fárákap ankárank yae fek térea sámp konap mani ti. ¹⁰ Aenapo, manmékir kar koropá tére nap te, nomo wae mani tokwae sámp mwanámpan mpwe ninik. Aenapan maok, am fárákapao kuri ankár take pourouráp ankárank yae fek térea sámp konap mani ti. ¹¹ Mao am mani tia yopwar naropwarén kar yorowarrá sérrá, ¹² ‘Mámá arop fárákap wakmwaek kar koropea ankárankamp ke fek saráp tére nap te, amo yino sámpnám niamp puri fek nénk naponno. Aeno yino te manénkir kar koumounek-námpia tére tokwae nánko, yinan yámar tákapa wae námpono.’

¹³ Aerapo maok, nopok yopwar naropwaro am ou mekamp arop ankárankan kar pwarokwaprá arakrá sér, ‘Onomp nouroup e, ono amwan te kwatae moi nampono. Ae te nomo ankárank yae fek térea sámp konap mani sámp nanaprá kar pap moi námp nie? ¹⁴ Amo waráp mani sámpea akwapae. Ono mani amwan sánk namp te, onoku ninikia man kor ankár take pourouráp puri fek mámá arop fárákap wakmwaek kar koropá tére napao maok, sánk nampono. ¹⁵ Am te onokump ankankono. Ae te ono onoku ninik nampaok takrá nénk naeria namp te fwap takrá nénk nanamp nie? Ono wae-man kwapwe kare ninik fek nénk namp te, amo apaeritea kokwarok rape?’ ¹⁶ Aeno táte taknám wakmwaek kar

yakápnap fárákap te meki tukup napan kár-pwarará mekok tukup mwanapon. Tá nopok arop meki tukup nap te wakmwaek kar yakáp mwanapon.”

Jisaso yininkan sérrá, ‘Sumpwia fárámp nanamp’ rimp kar Mak 10:32-34; Luk 18:31-34

¹⁷ Jisaso Jerusalem mek akwapria mao éréképá yarak i konámp éntér-sámpramp arop fárákap mwar éréképea akwap. Aeria mwaeoak Jisaso am fárákan arakrá sér, ¹⁸ “Yumo wawenke: Oukoumwan nomo Jerusalem mek tukup námpon. Am mekamp arop fárákap Aropamp Táráp pris tokwae fákáre ntia lo yénkrá farákáp konap arop fárákapamp yaek pap mwanapon. Aenapo, am fárákap kotria man sámp-wouroump mwanap kar pap mwanapon. ✧ ¹⁹ Tá man ankwap fi arop fárákapamp yaek sánk napo, am fárákapao man wouroump kar séria man tárapore kákákia yaopwae porokopramp fek pukup mwanapon. Takia napo, mao sumpwia péri me mek yininki yakea, warko fárámp naenámp.”

Jems ntia Jon ‘Arop tokwae yak nene’ ria ninikep kar Mak 10:35-45

²⁰ Am ke fek táman Sebedimp tárápyaramp éntupwar am náráp tárápyarént akwapea Jisasomp wonae fik kwaráp torokomprá ankwap ankank turunk naeria. ²¹ Aenángo Jisaso man sérrá, “Amo apaeran kikiank rape?” Mao Jisasén sérrá, “Amo sénapo, amo king yak nap fek, onomp tárápyar máte waráp wonae fik, ankwap waráp yae-párák mwaek tank nánko, ankwap waráp yae-mánkwán mwaekia tank nenepón.”

²² Aerá sénánko maok, Jisas maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yumo te am ankank yumo mér mo napan turunk napon. Ae te ono touwe sámp namp niamp kap te yumo fwap sámp nenep nie?” Aeránko maok, nopok am arop yaworao sérrá, “Yino fwaponon.” ✧

²³ Tá Jisas am arop yaworan sérrá, “Tá kare, yumo ono touwe sámp nanamp kap mekamp fánenepono. Aeno wa mokop onomp yae-párák mwaek tank naenámp, wa mokop onomp yae-mánkwán mwaek tank naenámp, am te onomp ankank mono. Am népe te am arop fárákapampor onomp Naropwaro nánapi páte námpon.”

²⁴ Aeránko maok, fére-sámpramp arop fárákap am kar wawia am mwéran yopor. ²⁵ Aenapo, Jisas am fárákan wumwiria koropenk ritea sérrá, “Yumo wae mérapono: Ankwap firamp king fákáre te am fárákan poukwap konaponon. Te arop nununkwiao kor koumteouráp arop fárákap náráp karwao-kenkria kárákárea wae konapon. ²⁶ Aeno take pourouráp

ninik te yumo ou mek yak naeane. Mono. Arop yumo ou mek tokwae kar yak naeria námp kwamp te, ankár yiráp tére arop yak kun. ²⁷ Tá arop yépe sirarea meki akwap naerámp kwamp te, ankár wakmwaek kar yaknámp kwaporok tére konámp arop niampi yak kuno. ☆ ²⁸ Tá taknámp Aropamp Táráp te arop fárakapao námwan yaewouranáponoria ék mono. Mao ék námp te námoku wampwe pwarará arop fárakapan yae-wourrá, sumpwia warko yamokwap nanampria ninámpon.”

Jisaso arop yawor yi fwapi papámp kar

Mak 10:46-52; Luk 18:35-43

²⁹ Mao wae takia Jeriko pwarará tukup napo, kápae kare koumteouráp arop Jisasomp wakmwaek tukup. ³⁰ Aenapo, yi néneráp arop yawor mwaeaoek wonae fik tank. Am arop yawor Jisas mwae-párak mwaeek koropnámp kar wawia tékén arakrá wumwi, “Tokwae Kar, Devitomp ou fekamp Táráp * e! Amo yinan aropompae!” ☆ ³¹ Aerepo maok, koumteouráp arop fárakap am arop yaworan kar kárakáre fek taokor. Aenapan maok, am arop yawor te wa mono, ankár tékén arakrá sér, “Tokwae Kar, Devitomp ou fekamp Táráp e! Amo yinan aropompae!”

³² Aerepo maok, Jisaso fokopeyakra am arop yaworan wumwiriá korop nepo sérrá, “Yumo nik nep te, ono yumwan apae aeria nepe?”

³³ Aeránko am arop yaworao man sérrá, “Tokwae Kar e, amo yinomp yi firékarrá papae!”

³⁴ Aerepo maok, Jisaso yonkwae touweria maok, am arop yaworamp yi mek yae pap nángo, oukoumwan táman am arop yawor te yi wae fwap nke. Aeria maok, am arop yawor Jisasén éntér paprá akwap.

21

Jisaso King niampia Jerusalem mek akwapámp kar

¹ Am fárakap wae tukupea Jerusalem mek wonae fik, Oliv Faonkwekamp némp Betfage wonae fik yakáp. Aeria maok, Jisas éréképá yarak i konámp arop anánkaopwe tirá kérépria maok, ² am arop yaworan sérrá, “Yumo am némpouk akwapea koupour kar nke nepo, donki éntupwar koumte paok fek tokoroepa pwatenap, yumo am aokorop pwararea ononampok éréképá koropenke. ³ Aenepo, yumwan arop ankwapao kar sénapo te, yumo ankár arakrá sér kipo, “Tokwae Karao am

☆ **20:27:** Lu 22:27; Fl 2:7 * **20:30:** ‘Devitomp ou fekamp Táráp’rá sénámp te, Juda fákáre Kraís te Devit yaknámp fi mekamp korop naenámporia yépék napara, am yi néneráp arop yawor Jisasén wuri nkea mér nep kwamp, ‘Devitomp ou fekamp Táráp’rá sénepon. Tá “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 84 fek nkeae. ☆ **20:30:** Mt 9:27

donki fek tére nae-námpono.’ Aerá sénepo, mao am donki anánkaopwe koupour kar tirá kérép naenámpono.”

⁴ Am ankank korop nám p te wokwaek profeto sérimp kar méntér pwi námpono:

⁵ “Yumo Saion * mekamp kounteouráp aropan

arará sérenke:

Yumo nkenke,

yiráp king yumonapok korop námpono.

Mao te porokwe kare fek ninik i konámpao,

mao donki fek narek tankea korop námpono.

Mao te donki oukounwan anképe

yumuntuk tank námpono.” ✧

⁶ Am arop yawor wae akwapea Jisaso séri námpaok mántwaok. ⁷ Am arop yawor donki morok kounte

Jisasnám pok éréképa koropria maok, am arop yawor náráp

waempyam woropea narek donki fek kák nepo, Jisaso am

fek tank. ⁸ Aenepo, kounteouráp arop ankwap fárákap náráp

waempyam tirá Jisas akwap naenám mwaeaoak yunk napo,

tá ankwap fárákap yao yowe tokoprá mwaeaoak yunkrá tukup.

⁹ Tá kápae kare kounteouráp arop fárákap manmékir meki

tukup nap, tá Jisasomp wakmwaek tukupnap arop fárákap,

makia mao wumwi karan arará sér,

“Devito yakámp fi mekamp Táráp mómá warákárenke!

Kwar Tokwae Karao námokuráp e fek koropnám aropan

warákár tokwae námpono.

Narek karaokamp Kwaromp e sakap mwaro.” ✧

¹⁰ Jisaso donkimp pourouk tankea Jerusalem mek akwap

nánko, am taun tokwae mekamp kounteouráp arop koko-

rokoria sérrá, “Mómá arop te wanono?”

¹¹ Tá méntér koropnap kounteouráp arop fárákapao sérrá,

“Máte distrik Galili mek Nasaret mekamp profet Jisasono.”

*Lotu nap tokwae mek ankank nonopoknap arop fárákapao
Jisaso yérépemp kar*

Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-17

¹² Takia pwarará, Jisas lotu nap tokwae mek youmpea nke

nánko, arop ponankor am mek ankank nonopokrá yakáp.

Aenapo, mao am fárákapao yérépera kérép. Tá ankwap fi-

ramp mani tia lotu nap tokwaeramp mani nopok nénknep

kákánarráp, ntia sia arop fárákapao am fek tankrá ant nénkrá,

maknap ponankor apárok wakárarrá souroumpour. ¹³ Aeria

am fárákapao sérrá, “Kwaromp buk fek te arará sénámpono,

* **21:5:** ‘Saion’rá sénám p te, taun tokwae Jerusalem yaknám faonkweran sénámpon. Tá ankwap ninik te Kwaromp kounteouráp arop yakáp mwanap némp yámar mek yak námpan wounáp námpon. ✧ **21:5:** Sek 9:9 ✧ **21:9:** Sng 118:26

‘Onomp nap te “Kar toropwap i konap naponno”rá sér mwanaponno.’ Aeno yumo am nap te mákiaka arop fupukrá ankank pouroukoup konap aropao mek wouroumpá yakáp konap apár me niampi pap nape.” ✧

¹⁴ Jisas takia pwarará am lotu nap tokwae mek yak nánko, arop ankwap fárákap yi kwataeráp, tá pu kwataenámp maonámpok korop napo, fwapokwaprá párapópámpo.
¹⁵ Aenko maok, pris tokwae fákáre ntia lo yénkrá farákáp konap arop fákáre Jisas yénképnámp kárákáre táman nkeria wa napo, tárápu kánanke-táráp lotu nap tokwae mek wumwinkrá arakrá sér, “Devit yakámp fi mekamp Táráp warákár mware!” Aenapo, am fárákap kokwarokia, ¹⁶ Jisasén sérrá, “Ae te amo am tárápu amwan sénap kar wae wa rape?”

Tá Jisas am fárákan sérérrá, “Yeno, ono wae wa nampono. Aeno yumo Kwaromp kar Buk fek yak námp te, yumo nkea farákáp moi napon? Am te arakrá sénámpon: ‘Kwar e! tárápu kánanke-táráp, tá táráp yink éntupwaromp mom fek yak námp maomp top kor kununk-pwar napo, waráp e sakapanápono.’ ” ✧ ¹⁷ Aeria mao am fárákan pwarará taun tokwae Jerusalem younkwek akwapea némp Betani mek am kumuruk am mek ampimpono.

*Jisas sénánko yao fik yákárenámp kar
Mak 11:12-14,20-24*

¹⁸ Tá warko koumounek kar Jisas taun tokwae mek arákarrá mwae-páraok akwapria maok, yae porokwe. ¹⁹ Aenánko maok, mao yao fik am akwapnámp mwae fik yak nánko, wonae fik akwapea nke námpao maok, yao ki tank mo, pwae mwar yak. Aenánko mao am yao fikan sérrá, “Amo te warko ki tank mo kareno.” Aerá sénánko maok, koupour kar am yao fik wae yákáre.

²⁰ Aenánko, mao éréképá yarak i konámp arop fárákap am táman nkea kokorokoria sérrá, “Mokopia am yao fik koupour kar yákáre námpon?”

²¹ Tá nopok Jisas am fárákan arakrá sér, “Ono yumwan kare kar sénámpon: Yumo mér kareria anánk ninik sámp moria te, yumo fwap ono yao fikani nampnámp taknámp mwanapon. Aeria yumo am táman saráp mono. Táte yumo máamá faonkweran sérrá, ‘Amo fárámpea solwara mek férékapaé.’ Aerá sénapo te fwap tak naenámpon. ✧ ²² Táte yumo méria kar toropwapria te, yumo am ankank sámp mwaria kar toropwap nap, am ankank fwap yumo sámp mwanapon.” ✧

*Jisasén ‘Amwan wa kárákáre sánk námpon’rá turunkiap kar
Mak 11:27-33; Luk 20:1-8*

²³ Jisas lotu nap tokwae mek youmpea kouramp aropan kar farákáp. Aenánko pris tokwae fákáre ntia Juda fi taokeyakáp konap arop fákáre maonámpok koropea man kokwarokria turunkrá, “Amo te wa kárákáre sánkeanánko, mokope kárákáre fek am tére tére napon?” ✧

²⁴ Tá nopok Jisas am fárákapan arakrá sér, “Ono kuri ono yumwan ankáránkamp ankank turunk nae. Táte yumo am kar onan farákarrá sénapo te, ono kuri yumwan mokope kárákáre fek am tére namprá sénanampon. ²⁵ Jono ént mek nérrá kákámp te, Kwaromp ankank ni, aropamp ankank nie?”

Am fárákap námoku kok sérarrá, “Táte nomo ‘Am te Kwaromp ankankono’rá sénánko te, nomwan ‘Ae te yumo apaerá maomp kar mér morap?’rá sérantáno? ²⁶ Táte nomo ‘Aropamp ankankono’rá sér mwanámp te, waeman kouramp arop Jon te profetonorá ninik napantá apápreano?” ✧ ²⁷ Aeria maok, Jisasén sérrá, “Yino te mér mo námpono.”

Táte Jisas am fárákapan sérrá, “Ono kuri am kárákáre maokamp sámpeaka am fek tére namp te yumwan sér mono.”

Tárápyar anánkaopweran wounáprá sénámp kar

²⁸ Jisaso aerá séria pwarará, am pris tokwae fákáre ntia lotu taokeyakáp konap arop fákáreran turunkrá, “Yumo te moko-prá ninik rape? Arop ankáránkamp táráp anánkaopwerápao naropwaro akwapea nae-tárápan sérrá, ‘Oukouramp amo te onomp wain yopwar mek akwapá térael!’ ²⁹ Aeránko am tárápao ‘Ono te mono’rá sénámpao maok, warko ninikia térerá akwap. ³⁰ Tá warko naropwar akwapea nánae-tárápan manénkir nae-tárápan séri námprámp taknámp sénánko, mao sérrá, ‘Fwap tak nanampono’rá sénámpao maok, akwapá tére mo. ³¹ Am tárápyar te wa mokop naropwaromp ninikaok námpono?”

Tá am fárákapao sérrá, “Nae-tárápao námpono.”

Jisas am fárákapan sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Takis sámpon konap arop ntia kokopor yupu yumwan kár-pwarará Kwaromp firáp taokeyak konámp mek yink napon. ³² Am te apae riteanápe, Jon te yumonapok koropea yumwan yae-párak kare paokop mwanap ninik yéncép námpan maok, yumo man mér moiapon. Aeno takis sámpon konap arop fárákap ntia kokopor kouramp fárákap te waeman méri napon. Am tak nap yumo wae nke napao maok, yumo ankwap ninik sámpea man mér moiapon.” ✧

Kwataenap arop fárákap wain yopwar taokeyakáp nap wounáp kar

Mak 12:1-12; Luk 20:9-19

³³ Tá Jisas am fárákapan warko arakrá sér, “Yumo ankwap wounáp kar wawenke. Arop ankárakamp apár tokwaerápao mao wain yopwar yimpea yumwi fek farmaea pwar. Takia yopwar mek wain ént pumpurékamp mwanap yumwi yukuria yoroi pwarará, taokeyak konámp aropampor nap tia pwar. Takia am yopwar arop ankwap fárákapamp yaek sánká pwarará, arakrá sér, ‘Yumo onomp wainráp yopwar taokeyakáprá térerá yakápenke.’ Aerá séria pwarará, mao akwapea panek ankwap némpouk yak. ³⁴ Takia wakmwaek wae wain ki koupoukour mwanap ke fek náráp tére arop wain yopwar mek, ampok wain ki ankwapmwaek ti-koropenkria tirá kérép. ³⁵ Aenánko, am yopwar mek tére konap arop fárákap am tére arop éréképea ankwapan párák porokwap, tá ankwapan yákáre porokwap pap, ankwapan yumwi fek arokopá sumpwi pap. ³⁶ Aenapo, am yopwar naropwar warko tére arop ankwapmwaek tirá kérép. Am manénkir tirá kérépámp kámá-pwarará náre tae morok tirá kérép nánko, am yopwar mek térenap arop am fárákapan kor wae manmékiri napnámp taknámp. ³⁷ Tá wakmwaek mao námokuráp táráp sámp-kérépria am naropwar arakrá sér, ‘Am tére arop fárákap te wae fwap onokump tárápamp kar wa mwanapon.’ ³⁸ Aenámpan maok, am yopwar mek térenap fárákap am tárápan nkea námoku kok sérarrá, ‘Má yopwar máte am aropamp naropwaro man wakmwaek sánkantá. Nomo koupour man sámp-wouroumpea nomo maomp yopwar ponankor sámp mwanámpon.’ ³⁹ Aeria maok, man sámpá tukupea yopwar aop fek faropea pap napon. ✧ ⁴⁰ Aeno yumo te apaerá ninik rap? Wakmwaek wain yopwar naropwar koropria te, am yopwar mek térenap arop fárákapan te mokop naenámpon?”

⁴¹ Am Juda taokeyakápnap arop fárákapao Jisasén sérrá, “Mao te koropria am yopwar mek térenap arop kwataeran momwarrá tirá wour naenámpon. Aeria am wain yopwar ki sámp konap ke fek wain ki sánk mwanap arop ankwap firan sánk naenámpon.”

⁴² Jisas am fárákapan sérrá, “Karenó. Ae te yumo Kwaromp Buk fek kar ará yaknámp te mér mák napon?”

‘Mámá yumwi nap ti konap arop fárákapao far-sitenap te,

fwap nap woupwiramp yumwi kwapwe yak naenámpon.
Tokwae Karao am ankank nánapinámp tére

yino nke nánko, kwapwe kare kare námpono.’ ☆

⁴³ Aenámpara, ono yumwan sénampon: Kwaro náráp firáp taokeyak konámp yiráp yaekamp pwarokwapea ankwap fi arop yaonámp ki tanknámp fárákan sánk naenámpon.

⁴⁴ Arop máma yumwi yumuntuk piká párákap nánko te, am aropamp pourou te fápákárápi akwap naerámpon. Táte máma yumwi arop ankwapamp pourouk piká párákapria te, am aropan fwerápea tiri oui pap naerámpon.”

⁴⁵ Pris tokwae fákáre ntia Farisi fákáre Jisas wounáp kar sénámp am wawia am fárákap wae mér, am wounáp kar te nomwan sénámponrá ninik. ⁴⁶ Aeria maok, am fárákap wae Jisasén sámp mwaria napao, kounteouráp aropao Jisasén waeman méria, mao te profetonorá ninik napantá, am fárákan apáp.

22

Yupu warámpria fir kékérou i konap wounáp kar

¹ Jisaso am Juda taokeyaká konap arop fárákan wounáp kar ankwap arakrá sér, ² “Kwaro náráp firáp taokeyak námp te kingao i konámp niampon. Maomp namoráp yupu sámp naerianánko, toupour tokwae. ³ Mao tak naeria te manénkir am toupour fek apae aropan koropenkrianámp saráp wumwiria pwatea, wae am toupour naenámp yae fek mao náráp tére arop tirá kérép nánko, tukupá érékép mwaria. Aenapan maok, am fárákapao monoria korop mo. ⁴ Aenapo warko tére arop ankwap fárákap am manénkir séri tarinámp arop fárákan éréképenkria tirá kérépria maok sérrá, ‘Yumo tukupea sérrá, “King wae náráp fir nánapi námpono. Yumo wawenk! Wae náráp bulmakau ntia pourouráp nape fir mao fwapria nánapia kák námpono. Kápae kare ankank te wae nánapi pwarono. Yumo am yupu warámpnám toupour fek koropenke.” ’

⁵ Aeránko maok, am tére arop fákáre tukupea am kingo sérinámp kar takrá sénapo maok, tá am fárákapao maomp kar wa mo, pwarará turukump. Ankwap náráp yopwar mek akwap nánko, ankwap náráp bisnis tére mek akwap.

⁶ Tá ankwap fárákapao am kingomp tére arop tia fupuka waeria tirá wouri pwar. ⁷ Aenapo maok, king yonkwae pwarámpea maomp soldia fákáre tirá kérép nánko, tukupea am tére aropan tirá wourinap arop fárákan ponankor yénképi pwarará, taun méntér yaomwi pouponki pwar.

⁸ Aeria king warko náráp tére arop fárákan sérrá, ‘Yupu warámp namp fekamp toupour te wae nánapi yak námpan maok, arop fárákap ono koropenkrá sérinamp arop fárákap

te korop mwanap pwi mo, kwatae kare nape. ⁹ Aenámpara, yumo ankár taun mekamp mwae kiri poro mekmwaek tukupea arop ponankor yumo nke nap kwamp te man sénapo, onomp fir toupour fek koropanápono.’ ¹⁰ Mao aerá sénánko, am tére arop fákáre wae turukumpia paokoprá am taun mekamp kápae kare arop nkea kikipia maok, am arop fárákap te ankwap arop fwapnae, ankwap te arop kwataenámp takia éréképá koropea am yupu warámpnámp toupour fek koupoukarea nap fákeyak.

¹¹ Koumteouráp arop ponankor wae fir fár mwaria tankáp napo maok, King námoku nke naeria nap mek yoump. Mao youmpea nke nánko maok, arop ankwap te yupu warámpnámp fir fánap ke fek yirimp konap waempyam * yirimp moitea tank. ¹² Aenángo maok, Kingo man sérrá, ‘Nouroup e, amo apaeritea yupu warámpnnap yae fek yirimp konap waempyam yirimp moitea mamek mank napon?’ Aenángo maok, am arop te waeman kar tákap mo tank. ¹³ Aenángo maok, kingo náráp tére arop fárákapan arakrá sér, ‘Yumo mámá aropan pu yae fek yarokwapea ek sitenapo, kirikip tokwae mek yakano. Aeria am kirikip tokwae mek apánka waeria you kikimpia waeano.’ ¹⁴ Jisasó am wounáp kar séri pwarará, arakrá sér, “Yeno, Kwar te kápae kare arop fárákapan takrá wumwi námpan maok, am ou mek te ankákáránk arop fárákapan saráp náráponoria nánkáráp nánko, mao náráp firáp taokeyaknámp mek korop napono.”

Jisasén Sisarén takis sánk mwanap turunkiap kar

¹⁵ Farisi fákáre te, nomo Jisasén poupwekáp nánko, apae mokoep kar nopok séran wawia man kot mwanámpria tukupea námoku kok kar sérar. ¹⁶ Aeria maok, am Farisi fákáreráo éréképá paokop i konap arop fákáre ntia Herotomp arop fárákap Jisasonámpok tirá kérép napo, am fárákap tukupea Jisasén sérrá, “Tisa, yino wae mér námpono, amo te kare kar sér i konap aropono. Am kare kar sér i konap fek tapek maok, koumteouráp aropan Kwaro i konámp ninik yénkrá farákáp konapono. Amo te amwan aropao ninik mwanapan apáp mo i konapono. Amo te waeman ankáránkamp pourouráp ninik fek ponankor aropan ninik i konapono. ¹⁷ Ae konapara, amo ankár yinan sérae: Amo ník nap te apaeno? Mosesomp loao nomwan ‘Fwap King Sisarén takis sánk mwanámpono’rá sénámp ni mo nie?”

¹⁸ Aerapo maok, Jisas am fárákapamp poupwekáp ninik wae mérámp kwamp sérrá, “Yumo te kwekár i konap aropono.

* **22:11:** Yupu warámpnnap fir poukwapnámp arop te arop ponankor korop napan waempyam nénk konámpono.

Yumo apaeritea onan poupwekáp rape? ¹⁹ Yumo onan takis mani náparamp yénképenke!” Aeránko am fárakap wae mani sankoropá man yénkép. ²⁰ Aenapo, mao am fárakapan turunkrá, “Am mani fek yaknámp arop wunéri ntia am e te wampono?”

²¹ Aeránko, nopok am fárakapao sérrá, “Sisarompono.” Aerapo, Jisas am fárakapan sérrá, “Takanánko te, Sisaromp ankank te Sisarén sánk kip. Kwaromp ankank te yumo ankár Kwarén sánk kip.” ✧

²² Aerá sénánko, am fárakap am kar wawia kokorokoria Jisasén pwarará wae tukup.

‘Sumpwinap arop te ferámpá mák mwanapon?’rá turunkiap kar

Mak 12:18-27; Luk 20:27-40

²³ Am yae fek táman Sadyusi ankwap fárakap Jisasnámpok korop. Am fárakap te ‘Surumpwinap arop fárakap te warko fárámp mono’rá sér i konapara, am Sadyusi fákáre Jisasén turunk, ✧ ²⁴ “Tisa, Moseso wokwaek sérimp kar amo wae mérapono: ‘Arop ankwap táráp sámp moria sumpwi nánko te, maomp nánaerao maomp yupu kae sámpeanánko, naeramp weri mek yak naenámp tárápu fékér naenámp.’ ✧ ²⁵ Aerá sénámp te, wokwaek yino ou mek arop fákánek mwearo yakápiapono. Aeria maok, nae-tárápao yupu sámpea yakria sumpwi nánko, maomp fekamp táráp yak mo. Aenánko, maomp nánaerao am yupu sámp. ²⁶ Tá am nánaerao kor sumpwi nánko te, maomp nánaerao sámp. Ankár takrá akwa-pea fákánek mwearo ponankor pwar. ²⁷ Takia am ponankor surumpwi pwar napo, yupuao kor wae sumpwi. ²⁸ Aenámp te amo yinan sérae: Nánkáráp surumpwinap arop ferámp nap fek te, waomp yupu yak naenámp? Amo wae mér naponono, am fákánek mwearo te ankáránkamp yupu támao tankrá akwap námpono.”

²⁹ Tá nopok Jisas am fárakapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yumo te Kwaromp Buk fekamp kar ntia Kwaromp kárakáreran kor mér moria yumo épépérép kar sérarapon. ³⁰ Nánkáráp sumpwi arop warko ferámp nap fek te kounteou te poumou nap mek tankáp mono. Waeman yámar mekamp ensel fákáreráo yakáp nap niamp pourouráp yakáp mwanapon.”

³¹ Aeria Jisas ankwap kar sérrá, “Am sumpwinap arop ferámp mwanap kar te ono yumwan turunk nae nae: Ae te Kwaro yumwan mámá kar arakrá sénámp te nke mori kwaponono? ³² ‘Ono te Abraham, Aisak, Jekop, maomp

Kwarono.' Mámá Kwar te sumpwinap aropamp Kwar mono. Mámá Kwar te yiki yakápnap aropamp Kwarono. Am te apae riteanápe, nomp wokwaekamp appeyaenáp Kwarént yiki yakáp naponon." ✱

³³ Jisas am kar séri pwaránko maok, kounteouráp arop fárákap maomp kar wawia kokorokoriaponon.

Kwaromp manénkir yaknámp lo kar

Mak 12:28-34; Luk 10:25-28

³⁴ Am Jisas sénámp kar támao Sadyusi fákáreamp kar taokarea pap nánko, Farisi fákáre am kar wawia koropea Jisasomp wonae fik koupoukour. ³⁵ Aenapo am ou mek lo mérámp arop ankárankamp Jisasén mokoponrá nke nae ritea turunk, ³⁶ "Tisa, apae lorao ankwap loran kámákarea tokwae kar námpon?"

³⁷ Tá Jisas nopok man sérrá, "Am te ará: 'Tokwae Kar te waráp Kwarono. Amo waráp yonkwae kare ponankor, waráp waemp ponankor, waráp ninik ponankor, nouroup karampo.' ✱ ³⁸ Mámá lo te mao támao tokwae karia kámákár akwap námpon. ³⁹ Lo anánk te ankár take pourouráp aráno: 'Amo ankár waráp firáp aropan aropomp nap te, amoku waráp pourouran aropomp i konapnámp taknámpampo.' ⁴⁰ Mámá anánkaopwe lo te ponankor lo kar ntia profet fákáreramp kar am fi fek tukuri yak námp támaono." ✱

Jisaso Farisi fákáreran 'Krais te wanono'rá turunkimp kar

Mak 12:35-37; Luk 20:41-44

⁴¹ Farisi fákáre oukoumwan koupoukour yakáp napo, Jisaso am fárákapan turunk, ⁴² "Yumo Kraisén te mokoprá ninik rape? Mao te wa yaknámp fi mekampono?" Tá am fárákapao sérrá, "Devitomp fi mekampono."

⁴³ Mao am fárákapan sérrá, "Takanánko te, apaeritea Yiki Kor Spiritao Devitén sérimpan? Mao arakrá sér:

⁴⁴ "Tokwae Karao onomp Tokwae Karan arakrá sér,

"Amo onomp yae-párak mwaek tankrá akwapea

nánkár ono waráp yopor arop fákáre

waráp pu ankore mek kák tenanko,

yakáp mwanaponon." ' ✱

⁴⁵ Devito takrá sérimpan maok, ono yiráp kar wa nae: Devit námoku man "Tokwae Kar'rá sénámp te mokopia mao Devitomp fi mekamp yak námpon?"

⁴⁶ Aerá sénánko maok, am fárákap te ankwap ankárankampao Jisasomp kar pwarokwaprá sér mwarap pourou mono. Aeria maok, ankár am yae feknámpia akwap námp te waeman

✱ 22:32: Kis 3:6 ✱ 22:37: Lo 6:5 ✱ 22:40: Wkp 19:18; Ro 13:9-10; Ga 5:14

✱ 22:44: Sng 110:1; Ap 2:34-35

apápia wakmwaek Jisasén ankwap ankank turunk mo, wae pwar.

23

Lo méria farákáp konap ntia Farisi fákáreráo i konap kar

¹ Wakmwaek Jisas námoku éréképá yárák i konámp arop fárákáp ntia kourap aropan kar arakrá farákáp, ² “Lo mérap arop fárákáp ntia Farisi fákáre yumwan Mosesomp wokwaekamp lo karan farákáp naponó. ³ Aenapara, am yumwan sánknáp kar ponankor yumo ankár wawia mántwaok kipo. Aeno mao i konap ninik te yumo mántwaoki kwaponó. Mao yumwan ‘Am karwaokenk’rá farákáp napao maok, mao kare námoku te mántwaok mo i konapon. ⁴ Am fárákáp te kápae kare lo kánanke-táráp kák napo, kourap arop fárákáp kére tokwaeani kwapnámp am kápae sámpea ninik tokwae napan maok, am fárákáp námoku te yaewourrá ankwapmwaek kánanke sámp mo i konaponó. ⁵ Kápae kare ankank tére mwaria nap te aropao námwan nkeanáponoria kwekárrá paokop i konaponó. Ye, am fárákáp te Kwaromp kar kukumwinap yae sarak tokwae yiriri pwatea, waempyam fu fek mopor kwapwe kákea kápéria paokop i konaponó. ✧ ⁶ Tá toupour fek ankár arop tokwae tankáp konap sia fek tankáp mwar kar, tá lotu nap mek arop nke mwanap fek tankáp mwar kar i konaponó. ⁷ Táte námwan arop ou mek ‘Gude’rá séria, e ‘Tisa’rá sérenk kar i konaponó.

⁸ Aeno arop fárákáp yumwan ‘Tisa’rá sér mwanape, mono. Ankárankamp támao maok yiráp tisa nángo, yumo ponankor te mweroi yakáp napon. ⁹ Yumo máma apárok mapek te arop ankwapan ‘Yiráp naropwar’rá séri kwaponó. Ankárankamp kare yámar mek yak námpao maok, yiráp Naropwarono. ¹⁰ Yumo arop ankwapan ‘Arop taokeyaknámp arop’rá séri kwaponó. Yiráp arop taokeyak konámp arop te Krai ankárankamponó. ¹¹ Yiráp arop tokwae te ankár yiráp tére arop yak kuno. ✧ ¹² Arop, námo tokwae kar namponoria námokuráp e narek sampok nángo te, Kwaro man apárok sámp-anámp naerámpon. Aeno arop námokuráp e apárok sámp-anámp nángo te, Kwaro maomp e narek sampok naenámpon.” ✧

Jisaso tisa fákárean ‘Kwatae ninik nap’rá sérimp kar
Luk 11:39-42,44,52

¹³ Jisaso warko sérrá, “Yumo lo yénkrá farákáp konap arop fárákáp ntia Farisi fákáre, yumo te kwekár i konap aropono! Yumo te fwapia mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo te kourap aropao Kwaromp firáp

✧ 23:5: Mt 6:1; Kis 13:9 ✧ 23:11: Mk 9:35; Lu 22:26 ✧ 23:12: Snd 29:23; Lu 18:14

taokeyak konámp mek yink mwanap ménki te yumo támao nánánkári fákeyakáp naponó. Yumoku kor am mek yink mo napara, koumteouráp arop am mek yink mwaria napo, am fárákapan mwae kup kákar napon.”

¹⁴Tá Jisas warko sérrá, “Yumo lo yénkrá farákáp konap arop fákáre ntia Farisi fákáre, yumo te kwekár i konap aropono. Yumo te fwapia mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane! Yumo te kae koumteouran poupwekápria, maomp nap pouroukoup konaponó. Yumo te am yiráp kwatae ninik oupoupourrá paokoprá arop nke nap fek Kwarén kar toropwap éri konaponó. Ae konapara, nopok am fek touwe kwatae sámp mwanaponó.

¹⁵Yumo lo yénkrá farákáp konap arop fárákapan ntia Farisi fákáre, yumo te kwekár i konap aropono. Yumo te fwapia mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo te solwara mekmwaek, tá kápae kare apárok yiráp wakmwaek paokop mwanap arop oupourounkrá paokoprá érékép konaponó. Takia napo, am arop fárákapan yiráp arop yakápria waeman yumo niamp yaomwi mek pik mwanap arop yakáp naponó. Yumo am fárákapan mákia yumonap kwatae ninik kámákarea kwatae kare kák nape.

¹⁶Yumo arop ankwap fárákapan mwae kup yénkép mwaria nap te yi wurumpi yakáp naponó! Yumo mér kip. Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo arakrá sér i konaponó: ‘Arop lotu nap tokwaeramp e séria fou sénap te kánankeno. Aeno arop am lotu nap tokwae mekamp gol e séria fou e sénapo maok, ankár am séri námpaok tak naenámpón.’ ¹⁷Aerá sénapan maok, yumo épépérépia yiráp yi te wuri yak námpono. Apae ankankao tokwae kar námpon? Ae te golao tokwae kar ni, lotu nap tokwae am mek tanknámpon gol yiki kukarrá papnámpon, am támao tokwae kar nie? ¹⁸Tá yumo sérrá, ‘Arop alta séria fou e sénámpon te kánankeno, aeno táte ofa séria fou e sénap te mao ankár am séri námpaok tak naenámpón.’ ¹⁹Aerá sénapan maok, yumo te yi wuri yakáp naponó. Apae ankankao tokwae karonó? Ae te ofa támao tokwae kar ni, alta ofa yiki kukarrá pap konámp am támao tokwae kar nie? ²⁰Arop alta séria fou e sénámpon te, waeman am alta ntia ankankponankor alta yumuntuk tank námpon fek fou e sénámpono. ²¹Arop lotu nap tokwae séria fou e sénámpon te, waeman lotu nap ntia Kwaro námoku lotu nap mek yak námpon fek táman fou e sénámpon. ²²Tá arop yámar mek séria fou e sénámpon te waeman Kwaromp sia ntia am arop am sia fek tank námpon fek táman fou e sénámpon. ✨

²³ Yumo lo yénkrá farákáp konap arop ntia Farisi, yumo te kwekár i konap aropono. Yumo te fwapia mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo te fir mek sirarrá fépér i konap nánákáre konámp ankank táman tia fére-sámpramp fi pir-pwararea Kwarén ankárank fi sánk konapono. Aeno yumo tokwae kar lo yénk i konap ninik ponankor mántwaok mo, pwar naponno. Am te yae-párák kare ninikria arop yurukup, tá aropomp i konap ninik, tá Kwarén mér i konap ninik te pwar naponno. Kwarén fére-sámpramp aopwe pirékarea sánk konap lo te pwar kwapono. Aeno mámá tokwae kar lo fekamp ankank máte yumo ankár kare kar mént tére kipo. ²⁴ Yumo arop mwae kup yéncép mwaria nap te, yumo yi néneráp niamp nape! Yumo te ampwae kánankeran saráp yiráp fir mek koropantá yérépe naponno. Kamel tokwae te yumo méntér fária nonkorop napon.

²⁵ Yumo lo yénkrá farákáp konap arop farákáp tá yumo Farisi, yumo te kwekár i konap aropono! Yumo te fwapia mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo kap ntia plet younkwe mwae saráp yárár i konapono. Aeno mek te ankank pouroukoup konap ninik ntia yumokuráp pourou fekamp ninikaok paokop napon. ²⁶ Farisi yumo te yi néneráponno. Manénkir te yumo ankár kap éntér mekmékir yáraria yiki kwapwe nánko maok, younkwe mwae kuri yiki kwapwe naenámp.

²⁷ Yumo lo mérap arop farákáp tá yumo Farisi, yumo mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo te kwekár i konap aropono! Yumo te arop papnap apár merao yumuntuk mopor kwapwe yak nánko, mek arop kour ntia kápae kare ankank kwatae top pwarámpeyak námp niamponno. ²⁸ Yumo kuri taknámpi yakáp naponno. Arop farákapao yiráp pourouan nke napo, yae-párák kare arop niamponno. Aeno yiráp ninik mek te kwekár i konap ninik ntia lo ták-sir konap ninikao yiráp ninik mek top pwarámpeyak námpon.” ✧

Jisaso tisa fákárean ‘Nopok touwe sámpramp mwanap’rá sénámp kar

²⁹ Jisaso warko ankwap kar arakrá sér, “Yumo lo yénkrá farákáp konap arop farákáp, tá yumo Farisi yumo te kwekár i konap aropono! Yumo mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo te profet fákáreran kákap fekmwae nap yumwi fek térerá, tá yae-párák kare arop farákapamp kwar yu fek mopor kwapwe kák konapono. ³⁰ Aeria yumo sérrá, ‘Yino wokwae appenápo yakápap ke fek yakápámpanria te, yino am profet fákáre tirá wour mo mwarámponno.’ ³¹ Aerá sénapan maok, yumo am takrá sénap kar támao yéncéprá: Yumo te

profet fákáreran tirá wouriap arop fárákapamp tárápuno. ✧
 32 Yumo koupour tukupea yiráp appeyaenápoínáp kwatae
 ninik pwi papenke! 33 Yumo te fou-tákam kwataeno! Yumo
 mokopia pirikimpá tukup mwanapanáp? Kwaro yumwan
 waeman kotianánko, yaomwi mek tukup mwanapono. ✧

34 Aenapono yumo wawenke! Nánkár ono onomp profet
 ankwap fárákap, tá ninik kourráp, tá lo yénkrá farákáp
 konap arop yumonapok tirá kérép nanko, yumonapok tukup
 napo, yumo ankwap fárákap tirá wourrá, tá ankwap fárákapan
 yaopwae porokopramp fek pukuprá, tá ankwap fárákapan
 yiráp lotu nap mek fupukrá, mak mwanape. Aeria yumo
 am fárákapan ankwap taun mekamp yérépea ankwap taun
 mek kérép mwanape. ✧ 35 Tak napo, yae-párak kare arop
 fárákap apárok yakápnáp arop fárákapao man tirá wour nap te,
 waeman yumo támaoi napon. Am fárákapao, yae-párak kare
 arop fárákap Abel feknámpia tukupea Sekaraia Berekaimp
 táráp am te yumo lotu nap ntia alta amore mek faropea pap
 nap te, am te yiráp kwatae ninik fek támaono. ✧ 36 Ono
 yumwan kare kar sénampon: Am fek nopok touwe kwatae
 te oukounwan yumo máamá kear fek yakápnáp kounteouráp
 aropao sámp mwanapon.” Jisaso arakrá sérimpon.

Jisas Jerusaleman yonkwae touwemp kar

Luk 13:34-35

37 Jisaso Jerusaleman yonkwae touweria sérrá, “Jerusalem
 e! Amo te profet fákáreran tirá wour i konapono! Yumo te
 Kwaro yumonapok tirá kérépnámp tére aropan yumwi fek
 yénképrá kák konapono. Kápae kare ke fek ono kounteouráp
 arop yumwan kakaruk éntupwaro i konámpnámp yowe pwae
 mek wouri fákeyak nae rampan maok, yumo monorá napon.
 ✧ 38 Yumo wawenke! Oukounwan yiráp némp te kwaporok
 yak naenámpono. 39 Ono yumwan arakrá sénampon: Yumo
 te warko onan nke mono, yakrá akwapea nánkáráp yumo
 sérrá, ‘Kwar Tokwae námokuráp e fek koropnámp arop táman
 warákár tokwae námpono’rá sér mwanapon.” ✧

24

Jisaso lotu nap tokwae ‘Kwatae akwap naean’rá sénámp kar

1 Jisas lotu nap tokwae pwarará akwap nánko, mao éréképá
 yárák i konámp arop fárákap koropea Jisasén, ‘Nko lotu nap
 tokwae mekamp nap-nap nkeae’ ria yénkép. 2 Aenapan
 maok, nopok mao am fárákapan arakrá sér, “Yumo am táman
 nkea ninik tokwae rape? Aenapao maok, yumwan kare

✧ 23:31: Ap 7:52 ✧ 23:33: Mt 3:7 ✧ 23:34: 1 Te 2:15 ✧ 23:35: Stt 4:8; Hi
 11:4 ✧ 23:37: Ap 7:59 ✧ 23:39: Sng 118:26

kar sénampon: Nánkár te yumwi ankwap, ankwap yumwi yumuntuk tank mono. Ponankor mént worépámp rá épér napo, apárok pikrink naenámpon.” ✱

Jisas ‘Kápaé kare touwe kwatae korop naean’rá sénámp kar Mak 13:3-20; Luk 21:7-24

³ Jisas akwapea Oliv faonkwek tank nánko, mao éréképá yárák i konámp arop fárákáp námoku saráp Jisasnámpok koropea sérrá, “Amo yinan sérae: Mokope ke fek am ankank fopwar naenámpon? Apae manénkir yénkép nánko, yino amo arákarrá ék napo, mámá apár pwar naenámp ke mér mwanámpon.”

⁴ Nopok Jisas am fárákapan arakrá sér, “Takria arop ankáránkampao yumwan kwekárantáno mér kip. ⁵ Kápaé kare arop koroprá onomp e séria sérrá, ‘Ono támao ono Kraiso nae’rá sérantáno. Arop fákáre kápaé kare koumteouráp aropan kwekár mwanape. ✱ ⁶ Yumo panek mwaekamp, wonae fik mwaekamp yorowarnap kar wa mwanapon. Yumo am kar korop nánko waria te yumo mér kip. Yumo táman korokop kwapon. Am ankank te kare korop naenámpan maok, pwarnámp yae kare te oukoumwan sikono. ⁷ Ankwap fi aropao ankwap fi aropént yorowar. Tá ankwap kingomp firao ankwap kingomp firan yorowar mwanapon. Tá ankwapmwaek kirikirikamp arop fárákáp yae porokwe tokwae korop nánko, tá némp yérur tokwae korop naenámpon. ⁸ Am kápaé kare ankank korop naenámp te, yupuaó táráp sámp naeria manénkir touwe tokwae arokwap konámp niamp kápaé kare apárok korop naenámpon.

⁹ Am ke fek te yumwan tia touwe nénkria yumwan tirá wour mwanape. Tá kápaé kare koumteouráp arop fárákáp yumwan kokwarok kare mwanape. Am te apae riteanápe, yumo onomp arop fárákáp yakáp napara, yumwan tak mwarea napon. ✱ ¹⁰ Am ke fek te kápaé kare koumteouráp arop Kwarén mér nap pwarará, mao náráp ankwapyaenápen yopor aropamp yaek papria, námoku kuri náráp ankwapyaenápen yopor mwarea napon. ¹¹ Tá kápaé kare kwekár profet koroprá kápaé kare koumteouráp aropan kwekár sérar mwanape. ✱ ¹² Kápaé kare kwatae ninik tokwae kari akwap nánko, arop yonkwae touwe i konap ninik te wae pwar mwarea napon. ¹³ Aeno koumteouráp arop kárákáre yakáprá tukupea pwarnámp yae fek napo te, Kwaro man fwap warko érékép naenámpon. ¹⁴ Tá arop fárákáp am Kwaro náráp firáp taokeyaknámp Kwapwe Kare Kar kápaé kare apárok mwaek farákáp napo, ponankor koumteouráp

✱ 24:2: Lu 19:44 ✱ 24:5: Mt 24:23-24; 1 Jo 2:18 ✱ 24:9: Mt 10:22; Jo 16:2

✱ 24:11: 1 Jo 4:1

arop fwap wawia napo, wakmwaek pwarnámp yae korop naenámpon.” ☆

Kwatae kare ankank korop naenámp kar

Mak 13:14-23; Luk 17:23-24

15 Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér. “Tá yumo nke napo, am kwatae kare ankank wokwaek profet Danielo sérimp, am ankank lotu nap tokwae mek koropea fokopeyakea oumi pap naerámpon. (Arop mámara kar te nkea fwapia niki samp kuno.) ☆ 16 Tá am ke fek te kounteouráp arop fárakap Judia mek yakáp nap te fwap yakáp mwaria te, pirikimpea faonkwek tukup mwanapono. 17 Arop náráp kaerik tank námp te warko nap mek youmpea náráp ankank sámp mono. 18 Tá arop yopwar mek yak námp te arákarrá akwapea náráp nap mekamp waempyam sámp mono. 19 Táte kounteou tárápu yakáp nap, tá táráp yink yae fákeyakáprá mom wun nap, am fárakap te koupoutáráp nape! Mao te tére tokwae mwanape. 20 Komontok korop námp fek, tá lotunap ke fek am ankank koropantánoria, yumo ankár Kwarén kar toropwap kipo. 21 Am ke fek te kápae tokwae koropnámp kenono. Wokwaek Kwaro apár wourékam yoroimp ke fek te take pourouráp korop moimpono, tá wakmwaek kor take korop mono. ☆ 22 Táte Kwaro am ke amor mek ták-pwar mo nánkoria te, kounteouráp arop ponankor moyakáp mwarapon. Aeno Kwaro kounteouráp arop fárakapan námoku nánkáráp tarinámp ninikria maok, am ke amor mek ták-pwar námpon.

23 Am ke fek arop ankwapao yumwan sérrá, ‘Yumo nkenke, Kraiss te mapek yak námpon.’ Tá ‘Nkwampok yak námpon.’ Aerá sénapo te, yumo, kare karan mpweria méri kwapono. 24 Waeman ankwap fárakap yankarrá arakrá sér mwanape, ‘Ono te Kraisono.’ Ankwapao sérrá, ‘Ono profetono.’ Makrá poupwekáp sérar mwanape. Tá kárakáre tokwae momwar pourouráp téreria, am fek Kwaro nánkáráp tenámp kounteouráp aropamp ninik sámpá yampourou mwanape. ☆ 25 Yumo wawenk! Ono tak mwanap kar táman yumwan ‘Oukoumwan mérenk’ ria séri pwar nampon.

26 Aeria am fárakapao yumwan sérrá, ‘Nkenke! Mao arop yak mo apár mek yak námp’rá sénapo te, yumo ampok tukup kwapono. Táte am fárakapao sérrá, ‘Yumo nkenke! Mao te mámara nap mek yak námp’rá sénapo te, am kar wawia méri kwapono. 27 Mékér wae tokwae yámaraknám mwaeknám pia, ponankor wae tákaprá akwapea yámar porokor námp mek i konámp te, nánkár

☆ 24:14: Mt 28:19 ☆ 24:15: Dan 11:31 ☆ 24:21: Dan 12:1 ☆ 24:24: 2 Te 2:9; Yé 13:13-14

wakmwaek Aropamp Táráp arákarrá ék námp fek kor taknámp naenámpon.

²⁸ Apae ankank mákáre nánko, ampwae yákáre koropea koupoukour konapon. Taknámp niamp Aropamp Táráp yámar meknámp ék námp fek, arop ponankor am fek koupoukour mwanapon.”

Aropamp Táráp nánkár ék naenámp kar

Mak 13:24-27; Luk 21:25-28

²⁹ Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Am kápae tokwae koropnámp ke pwar nánko, koupour kar yámar kirikip nánko, yunkao kor wae mo nánko, yámar mekamp térme mukarea apárok ékrink naenámpono. Tá yámar mekamp kárákáre kor ankankao kor wuwia wae naenámpon. ✧ ³⁰ Aenángo, am ke fek táman Aropamp Táráp korop naenámp yarápae yámar mek érik farákár nánko, kápae kare némpoukamp arop am nkea náráp pourouantá éménk mwanapon. Tá am fárákap Aropamp Táráp yámar mek narek karaok kounwe yumuntuknámp kárákáre tokwae ntia wae tokwae fek ék nánko nke mwanapon. ✧ ³¹ Tá mao náráp ensel fákáre kárákáre fek wur fokopnámp wa nap fek tirá kérép nánko, mao apár yarápae pwar námp fek tukupea, Kwaro nánkáráp tarinámp kounteouráp arop éréképá koropea, ankár mek koupoukour mwanapon.” ✧

Yao fikan nkea mér i konap wounáp kar

Mak 13:28-31; Luk 21:29-33

³² Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Yumo te fwap yao fikan nkea mér mwanapon. Am yao yowe ént fékiria pwae pére nánko te, yumo wae méria ‘Oukoumwan te yámar kwapwe naenámp ke’rá sér i konapon. ³³ Táte taknámp am ankank ponankor koropánk námp nkea, yumo fwap mér mwanapon: Aropamp Táráp korop naenámp yae wae wonae fik koropea ménki fek yak námpon. ³⁴ Ono yumwan kare kar sénampon: Mámá kear mekamp kounteouráp arop fárákap oukoumwan sumpwi mo napo, am ankank ponankor korop naenámpon. ³⁵ Yámar mek ntia apár te akwapá pwar naenámpon. Aeno onomp kar te pwar mo kareno.”

Jisas ék naenámp yae te mér mo kareno’rá sénámp kar

Mak 13:32-37; Luk 17:26-30,34-36

³⁶ Jisaso warko sérrá, “Aeno arop ankárankamp am yae ntia am ke te mér mo kareno. Yámar mekamp ensel fákáreero kor mér mo, Kwaromp Tárápao kor mér mono. Kwar Naropwar námoku saráp méri yak námpon. ✧ ³⁷ Wokwaek Noa

✧ 24:29: 2 Pi 3:10; Yé 6:2-13 ✧ 24:30: Mt 26:64; Yé 1:7 ✧ 24:31: 1 Ko 15:52; 1 Te 4:16 ✧ 24:36: Ap 1:7; 1 Te 5:1-2

yakámp ke fek ninikiapnámp taknámp oukoumwan Aropamp Táráp arákarrá ék naenámp fek kor taknámp mwarea napon. ✧ ³⁸ Oukoumwan éntenk tokwae korop monámp ke fek te, fir fépérrá ént fépérrá, koumteou tirá takrá tukupea, Noa sip mek papárámp ke fekiapono. ³⁹ Am fárákap te náráp pourouk sámp mwarap te nik moitea yakáprá takrá tukupapo, éntenk tokwae koropria koumteouráp arop ponankor éntao timpono. Tá taknámp Aropamp Táráp ék naenámp ke fek kor tak mwarea napon. ✧ ⁴⁰ Arop anánkaopwe yopwar mek tére nep te Kwaro ankwap ankárankamp warámpria, ankwap pwar naenámp. ⁴¹ Tá yupu anánkaopwe ni yaprá yak nep te, Kwaro ankárankamp warámpria, ankwap te am fek pwar nánko yak naerámpon. ⁴² Ae naerámpara, yumo ankár fwapia mér kipo: Yumo te mokope ke fek yiráp Tokwae Kar ék naenámpaoean mér mono. ✧ ⁴³ Yumo ará ankankan ninik kipo: Arop nap naropwaro mokope ke fek arop koropea náráp nap mekamp ankank oukun naenámpaoeanria kumuruk amp mono, ankár yérék nánko, oukun arop te maomp nap mekamp ankank oukun mo, fwapon. ✧ ⁴⁴ Ae konámpara, yumo kor ankár nánapi yakáp kip. Aropamp Táráp yumo oukoumwan ék mo naenámpan mpweria nik mo pwar napo, am ke fek táman ék naenámpono.”

Kwapwe kare tére arop ntia kwatae tére aropan wounáprá sénámp kar

Luk 12:41-48

⁴⁵ Jisaso ankwap wounáp kar arakrá sér, “Apae tére arop kwapwe kare ninikria, maomp tére yae-párak taokeyak konámpon? Am ankank naropwar man ankwap tére aropan taokeyakria, man fir nénk naenámp ke fek nénk konámpon. ⁴⁶ Aetenánko, wakmwaek am ankank naropwar arákarrá koropea am tére arop wae námoku séri pwate akwapnámp ninikaok téreanámp nke nánko, pwi yak nánko te, am tére arop támao fwap warákár tokwae konámpon. ⁴⁷ Ono yumwan kare kar sénampon: Am aropan te waeman náráp ankank taokeyak naenámp arop tokwae yoroi pap naenámp. ✧ ⁴⁸ Aeno am tére arop kwataeria námoku támao ninikrá, ‘Onomp arop tokwae te koupour korop mono.’ ⁴⁹ Aeria am énénti tére konap aropan fupukrá yárákrá, fir fárrá mánmán ént fépér i konap aropént ént fárrá mánmánrá yarak. ⁵⁰ Aenánko, maomp arop tokwae am tére arop te korop mo naenámpan mpweria am tére aropao kor oukoumwan apae yae fek, apaekamp ke nánko, korop naenámpaoeanrá mér mo. ⁵¹ Aenánko am arop tokwae te koropea am tére aropan fukia man sámpea kwekár

✧ 24:37: Stt 6:5-8 ✧ 24:39: Stt 7:6-23 ✧ 24:42: Mt 25:13 ✧ 24:43: Yé 3:3

✧ 24:47: Mt 25:21,23

ninikaok i konap arop fárakapént páte nánko, am mek apánka waeria you kikiimpia wae mwanapon.”

25

Fére-sámpramp énkénki kourmteouramp wounáp kar

¹ Tá Jisaso wounáp kar ankwap arakrá sér, “Nánkár am ke fek te Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp te fére-sámpramp énkénki kourmteou niampon. Arop ankárankamp oukourmwan táman yupu sámp naeria koropnámp yae fek, am énkénki kourmteou náráp lam tia man mwaeaoak yépékia warámpá korop mwaria tukup. ✧ ² Aenapo maok, ankwap éntik te yonkwae kour mo, aeno ankwap éntik te fwap yonkwae kourráp. ³ Aeria yonkwae kour monap kourmteou te lam ti-korop napao maok, wel te méntér ti-korop mo. ⁴ Aeno yonkwae kourráp kourmteou te wae botol mek wel kéria náráp lamént tia korop. ⁵ Aenapo maok, am yupu wourékam sámp naenámp arop te koupour korop mo nánko, am kourmteou ponankor ouwipi nánko, pampi yakáp.

⁶ Aenapo akwapea kumur kupuk ‘Yupu sámp naenámp arop wae koropán’rá wumwi kar sérrá, ‘Yumo tukupea man mwaeaoak kikiimpia warámpá koropenke!’ ⁷ Aerapo maok, am énkénki kourmteou ponankor fápáramprá náráp lam nánap. ⁸ Tá yonkwae kour moráp kourmteou náráp lam wel mo nánko, yonkwae kournap kourmteouran sérrá, ‘Yumo yinan wel ankwapmwaek sápenke. Yinomp lam torokwar naeria waeane!’ ⁹ Aerapo maok, yonkwae kourráp kourmteou nopok sérrá, ‘Mono! Mámá wel te yinan kor pwi mo, tá yumwan kor pwi mono. Fwapono, yumo tukupea yumoku mwanap stua mekamp wel mani fek sámpenke.’ ¹⁰ Aerá sérapo maok, am fárakap wae wel sámp mwaria stua mek tukup te. Aenapo maok, am yonkwae kouria nánapi yakápnap kourmteou am yupu wourékam sámp naenámp aropént yinkea, nap mek fepérrá tankápria ménki kéri pwate.

¹¹ Aenapo am ankwap éntik énkénki kourmteou wakmwaek arári koropea sérrá, ‘Tokwae Kar e, amo yinan ménki kikipwarae!’ ¹² Aerapo maok, táte am aropao nopok sérrá, ‘Yumo apae kourmteou nape? Ono yumwan mér mo rae!’ ✧ ¹³ Jisas takrá séri pwarará, arakrá sér, “Yumo fwapia mér kip. Yumo am Aropamp Táráp ék naenámp yae ntia ke te mér mono.” ✧

Tére arop yininkaopweran wounápnámp kar

Luk 19:11-27

¹⁴ Jisaso warko arakrá sér, “Tá ankwap te, Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp te arop ankárankamp tokwae panek

ankwap némpouk akwap naeria, náráp tére konap aropan wumwiria, náráp ankank ponankor am fárákapamp yaek nénk nám̄p niampon. ¹⁵ Mao am tére arop ankákárankaomp tére mwanap kárákáre ninikria take pourouráp puri fek ‘Náráp mani fákeyakáprá, am fek térenk’ ria nénkria, ankwap aropan K5,000 sánk, tá ankwapan K2,000 sánk, tá ankwapan K1,000 sánk. Taki pwarará mao wae akwap. ✧ ¹⁶ Mao wae akwap tenánko, am K5,000 sámpnám̄p arop koupour kar térea kámákarrá warko K5,000 sámp. ¹⁷ Tá am K2,000 sámpnám̄p arop mao kuri térea warko kámákarrá ankwap K2,000 sámp. ¹⁸ Aeno arop K1,000 sámp nám̄p te sámpá akwapea apár me yokoroepa náráp arop tokwaeramp mani te mek wouroumptea yak.

¹⁹ Aenapo, wae kápae kare ke akwap tenánko, wakmwaek am tére arop fárákapamp arop tokwae wae arákarrá korop. Wae koroepa, náráp mani nénk tarinám̄p am arop fárákanap yurukup naeria. ²⁰ Aenánko maok, tá arop K5,000 sámp nám̄p sankoroepa sánkria sérrá, ‘Arop Tokwae, amo onan K5,000 sápnapan ono am fek térea, warko ankwap K5,000 sámp nam̄p má nkeae.’ ²¹ Aeránko maok, am arop tokwaerao sérrá, ‘Amo te kwapwe kare tére aropono! Amo tére kwapwe kareria tére taokeyak kwapwe napon. Amo kánanke kwarok ankank fwap taokeyak napara, onomp ninik te amo fwap kápae kare ankank taokeyak nanapon. Amo koroepa onont warákárae.’

✧ ²² Arop ankwap K2,000 sámp nám̄p mao kuri koroepa sérrá, ‘Arop Tokwae, amo onan K2,000 sápnapon. Amo nkeae. Ono am fek térea warko K2,000 ankwap sámp nampono.’ ²³ Aeránko maomp arop tokwaerao man sérrá, ‘Amo te tére nap pwar moria, yae-párak kare térea napon. Amo kánanke kwarok ankank yae-párak taokeyak napara, amo fwap tokwae kar ankank poukwap nanaprá ninik nampon. Amo koroepa onont warákárae.’

²⁴ Tá K1,000 sámpnám̄p arop mao kuri koroepa sérrá, ‘Arop Tokwae, ono wae mérampono, amo te tére poukwapá yakrá fopwaoka wae, tá amo te arop ankwapao yoroinap yopwar mekamp firan kor ti konapon. Tá ankwap aropao kwar mek ankankou yiriri tenap fekamp fir ti konapon. ²⁵ Ae konapantá ono táman apápria waráp K1,000 má kwar mek wouroump tari nampon. Waráp mani má nkeae.’

²⁶ Táte arop tokwaerao maomp kar pwarokwaprá sér, ‘Amo te kwatae kare tére aropono! Amo te kokwae kare aropono! Ono ankwapao yopwar yoroinap fir ti konamp, tá ankwapao kwar mek ankankou yiriri tenap mekamp fir ti konamp, amo

táman mérapono. ²⁷ Takria te amo apaeritea onomp mani beng mek pap moi naponono? Ono koropea onomp K1,000 sámpría am fek kámákár námp méntér sám nae mpupo.’ ²⁸ Aeria am arop tokwaerao am fek yakápnap arop fárákapan sérrá, ‘Ae te yumo K1,000 am pwarokwapea K10,000 sámprínámp aropan sánkenke. ²⁹ Am te apae riteanápe, aropao ponankor ankank ankwap fwapi taokeyak nánko te, warko ankwap ankank man nénk mwanaponono. Aeno táte arop ankwap ankank mo námp te, mao fákeyaknám kánanke kwarok ankank akwapá moyak naenámpnon. ☆ ³⁰ Am tére arop kwatae te ek kirikip mek far-sitenapo, am mek apánka waeria yu kikimpia arokwapano.’ ”

Aropamp Táráp ponankor arop firan yurukup naenámp kar

³¹ Tá Jisaso ankwap wounáp kar sérrá, “Nánkár wakmwaek Aropamp Táráp King yakea náráp ponankor ensel fákáre méntér arákarrá éknám ke fek, mao kingo tank konám sia king fek tank naenámpnon. ☆ ³² Tá ponankor arop fi mao nke námp fek wonae fik koupoukour mwanapon. Aenapo, am arop fi kuk pirékarea anánk fi pwar naenámpnono. Sipsip taokeyaknám aropao sipsip pirékarrá ankwap mwaek pwar, meme pirékarrá ankwap mwaek pwar konám niamp naenámpnon. ³³ Mao te sipsip tirá yae-párák mwaek kák, meme tirá yae-mánkwan mwaek kák naenámpnon. ³⁴ Takria kingo yae-párák mwaek yakápnap arop fárákapan arakrá sér, ‘Yumwan te onomp Naropwar Kwaro warákár námpono. Yumo onomp Naropwaro náráp firáp taokeyak naenámp oukoumwan apár wourékam yoro námp fek yiráp por nánapi páte námp am sámpenke. ☆ ³⁵ Am te apae riteanápe, wokwaek ono yae-porokwe nanko, yumo onan fir sápapono. Tá ono ént níkip nanko, yumo onan ént sápapono. Ono ankwap némpouknám korop nanko, onan yiráp nap mek warámp-sira naponono. ³⁶ Ono waempyam mo nanko, yumo onan waempyam sápapono. Ono touwe nanko, yumo onan taokeyakápi naponono. Ono kalabus mek yak nanko, yumo onan koropá nkeapono.’

³⁷ Aeránko, tá yae-párák kare arop fárákap nopok maomp kar pwarokwaprá arakrá sér mwanapon: “Tokwae Kar, mae ke fek amo yae-porokwe napo, yino amwan fir sánkámpon? Tá mae ke fek amwan ént níkip nánko, yino ént sánkámpon? ³⁸ Tá mae ke fek amo ankwap némpouknám korop napo, yino amwan nap mek warámp-sirarimpon. Tá mae ke fek amo waempyam mo napo, yino amwan waempyam sánkámpon? ³⁹ Mae ke fek yino amo touwe napo koropá amwan nke

námpon, tá mae ke fek amo kalabus mek yakapo, koropá amont kar táráparimpon?’

⁴⁰ Nopok kingo man kar pwarokwaprá arakrá sénaenámpon, ‘Ono yumwan kare kar sénampon: Yumo máma kápae kare ankank onomp mapekamp e tokwae monámp nánae ankwapan takrá tére nap te, onan kor tak napon.’ ☆

⁴¹ Aeria mao am yae-mánkwan mwaeek yakápnap arop fárákapan arakrá sénaenámpon, ‘Yumo te moyakáp mwanap arop fárákapon. Yumo onan pwarará, yumo te onomp Naropwaro Satan ntia maomp ensel fákárerampor nánapi pwatenámp torokwar mo i konámp yaomwi mek pikenke.

⁴² Am te apae riteanápe, wokwaeek ono yae-porokwe nanko, yumo onan fir sáp moi napon. Ono ént níkip nanko, yumo ént sáp moi napon. ⁴³ Ono ankwap némpouknámp korop nanko, yumo onan yiráp nap mek warámp moi napon. Ono waempyam mo nanko, onan waempyam sáp moi napon. Ono touwe nanko, tá ono kalabus mek yak nanko, yumo onan koropá nke moi napon.’

⁴⁴ Aerá sénánko, am fárákapao kor nopok man sérrá, ‘Tokwae Kar, mae ke fek yino nke nángo, amo yae-porokwe napo, tá ént níkip nángo, tá amo ankwap némpouknámp korop napo, tá amo waempyam mo napo, tá amo touwe sámp napo, tá amo kalabus nap mek yak napo, amwan yaewour moi námpono?’

⁴⁵ Tá nopok mao arakrá sénaenámpon: ‘Ono yumwan kare kar sénampon: Yumo mapekamp e moráp arop ankwapan tak moi nap te, yumo onan kor tak moi napon.’ ⁴⁶ Aenapara, am fi arop te tukupea touwe kwatae sámpea arokwamánkrá ankár yakápá yakáp mwanapon. Aeno yae-párák kare arop te yiki yak sámpea yakápá yakáp mwanapon.”

26

Taokeyakáp konap arop Jisasén farop mwaria kar papap kar

¹ Jisas am kar ponankor farákápea pwarará, am ke fek táman mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapan sérrá, ² “Yumo wae mérapon, Pasova fir fár mwanámp yae te anánk yae mwar tank námpon. Aeno tá wakmwaeek Aropamp Táráp yopor aropamp yaek pap napo, am fárákapao yaopwae porokopramp fek pukup mwanapon.” ☆

³ Am ke fek táman Pris Tokwae fákáre ntia Israel fi taokeyakáp konap arop, pris taokeyak konámp arop tokwae Kaiafasomp nap mek koupoukour. ⁴ Aeria am fárákap Jisasén sámpá farop mwanámpria e-poup kar sérarrá tankáp. ⁵ Aeria sérrá, “Mono. Nomo kápae kare arop koupoukarrá Kwarén

lotunap yae fek am ankank tak nánko, koumteouráp arop fárákap nomwan yorowarantáno.”

*Yupu ankwap Jisasomp me korok sanda kwarákarimp kar
Mak 14:3-9; Jon 12:1-8*

⁶ Jisas Betani mek wokwaek lepra touwe sámpámp arop Saimonomp nap mek yak. ⁷ Aenánko yupu ankáránkamp mao botol kwapwe kare yumwi fekamp am mek sanda kwapwe top pwarámpeyak námp sankorop. Am sanda te mani tokwae fekampono. Jisaso fir fárrá tank nánko, am yupuao náráp sanda sankoroepa maomp me korok kwarákár. ⁸ Aenánko, mao éréképá yáarak i konámp arop fákáre nkea kokwarokria sérrá, “Apaeritea mámá sanda kwaporok akwap námpono? ⁹ Nomo am sanda arop sánkria am fek nomo mani tokwae sámpea ankank monap arop fárákapan nénk mwar mpupo.”

¹⁰ Jisas maomp kar wae méria man sérrá, “Yumo apaeritea mámá yupuamp ninik mek kápae sánk rape? Mao te onan kwapwe kare ninik fek námpono. ¹¹ Kápae kare por ankank monap arop fárákap te yumont yakáp mwanapon. Aeno ono te yumont kápae kare por yak mono. ¹² Mámá yupu am sanda onomp pourouk kwarákárámp te onan apár me mek pap mwanapan nánap námpono. ✧ ¹³ Ono yumwan kare kar sénampon: Ponankor kápae kare apár mekmwaek mámá Kwapwe Kare Kar farákápria am mámá yupuraoinámp karan kor méntér farákáp napo, arop fárákap am táman ninik mwanapon.”

*Judas ‘Jisasén faropenk’ ria arop outirimp kar
Mak 14:10-11; Luk 22:3-6*

¹⁴ Am ke fek táman éntér-sámpramp arop ou mekamp arop ankáránkamp, maomp e te Judas Iskariot, mao pris tokwae fákáreaonapok akwapea sérrá, ¹⁵ “Yumo onan apae ankank sáp napo, ono yiráp yaek Jisas pap nanampono?” Aeránko maok, am fárákapao man 30 mani silva sánk. ¹⁶ Tak napo maok, am ke fek táman mao, moko ke fek am fárákapamp yaek Jisas sánk nanampaoeanrá mwae oupourouk.

*Jisas Pasova fir fárimp kar
Mak 14:22-26; Luk 22:7-13*

¹⁷ Yis Moráp Pan Fépér mwarap Yae manénkir ankáránkamp yae korop námp fek, Jisaso éréképá yáarak i konámp arop fárákap koropea Jisasén turunkrá, “Amo ninik nap te yino maok Pasova fir nánapiánánko, amo Pasova fánanapono.” ✧ ¹⁸ Tá mao sérrá, “Yumo taun mek tukupea ono méramp arop ankáránkampan sérrá, ‘Jisaso sérrá, “Ono nanamp ke te wae wonae fik námpono. Ono onomp éréképá yáarak i konámp arop

fárakapént waráp nap mek Pasova fir fánae.” ’ ’¹⁹ Aerá séránko maok, am arop fárakap wae Jisaso sérimpaok takia Pasova fir nánapi pwar.

²⁰ Tá wae kumur mek am éntér-sámpramp arop fárakap éréképea méntér tankáprá fépér. ²¹ Am fárakap fépérrá tankápria Jisaso sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Yumo ou mekamp arop ankárankamp onan yopor aropamp yaek pap naerámpon.” ²² Arop ponankor am kar wawia yonkwae touweria maok, ankákárankrá turunkupria sérrá, “Tokwae Kar e, ae te onoi kano?” Aerá sérar. ²³ Aenapo mao nopok arakrá sér, “Am arop dis mek tanknám sup mek onont pan anám námp te mao onanenkria outiri naenámp arop támaono. ✧ ²⁴ Tá kare Aropamp Táráp te waeman Kwaromp Buk fek sénám paok touwe sámp naenámp. Aeno am arop Aropamp Tárápan yopor aropamp yaek pap námpao maok, koupouteane! Éntupwaro man fárakap te wampwe mpupo! Mao tak námp fek waeman touwe kwatae sámp nae-rámpon.” ²⁵ Aeránko Judas man yopor aropamp yaek sánk naenámp mao arakrá turunk, “Tisa, ae te onoi kano?” Tá Jisas man sérrá, “Wae amoku sénap támaono.”

Jisaso pan ntia wain ént nénkám kar

Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Korin 11:23-25

²⁶ Mao fépérrá tankáp napo, Jisas pan sámpea Kwarén ‘Aesio’rá séria, mao am pan fárakapea éréképá yarak i konám arop fárakapan nénk. Aeria mao sérrá, “Máte onomp pourouno. Yumo sámpea fárenke.” ✧ ²⁷ Tá wain éntáp kapan kor Kwarén ‘Aesio’rá séria am fárakapan nénkria sérrá, “Yumo ponankor mámá fárenke. ²⁸ Am te onomp yiri fek kontrak yoro nampono. Ono kápae kare aropamp kwatae ninik yárári akwapanoria kwarákár na-nampono. ✧ ²⁹ Ono yumwan sénampon: Ono wain ént te warko fár mono, ankár akwapea Kwaro náráp firáp taokeyak konám korop nánko, am mek yumont wain ént wourékam fánanampono.”

³⁰ Takia pwarará tár ankárankamp sámpea wae ek tukupea Oliv Faonkwek tukup.

Jisaso Pitan ‘Amo námwan pwar nanap’rá sérimp kar

Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38

³¹ Jisas am fárakapan sérrá, “Yiráp onan mérnep te mámá kumuruk kwatae akwap naerámpon. Kwaromp Buk fek sérrá, ‘Ono sipsip taokeyak konám arop farop nanko, sipsip fákáre pirikimpea tukup mwanapon.’ ✧ ³² Aeno wakmwaek ono

✧ 26:23: Sng 41:9 ✧ 26:26: Jo 6:54-56 ✧ 26:28: Kis 24:8; 1 Ko 10:16

✧ 26:31: Jo 16:32; Sek 13:7

warko fárámpea Galili mek yumwan mekia akwap nanampon.” ☆ 33 Tá Pita nopok man arakrá sér, “Táte kápae kare aropamp mér kwatae akwap námpon kor, onomp mér mwar kwatae akwap mo kareno!” 34 Jisas man sérrá, “Ono amwan kare kar sénampon: Mámá kumuruk kakaruk oukoumwan fárámp mo nánko, amo yinink por sérrá, ‘Námo man te mér mono’rá sénaerapon.” ☆ 35 Nopok Pita man sérrá, “Wampweno! Ono fwap amont sumpwi nanampono. Ono amwan ‘Mér mono’rá sér te mo karonol’ Ponankor mao éréképá yarak i konámp arop fárákapao kor ankár takrá sér.

Jisaso Getsemani yopwar mek Kwarén kar toropwapimp kar

Mak 14:32-42; Luk 22:39-46

36 Takia pwarará, Jisas am fárákapént Getsemani yopwar mek tukup. Tukupea mao éréképá yarak i konámp arop fárákapán sérrá, “Yumo mapek yakápenke. Ono nkwapek youmpea kar toropwap nae.” 37 Aeria maok, mao Pita ntia Sebedimp namoráp yaworan mwar éréképea akwap. Oukoumwan te maomp ninik kápae nánko, yonkwae touwe tokwaerao man oupouroup. 38 Aenánko am fárákapán sérrá, “Ono wae sumpwi nanamp wonae fek nánko, ono yonkwae touwe tokwae rae. Yumo mapek yakáprá onont yérékrá yakápenke.” ☆ 39 Aeria yoump tae morokria yimetáp mwaeknámp apárok woukouprá arakrá kar toropwap, “Onomp Ayao! Amo fwap tak naeria te, ono touwe tokwae sámp nanamp kap má sámpsinanapon. Aeno amo onomp ninikaoki kwapono, wampweno. Amo ankár waráp ninikaok sarápampo.” ☆

40 Aeria pwarará akwapea mao éréképá yarak i konámp arop yininkaopwean nke nánko, mao pampí yakáp. Aenapo, mao Pitan sérrá, “Yumo te mokopono? Yumo onont ankárankamp ke fek yépék mwanap pourou mo nie? 41 Yumo te ankár yérékrá kar toropwapenke! Takria yumo kwatae ninik fek tukupantáno. Tá kare, yiráp ninik te, fwap tak nae ninik napan maok, yiráp pourou te kárakáre mo námpon.”

42 Aeria maok, mao warko anánkan youmpea arakrá kar toropwap, “Onomp Ayao! Amo fwap mámá touwe sámp nanamp kap onan kárakár pik naenámp pourou mo nánko te, amo waráp ninikaok nanapon.” ☆ 43 Tá warko youmpea nke nánko, am arop yininkaopwe ouwipi kápae nánko pampí yakáp. 44 Mao am fárákapán pwarará warko yininkan youmpea am manénkir kar toropwapi námp táman warko takrá sér.

45 Warko mankea am arop fárákapán sérrá, “Yumo te oukoumwan pampria anepér rape? Yumo nkenke! Aropamp

Tárápan kwatae ninikráp aropamp yaek pap naenámp ke te wokwae koropáne. ⁴⁶ Yumo ferámp napo, nomo wae tukup mware. Arop onan yopor aropamp yaek sánk naerianámp wokwae wonae fik koropáne.”

Judasó Jisasén yopor aropamp yaek papnámp kar

Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-11

⁴⁷⁻⁴⁸ Jisas oukoumwan kar sérrá yak nángo, Judas am éntér-sámpramp arop ou mekamp wae korop. Pris tokwae fákáre ntia Israel fi taokeyakáp konap aropao tirá kérépnap arop ou tokwae Judasént bainatráp yao ke tia korop. Aeria Judas am fárákapan sérrá, “Yumo nke napo, ono akwaprá man koupwiyakrá aop mukur namp te, am arop te Jisas támaono. Yumo ankár sámp kipo.” ⁴⁹ Aerá séri pwarará, koupour kar Jisasnámpok koropria sérrá, “Kumuruk, Tisa.” Aeria mao wae man koupwiyakrá aop mukur. ⁵⁰ Aenángo Jisas man sérrá, “Onomp nouroup e, amo am naeria korop nap te koupour takae!” Aeránko maok, arop fárákámp wae koroprá paokoprá Jisasomp pourouk yae paprá wae sámp.

⁵¹ Aenapo maok, arop ankárankamp Jisasént yak námpao náráp bainat ak-sámprá pris taokeyaknámp aropamp tére aropan woupwi kor porokwapá aop-sir. ☆ ⁵² Aenángo Jisas man sérrá, “Bainat warko am mek norokorae! Arop ponankor bainat fek yorowaria te, ponankor bainat fek surumpwi mwarea naponono. ⁵³ Amo te mér mori kwaponono? Ono yorowar naeria te ono fwap onan kápae kare ensel fákáre éntér-sámpramp fi ami kámákár akwap námp sámp naenámpono. ⁵⁴ Aeno táte ono tak nanko te, Kwaromp Buk fek yaknámp kar te mokopia kare kar naenámpo? Kwaromp Buk fek sérrá, ‘Ankank ankár taknámp korop naenámpri námp támao korop námpon.’”

⁵⁵ Am ke fek táman Jisas am arop fákáreran sérrá, “Yumo onan sámp mwaria korop nap te, oukunrá yorowarinámp aropan sámp mwaria ni konap niamp bainatráp yao ke tia korop napwae! Ono kumur méntép lotu nap tokwae mek tankrá koumteouráp aropan kar farákámp fek te, yumo onan sámp moiapono. ⁵⁶ Aeapan maok, mámara ankank ponankor yumo onan napan maok, profet fákárerao kumwiap kar méntér pwi námpon.”

Tá mao éréképá yarak i konámp arop fárákámp te waeman Jisasén pwarará pirikimpá tukup. ☆

Jisasén kotiap kar

Mak 14:53-65; Luk 22:54-55,63-71; Jon 18:12-14,19-24

57 Lo yénkrá farákáp konap arop farákap ntia arop taokeyakáp konap arop, pris taokeyaknám arop Kaiafasomp nap mek koupoukour yakáp. Aenapo arop fárákap Jisasén sámpea am nap mek warámpá tukup. 58 Aenapo, Pita maomp wakmwaek akwap námpao maok, akwapea panek tae morok yak. Mao am Kaiafasomp nap yári tenap mek youmpea plisman fákárerént tank. Mao te Jisasén apae mokop naprá nke nae ritea yépekrá tank.

59 Pris tokwae fákáre ntia Kaunsil * fákáre arop ‘Jisas te arak námp’ ria yankar sénánko, am fek Jisasén farop mwaria ‘Am tak naenám arop te maeno?’rá turunkup. 60 Kápae kare arop koropea yankar sérar. Aenapan maok, am kot wanap arop fárákap te am fek Jisasén farop mwanap ankank te nke mo kare. Aenapo wakmwaek arop anánkaopwe korop. 61 Am anánkaopwerao sérrá, “Mámá arop te sérrá, ‘Ono fwap Kwaromp lotu nap tokwae párámpa yinink yae fek saráp warko ti pwar nanamp’rá séri námpono.’” ✧

62 Tá pris taokeyak konám aropao fokopeyakrá Jisasén sér, “Amo te mae kar pwarokwaprá sénape? Mámá kar amo taki naprá sénap máte mokopono?” 63 Aerámpan maok, Jisas te kar sér mo. Aenánko mao warko sérrá, “Ono amwan yiki yak konám Kwaromp e fek turunk nampono: Amo oukoumwan narekamp fou e sérae! Amo te Kraiss, Kwaromp Táráp ni mo nie?” ✧

64 Nopok Jisas man sérrá, “Amo sénap támaono. Aeno ono yumwan sénampon: ‘Aropamp Táráp kápae kare kárákáreráp Kwaromp yae-párák mwae yámar mek tankea wakmwaek koumwe yumuntukia ék nánko, nke mwanapon.’” ✧

65 Jisas aerá sénánko, pris taokeyak konám arop am kar wawia námokuráp waempyam pearákapria sérrá, “Mao te Kwarén wouroumprá sénámpono! Nomo apaerá arop ankwapamp kar wa mwaria wumwi mwanámpanáp? Mao waeman Kwarén wouroump sénánko, oukoumwan táman yumo wae wawi napon. 66 Aeno yiráp ninik te mokop rape?” Tá nopok am fárákapao sérrá, “Mao te waeman kwatae ninik námpono. Ankár sumpwi naenámpono.” ✧

67 Aeránko oukoumwan arop fárákapao Jisasomp yimetápok atopia man porokwap. Tá ankwap fárákapao man yae kwae fek táraporeria 68 sérrá, “Amo Kraissao nap kwamp te, amoku ninikia profet kar fek sérae, amwan te wa porokwapáne?” ✧

* **26:59:** ‘Kaunsil’: 14:55 ntia 15:1 fek kor yak námpon. “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 55 fek nkeae. ✧ **26:61:** Jo 2:19-21 ✧ **26:63:** Ais 53:7 ✧ **26:64:** Dan 7:13; Mt 24:30 ✧ **26:66:** Wkp 24:16; Jo 10:33; 19:7 ✧ **26:68:** Ais 53:5

Pita Jisasén mér mo nampon'rá sérimp kar
Mak 14:66-72; Luk 22:54-62; Jon 18:15-18,25-27

⁶⁹ Pita am nap topok yár ménki porok youmpea tank. Aenánko am mek tére konámp yupu maomp wonae fik koropea sérrá, “Amo kuri amo Galili mekamp Jisasént yakapono.”
⁷⁰ Táte Pita kápae kare arop wa nap fek sérrá, “Mono! Ono te amo sénap kar am te mér mo nampono.”
⁷¹ Aeria mao yár ménki wonae fik akwap naeria nánko, am mek tére konámp yupu ankwap man nkea wonae fik yakápnap kouramp aropan arakrá sér, “Mámá arop máte wokwaek Nasaret mekamp Jisasént yakámp aropono.”
⁷² Tá Pita monoria warko arakrá sér, “Kare kar narekampráp, ono am arop te mér mo nampono.”
⁷³ Aeránko maok, wakmwaek tae morok arop ankwap fárakap am fek yakáp nap koropea Pitan sérrá, “Kare karonó, amo te am fi mekamp aropono. Waráp kar te am fi mekamp aropamp kar niamp sénapono.”
⁷⁴ Oukoumwan te Pita ankár kar kárakáre fek arakrá sér, “Kare kar narekampráp, ono am arop te mér mo nampono.” Takrá séri pwar nánko wae kakaruk aráp.
⁷⁵ Aenánko Pita warko námwan Jisaso sérimp kar ninik. Mao sérrá, “Kakaruk oukoumwan aráp mo nánko amo yinink por onan ‘Mér mo namp'rá sénapono.’” Aerimpan ninikia Pita wae yár younkwek oukur akwapea éma waempon.

27

Jisasén warámpea Pailatonámpok tukupap kar

¹ Wae takrá yakáp napo akwapea wakor nánko, pris tokwae ponankor, tá Israel fi taokeyakáp i konap arop fárakap takia Jisasén farop mwanap kar sérar.
² Takia pwarará, am fárakapao Jisasomp yae yawor sen fek yarokwapea Gavman Tokwae Pailatonámpok sámpá tukup.

Judas sumpwimp kar
Aposel 1:18-19

³ Oukoumwan te am Jisasén arop outirinámp arop Judas te mao nke nánko, Jisasén kotria man sumpwi pap mwanap niamp. Aenapantá mao warko ankwap ninik sámpea am 30 mani silva am pris tokwae fákáre ntia arop taokeyakáp i konap aropaonapok arákarrá sámpá akwap. ✧
⁴ Aeria sérrá, “Ono kwatae niniki tenae! Ono kwapwe kare aropan yopor aropamp yaek páte nanko, mao sumpwi naenámp niampáne.” Aeránko maok, am fárakapao sérrá, “Am te yinomp ankank mono. Amoku waráp ankankono.”
⁵ Aerapo maok, Judas am mani silva lotu nap tokwae mek sirarrá pwarará akwapea námoku paok fek oumpour kor fek tokoroepa sumpwi yak.

⁶ Pris tokwae fákáre am mani silva am sámpea sérrá, “Mámáte arop sumpwi pap nap fekamp manino. Nomo lotu nap tokwae mekamp manint pap mwareano.” ⁷ Aeria maok, námoku kar papea fákeyakáprá, am mani fek apár kwar fekamp sospen yoro i konámp aropamp apár sámp. Aeria am arop fárákapamp ninik te “Am apár mek panekamp arop koropá yakria sumpwi nánko, am mek pap mwanámpon!” ⁸ Aeria maok, am apár e tákaprá ‘Yiriráp Apár’ ri papapon. Tá am e te oukoumwan taki yak námpon. ⁹⁻¹⁰ Aenámpan am te wokwaek Kwaro Profet Jeremaiamp top korént purá sérimp kar te oukoumwan take pourouráp wae korop námpon. Mao sérrá, “Arop fárákapao am 30 mani silva sámpea napo, Israel fákárerao am aropan nopok sánk mwanámpria séri tari napan, am mani fek kwar fekamp sospen yoro i konámp aropamp apár sámp mwanapon. Tokwae Karao onan arakrá sérimp niampon.” ✧

Pailato Jisasén turunkimp kar

Mak 15:1-5; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38

¹¹ Jisasén santukupea Gavman Tokwaerao nke námp fek pwate napo, fokopeyak. Aenángo Gavman Tokwaerao man turunkrá, “Amo te Juda firamp king nie?” Tá Jisas sérrá, “Amoku támao takrá sénapon.” ¹² Pris tokwae fákáre ntia arop taokeyakáp konap arop wae man nkwakwe make kar fek kot. Aenapan maok, Jisas te nopok kar ankwap pwarokwaprá sér mo. ✧ ¹³ Aenángo Pailato man sérrá, “Arop ponankor amwan kotria má sérarnap kar te wa mák rape?” ¹⁴ Tá Jisas nopok Pailatomp kar pwarokwaprá sér mo. Aenámpantá maok, Gavman Tokwae te ninik tokwae.

Pailato ‘Taken’rá sénánko, Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap kar

Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16

¹⁵ Yopwar méntép am anepérnap yae fek Gavman Tokwaerao kalabus nap mekamp arop ankárankamp sámp-kérép konámpon. Ae konámpara, koumteouráp aropao námoku arop ankárankamp sámp-kérépaeria maomp e sénapo, Pailato am arop táman mwar sámp-kérép konámpon. ¹⁶ Arop ankárankamp maomp e te Barabas, arop ponankor, kwatae kare aroprá ninik i konap yak námpon. Jisasén kot nap ke fek Barabasén kalabus nap mek páte napo yak. ¹⁷ Koumteouráp arop koupoukarrá yakáp napo, oukoumwan Pailato am fárákan turunkrá, “Yumo ninik nap te, ono kalabus mekamp wan yumonapok sámp-kérép nanampono? Ono Barabasén sámp-kérép nanamp ni, Jisas ‘Krais’rá sér

i konap man sámp-kérép nanamp nie?" ¹⁸ Mao te wae mér, am Juda taokeyakápnap arop fárakap te arop fárakap Jisasén warákarrá man éntér paprá tukup napo, am táman kokwarokria man kot napon. ✧

¹⁹ Pailato arop yurukup i konámp sia fek tank nánko, maomp yupuao kar arakrá sámp-kérép, "Amo te am yae-párak kare aropan te nkwak maki kwapono. Ono kumuruk man yém nkea pwatea yonkwae sakáp tokwae nampono."

²⁰ Pris tokwae fákáre ntia arop taokeyakáp konap arop fárakap kounteuráp aropamp ninik mek koupoump napo, am fárakapao ankár Pailatén wumwirá, 'Barabasén te sámp-kérépae! Jisasén te faropanápono' ria wae. ²¹ Tá Pailato warko turunkrá, "Yumo ník nap te, mámá arop yawor te maeran sámp-kérép nanampono?" Am fárakapao sérrá, "Barabasén sámp-kérépae!" ✧ ²² Pailato am fárakapan sérrá, "Ae te 'Jisas Krais'rá sér i konap man te mokop nanampono? Aeránko am fárakap ponankor sérrá, "Yaopwae porokopramp fek pukupenke!" ²³ Tá Pailato sérrá, "Apae riteanono? Apae kwatae ankanki námpono?" Aeránko am fárakap tékén kárakáre fek sérrá, "Yaopwae porokopramp fek pukupenke!"

²⁴ Oukoumwan te Pailat ninik nánko maomp kar te ankore mek yak nánko, arop fárakapao kar yorowar tokwae napantá, mao ént yinkipea arop fárakapao nke nap fek yae yáraria pwarará sérrá, "Máte onomp kwatae ninik mono. Táte mámá arop sumpwi námp te yumoku napono." ²⁵ Tá kounteuráp arop ponankor nopok sérrá, "Am te yinokunámp ankankono. Kotria te, yinoku, tá yinomp tárápuamp pourouk korop naenámpono!" ²⁶ Aenapantá Pailat Barabasén am fárakapaonapok sámp-kérép. Tá Jisasén maomp soldia fákáreráo ain tákáre tokoropramp paok fek Jisasomp younkwe mwaek porokwap. Takia sámpá tukupea yaopwae porokopramp fek pukup mwaria.

*Soldia fákáre Jisasén wouroumprá sériap kar
Mak 15:16-20; Jon 19:1-3*

²⁷ Gavman Tokwaeramp soldia fákáre Jisasén porokwapea pwarará Gavman Tokwaeramp nap mek warámpá yinkeá soldia ponankor man íkir yakáp. ²⁸ Aeria man wouroumpria maok, námokuráp waempyam koupour kar worokwapea sirarrá paokoprá, kingo yirímp konámp niamp waempyam noumouri sámpea Jisasomp pourouk yirímpea pwar. ²⁹ Tá wiráp paok wi moukoupea kingomp kump niampia maomp me korok yirímp. Tá kingo sámpá tank konámp niamp yaopwae sámpea maomp yae-párak mwaekamp yaek sánk. Aeria

maomp wonae fik kwaráp torokomprá kar wouroumprá séria arakrá sér, “Yo...! Juda firamp king e!”³⁰ Aeria man atopia maomp yaekamp yaopwae pwarokwaprá Jisasén me korok wiráp paok wi yirimp tenap yumuntuk purá porokwap.
 ✧³¹ Man wouroumprá séria pwarará, am waempyam noumouri worokwapea paprá námokuráp waempyam warko yirimpá pwar. Takia pwarará, waeman yaopwae porokopramp fek pukup mwaria sámpá tukup.

Soldia fákáre Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap kar

Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-24

³² Mao tukupria mwaeaoak Sairini mekamp arop ankárank maomp e te Saimon, man Jisasén pukup mwanap yaopwae Jisas námoku samp námp, má sampaeria wae napo, mao am kake samp.

³³ Wae tukupea apár e Golgota fek am e fi te ará, “Arop Me Kor Yaknámp Apár.”³⁴ Aeria am fárákapao wain ént more konámp marasin méntér ouroukoup ramp, touwe anámp tae morokanoria Jisasén sánk. Aenapo, mao kánanke mi námpao maok, fár mo. ✧³⁵ Am fárákapao wae Jisasén yaopwae porokopramp fek nil fek pukupá pwarará, maomp waempyam ankank te wa mokop sámp naenámpaoeanrá nke mwaria, satu pilairá tankáp. ✧³⁶ Am fárákap am fek tankáprá yépekrá tankáp. ³⁷ Narek Jisas yépe kor páte yak námp fek kar Jisasén kotinap am arakrá kumwi: Mámáte Jisas Juda firamp Kingono.

³⁸ Wonae fik Jisasén pukup tenap fek yorowaria ankank pouroukoup nep arop anánkaopwe, ankwap Jisasomp yae-párak mwaek, ankwap yae-mánkwan mwaekia pukupá pwar. ✧³⁹ Aetenapo, koumteouráp arop fárákap am mwaek tukupá koroprá te, Jisasén narek pukup tenap táman nke ko me kor párámpárrá kar wouroumprá sér.⁴⁰ Aeria sérrá, “Amo te ‘Lotu nap tokwae párámpa yinink yae fek saráp ti nanamp’ ri napa, amo amoku yaewourae! Amo Kwaromp Táráp kareao nap kwamp te, yaopwae porokopramp pwarará apárok ékael!” ✧⁴¹ Pris tokwae fákáre ntia lo yénkrá farákáp konap arop fárákap, tá arop taokeyakáp konap arop fárákapao kor narek Jisasén nkea arakrá wouroumprá sér,⁴² “Mao te arop ankwapan yaewour i konámpao maok, námoku kare te yaewour naenámp pourou mono. ‘Námo Israel firamp King’rá sér i konámpara, yaopwae porokopramp pwarará apárok ék nánko, yino táman nkea mér mwaro. ⁴³ Mao Kwaromp Tárápria námwan fwap mao yaewour naenámpará mérámpara, Kwaro

✧ 27:30: Ais 50:6 ✧ 27:34: Sng 69:21 ✧ 27:35: Sng 22:18 ✧ 27:38: Ais 53:12 ✧ 27:40: Sng 22:7; Jo 2:19

man warákár námp kwamp te, mao fwap oukoumwan yae-wourano.” ✧ ⁴⁴ Loan yorowaria ankank pouroukoupnep arop yawor Jisasomp wonae fek pukup tenap arop mao kuri ankár taknámp wouroumprá sér.

Jisas sumpwimp kar

Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30

⁴⁵ Yámar kuk nánko kirikip tokwae ponankor apár oupouroupa yakrá akwapea kumur mwaek yámar yinink ke nánko, ⁴⁶ tá yámar yinink ke námp fek táman Jiaso Kwarén tékén arakrá wumwi, “Eli, Eli, lama sabaktani?” Am kar fi te arakrá sér, “Onomp Kwar e! Onomp Kwar e! Amo onan apaerá pwararape?” ✧ ⁴⁷ Táte, arop ankwap fárakap wonae fik fougouri yakáp nap, am kar wawia sérrá, “Mámá arop te Elaijan wumwi námpono.” ⁴⁸ Aeria arop ankárankamp koupour kar akwapea yir niamp ankank sámpea top i konámp wain ént mek anámpea yaopwae fek paprá yarokwapea narek Jisasén fáranoria maomp táp mek sánk. ✧ ⁴⁹ Aenáno maok, ankwap fárakapao sérrá, “Sikono! Nánkár Elaija koropea man yaewour te mokopon nke mwaro!” ⁵⁰ Aenapo maok, Jisas warko tékén wumwiria maomp waemp sámpe-kérépra sumpwi.

⁵¹ Am ke fek táman waempyam tokwaeri lotu nap tokwae fek tokorop tenap nareknámpia pearákarrá pikia anko-rek fu fek por-pwararea anánk mwaek peari yak. Aenáno némp yérur tokwaeria péri tokoprá pikrínk. ⁵² Aenáno Kwaromp firáp kápae kare koumteouráp arop wokwae surumpwiapo, apár me mek kákap, am apár me kikip akwapránk nánko, warko fápárámp. ✧ ⁵³ Am fárakap apár me pwarará wakmwaek Jisas warko fárámp nánko, am fárakap yiki kor taun Jerusalem mek yink napo, kápae kare arop am fárakapan nkeapono.

⁵⁴ Kepten ntia soldia fákáre mént yakápra Jisasén yépekrá yakápap fárakap am némp yérur nánko, koropnámp ankank táman nkea apáp tirínka wae. Aeria am fárakapao sérrá, “Námwan kare karonono! Mámá arop te Kwaromp Tárapono!”

⁵⁵ Kápae kare koumteou wokwae Jisasomp wakmwaek paokop i konap Galili meknámp man yaewour mwaria korop nap, am koumteou fárakap panek tae morok yakápra tokor yakáp. ✧ ⁵⁶ Ankwap am ou mekamp te Makdala mekamp Maria, ankwap te Jems ntia Josepomp éntupwar Maria, ankwap te Sebedimp tárápyaramp éntupwar.

✧ 27:43: Sng 22:8; Jo 5:18 ✧ 27:46: Sng 22:1 ✧ 27:48: Jo 20:28-29 ✧ 27:52: Kis 26:31-33; Hi 10:19-20 ✧ 27:55: Lu 8:2-3

Jisasomp yákáre péri kor me mek papap kar
Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42

⁵⁷ Takia kumur mek Arimatea mekamp mani tokwaeráp arop maomp e te Josep, mao korop. Mao kuri Jisasén mérnámp arop támaono. ⁵⁸ Mao akwapea Pailatén turunkia Jisasomp yákáre sámp naerianánko maok, Pailato soldia fákáreran sénánko, am yákáre sámpea Josepén sánk. ✧ ⁵⁹ Josep am yákáre sámpea yiki kare wupwi kor waempyam fek papea yarokwap. ⁶⁰ Yarokwapea sakwapea péri kor me wourékam mao námokuráp por fourrá youmpnámp mek pap. Aea maok, péri kor worare tokwae sámp-farfarrá koropea me fek kéri pwar. Mao taki pwarará, wae akwap. ✧ ⁶¹ Aenánko Makdala mekamp Maria ntia ankwap Maria am yupuyarao mwar yakria am péri kor me yak námp fek tankrá tokor tank.

Soldia fákáre Jisasén pap nap fek yépekrá yakápiap kar

⁶² Pampia koumounek am sabat yae fek táman pris tokwae fákáre ntia Farisi fákáre tukupea Pailatonámpok koupouk-our. ⁶³ Am fárakapao sérrá, “Arop Tokwae, yino am yankar sérar i konámp arop oukoumwan yiki yakámp fek sérimp kar nikriano. Mao sérrá, ‘Nánkár wakmwaek yinink yaek yakea warko fárámp nanamp’rá sérimpon. ✧ ⁶⁴ Takria maomp éréképá yarak i konámp arop fárakap kánánkámp koropea yákáre sámpá tukup tea koumteouráp aropan kwekárrá sérrá, ‘Mao warko fárámp námpono’rá sérantáno. Aenapo am oukoumwan kwekárrá sénap kar am wokwaekamp kwekárrá sér i konapan kámákár akwapantáno. Aeantáno, amo soldian sénapo, péri ménki fek kárakáre fek kéri pwate napo, yinink yae fek am fek yérékrá yakáp mwanapon.” ⁶⁵ Tá am fárakapan Pailato sérrá, “Takanánko te, yumo tukupea taokeyakáp mwanap arop éréképenke. Aeria yumo tukupea am yákáre papramp péri kor me táp kárakáre fek kéri pwarenke.”

⁶⁶ Aeránko maok, am fárakap tukupea péri kor me topok kéria pwarará, am mek yoump tenapo nke mwanapria péri kor me táp fek táraoki pwarará, soldia ankwap fárakap am fek yérék mwanap káká pwar.

28

Jisas warko fárámpámp kar

¹ Sabat yae akwapá pwar nánko, yae ankárank Sande fek yámar aok naenámp wonae fik nánko, Makdala mekamp Maria ntia ankwap Maria am Jisasén papnap péri kor me

nke neria korop. ² Aenepo koupour kar némp yérur tokwae nánko, Tokwae Karamp ensel yámar mek pwarará, ékia péri me táp fek oupouroupa yaknamp yumwi worare tokwae sámp-farfarrá akwapria am yumwi worare yumuntuk tank. ³ Maomp yimetáp te mékér wae niamp nánko, maomp waempyam te yámar mekamp kouwé waentar niampono. ⁴ Aenánko soldia fákáre am táman nkea apáp tirinkrá kour me woukouria, ke sorokwamprá wae surumpwi yakáp nap niamp pourouráp.

⁵ Aenapo maok, ensel am yupuyaran sérrá, “Yumo te apápi kepono? Ono wae mér, yumo te am Jisas, arop fárakapao yaopwae porokopramp fek pukupap táman oupourounkrá korop nepono. ⁶ Mao te mapek yak mono. Mao wokwaek sérimpnámp taknámp wae fárámp teane. Yumo koropea mao ampinámp népe nkenke. ✧ ⁷ Yumo koupour akwapea maomp éréképa yarak i konámp arop fárakapan sér kipo: ‘Mao te wae péri me meknámp fárámp tenámpo. Mao te yumwan mekia akwapea Galili mek nánko, yumo man ampok nke mwanapon.’” Aerá séria yupuyaran sérrá, “Kwaro onan, am kar séraerá sámp-kérépnámp fi támaono.” ✧

⁸ Tá am yupuyar te apáp nepao maok, warákár tokwaeria koupour kar péri kor me pwarará, mao éréképa yarak i konámp arop fárakapan séneria farakoprá akwap. ⁹ Tá Jisaso am yupuyaran mwaeak kikipia sérrá, “Koumounek, yupuyar e!” Aeránko, am yupuyar akwapea maomp wonae fikria puk sámpria man lotu. ¹⁰ Aenepo, Jisas am yupuyaran arakrá sér, “Yumo te apápi kepono. Yumo akwapea onomp ankwapyae fákáreran, ‘Mao te “Galili mek tukupea onan ampok nke mwanapono” ’rá sér kipo.” ✧

Soldia fákáreramp kar

¹¹ Am yupuyar oukoumwan akwap nepo, péri kor me tápok yérékiap soldia fárakap taun mek tukupea pris tokwae fákáreran am ankank korop námp am sérar. ¹² Aenapo, pris tokwae fákáre ntia taokeyakáp konap arop fárakap námoku kar papea fákeyakápra séraria, am soldia fákáreran mani tokwae nénkea, ¹³ sérrá, “Yumo ankár ‘Yino pampi tenánko, maomp éréképa yarak i konámp arop fárakapao kumuruk koropea maomp yákáre sámpá tukup tenap’rá sérar kipo. ✧ ¹⁴ Táte Gavman Tokwae yumo am péri kor fwapia taokeyakáp monap kar máma wa nánko te, yino fwap man ankwap kar sénánko, yumo te fwapono.” ¹⁵ Aeria am soldia fákáre pris tokwaerao sénapaokria ‘Jisasomp firáp aropao maomp yákáre

sámpá tukup tenap'rá sérarrá, tukupea napo, oukoumwan kor am kar Judia fi mek taki yak námpon.

Jisaso náráp éréképá yáarak i konámp arop fárákapan 'Tére kip'rá sérimp kar

Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Aposel 1:6-8

¹⁶ Am mom-sámpramp arop tukupea Galili mek Jisas "Tukup kip'rá sérimp faonkwek tukup. ¹⁷ Aeria maok, am fárákapao am fek Jisasén nkea man lotu. Aeapao maok, ankwap fárákap te oukoumwan, mao te kare Jisas támaoiane? rá ninik. ¹⁸ Tá Jisas am fárákapamp wonae fik koropea sérrá, "Kwaro onan mámá apár mek yaknámpankank ntia yámar mekank ankank ponankor taokeyak nanamp kárakáre tokwae sápnámpono. ¹⁹ Aenámpara, yumo te ankár tukupea kápae kare arop fi onomp firáp arop arárrá kák kipo. Aeria yumo am fárákapan onomp Naropwaromp e fek, tá onomp e fek, tá Yiki Kor Spiritamp e fek ént mek nérrá kák kipo. ²⁰ Tá yumo ankár am fárákapan ono yumwan farákápnamp kar am mántwaokanáponrá farákáp kipo. Yumo fwapia wawenk: Ono fwap ponankor ke fek yumont yakrá akwapea am yae pwar námpank feknámpono."

Mako Kumwimp Kwapwe Kare Kar Mekia Akwapnámp Kar

Makomp e te Jon Mak. Mao te Jisaso éréképá yárák i konámp éntér-sámpramp arop ankwap mono. Maomp taun kare te Jerusalem.

Pol ntia Barnabas yárákria koumteouráp aropan Jisasomp kar farákáp nepo, Mak am arop yaworan yaewourimpon.

Jisaso pok tenánko, wakmwaek 35 yopwar niamp arake fek, Mak te Rom aropan Jisaso kwapwe kare yárákimpan mérenkria māmá kar má kumwimpon.

Rom mekamp arop fárákáp te kárákáre kor ankank kwapweantá kikiank napo, Mako man sérrá, ‘Jisas te Kwaromp kárákáre yénképnámp ankank yorororia, kárákáre fek tére námpon’rá kumwimpon.

Ént mek nérrá kák konámp Jono farákápámp kar

¹ Mámá kar māmáte Kwaromp Táráp Jisas Kraisoimp Kwapwe Kare Karono.

² Mámá manénkir korop námp máte profet Aisaia wokwaek kumwimp niampon. Kwaro arakrá sér:

“Wawenke! Ono onomp kar farákáp naenámp arop ankárankamp sámp-kérép nanko,

manénkir mao akwapeaka

waráp por mwae kup yoroano.

³ Arop yak mo apár meknámp kar ankwap

tékén arakrá sér:

“Tokwae Karampor mwae kup yoroenke!

Mao akwap naenámp mwae kup fwapokwapenke!” ✧

⁴ Kwaro séri námpnámp taknámp Jon ént mek éné i konámp arop mao te arop yak monámp apár mek akwapea maok, mao koumteouráp aropan kar farákápria sérrá, “Yumo te yiráp kwatae ninik pwararea ént mek nér napo maok, Kwaro yiráp am ninik kwatae tirá épér naenámp.” ✧

⁵ Aeránko maok, apár Judia mekamp koumteouráp arop ponankor, tá Jerusalem mekamp koumteouráp arop ponankor Jononámpok tukupea náráp kwatae ninik am farákáp napo maok, Jono am fárákapan ént Jordan mek nérrá kák.

⁶ Jon te kamel pwae fek yoroinap waempyam yirimpea maok, fir yipi fekamp sépér fákap. Aea maok, mao te tákár ntia yao pwae mekamp éntu éntan fárimpon. ⁷ Aeria maok, mao kar arakrá farákáp: “Arop ankárank onomp wakmwaek

korop nám̄p te maomp kárakáre onomp kárakáreran kwe-pwar nám̄pon. Ono te apárok kánanke kare yak nampara, ono maomp wonae fik kwaráp torokompria maomp su fekamp paok aokorop nanamp * pourou mono. ⁸ Ono te yumwan ént fek nérrá kák nampono. Mao te yumwan Yiki Kor Spirit fek nérrá kák naenámp̄on.” ✧

Jono Jisasén ént mek anámpámp kar
Matyu 3:13-17; 4:1-11; Luk 3:21-22; 4:1-13

⁹ Am ke fek táman maok, Jisas apár Galili mekamp Nasaret meknámp korop nánko, Jono man ént Jordan mek anámpámp. ¹⁰ Aeanánko maok, ént meknámp forokor tará aokrá kárak fek fokop nánko, koupour kar narek yámar me kikir akwap nánko, nke nánko maok, Yiki Kor Spirit ant yuri niampao maonámpok ék. ✧ ¹¹ Aenko maok, yámar meknámp arop kar niamp wumwiria sérrá, “Amo te onokump táráp kare ara, ono amwan warákár tokwae nampon. Amo kwapwe kare ninik nap te, ono yonkwae kárámp nampono.” ✧

Satano Jisasén poupwékápim̄p kar

¹² Aenko am ke fek táman, Yiki Kor Spiritao Jisasén kwar saráp mek sámp-kérép. ¹³ Aenko maok, mao am kwar saráp mek am mek 40 yámar yakánko maok, tá Satano koropea man poupwékáp. Mao yao pwae mekamp firént yakánko maok, ensel fákáre man yaewouriapon. ✧

Jisaso Galili meknámpia térerá akwapámp kar
Matyu 4:13-22; Luk 5:1-11

¹⁴ King Herot Jonén fákapá papánko maok, Jisas distrik Galili mek koropeaka Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáprá yárikimp. ¹⁵ Mao sérrá, “Kwaro sérimp ke te oukoumwan te wae korop nám̄pon. Kwaromp firáp taokeyak naenámp te wae wonae fik korop nám̄pon. Yumo kwatae ninik pwarará Kwapwe Kare Kar má wawiaka, karenorá mérenke!” ✧

Jisaso arop yiworaopweran sérianánko, énéni tukupap kar
Matyu 4:18-22

¹⁶ Jisaso ént aokore Galili firi pokria nke nánko maok, Sai-mon ntiaka Andru mwearao ént aokore mek umben sirarrá yak. Am arop yawor te éntékam tirá am fek mani sámp konepon. ¹⁷ Aepo maok, Jisas am arop yaworan sérrá, “Yumo te onomp wakmwaek koropenke! Ono yumwan Kwaronámpok arop éréképá korop konap yénkép nanampono.” ¹⁸ Aeránko maok, am arop yaworao kor koupour kar umben fekamp tére pwarará maomp wakmwaek akwap.

* **1:7:** Matyu 11:3 fekamp kar fi nkeampo. ✧ **1:8:** Ap 1:5 ✧ **1:10:** Jo 1:32

✧ **1:11:** Sng 2:7 ✧ **1:13:** Hi 4:15 ✧ **1:15:** Mt 3:2

☆ 19 Takia tukup tae morokria nke nánko maok, Sebedimp tárápyar Jems ntiaka Jon mwearao kor bot mek yakrá umben aompoprá fwapokwaprá yak. 20 Aeapo maok, Jisaso wumwi nánko, am arop yaworao kor naropwar Sebedi ntia tére konap arop mént bot mek yakáp napo maok pwarará, am arop yawor Jisasén éntér paprá akwap.

Jisaso arop ankwapamp pouroukamp kwatae-arop yérépemp kar

Luk 4:31-37

21 Aea maok, am fárakapao taun Kaperneam mek tukupea maok, Sabat yae fek Juda firamp lotu nap mek youmpea maok, Jisas kourteouráp aropan kar farákáp. 22 Aenko maok, am fárakapao kor maomp kar wariaka kokorokor. Mao te Kwaromp lo yénkrá farákáp konap arop fárakapamp kar farákáp niamp mono, ankár mér tokwaeráp aropamp kar kárakáre niamp fek am fárakapan yénkrá farákáp námpon. ☆

23 Am ke fek táman am fárakapamp lotu nap mek koropnamp arop ankwap, maomp pourouk kwatae-aropao noumpouk-oupá yaknamp Jisasén tékén wumwi kar fek sérrá, 24 “Nasaret mekamp Jisas, amo yinan te apae naeria nape? Ae te amo yinan kwatae pap naeria korop rape? Ono te wae mér nampon: Amo te Kwaromp yiki kare aropono.” ☆

25 Aeránko maok, Jisas am kwatae-aropao yoporia sérrá, “Amo kari kwapono. Am arop pwarará akwapae!” 26 Aeránko maok, am kwatae-arop am aropamp pourouk noumpouk-oupá yakeanamp te pu yae youria fépén tokwaea pwarará worokor pik. 27 Aenánko maok, kourteouráp arop ponankor kour me woukouria maok, am fárakapao námoku támao sérarrá, “Máte apaenono? Máte kar wourékamono! Mámá arop máte kárakáre kourono! Aenampara, mao am kwatae-aropao kar sénánko, am fárakapao maomp kar wawi konapono!” 28 Aenánko maok, maoinamp kar Galili mekamp arop fi am ponankor am kar koupour yarak nánko wawia pwi napon.

Jisaso Pitamp yupuramp éntupwar touwe fwapi papámp kar Matyu 8:14-17; Luk 4:38-41

29 Am fákárerá lotu nap meknamp youmpea ek tukup. Tukupea maok, koupour Saimon ntiaka Andrump nap mek yoump. Tá Jems ntiaka Jon méntér akwap. 30 Aeapo maok, Saimonomp yupuramp éntupwar kákánar fek pourou touwe fokornamp touwe sámpea amp. Aenko maok, koupour Jisasén “Touwean’rá sér. 31 Aeapo maok, Jisaso maonampok youmpea

man yaek sámpea papánko maok, am pourou touwe foko-
rnámp touwe am worokor pikánko maok, mao fárámpea am
fárákapao fár mwanap fir yankapámpon.

*Jisaso kápae kare touwenap arop fwaprá kákámp kar
Matyu 8:16-17; Luk 4:40-41*

³² Takia maok, kumuran yámar porokor nánko, † ankwap
fárákap touwenap arop éréképeaka maonámpok korop. Aeria
maok, koumteouráp aropan kwatae-arop noumpoukoupea
yaknámp fárákapan kor éréképá korop. ☆ ³³ Aeria maok,
am taun mekamp koumteouráp arop ponankor koropeaka
am nap topok koupoukour. ³⁴ Aeapo maok, Jisaso koum-
teouráp arop kápae kare nkwakwe make touwe sámpá yakáp
napan fwapokwap. Aeria maok, am fárákapamp pouroukamp
kwatae-arop kápae kare yéréperá kérép. Aemantá maok, am
kwatae-aropao kor mao te wanonorá mérapantá maok, mao
am fárákapan ‘Kar sérari kwapono’ ria maok, fou e séri pwar.
☆

*Jisas apár Galili mek térerá yáraknámp kar
Luk 4:42-44*

³⁵ Koumounek kar oukoumwan kirikip yak námp mek,
Jisas fárámpeaka oukur tará apárok arop yak mo nap fek
akwapea námoku mwar am fek yakrá Kwarén kar toropwap.
☆ ³⁶ Aenánko maok, tá wakmwaek Saimon ntia maomp
ankwapyaeenáp fárákap tukupea Jisasén nke. ³⁷ Am fárákap
man nkea maok, sérrá, “Ponankor koumteouráp arop amwan
oupourounk nape.” ³⁸ Aerapo maok, mao am fárákapan
sérrá, “Ae te wampweno. Nomo wonae fik mwaekamp némp-
némp paokoprá tukup mwaro. Ono am fárákapan kor kar
farákáp nanampria am táman ono korop nampono.” ³⁹ Aea
maok, mao am apár Galili mekamp ponankor némpoukmwaek
yárakria maok, am arop firamp lotu nap mek am fárákapan
kar farákáprá yarak. Aeria maok, kwatae-arop yéréperá
kérépámpon. ☆

*Jisas lepra touweráp aropan fwapi papámp kar
Matyu 8:1-4; Luk 5:12-16*

⁴⁰ Aenko maok, lepra arop ankárankamp maonámpok ko-
ropea maok, kwaráp torokompria man koupoute kar sérrá,
“Jisas, amo tak naeria nap kwamp te, onan fwapi pap napo,
onomp pourou fwap yiki kukur naenámpon.” ⁴¹ Aeránko

† **1:32:** Yámar porokor námp fek, Sabat yae pwar námpara, (Ves 21 fek nkeae.)
koumteouráp arop fwap panek mwaek paokop mwanapon. Ae mwanapara,
arop ankwap fárákap náráp touwenap arop fákáreran éréképea Jisasnámpok tukup
napon. “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 72 fek nkeae. ☆ **1:32:** Mt
4:24 ☆ **1:34:** Mk 3:11-12; Ap 16:17-18 ☆ **1:35:** Mt 14:23; Lu 5:16 ☆ **1:39:**
Mt 4:23-25

maok, Jisaso man aropompria maok, maonámpok nárakarrá maomp pourouk yae papria sérrá, “Onomp ninik te waráp touwe wae pwar nánko, amo fwapi yakae.” ⁴² Aeránko maok, am fek táman am lepra touwe wae pwar nánko, mao wae kwapwe kare yak. ⁴³⁻⁴⁴ Jisaso man kar kárakáre fek arakrá sér, “Amo te mámá ankank waráp pourouk korop námp máte, arop ankwapan séri kwaponó. Amo akwapea prisén waráp pourou yénképria maok, Moseso sérimpnámp waráp lepra touwe fwapnámp ofa sánkampo. Aenapo maok, arop nkea waráp touwe wae pwar námp mér mwanaponó.” Aerá séria pwarará, man sámp-kérép. ✧ ⁴⁵ Aerá séránko, akwapámpao maok, kounteouráp aropan am kar farákápria maok, kápae kare némpoukmwaek farákáp. Aemantá maok, Jisaso kor, taun mek akwap nanko, kounteouráp arop kápae kare námwan koropá ikirantánoria akwap mo. Mao te ankár am arop yak mo nap fek am fek saráp yak nánko maok, kounteouráp arop némp-némp ponankor maonámpok korop. ✧

2

Jisaso arop ankwap pu yae surumpwi tanknámp fwapi papámp kar

¹ Aea maok, ankwap kumuruk Jisas warko taun Kaperneam mek arákarrá akwapeaka, nap mek yak. Aenánko maok, kounteouráp aropao, mao nap mek yakánrá sénap kar wa. ² Aeria maok, kápae kare kounteouráp arop koropea nap mek néntépapó, am nap te wae fákapánko maok, táte ménki fek mwaek kor népe yak mo. Aenánko maok, mao am fárakapan kar farákáp. ³ Aenánko maok, arop ankwap maomp kour ponankor surumpwi yaknámp, arop yiworaopwerao sunkwiar mek papea Jisasnámpok sankorop. ⁴ Sankoroepa maok, nkeapo am fek te kounteouráp arop néntépa waeapo maok, am Jisasomp wonae fik sayink mwanap pourou mo. Aenámpantá maok, am arop kakapea nap yumuntuk pokea maok, nap oupouroup tenap ankank keakapea am meknámp am arop sunkwiar paok fek tokoroepa, yaek fákeyakáprá ér-popwarrá pikia Jisasomp wonae fik pap. ⁵ Aenapo, Jisaso am fárakapao man mérnep nkea maok, am touwenámp arop táman sérrá, “Táráp e! Ono waráp kwatae ninik te wae sámpsinamponó.” ✧

⁶ Aeránko maok, am nap mek tankápnep Kwaromp lo yénkrá farákáp konap arop ankwap fárakap náráp ninik mek arakrá ninik, ⁷ “Am arop te apaeritea takrá séri námpon? Mao am kar sénámp te Kwarén ér-pwar námp nie? Arop ankwap

ankárankampao kwatae ninik tirá épér naenámp pourou mono. Am te Kwar ankárankao saráp maok tak i konámpono.” ☆

⁸ Aerapo maok, Jisas koupour kar am fárakapamp ninik wae méria maok, arakrá turunk, “Apaeritea yumo takrá ninik naponono? ⁹ Ono mokoepé kar fwap pwi yaknám sénénampon? Ae te ono sérrá, ‘Ono waráp kwatae ninik sámp-sitenamp’rá sénéamp támao fwap pwi yak nám ni? Tá ono sérrá, ‘Amo fárámprá waráp am fek ampínap ankank sámpea akwapae’rá sénéamp támao fwap pwi yak nám nie? ¹⁰ Aeno ono ník namp te yumo ankár arakrá mérenkria nampon: Aropamp Táráp Kwaro man, máma apár fek takaeria kárakáre sánkeanáno, am fek mao fwap aropamp kwatae ninik tirá épér naenámpon.” Aerá séri pwarará maok, am kour surumpwi yaknám aropan sérrá, ¹¹ “Ono amwan sér rae: Amo fárámpea waráp ampínap ankank sámpea amokuráp nap mek akwapae!”

¹² Aeránko maok, mao fárámprá am kourteouráp aropao nke nap fek koupour náráp amp i konám ankank sámpea akwap. Aenánko maok, arop ponankor kokorokoria maok, Kwaromp e sakapria arakrá sér, “Wokwaek kar yino te make ankank nke moimpon!” ☆

*Jisaso Livain warámpámp kar
Matyu 9:9-13; Luk 5:27-32*

¹³ Takia pwarará, Jisaso warko ént aokore yaknám mwaek akwap nánko maok, kourteouráp arop kápae kare maonámpok korop napo maok, mao Kwaromp kar am fárakapan farákáp. ¹⁴ Aea maok, mao akwapea nke nánko, Alfiusomp táráp Livai takis sámp konap nap mek tank. Tank nánko maok, Jisaso man sérrá, “Onomp wakmwaek koropae.” Aeránko maok, mao kor fárámprá maomp wakmwaek akwap.

¹⁵ Wakmwaek Jisaso námoku éréképa yarak i konám arop fákárerént Livaimp nap mek tankáprá fépér. Aenapo maok, kápae kare takis sámp konap arop, tá aropao ‘Kwatae ninikráp arop’rá sér i konap am arop fárakap Jisas apae nke mwaria maomp wakmwaek paokop nap, am ankwap fárakap énéni tankáprá fépér. ¹⁶ Tá lo yénkrá farákáp konap Farisi fákáreráo nkeapo maok, Jisaso takis sámp konap arop, tá kwatae ninikráp arop makia mént tankáprá fépérapo maok, am fárakapao Jisas éréképea yákinám fákáreran sérrá, “Mao te apaeritea am takis sámp konap arop ntia kwatae ninikráp aropént tankrá fánámpon?” ☆

☆ **2:7:** Jop 14:4; Ais 43:25; 1 Jo 1:9   ☆ **2:12:** Mt 9:33   ☆ **2:16:** Mt 11:19; Lu 15:1-2

17 Aerapo maok, Jisas wawia mao am fárákapan sérrá, “Touwe fwapnap arop te doktanámpok tukup mo i konapon. Touwenap aropao saráp doktanámpok tukup konapono. Taknámp ono ék namp te, námo yae-párák kare ninikrápao namprá niniknap aropan te mono. Arop námo kwatae ninikrápao namprá niniknap aropan wumwia érékép naeria ék nampono.” ✧

Fir wuri konap kar

Matyu 9:14-17; Luk 5:33-39

18 Ankwap ke fek Jono éréképá yarak i konámp arop, tá Farisi fákáreráo kor Kwarén kar toropwap mwaria fir wuri napo maok, ankwap fárákap koropea Jisasén arakrá turunk, “Jono éréképá yarak i konámp arop fákáre ntia Farisi fákáreráo kor Kwarén kar toropwap mwaria te fir wuri konapono. Aeno amo éréképá yarak i konap arop fákáreráo fir wuri mo i konap te apaeritea napon?”

19 Aerapo maok, Jisaso am fárákapan wounáp kar sérrá, “Arop ankárankamp yupu sámp naerianámp oukoumwan yak námp fek te, maomp nouroup fwap fir wuri konap nie? Mono! Am arop yupu sámp naerianámp oukoumwan am nouroup aropént yak námp fek te fir wuri mo i konapono. ✧ 20 Aeno nánkár wakmwaek am yupu sámp naerianámp aropan sámpá tukup tenapo maok, maomp nouroup arop yonkwae touweria fir wuri mwanapono.

21 Arop te wourékam waempyam fákáre sámpeaka waempyam épi me fek paprá aomp mo i konámpon. Táte mao tak nánko te, am waempyam wourékam támao épi waempyaman nikir nánko, warko pearákár tokwae naerámpon. 22 Arop te meme yipi fekamp botol épi mek te wain wourékam * kér mo i konapono. Aeno am mek kéro te, wainao am meme yipi fekamp botol am te fápárákápi papria wain ént kwarákár naeria námpon. Aeria am wain ntia meme yipi fekamp botol épi te énénkér kwatae akwap neria nepon. Aeno arop te ankár wain wourékam te meme yipi wourékam fekamp botol mek kér i konapono.” ✧

Sabat yae fek tére mo i konap kar

Matyu 12:1-8; Luk 6:1-5

23 Ankwap Sabat fek Jisas ntiaka mént paokop i konap arop wit yoroi tenap yopwaraok tukup. Tukupea maok, Jisasomp fákáre am wit ankwapmwaek fár mwanámpria kánánkápapo maok, ✧ 24 tá Farisi fákáreráo Jisasén sérrá, “Wae! Am te Sabat yae fek kákánk i konap te apaerá tére napon?”

✧ 2:17: Lu 19:10; 1 Ti 1:15 ✧ 2:19: Jo 3:29 * 2:22: Matyu 9:16 fekamp kar fi nkeae. ✧ 2:22: Mt 9:16-17; Lu 5:36-39; 1 Ko 10:21; 2 Ko 6:16 ✧ 2:23: Lo 23:25

²⁵ Aerapo maok, Jisas am fárákapan sérrá, “Ae te yumo wokwaek Devitoimp kar buk fek yak námp te nke mori kwapono? Ono sénamp te am ke fek Devit ntia maomp arop fárákap ankank mo nánko yae-porokwe naponono. ²⁶ Abiatar pris taokeyak konámp arop yaknámp ke fek, Devito Kwaromp Nap mek youmpea, pan Kwaro éntér sinámp mwaek am fek páte nap fária maok, náráp mént koropnap aropan kor ankwapmwaek nénkámpon. Am pan te fouara, pris fákáreao saráp fépér i konapan nimpon.” ✧

²⁷ Jisaso am fárákapan ankwap kar sérrá, “Kwar te, Sabat yaeran yaewour naenámpria arop yoro mono. Sabat yae te arop anepér mwanap yaewour naenámpria pap námpon. ✧ ²⁸ Aenámpara, Aropamp Táráp te mao námoku Sabat yaeran kor poukwap námpon.”

3

Sabat yae fek Jisaso yae yonkwaenámp arop fwapi papámp kar

¹ Jisaso warko lotu nap mek yoump nánko maok, arop ankárank yae yonkwae yak námp am mek yak. ² Aenángo maok, am Farisi fárákap támao Jisasén, mao te Mosesomp lo ták-pwararea Sabat yae fek am arop fwapi pap te mokopean nkea man kot mwaria yépékrá yakáp. ✧ ³ Aeapo maok, mao am yae ankwapmwaek yonkwae yaknámp aropan sérrá, “Amo koropae!” Aenángo am arop te koropea kuk fokopeyak. ⁴ Aenko maok, mao am fákáreran sér, “Lo te nomo tére mo i konámp sabat yae fek ‘Apaenk’rá sénámpon? Ae te nomo arop ankwapan yaewour mwanámp ni, ankwapan kwatae pap mwanámp nie? Ae te nomo te arop yaewour nánko yiki yak naenámp ni, porokwapá pap mwanámp nie?” Aerá sénánko maok, am fárákapao kor kar sér mo. ⁵ Aeapo maok, Jisaso fokopeyakrá énoukouprá yakea am fárákap te aropan yonkwae touwe mono, loan saráp ninik kárákáre napo, am táman nkea yopor yonkwae pwarámpao maok, yonkwae touwe méntér. Aeria maok, Jisaso am yae yonkwaenámp aropan sérrá, “Waráp yae kor ékékérae.” Aeránko maok, mao yae ékékéránko maok, maomp yae warko fwap. ✧ ⁶ Aenángo maok, táte Farisi fákáre koupour ferámprá lotu nap pwarará tukupea Herotomp arop fákárerént tapokwapea Jisasén farop mwanámpria kar sérar. ✧

Kápae kare koumteouráp arop ént aokore fik koupoukourap kar

✧ 2:26: 1 Sml 21:1-6 ✧ 2:27: Lo 5:14 ✧ 3:2: Lu 13:14 ✧ 3:5: Mt 9:13

✧ 3:6: Mt 22:15-16

⁷ Jisas námoku éréképá yáarak i konámp aropént am taun pwarará ént aokore Galili fik tukupapo maok, kounteouráp aropao kor méntér tukup. ⁸ Am arop fi te distrik Galili mekamp, tá distrik Judia mekamp, tá taun Jerusalem mekamp, distrik Idumea mekamp, ént Jordan nkwanwaek fi mwaekamp, tá taun Tair ntiaka Saidon mek mwaekamp arop fi kápae kare támao Jisaso térenámp kar wawia maok, maonámpok korop. ⁹ Aeapo maok, Jisaso námoku éréképá yáarak i konámp aropan sérrá, “Arop kápae kare koropea onan ikir mwanape. Ae mwarea napara, yumo onompor bot sankoropea wonae fik nánapi fákeyakáp napo, ono am mek korokwap nanampono.” ¹⁰ Am te wokwaek kápae kare kounteouráp aropan touwe fwapokwaprá kák tenámpantá maok, kápae kare arop fi námwan fwapi papanoria maomp pourouk yae pap mwaria koropea maomp wonae fik koupoukour. ¹¹ Aenapo maok, am arop pourouk woukouri yakápnámp kwatae-arop fárakap man nkeria te, kwaráp torokomprá tékén wumwi kar fek ‘Amo te Kwaromp Táráp’rá sér i konapono. ¹² Aenapo, mao am fárakapan ‘Námo te wanonorá séri kwapono’ ria tae fek sér.

Jisaso éntér-sámpramp arop ‘Aposel’ yoroi káknámp kar Matyu 10:1-4; Luk 6:12-16

¹³ Jisaso am arop ou pwarará námoku mwar faonkwek poka maok, arop ankwap fárakap maonámpok korop mwanap sénaeria, ponankor wumwi nánko, korop. ¹⁴ Am arop ou mekamp éntér-sámpramp arop nánkárápea ‘Aposel’rá sérianánko, am fárakap méntér yakáp napo, mao te am fárakapan Kwaromp kar farákápenkria tirá kérép, ¹⁵ tá Kwatae-arop tirá kérép mwanap kárakáre nénk nanampria námpon. ✱ ¹⁶ Am éntér-sámpramp aropamp e te ará: Saimonén ankwap e ‘Pita’rá sér. ✱ ¹⁷ Tá Sebedimp táráp Jems ntia maomp nánae Jonén man kor ankwap e ‘Boanerges’ ri pap. Am e fi te ‘Oukuréao párákapnámp niamp arop’rá sénapono. ✱ ¹⁸ Tá Andru ntia Filip, tá Bartolomyu, tá Matyu, tá Tomas ntia Jems Alfiusomp táráp, tá Tadius, tá Saimon te Selot pati * mekamp, ¹⁹ tá Judas Iskariot mao te nánkár Jisasénenkria outiri naenámp aropono.

‘Jisas Belsebulént tére námp’rá sénap kar Matyu 12:22-37; Luk 11:14-23

²⁰ Jisaso akwapea nap mekánko maok, tá kápae kare kounteouráp arop koropea warko koupoukourapo maok, táte Jisas ntia mao éréképá yáraknámp fárakap mao tankáprá fár

✱ 3:15: Lu 9:1 ✱ 3:16: Jo 1:42 ✱ 3:17: Lu 9:54 * 3:18: ‘Selot pati’ arop fárakap te Rom firao Juda firan poukwap te monoria kákánk i konap arop fárakapono.

mwanap ke te yak mo. ✧ ²¹ Aenko maok, táte námokuráp kar nánaeounáp Jisas takrá tére námp wawia maok, mao te épépérépri kanrá warámp mwaria korop. ✧

²² Lo mérnáp arop Jerusalem meknámp korop. Koropea maok, arakrá sér, “Belsebul Jisasént yak námpon.” Tá “Mao te kwatae-arop poukwap konámp Belsebulomp kárakáre fek am kwatae-arop fákáre yérépera kérép námpon.” ✧ ²³ Jisaso am fákáreran wonae fik koropenkria maok, mao am fárakapan wounáp kar arakrá sér, “Satan te mokopia Satan yérépera kérép naenámpon? ²⁴ Arop ankárankamp firao kuk pírékarea nonopok yorowar nep te, am arop fi fwapi kárakáre yak naenámpon pourou mono. ²⁵ Tá ankárankamp nap mekamp aropao yorowaria te, am nap mekamp arop te fwapi tankáp mono. ²⁶ Tá Satan poukeyak námp mekamp ankwap-ankwap fákáre nonopok yorowaria te, am fi pipirikir tukup napo te, mao kor kárakáre yak mono, pwar naerámpon.

²⁷ Arop ankárankao kárakáre kor aropamp nap mek ankank pouroukoup naeria te, kwaporok yoump mo i konámp nie? Mao te am taenámpon aropanénkir sámpea yarokwapea pátea maok, am aropamp nap mekamp ankank ponankor ti konámpono. ✧

²⁸ Ono te yumwan waeman kare sér rae: Kwar te kounteouráp aropamp ponankor kwatae ninik ntia ponankor wouroump kar sér i konap te fwap tirá épér naenámpon. ²⁹ Aeno aropao Yiki Kor Spiritan wouroump sénámpon te, Kwar te maomp am wouroump sérinámpon kwatae ninik te sámp-sir mono. Oukoumwan, tá nánkár wakmwaek kor am ninik kwatae te ankár taki yaká yak naerámpon.”

³⁰ (Am fárakapao ‘Kwatae-arop man noumpoukoupeyak námp’rá sénapantá, Jisaso makrá sénámpono.) ✧

*Jisasomp éntupwar ntia nánaeounáp koropnap kar
Matyu 12:46-50; Luk 8:19-21*

³¹ Am ke fek táman, Jisasomp éntupwar ntia nánaeounáp Jisasnámpok korop. Koropea ek yakápra ‘Mao mankano’rá sér. ✧ ³² Aeapo maok, kounteouráp arop kápae kare man kositea tankápra maok, man arakrá sér, “Amo wawae! Waráp éntupwar ntia waráp nánaeounáp ek yakápra amwan wumwi nape.” ³³ Aenapo maok, mao am kar pwarokwaprá arakrá sér, “Wa onomp éntupwar ntia onomp nánaenono?” ³⁴ Aeria maok, kounteouráp arop tankáp nap táman yénkra sérrá maok, “Nkenke! Onomp éntupwar ntiaka onomp nánaeou tárápu te mámánono. ³⁵ Apae kounteouráp aropao Kwaromp

✧ 3:20: Mk 6:31 ✧ 3:21: Jo 10:20 ✧ 3:22: Mt 9:34 ✧ 3:27: 1 Jo 3:8

✧ 3:30: Hi 6:4-6 ✧ 3:31: Mk 6:3

ninikaok yáarak námp te, mao támao maok onomp nánae, tá onomp antáp, tá onomp éntupwarono.” ☆

4

Ankankou épérnap wounáp kar

¹ Jisaso warko ént aokore Galili fik akwapea kounteouráp aropan Kwaromp kar yénkrá farákáp. Aeria maok, kounteouráp arop kápae kare koropea koupoukour napantá maok, mao ént mek tanknám bot mek pokea tank. Aenánko, ponankor kounteouráp arop am ént fik táman néntép. ² Aeria maok, mao am fárákapan kápae kare wounáp kar farákápria am fárákapan arakrá sér, ³ “Ono kar sénae. Yumo wawenke. Arop ankárankao akwapeaka yopwaraok ankankou yirir. ⁴ Am te épér nánko maok, ou ankwapmwaek pikia mwaeao tankáp. Aenám te, antao koropea fépér. ⁵ Tá ankwapmwaek yumwi tokwae ankore mek yak nánko, kwar worare fek yumuntuk yak námp mek piká tank. Aenám te, am te wae koupour páre kwapwe námpao maok, ⁶ arák yumwi fek tikipeyak nánko, yámar yokwapria, am ankankou páre yonkwae pap nánko, yákáre námpono. ⁷ Tá ankankou ankwapmwaek paok wi ou mek piká tank nánko maok, am paok wi páre támao am páreran woukoupea pap. Aenánko maok, yao ki tank mo. ⁸ Aeno ankankou ankwapmwaek kwar émi kwapwe kare mek pik námp te, kwapwe kare párea tokwaeria maok, wae ki tankria maok, ankwap aopwe 30 tank, táte ankwap aopwe 60 tank, tá ankwap aopwe 100 tank.” ⁹ Makrá séri pwarará, Jisaso am fárákapan sérrá, “Arop woupwiráp te má kar má fwapia wa kuno.”

Jisaso wounáprá sénámp kar fi

Matyu 13:10-17; Luk 8:9-10

¹⁰ Wakmwaek Jisas námoku nápar yak. Aenko maok, am arop éntér-sámpramp, tá ankwap fárákap Jisasént yakáp napao kor man wounáp kar táman turunk. ¹¹ Tá mao am fárákapan sérrá, “Kwar te maomp fákáreran taokeyaknámamp mek-wouroumpyeknám kar fi kor yumwan wae yénkép námpono. Aeno am arop kwaporok yakáp nap te, wounáp karan saráp wawi konaponno. ☆ ¹² Aenapara, ‘Am te wae énoukoupapan maok, am ankank te ankwap wuri nke mo, tá kar te wa napan maok, am fi te fwapia mér mono. Aenapara, am fárákapao Kwaronámpok tukup napo, Mao am fárákapamp kwatae ninik

tirá épérantáno.’ ” ☆

*Am ankankou wounáprá sénámp kar fi
Matyu 13:18-23; Luk 8:9-15*

¹³ Tá Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumo máma wounáp kar te mér mo nap nie? Ae te yumo ponankor ankwap wounáp kar mokopia mér mwanapon? ¹⁴ Am arop ankankou yoro námp te Kwaromp karan yoro námpon. ¹⁵ Tá kar mwaeak piká párákap námp te, koumteouráp aropao kar wa napan maok, am ke fek táman Satan koroprá am Kwaromp kar am fárákapamp ninik mek yak námp ti-akwap konámpan sénámpon. ¹⁶ Tá koumteouráp arop ankwap fárákap am te ankankou apár yumwi kor táránkápnámp mek pik námp niamp námp te, am fárákapao kar wawia koupour sámpria maok, am táman warákár. ¹⁷ Aenapao maok, am fárákapao Kwaromp kar te ninik mek sámpá yak mo. Aenapo, arák mek pik monámp taknámp, wakmwaek arop ankwap fárákapao Kwaromp kar sámpá anámprá paprá, am koumteouráp aropan nkwakwe make kar sénapo, am fárákapao koupour Kwaromp kar pwar napon. ☆ ¹⁸ Tá koumteouráp arop ankwap fárákap te ankankou paok wi mek kuk piká tank námp niamp taknámp, am fárákap te kar wa napao maok, ¹⁹ tá apárokamp ankankan ninik kápae kare, mani tokwaeantá ninikrá paokopria maok, tá nkwakwe make ankankantá kikiankrá paokoprá, mak napo maok, am ankankao Kwaromp kar oupouri pap. Taknámp arop te maomp ninik mek te ki tank mono. ☆ ²⁰ Aeno ankankou ankwapmwaek kwar émi kwapwe mek piká tankria páreanámp te, ki tankria ankwap 30 tank, ankwap 60 tank, ankwap 100 tank. Aenámp te, koumteouráp arop ankwap fárákap kar wawia sámpea niki paokop napan sénámpon.”

*Lam pounkouroupea pap konap wounáp kar
Luk 8:16-18*

²¹ Jisaso ankwap kar am fárákapan sérrá, “Ae te arop lam sámpea korop námp te, baket mek pap konámp nie? Tá kákánar ankore mek pap konámp nie? Mono. Mao te narek kákánar fek pap konámpono. ²² Ponankor ankank mek wouroumpeyak námp, tá oupouroupá pwate nap te, nánkár wakmwaek érik korop naeria námpon. ²³ Arop woupwiráp te máma kar máma wa kipo.”

²⁴ Mao am fárákapan warko ankwap kar arakrá sér, “Kar yumo wa nap te fwapiaka ninik kour kipo. Yumo arop ankwapan mokoje puri fek nénk nap te, Kwaro yumwan

take pourouráp sánkria kánámpár ankwap yumuntuk kák naenámpón. ²⁵Táte arop Kwaromp kar kárákáre fek níki-samp nángo, Kwaro man warko nínik kwapwe méntér tapokwap naenámpón. Aeno arop am kar sámp-fákeyak mo nángo te, maomp mér kánanke te Kwaro maomp yaekamp pwarokwap naerámpón.”

Ankankou forokor konámp wounáp kar

²⁶Jisaso warko sérrá, “Kwaro náráp firan taokeyak konámp te arop ankáránk ankankou kwar mek épéri pwatea, ²⁷kumur méntép am arop kumuruk amp i ko, wae fek fárámprá, námokuráp térerá yárák. Aenámpao maok, am ankankou te mokopia párea akwapea tokwae kar naenámpaoeánrá mér mono. ²⁸Kwar támao arákan wouri sánk nángo, párea téképea, wakmwaek ki tank konámpón. Manénkir te páre pokea, pwae fukarea, tá wakmwaek aopwe tokwaeria me ku mek ki tanka wae konámpón. ²⁹Tá am ki yápaé nángo, fékér mwanap ke korop nángo. am arop akwapea fékér i konámpón.” ✧

Mastet ouramp wounáp kar

Matyu 13:31-32,34; Luk 13:18-19

³⁰Jisaso warko arakrá sér, “Nomo Kwaro náráp firáp taokeyak námp te apae niamprá sér mwanámpón? Nomo mokope pourouráp wounáp kar sér mwanámpón? ³¹Kwaro náráp firáp taokeyak námp te mastet ki kánanke niampon. Am te ankwap yao ki niamp mono. Kánanke kare námpono. Aropao am mastet ki kwar mek yoro i konapon. ³²Arop fárákapao yimp tenapo, pérea pokea tokwae karria te, yopwar mekamp ankankan kámákár akwapria yowe tokwaeria akwapránk. Aenángo, ant fákáre fwap am yao yowe néntékép mek koropá taok naenámpón.”

Jisas wounáp kar fek sénámp kar

Matyu 13:34-35

³³Jisaso koumteouráp aropan kápae kare wounáp kar farákáp námp te, am arop fákáreramp nínik mwanap puri fek farákáp námpon. ³⁴Am kar koumteouráp aropan farákápámp te érik farákáp mono. Wounáp karan saráp farákáp námpon. Aeria maok, námoku éréképá yárák i konámp arop fárákapao mwar yakáp nap fek saráp am kar fi kor érik farákáp konámpóno. ✧

Jisaso sénánko ouwi tokwae pwaranámp kar

Matyu 8:23-27; Luk 8:22-25

³⁵Takia pwarará am makár táman kumur mek, Jisas mao éréképá yárák i konámp arop fárákapan arakrá sér, “Nomo te

ént aokore fik nkwamwaek fimwaek yink mwaro.”³⁶ Aerá séria pwarará maok, koumteouráp arop kápae kare am fek yakáp napo pwarará, Jisasó éréképá yáarak i konámp arop fárákap Jisas am mek tank námp am bot mek kunkuria man warámpea tukup. Aenapo maok, tá ankwap fárákap bot tiaka wakmwaek tukup.³⁷⁻³⁸ Aenapo maok, Jisas bot mek weaok mwaek tankria maok, pilo fek me tankoritea amp. Aenánko maok, ouwi tokwae koropria ént bot mek kupur naeria wae. Aenánko maok, am fákáreráo man sérrá, “Tisa, nomo te wae ént mek pik mwanámp niamp námp te, amo yonkwae touwe mo rape?”³⁹ Aerapo maok, Jisas fárámprá ouwi ntia éntan yopor, “Wae támaono, pwarae!” Aeránko maok, ouwi wae pwaránko, ént wae fwap porokwe fek yak.⁴⁰ Aenánko maok, wokwae námoku éréképá yáarak i konámp fákáreran sérrá, “Yumo te apaeritea apáp napon? Apaeritea onan mér mo napon?” ✧⁴¹ Aeránko korokoprá paokopria maok, námoku támao sérarrá, “Mámá arop máte wa nánko, ouwi ntia éntan sénánko, maomp kar wa námpon?” ✧

5

Jisaso arop ankárankampamp pourouk kwatae-aropan yérépemp kar

¹ Am fárákapao ént aokore Galili nkwamwaek fimwaek Gerasa firamp apár mek tukup. ² Tukupria maok, am bot pwarará tukup napo maok, arop ankárank kwatae-arop maomp pourouk woukoupeyáknámp arop koropea maok, Jisasén kikíp. Am arop te arop kák konap fek mwaek yáarakia korop. ✧³⁻⁴ Am arop te man paok fek yarokwapá pap napo kor, fápárákápi sir akwap konámpon. Kápae kare por pu ntiaka yaek sen fek fákap ko pap napo maok, mao te kárákáre korara, pu fákapnámp am sen ntiaka yae-souwe fápárákápi sir konámpono. Ae konámpara, arop man sérémeékér mwanap pourou mo napo, arop kák konap péri me fek mwaek amprá yáarak i konámpono. ⁵ Wae fek, tá kumuruk kor ankár arop kák konap fek, tá you tokwae mek saráp apánkrá yáakrá yumwi fek námokuráp pourouk pipirá yáarak i konámpon.

⁶ Ae konámpao nke nánko, Jisas oukoumwan panek korop nánko, mao fárakoprá koropea Jisasomp wonae fik kwaráp torokomp. ⁷⁻⁸ Jisaso am kwatae-aropan sérrá, “Amo mámá aropamp pourouk woukoupeyak nap worokor pikae!” Aeránko maok, am kwatae-aropao apápria tékén fépéna waeria maok, “Jisas, Kárákáre Tokwaeráp Kwaromp Táráp e! Amo te onan apae naeria nape? Ono amwan Kwaromp e fek kare kar sér rae: Amo onan kwatae pap

kwapono.” ☆ ⁹ Aenánko maok, Jisaso man turunkrá, “Ae te waráp e te apaeno?” Makránko maok, mao man sérrá, “Yino te kápae kare ara, onomp e te ‘Ami’ no.” ¹⁰ Aea maok, apáp tirinkria Jisaso námwan aropomp naenámp kar fek sérrá, “Amo te yinan mámá apár má pwarará tukupenkria yéřepe kwapono.”

¹¹ Am ke fek kou kápae kare am faonkwe fi mekmwaek táman yakáprá am fek apwar pwae fépérrá yakáp. ¹² Aeapo maok, am kwatae-arop fákáre támao Jisasén kar tae fek sérrá, “Ae te amo yinan tirá kérép napo, tukupea kou fákáreamp pourouk woukouri yakáp mwaro.” ¹³ Aerapo maok, Jisaso am kwatae-arop fákáre táman ‘Takenk’rá sénánko maok, am kwatae-arop fákáre támao kor am arop pwatará tukupea, kouamp pourouk woukour. Aenapo maok, am kou fákáreao kor mánmánria foporakorrá tukupea, yinkri furuk mek am mek pik napo maok, am kou te 2,000ao am ént aokore mek am mek ponankor pikiaaka ént fépéria nékér popwarámpia, ponankor surumpwi pwar.

¹⁴ Aeapo maok, kou wun i konap arop te nkea pirikimpá tukupea maok, taun mek, tá taun wonae fikamp aropan am kar farákápapo maok, kounteouráp arop am ankank nke mwaria korop. ¹⁵ Am fárákapao Jisasnámпок koropea nke napo maok, am kwatae-arop woukoupeyakámp arop te maomp ninik wae fwapria maok, oukoumwan waempyam kámpea tank. Aenko maok, kounteouráp arop te táman nkeaka apáp tirink. ¹⁶ Am arop fárákapao am arop pourouk kwatae-arop yakámp, oukoumwan fwap tank námp, táte kou fákáreaoi nap nkenap arop fárákap támao am koropnap arop fárákapan am kar farákáp. ¹⁷ Aeapo maok, kounteouráp aropao Jisasén tékén sérrá, “Amo mapek te yak kwapono! Amo ankár ankwap apárok akwapae!”

¹⁸ Aerapo maok, Jisas bot mek koropwap nánko maok, am kwatae-arop maomp pourouk woukoupeyakámp aropao kor kárákare fek Jisasén sérrá, “Ono te ankár amont akwap nae kar nampono?” ¹⁹ Aeránko maok, Jisaso monoria man sérrá, “Amo te amokuráp némpouk akwapea waráp némpoukamp aropan Tokwae Karao amwan aropompria yaewourinámp kar farákápae.” ²⁰ Aeránko maok, am aropao akwapea distrik Dekapolis mekamp némpouk mwaek námwan yaewourimp kar farákáp nánko maok, tá am kounteouráp arop ponankor wawia maok, ninik tokwae.

*Jairusomp yupu-táráp ntia touwenámp yupuamp kar
Matyu 9:18-26; Luk 8:40-56*

21 Jisas bot meknámp warko ént aokore tápampea nkwaamwaek fimwaek akwap nánko maok, táte kápae kare koumteouráp arop koropea Jisasomp wonae fik ént aokore fik am fek néntépapo maok, 22 lotu nap taokeyak konámp arop Jairuso Jisasén nkea maok, koropea maomp wonae fik pumpuri yak námp fek kwaráp torokomp. 23 Kwaráp torokomprá me kor woukoupria, námwan aropompae karria arakrá sér, “Onomp yupu-táráp sumpwi naeane. Amo koropea maomp pourouk yae pap napo, touwe fwap nánko, yiki yak naenámpono.” ✧ 24 Aeránko maok, Jisaso kor mént akwap.

Aenko maok, táte kápae kare koumteouráp arop maomp wakmwaek tukupea maok, man kuk sir. 25 Aeapo maok, yupu ankárankao e furuk pikia taki yaknámp mwar akwapea éntér-sámpramp yopwar. 26 Am yupu te dokta fákáreaonapok akwap saráp yakria, mani ponankor nénk saráp yak námpao maok, maomp touwe te pwar mono, warko ankár porok taki yak. 27-28 Am yupu te Jisas térenámp kar wawia námp kwamp maok, koropea am koumteouráp arop tukupnap ou mekia Jisasomp wakmwaek korop. Mao ninikrá, “Ono maomp waempyam fek saráp yae sámpria te warko fwap nanampon.” Aeriaka Jisasomp waempyam fek yae sámp. ✧ 29 Aenko maok, e furuk pikia taki yaknámp wae koupour kar fárákár nánko maok, námoku wae fwap námp mér.

30 Aenko maok, Jisaso náráp kárakáre ankwapmwaek worokor pik námp méria maok, arákarrá arakrá sér, “Wa onomp waempyam fek yae sámp námpono?” ✧ 31 Aenko maok, námoku éréképá yarak i konámp arop fárákapao man sérrá, “Ae! Amo nkeae! Koumteouráp arop kápae kare máma amwan kuk-sirarrá néntép nap máte, warko apaerá amo, onomp waempyam fek te wa toupoukouraná turunk rape?” 32 Aerá sérapo maok, Jisaso kor, wa onan toupoukareanria am mek oupourounk. 33 Aenko maok, am yupurao kor maomp pourouk koropnámp ankank te wae méria maok, apáprá kour me woukoupria maok, koropea Jisasomp wonae fik kwaráp torokompria maok, am ankank ponankor man érik farákáp. 34 Aenko maok, Jisaso man sérrá, “Táráp e! Amoku mér napa, am fek waráp touwe wae fwap námpono. Amo yonkwae kakére fek akwapae. Waráp touwe te wae pwar námpono.” ✧

35 Jisaso makrá sérrá yakánko maok, arop ankwap fárákap lotu nap taokeyak konámp aropamp nap meknámp koropea maok, naropwarén sérrá, “Waráp táráp te waeman sumpwi yak námp te. Apaerá warko tisan tére tokwae sánk nae

rape?” ³⁶ Aerapo maok, Jisaso kor am fárakapao séráp kar am te wampwe pwarará lotu nap taokeyaknám aropan sérrá, “Amo te apápi kwapono. Ankár mérampo.” ³⁷ Aerá sériaka pwarará maok, am mént yakápnáp fárakapan ‘Mampok korop kwapono’ ria séria pwarará maok, tá Pita, Jems, Jon Jemsomp nánae makia am yininkaopwe támao saráp mént énénti tukup. ³⁸ Tukupeaka lotu nap taokeyak konám aropamp nap ménki fekria Jisaso nke nánko maok, arop kápae kare koropá nouroumpria maok, éménkrá kar ounka wae. ³⁹ Aenapo maok, mao am mek youmpea turunkrá, “Yumo te apaerá éménkrá kara wae rape? Mámá táráp máte sumpwi mono, párák amp námpono.” ☆ ⁴⁰ Aeránko maok, am fákáreráo, waeman sumpwi yak námpteria amomoránk. Tá mao am koumteouráp aropan tirá apárok kérépea pwarará maok, naropwar ntia éntupwarén saráp warámpea, tá námoku éréképá yárák i konámpt arop yininkaopwean saráp éréképea am fárakapao saráp táráp amp námpt aokore mek yink. ⁴¹⁻⁴² (Am tárápamp yopwar te éntér-sámpramp yopwarono.) Am fárakap yinke maok, Jisaso man yae topwe fek sámpriaka am yupu-tárápan námokuráp kar fek sérrá, “Talita kum!” Am kar te arakrá sénámpon: “Yupu-táráp kánanke, ono amwan sér rae: Amo fárámpae!” Aeránko maok, am yupu-tárápao kor wae fárámpeaka yárák. Aenko maok, man nkea kokorokor. ☆ ⁴³ Aeapo maok, Jisaso kar kárákáre fek sér, “Yumo te arop ankwapan máma ankank korop námpt kar te séri kwapono.” Aeria maok, tá am anánkwapan sérrá, “Yumo am yupu-tárápan fir sánkenke!”

6

Nasaret mekamp arop Jisasén younkwe sinap kar

¹ Jisas am némp pwarará námokuráp taun mek akwap. Aenánko maok, mént paokop i konap arop te énénti tukup. ² Tukupea maok, Sabat yae fek mao lotu nap mek Kwaromp kar koumteouráp aropan yénkrá farákápánko maok, táte am kápae kare koumteouráp aropao kor am kar wawia kokorokoria maok, arakrá sér, “Nomwan má arop te má ankank ponankor te maokamp sámp námpon? Man sánknáp yonkwae kour máte tokwae kar námpon! Máte mokopia mwar pourouráp kárákáre yororo námpon? ☆ ³ Má arop máte kamda tére konámpt nomo wae mérámpon. Máte Mariamp táráp, tá maomp nánaeounáp te Joses, tá Judas, tá Saimon. Tá maomp antáponáp te nomont mapek yakáp napono.” Am fárakapao makrá séria maok, kokwarok napon. ☆ ⁴ Aerapo maok, Jisaso am fákáreran sérrá, “Profet te maomp e te kápae

kare némpouk yak konámpono. Aeno námokuráp némpouk, tá námokuráp fi arop ou mek, tá námokuráp nap mek e yak mono.”⁵ Tá am náráp taun mek te kárákáre yororo naenámp pourou mono. Tá ankákárank touwenap aropan saráp yae papria fwapokwaprá kák námpon. ⁶ Tá mao maomp taun mek amp kounteouráp arop man mér mo napantá ninik tokwae námpon.

Jisaso námoku éréképá yárák i konámp aropan tére nénkámp kar

Matyu 10:5-15; Luk 9:1-6

Aeria maok, am taun pwarará ankwap némpouk mwaek kounteouráp aropan Kwaromp kar farákáprá yárák. ⁷ Takria maok, mao éréképea yáraknám éntér-sámpramp arop fárákapan térenkria anánánkrá tirá kérép naeria, koropenkrá wumwi. Aea maok, am arop fákárean arop pourou mek woukournám kwatae-arop yéréperá kérép mwanap kárákáre nénk. ⁸⁻⁹ Aeria maok, am fárákapan sérrá, “Yumo tukupria te, máná ankank mént sámpea tukup kwapono: Pan, tá yam, tá mani ti-tukup kwapono. Tá waempyam anánkaopwe ti-tukup kwapono. Ankárankan mwar sámpea maok, su mwar yiriria, near yaopwaeran saráp tia paokop kip.” ✧ ¹⁰ Aeritea maok, mao am fárákapan sérrá, “Yumo tukupeaka ankwap némpouk napo, aropao yumwan warákárria nap mek érékép nánko te, am nap ankárank mek saráp yakáprá tukupea, wae am némp pwarará tukup mwanap ke fek maok, am nap pwarará tukup kipo. ¹¹ Táte ankwap némpouk aropao yumwan éréképea pokea nap mek kák moia, yiráp kar wa mo napo te, yumo ankár am némp pwarará tukupria, yiráp pukamp woup am fek poporokompia pwar * napo maok, am támao yénképrá, ‘Yumoku nap kwataeno.’ ” ✧ ¹² Aerá séria pwar nánko, am fárákap tukupea maok, arakrá sér, “Yumo kwatae ninik nap te ankár younkwe mwaek pwar kipo!” ¹³ Aerá séria maok, táte kwatae-arop yéréperá kérépria maok, touwenap aropamp pourouk wel kokorarrá fwapokwaprá kák. ✧

Heroto Jisasén arop ént mek nér i konámp Jon támao námpwe ninikimp kar

Matyu 14:1-12; Luk 9:7-9

¹⁴ Kápae kare apárok te Jisaso tére nánko, maomp e tokwae kari yak nánko, Heroto am kar wa. Aenánko maok, kounteouráp arop ankwap fárákapao arakrá sér, “Ént mek nér i konámp arop Jon te warko apár me meknám fárám námpon.

✧ **6:8-9:** Lu 10:1   * **6:11:** Matyu 10:14 fekamp kar fi fek nkeae.   ✧ **6:11:** Ap 13:51; 18:6   ✧ **6:13:** Je 5:14

Aenámpara, mao wae kárákáre yoro naenámp kárákáre tok-waerápono.”¹⁵ Tá ankwap fárákapao sérrá, “Mono! Táte Elaijanono.” Tá ankwap fárákapao sérrá, “Mao te wokwaekamp profet niampono.” ✧¹⁶ Mak rapo maok, king Heroto am kar wawiaka maok, arakrá sér, “Am te ono wokwaek séranko, yápare kor karámp-fárákapap arop ént mek nér i konámp Jon támao oukoumwan warko fárámp námpono.”

¹⁷⁻¹⁸ Manénkir te Heroto maomp nánae Filipomp yupu Herodias sámpánko, Jono Herotén sérrá, “Amo amokuráp nánaeramp yupu sámp nap am te pwi yak mo námpono!” Aeránko maok, Heroto arop fárákap tirá kérép nánko, tukupea Jonén sámpéa kalabus nap mek pap.¹⁹ Am yupu Herodias támao Jonén sámp-wouroump nae karámpao maok, mao tak naenámp pourou mono.²⁰ Am te apaeria námpanápe, Heroto wae mér, Jon te kwapwe kareria Kwaro nke námp fek yae-párak kare aropara, Heroto Jonén apáp námpono. Aeria maok, Herot Jonén taokeyakria maok, maomp kar wawia maok, kápaé kare ninik tokwae námpao maok, ‘Maomp kar wa nae kar’rá warákár konámpon.

²¹ Wakmwaek Herodiaso Jonén sámp-wouroump nanampria mwae oupourouk. Heroto námwan éntupwaro fárákapnám yae ninikrá fir nánapria maok, maomp Gavman taokeyakáp konap arop, tá ami taokeyakáp konap arop, tá Galili mekamp arop éréképá tankáp konap arop, makia am fárákapan wumwi.²² Aeanánko, mao tankáprá fépérapo maok, táte Herodiasomp yupu-táráp éнки mankea kaerá wouk nánko maok, am fárákapao man warákárria maok, kingo am yupu-táráp énkiran arakrá sér, “Amo am kwapwe kare kae nap te am fek apae sámp naeria nap onan sénapo te, fwap sánk nanampono.”²³ Aeria maok, Heroto man sérrá, “Ono te narekampráp amwan waeman kare kar sér rae: Amo te apae ankankan sámp naeria sénap te, ono amwan sánk nanampono. Amo onan, waráp apár fi taokeyak nap kuk fár-pwararea ankwapmwaek sápaeria nap kwamp te, onan sénapo sánk nanampono.”

²⁴ Aeránko maok, am yupu-tárápao ek youmpea éntupwarén turunkrá, “Ono te apae ankank ‘Sápaé’rá sénanampono?” Aeránko maok, éntupwaro sérrá, “Ae te amo sérrá, ‘Arop ént mek nér i konámp Jonomp me kor karámp fárákapea sápaé’rá sérampo.”²⁵ Aeránko maok, am yupu-táráp éнки warko tákarákarrá koupour koropea kingén sérrá, “Oukoumwan koupour kar amo arop ént mek nér i konámp Jonomp me kor plet mek papea sápaé.”²⁶ Aerá séránko maok, king te, mokop tak naeria yonkwae touwe námpao maok, warko am arop

fákárerént fépérrá tankria fou e séri tenámp kwamp, am yupu-tárápamp kar ták-pwar moimpon. ²⁷ Aeria maok, mao soldia ankwap sámp-kérépria sérrá, “Amo akwapea kalabus nap mek Jonomp yápare kor kar-fárákapea me kor sankoropae.” Mao akwapea Jonomp me kor karámp-fárákapea maok, ²⁸ plet mek papea sankoropá am yupu-táráp énkiran sánkánko maok, tá mao sámprá éntupwarén sánk. ²⁹ Aeapo maok, Jonomp éréképá yáarak i konámp aropao am kar wawia maok, koropea Jonomp yákáre sámpá tukupea péri me mek papapono.

Jisaso 5,000 aropan fir nénkámp kar

Matyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15

³⁰ Jisaso mént paokop i konap aropan tirá kérépánko, tuku-pap, wae paokopia arári koropea Jisasnámpok. Aeria maok, am térerá paokopiap kar, tá kar ponankor kourteouráp aropan farákápap man farákáprá sér. ☆ ³¹ Aeapo maok, kápae kare kourteouráp arop te Jisasnámpok tukupá koropá saráp yakápapo maok, mént paokop i konap fákáreao kor tankrá fir fár mwarap ke te yak mo. Aenapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Nomo te tukupea arop yak monap ke fek nomoku mwar anepérrá tankáp mwaro.” ³² Aea maok, bot sámpea arop yak monap apárok tukupea maok, am fárákapao saráp yakáp mwanámpan mpwe.

³³ Tak mwaria napo maok, kápae kare kourteouráp arop Jisasomp fárákapan nkeaka wuri nke. Aeapara maok, kápae kare taun mek mwaekamp arop ponankor Jisas akwap naenámp mek apár mwaek manénkir mekia tukup. ³⁴ Jisaso youmpea ént woupwi mekria kápae kare am kourteouráp aropan nke nánko maok, am fárákap te sipsipao taokeyak naenámp mo nánko, námoku yakáp nap niamp napo, yonkwae touwe námpono. Aeria maok, am ke feknámpia mao kápae kare kar yénkrá farákáp. ☆ ³⁵⁻³⁶ Aenánko, wakmwaek yámar pik naeria nánko maok, Jisaso éréképá yáarak i konámp arop fárákapao koropea Jisasén sérrá, “Mámá apár te arop yakáp mo napo, yámar porokor naereane. Amo mámá kourteouráp arop tirá kérép napo tukupea maok, am apár mwaek paokopria am némpoukamp námoku fár mwanap fir tianápono.” ³⁷ Aerapo maok, Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá sér, “Yumoku man fir nénkenke.” Aeránko maok, am fákáreao sérrá, “Waráp ninik te yinan ‘200 kina santukupea am fek pan tia am fárákapan nénkenk’ ria nape?” ³⁸ Aerapo maok, Jisaso sérrá, “Yiráp pan te apaekamp tankánrá tukupá nkenke.” Aeránko maok, nkeaka, “Yino te pan éntik, tá éntékam anánkaopwe mwar tank námpono.”

39 Aerapo maok, am fárákapan sérrá, “Yumo sénapo, kourteouráp arop apár pwae kwapwe fek mapek ankwap fárákapan ankwap fek, ankwap fárákapan ankwap fekrá tankápanápono.” 40 Aeránko maok, am fárákapan apárok néntépría maok, ankwap fi tankápan 100 arop, ankwap fi tankápan 50 arop, takrá tankáprá tukupea pwar. 41 Aeapo, Jisaso pan éntik sámpea maok, éntékam anánkaopwe sámpea sampeyakra nárek yámar mek tokoreyakra ‘Aesio’rá séria maok, pan fékéria námoku éréképa yarak i konámp aropan kourteouráp aropan nénkanáponoria maomp yaek nénk. Tá éntékam anánkaopwean kor taknámp tokopea nénk. 42 Nénkea napo maok, fépéria wae pwi. 43 Aenánko maok, pan ntia éntékam ankwapmwaek tankánko tia éntér-sámpramp basket mek kák. 44 Am pan fépériap te poumou mwar kouroump nap te 5,000. ✧

Jisaso ént yumunturik akwapámp kar

Matyu 14:22-23; Jon 6:16-21

45 Jisaso námoku éréképa yarak i konámp arop fákárean sérrá, ‘Yumonkir ént aokore nkwanwaek fik kourpour bot mekia Betsaida mek tukupenk’ ria manénkir tirá kérép. Námoku te kourteouráp arop tirá kérép naeria yak. 46 Takia maok, am kourteouráp arop tirá kérépea pwatea maok, mao námoku faonkwek pokeaka Kwarén kar toropwap. ✧ 47 Kirikip naerianánko, bot ént aokore mek kuk yakánko maok, Jisaso námoku nápar ént woupwi fik yak. 48 Aeriaka nke nánko maok, bot me kor mwae kamp ouwi koropria bot panánkar nánko kárakáre fek ént pirékarrá tukup. Pirékarrá tukup napo, wae wakor worae nánko maok, Jisaso ént aokore yumunturi-aok akwapá párákaprá, am fárákapan kámá-pwarará akwap naeria. 49 Aenámpan maok, mao éréképa yarak i konámp arop fákáre Jisaso ént yumunturiaok korop námp nkea am fárákapan te ént aropao námpwe. Aeria maok, am fárákapan apápría apánki tikia wae. ✧ 50 Ponankor man nkeaka apápa waeapo maok, Jisaso kourpour am fárákapan arakrá sér, “Máte ono nae. Yumo kárakáre fek yakápenke. Apápi kwapono.” 51 Aeria maok, mao bot mek pokrá am fárákapanént bot mek tank nánko maok, ouwi wae pwar. Aenánko maok, am fárákapan kokorokoria ninik tokwae. 52 Am te apae riteanápe, Jisaso arop fákáreran pan nénkámp te, am fi kor fwapi mér mwanap pourou mo, oukoumwan épérépi yakápano. ✧

Jisaso Genesaret mekamp touwenap arop fwapokwaprá kákámp kar

Matyu 14:34-36

⁵³ Jisas ntia am fákáre ént aokore tápampá tukupea nkwaemwaek fimwaek Genesaret apár mek tukupeaka woupwi mek bot tokoropá pwar. ⁵⁴ Am fárákap bot wae pwarará tukup napo maok, táte arop fákáreráo wae Jisasén koupour wuri nke. ⁵⁵ Aeria maok, am arop fákáreráo am mwaekamp ponankor némpouk mwaek paokoprá am arop fákárerán 'Jisas koropán'rá sérarapo maok, am arop fákáre wae wawia maok, touwenap arop tirá sunkwiar mek kákrá koupoumpea maok, maonámpok ti-tukup. ⁵⁶ Tukupea maonámpokapo maok, tá némp-némp ponankor, taun mekamp arop ponankor Jisaso am mekmwaek yarak. Aenánko maok, touwenap arop ti-koroprá apárok kákria maok, Jisasén tae fek sérrá, "Amo yinan takenkria napo, touwenap aropao waráp waempyam fu fek saráp yae sámpea maok, am fárákapamp touwe warko fwap mwanapono." Tá ponankor kounteouráp arop takria maomp pourou wae fwap napon. ✧

7

Kwaromp loao tékénouamp karan kámákár akwapnámp kar

¹ Farisi fákáre te lo yénkrá farákáp konap arop fárákapént tapokwapea Jerusalem meknámp Jisasén nke mwaria korop. ² Aeaka nkeapo maok, Jisaso éréképá yarak i konámp arop fákáreráo Farisi fákárerámp loak yárar konapnámp yae yárar moi yakáprá fépér. ³ (Am te Farisi ntiaka Juda fi ponankor te náráp wokwaekamp appeyaenápo i konap ninikaokria ént mek yae yarária saráp fári konapono. Moia nap te, fár mono. ⁴ Maket mek tukupea koropnap ke fek kor oukoumwan éntup moria te, fár mo i konapono. Náráp wokwaekamp appeyaenápo i konapaokria ankwap ankank, kap, sospen, tá dis, tá fári konap kákánaran kor yárar i konapono.) ⁵ Aeria maok, Farisi fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop makia am fárákapao Jisasén turunkrá, "Apaeritea amo éréképá yarak i konap arop fákáre te nomp tékénouamp loak tukup mo napon? Am fárákapamp yae yárar moriaka mént fánapo, Kwaro nke námp fek oum námp tane." ⁶ Aerapo Jisaso am fárákapan sérrá, "Profet Aisaia kumwimp te, yumo kwekár mwanap arop, yumo mwanapan kare kar séri tenámpon. Mao Kwaro sénámp karan arakrá kumwi námpono: 'Am fi arop te kar mwar onomp e sakap naponno. Aeno maomp ninik te onan te mwar paneki yakáp naponno.

⁷ Am fi te aropamp lo kar táman farákáprá paokopria maok, "Máte Kwaromp karon?"rá sénapono.

Aenapara maok, onan lotu nap te, kwaporok táman lotu napon.’” ✧

⁸ Aerá séria maok, Jisaso am fek warko sérrá, “Yumo te Kwaromp lo wae pwararea aropamp ninikan saráp sámpea kárákáre napono.”

⁹ Aeria maok, am fárákapan sérrá, “Yumo te mér kare aropao námp rape? Yumo te Kwaromp lo kwe-pwarará yiráp tékénouamp loaok saráp tukup napon. ¹⁰ Moseso wok-waek sérrá, ‘Amo te ankár warko éntupwar naropwaromp yae ankore mek yakria, maomp karwaokampo. Aeno arop naropwarén wouroump, tá éntupwarén kor wouroump, maknámpe te, mao ankár sumpwi naenámpono.’ ✧ ¹¹ Aerá sérimpan maok, nopok yumo arop ankwapan arakrá sér i konapono: ‘Amo éntupwar naropwarén sánk nanapan maok, am anánkwapan sérrá, “Mámá mani te Kwarén sánk nanamp”rá séria páte nap kwamp te, ¹² éntupwar naropwarén yaewour nanap loan wampweno’rá sér i konapono. ¹³ Takria maok, yumo te yiráp wokwaekamp tékénouamp loaokria, Kwaromp kar anámpá pap napon. Tá yumo ankwap nkwakwe make kápae kare ninikaok takrá paokop i konapono.”

Ankank aropamp ninik mek oumi pap konámp kar Matyu 15:10-20

¹⁴ Jisaso kounteouráp aropan warko koropenkrá wumwiria am fárákapan arakrá sér, “Yumo ponankor onomp kar má wawia ninik kipo. ¹⁵ Ekamp firan sámpea fánap te, am támao te am aropan oumi pap mono. Aeno aropamp ninik meknámpe ek korop námp, am támao maok am aropan oumi pap námpon. ✧ ¹⁶ (Arop woupwiráp te mámá kar má wa kipo!”

¹⁷ Jisas aerá séri pwarará am kounteouráp arop pwarará nap mek yoump. Námoku éréképá yarak i konámp arop fákáreráo am wounáp kar fi am turunk. ¹⁸ Aeapo maok, mao am fárákapan arakrá sér, “Yumo kuri ninik yak mo nie? Kápae kare ankank ek yak námpao arop yare mek pik námp te, Kwaro nke námp fek am aropan oumi pap mo i konámp te, yumo am te mér mo nie? ¹⁹ Am te apae riteanápe, am ankank te aropamp ninik mek pik mono. Am te yare mek pikianánko tukwi konapono.” (Am ankank Jisaso sénámpe te fári konap ankank ponankor te Kwaro nke námp fek yiki kukur kwapwe námpan séri námpon.) ²⁰ Aeritea maok, mao arakrá sér, “Aropamp ninik mek yak námpao ek korop námp te, am támao man oumi pap námpon. ²¹ Am ninik mek yak námpao érik korop konámp ankank te ará: Kwatae mwaek ninik i konap ninik, kokopor i konap ninik, oukun i konap ninik, arop

tirá wour i konap ninik, yupuráp aropao kokopor i konap ninik, ²² kikiank i konap ninik, nkwakwe make kwatae ninik, yankar i konap ninik, yupu faperá kwekár i konap ninik, kokwarok i konap ninik, arop wouroumprá sér i konap, ‘Ono nkwak i mak i konamp’rá sér i konap ninik, fwapia ninik mo épépérép i konap ninik. ²³ Mámá ninik kwatae má ponankor arop ninik mek yakea ek korop námp te, támao Kwaro nke námp fek am aropan oumi pap námpo.” ✧

*Ankwap fi Fonisia mekamp yupuaoi mp kar
Matyu 15:21-28*

²⁴ Jisas apár Galili meknámp akwapea Tair taun ntia Saidon wonae fik maok, arop ankáránkamp nap mek youmpea maok, arop námwan nkeantánoria kánánkámp am mek tank naeria. Aenámpan mao mek tank naenámp pourou mono. ²⁵⁻²⁶ Ankwap fi kantri Siria mekamp Fonisia fi mekamp yupu ankáránk Jisas koropá tank námp wa. Maomp yuputáráp ankáránk maomp pourouk kwatae-arop woukoupá yak nánko maok, koupour koropea Jisasomp wonae fik kwaráp torokompria Jisasén námwan aropomp naenámp kar fek sérrá, “Amo onomp tárápamp pouroukamp kwatae-arop yak námp yérépe napo worokor akwapano.” ✧ ²⁷ Aeránko maok, Jisaso Juda firan ninikrá wounáp kar arakrá sérrá, “Nomo ankár manénkir te tárápuan fir nénk mwanámpon. Takria nomo tárápuamp fir sámpea asan * nénk mwareano.”

²⁸ Aeránko maok, yupurao man kar pwarokwaprá arakrá sér, “Tokwae Kar e! Tá karean maok, as kákánar ankore mek yakria tárápamp yaekamp fir kánanke párapok pikrínk nánko, tirá fári konámpon.”

²⁹ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Ae te amo takrá sénapara, amo warko arákarrá akwapae. Waráp tárápamp pouroukamp kwatae-arop te wae worokor pik tenámpono.” ³⁰ Aeránko maok, am yupu arákarrá akwapea námokuráp nap mek nke nánko maok, kwatae-arop worokor pik tenánko maok, yupu-tárápao népek kwapwe kare amp. ✧

Woupwi ntia top kor kéri yaknámp aropamp kar

³¹ Jisas taun Tair mekmwaeknámp taun Saidon mekmwaeknámp akwapea maok, am feknámp Dekapolis † mekmwaekia maok, warko ént aokore Galili mek akwap. ³² Jisas ént aokore Galili fik akwapeaka am fekánko maok, tá arop ankáránk woupwi kérrá, tá sérékam kárákapeyak nánko, kar fwapia sér mo i konámp. Man warámp-sankoropnap aropao

✧ 7:23: Ro 1:29-31; Ga 5:19-21 ✧ 7:25-26: Mk 9:17-19 * 7:27: Matyu 15:24
fekamp kar fi fek nkeae. ✧ 7:30: Jo 4:50-51 † 7:31: ‘Dekapolis’ te Grik kar
fek ‘Fére-sámpramp taun’rá sénámpon.

Jisasén námwan aropomp naenámp kar fek sérrá, “Amo am aropamp pourouk yae papae!” ☆ ³³ Aerá sérapo maok, Jiaso am arop warámpea koumteouráp arop am fek párapop tará maok, námoku mwar arop warámpea akwap. Táte Jiaso am aropamp woupwi mek yae kurépi fek noropea maok, tá yae kurépi fek atop féki papea sérékam fek pap. ³⁴ Aetea maok, táte yámar mek tokoreyakra, yonkwae touweria maok, néker ak-sirarrá námokuráp kar fek arakrá sér, “Efata!” Am takrá sénámp kar fi te ‘Amo kikir akwapae!’rá sénámpon. ³⁵ Aenángo maok, am aropamp woupwi koupour kar kikir akwapea maok, sérékamao kuri kárakap yakámp te wae fwapánko maok, am aropao kor kar yae-párak kare sér. ³⁶ Aenko maok, Jiaso am fárákapan, mámá aropan koropnámpan ankank máte ankwapan séri kwaponoria taokarrá pwará námpan maok, am fárákap te maomp kar wa mono. Ankár kárakáreria am kar fárakápapono. ³⁷ Aenapo, koumteouráp arop am kar wawia kokorokoria maok, arakrá sér, “Kápae kare ankank mao tére námpan te ankár yae-párak námpono. Mao nángo, woupwi kérap arop oukoumwan te kar wa, tá top kor kéri yaknámpan arop warko kar fwapanae sérar napono!”

8

Jiaso 4,000 aropan fir nénkámpan kar

¹ Wakmwaek am ke fek táman kápae kare koumteouráp arop ou tokwae warko koropea koupoukour. Aeapo maok, fár mwarap fir wae pwar nángo, Jiaso námoku éréképá yarak i konámpan aropan wumwi nángo maok, korop napo am fárákapan arakrá sér, ² “Ono mámá arop fárákapan onont yinink yae yakápia napo, fir wae mo nángo, aropomp nampono. ³ Táte mao yae-porokwe yakápia napo, ono warko námokuráp némpouk tirá kérép te mono. Am te apaeriaka ankwap fárákapan kor panek tukup mwanapara, tukupria mwaeakopoporokweria némpouk tankáp mwanape.” ⁴ Aeránko maok, mao éréképá yarak i konámpan arop fákárerao nopok man arakrá sér, “Mapek arop mo námpan te, pan te maokamp sámpea am koumteouráp aropan nénk nángo, pwi naenámp?” ⁵ Aerapo Jiaso am fárákapan turunkrá, “Ae te yiráp pan te apaekamp tank námpano?” Aeránko maok, am fárákapan sérrá, “Fákánek tank námpano.”

⁶ Aerá sérapo maok, mao koumteouráp aropan sérrá, “Yumo apárok tankápenke.” Aeritea maok, mao am pan fákánek sámpea, Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, fékériaka námoku éréképá yarak i konámpan arop fákáreran nénk nángo, mao am tia koumteouráp aropan nénk. ⁷ Aetea maok, éntékam kánanke

táráp ankákárank tankáp nánko, am táman kor Jisaso Kwarén 'Aesio'rá séria maok, námoku éréképá yarak i konámp arop fákáre táman sérrá, "Máman kor taknámp nénkenke." ⁸ Aeránko maok, am fákáreran fir nénkapo maok, fépéria wae pwiapo maok, fir ankwapmwaek tankáp nánko, Jisasomp arop fákáre am ponankor popokiaka fákánek basket mek kák napo, top koupour yak. ⁹ Am koumteouráp arop te 4,000 niamp arakeno. Takia Jisaso am fárákapan tirá kérépá pwarará maok, ¹⁰ mao náráp éréképá yarak i konámp arop fárákapént koupour kar bot mek kounkouria maok, distrik Dalmanuta mek tukup. ✧

*Jisasén 'Kárákáre yénképae'rá sériap kar
Matyu 16:1-4*

¹¹ Aenapo maok, Farisi fákáre koropea Jisasént kar yorowarria maok, am fárákapao "Mao ankár Kwaromp térean tére námponoria yénképnámp kárákáre yoro nánko, nke mwaro." Am fárákap takrá sénap te, man mokopon nke mwar ritea naponon. ✧ ¹² Tak napo maok, Jisaso am fárákapamp ninikan kokwaeria tékén nékér ak-sirarrá maok, sérrá, "Mámá ke fekamp koumteouráp arop te apaeria kárákáre nke mwarria wumwi napon? Ono te yumwan waeman kare kar sér rae: Ono am fárákapan te kárákáre yénkép mo kareno!" ¹³ Aerá séria maok, am fárákapan pwarará náráp arop fákárerént warko bot mek korokwaprá ént aokore nkwanwaek fimwaek tukup.

Farisi fákáre ntia Herotomp yisan wounápnámp kar

¹⁴ Jisas éréképá yarak i konámp arop fárákap te pan sámp mwarap te ník mo pwarará, yaenémpi bot mek tankáp napo, pan ankáránkamp mwar bot mek tank. ¹⁵ Aenapo maok, am fárákapan kar kárákáre fek arakrá sér, "Yumo fwapia mér kipo. Yumo te Farisi fákáre ntia Herotomp yis fwapia ninik kipo." ¹⁶ Aeránko maok, am fárákap námoku támao "Am takrá sénámp te, apaeritea námpanápe, nomo pan mo námpantá námpon." ¹⁷ Aerapo maok, Jisas wae maomp ninik méria am fárákapan sérrá, "Apaeritea yumoku kok 'Pan moian'rá sérar rape? Ae te yumo oukoumwan ninik mo rape? Ae te yiráp kae mek te fákárámp mo nie? ¹⁸ Yumo waeman yi-ráp te, mokopia ankank nke mo napon? Yumo waeman woupwiráp te, mokopia kar wa mo napon? Yumo onoi namp wae ník mo pwar nap nie? ¹⁹ Ae te ono arop ou 5,000 aropampor pan éntik fékéria nanko te, yumo te am pan ankwapmwaek tank námp te apaekamp basket mek kák naponon?" Aeránko maok, am fárákapao sérrá, "Éntér-sámpramp basket mek kák námpon."

20 “Táte ono 4,000 arop ouampor pan fákáne k fékéria nanko te, yumo am pan ankwapmwaek tank námp te, yumo apaekamp basket mek kák napono?” Aeránko maok, am fárákapao sérrá, “Fákáne k basket mek kák námpono.” 21 Aerapo maok, mao am fárákan sérrá, “Tak napara, ankank tank mo nánko te, ono fwap sánk nanamp te yumo mér mori kwapon?”

Betsaida mek arop yi fwapi papámp kar

22 Jisas mao tukupea Betsaida mek napo, arop ankwap fákárerao yi wurumpi yaknámp arop warámp-sankoropea Jisasén námwan aropomp naenámp kar fek sérrá, “Amo máma aropamp pourouk yae papae.” 23 Aerapo, Jisas am yi wurumpi yaknámp aropamp yaek sámpea némp yarápae fek warámpá akwapeaka, yae kurépi fek atop fékia maomp yi mek papria maok, man turunkrá, “Amo te ankank nke rape mo nie?” 24 Aeránko maok, am aropao énoukoupia maok sérrá, “Ono arop ankwap fárákap wae nke namp te, yao niamp paokop napono.” 25 Aeránko maok, Jisas warko maomp yi mek ankwap por yae pap. Aenko maok, am arop yi tae fek firékarea nke nánko maok, táte kápae kare ankank wae érik karaok yakáp. 26 Aenko maok, Jisas am aropan námokuráp nap mek sámp-kérépria sérrá, “Amo te warko némpouk mwaek akwapea am kar sérari kwapono.”

Pita Jisasén te ‘Amo Krai’s’rá sénámp kar

Matyu 16:13-20; Luk 9:18-20

27 Jisas námoku éréképá yarak i konámp arop éréképea maok, taun Sisaria Filipai wonae fikamp némp-némp kánanke mek tukupea mwaeakria maok, am fárákan arakrá turunk, “Am koumteouráp arop te onan te waweanrá sénapono?” 28 Aeránko maok, am fákárerao man sérrá, “Ankwap fárákapao sérrá, ‘Máte arop ént mek nér i konámp Jon’rá sér i konapon. Tá ankwap fákárerao ‘Elaija’rá sér i konapon. Tá ankwap fákárerao sérrá, ‘Profet ankwapon’rá sér i konapono.’” 29 Aerá sérapo maok, táte Jisaso man turunkrá, “Ae te yumoku kare te onan te wará sér i konapon?” Aeránko maok, Pita maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo te Kraisono.” * ✧ 30 Aeránko maok, mao sérrá, “Ae te arop ankwap wa nap fek yumo am kar takrá séri kwapono.”

Jisaso ‘Sumpwia warko fárámp nanamp’rá sénámp kar

Matyu 16:21-28; Luk 9:21-27; Jon 12:23-26

31 Aeria maok, am fek arakrá sér, “Aropamp Táráp te ankár touwe tokwae sámp naenámp. Tak naenámp te, Juda fi taokeyakáp i konap arop, tá pris fákáre, tá lo

* 8:29: ‘Krais’rá sénap e fi te “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 kware 68 fek nkeae.

✧ 8:29: Jo 6:69

yénkrá farákáp konap arop am fákáre támao man younkwe sirarrá man sámp-wouroump mwanapon. Takia napo, yininki yakea warko fárámp naenámpon.”³² Mao am kar érik am fárákapan farákápánko maok, tá Pita Jisasén warámpea youmpea ankwap fek yakrá man ‘Taki kwapono’rá yopor.³³ Aeránko maok, Jisaso warko arákarrá námoku éréképá yárák i konámp fákáreran énounkoupia maok, tá Pitan arakrá yopor, “Satan, seae! Onan taokor kwapono. Amo te Kwaromp ninikaok mono, aropamp ninikaokria sénapono.”

³⁴ Jisaso koumteouráp arop ntia námoku éréképá yárák i konámp aropan ‘Yumo koropenk’rá wumwia maok, am fárákapan sérrá, “Arop ankáránkamp onomp wakmwaek korop naenámp kwamp te, mao námokuráp ninikan wampwe pwarareaka, mao te ono nampnámpank maknámpank touwe sámpea, onoinampaok korop kun.³⁵ Arop námokuráp ninik fek yárák námpank te, mao te sumpwi naeria námpank. Aeno arop onan ninikria, onomp Kwapwe Kare Kar ponankor sámpea farákáp námpank te, arop am fek man sámp-wouroump nap te, mao fwap yiki yak sámpank naenámpon.”³⁶ Aeno arop ankáránkao apárokamp ankankan ninik tokwaeria térerá yárákianámpank te, sumpwi nánko te, am ankank ponankor támao man mokopi-aka yaewour naenámpon?³⁷ Ae te am arop te apae arean fek yamokwapea warko yiki yak sámpank naenámpon?³⁸ Aeno arop ankwap Kwarén younkwe sánkea kwatae ninik fek paokopnap arop ou mek yakria, ‘Ono Jisasomp’rá séria, onomp kar farákáp naenámp pwarápaeanámpank te, tá nánkár wakmwaek kor, Aropamp Táráp maomp yiki kor enselént, tá Naropwaromp wae tokwae ménték námpank fek te, am aropan kor ‘Ono amwan mér moi namp’rá sénaenámpon.” ☆

9

¹ Jisaso sérrá, “Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Yumo máma yakápnap arop ankwap fárákapan te, oukoumwan sumpwi mo, yakápria, Kwaromp firáp taokeyak naenámp, maomp kárákárerént korop nánko, nke mwarea napon.”

*Jisasomp pourouk wae pouri yakánko nkeap kar
Matyu 17:1-13; Luk 9:28-36*

² Takia tokwampok yae akwap tenánko, wakmwaek Jisaso Pita, Jems, Jon man éréképea, mao saráp pokea faonkwe wi fek narek karaok poká yakápria maok, Jisasomp pourou te am yininkaopweao tokore yakápapo, ankwap pourou arákár.
☆ ³ Aeria maok, maomp waempyam ankank te wupwi pouri akwap nánko maok, apárokamp arop waempyam take pourouráp wupwi kukarrá pap mo i konaponon.⁴ Aenko

maok, wokwaek kar yakep arop yawor Elaija ntiaka Moses *
 kwaporok am fek Jisasént fokopeyakepo maok, am fárakapao
 nkeapo maok, am arop yaworao Jisasént kar sérrá yak. ⁵ Tá
 Pita am táman nkea maok, Jisasén arakrá sér, “Tisa, nomo
 te mapek yakáp mwanámp te kwapwe kareno. Aenámpara,
 yino mapek sákae yininkaopwe tiria maok, ankwap waráp
 por, ankwap Mosesomp, ankwap Elaijampor.” ⁶ Am
 fárakap apáp tirinkria maok, Pita am sénaenámp kar mér
 moria sérimpon. ⁷ Aerá séránko maok, am fárakapamp pourouk
 kouwwe oupouroupánko maok, am kouwwe meknámp arop
 kar arakrá sér, “Támáte onomp tárápono. Ono man warákár
 nampono. Yumo ankár maomp kar wa kipo.” ☆ ⁸ Aeránko
 maok, koupour énoukoup napo maok, arop ankwap yak mo.
 Jisas ankárank mwar am fárakapént yakánko nke.

⁹ Takia am faonkwek wae pwarará pikapo maok, am
 yininkaopwe-ran toropwapria fou e sérrá, “Yumo nkenap
 ankank máma te arop sérari kwapon. Námkár Aropamp Táráp
 apár me meknámp warko fárámpeanáko, am kar wakmwaek
 fwap farákáp mwanapon.” ¹⁰ Aeránko maok, am fárakapao
 námoku am kar wawia niki-samp paokopria maok, “Máma
 kar ‘Apár me meknámp warko fárámp’rá sénámp te apae
 ankankono?” ¹¹ Aeria maok, man turunk, “Ae te apaeritea
 lo mér i konap aropao sérrá, ‘Elaijamékir warko korop nánko,
 Kraisa wakmwaek korop naenámp’rá sénapon?” ¹² Aerá
 sérapo maok, tá Jisaso am fárakapan arakrá sér, “Táte kare,
 Elaija manénkir koropeaka ankank ponankor fwapokwap
 naenámp. Aeno ankwap kar Kwaromp Buk fek yaknámp
 arakrá sénámp: ‘Aropamp Táráp mao touwe tokwae sámp,
 tá arop fárakap maomp kar ták-sir mwanap’rá sérimp te
 mokopono? ☆ ¹³ Aeno ono yumwan sénámp te Elaija wae
 korop námpon. Aenáko maok, aropao námokuráp ninikaok
 tukupriaka man nkwakwe make sokoro napono. Am te wae
 Kwaromp Buk fek sénámp niamp napon.”

*Jisaso kwatae-arop woukoupeyaknámp táráp fwapi papámp
 kar*

Matyu 17:14-21; Luk 9:37-43

¹⁴ Am fárakapao ékiaka nkeapo maok, kápae kare
 kouwteouráp arop néntépa waeapo maok, Jisaso éréképá
 yarak i konámp arop fárakap yakáp napo, lo yénkrá
 farákáp konap arop fárakap mént kar yorowar. ¹⁵ Am
 kouwteouráp arop ponankor nkeapo, Jisaso korop nánko
 maok, kokorokoria maonámpok foporakorrá tukupea,
 fwaprá kar korop naponoria warákarea warámp. ¹⁶ Aerapo

* **9:4:** ‘Elaija ntiaka Moses’: Matyu 17:3 fekamp kar fi fek nkeae. ☆ **9:7:** Mt 3:17; 2 Pi 1:16-18 ☆ **9:12:** Ais 53:3; Mal 4:5

maok, mao námoku éréképá yárok i konámp arop fákáreran sérrá, “Yumo am fárákapént kar yorowar nap te apaerani napon?” ¹⁷ Aeránko maok, am koumteouráp arop ou mekamp arop ankárankao kar pwarokwaprá sérrá, “Tisa, onomp poumou-táráp ankárankan top kor kéri yaknámp kwatae-arop woukoupeyak námp amonapok warámp-sankorop nampono. ¹⁸ Ankár maomp pourouk woukoupeyará kárakáreria maok, man apárok sámp-yankop nánko, maomp táp meknámp aroponk koropánkria yu kákánákia maok, tá pourou tae pári yak konámpono. Aenámpantá, ono amo éréképá yárok i konap arop fárákan turunkrá, ‘Yumo te onomp tárápamp pouroukamp kwatae-aropan yérépenk’ ria sénanko, am fárákap te yérépe mwanap pourou mono.”

¹⁹ Jisaso am kar wawia maok, ponankor koumteouráp aropan sérrá, “Yumo te Kwarén mér monap arop fino. Ono apaekampor yumont yak nanko, yumo onan wanonorá wuri nkea mér mwanapon? Yumwan apaekampor yiráp kápae sámprá yumwan yaewour saráp nanampon?” Aerá séri pwarará maok, naropwarén sérrá, “Waráp táráp mampok warámp-sankoropae.” ²⁰ Aeránko maok, am fárákapao am táráp maonámpok warámp-sankorop napo maok, am kwatae-arop Jisasén nkea maok, am tárápan sámpá fopwaokánko, am táráp te kour me woukoupea maok, apárok sikiripea arokwapria maok, táp meknámp aroponk korop.

²¹ Aenko maok, Jisaso naropwarén turunkrá, “Mokope ke fek am yak námpon?” Makrá séránko maok, naropwaro sérrá, “Wokwaek ankár épér morok kánanke fekampao yak námpon.

²² Kápae kare por am kwatae-aropao am tárápan sumpwi pap nae yonkwaerá, maomp pourouk woukoupeyak nánko, mao yaomwi mek pik, tá ént mek pik konámpon. Aeno amo fwap tak nae rap kwamp te, yinan aropompria yaewourampo.”

²³ Aeránko maok, Jisaso sérrá, “Amoku támao Kwarén méria te, amo fwap kápae kare ankank tére nanapon.” ✧ ²⁴ Aeránko

maok, naropwaro sérrá, “Ono te wae amo tak nanaprá mér nampao maok, onomp mér fae tákárenono. Amo onan yae-wourae.” ✧ ²⁵ Jisaso nke nánko, am koumteouráp arop wonae fik foporakorrá korop. Aenapo, mao am tárápamp pourouk woukoupeyaknámp kwatae-arop táman arakrá yopor, “Amo

top kor kéri, woupwi kériramp kwatae-arop e! Amo am tárápamp pourouk pwarará ankár worokor pikae! Warko maomp pourou mek akwap kwaponno.” ²⁶ Aeránko maok,

am kwatae-arop apánka waeria maok, am tárápan sámpea fopwaokria maok, wae sumpwi yak námp niampi yak. Aenko maok, arop kápae kare nkea sérrá, “Mao te wae sumpwi

yakáne!”²⁷ Aerapo maok, Jisaso man yaek sámpea kakapánko maok, mao fárámpeyak.

²⁸ Takia maok, Jisaso nap mek youmpánko maok, námoku éréképá yárák i konámp arop námoku mwar mént yakápia man turunk, “Ae te apaeritea yino am kwatae-arop yérépe mwanámp pourou mo námpon?”²⁹ Aerapo maok, mao am fárákapan sérrá, “Kwarén sénap fek saráp, kwatae-arop yérépe mwanapon. Ankwap mwae kup yak mono.”

Jisaso ‘Sumpwia fárámp nanamp’rá ankwap por sénámp kar Matyu 17:22-23; Luk 9:44-45

³⁰⁻³¹ Jisas ntia mao éréképá yárák i konámp arop fárákapan am némp pwarará tukupea distrik Galili mek amore mek, arop námo yak namp mérantánoria kánánkámp am mek yak. Am te apae riteanápe náráp éréképá yárák i konámp aropan saráp kar yénkrá farákápan naeria. Aeria maok, am fárákapan sérrá, “Nánkár Aropamp Tárápan arop fárákapan yaek pap napo, faropea sumpwi páte napo, yinínki yakeaka warko fárámp naenámpono.”^{*} ³² Aeránko maok, am fárákapan am kar fi fwapia mér moap kwamp, apápria man turunk mono.^{*}

‘Wa nareki yak námpono’rá turunknap kar Matyu 18:1-5; Luk 9:46-48

³³⁻³⁴ Takia pwarará, Jisas mao taun Kaperneam mek tukupria, mwaeao maok éréképá yárák i konámp arop fárákapan námo ou mek arop éréképá yak naenámp arop tokwae te wanonorá kánánkámp sérarrá turunkuprá tukup. Takrá tukupea Kaperneam mekria am fárákapan yinkea nap mek napo maok, Jisaso man turunkrá, “Yumo mwaeao sérarinap kar te apaeran sérari napon?” Aeránko pwarápaeria maok, maomp kar pwarokwaprá sér mo.³⁵ Aeapo maok, tankria am éntér-sámpramp aropan koropenkria sérrá, “Arop ankwap yépe kor yoroia meki akwap naeria námp kwamp te, mao ankár wakmwae kar yakria, ponankor aropan yaewour naenámp tére arop yak naenámpono.”^{*} ³⁶ Aeritea maok, Jisaso épér morok táráp kánanke warámpea kuk papria yae yukup mek yiríp fákeyakrá am fárákapan sérrá,³⁷ “Arop onan ninikia mámake pourouráp táráp kánankeran warákária warámp námp te, onan kor warákária warámp námpon. Tá arop onan warákária warámp námp te, mao te onan saráp mono. Onan sámp-kérép nánko ék namp, onomp Naropwarén kor warákária warámp námpon.”^{*}

^{*} 9:30-31: Mk 8:31   ^{*} 9:32: Lu 18:34   ^{*} 9:35: Mk 10:43-44; Lu 22:24   ^{*} 9:37: Jo 13:20

‘Arop nomwan yopor mo námp te, nomp nouroupono’rá sénámp kar

Luk 9:49-50

³⁸ Tá Jono Jisasén arakrá sér, “Tisa, yino nke nánko, arop ankárankao waráp e sériaka kwatae-arop yéréperá kérép námpao, mao te nomonámpaok yáarak mo námpantá, yino man takrá tére kwaponorá taokor námpono.” ✧ ³⁹ Aerá séránko maok, Jiaso man sérrá, “Yumo te man taokor kwapono. Arop ankárankao onomp e sériaka kárakáre yoroia te, mao te koupour onan kwatae kar sér mono. ⁴⁰ Tá arop nomwan yopor mo námp te, nomp nouroupono. ✧ ⁴¹ Aeno arop ankárankao yumwan nkea, ono te Kraisomp arop fákáre yae-wour naerá ninikia, yumwan kap mek ént yínk-sánk námp te, ono yumwan waeman kare kar sénampon: Mao nopok ankank kwapwe sámp naenámp te kwaporok pwar naenámp pourou mono.”

Arop ankwapamp ninik kwataerao arop ninik épérépi pap konámp kar

Matyu 18:6-9; Luk 17:1-2

⁴² Jiaso warko arakrá sér, “Táte am arop épér morok táráp make niampao onan mér nánko, maomp ninik épérépi pap nánko, mao onan younkwek pwar námp te, am arop te manénkir yápare kor fek yumwi tokoroepa solwara mek sitenapo, mao tak moan mpupo. ⁴³ Aeno waráp yaerao amwan kwatae ninik mwaek sámpá akwap nánko te, amo am yae ankwap mwaekamp karámp-tákapea sirampo. Aeriaka maok, amo yae-párak yiki yak sámp nanapon. Takria amo yae énénkér sámpá yakria, amo torokwar mo i konámp yaomwi mek pik nanape. ⁴⁴ (Am némp te sáráp kánanke arop pourou mek fánámp te sumpwi mo, tá pourou wouroukournámp yaomwirao kor torokwar mo i konámpon.) ⁴⁵ Aeno waráp pu korao amwan kwatae ninik mwaek sámpá akwap nánko te, amo am pu kor karámp-tákapea sirampo. Aeria maok, am pu ankárank fek saráp yiki yak sámp nanapon. Tá amo pu énénkér sámpá yak napo te, amwan yaomwi mek sir mwanape. ⁴⁶ (Am némp te sáráp arop pourou mek fánámp te, sumpwi mo i konámpon. Tá pourou wouroukournámp yaomwirao kor torokwar mo i konámpon.) ⁴⁷ Tá waráp yirao amwan kwatae ninik mwaek sámpá akwap nánko te, amo ankár wurukupea sirampo. Aeria amo ankárank mwaek yi fek saráp yakria maok, Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek yoump nanapon. Tá amo yi anánkaopwe sámpá yak napo te amwan yaomwi mek sir mwanape. ⁴⁸ Am némp te sáráp arop

pourou mek fánámp te, sumpwi mo i konámpon. Tá pourou wouroukournámp yaomwiraokor torokwar mo i konámpon.

⁴⁹ Oukwe ofa mek yirir i konap te ofa yiki kukur naenámpria ni konapon. Tá taknámp, yaomwiraokor aropamp ninik mek kamp kwatae ninikan kor wourékimpria ninik yiki kukarrá kák naenámpnon. ⁵⁰ Oukwe te yae-párák kare ankankono. Aeno maomp nape konámp akwapá moyak nánko te, yumo fwap mokopia napo, am oukwe warko nape naenámpnono? Táte taknámp oukwe nape niamp yiráp ninik mek yak nánko maok, yumo fwap yiráp ankwapnápént yonkwae porokwe kwapw-erá tankápria warákár mwanaponno.” ✧

10

Jisaso yupu pwar konap ninikan sénámp kar

¹ Jisaso distrik Galili meknámp distrik Judia mek koro-pea ént Jordan mek nkwanwaek fimwaek tápamprá yoump nánko, táte kápae kare koumteouráp arop koro-peaka warko maomp wonae fik koupoukourapo maok, mao námoku i konámp ninikaok am fárákapan Kwaromp kar farákáp.

² Aenko maok, Farisi fákáre koro-pea man mokopon nke mwar ritea turunkrá, “Nomp lo te yupu pwar mwanámp te ‘Fwaponó’rá sénámp ni mo nie?” ³ Aerapo maok, Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Moses te Juda fi yumwan apae lo sánkámpon?” ⁴ Aeránko maok, am fárákapao sérrá, “Moses te ‘Arop yupu pwar námp kwamp te, pas kumwiaka yupuan sánkria, pwar mwanap te fwaponó’rá sérimpono.” ✧ ⁵ Aerapo maok, tá Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Táte yumo Juda fi yumokunap ninikaokrá paokop napantá am lo kumwimpono. ⁶ Táte me koum sik te Kwaro ankank ponankor yoroia, tá poumou ntia yupu yoroimpon. Kwaromp Buk fek makrá sénámpon. ✧ ⁷ Kwaro sérrá, ‘Arop yupu sámpria éntupwar naropwar pwarará maomp yupunt koump námp te, am anánkwap te waeman ankárankamp pourounono. ⁸ Am anánkwap te warko anánkaopwe mono.’ Waeman ankárankamp pourou niamp kare yak nepono. ✧ ⁹ Aenámpara, Kwaro fekarea fákápá pwatenámp yupu anánkwap te aropao poporori kwaponno.”

¹⁰ Wakmwaek Jisaso éréképá yárák i konámp arop fákárerero tukupea nap mek yupu pwar konap kar warko turunk. ¹¹ Mao am fárákapan sérrá, “Arop ankárankao yupu pwarará ankwap yupu sámp námp te, náráp yupuan kwatae ninikria, mao ankwap yupurént kokopor námpono. ✧ ¹² Tá yupurao poumarop pwarará akwapea ankwap nap mek tank námp

✧ 9:50: Lu 14:34; Kl 4:6; 1 Te 5:13 ✧ 10:4: Lo 24:1-4 ✧ 10:6: Stt 1:27 ✧ 10:8: Stt 2:22-24; Ef 5:31 ✧ 10:11: 1 Ko 7:10-11

te, náráp poumaropan kwatae ninikria ankwapént kokopor námpon.”

*Jisaso tárápuan ourour wor-pwararimp kar
Matyu 19:13-15; Luk 18:15-17*

¹³ Koumteouráp arop fárakap Jisaso ‘Náráp tárápuan yae papria ourour sánkano’ ria maonámpok éréképá korop. Aeapo maok, Jisaso éréképá yarak i konámp arop fárakap nkea am arop fárakapan yopor. ¹⁴ Jisaso takapo nkea maok, náráp fárakapan yoporia arakrá sér, “Tárápu te numwar ononampok koropanápono, pwareнке. Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek te mámá tárápu kánanke-táráp niampi yakápnap arop fárakapao maok, am mek yakáp mwanapono. ¹⁵ Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Táte arop ankwap mámake tárápu kánanke-tárápao Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek yink konap niamp tak mo námp te, mao te am mek yoump naenámp pourou mo karenono.” ✧ ¹⁶ Aerá séria pwarará tárápu ankákárakrá yae yukup mek fákeyakrá me korok yae paprá ourour nénk.

*Ankank tokwaeráp arop Jisasén turunknámp kar
Matyu 19:16-26; Luk 18:18-27*

¹⁷ Jisaso takia pwarará fárámpará akwap naerianánko maok, arop ankárankao fárakoprá koropea kwaráp torokompria man arakrá turunk, “Kwapwe kare tisa, ono te mokopiaka yiki yaká yak sámp nanampon?” ¹⁸ Aeránko maok, nopok Jisaso sérrá, “Amo te apaeria onan ‘Kwapwe kare’rá sénapon? Kwar ankárankampao saráp kwapwe kareno. ¹⁹ Lo kar te amo wae mér napon: ‘Yumo arop tirá wouri kwapon. Yumo ankwapamp koumteou poumou tárápunt kokopori kwapon. Yumo oukuni kwapon. Yumo arop ankwap kwekárá koti kwapon. Yumo arop ankwapamp ankank kíkiankiaka pouroukoup kwapon. Yumo te ankár yiráp éntupwar narop-waromp yae ankore mekria maomp karwaok saráp kipo.’” ✧ ²⁰ Aeránko maok, am aropao Jisasén sérrá, “Tisa, ono te wokwaek épér mo feknámpia koropea, oukoumwan namp te waeman am loaok saráp yak nampon.” ²¹ Aeránko maok, Jisaso man énoukoupia warákár tokwaeria man sérrá, “Amo ankárankamp ankank te oukoumwan pwi mo napon. Amo akwapea waráp ankank ponankor aropan nénkea maok, am fekamp mani tia amo ankár ankank moráp aropan nénkampo. Amo takria maok, yámar mekamp kwapwe kare ankank sámp nanapono. Amo takia pwarará, ononampaok koropampo.” ✧ ²² Aeránko maok, am arop am kar wawia yépe kákárápea ninik kápaeria maok, Jisasén pwarará námokuráp némpouk arákarrá

akwap. Am te apae riteanápe náráp ankank kápaeran aropan nénk te monoria námpon. ☆

²³ Jisaso námoku éréképá yarak i konámp arop fákáreran énoukoupia sérrá, “Arop fárákap kápa kare ankankráp te Kwaro náráp firáp taokeyak námamp mek yoump naenámp te kour sir kare námpon.” ²⁴ Aeránko maok, námoku éréképá yarak i konámp arop fárákap maomp am kar wawia maok, kokorokor. Aeapo maok, Jisaso warko sérrá, “Tárápu! Ankank tokwaeráp arop Kwaro náráp firáp taokeyaknámamp mek yoump naenámp te kour-sir kare yak námpon. ²⁵ Kamel * tokwaerao nil me kánanke mek yoump naerianánko, fákamp nánko, kounkour i konámpnámamp taknámamp, ankank kápaeráp aropao kor Kwaro náráp firáp taokeyaknámamp mek yoump naenámp te kour-sir tak námpon.” ²⁶ Aeránko maok, námoku éréképá yarak i konámp arop fárákap támao kokorokoria maok, námoku támao sérarrá, “Ae te takanángo te, wa mokop am mek yoump naenámp pwi námpon?” ²⁷ Jisas am fárákapan énoukoup karia maok, sérrá, “Arop námoku te am tak mwanap pourou mono. Kwaro mwar kápa kare ankank fwap tak naenámp pwi námpon.” ☆

²⁸ Aeránko maok, Pita Jisasén kar ankáránkamp arakrá sérrá, “Amo nkeae! Yino te kápa kare ankank te ponankor pwarará waráp wakmwaek korop námpon.” ☆ ²⁹ Tá Jisaso sérrá, “Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Arop ponankor onan, tá Kwaromp Kwapwe Kare Karan ninikria, náráp nap, ankwapnáp, antáp, éntupwar, naropwar, náráp tárápu, náráp yopwaran kor kwaporok pwarareanámp te, ³⁰ nopok fwap warko 100 por sámp naenámp. Oukoumwan mámá ke fek yakáp nap fek Kwaro fwap kápa kare ankank ponankor nénk nánko, manénkir ti-fákeyakápi napan kámákár akwap naenámp. Am fárákap fwap kápa kare nap sámp, kápa kare ankwapnáp, antápnáp, éntupwar, tárápu, tá kápa kare yopwaran kor sámp mwanapon. Tá arop ankwap fárákapao nkwaekwe make ninik kwatae nénkea napan kor, nánkár wakmwaek kor mao te yiki yakáp mwanap sámp mwanapon. ³¹ Kápa kare arop fárákap oukoumwan mekia tukup nap te, nánkár te wakmwaek kar yakáp mwarea napon. Tá kápa kare arop fárákap oukoumwan wakmwaek kar yakáp nap te, am fárákap nánkár mekia tukup mwarea napon.”

Jisaso yinink por ‘Sumpwiaka warko fárámp nanamp’rá sénámp kar

Matyu 20:17-19; Luk 18:31-34

☆ **10:22:** Mk 4:18-19   * **10:25:** ‘Kamel’: “Juda Tére konap Ninik” kware 46-47 fek nkeae.   ☆ **10:27:** Lu 1:37   ☆ **10:28:** Mk 1:16-20; Lu 5:28

³² Jisas mao Jerusalem mek tupup mwaria mwaeao k tupupria, Jisaso mekia akwap. Aenko mao éréképá yárák i konámp arop fárákapao ninika waeapo maok, kounteouráp aropao maomp wakmwae k tupupria maok, apáp tirink. Tá Jisaso námoku éréképá yárák i konámp arop éntér-sámpramp warko éréképea maok, am fárákapan 'Námwan mwanap' ria farákápria arakrá sér, ✧ ³³ "Yumo wawenk! Oukoumwan te nomo Jerusalem mek tukupeanánko, arop ankárankao Aropamp Táráp warámp-santukupea pris tokwae ntia lo yénkrá farákáp konap aropaonapok mwanapon. Aenapo, am fárákapao man kotia maok, faropea sumpwi pap mwanap kar papea ankwap firamp yaek pwar mwanapon. ³⁴ Aenapo maok, am arop fárákap man wouroump-séria, tá man atoprá, man faropea sumpwi páte napo maok, yininki yakea warko fárámp naenámpon."

Jems ntiaka Jon 'Arop tokwae yak nene'rá niniknep kar Matyu 20:20-28

³⁵ Sebedimp namoráp yawor Jems ntiaka Jon koropea Jisasén sérrá, "Tisa, yino amwan apae ankank sápaeria sénenko, yinan sáp te mokop nanaprá turunk reno." ³⁶ Aerepo maok, mao am arop yaworan sérrá, "Yumwan te apae nanampon?" ³⁷ Am arop yaworao man sérrá, "Nánkár wakmwae amo wae apár ponankoramp King Tokwae yaknap ke fek, amo yinan waráp sia king fek ankwap yae-párák mwae k tank naenámp, tá ankwap yae-mánkwan mwae k tank naenámpia yororoi kákampo."

³⁸ Aerá sénepan maok, Jisaso am arop yaworan sérrá, "Yumo te am onan turunknep kar fwapia mér mo nepon." Aeritea maok, Jisaso am arop yaworan wounáp kar kánanke arakrá turunk, "Ae te ono oukoumwan am mek fánaerianamp kap mek te yumo fwap am mek fánenep nie? Ono oukoumwan sumpwi naeria namp te, yumo fwap taknámp sumpwi nenep nie?" ✧

³⁹ Aeránko maok, am arop yaworao man sérrá, "Yino te fwap tak nenempon."

Aerepo maok, Jisas am arop yaworan sérrá, "Tá kare, ono oukoumwan fánanamp kap te yumo kor fánenepon. Tá ono oukoumwan sumpwi naeria namp te yumo kor tak nenepon. ✧ ⁴⁰ Aeno arop onomp yae-párák mwae k tank naenámp, tá yae-mánkwan mwae k tank naenámp te, am te apae ono nánapnamp ankankanápe mono. Am sia te Kwar námoku nánapi pwatenámp arop fárákapampono."

⁴¹ Aeránko maok, ankwap fárákap fére-sámprampao am turunknep kar wawia maok, Jems ntia Jonén yopor. ⁴² Jisaso am fárákapan koropenk ritea maok, sérrá, “Yumo te wae mér napono: Ankwap fi arop te arop poukeyakápria, náráp firan fopwaoka wae konapon. Tá arop tokwae kar yakáp nap te koumteouráp arop fárákap ankár ‘Náráp karwaokenk’ ria kárákárea wae konapon. ⁴³ Aeno am ninik te yumo ou mek yak naeane, mono. Yumo ou mek arop tokwae yak naeria námp kwamp te, mao te ankár ponankor aropamp tére arop yak kuno. ☆ ⁴⁴ Arop meki akwapnámp arop tokwae yak naerámp kwamp te, mao ankár wakmwae kar yaknámp ponankor aropamp kwaporok tére konámp arop niampi yak kuno. ⁴⁵ Am te apae riteanápe, Aropamp Tárápao kor arop fárákapao náráp téreteria námwan yaewour mwanapria korop mono. Mao korop námp te am fárákapan yaewouria maok, tá námokuráp pourouran faropanáponoria aropan sánkea maok, am fek táman kápe kare koumteouráp arop warko yamokwap nanampria námpon.” ☆

*Jisas Bartimeusomp yi fwapi papámp kar
Matyu 20:29-34; Luk 18:35-42*

⁴⁶ Jisas ntia am fárákap tukupea taun Jeriko mekia maok, Jeriko pwarará tukupapo maok, Jisaso éréképá yarak i konámp arop, tá koumteouráp arop ou tokwae énéni am fárákapént tukup. Aeapo maok, Timeusomp táráp Bartimeus, yi aompi yak nángo, mwae fik tankria koumteouráp arop tukup napo, am feknámp ‘Mani ankank sápenk’ ria sér i konámp. ⁴⁷ Mao wa nángo, Nasaret mekamp Jisas koropánko maok, man kárákárea fek wumwi, “Jisas, Devitomp ou fekamp Táráp † e! Amo onan aropompae!” ☆ ⁴⁸ Aeránko maok, arop fárákapao man ‘Kar sér pwarae’ ria yopor. Aenapan maok, mao ankár tékén arakrá sér, “Devitomp ou fekamp Táráp e! Amo ankár onan aropompae!” ⁴⁹ Aeránko maok, Jisas fokopeyakrá sérrá, ‘Man wumwi napo koropano’ránko maok, am fárákapao am yi wurumpi yaknámp aropan wumwiria maok, man sérrá, “Jisas amwan wumwiane. Amo warákárrá fárámpae.” ⁵⁰ Aerapo maok, mao náráp waempyam sirarrá koupour fárámprá Jisasnámpok akwap. Aenánko Jisaso man arakrá turunk, “Amo te ono amwan te apae aeria nape?” ⁵¹ Aeránko maok, am yi wurumpi yaknámp arop támao sérrá, “Tisa, ono te yi nke nae rae.” ⁵² Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Fwaponno. Amo wae akwapae. Waráp mér nap támao amwan fwapi pap námpon.”

☆ **10:43:** Mk 9:35 ☆ **10:45:** 1 Ti 2:5-6 † **10:47:** Matyu 20:30 fekamp kar fi fek nkeae. ☆ **10:47:** Mt 9:27

Aeránko maok, táte mao wae fwap nkeria maok, Jisasén éntér paprá mwae-páraok akwap. ☆

11

Jisaso King niampia Jerusalem mek akwapámp kar Matyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19

¹⁻³ Mao wae tukupea Jerusalem mek mwariaka némp Betfage ntiaka Betani mek wonae fik Oliv faonkwekria Jisaso éréképá yarak i konámp arop yaworan sérrá, “Yumomékir am nomo nkenámp némpouk am fek akwapenke. Yumo akwapea am némpoukria koupour kar nke nepo, arop donki soup arop oukoumwan am fek tank moianámp tokorop tenapan, aokorop-pwararea sankorop kipo. Aenepo, yumwan arop ankárankao ‘Am apae nenepo?’ ria turunk nángo te, yumo arakrá sér kipo: ‘Tokwae Karao am fek tére naenámpono. Mao téreaka pwarará koupour kar warko sámp-kérép naenámpo.’ ” Aerá séria pwarará maok, Jisas am arop yaworan sámp-kérép. ⁴ Aeria maok, am arop yaworao akwapea nke nepo, am donki soup ankárankamp nap ménki fek wonae fik apárok mwae fik tokorop tenapo maok, am táman aokorop. ⁵ Aenepo maok, arop ankwap fárakap wonae fik yakápia am arop yaworan arakrá turunk, “Yumo te apae neria am donki soup aokorop repe?” ⁶ Aerapo maok, am arop yaworao am fárakapan Jisas manékir sérinámp kar sérepo maok, am fárakapao kor “Takenke.” ⁷ Aerapo maok, am arop yaworao donki soup warámpea Jisasonámpok koropea maok, námokuráp waempyam am donki paonkore kor fek yunkupá pwarepo maok, Jisaso am fek tank. ⁸ Aenángo maok, arop kápae karerao kor, Jisas tanknámp donki am fek pumpurékamprá akwapanoria mwaeao náráp waempyam ankank woroprá yunk. Tá ankwap fárakapao yopwar mek mwaekamp yao yowe karámp-tokoprá mwaeao yunk. ⁹ Aenapo, koumteouráp arop ankwap fárakap mekia tukup nap, tá ankwap fárakap wakmwae éntér káki tukup nap, mao ponankor fáparákrá tékén arakrá sér,

“Nomo Kwarén warákár mwaro!

Am arop Kwaro námokuráp e fek sámp-kérépeanámp aropara, man ourour sánkano.

¹⁰ Nomp ounáp Devit

kápae kare aropan taokeyaknámp taknámp

oukoumwan kor mámá arop nomwan taokeyak naenámpo.

Ae naenámpara,

nomo Kwaromp e narek karaok sampok mwaro.” ☆

11 Tá Jisaso akwapea Jerusalem mekria maok, lotu nap tokwae mek youmpea ankank ponankor énounkouprá yarak. Takia pwarará maok, yámar porokor naeria námpantá mao náráp éréképá yarak i konámp éntér-sámpramp arop fárákapént Betani mek arári tukup.

*Jisaso yao fikan ‘Tank kwapono’rá sérimp kar
Matyu 21:18-19*

12 Wokwae ankwap kumuruk Betani meknámp Jerusalem mek aok mwaria maok, Jisas mwaeaoak yae-porokwe nángo maok, 13 nke nángo, yao fik * panek tae morok yakánko pwae kápae kare. Aemantá maok, mao akwapea wonae fik am fek ki tank mákeaná oupouroung námpan maok, ki ankárang tank mo kare, pwae mwar yak. Am te apaeria námpanápe, oukoumwan tank konámp ke mono. 14 Aenánko maok, Jisaso am yaoan arakrá sér, “Amo warko ki tank napo, arop fárákap am ki fár mo kareno.” Aerá séránko, mao éréképá yarak i konámp arop fárákap am takrá sénámp kar wae wa. *

*Jisaso lotu nap tokwae mek arop bisnis tére napo yérépemp
kar*

Matyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-17

15 Jisas ntia mao éréképá yarak i konámp arop fárákap tukupea Jerusalem mek, tá Jisas lotu nap tokwae mek youmprá maok, am mek bisnis térenap arop fárákap ek yéréperá kérép. Aeria ankwap firamp mani tia lotu nap tokwaeramp mani nopok nénknep kákánarrápan, tá am arop fárákap am fek tankáprá, ant mani fek nénknep sia méntér wakárarrá souroumpour. 16 Aeria maok, mao arop ponankoran ‘Yumo nkwakwe make ankank tiaka lotu nap yár meaok paokopi kwapono’rá sér. 17 Aeritea maok, mao am fárákapan yénkrá farákápria sérrá, “Kwaromp Buk fek kar arakrá sénámpono: ‘Onomp nap máte “Kápae kare arop fi onan kar toropwap i konap nap”rá sér mwanapono.’ Aeno yumo mákiaka arop fupukrá ankank pouroukoup mwanap aropao, mek wouroumpyakáp konap apár niampi pap nape.” *

18 Pris tokwae fákáre ntia Kwaromp lo yénkrá farákáp konap arop fákáre am kar wawia Jisasén farop mwanap mwae kup oupouroung. Am tak nap te apae riteanápe koumteouráp arop ponankor Jisasomp kar wa napo, kwapwe kare námpantá, táman kokorokoria napon. * 19 Aeapo maok, kumuran Jisas námoku éréképá yarak i konámp arop fákárent Jerusalem pwarará Betani mek tukupapono.

* 11:13: ‘Yao fik’: “Juda Tére konap Nínik” kware 36-37 fekamp kar ntia wunéri nkeae. * 11:14: Mk 11:20 * 11:17: Ais 56:7 * 11:18: Mk 14:1

Kwarén mér kare námp fek kar toropwapria ankank sámp naenámp kar

Matyu 21:20-22

²⁰ Wakmwaek ankwap yae fek koumounek kar Jisas ntia mao éréképá yárák i konámp arop fárákáp tukupria am yao fik nkeapo maok, wae yákáre yak. Tá maomp pwae ntia arák te wae yoronkwae yak. ✧ ²¹ Aenko maok, Pita am yao fikan Jisaso sérimpan ninikia sérrá, “Tisa, amo yipirman mámá yao fikan ‘Kwatae akwapano’rá séri nap te, oukoumwan wae yákáre yakáne!” ²² Aeránko maok, Jisaso am fárákápamp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo ankár Kwarén mér kárákáre kipo. ²³ Ono yumwan kare kar sér rae: Arop anánk ninik yak moria, námo am ankank fwap nke nanamponorá mér kare námp te, am arop te fwap mámá faonkweran sérrá, ‘Amo fárámprá solwara mek far-kirékapae’rá sénánko te, mao te fwap am ninik námp niamp take pourouráp sámp naenámp. ✧ ²⁴ Ae naenámpara, yumo ankank sámp mwaria, fwap sámp mwanámpon ninikria, Kwarén kar toropwap nap te, yumo waeman sénap niamp take pourouráp sámp mwanapon.” ✧

²⁵ Yumo Kwarén kar toropwap nae nap kwamp te, arop ankwapao yumwan kwatae ninikianánko, yumo mao amwan kwatae niniki námp ninik nap kwamp te, yumo maomp kwatae ninik nik mo pwar kipo. Am takia pwarapo, yiráp Naropwar Kwar yámar mek yak námp waráp ninik kwataeran kor nik mo pwar naenámp. ✧ ²⁶ Aeno yumo am aropao yumwaninámp kwatae ninik nik mo pwar moia napo te, Naropwar Kwar yámar mek yak námp mao te yiráp kwatae ninikan kor sámp-sir mo naerámp.

Jisasén ‘Amwan wa kárákáre sánk námpono?’rá turunknap kar

Matyu 21:23-27; Luk 20:1-8

²⁷ Jisasomp fákáre warko tukupea Jerusalem mek napo maok, Jisaso akwapea lotu nap tokwae yár mek yárák nánko maok, pris tokwae fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop, tá Juda fi taokeyakáp i konap arop makia maonámpok korop. ²⁸ Aeria maok, mao lotu nap tokwae mek bisnis térenap arop yéréperá kérépámpan ninikrá man turunkrá, “Amwan te wa kárákáre sánkrá, takrá téreaerianánko tére napon? Amo am kárákáre te maokamp sámpea, am fek tére napon?” ✧

²⁹ Jisaso am arop fákáreran sérrá, “Ono kor yumwan ankwap ankank ankárank turunk nae nae. Táte yumo ono turunknamp kar pwarokwaprá sénapo maok, nopok ono kor am kárákáre wa sámp námp yumwan fwap sénanampon.

✧ 11:20: Mk 11:14 ✧ 11:23: Lu 17:6 ✧ 11:24: Mt 7:7; Jo 14:13-14 ✧ 11:25: Mt 6:14-15 ✧ 11:28: Jo 2:18

³⁰ Wokwaek Jono arop ént mek nérrá kák námp te yumo ninik nap te, am te Kwaromp ankank ni, aropamp ankank nie? Yumo onan sérenke.”

³¹ Aeránko maok, am fárákapao námoku kok sérarrá maok, arakrá sér, “Táte nomo ‘Kwaromp ankank’rá sénánko te, nomwan ‘Ae te yumo apaerá man mér mo naponon?’rá sénaeane. ³² Táte nomo ‘Aropamp ankankono’rá sénánko te am kar te pwi mono.” Am takrá sénap te apae riteanápe waeman arop ponankor ‘Jon te profet kare’rá sénapantá, apápria naponon. ✧ ³³ Ae nap kwamp maok, Jisasomp kar pwarokwaprá sérrá maok, “Mono. Yino te mér mono.” Aerá sérapo maok, Jisas kor am fárákapan sérrá, “Ono kor am kárákáre maokamp sámpeaka am fek tére namp te yumwan sér mono.”

12

Kwataenap arop wain yopwar taokeyakápnap wounáp kar

¹ Jisaso Juda fi mekamp arop nununkwiramp ninikan wounáprá arakrá sér, “Arop ankárankao wainampor yopwar yimpea, farmaea pwar. Aea maok, yumwi youkoupea wain ki sokwap mwanap tang yoroi pwar. Tá am yopwarantá yérék naenámp aropampor nap tia pwar. Aea maok, am yopwar te am mek térerá mani sám mwanianap aropamp yaek pwarará, mao námoku te akwapea panek ankwap némpouk yak. ² Akwapá yakea maok, wae wain ki yápaenámp ke fek wain ki, námwan ankwapmwaek sápanáponoria náráp tére arop am wain yopwar taokeyakápnap aropaonapok sám-kérép nánko, akwap. ³ Akwapea maok, am yopwar taokeyakápnap arop fárákapaonapok nánko maok, am fárákapao man sámpá fukia kwaporok yérépe sám-kérép. ⁴ Aeapo maok, tá am yopwar naropwar tére konámp arop ankwap sám-kérép nánko, akwap nánko, man me korok porokwapea pwarápaé sánk. ⁵ Aeapo warko ankwap tére arop sám-kérépánko maok, man kor fukia sumpwi pap. Aeapo, warko kápaé kare tére arop tirá kérép námpan maok, am arop fárákapao ankwap fárákap párák fupukria, ankwap fárákap wae fupukrá yákáre kák. ⁶ Takia pwar napo maok, arop ankárank kare mwar yak. Am arop te mao warákár kare konámp námokuráp tárápono. Aenámpan maok, wakmwaek kar am táráp sám-kérép naeria sérrá, ‘Am fárákap te fwap onomp tárápamp kar wa mwanaponon.’ Aeria sám-kérép nánko, am yopwar taokeyakápnap aropaonapok akwap. ⁷ Aenámpan maok, am yopwar mek térenap arop fárákapao man nkeaka námoku ou mek kar arakrá sérarapon, ‘Mámá

arop máte naropwaromp weri mek yakria ankank ponankor wakmwaek ti naeria námpono. Nomo koupour man kor sámp-wouroump mwaro. Nomoku má yopwar má ankár sámp mwanámpono.’⁸ Aeria maok, man sámpá fukia maomp yákáre te yopwar farmae younkwek sitenapono.” ✧

⁹ Am wounáp kar séria pwarará, Jisas kourteouráp aropan turunkrá, “Am yopwar naropwar koropea te apae naenámpo? Mao koropea te, am yopwar mek térenap arop fárákapan tirá wouria pwarará, am yopwar arop ankwap fárákapan sánk nae-námpon.

¹⁰ Ae te yumo Kwaromp kumwi kánanke te nkea farákáp moi napon? Am te arakrá sénámpon:

‘Am yumwi te térenap aropao kwataenoria pap napon.

Aeno oukounwan te, mao nap sámp-fákeyak konámp nap kouprér niampon.

¹¹ Tokwae Karao námokuianánko, mómá ankank korop námp te,

yino nke nánko, am te kwapwe kare námpon.’” ✧

¹² Aenánko, am arop nununkwi fákáre Jisaso am wounáp kar sénámpon te, waeman yinan táman sénámponrá mér. Aeria maok, Jisasén sámp mwaria napao maok, kourteouráp aropan apáp ap kwamp maok, pwarará tukupap.

Jisasén ‘Sisarén takis sánk mwanámp ni mo nie?’rá turunknap kar

Matyu 22:15-22; Luk 20:20-26

¹³⁻¹⁴ Aeria maok, Farisi ankwap fárákámp, tá Herotént yakáp konap arop ankwap fárákámp tukupea maok, Jisasén, mokoprá séran wawia man kot mwar ritea poupwékáprá sérrá, “Tisa, yino te wae mérono, amo te aropan apáp mo, ankár kare kar saráp sér i konapono. Amo te ankáránkamp pourouráp ninik fek ponankor aropan tére konapon. Aeno amo ník nap te mokopono? Mosesomp loao nomwan ‘Fwap Sisarén takis sánk mwanapono’rá sénámpon ni mo nie?”

¹⁵ Aenapan maok, Jisas te am fárákámp poupwékámp ninik te wae mérámp kwamp maok, am fárákámp sér, “Ae te yumo te onan apaerá kwekár napon? Mani náparamp sankorop napo, ono nke nae.” ¹⁶ Aeránko, am fárákámpo mani náparamp sankoropea sánkapo, mao am fárákámp turunk, “Mámá wunéri tá e máte wampono?” Aeránko maok, am fákáreráo sérrá, “Am te Sisarompono.” ¹⁷ Tá nopok Jisaso am fárákámp kar pwarokwáprá sér “Tá Sisaromp te Sisar námokuráp sánk kip,

tá Kwaromp te Kwar námokuráp sánk kip.” Aeránko maok, am fárakapao maomp kar wawia kokorokor. ✧

Jisasén arop sumpwiaka warko fárámp konap turunknap kar

Matyu 22:23-33; Luk 20:27-40

¹⁸ Warko Sadyusi ankwap fárakapao, arop sumpwi nap te warko fárámp monorá mér i konap kwamp, koropea Jisasén arakrá turunk, ✧ ¹⁹ “Tisa, Moseso kar ankwap kumwia nomwan arakrá sér, ‘Arop ankárankao táráp mo námpao sumpwi nánko, tá yupu mwar yak nánko te, nánaerao sámpeanánko, am yupu tárápu tianánko, naerao yaknám weri mek yak nánko, am fi tomore mo naenámp.’ ✧ ²⁰ Amo am kar fwap mérapo te, yino amwan ankwap kar turunk mwaro: Tá fákánek mwearo yakáp nap kwamp te, nae-tárápao yupu sámpea táráp sámp moitea sumpwi nánko, ²¹ tá warko nánaerao sámp. Sámpea tanknám, táráp sámp moia sumpwi nánko, warko am nánaerao kor taknám tak. ²² Takrá akwapea am fákánek mwearo am ponankor am yupu sámpea táráp sámp moiaka, ponankor faokaria napo te, wakmwaek yupurao kor taknám sumpwi. ²³ Amo te wae mér, am fákánek aropamp yupu te am ankárankamp támaono. Tá nánkár wakmwaek kor sumpwinap arop fárámpnap ke fek am yupu te wamp yupu yak naenámp?”

²⁴ Aerapo maok, Jiaso am fákáreran sérrá, “Yumo te Kwaromp Buk fekamp kar fwapia mér mo napon. Tá Kwaromp kárakáreran kor taknám fwapia mér moria maok, yumo épérép kar sérarapon. ²⁵ Nánkár sumpwinap arop apár me meknám warko ferámpnap ke fek te yupu sámp mono. Kwaromp yámar mekamp ensel fákárerao yakáp napnám taknám yakáp mwanapon.

²⁶ Aeno máamá sumpwinap arop warko ferámp mwanap kar te, yumo Mosesomp buk fekamp kar yao kánanke mek yaomwirao yurunk námpao maok, yao fár mo námp te yumo nkerá farákáp moi napon? Am farákápnám kar te Kwaro Mosesén sérrá, ‘Ono te waráp wokwaekamp appeyaenáp Abraham, Aisak, Jekop, maomp Kwarono.’ ✧ ²⁷ Kwar te sumpwinap aropamp Kwaranápe mono. Am Kwar te yiki yakápnap aropamp Kwarono. Aenámpan maok, yumo te épérép kare kar sénapon!”

Kwaromp lo mek tokwae kari yaknám loan sénámp kar

Matyu 22:34-40; Luk 10:25-28

²⁸ Lo yénkrá farákáp konám arop ankárank koropea wa nánko, am arop fárakapao Jisasént kar yorowarrá yakáp.

Aenapo Jisas nopok yae-párák kare kar fek am fákáreran sérámpantá maok, mao Jisasén turunk, “Apae lorao tokwae kari yakria ponankor loan kámákár akwap námpon?”²⁹ Aeránko Jisaso am kar pwarokwaprá arakrá sér, “Lo tokwae kari yak nám te aránon: ‘Israel, yumo wawenk. Tokwae Kar te nomp Kwar Tokwae ankárankamp támaono. ✱³⁰ Yumo ankár yiráp yonkwae kare ponankor, yiráp waemp ponankor, yiráp ninik ponankor, tá yiráp kárákáre ponankor fek Kwarén warákár tokwae kipo.’³¹ Lo anánk te ará: ‘Amo ankár waráp firáp aropan warákár nap te, amokuráp pourouran warákár konapnám taknámppo.’ Lo ankwap te am anánkaopwe man kámákár akwap mono.” ✱

³² Aeránko maok, am lo mérnám arop Jisasén sérrá, “Tisa, amo sénap kar te kwapwe kareno. Tá amo kare sénapon, Tokwae Kar ankárankampao saráp Kwarono. Ankwap kwar yak mono. ³³ Aeno nomo te ankár nomp yonkwae kare ponankor, nomp ninik ponankor, tá nomp kárákáre ponankor fek man warákár kare mwanámpon. Tá nomo ankár námoku warákár konámpnám taknám arop ankwap fárákapan kor taknámprá warákár mwanámpon. Am lo anánkaopwe támao ampaok nánko te, am ninik támao ponankor ofa yaomwi mek yankap, tá ponankor nkwakwe make ofaran kámákár akwap námpon.” ✱

³⁴ Jisas am kar wa nánko maok, arop mér kwapwenám aropamp kar niamp nánko maok, Jisaso man arakrá sér, “Amo te Kwaro náráp firáp taokeyak nám mek te panek yak mo napon.” Aeránko maok, arop ponankor te apápria, Jisasén kar ankwap turunk mono.

‘Krais te wanono’rá turunknám kar

Matyu 22:41-46; Luk 20:41-44

³⁵ Jisaso lotu nap tokwae mek yakriaka koumteouráp aropan kar yénkrá farákáp. Aeriaka mao arakrá turunk, “Lo yénkrá farákáp konap arop te mokopia ‘Krais te Devitomp táráp’rá sénapon? ³⁶ Tá wokwaek kar Yiki Kor Spiritao Devitén ninik sánk nánko, Devit námoku sérrá:

“Tokwae Karao onomp Tokwae Karan arakrá sér,
“Amo onomp yae-párák mwaek tankrá akwapea napo,
waráp yopor arop waráp yae ankore mek kák tenanko,
yakáp mwanapon.” ’ ✱

³⁷ Devit námoku am aropan ‘Náráp Tokwae Kar’rá sénám te, mokopia am arop warko Devitomp fi mekamp yak naenámpon?” (Jisaso am kar séránko maok, kápae kare koumteouráp arop maomp kar wawia warákár.)

✱ 12:29: Lo 6:4-5 ✱ 12:31: Wkp 19:18; Ro 13:9-10; Ga 5:14 ✱ 12:33: Hos 6:6 ✱ 12:36: Sng 110:1; Ap 2:34-35

*Lo mérnáp aropamp ninik kwatae
Matyu 23:1-12; Luk 11:43; 20:45-47*

³⁸ Tá Jisaso am fárákapan kar yénkrá farákápria arakrá sér, “Yumo te lo mérnáp arop fárákapan fwapiaka mér kip. Am fárákap te waempyam éri kápéria paokop mwar kar i konapono. Tá koupoukour nap fek kounteouráp aropao, námwan ‘Gude’rá sérenk kar i konapono. ³⁹ Am fárákap te lotu nap mek arop nke nap fek mekok tankáp mwar kar i konapon. Aeria maok, fir tokwae fánap fek kor mér arop tank konap sia fek tankáp mwar kar i konapon. ⁴⁰ Am fárákap te kae kounteouran poupwékáprá tukupea, wakmwaek maomp ankank ti konapono. Am ninik yak námpan maok, kwekárrá kar toropwap éri konapono. Nánkár kot mwanap ke fek am fárákap touwe tokwae kwatae sámp mwanapon.”

*Ankank moráp yupurao Kwarén ofa sánkámp kar
Luk 21:1-4*

⁴¹ Jisaso ankwap ke fek lotu nap tokwae mek koropea mani kák konap bokis tokwae páte nap fek am wonae fik tankrá nke nángo maok, kounteouráp arop am mek mani sir. Mani kápae kareráp aropao bokis mek mani kápae kare épér. ⁴² Táte ankank moráp kae yupu ankwap koropea mani kánanke wan toea niamp anánkamp am mek sir. ⁴³ Aenko Jisaso námoku éréképá yarak i konámp arop fárákapan koropenk ritea maok, am fárákapan sérrá, “Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Mámá ankank moráp kae yupu máte mao mani tokwaeráp kounteouráp arop sinap mani kámákarea yoporop mani tokwae sinámpón. ✧ ⁴⁴ Mámá ponankor kounteouráp arop te mani kápae kare tank nángo, aopwek kánanke ankwapmwaek saráp bokis mek sinapono. Aeno táte am yupu te mani mo námpara, fir sámpá fánaenámpao kor tank tank mono, am kánanke táman mwar ponankor sirari námpon.”

13

‘Lotu nap tokwae nánkár kwatae akwap naean’rá sénámp kar

¹ Jisaso lotu nap tokwae pwarará akwap nángo maok, mao éréképá yarak i konámp arop ankwap ankárankao sérrá, “Tisa, am yumwi nununkwi kwapwe nkeae. Tá nap kokwapwe nko nkeae.” ² Tá Jisas maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo nap nununkwi kwapwe táman nke rape? Nánkár wakmwaek te, arop fárákapao, yumwi ankwap yumuntuk taki tankanoria pwar mono. Arop fárákapao am te ponankor momontokoria apárok sir mwanapon.” ✧

*'Kápaē kare touwe korop naean'rá sénámp kar
Matyu 24:3-14; Luk 21:7-19*

³ Jisaso Oliv faonkwek tankria nke nánko, lotu nap tokwae nkwampok yak. Tá Pita, Jems, Jon, Andru, am yiworaopwerao saráp tukupea man turunkrá, ⁴ “Amo yinan sérae: Mam ke fek am ankank korop naenámpon? Apaeraomékir korop nánko, nkea am ankank korop naenámp te wae wonae fikeanrá mér mwanámpon?”

⁵ Aerá turunkapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumo te fwapia mér kip! Takria arop ankárank yumwan kwekár naeane. ⁶ Kápaē kare aropao koropeaka onomp eran ‘Ono támao nae.’ Makrá sér mwanape. Aeriaka kápaē kare kounteuráp aropan kwekár mwanape. ✱ ⁷ Nánkár yumo wa napo, ‘Yorowar koropán'rá sér, tá panekamp yorowar kar sérarrá korop. Aenapo kor, táman wawia korokop kwapono. Am ankank te waeman korop naenámpan maok, má apár pwar naenámp yae te oukoumwan sikono. ⁸ Arop ankwap firao ankwap-ankwap firént yorowar. Tá ankwap kingomp firao ankwap kingomp firént yorowar mwanap. Ankwap apárok némp yérur korop nánko, táte ankwap apárok yae-porokwe tokwae korop naenámpon. Am ankank koropánk námp te yupurao táráp fárákap naeria manénkir touwe sámp konámp niamp take koropánk naenámpon.

⁹ Am ke fek te yumoku támao fwapia mér kip. Yumwan ankwap fárákapao náráp lotu nap mekamp kaunsilonámpok santukupá kot mwanape. Aeria maok, yumwan lotu nap mek porokwap mwanap. Yumo onont paokop napara, arop yumwan éréképá tukupea gavman fákáre, tá king fákáre nke nap fek párapok napo te, yumo te onomp kar am fárákapan fwap farákáp mwanapon. ¹⁰ Nánkár ponankor arop fi ankár Kwapwe Kare Kar farákáp napo, wawia napo, apár pwar naenámpon. ✱ ¹¹ Yumwan sámpá yarokwapea santukupea kot napo, yumo apápria, yino apae kar sér mwareanrá niniki kwapono. Ponankor kar te Kwaro yumwan nénk nánko, am ke fek táman yumo ankár farákáp mwanapon. Am te apae riteanápe yumoku saráp kar farákáp mono. Yiki Kor Spiritao am kar yumwan sánk naenámpon. ¹² Tá arop náráp nánaeran arop outiri nánko, man foupouri pap. Tá naropwaryaenápo kuri náráp tárápuan taknámp mwanapon. Tá táráp ankwapao kor éntupwar naropwarén yoporia arop outiri napo, foupouri pap mwanapon. ¹³ Tá yumo onont paokop napara, arop ponankor te yumwan kokwarok mwarea napon. Aeno aropao

kárákáre yakrá akwapea, pwarnámp yae feknámp te Kwaro man warko warámp naenámpon.” ☆ ☆

Kwatae kare ankank wakmwaek korop naenámp kar Matyu 24:15-28; Luk 17:23-24

¹⁴Jisaso warko sérrá, “Yumo nke napo, kwatae kare ankank Kwaromp yiki kor taun mek fokopeyak naeane. (Arop máamá kar nkerá farákáp námp kwamp te, ankár fwapia ninik kuno.) Am ke fek te kounteouráp arop Judia apár mek yakáp nap te ankár pirikimpea faonkwek pok mwanapon. ☆ ¹⁵Táte arop naepik yakeanámp te warko nap mek youmpeaka náráp ankank sámp mono. ¹⁶Tá arop yopwar mek yak námp te, arákarrá akwapea náráp nap mek amp waempyam sámp mono. ¹⁷Am ke fek te kounteou arop yareráp, tá yupu-táráp mom wurump nap te koupoutáráp nape! Mao te pirikimpea foporakorrá tukup mwanap kour-sir napon. ¹⁸Yumo te am kwatae ankank te námpare korop konámp ke fek koropantáno, Kwarén kar toropwap kipo. ¹⁹Am ke fek te yoporop touwe tokwae kar korop naenámpon. Wokwae Kwaro kápae kare ankank yoro námp fekia koroepa, oukoumwan námp te take pourouráp touwe tokwae korop moimpon. Tá nánkár wakmwaek kor warko take pourouráp touwe tokwae korop mo naenámpon. ☆ ²⁰Táte Tokwae Karao am touwe tokwae korop naenámp ke fek fae ták-pwar moianámp te, kounteouráp arop ponankor wour mwanapono. Ae mwanapan maok, mao námoku nánkárápnámp aropan ninik námp kwamp, am ke fae ták-pwara námpon.

²¹Am ke fek arop ankárankao yumwan sérrá, ‘Yumo nkenke! Kraiss máyakáne!’ Tá ankwapao sérrá, ‘Yumo nkenke! Nkoyakáne!’ Aerá sénánko te, yumo te maomp kar wawi kwapono. ²²Aeno arop ankwap fárákapao koroepa yumwan kwékarrá sérrá, ‘Ono te Kraisono.’ Tá ankwap kar sérrá, ‘Ono profetono.’ Aeriaka kárákáre yororoiaaka ankwap pourouráp ankankan kor tére mwanape. Ono waeman kare kar sér rae: Koumteouráp arop Kwaro náráponoria nánkáráp námp te, am taknap arop fárákap támao fwap man poupwekáp mwarea napon. ☆ ²³Ae mwarea napara, yumo te fwapia mér kip. Ono waeman yumwan kápae kare ankank korop naenámp séri nampono.”

Nánkár wakmwaek Aropamp Táráp kare korop naenámp kar Matyu 24:29-31; Luk 21:25-30

²⁴Jisaso warko sérrá, “Nánkár am touwe tokwae am ankwap tenánko, yámar kirikip nánko, yunk warko yokor mo. ²⁵Tá

☆ 13:13: Jo 15:18-21 ☆ 13:13: Mt 10:17-20 ☆ 13:14: Dan 11:31 ☆ 13:19: Dan 12:1 ☆ 13:22: 2 Te 2:9; Yé 13:13

yámar mekamp térme ponankor mukarrá ékrink naenámpom. Yámar mekamp kárakáre kor ankankao kor wuwia wae naenámpom. ✧ ²⁶ Aenánko, am ke fek táman Aropamp Táráp koumwe mek tankria kárakáre tokwae ntia maomp wae mént ék nánko, arop nke mwanapon. ✧ ²⁷ Am ke fek táman mao en-sel fákáre tirá kérép nánko, ékiaka apár yarápae pwar námp fek tukupea, Kwaro nánkárápnámp arop fárákap koupoukarea, ponankor am fi érékép mwanapon.” ✧

‘Yao fikan nkea mér kip’rá sénámp kar

Matyu 24:32-35; Luk 21:30-33

²⁸ Jisaso warko sérrá, “Yumo te yao fikan nkea mér sámp mwanapon. Maomp yowe kor ént féki yak námp te, pwae wourékam arokwe nánko, am te kwapwe naenámp kenono. ²⁹ Taknámp nánkár wakmwaek kor yumo nke napo, am ankank kwatae koropánk nánko te, yumo am táman mér kip. Aropamp Táráp korop naenámp yae wae wonae fik ménki fek yak námpom. ³⁰ Ono waeman yumwan kare kar sénampon: Mámá kear mekamp koumteouráp arop oukoumwan sumpwi mo, yiki yakápria, mámá ankank ponankor korop nánko, nke mwanapon. * ³¹ Tá yámar ntiaka apár máte akwapá pwar naenámpom. Aeno onomp kar máte pwar mono.”

‘Arop ankwap am ankank korop naenámp yae mér mono’rá sénámp kar

Matyu 24:36-44; Luk 21:34-38

³² Jisaso warko arakrá sér, “Tá arop ankwap am ankank korop naenámp ke ntia yae te mér mono. Onomp Naropwar námoku saráp am mér námpom. ✧

³³ Yumo te fwapia mér fek yérékrá yakáp kip. Am te apae riteanápe, am te mae ke fek korop naenámpaoean yumo mér mono. ✧ ³⁴ Am te arak námpom: Arop ankárankao náráp nap pwatea akwap naeria, maomp tére konap arop ankákárankan arakrá kar toropwap: Náráp nap mekamp ankank má fwapia taokeyakáp kipria maok, arop ménki fek taokeyak konámp aropan, ‘Amo yérékrá yakamp’rá séritea akwap konámp ni-ampon. ³⁵ Mak ri konámpnámp taknámp fwapia yérékrá yakáp kip: Yumo te mér mo mam ke fek am nap nouroup korop naenámp te, kumuran korop ni, táte kumuruk korop ni, tá kom fárámp nánko korop ni, tá koumounek kar korop nie, am te yumo mér mono. ³⁶ Takria mao koupour koropria yumo pamp nap nkeantáno. ✧ ³⁷ Mámá kar ono yumwan farákáp

✧ **13:25:** 2 Pi 3:10; Yé 6:12-13 ✧ **13:26:** Mt 26:64 ✧ **13:27:** 1 Te 4:16-17

* **13:30:** Mámá yére 30 fek yaknámp kar te yére 24-27 fek pwarnámp karan sénampon. ✧ **13:32:** Ap 1:7 ✧ **13:33:** Mt 25:13 ✧ **13:36:** Lu 12:37-38

namp máte koumteouráp arop ponankoran sénampono: Yumo fwapia yérékria yakáp kip.”

14

Jisasén farop mwaria kar papnap kar

¹ Wakmwaek anánki yakea maok, Pasova Yae Tokwae ntiaka Pan Yis Moráp Fári konap Yae korop naenámp yae tank nánko maok, pris tokwae fákáre, táte lo yénkrá farákáp konap arop fákárerao sérrá, “Nomo te mokopiaka Jisasén poupwékápia kánánkámp sámpeaka foupouri pap mwaro?” ☆

² Am fárákapao sérrá, “Nomo lotu i konap yae tokwae fek te am ankank tak mono. Takria koumteouráp arop nkea kokorokorra nomwan yorowar mwanape.

Yupurao Jisasomp me korok sanda kwarákarimp kar *Matyu 26:6-13; Jon 12:1-8*

³ Am ke fek te Jisaso Betani mek akwapea, wokwae lepra touwe sámpá yakámp arop Saimonomp nap mek tank. Mao fánaeria tank nánko maok, yupu ankáránk korop. Mao te yumwi fekamp botol kwapwe kare am te nánákáre kwapwe konámp sanda mani tokwae fekamp, am botol nás kor ták-pwararea maok, Jisasomp me korok am sanda kwarákár.

⁴ Aenángo maok, arop ankwap fárákap yakáp nap man nkea kokwarokria maok, námoku kok arakrá sérar, “Apaeritea mao am sanda kwaporok kwarákarrá pwar námpon? ⁵ Tá nomo arop sánk nánko sámpriaka 300 mani silva sáp napo, tá ankank monap aropan sánk mwanámp tene!” Makrá séria maok, am yupuran yopor. ⁶ Aerapo maok, Jisas am fárákapán sérrá,

“Yumo am yupu numwar takano pwareнке. Apaerá yumo man ninik kápae sánk rape? Mao te onan kwapwe kare ninik námpon. ⁷ Nánkár am ankank monap arop fárákap te yumont kápae kare por yakáp napo, yumo am fárákapán yaewour saráp yakáp mwaria te tak mwanapon. Aeno ono te yumont kápae kare por yak mono. ⁸ Ankank máamá yupuaoi námp te fwap tak naenámp pwi nánko námpon. Ono oukoumwan sumpwi mo nanko, mao onomp pourouk sanda kwarákárámp te onomp pourou apár me mek pap mwanap nánap námpon.

☆ ⁹ Ono yumwan waeman kare sénampon: Ponankor apár mekmwaek tukuprá Kwapwe Kare Kar farákápria máamá yupuaoinámp ankank máman kor méntér sérar napo, arop fárákap man ninik mwanapon.”

Judasó pris tokwae fákárean Jisas yiráp yaek pap nanae'rá sérimp kar
Matyu 26:14-16; Luk 22:3-6; Jon 11:45-54

10 Am ke fek mént paokop i konap arop éntér-sámpramp ou mekamp Judas Iskariot mao pris tokwae fákáreaonapok Jisasén am fárákapamp yaek pap naenámp kar akwapá sérar. 11 Aenko am fárákapao am wawia maok, warákáránkria maok, am fárákapao man sérrá, “Amwan mani ankwapmwaek sánk mwanámpon.” Aerapo maok, Judaso am aropamp yaek sánk naenámp mwae kup oupourounkimpon.

Jisaso námoku éréképá yáarak i konámp arop fákárerént Pasova fáriap kar

Matyu 26:17-25; Luk 22:7-13

12 Yis Moráp Pan Fépér i konap Yae ankáránk korop nánko, Kwaro Israel firan yaewouránko fwapi yakápiap ke ninikrá fári konap sipsip morok faopornap ke. Aenánko maok, námoku éréképá yáarak i konámp arop fákáreráo Jisasén turunkrá, “Amo ninik nap te, yino te maok tukupea am Pasova fir nánap mwanámpon?” * 13 Aerapo maok, Jisaso námoku éréképá yáarak i konámp arop anánkaopweran tirá kérépria arakrá sér, “Yumo akwapea Jerusalem mek nepo, arop ankáránk sospen mek ént yinkipea koroepa * mwaeakop yumwan kikip nánko te, yumo man éntér papea akwap kipo. 14 Aenepo maok, akwapea nap mek yoump nánko, yumo nap naropwarén turunkrá arakrá sér kip: “Tisa sérrá, “Onoku éréképá yáarak i konámp fákárerént Pasova fánanamp nap aokore te maen?”rá séri námpon.’ 15 Aerá sénepo maok, yumwan nap aokore tokwae narekamp yénkép nánko maok, am mek te tankáp i konap ankank wae nánapi tank námpon. Yumo am mek fir nánap kipo.” 16 Aeránko maok, am arop yaworao akwapea am taun mek Jisaso sérimpaok nkea maok, am mek fir nánap.

17 Kumuran Jisas námoku éréképá yáarak i konámp arop éréképea mént korop. 18 Aeaka am fárákap fépérrá tankáprá maok, Jisaso sérrá, “Ono te yumwan waeman kare kar sénampon: Yumo ou mekamp arop ankáránkamp onan yopor aropamp yaek pap naerámpon.” * 19 Aeránko maok, am námoku éréképá yáarak i konámp arop fárákap támao yonkwae touweria maok, man ankákáránkrá turunkup, ‘Ae te amo onan sérra kwapon’rá sér. 20 Aerapo maok, Jisaso am fárákapán sérrá, “Am arop te yumo éntér-sámpramp ou mekamp ankáránkamp pan sámpea onont dis mekamp sup mek anámpea fánámp támaono. 21 Kare, Aropamp Táráp te Kwaromp Buk fek sénámp niamp ankár takrá sumpwi

* 14:12: Kis 12:6,14-20 * 14:13: Arop ankáránk sospen mek ént yinkipea korop námpon te, sospen mek ént yinkipá me korok papá samp te kounteouramp térean maok, youén Jisas sérinámpon kar arop yaworao wuri nke nenepan ninámpon.

* 14:18: Sng 41:9

naenámpón. Aeno am arop Aropamp Tárápan yopor aropamp yaek papnámp aropao maok koupouteane! Man éntupwaro fárákap te wampwe mpupol!”

Jisas Komunion sámpan mwanap yénpápamp kar

Matyu 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Korin 11:23-25

²² Am fárákapao fir fépérrá tankápapo maok, Jisaso pan ankárank sámpea Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, fékéria am fárákan nénkria sérrá, “Máte onomp pourouno. Má sámpea fárenke.” ²³ Aeaka warko wain énráp kap sámpría Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, am fárákan nénkria maok, ²⁴ am fárákan sérrá, “Máte onomp yiri yumont kontrak wourékam yoro nampon. Ono kápae kare kourmteouráp aropan yaewourria kwarákár nanampon. ✧ ²⁵ Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Ono te warko wain fár morá akwapea, Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek wourékam wain ént fánanampon.”

²⁶ Takia pwarará, am fárákapao tár kar ankárank sámpea pwarará maok, taun pwarará Oliv faonkwek pok.

Jisaso Pitan ‘Námwan pwar nanap’rá sérímp kar

Matyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 6:36-38

²⁷ Jisaso am fárákan sérrá, “Yumo ponankor te onan mérnep pwararea piríkimp mwarea naponno. Kwaromp Buk fek am táman sérrá, ‘Ono sipsip taokeyak konámp arop porokwap pap nanko, maomp sipsip piríkimp mwanapon.’ ✧

²⁸ Aeno ono te warko fárámpea yiki yakria, ononkir yumwan mekia Galili mek akwap nanampon.” ✧ ²⁹ Pita sérrá, “Arop ankwap fárákap amwan pwarará piríkimp napo kor, wampweno. Ono mwar amwan pwar nanamp mono.” ³⁰ Tá Jisaso man sérrá, “Ono amwan kare sér rae: Oukoumwan kumuruk kakaruk oukoumwan anánk por aráp mo nángo, amo yinink por ‘Ono te man mér mono’rá sénanapon.” ✧ ³¹ Aerámpan maok, Pita ankár kar kárákare fek sérrá, “Wampweno! Ono ankár amont sumpwi naeria te, ono amwan ‘Mér mo namp’rá sér mo kareno!” Tá mént paokop i konap arop ponankor takrá sérar.

Jisaso Getsemani yopwar mek Kwarén kar toropwapímp kar

Matyu 26:36-46; Luk 22:39-46

³² Aea maok, am fárákapao tukupea oliv pékri Getsemani mekria maok, Jisaso námoku éréképea yárákinámp arop fárákan sérrá, “Yumo mapek yakápenke. Ono akwapea Kwarén kar toropwap nae.” ³³ Aeritea maok, Pita, Jems, Jon man éréképea am yininkaopwe támao mént tukup. Aeapo

✧ 14:24: Kis 24:8; 1 Ko 10:6; Jo 6:54-56 ✧ 14:27: Jo 16:32; Sek 13:7 ✧ 14:28: Mk 16:7 ✧ 14:30: Mk 14:66-72

maok, Jisaso náráp pourouk korop naenámp touwe tokwae wakmwaek sámp naenámpan yonkwae sakápria yonkwae touwea wae. ³⁴ Aeria maok, mao am fárákan sérrá, “Ono yonkwae touwea waeria, wae sumpwi nanamp pourouiane. Yumo mapek yakáprá yérékenke.” ✧ ³⁵ Aeria mao yoump tae morokria mao éntér mwaeknámp apárok piká párakapea Kwarén kar toropwapria sérrá, “Amo onan korop naenámp ankank kwatae kwe-pwar nanap mwae kup yak nánko te, fwap kwe-pwar nanapon.” ✧ ³⁶ Aeritea maok, mao sérrá, “Ayao! Amo te ponankor ankank fwap tére nanapono. Aeno ono ník namp te, ono sámp nanamp touwe sámp-siraeria nampan maok, wampweno. Amo ankár amokuráp ninikaokampo.” ✧

³⁷ Takia maok, warko akwapea am yininkaopwean nke nánko, pampi yakáp. Aenapo, mao Pitan arakrá turunk, “Saimon, amo te amp rape? Amo ankárankamp ke fek saráp yérékrá yak nanap pourou mo nie? ³⁸ Yumo ankár yérékria Kwarén kar toropwaprá yakápenke. Yumo am ankank korop nánko, pirikimp mwanape. Nínik te wae am tére naeria warákár námpan maok, pourourao kárakáre mono.”

³⁹ Warko akwapea manénkiri námpanámp taknámp Kwarén kar toropwap. ⁴⁰ Aea maok, warko arákarrá koropea námoku éréképá yarak i konámp arop fárákan nke nánko maok, pampi yakáp. Am te apae riteanápe, am fárákapamp yi te ouwipi kápae. Aeapara, mao am fárákan kékéménk námpan fek te, am kar pwarokwaprá sér mwanap te mér mo napara, sér moiapon.

⁴¹ Jisas warko yininkan akwapeaka koropea am fárákan sérrá, “Yumo te oukoumwan pampria anepér rape? Wae támaono. Fápárampea nkenke! Oukoumwan te Aropamp Tárápan kwatae nínikráp aropamp yaek sánk mwanap ke wae koropáne. ⁴² Yumo fárámp napo tukup mwaro. Nkenke! Onan outirinámp arop wae koropáne.”

Judasó wae Jisasén yopor aropamp yaek papnámp kar Matyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-11

⁴³ Jisas kar sérrá yak nánko maok, táte am éréképá yarak i konámp arop éntér-sámpramp arop ou mekamp ankwap ankárankamp Judaso korop. Aenánko, pris tokwae fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop, tá Juda taokeyakápnap arop fárákapao tirá kérépnap arop kápae kare, bainatráp yaopwae tia Judasén éntér kákrá korop. ⁴⁴ Manénkiri am outirinámp arop am arop fárákan arakrá sér: “Nánkár ono akwapea nouroupria aop mukur namp te, am arop te Jisas támaonon.

Yumo man sámpea maok, fwapia taokeyakea sámpá tukup kip.”

⁴⁵ Aeritea maok, Judas koupour kar akwapea Jisasonámpokria te, “Tisa’rá séria man koupwiyakrá aop mukur. ⁴⁶ Aenángo maok, am fárákap wae Jisasomp pourouk yae paprá sámp.

⁴⁷ Aeapo maok, arop ankwap ankárank bainat sámprá pris taokeyak konámp aropamp tére aropan woupwi kor karámpá aop-sir. ⁴⁸ Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumo onan sámp mwaria korop nap te, oukunria yorowar i konámp aropan sámp mwaria ni konap niamp bainat, yaopwae makia tia korop rape? ✧ ⁴⁹ Wokwaek ono yumwan lotu nap mek kar farákáp saráp yak konamp fek onan sámp mwarap tane apaeapon? Yumo máma nap te wokwaek Kwaromp Buk fek kumwiap karao kare koropania napon.” ⁵⁰ Aerá séránko maok, Jisasént paokop i konap arop fákáre man pwarará pirikimpea tukup. ✧

Arop tár-ménki ankárank farákapá akwapámp kar

⁵¹ Arop tár-ménki ankárank Jisasomp wakmwaek koropámp, mao te waempyam wupwi kor mwar woukwapeanámpao, am fárákapao man sámpria maok, waempyam fek saráp sámp napo maok, ⁵² mao waempyam wor-sirarrá pourou mwar farákapá akwap.

Jisasén sámpea kaunsilo nke námp fek kotiap kar

Matyu 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Jon 18:12-14,19-24

⁵³ Am fárákapao Jisasén sámpea pris taokeyak konámp aropamp nap mek santukup. Tá pris tokwae ponankor, Juda taokeyakáp konap arop, lo yénkrá farákáp konap arop makia koupoukour yakáp. ⁵⁴ Pita te Jisasomp wakmwaek akwap námpao maok, mao panek tae morok yak. Mao pris taokeyak konámp aropamp naepik yár éntér mek lotu nap tokwae taokeyakáprá yérék i konap plisman fákárerént yaomwi fek pourou yirinkrá yak.

⁵⁵ Pris tokwae fákáre ntia kaunsil † fákáre ponankor, arop ankwap fárákapan ‘Koroepa Jisasoinámp kar farákápenk’ ria wumwi. Aenapan maok, am fárákap te maoinámp kwatae ninik nkea am fek sumpwi pap mwaria oupouroukapao maok, mao am fek sumpwi naenámp kwatae ninik nke mono. ⁵⁶ Aeapo maok, táte kápae kare arop man kwekarrá sérapan maok, am fárákapamp kar te ankárankamp pourouráp mo. ⁵⁷ Aeapo ankwap fárákap yakápia ‘Jisaso araki námpono’rá kwekária sér, ⁵⁸ “Yino wa nánko, mao sérrá, ‘Ono lotu nap

✧ 14:48: Jo 18:20 ✧ 14:50: Mt 26:31; Jo 16:32 † 14:55: ‘Kaunsil’: “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fek kware 55 fek nkeae.

tokwae aropao ti nap te, ono párampeaka yinink kumur fek ono ankwap pourouráp nap ti nanampan maok, arop yae kor fek ti mono'rá sérimpon.” ✧ ⁵⁹ Tá am kar sérar napao kor ankár épépérépi akwapria ankárankamp pourouráp moimpon.

⁶⁰ Aeapo maok, pris taokeyak konámp arop kaunsil fákáreamp yik fokopeyakrá Jisasén arakrá turunk, “Amo te kar pwarokwaprá sénanap kar mo nie? Amwan máma kar sérarap te mokopono?” ⁶¹ Aeránko maok, Jisaso kor man kar tákaprá sér mo.

Aenko maok, pris taokeyak konámp arop man warko turunkrá, “Amo te arop ponankor lotu i konap Kwaromp Táráp Kraís támao ni mo nie?” ✧ ⁶² Jisaso sérrá, “Am te ono támaono. Nánkár Aropamp Táráp ponankor kárakáre tokwaeráp Kwaromp yae-párak mwaek tankea yámar mekamp kouwme yumuntuk ék nánko nke mwanapon.” ✧ ⁶³ Aeránko maok, pris taokeyak konámp arop am kar wawia korokopria yopor yonkwae pwarámpria, námokuráp pouroukamp waempyam pearákapria maok, sérrá, “Nomo wae táman wa námp te, warko apaerá arop ankwap wumwi mwanámp? ⁶⁴ Yumo wae wa napo, mao Kwarén wouroump sénámp. Yumo nomo man te mokop mwanámp nánik rape?” Aeránko maok, am arop fárakapao ponankor sérrá, “Mao te kwatae niniki tenámpara, ankár sumpwiano.” ✧

⁶⁵ Aerapo maok, arop ankwap fárakapao man atatopria maok, táte waempyam sámprá yimetápok woukoupea fákeyakáprá man porokwapria sérrá, “Amo oukoumwan profet kar fek sérae: Oukoumwan amwan te wa porokwapriane?” Aeria maok, lotu nap taokeyakáprá yérék i konap plisman fákáre yae faeran sámprá tárapore. ✧

Pita 'Jisasén mér mo namp'rá sénámp kar

Matyu 26:69-75; Luk 22:54-62; Jon 18:15-18,25-27

⁶⁶ Pita te ek yár éntér mek yakánko maok, tá pris taokeyak konámp aropamp tére konámp yupu ankárank koropea ⁶⁷ nke nánko maok, Pita yaomwi fek tank. Aenánko maok, yupurao man tokor kari yakrá arakrá sér, “Amo kor wae Nasaret mekamp Jisasént yak konapon.” ⁶⁸ Aerámpan maok, Pita monoria arakrá sér, “Mono! Ono te amo sénap kar am te mér mo kare nampon!” Makri pwarará oukur tará ek youmprá nap ménki fek nánko maok, kakaruk ankárank aráp. ⁶⁹ Aenko am tére konámp yupurao kor warko man nkea maok, wonae fik am fek yakápap arop fárakapan sérrá, “Máma arop máte wae am fi támaonono.” ⁷⁰ Tá Pita warko sérrá, “Mono!”

✧ **14:58:** Jo 2:19-21 ✧ **14:61:** Ais 53:7; Mk 15:5 ✧ **14:62:** Dan 7:13; Mk 13:26

✧ **14:64:** Wkp 24:16; Jo 19:7 ✧ **14:65:** Ais 53:5

Aeránko maok, wakmwaek arop ankwap fárákáp wonae fik am fek yakáp napao sérrá, “Wí! Amo te waeman am fi támaono. Waráp kar te Galili mekamp aropamp kar niamp naponno.” ⁷¹ Tá Pita kar arakrá sér, “Ono te yumwan waeman narekampráp kare kar sér rae: Ono am yumo sénap arop te mér mo nampon. Táte ono kwekár sénanko te, Kwaro onan kwatae pap naenámpo.” ⁷² Takrá séri pwar nánko maok, koupour kar kakaruk anánk por aráp. Aenángo maok, Pita warko Jisaso sérimp kar nik: “Nánkár kakaruk oukoumwan anánk por fárámp mo námp fek, amo yinink por ‘Ono te man mér mono’rá sénanaponno.” Aeria maok, Pita aropompria éma waempon. ✧

15

Jisasén Pailatonámpok warámpá tukupap kar

¹ Koumounek kar pris tokwae fákáre ntia Juda taokeyak konap arop fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop fákáre, tá ponankor kaunsil fákáre makia maok, koupoukarrá am mwanap kar pap. Takia pwarará, wakmwaek Jisasén sámpea yaek sen fek yarokwapea santukupea, Rom mekamp arop érékép-tank konámp gavman Pailatonámpok santukup. ² Aeapo maok, Pailato man turunkrá, “Amo Juda firamp king nie?” Aerá séránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá maok, “Wae amoku sénap támaono.” ³ Aeránko maok, pris tokwae fákáreráo Jisas tak moimp karan kwekárrá nkwakwe make kar farákáp. ⁴ Aeapo maok, Pailato man warko turunkria maok, “Amo wa napo, amwan kápae kare kar sénap máte, nopok kor ankwap kar sér mo nie?” ⁵ Aeránko maok, Jisaso kor ankwap kar pwarokwaprá sér mo nánko maok, Pailat ninik tokwae. ✧

Pailato ‘Taken’rá sénánko Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap kar

Matyu 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39–19:16

⁶ Yopwar méntép Pasova fári konap yae fek Pailato fákapá yaknámp arop ankárank aokorop pwar konámp. Am te koumteouráp aropao arop ankárank fákapá yak námp maomp e sénapo, Pailato am arop aokorop-pwar konámpo. ⁷ Am ke fek te arop ankwap gavmanén yorowaria arop sumpwi yénképia napo, gavman am fárákáp fápákamánkia kák tenapo, yakáp napon. Am ou mek arop ankárankamp maomp e te Barabas. ⁸ Aeria maok, am koumteouráp aropao kor Pailatén ‘Wokwaek i konámpnámp taknámp, arop kalabus mekamp ankárank sámp-kérépae’rá sér. ⁹ Aerapo maok,

Pailato nopok am fárakapan arakrá turunk, “Yumo te ono yumo Judamp king, man sámp-kérépenkria nape?” Am takrá turunk námp te apae riteanápe, Pailato wae mér, ¹⁰ pris tokwae fákárerao Jisasén párák kokwarokria warámpá korop tenapantá. ✧ ¹¹ Aenámpan maok, pris tokwae fákáre kounteouráp aropan, takrá sérenkria fopwaoka wae napo maok, am fárakapao Pailatén ‘Amo Jisasén te sámp-kérép kwapono. Barabasén sámp-kérépae’ ria wae. ¹² Aerapo maok, Pailato warko turunkrá, “Yiráp ninik te máma arop yumo ‘Judamp king’ ri konap man te mokopaeria nape?” ¹³ Aeránko maok, táte am fárakapao warko sérrá, “Yaopwae porokopramp fek pukupenke!” ¹⁴ Aerapo maok, Pailato am fárakapan sérrá, “Apae riteanono? Mao te apae kwatae niniki námpon?” Aerá turunkámpan maok, am fárakap ankár kárakárea waeria sérrá, “Yaopwae porokopramp fek pukupenke!” ✧ ¹⁵ Aerapo, Pailato am kounteouráp aropao warákáranáponoria Barabasén am arop fákáreaonapok sámp-kérép. Aeria mao sénánko, soldia Jisasén wip ain fekamp nil tokoropeyak námp fek am fek porokwapá pwarará maok, yaopwae porokopramp fek pukupenkria soldiamp yaek sánk.

*Soldia fákárerao Jisasén amomoria wouroumprá sénap kar
Matyu 27:27-31; Jon 19:1-3*

¹⁶ Aenko am soldia fákárerao Jisasén warámp santukupea Rom mekamp kiap tokwaeramp nap népikria maok, soldia ponankor ‘Koropenk’ ria wumwi. ¹⁷ Am fárakapao maomp waempyam worokwapea papria maok, kingo yirímp konámp niamp waempyam noumouri fek Jisasomp pourouk yirímp. Tá wiráp paok wi moukoupea kingo yirímp konámp kumpan wounáprá maomp me korok yirímpá pwar. ¹⁸ Am soldia fákárerao wouroumpria sérrá, “Yo...! Juda firamp king e!” ¹⁹ Aeria maok, am fákárerao man yaopwae fek me korok fuk. Tá am fárakapao man atopria táman e tokwae sánk námpria wouroumprá maomp wonae fik kwaráp torokomp. ✧ ✧ ²⁰ Am fákárerao man wouroumpria pwarará, maomp pourouk kamp waempyam noumouri worokwapea paprá, tá námokuráp waempyam am yirímpea maok, man yaopwae porokopramp fek pukup mwaria taun younkwek santukup.

*Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap kar
Matyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-24*

²¹ Aleksander ntiaka Rufusomp naropwar Saimon Sairini meknámp koropeaka, taun mek akwap naerianánko maok,

✧ 15:10: Jo 11:47-48; 12:19 ✧ 15:14: Ap 3:14 ✧ 15:19: Ais 50:6 ✧ 15:19: Lu 23:11

táte am fákárerao man, Jisasomp yaopwae porokopramp sámpaeria kárákáre.

²² Am fárákapao Jisasén santukupea faonkwek Golgota mek. Am faonkwe e fi te ‘Arop Me Kor Yaknámp Apár’rá sér i konapon. ²³ Arop ankwapao Jisasén wain ntiaka touwe námpare yak naenámp marasiñ mént ouroukoupea sánk mwaria napo maok, Jiaso fár mo. ²⁴ Am soldia fákárerao Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupia pwatea maok, yakáprá satu pilairiaka, wa mokop kárákáreaka am waempyam ankank tianrá nke mwaria. ☆

²⁵ Man yaopwae porokopramp fek koumounek sarakok ke námp fek pukupapono. ²⁶ Aetea maok, narek me kor yarápae fek arop am fek kotia pukupnap kar kumwiria maok, arakrá sér: Juda Firamp Kingono. ²⁷ Aetea arop yorowaria ankank pouroukoupnep arop anánkaopwe wonae fik am fek ankwapan yae-párak mwaek, ankwapan yae-mánkwan mwaekia pukupapono. ²⁸ Aeapara Kwaromp Buk fekamp kar ankárankamp yak námp máte oukoumwan te kare karonó. Am kar te arakrá sénámpon: ‘Aropao man kwatae ninikinámp aropént koumpá pwar napon.’ ☆

²⁹ Aetea maok, koumteouráp arop fákárerao mwaeao tukup koroprá man wouroump-sérria maok, “Amo, lotu nap tokwae soumpouriaka yinink yae fek warko ti nanamp ri konap aropao nap. ³⁰ Oukoumwan te amoku támao yae-wouria yaopwae porokopramp pwarará ékael!” ☆ ³¹ Tá pris tokwae fákáre, lo yénkrá farákáp konap arop fákárerao kor man wouroump. Námoku támao sérarrá arakrá sér, “Mao te wokwae fikamp aropan yaewouri námpao maok, námoku te yaewour naenámp pourou mono. ³² Mao te Kraís, Israel firamp kingao námp kwamp te, yaopwae porokopramp am pwarará ék nánko, nomo man nkeaka man te Kraís karenorá mér mwaro.” Tá arop yawor Jisasént yaopwae porokopramp fek pukup napao kor man wouroumpepono.

Jisas wae sumpwimp kar

Matyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30

³³ Yámar kukkwarao kángo, kumur niamp kirikip tokwae kar apár ponankor oupouroupeyakra akwapea 3 kilok. ³⁴ Aenko am ke fek táman Jisas tékén arakrá wumwi, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Makrá sérimp te arak: “Onomp Kwar e, onomp Kwar e, amo onan apaerá pwararape?” ☆ ³⁵ Aeránko arop ankwap fárákap wonae fik am fek yakáp nap wawia maok, sérrá, “Wawenke! Mao te Elaijan wumwi námpon.”

☆ 15:24: Sng 22:18 ☆ 15:28: Ais 53:12 ☆ 15:30: Sng 22:7; Jo 2:19 ☆ 15:34: Sng 22:1

³⁶ Aerapo maok, arop ankwap ankárakamp fárakoprá akwa-pea yao yir niamp fek top i konámp wain ént mek anámpeaka Jisaso fáranoria yaopwae fek norokarea sánk. Aeria maok, am aropao sérrá, “Nomo yépékrá yakáp mwaro. Elaija te koropea aokoropea sámpék ni mokopon nke mwaro.” ✧ ³⁷ Aeapo maok, Jisaso tékén fépéna waeria maok, wae worokor.

³⁸ Aenánko maok, Jisas worokorámp ke fek te, waempyam tokwae lotu nap tokwae mekamp aokore kuk mek ménki fek nánkáráp tariap te nareknámpiaka pearákarrá ékia fu fek por-pwar nánko maok, am waempyam anánk mwaek peari yak. ✧

³⁹ Tá soldia fi éréképá yak konámp kepteno Jisas yakámp fek wonae fik fokopeyakea Jisas worokor námp nkea arakrá sér, “Kare karonu. Mámá arop máte Kwaromp Tárápono!”

⁴⁰ Koumteou ankwap fárakapao kor panek tae morok yakáprá maok, yérépékrá yakáp. Ankwap ankárakamp maomp e te Magdala mekamp Maria, ankwap te Maria, nánae Jems ntiaka Josesomp éntupwar, tá ankwap te Salome. ⁴¹ Am koumteou te Jisas wokwaek Galili mek yakámp ke fek maomp wakmwaek tukuprá man yaewouriapono. Tá Jisas Jerusalem mek koropánko, koumteou kápae kare mént tapokwapea koropap fek, mao kuri am fek yakápiapon.

*Jisasomp yákáre péri kor me mek papap kar
Matyu 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42*

⁴²⁻⁴³ Kumuran taun Arimatea mekamp Josep korop. Mao te Kaunsil ankwap koumteouráp arop nke nap fek e kwapweráp arop, tá mao kor Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp keantá yépékrá yak konámp. Oumpouran te anepér i konap yae ara, oukoumwan te ankank nánapnap yaenon. Aeria maok, Josep te Pailatén nkea apáp mono, youmpea maok, man sérrá, “Ono te Jisasomp yákáre sámpá akwapá pap nae rae.”

⁴⁴ Aeránko maok, Pailato ninik tokwaeria maok, man sérrá, “Mao te wae sumpwi námp nie?” Aeria maok, keptenén koropae ritea man turunkrá, “Jisas te wae sumpwi námp nie?” ⁴⁵ Mao wae keptenomp kar wawia, Josepén sérrá, “Amo akwapea am yákáre sámpae.”

⁴⁶ Aeránko maok, Josepo akwapeaka waempyam wupwi mani fek sámpea maok, tá akwapea narekamp Jisasomp yákáre sámpá ékia am waempyam wupwi fek papea yarokwap. Aea sakwapea péri me wokwaek yoroiap me mek papria maok, Josepo péri kárakére tokwae fáparákarrá youmpea péri me táp fek woukoupá pwar.

⁴⁷ Aenko Makdala mekamp Maria ntiaka Josesomp éntupwar Maria am anánkaopwerao Jisasén pap nap wae nkea méri pwarará akwap.

16

Jisas fárámpámp kar

1 Anepér i konap Sabat yae pwar * nánko maok, Makdala mekamp Maria ntiaka Jemsomp éntupwar Maria, tá Salome, makia am fárákapao welráp nánákáre konámp ankank mani fek tia Jisasomp yákáre koupour mákáreantá forokwapá pap mwanámpria nánapia pátea pamp. ² Pampia maok, kouwounek kar Sande fek am ankank tiaka péri kor me fek tukup. ³ Tukupria maok, námoku am fárákap támao sérarrá tukuprá, “Wa mokop nomwan yaewouria am péri kor me táp fekamp péri kárakére tokwae kikipia far-farrá akwap naenámpón?” ⁴ Aeritea am fárákapao nkeapo maok, am péri kor me táp fekamp te yak mo. Am me táp fekamp ér-sayoumpea aop mwaek pwate. Am péri kor worare te yoporop tokwae kar. ⁵ Aenko am fárákapao péri kor me mek yinkea nkeapo maok, arop tár-ménki waempyam wupwi éri yirimpea, yae-párak mwaek tankánko maok, am fárákapao nkerá paokoprá kokorokor.

⁶ Aeapo maok, mao am fárákan serralá, “Yumo te kokorokori kwapon! Ono wae mérampon, yumo te Nasaret mekamp Jisasén yaopwae porokopramp fek pukup nap táman oupourounkrá korop napon. Mao te wae fárámp tenámpón. Mao te mapek yak mono. Man papap yowae má nkenke. ⁷ Yumo tukupeaka maomp arop fákáreran séraria maok, Pitan kor sér kip, ‘Jisas te wae manénkir Galili mek mekia akwap naenámpón. Aenánko, yumo te mao wokwae yumwan sérimpnámpon taknámpon ampok man nke mwanapon.’” ✧

⁸ Aeránko maok, am kouwteouao kor péri kor me meknámpon ek ouroumpá mankrá apámpria kour me woukour riaka pírikimpea tukupria maok, arop ankárankan kar sér mo.

*Makdala mekamp Maria Jisasén nkemp kar**Matyu 28:9-10; Jon 20:11-18*

⁹ Jisas yae ankárank Sande fek kouwounek kar fárámpámpon. Aea maok, manénkir te, mao akwapea Makdala mekamp Marian kikipimpon. Am yupu te wokwae kar kwatae-arop fákáneka maomp pourouk woukouri yakápánko, Jisasó yéréperá kérépámpon yupunono. ✧ ¹⁰ Maria akwapea am Jisasént wokwae paokopiap arop fákáreran sénaeria nke nánko maok, am arop fárákapao kor Jisasén yonkwae touweria maok, éménkrá yakáp. ¹¹ Yakápapo

* **16:1:** ‘Anepér i konap yae pwar’rá sénámpon te, Sarere fek yámar porokor námpon fek am lotunap yae pwar nánko, am ke fek táman kouwteouráp arop fwap paokopria stua mekamp ankank ti mwanapon. “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fek kware 72 fek nkeae. ✧ **16:7:** Mk 14:28 ✧ **16:9:** Lu 8:2

maok, am fárákapan sérrá, “Ono nke nanko, Jisas te yiki yak námpono!” Aerá séránko maok, am fárákap wa napao maok, kare karonorá ninik mo.

Mént paokopiap arop anánkaopweao Jisasén mwaeao k nkenep kar

Luk 24:13-35

¹² Nánkár wakmwaek Jisasént paokopiap arop anánkaopwerao taun pwarará akwapepo maok, Jisas arop ankwap niampia akwapea am arop yaworan mwaeao kikip. ¹³ Aenko maok, am arop yaworao kor akwapea Jisasént paokop i konap arop ankwap fárákapan am kar fárákapapo maok, am fárákapao kor am arop yaworamp kar wawia karenorá mér mo.

Jisaso mao éréképá yárákimp aropan ‘Tére kip’ ria sérimp kar Matyu 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Aposel 1:6-8

¹⁴ Wakmwaek Jisasént paokop i konap mom-sámprampao tankáprá fépérapo maok, Jisaso maonapok akwap. Am fárákap te koumteouráp aropao ‘Jisas te warko fárámp nánko nke námpono’rá sénapan maok, mao te karenorá ninikia mér mo. Aenapantá maok, Jisaso am fárákapan yoporimpon. ¹⁵ Aeria maok, mao am fárákapan arakrá sér, “Yumo tukupea apár-apár ponankor Kwaromp Kwapwe Kare Kar ponankor aropan farákáp kipo. ¹⁶ Aenapo, arop Kwarén mériaka, ént mek anámp námp te, Kwaro man warko warámp naerámpon. Aeno arop man mér mo námp te, kotia yaomwi mek pik naerámpon. ✧ ¹⁷ Kwar te arop man mér nánko te, maomp kárakáre am aropamp yaek puiyakra náráp kárakáre yororo naenampon. Tá maomp e fek kwatae-arop yéréperá kérép, tá ankwap-ankwap wourékam kar farákáp mwanapon. ¹⁸ Am fárákapao fou-tákam fwap yae fek sámmp mwarea napon. Tá arop sumpwi pap konap fou fánapao kor, sumpwi mo, fwapon. Tá am fárákap touwenap aropan kor pourouk yae pap napo, am touwe fwap naeria námpon.” ✧

Kwaro Jisasén yámar mek sám pá pokámp kar

Luk 24:50-53; Aposel 1:9-11

¹⁹ Jisas Tokwae Karao Kwaromp kar am fárákapan farákápea pwar nánko, Kwaro yámar mek man sámpea pok. Aenánko mao Kwaromp yae-párak mwaeak tank námpono. ✧ ²⁰ Aenko mént paokopiap aropao tukupea, ponankor apár mek Kwaromp kar farákáp. Aenapo, Tokwae Kar am fárákapént téreria, mao farákápnap kar kare karonorá yénképnámp kárakáre yoro-roimpono. ✧

✧ **16:16:** Ap 2:38; 16:31-33 ✧ **16:18:** Lu 10:19; Ap 2:4; 8:7; 28:3-6 ✧ **16:19:** Ap 2:33-34; Ef 1:20 ✧ **16:20:** Ap 14:3; Hi 2:3-4

Luko Kumwimp Kwapwe Kare Kar Mekia Akwapnámp Kar

Luk te Jisasomp éntér-sámpramp arop ou mekamp arop mo, tá Juda fi mekamp arop mono. Mao te Grik fi mekamp mér tokwaeráp doktanono.

Jisas narek pok tenánko, wakmwaek 30 yopwar niamp arake fek, Luk máamá buk kumwimpon. Koumteouráp arop Jisaso térerá yarakánko nkeapao maok, Lukén kar farákápapo, Luk te kápae kare kar sámprá mér sámpá akwapea kumwimpon.

Mao te ankwap fi aropao mér sámpanáponoria má kar kumwia, mér tokwaeráp arop Tiofilusonámpok kérépámpon. Mao Jisas te arop kare yakria yae-párak kare niniként kápae kare aropan yaewour, tá mao Kwaro ninik námp kápae kare yénkrá farákápámpan sénámpon.

¹⁻³ Tiofilus, arop taokeyak konap arop tokwae e! Kwaro nkwakwe make ankank yino yakáp námp mekmékir térempan, arop ankwap fárakapao am ankankan wokwaekia koropea oukoumwan nkeaka, arop kápae kareran Kwaromp Kar érik farákápriaka yinan kor am ankankan farákáp napon. Aerapo, kápae kare aropao am fek ninik tokwaeaka, ono kumwi naerá ninikia, am ankank ponankor kumwi napao maok, oukoumwan pwi kari yak mono. Aenámpantá, ono wokwaek, am ankank kápae kare fi kare mokoponrá mér naeria fwapnae karia turunkwapia, oukoumwan ono fwapokwapia kumwi namp te wokwaek kar koropámp niamp pourourápono. Aempan ono má kar waráp por kumwi nampono. ⁴Amo máamá kar nkea amwan wokwaek farákápap kar, am te kare karonorá mér nanapon.

Enselo Sekaraian 'Jon korop naenámp'rá sénámp kar

⁵Heroto apár Judiamp king yakámp fek, pris yakámp arop e te Sekaraia. Mao te ounáp Abaija fekamp pris fi yak námpono. Maomp yupu te pris taokeyaknámp arop Aron yakámp fi mekamp. Maomp e te Elisabet. ⁶Am anánkwap te Kwaro nkemp fek te yae-párak kare yak. Aeria maok, Kwar Tokwaeramp ponankor loaok, tá Kwaromp ponankor karwaok yarak nepara, mao nke námp fek kwatae ninik nep yak mono. ⁷Aenámpao maok, Elisabet te mapo yakámpara, am anánkwap te táráp sámp mo, yakeaka wae tékénou.

⁸Pris tére konap arop fákáre koropea maok, Sekaraia kor Kwaro nke námp fek pris tére. ⁹Am fárakap wa mokop Kwaromp Nap Aokore Yiki Kor mek tére naenámpaoean nke

mwaria satu pilai. Takria maok, Sekaraian ‘Oukoumwan te amo tére nanap kenono’rá sérapo maok, Sekaraia wae lotu nap tokwae Aokore Yiki Kor mek youmpea, am aokore mek Kwar Tokwaerampor paura nánákáre yankap naeria. ✧
 10 Paura nánákáre yankap naenámp ke fek kápae kare arop koropea apárok néntépá yakápria Kwarén kar toropwaprá yakápapo maok, Sekaraia paura nánákáre alta fek yankap naeria youmpea nke nánko maok, 11 alta yak námp fek Kwar Tokwaeramp ensel yae-párák mwaek am fek fokopeyakánko, 12 nkea korokopea apápimp. 13 Aenángo maok, enselo Sekaraian sérrá, “Sekaraia, amo apápi kwapono. Kwar te amo táráp sápaeria toropwapnap kar te wae wawi námpono. Waráp yupu Elisabet te poumou-táráp sámpeanángo maok, amo maomp e tákapria te ‘Jon’ ri papampo. 14 Nánkár am táráp tankeanángo, amoku kor yonkwae kárámpriaka warákár napo maok, fikamp arop kápae kare am korop námp táman nkeaka warákár mwanapon. 15 Mao oukoumwan éntupwaromp yare mek yak námp fek Yiki Kor Spiritao maomp pourouk woukoupá yak naenámpo. Am feknámpia ankár takrá akwapea, mao Kwaro nke námp fek Kwaromp arop tokwae kwapwe yak naenámpara, wain ént ntia mánmán ént ankwap fár mo. ✧
 16 Mao Kwaromp kar farákáp nánko, Israel fi mekamp arop kápae kare wawiaka warko náráp Kwar Tokwaeraonámpok arári korop mwanapon. 17 Mao te Elaijamp ninik ntia kárákáre niamp sámpeaka Tokwae Kar wakmwaek korop naenámp fek mekia akwap naenámpo. ‘Naropwaryaenánp ntia tárápu nonopok ankárankamp ninik fek yakáp kip’rá sénaenámpo. Tá mao kar ták-sir konap aropamp ninik fwapokwap nánko, yae-párák kare aropamp ninik kwapwe sámp mwanapon. Takria mao arop fárákapan nánaprá párapok nánko, am fárákap Tokwae Karao korop naenámp nánaprá yakáp mwanapon.” Am enselo arakrá sérimpon. ✧

18 Sekaraia enselén turunkrá, “Ono wae mér pourou, onomp yupurao kor waeman énénkér mér pourou nemp tane, ono te mokopia am kar karenorá mér nanampon?”

19 Aeránko maok, enselo sérrá, “Ono Kwarént yak konamp Gabrielono. Kwar námoku onan amwan, má kar kwapwe farákápaeria sámp-kérép nánko, ono ékiaka sénampono. 20 Aeno amo onomp kar wawia ‘Kareno’rá sér mo napo te, waráp top kor kéri yak nánko, amo te kar sér mono, akwapeaka ono má sénamp ankank koropnámp ke fek warko waráp top kor fwap naenámpo. Ono sénamp kar máte kare kar tak naenámpan sénampono.”

²¹ Koumteouráp arop Sekaraian yépékrá yakáprá ninikrá, “Máte apae ankank korop nánko, mao Nap Aokore Yiki Kor mek youmpea am mek youpoukwap yakreane?” ²² Makrá yakáp napo, Sekaraia am meknámp mank nánko, nkeapo maok, kar sér mo, yae fek saráp yénkánko, nkea méria maok, “Mao te Nap Aokore Yiki Kor mek mwar pourouráp ankank nkea karane! Top kor kéri yak námpono!”

²³ Wakmwaek Sekaraia pris tére térea pwarará námokuráp némpouk akwap. ²⁴ Aenko maok, maomp yupu Elisabet te wae táráp yororia maok, éntik yunk te érik yárák mo, nap mek saráp yakrá ninikia arakrá sér, ²⁵ “Ono wokwaek te mapo yak nanko, onan sérar napo, pwarápaek tokwaeampan maok, Kwar Tokwaerao onan aropompria yaewourianánko, ono táráp yak namp te koumteouráp aropao nke nap fek te, ono pwarápaek yak mono.”

Enselo Marian ‘Amo Jisas sámp nanapono’ rimp kar

²⁶ Elisabet táráp yak námp tokwampok yunk akwap tenánko, Kwaro ensel Gebrielén, apár Galili mekamp taun Nasaret mek akwapaeria sámp-kérép. ²⁷ Mao yupu éнки ankárankan kar farákáp naeria akwap. Am yupu e te Maria. Mao Josepomp nap mek tank naenámpria kar yoroi tariap. Am Josep te King Devit yakámp fi mekampono. ☆ ²⁸ Gebrielo maonámpok akwapea sérrá, “Ae! Maria! Tokwae Karao amwan nkea warákárriaka, amont yak námpono.”

²⁹ Maria am kar wará yárákrá ninik tokwae. Aeriaka, “Onan te apaerá sériane? Am te mokop naenámp karaniane?”

³⁰ Aeránko maok, enselo sérrá, “Maria, amo te apápi kwapono. Kwaromp ninik te amwan warákár námpon. ³¹ Amo wawae! Amo wakmwaek te poumou-táráp yakeaka tank nanapono. Amo maomp e tákapria te ‘Jisas’ ri papampo. ☆

³² Mao te arop éréképea tank naenámppon.

Aeriaka man ninikria sérarrá:

‘Mao te yámar mekamp

Kwar Kárakáre Koramp Tárápono’rá sér mwanapon.

Aenapo maok,

Kwar Tokwaerao man maomp ounáp

Deviténimpnámp taknámp

Israelomp king yoroi pap naenámppon.

³³ Mao te king yakriaka,

Jekop yakámp fi éréképea yaká yakria maok,

Am king yak námp te pwar mo,

Ankár yaká yak naenámppon.” ☆

³⁴ Maria enselén sérrá, “Am te mokopia nanampono? Ono oukoumwan poumou nap mek tank mo namp tene.”

³⁵ Aeránko maok, enselo maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Yiki Kor Spiritao amonapok koropeanánko, yámar mekamp Kwaromp kárákáre tokwaerao waráp pourouk woukoupá yak naenámpon. Aenánko maok, wakmwaek amo am táráp tank napo, Man am fákáreráo niníkria sérrá, ‘Kwar Kárákáre Koramp Tárápono’rá sér mwanapon.’” ✱

³⁶ Ono amwan ankwap kar sénamp te wawae: Waráp ankwapwaráp Elisabeto kor wae mér pourou námpao maok, mao kor poumou-táráp yare mek yak námpono. Wokwaek kar aropao man sérarrá, ‘Mao te táráp sámp mo, mapo yak námpono’ riapan maok, oukoumwan te wae táráp yare mek yak nánko, tokwampok yunki yak námpono. ³⁷ Kwaro nkwakwe make ankank yoro naenámp te, man koursinaenámp kánanke yak mono.

³⁸ Enselo am séria pwaránko maok, Maria enselén sérrá, “Ono te Tokwae Karamp tére konamp yupu ara, mao amo onan sénapnám taknám tak naeria te fwap tak naenámpon.” Aerá séránko maok, enselo wae man pwarará akwapámpon.

Maria akwapeaka Elisabetén nkemp kar

³⁹ Aenko maok, am ke fek táman Maria koupour taun Nasaret meknám fárámprá apár Judia mek akwapea faonkwekamp némpouk ⁴⁰ Sekaraiamp nap mek youmpea Elisabetén ‘Gude’ nánko maok, ⁴¹ Elisabet te am kar wa nánko maok, táráp Elisabetomp yare mek kukur. Aenko maok, Yiki Kor Spiritao Elisabetomp ninik mek tokwae yakánko maok, ⁴² Elisabeto Marian tae fek sérrá, “Kwaro ankwap koumteouan yaewour nánko warákár konap te, oukoumwan amwan sánknám warákár tokwae támao kámákár akwap námpono. Waráp yare mek yaknám tárápao kor ourour tokwaerápono. ⁴³ Ono te apae kwapwe nanko, onomp Kwar Tokwaeramp éntupwar koropea onan nkeriane? ⁴⁴ Ono waráp kar wa nanko, onomp yare mek yaknám táráp warákárria kukur námpon. ⁴⁵ Kwaro amwan sérinám kar wawia kare korop naenámpria mér napara, warákárampo.” Elisabet Marian arakrá sérimpon.

Maria Kwaromp e sakapnám tár kar

⁴⁶⁻⁴⁸ Aeránko maok, Maria sérrá, “Ono te párák Kwaromp tére konamp yupu kwataerao maok, mao námoku onan ninikia aropomp námpantá,

✱ 1:35: Mt 1:20

ono te Tokwae Karan aesiorá fáparáka waeaka,
 onan warámpnám Kwarén
 yonkwae kárámpria warákár nampon.
 Takia nanko maok,
 arop ponankor
 oukoumwanía akwapea nánkáráp kor
 Kwaro onan warákár tokwae sápnám táman
 sérar mwanapon. ✧ ✧

49 Yiki kor kwapweráp Kwar Kárákáre Tokwaerao
 onan yaewour tokwae kwapwe námpon.

50 Mao éréképeanám arop te
 ankár maomp karwaok tukupea napo,
 maomp tárápuaó kor takrá tukupeaka,
 appeyaenápo kor ankár takrá tukup napo,
 Kwaromp aropomp am fárákapént yak naenámpon. ✧

51 Arop, yino wae mér námpría
 námokuráp ninik fek paokopiap aropan te
 Kwaro náráp kárákáre tokwae fek
 am fárákapán yéréperá kérép konámpono.

52 Mao kárákáre kor king fárákapán
 apárok néri kákrá,
 párák yakápnáp aropan kingén nám niamp
 yae-páráki kák námpon. ✧

53 Aea fákeyakrá yae-porokwenap aropan
 kwapwe kare ankank nénkria,
 ankank tokwaeráp arop fárákapán
 kwaporok tirá kérépámpon. ✧

54-55 Mao nomp ouyaenápén sérimpnám koropea
 náráp tére konap arop Israelén yaewouriaka,
 mao Abrahamén nikiaka aropompi nám te,
 koropea maomp appeyaenáp fárákapán kor
 ankár taki yak námpon.” ✧

56 Maria arakrá séri pwarará Elisabetént yinink yunk ni-
 amp arake fek yakeaka, wakmwaek warko náráp taun mek
 arákarrá akwapám.

Elisabeto Jon sámpám kar

57 Elisabet táráp tank naenámp ke korop nánko maok,
 mao wae poumou-tárápi tank. 58 Aenángo maok, Elisa-
 betomp némpoukám, maomp firáp arop, Tokwae Karao
 man aropompnám kar wawia am fárákapao mént énéni
 warákáránk.

✧ 1:46-48: 1 Sml 2:1; Ais 61:10 ✧ 1:46-48: Lu 11:27 ✧ 1:50: Sng 103:17

✧ 1:52: 1 Sml 2:7 ✧ 1:53: Sng 107:9 ✧ 1:54-55: Stt 17:7; Ais 41:8-10; Mai 7:20

59 Takia maok, yukupuk yae fek táman maok, am arop fárakapao am tárápan yipi fárakap * mwaria, maomp naropwar e 'Sekaraia' ri pap mwaria koropapon. 60 Aeapo maok, am tárápamp éntupwaro sérrá, "Mono. Yumo man te 'Jon' ri papenke." ✧ 61 Aeránko man sérrá, "Mo. Waráp firáp arop te am eráp arop yak mono." 62 Aea maok, takrá tukupea e mér mwaria naropwarén turunkria yae fek saráp yénkép. 63 Aeapo maok, maomp top kor oukoumwan kéri yak nánko, yae fek saráp yénképrá, 'Yao kárakére sápenk' ria maok, am fek kumwiria arakrá sér, "Maomp e te Jon nono." Aeránko maok, am fárakapao ninik tokwae. 64 Aeapo maok, oukoumwan kar táman Sekaraia warko kar séria maok, Kwaromp e sakapámpon. 65 Aenko maok, maomp népekamp arop nkerá kokorokor. Aeria maok, am kar te apár Judia mek you mekmwaekamp némp-némp akwapámpon. 66 Ae naenko, arop ponankor am kar waria ninik tokwaeaka arakrá sér, "Wakmwaek am táráp te mokoep arop yak naenámpono?" Am fárakap te wae mér, Tokwae Karamp kárakáre te mént yak námpono.

Sekaraia Kwaromp e sakapnámpon táar kar

67 Aerapo maok, Yiki Kor Spiritao ékia maomp naropwar Sekaraiamp pourouk woukoupeyakánko maok, Sekaraia profet kar fek sérrá,

68 "Nomo Israelomp Kwar Tokwaeramp e sámpea sakap mwaro.

Am te apaeria námpanápe mao náráp fi koumteouráp arop nomwan koropea yaewour riaka nomwan warko éréképea fwapia kák námpon.

69 Kwaromp tére arop Devit yakámp fi mek kárakáre kor arop ankárakamp nomwan warko éréképanoria pap námpon.

70 Kwaromp e tokwaeráp profet fákárererao maomp kar wariaka am táman sérrá:

71 'Mao te nomwan younkwe sirarrá yopornap arop fákáreramp yaekamp warko érékép naenámpono.' ✧

72 Am takámp te, Kwar te nomp ouyaenápen aropompiaka yaewourimpon. Mao wokwaek kar 'Yiráp por tak nanamp'rá sérimp kontrak kárakáre te oukoumwan niki-samp yak námpon.

73 Mao nomp ounáp Abrahamén kare kar sérimp te,

* 1:59: 'Yipi fárakapnámpon'an "Juda Tére konap Ninik" Buk 2 kware 65 fekamp kar nkeae. ✧ 1:60: Stt 17:12; Lu 1:13 ✧ 1:71: Sng 106:10

oukoumwan kor wokwaek sérimpnámp taknámp
kare kar nomwan yaewour naenámpon. ☆

74 Mao te nomwan yopor aropamp yae kwae mekamp
érekép námpara,
nomo te apáp mono,
ankár man loturá yakáp mwanámpono.

75 Nomo yiki yakápnámp ke fek ponankor
mao nke námp fek, yiki kare ninik fek
yae-párák kare térerá paokop mwanámpon.”

Sekaraia Kwarén warákarea pwarará náráp tárápan sérrá,
76 “Onomp táráp e! Wakmwaek te arop ponankor amwan
‘Narek Kari Yaknámp Kwaromp profet’rá sér mwanapon.
Amo mekia akwapria Tokwae Karamp mwae nánap nanapon.

☆

77 Amo maomp koumteouráp arop fárákapan
‘Kwaro yiráp kwatae ninik tirá épéria,
warko érekép naenámp’rá farákáp nanapon.

78 Kwaro nomwan yonkwae touweriaka
porokwe kare fek i konámpon:

Mao te yámar mekamp wakor wae
nomonámpok sámp-kérép nánko,

79 nomo kirikip mek yakápria
sumpwi mwaria waenámp arop fárákap
nomwan wae sáp námpon.

Mao nomwan mwae yénkép nánko,
nomo yae-párák yonkwae porokwe ninikaok
tukup mwanámpon.” ☆

Sekaraia te am karan arakrá farákápámpon.

80 Wakmwaek am táráp téképria maok, maomp waemp wae
kárákáreria ninik kour sámpea mao te apár mwar mek yakea,
wakmwaek Israel fi nke mwanap fek érik korop naenámpon.

☆

2

Maria Jisas tankámp kar

1 Maria mao táráp tank naenámp ke fek maok, Rom
mekamp King Sisar Ogastus lo papea sérrá, “Ono koum-
teouráp arop ponankor e ti nanámpono.” 2 Mámá te manénkir
kar oukoumwan e ti mo fek tiapono. Am ke fek te Kwirinius
apár tokwae Siria mek kiap tokwae yoroi yakámp. 3 Aemantá
maok, koumteouráp arop ponankor námokuráp némpouk e
tianoria tukup.

☆ **1:73:** Stt 17:7; 22:16-17 ☆ **1:76:** Ais 40:3; Mt 3:3; 11:10 ☆ **1:79:** Ais 60:1-2;
9:2; Mt 4:16; Jo 8:12 ☆ **1:80:** Mt 3:1-6

⁴ Josep te Devit yakámp fi mekampao námp kwamp maok, mao Galili mekamp mao yaknámp am taun Nasaret pwarará, Devitomp némpouk apár Judia mekamp taun Betlehem mek akwapámp. ⁵ Mao te náráp yupu Maria arop yarerápan, nomp e tianoria warámpea akwap. ☆

⁶⁻⁷ Am anánkwap am fek yakepo maok, Maria táráp tank naerianámp ke fek maok, Betlehem mek koropea nke nepo, arop néntép konap nap kápae te wae aropao pwi yak. Aemantá maok, Josep ntia Maria nap oupourounkrá akwa-peaka bulmakaump nap mek am mek yak. Aenepo maok, Maria táráp tank naenámp ke fek maok, nae-táráp poumou-táráp tankea, waempyam fek yarokwapea bulmakau maonk pwae fári konap bokis mek am mek papámpon.

Ensel fákáre sipsip taokeyakáp konap arop fárákapan sériap kar

⁸ Am taun Betlehem yarápae fek aop mwaek sipsip wun i konap aropao náráp sipsipantá kumuruk yérékrá yakápap. ⁹ Aenapo maok, Tokwae Karamp ensel maonapok koropánko maok, am fek táman Tokwae Karamp wae tokwae tákapá yak naenko maok, am aropao apáp tirink. ¹⁰ Aeapo maok, am enselo am fárákapan sérrá, “Yumo te apápi kwapono. Wawenke! Ono yumwan kar kwapwe kare farákáprá korop nampono. Am tak namp te, arop ponankor warákár mwanapono. ¹¹ Mámá yae fek táman Devitomp taun mek yupu ankárank táráp sámp námpono. Mao te yumwan warko érékép naenámp aropono. Mao te Krai Tokwae Karono. ¹² Yumo te aran nkeaka mér kipo: Táráp waempyam mek papea yarokwapea bulmakaump maonk pwae fári konap bokis mek páte nángo amp námp aráne!”

¹³ Enselo makrá séránko maok, koupour kar yámar mekamp ensel fopwakwap fopwakwap koropeaka, am enselént yakápria maok, Kwaromp e sakápria sérrá,

¹⁴ “Yámar mek tokwae narek karaok yaknámp Kwaromp e narek sampok mwaro!

Kwaro warákárnámp apárokamp arop ankwap fárákapan man yonkwae porokwe sánk naenámpon.”

Sipsip wun i konap arop Jisasén nkeap kar

¹⁵ Am ensel fákáreráo am fárákapan pwarará warko yámar mek pokapo maok, sipsip wun i konap arop fárákapao arakrá sér, “Oukoumwan nomo Betlehem mek tukupea, Kwaro nomwan wae yénképnámp ankankan nke mwaro.” ¹⁶ Aeria maok, koupour tukupea nkeapo, Maria ntiaka Josep yakepo maok, táráp te bulmakau apwar pwae fépér i konap bokis mek

amp. ¹⁷ Aenánko, am fárákapao am táráp nkeaka maok, enselo am tárápao naenámp tére sérínámp karan am mwae yakápnap aropan farákápapono. ¹⁸ Aeapo maok, arop ponankor am sipsip wun i konap aropamp kar waria maok, kokorokoriap. ¹⁹ Aeno Maria námoku te am kar ankár ponankor ninik mek tia niki-samp yakámpon. ²⁰ Táte sipsip wunnap arop fárákap te am kápae kare ankank enselo séránko wawia nkeap táman, Kwarén warákárriaka náráp sipsip yakápnap mwae arári tukupria Kwaromp e sakaprá tukupapon.

Jisasomp e ták-papap kar

²¹ Manénkir éntupwar oukoumwan arop yoro mo nánko, enselo Jisasomp e ták-papámpon. Aempan maok, wakmwae éntupwaro am táráp tankeaka yukupuki yakeanáko maok, am tárápamp yipi fárákapea maok, man ‘Jisas’ ri papapon.

Simeon ntiaka Ana lotu nap tokwae mek Jisasén nkep kar

²²⁻²⁴ Me koum sik Kwaro Mosesén kar sánkámp te ará, “Éntupwaryaenáp poumou-táráp nae-táráp sámp napo te, éntupwar naropwaro am táráp Kwarén sánk kipo.” Kwaromp Kar ankwap arakrá sér, “Yumo táráp tankea nap kwamp te, ant anánkaopwe Kwarén sánk mwanapono. Am mo nánko te, ant morok wourékam kánanke anánkaopwe sánk mwanapono.” Am loao sénámpnám taknám, éntupwar ntia táráp wae éntupia, am anánkwapao am lo karwaokrá Jerusalem mek akwapea táráp Kwarén sánkria, ant ofa sánkep. ✧

²⁵ Jerusalem mek yaknám arop mér, maomp e te Simeon. Am arop te yae-párak karia Kwarén lotu i konám. Aeria Israel firan warko érékép naenámp arop korop naenrá yépékra yak. Aenánko man te Yiki Kor Spiritao oupouroupá yakámpono. ²⁶ Am Yiki Kor Spiritao am aropan wokwae kar sérrá, “Amo te oukoumwan sumpwi mo, yiki yakria Kraisen nke nanapono.” ²⁷ Táte Jisasomp éntupwar naropwar man sámpá koropea loao sénámpnám taknám Kwarén sánk neria Lotu Nap Tokwae mek koropepo maok, am Simeonén Kwaromp Yiki Kor Spiritao séránko, mao kor lotu nap tokwae mek youmpám. ²⁸ Aeria maok, Simeono Jisas kakapea yaek sampeyakra Kwaromp e sakapria sérrá, ²⁹⁻³² “Tokwae Kar e! Amo onan wokwae sériapan am arop amo apárokamp arop érékép naenámpria sámp-kérép napo, ono wae nke nampono.

Amo am arop te kápae kare arop fi nke nap fek wae nánapi pwar naponno. Am arop te wae tokwae kwapwe ara, mao te apárokamp arop ankwap fi ponankoran

✧ 2:22-24: Wkp 12:1-4,8; Kis 13:2,12-15

yokoránko,
 am arop fi ponankor Kwaromp ninik mér mwanapon.
 Táte waráp wae waráp Israel firént yak nánko,
 arop ankwap firao nke nap fek
 kwapwe kare naenámpón.
 Makiaka ono waráp tére konamp arop fwap oukoumwan
 yonkwae porokwe fek sumpwi nanampono.” ✧ ✧

³³ Jisasomp éntupwar naropwar Simeon sénámp kar táman
 ninik tokwae nepo maok, ³⁴⁻³⁵ Simeono am anánkwapan Kwar
 ourour sánkanoria Kwarén sériaka, Jisasomp éntupwar Marian
 arakrá sér,
 “Ae! Amo wawae.

Kwaro máamá táráp nánapia sámp-kérép námp te,
 arop Israel ankwap fárákap maomp kar ták-sinap
 kwatae tukup napo,
 ankwap fárákap maomp kar wawia warákár nap te,
 am fárákan kor éréképeanáko,
 yae-párak yakáp mwanapria ninámpón.
 Mao te érik fokopeyakrá yénkép nánko maok,
 kápae kare aropamp ninik mek yaknámp
 kwatae ninik érik farákár naenámpón.
 Amwan kor oumpnámp párákap nánko,
 yonkwae touwea wae nanapono.” ✧

³⁶ Simeono am kar séria pwaránko maok, profet yupu
 ankwap yak námp, maomp e te Ana. Mao te Asa yakámp fi
 mekamp, Fanuelomp namom. Wokwaek te poumou nap mek
 tankea yakámp yopwar te fákánek yopwar. ³⁷ Wakmwaek
 poumarop sumpwi tenánko maok, kae yakrá koropea ouk-
 oumwan mao yaknámp yopwar ponankor te 84 yopwar.
 Aenámpara, wae mér kare. Mao te ankwap ninikaok
 mono, ankár, Kwarén yae-párak kar toropwap nanampria fir
 wuriria kápae kare por lotu nap tokwae mek akwap ko, kar
 toropwap i konámpono. Aeria maok, Kwaromp tére námp
 te ankár kumur yámar méntép tére saráp yak konámpono. ✧

³⁸ Mao kor am ke fek Jisasomp wonae fik korop riaka, Kwarén
 ‘Aesio’rá sérimpono. Mao te Kwaro Jerusalem mekamp arop
 fárákan warko érékép naenámpria yépékrá yakápnap arop
 fárákan am tárápao korop námpán farákápámpono.

Josep Nasaret mek arákarrá akwapámp kar

³⁹ Aenáno maok, am anánkwapao Kwaro sérimp karwaok
 lotu nap tokwae mek takrá térea pwarará, warko distrik Galili
 mekamp taun Nasaret mek akwap. ✧ ⁴⁰ Aeanepo maok,

✧ 2:29-32: Ais 52:10 ✧ 2:29-32: Ais 49:6; Jo 8:12 ✧ 2:34-35: Ais 8:14; 1 Ko
 1:23; 1 Pi 2:6-8 ✧ 2:37: 1 Ti 5:5 ✧ 2:39: Mt 2:23

am táráp wae téképria kárakáre sámpria maok, yonkwae kour kwapwe nánko, Kwaro man níki yakrá yaewourrá yakámpon.

Jisas wae éri tae morokria Kwaromp lotu nap tokwae mek akwapámp kar

41 Jisasomp éntupwar naropwar te yopwar méntép Kwarén loturia Pasova * Yae Tokwae nke neria Jerusalem mek akwap konep. ☆ 42 Jisas wae éntér-sámpramp yopwar yak nánko maok, am anánkwap wokwaek i konepnámp taknámp, akwapriaka Jisasén warámpea Jerusalem mek akwapepono. 43 Tá wakmwaek Pasova Yae wae ponankor pwaránko maok, wae anánkwap náráp nouroup fárákapént némpouk arákarrá akwap nepo maok, Jisas te oukoumwan Jerusalem mek yak. Tá éntupwar naropwar te Jisas Jerusalem mek yak námp mér mo. 44 Anánkwapamp ninik te, Jisas wae náráp nouroup ankwap fárákapént akwap námpan mpwe. Aeria maok, am anánkwap te wae ankárankamp yámar akwapea, kumuránko náráp nouroup arop ou mek Jisas yak mákeanria oupourounk. 45 Am anánkwapao oupourounkepo maok, Jisasén nke mono. Aeria maok, am anánkwap warko Jerusalem mek man oupourounkrá akwap. 46 Jisasén oupourounkep te yininki yakea maok, wakmwaek nkepo, Jisas lotu nap tokwae mek yak. Mao te tisa fákáre ou mek kuk mek tankrá, am fárákapamp kar wará turunkuprá tank. 47 Aenánko maok, arop ponankor Jisaso ninik kour fek am arop fárákapamp kar pwarokwaprá sénámp kar wariaka kokorokor. 48 Am anánkwap wae akwapea Jisasén nkeaka korokop. Tá éntupwaro man sérrá, “Táráp e! Amo apaeritea yinan tak rape? Waráp éntupwar naropwar yino amwan yonkwae sakáp tokwaeria amwan oupourounk nempono.” 49 Nopok mao éntupwar naropwarén sérrá, “Yumo apaerá onan oupourounk repe? Ono te ankár onomp Naropwaromp nap mek yak nanamp te, yumo mér mák nepono?” 50 Aerá sénámpan maok, am anánkwap te mao sénámp kar fi am te mér mono.

51 Táte wae mao náráp éntupwar naropwarént warko arákarrá, Nasaret mek tukupea kápae kare por mao te éntupwar naropwaromp karwaokrá yak námpon. Aenánko, éntupwar te Jisas sérarnámp kápae kare kar te ninik mek sámpea níki-sampeyak. 52 Táte Jisaso wae tékép nánko maok, maomp yonkwae kour te kwapwe kare kare. Aenánko maok, Kwar Tokwaerao nkea warákár tokwae, tá aropao kor nkea, man warákár tokwae.

* 2:41: ‘Pasova’: Matyu 26:17 fekamp kar fi fek nkeae.

☆ 2:41: Kis

3

Ént mek éné i konámp Jono farákápnámp kar

¹ Taiberius 15 yopwar fek Sisar yak nánko, Pontius Pailat Judia distrik mek Gavman Tokwae yak. Am ke fek te Herot distrik Galili poukeyakánko, maomp naenáp Filip distrik Ituria, Trakonitis poukeyak, tá Lisaniás distrik Abilene poukeyakámpono. ² Táte Anas ntia Kaiafas pris taokeyakep arop yak. Aeapo maok, am ke fek Jon Sekaraiamp táráp arop yak mo apár mek akwapá yak nánko, Kwaro náráp kar man sánk. ³ Aenánko maok, Jon ént Jordan mekamp apár mek am mwaek yárákra kouramp aropan ‘Yumo te yiráp kwatae ninik pwarará ént mek nér napo, Kwaro yiráp kwatae ninik tirá épérano’ ria kar farákáp. ✧ ⁴ Profet Aisaia kumwinámp buk fek am kar yak námp te ará:

“Arop yak mo apár meknámp arop ankárankao wumwirá, ‘Kwar Tokwae korop naenámp mwaek nánapria fwapokwapenke.

⁵ Apár wi yakápnámp tokoprá, faonkwe furuk popomprá, kápae kare mwaek kup korokorenámp ékékérrá yumwia waenámp tirá épéria fwapi pwarenke.

⁶ Aeria maok, Kwaro nomwan érékép naeria tére námp ponankor arop fwap nke mwanapon.’ ” ✧

⁷ Aeránko maok, kápae kare kouramp arop, Jono ént mek nérrá kákanoria korop napo maok, maó sérrá, “Yumo fou-tákam niamp aropono! Yumo yiráp kwatae ninik taki fákeyakápria ént mek néria napo, Kwaro yumwan yopor mo naenámprria nape? ⁸ Yumo yae-párak kare paokop nap fek kwatae ninik younkwe mwaek sirarrá Kwaronámpok korop nap érik yénképano. Tá yumoku kok sérarrá, ‘Yino Abrahamomp ou fekamp tárápu ara, yinan Kwar te yopor mo, fwap naenámpan mpwe’ kwaponno. Aerá sénapan ono yumwan sérrá: Kwar yumwan wampwe kwaeri pwarará, fwap máma yumwi kápae karean Abrahamomp tárápu arárrria kák naenámpono. ✧ ⁹ Ankomwar wae yao karámp naenámp nánapi yak námpono. Yao ponankor kwapwe kare ki tank mo i konámp te, kar-tokoepa yaomwi mek épér mwanaponno.’ ” ✧

¹⁰ Aerá séránko maok, arop ponankor man turunkrá, “Ae te yino mokop mwanámpono?” ¹¹ Aerapo maok, nopok Jono am fárákapan sérrá, “Arop siot anánkaopwe námp kwamp te, arop ankwapao mo nánko te ankwap man sánkano. Táte arop ankwapao fir mo nánko, yumo fir tank nánko te man sánk kipo.”

¹² Takis sámp konap arop ankwap fárakapao kuri ént mek nér mwaria koropea maok, Jonén sérrá, “Tisa, yino te mokop mwanámpono?” ✧ ¹³ Tá Jono am fárakapan nopok sérrá, “Yumo takis mani sámp mwaria te, ankár gavmano sérinámp kare fek saráp sámp kipo. Yumo yiráp ninik fek am kámákarrá sámp kwapono.”

¹⁴ Soldia ankwap fákárerao kor man turunkrá, “Yino te apae mokop mwanámpon?” Jono nopok am fárakapan sérrá, “Yumo aropan fupukrá maomp yaekamp mani pourouk-oupria, aropan kwekárá koti kwapon. Yumoku yiráp tére fekamp mani sámp nap te, wae támaonoria warákár kipo.”

¹⁵ Aeránko maok, koumteouráp aropao maomp yonkwae kour kwapwe nkea maok, ninik tokwaeria sérrá, “Jon máte Kraiss támaoi kane?” ¹⁶ Aerapo maok, Jono wawia nopok kar pwarokwaprá sérrá, “Ono yumwan ént kar fek ént mek nérrá kák nampono. Nánkár wakmwaek arop ankwap korop námpao maok, maomp kárákáre te onomp kárákáreran kámákár akwap námpono. Ono te apárok kánanke kare nampara, maomp pukamp su fekamp paok aokorop nanamp pwi mo nampono. Mao te yumwan Yiki Kor Spirit ntiaka yaomwi fek nérrá kák naenámpono. ✧ ¹⁷ Mao námokuráp sabol yaek sayakrá, wit yorokwaerá narek épérrá tiri poporokomprá, wit kare wit koupoukour konap nap mek kákea pwarará, tiri te ankár torokwar mo i konámp yaomwi mek yank naenámpon.”

¹⁸ Jon kápae kare karan kor koumteouráp arop méranáponoria farákápria maok, Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápámpon.

Jono Herotomp kwatae ninik érik sérimp kar

¹⁹ Aeria maok, táte Jono arop poukeyak konámp arop tokwae Herotén yoporimp te maomp nánaeramp yupu Herodias námoku sámpea yakria maok, ankwap kápae kare kwatae ninik nánko, man yopori námpono. ✧ ²⁰ Táte Herot kwatae ninik ankwap yumuntuk pap námp te, Jonén kalabus mek pap námp aránon. ✧

Jono Jisasén ént mek anámpá papámp kar

²¹ Heroto Jonén oukoumwan fákapá pap monámp fek, koumteouráp arop Jon ént mek nérrá kákámp fek Jisaso kor koropea ént mek anámp. Ént mek anámpea pwatea, Kwarén kar toropwaprá yak nánko maok, yámar me fákárámp akwap. ²² Aenánko maok, am meknámp Yiki Kor Spirit ék. Aropao am nke napo maok, ant yuriampp pourou niampao Jisasomp pourouk éká tank. Aenánko maok, yámar meknámp

✧ **3:12:** Lu 7:29 ✧ **3:16:** Jo 3:28; Ap 1:5; 13:25 ✧ **3:19:** Mt 3:11-12; Mk 1:7-8; Jo 1:24-34 ✧ **3:20:** Mt 14:3-4; Mk 6:17-18

arop kar niamp wumwiria sérrá, “Amo te onokump tárápono. Amo kwapwe kare nap te, ono amwan warákár tokwaeria yonkwae kárámp nampono.” ☆

*Jisasomp appeyaenáp fákáreramp e
Matyu 1:1-17*

²³ Jisaso wae 30 yopwaria tére naerianánko maok, kountouráp aropamp ninik te, mao te Josepomp tárápan mp-weapon:

Josep am te Helimp táráp.

²⁴ Heli te Matatomp táráp.

Matat te Livaimp táráp.

Livai te Melkimp táráp.

Melki te Janaimp táráp.

Janai te Josepomp táráp.

²⁵ Josep te Matatiasomp táráp.

Matatias te Amosomp táráp.

Amos te Nahumomp táráp.

Nahum te Eslimp táráp.

Eslu te Nagaimp táráp.

²⁶ Nagai te Matomp táráp.

Mat te Matatiasomp táráp.

Matatias te Semenomp táráp.

Semen te Josekomp táráp.

Josek te Jodamp táráp.

²⁷ Joda te Joananomp táráp.

Joanan te Resamp táráp.

Resa te Serubabelomp táráp.

Serubabel te Sialtielomp táráp.

Sialtiel te Nerimp táráp.

²⁸ Neri te Melkimp táráp.

Melki te Adimp táráp.

Adi te Kosamomp táráp.

Kosam te Elmadamomp táráp.

Elmadam te Éromp táráp.

²⁹ Ér te Josuamp táráp.

Josua te Elieseromp táráp.

Elieser te Jorimomp táráp.

Jorim te Matatomp táráp.

Matat te Livaimp táráp.

³⁰ Livai te Simeonomp táráp.

Simeon te Judamp táráp.

Juda te Josepomp táráp.

Josep te Jonamomp táráp.

☆ **3:22:** Mt 17:5; Lu 9:35; Jo 1:32-34

Jonam te Eliakimomp táráp.
³¹ Eliakim te Meleamp táráp.
 Melea te Menamp táráp.
 Mena te Matatamp táráp.
 Matata te Natanomp táráp.
 Natan te Devitomp táráp.
³² Devit te Jesimp táráp.
 Jesi te Obetomp táráp.
 Obet te Boasomp táráp.
 Boas te Salmonomp táráp.
 Salmon te Nasonomp táráp.
³³ Nason te Aminadapomp táráp.
 Aminadap te Atminomp táráp.
 Atmin te Arnimp táráp.
 Arni te Hesronomp táráp.
 Hesron te Peresomp táráp.
 Peres te Judamp táráp.
³⁴ Juda te Jekopomp táráp.
 Jekop te Aisakomp táráp.
 Aisak te Abrahamomp táráp.
 Abraham te Teramp táráp.
 Tera te Nahoromp táráp.
³⁵ Nahor te Serukomp táráp.
 Seruk te Reump táráp.
 Reu te Pelekomp táráp.
 Pelek te Eberomp táráp.
 Eber te Selamp táráp.
³⁶ Sela te Kainanomp táráp.
 Kainan te Arpaksatomp táráp.
 Arpaksat te Siemomp táráp.
 Siem te Noamp táráp.
 Noa te Lamekomp táráp.
³⁷ Lamek te Metuselamp táráp.
 Metusela te Inokomp táráp.
 Inok te Jaretomp táráp.
 Jaret te Mahalalelomp táráp.
 Mahalalel te Kainanomp táráp.
³⁸ Kainan te Enosomp táráp.
 Enos te Setomp táráp.
 Set te Adamomp táráp.
 Adam te Kwaromp táráp.

4

Satano Jisasén poupwekápimp kar

1-2 Yiki Kor Spirit Jisasén oupouroupa yakánko maok, Jisas ént Jordan pwarará arákarrá akwap. Aenko Yiki Kor Spiritao man warámpea kwar saráp mek sakwapá pwar. Aetenánko maok, mao am kwar saráp mek yiawor fére-sámpramp kumur yakriaka, fir fár mo, akwapea am ke fek nánko, mao yae-porokwe tokwae. ³ Aenánko maok, Satano man poupwékáprá sérrá, “Amo Kwaromp Tárápao nap kwamp te, amo yumwi man sénapo, pan arákareanánko, fárae.” ⁴ Nopok Jisas maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Kwaromp Buk fek te arakrá sénámpon: ‘Fir támao mwar te aropan yiki yak sánk mono.’ ” *

⁵ Tá Satano warko Jisasén faonkwe tokwae fek warámpá pokea, mámá apár mekamp taun tokwae ponankor yénképria maok, ⁶ Satano Jisasén sérrá, “Mámá kápae kare kárakáre ntiaka ponankor ankank máte onompono. Ono arop ankwapan sánk naeria te, fwap sánk nanampon. Oukoumwan te amwan sánk nae. * ⁷ Tá amo onomp puk mapek Kwaráp torokomprá me woukoupria onan lotu napo te, mámá ankank ponankor warápono.” ⁸ Jisas nopok maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Kwaromp Buk fek te arakrá sénámpon: ‘Amo te waráp Kwar Tokwae Kar ankárankampan saráp lotu-ampo.

Tá amo maomp térean saráp téreampo.’ ” *

⁹ Tá warko Satano Jisasén warámpá akwapea Jerusalem mekamp lotu nap tokwae yumuntuk narekamp wi fek páteyakrá, man sérrá, “Amo Kwaromp Tárápao nap kwamp te, mapeknámp apárok nkwampok far-kirékapae. ¹⁰ Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon:

‘Mao náráp ensel fákáreran sénánko, amwan yaewourria fwap taokeyak mwanapono.’

¹¹ Tá

‘Amwan mao náráp yaek sampiká apárok pap napo, amwan yumwírao waráp pu kwae mek párákap mo, fwapono.’ ” *

¹² Nopok Jisas kar pwarokwaprá sérrá, “Kwaromp Buk fekamp kar te arakrá sénámpono: ‘Amo waráp Kwar Tokwaeran poupwékápi kwapono.’ ” * ¹³ Satan am poupwékápi námp takia Jisasén pwarará, nánkáráp ankwap fek nke nanampria yépékrá yak. *

Jisas distrik Galili mek tére sámpámp kar

Matyu 4:12-17,23-24; Mak 1:14-15,39

¹⁴ Jiaso Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek Galili mek arákarrá akwap. Aenánko mao tére námp te am mekamp némpoukamp arop wae wa naponno. ¹⁵ Mao te kápae kare por lotu nap mek

* 4:4: Lo 8:3   * 4:6: Jo 12:31; 14:30   * 4:8: Lo 6:13   * 4:11: Sng 91:11-12

* 4:12: Lo 6:16; 1 Ko 10:9   * 4:13: Hi 2:18; 4:15

koumteouráp aropan kar farákáp nánko, am arop ponankor maomp e sakap.

Nasaret mekamp arop fárakap Jisasén younkwe sirarap kar Matyu 13:53-58; Mak 6:1-6

¹⁶ Jisas wokwaek épér mo fek yakea téképámp taun Nasaret mek akwapea, Juda firamp anepér i konap yae Sabat méntép tak i konámpara, am yae fek lotu nap mek Kwaromp Kar buk fekamp nkerá farákáp naeria youmpea fokopeyak.

¹⁷ Aenánko maok, lotu taokeyak konámp aropao man profet Aisaiamp buk sánk nánko, sámpea buk aok-pwararea, am mek kumwi oupouroukia nke nánko maok, kar arakrá sénámp yak:

¹⁸ “Kwaromp Spirit onan oupouroupa yak námp te, mao onan, Kwapwe Kare Kar ankank monap aropan farákáp nanaponoria nánap námpon.

Mao onan sámp-kérép nánko, ék namp te, kar arakrá farákáperia námpon:

‘Yumo fákapá yakápnap arop aokor pwarará tukupenke!

Yumo yi wouroumpeyakápnap arop warko yi firékarrá nkenke.’

Mao onan sámp-kérép nánko, ono ék namp te, tirá néri fákeyakáp nap mekamp aropan fwapi pwarará,

¹⁹ Kwar Tokwae náráp arop érékép naenámp ke kwapweran érik farákáprá séraeria ninámpon.” ✨

²⁰ Jiaso buk koumoumpea warko lotu taokeyak konámp aropamp yaek sánká pwatea, mekok am fek tank nánko, am lotu nap mek tankápnap koumteouráp arop te Jisasén saráp tokor tankáp. ²¹ Aenapo maok, mao wae am fárakapan Kwaromp kar arakrá farákáprá, “Oukoumwan te Kwaromp kar kumwi tari nap wae kare kar korop nánko, yumo wae am kar wa naponono.”

²² Am lotu nap mekamp arop maomp kar wawia kwapwe kare warákárria ninik tokwaeria sérrá, “Nomo te wae mér, mámara arop te Josepomp táráp te, mokopia take pourouráp kar kárakáre kwapwe farákáp námpon?”

²³ Aerá sérápo maok, nopok Jisas kar pwarokwaprá sérrá, “Kare karonu, yumo wae onan kar arakrá sér mwanaponono: ‘Dokta, amo ankár waráp pourouanmékir fwapokwapae! Amo Kaperneam mek térenap kar te yino wae wawi námpono. Amo ankár waráp némpouk mapek kuri taknámp téreampo.’

²⁴ Aerá sér mwanapan maok, ono yumwan kare kar sér rae: Arop fárakap námokuráp némpoukamp profetomp kar te wa

mo i konapono. ²⁵ Yumo wae mér napono, profet Elaija yakámp ke fek kápae kare kae kounteou Israel yaknámp fi mek yakápapo maok, Kwaro yámar me kéri fákeyak nánko, warákam ék mo námp te yinink yopwaria tokwampok yunki yak nánko, apár ponankor mek mwae touwe tokwae koropámpon. ²⁶ Takámp fek te Kwaro Elaijan te Israel fi mekamp kae yupu ankárankan yaewouraeria sámp-kérép mono. Mao te taun tokwae Saidon yak námp fek némp Sarefat mekamp kae yupuanámpok saráp sámp-kérépámpon. ²⁷ Tá taknámp profet Elisa yak námp fek kápae kare Israel fi mekamp lepraráp arop yakáp napao maok, am ou mek Israel fi mekamp arop ankárankampamp touwe fwap mono. Siria fi mekamp arop Naman ankárankao mwar maomp touwe fwapi námpon.” [☆]

²⁸ Aerá séri pwar nánko maok, lotu nap mek tankápnap arop ponankor am kar wawiaka yonkwae pwarámp tokwaeria, ²⁹ Jisasén panánkár santukupea taun younkwe mwae. Am fárakapamp taun te faonkwek yak námpara, Jisasén warámpá tukupea am taun yarápae feknámp Jisasén furuk far-sir mwaria napan maok, ³⁰ tá Jisas am arop ou mek amore mek akwapá párákaprá akwap te.

Jisas arop ankárankaomp pouroukamp kwatae-arop yérépenámp kar

Mak 1:21-28

³¹ Jisas apár Galili mekamp taun Kaperneam mek akwa-pea yae Sabat fek kounteouráp aropan kar yénkrá fárakáp. ³² Aenko maok, am fárakap maomp kar wanap te, mér tokwaeráp aropamp kar kárakáre niamp nánko, wawia kokorokori napon. ³³ Arop ankárankamp kwatae-arop oupouroupá yaknámp am lotu nap mek yak námpao, Jisasén tékén wumwia waerá sér, ³⁴ “Wi! Nasaret mekamp Jisas e! Amo yinan apae naeria nape? Ae te amo yinan tirá wour naeria koropri kwapono. Ono amwan wae mérampono: Amo te Kwaronámpoknámp koropnap yae-párak yiki kare aropono.” [☆]

³⁵ Aerámpan maok, Jisaso am kwatae-aropan yoporrá, “Amo te kar pwarará am arop pwar-akwapae!” Aeránko am kwatae-arop am aropan arop ou mek apárok sirarrá, wae worokor akwapriaka, am aropan kwatae pap mo, fwap. ³⁶ Tá ponankor arop kokorokoria námoku kok téréménkrá sérarrá, “Maomp kar máte mokopia kárakáre námpono? Mao kwatae-aropan kar sénánko, woropá tukup nap te, am aropamp kar te kárakáre tokwaeráp aropamp kar niamp námpono.” ³⁷ Aenánko maok, Jisas am térenámp kar te am mwaekamp

[☆] 4:26: 1 Kin 17:1-24; 18:1   [☆] 4:27: 2 Kin 5:1-14   [☆] 4:34: Mt 8:28-29; Jo 6:69; Lu 8:28

némpouk ponankor akwap nánko, kápae kare arop wawi naponó.

*Jisaso Pitamp yupuamp éntupwarén fwapi papámp kar
Matyu 8:14-15; Mak 1:29-34*

³⁸ Jisas fárámprá am lotu nap pwarará Saimonomp nap mek akwap. Saimonomp yupuamp éntupwar te pourou touwe fokornámp touwe sámpea amp nánko, man koropea yaewouraeria am arop fárákapao Jisasén sér. ³⁹ Aerapo maok, Jisaso akwapea am yupuamp wonae fik fokopeyakra pourou mek touwe fokornámp touwe táman yoporánko, am touwe wae worokor akwap. Aenánko, am yupu wae touwe fwapria fárámprá am arop fárákapao fár mwanap fir yankapámpono.

*Jisaso kápae kare aropan fwapokwapinámp kar
Matyu 8:16-17; Mak 1:29-31*

⁴⁰ Sabat yae yámar worae nánko, arop fárákapao náráp nouroup arop kápae kare touwe arokwamánk nap Jisasnámпок éréképa korop. Mao am fárákapán ankákáránkra pourouk yae paprá touwe fwapokwaprá párapopámpono.

⁴¹ Táte kwatae-arop fákáreao kor kápae kare koumteouráp aropan pwarará worop-akwapránkra Jisasén arakrá wumwirá sér i konaponó, “Amo te Kwaromp Tárápono.” Am kwatae-arop fákáre te Jisas te Kraís támaonoria mérapara, Jisas te am fárákapán te kar séri kwaponorá taokari námpon. ✧

*Jisas taun ankwap mekmwaek yárákra kar farákápámp kar
Mak 1:35-39*

⁴² Jisas koumounek kar fárámprá am yak námp pwarará, arop yak mo apár mek akwapea Kwarén kar toropwap. Aenánko maok, koumteouráp aropao man oupouroukia maonámпок tukupea, yinan pwarrá akwap kwaponorá taokor mwaria. ⁴³ Aenapo maok, Jisas am fárákapán sérrá, “Ono te ankár ankwap taun mek kuri akwaprá Kwaro maomp firáp taokeyak naenámp Kwapwe Kare Kar farákáp nanampono. Kwaro onan tak tére nanapria sámp-kérép nánko, ono ék nampono.” ⁴⁴ Aeria maok, Galili mekamp lotu nap mekmwaek kar farákáprá yáráki námpono.

5

Jisaso sénánko, Pita kápae kare éntékam sámpámp kar

¹ Ankwap ke fek Jisas ént aokore Genesaret fik fokopeyak nánko, kápae kare koumteouráp arop maomp kar wa mwaria koropá koupoukarea fákappéri yakáp. ² Aeapo, Jisas nke nánko, bot kánanke anánkaopwe ént aokore fik tank. Éntékam ti konap arop fárákapao bot am fek pátea éntékam sámp konap

✧ 4:41: Mt 8:29; Mk 3:11-12

umben yérerrá yakáp napo, ³ Jisas Saimonomp bot mek korokwapea, man sérrá, “Amo bot ént mek kuk tae morok panánkár sakwapea.” Pita tak nánko maok, Jisas bot mek am mek tankrá koumteouráp aropan kar farákáp.

⁴ Mao kar farákápea pwarará, Saimonén sérrá, “Bot sámpea ént pirékarrá sakwapea ént pe kukria umben am mek sirarea éntékam tiae.” ⁵ Aeránko maok, nopok Saimono sérrá, “Arop Tokwae, yino wae kumuruk éntékam sámp mwanámpan mpwerá sir saráp yakáp nánko, moi námpan maok, oukoumwan te amo sénapara, sir nki mwaro.” ⁶ Aeria sirarea maok, kápae kare éntékam tiap te, éntékam ti konap yam fárákár naenámp niamp kare. ✱ ⁷ Aenko maok, mao énéni tére konap arop bot ankwap mek yakáp napo, am fárákapan ‘Koroepa yinan yaewourenk’ ria wumwi. Aeapo, am fárákap koroepa éntékam am tirá bot anánkaopwe mek kák napo, bot anánkaopwe te kápaeria ént mek pik naenámp niamp pourouráp. ⁸ Aenáno, Saimon Pita am táman nkea Jisasomp puk wonae fik kwaráp torokomprá me kor woukoupria sérrá, “Tokwae Kar e! Ono te kwatae ninikráp aropao nampono. Onan pwarará akwape!” ⁹ Pita am takrá sénámp te am kápae kare éntékam tinap táman korokop nánko, méntér yakápnap aropao kuri kokorokor nap kwamp napono. ¹⁰ Sebedimp tárápyrao kor, Jems ntia Jon Pitant énéni tére konap, am arop yaworao kuri nkea korokop. Tá Jisas Saimonén sérrá, “Amo apápi kwapono. Amo éntékam érékép konap mér napara, nánkár wakmwaek amo fwap ononampok koumteouráp arop érékép-korop nanapon.” ¹¹ Aeránko maok, bot am pirékarrá tukupea fik papá pwarará maok, tá mao térenap ankank wae párapokprá Jisasomp wakmwaek tukup.

Jisas arop ankwapamp lepra touwe fwapi papámp kar Matyu 8:1-4; Mak 1:40-45

¹² Ankwap ke fek Jisaso ankwap taun mek yak nánko, am taun mek te lepra touwe kwataeráp arop yak. Mao Jisasén nkea maomp wonae fik apárok me kor woukoupria Jisaso námwan aropomp naenámp kar sérrá, “Amo onan fwapi pap nae nap kwamp te, tak napo, onomp pourou Kwaro nke námp fek yiki kukur nae.” ¹³ Aeránko maok, Jisas maonámpok nárákarrá maomp pourouk yae papria sérrá, “Onomp ninik te, amo yiki kukuraeria nampon.” Aeránko, ankár am ke fek táman maomp touwe wae pwar. ¹⁴ Tá Jisaso man kar kárákáre fek sérrá, “Amo arop ankwapan séri kwapono, mono. Amo akwapea prisén waráp pourou yénképria, Moses sérimpnámp taknámp Kwarén ofa sánkampo. Aenapo, arop fárákap wae nkea, waráp touwe te wokwae pwar námprá mér

mwanapon.” ✧ ¹⁵ Aerámpan maok, Jisas am térenámp kar te kápae kare némpouk akwapránk nánko, wawia pwi. Aeria maok, kápae kare arop Jisasomp kar wariaka, tá Jisaso náráp touwe fwapokwapanoria korop. ¹⁶ Jisas am tére naerianámp fek te Kwaromp kárákáre sámp naeria, arop yakáp mo nap ke mek akwap ko Kwarén kar toropwap i konámpono. ✧

*Jisas pu yae kwataenámp aropan fwapi papámp kar
Matyu 9:1-8; Mak 2:1-12*

¹⁷ Ankwap kumuruk Jisaso kar yénkrá farákáprá yak. Aenko maok, Farisi ankwap fárákap, tá lo méria farákáp konap tisa fákáre makia distrik Galili ntiaka Judia mekamp taun ponankor, am mekamp taun tokwae Jerusalem meknámp koroepa, Jisasomp kar wará tankáp. Jisas touwenap arop fwapokwaprá párokopanoria Kwaromp kárákáre maomp pourouk oupouroupeyak námpono. ¹⁸ Aenánko maok, arop ankárankamp maomp kour ponankor surumpwia tank nánko, arop ankwap fárákapao sunkwiar mek papea sámpea koroepa nap mek sayinkea Jisasomp wonae fik pap mwaria. ¹⁹ Aenapan maok, kápae kare kourteouráp arop nap mek am mek yinkea fákeyakáp napo, maomwae knámp sayink mwaria mwae oupourouk napo, mo. Aeria maok, narek pokea nap oupourouk tenap ankank keakapea am meknámp am arop sunkwiar fek paok tokoroepa, yaek fákeyakáprá ér-popwarrá pikia Jisasomp wonae fik am néntépá yakápnap kourteouráp arop ou mek pap. ²⁰ Aeapo maok, Jisas am fárákapamp méran nkeaka am touwenámp aropan sérrá, “Onomp nouroup e! Ono waráp kwatae ninik te wae sámp-sinámpono.” ✧ ²¹ Aeránko maok, lo yénkrá farákáp konap arop fákáre ntia Farisi fákáreao am kar wawia námoku támao ninikrá, “Máte apae aropao námp kwamp, Kwarén takrá kar wouroumprá sériane? Arop ankárankaomp kwatae ninik tirá épér naenámp te yak mono. Am te Kwaromp tére mwarono.” ²² Tá Jisas am fárákapamp ninik mek wae méria, nopok kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo apaeritea yiráp ninik mek poup takrá sérar rape? ²³ Ae te ono am aropan sérrá, ‘Waráp kwatae ninik te wae pwarámpono’rá sénanko te, yumo wae ‘Kare karon’rá mér mwanap ni, ono ‘Fárámprá akwapae’rá sénanko, mao wae fárámprá akwap nánko, yumo nkea ono sénamp kar ‘Kareno’rá mér mwanap nie? ²⁴ Aeno onomp ninik te, yumo arakrá mérenkria nae: Aropamp Tárápan Kwaro, mámá apár mek takaeria kárákáre sánkeanánko, aropamp kwatae ninikan fwap tirá épér naenámp.” Aerá séria maok, am kour ponankor surumpwi yaknámp aropan sérrá, “Ono amwan

waeman sénampono: Amo fárámprá waráp amp i konap ankank sámpea amokuráp nap mek akwapae.”²⁵ Aeránko maok, ankár oukoumwan táman koumteouráp aropao nke nap fek, mao námoku am fek ampinámp ankank sámprá námokuráp nap mek akwapria Kwaromp e sakapria warákár.²⁶ Aenánko, arop ponankor am nkea kokorokoria kor me woukourria Kwaromp e sakapria sérrá, “Nomo oukoumwan te mwar pourouráp ankank nkeriano!”

*Jisaso Livain námonampaok koropaeria wumwinámp kar
Matyu 9:9-13; Mak 2:13-17*

²⁷ Warko wakmwaek Jisas am nap pwarará akwapria nke nánko, arop ankwap takis sámp konap nap mek tank. Maomp e te Livai. Aenko Jisas man sérrá, “Amo onomp wakmwaek koropae!”²⁸ Tá Livai maomp ankank ponankor am fek pwarará fárámprá ankár Jisasomp wakmwaek akwap.

²⁹ Tá Livai Jisasomp fir tokwae nánap nánko, kápae kare takis sámp konap arop, tá ankwap kápae kare aropao kor méntér fépérrá tankápapo maok,³⁰ Farisi fákáre, tá námokuráp lo yénkrá farákáp konap arop fákáre, makia Jisaso éréképá yarak i konámp arop fákáreran sérarrá, “Yumo apaera takis sámp konap arop ntia ankwap kwatae ninikráp aropént pápárárrri tankáp napon?”³¹ Tá nopok Jisas maomp kar pwarokwaprá wounáprá arakrá sér, “Arop fárákámp touwe mo, fwapnap te doktanámpok tukup mo i konapono. Touwenap aropao saráp doktanámpok tukup konapono.³² Tá taknámp ono ék namp te, arop, námo yae-párák kare ninikrápao namprá niniknap aropan te mono. Arop, námo kwatae ninikrápao namponorá niniknap arop táman yaewour nanko, maomp kwatae ninik pwaranoria ék nampon.”

*Wokwaekamp lo ntia wourékam loan sénámp kar
Matyu 9:14-17; Mak 2:18-22*

³³ Ankwap ke fek, arop ankwap fárákapao Jisasén sérrá, “Jon éréképea yarak i konámp arop fárákap te kápae kare por Kwarén kar toropwap mwarria fir wuri yakáp i konapono. Tá Farisi fákáreao éréképá paokop i konap arop fákáreao kor tak i konapon. Aeno amo éréképá yarak i konap arop fákáre máte firráp ént fépér i konapon.”³⁴ Tá nopok Jisas am fárákapan námokuráp pourouan wounáprá sérrá, “Ae te yiráp nouroup arop ankwap ankárank yupu sámp naerianámp arop oukoumwan yumont yak námp fek te, arop ankwapao fwap yumwan fir fár mwanap taokor naenámp nie? Mono.³⁵ Tá nánkár wakmwaek aropao am yupu sámp naerianámp arop warámprá tukup tenapo, náráp nouroup aropént yak mo nánko, am ke fek maok mao fwap fir wuri konapono.”

³⁶ Jisaso námokuráp kar Juda firamp niniként tapokwap mo námpan am fárákapan wounáprá sérimp: “Arop ankwap waempyam épi me aomp naeria te, wourékam waempyam fárákapea épi waempyam fek pap mo i konámpono. Tá arop ankwapao tak nánko te wourékam waempyam popor soumpour námpon. Tá wourékam waempyam te épi waempyamént ankár pourouráp kárákáre mono. ³⁷ Tá arop ankwap épi meme yipi mek wain ént wourékam kér mo i konámpono. Tá arop ankwap tak námp te, wain ént wourékamao épi meme yipi fár-pwaránko, wain ént apárok kwarokor pik nánko, meme yipirao kuri kwatae akwap naenámpono. ³⁸ Aeno arop ankár meme yipi wourékam mek wain ént wourékam kér naenámpon. ³⁹ Tá arop épi wain ént fárianámp te warko wourékam wain ént fánaerá nikip mono. ‘Ént wain épi te kwapwe kare ara, wae támaono’rá sér i konámpon.’”

6

Sabat yae fek tére mo i konap kar

¹ Jisas ankwap Sabat yae fek mao éréképá yáarak i konámp arop éréképea witráp yopwar meaok tukupria maok, am arop fárákapao mwae touwe nánko, wit kánánkáprá yae fek kokwarrá fépérrá tukup. ☆ ² Aenapo maok, tá Farisi fákáreao sérrá, “Sabat yae fek lo kákánk i konap ankank te, yumo apaerá tak rape?” ☆ ³ Jisas maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Wokwaek Devit ntia maomp arop fárákapaoi nap kar buk fek yak námp te yumo nke mori kwaponó? ⁴ Am ke fek Devit ntia maomp arop fárákap mwae touweria, Devit Kwaromp nap mek youmpea Kwarén sánknáp pan aropao fár mono, pris fákáreao saráp fári konap pan wuriman mao fária, náráp arop fárákapan nénkánko fáriapono.” ☆ ⁵ Aerá séria maok, warko Jisas am fárákapan sérrá, “Aropamp Táráp te Sabat yae poukwap námpara, mao námoku ‘Apae kip’rá fwap sénaenámpono.”

Jisas Sabat fek arop yae fwapi papámp kar Matyu 12:9-14; Mak 3:1-6

⁶ Jisas ankwap Sabat fek lotu nap mek akwapea kountouráp aropan kar yénkrá farákáp. Aenko maok, arop ankwap yae-párak mwae yae yonkwae yak námp am arop ou mek yak. ⁷ Aenánko maok, lo yénkrá farákáp konap arop fákáre ntia Farisi fákáre Jisas Sabat fek arop yae fwapi pap te mokopon nke mwar ritea sánánkar yépékrá tankápria, man kot mwanap mwae oupourounk. ☆ ⁸ Tá Jisas am fárákapamp ninik mek wae méríteá am yae yonkwae yaknámpan aropan

sérrá, “Amo fárámprá kuk mapek fokopeyakaé!” Aeránko maok, am arop fárámpea koropea fokopeyak. ⁹ Tá Jisas am fárákapan sérrá, “Ono yumwan turunk rae: Lo te Sabat fek nomwan ‘Apaenk’rá sénámpon? Ae te Sabat fek arop ankwapan yaewour mwanámp ni, ankwapan kwatae pap mwanámp nie? Ae te nomo aropan yaewourianánko yiki yak naenámp ni, porokwapá pap mwanámp nie?” * ¹⁰ Aeria am mek tankápnap aropan énounkouprá akwapria am yae kwataeráp aropan sérrá, “Waráp yae kor ékékérae.” Aerá séránko maok, am arop wae takánko, maomp yae kor wae warko kwapwe kare. ¹¹ Tá am fárákap am nkea, yonkwae pwarámp tokwaeria námoku kok sérarrá, “Jisasén te apae mokop mwanámpon?” *

Jisas ‘Éntér-sámpramp arop éréképá yáarak nanamp’ ria nánkárápámp kar

Matyu 10:1-4; Mak 3:13-19

¹² Am ke fek Jisas Kwarén kar toropwap naeria faonkwek akwap. Am kumuruk ponankor mao Kwarén kar toropwaprá yakámp te akwapea wakor. ¹³ Koumounek yámar aok nánko éréképá yáarak i konámp aropan ‘Koropenk’ ria wumwi. Aenánko, am fárákap wae korop napo maok, náráp tére mwanap arop éntér-sámpramp farákápea pwarará, mao am fárákapan ‘Aposel’ e * tokoprá kák. ¹⁴ Arop ankwapamp e te Saimon (Jisas man ankwap e tákaprá ‘Pita’rá sér) ntia maomp nánaenámp Andru. Ankwap te Jems, tá maomp nánaenámp Jon. Ankwap te Filip, ankwap te Bartolomyu, ¹⁵ ankwap te Matyu, ankwap te Tomas, ankwap te Alfiusomp táráp Jems, tá Saimon, Selot Pati † mekamp arop, ¹⁶ tá Jemsomp táráp Judas, tá Judas Iskariot, wakmwaek Jisasén outiri naenámp arop. *

Jisas kápae kare arop fwapokwaprá kákámp kar

Matyu 4:23-25

¹⁷ Jisas faonkwek pwarará, maomp éréképá yáarak i konámp aropént pikia apár émpi fek náráp éréképá yáarak i konámp kápae kare aropént yakápapo, kápae kare arop distrik Judia mek, ntia taun Jerusalem mekamp koumteouráp arop, tá solwara fikamp taun Tair ntia Saidon mekamp arop fárákapao kuri yakáp. ¹⁸ Am arop fárákap te Jisasomp kar waria, tá Jisas náráp touwe fwapokwapanoria koropap. Tá kápae kare arop kwatae-aropao maomp pourou sokoro napo, Jisas am kwatae-arop yérépeanoria korop. Aenapo, Jisaso am koropnap aropan ponankor fwapokwapimpono. ¹⁹ Jisasomp pourou meknámp kárákáre akwapria arop ponankoramp

* **6:9:** Jo 7:23   * **6:11:** Lu 11:53-54   * **6:13:** ‘Aposel’rá sénap fek te Matyu 10:2 fekamp kar fi fek nkeae.   † **6:15:** ‘Selot Pati’ fek Mak 3:18 fekamp kar fi fek nkeae.   * **6:16:** Jo 6:70-71

touwe fwapokwaprá kák námpara, kápae kare koumteouráp arop párák Jisasomp pourouk pap mwaria maonámpok tukup napon. ☆

Ém naenámp ntia warákár naenámp kar

Matyu 5:1-12

²⁰ Jisaso náráp éréképea yáraknámp aropan énoukoupia sérrá,

“Yumo ankank monap arop fárakap, Kwaro yumwan ourour sánk naenámp. Am ourour te ará: Kwaro náráp firáp taokeyak námp te yirápono. ☆

²¹ Yumo yae-porokwenap arop, Kwaro yumwan ourour sánk naenámp. Am ourour te ará: Nánkár wakmwaek yumo fwap fária yare mwarea napon.

Yumo arop oukoumwan éménkrá yakáp nap te, Kwaro yumwan ourour sánk naenámp. Am ourour te ará: Nánkár wakmwaek yumo fwap amomoránk mwarea napon. ☆

²² Yumo Aropamp Tárápamp weaok tukup napo, yumwan arop nkea kokwarókrá yumwan younkwe sánkria yumwan wouroumprá, ‘Yumo te kwatae mwaek paokopnap arop’rá sérar napo, Kwaro yumwan ourour sánk naenámp.

²³ Am arop fárakap yumwan tak napo te, yumo fwapono warákárriaka yonkwae kárámp kip. Am te apaeria námpánáp, yumo nopok sámp mwanap ankank tokwae te yámar mek tank námp. Wokwaek maomp appeyaenápo kor profet fákáreran takiap táman napon. ☆

²⁴ Aeno yumo ankank kápaeráp arop, yumo te mér kip: Oukoumwan te yumo yonkwae kárámpnap kwapwe kare ankank wae sámp napon.

²⁵ Tá yumo arop oukoumwan fir tokwae fépérrá yare nap te, yumo te mér kip: Wakmwaek te yumo mwae touwe mwanapon. ☆

Tá yumo arop oukoumwan amomoránk nap te, yumo te mér kip: Wakmwaek te yumo éménkrá émti pik mwanapon.

²⁶ Tá kápae kare arop yiráp e sámpá sakap napo te, yumo am wa nap kwamp te mér kip: Wokwaek maomp appeyaenápo kuri kwekár sérar i konap profetomp eran kor takrá sámpá sakapiapon.”

Yopornap aropan nouroup mwanap kar

Matyu 5:38-48

²⁷ Tá Jisaso ankwap kar yénkrá sérrá, “Yumo onomp kar wanap arop yumwan sér rae: Yumo te ankár yumwan yopornap aropan nouroup kip. Arop yumwan yopor napo

☆ 6:19: Lu 8:46 ☆ 6:20: Ais 66:2 ☆ 6:21: Ais 61:3; Yé 7:16-17 ☆ 6:23: Jo 16:2; 1 Pi 4:14 ☆ 6:25: Jer 1:5-6

te, yumo man yaewour kip. ²⁸ Tá arop yumwan sámpá yampourou napo te, nopok yumo man kwapwe kare kar sériaka, yaewour kip. Yumwan touwe sánk napo te, yumo ‘Am fárákapan yaewourampo’rá Kwarén sér kip. ✧ ²⁹ Tá arop ankwapao amwan wupra kor fek porokwap nánko te, warko ankwap mwaek wupra kor sámp-arákarrá, maonámp mwaek sánkampo. Tá aropao waráp saket worokwap naerianánko te, waráp siot méntér worokwapantánoria taokor kwapono. ³⁰ Tá arop ankwapao, námwan ankank sápaie nánko te, ankár man sánkamp. Arop waráp ankank pwarokwap nánko te, ‘Am ankank arákarrá sápaie’ ria kárákáre fek séri kwapono. ³¹ Arop námwan yaewouranáponoria ninik i konapnámp taknámp, yumo kuri arop ankwapan tak kip.

³² Táte yumo arop yumwan warákár konap aropan warákár nap te, waeman nopok sámp nap wae támaono. Kwaromp firáp monap aropao kuri námwan warákár konap aropan nopok warákár konapono. ³³ Yumwan yaewour i konap aropan saráp yaewourap te, am fek waeman nopok sámp nap wae támaono. Kwaromp firáp monap aropao kuri tak i konapono. ³⁴ Tá yumo arop nopok kuri sápa naenámp ninikria ankank sánk nap te, waeman nopok sámp nap wae támaono. Tá Kwaromp firáp monap aropao kuri takrá ankank nonopok i konapono. ✧ ³⁵ Ae konapara, yumo ankwap ninik sámpenke. Yumwan yopornap aropan nouroupria, man yaewour kip. Yumo ankár ankank monap aropan ankank nénkria, nopok kuri sápa naenámpponoria niniki kwapono. Yumo am tak nap te, nánkár wakmwaek ankank tokwae sámpria, narekamp Kwar Tokwaeramp tárápu yakáp mwanapon. Mao te námwan ‘Aesio’rá sér monap aropan aropompria, kwatae ninikráp aropan kuri aropomp i konámpnon. ³⁶ Yiráp Naropwaro ponankor aropan yonkwae touwe konámpnámp taknámp, yumo kuri am fárákapan yonkwae touwe kip.” ✧

*‘Yumo arop ankwapan koti kwapono’rá sénámp kar
Matyu 7:1-5*

³⁷ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo te arop ankwapao kwatae ninik námpan yurukupia ‘Mao te kwatae námp’ ria wouroumprá séri kwapono. Nopok Kwaro yumwan kuri yurukupia ‘Kwatae nap’rá sénaeane. Tá yumo arop kwatae ninik námpan yumo man, yaomwi mek pik nanaponoria far-pwar kwapono. Yumo tak napo te, Kwaro yumwan kor yaomwi mek far-pwar naeane. Yumo yumwan kwatae nap arop ankwap fárákapamp kwatae ninik wampwenoria pwar napo maok, nopok Kwaro yiráp kwatae ninik tirá épér naenámpnon.

☆ 38 Tá yumo ankwap aropan ankár ankank nénk napo, nopok yumwan kor Kwaro ankank nénk naenámpón. Mao nopok kámákarrá kápae kare nénkria top-pwarámpea panánkarrá warko top kare fek tankrá top koupouriaka kwarákár námp yumwan nénk naenámpón. Yumo arop mokope puri fek nénk nap te, Kwaro nopok yumwan take pourouráp nénk naenámpón.” ☆

39 Aerá séria pwarará maok, Jisaso arop fárákan wounáp kar ankwapan kor farákáp: “Ae te yi néneráp arop te arop ankwap yi nénenámpán fwap mwae kup yénképrá akwap naenámp nie? Mono. Takria te am yawor énénkér me mek pik nenepe. 40 Tá oukoumwan skulnám arop te maomp tisan kámákár akwap mo i konámpono. Nánkáráp skulia pwatea maok, táte wae maomp tisa niamp take popwar yak konámpon.” ☆

41 Táte Jisas wounáp kar ankwap arakrá sér: “Amo apaeritea waráp ankwapwarápomp yi mek tiri kánanke tank námp táman énounkoupria amokuráp yi mek tanknám yao kárakére tokwae nke mo rape? 42 Amo mokopia waráp ankwapnápén sérrá, ‘Onomp nouroup o! Ono waráp yi mek tiri kánanke tank námp sámp-sinae’rá sénapan maok, amokuráp yi mek yao kárakére tokwae tank námp te nke mo rape? Amo tak nap te, yiráp kar te yiráp niniként ankár pourouráp mono! Manmékir te amokuráp yi mekamp yao kárakére tokwae tank námp am sámpea sitea maok, amo fwap énounkoup karia waráp nouroupomp yi mekamp tiri kánanke sámp-sinanapon.”

*‘Kwatae yao te ki kwatae tank námp’rá sénám kar
Matyu 7:16-20; 12:33-35*

43 Jisas warko wounáp kar ankwap arakrá sér, “Kwapwe kare yao te kwatae yao ki tank mo i konámpono. Tá taknám kwatae yao te kwapwe kare yao ki tank mo i konámpon. 44 Arop am yao ki tank námp táman wuri nkea maok, aráte am yao fekamponorá ninik i konapon. Arop kwantaeki kánánkapea fár mwaria te, wiráp paok aopwe fekamp tukupá kánánkapea fár mo i konapon. Tá wain ki te yao pwae mekamp wiráp yao yowe fek tank mo i konámpono. 45 Táte taknám kwapwe kare arop te maomp ninik mek kápae kare kwapwe kare ninik mwari yak námpara, maomp táp meknám kor kwapwe kare ninik fekamp karan saráp sér i konámpon. Aeno kwataenám arop te maomp ninik mek kápae kare kwatae ninik mwari yak námpara, am fekamp kar kwataeran saráp sérar i konámpon. Apae ninik maomp ninik mek top koupouri yak námp te, am táman top korao érik sér i konámpono.” ☆

*Nap ti konap wounáp kar**Matyu 7:24-27*

⁴⁶ Jisas sérrá, “Yumo apaerá onan ‘Tokwae Kar! Tokwae Kar!’rá sénapao, yumo onomp karwaok mo rape? ☆
⁴⁷ Táte arop ankárankamp ononampok koropea onomp kar wawia mántwaok námp te, maonámp táman yumo nkea ninikenkria yénkép nanampon. ⁴⁸ Am aropamp ninik te ninik kwapweráp arop ankwapao nap ti naerianámp ni-ampon. Manénkir te apár me yokoroprá pikia mek karaok oumpwar sirarea oumpwar fi mek yumwi épéria fampea kárakáre pwate nánko, nap am fek yak. Aenánko, wakmwaek warákam námp fek ént ntenk tokwae koropria nap tuk-sinaerianánko, nap fwap tukur mo, kárakáre yak konámpon. Am te apaeritea námpanápe, am aropao nap kwapwe kare ti tenámpara námpon. ⁴⁹ Aeno arop onomp kar wawia mántwaok mo námp te, arop ankwap ninik kwapwe mo námpao, nap ti naerianámp niampon. Mao oumpwar fi mek te yumwi fémpér mo yakrá, kwar mwar fémpéri tenánko, wakmwaek warákam nánko éntenk tokwae koropria am nap tuk-sinánko, nap panánkár nánko, kwatae akwap konámp niampono.”

7*Jisas ami keptenomp tére arop fwapi papámp kar*

¹ Jisas koumteouráp aropan am kar farákápea pwarará maok, akwapea Kaperneam mek. ² Aenko maok, Rom fi mekamp kepten 100 soldia éréképá yak námp, mao náráp tére arop ankárankamp man táman warákár konámpao maok, mao touwe tokwae sámpea waeman sumpwi naenámp niamp pourou. ³ Aenánko maok, kepten Jisas yakámp kar wawia, mao Juda fi taokeyakáp konap arop Jisasnámpok tirá kérépria sérrá, “Yumo tukupea Jisasén sénapo, koropea náráp tére arop fwapi papano.” ⁴ Aeránko maok, wae tukupea Jisasnámpokria maok, man aropomp naenámp kar fek sérrá, “Am arop te kwapwe kare aropono. Amo fwap man yaewour nanap pwi námpono. ⁵ Mao te Juda fi nomwan warákárriaka yaewour i konámpono. Mao námoku yinomp lotu nap ti námpon.”

⁶ Tá wae Jisas am fárákapént akwap. Akwapea wonae fik keptenomp nap-topokánko maok, am kepteno náráp arop ankwap fárákap tirá kérépánko koropea Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e! Mokop korop nanapanáp, wampweno. Aeria apae ono kwapwe kare aropao nanko, onomp nap mek korop nanapanápe. ⁷ Táte ono kuri kwapwe kare aropao amwan kuri koropá nke nanampanápe. Amo kar fek saráp sénapo, onomp tére arop wae touwe fwap naenámp. ⁸ Am te

☆ 6:46: Mt 7:21

apae riteanápe, ono kuri onan tére sáþ konámp aropamp yae ankore mek yak konampono. Táte ono kuri onomp soldia onomp yae ankore mek yakáþ napara, tá ono ankwapan ‘Amo akwapae’rá sénanko te, mao akwap námpon. Tá ono ankwapan ‘Amo koropae’rá sénanko te, mao korop námpon. Tá onomp tére aropan sérrá, ‘Amo ará téreae’rá nanko te, mao takrá tére konámpon.”

⁹ Aerá sénánko Jisas am kar wawia mao am aropan ninik tokwaea sámp-arákarrá káþae kare koumteouráp arop maomp wakmwaek korop napan sérrá, “Ono yumwan sénampon: Ono Israel fi mek te mámake Kwarén mér kárákárenámp arop nke moi nampono.” ¹⁰ Táte am arop fárákap kepteno tirá kérépánko, koropap arop wae nap mek ti-arári tukupea nkeapo maok, keptenomp tére arop maomp touwe wae fwap.

☆

Jisas Nain mekamp sumpwinámp tár-ménki kéménkia papnámp kar

¹¹ Takia pwarará, warko wakmwaek Jisas taun Nain mek akwap. Aenánko mao érékéþá yáarak i konámp arop fárákap, táte káþae kare koumteouráp arop makia Jisasént tukup. ¹² Jisas akwapea taun ménki tokwae fek nánko maok, arop tár-ménki sumpwi námp sunkwiar mek papea sámpá korop. Aenapo am sumpwinámp aropamp éntupwar te táráp ankwap sámp mono, am ankárankamp támao mwar, táte maomp poumaropao kuri wae sumpwi te. Tá am taun mekamp koumteouráp aropao kuri am yupunt korop. ¹³ Aenapo maok, Tokwae Karao am yupu nkea man aropomp tokwaeria am yupuan sérrá, “Amo émi kwapono.” ¹⁴ Aerá séria maok, Jisas námoku wonae fik akwapea arop ampnámp sunkwiar fek yae pap nánko, am arop sámpnap arop am fek foukouri yakáþ. Aenapo Jisaso sérrá, “Arop tár-ménki, ono amwan sénampono: Amo fárámpae.” ¹⁵ Aenánko maok, am arop sumpwi yak námp te wae fárámpea tankrá kar sénánko maok, Jisas am arop wae náráp éntupwarént pwar. ☆ ¹⁶ Aenánko maok, koumteouráp arop ponankor apáp tirinkria Kwaromp e sakapria sérrá, “Profet tokwae kar ankárank wae nomp amore mek korop námpono.” Aeria maok, warko am fárákapao sérrá, “Kwaro náráp koumteouráp arop yaewour nanampria wae korop námpono.” ☆ ¹⁷ Aeria maok, arop fárákap Judia mekamp némpouk mwaek, tá káþae kare némpouk mwaek paokoprá Jisas am térenámp kar farákáþ napon.

Jono éréképá yáarak i konámp arop yawor Jisasnámпок akwapep kar

Matyu 11:1-19

¹⁸ Aenapo maok, Jono éréképá yáarak i konámp aropao am kar wawia Jonén sér. Aenapo, Jon éréképá yáarak i konámp arop anánkaopwe wumwiria ¹⁹ Jisasnámпок tirá kérépria maok sérrá, “Arakrá turunk kipo: ‘Amo te am korop naenámpria yépéknámp arop támao ni, yino nánkár ankwap yépék mwanámp nie?’ ” ²⁰ Aeránko am arop yawor wae akwapea Jisasnámпокria man sérrá, “Yinan arop ént mek nér i konámp Jono tirá kérép nánko, amonapok korop nempono. Mao te arakrá séri námpon: ‘Amo te yino korop naenámpria yépéknámp arop támao ni, yino nánkár ankwap yépék mwanámp nie?’ ”

²¹ Am ke fek te Jisas kápaе kare koumteouráp aropamp nkwakwe make touwe fwaprá kák, tá kápaе kare kwatae-arop pouroukamp yérépera kérép, tá kápaе kare yi néneráp aropamp yi fwaprá kákámpono. ²² Ae námp fek Jisas am arop yaworan nopok kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yumo akwapea Jonén kápaе kare ankank yumo nkeria wawi nep táman farákáp kipo. Yi néneráp arop fárákap warko fwap nke, tá pu kor kwataeráp arop warko ferámpea paokop. Lepranap aropamp pourou yipi warko yiki kwapwe napono. Táte woupwi kéri yaknámp arop warko fwap woupwi wa napon. Tá sumpwinap arop warko ferámp napono. Ankank moráp arop fárákap Kwaromp Kwapwe Kare Kar wa napono. ✧

²³ Arop onan mér námpao, maomp mér kwatae akwap mo námp te, mao fwap warákárrá yak naenámpo.”

²⁴ Tá am arop yawor Jonén kar sámpá akwap nep wae akwap tenepo maok, Jisas koumteouráp aropan Jon yáraknámпок kar farákápria sérrá, “Yumo wokwaek kwar saráp mek tukupap te, apae ankank nke mwaria tukupapon? Ae te yumo ouwirao nárákapá nár-pwatenámp kaeak nke mwaria tukupap nie? Mono. ²⁵ Yumo apae ankank tukupá nkeapon? Ae te arop ankárankamp waempyam kwapwe kare yirimpea yak námpan nke mwaria tukupap nie? Táte mono. Kápaе kare arop waempyam kwapwe yiriria pourou yipi fek saráp ankank tinap arop kingomp nap mek tankáp i konapon.

²⁶ Aeno yumo te mokoep ankankan tukupá nkeapon? Yumo te profet ankárankan tukupá nkeap nie? Táte yeno. Ono yumwan sénampon: Mao te profetao maok, ponankor ankwap profetén kámákár akwapnámпок arop tokwaeno. ²⁷ Am arop táman Kwaro náráp Buk fek ono tére namp máman méntér wounáprá sérrá,

✧ 7:22: Ais 35:5-6; Mt 15:30-31; Mk 7:32-37; Lu 5:12-13; 7:12-16

‘Yumo wawenke!
Ono arop sámpe-kérép nanko,
onomp kar sámpea manmékir amwan mekia akwaprá
mao waráp mwae kup yororá akwap naenampon.’ ☆

²⁸ Ono yumwan sénampon: Jon te apárokamp ponankor
aropan kámákár akwap námpan maok, arop Kwaromp
fi mek kánanke kare yak námp te Jonén kámákár akwap
námpon.”

²⁹ Tá koumteouráp arop ntia takis sámpe konap aropao
kuri am kar wawia sérrá, “Karenó! Kwaromp ninik te yae-
párakono.” Am takrá sénap arop fárakap te Jonomp yaek ént
mek nériapao sénapon. ³⁰ Táte Farisi fákáre ntia lo mérnep
arop fákáre te Kwaro kwapwe kare mwae kup yénkép námpan
younkwe sinap te, Jonomp yaek ént mek nér moi napara
napon. ☆

³¹ Tá Jisaso sérrá, “Mámá ke fekamp koumteouráp arop
te mokope pourouráp aropono? ³² Am fárakap te némpouk
tankáprá sokwaknap tárápu niampon. Tárápu kánanke-
tárápao némpouk amore mek tankáprá sokwaknap tárápuan
arará wumwi,
‘Yino sére porokwap nánko,
yumo apaerá tár sámpe mo rape?
Tá yino yonkwae touwe mwanap tár sámpe nánko
yumo apaerá ém mo rape?’

³³ Ae konapnámpe taknámpe arop ént mek nér i konámpe Jon mao
koroepa pan ntiaka wain ént fár mo nánko, yumo am táman
warákár moria sérrá, ‘Kwatae-arop maomp pourouk wouk-
oupeyak námp’rá sériapon. ³⁴ Aenap támao, oukoumwan kor
Aropamp Táráp koroepa, pan ntiaka wain ént fánánko, yumo
am táman kor warákár moria sérrá, ‘Nkenk! Mao te firráp
wain ént kápae fári konámpe aropono. Mao te takis sámpe konap
arop ntia kwatae ninikráp arop fárakapamp nouroupono.’
Aerá sér i konapon. ☆ ³⁵ Aeno arop Kwaromp yonkwae
kour sámpe nap te, maomp paokop te nomwan yénképrá am
yonkwae kour te kare karono.” Jisas arará farákápámpon.

*Kwatae ninikráp yupu ankárankampao Jisasomp puk wel
kwarákarámpe kar*

³⁶ Ankwap fek, arop Farisi ankwapao Jisasén ‘Námont koro-
pea fir fárae’ ria wumwi nánko, Jisas akwapea am Farisimp
nap mek fár mwaria tank. ³⁷ Aenánko maok, kokopor i
konámpe yupu ankárankamp am taun mek yak námpao ‘Jisas
Farisimp nap mek koropá fánan’rá séráp kar wa. Aeria maok,
am yupu yumwi kwapwe fek yoroinap botol sanda sámpea

korop. ³⁸ Mao koropea Jisasomp younkwek puyar mwaek wonae fik fokopeyakra, émrá yak. Aenánko, Jisasomp puk émti pik. Aenánko, námoku náráp me pwae sámpea am fek torokorra aop mukur i konap niampria Jisasomp puk takria am sanda kwarákarámpono.

³⁹ Takánko maok, am Farisi Jisasén koropaerá wumwi rimp támao am táman nkea, arakrá ninik, “Táte mámá arop profet kareao námp kwamp te, mámá yupu maomp puk sanda kwarákar námp nkea, mao i konámp ankank wae méria, am yupu te kwatae ninikráp yupunoria mér naeria námpon.”

⁴⁰ Farisi takrá ninik nánko maok, Jisas maomp ninikan pwarokwaprá sérrá, “Saimon, ono amwan ankwap kar sénae.” Aeránko nopok Saimono sérrá, “Tisa, amo sénaenap kar sérae.” ⁴¹ Táte Jisaso wounáprá arakrá sér, “Arop yawor akwapea, arop ankwapan turunk nepo, ankwapan K100 sánk, ankwapan K10 sánk, ⁴² Maki tenánko, wakmwaek am arop yawor nopok sánk nenep pourou mo nánko te, am mani sánknámp aropao wampwenori pwar. Aenánko te am arop yawor te wa mani sánknámp aropan warákár tokwae námpono?”

⁴³ Táte Saimono nopok kar pwarokwaprá sérrá, “Ono nik namp te, mani tokwae sámp námpao, nopok sánk monámp aropao námpono.” Táte Jisas sérrá, “Waráp kar te yae-párák támaono.”

⁴⁴ Aeria maok, am yupu yaknámp mwaek sámp-arákarrá, Saimonén yénképrá sérrá, “Amo mámá yupu mapek nkeae. Ono waráp nap mek korop namp te, amo waráp tére konap aropan sénapo, onomp pu yárár moi námpono. Aeno mámá yupu mao náráp émti ti fek onomp pu kor yárária, náráp me pwae fek féki torokor námpono. ✧ ⁴⁵ Arop nap mek korop napo, aop mukur i konap te amo onan tak moi naponno. Aeno mámá yupu te ono oukoumwan nap mek korop namp feknámpia koropea oukoumwan onomp puk aop mukur i konapnámp tak námpono. ⁴⁶ Amo te onomp me korok wel kwarákár mo napo maok, mámá yupu te onomp puk sanda kwarokor námpono. ⁴⁷ Aenámpantá, ono amwan sér rae: Mao te kápae kare kwatae ninikianánko, ono maomp kwatae ninik tirá épéri nampara, mao onan warákár tokwae námpon. Aeno arop kwatae ninik ankwap yininkianánko, Kwaro maomp kwatae ninik tirá épérianámp te, maomp warákár te kánankeno.” ⁴⁸ Aerá séria pwarará, Jisaso am yupuan sérrá, “Ono waráp kwatae ninik wae tirá épéri pwar nampono.” ⁴⁹ Aerá séránko maok, táte am énénti tankáprá fépérnap aropao námoku kok arakrá sérar, “Mámá arop máte wa námp kwamp, nkwakwe make téreria kwatae ninikan kor

tirá épér námpono?" ⁵⁰ Táte Jisaso am yupuran sérrá, "Waráp onan mérnáp támao amwan fwapi pap námpono. Amo am mér napara, akwapea yonkwae porokwe fek yakampo." ☆

8

Koumteou ankwap fárákap Jisasomp wakmwaek paokopiap kar

¹ Tá wakmwaek ankwap fek Jisas némp-némp yárákrá, Kwaromp firáp yakáp mwanap Kwapwe Kare Kar koumteouráp aropan farákáprá yárák nánko, mao éréképá yárák i konámp éntér-sámpramp arop énéni paokop. ² Tá koumteou ankwap fárákap wokwaek kwatae-arop pouroukamp yéreprá kérépria maomp touwe fwaprá kákámp, am fárákapao kuri Jisasént énéni tukup. Ankwap te, taun Makdala mekamp Maria wokwaek Jisaso fákánek kwatae-arop maomp pouroukamp tirá épérimp, ³ Tá King Herotomp nap taokeyak konámp arop Kusamp yupu Joana, tá Susana, tá kápa kare ankwap koumteou kor méntér tukup. Tá am koumteou fárákap te Jisas ntia mao éréképea yárák i konámp arop fárákapan námokuráp ankank fek yaewour mwaria mént paokopiapon. ☆

Arop yopwar mek ankankou yoronámp wounáp kar
Matyu 13:1-9; Mak 4:1-9

⁴ Ankwap ke fek ponankor taun mekmwaekamp kápa kare arop koropea Jisasomp wonae fik koupoukour napo, mao am fárákapan wounáp kar arakrá farákáp:

⁵ "Arop ankwap akwapea yopwar mek ankankou yoro. Mao ankankou yirrá yak nánko maok, ankankou ankwapmwaek te mwae kupuk piká tankáp nánko, aropao pumpurékamprá tukup napo, antao koropá fánámpono. ⁶ Tá ankankou ankwap yumwi kor námp fek piká tankáprá térér námpao maok, ént féki mo nánko, am ankankou ponankor yárákare námpon. ⁷ Tá ankankou ankwap wiráp paok wi ou mek pikia tankápria térér námpao maok, wiráp paok méntéria am támao oupoupourámpon. ⁸ Táte ankankou ankwapmwaek kwar kwapwe mek piká tankáp námp te fwap péreaka pokea yánk kápa kare tankria, 100-100rá tankáp i konámpon."

Jisas aerá séri pwarará maok, am fárákapan sérrá, "Arop woupwiráp te ankár am kar wa kuno."

Jisaso wounáp kar sér i konámp ninik
Matyu 13:10-18; Mak 4:10-20

⁹ Takrá séria pwar nánko, mao éréképá yárák i konámp arop fárákapao wounáp fi kor mér mwaria Jisasén turunk.

¹⁰ Aenapo, nopok Jisaso sérrá, “Am Kwaromp firáp yakáp mwanap kar mek wouroumpeyak námp te Kwaro námoku yumwan wae yéncép námpono. Aeno arop ankwap fárákapao maok wounáp karan saráp wa napono. Aenapara, mao te yiran nke napao maok, am ankank te wuri nke mo mwanapon. Tá arop fárákap kar wa napao maok, fi kor mér mo mwarea napon.” ☆

*Ankankou yirir nap wounáp kar fi kor
Matyu 13:18-23*

¹¹ Jisaso warko arakrá sér: “Am wounáp kar fi kor te ará: Am ankankou te Kwaromp karonó. ☆ ¹² ‘Ankankou ankwapmwaek mwae kupuk piká tankáp námp’rá sénámp te, arop kar wa napan maok, wakmwaek Satan te, am arop fárákap Kwarén mér napo, mao am arop fárákap éréképantánoria koropea arop ninik mekamp kar pouroukouprá épér i konámpon. ¹³ ‘Ankankou ankwapmwaek yumwi kor fek piká tankáp námp’rá sénámp te, táte arop kar wawia sámpea warákár napao maok, arák kwar mek pik mono. Kánanke kwarok ke fek saráp Kwarén méria, nkwakwe make ankank korop nánko, ti-arári tukup napon. ¹⁴ Táte ‘Ankankou ankwapmwaek wiráp paok ou mek piká tankáp námp’rá sénámp te, arop kar wawia tukup napao maok, ninik tokwaerá apárokamp maniráp ankank sámprá apárokamp ankankan warákárnap ninikao tokwae karia oupoupouránko, yao ki tank námp niamp pourou mo mwanapon. ☆ ¹⁵ Aeno ‘Am ankankou kwar kwapwe mek pikia tankáp námp’rá sénámp te, arop kar wawia, niki-samp napon. Am fárákapamp ninik yae-párák kateria kwapwe kare nánko, kárákáre yakáp napo, maomp ninik mek te yopwar mekamp firao kare yak námp niampi yak naenámpon.” ☆

*Lam pounkouroupea pap konap wounáp kar
Mak 4:21-25*

¹⁶ Jisaso warko ankwap wounáp kar arakrá sér, “Arop lam pounkouroupea nap te tap woukwapá pap, tá kákánar ankore mek pap mo i konaponó. Ankár narek kákánar fek páte napo, am nap mek youmpnap arop fárákapao am wae nke mwanaponó. ¹⁷ Am wae yokor nánko te, kápae kare ankank mek wouri yakáp námp te nánkár wakmwaek érik korop naenámpon. Tá kápae kare ankank aropao mek oupoupouria kák tenap te, nánkár wakmwaek am ankank érik farákár nánko, arop fárákapao wae nkea mér mwanapon.

¹⁸ Yumo Kwaromp kar wa nap te fwapia mér karrá wa kip. Arop Kwaromp kar kárákáre fek niki-samp nánko te, Kwaro

man ankwap ninik kwapwe méntér tapokwap naenámpón. Aeno tá arop kar wawia niki-samp nampan mpwe námpao mo námp te, Kwaro am ninik kánankeran maomp yaekamp pwarokwap naerámpon.” ✧

*Jisasomp éntupwar ntiaka nánaeounáp koropap kar
Matyu 12:46-50; Mak 3:31-35*

¹⁹ Jisaso takrá kar farákápámp ke fek maomp éntupwar ntiá nánaeounáp man nke mwaria korop napao maok, kápae kare kounteouráp arop Jisasomp wonae fik koupoukarea yakáp napo, mao Jisasomp wonae fik tukup mwanap pourou mo. ²⁰ Aenapo maok, arop ankwap farákapao Jisasén sérrá, “Waráp éntupwar ntiá nánaeounáp amwan nke mwaria koropea ek yakáp nape.” ²¹ Táte Jisas am farákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Kounteouráp arop farákap Kwaromp kar wawia ampaok nap támao maok, onomp éntupwar ntiá onomp nánaeounápono.” ✧

*Jisas ouwi tokwae taok-pwararimp kar
Matyu 8:23-27; Mak 4:35-41*

²² Ankwap ke fek, Jisaso náráp éréképá yarak i konámp arop farákapént bot mek kounkouria sérrá, “Nomo ént aokore tokwae tápampea nkwamwae fik tukup mwaro.” Aeria maok, wae ént pirékarrá tukup napo, ²³ bot wae ént kuk akwap nánko, Jisas te ampi yak. Aenánko maok, am ént aokore mek ouwi tokwae koropria ént surukup tokwaeria, bot mek ént koupour nánko, am arop farákap ént mek pik mwanap niamp pourouráp. ²⁴ Aenánko maok, am farákapao tukupea Jisasén kéménkia sérrá, “Arop Tokwae, Arop Tokwae! Nomo oukoumwan ént mek pik mwanámp niampáne!” Aeapo Jisaso farámpea fokopeyakra am ouwiran taokoránko, ouwi ntiá ént tokwae anakop námp wae pwarareaka, ént ounk wae pwar. ²⁵ Aenánko maok, Jisas námoku éréképá yarak i konámp arop farákapan turunkrá, “Yiráp onan mér nap te maok yak námpono?” Aeránko, am farákap te apápria ninik tokwaeria maok, námoku támao sérarrá, “Mámá arop máte waweane? Mao ouwi ntiá éntan sénánko, ankár mao sénámpaok námp ta!” ✧

*Jisaso arop ankwapamp pouroukamp kwatae-aropan
yéperá kérépámp kar*

Matyu 8:28-34; Mak 5:1-20

²⁶ Am farákap apár Galili pwarará warko bot mek ént pirékarrá tukupea nkwamwae fik apár Gerasa mek korop. ²⁷⁻²⁹ Jisas bot pwarará apárok kirékaprá pok nánko,

am nempoukamp arop ankwap ankárank maonámpok korop. Kápae kare por kwatae-arop fákárerao maomp pourouk woukouri yakáprá man fákapá fákeyakáp napo, arop kápae kare por man poukeyakáprá sen fek yarokwap ko paprá yae-souwe fákapá paprá. Mak napo kuri, am te ankár fápákárápi ko sirarrá akwap konámp. Ankár wokwaek karia koropea oukoumwan námp te, waempyam kámp mono. Pourou mwar yakrá, nap mek amp mono. Ankár am kwatae-arop támao man sámpea arop yak mo apár mek yérépe napo, arop kák konap apár me kwar yu fi mwaek yárák i konámp.

Mao Jisasén nkeria fépéna waeria, Jisasomp puk wonae fik kwaráp torokompria tékén wumwia waeria sérrá, “Jisas, narekamp Kwar Tokwae Karamp Táráp e! Amo onan apae nanape? Ono amwan kárákáre fek sér rae: Amo onan touwe kwatae sámp kwapon.” Am te apaeria námpanápe, Jiaso am kwatae-aropan ‘Érik mankae!’rá yopor. ✧

³⁰ Jiaso man turunkrá, “Waráp e te apaeno?” Tá mao sérrá, “Onomp e te ‘Ami’ no.” Am e sénámp fi te kápae kare kwatae-arop fárákap maomp pourou mek woukouri yakáp napara, takrá sénámp. ³¹ Aeria maok, am kwatae-arop fákárerao náráp pourouantá yonkwae touwe tokwaeria Jisasén tékén sérrá, “Amo yinan nánkáráp touwe sámp mwanámp me tokwae éri mek yéréperá kérép kwapon.”

³² Aerá sérapo, kou kápae kare wonae fik faonkwe yipiri fek fépérrá yakáp. Aenapo maok, am kwatae-arop fárákapao Jisasén aropomp naenámp kar fek tékén sérrá, “Yinan te kouramp pourou mek tirá kérépae!” Aerapo maok, Jisas wae, ampaok tukupenkria pwar. ³³ Aenko maok, am kwatae-arop fárákap am arop pwarará tukupea kouamp pourou mek woukourapo, am kou kápae kare te épépérépia pirikimpria fákáre tokwae mek ént aokore mek pikrinkria ént fépérrá nékér popwarámpria surumpwi yakáp.

³⁴ Tá kou wun i konap arop fárákap am táman nkea pirikimpá tukupea, taun mekamp koumteouráp aropan am karan farákáprá sériaka, am mwaek kirikiri kouráp sipsipráp wunnap arop fárákan am kar farákáprá sérar. ³⁵ Koumteouráp arop am kar wawia tukupea ankank nke mwaria Jisasnámpok tukup. Mao tukupea nke napo maok, am kwatae-arop noumpoukoupá yaknámp aropan nke napo, kwatae-arop fákáre wae man pwar-tukup tenapo, mao ninik fwapnae sámpea waempyam yirimpea Jisasomp pu páte yak námp fek wonae fik tank. Aenángo, am koumteouráp arop am táman nkea apáp tirink. ³⁶ Jiaso am kwatae-arop yaknámp aropan fwapi pap námp nkenap arop fákáre am koropnap

arop fárákapan farákáprá sér. ³⁷ Apár Gerasa mekmwaekamp arop ponankor Jisasomp kárákáre tokwae nkea apáp tirinkria, Jisasén sérrá, “Amo wae yinan pwarará akwapae!” Aerapo maok, Jisas wae éréképá yáarak i konámp arop fárákápént bot mek korokwapea wae arári tukup mwaria. ³⁸⁻³⁹ Aenapan maok, am arop kwatae-arop fárákáap wae woropá tukup tenap mao Jisasén kárákáre fek sérrá, “Ono te ankár amont akwap nae kar nampono.” Aeránko maok, tá nopok Jisas man sérrá, ‘Mono. Amoku waráp némpouk arákarrá akwapae Kwaro amwan yaewourinámp kar waráp némpoukamp aropan farákápaerá séria sámp-kérépámpon. Aenko maok, am arop akwapae am némpoukamp ponankor kouramp aropan Jisas námwani námp farákáprá sérimpon.

*Jairusomp yupu-táráp ntia touwenámp yupuamp kar
Matyu 9:18-26; Mak 5:21-43*

⁴⁰ Mamwaek fikamp kápae kare kouramp arop Jisasén yépékrá yakáp napo, Jisas wae mao éréképá yáarknámp aropént bot mekia arári korop napo, am kouramp arop mao korop napan warákáránkrá yakáp. ⁴¹ Aenapo maok, tá arop ankwap maomp e te Jairus, mao te lotu nap taokeyak konámp arop, mao koropea Jisasomp wonae fik pu pumpuri yak námp fek kwaráp torokompria woukoupria, námwan aropompae karria arakrá sér, “Amo onomp nap mek koropae.” ⁴² Am taknámp fi te ará: Mao te táráp ankwap sámp mono, am yupu-táráp ankárankamp támao mwar, maomp yopwar te éntér-sámpramp yopwar niamp arakenámpao, mao wae sumpwi naeria wae nánko námpono.

Táte Jisas wae ampok akwap naeria akwap nánko, arop ou kápae kare man ikarea tukup. ⁴³ Tá am ou mek yupu ankárankamp yak námp, mao te e furuk pik námp ankár taki yakrá akwapae éntér-sámpramp yopwar. Ae námp kwamp maok, námwan fwapi pap mwanapan mpwerá kápae kare mani sinámpan maok, dokta fárákáap man fwapi pap mwanap pourou mono. ⁴⁴ Am taknámp yupu koropea Jisasomp wonae fik younkwe mwaeknámp Jisasomp waempyam fu fek yae pap nánko, maomp e furuk piknámp am wae koupour kar pwar. ⁴⁵ Tak nánko, Jisas turunkrá, ‘Onomp pourouk yae pap námp te wawean?’ ránko, arop ponankor sérarrá, “Ono te mono.” Táte Pita sérrá, “Arop Tokwae, arop ou tokwae kar amwan ikarea kimpá yakáprá waráp pourouk touroupoukour naponno.” ⁴⁶ Táte Jisas sérrá, “Arop ankwap onomp pourouk yae pap námpono. Ono wae mér, onomp kárákáre ankwapmwaek maonámpok akwap námpono.” ✧ ⁴⁷ Aeránko am yupu wae méria, ami námp te mek wouroump naenámp

pourou mo námpantá maok, mao kour me woukoupria koropea Jisasomp wonae fik apárok kwaráp torokomprá koumteouráp aropao nke nap fek Jisasomp pourouk yae papnámfi kare séria, tá ‘Onomp touwe te oukoumwan waeman koupour pwar námpon’rá sénámpon. ⁴⁸ Aeránko, Jisas am yupuan sérrá, “Táráp e! Amo onan mér nap támao amwan fwapi pap námpono. Amo akwapea yonkwae kakére fek yakampo.”

⁴⁹ Jisas oukoumwan am kar sérrá yak nánko, arop ankwap Jirusomp nap meknám koropea man sérrá, “Waráp táráp te wae sumpwi tankáne. Tisan youpoukwap tére tokwae sánk kwaponno, wampweno.” ⁵⁰ Aerámpan maok, Jisas am kar wawia Jirusén sérrá, “Amo apápi kwaponno. Amo ankár Kwarén mérampo. Waráp táráp te warko fwap naenámpon.” ⁵¹ Tá Jisas wae akwapea Jirusomp nap mekia maok, koumteouráp arop fárákapan “Táráp sumpwi tanknám nap aokore mek yink kwaponno’ ria taokor. Aea maok, Jisas námoku mwar Pita, Jon, Jems, am tárápamp éntupwar naropwar, makia man mwar éréképea am nap aokore mek yink mwarea. ⁵² Aenapo maok, kápae kare arop am tárápantá yonkwae touwerá éménkrá yakáp napo, Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumo éménki kwaponno. Mao te sumpwi mono, párák amp námponno.” ⁵³ Aeránko, arop fárákapano am kar wawia amomoránk. Am tak nap te, wae sumpwi tenámponoria. ⁵⁴ Aenapo maok, Jisas wae youmpea am yupu-tárápamp yaek sámpea kéménkrá arakrá sér, “Táráp e! Amo fárámpae!” ⁵⁵ Aeránko, am tárápamp waemp arákarrá koropá noumpoukoup nánko, am táráp koupour kar fárámp. Aenánko, Jisaso éntupwar naropwarén sérrá, “Man fir sánkenke.” ⁵⁶ Tá am tárápamp éntupwar naropwar te am nkea kour me woukoup tokwae nepo maok, Jisas am anánkwapan kar kárákare fek sérrá, “Mámáninamp ankank mámáte arop ankwapan séri keponno.” ✧

9

Jisaso mao éréképa yáráknám éntér-sámpramp aropan aposel tére nénkám kar

¹ Ankwap ke fek Jisas náráp éréképa yárák i konám éntér-sámpramp arop fárákapan wumwia koupoukarea fákeyakrá man tére mwanap arop yororoia kák. Aeria maok, kwatae-arop yérépera kérépria touwenap arop fwapokwaprá kák mwanap kárákare nénk. ² Aeria Jisas am fárákapan, ‘Kwaro náráp firáp taokeyaknám kar tukupá farákápria, touwenap arop fwapokwaprá kákrá, ³ Makenk’ ria tirá kérép naeria sérrá, “Yumo paokopria ankank mént ti-paokop i konap te taki kwaponno. Am ankank te ará: Mear yaopwae, yam,

✧ 8:56: Mt 8:4

fir, mani, siot ankwap. Aráte ti-tukup kwapono. ⁴ Yumo tukupea ankwap taun mek napo, arop ankwapao yumwan nkea warákárria náráp nap mek érékép nánko te, yumo ankár maomp nap mek saráp yakáprá tukupea am taun pwarará tukupnap ke fek kipo. ⁵ Aeno táte yumo ankwap taun mek tukup napo, arop ankwapao yumwan warákárria náráp nap mek érékép mo napo te, yumo ankár am taun pwarará yiráp su fekamp woup poporokompia pwar napo maok, am támao yénképrá, yumoku nap támaono.” ⁶ Jisaso aerá farákápá pwaránko maok, am fárákap wae tukupea kápae kare némpouk mwaek Kwaromp kar farákáprá am némpouk mwaekamp touwenap arop fárákap fwapokwaprá kákapon.

King Herot Jisas te wanonorá mér naenámp kar

⁷ Apár Galili taokeyak konámp King Heroto Jisas kápae kare ankank térenámp kar wawia ninik tokwae. Am te apae riteanápe, ankwap fárákapao sérrá, “Arop ént mek nérrá kák konámp Jono apár me meknámp warko fárámpea námpon.” ⁸ Tá ankwap fárákapao sérrá, “Profet Elaija warko korop námpon.” Tá ankwap fárákapao sérrá, “Wokwae kar profet ankwapao sumpwianámp támao warko fárámpea námpon.” ✧ ⁹ Aerapo maok, King Herot támao sérrá, “Jon te ono wokwae sénanko, yápare kor fár-sirari napon. Aeno ono oukoumwan wa nanko, nkwakwe make tére námprá sénap arop te wanono?” Aeria maok, mao Jisasén nke naeria námpon. ✧

Jisaso 5,000 aropan fir wunimp kar

Matyu 16:13-28; Mak 8:27-38; Jon 12:23-26

¹⁰ Jisas tirá kérép nánko térerá tukupnap arop fárákap am wae Jisasnámпок arári koropea am térenap kar man farákáprá sér. Aenapo maok, Jisaso ankwap arop fárákap am fek pwarará éréképá yarak i konámp arop mwar éréképea taun Betsaida mwaek kirikiri ampok tukupea anepéranáponoria éréképá akwap. ¹¹ Aenánko maok, tá koumteouráp arop fárákap mao tukup nap te wae méria, maomp weaok mwaek tukup. Aenapo maok, Jisaso am fárákapan nkea koropenkria warákárria maok, mao am fárákapan Kwaro maomp firáp taokeyak konámp kar farákáprá, touwenap arop fárákap fwapokwaprá kák.

¹² Takrá akwapea kumur mwaek nánko maok, éréképea yarak i konámp arop éntér-sámpramp támao koropea Jisasén sérrá, “Mámá arop fárákap má tirá kérép napo, tukupea arop yakápnap némpouk mwaek fir oupourounkrá fépéria pampanápono. Nomo mapek yakáp námپ te arop yakáp monap apárono.” ¹³ Aerapo maok, Jisaso am fárákapamp

kar pwarokwaprá sérrá, “Yumoku támao am fárákapan fir nénkenke.” Tá am fárákapao sérrá, “Yino te fir kápae kare tank mono. Pan éntik ntia éntékam anánkaopwe, ará mwar tankáp námpon. Ae te waráp ninik te yino tukupea mani fek fir ti-koropeanánko má kápae kare arop ponankor fár mwanap nie?” ¹⁴ (Mámá arop ou te 5,000 niamp arakeno.)

Jisas am fárákapan sérrá, “Mámá aropan sénapo, ntik fére-sámpramprá koupoukarrá tankápanápono.” ¹⁵ Aeránko maok, mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapao am arop ouan takrá koupoukarrá pwar napo, tankáp. ¹⁶ Aenapo Jisaso pan éntik ntia éntékam anánkaopwe sámpea yámar mek tokoreyará Kwarén ‘Aesio’rá sér. Aea pwarará, am pan fékér, éntékam tokop, makia mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapamp yaek nénk nánko, mao am kourmteouráp aropan nénk. ¹⁷ Aenapo, am kourmteouráp arop ponankor fíran fépéria wae pwi. Aenapo maok, ankwapmwaek oukoumwan tankáp nánko, mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapao warko popokrá tia éntér-sámpramp basket mek kéria top popwarámpi kák.

Pita Jisasén ‘Amo te Kraís támaono’rá sérímp kar

¹⁸ Ankwap ke fek Jisas námoku mwar Kwarén kar toropwap nánko, mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapao maonámpok korop. Aenapo, Jisaso am fárákapan turunkrá, “Kourmteouráp arop fárákapan onan te ‘Wanono’rá sénapon?” ¹⁹ Aeránko mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapao nopok man sérrá, “Ankwap fárákapao sérrá, ‘Amo te arop ént mek nér i konámp Jon nono.’ Tá ankwap fárákapan sérrá, ‘Amo te wokwaek yakámp profet Elaijanono.’ Tá ankwap fárákapao sérrá, ‘Amo wokwaek yakea sumpwíap profeto fárámpea korop napon.’” ✧ ²⁰ Táte warko am fárákapan turunkrá, “Yumo kareao te onan te ‘Wano’rá sénapon?” Pita maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Amo te Kwaro sámp-kérépnámp Kraisono.” ✧

Jisaso ‘Námo sumpwía fárámp nanámp’rá sénámp kar

²¹ Pita takrá séránko maok, Jisas am fárákapan ‘Am kar ankwap aropan takrá séri kwaponó’rá kar kárakáre fek taokarrá pwar. ²² Tá mao sérrá, “Aropamp Táráp te ankár kápae kare touwe tokwae sámp nánko, arop taokeyakáp konap arop ntia pris tokwae fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop fárákapan, makia man younkwe sínapo, arop fárákapao man faropea pap napo, sumpwía yinink yae yakeaka warko fárámp naenámpon.”

23 Aerá séria pwarará, mao éréképá yárák i konámp arop fárákapan ponankor sérrá, “Táte arop ankwap onont korop naeria námp kwamp te, náráp pourou te ankár wampwe pwarará, ono nampnámp mao kuri ankár kumur méntép ‘Touwe tokwae sámprá, fwap sumpwi nanamp’rá ninik námpao maok, fwap onan éntér pap naenámpono. ✧ 24 Aeno táte arop ankwap námokuráp ninikaok saráp yakria Kwaromp ninik wampweri pwar námp te, mao te yiki yaká yak sám mono. Aeno arop ankwap ononampaok námpam am fek man sám-wouroump nap te, mao te yae-párak yiki yak naenámpom. 25 Tá arop ankwap apárokamp ankankan saráp tére kárakárerá yárákianánko, maomp waemp yaomwi mek pik nánko, am kápae kare ankankao te mokopia maomp waempén yae-wour naenámpom? 26 Táte arop ankwapao onomp e ntia onomp karan arop wa nap fek sénaenámp pwarápaeanámp te, nánkár wakmwaek Aropamp Táráp king yakea námokuráp wae tokwaerént Naropwaromp yiki kor ensel fárákapamp wae tárapokwampia éknámp ke fek nopok am aropamp eran kor érik sér mo nae-námpom. ✧ 27 Ono yumwan kare kar sénampom: Arop ankwap fárákap máyakáp nap oukoumwan sumpwi mo, yiki yakápria, Kwaromp firáp taokeyak konámp nke mwanapom.”

*Jisasomp pourouk wae tokwae nkeap kar
Matyu 17:1-13; Mak 9:2-13*

28 Jisas am kar farákáprá séri pwatea, yukupuk yae ni-amp arake akwap tenánko, wakmwaek Jisaso Pita warámp, Jon warámp, Jems warámp, makia Kwarén kar toropwap naeria faonkwek pok. 29 Mao kar toropwaprá yak nánko maok, ankár am ke fek táman, maomp yimetáp te mwar pourouráp akwap nánko, maomp waempyamao kuri mékér wae niampria wae tákapa wae. 30 Aenánko arop yawor wokwaek yakep Moses ntia Elaija * kwaporok koupour kar méntér fokopeyakra kar sér. 31 Am arop yawor te Kwaromp wae tokwaerént fokouri yakrá Kwaro Jisas Jerusalem mek sumpwi naenámpria nánapi pwatari námp, am kar táman Jisasént sérarrá yakáp. ✧ 32 Pita mao ouwipi nánko, pamp mwaria napan maok, Jisasomp wae ntiaka am arop anánkaopwe fokouri yak nep táman nkeria maok, warko ouwipi mámaránk. 33 Am arop yawor Jisasén wae pwarará akwap neria nepo, Pita Jisasén sérrá, “Arop Tokwae, nomo mapek yakáp mwanámp te kwapwe kareno. Yino fwap

✧ 9:23: Mt 10:38-39 ✧ 9:26: Lu 12:9 * 9:30: ‘Moses ntia Elaija’: Matyu 17:3 fekamp kar fi fek nkeae. ✧ 9:31: Lu 13:33

sákae yininkaopwe, ankwap waráp por, ankwap Mosesompor, ankwap Elaijampor, makia ti mwanámpon.” Pita am takrá sénámp te, am fi mér moria, kwaporok sénámpon.

³⁴ Pita takrá sérrá yak nánko, kouwwe tokwae ékia oupouroup nánko, am arop yininkaopwe apáp tirink. ³⁵ Aenapo maok, am kouwwe meknámp arop karao arakrá sér, “Támáte onomp Tárápono. Ono wae mao tére naenámpria nánapi pwate nampono. Yumo ankár maomp kar wa kipo.” ✧ ✧ ³⁶ Am kar takrá séri pwaránko, nke napo maok, Jisas námoku mwar yak. Takia am faonkwek pwarará, warko pikianap ke fek te, arop yininkaopwe am nkenap ankank arop ankwapan sér mono. Mek wouroump taeriacono.

Jisas kwatae-arop woukoupeyagnámp táráp fwapi papnámp kar

³⁷ Pampia ankwap kumuruk am faonkwek pwarará pik napo, ankwap arop ou kápae kare koropá Jisasén mwaeao kikip. ³⁸ Aenapo, am mekamp arop ankáránkampao námwan aropomp naenámp kar fek wumwiria sérrá, “Arop Tokwae, ono amwan kare kar sénampono, amo koropea onomp táráp nkeae. Ono te má táráp ankárank támao mwarono. ³⁹ Aenampan, kwatae-aropao ankár kar koropá noumpoukoup nánko, táráp apánka wae nánko, man sámpá fopwaoka waeria maomp pourou mek sámpá yampourouria koupour worokor pik mo, kápae kare por taki yak nánko, am tárápamp táp meknámp atop wupwi korop konámpon. ⁴⁰ Ae konámpantá ono amo éréképá yáak i konap arop fárákapan, onomp tárápamp pouroukamp kwatae-arop wor-pwarenk kar nanko, mao tak mwanap pourou mono.”

⁴¹ Aeránko maok, nopok Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo mámá ke fekamp kouwteouráp arop yumo te mér mo karria, kwatae ninik fek yakáp napon! Aenapantá ono yumwan sér rae: Ono apaekampor yiráp kápae sámprá yumwan yaewour saráp yak nanampon?” Aerá séri pwarará maok, naropwarén sérrá, “Waráp táráp mampok warámp-sankoropae.” ⁴² Aeránko, am táráp oukoumwan mwaeao mank nánko, am kwatae-arop támao am táráp apárok sámpea sinánko, pu yae yurá arokwapa wae. Aenánko maok, Jisaso am kwatae-arop táman yoporia pwarará, am táráp fwapi papea sámprá naropwarén sánk. ⁴³ Aenko maok, kápae kare kouwteouráp arop am Kwaromp kárákáre tokwae nkea kokorokóránka waeapon.

*Jisaso sumpwi naemp ankwap por sénámp kar
Matyu 17:22-23; Mak 9:14-29*

Aeria maok, am koumteouráp arop fárakap te Jisas tére námp táman ninik tokwae napo, Jisaso námoku éréképá yárák i konámp arop fárakapan sérrá, ⁴⁴“Yumo ankár fwapia woupwi pátea mámá kar wawenke! Nánkár wakmwae kae morok, arop fárakapao Aropamp Tárápan kárakáre sámpá yakápnap aropamp yaek sánk mwanapon.” ✧ ⁴⁵ Aeránko maok, mao éréképá yáraknám arop fárakap te mao sénámp kar fi te mér mo. Am sénámp kar fi te mek wouroumpeyak námpara, mér mwanap pourou moriaka, am kar fi turunk mwanapan kor wampweri pwararapon.

*‘Wa arop tokwae yak kun’rá turunknap kar
Matyu 18:1-5; Mak 9:33-41; Jon 13:20*

⁴⁶ Táte Jisaso éréképá yárák i konámp arop fárakap námoku támao, ‘Nomo ou mek mamek te wa mokop arop tokwae kar yoroia nareki yak kun’rá téréménkiapon. ✧ ⁴⁷ Aeapo maok, Jisaso am fárakapamp ninik mek yaknám ninikan wae méria maok, mao táráp kánanke warámpea náráp wonae fik páte yakrá, ⁴⁸ am fárakapan sérrá, “Arop onan ninikria mámake tárápan warákárria warámp námp te, onan kuri warákárria warámp námpon. Tá arop onan warákárria warámp námp te, onan sámp-kérép nánko ék namp Kwarén kor warákárria warámp námpon. Arop ankwapao mao námoku te wampweri pwarará yumwan ponankor yaewour námp te, am arop támao maok Kwaro nke námp fek nareki yak námpon.”

*‘Arop yumwan yopor mo nap te, yiráp nouroupon’rá sénámp
kar
Mak 9:38-40*

⁴⁹ Jisas takrá séri pwaránko, Jono man sérrá, “Arop Tokwae, yino nke nánko, arop ankwap waráp e fek arop pouroukamp kwatae-arop fákáreran yéréperá kérép námpao maok, mao te nomont waráp wakmwae yárák mo námpantá, yino man taokoranámpon.”

⁵⁰ Aeránko maok, nopok Jisaso man sérrá, “Yumo man taokor kwapon. Arop yumwan yopor mo námp te yumonap mwaek yaknám arop támaono.”

Samaria fákáre Jisasén monorap kar

⁵¹ Kwaro Jisasén warámpea yámar mek pok naenámp yae wae fae nánko, Jisas wae ninik sámpea Jerusalem mek akwap naeria ninik kárakárea wae námpono. ✧ ⁵² Aeria maok, apár Galili pwarará arop ankwap manmékir ankank nánap mwanapria tirá kérép nánko, am fárakap tukupea Samaria mekamp némp ankwap mek. ⁵³ Aenapan maok, am némpoukamp arop fárakapao Jisas mao Jerusalem mek tukup

mwaria napantá, am fárakap te, náráp nap mek korop te monoria wae. ⁵⁴Tak napo maok, Jisas éréképá yarak i konámp arop yawor Jems ntia Jon am wawia Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e! Yino Kwarén sénánko, yámar mekamp yaomwi tokwae sámp-kérép nánko ékia mámara arop ponankor wurukumpi pwar naenámp te mokopono?” ⁵⁵Aerepo maok, tá Jisaso sámp-arákarrá am arop yaworan yopor. ⁵⁶Aeria maok, Jisas maomp am fákáre éréképá tukupea ankwap némpouk pampiaon.

Jisasonámpaok mwanap ninikan sénámp kar
Matyu 8:18-22

⁵⁷Jisas náráp arop fárakap éréképea tukupá mwaeoak napo maok, arop ankwapao man sérrá, “Amo apae némpouk akwap nap te, ono fwap amont akwap nanampon.” ⁵⁸Aeránko maok, táte Jisaso man sérrá, “Mwaep te me mek pamp i konapono. Tá ant te taok mek pamp i konapono. Aeno Aropamp Táráp te mao akwapea yépe kour norokarea amp naenámp nap te yak mono.” ⁵⁹Aeria maok, arop ankwapan sérrá, “Amo te ononampaok koropae.” Aeránko, tá am aropao sérrá, “Ae te onomp naropwarén yépékiea sumpwi nánko pátea korop nae.”
✧ ⁶⁰Tá Jisaso man sérrá, “Wampweno. Arop sumpwi te námoku surumpwi mwanap aropao yokoroepa papanápono. Aeno amo te akwapea Kwaro maomp firáp taokeyak konámp farákápe.”

⁶¹Arop ankwapao Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e! Ono te amonapok korop naenampan, ono akwapea onomp nouroup arop fárakap yae koukoupwiyakea pwatea korop nanamp te mokopono?” ⁶²Tá Jisaso nopok man sérrá, “Arop Kwaromp tére naerianámpao, pwatarinámp ankank fek warko ninik námp te, mao te Kwaromp tére naenámp pourou mono.” ✧

10

Jisaso 72 arop fárakapan térenkria tirá kérépámp kar

¹Wakmwaek Tokwae Karao 72 arop ankwap fárakap téreanáponoria, wakmwaek námoku yarákrá akwap nanamprianámp némpouk mwaek anánánkrá manénkir tukupenkria tirá kérép. ✧ ²Aeria mao arop Kwaronámpok korop mwapan ninikria am fárakapan wounáprá sérrá, “Yopwar mekamp fir kápae kare wae noumouri yak námpan maok, am fir tére mwanap arop te kápae kare mo napon. Aenapara, yumo ankár yopwar Naropwarén sénapo, mao fwap am fir tére mwanap arop tirá kérép nánko, tukupea náráp fir tirá koupoukour mwanapon. ✧

³ Yumo tukupenke! Yao pwae mekamp as niamp arop ou mek yumwan sipsip moroknámp tirá kérép nampon. ⁴ Mani yam, ankank kér i konap yam, su, yumo mámá ankank tia tukup kwapon. Yumo mwaeaoak arop kikipria te, man ‘Gude’rá séria am fek yakáprá kar séri kwapon.

⁵ Yumo ankwap nap mek tukup nap kwamp te, manénkir yumo ankár arakrá sér kip: ‘Ono ninik namp te, Kwaro mámá nap mekamp koumteouráp arop yumwan yonkwae porokwe sánkanoria nampon.’ ⁶ Aerá sénapo, am nap mek yonkwae porokwenámp arop yak mo nánko te, yumo am fárákapan sénap yonkwae porokwe kar am te yumokuráp ninik mek arákarrá korop naenámp. Aeno táte yonkwae porokwenámp arop yak nánko te, am yumo sénap yonkwae porokwe kar maomp ninik mek akwapá yak naenámp. ⁷ Tak nánko te, yumo ankár am nap mek saráp yakáp kip. Aeria maok, yumwan firráp ént nénk napo te, ankár táman fépér kip. Am te apae riteanápe, térenap aropara, nopok kuri fwap sámp mwanapon. Yumo te kápae kare nap mek paokopi kwapon. ☆

⁸ Yumo tukupea ankwap taun mek napo, yumwan nkea, fwaprá korop naponoria, nap mek éréképá tukupea, yumwan fir nénk napo te, táman fépér kip. ⁹ Takria maok, yumo ankár am taun mekamp touwenap arop fwapokwaprá kákria maok, yumo ankár kar arakrá farákáp kip: ‘Kwaro náráp firáp taokeyak konámp yumonapok korop naenámp ke te wae wonae fik námpon.’ ¹⁰ Aeno yumo ankwap taun mek napo, yumwan, fwaprá korop naponorá sér moria, náráp nap mek éréképá tukup mo napo te, yumo am taun mekamp mwaeaoak am fek yakáprá sérrá, ¹¹ ‘Yiráp mámá taun mekamp woup kwar yinomp su fek kárákapá yak námp te yumokunapok arákarrá poporokompi pwar námpon. Aeno yumo fwapia ninik kipo: Kwaro náráp firáp taokeyak konámp korop naenámp ke te wae wonae fik námpono’rá sér kip.’ ☆ ☆ ¹² Jisas am fárákapan arakrá toropwapia pwarará, warko ankwap kar sérrá, “Ono yumwan sénampono: Pwar naenámp yae fek te Sodom mekamp aropao kwatae kareapo, Sodom mek kwatae kare ankank tokwae korop naenámp maok, am Kwarén younkwe sinap aropamp taun mek korop naenámp touwe te yoporop tokwae kar korop naenámp.” ☆

Kwarén younkwe sinap taun mek touwe kwatae korop naenámp kar

Matyu 11:20-24

☆ **10:7:** 1 Ko 9:6-7; 1 Ti 5:18   ☆ **10:11:** Ap 13:50-51   ☆ **10:11:** Mt 10:7-14

☆ **10:12:** Stt 19:24-25,27-28

13 Jisas am fek warko sérrá, “Yumo Korasin mekamp arop, koupoutáráp nape! Yumo Betsaida mekamp arop, koupoutáráp nape! Arop ankwap taun Taia ntiaka Saidon mekwapea ono yumo ou mekworo namp niamp Kwaromp kárakáre yoro nánko nkeria te, am taun Tair ntiaka Saidon mekamp arop wae kwatae ninik pwarará, yonkwae touweria yirir i konap waempyam yiriria, yaomwi ntu mekwatánpria Kwaronámpok tukup mwarapono. ✧ 14 Nánkáráp Kwaro kountouráp aropan énounkoupia Tair ntiaka Saidon mekwatámp touwe kwatae te tokwae karan maok, yumwan sánk naenámp touwe kwatae te yoporop tokwae karonono. 15 Tá yumo Kaperneam mekamp arop yumoku támao ‘Yino te kwapwe kare ritea yámar mekwatámp pok mwanámp’ ritea nape? Mono. Yumo te waeman yaomwiráp me tokwae mekwatámp mwanapono.” ✧ 16 Aerá séria pwarará maok, warko mao am éréképá yarak i konámp arop fárakapan sérrá, “Arop yiráp kar wa námp te, mao onomp karan kuri wa námpon. Tá arop yumwan younkwe sinámp te, mao onan kuri younkwe sinámp. Tá arop onan younkwe sinámp te, onan sámp-kérép nánko ék namp Kwarén kor man younkwe sinámp.” ✧

72 arop fárakap tukupá térerá paokopia arári koropap kar

17 Wakmwaek 72 arop fárakap arári koropea warákáránkria Jisasén sérrá, “Yinomp Arop Tokwae, yino waráp e fek sénánko, am kwatae-arop fárakap yino sénámpaoki naponono.” 18 Tá Jisas am fárakapan sérrá, “Ono nke nanko, yumo tak nap fek Satan yámar mekwatámp mékére wae niampao éká párákap námpon. ✧ 19 Yumo wawenke! Ono yumwan wae kárakáre nénk nampara, yumo fwap fou-tákam ntiaka pumpuri anámpria, yumo yiráp yopor arop Satanomp yorowar kárakáre fwap kwe-pwar mwanapono. Yumwan touwe sánk naenámp ankank ankwap yak mono. ✧ 20 Aeno kwatae-arop yiráp karwaok tukup nap táman saráp warákár tokwae kwapono. Yumo warákár tokwae mwanap te, Kwaro yámar mekwatámp yiráp e kukumwia páte námpan warákár mwanapono.” ✧

*Jisas warákárria Kwarén ‘Aesio’rá sérimp kar
Matyu 11:25-27; 13:16-17*

21 Jisaso am arop fárakapao farákápnap kar am wawia, Yiki Kor Spirit man warákár sánk nánko, warákárria náráp Naropwarén sérrá, “Onomp Naropwar e! Amo yámar ntiaka apár ponankor taokeyak naponono! Amo am ankank mér tokwaerápia ninik kour kwapwenap aropan yénkép mono. Párak

✧ 10:13: Jol 3:4-8; Amo 1:9-10; Sek 9:3-4 ✧ 10:15: Ais 14:13-15 ✧ 10:16: Jo 5:23 ✧ 10:18: Ais 14:12; Yé 12:8-9 ✧ 10:19: Sng 91:13 ✧ 10:20: Yé 3:5

némpoukamp aropan saráp yéncép nap táman ono amwan 'Aesio'rá sér rae. Yeno, Ayao, amo amokuráp ninikaokria tak naponu." ☆

²² Aerá séria pwarará, warko am arop fárákapan sérrá, "Onomp Naropwar onomp yaek kápae kare ankank ponankor pap námpono. Arop ankárakamp Kwaromp Tárápan mér kari yak mono. Naropwaro saráp námokuráp Tárápan mér kari yak námpon. Tá arop ankwap Naropwarén mér kari yak mono. Táráp námoku ntia Tárápao náráp Naropwar yéncépnámp arop fárákapan támao saráp Naropwarén mér kari yakáp napon." ☆

²³ Jisas takrá séri pwaránko maok, mao éréképá yárek i konámp éntér-sámpramp arop fárákapano mwar Jisasént yakáp napo, am fárákapanoapok sámp-arákarrá am fárákapan nkeria maok, arakrá sér, "Yumo nkenap ankank máma arop ankwap fárákapano nke nap te, fwaprá kar nke napara, warákár mwanapon. ²⁴ Ono yumwan sénampono: Wokwaek kar kápae kare profet ntia kápae kare king oukoumwan yumo nkenap ankank má nke mwanámpria yépcékapao maok, nke moiapon. Tá am fárákapano oukoumwan yumo wanap kar má wa mwanámpria yépcékapao maok, oukoumwan wa moiapon." ☆

Apár Samaria mekamp arop Juda mekamp arop ankárakan yaewournámp kar

²⁵ Ankwap ke fek lo kar méri yaknámp arop ankwap Jisasomp wonae fik koropea, Jisas te mokoprá séran wa nae ritea Jisasén turunkrá, "Tisa, apae mokopia yiki yak kwapwe sámpea yaká yak nanampon?" ☆ ²⁶ Tá Jisaso man sérrá, "Lo fek te apae kar yak námpon? Amo te mokoprá farákáp napon?" ²⁷ Tá mao maomp kar pwarokwaprá sérrá, "Waráp Kwar Tokwae Karan te amo ankár waráp yonkwae kare ponankor, waráp waemp ponankor, waráp pourou ponankor, waráp ninik ponankor warákárampo. Tá amo ankár waráp firáp aropan warákár nap te amoku waráp pourouran warákár konapnámp taknámpampo." ☆ ²⁸ Tá Jisaso man sérrá, "Yeno. Am támaono! Amo yae-párak kare sénaponu. Amo takria maok, amo yiki yak sámpea yaká yak nanapon." ☆

²⁹ Táte am lo mérnámp aropao ninikrá, námo wae méri yak nampan turunkria, pwarápae sámp námppwaeria maok, warko Jisasén turunkrá, "Onomp firáp arop te wan sénapon?" Tá nopok Jisaso wounáp kar man arakrá sér, ³⁰ "Arop ankárakampao Jerusalem meknámp Jeriko mek pik naeria nángo, oukun arop fárákapano mwaeoak yéréreki yakápia man

☆ **10:21:** Lu 8:9-10 ☆ **10:22:** Jo 3:35 ☆ **10:24:** 1 Pi 1:10 ☆ **10:25:** Mt 22:34-40 ☆ **10:27:** Lo 6:5 ☆ **10:28:** Ro 10:5

sámpá tankáprá fukia sirarrá, kwapwe kare ankank pourouk yakáp námp woropea tukup. Aetenapo, am arop mwaeao k taki tankrá, wae sumpwi naenámp pourouráp. ³¹ Tá am ke fek pris tére konámp arop ankáránkamp am mwae páraok pikia akwaprá am aropan nke námpao maok, kámá-pwarará mwae firi warákarrá akwap. ³² Tá taknámp, Livai ankwapao kuri koropeaka am arop tank námp fek námpao, am aropan nkea kámá-pwarará mwae firi warákarrá akwap.

³³ Aenepan maok, apár Samaria mekamp arop ankáránkamp am mwae-páraok koropea am arop tank námp fekría, mao am aropan nkea maok, man aropomp kare. ☆ ³⁴ Mao am aropamp wonae fik akwapea am fukinap toupou mek wel ntia wain kwarákarea, am ankáráp foupouía pwar. Aea maok, am arop kakapea námokuráp donkimp pourouk papea sámpá akwapea arop néntép konap nap mek paprá taoke-samp amp. ³⁵ Ampia koumounek mao am nap naropwarén mani silva anánkaopwe sánkria maok, man sérrá, ‘Amo má má arop má fwapi taokeyakampo. Tá waráp mani ankwapmwae k maomp pourou fek pwaránko te, nánkár ono arákarrá korop namp fek am nopok amwan sánk nanampon.’ ”

³⁶ Jisaso am wounáp kar farákápría maok, am lo mérnámp aropan turunkrá sér, “Amo má kar wawia mokoprá ninik rap? Mámá yinínkaopwe arop te wa mokop arop oukun aropao fuki sirarinap aropan maomp firápan i konapnámp taknámp námpon?” ³⁷ Tá am lo mérnámp aropao man sérrá, “Am arop man aropompía man yaewourámp te támaono.” Jisaso man sérrá, “Amo akwapea amo kuri am táman taknámpampo.”

Marta ntia Mariaoinep kar

³⁸ Tá Jisas ntia mao éréképá yáarak i konámp arop fárákap énéni takrá tukupea mwaeao k napo maok, tá Jisas ankwap némp kánanke mek akwap nánko, yupu ankwap, maomp e te Marta, mao Jisasén warámpea náráp nap mek akwap. ☆ ³⁹ Martamp nánae te Maria. Jisas Tokwae Karao narek tank nánko, Maria koropea maomp wonae fik pu páte tank námp fek tankrá mao sénámp kar wará tank. ⁴⁰ Marta te námoku fir yankaprá, kápae kare ankank nánaprá, mao te námwan yaewour mo námprá ninika wae. Aeria maok, Marta akwapea Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e! Onomp nánae te onan pwate nánko, onoku nápar fir nánaprá tére nampono. Amo am te ninik mo rape? Amo man sénapo, mao koropea onan yaewourano.” ⁴¹ Táte Jisas nopok man kar pwarokwaprá sérrá, “Marta kwae! Amo te kápae kare ankankan ninik

tokwae napon. ⁴² Amo te ankár ankárankamp ankankan saráp ninikae. Mámá ankank Maria sámp naerianámp te kwapwe kare ankankara, nomo te maomp yaekamp pwarokwapá pap mono.” ☆

11

Kwarén kar toropwap mwanap ninikan sénámp kar

¹ Ankwap kumuruk Jisaso akwapea ankwap fek yakrá Kwarén kar toropwap. Mao kar toropwapia pwaránko, wakmwaek mao éréképá yáarak i konámp arop ankwapao man sérrá, “Tokwae Kar e, amo yinan Kwarén kar toropwap i konap ninik yénkrá fárákápa. Arop ént mek nér i konámp Jono mao éréképea yáarak i konámp arop fárákapan yénkrá fárákápnámp yinan kor takae.” ² Tá mao am fárákapan sérrá, “Nánkár yumo Kwarén kar toropwap mwaria te yumo arakrá sér kipo:

‘Ayao! Yino ninik námp te, arop ponankor waráp e te yiki karenorá ninikanápono.

Tá waráp firáp taokeyak nanap ke ankár koropano.

³ Fir kumur méntép fár mwanámp puri fek ti-sámpo.

⁴ Amo yinomp kwatae ninik nik mo, pwarampo.

Am te apae riteanápe,

Arop fárákap yinan napo, yino maomp kwatae ninik nik mo pwar konámpono.

Amo yinan mokop nap nke naerianámp ankank mek kwatae mwae párapo kwapono.’ ”

⁵ Tá mao am fárákapan sérrá, “Táte yumo ou mekamp arop ankárankao maomp nouroup arop ankwap yak nánko, kumur kupuk mao akwapea am nouroupén sérrá, ‘Nouroup o! Amo onan pan yininkaopwe sápa! ⁶ Onomp nouroup ankwap kumuruk korop nánko, man sánk nanamp fir tank mono.’ ⁷ Tá am nap mekamp arop maomp kar far-pwarará sérrá, ‘Wae ménki kéri yak nánko, tárápu tia amp rae. Ono fárámpea amwan ankank sánk nanamp pourou moiane. Onan kéménki kwapono.’ Ae te mokop nae-námpono? ⁸ Ono yumwan sénampono: Am nap naropwaro náráp nouroupén ninikria am fek man ankank sánk mono. Mao wumwinámp kar wa te ankár kokwae kareria maok, mao fárámpea mao monámp ankank am ponankor nénk naenampon. ☆ ⁹ Ono yumwan sérrá: Yumo ankank moria Kwarén sénapo te, am monap ankank fwap yumwan nénk naenampon. Yumo ankár am monap ankank oupouroukria maok, yumo fwap nke mwanapon. Yumo ankár ménki fek poporokwap napo, Kwaro yumwan ménki kik-pwar naenampon. ¹⁰ Am te

apae riteanápe, arop, námo am ankank sámp naeria Kwarén sénámp te, ankár am táman sámp konámpon. Arop, ankank sámp nae nikia oupourouk námp te waeman táman nke konámpon. Arop, námwan ménki kik-pwaraeria poporokwap nángo te, Kwaro man ménki kik-pwar naenámpon.

¹¹ Táte yumo ou mekamp arop ankwapamp tárápao náráp naropwarén ‘Námwan éntékam sápa’e’rá sénánko te, am naropwar te fwap am sénámp pwarará, tákam-ti sánk naenám nie? Mono. ¹² Táte tárápao naropwarén sérrá, ‘Námwan kae sápa’e’rá sénánko te, am pwarará kao kwatae sánk naenám nie? Am támao kuri mono. ¹³ Yumo apárokamp kwatae ninikráp arop wuriman, yiráp tárápan kwapwe kare ankank kwaporok sánk konapono. Taknámp, yumo fwapia mér kar mwanapon: Yámar mek yaknámp yiráp Naropwar te námwan sápaeria kar toropwapnámp aropan Yiki Kor Spirit man sánk naenámpon.”

☆

*‘Jisas te Satanént tére námp’rá sériap kar
Matyu 12:22-37; Mak 3:20-27*

¹⁴ Arop ankwap kwatae-aropao maomp top kor me kéri fákeyak nángo, Jisaso am kwatae-aropon yéréperá kérép nángo maok, am top kor me kéri yaknámp arop wae fwap kar sér. Aenánko maok, koumteouráp arop am táman nkea korokop. ¹⁵ Aenapan maok, arop ankwap fárákapao sérrá, “Mao te kwatae-arop poukeyak konám Satanomp kárákáre fek kwatae-arop yéréperá kérép námpon.” ☆ ¹⁶ Tá arop ankwap fárákapao, mao te mokoponrá nke mwar ritea am fárákapao man sérrá, “Amo kárákáre ankwap yoro napo, yino nkeaka Kwaromp kárákáre amont yak námpan mér mwanámpon.” ☆ ¹⁷ Aenapo maok, Jisaso am fárákapamp ninik wae méria, mao am fárákan sérrá, “Táte arop maomp fi taokeyak námp kuk pírékarea yorowar nángo te, am fi te kwatae akwap naenámpon. Táte ankárank fi mwearoao kuk pírékarea yorowar nap te, am mwearo fwapi kénki yakáp mono. ¹⁸ Tá taknámp Satanomp fi kuk pírékarea yorowarria te, mokopia ankank poukwap mwanap kárákáre sámp mwanapon? Aeno yumo mokopia ‘Satanomp kárákáre fek kwatae-arop yéréperá kérép námpono’rá sénapon. ¹⁹ Tá kare Satan onan yaewour nángo, ono kwatae-arop yéréperá kérép nanko te, wa yiráp arop fákáreran yaewouria kwatae-arop fákáre yéréperá kérép naenámpon? Aenámpara, yumoku yiráp arop fákárerao yiráp kar yurukup napo te, pwi yak mo naeria námpon. ²⁰ Aeno táte Kwaro onan kárákáre sámp nángo, ono kwatae-arop yéréperá

kérép nanko, Kwaro náráp firáp taokeyak konámp te wae yiráp wonae fik korop námp mér mwanapon.

²¹ Táte kárákáre kor arop ankwap oup ankank tia náráp nap-topok arop koropantá yérék nángo te, maomp nap mekamp ankank fwap tankáp naenámpo. ²² Aeno táte arop ankwap kárákáre kor karerao * koropea am aropan yorowaria kwe-pwararea maomp yaekamp am fek yorowar naenámp ninik kárákáre sámp konámp oumpráp ankank pouroukoupea ti-akwapea arop ankwap fárákapan nénk naenámpo. ✧

²³ Arop onomp nouroup mo námp te, mao te onomp yopor aropono. Arop onan yaewourria kourteouráp aropan ankára mek tirá kourpoukour mo námp te, am fárákapan ti-yérépe nángo pirikimp konapon.”

*Kwatae-arop warko arákarrá koropnámp kar
Matyu 12:43-45*

²⁴ Jisaso ankwap kar sérrá, “Táte kwatae-arop arop pourouk woukoupeyak námpao worékár akwapea, mao kwar saráp mek yárákrá, am mek anepér naenámp apár oupourouk nángo, yak mo nángo te, warko mao sérrá, ‘Ono am wokwaek yakamp nap mek arákarrá akwap nae!’ ²⁵ Aeria maok, akwapeaka am nap nke nángo, am nap tiri farákápea, ankank fwapokwapia pwate. ²⁶ Aenángo maok, mao warko akwapea, fákánekwatae-arop fárákap maomp kwatae ninik kámákár námp éréképá koropea am nap mek yakáp. Aenapo, wokwaek am arop maomp pourou kwatae-arop yakánko, kwatae yakámpao maok, oukoumwan te warko ankár porok kwatae kare arop yak námpon.”

Warákár tokwae konap kar

²⁷ Kápae kare kourteouráp arop yakápapo, Jisas má kar farákápámpon. Aenke yupu ankwap am ou mek yakámpao Jisasén arakrá sér, “Am yupu wokwaek amwan farákapea amwan mom wurumpámp, mao maok warákár naenámpo.” ²⁸ Tá Jisaso sérrá, “Mo, arop fárákap Kwaromp kar wawia mántwaok nap te, am fárákapao saráp fwap warákár mwanapon.” ✧

*Jisasén ‘Kárákáre yoroae’rá sénapo yoporimp kar
Matyu 12:38-42; Mak 8:11-12*

²⁹ Kápae kare kourteouráp arop fárákap koropea kourpoukour yakápapo, Jisaso am fárákapan sérrá, “Mámá ke fekamp arop fárákap te kwatae ninikráp arop fárákapon. Am arop

* **11:22:** Mámá wounáp kar fi te ará: ‘Kárákáre kor arop’rá sénámp te, Satan nono. ‘Kárákáre kor kare arop’rá sénámp te, Jisasono. ✧ **11:22:** Kl 2:15 ✧ **11:28:** Lu 8:21; Yé 1:3

fárakapao sérrá, ‘Krais támaonorá yénképnámp kárákáre yoro napo, nke mwaro.’ Aerapan maok, ono am fárakapan am yénkép mono. Profet Jona yénképámp ankankan saráp yénkép nanampono. ³⁰ Jona éntékamamp yare mek yininki yakea érik korop nánko, Ninive mekamp arop fárakapan Kwaro man sámp-kérép námpan yénkép námpon. Táte taknámp, Aropamp Tárápao kor apár me mek yininki yakeaka fárámp nanko, mámá ke fekamp arop fárakapan Kwaro onan sámp-kérép námp yénkép nae námpon. ³¹ Wakmwaek Kwaro arop fárakapan yurukupnámp ke fek, Siba fi mekamp kwino mámá ke fekamp arop fárakapént fokopeyakria, mámá ke fekamp arop fárakapamp kwatae ninik érik farákáp naenámp. Am te apaeria námpanápe, am kwin te maomp apár panek faek karaok yak námpao koropea King Solomonono farákápámp ninik kour wawí námpono. Aeno mapek yaknámp arop ankárankampamp ninik kour te Solomonomp ninik kour kámákár akwap námpon. ☆ ³² Taknámp wakmwaek Kwaro arop fárakapan yurukup naenámp ke fek Ninive mekamp arop fárakap foukouri yakápria oukoumwan má ke fek yakápnap arop fárakapamp kwatae ninik érik farákáp mwanapon. Am te apaeritea námpanápe, am Ninive mekamp arop fárakap Jona Kwaromp kar farákáp nánko, wawia kwatae ninik pwarará, Kwaronámpok tukupapono. Aeapara, oukoumwan mapek yaknámp arop ankárankampao farákápnámp kar te Jona farákápámp karan kámákár akwap námpon.” ☆

Arop pouroukamp waeran sénámp kar

Matyu 5:15-16; 6:22-23

³³ Tá Jisaso warko ankwap kar arakrá sér, “Arop lam pounkouroupea nap te mek pap mo, tap woukwapá pap mo i konámpon. Narek kákánar fek páte napo, arop am nap mek koropria kor, am lam wae táman nke mwanapria. ☆ ³⁴ Waráp yi te waráp pouroukamp lamono. Waráp yi kwapwe kare nánko te, waráp pourou mek kuri wae kwapwe námpon. Aeno waráp yi kwatae nánko te, waráp pourou mek ponankor kirikip námpon. ³⁵ Aenámpara, amo fwapia mérampo: Takria waráp pourou mek kirikip koropantáno. Waerao saráp yak naenámp. ³⁶ Waráp pourou mek ponankor wae kwapwe yak nánko, ankwapmwaek kirikiri kirikip mo nánko te, waráp pourou mek ankár wae pouri yakria, lam waerao amwan tákapnámp niamp naenámpono.”

Jisaso Farisi fákáre ntia tisa fárakapamp kwatae ninikan sérimp kar

Matyu 23:1-36

³⁷ Jisas am kar farákáprá séri pwaránko, Farisi ankwapao, námont koropea fáraeria wumwi. Aenánko Jisas wae maomp nap mek akwapea fánaeria tank. ✧ ³⁸ Tá Farisi tankrá nke nánko maok, Jisas te Juda firaio i konap ninikaok yae yárar moi tetankrá fir fánánko maok, am Farisi te, Jisas máte apaereaneria ninika wae. ✧ ³⁹ Aenámpan maok, Jisas man sérrá, “Yumo Farisi yumo te kap ntia plet younkwe mwaek saráp yárar napon. Aeno mek te kikiank ninik tá nkwakwe make kwatae ninikao top pwarámpá yak námpono. ⁴⁰ Yumo te épépérép aropono! Kwar te ankank pu-pwaek saráp yororia mek kuri yoro moi námp nie? ⁴¹ Aeno ankank yiráp ninik mek yak námpan, ankank monap arop fárákapan yaewouranorá nénk kipo. Tak napo maok, yumo térenap ankank te fwap yiki kukur yak naenámpon.

⁴² Aeno yumo Farisi, yumo te fwapia mér kip! Yumo te fir mek sirarrá fépér i konap nánákáre konámp ankank tia fére-sámpramp fi papea, Kwarén ankárankamp fi sánk konapan maok, yumo ankwapan yae-párák kare ninik i konap ntia Kwarén warákár konap ninik te pwar napon. Aeno yumo te anánkaopwe ninik méntér téreteria ankwap lo pwar mo napo maok, am te yae-párák naenámpon.

⁴³ Yumo Farisi, yumo te fwapia mér kip! Yumo te lotu nap mek, arop námwan nke nap fek tankáp mwar kar, tá yumwan koumteouráp aropao koupoukourap mek, ‘Gude’rá séranáponorá kikiank i konapono.

⁴⁴ Yumo fwapia mér kip! Yumo te arop yákáre apár me mek papea oupouri pwatea napo, arop fárákap mér moria, am yumuntukaok paokop i konapono.”

⁴⁵ Táte lo méri yakápnámp arop ankwapao man sérrá, “Tisa, amo takrá sénap te, amo yinan kor kar kárákáre fek wouroumprá sénapon!” ⁴⁶ Tá Jisas sérrá, “Yumo lo méri yakáp nap arop fárákap, yumo kor fwapia mér kip! Yumo kápae kare lo kánanke-táráp kák napo, koumteouráp arop ampaokrá paokopria, am lo kápae táman mokopi mokop mwarria kounkour napon. Aenapao maok, yumoku te am fárákapan kánanke yae paprá yaewour mo kar napono. ⁴⁷ Yumo fwapia mér kip! Wokwaek yiráp appeyaenápo profet fárákapan yénképrá kák tenapo, yumo am apár me kwar yu fek sank moporrá párapkop napon. ⁴⁸ Yumo am taknap ninik te arop fárákapan yénképrá: Profet fákáreran yénképrá kákap te, fwaprá kari naponorá ninik napon. Am te apae riteanápe, mao profet fákáreran yénképrá kák tenapo, yumo maomp kwar yu fek sank moporrá paokop napon.

49 Aenapantá yonkwae kour kwapweráp Kwaro wokwaek arakrá sér: ‘Ono profet ntia aposel fákáre tirá kérép nanko, arop fárakapao ankwap fárakapan sámpá yampourourá, ankwapmwaek yénképrá kák mwanap’ rimpon. 50-51 Wokwaek Kwaro apár yoro námp fek, Abel feknámpia, profet fákáreran yénképrá kákrá koropea, Sekaraia Kwarén ofa sánk konap alta ntia lotu nap tokwae yak nánko, amore mek sumpwi námpon. Aeno máamá ke fekamp aropan te Kwaro nopok touwe kwatae sánk naenámpon. Ye, ono yumwan sénampono: Takiap fekamp touwe te, oukoumwan máamá ke fekamp arop fárakapao am fek touwe kwatae sámp mwanapon. ✧

52 Yumo lo méri yakápnap arop fárakap, yumo fwapia mér kipo! Yumoku támao Kwarén mér kokwaeria, arop ankwap fárakap am mér sámp mwaria napo, yumo mwae kéri fákeyakápnapon.”

53 Jisas takrá séria, am nap pwarará, ek akwap nánko, lo yénkrá fárakápnap arop fákáre ntia Farisi fárakap yonkwae popwarámpria téréménka waerá, Jisas te apaerá séran wa mwarria kápae kare nkwakwe make kar man turunkup. 54 Am fárakap te, man kot mwanápnap karan séri kanrá am mao sénápnap kar wará yépképrá yakápiapon. ✧

12

‘Farisimp kwekár ninikan mér kip’rá sénápnap kar

1 Kápae kare fopwakwap arop koupoukareaka, fákappéri yakápnia, ankwap fárakapamp pu topwe fek pumpur mwanap niamp pourouráp. Am ke fek táman maok, Jisas námoku éréképá yáakimp aropan sérrá, “Yumo Farisi fákáreramp yis fwapnae karia mér kipo. Ono te aran sénampono: Arop nke nap fek te kwapwe kare paokop napao maok, maomp ninik mek te kwatae ninik yak námpono. ✧ 2 Kápae kare ankank mek wouroumpyak námp te, nánkár wakmwaek érik yak naerámpon. Tá kápae kare kánánkápnap sérarap karao kor arop ponankor am kar mér mwarea napon. 3 Ae mwarea napara, kápae kare kar yumo kumuruk sérar nap te, kápae kare arop yámaraok wa mwanapon. Tá ankwap karan kor yumo nap mek ankwap aropan kánánkápnap sánánkar séri napan kor, am kar nánkár némp kupuk fokopeyakápná érik sérar mwarea napon.”

*Kwar ankárankan saráp apáp mwanápnap kar
Matyu 10:28-31*

⁴ Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Ononamp fákáre, ono yumwan arakrá sér rae: Arop pourouran saráp sámp-wouroumpria, waempén kwatae pap mwanap pourou monámp arop táman apápi kwaponó. ⁵ Aeno ono yumwan, wan apáp kprá érik sénae nae: Yumo ankár Kwarén apáp kipo. Kwar te arop porokwap pap námp kwamp te, am arop yaomwi mek sinaenámp kárakáre fákeyak námpon. Aenámpara, ono yumwan waeman kar sénampon: Yumo ankár Kwarén apáp kipo. ✧

⁶ Yumo te waeman mér naponó: Arop ant kánanke éntik sámp nap te 2 toea fek sámp konap wuriman, Kwar te am ant kánanke te ník mo mono. Waeman méri yak námpon. Aenámpara, yiráp me korkamp me pwaeran kor ponankor kouroumpéa mér kare námpon. ⁷ Aeno arop yumo te Kwaro nke námp fek am ant kánankéran kámákár tukup napara, apápi kwapon.” ✧

*Jisasomp e sér mwanap kar
Matyu 10:19-20,32-33; 12:32*

⁸ Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Ono yumwan sénampon: Arop koumteouráp aropan sérrá, ‘Námo te onan maomp firáp yak namponó’rá sénánko te, Aropamp Tárápao kor Kwaromp ensel fákáreran ‘Mámá arop te náráp firáp aroponó’rá sénaenámpon. ⁹ Aeno arop koumteouráp aropan ‘Námo te onan maomp firáp mekamp arop mono’rá sérianámp te, Kwaromp Tárápao kor Kwaromp ensel fákáre wa nap fek ‘Mao te onomp mono’rá sénaenámpon. ✧

¹⁰ Arop ankwapao Aropamp Tárápan wouroump nánko te, tá fwap Kwaro maomp am kwatae ninik sámp-sinaenámpon. Aeno Yiki Kor Spiritan wouroump nánko te, Kwar te am maomp am kwatae ninik te sámp-sir mono. ✧

¹¹ Nánkár yumwan éréképea tukupeaka lotu nap mek, tá Gavman, tá arop taokeyakáp konap nke nap fek yumwan kot naenánko, yumo apápriaka, yino te apae mokope kar pwarokwaprá sér mwareanoria apápi kwaponó. ¹² Nánkár taknap ke fek táman, yumwan Yiki Kor Spiritao, ará kar arakrá sérenkria yénkép nánko, fwap sér mwanapon.” ✧

Ankankráp aropamp wounáp kar

¹³ Kápae kare arop néntépria maok, ankwap ankárankao Jisasén sérrá, “Tisa, onomp naropwar sumpwi nánko, onomp ankank onomp naerao sarápnámp, amo akwapea sénapo, onan ankwapmwaek pírekarea sápano.” ¹⁴ Aeránko maok, Jisaso am aropan sérrá, “Wi! Onan te wa yiráp ankank

✧ 12:5: Jer 4:12 ✧ 12:7: Lu 12:24 ✧ 12:9: Lu 9:26 ✧ 12:10: Mt 12:23-25,28,31 ✧ 12:12: Lu 21:12-15

yurukup nanamp arop yoroi páte nánko, ono yiráp ankank pirékarea nénk nanampanápe?” ¹⁵ Aeria maok, Jisas kounteouráp aropan arakrá sér, “Yumo fwapnae karia mér kipo: Yumo takria nkwakwe make ankank sámp mwaria kikiank mwanape. Arop kápae kare ankank tinámpao maok, mao te am ankank fek yiki yak sámp naenámp pourou mono.” ✧

¹⁶ Aeritea maok, Jisas am fárákapan wounáprá sérrá, “Maniráp arop ankwapamp yopwarkamp fir kápae kare tankáp nánko maok, ¹⁷ am maniráp aropao ninikrá, ‘Ae te kák nanamp nap pwi mo námp te, mokop nae? ¹⁸ Arak nanampon: Mámá nap warko pápárámpia fákeyakrá, tokwae nununkwi tiria maok, onomp witráp kápae kare ankank kwapwe kare mámá am nap mek kák nanampon. ¹⁹ Ono te onoku támao arakrá sér: Ono oukoumwan te kápae kare ankank kwapwe kare nampara, fwap kápae kare yopwar fek yak nanampon. Oukoumwan te ono anepéri yakrá, fir kwapwe fárrá yakrá warákár nanampono.’ ✧

²⁰ Aenámpan maok, Kwaro man arakrá sér, ‘Amo te épérép kare aropono. Amo oukoumwan kumuruk saráp sumpwi nanape. Amo am ankank koupoukareaka kák tenap te, wa sámp naenámpo?’ ✧ ²¹ Jisaso mámá wounáp kar séria pwarará maok, arakrá sér, “Mámake pourouráp ankank te kápae kare ankank koupoukournámp aropamp pourouk korop naenámpo. Aenámpan maok, Kwaro nke námp fek te ankank moráp arop yak námpon.” ✧

*Ankank mo nánko, ninik tokwae konapan sénámp kar
Matyu 6:25-34*

²² Aeria maok, Jisaso námoku éréképea yáraknámpan aropan sérrá, “Yumo te yiráp pourouantá apápriaka, arakrá sér mwanape: ‘Nomo te apae fir sámpea fár mwareano?’ ria ninika wae, tá ‘Maokamp waempyam sámpea yirir mwareano?’ ria ninik tokwae kwapon. ²³ Yiráp yiki yakáp nap te waeman firan kámákár akwap, tá yiráp pourouao kor waempyaman kámákár akwap námpon. ²⁴ Yumo te antan ninik kipo. Ant te yopwar yoroitea fir tirá koupoukour mo i konámpan. Tá fir tirá kák konap ap nap sámpá yak mo i konámpan maok, Kwar támao man fir nénk konámpono. Aeno arop yumo te tokwae kar ankankara, Kwaro yumwan waeman mér námpon. ✧ ²⁵ Tá yumo ou mekamp arop ankwapao námoku fwapi yak naenámpan ninik tokwaeria te, am ninik tokwae námp fek tapek mao yiki yak naenámp ke warko érsakwaprá pap naenámp nie? Tak naenámp pourou mo kareno. ²⁶ Aeno yumoku mwar am ankank kánanke tak mwanap

✧ 12:15: 1 Ti 6:9-10 ✧ 12:19: 1 Ti 6:17 ✧ 12:20: Jer 4:13-15 ✧ 12:21: Mt 6:19-21 ✧ 12:24: Sng 147:9

pourou mo námp te, apaerá ankwap ankankantá ninik kápae napon?

²⁷ Yumo te yao fuan mokoprá yakreanrá fwapia nke kipo. Mao te waempyam yoro mo i konámpono. Aeno ono yumwan sénae namp te, wokwaek kar king Solomono kor kápae kare kwapwe kare ankank moporimp te, am yao fu émi niamp kwapwe kare takeniamp mono. ✧ ²⁸ Kare karonu, yopwaraok apwar oukoumwan yak námp te, tá oumpouran moropea yaomwi mek yank i konapono. Take pourouráp apwar pwae kánanke kwatae wuriman, Kwaro fupu kwapwe kák tenámpono. Taknámp táman fwapia mér kip: Kwar te arop yumwan te fwap waempyam ankank nénk naenámpon. Ae naenámpan maok, yiráp Kwarén mér nap te kánanke kwarok námpon. ²⁹ Mao yumwan taokeyak námpara, yumo te, apae fir, apae ént fár mwareanorá ninika wae kwapono. ³⁰ Mámá apárokamp arop fi ponankor Kwarén mér monap aropao saráp maok, am ankankantá ninik tokwae konapon. Aeno yiráp Naropwar yumo arake ankank fwap ti mwanapria méri yak námpon. ³¹ Aenámpara, yumo te ankár kwapwe kare Kwaro ninik námpaok saráp ninika waerá paokop napo, yumwan kor am ankank nénkano mpupo.

*Yámar mekamp ankank kwapwe
Matyu 6:19-21*

³² Onomp sipsip ankwap yinink e! Yumo apápi kwapono. Yiráp Naropwar Kwaro yumwan náráp firáp taokeyakáp mwanap sánk nanampria warákár námpon. ✧ ³³ Yumo te yiráp ankank ponankor arop, mani fek sámpenkria sánkria maok, am mani sámpea maok, mani monap aropan yaewouria am mani sánk kip. Yumo tak napo maok, yiráp yámar mekamp paus mek top koupour naenámpon. Tá yámar mekamp yiráp waempén yaewour i konámp kwapwe kare ankankan saráp koupoukour kip. Am yámar mekamp ankank pwar mo i konámp, tá oukun i konámp arop te wonae fik korop mono. Tá oumpwe te am ankank fépér mo i konámpono. ³⁴ Yumo má kar man ninik kipo: Am yiráp kwapwe kare ankank tankápnámp némpouk te, am némpouk táman yiráp ninikao kuri yak naenámpon.”

*Térenap arop nánap i konap kar
Matyu 24:42-44*

³⁵ Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo te ankár waempyam fae tákáre fek kápéria, yumuntuk sépér fápákamprá, yaomwi poupoukia nánapi yakáp kipo. ³⁶ Yumo te yiráp arop tokwae yupu warámp riaka, fir fáriaka

pwarará koroprá ménki kik-pwarenk ránko, koupour kikip mwanámpria yépék i konapnámp taknámp kipo. ☆ 37 Am arop tokwaerao koropea náráp tére konap aropan nke nánko, pamp mo, yiki tankáp nap kwamp te, warákár konaponono. Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Nánkár arop tokwae námoku koropea tére arop arákarea tére konap aropan, yumo tankápenk ritea, námoku fir yankapea nénk naenámpnon. 38 Mao kumur kupuk korop kuni, wakor naenámp ke fek korop kuni, mao koropria nke nánko, am náráp tére konap aropao kor pampi yakáp mo nap kwamp, am tére arop fwap warákár mwanapon.

39 Yumo te arak i konap aran fwapiaka ninikrá mér kip: Nap naropwaro oukun arop koropea náráp nap mekamp ankank oukun-tiantánoria námp kwamp te, am arop numwar koropea nap kik-pwarará yinkanáponoria pwar mo i konámpono. 40 Yumo kor ankár nánapi yakáp kip. Aropamp Táráp yumo, oukoumwan korop mo naenámpnan mpwe napo, am ke fek táman korop naenámpnon.”

Kwapwe kare tére arop ntia kwatae tére aropamp wounáp kar

Matyu 24:45-51

41 Aerá séránko maok, Pita Jisasén turunkrá, “Tokwae Kar e! Amo am wounáp kar sénap tane, yinan saráp sér rape, arop ponankoran sér rape?” 42 Aeránko maok, Jiaso Pitamp kar pwarokwaprá maok arakrá sér, “Tére taokeyak konámp arop te mokopia ninik kwapwe sámpea yae-párak náráp tére tére kour naenámpnon? Arop tokwaerao take pourouráp tére poukwapnámp arop yoroí páte nánko, náráp tére arop poukeyakria, am fárákapan fir nénk naenámp ke fek nénk konámpon. 43 Take pourouráp tére arop te fwap warákár kare naenámpnon: Nánkár maomp arop tokwae arákarrá koropria mao náráp térerá yak námp nke naenámpnon. 44 Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Am arop tokwae náráp tére aropan náráp ankank ponankor poukwap naenámpria pap naenámpnon. ☆ 45 Aeno am tére aropao ninikrá, náráp arop tokwae te koupour korop naenámp pourou monoria maok, tére konap arop ankwapan porokwap, am térenap yupuran kor porokwapria maok, fir fárrá, mánmán ént fária épépéréprá yáakria, 46 maomp arop tokwae korop naenámp méria nánap mo nánko, am ke fek táman maomp arop tokwae korop naerámpon. Aeria am arop tokwae te am tére aropan fukia kwatae paprá maok, man kar ták-sir konap aropént páte nánko yak naenámpnon.

⁴⁷ Tére konap aropao náráp arop tokwaeramp ninik te wae mér námpao maok, mao ankank nánapia náráp arop tokwaeramp ninikaok mo námp te, maomp arop tokwaerao man tékén porokwap naerámpono. ✧ ⁴⁸ Aeno térenámp aropao náráp arop tokwaeramp ninik mér moria maomp ninikaok mo námp te, maomp arop tokwaerao kor man paok ke fek sánánkar tae morok fek porokwap naenámpo. Kwaro arop ankárankan ourour tokwae sánk nánko te, nopok kuri am fek fwapi tére kuno. Táte koumteouráp arop fárákapao arop ankárankampan ‘Námwan taokeyak naenámp tére sánktea, am tére fek fwapia yinan taokeyakae’ ria sérara wae konapon.”

Jisas koumteouráp aropan kuk pir-pwar naeria éknámp kar

⁴⁹ Jisaso warko ankwap kar arakrá sér, “Ono ékamp te yaomwi apárok ko-sinanko, yaomwi koupour yurunkano karria ék nampon. ⁵⁰ Onan mwar pourouráp touwe tokwaerao oupouroup nánko, sumpwi nanampara, oukoumwan am sámp mo namp kwamp ninik tokwae nampon. ⁵¹ Ae te yumo ninik nap te, ono ék namp te, yorowari kwaponoriaka taokor naeria má apár mek ék namp nie? Tak te mono. Ono yumwan sénae: Ono ék namp te koumteouráp aropan kuk pir-pwar naeria ék nampon. ⁵² Oukoumwan, tá nánkár wakmwaek kor éntupwar naropwar maomp tárápu nonopok yorowaria, ankwap yininkaopwe yakriaka, ankwap anánkaopweran kar sér, tá ankwap anánkaopwe yakriaka nopok am yininkaopweran kor kar yorowar mwanapon. ⁵³ Tá ankwap te, naropwaro náráp tárápan yorowar nánko, nopok poumou-táráp náráp naropwarén yorowar naerámpon. Tá éntupwaro náráp yupu-tárápan yorowar nánko, nopok yupu-tárápao kor náráp éntupwarén yorowar naerámpon. Tá éntupwaro tárápamp yupuan yorowar nánko, nopok am tárápamp yupuao kor náráp táparápén yorowar naerámpon.”

Ankank koropnámp fi kor mér monap kar

Matyu 16:2-3

⁵⁴ Jisaso koumteouráp arop ouan arakrá sér, “Yumo te warákam ék naenámp yámar wae wuri nkea, ‘Warákam ék naeane.’ Makrá sénapo, tá wae kare warákam ék konámpon. ⁵⁵ Tá ankwap te, ouwi korop nánko nkea méria, ‘Máte wae noump ouwirao korop námpono’rá sénapo, am te wae kare noump tank konámpon. ⁵⁶ Yumo kwekár i konap arop wuri-man, yumo apárok mapek korop konámp ankank, tá yámar mek korop konámp ankank yae-párak yurukup i konap te, apaeritea oukoumwan mámá ke fek korop naenámp ankank

nke napao, yumo warko fwapia mér moitea épéréprá paokop napon?”

*Arop man kot naenángo mént fwapokwap nenep kar
Matyu 5:25-26*

⁵⁷ Jisaso warko arakrá sér, “Ae te apaeritea yumo fwapia ninikia kwapwe kare ninik fek apae-apae ankank yae-páráknámp yurukup mo napon? ⁵⁸ Amwan arop ankwapao kot naeria warámpea akwap nángo te, amo oukoumwan mwaeao akwap nep fek tapek kar fwapokwap kipo. Takria amwan kot wa i konámp aropamp wonae fikeanángo, mao amwan plismanomp yaek pap nángo, plismano amwan kalabus nap mek papantáno. ⁵⁹ Ono amwan waeman kar sénampon: Amo te koupour akwap mono, ankár kalabus mek yakrá akwapea, amwan sérinap mani ponankor sánkea maok, pwar nanapon.”

13

Kwatae ninik pwar monap arop te yaomwi mek pik mwanap’rá sénámp kar

¹ Jisaso am kar farákápea pwar nángo maok, am ke fek táman arop ankwap fárakapao yakápia Jisasén sérrá, “Galili mekamp aropan Pailatomp soldia fákáreráo lotu nap tokwae mek faoporapo, am fárakapamp yiri Kwarén ofa sánknáp nape firamp yiri yumuntuk kwarákari námpon.” ² Aerapo maok, Jisaso am fárakapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo ninik nap te, am Galili mekamp arop fárakapamp kwatae ninikao saráp tokwaeria Galili mekamp ankwap fárakapamp kwatae ninikan kámákár akwap námpan mpwe ninik rape? ³ Ono yumwan waeman kare kar ‘Mono’rá sénampon. Aeno yumo kwatae ninik pwar moria te, take pourouráp ankank yumwan ponankor taknámp mwarea napon. ⁴ Wokwaek kar Siloam mekamp pouri nap tukur pikria, 18 arop paokimp te, yumo ninik nap te, am fárakapaoínáp kwatae ninik te Jerusalem mek yakápnáp arop fárakapamp kwatae ninikan kámákár akwap námpan mpwe ninik rape? ⁵ Ono yumwan waeman kare kar ‘Mono’rá sénampon. Aeno yumo kor kwatae ninik pwar moria te, take pourouráp ankank yumwan ponankor korop naenámpon.” ✧

Yao fik tank mo i konámp kar

⁶ Jisaso wounáp kar sérrá, “Arop ankwapao yao fik wain yopwaraok yimpteá yakrá tank naenámpan mpwerá korop ko nke námpan maok, am te ki tank mono. ⁷ Aenámpantá maok, am yopwar mekamp tére aropan sérrá, ‘Amo wawae! Ono

yinink yopwar fek ki tank naenámpan mpwerá korop ko, nke nanko, tank mo námpono. Aenámpara, amo ankár am yao karápa! Wain yak naenámp fek fápárákápáne!’ ⁸ Aeránko maok, am térenámp aropao kor am yopwar naropwarén sérrá, ‘Wampweno. Nánkár ono má yopwar fek saráp fi akárápria kwar kwapwe karenámp fi mek kák nanko, ki tank mákean nke nae. ⁹ Nánkáráp ankwap yopwar fek warko tank moian nkea, mo nángo maok, “Karámpae”rá sérampo.’ ”

Sabat yae fek Jisaso yupu ankáránk fwapi papámp kar

¹⁰ Sabat yae fek lotu nap mek Jisaso koumteouráp aropan kar farákáp. ¹¹ Aenángo maok, yupu ankárankan kwatae-aropao man touwe sánkánko maok, maomp paonkore kor te ankár woukoupea yárák námp te akwapea 18 yopwar fek yak. ¹² Aenángo, Jisaso man nkea, koropae ritea, man sérrá, “Waráp touwe te amwan oukoumwan sámp-fákeyak mono. Wae pwar námpon.” ¹³ Aeria pwarará maok, maomp pourouk yae papánko maok, am yupurao náráp paonkore kor kwapwe kare naenko maok, Kwarén fápárák tokwaeriaka warákarimpon. ¹⁴ Aenámpan maok, am lotu nap taokeyak konámp aropao Jisaso Sabat yae fek yupuramp pourouk amp touwe fwapi papámpantá, nkeaka yopor yonkwae pwarámpria maok, koumteouráp aropan sérrá, “Loao sérrá, ‘Yumo tokwampok yae fek saráp tére kip.’ Aenámpara, yumwan aropao yiráp touwe fwapi papanáponoria te, tokwampok yae fek saráp korop kipo. Aeno Sabat yae fek te korop kwapono.” ¹⁵ Aeránko maok, nopok Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo te kwekár i konap aropono! Yiráp kar te yiráp niniként ankár pourouráp mono! Sabat yae fek te yumo ponankor yiráp bulmakauramp nap mek tukupea yiráp bulmakauráp donki aokor-aokoria man ént fáranáponoria éréképá tukup konapon. ¹⁶ Aeno má yupu máte Abrahamomp tárápan maok, Satano maomp pourouk 18 yopwar fek yarokwapá fákeyak námpono. Táte ono am man woukoupeyáknámp ankank fwap Sabat yae fek worpwar nanamp te mokocono?” ¹⁷ Makrá sénánko maok, am Jisasén yorowar kar séráp arop fákáre am te pwarápa tokwae sámpapo maok, táte nopok koumteouráp arop ponankor mao térenámp ankank te kwapwe kare námpantá warákár tokwaeapon.

Mastet ki ntia yisan wounápnámp kar

Matyu 13:31-33; Mak 4:30-32

¹⁸ Jisaso warko sérrá, “Kwaro náráp firan taokeyak konámp te mokocono? Ae te ono apae ankankan, arake

niamprá wounáp nanampon? ¹⁹ Am te ará: Arop ankárankao firan nape sánk konámp mastet fu kánanke kwarok yopwaraok sitenánko maok, forokareaka yao karnámp téképea tokwae kar nánko, ant am yowe fek taok i konámpono. Tá taknámp, Kwaromp firao kor kápae kare forokor naenámpon.”

²⁰ Jisaso warko ankwap kar arakrá sér, “Ono Kwaro náráp firáp taokeyak námp te mokope wounáp kar sénanampon? ²¹ Am te yis niampon. Yupu ankwap plaua tokwae mek yis kánanke kwarok yok-sirarea mént arákareanáno, am plaua ponankor yámpea tokwae kar i konámp niamp takeno.”

Ménki kánanke kwarok

²² Jisaso taun mekmwaek, némpouk mwaek yárákrá koumteouráp aropan kar yénkrá farákáprá yárákia Jerusalem mek akwapnámp mwae-párak akwap. ²³ Aenáno maok, arop ankárankao Jisasén turunkrá, “Tokwae Kar e, Kwar te ankákárank aropan saráp érékép naenámp nie?” Aeránko maok, Jisaso am fárakapan sérrá, ²⁴ “Yumo te ankár ménki kánanke mek yink mwaria, kárákáre kar kip. Ono yumwan sénamp te: Arop kápae kare am ménki kánanke mek yink mwaria napan maok, am fárakap te pwi mo napon. ²⁵ Nánkár wakmwaek nap naropwaro nap ménki kéri tenánko, yumo te koropea ek yakáprá, ménki fek poporokwapria sérrá, ‘Arop Tokwae, amo yinan ménki kik-pwarae’rá sénapo, nopok mao yiráp kar pwarokwaprá yumwan sérrá, ‘Ono yumwan mér mo namp te, yumo te maokampono?’ ☆ ²⁶ Aeránko maok, yumo nopok man arakrá sér, ‘Yino waeman amont fépér, tá amo wae yinomp némpouk yakria, yinan kar farákáp, mak i konap tene.’ ²⁷ Makrá sénapo, mao kor nopok yumwan sérrá, ‘Ono te yumwan fwapia mér mo nampono. Yumo mam némpouk aropao nape? Yumo te kwatae ninik i konap arop fárakapono! Yumo ponankor onan pwarará tukupenke!’ ²⁸ Yumo te nánkár Abraham, Aisak, Jekop, profet ponankor Kwaromp firáp taokeyak námp mek yakáp napo nke mwanapan maok, yumoku támaoia, yumwan ek pwate napo, am mek yakáprá apánki tikirá you kikimpia wae mwanapon. ☆ ²⁹ Aenapo, tá ankwap fi mekamp arop, yámar piknámp mekamp arop, fwe yawor mekamp arop má ponankor Kwaromp firáp taokeyaknámp mek koupoukarea tankápria fir fépér mwanapon. ³⁰ Yumo wawenk! Arop ankwap fárakap oukoumwan wakmwaek kar kánanke kwatae yakáp nap te, manénkir am mek yink mwarea napon. Tá arop ankwap fárakap oukoumwan manénkir yink mwarianap arop tokwae yakáp nap te, nopok wakmwaek kar kánanke kwatae yakáp mwarea napon.”

*Jisaso Jerusaleman yonkwae touwemp kar
Matyu 23:37-39*

³¹ Am takámp ke fek táman Farisi mekamp arop ankwap fárákap koropeaka Jisasén sérrá, “Amo te mapek yak kwapono. Ankwap fek akwapae. Heroto amwan sámp-wouroump nanampri námpon.” ³² Aeránko maok, Jisaso sérrá, “Yumo tukupea am yao pwae mekamp as kwatae táman arakrá sér kipo: ‘Ono oukoumwan, tá oumpouran arapek kwatae-arop yéréperá kérépria, touwenap arop fwapokwaprá kákea maok, yinink yae arapek onomp tére wae pwar nanampon.’” ³³ Aeno oukoumwan, tá oumpouran, tá ankwap makáran arapek maok, ono ankár akwap nanampon. Am te apae riteanápe: Profet te ankwap némpouk yak nánko, man sámp-wouroump mono. Man te ankár Jerusalem mek maok sámp-wouroump mwanapon.”

³⁴ Aeria maok, sérrá, “Jerusalem, Jerusalem e! Amo te profet fákáreran tirá wouriaka, Kwaro amonapok tirá kérépnámp aropan kor mént yumwi fek yénképrá kák konapono. Kápaé kare por ono te waráp tárápuan kakaruk éntupwaro náráp morokan i konámpnám yowe pwae ankore mek wouri fákeyak nae rampan maok, yumoku monorá napon. ☆ ³⁵ Yumo wawenke! Kwar te yumwan pwate nánko, yiráp némp máte kwaporok yak naeria námpon. Ono yumwan waeman kar sénampon: Yumo warko onan nke mo yakrá tukupea yumo sérrá, ‘Am arop te Kwaro ninik námpe fek korop námpara, Kwaro man ‘Yae-párák kareano’rá sér mwarea napon.’”

14

Jisaso arop ankárank pu yae yámpánko fwapi papámp kar

¹ Ankwap Sabat yae fek Jisaso akwapae Farisi mekamp arop tokwaeramp nap mek fárrá tankánko maok, ankwap fákárerao man, mokopon nke mwarria yépekrá tankáp. ² Aenapo maok, pu yae yárámpámp arop ankwap Jisasomp wonae fik tank. ³ Aenánko Jisaso am aropan nkea maok, lo mérnep arop fákáre ntia Farisi fákáreran arakrá turunk, “Nomo te Sabat yae fek te touwenap arop te fwap fwapokwaprá kák mwanámpe ni mo nie?” ☆ ⁴ Aerá turunkánko maok, am fárákapao kor kar tákaprá sér moapantá maok, námoku man warámpea maomp touwe wor-sirarea sámp-kérépánko, akwap. ⁵ Aenánko maok, mao arakrá sér, “Ae te yumo ankwapao yiráp táráp, tá bulmakau Sabat yae fek ént me mek pik nánko te, yumo kor man koupour warámp mo i konap nie?” ⁶ Aerá séránko maok, am fárákap te nopok maomp kar pwarokwaprá sér mwarap pourou mono.

Arop námokuráp pourou apárok sámp-anámp naenámpan sénámp kar

⁷ Jisaso nke nánko, arop fir fár mwaria korop nap te ankár am fir kéréounámp aropao yak námp fek saráp tankáp napantá maok, wounáp kar arakrá sér, ⁸ “Arop ankárankao yupu warámpnám fir kéréouria amwan wumwi nánko, akwap nap kwamp te, am yupu warámpnám aropao tank námp fek te akwapá tank kwaponó. ⁹ Takria amwan ‘Má sia pwar napo, náráp nouroup mapek tankano’rá sénánko, amo pwarápaé tokwae sámpea younkwe mwaek akwapá tank nanape. ¹⁰ Aeantara, amwan arop ankwapao fár mwaria wumwi nánko, akwap nap kwamp te kánánkar akwapea, faek karaok tank napo, nánkár námoku sérrá, ‘Wonae fik mapek koropea napo, tankar’rá sénaenámp. Amwan takrá sénánko maok, amont fánap arop ponankor nke nap fek amo e tokwae sámp nanapon. ¹¹ Arop, námo tokwaerao nampria námokuráp e narek sampok námp te, Kwaro man apárok sámp-anámp naeria námpon. Aeno arop, námo te kánanke kwatae namponoria apárok sámp-anámp námp te, Kwaro maomp e narek sampok nae-námpon.” ✧ ✧

Fir kéréouria ‘Mokope pourouráp aropan wumwi kip’rá sénámp kar

¹² Jisaso am fir kéréounámp aropan sérrá, “Amo fir koropá fárenkria wumwi nap kwamp te, waráp nouroupén saráp wumwi, tá yumoku mwearoan saráp wumwi, tá yumoku-pwaeráp aropan saráp wumwi, tá amokuráp ankárankamp némpoukamp maní kápaenap arop, aran saráp wumwi kwaponó. Takria nánkár wakmwaek amwan kuri ‘Koropá fárae’rá wumwi, tá waráp fir am nopok sánkantáno. ¹³ Mono. Táte amo fir kékérou nap kwamp te, ankank moráp arop, tá pourou kwataenámp arop, tá pu kwataenámp arop, tá yi kwataenámp arop, aran wumwiampo. ¹⁴ Am take pourouráp arop fárákap te amwan fir nopok sánk mwanap pourou mo napara, amo fwap warákár nanaponó. Am te apaeritea námpanápe, nánkár yae-párak kare arop sumpwinap ferámpnap ke fek, amwan Kwaro nopok sánk naenámp.” ✧

Toupour tokwaeran wounáp kar
Matyu 22:1-10

¹⁵ Am fépérrá tankáp nap mekamp arop ankwap am kar wawia maok, Jisasén sérrá, “Arop Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek tankrá fánámp te, mao te fwap warákár naenámp.” ✧ ¹⁶ Aeránko maok, Jisaso wounápra man sérrá,

“Arop ankárankao, náráp toupour fek korop kipria arop kápae kare sérari pwate. ¹⁷ Tá wae am tupur naenámp yae korop nánko maok, náráp tére aropan, akwapea éréképá koropaeria sámp-kérépánko maok, mao akwapea sérrá, ‘Fir wae ponankor nánapia páteane. Yumo koropenke!’ ¹⁸ Aerá séránko maok, am ponankor arop fárákap sérrá, ‘Yino te tukup mono.’ Ankwap ankárankao sérrá, ‘Ono te oukoumwan yopwar yoro nanamp apár ankwapao námpan sámp nampara, akwapá énounkoup nae rae. Aenanampara, ono te korop nanamp pourou mono.’ ¹⁹ Aeránko, arop ankwapao kor sérrá, ‘Onomp téreampor bulmakau fére-sámpramp sámpea nampan, am fárákap tére te mokop naprá akwapá nke naenampara, ono korop nanamp pourou mono.’ ²⁰ Aeránko ankwapao kor taknámp sérrá, ‘Ono te oukoumwan kar yupu sámpea nampara, ono korop nanamp pourou mono.’ ✱

²¹ Aerapo maok, am tére konámp aropao kor warko arákarrá akwapea naropwarén sérrá, ‘“Korop mono”rá sénap’rá sénánko maok, tá am naropwaro kor youpoukwapia am aropan sérrá, ‘Amo warko koupour akwapea am taun mekamp mwae kup tokwae páraok, tá mwae kánanke-tárápaok yárakrá ankank moráp arop fárákap, tá pourou kwataenap arop fárákap, tá yi kwataenap arop fárákap, tá pu kwataenap arop fárákap, aran amo onomp nap mek éréképá koropae.’ ²² Aeránko maok, warko akwapea am arop éréképá koropea pwatea maok, naropwarén sérrá, ‘Ono te wae amo sénapaok kákea nanko, sia ankwapmwae pwi mono, kwaporok tank námpono.’

²³ Aeránko maok, naropwaro kor warko sérrá, ‘Ae te warko arákarrá akwapea mwae kupuk mwae, tá yopwar mek mwaekamp yár firi yárakria koumteouráp arop nke nap kwamp te, am fárákapan ankár kar kárákare fek sénapo, onomp fir koropá fánápono. Onomp ninik te onomp nap ankár aropao pwianoria nampon.’ ²⁴ Aeritea maok, am arop fárákapan sérrá, ‘Ono manénkir wumwirinamp arop fárákap te onomp fir máte kánanke sámpá fár mwanap pourou mo karane.’”

Arop ankár fwapi niniki pwatea Jisasonámpaok naenámp kar Matyu 10:37-38

²⁵ Kápae kare koumteouráp arop Jisasént tukup napo, Jisaso arákarrá am fárákapan sérrá, ²⁶ “Arop ononampok korop námpao maok, náráp éntupwar naropwar, námokuráp yupu, námokuráp táráp, náráp ankwapnáp, náráp antáp, tá námokuráp pourou kare, aran saráp ninik tokwaeria, onan ninik námp kánanke kwarok námp te, kumtiráp kar onomp

firáp arop yak naenámp pourou mo kareno. ✧ ²⁷ Arop ono touwe sám̄p nampaok moria, onomp wakmwaek korop mo námp te, mao te onomp firáp yak naenámp pourou mono. ✧

²⁸ Arop nap tokwaeri ti naeria te, am arop te nap ti naenámp ankank ponankor yurukuprá ninikia pwatea maok, am nap fwap ti-pwar konámpono. ²⁹ Aeno fwapia ninik moi yakrá, ounpwar yimptea am nap tia pwar mo nánko te, kápae kare arop am nap nkeaka man wouroump mwanapon. ³⁰ Aeria maok, sérrá, ‘Mao te nap ti námpao maok, ponankor tia fákáp naenámp pourou mo námp’rá sér mwarea napon. ³¹ Táte king ankwap akwapea ankwap Kingént yorowar naeria te, sánánkar tankrá fwapia ninikia pwatea ni konámpono. Ae te mao wae 10 tausen soldia nánko, ankwap king 20 tausen soldiant korop kan. Aeria te méria pwatea maok, mao, fwap ankwap king yérépea tirá kérép nanampaoeani, mo nierá ninik i konámpono. ³² Mao ninik nánko, pwi mo nánko te, arop oukoumwan yorowar korop mo, panek yak námp fek, arop ankwap fárákap tirá kérép nánko, tukupea wampwenoria taokor konapon.

³³ Ae konapnámp maknámp, yiráp ou mekamp arop ankwapao námokuráp ankankan kor ponankor kwaporok younkwe mwaek pwar mo námp te, am arop te ankár kumtiráp kar onomp firáp yak mo kareno.” ✧

Oukwe nape mo i konám̄p kar

Matyu 5:13; Mak 9:50

³⁴ Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Oukwe te kwapwe kareao maok, akwapea námpareria, nape konám̄p pwar nánko te, nomo apae mokopianánko warko nape naenámpo? ³⁵ Am take pourouráp oukwe te waeman kwatae námpara, warko aropan yaewour mono. Aenámpara, kwatae sir konám̄pon. Arop yumo te woupwirápara, má kar má fwapia wa kip.”

15

Sipsip moyak nánko, warko warám̄pnám̄p wounáp kar

¹ Takis sám̄p konap arop fárákap, ntia Juda firao ‘Kwatae ninikráp’rá sér i konap arop fárákapao Jisasonám̄pok koropea Jisas farákápnám̄p karan wará tankáp. ² Aenapo maok, Farisi mekamp arop fárákap ntiaka lo yénkrá farákáp konap arop fárákapao kánánkámp sérarrá, ‘Nko arop nko kwatae ninikráp arop fárákapan nouroupriaka mént fárrá yáarak námpwae!’ ria sérar. ✧

✧ **14:26:** Lu 18:28-30 ✧ **14:27:** Lu 9:23 ✧ **14:33:** Mt 5:27-28 ✧ **15:2:** Lu 5:29-30

³ Aenapo maok, Jisaso am fárákapan wounáp kar sérrá,
⁴ “Yumo ankwap ankárankao sipsip 100 wun nánko, ankwap
 ankárank moyak nánko te, am naropwaro 99 sipsip fépérrá
 yakáp napo, pwarará akwapea, am ankwap ankárank moyak
 námp oupouroung i konámpono. ⁵ Oupouroungkrá akwa-
 pea kakapea yápare mek porokopea korop riaka warákárrá
 korop naerámpon. ⁶ Koropea némpoukria maok, námokuráp
 némpoukarp arop ntiaka mao nouroupnámp aropan ko-
 ropá koupoukouroungria wumwi. Aenánko maok, koropea
 koupoukourapo maok, am fárákapan sérrá, ‘Onomp sipsip
 ankárank moyak nánko, oupouroungria warko warámpea
 korop namp má, yumo kuri onont warákárenke!’” ⁷ Tá
 Jisaso arakrá sér, “Ono yumwan waeman kar sénampon:
 Yámar mekarp arop te yae-párák yakápnáp 99 aropan
 warákár napan maok, arop ankwap kwatae ninik pwararea
 Kwaronámpok korop nánko te, yámar mek te yoporop warákár
 tokwae korop naerámpon.” ☆

Mani moyak nánko, oupouroungria nkenámp wounáp kar

⁸ Jisaso warko wounáp kar arakrá sér, “Yupu ankárankao
 mani meráp fére-sámpramp sámpá yak nánko, fére náparamp
 firikir pik tenánko te, apae naenampon? Mao te lam
 pounkouroupea samp yakrá, pwar pikantánoria sánánkar
 nap mekarp tiri farákáprá oupouroungkrá akwapea sámp
 naerámpon. ⁹ Mao am mani wae sámpea te, námokuráp
 némpoukarp arop ntia mao nouroupnámp aropan wumwi
 nánko, koropea koupoukour. Aenapo maok, mao am
 fárákapan sérrá, ‘Onomp mani moyak námpan maok, warko
 oupouroungria sámp nampono! Yumo onont warákárenke!’
¹⁰ Ono yumwan waeman kar sénampon: Arop ankwap kwatae
 niniki námpao Kwaronámpok arákarrá korop nánko te, en-
 sel fákáre ou mek take pourouráp warákár tokwae korop
 konámpon.”

*Nánae-táráp naropwaronámpok arákarrá koropnámp wounáp
 kar*

¹¹ Jisaso wounáp kar ankwap sérrá, “Arop ankárankarp
 poumou-táráp anánkaopwerápao maok, ¹² nánae-tárápao
 naropwarén arakrá sér, ‘Amo yinan nánkár wakmwaek
 ankank pírekarea ti-sáp nanampri nap te onomp wae
 oukoumwan sápa.’ Aerá séránko maok, naropwaro kor
 náráp tárápyarampor am ankank pírekarea nánae-tárámp wae
 sánk. ¹³ Yaeamp mono, am nánae-tárápao kor náráp ankank
 koupoukarea sámp-samprá akwapea, tokwae panek ankwap
 némpouk yak. Yakria maok, maomp mani te kwaporok

nkwakwe make sokororá yáarak námp fek épéria pwar. ✧
 14 Takia maok, maomp mani ponankor pwortenámp ke fek te, am apárok yae-porokwe tokwae korop naenko, maomp yae kwae mek te ankank kánanke ankwap ankáránk tank mo kare. 15 Aempantá maok, akwapea arop ankwapan ‘Ono tére nae’rá sénánko maok, am aropao man, náráp kou * taokeyakrá wunaeria sámp-kérép. Aenánko maok, taokeyakánko, yae-porokwea wae naenko maok, kouan fir nénkria, 16 kouao fánámp fekamp yipi kwatae táman make tirá fánaeria. Aenámpan maok, arop ankwap ankáránkampao man fir ankwap sánk mono. ✧

17 Aeapo maok, tá námoku kwatae yára kinámp táman warko ninik tokwaerá tankea maok, ‘Onomp naropwaromp térenap arop mao saráp kápae kare fir kwapwe fánapo, ono mapek yakriaka, yae-porokwe tokwae nampon. 18 Wampwe kwae! Ono fárámprá warko onomp naropwaronámpok arákarrá akwap nae. Ono akwapea te man arakrá sénanampon: “Ayao! Ono te Kwarén, tá amwan kor kwatae niniki nampon. 19 Oukoumwan te ono apae kwapwe kare nampan, amo onan ‘Waráp táráp’rá sénanapanápe. Wampwe kwae! ‘Waráp tére arop’rá sérae!” ’

20 Aerá sénanamponorá ninikia pwarará maok, mao wae fárámprá náráp naropwaronámpok arákarrá akwap. Oukoumwan panek korop nánko naropwaro nkeaka, náráp tárápria yonkwae touweriaka farakoprá akwapea tárápan sámp-kánánkaprá koupwiyakea kákámánkar. 21 Aenánko maok, namorápo man sérrá, ‘Ayao! Ono te Kwarén, tá amwan kor kwatae niniki nampono. Ono apae yae-paráki nampan, amo onan ‘Náráp tárápono’rá sénanapanápe!’ 22 Aeránko maok, naropwaro kor náráp tére aropan wumwiria sérrá, ‘Yumo onomp waempyam tokwaeri kwapwe ará koupour sámpá koroepa yirimpá pwarenke. Tá ring ará sámpea yae topwe fek yirimpénke! Tá su sámprá puk yirimpénke! 23 Tá bulmakau soup tokwae ará yankopea yankap napo, nomo fépérrá warákár mwaro. 24 Am te apae riteanápe, mámá táráp te waeman sumpwi tenámpan mpwe yonkwae nampan maok, oukoumwan yiki yak námpon. Waeman moyak te rámpwe nampan maok, nomo warko warámp námpon.’ Aeria maok, am fir tokwae kékérouará fépéria warákáránk. ✧

25 Aenapo maok, am ke fek táman, nae-táráp yopwar mek yakeanampao koroepa nap top fekria maok, wa nánko, tár sámprá, musik porokwaprá, kepárapo, wa. 26 Aeria maok,

✧ 15:13: Snd 29:3 * 15:15: ‘Kou’an sénámp te “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kar fi fek nkeae. ✧ 15:16: Snd 23:21 ✧ 15:24: Kl 2:13

tére konámp aropan koropae ritea, man turunkrá, ‘Máte apae rape?’ ²⁷ Makrá turunkánko maok, am tére konámp aropao kor sérrá, ‘Máte waráp nánae warko arákarrá koropeanánko, naropwaro bulmakau soup sámpea fir kérou námpon. Am te apae riteanápe, mao kwapwe kare yakea korop nánko, warákár námpon.’ ²⁸ Aeránko wawia maok, am nae-tárápao kor kokwarokia, am mek yoump mo naenko maok, naropwaro kor mankrá, ‘Amo te apaeritea nap, mankae’rá séránko maok, ✧ ²⁹ namorápo kor naropwaromp kar pwarokwaprá sérrá, ‘Kápae kare yopwar ono waráp kar ták-pwar mo, ankár tére konap arop niamp térerá yarak namp fek, amo onan meme soup ankárank takeniamp sáp napo onomp nouroupént kor fépériaka warákár tak mwanámpan amo mo kari napon. ³⁰ Aeno waráp táráp am te kokopor kounteou fek ankank ponankor épéri pwateaka, warko arákarrá korop námp táman, amo warákárria bulmakau soup kwapwe am sámp napon.’

³¹ Aeránko maok, tá nopok naropwaro kor nae-tárápamp kar pwarokwaprá sérrá, ‘Nomo te waeman énékér némpouk yak nempara, kápae kare ankank máte ankár ponankor warápono. ³² Aeno waráp nánae máte waeman sumpwi yak námpao maok, oukoumwan warko yiki yak námpono. Mao te waeman moyak námpan maok, nomo warko nkea warámp námpon. Aenámpara, nomo kékérourá fépérrá warákár mwaro.’”

16

Ankank taokeyak konámp aropao kwekár ninik fek térenámp kar

¹ Jisaso námoku éréképea yarak i konámp aropan sérrá, ‘Maniráp aropamp ankank taokeyak konámp arop yak nánko maok, arop ankwap fárákap koropea am maniráp aropan sérrá, ‘Waráp ankank poukeyak konámp arop te fwapia tére mo, waráp ankank te kwaporok épér námpono.’ ² Aerapo maok, am maniráp aropao kor náráp ankank taokeyak konámp aropan koropae ritea sérrá, ‘Ono amonap karan arop fárákapao sénapan wa namp te mokopono? Amo akwapea onomp ankank amo taokeyak nap ponankor kukumwiampo. Amo warko onomp ankank taokeyak mono.’ ³ Aeránko maok, am ankank taokeyak konámp aropao wawia, námokuráp ninik mek ninikrá, ‘Awi! Onan poukeyak konámp arop onan wae pwar naeria sénámp te mokop nanampono? Ono te kwar fipimp nanamp te kárákáre mo nampono. Tá ono arop ankwapan maniráp ankank mámánk nanamp te pwarápaé nampon. ⁴ Aeno oukoumwan te ono wae mér nampon: Onan

✧ 15:28: Jo 3:10; 4:1

poukeyaknámp naropwar onan “Tére pwarará akwapae”rá sénámpara, oukoumwan te, aropao onan warámpea náráp nap mek tukup mwanap mwae kup mér nampon.’ ⁵ Aeritea maok, náráp térenámp naropwaromp ankank kwaporok tinap aropan koropenk ritea manénkir koropámpan turunkrá, ‘Am arop te amwan apaekamp ankank sánkámpon?’rá turunk. ⁶ Aenko mao sérrá, ‘Mao te 100 dram wel sánkámpono’rá sénánko maok, man sérrá, ‘Amo koupour am arop sánknámp tiket sámpea nopok sánk nanap némpi 50 dram kumwia papae.’ ⁷ Tá wakmwaek ankwap korop nánko, man turunkrá, ‘Amo kor apaekamp kwaporok sámp napon?’ Aenánko, mao kar pwarokwaprá sérrá, ‘Ono kor 100 wit bek sámp nampono.’ ‘Ae te koupour tiket sámpea nopok sánk nanap némpi 80 bek mwar kumwiae.’

⁸ Tá wakmwaek man poukeyaknámp naropwaro mao térenámp wawia, mao náráp ankank taokeyak konámp arop kwekár i konámpan man sérrá, ‘Amo ninik kour kwapwe tenape!’ Am te apaeritea námpanápe, wakmwaek námwan yaewour naenámp ankankan ninikia námpono. Arop fárákap apárokamp ninikaok tére nap te nkwakwe make tére mwanap mwae kup mér kareria arop fárákap wae fekamp ninikaok paokop napan kámákár tukup napon.

⁹ Ono yumwan sérrá: Apárokamp mani kwatae fek mapekamp aropan nouroupria nénk napo, yiráp nouroup yakáp mwanapon. Nánkár wakmwaek am mani pwar nánko, yakápi yakáp mwanap nap mek éréképá tukup mwanapon. ✧

¹⁰ Arop ankwap kánanke kwarok ankank yae-párak kare taokeyak konámp te, tá ankank tokwae karan kor fwap taokeyak naenámp. Tá arop kánanke kwarok térean poupwekáp fek tére námp te, tá tokwae kar térean kor poupwekáp fek tére naeria námpon. ✧ ¹¹ Yumo apárokamp mani kwataeran kor fwapia taokeyak mo napo te, wa yumwan yámar mekamp yak konámp ankank sánk nánko taokeyak mwanapon? ¹² Yumo ankwapamp ankankan fwapnae karia taokeyak mo napo te, Kwaro yumokuráp por nánapnámp ankankan kor yumwan wa sánk naenámp?

¹³ Tére konámp arop ankárankamp te taokeyak konámp arop anánkaopweramp tére naenámp pourou mono. Mao takria te, ankwapan kokwaeria, ankwapan saráp warákár naenámp. Tá ankwapamp karwaokria, ankwapan younkwe sinaeria námpon. Yumo te Kwaromp yae ankore mek yakáprá, maniamp yae ankore mek méntér yakáp mwanap pourou mono.” ✧

*Lo ntiaka Kwaromp firáp aropamp kar
Matyu 11:12-13*

¹⁴ Farisi fákáre te maniran kikiankrá paokop nap kwamp maok, Jisaso farákápámp kar má wawia man wouroump napon. ¹⁵ Aenapan maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumo te, arop fárákapaó yumwan ‘Yae-párák kare arop’rá séranáponoria napon. Aeno Kwaro yiráp ninik mek mek yaknámp ankank te wae mér námpon. Aropao tokwae karonoria niniknámp ankank te, Kwaro nke námp fek te kánanke kwataeno. ✱

¹⁶ Lo kar ntiaka profet fákáreramp kar te wokwaekamp karao koropea Jon yakámp ke fek námpon. Aenámpan maok, warko Jon yak námp fekampao koropea Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp Kwapwe Kare Kar némp-némp ponankor akwap námpon. Aenángo, ponankor arop fárákap am náráp firáp taokeyak námp mek yink mwaria kárákárea wae napon.

¹⁷ Yámar ntiaka apár te moyak naenámpono. Aeno Kwaromp loamp kar te ankwap kánanke moyak mono.” ✱

*Yupu sámpea pwar konap kar
Matyu 5:31-32; 19:9; Mak 10:11-12*

¹⁸ Jisaso sérrá, “Arop wa mokop yupu sámpeaka warko pwarará, ankwap yupu sámp námp te, mao te náráp yupuan kwatae ninikria kokopor námpon. Tá taknámp arop ankwapao poumaropao pwate nánko yaknámp am yupu sámp námp te, támao kuri poumou nap mek tanknámp loan kwepwararea kokopor námpon.” ✱

Maniráp arop ntiaka Lasarusomp kar

¹⁹ Jisaso ankwap kar sérrá, “Wokwaek maniráp arop ankárank yakria maok, mao te kápae kare por ankár kwapwe kare waempyam yirimpria maok, tá waempyam noumouri kwapwe fek am yumuntuk pourouk woukwap konámpon. Tá mao te kumur méntép fir kwapwe fári konámpono. ²⁰⁻²¹ Aenángo maomp ménki fek ankank moráp Lasarus am fek amp. Maomp ninik te maniráp aropao fir fánánko, kánanke-táráp kákánar ankore mek pikrink námp tirá fánaeria. Aenángo maok, man te ankárápa waerá yiri sárar nánko maok, as fákáreráo korop ko maomp ankáráp mek mukur saráp yakáp.

²² Nánkár wakmwaek am ankank moráp arop am sumpwi nánko maok, ensel fákáreráo sámpá tukupea Abrahamo fir tokwae kérou námp fek tank námp fek mént páte. Aenángo maok, tá maniráp aropao kor wakmwaek sumpwinko man apár me mek pap. ²³ Mao te waempomp némpouk yakria touwe tokwae sámprá yak. Aeria maok, narek nke nánko

maok, Abraham tokwae panek kar yak nánko maok, Lasarus kor méntér yak. ²⁴ Aenáńko maok, maniráp aropao arakrá wumwi, ‘Ayao Abraham e! Amo onan aropompria Lasarusén sénapo, mao yae kurépi fek ént mek anámpea sankoroepa onomp sérékam fek pap nánko, námpare tae morokano. Ono mámá yaomwi mek yak nanko, onan te touwe kwatae kare-ane!’

²⁵ Aeránko maok, Abrahamo sérrá, ‘Táráp e! Amo wokwaek apárok yakap ankank aran ninikampo. Amo oukoumwan yiki yakap fek te, kápae kare ankank kwapwe kare tiapo, Lasarus máte kwatae yakámpon. Aempan oukoumwan te mámá némpouk te kwapwe kare yak nánko, nopok amo touwe kwatae sámp napon. ²⁶ Tá ankwap te, yumo tampok yak, yino mampok yak nánko, kuk mek te Kwar námoku yinkri furu tokwae páte námpara, arop mapek yakáp nap te mokopia tampok tukup mwanapanápe. Tá arop tampok yakáp nap mokopia mampok korop mwanapanápe.’

²⁷ Aeránko maok, maniráp aropao kor sérrá, ‘Ayao, ae te takanáńko te, ono amwan sénanko, amo Lasarusén sámp-kérép napo, onomp naropwaromp nap mek akwapano. ²⁸ Onomp nánaeou te éntikono. Mao akwapea kárákáre kor kar farákáp nánko, am fárákap náráp ninik fwapokwapanápono. Takria mao kor mámá touwe tokwae kwatae sámp mwanap némpouk koropantáno.’

²⁹ Aerámpan maok, tá warko Abrahamo sérrá, ‘Moses ntiaka profet fákáreramp kar wae tank námpon. Aenámpara, am fárákap am kar táman woupwi pátea wa mwanapono.’ ³⁰ Aeránko maok, warko maniráp aropao kor sérrá, ‘Ayao Abraham, am támao pwi mono. Ankár sumpwianámp aropao warko apár me meknámp fárámpea akwapea sénánko te, fwap wawia kwatae ninik pwar mwanapono.’ ³¹ Aeránko maok, Abrahamo kor warko man sérrá, ‘Ae te Moses ntiaka profet fákáreramp kar wa mo napo te, sumpwianámp arop ankárank warko arákarrá aokea sénámpan kor, maomp kar wawia mér mwanap pourou mono.’” ☆

17

Kwatae ninikao mérnep kwatae pap konámp kar

¹ Jisaso námoku éréképá yáraknámp arop fárákapan sérrá, “Arop am fek kwatae ninik sámp mwanap nkwakwe make ankank koropánk naerianámpon. Aenámpan maok, am aropan kwatae ninik sánknámp arop támao maok, koupouteane! Mao te touwe tokwae sámp naenámpono. ² Táte arop ankwapao mámakeniamp táráp maonianánko,

am táráp kwatae ninik fek akwap nánko te, wae manénkir arop fárákapao am aropamp yápare kor fek yumwi tokwae tokoroepa man ént you tokwae mek sitenapo, tak moan mpupo. ³ Yumo kor yumoku támao fwapnae karia mér kip! Waráp ankwapwaráp kwatae ninik nánko te, amo ‘Am te kwataeno. Pwarae’rá sénapo, ‘Kare tak nampono’ ria pwar nánko te, amo kor maomp kwatae ninik warko niki kwapono. ✧ ⁴ Táte mao ankárankamp yámaraok mwar amwan fákánek por kwatae ninik námpao fákánek por amonapok koropea sérrá, ‘Ono yonkwae touwe nampono’rá sénánko te, amo am aropan sérrá, ‘Ono amoinap kwatae ninik wae nik mo, pwar namp’rá sérampo.’”

Kwarén mérnáp ninikan sénámp kar

⁵ Jisaso, kar fárákápenkria tirá kérépnámp arop fárákapao Jisasén kar toropwaprá sérrá, “Amo yinomp Kwarén mér námp yaewour napo, tokwae karano.” ✧ ⁶ Jisaso sérrá, “Yiráp mér te sapok fu kánanke kwarok niampao maok, yumo fwap máma yaoan sérrá, ‘Amo arák make mokwapea akwapea ént mek warko yakaer’rá sénapo te, fwap yiráp karwaok tak naenámpon.’ ✧

Kwaporok tére konámp aropamp tére

⁷ Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Táte yumo ou mekamp arop ankwapao náráp tére konámp aropan ‘Amo akwapá yopwar mek térae’rá sér, tá ‘Sipsip taokeyakae’rá sénánko, mao akwapá térea arákarrá korop nánko te, tá maomp arop tokwae te man sérrá, ‘Amo koupour koropea tankrá fárae’rá sénaenámp nie?’ ⁸ Mono. Man sérrá, ‘Amo onomp fir yankapea manénkir waempyam kámpea onomp fir yorokwaerá kákea sankorop sápa. Ono manénkir fária, ént fária nanko maok, amo wakmwaek firráp ént fárae’rá sénaeria námpon. ⁹ Ae te am arop tokwae náráp tére arop náráp kar wawia mántwaok nánko te, man ‘Aesio’rá sénaenámp nie?’ ¹⁰ Tá taknámp, yumo kuri Kwaro yumwan sérinámp tére ponankor térea pwar nap kwamp te, yumo ankár arakrá sér kip: ‘Yino te kwatae tére aropono. Ankank yino tére námp te yinomp tére támaono.’ ”

Jisaso fére-sámpramp aropamp lepra touwe fwapokwapimp kar

¹¹ Jisaso Jerusalem mek akwapnámp mwae-páraok akwapea, apár Galili kár-pwarará akwapea apár Samaria kuk mek. ¹²⁻¹³ Mao akwapea ankwap némp wonae fik nánko maok, lepra touweráp arop fére-sámprampao koropeaka, mwaeak am fek kikip. Kikipia paneknámp nkea foukouri yakáprá Jisasén tékén wumwia sérrá, ‘Jisas, Arop Tokwae, amo yinan

aropompae.’ ✧ ¹⁴ Aerá sérapo maok, am fárákan nkea sérrá, “Yumo tukupea pris fákáreran yiráp pourou yénkenke!” Aeránko am fárákap mwaeao tukupea nke napo, náráp pourou wae yiki kukur kwapwe. ✧ ¹⁵ Aenko maok, am ou mekamp arop ankwap ankárankamp námokuráp pourouk nke nánko, wae kwapwe nánko maok, mao arákarrá akwapria tékén Kwaromp e narek sampokrá e sakap. ¹⁶ Mao akwapea Jisasonámpokria maok, kwaráp torokomprá, apárok Jisaso pu páte námp fek me kor woukouprá, man ‘Aesio’rá sér. Am arop te Juda mono. Mwar ankwap fi arop Samaria mekampaoimpono. ¹⁷ Jisaso man nkeaka sérrá, “Ono ninik namp te fére-sámpramp ponankor yiki kukur napan mpwe namp maok, fére ankárankao warko arákarrá korop nánko, sarakok te maok yakáp nape? ¹⁸ Ae te arop ankwap arákarrá koropea Kwarén ‘Aesio’rá séria maomp e sakap naenámp yak mo nie? Mámá ankwap fi mekamp arop ankárank mao saráp nie?” ✧ ¹⁹ Aeria maok, Jisaso am aropan sérrá, “Wae amo onan mér napara, waráp pouroukamp touwe fwap námpono. Amo fárámprá akwapeae.”

Kwaro náráp aropan taokeyak naenámp korop naenámp yae Matyu 24:23-28,36-41

²⁰ Farisi fákárerao Jisasén “Makár Kwaro náráp arop fi taokeyak naenámp yae korop naenámpnoria turunkapo maok, Jisaso kor am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Kwaro náráp arop fi taokeyak naenámp yae korop nánko te, arop yi fek te nke mwanap pourou mono. ✧ ²¹ Am te arop fárákapao yi fek nkea ‘Máyaknámp nkenke!’rá sér, tá ‘Arampok yakán’rá sér mwanap pourou mono. Yumo wawenk: Kwaro náráp firáp taokeyak námp te yumo ou mek yak námpon.”

²² Aeritea maok, Jisas námoku éréképá yáraknámp arop fárákan kor sérrá, “Nánkár wakmwaek kor yumo Aropamp Tárápan kápae kare yae fek nke moria kor, ankárank kumur fek nke mwar kar napao maok, yumo te nke mo karenono. ²³ Nánkár yumwan aropao sérrá, ‘Arampok yak námp nkenke!’, tá ‘Mapek máyak námp nkenke!’ Aerá sénapan maok, mao sénapaok tukup kwapono. ✧ ²⁴ Yumo te wae mérono: Mékér wae tákap námp fek te, yámar mek ponankor wae tákap konámpono. Ae konám te, Aropamp Táráp ék naenámp ke fek kor taknámp nánko, arop fi ponankor nke mwanapono. ²⁵ Aeno mao te ankár manénkir touwe tokwae sámp nanko maok, mámá ke fekamp arop fákáre man younkwe sánk mwanapon. ²⁶ Wokwaek Noa yakámp

✧ **17:12-13:** Wkp 13:45-46 ✧ **17:14:** Wkp 14:1-4; Lu 5:14 ✧ **17:18:** Jo 4:9

✧ **17:20:** Jo 3:3; 18:36 ✧ **17:23:** Lu 21:7-8

fekiapnámmp taknámmp, Aropamp Táráp ék naenámmp fek kor taknámmp mwanapon. ²⁷ Noa yakámmp fek kor ankár fir fépérrá, ént fépérrá kounzteou tirirá, makrá yakáprá tukupea Noa sip mek youmpámmp ke fekiapon. Aenko ént tokwae nákareaka arop ponankor oupoupourimpon. ²⁸ Tá Loto yakámmp ke fek kor take, fir fépérrá, ént fépérrá, mani fek ankank tirá, nénkrá, yopwar yororá, nap térerá yakápiapono. ²⁹ Aeapo Loto kor taun Sodom pwarará akwap nángo maok, am yámaraok táman yaomwi ntia yumwi salfa kéntia waenámmpao, yámar meknámmp warákamnámmp ékria arop ponankor wourékimpimpon. ³⁰ Nánkár Aropamp Táráp wakmwae érik korop naenámmp ke fek kor, take ninik fek yakáp mwanapon.

³¹ Am yae fek táman arop ankwap kaerik yak námmp te, warko nap mek youmpea náráp ankank ti mono. Tá arop ankwap yopwaraok akwapá yakeanámmpao, warko arákarrá koropea náráp nap mek amp ankank ti mono. ✧ ³² Yumo Lotomp yupuranimpan ninikenke. ✧ ³³ Aeno táte arop ankwap námokuráp pourouan saráp niki-samp námmp te, maomp pourou te kwatae akwap naerámpon. Aeno arop námokuráp pourou wampwe pwar námmpao maok, mao yae-párak yiki yak kwapwe sámp naenámpon.

³⁴ Ono yumwan sénampon: Arop anánkaopwe kumuruk nap mek amp nepo, am ke fek Aropamp Táráp korop nángo te, am mek amp ankwap ankárankamp mwar warámpria, ankwap ankárank pwar naerámpon. ³⁵ Tá yupu anánkaopwerao kor ni yaprá yak nep te, Aropamp Tárápao ankárank mwar warámpria, ankwap pwar naerámpon. ³⁶ Poumarop yaworao kor yopwaraok tére nepo, Aropamp Tárápao ankwap warámpria, ankwap pwar naerámpon.”

³⁷ Jisaso makrá farákápánko maok, mao námoku éréképá yarakimp aropao má kar wawia turunkrá, “Tokwae Kar e! Amó má sérarnap ankank te maok korop naenámpon?” Aerá turunkapo maok, Jisaso am farákapan sérrá, “Apae ankank mákäre nángo, ampae yákäre koropea koupoukour konapon. Taknámmp ono ék namp fek, kápae kare arop fi nke mwanapon.”

18

Yupurao jasén ‘Námwan yaewourae’ ria sér saráp yaknámmp wounáp kar

¹ Jisaso námoku éréképá yarak i konámmp arop farákapan ‘Kokwae kwapono. Kwarén ankár kar toropwap saráp yak kip’ riaka farákáprá sérimp wounáp kar te, ✧ ² arakrá sérimpon:

“Ankwap taun mek kot wawi konámp arop ankárank yak. Am arop te Kwarén apáp mo, tá aropan kor ninik tokwae mo i konámpao maok, ³ kae yupu ankárankao am taun mek am mek yak námpao korop ko, am kot wawi konámp aropan sérrá, ‘Onan aropao kar yorowar nape. Amo onan yaewourrá kotae.’ ⁴ Manénkir te am kot i konámp arop te, am yupuran yaewour monoria ninikimpao maok, warko wakmwaek ninikia, ‘Ono Kwarén apáp moria aropan kor ninik tokwae mo nampon. ⁵ Aeno kae yupu máte ankár korop ko onan sér saráp yak nánko, mákia ono kokwae nanae. Wampwe. Man yaewour nae.’ ” ☆ ⁶ Jisaso sérrá, “Yumo te mámá kwatae kot wawi konámp aropamp kar wae wa naponno. ⁷ Ae te Kwar te mokop námpon? Mao náráponoria nánkárápnámp arop fákáre, yinan yaewouraeria kar tae fek kumur yámar méntép kar toropwap saráp yakáp napo te, Kwar te wa kéréprá yaewour mo naenámp nie? ⁸ Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Mao te koupour kar wará yaewour i konámp Kwarono. Aeno nánkár Aropamp Táráp ék námp ke fek, mao koumteouráp arop apárok yakáp nap te, Kwarén mérrá yakápi nap ni mo nierá nke naenámpon.” ☆

Farisi ntiaka takis sámp konámp aropamp wounáp kar

⁹ Arop ankwap fárákapao ninikrá, yino mwar yae-párák kare nánko, arop ankwap fárákap te yino niamp mono, apárok kánanke kwatae naponorá ninik. Am taknap arop fákáre táman Jisaso wounáp kar arakrá sér, ¹⁰ “Farisi mekamp arop ntia takis sámp konámp arop, makiaka am anánkaopwerao Lotu nap tokwae mek Kwarén kar toropwap neria akwapea yakria maok, ¹¹ am Farisi mekamp arop fokopeyakrá námokuráp ninik mek poup Kwarén sérrá, ‘Ono ankwap arop fárákap niamp mo nampara, amwan aesio rae. Arop ankwap fárákap te poupwekápria nkwakwe make ankank puri fek nénk mo i konap. Tá nkwakwe make kwatae ninik i konaponno. Tá poumou nap mekamp yupu kokopor i konaponno. Tá ono te mámá takis sámp konámp arop niamp take mono. ¹² Ono te Sarere méntép anánk kumur fek fir sámp moria, kápae kare ankank sámp namp te fére-sámpramp fi pirékarea maok, ono amwan ankwap fi sánk konamponno.’ ” ☆ ¹³ Aeno takis sámp konámp arop te panek fokopeyakria yámar mek nke te mo, me pakáráprá námokuráp éntér kor fek porokwaprá sérrá, ‘Kwar e! Ono te kwatae ninikráp aroponno. Amo onan aropompae.’ ” Takrá séri pwarará maok, Jisaso am fárákapan sérrá, ¹⁴ “Ono yumwan kare kar sér rae: Nopak takis sámp konámp arop námokuráp nap mek arákarrá akwap námp,

mao saráp Kwaro nke námp fek te yae-párak kare aropono. Aeno am arop ankwap te mono. Am te apae riteanápe, arop, námo tokwae kar namponoria warákarrá námokuráp e narek sampok nángo te, Kwaro man apárok sámp-anámp naerámpon. Aeno arop námoku apárok sámp-anámp nángo te, Kwaro maomp e narek sampok naenámpon.” ✧

*Jisaso épér morok tárápuran ourour wor-pwararimp kar
Matyu 19:13-15; Mak 10:13-16*

¹⁵ Koumteouráp aropao náráp tárápuan, Jisaso yae paprá ourour nénkanoria éréképa korop. Aeapan maok, mao éréképa yarakimp arop fárakapao nkeaka am koumteouráp aropan yopor. ¹⁶ Aenapo maok, Jisaso am tárápu kánanke-tárápan, wonae fik koropenkria érékép fákeyakrá am fárakapan sérrá, “Yumo épér morok tárápu ononampok korop mwaria napo taokor kwapon. Numwar koropanápono. Kwaromp firáp taokeyak námp te, mámake pourouráp épér morok tárápu niamp arop fárakapampono. ¹⁷ Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Épér morok tárápao ankank sánk napo, koupour sámprá warákár konámpnámp taknámp, Kwaromp firáp taokeyak námp koupour sámp moianámp te, am mek yink mwanap pourou mo karenono.”

*Arop taokeyak konámp aropao ankank kápaenámp kar
Matyu 19:16-30; Mak 10:17-31*

¹⁸ Juda mekamp arop ankárank arop taokeyak konámpao Jisasén turunkrá, “Tisa kwapwe kare e! Ono te mokopia fwap yiki yak sámpea yiki yaká yak nanampono?” ¹⁹ Tá Jisaso man sérrá, “Amo onan apaerá ‘Kwapwe kare’rá sér rape? Kwar ankárankao saráp kwapwe karenó.” ²⁰ Aerá séri pwatea maok, man sérrá, “Amo te lo waeman mér napon: Yúpuráp arop, poumouráp yupu, yumo te kokopori kwapon. Amo arop sámp-wouroump kwapon. Amo oukuni kwapon. Amo arop ankwapan kwekári kwapon. Amo te ankár waráp éntupwar naropwaromp yae ankore mek yakria, maomp kar-waokampo.” ✧

²¹ Aeránko maok, arop taokeyak konámp aropao kor sérrá, “Am lo te ono wae épér feknámpia ankár ponankor mántwaokrá koropea oukoumwan nampon.” ²² Makrá séránko maok, Jisaso am kar wawia man sérrá, “Amo ankwap ankárank aran mo napon. Waráp ankank kápaé karenámp támá arop mani fek ti napo, am mani sámpeaka ankank monap aropan nénkampo! Amo takria maok, yámar mekamp kwapwe kare ankank sámp nanapon. Takia maok, amo onomp wakmwaek koropae.” ✧ ²³ Makránko maok, am

aropao kor am kar wará yárákrá, náráp ankankantá ninik tokwae.

²⁴ Jisaso am arop náráp ankankantá ninik tokwae nánko nkea maok sérrá, “Arop fárákap kápae kare ankankráp te Kwaro náráp firáp taokeyaknám mek yink mwanap te kour-sir kare námpon. ²⁵ Kamel te aomp i konap nil me mek yoump naerianám wuriman kour-sir námpono. Aeno ankank tokwaeráp aropao Kwaro náráp firáp taokeyak nám mek yoump naenám te kour-sir kare námpon.” ²⁶ Aeránko maok, am arop fárákap am kar wawia sérrá, “Takanánko te, wa mokop am mek yoump naenám pwi námpon?” ²⁷ Aerá sérapo maok, Jisas warko sérrá, “Aropao tére mwanap pourou monám ankank te Kwaro fwap tére naenámpon.”

²⁸ Aeránko maok, Pita arakrá sér, “Ae te yino yinomp némp ntia yinomp ankank wae pwarará waráp wakmwaek korop nám te mokopono?” ²⁹ Aerá sénánko maok, Jisaso am fárákap arakrá sér, “Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Arop ponankor Kwaro náráp firáp taokeyak naenámpan ninikia náráp nap, náráp yupu, náráp ankwapnáp, náráp éntupwar naropwar, náráp tárápu, makia ará wampwe pwar nám te, ³⁰ Kwaro am fárákap manénkir ti-fákeyakápnap ankankan oukoumwan má apár mek yakáp nap fek kámá-pwarará, kápae kare nénk naenámpono. Tá nánkár wakmwaek korop naenám ke fek kuri yaká yakáp mwanap yiki yak kwapwe sámp mwanapon.”

Jisas námoku sumpwia fárámp naenámpan warko yininkan sérimp kar

Matyu 20:17-19; Mak 10:32-34

³¹ Jisaso námoku éréképea yárák i konám arop éntér-sámpramp mwar éréképea kánánkám am fárákap saráp arakrá sér, “Yumo wawenk. Oukoumwan te nomo Jerusalem mek tukup mwanámpono. Wokwaek kar profet fákáreráo Aropamp Tárápamp pourouk korop naenám ankankan kumwiap kar te oukoumwan te wae kare korop naenámpon. ³² Man te arop ankwap firamp yaek sánk napo, man wouroumprá amomoránkriaka atatop mwanapon. ³³ Aeria maok, man tárápore kákákia sumpwi pap mwanapon. Ae mwanapan maok, yininki yakea warko fárámp naenámpon.” ³⁴ Aerámpan maok, námoku éréképá yáráknám arop fárákap te am kar fi te mek wouroumpeyak námpara, fwapia mér mo, épérépiapon.

Jisaso yi wurumpeyaknám arop fwapi papám kar
Matyu 20:29-34; Mak 10:46-52

³⁵ Jisaso akwapea, Jeriko mek wonae fikánko maok, yi wurumpi yaknám̄p arop ankárankao mwae fik tankrá kounteouráp aropan ‘Mani sápenk’ ria fépénrá tank. ³⁶ Aenám̄pao mao wa nánko, kounteouráp arop kápae kare man kámákáprá tukup napo maok, mao arakrá turunkrá, “Máte apaen nape?” ³⁷ Aeránko maok, man sérrá, “Máte Nasaret mekamp Jisaso korop nám̄pan nape.” ✧ ³⁸ Mak rapo maok, mao wará yárákrá, náráp yi am fwapi papanoriakám̄p kwamp, Jisasén tae fek wumwirá, “Jisas! Devitomp ou fekamp Táráp * e! Amo onan aropompae!” ✧ ³⁹ Mao makrá wumwirá sénánko maok, manénkir mekia tukupap aropao man yoporrá sérrá, “Amo te kar pwarae!” Aerapan maok, am arop te ankár tékén arakrá wumwia wae, “Devitomp ou fekamp Táráp, amo onan aropompae!” ⁴⁰ Aeránko Jisaso mankea fokopeyákrá am arop fárákapan sérrá, ‘Yumo wonae fik mam-pok warám̄p samanken’rá séránko, mao kor mankea wonae fikánko maok, Jisaso man turunkrá, ⁴¹ “Amo te ono amwan apaeria nape?” Aerá turunkánko maok, am aropao kor sérrá, “Tokwae Kar e! Ono te yi nke nae rae.” ⁴² Aeránko Jisaso man sérrá, “Waráp yi te wae fwapano. Waráp onan mér nap fek tapek amo warko fwap napon.” ⁴³ Aeránko maomp yi wae fwapánko, fwap nkemp kwamp maok, Jisasomp wakmwae akwapria maok, warákárrá, ‘Aesio! Onomp Kwar!’ ria Kwaromp e sakaprá akwap. Tá ponankor kounteouráp aropao kor am táman nkea Kwarén warákárrá maomp e sakapiapon.

19

Sakiusomp Kar

¹⁻³ Jisaso akwapea Jeriko mekia akwap naeria. Aenánko maok, arop akwap Jeriko mek yak nám̄p, maomp e te Sakius. Mao te takis sámp konap aropan taokeyak konám̄p maniráp aropono. Mao Jisaso korop nám̄p wawia, Jisas te mokope aroponoria nkea mér naeria. Aenám̄pan maok, mao te arop pu fae ara, arop kápae kareao nánánkárapo maok, Jisasén nke naenám̄p pourou mono. ⁴ Ae nám̄p kwamp maok, am fek pwarará, Jisas maomwaeknám̄p akwap naerám̄ponoria, fárakop akwapea maok, yao mek poká tank. ⁵ Yao mek poká tankánko maok, Jisas akwapea am fekria mao narek am yao mek nkea maok, Sakiusén arakrá sér, “Sakius, amo koupour ékae. Ono oukoumwan te waráp nap mek akwap nanampon.” ⁶ Aerám̄pantá maok, mao koupour ékrá warákár

✧ **18:37:** Mt 2:23 * **18:38:** ‘Devitomp ou fekamp Táráp’rá sénám̄p fian “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 kware 84 fek nkeae. ✧ **18:38:** Mt 1:1

karia Jisasén warámpea náráp nap mek akwap. ⁷ Aenánko maok, arop ponankor man nkeaka kánánkámp sérarrá, “Wi! Mao te kwatae ninikráp arop ankwapamp nap mek akwap námpwae!” ⁸ Tá Sakiuso fokopeyará Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e! Oukoumwan te onomp ankank ponankor kuk pir-pwararea te, ankank monap aropan ankwapmwaek nénk nanampon. Ankwap te, ono kwekáriaka takis fekamp mani ono ankwapmwaek oukuni namp fek yiawor por nénk nanampono.” ✧ ⁹ Aeránko maok, Jiaso sérrá, “Oukoumwan Kwaro má nap mekamp arop ponankor érékép námpon. Aeno má má arop te Abrahamo Kwarén mérimp niamp námpara, Abrahamomp ounáp támaono. ✧ ¹⁰ Aropamp Táráp te arop fárákap moyakáp napan oupouroukrá warko érékép naeria námpon.” ✧

Tére konap arop fére-sámprampao mani sámnpap wounáp kar Matyu 25:14-30

¹¹ Makránko maok, am fárákapao Jiasomp am kar wawia ninikrá wae Jerusalem mek akwap naenámp fápa námpara, mao te akwapá Jerusalem mekria oukoumwan king yak naenámpan sérámpwe ninik napan maok, ¹² Jiaso am fárákan wounáp kar ankwap arakrá sér, “Arop tokwae ankwap te panekamp apár fi mek akwapeanáko, man king yoroi páte napo, námokuráp némpouk arákarrá koropea námokuráp fi arop poukeyak naenámp. ¹³ Mao wae akwap naerianámp ke fek, náráp tére konap arop fére-sámprampan koropenk ritea maok, mani sámpea 20 kina-20 kinará nénkria maok, am fárákan sérrá, ‘Má mani fek mapek bisnis térerá yakáp napo, ono warko koropria nke nanampon.’

¹⁴ Mak ritea akwap tenánko maok, námokuráp némpouk aropao mao king yak naenámp te warákár mo nap kwamp, am fekamp arop fárákap wakmwaek tirá kérép napo Sisaronámpok tukupea ‘Am arop te yinomp king yak te mono’rá sér.

¹⁵ Aenapan maok, wae king yoroia páte napo, mao wae king yakria warko koropea némpouk. Aeria maok, arop fárákan sérrá, ‘Onomp térenap aropan sénapo, koropea napo, mani profit apaekamp sámnpap wawia mér nae.’

¹⁶ Aeránko maok, ankwapaomékir mekia koropea am mani nénknámp naropwarén sérrá, ‘Amo onan sámnpap 20 kina te ono am fek téreaka kámákkarrá 200 kina sámnpap. ¹⁷ Makránko maok, am kingo kor man sérrá, ‘Amo te kwapwe kare térieriaka kánanke kwarok ankankan kor yae-párak taokeyakrá tére kwapwe napara, ono amwan fére-sámpramp taun taokeyakaeria e tokwae sánk nanampono.’

¹⁸ Aeránko, ankwap ankárank wakmwaek koropea taknámp sérrá, ‘Amo onan sápnap mani 20 kina te ono am fek téreaka kámákarrá 100 kina sámp nampono.’ ¹⁹ Aeránko maok, kingo man sérrá, ‘Amo te éntik taun taokeyakae.’

²⁰⁻²¹ Tá ankwap wakmwaek koropea sérrá, ‘Amo te kárákárea waerá yáakria, arop ankwapao pátenámp ankankan kor sámp, tá ankwapao yimp tenámp ankankan kor mokwap konapantá, amwan nkea apáp namp kwamp, waráp 20 kina mani má waempyam fákáre mek paprá yarokwapea má sampeyak nampon.’

²² Aeránko maok, kingo am tére konámp aropan sérrá, ‘Amo tak nap te kokwae kare aropono! Amo onan nke napo, ono te kárákáre kor arop, arop ankwapao pátenap ankank ono sámp, ankwapao yoroí tenap fir ono mokwap namp nke konap mér naponno. ²³ Amo te onomp mani beng mek páte napo, bengao ankwap mént tapokwapea páte nánko, koropea sámp nae mpupo.’ ²⁴ Aeria maok, arop ankwap fárákap wonae fik am fek fokouri yakáp napan sérrá, ‘Yumo maomp yaekamp 20 kina pwarokwapeaka 200 kina sámpá yaknámp arop táman sánkenke.’ ✧ ²⁵ Aerá séránko maok, am arop fárákapao kor man sérrá, ‘Arop Tokwae, mao te wae 200 kina samp yak námpono.’

²⁶ Aerapo maok, kingo sérrá, ‘Arop ponankor ankank sámpá yak kourapo te, tá ono warko ankwap mént nénk nanampon. Aeno arop ankwapao ankank fwapia sámpá yak mo, kánanke kwarok mwar sámpá yak nánko te, ono fwap maomp yaekamp warko pwarokwap nanampon. ²⁷ Aeno arop onan ‘King yakria yinan taokeyak mono’ ria paokopnap arop fárákap te yumo am arop éréképá koropea onoku nke namp fek mapek faoporia kákenke.’ ”

Jisas king niampia Jerusalem mek pokámp kar

Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19

²⁸ Jisaso am kar séria pwarará maok, Jerusalem mek akwapnámp mwae párák mekia pok. ²⁹ Betfage ntia Betani te Oliv Faonkwek am mek yaknep némpouk pok naeria wonae fik am fek námoku éréképá yáakimp arop yaworanmékir tirá kérépria ³⁰ sérrá, “Yumokir pokea némpouk nke nepo, donki soup ankárank oukoumwan arop am fek tank moinap nap-topok tokorop tenap yak nánko te, táman aokorop-pwarareaka warámpea koropenke. ³¹ Tá arop yumwan nkea ‘Yumo te apae neria donki aokorop-pwar rep?’rá turunk napo te, yumo nopok pwarokwaprá sérrá, ‘Yinomp Arop Tokwaerao mént tére naenámpo’rá sér kip.”

³² Aerá séria pwarará maok, am arop yaworan tirá kérépánko, am arop yawor kor akwapea Jisaso sérimpaok

am donki wae nke. ³³ Am arop yaworao am donki soupamp pouroukamp paok aokorop-pwarepo maok, am donkiramp naropwar nkeaka, am arop yaworan turunkrá, “Yumo te apae neria am donki soup aokorop-pwar repe?” ³⁴ Aerapo, arop yaworao sérrá, “Yinomp Tokwae Karao am fek tére naenámp.”

³⁵ Aea maok, am arop yaworao donki am warámpea koropea Jisas yak námp fekia maok, náráp waempyamráp donkiramp paonkore kor fek kákea pwarepo maok, Jisas kor donkiramp pourouk am waempyam yumuntuk tank. ³⁶⁻³⁷ Aeria maok, am Oliv Faonkwek am mwae pikánko, kounteouráp aropao nkeaka, Jisas ampaok akwapanoria náráp waempyam mwaeak yunkrá tukup. Aenapo maok, Jisaso am yumuntukaok akwap naenámpko maok, maomp wakmwaek tukupnap arop kápae karerao kor Kwaromp kárákáre manénkir yénk nánko, nke konap mént ninikia maok, Kwarén warákára waeria maok, Kwaromp e narek sampok. ³⁸ Aeria maok, tékén wumwi kar fek sérarrá, “Kwar Tokwae námoku sámp-kérépnámp King táman ourour tokwae sánkano!

Yonkwae porokwe kwapwe yámar mek yak námpono.

Nomo Kwaromp eran saráp sámpea narek karaok sámp yakáp mwaro!” ✧

³⁹ Aerapo, Farisi ankwap fárákap am kounteouráp arop ou mek yakápria Jisasén sérrá, “Tisa! Amo te waráp arop fákáre te yopora! Am fárákap take pourouráp kar sér te mono.” ✧ ⁴⁰ Tá Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Ono yumwan sénampono: Ae te máma arop fárákap kar tákap mo napo te, yumwiraó námoku Kwaromp e sakaprá warákár mwanapono.”

Jisaso Jerusalemantá émimp kar

⁴¹ Jisas akwapea taun Jerusalem mek wonae fikria Jerusalem nkeaka, Jerusalemantá émria ⁴² sérrá, “Jerusalem e! Onomp ninik te, máma yae fek ankank amwan yae-párak yaewour nanko yonkwae porokwe fek yak nanap méraeria nampon. Aeno am ankank te mek wouroumpyek nánko, amo oukoumwan nke mo napon. ✧ ⁴³ Amo wawae: Wakmwaek ankwap ke korop naenámp te, amwan yorowar naenámp arop koropea amwan saokor-yakáprá, yár firi ponankor ikir-yakáp mwanape. ⁴⁴ Waráp tárápu am mek yakáp napan kor méntér kwatae pap mwarea napon. Amo te Kwaro koropeaka amwan yaewour naenámp ke te wuri nke moi napara, yumwi ankwap ankárankao kor ankwap

yumuntuk tank mo, waeman ponankor souroumpouri sir mwanapon.”

Jisaso lotu nap tokwae mek mani térenap aropan yéréperá kérépámp kar

Matyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-17

⁴⁵ Jisaso Jerusalem mek pokeaka lotu nap tokwae mek youmpea nke nángo, arop ofa sánk mwanapria sipsipráp antráp ti-koroprá lotu nap tokwae mek nénkrá mani ti. Aenapo, yéréperá kérépria, ⁴⁶ am fárákapan sérrá maok, “Kwaro náráp Buk fek sérrá, ‘Onomp nap te Kwarén kar toropwap mwanap nap yak námpon’rá sénámpon. Aenámpan maok, yumo mákia arop fupukrá ankank pouroukoup konap aropao mek wouroumpá yakáp konap me niampi pap nape!”

⁴⁷ Jisaso am lotu nap tokwae mek kounteouráp aropan kumur-kumur Kwaromp kar farákáp saráp yak námpantá, pris tokwae fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop, tá arop taokeyakáp konap arop fárákap, makia Jisasén apae fek sámpwouroump mwarrá mwae kup oupourouk. ⁴⁸ Aeapan maok, kounteouráp arop ponankor kárákáre fek Jisasomp kar wa napantá maok, am arop taokeyakáp konap arop fárákapao man mwanap mwae kup nke mo nap kwamp, wampwe kwaeria pwarariapon. ✧

20

Arop fárákap Jisasén ‘Wa kárákáre sánk námpono?’rá turunknap kar

¹ Ankwap kumuruk Jisaso lotu nap tokwae mek kounteouráp aropan Kwaromp Kwapwe Kare Kar yénkrá farákáp. Aenángo maok, pris tokwae, tá lo yénkrá farákáp konap arop fárákap ntia arop taokeyakáp konap arop makia Jisasnámпок korop. ² Koropea maok, Jisasén turunkrá, “Amo e tokwae maokamp sámpea am tére tére napon? Amwan te wa am tére tére nanap kárákáre sánk tenánko, tére napon? Yinan sérae.” ³ Aerapo maok, Jisaso nopok am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono kuri yumwan ankáránkamp ankank turunk nae nae. Yumo onan sér kipo. ⁴ Jono arop ént mek néri námpp te, yumo ninik nap te, am te Kwaromp ankank ni, aropamp ankank nie?”

⁵ Aeránko maok, am arop fákáreráo kor námoku téréménkrá sérarrá, “Nomo ‘Kwaromp ankankono’rá sénánko te, námwan ‘Ae te yumo apaerá Jono sérinámpp kar mér mo napono?’rá sérantáno. ⁶ Tá nomo ‘Aropamp ankankono’rá sénánko te, am arop fárákapao Jon te profetonorá mér kárákáre napara, nomwan yumwi fek yérénkép mwanape.” ⁷ Aerá séria

pwarará maok, warko Jisasén sérrá, “Yino te Jon arop ént mek néri námp te mér moreano. Am te maokamp sámpea niane.”

⁸ Aerapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Ono kor am kárakáre maokamp sámpeaka am fek tére namp te ono yumwan sér mono.”

*Juda fian taokeyak konap aropamp wounáp kar
Matyu 21:33-46; Mak 12:1-12*

⁹ Jisaso koumteouráp aropan wounáp kar arakrá sér, “Arop ankárankao wain yopwar yimpea pwarará maok, am mek térerá mani sámp mwarianap aropamp yaek pwarará, mao námoku te akwapea ankwap némpouk tokwaeri ke fek yak.

¹⁰ Aea maok, am wain ki yápaé nánko kánánkáp konap ke fek maok, am yopwar mek térenap arop náráp por wain ki ankwapmwaek sánkanáponoria, náráp tére konap arop sámp-kérép. Aenámpan maok, am mek térenap arop fárákapao man fukia yérépea kwaporok sámp-kérép. ¹¹ Tá yopwar naropwar warko tére arop ankwap maonapok sámp-kérép. Aenámpan maok, man kor pwarápaé sánkria fukia yérépe napo, yaenémpi arákarrá akwap. ¹² Tá warko tére arop yininkan sámp-kérépánko, man kor taknámp fukia ek yérépe.

¹³ Aeapantá maok, warko am yopwar naropwaro kor, ae te mokop naeria maok, ‘Onomp poumou-táráp ankárank ono warákár tokwae namp man sámp-kérép nanko te, fwap maomp kar wa te mokop mwanape?’

¹⁴ Aeriaka man sámp-kérépánko maok, akwapánko, am yopwaraok téreap aropao kor am tárápan nkea námoku kok sérrá, ‘Nko arop korop námp nkote waeman naropwaromp weri mek yakria, nánkár wakmwaek náráp ankank waeman ponankor sámp naerianámpon. Nomo koupour man sámpea faropea papria maok, nomoku má yopwar má sámp mwanámpono.’ ¹⁵ Aeria maok, am aropan sámpea kakaprá yár younkwek sirarrá maok, faropea pap.

Aenapo yumo nik nap te, am yopwar naropwar te am arop fárákapan te mokop naenámpon? ¹⁶ Mao te koroepa am yopwar taokeyakáprá térenap aropan te tirá wouria pwarará, am wain yopwar te ankwap fi aropan sánk naenámpon.” Aerá séránko, am arop ponankor am kar wawia maok, “Wi! Mao tak te mono.”

¹⁷ Aerapo maok, Jisaso yopwar naropwaromp tárápan farpwarapan ninikia warko am fárákapan tokore yakrá sérrá maok, “Kwaromp Buk fek yaknámp kar arakrá sér, ‘Mámá yumwi te térenap aropao kwataenoria sitenapan maok, oukoumwan te am fek nap kárakáre yak naenámpon yumwi

kwapwe yak námpon.’ ✧ ¹⁸ Arop ponankor am yumwi yumuntuk sikirip nap te, kour ták-ták-faokoria tank naenámpón. Tá am yumwiao arop pourouk piká párákapea anámpria te, kour ponankor sokwapá pap naerámpon.” ✧

¹⁹ Jisas arakrá séránko maok, lo yénkrá farákáp konap arop fákáre, tá pris tokwae fákáreráo kor Jisaso wounáp kar sérámp am wae wawia méria maok, námoku ninikrá, máte waeman yinan sénámp karenoria fápárámpará man wae sámp mwaria. Aenapan maok, warko maomp kar wanap aropan apápia pwararapono. ✧

Jisasén ‘Nomo fwap Sisarén takis sánk mwanámp ni mo nie?’rá turunkiap kar

Matyu 22:15-22; Mak 12:13-17

²⁰ Am arop fárakapao Jisas te mokop kunria yépékrá paokopap kwamp, arop ankwap fárakapan, tukupea páráknámp paokoprá Jisas térenámp yurukupenkria tirá kérép. Aenapo am fárakap kwekárá, Jisasomp kar wa mwar kar nap niamprá paokop. Am fárakap Jisas te mokoep kar séran wawia man kotia gavman tokwaeramp yaek pap napo, man kot naenámpria poupwekáp kar sérar napon. ²¹ Am fárakapao Jisasén turunkrá, “Amo tisa yakrá térieriaka arop kar farákáp nap te yae-párak kare nánko, yino wae wawia mér námpon. Amo te waeman ankárankamp pourouráp ninik fek ponankor aropan ninik i konapono. Amo te Kwaromp ninik námpaok koumteouráp aropan kare kar kar yénkrá farákáp konapono. ²² Amo tak napantá, yino amwan turunkriano: Amo te mokoprá ninik rap? Mosesomp loao nomwan ‘Fwap King Sisarén takis sánk mwanámpono’rá sénámp ni mo nie?” ²³ Aerapo, Jisas am fárakapamp poupwekáp ninik te wae mér námp kwamp maok, am fárakapan sérrá, ²⁴ “Ae te yumo onan mani náparamp sankoropea onan yénképenk. Am mani fek yaknámp arop wunéri ntia e te wampono?” Aeránko maok, am fárakapao sérrá, “Am te Sisarompono.”

²⁵ Aerapo maok, Jisaso sérrá, “Sisarompao nánko te, yumo te Sisarén sánk. Tá Kwaromp ankank te, yumo ankár Kwarén sánk kip.”

²⁶ Jisaso am kar pwarokwaprá sérámp kar wawia ninik tokwaeria maok, apae maomp kar te kwataenámpan arop nke nap fek man war-santukupea kot mwanámpanápe wampwe kwaeria kar tákap mo, pwar.

Sumpwi arop ferámp mwanap Jisasén turunkiap kar
Matyu 22:23-33; Mak 12:18-27

²⁷ Sadyusi fákáreramp ninik te, arop wae sumpwianámp te warko fárámp naenámp pourou mono. Aerá niniknap Sadyusi ankwap fárákap Jisasnámpok korop. ²⁸ Aea maok, am fárákapao Jisasén sérrá, “Tisa, wokwaek kar Moses kumwiaka nomwan sérrá, ‘Arop ankwapao yupu sámpeaka táráp sámpe moiteaka sumpwi nángo te, warko nánaerao am yupu sámpeanángo, tárápu tianánko te, am sumpwinámp naeramp weri mek yakáp mwanapon.’” ✧ ²⁹ Ae te fákánek mwearoao naeraomékir yupu sámpea táráp sámpe moi yakrá, sumpwi. ³⁰ Tá warko maomp nánaerao sámpeaka sumpwi. ³¹ Táte yininkao kor warko am yupu sámpe. Am fákánek mwearo te takrá tukupea ponankor tárápu yak mo nángo, surumpwi tenapo, ³² am yupurao kor wakmwaek sumpwi. ³³ Am fákánek mwearoao am yupu mao sámpeá, mao sámpeárá tukupea nap te, nánkár wakmwaek sumpwianap arop ferámpeanap ke fek te, mao wamp yupu kare yak naenámpon?”

³⁴ Aerapo Jisaso am fárákapán sérrá, “Oukoumwan apárok yiki yakápnep ke fek te, poumarop fwap yupu sámpeá, yupurao kor fwap poumou nap mek tank naenámpon. ³⁵ Aeno nánkár wakmwaek Kwaro fwap ferámpea kák naenámp pwinámp arop fárákap te yámar mek yiki yakáp nap fek te, yupu sámpe mono. ³⁶ Am fákáre te Kwaro apár me mekamp ferámpea kák nángo, Kwaromp tárápu yakáp napara, warko sumpwi mono. Ensel fákárerao yakáp napnámp taknámp yakáp mwanapono. ³⁷ Moseso kor, sumpwinap arop te warko ferámpe mwanaprá nomwan farákápámpon. Wokwaek kar yao yiki kánanke mek yaomwi yurunk tank námp fek, Kwaro Mosesén sérrá, ‘Kwar Tokwae te Abraham, Aisak, Jekopomp Kwarono.’” ✧ ³⁸ Tá taknámp, Kwar te apae sumpwinap aropamp Kwaranápe, yiki yakápnep arop fárákapamp Kwarono. Pourou te sumpwi napao maok, Kwaro nke námp fek te ponankor yiki yakáp napon.”

³⁹ Makrá séránko maok, lo kar yénkrá farákáp konap arop ankwap fárákapao wawiaka sérrá, “Tisa! Amo sénep kar te kwapwe kare námpono.” ⁴⁰ Aeriaka pwarará maok, warko turunk mwarea kapao pwarápa nap kwamp apápria pwararapono.

Jisaso Farisi fákáreran ‘Krais te wanono’rá turunkimp kar Matyu 22:41-46; Mak 12:35-37

⁴¹ Aeapo maok, Jisaso Farisi fákáreran sérrá, “Ae te mokopiaka ‘Krais te Devito yakámp fi mekamp aropono’rá sénaponno?” ⁴² Devit námoku wokwaek kar Buk Song fek kumwiriaka sérrá, “Tokwae Karao onomp Tokwae Karan sérrá,

“Amo te onomp yae-párák mwaeak tankea napo,
 43 nánkár wakmwaeak amwan yorowar i konap aropan
 waráp yae ankore mek párapok tenanko,
 yakáp mwanapon.” ’ ✧

44 Devit námoku Kraiséen ‘Onomp Tokwae Kar’rá sénámpao
 maok, mao te mokopia warko Devitomp ounáp yak
 námpono?”

Lo kar mérnáp aropamp ninik

Matyu 23:1-12; Mak 12:38-40; Luk 11:43

45 Arop ponankor oukoumwan am fek yakrá Jisas sérámp
 kar wará yakápapo maok, tá warko Jisaso námoku éréképá
 yarakimp arop fárákapan sérrá, 46 “Yumo te kar yénkrá farákáp
 konap arop fárákapan fwapnae karia mér kip: Am fárákap
 te youén táman, arop námwan nkeanáponoria waempyam éri
 kare fek képéri pwateaka paokopria, arop koupoukour nap
 mek tukup napo, námwan kápae kare aropao warákárria me
 pakáráprá ‘Gude’rá séranápon kar i konaponon. Tá ankwap
 te, arop námwan nkeanáponoria tukupea lotu nap mek mekok
 tankápria, ankwap te, fir kékérou nap fek arop tokwaeramp
 wonae fikamp siá fek tukupea tankáp konapon. 47 Tá am
 fárákap kae koumteouan poupwékáprá maomp nap mekamp
 ankank ponankor ti konaponon. Tá ankwap te, náráp am ninik
 oupoupourrá, arop námwan nkeanáponoria yoporop kar éri
 fek Kwarén kar toropwaprá paokop i konapon. Ae konapan
 maok, nánkár kotnap ke fek te am fárákap te yoporop touwe
 tokwae sámp mwanapon.”

21

Ankank moráp yupu Kwarén ofa sánkámp kar

1 Jisaso lotu nap tokwae mek yakrá énounkouprá yakria
 nke nángo maok, mani tokwaeráp arop fárákapao náráp ofa
 mani lotu nap tokwae mekamp bokis mek épér. 2 Aenapo
 maok, Jisaso nke nángo, kae yupu ankwap mani mo námpao
 maok, mani kánanke anánkamp támao mwaran sankoroepa
 bokis mek sir. 3 Aenánko maok, Jisaso sérrá, “Ono yumwan
 kare sénampon: Mámá mani monámp kae yupu mani tokwae
 kar sirarea arop ankwap fárákapao sinapan kwe-pwarámpon.
 ✧ 4 Am kápae kare arop fárákap te mani kápae kare
 ankwapmwaeak tank nángo, ankwapmwaeak mwar Kwarén
 sánk naponon. Aeno mámá kae yupu te fir sámpá fánaenámp
 te ankwap tank mo karenámpao maok, ankár ponankor
 sinámpon.”

*Pwar naenámp ke fek ankank korop naenámp kar
Matyu 10:17-22; 24:1-14; Mak 13:1-13*

⁵ Arop ankwap fárakap lotu nap tokwae táman sérarrá: “Arop fárakapao kwapwe kare yumwi, tá nkwakwe make ankank koumteouráp aropao Kwarén kwaporok nénk nap tia am nap moporia pwate napon.” Aerapo maok, nopok Jisaso sérrá, ⁶ “Mámá ankank yumo oukoumwan nke nap te nánkáráp ankwap ke fek te am nap mekamp yumwi ankwap yumwi yumuntuk te tank mono. Am te ponankor aropao momontokoria apárok sir mwanapon.” ✧

⁷ Aeránko maok, am arop fárakapao Jisasén turunkrá, “Tisa, mokope ke fek am ankank korop naenámp? Apae ankank manénkir korop nánko, yino táman méria, am ankank korop naenámp ke te wae wonae fekánéria ninik mwanámpon?”

⁸ Jisaso sérrá, “Yumo fwapia mér kip. Takria yumwan kápae kare aropao poupwékáp mwanape. Am te apae riteanápe ‘Námo te am arop támaono’rá séria, ‘Pwarnámp ke oukoumwan wae wonae fik korop námpono’rá sénapo te, yumo táman wawia maomp weaok mwaek tukup kwapon. ⁹ Tá nánkár wakmwaek yumo yorowarnap purunk, tá yorowar tokwae- nap kar waria te, yumo apáp tírinkria kour me woukouri kwapon. Am ankank te wae manmékir korop námpao maok, pwar naenámp yae te oukoumwan tamak korop mono.”

¹⁰ Tá mao warko sérrá, “Arop ankwap firao ankwap fi aropan yorowar, tá ankwap kingomp fákáreráo ankwap kingomp fákáreran yorowar mwanapon. ¹¹ Táte némp yérur tokwae korop. Tá kápae kare apárok yae-porokwe tokwae korop, touwe tokwae korop naerámpon. Aeria yumo nke napo, yámar mek nkwakwe make mwar pourouráp ankank koropánkria yumwan apáp tokwae sánk naeane.

¹² Aeno manénkir te am ankank oukoumwan korop mo nánko, yumo Kwaromp firáp yakáp napara, yumwan ti-fápákampria ti-yampourou mwanape. Yumwan lotu nap mek kotia kalabus nap mek kák mwanape. Tá king ntia gavmanomp yi mek éréképá tukupea kot mwanape. ¹³ Yumwan am tak nap te yumo fwap Kwaromp Kar farákáp mwanap mwae kup támaono. ¹⁴ Aenámpara, yumo, am fárakapan nopok kar sér mwanámp nánap mwarrá niniki kwapon. ¹⁵ Waeman fwap onoku yiráp táp mek kar papria yumwan yonkwae kour nénk nanampon. Aenanko kápae kare arop yumwan yoporap te, ono yumwan sánknamp karan ták-pwar mo, sámp-anámp mo mwanapon. ✧

¹⁶ Yiráp éntupwar naropwar, naeounáp, ankárank fi arop, nouroup fárakap, mao kuri yumwan yopor aropamp yaek

pap mwarea napon. Aenapo, ankwap fárákap yumo ou mekamp tirá wour mwarea napon. ¹⁷ Am tak nap te, yumo Kwaromp firáp yakáp napara, arop ponankor yumwan kokwarokria napon. ¹⁸ Táte yiráp me korokamp me pwae ankwap ankárankamp kwaporok moyak mono. ¹⁹ Aenámpara, yumo kárákáre fek fokopeyakápria, yumokuráp yiki yakápá yakáp mwanap sámp mwanapono.”

*Jisaso Jerusalem kwatae pap mwanap’rá sénámp kar
Matyu 24:16-21; Mak 13:14-19*

²⁰ Tá Jisas ankwap kar sérrá, “Aeno táte nánkár yumo nke napo, ami fákáre koropea Jerusalem sámp-saokor napo te, yumo táman mér kip: Taun souroumpour mwanap ke te wae wonae fik námpon. ✧ ²¹ Am ke fek te arop fárákap apár Judia mek yakáp nap te ankár pirikimpea you mek pok mwarea napon. Tá arop fárákap Jerusalem mek yakáp nap ankár am taun pwararea ankwapok pirikimpá tukup mwarea napon. Tá arop ankwap fárákap némp kánanke-táráp fekmwaek yakáp nap Jerusalem mek te tukup mo kareno. ²² Am ke te Kwaro sokoronap arop fárákap nopo touwe kwatae sánknámp kenon. Aenámpara, am kar ponankor te Kwaromp buk fek yak námp kare kar korop naenámp. ✧ ²³ Koumteou tárápu yakáp nap, tá wae yaek fákeyakáprá mom wunnap koumteou am ke fek te koupoutáráp nape! Am apár mek te touwe tokwae korop nánko, Kwaromp yonkwae pwarámp te waeman am mekamp koumteouráp aropan sámp naerámpon. ²⁴ Ankwap fárákap bainat fek faoporrá épérrá, ankwap fárákap fápákamánkia ankwap-fi ankwap-fi mekmwaek ti-tukup mwarea napon. Takria ankwap fi arop fárákapao Jerusalem poukeyakáprá tukupea Kwaro ‘Wae támaono’rá sénámp fek pwar mwanapon.” ✧

*‘Wakmwaek Aropamp Táráp ék naenámp’rá sénámp kar
Matyu 24:29-36; Mak 13:24-33*

²⁵ Tá Jisas warko ankwap kar sérrá, “Pwarnámp yae korop naeria nánko, yámar, yunk, térmeamp pourouk nkwakwe make ankank koropánk nánko, solwara tokwae souroukoupriaka purunk tokwae nánko, apárokamp arop fi ponankor nkea yonkwae touwe foforia apáp tirínka wae mwanapono. ²⁶ Am ankank apárok korop naerianánko, kápae kare koumteouráp arop ninikria apáp tirínkria yi mánmán mwanape. Am te apae riteanápe, yámar mekamp térmeráp ankank sámpá wuwi naerámpon. ✧ ²⁷ Am ankank koropea pwaránko, Aropamp Táráp koumwe meknámp kárákáre tokwae ntia wae tokwae

✧ **21:20:** Lu 19:41-44 ✧ **21:22:** Dan 9:25-26 ✧ **21:24:** Ais 63:18-19; Dan 8:13; Ro 11:25 ✧ **21:26:** Ais 13:6-13; Jol 2:1-2; Yé 6:12-14

méntér ék nánko, nke mwanapon. ✧ 28 Am ankank fi yokorrá korop nánko, am ke fek táman yumo ankár fokopeyakrá narek tokoreyakáp mwanapon: Kwaro yumwan warko éréképea yámar mek pok naenámp ke te wae wonae fik korop námpon.”

Yao fikan wounápnámp kar

Matyu 24:32-35

29 Tá warko am fárákapan wounáp kar arakrá sér, “Yumo yao fikráp ankwap yao aran nkenke. 30 Táte yumo nke napo, pwae páre nánko te, ‘Oukoumwan te yámar kwapwe naenámpo’rá sér i konapon. 31 Táte taknámp, yumo nke napo, yámar mek am ankank koropánk nánko te, yumo wae mér mwanapono: Kwaromp firáp taokeyaknámp ke te wae wonae fik korop námpon.

32 Ono yumwan kare kar sénampon: Mámá kear mekamp koumteouráp arop fárákap oukoumwan sumpwi mo, yakáp napo, am kápae kare ankank korop naenámpo. 33 Yámar me ntia apár te akwapea pwar naenámpo. Aeno onomp kar te akwapá moyak mono.”

Jisaso éréképá yáarak i konámp arop fárákapan ‘mér kip’rá sénámp kar

34 “Aeno yumo fwapia mér kip. Yumo takria fir kápae ntia mánmán ént fépérrá mánmánrá paokop mwanape. Yumo takria pouroukamp ankankan saráp ninik tokwae mwanape. Take ninik támao yumwan oupoupouri fákeyak nánko te, am Arop Tokwae koropnámp yae te koupour kar koropria, 35 aopwerao kouan porokwap konámp niamp naenámpo. Am yae te kápae kare apárok yakápnap arop fi ponankoran korop naenámpo. 36 Ae naenámpara, yumo te ankár fwapia mér kare fek yakáp kip. Yumo ankár Kwarén kar toropwap saráp yakáp napo, yumwan kárákáre sánk naenámpo. Aeria maok, yumwan nkwakwe make touwe kwatae korop námpon kor, yumo fwap kwe-pwararea Aropamp Táráp yumwan yurukup naenámp fek yumo pwarápe mo, fwap fokopeyakáp mwanapon.” Jisas aerá séri pwara námpon. ✧

37 Am yinink kumuri yak námp fek te, Jisas koumteouráp aropan lotu nap tokwae mek kar yénkrá farákáp ko, kumuruk Oliv Faonkwekamp némpouk akwapá amp i konámpono. 38 Aenánko kápae kare koumteouráp arop te koumounek kar maomp kar wa mwaria lotu nap tokwae mek korop konapono.

22

Judasó Jisasén outirimp kar

¹ Yis Moráp Pan Fárrá Lotu i konap Pasova Yae wae wonae fik nánko, [☆] ² pris tokwae fákáre ntia lo kar yénkrá farákáp konap arop fárákap mao Jisasén farop mwaria napao maok, kounteouráp arop fárákapao nkeantánia apáprá kánánkámp mokopia farop mwanámpria mwae kup oupourouk.

³ Satano akwapea Judas, ankwap e Iskariot, maomp ninik mek noumpoukoup. Am Judas te Jisas éréképá yarak i konámp éntér-sámpramp arop fárákap ou mekamp. [☆] ⁴ Mao akwapea, pris tokwae fákáre ntia lotu nap tokwae taokeyakáp konap soldia fákáre méntér tankrá, Jisasén am arop fárákapamp yaek sánk naenámpan sérarrá am naenámp mwae kup oupourouk. ⁵ Aenánko maok, am arop fárákapao warákáránkia maok, ‘Fwap amwan mani sánk mwanámp’rá sér. ⁶ Aenapo maok, Judas am fárákapamp kar wawia ‘Fwapono’rá séria maok, mao, arop nke mo nap ke fek am fárákapamp yaek Jisas sámp-sánk nanampria mwae yororia yépék.

*Pita ntia Jon Pasova fir nánapnep kar
Matyu 26:17-25; Mak 14:12-16*

⁷ Yis Moráp Pan Fári konap Yae wae korop. Am yae fek te sipsip morok, am Pasova fár mwanámpria yéncép i konapon. ⁸ Aenámpantá Jisaso Pita ntia Jonén tirá kéréprá, “Yumo akwapea Pasova fir nánapia nepo, nomo fár mwanámpon.” ⁹ Aeránko maok, am arop yaworao Jisasén turunkrá, “Amo nik nap te, yino maok nánap nenempon?” ¹⁰ Mao am arop yaworan sérrá, “Yumo wawenke! Yumo Jerusalem mek akwap nepo, arop ankwap sospen mek ént yinkipea férek papea ^{*} samprá akwap námp yumwan mwaeak kikip naenámp. Aenánko, yumo mao akwapnámp nap mek am mek maomp wakmwaek akwap kip. ¹¹ Aeria yumo ankár am nap narop-warén sérrá, ‘Amwan yinomp Tisa sérrá, “Námo náráp éréképá yarak i konámp arop fárákapént Pasova fir fánanamp nap aokore te maok yak námpon?” ’ ¹² Aerá turunk nepo, mao yumwan narekamp aokore tokwae kákánarráp tankáp i konap fae ankank tankáp námpráp yéncép nánko, yumo am mek Pasova fir nánap kip.” ¹³ Am arop yawor akwapea, waeman Jisaso séri námpaok taknámpia maok, wae Pasova fir nánapi pwar.

*Jisaso éréképea yarak i konámp aropan pan ntia wain
nénknámp kar*

Matyu 26:26-30; Mak 14:17-26; 1 Korin 11:23-25

¹⁴ Am fár mwanap ke korop nánko, Jisas náráp éréképea yarak i konámp aposelént fár mwaria tankáp. ¹⁵ Aeria mao

[☆] 22:1: Kis 12:21-27   [☆] 22:3: Jo 13:2   ^{*} 22:10: Mk 14:13 fekamp kar fi fek nkeae.

am fárákapan sérrá, “Ono nánkár wakmwaek te touwe tokwae sámp nanampara, manmékír yumont mámá Yae Tokwae fek Pasova fir fánaeria warákár tokwae nampono. ¹⁶Ono yumwan sér rae: Ono te warko Pasova fir fár mono akwapea Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp ke fek am Pasova fánámp fi kare érik koropnámp ke fek fánanampon.”

¹⁷Aeria maok, mao wainráp kap sámpea Kwarén kar fáparákia am fárákapan sérrá, “Yumo má sámpea ou fáparákaprá fárenke. ¹⁸Ono yumwan sénampon: Ono te oukoumwanian nánkáráp kor wain ént fár mono, akwapea Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp ke korop námp fek fánanampon.” ¹⁹Aeria maok, warko mao pan sámpea fákeyakrá Kwarén kar fáparákia pwarará, fopwaria am fárákapan nénkria maok, sérrá, “Mámá te onomp pourounono. Ono yumwan yaewour naenámpria nénk nampon. Kápae kare por yumo takria onan ninik kip.”

²⁰Pasova fir ponankor fépéria pwarapo, tá taknámp ankwap wainráp kapan kor takrá sér, “Mámá wain te onokump yiri fek kontrak wourékam papea pwar namp wounápono. Aeriaka am yiri te yiráp por kwarákárria yumwan yamokwap námpon.

✧ ²¹Aeno yumo nkenke: Am arop onan yopor aropamp yaek pap naerianámp te onont mámá kákánar fek fárrá tank námpon. ✧ ²²Aenámpan maok, Aropamp Táráp te fwap Kwaro nánapi tenámpaok akwap naenámp. Aeno man yopor aropamp yaek sánknámp aropao maok, mao te koupouteane!”

✧ ²³Mao aerá sénánko maok, am arop fárákap námoku kok turunkuprá, ‘Ae te wa mokop tak kun?’rá sérar.

‘Wa mokop tokwae karonó’rá sérarnap kar

²⁴Táte warko Jisaso éréképea yarak i konámp arop fárákap námoku ou mek táman kar yorowarrá, ‘Wa mokop nomp tokwae kar yak naenámp?’rá sérar. ²⁵Aerapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Mámá apárokamp king tokwae te kárákáre tokwae napara, arop poukeyak nánko, arop fárákapao, mao te arop yaewour kwapwe konámprá ninik mwanapria napon.

²⁶Aeno yumo te takrá niniki kwapono. Yumo ou mek arop tokwae kar yak naerianámp te, ankár nánae karao wakmwaek yak konámp niamp kuno. Tá yumwan taokeyaknámp arop te ankár yaewour naenámp tére arop niampi yak naenámp.

✧ ²⁷Ae te wa tokwae karonó? Arop tankrá fir fánámp ni, nopok tére arop fir nánapi sankoropá sánknámp arop nie? Am arop tankrá fir fánámp támao maok, tokwae karonó. Aeno ono yumo ou mek yak namp te, tére arop arákarea yumwan yaewour nampon. ✧ ✧

✧ **22:20:** Jer 31:31-34 ✧ **22:21:** Sng 41:9; Jo 13:21-22 ✧ **22:22:** Ap 2:23

✧ **22:26:** 1 Pi 5:1-5 ✧ **22:27:** Mt 20:25-28 ✧ **22:27:** Jo 13:12-15

28 Ono wokwaek nkwakwe make touwe sámp nampon kor, yumo onan pwarará pirikimpá tukup mono. Waeman onont yakápi napon. 29 Onomp Naropwaro maomp firáp poukwapá yak nanamp kárakáre sámp námpan, tá taknámp ono am kárakáre yumwan nénk nampon. 30 Ono am Kwaromp firáp taokeyak namp mek te yumo fwap onomp kákánar fek fir fépérrá ént fépér mwanapon. Yumo fwap kingomp sia fek tankápria éntér-sámpramp Israel fi mekampung kountouráp arop fárákapan yurukup mwanap arop fárákap yakáp mwanapon.” ✧ ✧

*Jisaso ‘Pita námwan younkwe sinaean’rá sénámp kar
Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38*

31 Jisaso am kar séria pwarará, Pitan sérrá, “Saimon, Saimon, wawae! Kwaro takanorianánko, Satano, wa mokop Kwarént koumpeyak nánko, wa mokop Kwarén pwaran nke nae ritea yumwan yampourou naeria waeane. ✧ 32 Aenámpan maok, ono wae amwan yaewourria Kwarén sénanko, amo onan mérap te onan ankár pwarará akwap mono. Warko wakmwaek arákarrá ononampok koropria waráp ankwapyaenápen kárakáre sánk nanapon.” ✧

33 Aeránko, nopok Pita man sérrá, “Tokwae Kar, ono te waeman amwan fákapria te, onan méntér fákup mwanapria nánap nampon. Tá ono waeman amont sumpwi nanampria nánap nampon.” 34 Aeránko nopok Jisaso Pitan sérrá, “Pita, ono amwan sénampon: Mámá kumuruk oukoumwan mámá kakaruk fárámp mo námp fek, amo yinink por onan te ‘Mér mo nampono’rá sénae rapon.”

Jisas náráp éréképá yárap i konámp arop fárákapan ‘Mér kip’rá sénámp kar

35 Tá warko Jisaso am fárákapan sérrá, “Wokwaek ono yumwan tirá kérépanko tukupap fek te paus mani, brasbel, su, aráte ti-tukup moiapon. Am ke fek te yumo ankank ankwap moiap ni, fwap nie?” Aeránko maok, nopok am fárákapan sérrá, “Mono.” ✧ 36 Aerapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Oukoumwan te arop maomp paus mani tank nánko te, sámp, brasbelan kor tak. Táte arop bainat mo námp kwamp te, náráp waempyam aropan sánkria am fekamp mani sámpea bainat ankárank sámp kun. 37 Am te apae riteanápe, Kwaromp Buk fek profet kar arakrá sér, ‘Kwatae ninikráp arop ou mek tapokwapá kouroump napon.’ Ono yumwan sénampon: Kwaromp Buk fekamp onan sénámp profet kar waeman ankár korop naenámp.” ✧ 38 Aeránko nopok

✧ 22:30: Mt 19:28 ✧ 22:30: 2 Ti 2:12 ✧ 22:31: Jop 1:6-12; 2:1-6; Amo 9:9; 2 Ko 2:11; 1 Pi 5:8 ✧ 22:32: Jo 17:9,11,15; 21:15-17 ✧ 22:35: Lu 9:3 ✧ 22:37: Ais 53:12; Lu 22:32-33

am fárákapao sérrá, “Tokwae Kar, amo nkeae! Yino wae bainat anánkaopwe tank námpon.” Jisaso am fárákapao sérrá, “Aenánko te wae támaono.”

*Jisaso Oliv Faonkwek kar toropwapimp kar
Matyu 26:36-46; Mak 14:32-42*

³⁹ Takia pwarará, Jisas Jerusalem taun pwarará Oliv Faonkwek wokwae i konámpnám taknám náráp éréképá yarak i konám arop fárákap éréképea akwap. ⁴⁰ Akwapea am fekria am fárákapao sérrá, “Yumwan Satano poupwekápanáno. Kwarén sénapo, ankár yumwan yaewour naenámpon.” ⁴¹ Aeria maok, mao am fárákapao am fek páraprá panek tae morok 30 mita fek akwapea kwaráp torokomprá Kwarén arakrá sér, ⁴² “Ayao, amo fwap tak naeria te amo onan touwe sámp mwanap má sámp-sinanapon. Aenanapan maok, onomp ninikaoki kwapon. Mono. Amo ankár amokuráp ninikaokampo.”

⁴³ Aerá sénánko maok, yamar mekamp ensel ankárankamp maonámpok koropea man kárakáre sánk. ⁴⁴ Jisaso am touwe sámp naenámp táman yonkwae sakáp tokwaeria kárakáre fek Kwarén kar toropwap. Aenánko maok, maomp pouroukamp fápare te yiri niampria apárok firikip pikrink.

⁴⁵ Mao Kwarén séria pwarará fokopeyakea maok, akwapea éréképá yarak i konám arop fárákapao nke nánko, am fárákap te ankank kwatae Jisasomp pourouk korop naenámp táman yonkwae touwe tokwaeria kour porokwe nánko, pampi yakáp. ⁴⁶ Aenapo, Jisaso am fárákapao sérrá, “Apaerá pamp rape? Yumo fárámpea Kwarén sérenke. Takria Satanomp ninik koropea yumwan sámp nánko, kwatae ninik fek tukup mwanape.”

*Judas Jisasén yopor aropamp yaek papnám kar
Matyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:2-11*

⁴⁷ Jisaso oukoumwan am kar takrá sérrá yak nánko, kápae kare arop ou wae korop. Aenapo am arop Judas, mao te am éntér-sámpramp éréképá yarak i konám ou mekampao maok, mao mekia am fárákapao mwae yénképrá korop. Mao koropea Jisasomp wonae fikria man koupwiyakrá aop mukur naeria. ⁴⁸ Aenánko maok, Jisaso man sérrá, “Judas, amo Aropamp Táráp kwekárrá koupwiyakrá aop mukuria yopor aropamp yaek sánk nae rape?”

⁴⁹ Am éréképá yarak i konám arop fárákap Jisasént yakápi napao, Jisasén sérrá, “Amo ninik nap te, yino má arop fárákapao bainat fek faoporrá épér mwanám nie?” ⁵⁰ Takria maok, arop ankárankamp am ou mekampao bainat ér-sámprá

pris taokeyak konámp aropamp tére konámp aropan karámp-sirrampweria yae-párak mwaekamp woupwi kor mwar aop-sinánko piká párakap. ⁵¹ Aenánko, Jisaso nkea sérrá, “Amo nopok i konap ninik te ankár pwarae!” Aeria maok, Jisaso warko am aropamp woupwi kor sámprá kirimpá pwar nánko, warko wae kwapwe kare yak.

⁵² Aenánko, Jisaso pris tokwae fákáre ntia lotu nap tokwae taokeyakáp konap soldia fákáre ntia Juda fi taokeyakáp konap arop fárakap man sámp mwaria korop nap táman sérrá, “Yumo bainatráp yaopwae tia yorowarinámp aropan sámp mwaria korop konap niamp korop rape? ⁵³ Kápae kare kumur ono yumont lotu nap tokwae mek yak namp fek te, yumo onan sámp moiapono. Aeno oukoumwan mámá ke fek yiráp kerao korop námpon. Oukoumwan mámá fae tákáre ke fek kirikipamp kárakárerao kwe-pwar námpon.” ☆

Pita ‘Jisasén mér mono’rá sénámp kar

Matyu 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72; Jon 18:15-18,25-27

⁵⁴ Aerá séri pwaránko, Jisasén wae sámpea tukup. Man warámp-santukupea pris taokeyak konámp aropamp nap mek napo, Pita te am fárakapamp wakmwaek kwarok-te kwarok-te akwapea panek tae morok yak. ⁵⁵ Arop ankwap fárakapao pris taokeyak konámp aropamp nap yaknámp yár mek yaomwi yankia pwatea am fek tankáp napo, Pita akwapea méntér yaomwi fek tank. ⁵⁶ Aenánko, pris taokeyak konámp aropamp tére konámp yupu Pitan énounkoupia am arop fárakapan sérrá, “Mámá aropao kor Jisasént yak námpono.” ⁵⁷ Aeránko maok, nopok Pita sérrá, “Mono! Ono am arop te mér mo nampono.” ⁵⁸ Aeritea tank tae morok nánko maok, tá warko arop ankwap ankárankampao man nkea sérrá, “Amo kuri amo maomp firáp arop támaono.” Aerámpan maok, Pita nopok sérrá, “Ono maomp firáp arop te mono.” ⁵⁹ Tá wakmwaek ankárankamp ke akwap tenánko, arop ankwap am tankápnap arop fárakapan tékén sérrá, “Kare karonó. Mámá aropao kor méntér yak námpon. Mao te Galili mekamp aropono.” ⁶⁰ Aeránko maok, Pita nopok man sérrá, “Ono amo sénap kar am te mér mo nampono.” Aeránko maok, am ke fek táman kakaruk fárámp. ⁶¹ Aenánko maok, Jisaso kotrá yak námp feknámp mankrá sámp-arákarrá Pitan tokoreyak nánko, Pita warko wokwaek Jisas sérimp kar am ninik. Wokwaek mao sérrá, ‘Mámá kumuru oukoumwan kakaruk fárámp mo nánko, amo yinink por sérrá, “Ono Jisas te mér mo nampono”rá sénanap’ rimp kar warko ninik. ☆ ⁶² Aeria mao yár ménki porok oukur akwapea yár younkwek yakrá yonkwae touwe tokwaeria éma wae.

Rom mekamp soldia fákáre Jisasén wouroumprá amomoránkria porokwapnap kar

Matyu 26:57-58; Mak 14:55-64; Jon 18:12-14,19-24

⁶³ Aenko maok, Jisasén sámpá tukupap, soldia fákáre † man wouroump séria man yae fek fukiapon. ⁶⁴ Am fárákap te Jisasomp yimetápok waempyam woukoupea pwarará, porokwaprá man arakrá turunk, “Amoku méria profet kar fek sérae: Amwan te wa porokwapán?” ⁶⁵ Ankár takrá tukuprá kápae kare ankwap wouroump kar sérariapon.

Jisasén Kaunsilo nke námp fek kotiap kar

Matyu 26:59-66

⁶⁶ Tá warko wakmwaek yámar aok nángo, Juda fi taokeyakáp konap arop ntia pris tokwae fákáre ntia lo yénkrá farákáp konap arop fákáre koupoukour napo, arop ankwap fárákapao Jisasén warámpea am Kaunsil † fákáreaonapok tukup napon. Aenapo maok, am Kaunsil fákáre Jisasén turunkrá, ⁶⁷ “Amo yinan sérae: Amo te Kraisi ni mo nie?” Aerapo maok, nopok Jisaso am fárákapan sérrá, “Ono yumwan sénanko te, yumo mér mo mwarea napon. ✧ ⁶⁸ Tá ono yumwan ankwap kar turunk nanko te, yumo onomp kar pwarokwaprá sér mono. ⁶⁹ Táte oukoumwanianá nángaráp wakmwaek Aropamp Táráp Kárákáre Tokwaeráp Kwaromp yae-párak mwae tank naenámpo.” ✧

⁷⁰ Aeránko maok, am fárákap ponankor Jisasén sérrá, “Ae te tak napara, amoku támao amo Kwaromp Táráp nie?” Tá nopok mao am fárákapan sérrá, “Yumoku támao takrá sénapon.” ⁷¹ Aeránko maok, am fárákapao sérrá, “Nomo apaerá ankwapamp kar wa mwaria yépék mwanámpanáp? Wae-man námokuráp táp meknámp māmá kar sénánko, nomo wa námpono.”

23

Jisasén Pailato nke námp fek santukupá kotiap kar

¹ Aeria maok, ponankor ferámprá Pailatónámpok Jisas warámpá tukup. ² Warámpá tukupea man kotria sérrá, “Yino nke nángo, māmá arop te Juda fi yino i konámp ninik sámpá yampourou námpono. Tá mao sérrá, ‘Ono támao ono Kraisi, ono Kingono’rá sér i konámpono. Tá yino Sisarén takis sánk mwarianánko te, mao taokor konámpono.” ✧ ³ Aerapo maok, Pailato Jisasén turunkrá, “Amo te Juda fákáreramp king nie?” Aeránko, mao nopok Pailatomp kar pwarokwaprá

† **22:63:** ‘Rom mekamp soldia fákáre’rá sénámp te “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 kware 73 fek nkeampo. † **22:66:** ‘Kaunsil’: “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 55 fek nkeae. ✧ **22:67:** Jo 10:24-26 ✧ **22:69:** Ap 7:56 ✧ **23:2:** Lu 20:20-26

sérrá, “Amoku támao amo takrá sér rape.” ⁴ Aeránko maok, Pailato pris tokwae ntia koumteouráp aropan sérrá, “Ono te mámá aropan am fek kot mwanap ankank te nke mo nampono.” ⁵ Aeránko, tá nopok am fárákapao kar kárákáre fek sérrá, “Mao mámá Judia apár mekmwaekamp arop fárákapan kar yénkrá farákáp nánko, arop ponankor Gavmanomp kar ták-sir mwanap ninik yak námpono. Mao am tak námp te apár Galili meknámpia koropea mapek námpon.”

Jisasén Heroto nkemp fek kotiap kar

⁶ Pailato am kar wawia am fárákapan turunkrá, “Mámá arop te Galili mekamp nie?” ⁷ Aeránko maok, sérrá, ‘Jisas te Heroto poukwapnámp apár mekampono’rá sérapo maok, Pailato Jisasén Herotonámpok sámp-kérép. Am ke fek te Heroto kor Jerusalem mek yak.

⁸ Aenánko maok, Heroto Jisasén nkea mao warákár tokwae. Wae manmékir Jisas térenámp kar wawia mao man nkeaka, Kwaromp kárákáre yéncép nánko, man nke nae karrá yakámp. ✧ ⁹ Aeria maok, Heroto man kápae kare ankank turunkupánko maok, Jisas te nopok maomp kar ankwap pwarokwaprá sér mo. ¹⁰ Pris tokwae fákáre ntia lo mérnáp tisa fákáre koropea wonae fik yakáprá Jisasén tékén sérarrá, kotiaponno. ¹¹ Tá Herot ntia maomp soldia fákáre, mao te kingonorá Jisasén wouroumprá amomoránkiaponno. Aea maok, Heroto séránko kingo yirimp konámp niamp waempyam kwapwe kare sámpea maomp pourouk yirimpea Pailatonámpok arákarrá sámp-kérépaponno. ¹² Wokwaek te Herot ntia Pailat te nonopok yoporipao maok, oukoumwan am ke fek te nonopok nouroup nepono.

Pailato Jisasén soldia fákáreramp yaek sánkámp kar Matyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 19:1-16

¹³ Tá Pailato warko pris tokwae fákáre ntia Kaunsil fákáre, tá arop ponankor wumwi nánko, koropeaka koupoukour. ¹⁴ Aenapo, mao am fárákapan sérrá, “Yumo ononampok mámá arop warámpá koropea sérrá, ‘Mao aropamp ninik sámpá yampourou námp’rá sénapan maok, yumoku kareao wa nap fek turunki nampono. Yumo wawenk: Ono mámá aropan am fek kotnap ankank te nke mo kar nampon. ¹⁵ Heroto kor nke moria warko nomonámpok arákarrá sámp-kérép námpon. Nomo mámá aropan sumpwi pap mwanámp fi te yak mo kare námpono. ¹⁶ Aenámpara, ono soldia fákáreran sénanko, ain tákáre tokoropramp paok fek táraporea sámp-kérépanápono.” ¹⁷ (Juda fi te arak i konaponno: Kápae kare por mao lotu i konap Pasova Yae korop námp fek te Pailato fákápá yaknámp

arop aokorop-pwarará, amwar sámp-kérép nánko, akwap konámpono.)

¹⁸ Táte koumteouráp arop fárakap ponankor tékén sérrá, “Am arop te sumpwi papria, Barabasén yinonámpok sámp-kérépae.” ¹⁹ (Am Barabas te taun mek Gavmanén yorowaria arop ankwapan sámp-wouroumpeanánko, am fek man sámpea fákápá pap napon.) ²⁰ Warko Pailato ‘Jisasén aokorop-pwarará sámp-kérép nae’rá sénánko maok, ²¹ tá am fárakap tékén wumwi kar fek sérrá, “Yaopwae porokopramp fek pukupenke! Yaopwae porokopramp fek pukupenke!”

²² Táte warko Pailato am fárakapan yininkan sérrá, “Am te apae riteanono? Am arop te apae ankanki námpono? Ono te mao am fek fwap sumpwi naenámp ankank te kánanke nke mo nampono. Aenampara, ono sénanko, ain tákáre tokoropramp paok fek fukia sámp-kérépanápono.” ²³ Aenánko maok, am fárakapao ‘Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupenk’ ria tékén wumwi kar fek séra waeria, Pailatomp kar te ankár apárok sámp-anámp. ²⁴ Aenapantá maok, Pailato wampweria am fárakapao sénapaokria ‘Takenk’rá sérimpono. ²⁵ Koumteouráp arop fárakap am fákápá yaknámp arop, warko warámp mwarria wumwi nap te Pailato am Gavmanén yorowaria arop ankwap porokwapea sumpwi papámpan man sámp-kérép. Táte am koumteouráp arop fárakapamp karwaokria Jisasén soldia fákáreramp yaek sánkámpono.

Rom mekamp soldia fákáre Jisasén yaopwae porokopramp fek arápap kar

Matyu 27:32-44; Mak 15:31-32; Jon 19:17-24

²⁶ Aenko, am Rom mekamp soldia fákáre wae Pailatomp nap pwarará Jisasén warámpá tukup. Takria mwaeao nke napo, arop Sairini mekamp Saimon Jerusalem mek akwap naeria korop. Aenánko, man sámpea fákeyakáprá sérrá, ‘Jisasén am fek pukup mwanap yaopwae mao námoku samp námp mámá amo man yaewourrá sampae’ ria fopwaok. Aenapo, mao am yaopwae kakapea Jisasén éntér papea akwap.

²⁷ Tak napo, kápae kare koumteouráp arop maomp wakmwaek tukup napo, koumteou ankwap fárakap Jisasén yonkwae touwea waeria éménkrá tukup. ²⁸ Aenapo maok, Jisaso sámp-arákarrá am koumteouran sérrá, “Jerusalem mekamp koumteou, yumo te onantá éménki kwapon. Yumokuráp pourou ntia yiráp tárápuantá éménk kipo. ²⁹ Am te apae riteanápe, nánkár wakmwaek ankwap ke fek kápae kwatae korop naenámppono. Am ke fek koumteou mapo yakáp nap, tá táráp samp monap, tá táráp mom wurump monap, am fárakap fwap warákár mwanapon. ³⁰ Am ke fek táman touwe tokwae kwatae kare korop nánko, koupour sumpwi mwarria

am arop fárakapao péri wi tokwaeran sérrá, ‘Yumo yinan oupouroupa yakápenkel’ Tá faonkwe kánanke-tárápan sérrá, ‘Yumo koropea yinan nánánkárenkel’ ✧ ³¹ Oukoumwan yao yiki yak námp niamp yae-párak kare aropan touwe kwatae sánk napanánko te, nánkár wakmwaek am fárakap támao yao yákáre niamp arop kwataerara, touwe kwatae tokwae yármare kar sámp mwanapono.”

³² Táte arop anánkaopwe kwatae ninik nepo, am yaworan kor Jisasént yaopwae porokopramp fek pukupia sumpwi pap mwaria éréképa tukup. ³³ Wae tukupea apár faonkwe ‘Arop Me Kor Yaknámp Apár’rá séri konap fek tukupea, Jisasén yaopwae porokopramp fek paprá nil pukupá pwar. Aeria, tá am kwatae ninikinep arop yaworan kor takia Jisasomp wonae fik ankwapan yae-párak mwaek, ankwapan yae-mánkwan mwaekia pukupá pwar. ³⁴ Tak napo maok, Jisaso náráp naropwarén sérrá, “Ayao! Amo am fárakapamp kwatae ninik tirá épérampo. Mao am taknap kwatae ninik te mér moria naponono.” Táte soldia fákáre Jisaso yirimp konámp waempyam ankank ti mwaria satu pilaiapono. ✧ ³⁵ Aenapo, koumteouráp arop am fek yakápra tokoreyakáp napo, Kaun-sil fákáre Jisasén wouroumprá sérrá, “Mao te arop ankwap fárakapan yaewour i konámpono. Táte kare, Kraiso námp kwamp te, fwap mao námoku támao yaewourano.” ✧

³⁶ Soldia fákáreráo kor man wouroump kar séria top i konámp wain ént táp mek sánk mwaria, wonae fik korop. ³⁷ Tá am fárakapao sérrá, “Táte kare amo Juda fákáreamp Kingao nap kwamp te, fwaponono, amoku waráp pourou yaewourae.” ✧ ³⁸ Táte Jisas me kor páte yaknámp yarápae fek yaopwae kárakére fek kumwiria sérrá, “Mámá te Juda firamp Kingono.”

³⁹ Táte am kwatae ninikinep arop yawor pukup tenap ankwap ankárankao Jisasén wouroumprá sérrá, “Amo te Krai nie? Amo takanáno te, amoku kare yaewourria, yinan mént yaewourae.” ⁴⁰⁻⁴¹ Aeránko maok, táte ankwapao am kar wawia am aropan yoporrá sérrá, “Nomo touwe tokwae mao sámpnámp niamp take pourouráp sámp nempan maok, am te nomo kwatae niniki nemp fek sámp nemponono. Aeno mámá arop te kwatae ninik moi námpan, kwaporok touwe kwatae sánk naponono. Amo te man wouroumpria te, Kwarén apáp mák naponono?” ⁴² Takria maok, mao Jisasén sérrá, “Jisas e, amo nánkár wakmwaek King yakria, waráp firáp arop taokeyaknap ke fek onan kor ninikampo.”

⁴³ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Ono amwan kare kar sénamponono: Amo te waeman oukoumwan táman onont

✧ **23:30:** Hos 10:8; Yé 6:16 ✧ **23:34:** Sng 22:18; Mt 5:44 ✧ **23:35:** Sng 22:7-8

✧ **23:37:** Sng 69:21

kwapwe kare némp yámar mek yak nanapono.”

Jisas wae sumpwimp kar

Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30

⁴⁴ Oukoumwan yámar kuk nánko, yámar néntéképria kirikip tokwaerao apár oupouroupea yakrá akwapea kumur mek yámar yinink ke fek. ✧ ⁴⁵ Aenánko, lotu nap tokwae mek Aokore Yiki Kwapwe Kare ménki fek nánkáráp tenapo yak konámp waempyam tokwae am te kuk paerákarea anánk mwaek peari yak. ✧

⁴⁶ Aenánko, Jisaso tékén Kwarén sérrá, “Ayao, amo onomp waemp taokeyakaeria waráp yaek sánk rae.” Aerá séria maok, mao wae sumpwi. ✧

⁴⁷ Aenánko maok, soldia fákáreramp kepten am táman nkea Kwaromp e narek sampokrá sérrá, “Kare karonó! Mámá arop máte yae-párák kare aropono!”

⁴⁸ Táte kápae kare koumteouráp arop koropea tokoreyakáp napo, am ankank korop nánko nkea, apae mao yae-párák kare arop sumpwi papeanoria námokuráp éntér kor fek yae porokwapea ninik tokwaerá náráp nap mekmwaek turukump.

⁴⁹ Tá Jisasomp nouroup ankwap fárákap ntia koumteou ankwap fárákap apár Galili meknámp fárámpea Jisasomp wakmwaek koropap, mao kor panek tae morok yakáprá, am kápae kare ankank Jisas sumpwi námp fek koropánk námp am nke napono.

Jisasomp yákáre péri kor me mek papap kar

Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Juda apár mekamp taun Arimatea mekamp arop, maomp e te Josep, mao te kwapwe kare yae-párák kare-ria, Kwaro náráp firáp éréképea taokeyak naenámp ke korop naenámpria yépékrá yak konámpon. Mao te Kaunsil fákáre mekamp Kaunsil ankwapao maok, manénkir Jisasén farop mwaria Kaunsil kar sérarap fek te, mao am arop fárákapamp ninik napént takenkrá ninik moimpon. ⁵² Am arop te Pailatonámpok akwapea, man Jisasomp yákáre sámp nae’ ria sénánko Pailato ‘Takae’rá sér. ⁵³ Aenánko maok, mao Jisasomp yákáre yaopwae porokopramp fekamp worokwapá sékia waempyam wupwi fek woukoupea sakwapea arop pap mwanámpria péri kor me wourékam wokwae yoroia pwatariap mek am mek pap. ⁵⁴ Am yae Fraide te Sabat yae fekamp ankank nánap i konap yae nánko, am Sabat ke wae wonae fik korop námpono.

✧ 23:44: Lu 18:31; Amo 8:9 ✧ 23:45: Kis 26:31-33; 36:35; Hi 9:2-3,6-8 ✧ 23:46: Sng 31:5

⁵⁵ Am apár Galili meknámp fárámpea Jisasént koropnap kounteou, mao kor Josepomp wakmwaek tukupea am péri kor me nkeria, mao Jisasomp yákáre mokopia papán nke mwaria tukupapono. ⁵⁶ Nkea pwarará, wae námokuráp nap mek arária tukupea, Jisasomp yákáre forokwap mwanámpria nánákáre kwapwe konámp marasinráp, wel nánapia papá pwarará, loao sénámpnám taknám, Sabat yae fek anepériapono.

24

Jisas péri kor me meknámp warko fárámpámp kar

¹ Sande fek kounteou kar am kounteou nánákáre i konámp wel ankank nánapi pátariap am tia péri kor me mek tukup. ² Tukupea nke napo maok, péri worare tokwae arárákarrá koropea me fek nánkáráp tariap te am fek yak mono. ³ Aenánko, am kounteou te me mek yinkea nke napo maok, Jisas Tokwae Karamp yákáre te am mek tank mo. ⁴ Aenánko, am kounteou, máte mokopia Jisasomp yákáre tank mo námponoria ninik tokwae. Takria nke napo maok, arop anánkaopwe Jisasén papap fek wonae fik fokopeyak nepo, maomp pouroukamp waempyam te wae tákapa wae. ⁵ Aenánko, am kounteou te apáp tirinkia me kor woukourrá apárok tokoreyakáp. Aenapo maok, am ensel yaworao am fárákapan sérrá, “Yumo apaeritea sumpwi pátenap meknámp fárámpea yiki yaknám aropan oupourouk rape? Mao te mamek tank mono. Wae fárámp teane! ⁶ Yumo ankár wokwae Galili mek yakámp fek yumwan sérimp kar táman warko ninik kipo. ⁷ Mao yumwan arakrá sérimpon: ‘Arop fárákapao Aropamp Tárápan kwatae ninikráp aropamp yaek sánkea napo, man yaopwae porokopramp fek pukupia sumpwi pap napo, apár me mek yininki yakeaka, warko fárámp naenámp’rá séri námpono.’” ✧

⁸ Aerá sénepo maok, tá am kounteou fárákap wae Jisaso wokwae sérimp kar am ninikria, ⁹ wae am péri kor me pwarará arári tukupea Jisaso éréképea yarak i konámp mom-sámpramp arop fárákap ntia arop ankwap fárákapan am kápae kare ankank nke napo táman farákáprá sériapono. ¹⁰ Am kounteou fárákap te Makdala mekamp Maria, tá Joana, tá Jemsomp éntupwar Maria mao yakáp napo, tá kounteou ankwap fárákapao kor méntér yakápria aposel fákáreran am kar farákárapono. ✧ ¹¹ Aeapan maok, am aposel fákáreramp ninik te, am kounteou te náráp yi fek nke mono, kwaporok amorikamp karan sénapan mpweria am fárákapamp kar wawia karenoria ninik moiapono. ¹² Aenapo, Pita fárámp

fárapop akwapea péri kor me mek woukoupeyakra nke nánko, Jisasén woukoupá papap waempyam mwar tank nánko nkea pwarará, warko námokuráp nap mek arákarrá akwapria, am te mokopi námponorá ninik tokwaerá akwap.

Arop anánkaopwerao Jisasén Emeus mek akwapnám mwaekamp nkep kar

Mak 16:12-13

¹³ Am makár táman Jisaso éréképá yárap i konám ou mekamp arop anánkaopwe némp kánanke Emeus mek akwap neria akwap. Jerusalem pwarará Emeus mek tukup konap te 11 kilomitanono. ¹⁴ Am arop yawor akwaprá námoku támao am Jerusalem mek koropnám ankank táman sérarrá, ¹⁵ námoku támao turunkrá akwap nepo maok, Jisas námoku kareao am arop yaworan kikipia énéni tapokwapea tukup. ¹⁶ Aenapo maok, am arop yawor te Jisasén te nke nepao maok, man wuri nke mono.

¹⁷ Aenepo maok, Jisaso am arop yaworan turunkrá, “Yumo te apae karan sérarrá akwap repe?” Aerá sénánko, am arop yawor te fokopeyakra yonkwae touweria maok, ¹⁸ Kliopas maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Kápa kare némpouk mwaekamp arop oukoumwan Jerusalem mek yakápria am ankank ponankor mérapono. Ae te amo ankárankampao am ke fek Jerusalem mek koropnám ankank mér mori kwapono?”

¹⁹ Aerá séránko maok, Jisas am arop yaworan turunkrá, “Am te apae ankankono?” Aenánko nopok am arop yawora man sérrá, “Mámá Nasaret mekamp Jisaséninap ankank mátane. Mao te profetao, Kwaro nke nám fek, tá arop fárakapao nke nap fek tére kárakáreria, kar kárakáre farákáp konámpono. ²⁰ Nomp pris tokwae fákáre ntia Juda taokeyakáp konap arop fákáreria Gavmanomp yaek pap napo, Gavmano ‘Man yaopwae porokopramp fek pukupenk’rá sénapo, taki naponno. ✧ ²¹ Aenapan maok, wokwaek te yino arakrá méri námpono: Am arop te Israel firan warko yamokwap naeria námpon. Tá ankwap kar te ará: Am ankank koropnám yae te wae yinink yae akwap tenámpono. ✧ ²² Oukoumwan yinomp ou mekamp koumteou yinan korokopá pap naponno. Am te ará: Mao koumounek kar tukupea péri kor me mek nke napo, ²³ Jisasomp yákáre tank mo nánko, arári koropea sérrá, ‘Yino ensel nke nánko, mao sérrá, “Jisas yiki yak námpono.” ’ ✧

²⁴ Aenapo, arop ankwap fárakap yino ou mekamp tukupea péri kor me mek nke napo, am koumteou séri nap ankár take pourouráp nke naponno. Aenapan maok, mao karean te nke moi naponno.”

²⁵ Táte Jisas am arop yaworan sérrá, “Yiráp ninik te épérépria profet fákáreramp kar koupour kar mér mo nepono. ²⁶ Am te arakrá sériapono: ‘Krais te ankár manénkir touwe sámpea, wakmwaek pokea Kwarént wae tokwae kwapwe fek tank naenámp’ riapon.” ²⁷ Aerá séria maok, Moseso kumwinámp kar feknámpia akwapea, profet fákárerao kumwiap kar am arop yaworao wanep fek farákáприя maok, Kwaromp Buk fek Jisas námoku karean sénámp kar fi am ponankor farákápámpo. ☆

²⁸ Takrá tukupea, am arop yaworao akwap nerianep némp wonae fikria, Jisas te wae némp kámá-pwarará kánámpár akwap naeria námp niamp. ²⁹ Aenámpantá maok, am arop yaworao Jisasén sérrá, “Wae yámar porokor nánko, kirikip naereane! Amo yinont mapek yakae.” Aerepo maok, Jisaso wae am arop yaworént nap mek akwap. ³⁰ Tá wakmwaek tankápra fáneria nepo, Jisas méntér tankria pan sámpea Kwarén ‘Aesio’rá séria pwarará, fékéria arop yaworan nénk. ³¹ Aenángo am arop yawor wae Jisasén wuri nkeria, mér nepo, Jisas kwaporok am fek moyak nánko, am arop yawor te warko man nke mo. ☆ ³² Aeria maok, námoku támao sérrá, “Wi! Nomo mwaeao korop námp fek nomwan kar farákáприя, Kwaromp Buk fek yaknámp ninik fi kor farákápra sénánko, am ke fek táman nomp ninik mek párákap nánko, nomo korokopria nomp ninik érik farákára námpono.”

³³ Am arop yawor takrá séri pwarará, am kumur mek táman fárámpra Jerusalem mek arákarrá akwapea Jisas éréképea yarak i konámp mom-sámpramp arop ntia maomp nouroup ankwap fárákap koupoukour tankáp napo, am mek akwap. ³⁴ Aenepo maok, am fárákapao sérrá, “Wae kare kar Jisas Tokwae Kar te warko fárámpeanánko, Saimono man wae nke námpono!” ³⁵ Aerapo maok, tá am arop yaworao kar mao mwaeao nkenep kar am farákáp. Aeria maok, am arop yaworao sérrá, “Mao te pan fékéria yinan ti-sáp nánko, yino wae wuri nke nempon.”

Jisaso éréképa yarak i konámp arop man nkeap kar

Matyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23; Aposel 1:6-8

³⁶ Oukoumwan táman am kar sérarrá tankáp napo, Jisas námoku kwaporok kuk fokopeyak. ³⁷ Aenángo maok, am arop fárákap nkerá paokoprá, waemp ritea kokorokoria apáp tirínk. ³⁸ Aenapo maok, Jisaso am fárákapan yoporrá, “Yumo apaeritea kokorokoria ninik tokwae rape? ³⁹ Yumo onomp pu yae má nkenke. Ono kare támao nampono. Yumo onomp pourouk sámpá nkenke. Waemp te ononampnámp maknámp

émiráp kour yak mono.”⁴⁰ Aerá séri pwarará, am fárákapan náráp pu kor yae kor yénkánko,⁴¹ am fárákap nkea warákáránk napao maok, oukoumwan fwapia mér moria ninik tokwae. Aenapo, Jisaso am fárákapan sérrá, “Ae te fir tank mákáne?”⁴² Aeránko éntékam tákáre yankapramp sánk napo,⁴³ mao sámpea am fárákapao nke nap fek fár.

⁴⁴ Aeria am fárákapan sérrá, “Ono wokwaek oukoumwan yumont yakamp fek ono yumwan wae sériamp támaono: ‘Kápae kare ankank wokwaek onan korop naenámpan Moseso kumwimp lo, tá profet fákáreráo kumwiap kar, tá Buk Song fek kumwiap kar am te waeman ankár take pourouráp korop naenámp’rá sériampon.”⁴⁵ Aerá sériaka, am fárákapao Kwaromp Buk fek yaknámp kar ninik sámpanáponoria ✧⁴⁶ arakrá sér, “Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon: ‘Krais te ankár touwe sámpea yinink kumur fek warko ankár apár me meknámp fárámp naenámp. ⁴⁷⁻⁴⁸ Aeanánko, maomp e fek arop fárákapao kápae kare arop firan kar farákáp napo, arop fárákap kwatae ninik pwarará, Kwaronámpok korop napo, mao am fárákapamp kwatae ninik tirá épér naenámp. Onomp tére, onomp yárok ponankor yumo yumokuráp yi fek nkea, yumokuráp woupwi fek wawi napara, yumo ankár Jerusalem meknámpia, ankwap némpouk mwaek am kar ponankor farákáprá paokop kipo.⁴⁹ Yumo wawenke: Yumwan onomp Naropwaro ‘Yiki Kor Spirit sámp-kérép nanamp’rá sérimp te, ono wae oukoumwan yumonapok sámp-kérép nanampono. Aeno yumo ankár Jerusalem mek yakáprá yépék napo, am yámar mekamp kárákáre yiráp pourouk ékia woukoup naenámpo.” ✧

*Kwaro Jisasén warko warámpea yámar mek pokámp kar
Mak 16:19-20; Aposel 1:9-11*

⁵⁰ Jisaso am fárákapan takrá séri pwarará, éréképá akwapea, némp kánanke Betani mekria maok, am fárákapao yakápnap mwaek yae nareki fákeyakrá am fárákapan ourour nénk.⁵¹ Am ourour nénkrá yak nánko, Kwaro Jisasén wae warámpea yámar mek pok nánko, Jisaso wae am fárákapan pwar.⁵² Aeanánko, am fárákap kwaráp torokomprá man lotu. Takia pwarará, wae warákáránkia Jerusalem mek arári tukupapono. ✧⁵³ Tá kápae kare por lotu nap tokwae mek yakáprá, Kwaromp e sakapiapono.

Jono Kumwimp Kwapwe Kare Kar Mekia Akwapnámp Kar

Jon te Jisaso éréképá yárákimp éntér-sámpramp arop ou mekamp ankwapono.

Jon námoku kumwinámp buk fek te námokuráp e érik sér mono, 'Arop ankáránkamp Jisaso man warákár karenámp arop'rá sénámpon. Mao kumwimp buk ankwap te, yininkaopwe pas ntia Wakmwaek Korop naenámp Ankank Yénképnámp Kar kumwimpono.

Matyu, Mak, Luk, mámá fákáreeraomékir buk kumwia napo, Jon te wakmwaek kumwimpon. Jisas narek pok tenánko, wakmwaek 60 yopwar niamp arake fek, Jono kumwimp buk te mámá apár mekamp kounteouráp arop mér mwanapria nimpon. Jisaso térenámp ankank ponankor farákáp mono, ankwapmwaek saráp farákáp námpon. Jisas farákápnámp kápae kare karan farákáp námpon.

Kar yiki yak konámpao arop arákáranámp kar

¹ Me koum sik kar, Kwaro ponankor ankank oukoumwan yoro momp fek, Kar yakámpono. Karao Kwarént yak, tá Kar námoku kare támao Kwarono. ✧ ² Me koum sik Kar te Kwarént yakámpono. ³ Am Kar fek táman ankank ponankor forokorimpon. Ankank ankwap ankwap mwae kup fek forokor mono. Ponankor ankank te am Kar támao nánko forokorimpon. ✧ ⁴ Yiki yak am Kar mek yak námpon. Am yiki yak te kounteouráp aropamp ninik mek wae sankoropnámp yiki yakono. ✧ ⁵ Am wae te kirikip mek wae puri akwap konámpara, kirikip te am waeran oupouroupea torokwari pap mono.

⁶ Kwaro arop ankáránk sámp-kérépámp, am aropamp e te Jon. Mao te karan farákáprá koropámpon. ⁷ Mao te am waeramp kar táman farákáp nánko, kounteouráp arop ponankor maomp kar wawia méranáponoria farákápámpon. ⁸ Jon námoku te am wae támao mono. Mao te párák am waeramp karan farákáprá koropámpon. ⁹ Am wae te wae karerao maok, arop ponankoran wae sánk naeria oukoumwan te apárok ék námpon. ✧

¹⁰ Oukoumwan te am Kar apárok yak námpon. Kwaro am fek apár yoroimpan maok, apárokamp kounteouráp arop fárákap te man mér mo napon. ✧ ¹¹ Námokuráp apár fi mek ék námpan maok, mao námokuráp arop fi te man wuri nke

✧ **1:1:** 1 Jo 1:1-2; Yé 19:13

✧ **1:3:** Kl 1:16-17; Hi 1:2

✧ **1:4:** Jo 5:26

✧ **1:9:**

Jo 8:12 ✧ **1:10:** Jo 17:25

mo napon. ¹² Aeno ankwap kouwteouráp arop fárákap man warámp nap te, am fárákap man wae méria napon. Am taknap fákáreran te Kwaro kárákáre nénk nánko, am fárákap te fwap Kwaromp tárápu yakáp mwanapon. ✧ ¹³ Am arop Kwaromp tárápu yakáp nap te, naropwar ntia éntupwaromp yiri fekamp mo, tá aropamp pourou fek mwaekamp mo, tá aropamp ninik fekamp mono. Kwaro námoku yoroianánko, maomp tárápu yakáp napon. ✧

¹⁴ Aeria maok, Karao arop arákarea maok, yino ou mek yak námpon. Aenánko, yino maomp wae ntia kárákáre tokwae te wae nke námpon. Am wae tokwae am Táráp ankárankampamp Kwaro sámp-kérép nánko ék námp, maompono. Aeria maok, aropomp ntia kare kar ninik te maomp ninik mek saráp top-pwarámpeyak námpon. ✧ ¹⁵ Jono kouwteouráp aropan wumwiria arakrá sér, “Mámá arop te ono yumwan wokwae sériamp arop támaono. Ono yumwan sérrá: Arop onomp wakmwaek korop námp te, onomp Tokwae Karono. Am te apae riteanápe, ono oukoumwan korop mo nanko, mao te wokwae kar yakámpon.”

¹⁶ Aropomp te am aropan top-pwarámpeyak nánko, am aropomp fek tapek nomwan ponankor kwapwe karerá kák konámpono. ✧ ¹⁷ Tá kare, Kwaro nompor lo Mosesomp yaek sánkámpon. Aeno Jisas Kraisomp yaekamp te nomo aropomp ntia kare kar ninikan sámp námpon. ¹⁸ Arop ankwap Kwarén te nke mo kareno. Am Kwaromp Táráp ankárank mao námoku saráp Naropwaromp wonae fik kar yakeakámpao am ankárank támao nomwan Kwar yénkép námpon. ✧

*Ént mek nér i konámp Jono farákápámp kar
Matyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18*

¹⁹ Juda poukeyak konap fákárerao pris fákáre ntiaka Livai fákáre Jerusalem meknámp tirá kérép napo, koropea Jonén turunk, “Amo kare te wa nape?” ²⁰ Aerapo maok, Jon te mek wouroump mono, érik arakrá sér, “Ono te Krais támao mono.” ²¹ Aeránko maok man turunkrá, “Ae te amo Elaija nie?” Tá mao sérrá, “Mono.” “Ae te amo yino yépékrá yakápnámp profet nie?” Tá nopok mao sérrá, “Mono.” ✧ ²² Aeránko maok, am fárákapao man warko turunkrá, “Amo te wa kareao nape? Yino te yinan sámp-kérépnámp arop fárákapan amo nopok sénámp kar tukupea sér mwanámpono. Amoku kare te apaerá sér rape?” ²³ Aerapo maok, Jono sérrá, “Ono te am arop profet Aisaia sérrá, ‘Arop kar ankárankamp arop yak mo apár meknámp

✧ **1:12:** Ga 3:26; Kl 2:6 ✧ **1:13:** Jo 3:3-6; 1 Pi 1:23 ✧ **1:14:** Lu 9:32,35; Fl 2:7; Hi 2:14 ✧ **1:16:** Ef 3:19 ✧ **1:18:** Mt 11:27; Jo 6:46 ✧ **1:21:** Lo 18:15-18; Ap 3:22

wumwiria sérrá, “Tokwae Karao korop naenámp mwae kup fwapokwapenk”rá sénaenámp’ rimp arop támaono.” ☆

²⁴ Am arop fárákap Farisi fákáreao tirá kérépapo koropap támao Jonén warko turunkrá, ²⁵ “Amo te Kraiss mo, amo te Ilaija mo, amo te am profet mo nap kwamp te, apaerá mámá kourteouráp aropan ént mek nérrá kák napon?” ²⁶⁻²⁷ Jono nopok am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Ono te arop fárákapan ént fek nérrá kák konampon. Aeno yumo ou mek yaknámp arop ankwap ankárak yumo te man mér mo napon. Am arop te onomp wakmwae korop námpon. Ono te apárok kánanke kare nampara, maomp pukamp su fekamp paok aokorop * nanamp pwi mo nampono.” ☆ ²⁸ Jono am kar sérimp te, ént Jordan mek nkwamwae fimwae kamp némp Betani mek yakrá am kar séria kourteouráp aropan ént mek nérrá kákámpono.

Jisas te Kwaromp Sipsip Morok’rá sénámp kar

²⁹ Ankwap kumuruk, Jono nke nángo, Jisas maonámpok koropánko maok, “Nkenke! Nkote Kwaromp Sipsip Morokono. Mao te apárokamp kourteouráp arop ponankoramp kwatae ninik tirá épér naenámp. ☆ ³⁰ Am arop te ono wokwae sérrá, ‘Arop onomp wakmwae korop námp te, onomp Tokwae Karono’rá sériamp támaono. Am te apae riteanápe, mao te ono oukoumwan korop mo nanko, mao te manénkir me koum sik yakámpon. ³¹ Onoku karerao kor, mao te wanonorá mér moiampan maok, párák koropea Israel fi mekamp kourteouráp aropan am arop mér mwanapria ént mek nérrá kákámpon.”

³² Aeritea maok, Jon Jisasén nke námpan sérrá, “Ono wae Yiki Kor Spiritao yámar meknámp ant yuri niampao ékiaka maomp pourouk narek tank nángo nke nampon. ³³ Ono kareao kor manénkir te man mér moi nampan maok, Kwaro onan manénkir sámp-kérép nángo, koropea am kourteouráp aropan ént mek nérrá kákámpono. Wokwae mao onan arakrá sér, ‘Amo nke napo, Yiki Kor Spirit ékiaka arop ankárakampamp pourouk tank námp te, am arop támao kourteouráp arop fákáreran Yiki Kor Spirit fek nérrá kák naenámp.’ ☆ ³⁴ Aenángo onoku wae nke nampan arakrá farákáp nampon: Mao te Kwaromp Tárapono.”

Jisaso mént paokop mwanap arop yiawor éréképámp kar

³⁵ Jono wakmwae ankwap yae fek am ént mek nér i konap fek mao éréképá yarak i konámp arop anánkaopwerént yak. ³⁶ Aeria mao nke nángo maok, Jisaso am fek koropá párákaprá

☆ **1:23:** Ais 40:3   * **1:26-27:** Matyu 3:11 fekamp kar fi fek nkeae.   ☆ **1:26-27:** Jo 1:33   ☆ **1:29:** Ais 53:6-7; 1 Pi 1:18-19   ☆ **1:33:** Mt 3:16

akwap. Aenánko maok, Jono sérrá, “Nkenke! Nkote Kwaromp Sipsip Morokono!” ✧ ³⁷ Aeránko maok, am anánkaopwerao am kar wawia maok, Jisasomp wakmwaek akwapepon. ³⁸ Jisas arákarrá nke nánko maok, am arop yawor maomp wakmwaek akwapepo maok, Jiaso am arop yaworan arakrá turunk, “Yumo te apae ankankan oupourouk repe?” Tá am arop yaworao man sérrá, “Rabai, amo mae nap mek yak napon?” (Am ‘Rabai’ e fi te ‘Tis’ nono.) ³⁹ Jiaso am arop yaworan sérrá, “Yumo koropá nkenke.” Am ke te oukoumwan yia wor ke námpantá nimpon. Aeránko maok, am arop yawor akwapea mao yaknám nap nkeaka maok, mént yakrá akwapea kumuran.

⁴⁰ Am arop yawor Jonomp kar wawia, Jisasomp wakmwaek akwapep ankwap te Saimon Pitamp nánae Andru. ⁴¹ Mao akwapea náráp naenáp Saimonén oupouroukia sérrá, “Yino te wae Mesaian nke námpono.” (Am ‘Mesaia’rá sénap ankwap e te ‘Krais’ ono.) † ⁴² Andru man warámpea akwapea Jisasnámпок nángo maok, Jiaso man nkeaka sérrá, “Amo te Saimon, Jonomp tárápono. Nánkár wakmwaek waráp e te ‘Sifas’ ri pap mwanapono.” (Am takrá sénap te Grik kar fek te ‘Pit’ nono. Am ‘Pita’rá sénap fi te ‘Yumwi’rá sénapon.) ✧

Jiaso Filip ntiaka Natanielén wumwiria éréképámp kar

⁴³ Wakmwaek ankwap kumuruk Jisas Galili mek akwap naeriaka Filiponámпок akwapea nkeaka sérrá maok, “Amo onomp wakmwaek koropae!” ⁴⁴ Filip te Betsaida mekampono. Am taun te Andru ntiá Pitamp taun nono. ⁴⁵ Filipino akwapea Natanielén oupouroukia maok, man sérrá, “Am arop te wokwaek kar Moseso kumwimp lo, tá profetao kor am kar man kumwimp te, am arop te yino wae nke námpono. Mao te Josepomp táráp, Nasaret mekamp Jiasono.” Aeránko maok, Natanielo man sérrá, “Ae te kwapwe kare ankank fwap Nasaret meknámпок korop nám nie?” ✧ ⁴⁶ Aeránko maok, Filipino man sérrá, “Amo koropea nkeae.” ✧

⁴⁷ Natanielo Jisasnámпок korop nángo maok, Jisas man nkeaka arakrá sér, “Yumo nkenke! Mámá arop mámáte Israel mekamp arop karenono. Mao te kwekár kar, tá kwekár ninik kánanke yak mo karenono.” ⁴⁸ Tá Natanielo Jiasén arakrá turunk, “Amo mokopiaka onan mér napon?” Makránko Jiaso maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Manénkir Filip amwan oukoumwan wumwi mo nángo, amo yao fik † pékri fek tankapo, ono am ke fek táman amwan nke nampon.”

✧ **1:36:** Jo 1:29 † **1:41:** ‘Mesaia’ te Hibru kar fekamp e, tá ‘Krais’ te Grik kar fekamp enono. “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 68 fek nkeae.

✧ **1:42:** Mt 16:18 ✧ **1:45:** Lo 18:18; Ais 7:14 ✧ **1:46:** Jo 7:41-52 † **1:48:** ‘Yao fik’rá sénámp te, kwantae ki niamp tank konámpon.

⁴⁹ Aeránko maok, Natanielo maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Tisa, amo te Kwaromp Táráp, Israelomp Kingono!” ✧
⁵⁰ Aeránko Jisaso sérrá, “Ono amwan sénamp te amwan ono yao fik pékri fek nke namp fi kor fek táman amo mér napon? Am te kánankenono. Amo nánkár wakmwaek máman kámákár akwapnámp ankank tokwae nke nanapon.” ⁵¹ Mak ritea maok, warko man sérrá, “Ono waeman kare kar yumwan sér rae: Nánkár wakmwaek te yumo nke napo, yámar me kikir akwap nángo maok, Kwaromp ensel fákáreráo Arop Tárápamp pourou mwaek éká poká napo, nke mwarea napon.” ✧

2

Jisaso ént karan wain arákarea papámp kar

¹ Jisaso Filip ntia Natanielén éréképámp yae anánki yak nángo, arop ankáránk distrik Galili mekamp taun Kana mek yupu sámp naerianánko maok, toupour. Tá Jisasomp éntupwar am yupu sámp naerianámp toupour fek am mek yakánko maok, ² am fárákapao Jisasén kor wumwiria maok, mao éréképá yárák i konámp arop fárákapán kor ‘Koropenk’rá sér. ³ Am toupour fek fánap wain ént pwaránko maok, Jisasomp éntupwaro man sérrá, “Mámá arop fárákap te wain ént mo nape.” ⁴ Jisaso man sérrá, “Ayae, amo apaeritea onan turunk rape? Ono nanamp yae te oukoumwan sikono.” ✧ ⁵ Aeránko maok, éntupwaro tére konap aropan sérrá, “Mao yumwan apae kar sénánko te, yumo ankár mao sénámpaok kipo.” ⁶ Am nap mek te Juda firao námoku i konap ninikaok yae yárár i konap éntáp kwar fekamp sospen éri tokwae tokwampok tankáp. Am sospen ankákáránk mek te 100 lita ént fwap tank naenámpón. ⁷ Jisaso am tére konap aropan sérrá, “Sospen mek ént kokorarenke.” Aeránko maok, am fárákapao am mek kokorarea top-pwarámprá kák. ⁸ Tá mao am fárákapán sérrá, ‘Fir poukwapnámp aropaonámpok santukupenk’rángo, santukupap. ⁹ Fir poukwapnámp aropao am ént fári nki nángo maok, wae wain kare nángo maok, mao te am maokamp sámp naprá mér mo. (Aeno am térenap aropao saráp ént yinkip nap te wae mér.) Aeapo maok, táte fir poukwapnámp aropao am yupu sámpámp aropan wumwiria maok, ¹⁰ man arakrá sér, “Arop ponankor wain kwapwe kareanénkir nénk napo, fépéria napo maok, wakmwaek am fárákap kápae kare fépéria pwarnap ke fek maok, táte warko wain kwatae taenámp wakmwaek nénk konapon! Ae konapan maok, amo kwapwe kare wain te pátea oukoumwan táman sankorop napon.”

¹¹ Am kárákáre te Jisaso manénkir arop fárákapao nke nap fek Kwaromp kárákáre te aránorá yénképnámp ankankono.

Am yoroimp te Galili apár mekamp taun Kana mek yoroimpon. Aeria maok, am fek táman mént paokopap arop fákáre man mériapon. ☆

¹² Takia pwarará maok, Jisaso náráp éntupwar warámp, tá náráp nánaeounáp tárápu érékép, tá náráp éréképea yarak i konámp arop fákáre érékép, makia pikia taun Kaperneam mek ankwap yinink yae yakápiap.

Jisaso lotu nap tokwae mek bisnis térenap aropan yéréperá kérépámp kar

Matyu 21:12-17; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46

¹³ Juda firamp Pasova yae wae fae nánko maok, Jisaso Jerusalem mek pokea maok, ☆ ¹⁴ Lotu nap tokwae yár mek nke nánko maok, arop bulmakau, sipsip, ant, arapek bisnis térerá yakáp. Tá mao nke nánko, arop ankwap fárákap ankwap firamp mani tia lotu nap tokwaeramp mani nonopokrá yakáp. ¹⁵ Jisaso paok sámpea mwepia am fek arop fárákapént maomp sipsip, bulmakau méntér yéréperá kérép nánko, am lotu nap pwarará pirikimprá tukup. Tá arop nonopoknap mani wakárrria kákánar méntér wakár-sir. ¹⁶ Aeria maok, arop ant nénk napan kor sérrá, “Yumo yiráp ant tia tukupenke! Yumo te onomp naropwaromp nap te mákiaka stua niamp arákarrá pap nape!” ¹⁷ Mao éréképá yarak i konámp arop fákáreao Jisaso taknámp nkea kar ankwap Buk fek yaknámp am ninik. Am kar te arakrá sénámp: “Ono waráp napan warákár tokwae nampara, am nap fwapi yakanoria tére kárákáre nampon.” ☆

¹⁸ Juda taokeyakáp konap fárákap am Jisasonámp ninik nkea maok, man arakrá turunk, “Ae te amwan takaeria sánknámp kárákáre yinan yéknép naeria te, apae kárákáre yoro nanapon?” ¹⁹ Aerapo maok, Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yumo máma lotu nap tokwae párampea napo, ono warko yinink yae fek saráp ti nanampono.” ☆ ²⁰ Aeránko maok, am fárákapao sérrá, “Apae! Am lotu nap tokwae te 46 yopwar fek ti nap te, amo fwap yinink yae fek saráp ti nanap nie?”

²¹ Aeno am lotu nap tokwae Jisaso sénámp te námokuráp pourouan sérimpon. ²² Am tak rimp te nánkár wakmwae Kwaro man apár me mekamp yinink yakeanánko, fárámpá papámp fek maok, mao éréképá yarak i konámp arop fárákapao am sérimp kar ninikiapon. Tá Kwaromp Buk fek yaknámp kar ntia Jisaso sérimp karan kor mér napon. Aea maok, Jisas sérimp kar, tá Kwaro sérimp kumwian kor mériapon. ☆

☆ **2:11:** Jo 1:14; 4:54; 11:4 ☆ **2:13:** Kis 12:1-27 ☆ **2:17:** Sng 69:9 ☆ **2:19:** Mt 26:61 ☆ **2:22:** Lu 24:6-8; Jo 12:16

Jisas arop ponankoramp ninik méri yaknámp kar

²³ Jisaso Jerusalem mek Pasova yae fek yakánko maok, kápae kare koumteouráp arop koropea mao nkwakwe make kárakáre yoro nánko nke. Aeria maok, am fárákap wae mao te Kraisonorá mér. ²⁴ Aeapao maok, Jisas te am fárákan, wae kare naponorá ninik mono. ²⁵ Am te apae riteanápe, mao te ponankor aropamp ninik mek te wae méri yak námpon. Mao te apae ninik fae tákáre nánko, arop ankwapao man ninik sánk mwanapanápe, mono. Mao námoku waeman aropamp ninik mér kare yak námpon.

3

Jisas ntia Nikodemus kar sérep kar

¹ Arop ankárank maomp e te Nikodemus mao te Farisi fákáre mekampao, Juda fi taokeyak konámp arop. ✧ ² Am aropao Jisasnámpok kumuruk koropea maok, man sérrá, “Rabai, yino te wae mérono: Kwaro amwan te tisa niamp sámp-kérép námpono. Táte Kwaro arop ankwap méntér yak mo nánko te, am arop mokopia mámá amo yoro i konap kárakáre má yoro naenámpanáp mono.”

³ Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono amwan kare kar sénampon: Arop warko wourékam yoro mo námp te, Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek te nke naenámp pourou mono.” ✧

⁴ Aeránko maok, Nikodemuso man sérrá, “Ae te arop wae méri yak námp te mokopiaka warko wourékam yoro naenámpon? Ae te fwap warko éntupwaromp yare mek youmpeanáko, éntupwarko warko fárákap naenámp nie? Tak naenámp pourou mono.”

⁵ Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono wae amwan kare kar sér rae: Arop ént fek, tá Yiki Kor Spirit fek wourékam yoro mo námp te, Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek te yoump naenámp pourou mono. ✧

⁶ Ankank pourourao sámp námp oupourounki pap námp te pourouampono. Táte ankank Yiki Kor Spiritao yoroi námp te, am te Spiritampono. ✧ ⁷ Ono amwan sénamp kar táman korokop kwapono. Yumo ankár warko wourékam yoro kipo.

⁸ Ouwi te námoku akwap naerianámpaok akwap konámpon. Amo te párák minkan wa napan maok, am te maoknámp koropea, maok akwaprianrá mér mono. Tá Yiki Kor Spiritao arop wourékam yoro i konámp te takeno.”

⁹ Aeránko maok, Nikodemuso maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Am ankank amo sénap te mokopia korop naenámpon?”

¹⁰ Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo Israel firamp tisa te, mokopia am ankank épérép rape? ¹¹ Ono waeman anwan kare kar sér rae: Yino sénámp te yino wae mérnámp ankankan sénámpon. Tá yino nkenámp ankank te yino wae farákáp námpon. Aeno yumo yino farákápnámp kar te younkwek sir konapon. ¹² Ono manénkir yumwan apárokamp ankank sénanko, yumo mér mo napon. Táte taknámp ono yumwan yámar mekamp ankankan sénanko te, yumo mokopia mér mwanapon? ¹³ Arop ankwap yámar mek pok moi námpon. Aropamp Táráp yámar me pwararea apárok ékámp te, mao ankárankampao mwar pok naenámpon. ¹⁴ Wokwaek kar Moseso apár mwar mek bras fek tákam wunéri yoroia narek yaopwae fek arápámp niamp, Aropamp Tárápan kor arop fárákapao narek aráp mwanapon. ☆ ¹⁵ Aenapo maok, arop ponankor man nkea mér nap te, yae-párak kare yakápria, yiki yak kwapwe sámpea yaká yakáp mwanapon.

¹⁶ Kwar te Táráp ankárankamp kare mwar yak námpon. Aenámpan maok, Kwaro ponankor kourteouráp aropan yonkwae touwe tokwae námp kwamp maok, am Táráp ankárankamp am arop fákáreran sánk námpon. Mao taki námp te, ponankor kourteouráp arop man méria, am fárákap yaomwi mek pik mono, ankár yiki yak kwapwe sámpea yakápi yakáp mwanapria ninámpon. ☆ ¹⁷ Kwaro Táráp mámá apár mek sámp-kérép námp te, mámá apár mekamp aropao i konap apárokamp kourteouráp aropamp ninik yurukup naenámpria te mono. Mao sámp-kérép nánko ék námp te, am fárákan warko érékép naenámpria ninámpon. ☆

¹⁸ Arop am Kwaromp Tárápan mér námp te, mao kot mo, fwapon. Aeno arop man mér moianámp te, waeman kot naenámp arop yak námpon. Am te apae riteanápe, mao am Kwaromp Táráp ankárankamp táman mér moianámpara námpon. ☆ ¹⁹ Am kot mwanap fi te aránono: Wae kwapwe te waeman apárok ék námpan maok, arop fárákap te kirikipan warákárria am waeran warákár mo i konapon. Am te apae riteanápe, am fárákap te kwatae ninik i konap aropara napon. ☆ ²⁰ Arop ponankor kwatae ninik i konap te, am fárákap te waeran yopor napon. Maomp ninik érik farákár te monoria napara, wae fek korop mo i konapon. ²¹ Aeno arop kare kar ninik fek tére konámp arop te, mao fwap wae fek korop nánko,

☆ **3:14:** Nam 21:9; Jo 12:32   ☆ **3:16:** Ro 5:8; 1 Jo 4:9-10   ☆ **3:17:** Lu 19:10; Jo 12:47   ☆ **3:18:** Jo 3:36   ☆ **3:19:** Jo 1:5

arop fárákap maomp tére nkea mériaka sérrá, ‘Maomp tére te Kwaromp kárákáre fek tére námpono’rá sér i konapon.’”

Jono ‘Jisas te wanono’rá érik sérimp kar

²² Takia pwarará wakmwaek Jisas ntia mao éréképá yárák i konámp arop fárákap Jerusalem pwarará, apár Judia mekmwaek tukup. Tukupea maok, am mek am fákárerént yakria maok, am mek amp kouramp aropan ént mek énérrá kákámp. ²³ Jono kor kouramp aropan ént Ainon mek Salem wonae fik yak nángo maok, am fek te kápae kare ént yak nángo maok, kouramp arop koropapo, am fákáreran ént mek nérrá kákámp. ²⁴ Heroto Jonén oukoumwan kalabusia pap mo námp fekimpon. ✧

²⁵ Aenko maok, Jono éréképá yárák i konámp arop fárákap, tá Juda mek amp arop ankárank makia Juda firao Kwaro nke námp fek yiki kukur mwaria yaeráp ankank yárák i konap ninikan nonopok kar yorowar. ²⁶ Aeria maok, Jonént paokop i konap arop Jononámpok tukupea man sérrá, “Tisa, wokwaek kar arop amont Jordan mek nkamwaek fimwaek fokopeyákángo, amo maomp kar kwapwe farákápap, am arop te oukoumwan kouramp arop fárákap ént mek nérrá kák nángo, ponankor maonámpok tukup nape.” ✧ ²⁷ Aerapo maok, Jono am fákáreran kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yámar mek amp Kwaro arop ankwapan tére sánk mo nángo te, am arop te sámp mono. ✧ ²⁸ Yumwan te wae ono wokwaek am kar séranko, wawiaapon. Ono te Kraiso mono. Ono te am aropao akwap naenámp fek, mao onan, mekia akwapaeria sámp-kérépnámp aropono. ²⁹ Ono te am aropao yupu sámpanoria yaewour i konámp arop niamp takeno. Táte arop ankwapao yupu sámp námp te, am yupu te ankár mao sámp námpon. Tá maomp nourop te párák fokopeyákrá maomp karan wonae fik woupwi pátea wawia warákár konámp. Táte taknámp onomp ninik mek te warákár tokwae nampon. ³⁰ Maomp e te ankár tokwae kari akwap nángo, onomp e te ankár kánanke kwaroki akwap naenámp.”

³¹ Arop nareknámp ék námp te ponankor ankankan nareki yak námpon. Aeno arop māmá apár meknámp korop námp te, am arop te apárokampon. Aenámpara, mao te apárokamp ninikan téreria, māmá apár mek amp ankankan saráp sérar i konámp. Aeno arop yámar meknámp ék námp te, ponankor ankankan poukwapea nareki yak námpon. ✧ ³² Mao te ankank wae nke, tá wawianámp farákápap konámp. Ae konámp maok, arop ankwapan ankáramp am kar farákápnámp sámpea, am kar niki-sámp yárák mo námpon.

³³ Arop am kar wawia niki-samp yarak nám̄p te, am támao yénképrá: Kwar te kare kar sér i konám̄pria am karan mér kare nám̄pon. ³⁴ Am te apae riteanápe, am arop Kwaro sám̄p-kérép nánko koropeanámp, mao Kwaromp karan farákáp nám̄pon. Kwar te man Yiki Kor Spirit aop-aopwekrá nénk mo i konám̄pono. ✧ ³⁵ Naropwaro náráp Tárápan warákár nám̄p te ankank ponankor náráp Tárápamp yaek sánk nánko, taokeyak naenámp̄on. ✧ ³⁶ Arop Kwaromp Tárápan mériaka 'Karenó'rá sénámp te, mao te yae-párak yiki yaká yak naenámp̄on. Aeno arop Kwaromp Tárápamp kar wawia mántwaok yarak moi nám̄p te, mao te yiki yak naenámp sám̄p mono, Kwaromp yonkwae pwarámp te maomp pourouk yak nám̄pon. ✧

4

Jisaso Samaria mekamp yupurént kar sérimp kar

¹ Am ke fek maok, Farisi fákáreráo wa napo, Jisaso kápae kare arop éréképea ént mek nérrá kák nánko, am arop fárákáp Jisaso éréképá yarak naenámp̄ arop yakáp napo, am fárákáp te Jono éréképá yaraknám̄p arop fárákapan kámákár akwap nám̄pon. ² Aerá sénapan maok, Jisas námoku te ént mek nérrá kák mo i konám̄pono. Námoku éréképá yarak i konám̄p arop fákáreráo arop ént mek nérrá kák napon. ³ Am Farisi fákáre támao am kar wae méria maok, Jisas am kar wawia méria maok, Judia apárok pwarará námoku éréképá yarak i konám̄p aropan éréképea Galili apár mek akwap. ⁴ Tá am mwae kup mao akwap naerianám̄p te Samaria mekmwaek akwapeyak nám̄pon.

⁵ Aea maok, mao wae akwapeaka apár Samaria mek taun Sikar mek am apár te wokwaek kar Jekopo náráp táráp Josepén sánkám̄p fek wonae fik am fek. ✧ ⁶ Jisas koropea Jekopo wokwaek éntampor ént me tokwaeri yokorópám̄p fek, am fek nánko maok, yámar kuk nánko kokwae nánko, am ént me-tápok am fek tank.

⁷ Aenánko maok, Samaria mekamp yupu ankáránk ént yínkip naeria koropánko maok, Jisaso man sérrá, "Onan ént yínk-sáp napo, fánae." ⁸ (Mént paokop i konap arop fákáre te fir ti mwaria taun mek tukup tenapon.) ⁹ Am Samaria mekamp yupu támao Jisasén sérrá, "Amo mwar Juda fi, tá ono mwar Samaria mekamp yupu te, amo mokopia onan 'Ént sáp napo fánae'rá sénapon?" (Am yupu takrá sénámp te Samaria fi te ankwap fi ara, Juda fi mént tárápar mo i konapan sénám̄pon.) ✧ ¹⁰ Aeránko maok, Jisaso nopok am yupuan arakrá sér, "Táte amo Kwaro kwaporok nénk konám̄p

✧ 3:34: Jo 1:32-34 ✧ 3:35: Mt 11:27; Jo 5:20 ✧ 3:36: Jo 3:16-18; 1 Jo 5:12

✧ 4:5: Stt 33:19 ✧ 4:9: Lu 10:33

ankank mérria, tá amwan 'Ént sápaé fánae'rá sénámp aropan mérria man sénapo te, mao fwap amwan yiki yak sánk konámp ént sánk naenámpon." ¹¹ Aeránko maok, yupurao man sérrá, "Arop Tokwae, amo te baket mo, tá ént me te tokwaeri. Aenámp te, amo am yiki yak sánk konámp ént te maokamp yinkip nanapon? ☆ ¹² Yinomp appe Jekopo am ént me te yinan sáp námpon. Am ént me te námoku, náráp tárápu, tá bulmakau, sipsip, makia fáriapono. Ae te amo Jekopén kwe-pwar nap nie?" ¹³ Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, "Arop ponankor mámá ént má fánapo te, maomp oumpour kor te warko káke naenámpon. ¹⁴ Aeno arop ankárankao ono sánk nae namp ént fánámp te, ankwap ke fek warko oumpour kor káke mono. Am ént ono sánk nae namp te ankár ént me meknámp oukur námponámp taknámp, ninik mek kor taknámpi yakria maok, yiki yak naenámp sánk nánko, kwapwe kare yaká yak naenámpon." ☆ ¹⁵ Aeránko maok, yupurao sérrá, "Arop Tokwae, amo onan am ént sápaé. Aenapo nánkár wakmwaek te ono ént níkip mo nánko, ono mámá ént yinkip mo, tá ono warko mapek ént yinkiprá korop mo nanampono."

¹⁶ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, "Amo akwapea waráp poumaropan séria maok, warko arákarrá mapek koropae." Aeránko maok, yupurao maomp kar pwarokwaprá sérrá, "Ono te poumarop mono." ¹⁷ Jisaso man sérrá, "Amo 'Ono te poumarop mono'rá sénap te, amo te kare kar sénapon. Wokwaek amo mént yakap poumarop te éntikan maok, ¹⁸ tá oukoumwan amo mént yaknap arop te waráp poumarop mono. Aenámpara, waráp kar am te kare karono." ¹⁹ Aeránko maok, yupurao man sérrá, "Arop Tokwae, oukoumwan ono wae mér nampono, amo te profet ankwapono. ²⁰ Yinomp appeyaenáp mámá faonkwe mapek koupoukarea, lotu i konapan maok, yumo Juda firao Kwarén lotu i konap némp te ankár Jerusalem mek sarápono." ☆

²¹ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, "Yupu, amo te onomp kar man wawia mérae. Nánkár wakmwaek koropnámp ke fek Naropwar Kwarén yumo mámá faonkwek mapek lotu mo, tá Jerusalem mek kuri man lotu mono. ²² Samaria yumo te mér monap ankankan lotu napon. Aeno Juda yino te ankank wae mér námpan lotu i konámpon. Am te apae riteanápe, Kwaro arop fi ponankor warko érékép naenámp tére te Juda fi yinanmékir tére námpono. ²³ Aeno am korop naenámp yae te oukoumwan te wae korop námpon. Tá arop ponankor lotu kare mwaria nap kwamp te, Kwar Naropwarén Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek, tá kare kar ninik fek lotu mwanapon.

Naropwar te take pourouráp lotunap arop fárákapan warákár tokwae námpon. ✧ ²⁴ Kwar te Spiritara, arop man loturia te, ankár Yiki Kor Spiritamp kárákáre fek, tá ankár kare kar ninik fek lotu mwanapon.” ✧ ²⁵ Aeránko maok, yupurao man sérrá, “Ono wae mér nampon, Mesaia ék naenampon. ‘Mao te Kwaro Nánapinámp Arop Kraisono’rá sér i konapon. Nánkár mao ékria te nomwan kápae kare ankank sénaenampon.” ²⁶ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Am te Ono Taki Yak konamp má támao, amont kar sénampono.”

²⁷ Aerá séránko maok, mént paokop i konap arop fákáre warko arári koropea, man nkeapo maok, yupu ankáranként kar sérrá yak. Aenánko maok, am fárákapao nkea pwarápaeria ninik tokwae. Aenapao maok, ankwap ankárankampao Jisasén ‘Amo apae sámp nae rap?’, tá ‘Apaeritea amo am yupurént kar sénap?’rá turunk mono. ²⁸ Tá am yupurao náráp baket am fek pátará maok, warko taun mek arákarrá akwap. Mao akwapea koumteouráp aropan sérrá, ²⁹ “Yumo arop ankárankamp koropá nkenke. Mao te ono wokwaek kar yára kinamp ankank érik farákáp námpon. Am te Kwaro sámp-kérép nanamprinámp Kraís támaoi kane.” ³⁰ Aeránko maok, am fárákapao taun pwarará Jisasnámpok korop.

³¹ Am ke fek táman, mént paokop i konap arop fákárerao Jisasén sérrá, “Tisa, amo wae fárae.” ³² Aerapo maok, mao am fárákapan sérrá, “Ono fir wae tank námpono. Am fir te yumo mér mono.” ³³ Aeránko maok, mént paokop i konap arop fákárerao námoku sérarrá, “Ae te arop ankwapao man fir sankoropá sánk kare nape?”

³⁴ Aerapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Onomp fir te aránono: Ono ankár Kwaromp ninikaok tére nanampon. Mao onan sámp-kérép nánko ék namp te, ono ankár maomp tére ponankor térea pwar nanampon.” ✧

³⁵ Jisaso námoku éréképá yarak i konámp aropan sérrá, “Yumo kor tak tére mwanaponoria arakrá sér, ‘Fir kare naenámp yunk te yia wor yunk fek kare nánko mokwap konámpono.’ Aeno ono yumwan sénamp te: Yopwar mek fwapia énounkoupia fir wae kare námp nke kipo. ✧ ³⁶ Arop yopwar mek amp fir toupour námp te nopok am fek sámpria maok, fir kare námp ti námp niamp koumteouráp arop kápae kare tia yiki yakáp námp mek éréképá koropea pára kop naenampon. Aenánko yoro i konámp arop ntia toupour i konámp arop, am arop yawor te énénkér warákár konepon. ³⁷ Aenepara, māmá kar te kare karon: ‘Arop ankwap ankárankao yopwar yimp tenánko, arop ankwapao am fir ti konámpon.’ ³⁸ Ono te yumo

wokwaek am mek tére moinap yopwar mekamp firan tukupá tienkria tirá kérépampon. Arop ankwap fárakapao am yopwar yoroia napo, yumo maomp tére kárakáre fek yaknámp firan yumo párák tukupá ti napon.”

³⁹ Am taun mekamp Samaria arop kápae kare am yupuramp kar wawia Jisasén mériapon. Am te apae riteanápe am yupurao sérrá, ‘Kápae kare ankank ono wokwaeki namp te, mao érik farákáp námp’rá sénánko napon. ⁴⁰ Tá Samaria fákárerao Jisasnámpok koropea man sérrá, “Amo te yinont mapek yakae.” ⁴¹ Aerá sénapantá maok, am fek anánki yakánko maok, kápae kare arop Jisasomp kar námokuráp woupwi fek wawia maok, mériapon. ⁴² Aeria maok, am fárakapao am yupuran sérrá, “Yino te amo sénap karan saráp wawia am aropan mér mono. Yinoku kareao kor mao námoku sénámp kar wawia, am arop te apárokamp arop ponankor warko érékép naenámp arop támaonorá mér námpon.” ☆

Jisaso Kingomp tére konámp aropamp táráp fwapi papámp kar

⁴³ Am fek anánki yakea maok, Jisas am feknámp distrik Galili mek akwap. ⁴⁴ (Jisas námoku kar farákápria maok, sérrá, “Profet te námokuráp némpouk te e yak mono.”) ⁴⁵ Ae konapan maok, warko Galili mek akwapánko maok, manénkir yae tokwae fek Jerusalem mek nkwakwe make kárakáre yororo nánko nkeap kwamp maok, mao koropánko man nkea warákariapon.

⁴⁶ Jisaso warko akwapea Galili mekamp taun Kana mek. Am taun mek te manénkir éntan wain ént arákarea papámpon. Am ke fek táman Kingomp ofisa am taun mek korop nánko, maomp poumou-táráp Kaperneam mek touwe sámpá yak. ☆ ⁴⁷ Am aropao wa nánko, Jisas Judia meknámp Galili mek koropeanrá sér. Aenapo maok, mao akwapea Jisasén sérrá, “Onomp táráp touwe sámpea sumpwi naeria waeane! Koropea fwapi papae.” ⁴⁸ Tá Jisaso man sérrá, “Ono nkwakwe make kárakáre yoro nanko, nke moria te, yumo onan mér mo mwarea napon.” ☆ ⁴⁹ Aenánko maok, Kingomp ofisa man sérrá, “Arop Tokwae, amo koupour koropae! Takria onomp táráp sumpwiantáno!”

⁵⁰ Tá Jisaso man sérrá, “Amo akwapea. Waráp táráp wae fwap yiki yak námpon.” Aeránko maok, am aropao Jisasomp kar wawia kare námponorá ninikia akwap. ☆ ⁵¹ Mao oukoumwan Kaperneam mek akwap mono, oukoumwan mwaeao nánko maok, maomp tére konap aropao koropea mwaeao kikípia man sérrá, “Waráp táráp te wae fwap tank

☆ 4:42: 1 Jo 4:14 ☆ 4:46: Jo 2:1-11 ☆ 4:48: Jo 2:18 ☆ 4:50: Mt 8:13; Mk 7:29

námpono.” ⁵² Aerapo maok, mao am fárákapan turunkrá, “Mae ke fek fwapi námpon?” Aeránko am fárákapao man sérrá, “Yipirman yámar ankárank ke nánko, pourou touwe fopokor námp te wae worokor pik námpon.” ⁵³ Aerapo maok, naropwaro kor yipirman take ke fek táman Jisaso ‘Waráp táráp yiki yak námpono’rá sérimp ninikia mér. Aenánko maok, maomp firáp aropao kor ponankor mériapon. ✧ ⁵⁴ Jisaso Judia meknámp koropea Galili mekia maok, mámá kárákáre yoro námp te anánkan yoro námpon. ✧

5

Jisaso ént Betesda aokore fek arop ankárank fwapi papámp kar

¹ Taki pwatea maok, Juda lotu i konap Yae Tokwae korop námp fek, Jisaso Jerusalem mek akwap.

² Jerusalem mek sipsip mank konap ménki tokwae yak námp fek ént aokore am fek yak. Am ént aokoreamp e te Hibru kar fek te ‘Betesda’rá sér i konapon. Am ént aokore fik, tankáp mwanap naepik éntik yoroia pwate nap yak námpon.

³ Am kaerik am fek te kápae kare touwenap arop am fek tankáp konap te yi néneráp arop, tá pu kwataenámp arop, tá kour surumpwi yakápnap arop fárákap am fek tankáprá ént meknámp purumpur aokanoria yépékrá tankáp i konapono.

⁴ Ankwap ke fek Tokwae Karamp enselo ént aokore mek am mek pikia anakop nánko, am ént purumpur aokea pwaránko maok, tá arop am mek manénkir mekia pik nánko te maomp touwerao kor warko fwap i konámpon.

⁵ Arop ankárankamp ént aokore fik am fek tank námp te maomp touwe te 38 yopwar yakámp. ⁶ Jisaso am arop ampánko, man nkea maok, maomp touwe te wokwaek karkampao yak námpria wae mérámp kwamp, Jisaso man sérrá, “Ae te amo te waráp pourou te fwapanoria nape?”

⁷ Aeránko maok, am touwenámp arop támao Jisasomp kar pwarokwaprá sérrá maok, “Arop Tokwae, ént purumpurnámp ke fek te, onan sámpeaka ént aokore mek pap naenámp arop te mono. Onoku pik nae nanko maok, arop ankwapao onan kámá-pwarará námomékir mekia pik konámpon.”

⁸ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Amo fárámprá waráp am fek amp i konap ankank sámprá akwapae.” ✧ ⁹ Aeránko maok, am aropamp pourou koupour kar wae kwapwe kare. Aenánko maok, táte am arop náráp am fek amp i konámp ankank sámpea akwapámp. Am yae te Sabat yae fekara, ¹⁰ Juda taokeyakáp konap arop fákáre am fwapinámp arop

táman sérrá, “Oukoumwan te Sabat yae fekara, amo te waráp amp i konap ankank sámpea akwap kwapono. Am te founo.”
 ✧ ¹¹ Aerapo maok, mao am fárákapan sérrá, “Onan fwapi papnám aropao onan, ‘Waráp am fek amp i konap ankank sámpea akwapae’rá séri námpon.” ¹² Am fárákapao man turunkrá, “Amwan te apae aropao sérrá, ‘Waráp am fek amp i konap ankank sámpea akwapae’ ri námpon?” ¹³ Aerapo maok, kápae kare koumteouráp arop am fek néntápapo, Jisas wae akwap tenámpara, am touwe fwapínám aropao kor mao te wanonorá fwapia mér mono.

¹⁴ Wakmwaek Jisaso lotu nap tokwae mek man nkea maok, man sérrá, “Amo wawae! Oukoumwan te amo wae fwap napon. Warko amo kwatae niniki kwapono. Takria waráp pourou warko touwe tokwae kar koropantáno.” ✧ ¹⁵ Aeránko maok, am aropao akwapea Juda taokeyakáp konap arop fákárean sérrá, “Onan touwe fwapi papnám arop te Jisas támaono.”

¹⁶ Aerámpantá maok, am fákárerao am feknámpia Jisasén yoporrá pokopiapon. Am te apae riteanápe, Sabat yae fek takrá tére námpaná niapon. ¹⁷ Aeapo maok, Jisaso nopok am fárákapan sérrá, “Onomp Naropwar te kápae kare por kumur méntép térerá koropea oukoumwan námpon. Tá ono kor tére konampon.” ¹⁸ Aerámpantá maok, am fákárerao wawia yonkwae pwarámpea Jisasén sámp-wouroump mwaria wae. Aeria mao arakrá sér, “Mao te Sabat yae anepér i konap lo mwar oupoukour akwap mono. Mao sérrá, ‘Kwar te náráp Naropwar kare’rá sénámpon. Am kar mao takrá sénám te námoku támao Kwar niamp yak námpon!” ✧

Kwaromp Táráp tére naenám kárákáre yaknám kar

¹⁹ Jisaso am fárákapan nopok sérrá, “Ono waeman yumwan kare kar sénampon: Táráp námoku mwar te námokuráp ninik fek saráp ankwap ankank tére naenám pourou mono. Mao tére námpan ankank te Naropwaro nánko nkea pwatea maok, kápae kare ankank Naropwaro tére námpan te, Tárápao kor mántwaok tére námpon. ✧ ²⁰ Am te apae riteanápe, Naropwaro náráp Tárápan warákárria man ponankor ankank yénkép námpon. Tá yumo korokop tokwae mwanap ankwap tére tokwae kar, mámá oukoumwan tére námpan kámákár akwap námpan yénkép naerámpon. ²¹ Naropwaro sumpwinap arop kéménkia paprá yiki yak nénk konámpono. Tá taknámpan Tárápao kor námoku warákárnámpan ninik fek aropan yiki yak nénk naerámpon. ✧ ²² Naropwar te arop ankwapan yurukuprá kot mo i konámpono. Kot mwanap tére te wae ponankor

✧ 5:10: Jer 17:21; Lu 13:14 ✧ 5:14: Jo 8:11 ✧ 5:18: Jo 10:30-33 ✧ 5:19: Jo 8:29 ✧ 5:21: Jo 5:26

Tárápan sánk tenámpon. ☆ 23 Aenámpara, arop ponankor Naropwaromp eran sakap konapnámp taknámp, Tárápamp eran kor sakap mwanapon. Arop Tárápamp e sakap mo i konámp te, Tárápan sámp-kérép nánko éknámp Naropwaromp eran kor sakap mono. ☆

24 Ono wae yumwan kare kar sér rae: Arop onomp kar wawia onan sámp-kérép nánko éknámp Naropwar man mér námp te, mao te fwap yiki yaká yak naenámp. Am arop man kot mo, tá sumpwi konap pwararea oukoumwan te wae yiki yak námpon. ☆

25 Ono yumwan kare kar sér rae: Am korop naenámp yae te oukoumwan te wae korop námpon. Aenámpara am arop fákáre oukoumwan sumpwi nap niamp yakáp nap, Kwaromp Tárápamp kar wa mwanapon. Tá am wanap arop fárákap te yiki yakáp sámp mwanapon. 26 Naropwar te námoku yiki yak fi korara, Tárápan kárákáre sánk nánko, mao kuri yiki yak fi korrápono. 27 Mao te Aropamp Tárápara, Naropwaro man koumteouráp aropamp ninik yurukuprá kot naenámp kárákáre sánk námpon. 28 Yumo te am ono má sénamp kar táman ninik tokwae kwapono. Am ke korop naerianámp te, apár me mek yakápnap ponankor koumteouráp arop te Tárápamp kar wawia, 29 apár me pwarará érik ouroumpá korop mwarea napon. Takia maok, arop fárákap kwapwe kare niniki nap te warko ferámpea yiki yakáp mwanapon. Aeno kwatae ninikinap arop fárákap te warko ferámpea tukupá kotia napo, kotao sérrá, ‘Ponankor yaomwi mek pikenk’rá sénaenámp.’ ☆

Arop ankwap fárákap ‘Jisas te wano’rá sériap kar

30 Jisaso warko sérrá, “Ono te onokump ninik fek ankwap ankank tére nanamp pourou mono. Ono te Naropwaro sénámp karwaok sarápria koumteouráp aropamp ninik yurukup nampon. Tá ono kot namp yae-párak námp te, apae riteanápe, ono te onokump ninikaok mono. Onan sámp-kérép nánko ék namp Naropwaromp ninikaok saráp nampara námpon. ☆

31 Táte onoku mwar saráp téreria, onokump ninik fek kar farákáp nanko te, onomp kar te arop fárákapao karenoria fwapia mér mono. 32 Aeno arop ankwapao fokopeyakria onomp kar farákáp nánko te, ono wae am onomp kar farákáp námp te karenorá mér nampon. ☆

33 Yumo Jononámpok arop tirá kérép napo, tukupea wa napo, mao onomp ninik ntia tére nanamp ‘Am te kare

☆ 5:22: Ap 10:42 ☆ 5:23: Fl 2:10-11 ☆ 5:24: Jo 3:16 ☆ 5:29: Ap 24:15

☆ 5:30: Jo 6:38 ☆ 5:32: 1 Jo 5:9

karono'rá sérimpon. ✧ ³⁴ Ono te arop ankwapao onomp kar, tá onomp tére 'Karenorá sérenk'rá ninik mono. Aeno onomp ninik te, Kwaro yumwan warko éréképanoria maok, ono má kar farákáp nampon. ³⁵ Jon te lam wae niampi yakria arop yumwan ponankor wae sánkámpon. Tá fae tákáre ke fek yumo am wae táman warákár napao maok, warko pwarari napon.

³⁶ Aeno ankank Jonén kámákár akwap námp te mao oukoumwan ono tére nanamp máman farákáprá sérimpono. Am te am tére ponankor onomp Naropwaro onan, térea pwaraeria sámp námp támaono. Ono am tére nanko, aropan onomp Naropwaro onan sámp-kérép nánko ono ék namp yénkép námpon. ✧ ³⁷ Tá onomp Naropwaro onan sámp-kérép nánko ono ék namp te, mao námoku kor onan yumwan yénkép námpon. Aenámpan maok, yumo te maomp kar te kánanke wa mo kar, tá yumo maomp yimetáp nke mo kare napon. ✧ ³⁸ Yumo te am arop Naropwaro sámp-kérép nánko ék námp maomp kar wawia, mér mo napara, maomp karao kor yiráp ninik mek tank mo námpon. ³⁹ Yiráp ninik te yumo Kwaromp Buk fekamp kar nkerá farákáprá am kar ponankor yurukup napo, am támao yumwan yiki yaká yakáp mwanap sánk naenámprá ninik napao maok, am Kwaromp Buk fek kor onan yénkép konámpan, ✧ ⁴⁰ yumo te ononampok koropea yiki yak sámp te monoria napon.

⁴¹ Ono te aropao onan e tokwae sápanáponoria máná kar sér mono. ⁴² Aeno ono te yumwan wae mér nampon, yumo te Kwarén te ankár warákár mo kare napon. ⁴³ Onomp Naropwaro onan apárok ékaeria sámp-kérép nánko ék nampan maok, yumo onomp kar sámp mo napon. Aeno arop ankárankao námokuráp ninik fek koropea sénámp karan maok, yumo koupour kar maomp kar sámp konapon. ⁴⁴ Yumo te yumokuráp arop firao e tokwae sánk napo, sámp mwar kar i konapono. Ae konapan maok, yumo tére kwapwe napo, Kwaro warákárria e tokwae sánk naenámpan maok, yumo kokwae napon. Yumo tak nap te mokopia onan mér mwanapon? ⁴⁵ Yiráp ninik te ono onomp Naropwaro nke námp fek yumwan kot naenámpan mpwe ninik mwanape. Mono. Yumwan mao kot naenámp arop te Moses támaono. Am arop te yumwan yaewour naenámprá niniknap aropono. ⁴⁶ Táte yumo Mosesomp kar mér nap kwamp te, yumo onomp karan kor wawia mér mwanapon. Am te apae riteanápe, mao kumwinámp kar te yumwan onan érik yénkép námpon. ✧ ⁴⁷ Aeno táte yumo mao kumwinámp kar karenorá mér moia te, mokopia onomp karan kor karenorá mér mwanapon?" ✧

✧ 5:33: Jo 1:19-27 ✧ 5:36: Jo 14:11 ✧ 5:37: Lu 3:22 ✧ 5:39: Lu 24:27

✧ 5:46: Ap 3:22 ✧ 5:47: Lu 16:31

6

Jisaso 5000 aropan fir nénkámp kar

¹ Am kar wae pwaránko maok, Jisaso ént aokore Galili mek nkwanwaek fimwaek yoump. (Am ént aokore ankwap e te Taiberias.) ² Aenánko maok, mao touwenap arop fwapok-waprá kák námpantá maok, kápae kare koumteouráp arop maonámpok tukup. ³ Jisas faonkwek pokea námoku éréképá yáarak i konámp aropént tank. ⁴ Am ke te Juda firamp Pasova fári konap yae tokwae wae fae námpono. ⁵ Jisaso nke nánko maok, kápae kare koumteouráp arop maonámpok koropapo maok, Filipén turunkrá, “Nomo te maokamp pan sámpeanánko am koumteouráp arop fár mwanapon?” ⁶ Mao am takrá sénámp te Filipén mokopon nke nae ritea námpon. Aeno mao námoku te am tére nanamprianámp te wae mér námpon.

⁷ Aenánko maok, Filipino maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Táte nomo 200 mani silva fek pan sámpeanánko te, koumteouráp arop fárákap ponankor kánanke-táráp karrá fár mwanapan kor take pwi mo naeria námpon.” ⁸ Aenánko méntér paokop i konap arop, Saimon Pitamp nánae Andru man sérrá, ⁹ “Máyaknámp táráp ankárankampao mwar bali fekamp pan éntik, tá éntékam anánkaopwe tank námpon. Aenámpan maok, koumteouráp arop te ou tokwae námpara, má pan ntia éntékam te mokopia pwi naenámpanép?” ¹⁰ Aeránko maok, Jisaso sérrá, “Koumteouráp aropan sénapo tankápanápono.” (Kápae kare apwar pwae kwapwe yak námpono.) Tá am arop tankáp napo, kouroump nap te 5000 niamp arake. ¹¹ Am fárákapao tankápapo maok, Jisaso pan sámpea maok, Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, táte am koumteouráp arop fárákapan nénkea maok, tá éntékam anánkaopweran kor tak. Mao am fárákapan nénk nánko maok, am fárákapao fépéria napo pwi. ¹² Fépéria pwi napo maok, Jisaso námoku éréképá yáarak i konámp aropan sérrá, “Yumo fir ankwapmwaek tankápnámp popokenke. Takria fir ankwapmwaek kwaporok pwarantáno.”

¹³ Aeránko maok, arop fépéria pwar napo, am bali fekamp pan éntik fekamp ankwapmwaek oukoumwan tankáp námp koupoukarea éntér-sámpramp basket mek kákapono. ¹⁴ Koumteouráp arop fákáreráo Jisas am ankank yoroimpan nkeaka sérrá, “Kare korono. Máte profet Kwaro ‘Apárok sámperkérép nanamp’rá sérimp támaono!” ✧ ¹⁵ Aerapo maok, Jisaso am kar wawia mér, am fárákap te koropea námwan sérémékéri fákeyakrá ‘Náráp king yakae’rá sér mwaria napon. Aeria

maok, mao am némp pwarará faonkwek arákarrá pokámpon.
☆

*Jisaso ént aokore mek ént yumunturik akwapámp kar
Matyu 14:22-33; Mak 6:45-52*

¹⁶ Kumuran Jisasént paokop i konap arop fákáreráo ént aokore mek tukupea maok, ¹⁷ am fákáreráo bot ankáránk sámpea bot meknámp ént aokore tépériaka Kaperneam mek tukup mwaria mwaeao tukup. Aeapo maok, wae kumuri yak nánko maok, Jisas te am fárákapaonapok oukoumwan akwap mo. ☆

¹⁸ Am fárákapaó bot mek tankápapo maok, kárákáre kor ouwi koropria, am ouwi támao ént panánkarrá sankorop. ¹⁹ Aenánko, am fárákapaó ént arákaprá tukupea, éntik, tá tokwampok kilomita fekria maok, am fárákapaó nke napo, Jisas wae ént yumunturik koropeaka bot yak námp fek wonae fik. Aenánko, am fákáre te apáp tirink napo maok, ²⁰ Jisaso am fárákapan sérrá, “Máte ono korop rae. Yumo te apápi kwapono.” ²¹ Aeránko maok, am fárákapaó warákáránkia, Jisasén bot mek warámp-sinapo maok, koupour kar am bot wae am tukup mwaria nap mek akwapámpon.

Koumteouráp aropao Jisasén oupourounkrá tukupea nkeap kar

²² Wakmwaek ankwap kumuruk maok, am koumteouráp arop ént aokore mek nkamwaek fimwaek yakáp. Am fárákap te wae mér, yipirman te bot ankwap tank moimpon. Ankáránkamp bot mwar tank nánko, Jisas te am mek korokwap mono. Mao éréképá yarak i konámp arop fákáre mwar am mek kounkouria tukupapon. ²³ Aenapo maok, Taiberias mekamp bot ankwap fárákap Tokwae Karaó pan Kwarén ‘Aesio’rá séria nénkánko fáriap némpouk am fek korop. ²⁴ Tá koumteouráp arop fárákapaó kor nkeapo maok, Jisas ntia mao éréképá yarak i konámp arop fárákap yakáp mo. Aenapantá maok, am fárákapaó bot ankwap mek kounkouria tukupea Kaperneam mek Jisasén oupourounkiap.

Jisas te yiki yak sánk konámp pan`rá sénámp kar

²⁵ Am koumteouráp arop fárákap wae tukupea Jisasnámпок ént aokore ankwapmwaek fikria maok, man arakrá turunk, “Tisa, amo mapek te makár korop napon?” ²⁶ Mak rapo maok, Jisaso am fákáreramp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Yumo te ono yumwan yénkép nanko nkenap kárákáreráo yénkép naenámp fi mér mwaria onan oupourounkrá korop mono. Yumo te am pan ono yumwan fékerrá nénk nanko, fépéria yare tokwae nap am fi

fek táman yumo onan oupouroung napon. ²⁷ Yumo te kwatae akwap konámp fir táman sámp mwaria tére kwaponu. Yumo te ankár yaká yak konámp firan sámp mwaria tére kipo. Take pourouráp fir te Aropamp Tárápao yumwan nénk naenámp. Naropwar Kwaro tak naenámpria wae kárakáre man sánk tenámp.” ✱

²⁸ Aeránko maok, am fárakapao man sérrá, “Ae te yino mokopiaka Kwaro warákárnámp tére tére mwanámp?”

²⁹ Aerá sérápo maok, Jisaso am fárakapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo Kwaro warákárnámp tére mwanap te aránono: Yumo ankár am arop Kwaro sámp-kérépánko ék námpan mér kipo.” ✱

³⁰ Aeránko maok, am fárakapao am kar wawia man arakrá turunk, “Ae te amo apae nkwakwe make kárakáre yoro napo, yino táman nkea waráp kar te karenoriaka mér mwanámp? ³¹ Wokwaek kar yinomp ounáp fákáre kwar saráp mek mana fáriapon. Am te Kwaromp Buk fekamp karao sérrá, ‘Am pan te yámar mekampa am fárakapan nénkánko fáriapon’rá sénámp.” ✱ ³² Aerápo maok, Jisaso am fárakapan sérrá, “Ono te waeman yumwan kare kar sér rae: Am pan Moseso yumwan nénkámp te yámar mekamp mono. Onomp Naropwar te yámar mekamp pan kareran yumwan nénk konámp. ³³ Am pan Kwaro nénk námp te, yámar mek pwarará ékia apárokamp kountouráp aropan yiki yak mwanap nénk konámp.” ³⁴ Aeránko maok, am fárakapao man sérrá, “Arop Tokwae, amo te ankár am pan ti-sáp saráp yakampo!” ³⁵ Aerápo maok, Jisaso am fárakapan sérrá, “Onoku karerao yiki yak nénk konámp pan nono. Arop ononampok korop námp te yae-porokwe mono. Tá arop onan mér námp te mao te étantá oumpour kour káke mono.” ✱

³⁶ Ono yumwan wae séri nampono, yumo onan wae nke napao maok, yumo onan mér mo napon. ³⁷ Ponankor kountouráp aropan onomp Naropwaro onomp yaek sáp námp te, am fárakap te ononampok korop mwanapon. Tá arop ononampok korop námp te, ono te man yérepe nanamp pourou mo kareno. Ono yámar me pwarará ék namp te onokump ninikaok yarak naeria mono. ✱ ³⁸ Ono te onan sámp-kérépnámp Naropwaromp ninikaok naeria ék nampon. ³⁹ Mao onan manékir sámp-kérép nánko éknamp ninik te aránono: Mao onan sápnámp kountouráp arop fárakap te ankwap ankárankamp pwar mono, nánkár wakmwaek pwarnámp yae fek te ono ankár ponankor kékéménkrá kák nanampon. ✱ ⁴⁰ Onomp Naropwaromp ninik te aránono: Arop

✱ 6:27: Jo 6:48-51 ✱ 6:29: 1 Jo 3:23 ✱ 6:31: Kis 16:4,14-15 ✱ 6:35: Jo 4:14 ✱ 6:37: Jo 17:6-8 ✱ 6:39: Jo 10:28-29; 17:12

ponankor Tárápan nkea méria maok, yiki yakáp mwanap sámpea yae-párak kare yaká yakáp mwanapon. Tá nánkár pwarnámp yae fek ono am fárákapan kékéménkrá kák nanampon.” ☆

41 Tá Juda fi Jisaso ‘Ono támao am yámar me pwarará éknamp pan nono’rá sénámp kar wawia námoku kok téréménkrá kara wae. 42 Aeria maok, am fárákapao sérrá, “Mámá arop máte Jisas Josepomp tárápono. Nomo maomp éntupwar naropwar te wae mér námpono. Am te mokopia oukounwan mao sérrá, ‘Ono te yámar me pwarará ék namp’rá sénámpon?’”

43 Makrá sénapo maok, Jisaso am fákáreramp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yumo te yumoku ou mek yumoku támao téréménka wae kwapono. 44 Arop ankárankao námokuráp ninik fek te ononampok korop naenámp pourou mo kareno. Onomp Naropwaro onan manénkir sámp-kérépánko ékamp te, támao am aropamp ninik mek farop-sirarea ononampok warámpá korop naenámp. Aenángo maok, ono man am yae pwar námp fek apár me mekamp fárámpá pap nanampon. 45 Profet fákárerao kumwiap kar Kwaromp Buk fek yak námpao sérrá, ‘Kwaro ponankor kourteouráp arop kar yénkrá farákáp naenámp.’ Kwaro am tak nánko, kourteouráp arop ponankor onomp Naropwaromp kar wawia man mér sámpea, ononampok korop konapono. ☆

46 Arop ankwap ankárank te onomp Naropwarén te nke moi námpon. Am arop Kwarént yakea éknámp aropao saráp Naropwarén nke námpon. ☆ 47 Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Arop onan mér námp te yiki yak naenámp kwapwe sámp naenámp. ☆ 48 Onoku támao yiki yak nénk konámp pan nono. ☆ 49 Wokwaek kar kwar saráp mek yiráp wokwaekamp appeyaenápen pourouan yaewourimp pan mana fépériapao maok, am fárákap te wae surump-wiapon. 50 Aeno am pan yámar me pwararea ék námp te, kourteouráp arop fépéria nap te surumpwi mono. 51 Ono te am yiki yak konámp panao yámar me pwararea ék nampon. Táte arop ankárankao am pan fárianámp te, mao te yiki yaká yak naenámp. Am pan ono man sánk nanamp te, am te onokump pourounono. Ono apárokamp kourteouráp aropan nénk nanko te, am fárákap te yiki yakáp mwanapon.”

52 Aeránko maok, Juda fákáre am kar wawia námoku kok kákkarria maok, arakrá sér, “Mámá arop te mokopiaka námokuráp émi nomwan ti-sáp nánko, nomo fár mwanámpon?”

☆ 6:40: Jo 11:25-26 ☆ 6:45: Ais 54:13 ☆ 6:46: Jo 1:18 ☆ 6:47: Jo 3:16

☆ 6:48: Jo 6:58

⁵³ Aerapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Ono te yumwan waeman kare kar sér rae: Yumo Aropamp Tárápamp émi fár mo, tá yumo maomp yiri fár moia te, yumo te yiki yakáp te sámp mono. ⁵⁴ Arop onomp émi fánámp, tá onomp yiri fánámp, mao te yae-párák kare yiki yaká yak nánko, ono man am yae pwar nánko kéménki pap nanampon. ⁵⁵ Am te apae riteanápe, onomp émi, tá onomp yiri te fépér mwanap ankank kare támaono. ⁵⁶ Arop onomp émi fánámp, tá onomp yiri fánámp te, mao onont yak nánko, ono mént yak nanampon. ✧ ⁵⁷ Onomp Naropwaro yiki yak námpao onan sámp-kérépánko, ono ékamp te, ono onomp Naropwaromp kárákáre fek yiki yak nampono. Aenampara, arop onan fánámp te, mao te onomp kárákáre fek yiki yak sámp naenámp. ⁵⁸ Am pan támao yámar me pwararea ékámp. Am pan te yiráp ounápo fária wakmwaek faokariap pan niamp te mono. Arop mámá pan fánámp te ankár yiki yaká yak naenámp.” ⁵⁹ Jisaso Kaperneam mekamp lotu nap mek yakria koumteouráp aropan kar yénkrá farákápria am fárákapan mámá kar sérimpon.

Jisas te yiki yak sampnámp kar

⁶⁰ Námoku éréképá yáarak i konámp arop kápae karerao am kar wawia maok, am ou mekamp kápae kare arop fárákap arakrá sér, “Am kar mér mwanámp pourou mo námp te, wa mokop fwap wa naenámp?” ⁶¹ Am fárákápao man te sér moapo maok, Jisas námoku wae mérámp kwamp maok, námoku éréképá yáarak i konámp aropao námoku kok sérarapo maok, Jisas am fárákapan sérrá, “Má kar te yumo wa napo, yiráp mér kwatae pap námp nie? ⁶² Ae te yumo am kar sámp moiaka nánkár nke napo, Aropamp Táráp wokwaek yakámp némpouk narek pok nánko te, yumo te mokop mwanapon? ⁶³ Yiki Kor Spirit námoku maok aropan yiki yak sánk konámp. Arop námoku arop ankwapan yiki yak sánk naenámp pourou mo kareno. Má kar ono yumwan sánk namp, mao te Kwaromp yiki yak sánk konámp Spiritamp ankankono. ✧ ⁶⁴ Aeno yumo ankwap fákáre te oukoumwan onan mér mo napon.” (Wokwaek kar arop man mér mo mwanap te, Jisas manénkir méri tenámp. Tá am arop námwan yopor aropamp yaek sánk naenámp aropan kor wae méri tenámp.) ⁶⁵ Aeapantá maok, mao sérrá, “Am táman ono manénkir yumwan sériamp te, onomp Naropwaro aropan kárákáre sánk mo nánko te, ononampok korop naenámp pourou mono.” ✧

⁶⁶ Jisaso am kar farákápea pwaránko maok, Jisasént paokop i konap kápae kare arop fárákap méntér paokop mo, Jisasén

pwarará warko arári tukup. ⁶⁷ Aeapo maok, Jisaso námoku éréképea yárák i konámp arop éntér-sámpramp turunkrá, “Ae te yumo kor wae onan pwatea tukup mwaria nape?” ⁶⁸ Aeránko maok, Saimon Pita maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Tokwae Kar e! Yino te wanámpok tukup mwanámpo? Waráp kar te yiki yak kwapwe sánk konámpo. ⁶⁹ Yino wae wawia méria maok, amo te Kwaro námoku nánapia sámp-kérép nánko ék nap yiki kor kare arop támao naprá mér kare námpon.” ✧

⁷⁰ Aerapo maok, Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono wae éntér-sámpramp yumwan onomponoria nánkáráp nampon. Aenampan maok, yumo ou mekamp arop ankárankamp maomp ninik mek te kwatae-aropono.” ⁷¹ (Má sénámp kar máte Saimon Iskariotomp táráp Judas am arop te Jisasént paokop i konap éntér-sámprampao maok, ankwap ankárankao nánkár wakmwaek Jisasén man farop mwanap aropamp yaek sánk naenámpan sénámpo.)

7

Jisasomp nánaeounápo Jisasén mér moiap kar

¹ Am kar pwaránko maok, Jisas Galili mekmwaek akwap. Juda fírao man farop mwariakapantá maok, Judia mekmwaek akwap moimpon. ✧ ² Juda fírao sákae kánanke mek yakápiap ninikrá lotu i konap yae wae fae nánko, ✧ ³ Jisasomp nánaeounápo man sérrá, “Amo te mámá apár pwarará Judia mek akwapea napo maok, amo éréképá yárák i konap arop fárákap waráp mwar pourouráp térenap nke mwanapon. ⁴ Arop ankárank, arop námwan méranoria te kánánkámp tére mo i konámpo. Aeno amo am tére nap kwamp te, ankár kounteouráp aropao nke nap fek érik fokopeyakra téreampo.” ⁵ Maomp nánaeounápo kor man fwapia mér moria man makrá sér. ✧ ⁶ Aerapo maok, Jisaso am fárákapán sérrá, “Ono érik tére nanamp yae te oukoumwan sikono. Mámá ponankor yae te yirápono. ⁷ Kwaromp kar wa monap fákáre te yumwan tirá wour mono. Onan maok am nkwakwe make ninik kwatae ti-yakáp napo, am táman érik sérar nanko, am fek onan yopor napon. ✧ ⁸ Yumoku maok am lotu i konap Yae Tokwae tukupea nkenke! Ono te onomp yae oukoumwan sik námpara, akwap mono.” ⁹ Mao am fárákapán makrá séritea maok, Galili mek yépékrá yak.

Jisaso sákae kánanke mek yakápiap niniknap yaeran nkemp kar

✧ 6:69: Mt 14:33; 16:16 ✧ 7:1: Jo 5:18 ✧ 7:2: Lo 16:13 ✧ 7:5: Ap 1:14

✧ 7:7: Jo 15:18

10 Tá Jisasomp nánaeounáp fákáre am Yae Tokwae nke mwaria tukupapo maok, Jisaso kor wakmwae akwapámpao maok, mao te érik akwap mono, akwapea meaok yárákimp. 11 Aenko Juda firan taokeyakáp konap arop fákáre man am Yae Tokwae fek am fek oupourounkrá paokopria maok, sérrá, “Am arop te maok yakáne?” 12 Aerapo maok, kounteouráp arop fákárerao kánánkámp téréménkrá sérarrá maok, “Am arop te yae-párak kare aropono.” Aerapo ankwap fárakapao sérrá, “Mono. Mao te kápae kare aropan kwekárrá sér i konámpono.” 13 Aeria maok, Juda taokeyakáp konap arop fákáreran apáp napara, arop ankwap ankárank érik sér mono. ☆

14 Am lotu i konap ke fek amore mek Jisas akwapea lotu nap tokwae mek kounteouráp aropan kar yénkrá farákápámp. 15 Aenánko maok, Juda firan taokeyakáp konap arop fákáre am kar wawia ninik tokwaeria maok, arakrá sér, “Mámá arop máte skul moi námp te, maokamp mámá mér sámp námpon?” ☆ 16 Aerapo maok, Jisaso am fárakapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Mámá kar ono yumwan sánk namp te onokump mono, onan sámp-kérép nángo éknamp Kwaromp karono. ☆ 17 Aeno arop ankárankamp Kwaromp karwaok akwap naeria te, mao te ono farákápnamp kar fi máte fwapi méria maok, am kar te Kwaro sénámpaeane, tá ono onokump ninik fek farákápnampaeanierá mér naenámpon. 18 Arop námokuráp ninik fek kar farákápnamp te, ankwapao náráp e narek sampokanoria ni konámpon. Aeno arop mao sámp-kérépnámp aropamp e narek sampok námp te, mao te kwekár mono. Yae-párak kare aropono.

19 Wokwae kar Moseso yumwan lo kar sánkámpan maok, yumo te ankwap ankárank am lo karaok tukup moiapon. Ae nap tane yumo te apaerá onan sámp-wouroump mwaria nape?” 20 Aeránko maok, am fárakapao man kar pwarokwaprá sérrá, “Amwan te kwatae-arop woukoupeyakri kane! Amwan te wa sámp-wouroump naeriane?” ☆ 21 Aerapo maok, Jisaso kar pwarokwaprá sérrá, “Ono manénkir Kwaromp kárakáre yénképnámp tére nanko, yumo ponankor nkea ninik tokwaeapon. 22 Moseso yumwan manénkir ‘Yipi fékérenk’ ria sérimp te (Am ninik te kareran maok, Mosesoimpanápe, yiráp ouyaenápoimpan maok) yumo Sabat fek kor fwap poumou-táráp yipi fárakap konapon. ☆ 23 Yumo te Mosesomp lo táman ninikia mántwaok tukupria maok, tárápamp yipi Sabat yae fek fárakap konapan maok, tá ono Sabat yae fek arop ankwap pourou fwapi pap nanko te, yumo apaerá onan kokwarok napon? ☆ 24 Yumo

☆ 7:13: Jo 12:42; 19:38 ☆ 7:15: Mt 13:54 ☆ 7:16: Jo 12:49; 14:10 ☆ 7:20: Jo 8:48-51 ☆ 7:22: Wkp 12:3 ☆ 7:23: Jo 5:8-10,16

te ankank ponankor yi fek saráp yurukupi kwapon. Ankár yae-párak kare ninik fek yurukupi kip.” ✧

Jisasén Kraís támao nierá niniknap kar

²⁵ Jerusalem mekamp kounteouráp arop ankwap fárakapao sérrá, “Má arop máte Juda taokeyakáp konap arop man sámp-wouroump mwaria nap támao nie? ²⁶ Ae te nkenke! Mao te kar érik farákáp nánko, man te kar sér mo i konapon. Ae te arop fárakapao kor, máte Kraís támaonorá ninik nap nie? ²⁷ Kraís koropeanámp ke fek nomo te mao maoknámp koropeanrá mér mono. Aeno nomo te māmá aropamp némp te wae mér námpon.” ✧

²⁸ Jisaso lotu nap tokwae mek yakria kounteouráp aropan kar yénkrá farákápria maok, tékén arakrá sér, “Yiráp ninik te yumo onan wae méria, tá onomp némp kareran kor, wae mér námpria nape? Aeno ono te onokump ninik fek korop mono. Onomp Naropwaro onan sámp-kérép nánko maok, ono ék namp, maomp ninik te kare karan maok, yumo man te mér mo napon. ²⁹ Ono man te wae mér nampon. Am te apae riteanápe, ono manékir mént yakampan, mao onan sámp-kérép nánko ék nampon.” ✧

³⁰ Aerámpantá maok, arop ankwap fárakap am kar wawia man fákapea pap mwariakapan maok, mao sumpwi naenámp yae te oukounwan sik námpantá maok, man sámp mo, pwarariapon. ✧ ³¹ Aeno kápae kare kounteouráp arop man mér napao am mér monap aropan sérrá, “Ae te Kraiso māmá arop térenámp man kwe-pwar naenámp ninik rapie?” ✧

Jisasén tukupá sámpenkria plisman fákáre tirá kérépap kar

³² Farisi ankwap fárakapao wawapo maok, arop fákáreráo ‘Jisas te nkwak mak námp’rá kar sérarapo maok, táte am fákáre ntia pris tokwae fákáre, Jisasén fákapenkria lotu nap tokwae taokeyakáp konap plisman fákáre tirá kérép. ³³ Aeapo maok, Jisaso sérrá, “Ono te yumont tokwae yak mono. Ono warko arákarrá onan sámp-kérépnámp Naropwaronámpok pok nanampon. ³⁴ Aenanampan maok, ono akwapea yak-namp némp te, yumo am fek tukup mwanap pourou mo napara, yumo onan oupourouk napao maok, nke mono.” ✧

³⁵ Aeránko maok, Juda fi taokeyakáp konap aropao námoku kok sérarrá, “Mao te maok akwap nánko, nomo man nke mo mwanámpon? Ae te nomp ankwap fákáre Grik fi mek yakáp nap fek akwapeaka kar farákáp naeri kan? ³⁶ Mao sérrá, ‘Yumo onan nke mwaria oupourouk napao maok, onan nke

✧ 7:24: Jo 8:15 ✧ 7:27: Jo 7:41-42 ✧ 7:29: Mt 11:27 ✧ 7:30: Jo 8:20; 13:1

✧ 7:31: Jo 2:23; 11:45 ✧ 7:34: Jo 8:21

mono.' Tá ankwap kar sérrá, 'Yumo te ono akwapea yaknamp némpouk te tukup mono.' Makrá séri námp te apae kar fino?"

Yiki yak sánk konámp ént

³⁷ Am sákae kánanke mek yakápiap ninikrá lotunap yae akwapea, ankwap Sarere fek nap te, am yae te tokwae karono. Am yae wae pwar naeria nánko maok, Jisaso fokopeyakra tékén sérrá, "Arop ankáránk éntantá oumpour kor káke námp kwamp te, ononampok koropeaka fánaenampon. ³⁸ Am te Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sénámp, 'Arop onan mér námp te yiki yak naenamamp sánk konámp ént kup tokwae maomp ninik mek pe yakria kwarákarea akwap naenampon.' " ³⁹ Am sénámp te, 'Arop námwan mér napan Yiki Kor Spirit sámp mwanapon'rá sérimp. Am ke fek te Jisas oukoumwan yámar mek pok mo námpara, Yiki Kor Spirit oukoumwan ék moimpon. ✧

Koumteouráp arop anánk mwaek pirikiranap kar

⁴⁰ Arop ankwap fárakapao Jisas sénámp kar wawia sérrá, "Kare karono, am arop am te Kwaro sámp-kérép naenampria yépékrá yakápnámp profet támaono." ✧ ⁴¹ Ankwap fárakapao sérrá, "Mao te Kraís támaono." Aerapo, ankwap fárakapao sérrá, "Mono. Am Kraís te Galili meknámp korop mono. ⁴² Kwaromp Buk fekamp karao sérrá, 'Kraís te Devit yakámp fi meknámp taun Betlehem mek korop naenampon. Am taun te Devit yakámp némpono.' " ✧ ⁴³ Am fákáreao Jisasén ninikria séraria maok, anánk fi pir-pwar. ✧ ⁴⁴ Ankwap fákáreao fákapá pap mwaria napan maok, arop ankwap ankáránkampao man sámp mono.

Juda taokeyakáp konap arop fákáre Jisasén mér moiap kar

⁴⁵ Am lotu nap taokeyakáp konap soldia fákáre warko arári tukupapo, pris tokwae fákáre ntia Farisi fákáreao man turunkrá, "Yumo te apae riteaka man warámpea korop moi napon?" ✧ ⁴⁶ Aerapo maok, lotu nap tokwae taokeyakáp konap soldia fákáreao maomp kar pwarokwaprá sérrá, "Wokwaek kar te arop ankwap te am aropamp kar niamp tak moiapon" ✧ ⁴⁷ Aerapo maok, Farisi fákáreao am fákáreramp kar pwarokwaprá sérrá, "Mao te yumwan kor poupwekáp reanie? ⁴⁸ Ae te yumo nke napo, yino arop taokeyak konámp arop, tá Farisi fákáre, yino te ankwap Jisasén mér námp nie? Mo karono! ✧ ⁴⁹ Aeno arop fákáre man mérap te am koumteouráp arop te lo épérépria napara, Kwaro man 'Faokorenk'rá sénaenampon!"

✧ 7:38: Jo 4:10,14 ✧ 7:39: Jo 15:26; Ap 2:4 ✧ 7:40: Ap 3:22 ✧ 7:42: Mai 5:2; Mt 2:4-6 ✧ 7:43: Jo 9:16 ✧ 7:45: Jo 7:32 ✧ 7:46: Mk 1:22 ✧ 7:48: Jo 12:42

50 Nikodemus te Farisi fákáre mekampao wokwaek Jisasén akwapea nkea mérimp aropao maok, am fárákapan sérrá, 51 “Nomp lo te ‘Arop kwaporok fákapa papenk’rá sénámpanápe, mono. Nomo te nánkár maomp kar fwapia wawiaka mériaka fákeyakrá maok, man fákap konámpon.” ✧

52-53 Aeránko maok, maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Ae te amo kor Galili mekamp aropaoi kwapon? Amo Kwaromp Buk fek yaknámpon kar fwapia nkeaka mérae! ‘Profet ankwap ankárank te Galili meknámpon korop mono’rá sénámpon!”

8

Kokoporinámp yupuamp kar

1 Arop ponankor wae námokuráp nap mekmwaek tukupapo maok, Jisas mwar Oliv faonkwek pok. 2 Tá mao koumounek kar warko ékia lotu nap tokwae mek yakánko maok, koumteouráp arop koropea koupoukourapo, Kwaromp kar yénkrá farákáprá tank. 3 Aenánko poumou nap mekamp yupu ankwap kokoporánko nke nap, lo yénkrá farákáp konap arop ntia Farisi fákáreráo am yupu warámp-sankoropea kuk pátea maok, 4-6 Jisasén mokopon nke mwarria poupwekáprá sérrá, “Tisa, má yupu te poumou nap mekampao kokopor nánko, arop ankwap man nke námpon. Moseso kumwimp lo karao sérrá, “Taknámpon yupuan te yumwi fek arokopá pap kip’rá sénámpon. Aeno amo te mokoprá ninik rap?”

Aerapo maok, Jiaso me woukoupá tankrá kwar mek yae kurépi fek kukumwirá tank. ✧ 7 Aenánko maok, am fárákap foukouri yakáprá turunkupa wae napantá maok, mao warko fárámpea fokopeyakrá am fárákapan sérrá maok, “Ae te yumo ou mekamp kwatae ninik mo i konámpon aropao manénkir am yupuan yumwi ankárank fek yankopano.” 8 Aerá séria maok, mao warko me woukoup-tankrá kwar mek yae kurépi fek kukumwirá tank. 9 Aenánko, am yupuan kot mwarianap arop fárákap te am kar wawia maok, wae pwarará ankákárankrá tukup. Méro fárákapaomékir tukupapo maok, tá ménki tárápu fárákap wakmwaek tukup. Aenapo, am yupu mwar Jisas tank námpon fek fokopeyak.

10 Aeria maok, Jisas fokopeyakrá am yupuan turunkrá, “Má arop fárákap te maok tukup nape? Ae te arop ankwapao amwan kot naenámpon yak mo nie?” 11 Tá am yupurao sérrá, “Arop Tokwae, arop ankwap ankárank yak mono.” Jisas kor man sérrá, “Ono kor amwan kot mono. Akwapae. Wakmwaek te warko kwatae niniki kwapono.” ✧

Jisas apárokamp aropan wae yokornámpon kar

¹² Jisaso lotu nap tokwae mek yakápnap fárákan s'érrá, "Ono te apárokamp arop fákáreramp waenon. Arop onan éntér pap námp te, mao te kirikip mek yarak mono, yiki yak sánk naenámp wae kwapwe fek yarak naenámp." ✧
¹³ Aeránko maok, Farisi fákárerao am kar wawia man s'érrá, "Amo te amokuráp karan farákáp napon. Aenapara, má arop fárákap waráp kar te karenoria mér mono." ¹⁴ Aerapo maok, Jisaso am fákáreramp kar pwarokwaprá s'érrá, "Tá kare, ono onokump karan farákáp naman maok, onomp kar te karenono. Am te apae riteanápe, ono te ono am feknámp fárámpea korop namp némp wae mér, tá ono akwap nanamp némp wae mér nampon. Aeno yumo te onomp némp kare te mér mo nap, tá ono akwap naenamp némp am táman kor yumo te mér mono. ¹⁵ Yumo te apárokamp ninik fek aropan yurukuprá sérar i konapon. Aeno ono te arop ankwapan yurukup mo i konampon. ✧ ¹⁶ Aeno arop ankwapan yurukup naeria te, ono yae-párak kare ninik fek yurukup i konampon. Am tak namp te onoku mwar mono, onomp Naropwaro onan sámp-kérép nánko ék namp, mao onont tére konámpon. ✧ ¹⁷ Aeno yiráp lo te kar araki yak námpon: Arop anánkaopwerao ankár pourouráp kar sénépo maok, am arop yaworamp kar te 'Karenó' ria sér i konapon. ¹⁸ Ono onoku te wanonorá farákáprá s'érrá, tá onomp Naropwaro onan sámp-kérép nánko ék namp, mao kuri onan te wanonorá farákápnámp kar te ankáránkamp pourouráp karonó." ✧

¹⁹ Aeránko maok, Farisi fákárerao man turunkrá, "Waráp naropwar te maok yak námpon?" Jisaso am kar pwarokwaprá s'érrá, "Yumo onan mér moia te, yumo onomp Naropwarén kor mér mono. Yumo onan méria maok, onomp Naropwarén kor mér mwanapon." ✧

²⁰ Lotu nap tokwae mek, m'ama kar te Jisaso Kwarén sánk konap mani kák konap aokore wonae fik tankrá kountouráp aropan kar yénkrá farákápámpon. Aempan maok, arop ankwap man sámp moap te, maomp yae te oukoumwan sik námpantá niapon. ✧

Jisas te yámar mek yaká yak konámp arop'rá s'érrá kar

²¹ Mao warko am fárákan ankwap kar s'érrá, "Ono wae akwap nae rae. Yumo yiráp kwatae ninik te taki yak nánko, yumo sumpwi mwarea napon. Yumo te ono akwap naenamp némpouk te tukup mwanap pourou mono."

²² Aerámpantá maok, Juda taokeyakáp konap arop fákárerao s'érrá, "Apae riteaka mao s'érrá, 'Yumo te ono akwap naenamp némpouk te tukup mo kare nono'rá s'érrá? Ae te námoku

✧ 8:12: Jo 1:4-9; 12:46 ✧ 8:15: Jo 7:24 ✧ 8:16: Jo 5:30 ✧ 8:18: 1 Jo 5:9

✧ 8:19: Jo 14:7 ✧ 8:20: Jo 7:30

támao náráp pourou sámpea sumpwi naeria ni kane?” ✧
 23 Aeapo maok, mao am fárákapan sérrá, “Yumo te apárokamp arop fino. Aeno ono te yámar mekampono. Yumo te má apár mekampono, ono te má apár mekamp mono. 24 Ae namp kwamp, ono yumwan wae sénampon: Yumo sumpwi napo kor, yiráp kwatae ninik taki yak naenámpon. Táte yumo Ono Taki Yak konamp onan mér moia te, yiráp kwatae ninik taki yak nángo yumo sumpwi mwanapon.”

25 Aeránko maok, am fákáreráo man turunkrá, “Ae te amo te wanono?” Aerapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Ono te wanonorá wokwaek kar yumwan sériamp támaono. 26 Ono yumo i konap ninikan kot i konámp aropnámp yurukupia yumwan kot nanamp te, kápae karenono. Aeno mao manénkir onan sámp-kérépánko ékamp te, maomp ninik te ankár kare kar sér i konámpon. Tá ono kor maomp kar ponankor wawi namp, táman saráp apárokamp aropan farákáp konampon.”

27 Am fárákap te, náráp yámar mekamp Naropwarén sénámponrá mér moiapon. 28 Aenapantá maok, Jisaso am fárákapan arakrá sér, “Nánkár wakmwaek Aropamp Tárápan yaopwae porokopramp fek narek sampoká aráp napo maok, Ono Taki Yak konamp mér mwanapon. Tá ono onokump ninik fek ankwap ankárank tére mono, onomp Naropwaro onan yéncéprá sérimp karan saráp farákáp konamp yumo mér mwanapon. ✧ 29 Onomp Naropwaro onan sámp-kérépánko ono ék namp, mao te onont yak námpon. Mao te onan nápar yakaeria pwar mo nám, am te apae riteanápe, ono kápae kar por mao warákárnámp ninikaok tére nanko námpon.” ✧
 30 Kápae kare koumteouráp arop Jisas takrá sénámp kar waria man mériapono.

Arop kare kar karan mér nap te amwar kar yakáp mwanap kar

31 Aeria maok, Jisaso námwan mérap Juda fákáreran sérrá, “Yumo ono sénamp kar má sámpea fákapea paokopria te, yumo te onomp arop fi kare yakáp mwanapono. 32 Tá yumo am kare kar kar mér napo te, am kare kar karao yumwan fwapokwapeanángo, yumo fwap amwar kar yakáp mwanapono.”

33 Tá nopok am fárákapao sérrá, “Yino te Abrahamomp fekamp arop fino. Yino ankwap ankárankamp ke fek arop ankwapamp kwaporok tére konámp arop yakáp moimpon. Aenámp te amo apaeritea yinan ‘Amwar kar yakáp kip’rá sér rape?’”

³⁴ Aerapo maok, Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono yumwan kare kar sér rae: Arop ponankor kwatae ninik fek yakáp nap te, táte am kwatae ninikamp tére konap aropono. ✧ ³⁵ Kwaporok tére konap arop fárákap te nap mek yaká yak mo i konámpon. Am arop námokuráp tárápao maok, mént ankár am nap mek yaká yak konámpono. ³⁶ Ae konámpara, Tárápao yumwan fwapokwapia amwar kar pwa-tenánko te, yumo amwar kar yakáp mwanapon. ✧

³⁷ Yumo Abrahamomp fekamp arop fi yakáp nap te, ono wae mér nampon. Aenampan maok, onomp kar yiráp ninik mek yak mo námpon. Aenámpara, yumo onan sámp-wouroump mwaria napon. ³⁸ Ono farákáp namp ankank te, onomp Naropwaro yénkép námpan farákáp nampon. Aeno yumo te yiráp naropwaro séri námpaok napono.” ✧

‘Yiráp naropwar te Satan’rá sénámp kar

³⁹ Am fárákapao maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Yinomp naropwar te Abrahamono.” Aerapo maok, Jisaso nopok am fárákan sérrá, “Táte kare yumo Abrahamomp toutounápao nap kwamp te, Abrahamo i konámp ninik niamp taknámp mwanapon. ⁴⁰ Kápae kare por ono farákápnamp kare kar kar te, ono manénkir Kwaro námpan sámpea ni konampan, yumo oukoumwan onan sámp-wouroump mwaria napon. Abraham te take pourouráp ninik moimpon. ⁴¹ Yumo te yiráp naropwaromp ninikan saráp sámp napon.”

Am fárákapao man sérrá, “Yinomp éntupwar te mwaeao k yárakia yinan sámp mono. Yinomp naropwar ankárank te Kwarono.” ⁴² Aerapo maok, Jisaso am fárákan sérrá, “Táte kare, Kwaro yiráp naropwaranánko te, yumo onan warákár mwanapon. Am te apae riteanápe, ono te Kwarént yakea nampao ék nampon. Ono te onokump ninik fek ék mono. Kwaro onan sámp-kérép nánko, ono ék nampon. ✧ ⁴³ Ae te apaeriteaka yumo te ono sénamp kar wa mo kare napara napon? Am fi te ará: Yumo onomp karan wa mwanap pourou mono. ⁴⁴ Yiráp naropwar te Satanara, yiráp naropwaromp ninikaok paokop mwaria kárakáre napon. Wokwaek kar te mao arop tirá wour i konámp aropono. Mao te kare kar ninikaok mo i konámpono. Man te kare kar ninik yak mono, yankar sérar i konámp ninikao saráp yak námpon. Am yankar sérar te mao námokurápara, mao támao yankar sérar i konámpono. Am te apae riteanápe, mao te yankar sérar i konámp arop, tá mao támao yankar sérar i konap ninikamp naropwarono. ✧ ⁴⁵ Aenánko yumo te maompara, ono te kare kar karan farákáp konampan maok, yumo onomp kar wawia

✧ **8:34:** Ro 6:16; 2 Pi 2:19 ✧ **8:36:** Ga 5:1 ✧ **8:38:** Jo 8:44 ✧ **8:42:** Jo 16:28

✧ **8:44:** Stt 3:4; 1 Jo 3:8

mér mo napon? ⁴⁶Yumo nke napo, ono kwatae niniki tenanko te, yumo ankár onomp kwatae ninik am érik sérenke. Aeno táte ono kare kar kar farákáp nanko, yumo apaerá karenoria mér mo napon? ✧ ⁴⁷Kwaromp tárápu te ankár Kwaromp karan saráp wawi konapon. Aeno yumo te Kwaromp tárápu mo napara, yumo Kwaromp kar wa te monoria napon.”

‘Námo wokwaek kar yakampono’rá sénámp kar

⁴⁸Aeránko maok, Juda fákáreráo maomp kar pwarokwaprá man arakrá sér, “Yino amwan ‘Samaria mekamp arop ankárank kwatae-arop woukoupeyak námp’rá sérinámp te waeman kare karonó.” ✧ ⁴⁹Aerapo maok, Jisaso nopok kar pwarokwaprá sérrá, “Onomp pourouk te kwatae-arop noumpoukoupeyak mono. Ono te onomp Naropwaromp eran sakap nampan maok, yumo onomp e apárok sámp-anámp napon. ⁵⁰Ono te onokump eran sakap mon, nánkár kot wawi konámp Aropao onan yurukupia onomp e sakap naenámp. ⁵¹Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Arop ankwap onomp karwaok námp te, mao te sumpwi mo kareno!” ✧

⁵²Aeránko maok, Juda fákáreráo man sérrá, “Yino oukoumwan te amwan wae mér námpon, waráp pourouk te kwatae-arop woukoupeyak námpon! Abraham te wae sumpwi, tá profet fákáreao kor wae sumpwi tenapan maok, amo sérrá, ‘Arop ankárankamp onomp karwaok yarak námp te, mao te sumpwi mono’rá sénap te, mokopianono? ⁵³Ae te amo nomp ounáp Abrahamén kwe-pwar namp rape? Mao wae sumpwi, tá profet fákáreao kor wae faokor tenapon. Waráp ninik te amo te wanono?”

⁵⁴Jisaso nopok sérrá, “Ono onokump eran sakap nanko te, onomp e te kánanke kwataeno. Aeno yumo yiráp Kwarrá sér i konap, mao námoku onomp e sakap námpon. ⁵⁵Aenámpan maok, yumo te man mér mo napon. Ono maok man mér nampon. Aeno ono sérrá, ‘Ono man mér mo nampono’rá sénanko te, ono kor yumo napnámp kwekár i konamp aropono. Aeno ono wae man méria nampan, ono maomp karwaok akwap nampon. ✧

⁵⁶Yiráp ounáp Abraham mao te ono ék nanamp ke nke naeria warákár karimpon. Takia wae nkeaka yonkwae kárámpámpon.” ⁵⁷Aeránko maok, Juda fákáreráo man sérrá, “Amo te oukoumwan 50 yopwar yak moi napao, amo yakrá ‘Námo wae Abraham nke namp’rá sér rapie?” ⁵⁸Aerá sénapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Abraham te oukoumwan yak mo fek onomékir Ono Taki Yakampon.” ✧

✧ 8:46: 1 Pi 2:22 ✧ 8:48: Jo 7:20 ✧ 8:51: Jo 5:24 ✧ 8:55: Jo 7:28-29

✧ 8:58: Jo 1:1

⁵⁹ Aeránko maok, am fákárerao yumwi sámprá paokoprá Jisasén yankop mwariakapo maok, Jiaso sánánkar e-poup lotu nap tokwae meknámp akwap. ✧

9

Yi aompi yaknámp aropamp kar

¹ Jisas akwapria nke nángo, arop ankárank éntupwaro sámpámp ke feknámpia yi aompi yak námp yak. ² Aenko maok, Jiaso éréképá yárák i konámp arop fákárerao man turunkrá, “Tisa, wa mokop kwatae ninikianánko, éntupwaro am yi aompi yaknámp táráp sámp námpon? Am arop námoku kwatae niniki námp ni, tá éntupwar naropwaro kwatae ninik nep nie?” ✧

³ Mak rapo maok, Jiaso am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Am aropao námoku kwatae ninik námp fek mo, maomp éntupwar naropwaro kor kwatae niniki nep fekamp mono. Am ankank maomp pourouk koropámp te Kwaro máamá aropamp pourou fwapokwapianánko, maomp kárákáre érik korop nángo, koumteouráp arop fárákap nke mwanapria námpon. ✧ ⁴ Oukoumwan te wakor wae yak námp fek ara, onan sámp-kérépánko ékamp Kwaromp tére mwanámpon. Kumur nángo te, arop tére mo mwarea naponó. ⁵ Ono oukoumwan má apár mek yak namp ke fek te, ono máamá apár mekamp aropamp wae yak nampono.” ✧

⁶ Mao makrá sériaka pwarará maok, táte kwar mek atopia arákaria maok, am kwar yokwapea am aropamp yi mek pap. ⁷ Aeria maok, mao man sérrá, “Amo akwapeaka ént aokore Siloam mek waráp yimetáp yárárae.” (Am ént aokore ‘Siloam’rá sénap te, am te arakono: ‘Sámp-kérépánko akwap’rá sér i konaponó.) Aenánko maok, am yi aompi yaknámp arop akwapea yimetáp yárária, yi wae fwap nkeria arákarrá koropámpon.

⁸ Aenko maomp némpoukamp arop, tá man wokwaek ‘Mani sápenk’ ria sérrá tank nángo nkeap aropao kor, am fárákapao sérrá, “Ae te nko arop te tankrá aropan ‘Mani sápenk’ ri konámp arop támaoi kane.” ⁹ Aerapo maok, ankwap fárákapao sérrá, “Mono. Arop ankwapao mao niamp námpon.” Aerapo maok, am aropao námoku sérrá, “Máte ono támaono.”

¹⁰ Aeránko maok, am fárákapao man sérrá, “Ae te mokopia waráp yi fwap námpon?” ¹¹ Aerapo mao am fárákan sérrá, “‘Jisas’ ri konap aropao kwar ént mek ouroukoupea onomp yi mek forokwapea maok, onan sérrá, ‘Amo akwapea ént Siloam aokore mek yi yárárae.’ Aeránko maok, ono akwapea am mek yi yárária nanko, wae fwap nángo, ono nke nampon.”

✧ 8:59: Wkp 24:16; Jo 10:31-33

✧ 9:2: Kis 20:5

✧ 9:3: Jo 11:4

✧ 9:5: Jo

¹² Aeránko maok, am fárakapao man turunkrá, “Ae te am arop te maok yak námpon?” Aerapo maok, mao sérrá, “Ono mér mono.”

Farisi fákárerao am arop yi fwapinámp fi oupourounknap kar

¹³ Arop fárakapao am yi aompi yakámp arop warámpea Farisi fákáreaonapok tukup. ¹⁴ Am te Sabat yae fek Jisaso am kwar ouroukoupea maomp yi firékarea pap tenánko niapon. ¹⁵ Farisi fákáreaonapok warámpea tukupapo maok, am fárakapao man warko turunkrá, “Waráp yi te warko mokopia fwapi námpon?” Aerapo maok, mao am fárakapan sérrá, “Mao kwar ouroukoupea onomp yi mek forokwapeanánko, ono yi ént mek yáraría maok, fwap nke nampon.”

¹⁶ Aeránko maok, Farisi ankwap fákárerao sérrá, “Yino te wae mér, am arop te Sabat loaok mo námpara, Kwaro man sámp-kérép moimpon.” Aerapo maok, Farisi ankwap fárakapao sérrá, “Ae te kwatae ninikráp arop te mokopiaka nkwaawe make kárákáre takrá yoro naenámpon?” Aerá séria maok, anánk fi pírékarapono. ✧

¹⁷ Aeria maok, Farisi fákárerao warko am yi aompi yakámp aropan turunkrá, “Waráp yi fwapi papnámp arop te amo mokope aroponorá ninik rap?” Aerapo maok, am aropao sérrá, “Mao te profet ankwapono.” ¹⁸ Tá kare, wokwaek am arop te yi aompi yakámpan maok, oukoumwan te wae yi fwap firikir námpon. Aenámpan maok, Juda taokeyakáp konap arop, am kar te karenorá mér te monoria nap kwamp maok, am yi fwap nkenámp aropamp éntupwar naropwarén koropenkria wumwi. ¹⁹ Maomp éntupwar naropwar korop nepo, man arakrá turunk, “Má arop te yiráp táráp nie? Yumo sérrá, ‘Éntupwaro sámpámp fek yi aompi yakámpono’rá sénap nie? Takanánko te mokopiaka warko fwap nke námpon?”

²⁰ Aerapo maok, éntupwar naropwaro sérrá, “Yino te wae mér nempono, am te yinomp tárápono. Wokwaek éntupwaro sámpámp feknámpia yi aompi yaká yak námp te, yino wae mér nempon. ²¹ Aeno oukoumwan te maomp yi mokopia fwapiánrá mér mono. Tá wa maomp yi firékarea pap námp am táman kor yino mér mono. Wae tékép námpara, námoku fwap sénaeria námpono. Man turunkenke.”

²²⁻²³ Am te wokwaek kar, Juda taokeyakáp konap arop fákárerao sérrá, “Arop ankárankao ‘Jisas te Kraisono’rá sénánko te man te, lotu nap mek korop kwaponoria yérépe mwanámpon.” Aerá sér i konapantá, éntupwar naropwar am táman apápria maok, ‘Wae tékép námpara, yumoku man turunkenk’rá sénepon. ✧ ²⁴ Aerepo maok, warko am yi aompi

yakámp arop táman am fárákapao man koropaerá wumwia sérrá, “Waráp yi fwap nánko te, Kwaro nke námp fek man saráp kare kar warákárrá ‘Aesio’rá sérampo. Yino wae mérono, am arop te kwatae ninikráp aropono.”

²⁵ Aerapo maok, mao kar pwarokwaprá arakrá sér, “Mao te kwatae ninikráp arop ni fwap nie? Ono kor mér mono. Aeno ono mérnamp ankank te, wokwaek onomp yi aompi yakámpan, oukoumwan onomp yi wae fwap kwapwe kare nánko nke nampon.”

²⁶ Aeránko maok, am fárákapao man sérrá, “Mao te amwan apae námpon? Waráp yi te mokopia firékarea pap námpon?”

²⁷ Aerapo maok, mao am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono waeman yumwan sénamp maok, yumo am kar wa te monoria napon. Apaeritea yumo kápae kare por turunk rap? Ae te yumo kor maomp wokwaek paokop mwaria nape?”

²⁸ Aeránko maok, am Farisi fákáre man wouroumpri-aka sérrá, “Amoku maok am arop kwataeramp wakmwaek yáraknap aropono. Yino te Mosesomp wakmwaek paokop i konámpono. ²⁹ Yino te Kwaro Mosesén sérinámp karan saráp mérámpono. Aeno yino te am arop te maoknámp koropreaná mér mono.” ✧

³⁰ Aerapo maok, am aropao am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Am onomp yi fwapi papnámp aropan yumo sérrá, ‘Yino mér mo námp te maoknámp koropean’rá sénapo, ono korokop tokwae nampono. ³¹ Nomo te wae mér, Kwar te kwatae ninikráp aropamp kar te wa mo i konámpono. Aeno arop ankárank Kwarén loturiaka Kwaromp ninikaok akwapnámp aropan maok, Kwaro maomp karan wawi konámpon. ✧ ³² Wokwaek karia koropea oukoumwan námp te, arop ankárank éntupwaro sámpámp fek yi aompiyakámp arop maomp yi fwapi papámp kar te yak mono. ³³ Aeno Kwaro am arop sámp-kérép moi yakánko te, mao te am takeniamp tére mono.” ✧

³⁴ Aeránko maok, am fárákapao maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Waráp éntupwaro amwan sámpnámp ke feknámpia koropea amo oukoumwan nap te kwatae ninikráp aropono. Amo yinan yénkrá farákáp nae rape?” Am fárákapao makrá séria maok, man lotu nap mekamp yérépea ek sámp-kérép.

Jisasén mér monap aropamp ninik te yi aompiyak námp niamp’rá sénámp kar

³⁵ Jisaso am aropan arop fárákapao yérépea sámp-kérépnep kar wawia maok, mao akwapea oupouroukia nke. Jisaso

man nkea maok, man arakrá sér, “Amo te Aropamp Tárápan mér nap ni mo nie?” ³⁶ Aeránko maok, am aropao maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Arop Tokwae, am Aropamp Táráp te wanono? Amo onan sénapo te, ono fwap man mér nanampon.” ³⁷ Aeránko maok Jisaso man sérrá, “Amo am arop te wae nke naponno. Am arop te oukoumwan má amwan kar sénámpono.” ³⁸ Aeránko maok, am aropao man sérrá, “Tokwae Kar e! Ono wae mér nampon.” Makrá séria maok, Jisasén kwaráp torokomprá man lotuimpon.

³⁹ Aenko maok, Jisaso sérrá, “Ono ék namp te apárokamp arop fárákapaonap ninikan yurukup naeria ék nampon. Aenampara, arop fárákap yi aompi yakáp nap te fwap nke mwanaponno. Tá arop fárákap náráp yi te fwap nke námprá ninik nap te, yi aompi yakáp mwarea naponno.” ✧ ⁴⁰ Aeránko maok, Farisi ankwap fákáre wonae fik am fek yakápia maok, am kar wawia man sérrá, “Ae te yinan kor yinomp yi te aompi yaknámprá sénae rape?” ✧ ⁴¹ Aerapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumo yumokuráp yi aompi yaknámprá mér nap te, arop yumwan mokopia kot mwanapanáp, fwaponno. Aeno yumo sérrá, ‘Yinomp yi te fwap yae-párák yakáp námpono’rá sénap te, yumo te oukoumwan kwatae ninik fek yakáp napon.’”

10

Sipsipamp yáran wounáprá sénámprá kar

¹ Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Arop sipsipamp yár ménki porok yoump moria, yár ankwap feknámprá oupukarrá piknámprá arop te, am te oukun arop, tá ankwapamp ankank sámp naerianámprá aroponno. ² Aeno arop ménki porok yoump námprá te, táte sipsip taokeyak konámprá arop námoku támaonno. ³ Aenko maok, ménki kikíp konámprá aropao, am arop mankanoria ménki kik-pwaránko maok, am arop mankria námokuráp sipsipamp e ankákárankrá nánáránko, maomp kar wawia ouroumpea mank napo éréképea ek akwap konámprá. ⁴ Mao náráp sipsip ponankor éréképea ek akwapea maok, mekia akwap nánko, maomp sipsip ponankor maomp kar wuri wawia maomp wakmwaek éntér kákeaka tukup konapon. ✧ ⁵ Am sipsip fákáre te arop ankwapamp wakmwaek te tukup mo, pirikimpá tukup i konapon. Am te apaerianápe, mao wa nap te, ankwap aropamp kar námprá naponno.” ⁶ Jisaso am fárákapan máná wounáp kar farákáp námpan maok, am fárákapaon kar fi fwapia mér moiapon.

Jisas te 'Sipsip kwapwe kare taokeyak konámp arop'rá sénámp kar

⁷ Aeria maok, Jisaso warko sérrá, “Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Ono támao ono sipsip akwap korop naenámp ménkinono. ⁸ Sipsip taokeyak konap arop ponankor manénkir yakápap te, am arop fárákap te oukunrá, ankank ti konap aropono. Ae konapara, sipsip te am fárákapamp kar wa moiapon. ⁹ Ono támao ono ménkino. Arop ankárank ononampok koropeaka am yár mek yoump námp te, Kwaro man warko warámp naenámp. Aeanánko mao te mek youmpea warko ek akwapria fir oupourounkrá fánaenámpono. ✧

¹⁰ Oukun arop te ankwap ankankan níkia korop mono. Sipsip oukunria, yénképrá kákria sámpá yampourou naeria korop konámp. Aeno ono te am fárákap fwap yiki yak sámpea napo, yiki yak am fárákapan top koupouri yak naenámpria korop nampono. ¹¹ Ono támao ono sipsip kwapwe kare taokeyak konámp aropono. Sipsip kwapwe kare taokeyak konámp arop te mao námoku am sipsip fárákap yaewour naeria náráp pourou sámp konámpono. ✧ ¹² Aeno maniantá saráp térerá yarak i konámp arop te sipsip taokeyak konámp arop kare mo, tá sipsipamp naropwar mo ara, nke nánko, yao pwae mekamp as korop nánko te, am sipsip párapoprá farákapá akwap konámpono. Aenánko, yao pwae mekamp asao ankwapmwaek yourounkwe nánko, ankwapmwaek pírikimp konapono. ¹³ Am taknámp arop te sipsipantá ninik mono, maniantá saráp tére námpono. ¹⁴⁻¹⁵ Ono támao sipsip kwapwe kare taokeyak konámp aropono. Onomp Naropwaro onan wae mér, ono kor onomp Naropwarén wae mérnamp taknámp, onomp sipsipao kor onan wae mér, ono kor onomp sipsip wae mér nampono. Aenampara, onomp sipsipan yaewourria, fwap sumpwi nanampon. ✧ ¹⁶ Onomp sipsip ankwap fákáreao kor yakáp napon. Am fákáre te má yár mekamp mo ara, ankwap fek yakáp napon. Ono am fákárean kor éréképá koropea nanko, am fárákapao kor onomp kar wa mwanapon. Aeria maok, ankárankamp fi sipsip mwar yakáp napo maok, ankárankamp sipsip taokeyak konámp arop yak naenámp. ✧ ¹⁷ Ono am sipsipantá onomp pourou sámpea, sumpwia warko fárámp nanampara, onomp Naropwar onan warákár kare námpono. ✧ ¹⁸ Arop ankárankao onan kwaporok sámp-wouroump mono, onokump ninik fek onoku fwap sumpwi nanampon. Ono fwap onomp pourou sámpea sumpwi nanampon. Tá ono fwap warko yiki yak sámpea

✧ **10:9:** Jo 14:16   ✧ **10:11:** Sng 23:1; Jo 15:13   ✧ **10:14-15:** Jo 10:27; 1 Jo 3:16

✧ **10:16:** Jo 11:52   ✧ **10:17:** Fl 2:8-9

fárámp nanamp pwi nampono. Onomp Naropwaro onan ‘Tak nanaponó’rá séri námpono.’ ☆

¹⁹ Aeránko, Juda fákáreráo am kar wawia maok, warko anánk fi pir-pwar. ²⁰ Takia maok, kápae kare aropao sérrá, “Mao te kwatae-arop noumpoukoupea épépérép námpono. Yumo apaerá man woupwi pátea maomp kar wa rape?” ²¹ Aerapo maok, táte nopok ankwap fárákapao sérrá, “Má kar máte arop kwatae-arop noumpoukoupá yaknám aropamp kar mono. Ae te kwatae-arop woukoupá yak nám te, fwap arop yi aompi yak nánko, firékarea pap naenám nie?”

Juda fákáre Jisasén ‘Mono’ ria yoporiap kar

²² Jerusalem mek, komontnám ke fek lotu nap tokwae ménki kik-pwarariap yae ninikria warákarrá lotu i konap yae koropám. ²³ Am ke fek maok, Jisaso lotu nap tokwae mek Solomonomp naepik mwaek yárakrá akwap. ²⁴ Aenánko maok, Juda fákáreráo mankea man kuk-sirarrá, am fárákapao man sérrá, “Amo Kraiso nap kwamp te, mae ke fek amo te wa karenorá érik sénanapon? Yinomp ninik épérép nám tane!”

²⁵ Aerapo, Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono waeman yumwan séri nampan yumo mér mo napon. Onomp Naropwaromp kárákáre fekamp ponankor tére tére namp te, am tére támao, ono te wa karenorá yumwan yénkép námpon. ☆ ²⁶ Aeno yumo te onomp sipsip fi mo napara, yumo onan mér mo napon. ²⁷ Onomp sipsip fákáre te ono wae mér nanko, am fárákap onomp kar wuri wawia, onomp wakmwaek korop konapon. ²⁸ Aenapo maok, ono am fárákan yiki yaká yakáp mwanap nénk nanko, mao te moyakáp mo kareno. Tá arop ankwap te onomp yaekamp pouroukoup mono. ☆ ²⁹ Onomp Naropwaro am fárákan onan sáp nám te, námoku ankárankamp támao tokwae karia ankank ponankoran kor poukeyak námpara, arop ankwap te maomp yaekamp pouroukoup mono. ³⁰ Onomp Naropwar te, yino ankárankamp támaono.”

³¹ Aeránko maok, Juda fákáre am kar wawia yumwi sámprá warko man yankop mwariakapo maok, ³² Jisaso am fárákan sérrá, “Ono yumwan manénkir onomp Naropwaromp kápae kare tére kwapwe wae yénkép namp te, yumo apae téreran ninik nap kwamp onan yumwian yankop mwaria nape?”

³³ Aeránko maok, Juda fákáreráo man kar pwarokwaprá sérrá, “Yino te tére kwapweran ninikria amwan yumwi fek yankop mono. Amo arop kareao maok, Kwarén wouroump sérria ‘Ono te Kwar’rá sénap fekeano.”

³⁴ Makrá sérapo maok, Jisaso am kar pwarokwaprá am fárákapan sérrá, “Yumokuráp lo karan kumwia nap te Kwaromp kar araki yak námpon: ‘Ono sérrá, “Yumo te kwar fákárenono.” ’ ☆ ³⁵ Kwaro am arop fárákapan kar farákápria, ‘Am fárákap te “Kwar”rá sérimpon.’ Nomo te wae mér, Kwaromp Buk fekamp kar te ankár taki yak konámpono. ³⁶ Aeno onomp Naropwaro onan nánapia sámp-kérép nánko, ono má apár mek ék nampara, ono sérrá, ‘Ono te Kwaromp Tárápono’rá sénanko, yumo onan apaerá ‘Kwarén wouroump nap’rá sénapon? ☆

³⁷ Aeno táte ono onomp Naropwaromp tére mo nanko, yumo onomp kar karenorá mér mo mwanapono. ³⁸ Aeno ono te maomp tére nampon. Táte yumo onan, amo te karenorá mo nap kwamp te, yumo ono tére namp máman mér kipo. Aeria maok, onomp Naropwaro onont yak nánko, ono onomp Naropwarént yak namp fwapi ninikia mér mwanapon.” ☆

³⁹ Am fárákapao warko man fákap mwariakapo maok, mao am ankwap mwaeKnámp warákarrá akwapámpon.

⁴⁰ Jisaso warko arákarrá akwapea ént Jordan tápampá akwap. Akwapea manénkir Jono arop ént mek énérrá kákámp fek yak. ⁴¹ Aenko maok, kápae kare koumteouráp arop maonámpok koropea maok, sérarrá, “Kareno. Jon te nkwakwe make ankank kárákáre yoro moimpan maok, máma aropao naenámp karan mao farákápámp kar te ponankor kare karono.” ⁴² Aeria maok, am fek táman kápae kare arop man méria, karenoriapono.

11

Lasarus sumpwimp kar

¹ Arop ankárank touwe sámpámp, mao te Betani mekamp Lasarus. Am Betani te Maria ntia Marta aenenkamp némpono. ☆ ² Am yupu Maria te Tokwae Karamp puk wel kwarákárria maok, mao námokuráp me pwae fek pukamp wel féki torokorimpon. Am touwe sámpnámp arop Lasarus te am aenenkamp ménkinono. ☆ ³ Aenko maok, antáp yaworao Jisasnámpok kar sámp-kérépria arakrá sér, “Tokwae Kar e, amo man nourouppria warákár konap arop te touweane.” ☆ ⁴ Jisaso am wawia maok, sérrá, “Am touwe te arop sumpwi naenámp touwe mono. Am te koumteouráp arop Kwaromp kárákáre nkea man warákarrá man e tokwae sánk mwanapono. Tá am fek táman Kwaromp Tárápao kor e tokwae sámp naenámp.” ☆

☆ **10:34:** Sng 82:6 ☆ **10:36:** Jo 5:17-20 ☆ **10:38:** Jo 14:10-11 ☆ **11:1:** Lu 10:38-39 ☆ **11:2:** Jo 12:3 ☆ **11:3:** Jo 11:36 ☆ **11:4:** Jo 9:3

⁵ Jisas te Marta, maomp nánae Maria, tá ménkináp Lasarus am anánkwapoan te warákár konámpon. ⁶ Am Lasarus touwenámp kar koropánko maok, wawitea am yaknámp némpouk anánki yak. ⁷ Aea maok, wakmwaek námoku éréképá yárok i konámp arop fákáreran sérrá, “Nomo warko Judia mek tukup mwaro.”

⁸ Aeránko maok, am éréképá yárok i konámp arop fákárerao man sérrá, “Tisa, oukounwan kar amwan Juda fákárerao yumwi fek arokopea sumpwi pap mwaria wae nap te, amo warko am fek akwap nae rapie?” ☆

⁹ Jisaso maomp kar pwarokwaprá wounáp kar sérrá, “Ae te ankárankamp yae fek yámar éntér-sámpramp ke akwap mo i konámp nie? Aeno arop yámar wae kare fek yárok námp te, sikirip mo i konámpono. Am te apae riteanápe mao te waeman apárok yokorámp wae nke námpono. ¹⁰ Aeno arop kumuruk yárok námp te, mao nke naenámp wae yokor mo námpara, sikirip konámpon.”

¹¹ Makrá séria maok, wakmwaek am fárákapan sérrá, “Nomp nouroup Lasarus amp námpono. Aenámpan maok, ono akwapea kéménkia fárámpá pap nanampono.” ☆ ¹² Aeránko maok, am éréképea yárakámp arop fákáre támao am kar wawia maok, sérrá, “Tokwae Kar e! Mao amp nánko, maomp touwe warko fwap naenámpo.” ¹³ Jisaso sérámp kar te Lasarus sumpwimпан séránko maok, am fárákap te Lasarus párák amp námpan sénámpwe ninikiapono.

¹⁴ Aeapo maok, warko Jisaso érik sérrá, “Lasarus te wae sumpwi námpono. ¹⁵ Aenámpan maok, ono am ke fek méntér yak moi namp táman yumwan ninikria warákár nampono. Aenampara, yumo am fek táman Kwarén mér mwanapono. Oukounwan nomo maonámpok tukup mwaro.”

¹⁶ Jisas takrá séria pwar nánko, Tomas maomp ankwap e Tam Feae, mao Jisasén paokop i konap ankwap fákáreran sérrá, “Tak mwaro. Nomo ponankor tukupea mént sumpwi mwaro!” ☆

Warko fárámp naenámp ntiá yiki yak te Jisas ‘Námo támaono’rá sénámp kar

¹⁷ Jisas ntiá mao éréképá yárok i konámp arop fárákap tukupea némp Betani wonae fikria maok, mao wa nánko, Lasarus te wae péri me mek yiaвори yak námpono. ¹⁸ Betani te Jerusalem mek wonae fik kar 3 kilomita fek yak námpon. ¹⁹ Aenámpara, Juda mek kamp kápae kare kouramp arop Marta ntiaka Maria aenenkamp ménkináp sumpwi námpantá,

am aenenkan yonkwae porokwe sánk mwaria koropea méntér yakáp.

²⁰ Aenapo maok, Maria nap mek tankánko maok, ²¹ Marta 'Jisas koropán'rá sénap kar wawia akwapea mwaeao kikipia maok, Jisasén sérrá, "Tokwae Kar e, amo mapek yakaporía te, onomp ménki te sumpwi mono." ✧ ²² Aerá séria maok arakrá sér, "Ono wae mér nampon, amo Kwarén 'Ankank sápaé' ria sénapo te, amwan fwap sánk naenámpo."

²³ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, "Waráp ménki te fwap warko fárámprá yiki yak naenámpo." ²⁴ Tá Marta man sérrá, "Ono wae mér nampon, nánkár pwarnámp yae fek, sumpwinap arop ponankor warko ferámp nap fek fárámp naenámpo." ✧ ²⁵ Aeránko Jisaso man sérrá, "Warko fárámp konap te onoku támao, tá yiki yak te onoku támaono. Arop onan mér námp sumpwi námpao kor, mao oukoumwan yiki yak naerámpon. ²⁶ Tá arop ponankor yiki yakápria onan mér nap fárákap te sumpwi napao kor, fwap yiki yakáp mwanapon. Amo te mámara wae mér rape mo nie?"

²⁷ Aeránko maok, tá Marta Jisasén sérrá, "Tokwae Kar, yeno! Ono wae mér nampon, amo te Kwaromp Tárápono. Amo te am arop Kwaro apárok sámp-kérép nánko, náráp koumteouráp arop warko érékép nanap rimp támaono." ✧

Jisaso Lasaruséntá yonkwae touweria émimp kar

²⁸ Marta aerá séria pwarará, youmpea nánae Marianámpok akwapea warámpá youmpea aop mwaeak yakria maok, sánánkar sérrá, "Tisa koropea yakria amwan koropaenáne." ²⁹ Mak ránko maok, Maria am kar wawia koupour fárámprá Jisasén akwapá nke. ³⁰ (Jisas te oukoumwan némpouk akwap mo, máte akwapea Marta man kikipimp fek yak.) ³¹ Juda fákáreráo Marian koukarrá yonkwae touwerá nap mek am mek yakáp napao nkeapo, Maria am feknámp fárámprá ek oukur akwapánko maok, am fárákapao ninikrá, máte akwapea péri me fek ém naeria akwapri kanria éntér kákia énénti tukup.

³² Maria akwapea Jisaso yak námp fekria maok, man nkea maomp puk wonae fik kwaráp torokompria man sérrá, "Tokwae Kar e! Amo mapek yakaporía te, onomp ménki sumpwi mono."

³³ Maria ém nánko maok, tá mént koropap Juda fákáreráo kor éménk. Aenapo maok, Jisas man nkeria maok, mao kuri yonkwae touwea waeria maok, ém naenámp niamp. ³⁴ Aeria maok turunkrá, "Yumo man te maok pap napon?" Aeránko

maok, am fárakapao kor man sérrá, “Tokwae Kar, amo koro-pea nkeae!”

³⁵ Aerapo maok, Jisaso kor ém. ✧ ³⁶ Aenánko, Juda fákáreráo nkea sérrá, “Yumo nkenke! Mao te am aropan nouroup kar i konámp kwamp námpon.” ³⁷ Aenánko maok, arop ankwap fárakapao sérrá, “Má arop te arop yi aompi yak námpan kor firékarea pap konámp te, mámá aropan kor apaeritea yaewour mo nánko, sumpwi námpon?” ✧

Jisaso Lasarusén fárámpea papámp kar

³⁸ Jisaso warko yonkwae touwea waeria maok, akwapea am papnap péri me táp fek. Am papnap me te manénkir péri me yokoropeaká maok, péri ankwap kárakére sámpea top kor fek nánkáráp tenaponó. ³⁹ Ae tenapo maok, Jisaso sérrá, “Yumo am péri kárakére támá far-farrá tukupenke!” Aeránko maok, am sumpwinámp aropamp antápnáp Marta man sérrá, “Tokwae Kar e! Mao am mek tank námp te wae yiautori yak námpara, wae mákäre kwatae korop naeria námpono.” ⁴⁰ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Ono wae manénkir amwan sériampon, ‘Amo méria te, Kwaromp kárakére fwap nke nanapon!’ ” ✧

⁴¹ Aeránko maok, am fárakapao péri kárakére keakapapo maok, Jisaso narek tokoreyakrá sérrá, “Ayao, amo ono sénamp kar wawi napantá amwan ‘Aesio’rá sér rae. ⁴² Ono te wae mér nampon, amo ono sénamp kar ankár wa saráp yak konapon. Aeno ono ninik namp te, mámá yakápnáp koumteouráp arop amo onan sámp-kérép napo ék namp mér mwanapria, mámá kar sér rae.” ✧

⁴³ Makrá séria pwarará maok, tékén kar wumwia sérrá, “Lasarus, amo ek oukur-koropae!” ⁴⁴ Makránko maok, am sumpwinámp arop fárámpeaka érik mankánko maok, maomp pu, yae, tá yimetápok waempyam fek woukoup tenap yak nánko, Jisaso am fárakapan sérrá, “Yumo am waempyam aokor-aokoria pwarapo akwapano.”

Jisasén sámp-wouroump mwanámp’ ria kar papap kar

⁴⁵ Kápae kare Juda fákáre koroepa Mariant koukarrá yonkwae touwenap arop fárakap Jisaso am ankank taknámp nkeaka man mériapono. ✧ ⁴⁶ Aenapan maok, ankwap fárakap te tukupea Farisi fákáreaonapokria am Jisasoinámp ankank táman farákáp.

⁴⁷ Aenapo maok, pris tokwae fákáre ntia Farisi fákáre Kaun-sil fákáreran koropenkria wumwi. Wae koroepa koupoukour napo maok, am fárakapan sérrá, “Am arop te kápae kare nkwakwe make ankank yoro námp te, mokop mwanámpon?”

✧ 11:35: Lu 19:41 ✧ 11:37: Jo 9:6-7 ✧ 11:40: Jo 11:4 ✧ 11:42: Jo 12:30

✧ 11:45: Jo 4:48

48 Táte nomo man kwaporok takanoria pwate nánko te, arop ponankor man mér mwarea napon. Tá Rom mekamp arop fákáre koropea nomp lotu nap tokwae souroumpouriaka nomp arop fárákan kor méntérantáno.”

49 Aerapo maok, arop ankárank Kaiafas mao te pris taokeyak konámp arop am yopwar fek yakria maok, mao am fárákan sérrá, “Yiráp ninik te épépérép kare nape. 50 Yumo te ankárankamp ankank yumwan fwap yaewour naenámp te mér mo napon. Arop ankárankao ponankor koumteouráp aropantá sirarrá sumpwi naenámp te kwapwe kareno. Takria nomp arop fi ponankor surumpwiantáno.”

51 Kaiafas te námokuráp ninik mekamp karan sér mono. Mao te am yopwar fek pris éréképá yak konámp aropara, Jisas Juda fian yaewourrá sumpwi naenámpan profet kar fek sénámpon. 52 Mao sumpwi námp te Juda firan saráp yaewour mono, am sumpwi námp te Kwaromp tárápu ponankor apár-apár yakáp nap koupoukareaka ankárankamp fi yakáp mwanapria námpon. ✧

53 Aeria maok, am yae feknámpia man sámp-wouroump mwanap mwae oupourounkrá kar sérarrá tukup. 54 Aeapo maok, Jisaso warko Juda fákáre ou mek érik akwap mono. Am fek pwarará námoku éréképá yarak i konámp arop fákáre éréképea arop yak mo apár wonae fikamp taun ankárank Efraim mek énéni tukupea am fek yakápiapon. ✧

55 Juda firamp Pasova Fári konap Yae wae fae nánko maok, kápae kare némpouk mwaekamp arop Jerusalem mek Kwaro nke námp fek námokuráp ninik fwapokwap mwaria tukup. ✧ 56 Aeria maok, Jisas te maok yakánrá oupourouk. Am fárákan lotu nap tokwae mek yinkea yakáprá námoku kok sérarrá maok, “Yumo te mokoprá ninik rap? Mao te koropea Pasova Yae Tokwae te nkea ni moi kane?” 57 Aerapo maok, pris tokwae fákáre ntiaka Farisi fákáreao koumteouráp aropan sérrá, ‘Arop ankárankao Jisas te maok yakánrá mér námp kwamp te, yinan sénapo, man fákapan mwanámp’rá séri napon.

12

Maria Jisasomp puk sanda kwarákarimp kar

1 Pasova Fári konap Yae oukoumwan tokwampok yae tankánko maok, am ke fek Jisaso apár me mekamp kéménkia papámp arop Lasarusomp némp Betani mek akwap. ✧ 2 Aenko maok, am némpouk am fek Jisasén ‘Aesio’rá sér mwaria, maompor fir nánap. Marta fir yorokwae nánko maok, Lasarus

✧ 11:52: Jo 10:16,17-21; 1 Jo 2:2 ✧ 11:54: Jo 7:1 ✧ 11:55: Kis 12:14-20

✧ 12:1: Jo 11:1,34

Jisasént fár mwanap aropént tank. ³ Aeapo maok, Maria sanda mani tokwae fekamp, hap kilo botol sankoroepa maok, Jisasomp puk forokwapea pwarará maok, námokuráp me pwae fek féki torokorrá yakánko maok, am nap mek sanda nánákare kwapwe top-pwarámpá yak. ⁴ Aenko mént paokopiap arop ankárank Judas Iskariot am arop te nánkár wakmwaek Jisasén arop outiri naenamp mao sérrá, ⁵ “Am sanda te nomo aropan sánkria am fekamp 300 yae fek térea sámp konámp niamp 300 mani silva sámpeaka, ankank monap aropan nénk mwar mpup!” ✧ ⁶ Mao te ankank monámp aropan ninikrá sér mono, mao maniráp yam taokeyakria mani oukun i konámp aropao námpon.

⁷ Aeránko maok Jisaso sérrá, “Am yupu te numwar takano. Mao am taki námp te, niki-samp yakrá akwapea, ono sumpwi nanko, onan apár me mek papnap yae fek naenámpon. ✧ ⁸ Ankank moráp arop fárákap te yumont yakápi yakáp mwanapon. Aeno ono te yumont yaká yak nanamp mono.”

Pris tokwae fákárerao Lasarusén sámp-wouroump mwaria sérariap kar

⁹ Kápae kare Juda fákárerao wa napo, Jisas Betani mek yakánko maok, am arop fárákap te maonámpok korop. Am fárákap te Jisasén saráp koropea nke mono. Manénkir Jisaso Lasarusén apár me mekamp kéménkia papámpan mér napara, Lasarusén kor nke mwaria korop napon. ✧ ¹⁰⁻¹¹ Aeriaka, kápae kare Juda fákáre pris tokwae fákáreran pwarará tukuprá Lasarusén nkeaka Jisasén mérapantá maok, pris tokwae fákárerao sérrá, ‘Lasarusén kor mént sámp-wouroump mwar’ria kar papapono.

*Jisas Jerusalem mek king niampia akwapámp kar
Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40*

¹² Jisaso Lasarusént fária pwaránko, ankwap yae fek kápae kare koumteouráp arop Pasova Yae nke mwaria Jerusalem mek koropea koupoukour yakáp. Aeria am fárákapao wawapo maok, ‘Jisas Jerusalem mek korop naean’rá sér. ¹³ Am wawia maok, oupuk pwae niamp yao pwae fékéria tukupea, mwaeao Jisasén kikipia tékén arakrá sér, “Nomo Kwarén warákár mwaro! Kwaro Tokwae Karamp e fek koropnámp arop má e tokwae sánkano! Mao te Israel firamp King yak naenámpono.” ✧

¹⁴ Jisaso donki soup ankárank sámpea am fek tank. Aenánko, am te Kwaromp Buk fek yaknámp kar niampon. Am te arakrá sénámpono:

15 “Taun Saion mekamp kouramp arop, yumo te apápi kwaponono! Yiráp king oukoumwan má korop námp nkenke. Mao te donki soup fek tankrá korop námpono.” ✧

16 Manénkir am ke fek te mao éréképa yarak i konámp arop fárakap te am kar fi te mér moiapono. Aeno nánkár wakmwaek Jisas warko arákarrá pokria wae tokwae sámp námp fek maok, am Kwaromp Buk fek yaknámp kar ninikria, arop fárakapao Jisaséniapan kor ninikia, ‘Am te Jisas táman sénámpon’rá mériapon.

17 Wokwae kápae kare kouramp arop Jisasént yakápria nkeapo, Jisaso Lasarusén apár me mekamp fárámpea papámpon. Oukoumwan am kouramp arop te am Jisasoimp táman arop ankwap fárakapan kar fárakáp napon. 18 Aenapo, kápae kare kouramp arop Jisaso manénkir am ankank yoroimp kar táman wawia maok, am fárakap maonámpok tukupea mwaeakó kikíp. 19 Tá Farisi fákárrero kor námoku támao am nkea námoku kok sérarrá, “Nkenke! Nomo mwaria nánap námp te tak mwanámp pourou moiane! Ponankor kouramp arop te man éntér kákia tukup napon.”

Grik ankwap fárakap Jisasén nke mwarianap kar

20 Kouramp arop fákárrero tukupea Jerusalem mek Pasova yae fek Kwarén lotu mwariakapo maok, táte Grik ankwap fákárrero kor mént tukup. 21 Am Grik fákáre te Galili mekamp taun Betsaida mekamp arop Filiponámpok koropea maok, man arakrá sér, “Arop Tokwae, yino te Jisasén nke mwarianeano.” 22 Aerapo maok, Filipino kor akwapea Andrun séria warámpea énénkér akwapea Jisasén sérepo maok, 23 tá Jisaso am arop yaworamp kar mao sumpwi naempan wounáp kar sérrá, “Oukoumwan má ke fek te Aropamp Táráp e tokwae sámp naenámp ke te wae korop námpon. ✧ 24 Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Wit ki apárok piká tankrá yipi takére mo námp te, am ankárank támao saráp yak konámpon. Aeno apárok piká tankea yipi takérea téri pokea maok, ki kápae kare tank konámpon.” 25 Am wounáp kar séria pwarará maok, kar kare sérrá, “Aeno arop námokuráp pourouan yiki yak naenámpan ninikrá yarak námp te, maomp yiki yak moyak naerámpon. Aeno arop námokuráp pourouan wampwe pwarará, onan ninik námp te, mao fwap ankár yiki yaká yak naenámpon. ✧ 26 Aeno arop ankárank onomp tére naenámp kwamp te, ankár ononampaok kuno. Takria maok, mae némpouk ono yak namp te onomp tére aropao kor onont

am fek yak naenámpón. Aeria maok, arop onomp tére nánko te, onomp Naropwar te man e tokwae sánk naenámpón.” ☆

Jisaso námoku sumpwi naenámpán sénámp kar

²⁷ Jisas warko ankwap kar arakrá sér, “Oukoumwan te ono yonkwae touweria ninik tokwae nampono. Aenam-para apaerá sénanampon? Ae te ono onomp Naropwarén sérrá, ‘Oukoumwan má ankank korop námp má sámp-sirae’rá sénanampon nie? Ono takrá sér mono. Am ankank te ankár onomp pourouk korop naenámpria ék namp támaono. ☆

²⁸ Ayao, waráp e tokwae kwapwe yéńkép napo, arop fárakapao nke mwanapono.” Jisaso makrá séránko maok, táte yámar meknámp kar ankárank arakrá sér, “Ono te wae onomp e tokwae kwapwe kare yéńkép nampara, warko oukoumwan kor tak nanampono.” ²⁹ Aeránko am koumteouráp arop fárakap wonae fik am fek yakáp napao, am kar wawia arakrá sérrá, “Wi! Oukurér párákapáne!” Tá ankwap fákáreráo sérrá, “Mono, enselo mént kar sénámpono.”

³⁰ Aerapo maok, Jisaso sérrá, “Am kar yumo wa nap te onan yaewour mono. Yumwan yaewour naenámpán námpon. ³¹ Oukoumwan Kwaro má apár mekamp koumteouráp arop younkoupria, táte má apár mekamp arop poukeyak konámp arop kwatae yérépea kérép naenámpón. ☆ ³² Oukoumwan te ono má apár mek yak nampan maok, nánkár te onan kasampokea napo, am ke fek táman ponankor koumteouráp arop ononampok érékép-korop nanampono.” ☆ ³³ (Jisaso am takrá sérimp te námoku sumpwi naenámp mwaekamp ninik fek sérimpon.)

³⁴ Aeránko maok, am koumteouráp arop fákáreráo maomp kar pwarokwaprá man sérrá, “Yino wa nánko Kwaromp loao sérrá, ‘Krais te ankár yaká yak naenámpón’rá sénámpon. Amo mokopia ‘Aropamp Táráp narek sampok mwanap’rá sér rape? Am ‘Aropamp Táráp’ te wanono?” ☆

³⁵ Aerapo maok, Jisaso am fárakapan wounáp kar sérrá, “Wae te fae tákáre ke fek yumont yak námpon. Oukoumwan wae yumont yak námp fek yiráp paokop te ankár wae fek paokop kip. Yumwan kirikip koropea oupourop naeane. Arop kirikip mek yárakria te, mao te maok akwap raerá mér mo i konámpon. ☆ ³⁶ Wae te oukoumwan yumont yak námpara, yumo ankár wae táman méria maok, yumo waeramp arop fákáre yakáp mwanapon.” ☆

Juda kápae kare Jisasén mér moiap kar

☆ 12:26: Mt 28:20; Jo 14:3 ☆ 12:27: Mt 26:38 ☆ 12:31: Jo 16:11 ☆ 12:32: Jo 3:14-15 ☆ 12:34: Dan 7:13-14 ☆ 12:35: Jo 8:12 ☆ 12:36: Ef 5:8

Jisaso makrá séritea maok, am fárákapan pwarará youmpea mek yak. ³⁷ Am fárákap Jisaso nkwakwe make kárákáre yoro nánko nke napao maok, man te mér mo napon. ³⁸ Aenapo maok, profet Aisaia mp kar méntér pwi námpon. Aisaiao sérrá, “Tokwae Kar e!

Wa mokop yinomp kar wawia mér námpon?

Wa mokop Tokwae Karao

náráp kárákáre yénképnámp tére

oukouwán má térenámp niámp nke námpon?” ✧

³⁹ Am fárákap Jisasén mér mwanap pourou mono. Am tak mwarap fi táman Aisaia ankwap kar kumwi námpon:

⁴⁰ “Kwaro am fárákapamp yi nke mwanap pourou moi papria ninikan kor épérépi pap.

Takria am fárákap ankank nkeria, kar fi méria,

ononampok arákarrá korop napo,

ono am fárákapan fwapokwapi papantáno.” ✧

⁴¹ Aisaia am takrá sénámp te, apae riteanápe, Jisasomp kárákáre tokwaeran nkea pwatea am Jisas táman sérimpon. ✧

⁴² Karenono, kápae kare Juda taokeyakáp konap aropao kor man mérapo maok, Farisi fákáreráo námwan, lotu nap mek korop kwaponoria taokorantá apáp nap kwamp, maomp mérap érik sér moiapon. ✧ ⁴³ Am fárákap te Kwaro námwan warákár naenámpria te mono, arop fárákapao námwan warákáranápon kar i konapon.

Jisaso farákápnámp kar támao aropamp ninik yurukup naenámp kar

⁴⁴ Jisaso tékén sérrá, “Arop onan mér námp te onan saráp mér mono, onomp Naropwaro onan sámp-kérép nánko ék nampan kor mént mér námpon. ⁴⁵ Arop onan nke námp te, onomp Naropwaro onan sámp-kérépánko ék namp man kor nke námpon. ✧ ⁴⁶ Ono má apár mek ék namp te ará:

Arop fárákap onan mér nap te kirikip mek yakáp mono. ✧

⁴⁷ Aeno arop ankárankao onomp kar wawiaka onomp karwaok yarak mo námp te, man te ono arop yurukuprá kot i konámp aropnámp taknámp mono. Ono ék namp te má apár mek yakrá koumteouráp aropan yurukuprá kot naeriaka ék mono. Ono ék namp te am arop fákáreran warko érékép naeria ék nampon. ✧ ⁴⁸ Aeno arop onan younkwek sirarrá onomp kar sámp mo námp te, man yurukuprá kot naenámp arop te yak námpon. Ono farákápnámp kar támao nánkár pwarnámp yae fek mao am fárákapan yurukuprá kot naenámp. ✧

⁴⁹ Ono te onokump ninik fek má kar farákáp mono. Onomp

✧ 12:38: Ais 53:1 ✧ 12:40: Ais 6:10; Ap 28:26-27 ✧ 12:41: Ais 6:1 ✧ 12:42: Jo 9:22 ✧ 12:45: Jo 14:9 ✧ 12:46: Jo 1:9; 8:12 ✧ 12:47: Jo 3:17 ✧ 12:48: Hi 4:12

Naropwaro onan sámp-kérépánko ono ékamp, mao námoku kápae kare kar onan farákápaerianámp sápria, am farákáp nanamp ninikan kor sáp námpon. ⁵⁰ Ono te wae mér nampon, onomp Naropwaromp kar te yiki yaká yakáp mwanap nénk konámpon. Aenámpara, kápae kare kar ono farákáp namp te onomp Naropwaro ‘Arakae’rá sénámpaok i konampono.” ✱

13

Jisaso námoku éréképá yárák i konámp arop fákáreramp pu yárárimp kar

¹ Pasova Yae kumur korop naerianánko, am ke fek táman Jisas wae mér, má apár pwarará Naropwaronámpok pok naenámp ke korop. Aenánko maok, náráp kounteouráp arop fákáreran má apár mek yakáp napan yonkwae touwemp te ankár yonkwae touwe tokwaerá akwapea, sumpwimp ke fekimpon. ✱

² Kumuran Jisas ntia mao éréképá yárák i konámp arop fárakáp fépérrá tankáp. Aenapan maok, Saimon Iskariotomp táráp Judasén te wae Satano Jisasén arop outíri naenámp ninik wokwaek sánk tenámpono. ³ Jisas te wae mér, Naropwaro ankank ponankor maomp yaek sánkámp, tá námwan sámp-kérépánko ékiakámpan warko arákarrá Kwaronámpok pok naenámpan kor wae mér. ✱ ⁴ Ae námp kwamp maok, Jisaso am fir taki tank nánko, fárámpea waempyam éri wor paprá tawel sámprá kámpea pwarará maok, ⁵ ént dis mek kwarákár. Takia maok, wae am feknámp námoku éréképá yárák i konámp arop fárakápam pu yárária * pwarará maok, táte am kámpnám tawel fek am fárakápan féki torokor.

⁶ Takria Saimon Pitamp wonae fik koropánko maok, Pita man sérrá, “Tokwae Kar e! Amo te onomp pu yárár nae rape?”

⁷ Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono térenamp ankank te oukoumwan te amo mér mono, tá nánkár wakmwaek maok, amo mér nanapon.”

⁸ Aeránko maok, Pita man sérrá, “Amo onomp pu te yárár mo karonu!” Aerá séránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono amwan éntup moia nanko te, amo warko onont yak nanap pourou mono.” ⁹ Aeránko maok, Saimon Pita man sérrá, “Tokwae Kar e, ae te takanánko te, onomp pu mwar yárári kwapon. Ankár yae kor, me kor méntér yárárae!”

¹⁰ Mak ránko maok, Jisaso man wounáprá sérrá, “Arop wae éntupianámp te warko koupour kar éntup mo i konámpon. Puan saráp yárár napo kor, waeman ponankor yiki

✱ 12:50: Jo 8:28 ✱ 13:1: Jo 15:13 ✱ 13:3: Jo 13:27; 16:28 * 13:5: Pu yárár i konámp tére te tére aropao saráp i konámpono.

kukurámpon. Yumo te waeman yiki kor yakáp napan maok, ono yumwan ‘Ponankor’rá sér mono.”¹¹ (Jisas te am arop námwan yopor aropamp yaek pap naenámp te wae mér. Ae námp kwamp maok, mao sérrá, “Yumo ponankor yiki kukur mono.”)

¹² Jisaso am fárákapamp pu yáraria pwatea warko náráp waempyam sámpea yirimp tea warko tank. Aeria maok, am fárákan turunkrá, “Ono yumwan má térenamp fi te yumo wae mér nap nie? ¹³ Yumo onan ‘Tisa’, tá ‘Tokwae Kar’rá sénap te, tá kare yae-párak kare sénapon. ¹⁴ Ono Tokwae Kar, tá Tisa wuriman, tére arop arákarea yiráp pu yárar nampara, yumo kor yiráp ankwapnáp ankwap fárákapamp puan kor takrá yárar kipo. ✱ ¹⁵ Ono mámá ninik yumwan yénkép namp te, yumo kor ono yumwan yénkép nampnám maknám tére kip. ✱ ¹⁶ Ono yumwan kare kar sénámpon: Tére konámp arop te maomp arop tokwae kámákár akwap mono. Tá sámp-kérép nánko korop námp te, am sámp-kérépnám aropan kámákarrá nareki yak mono. ¹⁷ Oukoumwan te yumo ono amnamp ninik fi kor wae mér napara, yumo ampaokria te, yumo fwap warákár mwanapon. ✱

¹⁸ Ono te yumwan ponankor sér mono. Ono onomponoria nánkárápnamp arop fárákan yumwan te wae mér nampan maok, Kwaromp Buk fek kar arakrá yak námp waeman kare korop naenámp mér nampon. Am kar te arakrá sér, ‘Arop onont pan fánámpao onan younkwe sinaeria námpon.’ ¹⁹ Am ankank te oukoumwan korop mo nánko, ono yumwan manénkir sér rae: Nánkár wakmwaek am ankank koropeanánko, yumo fwap Ono Taki Yak namp mér mwanapono. ✱ ²⁰ Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Ono tére arop sámp-kérép nanko, man warámpea yaewour námp te, tá onan táman warámpea yaewour námpon. Tá arop onan warámp námp te, mao onan sámp-kérépánko ékamp Kwarén kor warámp námpono.”

Judasó Jisasén yopor aropamp yaek pap naerianámp kar Matyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23

²¹ Jisas takrá séria pwarará, yonkwae touwea waeria maok, érik farákarrá arakrá sér, “Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Yumo ou mekamp ankwap ankárank onan yopor aropamp yaek pap naerámpon.” ²² Makrá séránko maok, mao éréképá yarak i konámp arop fárákap námoku kor am kar épérép nap kwamp maok, nonopok énounkouprá, máte wan sérianria mér mono. ²³ Mént paokop i konap arop ankárankamp Jisaso man warákár kar i konámp arop te Jisasomp éntér

✱ 13:14: Lu 22:27 ✱ 13:15: Fl 2:5; 1 Pi 2:21 ✱ 13:17: Je 1:25 ✱ 13:19: Jo 14:29

mwaek wonae fik kar tank. ☆ 24 Aenánko maok, Saimon Pita, man wan sérianrá turunkaeria me fi wink. 25 Aeránko maok, mao wonae fik kar éntér kor fek youmprá woukoupria maok, Jisasén sérrá, “Tokwae Kar, amo te wan sér rap?” 26 Aeránko maok, Jisaso sérrá, “Nánkár nomo énénti fánámp arop ankárankampan ono pan sámpea sup mek anámpea sánk nampao maok, am arop táman sénampon.” Mak ritea maok, pan sámpea sup mek anámpea Saimon Iskariotomp táráp Judasén sánk.

27 Judaso am pan sámpea pwar nánko maok, Satano maomp ninik mek yoump. Aenko maok, Jisaso man arakrá sér, “Ankank amo tak naenap te koupour takae.” 28 Aeránko maok, arop ponankor énénti tankáp nap Jisaso Judasén sénámp kar fi te ankwap ankárankampao mér mono. 29 Ankwap fárákapao ninikrá, Judas te mani kériramp yam poukwap konámpara, Jisas man te ‘Am mani fek lotu mwanap yae fekamp ankank akwapá tiae’rá sérámpwe ninik. Tá ankwap fárákapao ‘Ankank monap aropan nénkae’rá sérámpwe nikiapon. ☆ 30 Aeapo maok, Judas am pan fákáre sámpea pwarará koupour kar apárok oukur akwapánko maok, wae kirikipeyak.

Jisaso mao éréképáyarak i konámp arop fákáreran lo wourékam nénkámp kar

31 Judas wae apárok akwap tenánko maok, Jisaso sérrá, “Oukoumwan te Aropamp Táráp wae e tokwae sámpea námpon. Tá Kwaro Aropamp Tárápaonámpea fek e tokwae sámpea námpon. 32 Kwaro mao tére námpea fek e tokwae sámpea pria te Aropamp Tárápan kor Kwaro námoku e tokwae sánk nánko, am ankank te koupour kar naenámpon. ☆ 33 Onomp tárápu kwae! Kánanke kwarok ke fek saráp ono yumont yak nanampon. Aeno nánkár te yumo onan oupourouk mwanapon. Ono manénkir Juda taokeyakáp konap fákáreran makrá sériampan oukoumwan yumwan kor take pourouráp kar táman sér rae: Yumo te ono akwap nanampea némpouk te tukup mo kareno. ☆ 34 Ono te yumwan oukoumwan lo wourékam nénk nampon. Am te arak: Yumo ankákárank nonopok nounouroupra warákár kipo. Ono yumwan nounouroupra warákár kari nampea te, yumo kor taknámpea ankár nonopok nounouroupra warákár kar tak kipo. ☆ 35 Yumo yiráp ankwapyaenápea fárákapént nonopok nounouroupra warákár kare napo maok, arop ponankoran yumo onomp firáp yakáp nap yénkép napo, mér mwanapon.” ☆

☆ 13:23: Jo 21:7,20 ☆ 13:29: Sng 41:9; Jo 12:6 ☆ 13:32: Jo 17:5 ☆ 13:33: Jo 7:33-34 ☆ 13:34: Jo 15:12; Ef 5:2 ☆ 13:35: Jo 17:23; 1 Jo 3:14

Jisaso ‘Pita te “Námwan mér mono”rá sénaean’rá sénámp kar Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34

³⁶ Saimon Pita man sérrá, “Tokwae Kar, amo te maok akwap nanapon?” Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Ono akwap naerianamp némpouk te amo oukoumwan onan éntér papá akwap nanap pourou mono. Aeno nánkár wakmwaek maok amo onan éntér papá korop nanapon.”

³⁷ Aeránko maok, Pita man turunkrá, “Tokwae Kar, apaeritea ono oukoumwan waráp wakmwaek akwap mo nanampon? Ono fwap amwan yaewourrá onomp pourou sámp nanamp tene!”

³⁸ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Waráp ninik te, amo fwap onan yaewourrá waráp pourou sámp nanap nie? Ono amwan waeman kare kar sér rae: Kakaruk oukoumwan aráp mo nánko, amo onan te ‘Mér mo namp’rá yinink por sénae rapono.”

14

Jisas te ‘Arop Naropwaronámpok pok mwanap mwae kup’rá sénámp kar

¹ Jisas warko am fárakapan sérrá, “Yumo te kokorokoriaka yonkwae touwe tokwae kwapon. Yumo Kwarén méria ankár onan kor mént mér kip. ✧ ² Onomp Naropwaromp nap aok-aokore te kápae kare ara, ono pokea yiráp por nap aokore nánaprá párapok nanampon. Aeno am nap aokore yak mo nánko te, ono yumwan takrá sér mono. ³ Ono pokeaka yiráp por népe nánapia pwar namp kwamp te, warko ékia yumwan éréképá pokeaka ono yak namp fek énéni yakáp mwanámpon. ✧ ⁴ Yumo te ono pok naenamp némpouk poknám mwaé te yumo wae mér napon.” ⁵ Aeránko maok, Tomaso man sérrá, “Tokwae Kar e, amo te maok akwap nae rape? Yino am te mér mo námpon. Tá mwaeran kor mokopia mér mwanámpon?”

⁶ Jisaso man sérrá, “Onoku támao mwae kupono. Tá ono kare kar sér i konap fi korono. Ono te yiki yak fi korono. Arop Kwaronámpok korop naenámp te ankwap mwae te yak mono, ono mwarono. ✧ ⁷ Yumo onan wae méri yakáp nap kwamp te, oukoumwan yumo fwap onomp Naropwarén kor mér mwanapon. Yumo man te wae nke napara, oukoumwanian man mérrá tukup napon.” ⁸ Filipino Jisasén arakrá sér, “Tokwae Kar e, amo yinan Naropwar yénképea napo maok, am támao wae yinomp ninik fwap farákár naenámpon.”

⁹ Nopok Jisaso man sérrá, “Filip, ono yumont waeman kápae kare ke fek yak nampan maok, amo te onan oukoumwan mér mo nap nie? Arop onan nke námp te, onomp Naropwarén kuri wae nke námpon. Amo mokopiaka ‘Waráp Naropwar yinan yénképae’rá sér rape? ☆ ¹⁰ Ae te amo onomp Naropwarént koumpeyak nanko, onomp Naropwaro onan koumpeyak námp te amo mér mo rape? Ono yumwan sénamp kar te onokump ninik fek sér mono, onomp Naropwaro onont yakria maok, náráp tére am tére konámpon. ☆ ¹¹ Yumo te má kar man ankár mér kipo: Ono onomp Naropwarén koumpeyak nanko, tá onomp Naropwaro kor onan koumpeyak námpon. Táte yumo takrá mér mwanap pourou mo nángo te, yumo ankár ono kápae kare tére namp táman ninikria maok, yumo onan mér kip. ☆

¹² Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Arop onan mér námp te, mao kor ono nkwakwe make tére konamp te, fwap takrá tére naenámpon. Mao te tére tokwaeria onomp tére kámákár akwap naenámpon. Am te apae ritea námpanápe ono te onomp Naropwaronámпок pokea yak nanampon. ¹³ Kápae kare ankank yumo onan mér nap fek turunk nap te, ono fwap yumwan nénk nanampon. Aenanko maok, Tárápao tak námp fek Naropwaro e tokwae sámp naenámpon. ☆ ¹⁴ Ponankor apae ankank yumo onomp e fek turunk nap te, ono fwap ampaok nanampon.”

Jisaso ‘Yiki Kor Spirit sámp-kérép nanamp’rá sénámp kar

¹⁵ Jisas warko arakrá sér, “Yumo onan nouroup kareria te, yumo ankár ono sénamp kar ponankor ampaok mwanapon. ☆ ¹⁶ Aenapo, ono onomp Naropwarén turunk nanko, yumont Fearámpá Yakria Kárákáre Sánk naenámpon Ankwap sámp-kérép naenámpon. Aenánko maok, mao te ankár yumont yaká yak naenámpon. ☆ ¹⁷ Am Fearámpá Yak naenámpon te kare kar sér i konámpon Spiritono. Apárokamp koumteouráp arop te man sámp mwanap pourou mono. Am te apae riteanápe man nke mo, man mér mono. Aeno yumo maok man mér napara, yumont yakria, yiráp ninik mek yaká yak naenámpon. ☆

¹⁸ Ono te yumwan kwaporok taki yakápenkria párapok tenanko, yumo kweri tárápu niampia yakáp mono. ¹⁹ Ono te fwap warko yumonapok korop nanampon. Kánanke kwarok ke fek, apárokamp koumteouráp arop te onan warko nke mono. Aeno yumo maok onan nke mwanapon. Ono yiki yak nampara, yumo kor taknámp yiki yakáp mwanapon. ²⁰ Am yae fek táman maok, ono onomp Naropwarént koumpeyak

☆ **14:9:** Kl 1:15 ☆ **14:10:** Jo 12:49 ☆ **14:11:** Jo 10:38 ☆ **14:13:** Mt 7:7; Jo 16:23-24; 15:7 ☆ **14:15:** 1 Jo 5:3 ☆ **14:16:** Jo 14:26; 15:26 ☆ **14:17:** Jo 16:13

nanko, yumo kor onont koumpeyakáp napo, ono yumont koumpeyak namp mér mwanapon. ✧ ²¹ Arop onomp kar sámpea ampaok kar námp te, am arop onan nouroup kare námp yénkép námpon. Tá arop onan nouroup kare námp te, onomp Naropwaro nouroup kare nánko, tá ono kor man nouroup kateria onoku kare man érik yénkép nanampon.” ✧

²² Jisaso makrá séránko maok, Judas Iskariot te mono, Judas ankwapao, Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e, apaeritea amo yinan saráp amoku kare yénképria māmá apárokamp koumteouráp aropan yénkép mo nanapon?” ²³ Aeránko maok, Jisaso nopok man arakrá sér, “Arop onan nourouprá warákár kare námp te, mao te ono sénamp karwaok kar yárok naenámpono. Aenánko onomp Naropwaro kor am aropan nouroupria warákárria maok, yino énénkér koropeaka mént yaká yak nenempon. ✧ ²⁴ Arop onan nouroup kar mo námp te, mao te fwapia onomp karwaok mo i konámpon. Mámá yumwan yénkrá farákápnamp kar máte onokump kar mono. Onomp Naropwaro onan sámp-kérépánko ono ékamp maomp karonó.

²⁵ Ono oukoumwan yumont yaknamp ke fek, ono yumwan am kar farákáp nampon. ²⁶ Aeno ‘Yumont Fearámpá Yakria yumwan Kárákáre Sánk naenám’rá sénamp te Yiki Kor Spiritono. Onomp e fek onomp Naropwaro man sámp-kérép nánko, ék naenámpon. Mao te yumwan kápae kare ankank yénk naenámpon. Tá mao yumwan ninik sánk nánko, ono yumwan wokwae farákápnamp kar ponankor warko nik mwanapon. ✧

²⁷ Ono yumwan pwar naeramp kwamp, yonkwae porokwe nénk tenanko, am yiráp ninik mek yak naenámpon. Tá ono yumwan yonkwae porokwe nénk naeramp te, apárokamp aropao nénk konap niamp mono. Aenampara, yumo te kokorokoriaka apáp tirinkia yonkwae sékéria wae kwapon. ✧ ²⁸ Yumo te ono yumwan farákápnamp kar māmá wae wa napon: Ono yumwan pwarará akwap nae rae. Tá ono warko yumonapok arákarrá korop nanampon. Yumo onan warákár nap kwamp te, ono onomp Naropwaronámpok akwap nampan kor warákár mwanapon. Am te apaeritea námpanápe, onomp Naropwar te narek kar onan kámákár yak námpon. ✧ ²⁹ Mámá kar yumwan farákáp namp te, am ankank oukoumwan korop mo nánko, ono manénkir farákáp nampon. Aenampara, nánkár am ankank korop nánko, nkea maok, yumo mér mwanaponó.

³⁰ Ono te yumwan kápae kare kar sénanamp pourou mono. Am te apae riteanápe, apárokamp arop poukeyak konámpan arop

✧ 14:20: Jo 17:21 ✧ 14:21: Jo 15:10 ✧ 14:23: Yé 3:20 ✧ 14:26: Jo 15:26; 16:7 ✧ 14:27: Jo 16:33; Fl 4:7 ✧ 14:28: Lu 24:31-32

wae koropáne. Mao te onan kwe-pwar naenámp kárakáre te yak mono. ☆ ³¹ Aeno ono ninik namp te apárokamp arop fárakap te fwapia mér kipo: Ono onomp Naropwarén te warákár tokwaeria maok, kápae kare ankank tére namp te mao onan séri nampaok nampono.

Yumo fápárámpenke! Wae tukup mwaro.”

15

Jisas te ‘Yao wain aopwe niampono’rá sénámp kar

¹ Jisaso wounáp kar arakrá sér, “Ono te yao wain aopwe karenono. Onomp Naropwar te yao wain yopwar naropwarono. ² Onomp yowe kor ponankor tank mo nánko te, onomp Naropwaro karrá tokopea épér i konámpon. Tá yowe kor ponankor ki tank konámpan maok, onomp Naropwaro ki kápae kare tank naenámpria yowe fae tákáre fek fékerrá, yowe kor fwapokwap i konámpono. ³ Ono sénámp karao yumwan wae fwapokwapianánko yiki kukur yakáp napon. ⁴ Yumo te ankár onont koumpeyakáp napo, ono yumont koumpeyak nanampon. Yao wain yowe fek pukupá yak mo námp te ki tank naenámp pourou mo i konámpon. Tá taknámp yumo kor onont koumpeyakáp moia te, yumo kor yao niamp ki tank mono.

⁵ Onoku támao ono wain aopwe kor nanko, yumo te wain yowe kor niampon. Arop ankwap onont koumpeyak nánko, ono kor mént koumpeyak nánko te, mao te kápae kare ki tank naenámp. Aeno yumo onan pwararea te, yumoku mwar tére mwanap te pwi mono. ☆ ⁶ Arop ankwap onont koumpeyak mo nánko, man far-pwar mwanap te, yao yowerao yákáre nánko, koupoukarea yaomwi mek épéria yank i konap niamp taknámp mwanapon.

⁷ Aeno yumo onont koumpeyakáp napo te, onomp kar yiráp ninik mek yak nánko, yumo fwap apae ankank turunk napo, am ankank fwap korop naenámp. ☆ ⁸ Aeno yumo kápae kare yao ki niamp éнки nap te, arop nke nap fek yumo te onomp fákáre yakáp nap yéńkép nánko, am fek táman onomp Naropwaromp e sakap napo, e tokwae sámp naenámp. ☆

⁹ Onomp Naropwaro onan nouroup tokwae konámp te, ono kor takeniamp ninik fek yumwan nouroup tokwae nampono. Yumo kor ankár am ono nouroup i konamp ninik mek saráp yakáp kipo. ¹⁰ Táte yumo onomp lo karwaok kar paokop nap te, yumo waeman ono yumwan nouroup i konamp ninik mek am mek yakáp nap te, ono kor onomp Naropwaromp karwaok karria ono maomp nouroup i konámp ninik mek yak konamp niamp napono. ☆ ¹¹ Onomp ninik te, onomp warákár

☆ 14:30: Jo 12:31 ☆ 15:5: Jo 15:16 ☆ 15:7: Jo 14:13 ☆ 15:8: Mt 5:16

☆ 15:10: 1 Jo 2:5

konamp yumont yakria, am warákár yiráp ninik mek top-pwarámpeyak naenámpria, ono yumwan mámá kar sénampon. ✧ ¹² Onomp lo te araki yak námpon: Ono yumwan nouroup kare nampnám taknám yummo ankákárank ankár nonopok nounouroup kipo. ✧ ¹³ Táte arop náráp nouroup fárákapan nouroup kareriaka man yaewourrá náráp pourou sámp nám te, am ninikao koumteouráp aropao ankwapan nouroup i konap ninikan kámákár akwap námpon. ✧ ¹⁴ Táte ono yumwan sénampnám maknám nap te, yummo onomp nouroup yakáp napon. ¹⁵ Tére konap arop te, tére taokeyak konám aropamp ninik te mér mono. Ae konapara, ono yumwan warko ‘Tére konap arop’rá sér mono. Onomp naropwaromp kar ponankor wawi namp, am te ono wae yumwan séri namp támao yumwan onomp nououprá yénkép námpon.

¹⁶ Yumo te onan náráponoria nánkáráp mono. Ono maok yumwan onomponoria nánkárápea nanko maok, onomp firáp yakáp napon. Aenampara, ono yumwan tére nénk tenanko, tukupea ki énkiriaka, yiráp ki énkínám am yae-párak yaká yak nae-námpono. Aeria maok, yummo onomp Naropwarén apae ankank sámp mwaria ono warákárnamp niniként turunk nap te, mao yumwan fwap sánk naenámpon. ✧ ¹⁷ Ono yumwan lo arakrá sánk nampon. Yumoku kok ankákárank ankár nonopok nounouroup kar kipo.”

Jisas ‘Yumwan apárokamp aropao yopor mwanap’rá sénám kar

¹⁸ Jisas warko sérrá, “Aeno apárokamp arop fárákap yumwan ampwae-sámp nap te, yummo te wae mérono, manénkir onan tak napara napon. ✧ ¹⁹ Aeno yummo apárokamp aropamp yakáp nap niamp wuri popwar yakáp napo te, am apárokamp arop fákáre te, tá wae yinoku finoria warákár mwanapon. Aeno yummo te mámá apár mekamp arop mono. Ono yumwan wae onomponoria nánkáráp namp te, yummo mámá apár mekamp niniként tapokwap mo mwanapria ninampon. Aenampara, apárokamp koumteouráp arop yumwan ampwae-sámp napon. ✧ ²⁰ Ono yumwan farákápnamp kar má yummo fwapiaka niki-samp kip: Tére konap arop te náráp arop tokwaeran kámákár akwap mono. Arop fárákap onan nkwakwe make touwe sámp nap te, yumwan kor tak mwarea napon. Táte arop fárákap onomp karwaokia nap te, yumwan kor yiráp karwaok mwanapon. ✧ ²¹ Aeno am fárákap te onomp Naropwar onan sámp-kérépánko ékamp man mér moitea napara, am fárákap ponankor kwataenám ninikan tak napon. Am te

✧ **15:11:** Jo 17:13 ✧ **15:12:** Jo 13:34 ✧ **15:13:** 1 Jo 3:16 ✧ **15:16:** Jo 15:5; 16:23 ✧ **15:18:** 1 Jo 3:13 ✧ **15:19:** Jo 17:14 ✧ **15:20:** Jo 13:16

apaeritea napanápe, am fárákáp te yumo onomp firáp yakáp nap wae méria napon. ☆

²² Táte ono ékia kar farákáp mo nankoria te, am fárákáp náráp kwatae ninik yak námprá mér mono. Aeno oukoumwan te am fárákápamp kwatae ninik mek wouroump mwanap mwae te yak mono. ²³ Aeno arop onan ampwae-sámp námp te, onomp Naropwarén kor ampwae-sámp námpon. ☆ ²⁴ Táte ono am fárákáp ou mek yakria tére namp, arop ankwapao wokwaek takrá tére moimpanánko te, am fárákáp yino te kwatae ninik námprá mér mono. Aeno am fárákáp onomp tére wae nke napara, onan ampwae-sámpria, onomp Naropwarén mént ampwae-sámp napon. ²⁵ Am fárákápao am taknap ninik te am fárákápamp lo kumwi napao sénámp niamp napon. Am támao arakrá sér, ‘Arop fárákáp onan kwaporok fwapnae mek ampwae-sámp napon.’ ☆

²⁶ Aeno yumwan yaewourria kárákáre sánk naenámp Spirit te onomp Naropwarént yak námpan, nánkár ono yumonapok sámp-kérép nanampon. Am Spirit te kare kar sér i konámpao Naropwarént yakeanámpan ék naenámp. Mao ékia te, ono i konamp ninik érik farákarrá yéncép naenámp. ☆ ²⁷ Aenánko, yumo kor wokwaek onont yakriaka, ono tére fi yokor námp feknámpia onont yakáprá koropea oukoumwan napara, yumo kor ono te wanonorá farákáp mwanapon.” ☆

16

¹ Jisas wae am fek ankwap kar arakrá sér, “Yumo onan mér nap pwar te monoria namp kwamp, ono yumwan máma kar sénampon. ² Arop fárákápao, yinont lotui kwaponoria táraokwamprá yérépe mwarea napon. Nánkár wakmwaek, ankwap ke fek te arop fárákápao yumwan tirá wouria am fárákápamp ninik te yino Kwaromp tére kwapwe námpan mpwe mwarea napon. ☆ ³ Am fárákáp te onomp Naropwarén mér mo, tá onan kor mér mo napara, am ninik tak mwarea napon. ☆ ⁴ Aeno oukoumwan te ono yumwan sérinamp am ankank te korop naerámpon. Am te nánkár wakmwaek arop fárákápao yumwan tak napo maok, ono yumwan sérarinamp kar máma warko ninik mwanapon.”

Jisaso Yiki Kor Spiritamp téreran sénámp kar

Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Wokwaek kar onoku yumont yak nampara maok, ono yumwan má ankank korop naenámp kar sér moiamp. ⁵ Aeno oukoumwan te maon onan sámp-kérépánko ékamp Naropwaronámpok pok nae nae.

☆ 15:21: Jo 16:2-3 ☆ 15:23: Lu 10:16 ☆ 15:25: Sng 69:4 ☆ 15:26: Jo 14:26

☆ 15:27: Ap 5:30-32 ☆ 16:2: Mt 24:9; Lu 6:22 ☆ 16:3: Jo 15:21

Yumo te ankwap ankárankamp onan ‘Amo te maok akwap nae nap’rá turunk moi napon. ⁶ Ono oukoumwan yumwan māmá kar sénanko te, yumo yonkwae touwe tokwae napon. ⁷ Aenapan maok, ono yumwan waeman kare kar sénampon: Yae-párak ono yumwan pwarará pok namp te, yumwan yaewour námpon. Aeno ono pok mo nanko te, yumwan kárakáre sánk naenámp Spirit te yumonapok ék naenámp pourou mono. Aeno táte ono pokea maok, ono sámp-kérép nanko yumonapok ék naenámp. ✧ ⁸ Mao ékiaka yéncép nánko te apárokamp arop fárakap kwatae ninik fi kor mérrá, tá yae-párak kare ninik fi kor mér, tá Kwaro arop kot naenámp fi kor mér mwanapon. ⁹ Kwatae ninik fi kor yéncép námpon te, arop fárakap onan mér mo nap aranon. ¹⁰ Yae-párak kare ninikrá sénámpon fi te ará: Ono onomp Naropwaronámpok pok nanko, yumo te warko onan nke mono. ¹¹ Kwaro arop kot naenámp fi yéncép námpon te, māmá apár mek taokeyaknámpon aropan te Kwaro waeman kot námpon. ✧

¹² Ono te kápae kare kar oukoumwan yumwan farákáp nanamp yak námpan maok, oukoumwan yumo sámp mwanap pourou moiane. ¹³ Nánkár kare kar sér i konámpon Spiritao ékia maok, yiráp ninik ékéker nánko, yumo kare kar kar mér mwanapon. Am tak námpon te, mao námokuráp ninik feknámpon sér mono. Mao Naropwaromp kar wawianámpan, am táman yumwan farákáp naenámp. Mao te yumwan wakmwaek korop naenámp ankank farákáp naenámp. ✧ ¹⁴ Mao te onomp karan sámpea yumwan farákáp nánko, am taknámpon ninik támao arop wanap fek onomp e tokwae ntia onomp kárakáre yéncép naenámp. ¹⁵ Onomp Naropwaromp kápae kare ankank te onompono. Aenámpara, ono sérrá, ‘Mao te onomp karan sámpea yumwan farákáp naenámp.’ ”

Yonkwae touwenap pwarará warákár mwanap kar

¹⁶ Jisas warko ankwap kar sérrá, “Kánanke kwarok ke fek saráp yumo onan warko nke mono, tá warko wakmwaek kánanke kwarok ke fek yumo onan nke mwanapon.” ¹⁷ Aeránko maok, mao éréképá yarak i konámpon arop ankwap fákáreráo námoku kok sérarrá, “Mámá kar te apae kar firan nomwan sériane? Mao sérrá, ‘Kánanke kwarok ke fek saráp yumo onan nke mono. Warko wakmwaek kánanke kwarok ke fek onan nke mwanapon’rá sénámpon. Tá ankwap sérrá, ‘Ono onomp Naropwaronámpok pok nanamp’rá sénámpon te apae kar finono?’ ” ¹⁸ Aeria maok, am fárakapao sérrá, “Am

‘Kánanke kwarok ke’rá sénámp te apae ankankono? Nomo am kar fi mér mo námp tane!’”

¹⁹ Am fárakapao man turunk mwaria nap te, Jisas wae méria maok, am fárakapan sérrá, “Ae te ono farákápnamp kar fi man yumo téréménk rape?” Aerá séria maok, “Ono te arakrá sénampon: Kánanke kwarok ke fek saráp yumo onan nke mono. Tá wakmwaek kánanke kwarok ke fek yumo warko onan nke mwanapon. ²⁰ Ono waeman yumwan kare kar sérrá: Yumo te yonkwae touwe tokwaeria, éménka wae mwanapon. Aenapan maok, apárokamp koumteouráp arop te warákár mwanapon. Yumo te yonkwae touwe napan maok, warko am pwarará warákár kar mwanapon. ²¹ Yupu táráp sámp naerianámp ke fek te, touwe tokwae sámpria yonkwae touwe konámpon. Aenámpao maok, mao wae táráp sámpea te, am touwe sámp námp te wae nik mo pwarará, táráp wae koropá yak námp táman warákár konámpon. ²² Ae konámpnámp taknámp oukoumwan yumo yonkwae touwe sámp napon. Nánkár wakmwaek ono yumwan warko nke nanko te, yiráp ninik te warákár naenámpon. Yiráp am warákár te arop ankwapao sámp-sir mono. ✧ ²³ Am ke fek te yumo onan ankwap ankank turunk mono. Ono yumwan waeman kare kar sénampon: Yumo onomp Naropwarén onomp e fek ‘Ankank sápaé’ ria kar toropwap napo te, mao yumwan fwap nénk naenámpon. ✧ ²⁴ Yumo wokwaekia koropea oukoumwan nap te, onomp e fek onan ankank sámp mwaria kar toropwap moiapon. Oukoumwan te yumo ankár onan kar toropwapria te, yumo fwap sámpea warákár napo, am warákár te yiráp ninik mek top-pwarámp kari yak naenámpon.” ✧

Jisaso apárokamp kárakáreran kwe-pwarnámp kar

²⁵ Jisas warko sérrá, “Ono manénkir te yumwan te wounáp kar fek máma kar sérariampon. Nánkár wakmwaek te ono yumwan warko wounáp kar fek sér mono. Yumwan te onomp Naropwaro i konámp ninik érik sénanampon. ²⁶ Nánkár am ke fek ono te onomp Naropwarén sénanko, yumwan yae-wour naenámp te yak mono. Am te apae riteanápe, yumo ankank sámp mwaria te, fwap yumoku kor onomp Naropwarén onomp e fek turunk mwanapon. ²⁷ Onomp Naropwaro námoku yumwan warákár námp te, apae riteanápe yumo onan nouroupria warákárria, wae ono Kwarént yakea ékamp méri yakáp napo námpon. ✧ ²⁸ Wokwaek te, ono onomp Naropwarént yakea, ono man pwarará apárok mapek

ékampon. Aeampan oukoumwan te ono má má apár má pwarará, onomp Naropwaronámpok arákarrá pok nae rae.”

²⁹ Aeránko maok, mao éréképea yárák i konámp arop fákáreráo sérrá, “Tá kare, oukoumwan te amo wounáp kar sér mono, wae érik sénapon. ³⁰ Oukoumwan te yino amwan wae mér námpon, amo te nánkár aropáo amwan turunkia napo, nopok sénaeria yépék mono. Amo ankank ponankor méri yak napon. Aenapara, yino kor amo Kwarént yakea ék nap wae mérámpon.”

³¹ Aerapo maok, Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Oukoumwan te yumo wae mér nap nie? ³² Yumo wawenk! Oukoumwan te ankank korop naenámp ke wonae fik kar námpon. Ye! Oukoumwan te wae korop námpara, yumwan ti yérépe napo, yumo ponankor ankákárankrá yiráp némpoukmwaek turukumpria onan pwate napo, onoku nápar yak nae rampon. Aenanampan maok, onoku nápar yak mono. Onomp Naropwaro onont yak námpon. ✧ ³³ Ono yumwan má kar farákáp namp te, yumo onont koumpá yakápria yonkwae porokwe fek yakáp mwanapria nampon. Má apárok te yumwan nkwakwe make touwe korop naenámp yak námpan maok, yiráp ninik te fwapia kárákáre fek yakáp kip. Wawenk! Ono te má má apár mekamp kárákáre te waeman kwe-pwar tenampon!” ✧

17

Jisaso náráp arop fákáreran Kwarén kar toropwapimp kar

¹ Jisaso mao éréképá yárák i konámp arop fárákapan kar farákápea pwarará maok, narek yámar mek tokoreyakra arakrá sér, “Ayao, oukoumwan te wae yae faeane. Amo waráp Tárápan e tokwae érik yénkép napo, waráp Tárápao kuri amwan e érik yénkép naenámp. ² Am te apae riteanápe, amo man tak naenámp kárákáre sánk napon. Amo man koumteouráp arop ponankor taokeyakria amo man nénknep arop fárákapan yiki yak nénkeanáko, yiki yaká yakáp mwanapria nánapi napon. ✧ ³ Tá am yiki yaká yakáp mwanap kwapwe te aráno: Am yiki yak sámpnap arop fárákap te amo ankáránkampáo saráp Kwar kare yak nap mér napon. Aeria maok, amo Jisas Kraís sámp-kérép napo, ék námp mér napon. ✧

⁴ Ono te amo onan, takrá téreaeria sápnep tére te wae térea pwar nampon. Am tak namp támao apárokamp aropan waráp e tokwae ntia kárákáre yénkép námpon. ✧ ⁵ Ayao, wokwae kar má apár oukoumwan yak mo fek, ono amont yakamp fek te

✧ 16:32: Mt 26:31,56; Jo 8:29 ✧ 16:33: Jo 14:27; 1 Jo 5:4 ✧ 17:2: Jo 6:39-40

✧ 17:3: 1 Jo 5:20 ✧ 17:4: Jo 4:34

e tokwae sámp-fákeyakampono. Onomp ninik te, oukoumwan kor waráp wonae fik yak namp fek, onan am e tokwae sápaeria nae. ✧

⁶ Amo má má apár mekamp arop onan sá p nap te, am fárákan amo wanonorá te wae érik yéncépá pwara nampon. Am arop fárákan warápan onan sá p nap te, warákan kar wae wawiaka fwap mántwaok yae-párák paokop napon.

⁷ Oukoumwan te am fárákan kápae kare ankank amo onan ti-sá p nap te amonapoknámp korop námprá wae mér napon.

⁸ Kápae kare kar amo onan sá p nap te, ono wae am fárákan farákákan nanko, sámpea karenoria mér napon. Wokwaek ono amont yakea nanko amo onan sámp-kérépapo ono ékampan kor, wae mér napon. ✧

⁹ Ono am fárákan yaewouriaka kar toropwap nampon. Ono te ponankor apárokamp arop fárákan yaewourrá kar toropwap mono. Ono te amo onan sápnap arop fákáreran yaewourrá kar toropwap nampono. Am te apaeria námpanápe am fákáre te warápan. ✧ ¹⁰ Onomp arop fárákan ponankor te warákan fárákanono. Tá warákan arop fárákan ponankor te onomp fárákanono. Tá arop fárákan am onomp fákáre táman nkeria onomp e sakap napon.

¹¹ Ono te warko má apár mek yak nanamp pourou mono. Oukoumwan te ono wae amonapok aok nanampono. Aeno má má fárákan te apárok yakákan mwanapon. Onomp yiki kare Ayao! Am fárákan amokurákan kárákáre fek taokeyakampo. Aenapo maok, nomo ankárankamp yak nempnámp, am fárákanapo kor ankárankamp kare yakákan mwanapon. ✧ ¹² Ono am fárákanént yakria, man taokeyakamp te amo onan sápnap warákan kárákáre feki nampon. Ono fwapia am fárákan yaepárák taokeyak nanko maok, am fárákan te ankwap ankárank moyak moimpon. Moyak naenámp arop ankárank mao sarákan moyak tenámp. Am tak namp te, warákan Buk fek yaknámp kar te kare korop námpon. ✧ ¹³ Oukoumwan te ono amonapok aok naeria namp kwamp, oukoumwan ono apárok yak namp fek má kar séria nanko, onomp warákan am fárákanamp ninik mek top-pwarámpá yak naenámp. ✧

¹⁴ Warákan kar onan sá p nap te, ono wae am fárákan farákákan nampon. Ono má apár mekamp mo nampnámp, am fárákanapo kor má apár mekamp mo napara, má apár mekamp arop fárákanapo am fárákan ampwae sámp napon. ✧ ¹⁵ Ono amwan kar toropwap namp te 'Má má apár pwarará éréképa'e'rá sér mono. Ono amwan kar toropwap namp te, amo am fárákan taokeyak napo, arop kwatae am fárákan sámpá yampourou

✧ 17:5: Jo 17:24 ✧ 17:8: Jo 16:30 ✧ 17:9: Jo 6:37 ✧ 17:11: Jo 17:21

✧ 17:12: Ap 1:18 ✧ 17:13: Jo 15:11 ✧ 17:14: Jo 15:19

mo naenámpan nampon. ✧ ¹⁶ Am fárákap te onoku mámá apár mekamp mo nampnámp taknámp, mao kuri má apár mekamp mono. ¹⁷ Waráp kar te ponankor kare karara, onomp ninik te amo am fárákapan yaewour napo, am kare kar kar am fárákapamp ninik mek tére nánko, waráp fákáre yiki kukur kare yakáp mwanaponono. ¹⁸ Amo wokwaek onan sámp-kérépapo, ono ékia, apárokamp kounteouráp arop ou mek yakampon. Táte taknámp ono kor amo onan sápnáp arop fárákap tirá kérép nanko, tukupea apárokamp kounteouráp arop ou mek yakáp mwanapon. ✧ ¹⁹ Tá am fárákapan yaewour naenámp te onomp pourou ponankor waráp tére nanampria amwan sánk nampara, kare kar am fárákap te waráp tére mwanapria, ankár waráp arop fárákap kare yakáp mwanapon.

²⁰ Aeno ono kar toropwap namp máte am fárákapan saráp yaewour mono, arop am fárákapamp kar wawia onan mér mwanapan kor mént kar toropwap nampono. ²¹ Onomp ninik te, am ponankor arop fárákap ankárankamp ninik fek onomp Ayao amo onont yak napo, ono amont yak namp niampi yakáp mwanaponono. Tá taknámp am fárákap nomont ankárankamp kare yakáp napo maok, apárokamp arop fárákap amo onan sámp-kérép napo ék namp mér mwanaponono. ✧ ²² Amo onan kárákáre tokwae ntia wae kwapwe sápnáp te, ono kor am fárákapan nénk tenanko, nomo ankárankamp ninik fek yak nempnámp taknámp am fárákapao kor tak mwanapon. ✧ ²³ Ono te am fárákapént yak nanko, tá amo onont yak napo, am ninik támao am fárákap ankárankamp ninik fek yakápanáponria nampon. Aenapo maok, am apárokamp arop fárákap amo onan sámp-kérépapo, ékamp mér napo maok, táte amo am onomp fárákapan warákár nap te amo onan warákár nap niamp naenámpan.

²⁴ Ayao, onomp ninik te amo onan sápnáp kounteouráp arop te am ono yak namp fek, mao kuri am fek onont yakáp mwanapria nampon. Tá am fárákap mámá apár oukoumwan yak mo fek, amo onan warákár tokwaeria, wae kwapwe ntiaka kárákáre tokwae sápnáp am nkeanáponoria nampon. ✧ ²⁵ Yae-párak kare Ayao! Apárokamp arop fárákap te amwan mér mono. Aeno ono mwar amwan mér nampon. Tá mámá onomp fákáre te amo onan sámp-kérépapo ono ékamp te wae mér napon. ²⁶ Ono amo te wanonorá am fárákapan wae yénkép nampon. Aenampara ono kánámpár warko yénkép nanko maok, amo onan warákár konapnámp taknámp am fárákapao arop ankwapan kor warákár mwanap ninik sámp mwanapon. Aenapo maok, ono kor fwap am fárákapént yak

✧ 17:15: 2 Te 3:3 ✧ 17:18: Jo 20:21 ✧ 17:21: Ga 3:28 ✧ 17:22: Ap 4:32

✧ 17:24: Jo 14:3

nae nampon.”

18

Judas Jisasén yopor aropamp yaek sánkámp kar

¹ Jisaso am kar toropwapia pwarará maok, mao ntia éréképa yarak i konámp arop fákáre ént kánanke Kidron tépéri pokea, ankwapm wae fik tankáp i konap yao pékri fek tankáp.

☆ ² Am Jisasén yopor aropamp yaek sánk naerianámp arop Judas mao kuri am yopwar wae mér. Am te apae riteanápe kápae kare por Jisas náráp arop fárakap érékép ko, tukupá am mek koupoukour konapara. ³ Ae konapara, Judaso Rom mekamp soldia érékép, tá pris tokwae fákáre ntiaka Farisi fákáreao tirá kérépnap plisman fákáre éréképea maok, am fek korop. Am fárakap te lam yaek ti, sarom poupoukia maok, yorowar i konap ankank tia korop. ⁴ Jisas te kápae kare ankank man korop naenámp te wae mérámp kwamp maok, youmprá wonae fikria am fárakapan turunkrá, “Yumo te wan oupourouk rape?”

⁵ Aeránko maok, am fárakapao kar pwarokwaprá sérrá, “Yino te Nasaret mekamp Jisasén oupouroukrap koropreano.” Makrá sérapo maok, tá Jisaso am fárakapan sérrá, “Am te Ono Taki Yak konámp má támaono.” Judas am fárakapamp yaek Jisas sánk naerianámp te am fárakapént fokopeyak. ⁶ Am fárakapao wa napo, Jisaso ‘Am te Ono Taki Yak konámp má támaono’rá sénánko maok, am fárakapao younkwe mwaeknámp éréékri tukupria maok, apárok piká pér.

⁷ Tá Jisas warko am fákáreran turunkrá, “Yumo te wan oupourouk rape?” Tá am fárakapao sérrá, “Yino te Nasaret mekamp Jisasén oupouroukreano.”

⁸ Jisaso nopok arakrá sér, “Ono yumwan wae séri nampon: Am te Ono Taki Yak konámp má támaono. Yumo onan oupourouk nap kwamp te, mámara arop fákáre máte tukupanápon pwar kipo.” ⁹ Am takrá sénámp ninik te mao manénkir sérinámp kar aran ninikria ninámpon, ‘Amo onan sápnap arop fákáre te ankwap ankárakamp moyak mono’rá sérimp kar mént pwi námpon. ☆

¹⁰ Saimon Pita bainat sankorop námp am yipi mekamp akaprá pris taokeyak konámp aropamp tére arop yae-párak mwaekamp woupwi kor porokwapea aop-sir. Am aropamp e te Malkusono. ¹¹ Aenko maok, Jisaso Pitan sérrá, “Bainat warko yipi mek kérépae. Amo nik nap te onan Ayao sápnámp kap mátane, am mek fár moaeria nape?” ☆

Am fárakapao Jisasén Anasonámpok warámpá tukupap kar

¹² Aerá séránko maok, soldia fákáre, tá man taokeyak konámp arop, tá Judamp plisman fákáre, makia maok, Jisasén sámpeaka paok fek yarokwap. ¹³ Aea maok, Anas Kaiafasomp wunápnáponámpok warámpá tukup. Am yopwar fek te Kaiafaso pris taokeyak konámp arop yak. ¹⁴ Kaiafas te mao manénkir Juda fákáreran sérrá, ‘Ae te arop ankárankao mao saráp sumpwiaka koumteouráp arop fárákan yae-wourano’rá sérimp arop támaono. ✱

*Pita ‘Jisasén mér mo nampono’rá sénámp kar
Matyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:54-57*

¹⁵ Saimon Pita ntia Jisas éréképá yarak i konámp arop ankwap Jisasén sámpá tukup napo wakmwaek akwap. Pris taokeyak konámp arop am arop ankwapan te man wae mér námpara, mao te Jisas youmpnámp yár mek am mek yoump. ¹⁶ Aenámpan maok, Pita te yár younkwék wonae fik ménki fek fokopeyak. Aenánko am mént paokop i konap arop ankárank pris taokeyak konámp arop man mér námp támao youmpea, ménki taokeyak konámp yupuran séria, Pitan yár mek warámpá mank. ¹⁷ Aenánko maok, tá am ménki fek taokeyakámp yupurao Pitan turunkrá, “Amo te mént paokop i konap arop ankwap támao nie?” Aeránko maok, Pita sérrá, “Ono te méntér paokop i konap arop mono.” ✱ ¹⁸ Aenánko maok, nkenko tére konap arop, tá plisman fákáre makia námpare nánko, yaomwi yankia pwatea am fek yae yéréncrá yakáp. Aenapo, Pita kor youmpea am fárákapént yae yéréncrá yak.

*Pris taokeyak konámp aropao Jisasén kotimp kar
Matyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71*

¹⁹ Pris taokeyak konámp arop Jisasén mént paokop i konap aropan mér nae yonkwaerá turunkria maok, maomp kar am arop fárákan sérarimp kar mént turunkup. ²⁰ Aenánko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Ono koumteouráp arop fárákan te érik karaok kar yénkrá farákámpampono. Kápae kare por koumteouráp aropan lotu nap mek, tá lotu nap tokwae yár mek kápae kare Juda fákáre koupoukour konap fek ono am fárákan yénkrá farákámp namp te, kar ankwap mek wouroumprá sér moi nampon. ✱ ²¹ Aenamp te amo apaeria onan turunk rap? Amo ankár am kar wawí konap arop fárákan turunkupae! Am fárákap te ono farákámpnamp kar wae méri yakáp napon.” ²² Jisas takrá séránko maok, am fek fokopeyakeanámp plisman ankwapao Jisasén yae faeran táraporeria maok sérrá, “Amo te apaerá pris taokeyak konámp arop tokwaeran takrá kar pwarokwaprá

sér rape?" ²³ Jisaso man nopok sérrá, "Ae te ono kwatae kar sénanko te, amo am ono kwatae kar sénamp érik sérae. Aeno táte ono kwapwe kare kar sénamp te, amo apaerá onan porokwap rap?"

²⁴ Takia maok, Anas Jisasén yarokwap nap taki yak nánko, make pris taokeyaknám arop Kaiafasnám pok sámp-kérép.

*Pita warko 'Ono te Jisasén te mér mono'rá sénám kar
Matyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62*

²⁵ Saimon Pita yae yérenkrá yakánko maok, am fárakapao man sérrá, "Amo kor mént yarak i konap arop támao nie?" Tá maó sérrá, "Mono. Ono te mono!"

²⁶ Aenámpan maok, pris taokeyak konám aropamp tére arop te Pita woupwi kor porokwap aop-sirarinám aropamp ankárakamp fi aropara, man sérrá, "Ae te ono amwan mént yakepo yopwaraok nkeamp támao nie?" ☆ ²⁷ Aeránko Pita warko sérrá, "Mono." Aeránko maok, am ke fek táman kakaruk fárám. ☆

*Jisasén Pailatonám pok warámpá tukupap kar
Matyu 27:11-14; Mak 15:1-14; Luk 23:1-5*

²⁸ Koumounek kar Jisasén Kaiafasomp nap mekamp gavman taokeyaknám aropaonám pok warámpá tukup. Aea maok, am fárakap te Kwaro nke nám fek Pasova fári konap yae fek oum sámpantánoria ankwap fi aropamp nap mek yink mo, ek yakáp. ²⁹ Am fárakap ek yépékrá yakáp napo, Pailato mankea am fárakapan turunkrá, "Yumo mámá aropan apae tenánko kot mwaria nape?" ³⁰ Aeránko maok, am fárakapao sérrá, "Má arop te sokoro mo, yae-párak kare nánko te, amonapok warámpá korop mono."

³¹ Aerapo maok, Pailato am fárakapan sérrá, "Ae te yumoku warámpá tukupea yumokuráp lo fek man kotenk." Aerá séránko maok, Juda fákáreráo nopok man sérrá, "Rom yiráp loao arop ankwapan sámp-wouroump kwaponorá námpon. Aeria nám kwamp, yino man amonapok warámpá korop námpono." ☆ ³² (Am tak nap te Jisaso wokwaek apae mwae fek námo sumpwi naenám ninikan sérimp, am ankank te wae kare korop naeria námpon.) ☆

³³ Tá Pailato warko arákarrá nap mek youmpea maok, Jisasén mankaeria maok, man turunkrá, "Amo te Juda firamp King nie?"

³⁴ Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, "Ae te amoku támao ninikia am kar sér rape, arop ankwapao amwan onan takrá séri nap nie?"

☆ **18:26:** Jo 18:1,10 ☆ **18:27:** Jo 13:38 ☆ **18:31:** Jo 19:6-7 ☆ **18:32:** Jo 12:32-33

³⁵ Aeránko maok, nopok Pailato sérrá, “Ae te ono te Juda fi mekamp nie? Amoku yaknap fi mekamp arop ntia pris tokwae fákáre amwan ononampok warámpá korop napon. Amo te apae mokopi napon?”

³⁶ Aeránko maok, Jisaso sérrá, “Onomp firáp taokeyak nanamp te mámá apár mekamp mono. Táte onomp firáp taokeyak konamp mámá apár mekampaonánko te, onomp arop fákáre fwap yorowar napo, arop ankárankamp onan Juda fárákapamp yaek pap mono. Aeno onomp firáp taokeyak nanamp te mámá apár mekamp mono.”

³⁷ Aeránko maok, Pailato man sérrá, “Tak napan nánko te, amo te King nie?” Jisaso nopok man sérrá, “Amo ‘King’rá sénap te amoku támao sénapon. Ono má apár mek ék nanko, onomp éntupwar onan fárákap námp te onomp ankárankamp tere te, arop fárákan kare kar kar farákáp nanko, wa mwanapria ninampon. Tá arop ponankor am kar kare wawia ampaok paokop nap te, am fárákap onomp kar wawi konapono.” ☆ ³⁸ Mak ránko maok, Pailato man turunkrá, “Kare kar kar te apae ankankono?”

Pailato ‘Taken’rá sénánko, Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap kar

Matyu 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25

Makrá séri pwarará warko apárok youmpea maok, Juda fákáreran sérrá, “Ono te ‘Mao sumpwiano’rá sénanamp fi te mér mo rae. ³⁹ Aeno ono i konamp ninik te wae mér napon. Yopwar méntép lotu i konap Pasova Yae Tokwae fek arop ankárank kalabus mekamp yumoku am arop e sénapo, man yumonapok sámp-kérép konampono. Ae konampara, yiráp ninik te mámá Juda fákáreramp king man yumonapok sámp-kérép nanamp nie?”

⁴⁰ Tá am fárákapao warko tékén sérrá, “Mao te mono! Amo ankár Barabasén aokor-pwarae!” (Barabas te arop tirá wourrá yarákrá am fárákapamp yaekamp ankank pouroukoup konámp aropono.)

19

¹ Pailato séránko maok, soldia fákárerao Jisasén sámpea ain tákáre tokoropramp paok fek paonkore kor fek fuk. ² Aea pwarará maok, am soldia fákáre wiráp paok sámpea moukoupea, kingo yirímp konámp kumpan erékáprá Jisasomp me korok yirímp. Aeria maok, waempyam noumouri sámpea kingo yirímp konámp an erékáprá maomp pourouk aowarámprá yirímpá pwar. ³ Aea maok, maomp wonae fik ankákáránki

tukuprá man sérrá, “Yo...! Juda firamp King e!” Aeri ko man yae faeran tárapore.

⁴ Pailat warko apárok youmpea maok, Juda firan sérrá, “Yumo nkenke! Ono man yumonapok warámp sa-mank namp te, ono maoinámp ankank nke mo namp aran mérenkria nae.” ⁵ Jisas ek mank námp te, maomp me korok yirimp, nap wiráp paok te oukouwman taki yak, tá waempyam noumouri yirimp napao kor taki yak. Aenánko maok, Pailato am arop fákáreran sérrá, “Má arop man nkenke!”

⁶ Aeránko maok, pris tokwae fákáre, tá lotu nap tokwae mekamp plisman fákáre mao man nkea tékén sérrá, “Yaopwae porokopramp fek pukupenke! Yaopwae porokopramp fek pukupenke!” Aerapo maok, Pailato am fárákapan sérrá, “Ae te yumoku man santukupea yaopwae porokopramp fek pukupenke! Ono te maoinámp ankank nke mo nampono.”

⁷ Aeránko maok, Juda fákárerao maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Yinomp lo ankwap yak námp te am loao sérrá: Mao ‘Námo Kwaromp Tárápono’rá sénámp te, mao te ankár sumpwi naenámp.” ✧

⁸ Pailato am kar wawia apápa wae. ⁹ Aeria mao warko nap mek youmpria maok, Jisasén turunkrá, “Amo te mae némpoukampono?” Aeránko maok, Jisas te maomp kar pwarokwaprá sér mo. ✧ ¹⁰ Aenko maok, Pailato man sérrá, “Amo onan kar pwarokwaprá sénanap te apaeritea napon? Ono te arop tokwae ara, amwan fwap pwar nanamp, tá amwan fwap ‘Yaopwae porokopramp fek pukupenk’rá sénanampon. Ae te amo am te mér mori kwapon?”

¹¹ Tá Jisas maomp kar pwarokwaprá sér, “Kwaro amwan kárákáre sánk mo nánko te, amo onan apárok sámp-anámp nanap pourou mono. Aenámpara, arop onan waráp yaek sánknámp aropamp kwatae ninik te waráp kwatae ninikan kámákarea tokwae kari yak námpon.” ✧

¹² Pailato am kar wawia maok, man pwar nae yonkwaerá mwae kup oupourouk. Aenámpan maok, Juda fákáre man kar tae fek sérrá, “Amo am aropan sámp-kérépea te, amo te Sisaromp nouroup mono! Aropao sérrá, ‘Onoku kingono’rá sérámp te mao te Sisarén ampwae-sámpnámp aropono.” ✧

¹³ Pailato am kar wawia maok, Jisasén ek warámpá youmpea kaerikamp kot i konap sia fek tank. (Am kaerik e te ‘Yumwi fekamp Kaerik.’ Judamp Hibru kar fek sér i konap te ‘Gabata’.) ¹⁴ Am Yae Tokwae te Pasova fár mwanap fir nánap i konap yae fek maok, yámar kukánko Pailato Juda fákáreran sérrá, “Yiráp king má nkenke.”

✧ 19:7: Wkp 24:16; Jo 5:18 ✧ 19:9: Mt 27:12; Lu 23:9 ✧ 19:11: Jo 10:18; Ap 2:23; Ro 13:1 ✧ 19:12: Lu 23:2; Ap 17:7

¹⁵ Aeránko maok, kápae kare ou aropao tae fek sérrá, “Sámpá tukupenke! Sámpá tukupenke! Yaopwae porokopramp fek pukupenke!” Pailato am fárákapan sérrá, “Yumo te onan yiráp king ‘Man yaopwae porokopramp fek pukupenk’rá séraeria nape?” Aeránko maok, pris tokwae fákáreráo sérrá, “Yino te king ankwap te yak mono! Yinomp king te Sisar ankárank támao mwarono!” ¹⁶ Aerapo maok, Pailato Jisasén am fárákapamp yaek sánk nánko, pukup mwarea napon.

*Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap kar
Matyu 27:32-44; Mak 15:21-22; Luk 23:26-43*

Aea maok, am fárákap Jisasén warámpeaka tukup napo maok, ¹⁷ Jisas námoku námwan pukup mwanap yaopwae kakapeanánko, am taun pwarará tukupea apár ankwap, ‘Arop Me Kor Yaknám Apár’rá sér i konap, tá Hibru kar fek te ‘Golgota’rá sér i konap fek. ¹⁸ Am fek táman arop yaworan fápa yawor pukupria maok, Jisasén kuk pukupapon.

¹⁹ Pailato sénánko, am fárákap kar ankárank kumwia yaopwae porokopramp fek Jisasomp me kor yarápae fek tiriri pwar. Am kar te arakrá kumwi napon: “Mámáte Nasaret mekamp Jisas, Juda firamp Kingono.” ²⁰ Am kar te Hibru kar, tá Rom kar, tá Grik kar makia am fek kumwiapon. Am Jisasén pukupap apár te taun wonae fik yak námpara, kápae kare Juda koropea am kar nkerá farákáp konapon. ²¹ Aenapo maok, Juda firamp pris tokwae fákáreráo Pailatén sérrá, “Amo te ‘Juda Firamp King’rá kumwi kwapon. Amo ankár ‘Mámá arop te “Námo Juda Firamp King”rá sénámp’rá kumwi mpupo.”

²² Aerapo maok, Pailato sérrá, “Wampweno! Kar ono kumwi tenamp am támao yakano!”

²³ Soldia fákáre Jisasén yaopwae porokopramp fek pukup tea maok, mao yirir i konám ankank ponankor tia maok, yia wor fi kákea maok, táte am soldia fákáre ankákárankrá tiapon. Aeno ankárank mwaek saráp wouriramp waempyaman kor sámpea, ²⁴ soldia fákáre námoku sérarrá, “Mámá te pápaeri kwapon! Nomo satu pilairiaka wa mokop kárákáreria sámpén nke mwanámpon.” Am takiap te, Kwaromp Buk fek wokwaek kumwiap kar kare korop námpon. Am kar te arakrá sér,

“Arop fárákapao ono yirir i konamp ankank tia nénk napo mao ti mwanapon. Tá onomp waempyam sámp naenámp arop nke mwaria satu pilai mwanapon.”

Am soldia tak nap te, am kar wae mént pwi námpon. ☆

²⁵ Tá Jisasomp éntupwar ntiá maomp nánaenáp Maria Klopa-somp yupuia maok, Makdala mekamp Maria, am kounteou támao Jisasén yaopwae porokopramp fek pukup tenapo, wonae fik am fek fokouri yakáp. ²⁶ Aeapo maok, Jiaso náráp éntupwar ntiaka mao nouroup kare i konámp arop wonae fik fokouri yakepo, éntupwarén sérrá, “Ayae, támáte waráp tárápono.” ²⁷ Tá mao am námoku warákár konámp aropan sérrá, “Támáte waráp éntupwarono.” Aeránko maok, am ke fek táman am aropao Jisasomp éntupwarén warámpá akwapea námokuráp nap mek taokeyak.

Jisas sumpwimp kar

Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49

²⁸ Jisas te maomp tére ponankor wae oukoumwan pwar námp mér. Tá mao sérrá, “Onan éntao oumpour kor kákeane.” Am takrá sénámp te, Kwaromp Buk fekamp kar ankwap méntér pwi námpono. ✧ ²⁹ Farákére mek top i konámp wain tankánko maok, yao yir niamp am mek anámp napo, am top i konámp wain am mek pwarámpeyakánko maok, yaopwae hisop fek norokarea Jisasomp táp mek sánk. ✧ ³⁰ Jisas am top i konámp wain fária pwarará maok, mao sérrá, “Wae táman pwar nae rae.” Makrá séria pwarará maok, me fikiprá waemp worokwaprá sámp-kéréprá wae sumpwi. ✧

Soldia Jisasén amor fárákap mek oumpán faropámp kar

³¹ Am yae te Pasova fár mwanap nánap mwanap yaenono. Am Sabat Yae te tokwae karara, Juda firamp ninik te arop yákáre yaopwae porokopramp fek Sabat yae fek yakantáno. Aeria maok, Pailatén sérrá, ‘Pu kor tokoprá párokopea napo, koupour surumpwi napo am yákáre tirá épér mwar’rá sér. ✧ ³² Aerapo maok, soldia fákáreráo tukupea Jisasént pukup tariap arop yaworamp pu kor tokoprá kák. ³³ Aenapao maok, Jisasén te tukupá nke napo maok, wae sumpwi yak. Aenámpantá maok, pu kor ták-pap moiapono. ³⁴ Aeno soldia ankárankao oump fek amor fárákap mek faropánko maok, koupour kar yiri ntiaka ént kwarákár ék. ³⁵ (Arop am kar farákáp námp te, am te wae nke tari námpan farákáp námpon. Aenámpara, mao farákápnámp kar te kare karonó. Mao námoku kor am kar te karenorá mér námpon. Aenámpara, yumo kor fwapia mér kipo.) ✧ ³⁶ Am takiap ankank te Kwaromp Buk fekamp kar kare kar korop námpon. Am kar te arakrá sénámpon, “Maomp kour ankwap ták-pap mo mwarea napon.” ✧ ³⁷ Tá Kwaromp Buk fekamp kar ankwap sérrá,

✧ 19:28: Sng 22:15 ✧ 19:29: Sng 69:21 ✧ 19:30: Jo 4:34 ✧ 19:31: Lo 21:22-23 ✧ 19:35: Jo 21:24 ✧ 19:36: Kis 12:46

“Arop fárakap am faropnap aropan tokore yakáp mwaria napon.” ☆

Jisasomp yákáre péri me mek papap kar
Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56

³⁸ Takia pwate napo maok, Arimatea mekamp Josepo Pailatén sérrá, “Ono Jisasomp yákáre sámpe nae.” Am Josep te Jisasomp firápao maok, Juda firan apápia maok, kánánkámp mérrá yárákimpon. Aempao maok, Pailato takaeránko, Josep akwapea Jisasomp yákáre sámpámpon. ☆ ³⁹ Nikodemus, manénkir Jisasén kumuruk koropá nkemp, mao kuri méntér korop. Mao te yao yiri anánk aopwe ankára mek tapokwa-peakámpan sankorop. ☆ ⁴⁰ Maomp kápae te 30 kilogram. Am arop yaworao Jisasomp yákáre sámpea maok, Juda firao arop papria nánákáre kwapwenámp ankankan forokwap konapnámp takrá forokwapea maok, waempyam mek papea yarokwap. ⁴¹ Am Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap fek te yopwar ankárank am fek yak. Aenánko, am yopwar mek te péri me wourékam yoroia napao, oukoumwan arop yákáre pap moinap yak. ⁴² Juda firao Pasova fári konap kumur wae wonae fik námpantá, am arop yawor koupour kar Jisasomp yákáre sámpá akwapea wonae fik yaknámp am péri kor mek pap.

20

Jisas warko fárámpámp kar

¹ Sande fek oukoumwan kirikip yakánko, koumounek kar Makdala mekamp Maria koropeaka, péri me nke nánko maok, péri kárakére ménki fek yak mo. ² Aenánko maok, mao fárakoprá akwapea Saimon Pita, tá ankwap Jisaso man nouroup kar i konámp, am arop yaworan sérrá, “Tokwae Karamp yákáre te arop fárakapao péri me mekamp te wae sámpe te nap te, nomo mér mono. Maok sámpá tukupá páte nape?” ☆

³ Aeránko maok, Pita ntiaka am Jisaso warákár konámp arop taun pwarará énénkér péri me fek akwap. ⁴ Am arop yawor énénkér fárakoprá akwapepao maok, ankwap Jisaso warákár konámp aropaomékir akwapá péri me fek. ⁵ Aea maok, mek pik mono, péri me fek saráp tankria papeyará nke nánko maok, waempyam mwar tank. ⁶ Saimon Pita maomp wakmwaek korop námpao maok, péri me mek youmpea nke nánko maok, waempyam ankwap mwar tankáp. ⁷ Tá nke

☆ 19:37: Sek 12:10; Yé 1:7 ☆ 19:38: Jo 7:13 ☆ 19:39: Jo 3:1-2 ☆ 20:2: Jo 13:32

nánko, Jisasomp me korok woukoupap waempyam ankwapao kor me kor papámp yarápae fek aropao moukoupea papnap niampi tank. ⁸ Aenko maok, manénkir akwapeakámp am Jisaso warákár konámp aropao kor mek yoump. Tá mao kor am ankank nkea wae mér. ⁹ (Am ke fek te am fárákap te Kwaromp Buk fekamp kar Jisas apár me meknámp fárámp naenámpan sénámp kar te oukoumwan fwapi mér mono.) ✱
¹⁰ Aea maok, am Jisasént yárapep arop yawor warko némpouk arákarrá akwap.

*Makdala mekamp Maria Jisasén nkemp kar
 Matyu 28:9-10; Mak 16:9-11*

¹¹ Maria ek péri me táp fek fokopeyakrá maok, émrá yakria tank-kékiráprá péri me mek nke. ¹² Aeriaka nke nánko maok, ensel anánkaopwe waempyam wupwiráp am Jisasomp yákáre pátariap fek am fek tankria maok, ankwapao me kor tankámp fek tank, tá ankwapao puyar sirarámp fek tank. ¹³ Aeria maok, am ensel yaworao Marian sérrá, “Yupu! Amo te apaeritea ém rape?” Aerepo maok, mao am arop yaworan sérrá, “Onomp Tokwae Karamp yákáre sámp tenap te, ono mér mono. Maok samp-tukupá páte nape?” ¹⁴ Makrá séria pwarará maok, arákarrá nkenko maok, Jisas fokopeyak. Aempán maok, Maria te máte Jisas támaonorá mér mono. ✱

¹⁵ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Yupu! Amo te apaentá émrá yarak rape? Amo te wan oupourouk nae rape?” Aeránko maok, Mariamp ninik te, am arop te yopwar taokeyak konámp arop ritea man sérrá, “Arop Tokwae, amo te man sámpá akwapea pap nap kwamp te, onan am pap nap sénapo, ono akwapea warko sámpá korop nae.”

¹⁶ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Maria.” Aeránko maok, Maria sámp-arákarrá man Hibru kar fek sérrá, “Rabonai!” (Am kar te ‘Tisa’rá sénámpon.)

¹⁷ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Ono te oukoumwan narek onomp Naropwaronámpok pok mo nampara, amo onan sérémékéri kwaponó. Aeno amo ankár akwapea onomp nánaeounáp fárákapan arakrá sérampo, ‘Ono te narek pokria, onomp Naropwar, tá yumo kor yiráp Naropwar maonámpok pok rae. Tá onomp Kwar, tá yumo kor yiráp Kwar, maonámpok pok rae.’” ✱

¹⁸ Aeránko maok, Makdala mekamp Maria akwapea mént paokop i konap arop fákárean sérrá, “Ono te Tokwae Karan nketea korop rae.” Aeria maok, Jisaso sérimp kar am fárákapan farákáp.

Jisaso éréképá yáarak i konámp arop fárakap Jisasén nkeap kar Matyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49

¹⁹ Jisasént paokopiap arop fárakapao Juda taokeyakáp konap fákáreran apápriaka mao yakápnap nap ménki kárakáre fek kérietea yakáp. Am Sande fek táman wae yámar porokor nánko, kumur mek Jisas koropeaka kuk mek fokopeyak. Aeria maok, mao sérrá, “Yiráp ninik te sánánkar porokwe fek yakano.” ²⁰ Aerá séria pwarará maok, náráp yaekamp nil toupou, tá amor fárakap mekamp oump toupou yénkép. Am arop fárakap Tokwae Karan nkea am fárakapamp ninik mek te warákáránka wae. ✧ ²¹ Aenapo maok, Jisaso warko sérrá, “Yiráp ninik te sánánkar porokwe fek yakano. Onan te onomp Naropwaro sámp-kérépánko koropampnámp taknámp, ono kor yumwan tirá kérép nanko, tukup mwanapono.” ✧ ²² Makrá séria pwarará maok, mao táp meknámp náráp ouwipár am fárakapan fori pwarará maok, mao am fárakapan sérrá, “Yumo Yiki Kor Spirit yiráp ninik mek akwapano sámpenke.” ²³ Aeria maok, sérrá, “Yumo arop ankwapamp kwatae ninik sámp-sinapo te, Kwaro kor am fárakapamp kwatae ninik sámp-sinánko, moyak naenámp. Aeno yumo arop ankwapamp kwatae ninik sámp-sir mo nap te, Kwaro kor am aropamp kwatae ninik sámp-sir mono.”

Tomaso Jisasén nkemp kar

²⁴ Jisaso am fárakapaonapok koropámp ke fek te, arop éntér-sámp ramp ou mekamp ankwap ankárank te am ke fek yak mo. Am arop te Tomas, ankwap e te ‘Tam Feae’rá sénapono. ✧ ²⁵ Wakmwaek am fárakap man sérrá, “Yino wae Tokwae Karan nke námpon.”

Aeránko maok, Tomaso am fárakapan sérrá, “Táte ono maomp yaekamp nil toupou nke mo, tá onomp yae kurépi am nil toupou mek norokor mo, táte ono maomp amor fárakap mekamp oump toupou mek yae pap mo namp fek te, ono te kare sénapria mér mo kareno.”

²⁶ Warko ankwap Sande fek, am arop fárakap am nap mek am mek yakáp napo, Tomas kor méntér yak. Aeria maok, am fárakap ménki ponankor kárakáre fek kákari pwatea yakáp. Aenapo, Jisas mankea kuk mek fokopeyakria sérrá, “Yiríp ninik te sánánkar porokwe fek yakano.” ²⁷ Aeritea yakrá maok Tomasén sérrá, “Ámo waráp yae kurépi onomp yae kwae mek mamek fokopria onomp yae nkeae. Tá amo koropea onomp amor fárakap mek yae papae. Ámo te anánk ninik pwarará, ankár mérael!”

²⁸ Aeránko maok, Tomaso maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo onomp Tokwae Kar, amo onomp Kwarono!”

²⁹ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Amo te onan nkeaka mér rape? Arop fárakap onan oukoumwan nke mo yakáprá mér nap, am arop fárakapan te Kwaro ourour nénk naenámpono.” ✧

Jono má buk kumwimpon fi kor kar

³⁰ Jisaso Kwaromp kárakáre yénképnámp kápae kare ankank námoku éréképá yárákimp aropao nkeap fek yoroimp te, ono te am ankank te má buk fek mapek ponankor kumwi mono. ✧

³¹ Aeno ono mámá kar kumwi namp te, yumo Jisasén méria, mao te Kraiss, mao te Kwaromp Táráponorá mér mwanapria kumwi nampon. Yumo man méria te, maomp e fek táman yiki yak sámp mwanapon. ✧

21

Jisasént paokopiap arop fákáneka Jisasén nkeap kar

¹ Jisaso warko wakmwaek ént aokore Galili, ankwap e Taiberias wonae fik, námoku éréképá yárák i konámp arop fárakapan akwapá kikip. Mao am arop fárakapaonapok akwapámp te ará: ² Saimon Pita, Tomas (Ankwap e te Tam Feae), apár Galili mek Kana mekamp Nataniel, tá Sebedimp tárápyar, tá Jisasént paokopiap arop ankwap anánkaopwe énéni am fek yakápapo maok, ³ Saimon Pita am fárakapan sérrá, “Ono te akwapea éntékamantá umben sinae.” Tá am fárakapao man sérrá, “Yino kor amont énéni tukup mwaro.” Aenapao maok, am kumuruk te éntékam ankárakamp sámp mono.

⁴ Aenapo maok, koumounek yámar aok naeria nánko, Jisas ént woupwi mek fokopeyak. Aenánko maok, am arop fárakap mao te Jisasonorá mér mo. ⁵ Aenapo maok, Jisaso am fárakapan arakrá turunk, “Tárápu o! Yumo te éntékam wae sámp máki nape?” Aeránko am fárakapao sérrá, “Mono.” ✧ ⁶ Aerapo maok, mao am fárakapan sérrá, “Yumo umben sámpea bot tank námp fek yae-párak mwaek sirenke. Yumo fwap ankwapmwaek ti mwanapono.” Aeránko am fárakap umben am mao sénámpaok sirapo maok, éntékam pik te mákia kápae karenko maok, mokopia narek forokwaprá saok mwarria kounkour. ✧

⁷ Mént paokopiap arop Jisaso man warákár konámpao Pitán sérrá, “Am te Tokwae Kar támaoiane!” Saimon Pita waempyam wor-pátea térerá yárákimpao wa nánko ‘Mao te Tokwae Karono’rá sénámpantá maok, warko waempyam kámpea ént mek fékér-pikia maok, érrá akwap. ⁸ Aenánko,

✧ 20:29: 1 Pi 1:8 ✧ 20:30: Jo 21:25 ✧ 20:31: 1 Jo 5:13 ✧ 21:5: Lu 24:41

✧ 21:6: Lu 5:4-7

am ankwap fákáre bot meknámp ént woupwi mek panek tae morok 90 mita fek yakápria, éntékamráp umben am éréképra koropea kárakáre fek pap.

⁹ Am fárakap wae koropea kárakáre fek yakápria maok, nke napo yaomwi yak. Tá am yaomwi mek éntékam tank nánko, panao kor tank. ¹⁰ Aenánko maok, Jisaso am fárakapan sérrá, “Éntékam ankwap am sankoropenke.” ¹¹ Aeránko maok, Saimon Pita bot mekamp am umben éréképea koropea kárak fekánko maok, éntékam kápae kare nununkwi te kouroump napo te, 153 nono. Aenámpao maok, am umben te fárakár moimpon.

¹² Aenko maok, Jisaso am fárakapan sérrá, “Yumo koropea fárenke.” Aeránko maok, am fárakap te apápia ‘Amo te wanap?’rá turunk mo. Am te am fárakap wae mér, mao te Tokwae Kar támaono. ¹³ Tá Jisas yaomwi fek wonae fik youmpea, pan sámpra am fárakapan nénkea pwarará, tá warko éntékaman kor sámpea am fárakapan nénk.

¹⁴ Mámáte Jisaso apár me meknámp fárámpea yarakria mao éréképa yarak i konámp arop fárakapan yininkan koropá nkemp karonó. ✧

Jisaso Pitan ‘Sipsip taokeyakamp’rá sénámp kar

¹⁵ Mao wae fépéria pwarará maok, tá Jisaso Saimon Pitan sérrá, “Jonomp táráp Saimon e! Amo te onan nouroup kare nap te, arop ankwapao onan nouroup námpan kwe pwar nap nie?” Aeránko maok, Pita man sérrá, “Yeno, Tokwae Kar, ono amwan nouroup namp wae mér napon.” Mak ránko maok, Jisaso man sérrá, “Ae te amo onomp sipsip morok fir wunampo!” ✧

¹⁶ Tá warko anánkan man sérrá, “Jonomp táráp Saimon, amo te onan nouroup kare rape mo nie?” Aeránko maok, Pita man sérrá, “Yeno, Tokwae Kar! Amo te wae mérapon, ono amwan nouroup nampon.” Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Ae te amo onomp sipsip anképe fákáre taokeyakampo.” ✧

¹⁷ Tá Jisas warko yininkan turunkrá, “Jonomp táráp Saimon, amo te onan nouroup rape?” Aeránko maok, Pita námwan yinink por sérámpantá pwarápaera nínik tokwaeria Jisasén sérrá, “Tokwae Kar, amo te kápae kare ankank te wae ponankor mér napara, ono amwan nouroup nampan kor wae mér napon.” Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Ae te amo onomp sipsip anképe fákáre wunampo.”

¹⁸ Ono waeman amwan kare kar sér rae: Amo oukoumwan tár-ménki fek te amoku amokuráp sépér fákapea amoku akwap nae rap mwaek yarakí naponó. Aeno nánkár wakmwaek

amo wae mér pourou nap fek te waráp yae kor narek kakap napo, arop ankwapao amwan sépér fek fákapea sámpeaka amo akwap mo naenap mwaek santukup mwanapon.”¹⁹ (Jisasó má kar makrá sérimp te nánkár Pita mokoprá sumpwiria Kwarén e tokwae sánk naenámpan ninikrá sénámpon.) Tá Jisas warko Pitan sérrá, “Amo te onomp wakmwaek koropampo.”

✧

Jisasó nouroup kar i konámp aropamp kar

²⁰ Pita sámp-arákarrá Jisasó nouroup kar i konámp aropan nke nánko maok, maomp wakmwaek korop. Am arop te wokwae Jisasént tankáprá fáráp ke fek maomp wonae fik éntér kor fek me kor woukoupá, “Tokwae Kar, amwan te wa yopor aropamp yaek pap naenámpono?”²¹ Pita man nkea maok, Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e, mámá arop te mokop naenámpon?”²² Aeránko maok, Jisasó man sérrá, “Waráp ankankanápe? Ono man takanoria nanko te, mao fwap yakrá akwapea, ono arákarrá ék namp fek naenámpon. Aeno amo te onomp wakmwaek koropae!”

²³ Aeránko maok, am kar yarakánko maok, táte am mént yarakimp arop te sumpwi mo, yak naenámpan mpwe yonkwaeapon. Aeno Jisas man te ‘Sumpwi mo, yak naenámp’ karan sér mono. Mao sénámp te, ‘Ono takanoria nanko, mao yakrá akwapea, ono arákarrá ék namp fekanoria nanko te, am te waráp ankank ni?’²⁴ sénámpon.

²⁴ Am arop támao oukoumwan mao am ankank táman farákáprá mámá kar kumwi námpon. Tá nomo wae mér, am kar mao farákáp námpon te kare karonó.²⁵

²⁵ Jisasó térenámp te kápae kare ankwap ankankao kor yak námpon. Aeno táte arop fárákap am ankank ankákáránk ponankor kumwia naporía te, nomo am kápae kare buk kák mwanámp apár yak mo naempon.²⁶

✧ **21:19:** Jo 13:36; 2 Pi 1:14 ✧ **21:20:** Jo 13:23-25 ✧ **21:24:** Jo 19:35 ✧ **21:25:** Jo 20:30

Aposel Fákáre Téreap Kar Mekia Akwapnámp Kar

Mámá Aposel Fákáre Téreap buk mámáte Luko kumwinámp Kwapwe Kare Kar méntér kirimpá akwap námpon. Mao kumwi námp te Tiofilusompor pas niamp araknámp kumwi námpao maok, am kumwi námp fek te kápae kare ankwap némpouk mwaekamp koumteouráp aropan ninikria kukumwimpon.

Buk Aposel mek te, Jisaso yámar mek pokea, Yiki Kor Spirit sámp-kérép nánko, aposel fákárean oupouroup nánko, am fákáreao térerá paokopiap karan sénámpon. Tá am fárakap manénkir Jerusalem meknámpia Kwapwe Kare Kar farákáprá tukupea, distrik Judia mek, tá Samaria mekia, ponankor apár mek farákáprá paokopiapan sénámpon. (Sapta 1:8 fek nkeampo.)

Pita térerá yarakimp kar te Sapta 1 fekia akwapea Sapta 12 fek pwar námpon. Pol térerá yarakimp kar te Sapta 13 fekia akwapea Sapta 28 fek pwar námpon.

Jisaso ‘Yiki Kor Spirit sámp-kérép nanamp’rá sénámp kar

¹ Tiofilus, ono am buk wokwaek kar kumwiamp te Jisaso wokwaek nkwakwe make tére fi yokarea koumteouráp aropan farákáprá koropea, ²⁻³ oukoumwan mámá yae fek nánko, Kwaro yámar mek warámpá poknámp karan sámpea maok, warko kumwi nampon. Mao te manénkir fárámpea yiki yakria maok, aposel fárákapaonapok koropámpon. ⁴⁰ yae fek am fárakapao man nke napó, mao am fárakapan Kwaro náráp fi taokeyak konámpan farákáp. Tá nkwakwe make ankank yénk nánko, am fárakap mao te wae kare kar yiki yak námp mér kare naponó. Aenapo am aposel fárakap te mao námoku nánkáráp tari námpan mao am fárakapan Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek nkwakwe make tére mwanap kar sérianánko, wakmwaek Kwaro man warámpea narek pok námpono. ⁴ Mao oukoumwan am fárakapént yakámp fek te, mao sérrá, “Yumo te Jerusalem pwar kwaponó, am mek yakáprá, onomp Naropwaro yumwan sánk nanamprianánko, ono yumwan wokwaek sériamp ankank táman yépék kip. ⁵ Jon te kápae kare koumteouráp aropan ént fek nérrá kákámpono. Aeno oukoumwan yaeamp mo nánko, Naropwar Kwaro Yiki Kor Spirit fek yumwan nérrá kák naenámpono.” ^{*}

^{*} **1:1:** Lu 1:1-4   ^{*} **1:2-3:** Lu 24:49-51   ^{*} **1:4:** Lu 24:49; Jo 14:16-17   ^{*} **1:5:** Mt 3:11

⁶ Am ke fek am fárakap Jisasént koupoukour yakápria, Jisasén turunkrá, “Tokwae Kar, amo Israel fi warko fwapokwapia napo, mao warko apár-apár arop fi ponankor taokeyakáp mwanap ni mo nie?” ⁷ Aerapo maok, Jisaso am fárakapan kar pwarokwaprá sérrá, ‘Kwar te yumwan, am ke ntia am yae papnámp mérenkria mono. Mao námoku am ankank poukwap námpon. ✱ ⁸ Aeno nánkár Yiki Kor Spiritao ékia yiráp pourouk noumpoukoupea yak nánko, yumo am fek kárakáre sámp mwanapon. Aeria maok, yumo onoinamp karan tukupea Jerusalem mek farákáp, tá Judia mekmwaek ponankor, tá distrik Samaria mekia maok, apár-apár ponankor tukupria maok, nkwakwe make tére nanko yumo nkeap, tá nkwakwe make kar farákáp nanko yumo wawiap, am táman farákáp kip’rá sérimpon. ✱

Jisas yámar mek pokámp kar

⁹ Am kar farákápeaka pwaránko, am fárakapao fougouri yakáprá tokoreyakáp napo maok, mao yámar mek poká pokea kouwme wupwi mek papár nánko maok, warko man nke mo. ¹⁰ Mao pok tenánko, am fárakap yámar mek tokoreyakáp napo, koupour kar waempyam wupwiráp arop anánkaopwe am fárakapént fougouri yak. ¹¹ Aeria maok, am arop ya-worao sérrá, “Galili mekamp arop fákáre, yumo te apaeritea fougouri yakáprá yámar mek tokoreyakáp rape? Am Jisas te oukoumwan waeman yumwan pwarará, Kwaro yámar mek warámpea pok námpon. Mao te oukoumwan yumo nke napo, pok námponámp taknámp arákarrá ék naenámpono.” ✱

Judas yakámp éri mek yak naenámp arop yoroi papap kar

¹² Aea maok, am fárakapao am Oliv Faonkwe am pwarará pikia warko Jerusalem mek arári tukup. Am Oliv faonkwe te Jerusalem wonae fik yak nánko ankáránkamp kilomita fek tukup konapono. ¹³ Am fárakapao wae taun tokwae mek tukupea maok, am néntép konap narekamp aokore mek am mek pok. Am fárakapamp e te ará: Pita, Jon, Jems, Andru, Filip ntiaka Tomas, Bartolomyu ntiaka Matyu, tá ankwap Jems Alfusomp táráp, tá Saimon Selot, tá Judas ankwap Jemsomp táráp. ¹⁴ Am arop fárakap ponankor ankára mek koupoukarrá tankápria maok, Kwarén kar toropwap. Tá koumteou, Maria Jisasomp éntupwar, tá Jisasomp nánaeounápo kor taknámp énénti kar toropwapiapon.

¹⁵ Am ke fek Jisasén mérnep arop fárakap koupoukour yakáp nap te 120 arakeno. ¹⁶ Aeapo maok, Pita am arop fárakap ou mek fokopeyakrá kar arakrá farákáp, “Onomp ankwapyae

✱ 1:7: Mk 13:32 ✱ 1:8: Mt 28:19; Ap 2:32; 5:32; Ef 3:16 ✱ 1:11: Lu 21:27; Yé 1:7

fákáre, Kwaromp Buk fekamp kar ankárank wokwaek kar Yiki Kor Spiritao Devitén ninik sánkánko sérimp te, Judaso Jisasén sámp mwanap mwae yéncépánko sámpap kar te oukoumwan te wae kare korop námpon. ✧ ¹⁷ Wokwaek te Judas te yinomp firáp yakria, yinont ankárankamp tére arop yakápámpon.”

¹⁸ (Am arop Judas te kwatae ninikimp fekamp mani sámpea am fek apár kánanke sámp. Aea maok, wakmwae maok am apár mek piká párákapea yare pukur akwapea, yare ponankor am apár mek wakor pikámpon. ✧ ¹⁹ Wakmwae arop ponankor Jerusalem mek yakápap am táman méria maok, námokuráp kar fek sérrá, “Am apár te Akeldamanono.” Am takrá séráp te, am apár te ‘Yiriráp Apárono’.

²⁰ Pita warko sérrá, “Mámá kar te Devito Buk Song fek kumwimp te ará:

‘Mao yak námp mek te amwar éri yak naenámpon.

Amo am mek arop ankwap yakanoria pwar kwapono.’

Buk Song ankwap fek sérrá,

‘Arop ankwapao maomp tére sámp naenámpon.’ ✧

²¹ Aeno oukoumwan te nomo nomp Jisas Tokwae Kar nomont akwap koropnám ke fek nomont paokop i konap arop ou mekamp ankárank warámp mwanámpon. ²² Wokwaek Jono koumteouráp aropan ént mek nérrá kákámp tére, tá am feknám Jisas térerá koropeanánko, oukoumwan Kwaro yámar mek warámpá pok námp, am ankank ponankor nkenám aropan maok, warámpeanánko, maok nomont téreria, Jisas fárámpá poknám kar farákámp naenámpon.”

²³ Pita takrá sénánko maok, arop anánkaopweran éréképap te, Josep Barsabas maomp ankwap e Jastus, tá arop ankwap te Matias. ²⁴ Am arop yawor éréképea tankáprá maok, am fárákapao arakrá kar toropwap, “Tokwae Kar e! Amo te kápae kare aropamp ninik te wae mér napon. Amo te yinan yéncépampo: Amo te wa mokop ²⁵ Judaso aposel téremp tére sámp naenámp nánap rape? Judaso am tére pwarará námoku akwap naerianám némpouk akwap tenámpon.” ²⁶ Aea maok, am arop yaworamp e kumwiramp yumwi sirarea maok, Kwar te wa mokop am tére sámp naenámp arop nánapánrá nke napo maok, Matiasomp e kumwiap yumwiraomékir korop. Aenánko maok, nkea man mom-sámpramp aposelént tére naenámpria pwararapono.

2

Yiki Kor Spirit ékámp kar

1 Pentikos * yae fek, Jisasén mérnáp arop fárákap ankárakamp nap mek koupoukour yakáp. ✧ 2 Aenapo maok, yámar meknámp ouwi tokwae ounk niamp rá ékia am tankápnáp nap mek top fákáp yak. 3 Aenko am fárákapao nkeapo maok, yaomwi yurunk niampao ékria maok, am fárákapamp pourouk ankákárakrá fápárakár akwap. ✧ 4 Aeria maok, Yiki Kor Spiritao am Jisasén mérnáp aropamp pourouk woukourria maok, táte moumountukri kar sérar. ✧

5 Am ke fek Kwarén lotu i konap Juda fi kápae kare apár mekamp koropeaka Jerusalem mek yakáp. 6 Am ouwi tokwae ounk niamp korop nángo maok, kápae kare koumteouráp arop wawia koropá koupoukour. Aeria maok, am Jisasén mérnáp arop fárákapamp kar waria kokorokor. Am te apae riteanápe am fárákap ankákárakrá wa napo, náráp kar kare fek sérar. 7 Aenapo maok, am fákáre kokorokoria sérrá, “Mámá arop fárákap má kar sérarap te am te Galili mekamp arop fino! 8 Mokopiaka nomp naropwaromp kar kare fek sérar napo, nomo ankákárakrá ponankor wa námpon? 9 Makia mapek koropá yakápnámp arop nomo apár Patia fi mekamp, Midia fi mekamp, Elam fi mekamp, distrik Mesopotemia mekamp, distrik Judia mekamp, provins Kapadosia mekamp, provins Pontus ntia Esia mekamp, 10 distrik Frigia ntia Pamfilia mekamp, tá Isip fi mekamp, distrik Libia ankwapmwaek kirikiri Sairini taun wonae fikamp arop, tá nomo Rom fi mekamp arop mapek koropea yakáp námp. 11 Tá nomo Judaoia maok, tá nomo arop ankwap fi Juda lotu i konap ninikaok lotu i konámp arop, nomo apár amor ke Krit, tá distrik Arebia, nomo ponankor am fárákapao Kwaromp kárakáre kor tére konap kar nomp kar fek sérarap wa námpon.” ✧ 12 Aeria maok, ponankor kokorokoria ninika waeria maok, námoku kok támao arakrá sérarria téréménkrá maok, “Máte apae fi korono?” 13 Aeapo maok, ankwap fárákapao aposel fákáreran wouroumprá sérarrá, “Táte wain ént wourékam fária mánmánrá paokop naponono.”

Pita kar farákápámp kar

14 Tá Pita mom-sámpramp aposel fákárerént yakria maok, kar kárakáre fek séria maok, am koumteouráp aropan arakrá sér, “Juda yumo, tá Jerusalem meknámp koropnáp arop fákáre yumo te ono sénamp kar má fwapia woupwi pátea wawia maok, yumo am ankank fi nke nap má mérenke. 15 Yumo

* **2:1:** ‘Pentikos’rá sénáp te Pasova Yae Tokwae akwap tenánko, fákáne Sarere akwap námp te, éntik fére-sámpramp yaeno. Am te yae tokwae kar am fek warákárakrá wit manénkir yonkwaenámp koupoukarea ankwapmwaek Kwarén sánk konaponono. ✧ **2:1:** Lo 16:9-11 ✧ **2:3:** Mt 3:11; Jo 3:8 ✧ **2:4:** Jo 14:17; Ap 4:31; 10:44-46 ✧ **2:11:** Yé 7:9

te, mǎmá arop fákáre máte mánmán napon yonkwae rape? Mono. Oukoumwan koumounek fépér mo nap fek sáarakok ke mwar ara, arop mánmán mwanap pourou mono. ¹⁶ Mámá ankank oukoumwan korop námp te wokwaek profet Joelo sérimp niampon. Mao arakrá sér,

¹⁷ ‘Kwaro sérrá, “Pwarnámp yae fek te, ono onomp Spirit fek koumteouráp aropamp pourouk oupoupourrá kák nanampono.

Tá yiráp poumou-tárápu tá yiráp yupu-tárápuo kor profet † kar fek onomp kar farákáp mwanapon.

Tá ono yiráp tár-ménkiran nkwakwe make yém nke nap niamp yénkép nanko nke, tá mér aropao kor yémén nke mwanapon.

¹⁸ Tá am ke fek táman, onomp tére konap arop ntia tére konap koumteouamp pourouk onomp Spirit oupoupour nángo, am fárákap onomp kar profet kar fek farákáp mwanapon.

¹⁹ Tá yámar mek te momwar pourouráp ankank yororia, tá apárok kárakáre yororo nanamp te yiri, yaomwi tokwae, yaomwi souri má apár má oupourop yak naenámp te, am yae korop naenámp ke fek námpon.

²⁰ Am ke fek ono yámar sámpea arákár nanko kirikip korop, yunk sámpea arákár nanko yunk noumouriria yiri niamp naenámpon.

Nánkár wakmwaek te, Kwaro náráp Yae Tokwae fek náráp kárakáre ntia wae tokwae má apár ponankor yénkép naenámpon.

²¹ Am ke fek ponankor koumteouráp arop Tokwae Karan ‘Námwan yaewourae’ ria wumwi napo, mao am fárákan warko éréképeanángo, yae-párak yakáp mwanapon.” ’ ☆
Joelo profet kar fek makrá farákápámpon.”

²² Pita warko ankwap kar sérrá, “Israel fi mekamp arop yumo te woupwi pátea onomp kar wawenke. Ono yumwan Nasaret mekamp Jisasoi námpan sénae rae: Yumo te nkwaekwe make tére kárakáre Kwaro maomp yaek yumo ou mek yororo nángo nkea méri napon. Mao takimp te yumwan, námoku sámp-kérép nanko éknámp aroprá mérenkria ninámpon. ☆

† 2:17: ‘Profet’ ntia ‘Profet kar’ an sénap kar fi te, “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 44 fek nkeae. ☆ 2:21: Jol 2:28-32 ☆ 2:22: Jo 3:2

²³ Kwaro wokwae kar tak mwanaponorá niniki tari námpan maok, am aropan yiráp yaek pwar námpon. Aenánko yumo támao kwatae ninikráp aropamp yaek sánk napo, yaopwae porokopramp fek man pukupia, sumpwi pap napon.

✧ ²⁴ Aenapan maok, Kwaro warko man fárámpea papria, mao warko, am sumpwi sámpnámptouwe kwatae mek taki yakanori pwar moi námpon. Am te apae riteanápe, sumpwi te man sámp-fákeyak naenámp pourou mono. ²⁵ Devito kor man takrá sérimp,

‘Ono nke nanko Tokwae Karao kumur méntép onomp wonae fik kar yak námpon.

Mao wonae fik yakriaka onan kárákáre sápnámpara, onan ankwap ankank te apápia kour me woukoupá pap mono.

²⁶ Aenámpan onomp ninik te kwapwe kare nánko, ono mámá kar warákárria sénampon.

Ono te sumpwi nanamp aropao maok,

Kwaro onan kwapwe kare ankank sápnámp naenámpan yépékrá yak nampon.

²⁷ Am te apae riteanápe,

amo onan, waempomp némpouk yakaeria pwar mono.

Tá amoku nánapinap arop te,

numwar apár me mek mákáreanoria pwar mono.

²⁸ Amo onan yiki yak nanamp mwae

wokwae yéknép napon.

Tá amo te onont yak napo maok,

am fek táman warákár tokwae nanampon!’

Mámá kar te Devito wokwae makrá farákápámpon.” ✧

²⁹ Pita warko ankwap kar sér, “Kémpiyae tárápu, ono yumwan érik sénampon: Nomp ounáp Devit mao te wae sumpwi nánko maok, apár me mek papapono. Am man papap apár me te, nomo ou mek yakrá koropea, oukoumwan kor yak námpon. ✧ ³⁰ Aeno Devit te profetara, mao te wae mér,

Kwaro kare kar narek séria arakrá sér, ‘Nánkár wakmwaek te, ono waráp ounápén nánapitenanko, mao te amo King yak napnámptaknámptak yak naenámpon.’ ✧ ³¹ Wokwae kar te, Devito Kwaro tére naenámp ankank wae nkeanámpan,

Kraiso warko fárámptaknámptak sérimpon. Mao sérrá, ‘Kwar te man, waempomp némpouk yakaeria pwar mo, tá maomp pourouao kor mákáre mono’rá sérimpon.’ ✧ ³² Am takrá sérimp

Jisas táman Kwaro fárámpea pap nánko, yino wae nke námpan sénámpon. ³³ Oukoumwan te wae narek pokeaka, Kwaromp yae-párak mwae tankrá e tokwae sápnámptak námpon. Mao te wae

✧ **2:23:** Ap 4:27-28 ✧ **2:28:** Sng 16:8-11 ✧ **2:29:** 1 Kin 2:10; Ap 13:36

✧ **2:30:** Sng 132:11 ✧ **2:31:** Sng 16:10

wokwaek sérimp niamp maomp Naropwaromp yaekamp Yiki Kor Spirit sámp námpon. Aenámpara oukoumwan te maomp kárakáre kwarokor nánko, yumo am wae nkea maomp kar wa napon. ✧ ³⁴ Devit te Jisas narek pok námp niamp tak mono. Aenámpao maok, mao arakrá sér,
 “Tokwae Karao onomp Tokwae Karan arakrá sérimpon,
 “Amo onomp yae-párak mwaek tankrá akwapea napo,
³⁵ Nánkár ono waráp yopor arop tirá
 waráp yae ankore mek kák tenanko,
 yakáp mwanapon.” ’ ✧

³⁶ Aerimpara, yumo Israel fi ponankor te arakrá mérenke: Am Jisas, yumo yaopwae porokopramp fek pukup nap te, Kwaro man sérrá, “Tokwae Kar yoroi páte nánko, mao te Krais yak námpon.’ ”

³⁷ Aeránko maok, koumteouráp arop fárakap Pitamp kar wa napo maok, am kar te am fárakapamp ninik mek párakap. Aenángo maok, am fárakapao Pita ntiaka ankwap aposel fákáreran arakrá turunk, “Ankwapyae fárakap e! Yino oukoumwan te apae mwanámpon?”

³⁸ Aerapo maok, Pita am fárakapan sérrá, “Yumo ponankor ankákárank ankár kwatae ninik pwararea, Jisas Kraisomp e fek ént mek nér napo, Kwaro yiráp kwatae ninik tirá épérano. Yumo tak napo, Kwaro yumwan Yiki Kor Spirit nénkano. ✧ ³⁹ Am te wokwaek kar Kwaro sérrá, ‘Yumwan, tá yiráp tárápuan, tá ponankor koumteouráp arop panek yakáp nap man Yiki Kor Spirit sánk nanamp’rá sérimpon. Nomp Tokwae Kar Kwaro mao wumwirinámpon ponankor koumteouráp aropan ‘Yiki Kor Spirit nénk nanamp’ ria sérimpon.’ ” ✧

⁴⁰ Tá Pita ankwap kar kápae kare am fárakapan tae fek farákápria maok, arakrá sér, “Yumo te fwapia mér kipo: Yumo takria am kwataenap arop fárakapént touwe sámp mwanape.”

⁴¹ Aeránko maok, am Pitamp kar wanap arop fárakap méria maok, ént mek nér. Am yae fek táman 3,000 koumteouráp arop manénkir Jisasén mérnep aropént koropá tapokwap napon. ✧

Wourékam Kristen fákáreramp kwapwe kare ninikan sénámp kar

⁴² Am fárakap te kárakárerá aposel fákáreramp kar wawia maok, ankwapyaenápen yaewour, tá ankára mek koupoukarea fir fépérrá maok, énéngi Kwarén kar toropwapiapon. † ⁴³ Aeapo maok, Kwaro aposel fákáreamp

✧ **2:33:** Ap 1:4,8; 7:55-56; 1 Pi 3:22 ✧ **2:35:** Sng 110:1 ✧ **2:38:** Ap 16:30-33 ✧ **2:39:** Ef 2:12-13,17 ✧ **2:41:** Ap 4:4; 5:14 † **2:42:** Kápae kare mérnep aropamp ninik te manénkir Kristeninánap arop fákáre ankára mek koupoukarrá énéngi fépérap ke fek te manénkir párak kar fir koupoukarrá fépéria maok, wakmwaek Jisasomp pourou ntiá yiriran ninikrá fépér i konaponon.

yae kor fek kápae kare kárakáre yororo nánko, kourteouráp arop fárakap ponankor nkea kokorokoria apáp tĩrink. ✧
 44 Jisasén mérnep arop fárakap kápae kare por koupoukour saráp yakáp. Tá am fárakap te náráp ponankor ankank te Kwarén mérnep arop fárakapamp ponankoronorá ninik.
 45 Aeria maok, ankwap fárakapan náráp apárráp ankank nénkria, am fek mani sámpria te, ponankor arop fir ankank mo napén nénkaponó. ✧ 46 Ponankor ankárakamp ninik fek kápae kare por lotu nap tokwae mek tukup ko koupoukour. Am fárakap nonopok nap-nap koupoukarrá énéni fépér. ✧ 47 Am takrá fépéráp fek te, am fárakapamp ninik yae-párak kareria warákáránkrá énéni fépériapono. Aeria am fárakap Kwaromp e sakap saráp yakáp napo, arop ankwap am fárakapan nkea te, yae-párak kare naprá ninik. Aenapo, Kwar Tokwaerao kumur méntép kourteouráp arop warko éréképrá, man manénkir mérnep aropént tapokwapá pwar. ✧

3

Arop ankárak pu kwataenámpao warko fwapimp kar

1 Ankwap ke fek Pita ntiaka Jon yámar yinink ke nánko, Kwarén kar toropwap i konap ke fek lotu nap tokwae mek pok. 2 Am arop yaworao wae nke nepo maok, arop ankárak pu kwataenámp am fek tank. Éntupwaro sámpánko taki yakámp. Kumur méntép santukupea am lotu nap tokwae ménki fek páte napo tankrá, Kwarén loturá poknap kourteouráp arop fárakapan ‘Mani sápenk’ ria wumwirá tank konámp. Am ménki e te ‘Kwapwe Kare’rá sér i konapono. ✧ 3 Pita ntiaka Jon lotu nap tokwae mek yoump neria nepo maok, am pu kwataenámp arop támao am arop yaworan nkea, ‘Yumo onan ankank sápenk’rá sér. 4 Aenángo maok, Pita ntiaka Jono am aropan tokoreyakria maok, Pita man sérrá, “Amo yinan tokor yakae!” 5 Aeránko maok, táte am aropao Pita ntiaka Jono yakep mwaek éntér arákarrá maok, námo te am arop yaworamp yaekamp ankank sámp nanampan mpwe ninik. 6 Aenámpan maok, Pita sérrá, “Ono te mani mono. Ono amwan sánk nae namp ankank te Nasaret mekamp Jisas Kraisomp kárakáre fek ono amwan sér rae: Amo fárámpea akwapae!” ✧ 7 Aeria maok, Pita maomp yae-párak mwaek yae tokoroepa sámp-fokopá fákeyak nánko, koupour kar maomp pu ntiaka kwaráp kor wae kárakáre. 8 Aenángo maok, mao wae fékér-pokrá fokopeyakea maok, wae yarak. Aeria maok, am arop yaworamp wakmwaek lotu nap tokwae mek youmpea maok, fékér-pok fékér-pokrá

✧ 2:43: Ap 5:11-12 ✧ 2:45: Ap 4:32-35 ✧ 2:46: Lu 24:53 ✧ 2:47: Ap 6:7; 11:21,24 ✧ 3:2: Ap 14:8 ✧ 3:6: Ap 3:16; 16:18

yákrá, Kwaromp e sakap. ⁹ Ponankor kouramp arop man nke napo, mao te yákrá Kwaromp e sámpea sakap nánko maok, ¹⁰ am fárákap wae mér, am arop te kápae kare por lotu nap tokwae ‘Ménki Kwapwe Kare’ ri konap fek tankrá, mani ankankantá wumwirá tank konámp támaono. Aeria maok, am fárákap man nke napo, mao wae kwapwe kare nánko maok, am fárákap kokorokoria ninik tokwae.

Pita lotu nap tokwae mek kar farákápámp kar

¹¹ Mao Pita ntiaka Jonén sámpá yakánko maok, kouramp arop kápae kare kokorokoria maonámpok foporakorrá koropea ‘Solomonomp Kaerik’rá sér i konap am fek nouroump. ¹² Aenapo, Pita am táman nkea, kouramp aropan arakrá sér, “Israel fi mekamp arop yumo te apaeritea máma ankankan nkea korokop rape? Apaeritea yumo yinan énoukoup tokwae rape? Yiráp ninik te yinokump kárakáre tokwae fek, tá Kwaro nke námp fek yino kwapwe kare yaknemp ninik fek máma arop fwapia yákrá mpwe yonkwae rape? Am te mo karonono. ¹³ Abraham, Aisak, Jekop, tá nomp wokwaekamp appeyaenámpomp Kwar, am Kwar te náráp tére arop Jisasén námokuráp wae tokwae sánkámpon. Am arop te yumo yopor aropamp yaek papa-pono. Tá yumo Pailato nke námp fek man younkwe sánkapon. ✧ ¹⁴ Yumo te am yae-párak yiki kare aropan younkwe sirarrá maok, nopok Pailatén ‘Arop sámp-wouroumpámp arop táman pwarea’ ria kárakáre fek sériapon. ¹⁵ Aenapan maok, yumo sámp-wouroumpnap arop am te nomwan yiki yakáp mwanámp kare nénk konámp arop ankáránk támani napon. Aenapan maok, Kwaro man apár me mekamp fárámpea pap námpon. Yino kareao am nke nempan érik farákáp nempon. ✧ ¹⁶ Aeria maok, yino te wae Jisasén mér nempon. Aen-empara, Jisasomp kárakáreráo máma aropan kárakáre sánk nánko, yumo man nkea wae mér napon. Jisas námoku yinan mér sápeanángo, am mér fek táman yumo ponankor nke nap fek am aropamp pu wae fwap námpon.

¹⁷ Kémpiyae tárápu, ono te wae mér nampon, yumo te fwapia mér mo, tá yumwan taokeyakáp konap fárákapao kor mér moria am takiapon. ✧ ¹⁸ Aeapan maok, wokwaek kar Kwaro ponankor profet fákáreramp top kor feknámp kar farákápámp te, Kraiss * te touwe sámp naenámpan nimpon. Aempan, oukoumwan yumo am takinap ninik te wae am karént pwi námpon. ✧

✧ **3:13:** Kis 3:15; Lu 23:13-25   ✧ **3:15:** Ap 2:32; 5:30   ✧ **3:17:** Lu 23:34

* **3:18:** “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 68 fek nkea.   ✧ **3:18:** Lu 24:27

¹⁹ Aenámpara, yumo te yiráp kwatae ninik te pwarará Kwaronámpok korop napo, Kwaro yumwan aminap ninik torokoria yiki kukarrá papano. ²⁰ Yumo tak napo te, táte Tokwae Karao yumwan wourékam kárákáre sánkria maok, mao yiráp por nánapinámp arop Kraís yumonapok sámp-kérép nánko ék naenámp. ²¹ Oukoumwan te yámar mek yakrá, Kwaro nánkár warko kápae kare ankank te fwapokwapiaka wourékam ke yépékrá yak naenámp. Am te wokwaek kar man saráp tére konap profet fákáreramp top kor fek sérimp niamp naenámp.

²² Am profet fákáre ou mekamp arop ankwap Moseso arakrá sér, ‘Yiráp Kwar Tokwae Karao yiráp ankwapnáp ankárank warámpea profet páte nánko, ono yak namp niamp maknámp yak naenámp. Yumo te ankár maomp kar wawia, mao yumwan sénámp ponankor karwaok kipo. ²³ Tá arop ponankor am profetomp kar wa mo napo te, Kwaro am fárákapan “Faokorenk”rá sénaenámp. Aetenánko, am fárákapan Israel fi mek yak mono.’ ✧ ²⁴ Profet fákáre, tá Samuel ntia wakmwaek yakápinap profet fárákapan, Kwaro kar sánkánko, am farákápan te am te waeman oukoumwan mómá ke fek kare kar korop námpon.

²⁵ Yumo te profet fákáreramp tárápu yakápan. Yumo te Kwaro yiráp por kontrak yoroinámp fekamp ankank sámp mwanap arop yakápan. Kwaro yiráp wokwaekamp ounáp Abrahamén sérrá, ‘Waráp appeyaenápan tárápu fek mómá apár mekamp arop fi ponankor kwapwe kare tankápan sámp mwanapan’ rimpon. ✧ ²⁶ Aempara, Kwaro náráp tére konámp aropan kéménki papea, yumwan, ourour nénkanoria manénkir yumonapok sámp-kérép námpon. Maomp ninik te, yumwan ponankor ankákáranakrá kwatae ninik mekamp tiarárrá kák nánko, am kwatae ninik pwarará koropenkria námpon.”

4

Pita ntiaka Jonén fákápan papap kar

¹ Pita ntiaka Jon oukoumwan koumteourápan aropan kar farákápan yakepo maok, táte pris fákáre, lotu nap tokwae taokeyakápan konap plisman fákáreramp kepten, tá Sadyusi fákáre, makia maok, korop. ² Am fárákapan te wae mér, am arop yawor te koumteourápan aropan Jisas apár me meknámp fárámp námpan, tá arop ponankor sumpwi napao kor warko ferámp mwanap kar farákápan nepria, am táman yopor tokwaeria, am arop yaworan tia kot mwaria napon. ³ Aenapan maok, wae kumur naeria námpantá, am arop yaworan

oumpouran kot mwanámpria kalabus nap mek kák te. ✱
 4 Aeno kápaé kare koumteouráp arop oukoumwan am kar wawiaka Jisasén mér nap te, manénkirkampént tapokwapea 5,000 arakeno.

Pita ntiá Jonén Kaunsil fákáre nke nap fek kotiap kar ✱

5 Wae wakor nángo, Juda taokeyakáp konap pris fákáre ntiá némpouk yakáp konap yonkwae kourráp arop fákáre, tá lo mérnáp arop fákáre, makia Jerusalem mek koupoukour. 6 Pris taokeyak konámp arop Anas, tá Kaiafas, Jon, Aleksander, táte Anasomp firáp ankwap fárakap makia am fárakapént koupoukour. 7 Takia maok, am aposel yaworan, am fárakapao nke nap fek fokopeyakenk ritea maok, arakrá turunk, “Yumo te mokope kárakáre sámpea, apae e séria am ankank takrá tére nepon?”

8 Aerapo maok, Yiki Kor Spirit Pitamp pourou mek top-pwarámpá yak námp fek am fárakapan sérrá, “Yumo Israel mekamp arop tokwae, tá yumo arop taokeyakáp konap arop, ✱ 9 yumo te yino pu kwataenámp aropan yaewourinemp aran yinan turunk mwaria nape? Ae te yumo am arop te, mokopia fwapinámponorá mér mwaria nape? 10 Ae te tak nap kwamp te, yumo ponankor, tá Israel fi ponankorao kor, Nasaret mekamp Jisas Kraisomp eramp kárakáre fek am pu kwataeráp arop warko fwapia oukoumwan yumo nke nap fek fokopeyaknámp aran mér kipo. Yumo wokwae man yaopwae porokopramp fek arápapan maok, tá Kwaro man warko apár me mekamp fárámpá papámpon. ✱ 11 Am Jisas táman Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon: ‘Nap ti konap arop, yumo, kwatae yumwinoria sitenapan maok, Kwaro man sámpea, nap am fek fokopeyak naenámp yumwi kwapwe yoroia páte námpon.’ ✱ 12 Nomwan yaewour naenámp te arop ankwap yak mono. Apár-apár ponankor te nomwan warko érékép naenámp arop ankwapamp e te Kwaro nomwan yénkép námp yak mono.” ✱

13 Aeránko maok, am fárakap nkeapo, Pita ntiaka Jon te apáp mono, kar kárakáre fek sér. Am fárakap te wae mér, am arop yawor te skul moinep arop yaworonoria ninik tokwae. Aenapan maok, am fárakap wae mér, am arop yawor te wokwae Jisasént yakepara nepon. 14 Tá am fárakapao nkeapo, am arop te maomp pourou te wae fwapia maok, am arop yaworént fokopeyak yak. Aenángo maok, am fárakap te nopok am arop yaworamp kar pwarokwaprá sér mwanap yak mono.

✱ 4:3: Ap 5:18 ✱ 4:4: Ap 2:41; 5:14 ✱ 4:8: Mt 10:19-20 ✱ 4:10: Ap 3:6

✱ 4:11: Sng 118:22; Ais 28:16; 1 Pi 2:7 ✱ 4:12: Jo 14:6

¹⁵ Aeria maok, am arop fárakapao am arop yaworan sérrá, “Yumo Kaunsil nap aokore pwarará ek akwapenk!” Aerá sérapo, am arop yawor akwap tepo maok, am arop fárakap kar arakrá téréménk, ¹⁶ “Nomo am arop yaworan te mokop mwanámpon? Am arop yawor te wae Kwaromp kárakáre ankárank yoro nepo, Jerusalem mekamp koumteouráp arop te wae mér napara, nomo te am kar mek wouroump mwanámpon pourou mono. ✧ ¹⁷ Aeno takria am kar te kápae kare koumteouráp aropao wa nap fek akwapantara, nomo ankár kar kárakáre fek am arop yaworan taokor mwanámpon. Aenánko maok, am arop yawor Jisasomp e fek ankwap fárakap wanap fek warko kar farákáp mo kare nenepón. ¹⁸ Aeria maok, am fárakapao arop yaworan wumwiria maok, ‘Yumo te Jisasomp e fek koumteouráp aropan kar yénkrá farákáp kepono’ ria kar kárakáre fek taokor.

¹⁹ Aerapan maok, nopok Pita ntiaka Jon am fárakapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yumo ník nap te, apae ninikao Kwaro nke námp fek yae-párak námpon? Yino te ankár Kwaromp karwaok akwap nenemp ni, yiráp karwaok akwap nenemp nie? Yumoku támao youroukoup kipo. ²⁰ Yino te am kar farákáp mo nenemp pourou mono. Yino te ankár kápae kare ankank yino wokwaek nkemp, tá wawimp te ponankor farákáp nenempón.” ✧

²¹ Aerepo maok, am Kaunsil fákáreráo am arop yaworan kot mwanap kar fi yak mo námpantá maok, am arop yaworan ankwap kar kárakáre fek séria maok, pwar napo, akwap. Am te apae riteanápe, arop ponankor Kwaro térenámpon táman ninikria maomp e sakap napantá, takria, námwan yorowarantánorá apápría pwar napon. ²² Am arop arop yaworáo Kwaromp kárakáre fek fwapi papep te, maomp yopwar te wae 40 yopwar kámákár akwap námpon.

Kristen fákáre koupoukarrá Kwarén kar toropwapiap kar

²³ Kaunsil fákáreráo Pita nti Jonén pwapato, am arop yawor maomp firáp yakápnap nap mek arákarrá akwapea maok, am fárakapan pris tokwae ntiaka lo mérnápon arop fákáreráo sérariap kar farákáp. ²⁴ Am fárakap am kar wawia maok, ponankor ankárankamp ninik fek tankápria maok, Kwarén énéni arakrá kar toropwap: “Tokwae Kar e! Amo wokwaek yámar, tá apár, tá solwara, nti ponankor ankank am mek yakáp napan yoroiapono. ²⁵ Wokwaek kar waráp Yiki Kor Spiritao yinomp appenáp waráp tére konámpon arop Devitomp ninik mek sánkánko, mao arakrá sérimpono: ‘Apae riteaka ankwap fi arop

yopor yonkwae pwarámpa wae napon?
 Apaeritea am koumteouráp arop te
 Kwarén yopor mwanámpria
 kwaporok ninik mwar pap napon?

²⁶ Apár ponankor mekamp king fákáre
 yorowar mwaria nánap napon.

Gavmanomp poukeyakápnap arop fákáre
 éénki koupoukarea maok,
 Tokwae Karan apárok anámpá paprá,
 tá am Kraisén kor anámpá pap mwaria napon.’ ✧

²⁷ Oukoumwan te am kar te waeman kare karonó. Herot,
 Pontius Pailat ntiaka ankwap fi, tá Israel fi, makia maok,
 amo wokwae kánapiap waráp tére arop kwapwe kare Jisasén
 anámpá pap mwaria, am taun mek tapokwaprá koupoukoura
 naponó. ✧ ²⁸ Am fárakapao am ankank tak nap te, waráp
 kárakáre ntia amo takenkrá ninik napaok támani naponó.
 ✧ ²⁹ Tokwae Kar e! Amo ankár yinan apáp sáprá sérarnap
 kar mómá ninikria, waráp tére arop yinan yaewourampo.
 Aenapo maok, yino fwap apáp moria kárakáre fek waráp kar
 farákáp mwanámpón. ✧ ³⁰ Aeria maok, amoku waráp tére
 arop Jisasomp kárakáre fek amo touwenap aropamp pourouk
 yae papria, fwapokwapria maok, nkwakwe make kárakáre
 yoroampo.”

³¹ Am fárakapao kar toropwapia pwar napo maok, táte
 am néntépap nap am te némp yérur koropánko maok, táte
 am fek am fárakapamp pourou mek Yiki Kor Spirit top-
 pwarámpánko maok, táte am fárakapao kor apáp mono,
 kárakáre fek Kwaromp kar farákápon. ✧

Kristen ponankor ankwapan yaewouriap kar

³² Jisasén mérnáp arop ponankor ankárankamp ninik fek
 saráp yakáp. Arop ankwap ankárank náráp ankank nkea
 ‘Onokump kareno’rá sér mono. Ankank ponankor te ankár
 arop ponankor-amponó. ✧ ³³ Aposel fákáreráo Jisas Tokwae
 warko fárámpámp kar farákápap te, am fárakapamp kar te
 kárakáre kor kare. Tá Kwaro am mérnáp koumteouráp aropan
 warákár tokwaeria ourour kwapwe nénkámpón. ³⁴ Aenko
 maok, am ou mekamp arop te ankwap ankárankamp firráp
 ankank monámp arop yak mono. Arop ponankor maomp
 apár yak, tá maomp nap yak nánko te, arop ankwapan nénkria,
 am fek mani tiria maok, ³⁵ tá am mani te aposel fákáreran
 sankoropá sánk napo maok, am fákáreráo ankank monap
 koumteouráp aropan nénkaponó. ✧

✧ 4:26: Sng 2:1-2 ✧ 4:27: Mt 27:1-2 ✧ 4:28: Ap 2:23 ✧ 4:29: Ef 6:19

✧ 4:31: Ap 2:4 ✧ 4:32: Ap 2:44 ✧ 4:35: Ap 2:25

³⁶ Tá arop ankáránkamp yak námp, maomp e te Josepén maok, aposel fárákapao ankwap e tákapap te ‘Barnabas’ ri pap nap te, am e fi te, ‘Aropamp ninik mek kárákáre sánk konámpon.’ Barnabas te Livaimp fi fekamp apár amor ke Saiprus mekamp aropono. ✧ ³⁷ Am aropao apár arop ankwapan pwararea maok, am fek mani sámpea maok, sankoroepa aposel fárákapan sánkámp.

5

Ananaias ntiaka Safaira Kwarén poupwekápip kar

¹ Arop ankwap maomp e te Ananaias, tá maomp yupu te Safaira. Am Ananaiaso náráp apár ankwapmwaek arop ankwapan pwar. ² Aeria am fekamp mani sámpea, ankwapmwaek námoku nanampria pap. Aenánko maomp yupuao kor am wae mér. Aea maok Ananaiaso am mani ponankoronoria, ankwapmwaek saráp sankoropá aposel fákáreran sánk. ✧ ³ Aenánko maok, Pita arakrá sér, “Ananaias, amo apaeritea Satan waráp ninik mek top-pwarámpanoria pwatea, Yiki Kor Spiritan kwekár séria waráp apár fekamp mani ankwapmwaek mek wouroump napon? ✧ ⁴ Wokwaek oukoumwan am arop am apár sámp moap fek te, amokuráp apárono. Tá wakmwaek am apár sámpeanánko te, mani te amoku sámpea poukwap nanap tene. Aeno amo apaeritea am ninik kwatae sámp napon? Amo te aropan poupwekápi mono. Kwarén poupwekápi napono.” ⁵ Aeránko maok, Ananaias am kar waria maok, apárok piká párákapria wae sumpwi yak. Aenko maok, arop ankwap fárákapao am kar wawia maok, apáp tirinka wae. ⁶ Aenko maok, ménki-tárápu fárákap koroepa, maomp yákáre waempyam fek woukoupea santukupea pap.

⁷ Aetapo, yinink ke akwap tenánko maok, maomp yupu am te mér moitea maok, am mek korop. ⁸ Pita man nkea sérrá, “Yumo apár fek sámpnep mani te wae támao nie?” Aeránko maok, yupurao sérrá, “Kare, wae támaonono.” ⁹ Aeránko maok, Pita man sérrá, “Yumo apaeritea Tokwae Karamp Spiritan mokopean nke neria poupwekápi nepon? Amo wawae. Waráp poumaropamp yákáre santukup-papnap arop fárákap te mankea ménki fek máyakáp napon. Am fárákap amwan kor sámpá tukupá pap mwanapon.” ¹⁰ Aerá séránko maok, táte am fek táman am yupuao kor Pitamp wonae fik piká párákapria wae sumpwi yak. Aenko maok, am ménki-tárápu mankea nke napo, am yupu wae sumpwi yak. Aenánko maok, am fárákap man sámpea santukupea poumaropan papnap wonae fik pap.

¹¹ Aenapo maok, sios ponankor, tá arop ankwap fárakapao kor, am anánkwapao taknep kar wawia maok, apáp tirinka waeapon.

Aposel fákáre nkwakwe make kárakáre yororoiap kar

¹² Koumteouráp arop ou mek aposel fákárerao Kwaromp kárakáre fek nkwakwe make kárakáre yororo. Aenapo, Kwarén mérnep arop ponankor ankárankamp ninik fek lotu nap tokwae mekamp Solomonomp naepik koupoukour konapono. ✧ ¹³ Ponankor arop ankwap fárakap te am fárakapamp e sakapria, apápria maok, am fárakapént koropea koupoukour mo. ¹⁴ Aenapo maok, kápae kare koumteouráp arop fákáre Tokwae Karan méria koroprá, am fárakapént tapokwap. ¹⁵ Aeapo maok, koumteouráp arop fárakapao kor touwenap arop ti-koroprá, mwaeao nkwakwe make kwanpae ankank yunkrá párapoprá maok, am fek tirá kák. Am tak nap te, Pita yámar fek yarak nánko, maomp wunérirao, am fárakapamp pourouk oupoupour nánko, am fákáreamp touwe fwapanáponoria niapon. ¹⁶ Jerusalem wonae fik mwaeakamp, ponankor taun mekampao kor koropea koupoukour. Am fárakap te touwenap arop fárakap ntia kwatae-aropao woukouria kwatae káknámp arop fárakap ti-korop napo maok, am koumteouráp arop te warko fwapiapono. ✧

Enselo aposel fákáreran kalabus nap mekamp yaewourimp kar

¹⁷ Aenko maok, pris taokeyak konámp arop, tá maomp ponankor mént yakáp konap, tá Sadyusi fákáre, makia maok, am fárakapao aposel fákárerao am tére napan nkea kokwarokria yonkwae pwarámp. ¹⁸ Aeria maok, am fárakap aposel fákáreran tia, kalabus nap mek kwataenap arop fákáre yakáp nap mek kák. ✧ ¹⁹ Aenapan maok, kumuruk Kwar Tokwae Káramp ensel ankárankao kalabus nap ménki kikpwararea maok, am fárakapan ek éréképá mankea sérrá, ²⁰ “Yumo tukupea lotu nap tokwae mek koumteouráp aropan wourékam yiki yakamp ponankor ninik farákápenke.” ✧ ²¹ Aposel fákárerao am kar wawia maok, koumounek kar lotu nap tokwae mek tukupea maok, koumteouráp aropan kar farákáp.

Pris taokeyak konámp arop, táte maomp arop fákáre, Kaunsil fákáre ponankor wumwi napo koropea koupoukour. Aeria maok, kalabus nap mek kar sámp-kérépria sérrá, “Am aposel fákáre éréképá koropenke.” ²² Mak rapo maok, plisman fákárerao am kalabus nap mek tukupea nkeapo maok, aposel fákáre yak mo. Aenapo maok, warko arákarrá tukupea am

fárákapan kar sérrá, ²³ “Yino tukupea nke nánko maok, am kalabus nap te ménki kéri yak nánko, am fek taokeyakáp konap soldia fákáreráo ménki méntép fougouri yakáp napo maok, yino ménki kik-pwarará yinkeá am nap mek nke nánko te, aposel fákáre te ankáránkampao kor am mek yak mono.”

²⁴ Aerapo maok, lotu nap tokwae mekamp kepten, tá pris tokwae fákáre makia maok, am kar waria ninikria maok, “Ae te am arop fárákáp te mokopia moyakáp napon?” ²⁵ Aerapo maok, arop ankáránk koropeaka am fárákapan sérrá, “Yumo te wawenke. Yumo am arop fákáre kalabus nap mek kák nap te, am fárákáp te lotu nap tokwae mek yakáprá kourteouráp aropan kar farákáp napon.” ²⁶ Aerá sénánko maok, kepten ntiá plisman fákáre tukupea am aposel fárákáp tiria maok, éréképá korop. Aenapao maok, man te fupuk mono. Takria, kourteouráp aropao nomwan yumwi fek yéréknépántánorá apápria párák sánánkar érékép naponó.

Aposel fákáre Kaunsilén apáp moria kar farákápap kar

²⁷ Plisman fákáreráo aposel fákáre éréképá koropea Kaunsil fákáre nke nap fek párákop napo maok, fougouri yakáp napo, pris taokeyak konámp aropao am fárákapan sérrá, ²⁸ “Yino waeman yumwan sérrá, ‘Kourteouráp aropan maomp e fek kar farákáp kwaponó’rá séri námp te, yumo wa moi yakáprá, oukourwan am kar farákáprá yakáp napo, Jerusalem mek mwaekamp kourteouráp arop waeman am kar wawia pwi naponó. Tá yumo yinan ‘Am aropan sámp-wouroump naponó’rá sérar napon!’”

²⁹ Aerapan maok, Pita ntiaka aposel fákáreráo am kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yino te ankár Kwaromp karwaok saráp mwanámpono. Yino te aropamp karwaok tukup mono. ✧ ³⁰ Yumo Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupia sumpwi papapan maok, nomp appeyaenáomp Kwaro man fárámpea papámpon. ³¹ Kwaro man warámpea narek pokeaka, yae-párák mwaek páte nánko tank námpon. Aeria mao nomwan mwaek kup yénkrá, nomwan warko éréképnámpon arop yak námpon. Am taknámpon ke fek táman maok, mao fwap Israel fi nomwan yaewour nánko, nomo kwatae ninik pwarará maonámpon tukup nánko, mao nomp kwatae ninik tirá épér naenámpon. ✧ ³² Yino te Kwaro am ankank tére nánko nkenámpon karan farákáp konámpon. Tá Yiki Kor Spiritao kor am ankank táman farákáp námpon. Aenánko, am karwaok tukupnap kourteouráp arop fárákapan Kwaro am Yiki Kor Spirit nénk námpon.” ✧

✧ 5:29: Ap 4:18-19; Mt 27:25

✧ 5:31: Ef 1:20; Hi 12:2

✧ 5:32: Ap 1:8

Gamalielo Kaunsil fákárean 'Aposel fákáreran porokwe fekenk' rimp kar

³³ Am Kaunsil fákáre Pitamp kar waria maok, yonkwae pwarámpria am aposel fákáreran tirá wour mwari wae. ³⁴ Aenapan maok, am ou mekamp Kaunsil ankwap yak námp mao te Farisi fi mekamp, maomp e te Gamaliel. Mao te lo méria farákáp konámp tisa yak nánko, ponankor kounteouráp arop maomp e sakap konap. Mao sérrá, “Aposel fákáreran ek éréképá yinkea napo, kánanke kwarok ke fek yakápanápono.” ³⁵ Aeránko maok, aposel fákáre wae ek yink tenapo, Gamaliel Kaunsil ankwap fákáreran sérrá, “Israel fi mekamp arop fákáre, yumo te máma arop fárákapan apae mwaria te, yumoku támao fwapia ninik kouritea kip. ³⁶ Yumo te wae mér napon, wokwaek tae morok te Tiudas sérrá, ‘Ono te arop tokwae, ono te kárákáreno.’ Waeman 400 naenámp niamp arop maomp wakmwaek tukupapon. Aeapan maok, Gavmano soldia tirá kérép nánko, am aropan yaonk-pap napo, man mérap arop fárákap pirikimpea tukup napo, maomp tére te kwaporok pwara námpono. ³⁷ Tá wakmwaek, Gavmano kounteouráp aropamp e ti naenámp ke fek, Galili mekamp Judaso arop ankwap fárákapan yopor kaea Gavmanén yorowaria yérépe mwaria éréképá akwap. Aempan maok, man kor yaonk-pap napo, maomp wakmwaek tukup-nap arop fárákap pirikimpea tukupapono. ³⁸ Aenapantá, ono oukoumwan yumwan sénampon: Yumo te am arop fárákapan te kánanke nkwak maki kwaponno, pwar kipo. Am aposel fákáre aropamp ninik fek saráp tére napo te, am tére kwatae akwap naerámpon. ³⁹ Aeno Kwaro námoku nénknámp téreanáno te, yumo am fárákapan taokor mwanap pourou mono. Yumo takria, Kwarén yorowar mwanape.”

⁴⁰ Aeránko maok, am Kaunsil fákáre Gamalielo sérámpaokria maok, aposel fákáreran wumwiria, koropapo maok, am soldia fákáreran sérrá, “Aposel fákárean paok ke fek fupukenke.” Aerapo, am fárákapan fupukia pwarará maok, sérrá, ‘Yumo te warko Jisasomp e fek kar farákáp kwaponno’rá séria, tirá kérép. ✧ ⁴¹ Aeapo maok, aposel fákárerao am kaunsilén pwarará tukupria maok, Kwaro waeman námwan Jisasén mérnáp fek pwarápae sámp mwanap fwap pwi naponorá ninik námponoria warákáránk. ✧ ⁴² Ae nap kwamp maok, kumur méntép lotu nap tokwae mek, táte aropamp nap mek kor tukuprá ‘Jisas te Kraiss támaono’rá am Kwapwe Kare Kar yénkrá farákámpria maok, am tére te ankár pwar moiapon. ✧

6

Aposel fákárerao námwan yaewour mwanapria arop fákánek yoroi kákap kar

¹ Am ke fek táman maok, Jisasén mérnáp arop te ou tokwae. Aeria maok, Grik kar fek farákáp konap arop farákap Judamp kar fek farákáp konap arop farákapan kokwarok napon. Am te apae riteanápe, am farákapao fir monap aropan yaewour napao maok, náráp kae kourteouén te yaewour mo napria napon. ² Aenapo maok, aposel éntér-sámprampao Jisasén mérnáp arop farákapan koropenkria wumwiria maok, sérrá, “Yino Kwaromp kar farákáp mo pwarará, fir mwar nénk nám p te, kwatae yak námpon. ³ Aenámpara, kémpiyae farákap, yumo ou mekamp arop fákánek, arop ponankor man warákár konap, tá Yiki Kor Spirit top-pwarámpá yakáp nám p, tá yonkwae kour kwapweráp aran oupouroukia napo, nomo am farákapan yoroi kák nánko, am tére tére mwanapon. ⁴ Aeno yinoku te kápae kare por kar toropwaprá, kourteouráp aropan Kwaromp kar fek yaewour mwanámpon.”

⁵ Makrá sérarrá maok, kourteouráp arop ponankor am aposel fákáreramp kar wawia, warákárria maok, fákánek aropan éréképea korop. Maomp e te ará: Stiven te maomp mér te kárákáre kor karia maok, táte Yiki Kor Spiritao maomp pourouk aowarámpá yak námpon. Tá ankwap te Filip, ankwap te Prokorus, ankwap te Nikanor, ankwap te Timon, ankwap te Parmenas, ankwap te Nikolas. Nikolas te Antiok mekamp aropao maok, Juda lotunap ninik sámpea ampaok i konám p arop. ⁶ Am fákánek aropan éréképá koropea aposel fákáreamp wonae fik párap napo, am farákapao maomp me korok yae paprá Kwarén kar toropwapia maok, am tére mwanap arop yoroi kák. ✧

⁷ Aeapo maok, Kwaromp kar kápae kare apár mek akwapánko maok, kápae kare kourteouráp arop Jerusalem mek Jisasén méria, maomp firáp yakápiapon. Táte kápae kare pris fákáreao kor Jisasén méria Kwaromp karwaokiapon. ✧

Juda firao Stivenén kotiap kar

⁸ Kwaro ourour kwapwe ntia kárákáre tokwae Stivenén sánkánko maok, am fek táman kourteouráp arop nkeap fek nkwakwe make kárákáre yoro. ⁹ Aenko maok, arop ankwap fákárerao Stivenént kar yorowar. Am arop farákap te Judamp ‘Amwar Yakápnáp Arop Fákáreamp lotu nap’rá sér i konap mekamp arop farákap, taun tokwae Sairini mekamp, tá taun tokwae Aleksandria mekamp, tá provins Silisia ntia provins Esia mekampaiapon. ¹⁰ Yiki Kor Spiritao Stivenén

yonkwae kour sánk námpara, am arop fárakap te maomp kar te kwe-pwar mwanap pourou mono. ✧ ¹¹ Aenámpantá maok, am fárakap arop ankwap fárakapan kar porokwerá arakrá sér, “Yumo yankar-séria ‘Yino wa nánko, Stiven te Moses ntiaka Kwarén wouroump-séri námpono’rá sérenke.” ✧ ¹² Amnap ninik fek koumteouráp arop, tá Juda taokeyakáp konap arop, tá lo yénkrá farákáp konap arop, Stivenén sámp-wouroumpenkria fopwaok. Aenapo am fárakapao tukupea Stivenén sámpea maok, Kaunsil fákáreaponok sámpá tukup. ¹³ Am fárakapao man kwekár sér mwanap arop fákáre éréképá tukupeakapo maok, am arop fárakapao arakrá sér, “Am arop te kápae kare por Kwaromp nap ntia maomp loan kwatae kar sér i konámpon.” ¹⁴ Mak ritea maok, arakrá sér, “Yino wanánko, mao sérrá, ‘Am Nasaret mekamp Jisas te lotu nap tokwae souroumpouria, Moseso nomwan sápámp ninik pwarará, ankwap yiki ninik kák naenámp’rá sér i konámpon.” ¹⁵ Aerapo maok, am Kaunsil tankápnep fákáre ponankor Stivenén tokoreyakápria nke napo maok, maomp yimetáp te enselomp yimetáp wae niampi yak.

7

Stiveno Kaunsilén kar farákápámp kar

¹ Aenángo maok, pris taokeyak konámp arop Stivenén arakrá turunk, “Mámá kar amwan sénap te kare kar ni mo nie?”

² Aeránko maok, Stiveno sérrá, “Kémpiyae tárápu, tá onomp tékénou fákáre, yumo wawenke! Wokwaek kar nomp ounáp Abraham oukoumwan taun Haran mek akwap mo, apár Mesopotemia mek yakámp fek maok, am ke fek táman yámar mekamp wae tokwaeráp Kwar Abrahamonámpok koropámpon. ³ Aeria maok, Kwaro man arakrá sér, ‘Amo waráp firáp arop, tá waráp apár fi máte wampwe pwarará, akwap napo, amwan am mek yak nanap apár yénkép nanampon.’

⁴ Aeránko maok, Abrahamo am apár Kaldia pwarará akwa-pea Haran mek yak. Aenko am ke fek maomp naropwar sumpwi nánko, warko Kwaro man sámp-kérépánko maok, koropeaka nomo oukoumwan yakápnámp apár mek mamek yakámpon. ✧ ⁵ Aeno Kwar te Abrahamén apár ankwap námoku naenámp kare te sánk mo, tá ankwap kánanke kareanángo pwar moimpon. Aempan maok, Kwaro, wakmwaek mámá apár sánkea nanko, maomp apár yak, tá maomp tárápu firámp apár yak naenámp rimpon. Abraham te am ke fek oukoumwan táráp sámp mo nánko maok, ✧ ⁶ Kwaro man takrá

sér, 'Nánkár wakmwaek waráp ounáp tárápu te ankwap fi apár mek tukupá yakáp mwanapon. Aeria am fárákap te ankwap fi aropamp kwaporok tére arop yakáp napo, am fárákapao man sámpá yampourourá tukupea 400 yopwar fek mwanapon. ⁷ Aenapan maok, nánkár wakmwaek te ono am takinap ankwap fi arop fárákapan nopok touwe nénk nanampon. Aea napo maok, nánkár wakmwaek am fárákap am fi pwarará koropea, máma apár mek onan lotu mwanap'rá sérimpon. ✧ ⁸ Kwaro Abrahamén kontrak yoroinámp yénképria, mao ankár yipi fárákap naenámp rimpono. Tá wakmwaek Abrahamo Aisakomp naropwar yakria, yukupuk yae fek Aisakomp yipi fárákapámp. Aeakánko maok, Aisak te náráp táráp Jekopomp yipi fárákap. Tá nomp appenáp Jekop maomp tárápu éntér-sámpraman yipi fékérimpon.

⁹ Am appeyaenáp támao náráp nánae Josepén kokwarokria kwaporok tére konámp arop niampia sámprá, ankwap fi aropamp yaek sámp-kérépapon. Aenapo, am fárákapao man Isip mek warámpá tukupapan maok, Kwaro méntér yakámpon. ¹⁰ Mao man yaewourria, maomp ninik kápae tirá épéri pwar. Tá Josep Isip mek kamp kingént kar sénánko maok, Kwaro man kingo warákár naenámp yonkwae kour sánk. Aenánko maok, kingo man Isip mek kamp ankank poukwap naenámp Gavman Tokwae yoroi pap. Aetenánko maok, mao kingomp nap mek kamp ankankan kor poukeyakámpon. ✧

¹¹ Nánkár wakmwaek maok, Isip mek fir mo nánko, yae-porokwe tokwae ponankor apár mek koropria, Kenan mek kor tak nánko, koumteouráp arop ponankor ninik kápae tokwae sámpapon. Tá nomp appeyaenápo kor fir fár mwanap moimpon. ✧ ¹² Aeria maok, Jekopo wanánko, 'Fir te Isip mek tank námp'rá sénapo maok, táte mao nomp appeyaenáp manénkir tirá kérép. ✧ ¹³ Aeapan maok, warko anánkan tukupap te Josepo náráp naeounápén sérrá, 'Ono te Josepono.' Aeránko maok, táte kingo kor Josepomp fi am mérimpon. ¹⁴ Aeria maok, táte Josep náráp naropwar Jekopén kar kérépria wumwi nánko maok, Jekopo náráp koumteouráp arop fi éréképea koropámp te 75ono. ✧ ¹⁵ Aea maok, Jekop Isip mek akwapá yakea maok, wakmwaek sumpwi tenánko, nomp appeyaenáp fákáreao kor wae surumpwi pwar. ✧ ¹⁶ Aenapo, am fárákapamp kour te apár Kenan mek tiarárrá ti-tukupea taun Sekem mek, wokwae Abrahamo Hamoromp tárápuran mani silva sánkria sámpámp apár mek kamp péri me mek kákapon. ✧

✧ **7:7:** Stt 15:13-14; Kis 3:12 ✧ **7:10:** Stt 17:11; 39:23; 41:37-44 ✧ **7:11:** Stt 41:54 ✧ **7:12:** Stt 42:1-5 ✧ **7:14:** Stt 45:1-11 ✧ **7:15:** Stt 46:1-7; 49:33 ✧ **7:16:** Stt 33:19

17 Kwaro wokwaek kar Abrahamén sérimp yopwar 400 wae akwapá pwar naeria nánko maok, am fek táman Isip mekamp Israel fi wae námoku kápae kare forokora wae. 18 Aenapo maok, am ke fek táman king ankwap Isip mek yakria maok, Josepomp tére te mér moitea yakrá maok, ✧ 19 am king támao nomp firáp arop firan poupwekápria sámpá yampourou. Takria maok, am fárákapan, ‘Yiráp tárápu ek épéri tenapo surumpwianápono’ ria fopwaoka wae napon. ✧ 20 Am ke fek táman Mosesomp éntupwaro man fárákapea-nánko, am táráp te kwapwe kare kare nánko maok, Kwaro man warákár. Aenánko, éntupwar naropwaro kánánkámp sámpá yak nepo, wae yinink yunk akwap te. 21 Aenánko maok, wakmwaek am táráp ek sakwapea páte nepo maok, tá kingomp yupu-tárápao akwapea nkea sámpea, mao námokuráp tárápnámp wurumpámpon. 22 Takianánko maok, Moses éririaka, Isip mek skuliaka am mekamp mér kwapwe sámpea maok, kárákáre kor arop yakria, kar kárákáre fek farákáprá, nkwakwe make ankank kárákáre térempono. ✧

23 Mao am mek yakrá akwapea 40 yopwaria maok, warko náráp ankwapyaenáp Israel firan nke naeria akwap. 24 Akwapea nke nánko maok, Isip mekamp arop ankárankao Israel mekamp aropan yorowarrá yarakánko maok, Moseso man yaewourria Isip mekamp aropan porokwapea sumpwi pap. 25 Aeria maok, Mosesomp ninik te maomp ankwapyaenáp fárákap, Kwaro náráp yaerént purá am fárákapan yaewour naenamprá ninik mwanapan mpwe námpon. Aenampan maok, am fárákap mér mono. 26 Takia maok, táte ankwap yae fek Moseso nke nánko maok, Israel mekamp arop yawor nonopok yorowar. Aenepo maok, mao akwapea sérémékéria taokarrá pap naeria maok, am arop yaworan sérrá, ‘Ae! Yumo te mwearono. Apaeritea yumoku támao nonopok touwe sámp neria nepe?’ 27 Mak ránko maok, am manénkir nikia yorowarámp arop támao Mosesén panánkár sakwapria sérrá, ‘Amo te akwapae. Amwan te wa yinan taokeyakrá tárakwamp nanap arop pap námpon? 28 Amo te yipirman Isip mekamp aropani napnámp, onan kor porokwap pap nae rape?’ 29 Aeránko maok, Moses am kar wawia mao wae farákap. Mao farákápá akwapea Midian firamp apár mek yak. Aeria maok, wakmwaek am mekamp yupu sámpea maok, poumou-táráp anánkaopwe ti. ✧

30 Moses am mek 40 yopwar yakeanánko maok, Sainai faonkwe wonae fik arop yak mo apár mek ensel ankwap maonámpok korop. Am ensel te Moseso nke nánko, yao

✧ 7:18: Kis 1:7-8 ✧ 7:19: Kis 1:10-11 ✧ 7:22: Kis 2:1-10 ✧ 7:29: Kis 2:11-15,21-22

kánanke yowe mek yaomwi yurunk nánko am mek yak.
³¹ Moseso am táman nkea ninik tokwae. Aeria maok, mao fwapi nke nae yonkwaerá wonae fik akwap nánko maok, Tokwae Karao man sérrá, ³² ‘Ono waráp appewarápomp Kwaro nae, tá Abraham, Aisak, Jekop, maomp Kwaro nae’rá sér. Aeránko maok, Moses wará yárakrá kour me woukoupria maok, am mek énounkoup naerianámp te, apápa wae.
³³ Aenánko maok, Kwar Tokwaerao man sérrá, ‘Amo ankár waráp pukamp su te wor-papae. Am te apae riteanápe, támá apár amo am mek fokopeyak nap te, onokumpria maok, am te fou kareno. ³⁴ Ono te Isip mek onomp firáp koumteouráp aropan nap kwatae ninik te wae nke nampono. Ono am fárakapamp ém kar te wae wawia nampan, am Isip fárakapamp yaekamp warko érékép naeria ék nampon. Ae namp kwamp, ono amwan Isip mek warko sámp-kérép nae rae.’

³⁵ Manénkir te Israel fi Mosesomp kar ták-pwarará arakrá sér, ‘Amwan te wa yinan taokeyakria yinan kot nanap arop pap námpono?’rá sériapono. Aeapan maok, Kwaro am arop Moses táman arop taokeyak konámp arop, tá am fárakapan érékép naenámp arop yoroia sámp-kérép námpon. Yao kánanke mek yaomwi yurunk námp meknámp enselomp yae kor fek Kwaro man tak naenámp kárakáre sánk námpon. ✧ ³⁶ Aeránko maok, Moseso Isip mek akwapea, Kwaromp nkwakwe make kárakáre yoroia, am feknámp Israel fi éréképá akwapea Noumouri Solwara mek, tá kwar saráp mek 40 yopwar fek kor nkwakwe make kárakáre yororo. ✧ ³⁷ Am Moses támao Israel firan sérrá, ‘Nánkár Kwaro yiráp ankwapnáp ankárank nánapi pwate nánko, onoku yak namp niamp yak naenámp.’ ✧ ³⁸ Wakmwaek Israel fi tukupea kwar saráp mek koupoukour yakáp napo, am Moses támao am fárakapént yakámp. Tá mao narek Sainai faonkwe wi fek pokeanáko maok, enselo man kar sánkánko, mao am Kwaromp yiki yak konámp kar nomwan farákápámpon. ✧

³⁹ Aenámpan maok, nomp appeyaenáp te maomp kar wa moria kar ták-sirirá paokopria, warko Isip mek amp ankankan kikiankria, am mek arári tukup mwaria waeapon. ✧ ⁴⁰ Am fárakap te Mosesomp nánae Aronén sérrá, ‘Am yinan Isip meknámp éréképea koropnámp Moses te, mao te apae mokoprian nomo mér mo námpono. Amo ankár yinomp kwar yoroia napo, mao mekia akwapria, yinan éréképá akwap naenámp.’ ⁴¹ Am ke fek táman gol fek bulmakau soup ankárank niamp kwekár kwar yoroi papae, man ofa sánk. Aeria am námokuráp yae fek yoroiap

✧ 7:35: Kis 3:1-10 ✧ 7:36: Kis 7:3; 14:21; Nam 14:33 ✧ 7:37: Lo 18:15

✧ 7:38: Kis 19:3; Lo 9:10 ✧ 7:39: Nam 14:3

kwekár kwar táman warákáránkrá kouponkarrá fir kékérouá fépér. ✧ ⁴² Aenapo maok, Kwaro am fárákapan, yumoku naponoria younkwe sitenánko maok, kwaporok námoku támao takrá kwekár kwarén loturá paokopria maok, yámar, yunk, térmeráp ankankan lotuiapono. Am tak nap te, profet fákáreramp buk fek yak námp niampon. Am kar te arakrá sér, 'Israel fi yumo te kwar saráp mek

40 yopwar fek yakápria

bulmakauráp sipsip fupukrá tia ofa nap te,
ae te yumo am ofa taki nap te onani nap nie?

Mo karonó.

⁴³ Am yumo sampnap sel nap te

kwekár kwar Molekompono.

Tá yumo yiráp kwekár kwar

Refanomp térme wunérian kor samp napon.

Yumo te am kwekár kwaromp wunéri yororoia
man lotu naponó.

Aenapara, ono yumwan mapekamp

fárárámprá párapok nanko,

nkwapok Babilon firamp apár yak námp mwaek

tukupá yakáp mwarea napon.' ✧

⁴⁴ Wokwaek kar nomp appeyaenáp fákáre te kwar saráp mek yakápap sel fekamp Kwaromp lotu nap sámpá yakápiapon. Am lotu nap yak námp te am fárákapan, Kwar te yiráp ou mek yak konámponorá yénkép námpon. Am sel nap ti nap fek te Kwaro Mosesén sérimpaokria, Moseso nkenámp wunéri mántwaok tiapono. ✧ ⁴⁵⁻⁴⁶ Wakmwaek maok, Josua nomp appeyaenápomp tárápu éréképá koropea Kwaro ankwap fi aropan yorowaria kwe-pwaranámp apár sámpea am apár mek am sankoropap sel fekamp lotu nap sámp-fokopapono. Am sel fekamp lotu nap te ankár taki yakrá koropea Kwaro warákár konámp arop King Devit yaknámp ke fekimpon. Tá Devito nomp ounáp Jekopomp Kwaromp nap ti nae yonkwaeria Kwarén kar toropwapimpon. ✧ ⁴⁷ Aempan maok, wakmwaek Solomonó máamá nap timpon. ✧

⁴⁸ Aeno narek yaknámp Kwar Tokwae te aropao tinap nap mek te yak mo i konámpono. Profeto makrá sérimpon,

⁴⁹ 'Kwar Tokwaerao arakrá sér:

“Yámar te onomp sianono,

tá apár te ono am yumuntuk pu pátea tank konampono.

Ae konámpara,

yumo onompor te mokope pourouráp nap ti mwanapon?

Tá ono te anepér nanamp némp te

✧ **7:41:** Kis 32:1-6 ✧ **7:43:** Amo 5:25-27 ✧ **7:44:** Kis 25:9 ✧ **7:45-46:** Jos 4:11; 18:1; 23:9; 2 Sml 7:1-2 ✧ **7:47:** 1 Kin 6:1,14

maok yak naenámpon?

⁵⁰ Onoku támao am ankank yoroi nampono.” ’ ’ ” ☆

Tá Stiveno Kaunsil fákárean warko arakrá sér,

⁵¹ “Yumo te kwekápnap aropono. Yumo te ankwap fi aropamp ninik niamp nape. Yiráp woupwi te kéri yak nánko, Kwaro sénámp kar wa mo napon. Yumo te wokwaek yiráp appeyaenápoiapnámp Yiki Kor Spiritamp kar ták-siri napon.

☆ ⁵² Wokwaek te apae profet yakánko, yiráp appeyaenápo man sámpá yampourou moiapon? Am fárakap te ‘Yae-párak kare ninik naenámp arop korop naenámp’rá sérámp aropan te tirá wouriapon. Aeapan maok, oukoumwan te am arop wae koroepanámpan yumo man yopor aropamp yaek pap napo, man sámp-wouroumpapon. ☆ ⁵³ Yumo te enselomp yaekamp Kwaromp lo sámp napao maok, yumo ampaok tukup moi napono.” ☆

Stivenén yumwian arokop papnap kar

⁵⁴ Stiveno makrá sénánko maok, Kaunsil fákáre am kar wawia, youpoukwap tokwaeria, you kikimpia wae.

⁵⁵ Aenapan maok, Stivenén Yiki Kor Spiritao woukoupeyak nánko maok, yámar mek tokoreyakria nke nánko maok, Kwaromp wae kwapwe tákap nánko, am mek Jisas Kwaromp yae-párak mwaek fokopeyak námp nke. ⁵⁶ Aeria maok, Stiveno arakrá sér, “Yumo wawenk! Ono yámar mek nke nanko, yámar kikir akwap nánko, Aropamp Táráp Kwaromp yae-párak mwaek fokopeyak nánko nke nampon.” ☆

⁵⁷ Aeránko maok, am fárakap am kar wawia maok, tékén kar kárakáre fek sérarrá, Stivenomp kar wawantánoria woupwi mek yae kákar. Aeria maok am fárakap ponankor ferámprá fo-porakorrá tukupea Stivenén sámp. ⁵⁸ Man sámpea santukupea ek taun younkwek sirarrá paokoprá man yaonk-pap mwaria yumwian arokop. Am manénkir man wouroump-sériap arop fárakap náráp waempyam éri worépámpá tukupea, arop tár-ménki ankwapamp wonae fik kák. Am aropamp e te Sol. ☆

⁵⁹ Aeria maok, táte wae Stivenén yumwi fek arokopap ke fek te, Stiven arakrá kar toropwap, “Jisas Tokwae Kar e, amo onomp waemp sámpae.” ☆ ⁶⁰ Aeria maok, mao kwaráp torokomprá, tékén warko wumwiria sérrá, “Tokwae Kar e! Amo te am fárakapaonap kwatae ninik te nopoki kwapono.” Stiveno makrá séria pwarará maok, mao wae sumpwi. ☆

8

¹ Aenapo maok, Sol te, fwaprá kar Stivenén sámp-wouroump naponorá ninikimpon.

Solo siosén sámpá yampourouimp kar

Stivenén sámp-wouroumpnap ke feknámpia maok, Jerusalem sios kounteouráp aropan sámpá yampourouiapono. Aenapo, sios mekamp ponankor kounteouráp arop te pirikimpea distrik Judia ntia distrik Samaria mekmwaek turukump napan maok, aposel fákáre te oukoumwan Jerusalem mek am mek yakáp. ☆ ² Arop ankwap fárakap Kwaro warákárnámp ninikaok kar paokop i konap te Stivenomp yákáre papria maok, éménka waeapon. ³ Sol te térea waerá sios mekamp kounteouráp aropan sámpá yampourou. Aeria maok, mao te nap-nap kounteouráp arop ti-akwaprá kalabus nap mek kák.

☆

Samaria mek Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápap kar

⁴ Am kounteouráp arop fárakap pirikimpea tukupnap mwaeknámp te, am némpouk mwaek Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáprá tukup. ⁵ Aeria maok, Filip te Samaria mekamp taun ankwap mek akwapea maok, Kraisoinámp Kwapwe Kare Kar am fárakapan farákápámp. ⁶ Kápae kare kounteouráp arop fákáre Filipomp kar waria maok, mao nkwakwe make kárakáre yoro námp nkeria maok, am fárakap woupwi pátea tankáprá maomp kar yae-párak wawiapon. ⁷ Kápae kare kwatae-arop kounteouráp aropamp pourouk woukouri yaknámp yéréperá kérépánko nke. Tá kápae kare arop pu kor surumpwi yakáp námp, tá pu kwataenap arop fárakap te warko fwap. ☆ ⁸ Aenapo maok, táte am taun mekamp kounteouráp arop te nkea warákár tokwaeapon.

⁹ Arop ankárank am taun mek yak námp maomp e te Saimon. Mao te kápae kare yopwar fek fouráp, nkwakwe make ouwur tia yáakria maok sérrá, “Ono te arop tokwaeno.” ¹⁰ Aeránko maok, am némpouk yakápnap arop tokwae, tá kwaporok yakáp konap arop ponankor Saimonomp kar táman waria maok, ‘Am te Kwaromp kárakárerao maomp pourouk yaknámp “Kárakáre Tokwae’”rá sér i konapon. ¹¹ Aenapo maok, kápae kare por mao nkwakwe make kárakáre yoronámpantá maok, kárakáre fek maomp kar wawia ninik tokwae. ¹² Aeapo maok, wakmwaek Filipino Kwaromp firáp taokeyak konámp Kwapwe Kare Kar farákáprá maok, Jisas Kraisoimp e mént farákápánko maok, am fek táman kounteouráp arop wawia méria maok, ént mek nér. ¹³ Aeapo maok, Saimono kor wawia méria maok, ént mek anámpeaka Filipént yáakria maok, Filipino nkwakwe make kárakáre tokwae yororo námp nkeria, mao te ninik tokwae.

¹⁴ Tá Jerusalem mek yakápnap aposel fákáre wa napo maok, “Samaria fi te Filipino farákápnámp Kwaromp kar yae-párák wa nape.” Aera sénapantá maok, am aposel fákáreao Pita ntiaka Jonén am mek tirá kérép. ¹⁵ Aeapo maok, am arop yaworao akwapea am mekria maok, ‘Kwaro am fárákapan Yiki Kor Spirit nénkano’ ria kar toropwap. ¹⁶ Am te apae riteanápe am arop fákáreramp pourouk Yiki Kor Spirit oukoumwan ék mo nánko, am fárákapao kwaporok Jisasomp e fek saráp ént mek nér. ¹⁷ Aeapantá maok, arop yaworao am arop fákáreramp me korok yae paprá kar toropwap nepo maok, am fárákap wae Yiki Kor Spirit sámp. ✧

¹⁸ Aeapo Saimono am aposel arop yaworan nke nánko, am fárákapamp me korok yae papepo, am fárákap Yiki Kor Spirit sámp nap nke. Aeria maok, mao kor mani sámpea, am arop yaworaonepok koropea sérrá, ¹⁹ “Yumo am kárákáre te onan kor sápnepo, ono kor arop ankwapamp me korok yae pap nanko, mao Yiki Kor Spirit sámp naenámpon.”

²⁰ Aeránko maok, Pita man sérrá, “Kwaro sánknámp ankank te kwaporok sánk námpon. Aeno amo am te mani fek sámp konapan mpweria, amo mani fek sámp nae nape? Am mani te tomorea amont moyak naenámpon. ²¹ Waráp ninik te Kwaro nke námp fek te yae-párák mo námpara, amo te yino Kwaromp térenámp mek yinont tére nanap pourou mo kareno. ²² Aenapara, amo te waráp kwatae ninik am ankár younkwe sánkea, amo Tokwae Karan kar toropwapria sénapo, waráp ninik mekamp ninik kwatae am tirá épér kuni mo nie? ²³ Ono amwan nke namp te, amo Kwaro kwaporok sánknámp ankankantá kikianknep ninik kwatae támao waráp ninik kwatae papria, amwan kwatae ninik mek fákapá fákeyak námpon.”

²⁴ Aeránko maok, Saimono am arop yaworamp kar pwarokwaprá maok, arakrá sér, “Ae te yumo onan yaewour riaka Tokwae Karan kar toropwap nepo maok, mao onan yaewour nánko, takeniamp korop mo naenámpon.”

²⁵ Aenángo maok, am aposel yawor man wae pwarará, koumteouráp aropan Tokwae Karamp kar farákápria, tá Kwaro am arop yaworan yaewourinámp ankank am táman kor méntér farákáp. Takia pwarará, am arop yawor arákarrá Jerusalem mek akwap. Am arop yawor akwapep fek te, am Samaria mekamp némp kánanke-táráp mekmwaek Kwapwe Kare Kar farákaprá akwapepono.

Filip ntiaka Itiopia mekamp aropamp kar

²⁶ Kwar Tokwaeramp enselo Filipén sérrá, “Amo fárámprá Jerusalem meknámp Gasa mek piknámp épi mwae-páraok akwapae.” ²⁷ Aeránko maok, Filip am mwae-páraok akwapria nke nánko maok, Itiopia mekamp Kwin Kandasimp mani ankank taokeyak konámp aropao Jerusalem mek lotuía pwarará ✧ ²⁸ warko námokuráp apár fi mek akwap naeria korop. Mao te karis mek tankrá, profet Aisaiamp buk fekamp kar farákáprá akwapánko maok, ²⁹ Yiki Kor Spiritao Filipén sérrá, “Amo karis firi wonae fiaok akwapae.” ✧ ³⁰ Aeránko maok, Filip fárakoprá akwapea am karis wonae fik am fekria wanánko maok, am aropao profet Aisaiamp buk fekamp kar farákáp. Aenánko maok, Filipino man sérrá, “Amo te am farákápnep kar fi te mér rape mo nie?”

³¹ Aeránko maok, am aropao Filipomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Arop am fi kor onan sér mo nánko te, mokopia mér nanampon?” Aerá séria maok, Filipén sérrá, “Amo narek karis mek aokea onont tankae.”

³² Am Kwaromp kar ankwapmwæk farákáp námp te arakrá sénampon,

“Sipsipan porokwap pap mwaria warámpá tukup,
tá sipsip morokamp pwae fárákap mwaria napo,
apánk mo i konámp niamp,
mao kar tákap mo námpon.

³³ Am fárákapao

am nkwakwe make wouroumprá sérarrá tukupap te,
yae-párak kot i konap fek kot mono.

Tárápu forokarea yakáp napo,
arop fárákapao am fárákan
maoinámp kar farákáp mwanapanápe, mono.
Arop fárákapao waeman faropá páte napo,
warko má apár mek yak mo námpon.” ✧

³⁴ Mao am kar farákápea pwarará Filipén turunkrá, “Am profet takrá sénámp te wan sérimpon? Mao te námokuráp pourou karean sérimp ni, arop ankwapan sérimp nie?”

³⁵ Aeránko maok, Filipino am aropao nkerá farákáp námp fekamp kar fi séria maok, am feknámp Jisasomp Kwapwe Kare Kar ankwap farákáp. ³⁶ Takrá mwaeaoak akwapea nke nepo, ént ankwap yak. Aenánko maok, am Itiopia mekamp aropao sérrá, “Amo ént mámá yak námp nkeae. Apae ankankao onan taokor nánko, ono ént mek anámp mo nanampon?”

³⁷ Aeránko maok, Filipino man sérrá, “Amoku támao wae mér kare nap kwamp te, fwapono.” Makrá séránko maok, tá am aropao kar pwarokwaprá sérrá, “Ono te wae mér nampon, Jisas Krai te Kwaromp Tárápono.”

³⁸ Aerá séri pwarará maok, náráp tére aropan sénánko, mao hosan taokor nánko, karis fokokeyak. Aenánko Filip ntia am arop ént mek pikia maok, Filipino man ént mek anámpá pap. ³⁹ Takia pwarará, kárákáre fek aok nepo, koupour kar Tokwae Karamp Yiki Kor Spiritao Filipén warámpá akwap nánko, am arop te warko man nke mono. Aenámpao maok, am arop te warákárria maok, wae námokuráp mwae-páraok akwap. ⁴⁰ Tá Filip wae akwapea Asdot mek am mekamp taun kápae mek am mek yárakrá Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáprá yárakia maok, wakmwae Sisaria mek akwapámpon. ✧

9

Solo Kristenimp kar

¹ Am ke fek te Solo Jisasomp firáp aropan sámpá yampourourá tirá wour naeria kárákáre. Aeria maok, pris taokeyak konámp aropaonámpok akwapea maok, ² man sénánko, mao taun Damaskus mek Judamp lotu nap taokeyakáp konap arop fárákapampor pas kumwia, Solomp yaek sánk. Am pas fek te arakrá sér, “Solo yárakrá, Jisasonámpaok tukup konap kounteouráp arop fárákap nke námp kwamp te, mao tirá fápákamánkia Jerusalem mek éréképá korop naenámpon.” ✧ ³ Aeria maok, Sol wae Jerusalem pwarará akwapea Damaskus wonae fik nánko maok, tá koupour kar yámar meknámp wae maomp pourouk tákap. ⁴ Aenánko maok, Solo apárok piká párákap. Aeria maok, mao wa nánko, arop ankárankampamp kar arakrá sér, “Sol, Sol, apae riteaka amo onan sámpá yampourourá térea wae rape?” ⁵ Aeránko maok, nopok Solo sérrá, “Tokwae Kar, amo te wa nape?” Tá nopok mao sérrá, “Ono Jisaso nae. Amo te onan sámpá yampourou napon. ✧ ⁶ Aeno amo fárámpea taun mek akwapea. Nánkár arop ankárankao amo ankár takrá tére nanap ankank sénaenámpon.”

⁷ Am arop fárákap Solént tukupap te kokorokoria kar tákap mono. Am fárákap fokouri yakáprá am arop kar sénámp wa napan maok, am fárákap te am arop pourou nke mono. ⁸ Aeapo maok, Sol am feknámp fárámprá yi fikarrá nke námpao maok, maomp yi te oukounwan kirikip yak. Aenámpantá maok, arop fárákapao man yae tokoropeaka taun Damaskus mek tukup. ⁹ Mao am mek yinink kumuri yak námp te, maomp yi te oukounwan sukupi yak. Aenánko mao te firráp énráp fár mono.

¹⁰ Tá Jisasomp firáp arop ankwap Damaskus mek yakámp, maomp e te Ananaias. Man Tokwae Karao yém sérrá, “Ananaias!” Mak ránko maok, mao sérrá, “Tokwae Kar e, ono máyak

rae.”¹¹ Aeránko maok, Tokwae Karao man sérrá, ‘Amo fárámpea mámara mwae kup maomp e ‘Yae-Párak Kare Mwae’ am mwae akwapea, Judasomp nap mek oupouroukampo. Tarsus mekamp arop ankárank, maomp e te Sol, mao am mek Kwarén kar toropwaprá yak námpon.¹² Maomp yi te oukoumwan kirikipeyak námpan maok, mao yémén nke nánko, arop ankwap, maomp e te Ananias, akwapea maomp yi warko fwapanoria maomp pourouk yae pap námpon.

¹³ Aeránko maok, Ananiaso napok kar pwarokwaprá arakrá sér, “Tokwae Kar e, ono wa nanko, kápae kare arop sérarrá, ‘Am arop tene waráp firáp Jerusalem mekamp aropan sámpá yampourou i konámpon.’¹⁴ Mao te pris tokwae fákáreao ‘Takaerá sénapo, mapek yakáp konap waráp e séria amwan lotunap arop fárakapan fápákamánkrá yarak námpon.”

¹⁵ Aerámpan maok, Tokwae Karao man sérrá, “Amo te akwapea. Am arop te oukoumwan onomp tére arop yak naenámpon. Ono man ankwap fi aropan, king fákárea, tá Israel fi mek kor yarakrá onomp e érik farákáprá sénaenámpria nánapi tenampon. ✧¹⁶ Mao onomp e farákáp námpp fek nkwaekwe make touweráp kápae koropánk nánko, sámpea kárakáre fek fokopeyak naenámpp yékkép nanampon.” ✧

¹⁷ Aenánko maok, Ananias akwapea maok, nap mek youmpea Solomp pourouk yae paprá maok, arakrá sér, “Nánae Sol, amwan Jisas Tokwae Karao mwae aok kikipi námpp, mao támao onan sámp-kérépp nánko, ono korop namp te, waráp yi fwap nke napo, amwan Yiki Kor Spirit woukoupatoria nampon.”¹⁸ Ananias takrá séri pwar nánko maok, Solomp yi mek káre niamp am kárakápá yak námpp koupour kar kwarákár éká párákap nánko maok, maomp yi wae fwap nkeria, fárámprá ént mek anámpp.¹⁹ Aeria maok, wakmwaek Sol wae fwap fir fária kárakáre sámp.

Sol Damaskus mek Kwapwe Kare Kar farákápámp kar

Solo Damaskus mek Jisasomp firáp arop fárakápént ankwap yinink yae yakea maok,²⁰ wakmwaek Juda firamp lotu nap mekmwaek yarakria maok, ‘Jisas te Kwaromp tárápono’rá farákáprá sér.²¹ Aeránko arop ponankor Solomp kar wawia maok, kokorokoria arakrá sér, “Wi! Am arop te Jisasomp e fek loturá kar toropwapnap arop fárakapan sámpá yampourou i konámpp támaono. Mao te Jerusalem mek takianámppao, mapek koroepa arop fápákamánkia pris Tokwae fákáreaonapok éréképpá akwap naeria korop námpon.” ✧

²² Aerapan maok, Solo ‘Jisas te Kraiss támaono’rá farákápnámpp kar te kárakáre kor karia maok, érik karaok

farákár. Aenánko maok, Juda fárakap Damaskus mek yakáp nap am kar wawia maok, kokorokoria, nopok kar sér mwanap pourou mono. ✧

Juda firao Solén sámp-wouroump mwariakapo farákapá akwapámp kar

²³ Kápae kare yae akwap tenánko maok, am Juda fákárerao koupoukarea maok, Solén sámp-wouroump mwaria kar pap. ✧ ²⁴ Aeria Juda fákáre Solén mwanámpria, taun yár ménki fek yámaraok, tá kumuruk kor man yéréréki yakáp. Aenapo, Sol am taknap kar wae wa. ²⁵ Aenánko maok, Solo éréképea yarak i konamp arop fárakapao man kumuruk taunan yarokwapnap yumwi fekamp yár windo meknámp basket tokwae mek pa-pea paok fek ér-popwarrá pikia apárok papapono.

Sol Jerusalem mek yakámp kar

²⁶ Wakmwaek Sol Jerusalem mek akwapea Jisasomp firáp aropént yak naerianámpan maok, am fárakap te man, Jisasomp firáp moan mpweria apáp tirink. ²⁷ Aeapo maok, Barnabaso Solén aposel fákáreaonapok warámpá akwap. Aea maok, mao Solo Tokwae Karan mwaeaoak nke nánko, Tokwae Karao man sérinámp kar farákáprá sér. Aeria maok, tá Solo apáp mo, Jisasomp e kárakáre fek Damaskus mek érik farákápámp táman kor farákáprá sér. ✧ ²⁸ Aenánko maok, Solo Jerusalem mek am fárakapént yakria maok, mént akwapria maok, apáp mono, kárakáre fek térerá, Tokwae Karamp e fek érik sérar. ²⁹ Mao te Grik kar mérnep Juda fákárent kar sérria maok, am fárakapént kar yorowar. Aenámpan maok, am fárakap, man te mokopia sámp-wouroump mwarrá mwae oupourouk. ³⁰ Aeapo maok, Jisasomp firáp ankwapyaenámp fárakap am méria maok, Solén warámpá tukupea, taun Sisaria mekia maok, taun Tarsus mek sámp-kérép.

³¹ Aenapo maok, táte am apár Judia mek mwaekamp, tá Galili mek mwaekamp, tá Samaria mek mwaekamp sios mekamp kounteouráp arop yae-párak yakáp. Aeria maok, am fárakap te Tokwae Karamp yae ankore mek yakáp i konap ninikaok napo, Yiki Kor Spiritao am fárakapamp ninik mek kárakáre sánk nánko, kápae kare kounteouráp arop fárakap sios mek korop napon.

Pita Ainasomp pourou fwapi papámp kar

³² Pita ponankor némpouk mwaek yarakia maok, taun Lida mek kuri akwapea, am mekamp Kwaromp firáp aropént yak. ³³ Aeria nke nánko maok, am némpoukamp arop ankárak

maomp e te Ainias, yukupuk yopwar máte ankár kour ponankor sumpwi yakánko yárák mono, nap mek saráp amp.³⁴ Aenámp aropan Pita sérrá, “Ainias, oukoumwan te Jisas Kraiso amwan warko fwapi pap námpono. Amo fárámprá waráp amp i konap ankank nánapae.” Aeránko maok, mao wae pu kor fwapria koupour fárámpanko maok, ✧³⁵ tá am Lida ntiaka Saron mekamp arop ponankor nkerá paokopria maok, kwatae ninik pwararea Tokwae Karaonámpok koropap.

Pita Tabitan fárámprá papámp kar

³⁶ Taun Jopa mek am mekamp Jisasén mérnámp yupu, maomp e te Tabita, Grik kar fek te ‘Dorkas’rá sér i konapono. Mao te ankár kumur méntép kwapwe kare ninik fek yárákia maok, kápae kare koumteouráp arop ankank mo napén yaewour i konámpono. ³⁷ Am ke fek táman maok, am yupu touwe sámpea sumpwinko maok, maomp yákáre ént fek yárária narekamp aokore mek páte. ³⁸ Lida te Jopa wonae fik yak námpara, Jopa mekamp Jisasén mérap arop fákáre wa napo, Pita Lida mek yak námpon. Aerapo maok, am fárákap arop anánkaopwe Pitanámpok tirá kérépapo, akwapea man sérrá, “Amo yinonámpok koupour koropae. Apwapi kwapono!” ³⁹ Aerepo maok, Pita fárámprá am arop yaworént akwapea am fekánko maok, táte koumteouráp arop fárákapao man warámpea narekamp aokore mek pok. Aeria maok, ponankor kae koumteou koropea Pitan ikarrá éménkrá yakáp. Aeria maok, Pitan, yino Dorkas énéni yakápriaka yoroinámp waempyamráp ankank mámánrá yénk. ⁴⁰ Tá Pita am mekamp koumteouráp aropan apárok tirá kérépea pwatea maok, námoku mwar kwaráp torokompria kar toropwap. Takia pwarará, sám-arákarrá am yupu yákáre táman nkeria maok sérrá, ‘Tabita, amo fárámpea!’ Aeránko maok, am yupu yi firékarrá Pitan nkeaka maok, fárámpea tank. ✧⁴¹ Aenámpo maok, Pita maomp yae tokoroepa ka-pap nánko, fokopeyak. Aenko maok, Pita Kwaromp koumteouráp arop ntiaka kae koumteouran wumwiria am fárákan Dorkas fárámpea yiki yak námp yénkép. ⁴² Am Pita takinámp kar Jopa mek am mek akwapánko, kápae kare arop fárákap Tokwae Karan mériapon. ⁴³ Aeapo maok, arop ankwap, maomp e te Saimon, méntér kápae kare yae yak. Am Saimon te bulmakauráp fir yipi térerá ankwap téreampor nánap i konámp aropono.

10

Ensel koropea Rom mekamp arop Korniliusén kar sérimp kar

¹ Arop ankwap Sisaria mek yak konámp, maomp e te Kornilius. Mao te Rom mekamp 100 soldia taokeyak konámp arop. Am soldia fákáre te 'Itali mekamp Soldia'rá sér i konapon. ² Mao te Kwaro warákár konámp ninikaok i konámp arop, tá mao ntia maomp nap mek yakápnap arop fárakap Kwaromp yae ankore mek yakáp i konapono. Mao te ankank monap Juda fákárean yaewour naenámp mani kápae kare nénk konámp, tá mao te ankár kumur méntép Kwarén kar toropwap saráp yak konámpono. ³ Mak i konámpao maok, ankwap yae fek kumuran yámar yinink ke nánko, yém niamp nke námpao maok, ankár érik karaok farákár. Mao nke nánko, Kwaromp ensel ankárank nap mek koropea maok, man arakrá sér, "Kornilius!" ✧

⁴ Tá Korniliuso man nkea apápa waeria maok, man sérrá, "Arop Tokwae, apaeno?" ✧

Aeránko maok, enselo Korniliusén sérrá, "Kwaro waráp kar toropwap nap te wae waria maok, amo arop mani ankank mo napo nénk konap ninik táman ninikia warákár námpon. ✧

⁵ Oukoumwan te amo ankár arop ankwap fárakap Jopa mek tirá kérép napo, tukupea arop ankárank maomp e te Saimon, tá ankwap e te Pita, man oupouroukia man sénapo korop naenámpo. ⁶ Am arop te ankwap Saimon bulmakau yipi fwapokwap i konámp aropént yak námpon. Maomp nap te solwara woupwi fik yak námpon." ✧

⁷ Enselo wae séri pwarará akwapánko maok, tá Korniliuso náráp tére konep arop yawor, ntia soldia ankwapan wumwi. Am soldia te Kwarén lotu i konámp, tá kápae kare por Korniliusént yak konámp. ⁸ Korniliuso am yininkaopweran námwan korop nánko nkenámp ankank fwapnae kari séria maok, Jopa mek tirá kérép nánko, tukup.

Pita yém niamp fek nkenámp kar

⁹ Am fárakapao tukupea mwaeaoak pampia wakoránko, tukupea némp Jopa wonae fik tae napo maok, yámar kuk. Aenánko, am ke fek táman Pita nap yumuntuk pokea kar toropwap naeria. ¹⁰ Pita yae-porokwe nánko, fánaeria námpan maok, oukoumwan fir yankrá nánapapo maok, mao yém niamp arakrá nke: ¹¹ Mao nke nánko, yámar kikir akwap nánko maok, waempyam tokwae niampao ék. Am ankank te, yiawor woupwirápan ér-popwarrá ék. ¹² Mek am mek te nkwakwe make nape fir kápae kare yakápánko maok, tá tákamráp sipar, antráp, arao kor mek am mek yakáp. ¹³ Tá arop top kor niampao Pitan sérrá, "Amo fárámprá mámá fupukrá kákea fépérae." ¹⁴ Aerá séránko maok, tá Pita sérrá, "Tokwae Kar, ono

te wae kare kar sénampon: Ono wokwaek kar te amo nke nap fek yiki kukur monámp nape fir loao taokor námp te fár mo i konampon.” ✧ ¹⁵ Aeránko maok, warko ankwap por arop kar niampao arakrá sér, “Ankank Kwaro yiki kukarrá pap námpan te amo ‘Yiki kukur monámp ankank’rá séri kwapono.” ¹⁶ Am ankank te yinink por takia maok, waeman yámar mek arákarrá pok.

¹⁷ Aetea maok, Pita am yém nkenámp fi táman, máte apaenoria ninika waerá yarakánko maok, am ke fek táman Korniliuso tirá kérépámp arop fárakap te wae koropea Saimonomp yár ménki fek fokouri yakáp. ¹⁸ Aeria am fárakapao arakrá wumwi, “Saimon, ankwap e Pita te, mapek yakán ni mo nie?” ¹⁹ Aerapo maok, Pita oukoumwan am yémi námp táman ninikrá yak nánko maok, Yiki Kor Spiritao man sérrá, “Amo wawae! Arop yininkaopwe koropea amwan oupourouk nape. ✧ ²⁰ Amo niniki kwapono. Onoku am arop tirá kérép nampono. Amo pikia énéni tukupenke.”

²¹ Aeránko Pita am arop fárakaponaopok pikia sérrá, “Am arop yumo oupourouk nap te ono támaono. Yumo te apae ankankan korop napon?” ²² Aeránko maok, am fárakap sérrá, “Kornilius, mao te 100 soldia taokeyak konámpao, yinan tirá kérép námpon. Mao te yae-párak kare arop, tá Kwaromp yae ankore mek yak konámp arop. Tá Juda fi ponankor man ‘Kwapwe kare arop’rá sér i konapon. Am aropan Kwaromp enselo sérrá, ‘Mao amwan wumwi nánko, amo maomp nap mek akwapea napo, mao waráp kar wawano’rá séri námpon.” ²³ Aerapo maok, Pita am fárakapan nap mek éréképá youmpea pampia maok, koumounek fápáramprá Pita énéni tukup. Tá Jopa mek yakápnap Jisasén mérap arop fárakapao kor énéni tukup.

Pita Korniliusomp nap mek akwapámp kar

²⁴ Tukupeaka mwaeao k pampia tukupea Sisaria mekapo maok, Korniliuso man, wokwae korop mwanapria maok, náráp nouroup fákáre ntia námokuráp ankwapyaenáp fákáre éréképea maok, koupoukour yakáprá yépékrá yakáp. ²⁵ Pita akwapeaka am fekánko maok, Korniliuso mankrá maomp pu wonae fik woukouprá lotu. ²⁶ Aenko maok, Pita man sérrá, “Amo fárámpae! Ono kor aropono.” ✧ ²⁷ Aeria maok, Pita mént kar séria maok, táte nap mek youmpea nkenko maok, kápae kare arop am mek néntépeyakáp.

²⁸ Pita am fárakapan arakrá sér, “Yumo te wae mérono, yino Juda fi te arop ankwap firént yak mo i konámpan maok, oukoumwan te Kwaro onan yénképrá, ‘Arop ankwap fi te Kwaro

nke námp fek yiki kukur mono'rá séri kwaponori námpon.
²⁹ Aenámpantá ono te yiráp kar ták-pwar mono. Ono wawiaka korop nampono. Oukoumwan te ono yumwan turunk rae: Yumo te apaeritea onan wumwi napon?"

³⁰ Aeránko maok, Korniliuso man sérrá, "Ono ankank nke namp te oukoumwan yininki yak námpon. Am te ará: Ono onokump nap mek tankrá yámar yinink ke nánko, Kwarén kar toropwaprá tank nanko maok, arop ankárankamp ono nke namp fek fokopeyak nánko, maomp waempyam te waentar kwapwe. ³¹ Aenámpao mao sérrá, 'Kornilius, Kwaro amo kar toropwap nap te wae wa, tá amo arop mani ankank mo napo nénk konap kwapwe kare ninikan kor wae ninik námpon. ³² Aenámpara, amo arop sámp-kérép napo, Jopa mek akwapeaka Saimon Pitan wumwia warámpea koropanápono. Mao te Saimon ankwap bulmakau yipi fwapokwap i konámp aropént yak námpono. Maomp nap te solwara fik yak námpon.' ³³ Aerá sénámpantá maok, ono koupour arop amonapok tirá kérép nanko, tukupea napo, amo yae-párák koupour korop napon. Oukoumwan te yino ponankor koropeaka Kwaro nke námp fek mapek yakápria maok, táte Kwar Tokwaerao amwan sánkámp kar yinan farákámp napo wa mwaria námpon."

Pita Korniliusomp nap mek kar farákámp kar

³⁴ Pita arakrá sér, "Kare karono, oukoumwan te ono wae mér nampon: Kwar te arop fi ponankor ankárankamp puri fek yae-párák kare ninik i konámpono. Mao te apae-apae arop firan kor fwapono. ✧ ³⁵ Ponankor arop fi mekamp arop maomp yae ankore mek yakápria yae-párák kare niniknap arop fárákapan warákár konámpon. ³⁶ Yumo te wae mér napon, mámá kar te Kwaro Israel fi yinan sámp námpon. Am Kwapwe Kare Kar te ará: Jisas Kraiss arop ponankoramp Arop Tokwaerao maok, mao te nomwan fwapokwapiaka, Kwarént nouroup mwanap yoroi pwate námpon. ✧ ³⁷ Yumoku te wae mér napon, Jono wokwaek kar 'Ént mek nérenk' ria kar farákápea pwar nánko, wakmwaek tae morok tokwae kar ankank koropámp kar Galili meknámpia maok, Judia mekamp apár ponankor mekmwaek koropea koropámpon. ³⁸ Kwaro Nasaret mekamp Jisasén nánapia, Yiki Kor Spirit ntia kárakáre tokwae sánkea maok, Kwar námoku méntér yak nánko, mao némp-némp yákrá ponankor koumteouráp aropan Satano sámpá yampourou námp yaewourrá fwapokwapimpon. ✧ ³⁹ Aenámpan yino te kápae kare ankank mao Juda yinomp ponankor apár mek, tá Jerusalem mek tére námp farákápnámp aropono. Arop fárákapao yaopwae fek man pukupia sumpwi

papapon. ⁴⁰ Aenapan maok, yinink yae fek Kwaro man fárámpea paprá, yinomp yi mek yénki námpon. ✧ ⁴¹ Aenámpan maok, mao te Juda fi ponankor nke nap fek korop mono. Mao te wokwaek Kwaro yinan náráp kar farákáp mwanapria nánkárápnámp arop fárákap, yinomp yik saráp korop námpon. Mao apár me meknámp fárámpá koropnámp ke fek te yino mént fépéri námpon. ✧ ⁴² Aeria maok, mao yinan ‘Koumteouráp aropan Kwapwe Kare Kar érik arakrá farákáp kip’rá séri námpon: Kwaro am aropan saráp nánapi tenánko, mao yiki yakápnap aropamp kot wa, sumpwitenap aropamp kotan kor wanaenámp arop yak námpon. ✧ ⁴³ Wokwaek kar kápae kare profet Kraiso naenámp kar farákápria arakrá sér, ‘Arop ponankor Kraisé n mé r napo te, maomp e fek saráp Kwaro ponankor onan mé r nap aropamp kwatae ninik tirá épér naenámpon.’ ” ✧

Ankwap fi mekamp arop fárákap Yiki Kor Spirit sámpap kar

⁴⁴ Pita am kar farákáprá yakánko maok, Yiki Kor Spirit am Kwaromp kar wanap ponankor aropamp pourouk ék. ⁴⁵⁻⁴⁶ Jisasomp firáp Juda fákáre Jopa meknámp Pitant koropap, mao wa napo, am koumteouráp arop fárákap ankwap-ankwap kar fek sérarrá, Kwaromp e narek sampok napo, kokorokoria maok, sérrá, “Nkenke! Kwaro Yiki Kor Spirit kwaporok sánk konapnámp ankwap fi aropan kor nénk námpon.” Tá Pita arakrá sér, ✧ ⁴⁷ “Am fi te waeman nomo Yiki Kor Spirit sámp námp niamp wuri popwar sámp napara, nomwan te wa taokor ná nko, nomo am fárákapan ént mek nérrá kák mo mwanámpanáp?” ⁴⁸ Aeria maok, Pita am fárákapan sérrá, “Yumo ankár Jisas Kraisomp e fek ént mek nérenke!” Aeránko maok, am fárákap ént mek néria pwarará, man sérrá, “Amo yinont ná nkár ankwap yinink yae yakea akwap nanapon.” Pita am kar wawia maok, mént yak. ✧

11

Pita Jerusalem mekamp siosén Kwaro námwan yénkimpan farákápámp kar

¹ Aposel fákáre, tá Judia mek yakápnap Jisasén mé r nap arop fárákap wa napo, ‘Ankwap fi arop wae Kwaromp kar wawia sámp nap’rá sér. ² Pita Jerusalem mek akwapámp ke fek te, Jisasomp firáp ankwap fáká rerao yipi fárákap konap ninikaok napao, Pitan yopor. ³ Aeria sérrá, “Amo yipi fárákap mo i konap arop fárákapamp nap mek akwapea méntér tankrá fánap te apaeritea ninapon?”

✧ **10:40:** 1 Ko 15:4-7 ✧ **10:41:** Lu 24:42-43 ✧ **10:42:** Ap 17:31 ✧ **10:43:** Ais 53:5-6; Jer 31:34 ✧ **10:45-46:** Ap 2:4 ✧ **10:48:** Ap 2:38; Mt 28:19

⁴ Aerapo maok, Pita am nkenámp ankank ponankor táman kar farákáприя, arakrá sér, ⁵ “Ono taun Jopa mek yakria, kar toropwaprá tankria maok, ono yém niamp fek nkeria nke nanko maok, waempyam tokwae niamp te yiawor woupwi fek yámar meknámp sámpea ér-popwar napo ononampok ékámpon. ⁶ Aenánko maok, ono fwapia nke naeria am waempyam mek ta mek nke nanko maok, apárokamp nkwakwe make fir am mek yakápámp te, yao pwae mekamp fir, tákamráp sipar niamp, ant, makia yak. ⁷ Aenko maok, ono wa nanko, arop ankárankampamp kar niamp onan sérrá, ‘Pita, amo fárámprá, má fupukrá kákea fárae.’ ⁸ Aeránko maok, ono sérrá, ‘Tokwae Kar e, ono tak mo kareno! Ono te wokwaekia koropea oukoumwan namp te amo nke nap fek yiki kukur monap nape fir, tá loao taokornámp fir fár moi nampon.’ ⁹ Aeranko maok, táte yámar meknámp warko kar ankwap por sérrá, ‘Kwaro yiki kukarrá pap námp te amo am táman “Yiki kukur monámp”rá séri kwapono.’ ¹⁰ Am takámp te yinink poria maok, am ankank ponankor warko yámar mek pokámpon. ¹¹ Aenko maok, am ke fek táman koupour kar Sisaria mek yakámp aropao arop yininkaopwe tirá kérépánko, ono yak nampok korop. ¹² Aeapo maok, Yiki Kor Spiritao onan sérrá, ‘Amo pikia méntér akwapae. Ninik tokwae kwapono!’ Mámá fárákap tokwampok ankwapyae fákáre mao kuri onont tukupea maok, yino énéнки am aropamp nap mek yinkámpon. ¹³ Aenko maok, mao yinan sérrá, ‘Enselo náráp nap mek koropea yakria sérrá, “Amo arop Jopa mek tirá kérép napo, tukupea, Saimon, ankwap e Pita, man sénapo, koropano. ¹⁴ Mao te amwan kar ankwap sénaenámpono. Aenánko maok, am kar fek táman yumwan Kwaro warko warámpria, waráp nap mek yakáp napan kor ponankor mént érékép naenámpon.” ’ ☆ ¹⁵ Am onan wumwinámp arop takrá séri pwar nánko, ono am feknámp kar sénanko maok, am fek táman am fárákapamp pourouk Yiki Kor Spirit ékám te wae manénkir nomp pourouk ékám niamp wuri popwarono. ☆ ¹⁶ Aenánko maok, ono Tokwae Karao wokwaek sérimp kar warko ninik. Mao arakrá sér, ‘Jon te koumteouráp aropan ént fek saráp nérrá kák námpan maok, yumwan te Yiki Kor Spiritao oupouroup naenámpon.’ ☆ ¹⁷ Wokwaek nomo Jisas Kraiss Tokwaeran méránko Kwaro Yiki Kor Spirit kwaporok sámp niamp, oukoumwan kor Kwaro take pourouráp am fárákapan nénk námpon. Aenámpara, ono te wa namp kwamp, Kwaro námoku am fárákapan takrá tére námp fwap taokor nanampon?”

¹⁸ Aeránko maok, am arop fárákap Pitamp kar wawia, am

fárakapao kor warko man yopor mwanap ninik pwararea, Kwaromp e sakapria maok, arakrá sér, “Oukoumwan te nomo wae mér námpon: Kwar te ankwap firan kor numwar kwatae ninik pwarará, ninik wourékam nénkeanánko, yiki yak sámpanáponoria námpon.” ✧

Antiok mekamp arop fárakap Kristeniap kar

¹⁹ Wokwaek kar Stivenén sám-p-wouroumptea maok, táte am mekamp arop Jisasén mérnep aropan kor nkwakwe make sokoro. Aenapantá maok, am mekamp Kristen kápae kare te píríkímpea tukupria maok, ankwap fárakap distrik Fonisia mek, tá apár amor ke Saiprus mek, tá taun Antiok mek, am mek turukumpria maok, Jisasomp Kwapwe Kare Kar farákáp. Aenapao maok, am fárakap te ankwap fi koumteouráp aropan farákáp mono, Judan saráp kar farákáp. ²⁰ Aenapan maok, ankwap fárakap Saiprus mekamp, Sairini mekamp, makia, Antiok mek koropea maok, Jisas Tokwae Karaoinámp kar Grik firan kor farákáp. ²¹ Aeapo maok, Tokwae Karamp kárakáre am fárakapént yakánko maok, kápae kare arop Jisas Tokwaeran mériaka kwatae ninik pwararea Tokwae Karamp firáp yakáp napon. ✧

²² Aeapo maok, Jerusalem mekamp Kristen fákérerao kor am kar wawia maok, am fárakapao Barnabasén Antiok mek sám-p-kérép. ✧ ²³ Aenapo, mao akwapea Kwaro am fárakapan yae-párak kare yaewour námp nkea maok, warákár. Aeria maok, am koumteouráp arop fárakapan Tokwae Karamp ninikaok saráp yakáp mwanapria kar farákáp. ✧ ²⁴ Barnabas te kwapwe kare aropria maok, Yiki Kor Spirit man topwarámpeanánko, Tokwae Karan mér kárakárenámp aropono. Aenámpara kápae kare koumteouráp aropao maomp kar wawia, Tokwae Karamp firáp yakáp nap mek koropapon.

²⁵ Aeapo maok, táte Barnabaso Tarsus mek akwapea Solén oupourouk. ²⁶ Mao Solén wae nkea maok, Antiok mek warámpá korop. Takia maok, am arop yawor ankárak yopwar fek Antiok mek sios mekamp koumteouráp aropént yakria maok, kápae kare aropan Kwaromp kar yénkrá farákáp. Aenepo maok, am Antiok mekamp arop fárakap am feknámpia e Kristen sámpanono.

²⁷ Am ke fek maok, profet ankwap fárakap Jerusalem meknámp Antiok mek korop. ²⁸ Profet ankwap te Agabus, mao te Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek fokopeyakrá sérrá, “Nánkár te mámá apár ponankor némp-némp yae-porokwe tokwae korop naenámpon.” (Nánkár Klodius Sisar yak nánko, am yae-porokwe támao koropámpon.) ✧ ²⁹ Aerámpantá maok,

✧ 11:18: Ap 14:27 ✧ 11:21: Ap 2:41 ✧ 11:22: Ap 4:36 ✧ 11:23: Ap 14:22

✧ 11:28: Ap 21:10

Kristen fákáre am Agabusomp kar wawia maok, ‘Nomo Judia mek yakápnep naeou fárákapan yaewourrá mani sámp-kérép mwanámpono’ ria kar pap. Aeria maok, Kristen ankákárank námoku nénk mwarianap puri fek nénk. ✧ ³⁰ Takia maok, Barnabas ntia Solén tirá kérép napo maok, am mani ti-akwapea, sios taokeyakáp konap arop fárákamp yaek nénk.

12

Heroto Jemsén sámp-wouroumpria, Pitan fákapá papámp kar

¹ Am ke fek táman maok, King Heroto sios mekamp arop ankwap fárákapan sámpá yampourou. ² Aeria maok, mao soldia fárákapan Jonomp naenáp Jemsén ‘Yápare kor kar fárákapenk’rá sér. ✧ ³ Am tak napo maok, Heroto nke nánko, Juda taokeyakáp konap arop fárákap táman warákárapo maok, táte warko Heroto Yis Moráp Pan Fári konap Pasova Yae fek maok, Pitan fákapá pap. ✧ ⁴ Pitan sámpéaka kalabus nap mek páte napo, 16 soldia man poukwapá yakáp. Yiawor yáre yiaworaopwerá fougouri yakápria maok, am mekamp ankákárank yáre soldia tukup ko, Pitan poukeyakáp. Herotomp ninik te, am yiawor yáre soldia támao poukwapá yakáprá tukupea napo, Pasova yae pwaránko, Pitan warámpá koropea koumteouráp arop fárákapao nke nap fek kotia sámp-wouroump nanampria námpon. ⁵ Aenánko maok, Pita kalabus nap mek yakánko maok, soldia fákáre man poukeyakáp. Aenapan maok, sios mekamp arop kumur méntép Kwaro man yaewouranoria kárakáre fek kar toropwap saráp yakáp. ✧

Enselo Pitan kalabus mekamp warámpámp kar

⁶ Heroto Pitan kotia sámp-wouroump nanamprianámp yae te wae ankárank tank. Aenánko am kumuruk táman, soldia anánkaopwerao Pitamp yae yawor fek sen yaonkia námokuráp yaek tukuri pwatea poukwapá yak nepo, amp. Táte soldia ankwap anánkaopwe te ek ménki fek yérékrá yak. ⁷ Aenapo maok, tá koupour kar Kwar Tokwaeramp ensel korop nánko maok, am kalabus nap mek maomp wae tákap nánko maok, enselo Pitamp kárae kor fek porokwapea kéménkria sérrá, “Koupour fárámpae!” Aeránko maok, tá Pitamp yaekamp sen anánkaopwe aokor-aokoria apárok pik. ✧ ⁸ Aenánko maok, enselo Pitan sérrá, ‘Waráp sépér fákapria pukamp su yirimpae’ránko maok, Pita kor mántwaok nánko maok, tá mao sérrá, “Waráp saket yirimpea, onomp wakmwaek koropae!” ⁹ Aenko maok, Pita am aokore pwarará enselomp wakmwaek akwap. Aempao maok, mao te enselo wae érik takámp te mér mono, yémén nkerampwe ninik. ¹⁰ Aeria maok, am

✧ 11:29: Ro 15:26 ✧ 12:2: Mt 4:21 ✧ 12:3: Kis 32:15 ✧ 12:5: Ef 6:18

✧ 12:7: Ap 5:19; 16:26

arop yawor youmpria am soldia yéréknámp ménki ankwap kámá-pwarará youmprá warko ankwap ménki kámá-pwarará youmprá, taun mek tukup konap ain fekamp ménki fek nepo maok, am ménki námoku kikir akwap. Aenánko am arop yawor am mwae páraok akwapria maok, enselo koupour kar Pitan pwarará akwap te.

¹¹ Aenánko maok, tá Pitamp ninik wae érik farákár nánko sérrá, “Ono oukoumwan te wae mér rae: Kwar Tokwaerao náráp ensel sámp-kérép nánko, ékiaka onan Herotomp kárákáre ntia Juda fákáreráo mwarianap mekamp warámp námpon.”

¹² Aeria maok, Pita amnámp ankank wae méria maok, táte Jon Makomp éntupwar Mariamp nap mek kápae kare koumteouráp arop koupoukarea Kwarén kar toropwaprá tankáp napo, am mek akwap. ¹³ Pita ekamp ménki fek porokwap nanko maok, am mek tére konámp yupu ankárank ménki kikip naeria mank. Maomp e te Roda. ¹⁴ Aenámpao maok, mao Pitamp kar wuri wa námp kwamp maok, warákárria ménki kikip mo, warko pwatará nap mek fárakoprá youmpea koumteouráp aropan sérrá, “Pita koropea ménki fek yakáne!”

¹⁵ Mak ránko maok, táte am fárakapao man sérrá, “Amo te épépérépri kwaponó.” Aerapo maok, mao kárákáre fek sérrá, “Kare kar mao yak námpono!” Mak ránko maok, tá am fárakapao sérrá, “Ae te amo maomp enselén nkeri kwaponó.”

¹⁶ Aenapan maok, Pita oukoumwan ménki fek poporokwaprá yak nánko, am fárakap tukupea ménki kikipwarará Pitan nkeria kokorokor. ¹⁷ Aenapo maok, Pita am fárakapan kari kwaponoria yae popwakop. Aeria maok, námwan Kwar Tokwaerao kalabus nap mekamp warámpea korop námp táman farákápria maok, arakrá sér, “Yumo ankár Jemsén séria maok, ankwapyae fárakapan kor farákáprá sér kipo.” Pita aerá séri pwarará, wae oukur tará ankwapmwaek akwap. ☆

¹⁸ Táte koumounek soldia fákáre nke napo, Pita yak mo nánko, kokorokoria maok, námoku kok támao Pita te maok akwap teaná turunkup. ¹⁹ Aeapo maok, Heroto am wawia am fárakapan “Tukupea yumo Pitan oupourounkenk’rá sénánko, tukupá oupourounk napao maok, man nke mono. Aenapantá maok, am Pitan poukeyakápinap arop kotia maok, ‘Am fárakapan tirá wourenk’rá sér. Takia maok, wakmwaek Heroto Judia pwarará pikia taun Sisaria mek yak.

Herot sumpwimp kar

²⁰ King Heroto taun Taia ntiaka Saidon mekamp koumteouráp aropan yopor tokwae. Aenámpantá maok, am fárakap mao poukwapnámp apár mekamp fir sámp konap

☆ 12:17: Ap 12:7-8

kwamp maok, am mekamp taokeyakáp konap arop fárakap koupoukarea Sisaria mek tukupea man nke mwaria. Am fárakap kingomp nap taokeyak konámp arop Blastusénmékir, námwan yaewouranoria man kar séria pwarará maok, wakmwaek tukupea King Herotén nkea maok, ‘Amo yinan aropompria am yopornap wampwe pwarae’rá sér.

²¹ Heroto yae ankwap páte námp, am yae fek kingomp ankank moporia náráp sia king fek tankria maok, am fárakapan kar tokwaeri sér. ²² Aenánko maok, kounteouráp arop tékén arakrá sér, “Wi! Máte aropamp kar mono! Mámá arop máte kwar ankwapon!” ²³ Aerapo maok, Heroto am fárakapamp kar wawia, námo saráp tokwae kar nampara, Kwaromp e narek sampok te monoria námpantá, koupour kar Kwar Tokwaeramp enselo man porokwap nánko maok, torompérrao man fépér nánko, touwe sámpea sumpwimpono.

²⁴ Aetánko maok, Kwar Tokwaeramp kar te kárakáre kareria némp-némp akwapámpono. ✧ ²⁵ Aeránko maok, Barnabas ntia Sol Jerusalem mek mani nénkea pwarará maok, warko arákarrá Antiok mek akwapria maok, Jon Makén warámpea énénti tukup.

13

Sios fákárrao Barnabas ntia Solén Kwaromp tére nenep nánapi pwaranap kar

¹ Antiok mekamp sios mek te profet ankwap fárakap, tá Kwaro warákárnámp ninik yénkrá farákáp konap arop fákáre, makia yakáp naponno. Am arop fákárramp e te Barnabas, Simion, ankwap e te Yákáre Kor Arop, tá taun Sairini mekamp Lusius, ankwap te Gavman Tokwae Herotént pi-tikipámp Manaen, ankwap te Sol. ² Ankwap ke fek sios mekamp kounteouráp arop Kwarén loturia fir wuriapo maok, Yiki Kor Spiritao am fárakapan arakrá sér, “Yumo ankár Barnabas ntia Solén am tére nenep nánapi pwar kipo. Ono wae am arop yaworan wumwiria nánapi tenampon.” ✧ ³ Aerámpantá maok, am fárakap fir wuriria am arop yaworamp pourouk yae paprá kar toropwapia tirá kérép. ✧

Barnabas ntia Sol Saiprus mek Kwapwe Kare Kar farákápep kar

⁴ Yiki Kor Spiritao Barnabas ntia Solén tirá kérépánko, akwapea taun Selusia mekia maok, sip mek korokwapea nepo sipao tia apár amor ke Saiprus mek akwap. ⁵ Am arop yaworao akwapea taun Salamis mekia maok, Juda fárakapamp

lotu nap mek Kwaromp kar farákáp. Jon Mako kor am arop yaworént yakrá yaewour. ☆

⁶ Am arop yaworao akwapeaka am mek némp-némp ponankor yárákrá akwapea, taun Pafos mek. Aeria am mek nke nepo maok, arop ankárankamp Juda mek kamp kwekár profet ankárank, maomp e te Bar-Jisas. Mao te foupourá, nkwa kwe make yoporokwam ti-yárák i konámp arop. ⁷ Mao te Gavman tokwae Sergius Paulusént yak konámpono. Am Sergius Paulus te ninik kwapwerá yonkwae kourráp arop. Mao Kwaromp kar wa naeria maok, Barnabas ntia Solén koropenkrá sérrá, “Yumo koropea nepo, Kwaromp kar wa nae.” ⁸ Am fou ntia yoporokwam ti-yárák i konámp aropan te Grik kar fek ‘Elimas’rá sér i konapono. Am arop yaworao kar farákáp nepo, Sergius Paulus wawiaka mérantánoria maok, Elimaso Barnabas ntia Sol tére nepan taokarrá pap naeria wae. ⁹ Aenámpan maok, Sol, ankwap e Pol, man te Yiki Kor Spiritao top-pwarámpá yak nánko, Elimasén kárákáre fek tokoreyakrá arakrá sér, ¹⁰ “Amo te Satanomp tárápara, kwapwe kare ninikan ponankor yorowar napon! Amo te kwekár ninik ntia ponankor kwatae ninikao amwan top-pwarámp kari yak námpon. Aenángo amo Tokwae Karamp yae-párák kare kar sámpá korokore mwaek sakwap nap te makár pwar nanapon? ☆ ¹¹ Amo wawae! Oukoumwan te Tokwae Karamp yae korao amwan porokwap nánko waráp yi wurumpi yak nánko, oukoumwan amo yámar wae nke nanap pourou mono, waráp yi te éri tae morok ke fek oupouroupeyak naenámpon.” Polo makrá séránko maok, táte am fek táman koupour kar koumwe kirikip támáre niampao Elimasomp yi nánkáráp. Aenángo maok, Elimas te kwaporok nkwarek mamek akwaprá, námwan yae tokoropea mwae kup yénképenkria arop oupourouk. ¹² Aenko maok, Gavman Tokwae am ankank táman nkea maok, Jisasén mér. Mao te Jisasoinámp kar farákáp námp wawia korokop kare.

Barnabas ntia Sol apár Pisidia mek kamp taun Antiok mek kar farákápep kar

¹³ Pol ntia mént paokopnap arop te Pafos meknámp sip sámpea tukupeaka provins Pamfilia mek kamp taun Perga mek tukupapo maok, tá Jon Mak te am fárákapan pwarará arákarrá Jerusalem mek akwap. ¹⁴ Am fárákapan Perga pwatará tukupea maok, distrik Pisidia mek kamp taun Antiok mekria maok, táte Sabat yae fek Judamp lotu nap mek yinkea tankáp. ¹⁵ Yinkea tankápapo maok, tá lotu nap mek taokeyakáp konap arop fárákapan Mosesomp lo ntia profet fákáreramp kar

nkerá farákápea pwarará maok, wakmwaek Pol ntia maomp fákáreran sérrá, “Naeou tárápu! Yumo koumteouráp aropamp ninik mek kárákáre sánk mwanap kar ankwap yak nánko te, yumo fwap farákáp mwanapono.” ¹⁶ Aerapo maok, Polo am fárákapan kari kwaponoria yae fek saráp popwakoprá arakrá sér,

“Israel fi, yumo tá arop ankwap fi Kwarén lotu i konap, yumo wawenke! ¹⁷ Israel firamp Kwar te nomp appeyaenápén náráponoria nánkáráp tenánko, mao náráp apár pwarará, Isip mek tukupea amorik kékéri yakápria, arop fi tokwae forokarapono. Aenapo, wakmwaek mao námokuráp kárákáre fek Isip mekamp éréképea koropámpon. ☆ ¹⁸ Aeria maok, am fárákap arop yak mo apár mek yakáprá kwatae ninik napan Kwaro, am te monoria ninik tokwaerá akwapea 40 yopwar fekimpon. ☆ ¹⁹ Aeria maok, apár Kenan mek te Kwaro fákánek fi koumteouráp arop kwatae papria, am apár Israel firan sánk tenánko, Israel firamp apár yakámpon. ☆ ²⁰ Am ankank ponankor koropánki námp te 450 yopwar * akwap námp mekimpon. Israel fi am apár sámpá yakápria napo, wakmwaek Kwaro Israel fi taokeyakáp mwanap arop kák tenánko yakáprá tukupea, profet Samuel yakámp ke fekiapon.

²¹ Am ke fek am fárákap ‘King sámp mwar’rá Kwarén sénapo maok, tá Kwaro am fárákapan poukwap naenámpria Kisomp táráp Solén king yoroi pwate nánko, 40 yopwar fek yakámpono. Mao te Bensamin yakámp fi mekamp aropono. ☆ ²² Aempan maok, Kwaro man far-pwarará, Devitén king yoroi pap. Mao arop fárákapan sérrá, ‘Jesimp táráp Devitén ono wae nkea man warákár nampon. Mao te ankár onomp ponankor ninikaok yáarak naenámp.’ ☆ ²³ Kwaro am tak námp te, mao wokwaek séri námp niamp. Am Devit yakámp fi mek Israel nomwan warko érékép naenámp nánapia sámp-kérép nanampri námp te, am arop te Jisasono. ☆

²⁴ Jisas oukoumwan tére mo nánko, Jono Israel firan ‘Ankár kwatae ninik pwarará, ént mek nérenk’ ria kar farákáp. ☆ ²⁵ Jono námoku térenámp tére wae pwar naeria maok, arakrá sér, ‘Yumo te ono te wa námpria nap? Ono te am yumo yépékrá yakápnap arop támao mono. Aeno yumo wawenke. Am arop ankárank onomp wakmwaek korop naenámp te,

☆ **13:17:** Kis 6:6; 12:51 ☆ **13:18:** Kis 16:35 ☆ **13:19:** Nam 7:1 * **13:20:** Am 450 yopwar te arakrá kouroump napon: 400 yopwar te Kwaro nánkárápnámp arop fárákap Isip mek yakápiap yopwarono. (Stat 15:13) 40 yopwar te arop yak mo apár meaok tukupapono. 10 yopwar te tukupea Kenan mekria Jekopomp tárápu apár oumwi kákákrá tirá am mek turukumpiap yopwarono. ☆ **13:21:** 1 Sml 8:5,19 ☆ **13:22:** 1 Sml 13:14; 16:13 ☆ **13:23:** Ais 11:1 ☆ **13:24:** Mt 3:1-2

ono su aokoroepa worokwap konámp aropamp yae ankore mek kánanke kwatae yak nampara, ono maomp su aokoroepa worokwap nanamp pourou mono.' ☆

²⁶ Nánaeou tárápu, yumo te Abrahamomp fekamp arop fi, tá yumo arop ankwap fi Kwaromp yae ankore mek yakáp i konap, yumo wawenk. Am arop Kwaro 'Koumteouráp aropan warko érékép naenámp'rá sénámp te nomonámpok sámp-kérép námpon. ²⁷ Aenámpan maok, Jerusalem mek yakápnap arop, ntia am fárákapan taokeyakáp konap arop fárákap te, am arop nomwan warko érékép naenámp aroponrá wuri nke moi napon. Aeria maok, profet fákáreramp kar Sabat yae méntép farákáp konap te ninik mo. Aenapara, am fárákapao sérrá, 'Am arop te ankár sumpwiano'rá sériap te wokwaek profet fákárerao sériap kar méntér pwi námpon. ☆ ²⁸ Am fárákapao mao am fek sumpwi naenámp ankank te nke mo napan maok, gavman tokwae Pailatén, amo sénapo, soldia fákáre man sámp-wouroumpanáponoria kárákáreapon. ☆ ²⁹ Wokwaek profet fákárerao, arop fárákapao man tak mwanapan sérimpaokia pwarará, man yaopwae porokopramp fekamp sámpá ékia péri me mek santukupá papapon. ☆ ³⁰ Takiapan maok, Kwaro man warko péri me mekamp fárámpea pap nánko, ³¹ kápae kare yae fek arop fárákap wokwaek Galili pwarará méntér Jerusalem mek tukupap fárákapao man kápae kare yae fek nke napon. Aeapan oukoumwan te am arop fárákapao Juda firan am kar táman farákáp konapon. ☆

³² Yino mámá Kwapwe Kare Kar yumwan farákáp námp te ará: Wokwaek kar Kwaro nomp appeyaenápén sérrá, 'Mao nomwan warko érékép naenámp arop sámp-kérép nanamp' rimp te, ³³ oukoumwan nomo yakápnámp ke fek Jisasén fárámpea pap nánko, am fárákapamp tárápu nompom am támao wae kare am karént pwi námpono. Am ankankamp kar te Sam anánk fek arakrá sénámpon,
'Amo te onomp tárápono.

Ono oukoumwan waráp naropwar yak nampono.' ☆

³⁴ Man am apár me mekamp fárámpá pap námp te, warko apár me mek pikia mákare mono. Am tak námp te, Kwaro wokwaek sérrá,

'Ono wokwaek Devitén sériampnámp taknámp, yumwan yae-wourria yiki kor kare ankank kwapwe nénk nanamp. Am ankank te ankár kare kar ono sérinampaok korop naenámp.' ☆

☆ **13:25:** Jo 1:20,27 ☆ **13:27:** Jo 16:3 ☆ **13:28:** Mt 27:22-23 ☆ **13:29:** Mt 27:59-60 ☆ **13:31:** Ap 1:3,8; 2:24 ☆ **13:33:** Sng 2:7 ☆ **13:34:** Ais 55:3

35 Tá Kwaromp Buk fek yaknámp ankwap karao kor arakrá sér,
 ‘Amoku waráp tére naenámpria nánapinap arop te numwar
 apár me mek mákáreanoria pwar mono.’ ✧

36 Nomo wae mér, Devito apárok yakámp fek te, mao ankár
 Kwaromp ninikaokimpon. Tá wakmwaek mao sumpwi
 nánko, maomp appeyaenápén kákap apár me mek páte napo,
 maomp pourou te wae mákáre tenámpon. ✧ 37 Aeno am arop
 Kwaro fárámpá pap námp te mákáre mono. 38 Aenámpara,
 nánaeou tárápu, yino kar arakrá farákáp námpon: Yumo am
 arop yiráp kwatae ninik tirá épér naenámpria ék námp aran
 fwapia mér kipo. ✧ 39 Mosesomp lo kar te yiráp kwatae
 ninik te tirá épériaka yumwan ‘Yae-párak kare arop’rá sér mo
 kareno. Aeno am Jisas te ponankor arop man mér napo,
 maomp ponankor kwatae ninik tirá épéria man ‘Yae-párak
 kare arop’rá sér i konámpono. ✧ 40 Aenámpara, yumo mér
 kip: Profet fákárerao wokwaek kar sériap kar yiráp pourouk
 koropantáno. Am kar te arakrá sériapon:

41 ‘Yumo wouroump-sér i konap arop
 yumo nkeria tokoreyakápenke!
 Yumo te korokopria surumpwi mwanapon.
 Ono te yumo ou mek mwar pourouráp ankank
 yoro nanko, korop naenámppon.
 Táte arop ankwapao ono tak naeramp ankank
 yumwan sénapo kor
 yumo karenoria mér mwanap pourou mono.’ ” ✧

42 Polo am kar farákápea pwarará Barnabasént wae ek
 akwap neria nepo maok, am arop fárákapao arakrá sér,
 “Sabat yae ankwap fek te yumo ankár arákarrá koropea yinan
 am ankankamp kar warko farákáp kipo.” 43 Am kar séria
 pwarará, arop ponankor am lotu nap pwarará apárok mank.
 Aeriaka Juda kápae kare, tá arop ankwap fi Juda fákárerao lotu
 i konap ninikaoknap arop fákáre Pol ntiaka Barnabasomp
 wakmwaek tukupapo, am arop yaworao am fárákapan ‘Ankár
 Kwaromp ninikaokria maomp aropompnámp ninik kárakáre
 fek niki-samp yakáp kip’rá sér.

44 Ankwap Sabat fek am taun mekamp arop kápae kare
 Judamp lotu nap mek Pol ntiaka Barnabas farákáp nepo,
 Kwaromp kar wa mwaria korop. 45 Aenapan maok, Juda
 fákáre am arop ou táman nkea kokwarok. Tá am fárákap
 Polomp kar apárok anámpea paprá, man wouroumprá sér.
 ✧ 46 Aeapo maok, Pol ntiaka Barnabas kar tae fek arakrá
 sér, “Yino te Kwaromp kar ankár Juda yumwanmékir farákáp

✧ 13:35: Sng 16:10 ✧ 13:36: Ap 2:29 ✧ 13:38: Ap 10:43 ✧ 13:39: Ro 10:4

✧ 13:41: Hab 1:5 ✧ 13:45: Ap 17:5

nenempan maok, yumo am kar kwe-pwararea, ‘Yino te yiki yakápá yakáp mwanámp sámp mono’rá sénapon. Makrá sénapan maok, yumo wawenk! Oukoumwan te yino warko yumwan kar farákáp mono. Yino te ankwap firan kar farákáp nenempono. ☆ ⁴⁷ Am te apae riteanápe, Kwar Tokwaerao yinan arakrá séri námpon, ‘Ono amwan ponankor arop firamp wae niampi pap nanko, amo ponankor apár mekamp koumteouráp aropan yaewour napo, ono am fárákapan warko érékép nanampon.’ ” ☆

⁴⁸ Am mek yakápnap ankwap fi koumteouráp arop am kar wa napo, kwapwe kare nángo, warákáránkria am táman Kwarén ‘Aesio’rá sér. Ponankor koumteouráp arop Kwaro yiki yaká yakáp sámp mwanapria nánkáráp tenámp, am koumteouráp arop fárákap te wae mér nap támaono.

⁴⁹ Am fárákap te Kwar Tokwaeramp kar sámpea am apár mekamp némpouk mwaek farákáprá paokopiapon. ⁵⁰ Aeno Juda fákáre te am némpoukamp e tokwaeráp Kwarén lotu i konap ninikaok i konap koumteou, tá am taun taokeyakáp konap arop fárákapan fopwaok napo maok, arop fárákapao Pol ntia Barnabasén sámpá yampourouria am apár mekamp yérépea ankwapok kérép. ⁵¹ Aenapantá maok, am arop yawor náráp pukamp su fekamp woup kwar poporokomp. Am tak námp te, am námokuinap kwatae ninik méranáponoria nepon. Tá am arop yawor Antiok pwarará Aikonium mek akwap. ⁵² Aeapan maok, Antiok mekamp Jisasén mérnep koumteouráp aropan te Yiki Kor Spiritao am top-pwarámp nángo, am fárákap warákár kareapon.

14

Barnabas ntia Sol Aikonium mek kar farákápep kar

¹ Pol ntia Barnabas Antiok mekip niamp taknámpá Aikonium mek kor Juda firamp lotu nap mek youmpea kar farákápepo maok, am kar érik farákár kwapwenko maok, kápae kare Juda fi ntia kápae kare Grik fi am kar wawia maok, mér. ² Aenapan maok, mér monap Juda ankwap fákáre te ankwap fi mekamp koumteouráp aropan fopwaok napo, am fárákapao am mérnep koumteouráp aropan kokwarok napon. ☆ ³ Aeapo maok, am arop yawor te apáp mono, Aikonium mek tokwaeri ke fek yakria Tokwae Karamp aropompnámp kar táman farákáp. Aenepo, Tokwae Karao am arop yaworan kárákáre nénk nángo, nkwakwe make kárákáre yororo. Amnámp ninik táman Kwar Tokwaerao koumteouráp aropan

arakrá yéńkép: Mámá kar am arop yaworao farákáp nep te waeman kare korono. ✧ ⁴ Aepo maok, am taun mekamp kounteouráp arop te kuk pirékarea maok, ankwap fákárerao Juda fákárerént yakáp, ankwap fákáre aposel yaworént yakáp.

⁵ Tá wakmwaek, Juda fákáre ntia ankwap fi arop, tá man taokeyakáp i konap arop farákáp, makia Pol ntia Barnabasén sámpá yampourouria maok, yumwian arokopea surumpwi kák mwaria wae. ✧ ⁶ Aenapo, Barnabas ntia Sol am tak mwarianap kar wawia maok, farákapea distrik Likonia mek taun Listra ntia Derbe mek akwapea maok, am mek yakápnámp némpouk mwaek yárákrá ⁷ Kwapwe Kare Kar farákápepono.

Barnabas ntia Sol Listra ntia Derbe mek térep kar

⁸ Listra mek arop ankáránkamp yak námp, maomp pu kor te kárákáre mo, mao te wokwaek éntupwaro fárákápámp fek pu kwatae yak náńko, káńanke yárák mo, párák kar tank konámp.

✧ ⁹ Ae konámpao maok, am arop Polo farákápnámp kar wa náńko, Polo man kárákáre fek tokoreyakrá nke náńko maok, am arop te wae méria, mao te wae kwapwe kare naenámp pourou. Aenámpantá maok, ¹⁰ Polo kar tae fek arakrá sér, “Amo fárámpea fokopeyakae.” Aeránko maok, am arop fékér pokrá fokopeyakea maok, yárákrá akwap.

¹¹ Aenko maok, kápae kare kounteouráp arop Polo am taknámp ankank nkea maok, Likoniamp kar fek arakrá sér, “Kwar fákáre arop arákarea nomonámpok korop napon.”

¹² Aeria maok, Barnabasén sérrá, “Mao te Kwar Susono.” Pol te kar farákáp konámp aroponoria maok, man sérrá, “Mao te Kwar Hermesono.” Susomp lotu nap te am taun mek faek yak. ¹³ Aenko maok, pris am lotu nap mek am mekampung bulmakau touroup ti, tá yao fu paok fek aria maok, am taun ménki fek koropea maok, kounteouráp aropént am arop yaworan ofa sáńk mwaria.

¹⁴ Aenapan maok, am aposel yawor Barnabas ntiaka Pol am kar wawia maok, námokuráp waempyam pápearia maok, am fákáre ou mek fárakoprá akwapea tékén arakrá sér, “Nouroup arop fákáre! Yumo apaeritea tak ninik rape?”

¹⁵ Yino te arop kare yumo niamp takeno. Yino te Kwapwe Kare Karan yumwan arakrá farákáp nempon: Yumo te ankár am ankank káńanke kwataeran lotu i konap te pwarará, yiki yak konámp Kwaronámpok arári tukupenke. Mao te yámar yoro, tá apár yoro, solwara yoroia maok, am mek yakáp mwanap ankankan kor ponankor yoroinámp Kwarono. ✧

¹⁶ Tá kare, wokwaek kar te, appeyaenáp fákáre yakápap ke fek te ponankor arop fi, numwar takanáponoria pwate náńko,

námokuráp ninik fek paokopiapon. ¹⁷ Aenámpan maok, mao te ponankor mek wouroumpyak nánko, arop fárákap man mér mo mwanap te mono. Mao te waeman érik kápae kare por yumwan yae-párak kare yaewour i konámpono. Mao te yumonapok warákam sámp-kérép nánko, yiráp fir forokor konámpono. Mao te yumwan fir sánkrá, yiráp ninik mek warákár sánk konampon.” ✧

¹⁸ Arop yaworao má má kar má makrá farákáp nepan maok, kouroumpérop aropao am arop yaworan ofa sánk mwaria kárakáre napo, arop yaworao, taki kwaponoria kárakáre fek tárawamprá yárapon.

Polén yumwian arokopap kar

¹⁹ Tá Antiok mekamp, Aikonium mekamp Juda fákárerao kor taun Listra mek koropea am mekamp kouroumpérop aropan Poléenkria fopwaok. Aenapo maok, am fárákap Polén yumwian arokop. Arokopea pátea maok, mao te wae sumpwi námp ritea, man taun mekamp éréképá tukupea ek sir. ✧ ²⁰ Aeapan maok, Jisasén mérnep arop fárákap koropea man ikir napo, mao fárámpea warko taun mek akwap. Tá wakmwaek ankwap kumuruk Barnabasént taun Derbe mek akwap.

Barnabas ntia Pol Jisasén mérnep aropan kárakáre sámpanáponoria yaewourinép kar

²¹ Am arop yaworao Kwaromp Kwapwe Kare Kar am taun mek farákápria maok, kápae kare arop fárákap Jisasomp firáp arop arárrá kák. Aea maok, wakmwaek am arop yawor arákarrá Listra, Aikonium, Antiok mek akwapea maok, ✧ ²² am mekamp Kristen fárákan kárakáre sámpanáponoria yaewourria maok, am arop yaworao kárakáre fek arakrá sér, “Yumo mér nap te ankár kárakáre fek yakáp kipo. Nomo Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek tukup mwarianámpan maok, manénkir te nomo ankár nkwakwe make ankank kwatae sámp mwanámpan yak námpon.” ✧ ²³ Am arop yaworao némp-némp ponankor sios taokeyakáp mwanap arop fárákap nánaprá párapok. Tá am arop yawor fir wuriria Kwarén kar toropwapria maok, am Tokwae Karan mérnep arop fárákan maomp yaek kák.

Barnabas ntia Sol distrik Siria mekamp Antiok mek arákarrá akwapep kar

²⁴ Wakmwaek Barnabas ntia Pol akwapea distrik Pisidia mek kukia maok, provins Pamfilia mek akwap. ²⁵ Am arop yaworao taun Perga mek Kwaromp kar farákápea maok,

✧ **14:17:** Ro 1:19-20 ✧ **14:19:** Ap 17:13 ✧ **14:21:** Mt 28:19 ✧ **14:22:** Ap 18:23; 2 Ti 3:12

wakmwaek taun Atalia mek pik. ²⁶ Am arop yawor Atalia meknámp sip sámpea warko Antiok mek pik. Am taun mek te wokwaek Kristen fákárerao am arop yaworan Kwaro aropompia yaewour nánko tére nenepria Kwaromp yaek papapono. Aeapan, oukounwan te am arop yawor wae térerá yárakia pwarará, Antiok mek arákarrá akwap nepon. ✧ ²⁷ Am arop yawor wae akwapea maok, am sios mekamp arop fákáreran wumwi nepo, koropea koupoukour. Aenapo maok, am arop yaworao kápae kare ankank Kwaro am arop yaworént téremp, táman farákápria arakrá sér, “Kwaro arop ankwap firan kor mwae fik-pwar nánko, wae mér napon.” ✧ ²⁸ Aeria maok, am arop yawor am mekamp Kristen fákárerént Antiok mek kápae kare yae yakepon.

15

Jerusalem mek aposel fákáre ntia sios taokeyakáp konap arop koupoukareap kar

¹ Juda mekamp arop ankwap fárakap Antiok mek yinkea maok, Kristen fákáreran kar yénkrá farákápria maok, arakrá sér, “Yumo Mosesomp loak tukup moria yipi fékér monap arop yumwan te Kwaro warko érékép naenámp pourou mono.” ✧ ² Takrá sérapo maok, Pol ntiaka Barnabas am arop fárakapao taknap kar wawia maok, am fákárerént kar yorowara waeria maok, am táman téréménk tokwae. Aenapo maok, Kristen fákárerao Pol ntia Barnabas, tá arop ankwap fárakap makia man sérrá, “Yumo tukupea Jerusalem mekamp aposel fákáre, tá sios taokeyakáp konap fákáre makia kar fwapokwapenke.”

³ Aeria maok, sios fákáreao am fárakapan tirá kérép napo, distrik Fonisia ntia distrik Samaria mek kukria maok, am mekamp arop fárakapan Kwaro ankwap fi aropamp ninik ti-arárrá kák námp táman farákáp. Aenapo maok, am mekamp Kristen fárakapao kor am kar wawia warákáránk.

⁴ Am fákárerao tukupea Jerusalem mekapo maok, sios mekamp koumteouráp arop ntia aposel fákáre, tá sios taokeyakáp konap arop makia man warákáránkria érékép. Aenapo, Pol ntiaka Barnabaso am fárakapan kápae kare ankank Kwaro méntér tére námpan farákáp. ✧ ⁵ Aenapan maok, Farisi mekamp Kristen ankwap fárakapao arakrá sér, “Ankwap fi arop fárakap nomo yakápnámp fi mek korop mwaria napo te, ankár maomp yipi fárakapria, am fárakapan ‘Yumo ankár Mosesomp loak tukup kip’rá sér kipo.”

⁶ Aerapo maok, aposel fákáre ntia sios taokeyakáp konap arop fákáre am kar fwapokwap mwaria koupoukour. ⁷ Am fárákapao kar tokwaeri sérarrá tukup napo maok, Pita fokopeyakrá am fárákapan arakrá sér, “Nánaeou fákáre, yumo te wae méron: Kwaro wokwaek yumo ou mekamp námwan tére ti-sápria, onan te, ankwap fi aropan Kwapwe Kare Kar farákáp napo, wawia mér mwanaponria nánapi námpon! ⁸ Kwar te ponankor kounteouráp aropamp ninik wae mér námpara, mao nomwan ti-sáp nám niamp take pourouráp Yiki Kor Spirit am fárákapan nénk námpono. Am taknám ninik támao am fárákapan warákárrá érékép nám nomwan yénkép námpon. ⁹ Mao te nomwan ankwap pourourápria, ankwap firan ankwap pourouráp ninik mono. Am fárákap te man mér napo, am mér nap fek táman am fárákapamp ninik mao námoku nke nám fek yiki kukarrá kák námpon. ✧ ¹⁰ Aenám te, yumo apaeritea Kwarén kokwae sánk napon? Wokwaek nomp appeyaenáp, tá oukoumwan nomo kor am kápaenám ankank samp mwanám pourou mo nám te, yumo apaeritea Kristen fárákapamp fére kor fek am kápae yarokwapea pap napon? ¹¹ Aenámpan maok, nomo arakrá mér námpon, Jisas Tokwae Karamp aropomp fek Kwar te am fárákapaninámp taknám nomwan kor warko érékép naenámpon.” ✧

¹² Pita makrá séránko maok, am néntépap arop fárákap te kar pwarokwaprá sér mwanap mo nánko, karmparáp tankáp. Aenapo, Barnabas ntia Polo Kwaro man yaewour nánko, ankwap fi arop ou mek kárakáre yoroi nep táman farákápra sénépo, am fárákapao woupwi pátea wará tankáp.

¹³ Arop yaworao séri pwar nepo maok, Jems arakrá sér, “Naeou, nánaeou fárákap, yumo onomp kar wawenke! ¹⁴ Yumwan wae Saimono séri námpon. Wokwaek manénkir te Kwaro ankwap fi aropaonapok koropea am ou mekamp arop ankwap fárákapan éréképeanánko, mao námokuráp firáp yakáp napon. ¹⁵ Tá profet fákáreramp karan kor take pourouráp karan arakrá kumwiapon:

¹⁶ “Tokwae Karao arakrá sér,

“Devitomp fi te napao tukur tank nám niamp námpan maok,

nánkár wakmwaek ono arákarrá ékia warko sámp-fokop nanampon.

Aeria am mekamp ankank kwatae akwap nám te, ono warko wourékam yororoia sámp-fokop nanampon.

¹⁷ Ae nanampara, arop ankwap fi te Tokwae Kar onan oupouroukia nke mwanapon. Am kounteouráp arop ponankor te

ankwap fi mekampan maok,
ono am fárákapan onokumponoria
nánkáráp tenámpono.”

¹⁸ Mámá kar te Tokwae Karao mámá ankank
oukouwán korop námpan, máman,
wokwaek kar sérimpon.’ ✧

¹⁹ Aenámpara onomp ninik te arak námpon: Nomo ankwap
fi arop kwatae ninik pwarará Kwaronámpok tukup nap te,
nomo man ninik kápae sánk mwareano, mono. ²⁰ Yae-
párak nomo te am fárákapampor pas kumwia arakrá sér
mwanámpon: Kwekár kwarén ofanap fir te fári kwapono. Am
te Kwaro nke námpan fek oumnámpan ankankono. Tá kokopor
niniki kwapono. Tá fir yápare kor fek paok fákapea porokwap
pap nap te fári kwapono. Am te oukouwán yiri am mek
yak námpan. ✧ ²¹ Nomo te wae mér námpon: Wokwaekia
koroepa oukouwán námpan te, ponankor ankwap fi aropamp
taun mek te arop fárákapao am Mosesomp lo kar fárákap
konapono. Tá ponankor Sabat yae méntép lotu nap mek am
kar nkerá fárákap konapono.”

Ankwap fi mekamp Kristen fákáreran pas sámp-kérépap kar

²² Aeria maok, aposel fákáre, tá sios taokeyakáp konap arop,
ntia sios mekamp koumteouráp arop ponankor, makia maok,
am pas sámpá tukup mwanap arop fárákapá pwar. Am arop
fárákapamp e te Judas Barsabas tá ankwap te Sailas, am arop
yawor te Kristen fákáre taokeyak konepon. Man Pol ntia
Barnabasént Antiok mek tirá kérépria, ²³ am arop yaworamp
yaek sánkap pas te arakrá sér,

“Yino aposel, yino Kristen taokeyakáp konámpan arop, yiráp
ankwapnápo, mámá pas kumwia yumo ankwap fi mekamp
ankwapyáenáp fárákap taun Antiok mek yakáp nap, tá
provins Siria ntia provins Silisia mek yakáp nap, yumonapok
sámp-kérépria ‘Gude’rá séreano. ²⁴ Yino wae arakrá wawi
námpan: Yino ou mekamp arop ankwap fárákap tukupea
yumwan kwataenámp kar fek korokopea pap napon. Am
fárákap te yiráp ninik sámpá yampourou napan maok, yino te
am fárákapan ‘Tak kip’rá sér moi námpan. ✧ ²⁵ Yino am ankank
koropnámpan kar wawia koupoukarrá ankáránkamp ninik fek
kar papea mámá arop anánkaopwe Barnabas ntia Polént yu-
monapok tirá kérép námpan. Am Barnabas ntia Pol te yino
man warákár kare konámpan. ²⁶ Am arop yawor te námwan
napo kor, apáp mono. Námoku te wampwe pwarará, nomp
Tokwae Kar Jisas Kraisomp eran érik sér i konepono. ²⁷ Aeno
yino Judas ntiaka Sailas arop yaworan tirá kérép námpan te, am

arop yaworao kor pas fekamp kar niamp taknámp yumwan top kor fek sénenepón. ²⁸ Yiki Kor Spirit yinont yak nánko, yino kar arakrá pap: Yino te yumwan kápaenámp ninik kápaé kare pap mono. Aenámpara, yumo ankár am séri námp táman saráp mántwaok kipo. Am te ará: ²⁹ Yumo fir kwekár kwarén sánk nap fári kwaponó. Tá yumo oukoumwan yiri yaknámp nape fir fári kwaponó. Yumo fir yápare kor fek paok fákapea porokwap pap nap fári kwaponó. Nkwakwe make kokopor ninik te ankár warákarrá tukup kipo. Yumo mér karria máamá ninik ponankor warákarrá tukup nap te, yumo kwapwe kare yakáp mwanapon. Wae támaono.” ✧

³⁰ Aea maok, sios fákáreráo am fárákapan Antiok mek tirá kérép. Aenapo maok, yinkeá Antiok mek sios mekamp koumteouráp aropan koupoukarea maok, am pas sánk. ³¹ Aenapo, am sios fákáreráo am pas sámpea nkerá farákápea maok, am fárákapan kárákáre nénk naenámp kar nkea warákáránk. ³² Judas ntiaka Sailas arop yaworao kor profetara, kápaé kare kar kwapwe Kristen fákárerán farákápepo maok, tak nep támao am fárákapamp ninik mek kárákáre nénk. ³³ Am arop yawor te Antiok mek éri tae morok ke yakea nepo maok, wakmwaek am mekamp Kristen fákáreráo man ‘Ye...!’ ria maok, manénkir tirá kérépap aropaonapok tirá kérép. ³⁴ [Aenapan maok, Sailas te warko ankwap ninik sámpea Antiok mek yak námpon.] ³⁵ Aenko maok, Pol ntiaka Barnabas te Antiok mek yak. Am arop yaworao kápaé kare ankwap arop fárákapént koumteouráp aropan Kwaromp kar yénkria maok, Tokwae Karamp Kwapwe Kare Kar farákáp.

Pol ntiaka Barnabaso moumountukri ninik sámnpnep kar

³⁶ Nánkár wakmwaek ankwap ke fek maok, Polo Barnabasén arakrá sér, “Nomo ankár arákarrá akwapea ponankor taun mekmwaek nánaeou tárápu nke nenempono. Wokwaek nomo Tokwae Karamp kar farákápemp te, am fárákap fwapi yakáp te mokop nap mér nenempono.” ³⁷ Aeránko maok, Barnabaso Jon Mak warámpeaka énéni tukup mwaria. ³⁸ Aenámpan maok Pol sérrá, “Am arop te wokwaek nomo Pamfilia mek énéni tukupá tére mwareakámpao, nomont akwap moimpara, nomo man te warámp mono.” ✧ ³⁹ Aeria maok, am arop yaworao am kar táman nonopok kákkaria maok, táte warko énénkér tére mo, pwararea maok, Barnabaso Mak warámpea Maként sip mek korokwapea apár amor ke Saiprus mek pok. ⁴⁰ Aepo Polo Sailas warámpea énénkér akwap neria nepo maok, Kristen fákáreráo am arop

yaworan arakrá sér, “Tokwae Karamp aropomp te fwap yumont yak námpon.” ⁴¹ Am arop yaworao provins Siria ntiaka provins Silisia mekmwaek akwapriaka sios fákáre kárákáre sámpanáponoria Kwaromp kar farákáprá yarak.

16

Timoti Polént akwapámp kar

¹ Pol akwapeaka Derbe mekia maok, Listra mek kuri akwap. Am némpouk Kristen ankáránk yak námp, maomp e te Timoti. Timotimp éntupwar te Juda mekamp yupurao maok, mao te Kristen. Maomp naropwar te Grik fi mekamp. ² Listra mekamp Kristen, tá Aikonium mekamp Kristen fákárerero sérrá, “Timoti te kwapwe kare aropono.” ³ Aerapo maok, Polomp ninik te Timoti námont akwapanoria. Aeria maok, mao Timotin warámpea, maomp yipi fárákáp. Am tak námp te, am mekmwaek yakápnap Juda fárákáp Timotimp naropwar te Grik fi ara, maomp kar wa moantánoria námpon. ⁴ Am fárákáp taun mekmwaek tukupria maok, am kar wokwaek aposel fákáre, tá sios taokeyakáp konap arop fákáre Jerusalem mek kar papea nap táman am mekamp Kristen fákáreran farákáp. Aeria maok, am fárákápao sérrá, “Yumo te ankár mámá kar táman ampaokrá yakáp kipo.” ⁵ Aerapo maok, am sios mekamp koumteouráp aropamp mér akwapea kárákáreria maok, kumur méntép ankwap fárákáp kwatae ninik pwarará korop napo, am sios akwapea tokwae kari yakámpono.

Polo yém niamp fek Masedonia mekamp aropan nkemp kar

⁶ Pol mao distrik Frigia ntiaka distrik Galesia kuk tukupapo maok, Yiki Kor Spiritao sérrá, ‘Provins Esia mek te kar farákáp kwaponoria taokor. ⁷ Aenámpantá maok, tukupeaka distrik Misia mekia maok, tá warko am feknámp provins Bitinia mek tukup mwaria napan maok, Jisasomp Spiritao, ampok tukup kwaponoria taokor. ⁸ Aerámpantá maok, Misia kámá pwarará taun Troas mek tukup. Tá am kumuruk Polo ampria maok, ⁹ yém niamp arakria nke nánko, provins Masedonia mekamp arop ankáránk fokopeyakrá maok, Polén wumwiria sérrá, “Amo ankár solwara tápamprá koropea Masedonia mek yinan yaewourae.” ¹⁰ Polo am nkeaka pwar nánko, yino * énéni koupour Masedonia mek tukup mwanámp mwae kup

☆ **16:1:** 2 Ti 1:5 ☆ **16:2:** Fl 2:19-22 ☆ **16:4:** Ap 15:23-29 ☆ **16:6:** Ap

18:23 * **16:10:** ‘Yino’rá sénámp te, Luk mámá buk kumwi námpara, námoku méntér sénámpono. Polo man Troas mek kikípia Filipai mek énéni tukupapon. Aposel 20:6 fek kor nkeae.

oupourouk. Yino wae mér, Kwar te yinan ‘Am mek tukupea am fárákapan Kwapwe Kare Kar farákápenk’ ria wumwi námpon.

Lidia Kristenimp kar

¹¹ Aenko maok, yino Troas meknámp sip sámpea maok, ankár apár amor ke Samotres mek tukup. Tá ankwap kumuru taun Neapolis mek tukup. ¹² Takia maok, yino am ént fikamp taun pwarará tukupea provins Masedonia mekamp taun tokwae Filipai mek tukup. Am némp te wokwaek Rom fi koropea manékir tankámp némp támaono. Am te Masedonia mek ankwap mwaek yaknámp taun tokwaeno. Yino am taun mek ankwap yinink kumuri yakámpimon. ¹³ Tá Sabat yae fek yino tukupea taun mekamp yár younkwek ménki fekia maok, ént fik tukup. Yinomp ninik te am ént fik te Kwarén kar toropwap i konap yak námponoria tukup. Aea maok, yino am ént fik nke nánko maok, koumteou am fek koupoukour yakámp napo, yino tukupea am fek tankáprá am fárákapént kar sérar. ¹⁴ Aenánko maok, yupu ankárank maomp e te Lidia, Kwarén lotu i konámp, am kar wa. Am yupu te taun Taiataira mekamp, mao te waempyam noumouri yorororá, am fek mani sámp konámpono. Ae konámpao maok, Kwar Tokwaerao maomp ninik sámp-arákarrá pwar nánko, mao woupwi pátea Polo farákápámp kar táman wará tank. ¹⁵ Mao te ént mek anámp nánko, méntér ankárankamp nap mek yakámp i konap arop fárákapao kor énénti ént mek nér. Mao ént mek anámpea pwarará maok, yinan sérrá, “Yumo nik napo, ono wae Tokwae Karan mér kare nampao nanko te, yumo te fwap onomp nap mek koropea yakámp mwanapon.” Aeria maok, mao kárákárea wae námpantá, yino mao sérámpaokimpon. ✧

Pol ntiaka Sailasén Filipai mek fákápá papap kar

¹⁶ Ankwap yae fek yino kar toropwap i konap fek tukup nánko maok, kwaporok tére konámp yupu ankárank koropea yinan mwaeao kikip. Am tére konámp yupu te yao-pwaeráprápara, wakmwaek korop naenámp ankank érik farákámp konámpono. Aenánko maok, am yupuran taokeyakápnap arop fárákap te am yupuao tére námp fek táman mani tokwae sámp konapono. ¹⁷ Am yupu te Pol yinomp wakmwaek koroprá arakrá wumwi, “Mamá arop fárákap te narek karaoki yaknámp Kwar Tokwaeramp tére aropono. Am fárákap te yumwan Kwaro warko érékép naenámp mwae kup sér i konapono.” ✧ ¹⁸ Kumur méntép am yupu takae yak nánko maok, wakmwaek Polo maomp wumwi karan kokwaeria maok, mao sámp-arákarrá am yao-pwaerápan

arakrá sér, “Ono Jisas Kraisomp e fek amwan sénampono: Amo mamá yupu pwarará worokor pikae.” Aeránko maok, am yao-pwaeráp koupour kar am yupuramp pouroukamp worokor pik. ☆

¹⁹ Aenánko maok, am yupuran taokeyakáp konap arop te warko mani sámp mwanap mwae kup mo námpantá maok, Pol ntiaka Sailasén ti-fápákamánkia éréképá tukupeaka némpoukamp taokeyakáp konap aropaonapok koupoukour konap fek. ²⁰ Aea maok, am arop yaworan éréképá tukupea jasonámpokia maok, am jas yaworan arakrá sér, “Mamá arop yawor te Juda mekampao maok, nomp taun mekamp kounteouráp aropan kwatae sokororá yarak nepono. ²¹ Takria maok, am arop yawor te kounteouráp aropan nomo Rom firaó mono ri konámp ninikaok éréképá akwap nepon.” ²² Tá kounteouráp arop koropea koupoukarrá, mao kuri sérrá, “Kare takrá yarak nepono.” Tá jaso am arop yaworamp pouroukamp waempyam woropea pwarará, soldia fákáreran ‘Am arop yawor te paok ke fek fupukenk’rá sér. ☆ ²³ Aeránko maok, am arop yaworan paok ke fek táramak fukia maok, am arop yaworan santukupea kalabus mek papria maok, am kalabus nap taokeyak konámp aropan kar kárakáre fek sérrá, “Amo fwapnae karia yérékrá yakampo.” ²⁴ Am taokeyaknám arop am kar kárakáre wawia maok, arop yaworan éréképá akwapea nap kuk karaokamp aokore mek kákea pwarará maok, yao kárakére me mek pu kor noropea maok, koumoumprá lok farákapá pwar.

²⁵ Aetánko maok, Pol ntia Sailas te kumur kupuk Kwarén kar toropwaprá tár sámprá tank nepo maok, ankwap kalabus fárakapao kor wae wará tankáp. ☆ ²⁶ Aenapo, am fek táman maok, némp yérur tokwae koropria maok, nap sámpkákawewi naenko, am fek táman kalabus nap ménki ponankor kirip-akwapránk nánko, kalabus fákáreramp pouroukamp sen te ponankor aokor-aokori akwap. ²⁷ Aenko maok, am taokeyakám aropao kor fárámprá nke nánko maok, kalabus nap ménki te ponankor kirip-akwapránk nánko maok, maomp ninik te kalabus fákáre wae ponankor pirikimpá tukup tenapan mpwe ninik. Aeria maok, námokuráp bainat ak-sámprá námoku támao námokuráp pourouk karámp-fárakapea sumpwi naeria. ²⁸ Aenámpan maok, Polo tékén sérrá, “Amo te amokuráp pourouk taki kwaponó. Yino ponankor máyakápreano.” ²⁹ Aeránko maok, arop taokeyakám arop támao wumwirá, ‘Yaomwi sankoropenk’ ria maok, Pol ntia Sailas yaknep aokore mek fárakoprá akwap. Mao apáp tokwaeria maok, kour me woukoupa waeria Pol ntia Sailasomp

pu wonae fik piká párákap. ³⁰ Tá wakmwaek, am arop yaworan éréképea youmpea ekria maok, sérrá, “Arop tokwae yawor e, ono te apae mokop nanko Kwaro onan warko warámpano?”

³¹ Aerá séránko maok, tá arop yaworao man sérrá, “Amo ankár Jisas Tokwae Karan mér napo maok, Kwaro amwan warko warámpea waráp séraroan kor méntér éréképeanánko, maomp firáp yakáp mwanapon.” ³² Aeránko maok, am arop yaworao Kwar Tokwaeramp kar man farákápria maok, maomp nap mek yakápapan kor farákáp. ³³ Aeria maok, am kumuruk táman, am arop yaworamp ankáráp fupuia paprá, mao ntia maomp nap mek yakápnap arop ponankor énénti ént mek nér. ³⁴ Aea maok, am arop yaworan éréképea pokea námokuráp nap mekria maok, am arop yaworan fir nénk. Aeria maok, mao ntia maomp nap mekamp arop ponankor Kwarén mér nap táman warákáránka waeapon. ✧

³⁵ Aeaka wakoránko maok, jas plismanén tirá kérépánko maok, koropea am taokeyak konámp aropan sérrá, “Amo am arop yawor pwar napo, akwap kipono.” ³⁶ Aeránko maok, am arop am kar sámprá Polén sérrá, “Jas yaworao sérrá, ‘Yumwan tirá kérép napo akwap kipono’rá sénepe. Aerámpantá ono yumwan tirá kérép nae rae. Yumo akwapria yiráp ninik porokwe fek yakenke.”

³⁷ Aeránko maok, Polo man sérrá “Wi! Yino te Rom firamp e fek yak nempan maok, jas yawor apaeritea yinan kar fi oupourouk moi yakrá, yinan koumteouráp arop nke nap fek kwaporok fuki nepon? Ae te oukoumwan te mao yinan kánánkámp tirá kérép nenep nie? Tak mo kareno! Ankár mao námoku koropea yinan kalabus nap mekamp éréképea ek párapop nenepon.” ✧

³⁸ Aeránko maok, plisman fákárerao am kar santukupea jas yaworan sénapo, am kar wawia apáp. ³⁹ Aeria maok, am jas yawor akwapea kalabus nap mekamp Pol ntia Sailasén aropomp kar séria maok, éréképá tukupea ek párapop. Aeria maok, am arop yaworan ‘Yumo ankár māmá taun pwarará akwapenk’rá sér. ⁴⁰ Aerepo maok, am arop yaworao kalabus nap pwarará maok, pokea Lidiamp nap mekia maok, am mekamp Kristen fákáre nkea maok, am fárákap ninik kárákáre sámpanáponoria kar farákáp. Takia maok, wakmwaek am arop yawor taun pwarará wae akwap.

17

Tesalonika mekamp arop fákárerao Pol ntia Sailasén porokwap mwarianiap kar

¹ Am arop yaworao akwapeaka Amfipolis mek. Tá am taun Amfipolis pwarará taun Apolonia mek akwap. Tá am taunan kár-pwarará taun Tesalonika mek akwap. Am taun mek te Juda firamp lotu nap yak. ✱ ² Aenángo Polo wokwaek i konámpnám taknámpria maok, yinink Sabat yae fek Juda fákárent tapokwap ko am lotu nap mek yink. ³ Aeria maok, Kwaromp Buk fek yaknám kar am fárákapént sérarrá tankáp. Mao Kwaromp kar fi am fárákapan farákápria arakrá sér, “Am Kwaro kounteouráp arop warko érékép naenámp Krai te mao ankár manénkir touwe sámpea sumpwia maok, warko wakmwaek fárámp naenámpo.” Tá warko mao arakrá sér, “Mámá Jisas ono yumwan maoinám kar farákáp namp, am arop támaonono.” ✱ ⁴ Arop ankwap fárákap wae méria maok, Pol ntiaka Sailasomp wakmwaek tukup. Táte Grik mekamp ankwap fákárerao kor Kwarén lotu i konap arop kápae kare, tá e tokwaeráp kounteou kápae kare, makia am arop yaworamp wakmwaek tukup.

⁵ Aeapo maok, Juda fákárerao am tak nap táman nkea yonkwae pwarámp. Aeria maok, am fárákap tukupea koupoukour konap fek mwaek yakápnep kokwae tákár i konap arop kwatae éréképea, tá am némpoukamp kounteouráp arop kápae kare mént éréképea fopwaoka wae napo maok, tukupea Jesonomp nap ménki fopwari sir. Aeria maok, Pol ntia Sailasén ek santukupea kounteouráp aropamp yaek pap mwaria. ⁶ Aenapao maok, am fárákap te am arop yaworan nke moria maok, Joses ntia ankwap Kristen fákáre taun taokeyakáp konap arop fárákapaonapok éréképá tukup. Aea maok, am fárákapao arakrá sér, “Mámá arop fárákap te ponankor apár mek mwaek paokoprá kwatae ninik napao maok, oukoumwan mapek korop napon. ✱ ⁷ Jeson náráp nap mek éréképá akwap námpon. Am ponankor arop fárákap te Sisaromp lo kwe-pwar konapon. Aeria am fárákapao sérrá, ‘Ankwap king yak nám, maomp e te Jisasono.’” ✱ ⁸ Koumteouráp arop ntia am taun mekamp taokeyakáp konap arop am kar wawia, kokorokoria kara wae. ⁹ Am taun mekamp taokeyakáp konap arop Jeson ntia arop ankwap fárákapan, kot paimia napo, pwarará tukupanáponoria wae.

Pol ntia Sailaso taun Beria mek térep kar

¹⁰ Wae kumur nánko, Kristen fákárerao Pol ntiaka Sailasén taun Beria mek tirá kérépapo maok, am arop yawor akwapea Beria mekia maok, Juda fákáreramp lotu nap mek yoump. ¹¹ Juda fákáre Beria mekamp te kwapwe kare kounteouráp aropria, am fárákapamp ninik te Tesalonika mekamp Juda

✱ 17:1: 1 Te 2:1-2 ✱ 17:3: Lu 24:26-27; Ap 9:22 ✱ 17:6: Ap 16:20 ✱ 17:7: Lu 23:2

fákáreamp ninikan kámákár akwap. Aeria Polomp kar wawia maok warákár kare. Am fárákap te, Polomp kar te kare kar ni mo nierá mér mwaria te, Kwaromp Buk fekamp kar kumur méntép énounkouprá farákáp. ☆ 12 Aeria maok, kápae kare Juda fi mekamp koumteouráp arop wae mér. Tá eráp kápae kare Grik koumteou, tá Grik poumou-tárápu kápae kare énéni mériapon. ☆ 13 Tá wakmwaek Tesalonika mek yakápnap Juda firaó wa napo, Polo Beria mek kuri Kwaromp kar farákáprá yak. Aeria maok, am fárákap am taun mek tukupeaka am koumteouráp arop fárákapamp ninik sámpá yampourou napo maok, am fárákap kokorokor. ☆ 14 Aeapo maok, koupour Kristen fákáreao Polén solwara woupwi mek sámp-kérépapo maok, Sailas ntiaka Timoti arop yawor mwar Beria mek yak. 15 Am arop fárákap Polén mwaeak warámp santukup nap te, ankár warámpá tukupea Atens mek pwararea korop mwariakapo, Polo am fárákapán sérrá, “Yumo tukupeaka Sailas ntiaka Timotin ‘Yumwan onan mao koupour korop kiprian’rá sér kipo.”

Polo Atens mek kar farákápámp kar

16 Polo Atens mek arop yaworan yépekrá yakria nke nánko maok, am taun mek te kwekár kwaromp wunéri kápae kare yakáp. Mao te am ankank nke nánko, maomp ninik mek te kwatae kare. 17 Aeria maok, mao Juda fákáreramp lotu nap mek akwap ko maok, Juda fákáre ntiaka ankwap fi Kwarén lotu i konap arop fárákapént térémenkrá kar sérar. Aeria maok, kumur méntép koumteouráp arop koroprá koupoukourap mek am fárákapént kor térémenkrá kar sérar. 18 Aeria maok, Polo Jisasomp Kwapwe Kare Kar farákápria, mao apár me meknámp fárámpámp karan kor farákáp. Aenánko maok, mérnep arop ankwap fárákap Epikurian * ninik fek paokop, ankwap fárákap Stoik † ninik fek paokopnap arop te Polént kar yorowar. Tá ankwap fárákapao sérrá, “Am arop kwaporok karan sérarrá yarak námp te, apae karan séreane?” Tá ankwap fárákapao arakrá sér, “Ae te mao ankwap némpoukamp kwar fárákapamp karan farákáprá karane!” 19 Aeria maok, am fárákap Polén kaunsil fákáre Areopagus wik koupoukour konap fek warámpea tukup. Aeria maok, am fárákapao man

☆ 17:11: Jo 5:39 ☆ 17:12: Ap 17:4 ☆ 17:13: Ap 14:19 * 17:18: Epikurus wokwaek kar yakeaka yopwar 270 B.K. fek sumpwimpon. Mámá Epikurian fákáre Epikuruso yénkrá farákápámp ninikaokia arakrá sér: “Warákár konap ninik te kwapwe kareaka, ankank ponankor kámákár akwap konámpono.” † 17:18: Seno wokwaek kar yakeaka yopwar 265 B.K. fek sumpwimpon. Mámá Stoik fákáre Seno yénkrá farákápámp ninikaokia arakrá sér: Warákárnámp ninik kare te ará: Pouroukamp ankankan warákár konap, tá pouroukamp touwe te wampwe pwarará, pourou poukwaepa kárakáre fek fokopeyakáp konap támaono.

sérrá, “Amo koumteouráp aropan farákáp konap wourékam kar am te yino wawiaka mér mwaro. ²⁰ Yino waráp kar wa nánko te, momwar pourouráp námpantá, yino am kar fi táman fwapia mér mwarianeano.” ²¹ (Am te apae riteanápe, ponankor Atens mekamp arop, ntia ankwap némpoukamp arop koropea am taun mek yakáp nap te, ankwap ankank te mono, ankár wourékam ninik korop námpan námoku kok sérarrá, ‘Wa mwar kar’ i konapono.)

²² Aerapo maok, Polo Areopagus wik kaunsil fákáre koupoukour yakápnap ou mek fokopeyakria maok, arakrá sér, “Ono Atens mekamp arop yumwan nke namp te yumo ponankor nkwakwe make lotu ninikan kárakáre napon. ²³ Ono wae manénkir akwapea yumo lotu i konap ankank nke nampon. Tá ono nke nanko, alta ankwap fek arakrá kumwi tenapon, ‘Mámá te yino man mér monámp kwar ankwapamp altano.’ Tá am Kwar te yumo man mér moria kwaporok loturá yakápapon.

²⁴ Ono oukoumwan maomp kar yumwan farákáp nae rae. Kwaro apár ntiaka ankank ponankor má apár mek yak námp yoroimpon. Am Kwar te yámar ntia apáramp Tokwae Karono. Aenámpara, mao te aropao tinap lotu nap mek te tank mo i konámpono. ☆ ²⁵ Mao te apae ankank mo námpan arop nomo man nomp yae fek yaewour mwanámpanápe, mono. Mao te wae námoku yiki yak, tá nékér, tá ankank ponankor arop ponankoran nénk konámpon. ²⁶ Ankárankamp appenáp fekampan saráp mao kápae kare arop fi forokarrá papea, ponankor apárok káká pwatenánko, yakáp napon. Mao námoku am fárákapampor nkwakwe make ke nánaprá párapakopria, apár oumwian kor kák tenánko yakáp námpon. ☆ ²⁷ Mao taki námp te am koumteouráp arop fárákap námwan oupouroukia námonámpok koroprá mér mwanapria ninpon. Aeno mao te nomo ponankor ankákárankan pwatea panek yak mono. Wonae fik kar yak námpon. ☆ ²⁸ Wokwaek mérnámp aropao sérrá, ‘Nomo te maonámpan saráp yiki yak sámp nánko, mao ankárank támao nomwan kárakáre sámp nánko, nomo paokop námpon.’ Yiráp mérnámp ankwap fárákapao ‘Nomo kuri maomp tárápu yakáp námpon’rá sér i konap niampono. ²⁹ Nomo Kwaromp tárápu yakáp námp kwamp te, nomo Kwar te gol, silva, yumwi, arakerá ninik mwareano. Tá arop nomo ninikia nomp yae kor fek yoro i konámp ankank niampan mpwe ninik mwareano. ☆ ³⁰ Wokwaek te arop fárákap mér mo napara, am ke fek kwatae ninik nap te Kwaro am fárákapan kar tokwae sér moimpon. Aeno oukoumwan

☆ 17:24: Ap 7:48 ☆ 17:26: Stt 10:32; 11:9 ☆ 17:27: Ais 55:6 ☆ 17:29: Stt 1:27; Ap 19:26

te ponankor némpoukamp ponankor aropan ‘Kwatae ninik pwarenk’ ria kar kárakáre fek sénámpon. ³¹ Mao te kounteouráp aropan kot naenámp yae wae páte námpon. Mao námokuráp yae-párak kare ninik fek, ponankor apár mekamp ponankor kounteouráp aropamp ninik youroukoup naenámp. Tá mao ankáránkamp saráp am kot poukwap naenámp arop ankáránkamp nánapi pwate námpon. Am arop te sumpwianánko, Kwaro apár me mekamp warko fárámpá pap námpon. Am fek táman, Kwaro man am tére sánk námp nomwan yénkép námpon.” ✧

³² Arop fárakap am apár me meknámp fárámpnám kar wawia maok, ankwap fárakap Polén wouroump kar sér. Tá ankwap fárakapao sérrá, “Amo am ankank warko fwapi sénapo wa mwaro.” ³³ Makrá sérapo maok, Polo am fárakapan pwarará akwap. ³⁴ Aenapan maok, arop ankwap fárakap Polomp wakmwaek tukup nap te karenoria Kwarén mériapon. Arop ankwap te, Areopagus wi fek koupoukour konap kaunsil ou mekamp arop, maomp e te Dionisius, tá yupu ankwap maomp e te Damaris, tá ankwap kounteouráp arop fárakapao kor mériapon.

18

Polo taun Korin mek kar farákápámp kar

¹ Wakmwaek Polo Atens pwarará taun Korin mek akwapea maok, ² Polo Juda mekamp arop ankáránkamp Akwilan kikip. Akwilamp némp kare te provins Pontus mek yak námpon. Mao te wokwaek tae morok náráp yupu Prisilant Itali fi pwarará koropepon. Am te Sisar Klodiuso sérrá, ‘Juda fi Rom mamek yakáp nap te wae ankwapok tukup kip’rá sénánko koropea Korin mek yak. Aepo maok, Polo akwapea am anánkwapan nke. ³ Pol te am anánkwapao tére nep niamp take pourouráp tére konámpara, mént yakria, sel nap énénti térerá yakáp. ✧ ⁴ Aeria maok, ponankor Sabat yae méntép Pol Juda firamp lotu nap mek akwap ko, kar kárakáre fek farákáprá sér. Maomp ninik te am Juda fákáre, tá Grik fákáre makia Jisasén méranáponoria námpon.

⁵ Aenántko maok, wakmwaek Sailas ntiaka Timoti Masedonia meknámp korop nepo maok, Polo am sel nap tére námp pwarará Juda firan kumur méntép kar farákáp saráp yak. Aeria maok, mao kar kárakáre fek arakrá sér, “Jisas te Kraiss támaono.” ✧ ⁶ Aerá sénámpan maok, am fárakapao maomp kar wa moria maok, man wouroump kar sér. Aenapo maok, mao náráp waempyam fekamp woup poporokompia

pwarará arakrá sér, “Yumo yaomwi mek pikria kor apae onont napanápe, yumoku napon. Oukoumwan te yumwan pwarará akwapea ankwap fi aropan kar farákáp nanampono.” ☆ ⁷ Titius Jastus te Kwarén lotu i konámp arop, maomp nap te Juda firamp lotu nap yak námp fik wonae fek yak nánko maok, Polo lotu nap pwarará akwapeaka maomp nap mek yak. ⁸ Juda firamp lotu nap taokeyak konámp aropamp e te Krispus, mao ntia maomp séraro te Tokwae Karan mér. Tá Korin mekamp kápae kare koumteouráp arop Polomp kar wawia maok, am fárákápao kor méria ént mek nér.

⁹ Ankwap kumuruk Pol amprá yém nkenko maok, Tokwae Karao man sérrá, “Amo te apápia kar farákáp mo, pwar kwapono. Amo ankár érik farákápampo. ☆ ¹⁰ Am te apae riteanápe, onomp firáp korop mwanap kápae kare koumteouráp arop mámá taun mek yakáp napon. Tá ono amont yak nampara, arop ankwap amwan sámp-wouroump mono.” ¹¹ Polo ankárank yopwaria tokwampok yunk fek Korin mek yakria Kwaromp kar farákáprá yak.

¹² Aenámpan maok, Galio apár Akaia mek gavman tokwae yakámp ke fek, Juda firao énéni tapokwapea maok, Polén yopor. Aeria maok, am fárákáp man warámpá tukupea kotria maok, arakrá sér, ¹³ “Mámá arop te koumteouráp aropan ‘Lo kar ták-pwarará, ankwap ninik fek Kwarén lotuenk’ ria yénkrá yarak i konámpono.” ¹⁴ Aerapo maok, Polo nopok am fárákapan kar pwarokwaprá sénaerianámpan maok, Galio am Juda fákáreran arakrá sér, “Juda fákáre, yumo te mámá arop máte lo ták pwar, táte ankwap ankank sokoro, makianánko te, ono te fwap yiráp am kar wa nanampon. ¹⁵ Aeno yumo koropea onan sénap kar te yumokuráp kar, yumokuráp lo tene yumoku fwapokwapenke. Ono te am takeniamp kot te wa mono.” ¹⁶ Aeria maok, mao, am fárákáp kot mwaria nap te monoria tirá kérép. ¹⁷ Aenámpantá maok, Korin fákárerao Judamp lotu nap taokeyak konámp arop Sostenes man am kot i konap nap topok am fek sámpá fuk napan maok, tá Galio am tak nap táman ninik tokwae mono, wampweri pwararámpon.

Pol Siria apár mekamp Antiok mek arákarrá akwapámp kar

¹⁸ Polo kápae kare yae Korin mekamp Kristen fákárerént yakea maok, am fákáreran ‘Ye...!’ ri pwarará, taun Senkria mek akwap. Mao akwapea am mek yakria maok, me pwae aok-sir. Am me pwae aok-sinámp fi te, Kwarén sérinámp kar ankár mántwaok naenámpan yénkép námpon. Aea pwarará maok, mao Prisila ntia Akwila anánkwap éréképea sip sámpea distrik Siria mek akwap. ¹⁹ Am fárákáp tukupea taun Efesus

mekria maok, Polo am anánkwapan am fek pwarará, mao námoku Juda firamp lotu nap mek akwapea am fárákapént kar sér. ☆ ²⁰ Aenko maok, am fákárerao man sérrá, “Ae te amo yinont yak tae morok nanapon.” Makrá sérapo maok, tá Polo sérrá, “Mono. Ono te mapek yak mono.” ²¹ Makrá séria pwarará maok, am fárákapán ‘Ye...!’ ri pwarará maok, arakrá sér, “Nánkár Kwaro onan takaerianánko te, ono fwap yumonapok arákarrá korop nanampon.” Aerá séria pwarará maok, sip sámprá, Efesus pwarará pik. ☆ ²² Sip pikia taun Sisaria mek nánko maok, Polo sip pwarará Jerusalem mek pokea sios mekamp kouramp aropan ‘Gude’rá séria pwarará wakmwaek apár Siria mekamp Antiok mek akwap.

²³ Polo Antiok mek éri tae morok ke fek yakea maok, distrik Galesia tá Frigia mekmwaekamp némpouk mwaekamp Jisasén mérnep arop fárákapán kárákáre sámpanáponoria yae-wourrá yarak.

Apoloso kar farákápámp kar

²⁴ Juda fi mekamp arop ankáránk taun Aleksandria mekamp, mao koropea Efesus mek yak. Maomp e te Apolos. Mao te Kwaromp Buk fekamp kar mér kareria kar kwapwe kare sér i konámpono. ☆ ²⁵ Mao te Kristen i konap mwae mér námpara, maomp ninik te ankár kárákáre kare fek kouramp aropan Jisasó térenámp ankánk táman yae-párák kare yénkrá sér i konámpon. Aenámpán maok, Yiki Kor Spiritao oupouroup konámp te mér mono, Jono arop ént mek nér i konámpan saráp mér námpon. ☆ ²⁶ Aeria maok, mao te Juda fákáreramp lotu nap mek akwapea kouramp aropan apáp mono, am mek kar érik farákáp. Aenángo maok, Prisila ntia Akwila anánkwap maomp kar wawia, man nap mek warámpá akwapea, mao warko fwapnae kar méranoria Kwaro i konámp kar ankwapmwaek farákáp. ²⁷ Warko Apolos provins Akaia mek akwap naeria nánko maok, Efesus mekamp Kristen fárákapao man ninik kárákáre sánk. Aeria maok, am fákárerao Akaia mekamp Kristen fákáreran pas kumwiria sérrá, “Yumo ankár mámá arop warámp kipo.” Mao akwapea Akaia mekia maok, Kwaro námokuráp ninik fek yaewouria mér nénknámp kouramp aropan kápae kare yaewour. ²⁸ Am te apaerianápe, mao te kouramp arop nke nap fek kárákáre fek kar farákápria, Juda firao épérépnámp kar sénep te, am kar pwarokwaprá sérria apárok anámpá pap konámpono. Mao te Kwaromp Buk fekamp kar farákápria am fárákapán ‘Jisas te Kraiss támaono’rá fi farákarrá sér i konámpon. ☆

☆ 18:19: Ap 17:17 ☆ 18:21: Jer 4:15; Ap 19:1 ☆ 18:24: 1 Ko 3:5 ☆ 18:25: Ap 19:3 ☆ 18:28: Ap 9:22

19

Polo Efesus mek téremp kar

¹ Apolos Korin mek térerá yak námp te, Pol oukoumwan am provins Galesia ntia Frigia mekmwaekamp némpouk mwaek Kristen fákárean kárakáre sámp mwanapria yae-wourrá yárakia maok, wakmwaek koropea taun Efesus mek. Aeria maok, am Efesus mek Kristen ankwap fárákapan kikipia maok, ² am fárákapan arakrá turunk, “Yumo wokwaek Jisasén mérnáp ke fek te, Yiki Kor Spirit sámpap ni mo nie?” Mak rángo maok, am fárákapan Polomp kar pwarokwaprá sérrá, “Mono. Yino te ‘Yiki Kor Spirit ankwap yak námp’rá sénáp te wa mono.” ✧ ³ Aerapo maok, Polo am fárákapan sérrá, “Aenángo te yumo te mokoprá ént mek énéri naponono?” Tá am fárákapan sérrá, “Yino te Jono sérinámpaokria ént mek néri námpono.” ✧

⁴ Polo sérrá, “Wokwaek kar Jono koumteouráp arop fákáreran ént mek néria maok sérrá, ‘Yumo te kwatae ninik pwarareaka ént mek nérenke.’ Aeria maok sérrá, ‘Yumo te ankar onomp wakmwaek korop naenámp arop táman mér kipo.’ Am arop Jono sérimp te Jisas támaono.” ✧ ⁵ Am fárákapan am kar wawia maok, Jisas Tokwae Karamp e fek ént mek nér. ⁶ Tá Polo am fákáreramp pourouk yae papángo maok, Yiki Kor Spirit am fákáreramp pourou mek top-pwarámpria maok, moumountukri ankwap-ankwap kar fek séraria maok, profet kar sérar. ⁷ Am arop fárákapan ponankor te éntér-sámpramp niamp arakeno.

⁸ Yinink yunk fek Polo Efesus mek yakria Judamp lotu nap mek yoump ko, am mekamp arop méranáponoria kárakáre fek kar farákáp. Aeria maok, Kwaromp firáp taokeyak naenámp mekamp ankank am fárákapan sérar. ⁹ Aempan maok, am mekamp arop ankwap fárákapan te námokuráp ninik fákapea kárakáreria mér mono. Aeria maok, am koumteouráp arop nke nap fek Tokwae Karaonámpaok tukup mwanap mwaek kupan wouroumprá sér. Aenapantá maok, Polo am Jisasén mérnáp arop fárákapan am Juda fákáreamp lotu nap mekamp éréképá yakria maok, kumur méntép Tiranusomp skul nap mek yoump ko kar farákápae yak. ✧ ¹⁰ Mao takrá yak námp te akwapea anánk yopwar yak. Aenángo maok, provins Esia mek yakápnáp ponankor Juda koumteouráp arop ntia Grik firaok kor méntér Tokwae Karamp kar wa.

Sivamp tárápu kwatae-arop yérépe mwarianap kar

✧ 19:2: Ap 2:38; 8:15-16; 1 Ko 3:6 ✧ 19:3: Mt 3:11 ✧ 19:4: Mt 3:11 ✧ 19:9: Ap 19:23

11 Kwaro Polomp yaerént puiyakrá nkwakwe make kárákáre kor ankank yororo. ✧ 12 Aenko maok, am fárákapao hankisip, tá waempyam fákáre tia maok, Polomp pourouk kákea maok, wakmwaek am ankank ti-tukupea touwenap aropan nénk. Aenapo, am touwenap arop am ankank ti napo maok, am fárákapamp touwe wae pwar, tá arop fárákapamp pouroukamp kwatae-arop woropompi tukup. ✧

13 Juda ankwap fárákap paokoprá kwatae-arop yéréperá kéréprá am fek mani ti. Ae konapao, am fárákap moko-pon nke mwaria Jisasomp e séri te ko, am fek kwatae-arop yéréperá kérép mwaria. Aeria maok, am fárákapao arakrá sér, ‘Ono te Polo maomp kar farákáp konámp Jisasomp e fek kárákáre fek sér rae, “Yumo ankár nkwampok tuku-penke.” 14 Juda fi mekamp pris taokeyak konámp arop Sivamp tárápu fákánekaok kor kwatae-aropan take pourouráp kar takrá sériapon. 15 Tá ankwap kumuruk am fárákap kwatae-aropan takrá sérapo maok, napok kwatae-aropao am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Jisas te ono wae mér, Polén kor ono wae mér namp. Aeno yumo te wa nape?” ✧ 16 Am kwatae-arop woukoupeyaknámp aropao kor férékaprá yárákrá, am fárákan fupukria kwe-pwarará maomp waempyam pápearrá souroumpour. Aenángo am fárákap am nap pwarará pourou mwar pirikimpea tukup. 17 Ponankor Juda ntia Grik fákáre Efesus mek yakáp nap am ankank koropnámp kar wawia apáp tirinka wae. Aeria maok, am fárákap Jisas Tokwae Karamp e sakap. 18 Jisasén mérnáp kápae kare koumteouráp arop koroprá, kápae kare ninik kwatae te ankwap koumteouráp arop nke nap fek érik farákápapon. 19 Manénkir te kápae kare koumteouráp arop foupourá nénk konap, tá ouwur yoporokwam yoro i konap kar yakápnámp buk ti-koropá koupoukarea maok, ponankor koumteouráp arop nke nap fek yaomwi mek yanki pwar. Am buk sámpap mani te kouroump napo, akwapea 50,000 mani silva. ✧ 20 Amnap ninik támao Tokwae Karamp kar am fárákapamp ninik mek tére kárákáre nánko, am fárákap kápae kare némpouk mwaeek paokoprá kar farákápapon.

Efesus fákárerá Polén kokwarokrá kákkarrá paokopiap kar

21 Efesus mekamp tére akwapea kárákáre nánko maok, Yiki Kor Spirit Polomp ninik ékékéranáko maok, Polo provins Masedonia ntiaka Akaia mek akwapea maok, tá wakmwaek Jerusalem mek akwap naeria. Mao arakrá sér, “Ono am mek akwapea maok, wakmwaek te Rom mek kuri akwapá nke nanampon.” ✧ 22 Aeritea maok, námwan yaewour i konap

arop yawor Timoti ntiaka Erastusén Masedonia mek tirá kérépea maok, Pol námoku provins Esia mek yak tae morok.

²³ Am ke fek Efesus mek amp arop ankwap fárákap Tokwae Karaonámpaok tukup mwanap Mwaeran yoporrá kar yorowara wae. ²⁴ Arop ankárank Demitrius mao te silva fek ankank yororo i konámpono. Mao te yupu kwar Artemisén lotu mwanap napamp wunéri silva fek yoro i konámp bisnisrápon. Aeria maok, silva tére konap aropan tére kápae kare nénk nánko, téreria am fek mani tokwae sámp konapon.

²⁵ Mao am fárákap ntia ankwap kwekár kwarén lotu mwanap ankank tére konap aropan éréképea koupoukarea yakáprá maok, mao arakrá sér, “Onomp ankárankamp tére arop fákáre, yumo te wae mér napon: Nomo te mámá tére fek maok yae-párak mani tokwae sámp konámpon. ²⁶ Am arop Pol te kápae kare kounteouráp aropamp ninik tirá náráp ninikaok párapok naeria námpan, yumo wae nkea wawi napon. Am taknámp ninik te Efesus mek mwar mono, waeman provins Esia mek ponankor pwi pap naenámp niamp námpon. Mao sérrá, ‘Nomo yae fek yoronámp máte kwar kare mono.’ ✧

²⁷ Polomp am kar te nomp bisnis e kwatae pap naenámp pourou námpon. Aeriaka am támao mwar mono. Maomp kar te yupu kwar tokwae Artemisomp lotu nap te am kounteouráp aropamp ninik mek te kánanke kwatae niampi pap naeria námpon. Manénkir provins Esia mek amp arop fákáre, tá apár-apár mek amp arop ponankor am yupu kwar táman lotu i konapan maok, táte Polomp karao maomp e tokwae te apárok anámpa pap naeria wae námpon.”

²⁸ Am fákáreráo am kar waria maok, yonkwae pwarámpa wae. Aeria maok, tékén arakrá sér, “Efesus fákáre nomp Artemis te tokwae kar kareno!” ²⁹ Aeria maok, am taun tokwae mek te ponankor kounteouráp arop wumwinke tikirá kara wae. Aeria maok, am fárákap ponankor ferámprá koupoukour konap fek foporakorrá tukup. Aeria maok, am fárákap te Gaius ntiaka Aristarkus, Masedonia mek amp Polént yarak i konap arop yaworan yae topwe fek érépea énéni tukup. ✧ ³⁰ Pol námoku te am kounteouráp arop ou meaok akwap naerianámpan maok, Kristen fákáreráo man taokor. ³¹ Esia mek amp Polomp nouroup kiapo kar sámp-kérépria sérrá, “Amo te am koupoukourap mek am mek te akwap kwapono.”

³² Am kounteouráp aropamp ninik te épépéréprá paokopria maok, wumwinke tikirá maok, ankwap-ankwap kar sérar. Aeria maok, kápae kare arop te am koropá koupoukourap fi kor te mér mono. ³³ Juda fákáreráo Aleksander man, mekok

akwapea kar séraeria fopwaok. Tá Aleksander akwapea fokopeyakra kourteourap aropan nopok kar pwarokwapra séraeria, kar pwarenkria yae fek sarap popwakopra taokor. ³⁴ Aenampnan maok, am arop farakap man te Juda fi mekamp arop wae wuri nke. Aeria maok, ponankor kourteourap arop enenki tokwae tekén sérarria maok, “Efesus nomp Artemis te tokwae karon!” Am takra sérar nap te akwapea, anank ke fek.

³⁵ Aeakapo maok, wakmwaek Efesus taun poukeyak konamp kuskus am kourteourap aropan kar pwarenkria yoporia maok, sérrá, “Yumo Efesus mekamp arop yumo te wawenke. Apae aropao Efesus taun te Artemis yupu kwar tokwaeramp lotu nap taokeyak konamp, tá yamar meknamp éká parakap namp am yumwi fou taokeyak konamp te mér mo nampon?” ³⁶ Aeria maok, sérrá, “Arop ankwap te mama kar te tak-pwar mo karenono. Aenapara, yirap top kor te kakarenke. Apae ankank tére mwaria kékéri kwaponono. ³⁷ Yumo mama arop yawor éréképa korop napan maok, am arop yawor te nomp lotu nap mekamp ankank oukun-ti mo, tá nomp yupu kwar man kor wouroump-sér moi nepono. ³⁸ Tate Demitrius ntia maomp tére arop arop ankwapan kar sérinamp yak nanko te, nankar maomp kot mwanap ke yak nampon. Tá gavman arop tokwae yakap napon. Am farakapao am mwaek sarap arop ankwapan kotanapono. ³⁹ Tate yumo kar ankwap yak nanko te, yumo ankár am kar fwapokwap mwaria koupoukour nap kare mek sér mwanapon. ⁴⁰ Aeno yumo wawenk! Nomo oukoumwan yorowar mwaria wae namp mate gavman fakare wawia te, fwap nomwan kot mwaria napon. Nomo am taki namp te, fi kor yak mo kare nampara, nomwan turunk napo, nopok pwarokwapra sér mwanamp kar yak mono.” ⁴¹ Kuskus am kar séri pwarara maok, mao am kourteourap arop tirá kérép nanko tukup.

20

Polo Masedonia ntiaka Akaia mek yarakimp kar

¹ Am kar wae pwaranko maok, Polo Kristen fakáreran koropenk ritea maok, am farakapan kar farakapea karakare nenkanko wawia mérapo maok, aesioria pwarara apar Masedonia mek akwap. ² Mao am mekmwaek Kristen farakapan yaewourra kape kare kar farakapra yarakia maok, wakmwaek Akaia fi mek akwap. ³ Am fek yinink yunk yakea maok, wakmwaek sip meknamp Siria mek akwap naeria. Aenampnan maok, Juda fakare man sampwouroump mwanampria kar papnap kar wawia warko sip mek akwap naerianamp ninik pwarara, warko Masedonia

mek arákarrá apáraok akwap. ☆ ⁴ Aenánko maok, taun Beria mekamp Pirusomp táráp Sopater mao Polént akwap. Tá taun Tesalonika mekamp arop yawor Aristarkus ntiaka Sekundus, tá Derbe mekamp Gaiusia maok, Timoti, tá provins Esia mekamp arop anánkaopwe Tikikus ntiaka Trofimus, am fárákapaok kor Polént tukup. ☆ ⁵ Am fárákapaomékir tukupea yinan taun Troas mek yépekrá yakáp. ⁶ Yino oukoumwan Filipai mek yakápia, Juda firao Yis Moráp Pan Fári konap Yae wae akwapá pwar nánko, am feknámp sip mek kunkuria tukup. Éntik kumur fek tukupea, Troas mek am fárákap yakáp nap fekia maok, tá yino Troas mek fákáneki yakáp.

Troas mek Polo Yutikusén fárámpea papámp kar

⁷ Sarere kumuruk yino Kristen fákárent koupoukarea, énéni fir fépér. * Aenánko maok, Polo oumpouran akwap nanampria námp kwamp maok, kar kápae kare farákáprá akwapea kumur kupuk. ⁸ Am yino koupoukournámp aokore te narek yak nánko, lam kápae kare am mek wae puri yakáp. ⁹ Aenánko maok, arop tár-ménki windo fek tank námp, maomp e te Yutikus, Polo kar kápae kare farákáp nánko, wará ouwipirá tankrá akwapea, yonkwae tákáriaka narek yinink kárar mekamp aokore meknámp apárok piká párákap. Aenánko arop fárákapaok pikia man sámpapan maok, mao te wae sumpwi yak. ¹⁰ Aenánko maok, Polo kuri pikia man sámpea pourouk woukoupeyak. Aeria maok, koumteouráp aropan arakrá sér, “Mao fwap oukoumwan yiki yak námpon.” ¹¹ Aerá séria pwarará maok, warko narek pokea pan fékéria koumteouráp aropént énéni fépér. Fépéria pwarará, mao kar farákáp námp éri te makrá akwapea wakor. Wakor nánko maok, Pol wae akwap. ¹² Am arop tár-ménki te yiki yakánko maok, maomp fákáreráo warámpá tukupea warákáránk.

Pol Troas meknámp Miletus mek akwapámp kar

¹³ Yino Polén pwarará, yinomékir sip mek kounkouria tukupea taun Asos mek. Tá yino am mek Polén yépekrá yakáp. Polo námoku wokwaek yinan sérrá, ‘Yumomékir tukupenke. Námo te wakmwaek apáraok korop nanamp’ rinámpantá. ¹⁴ Aenánko maok, Pol wae koropea Asos mek yinan kikipianánko, yino man warámpea sip mekia taun Mitilini mek tukup. ¹⁵ Tá ankwap kumuruk Mitilini pwarará tukupea apár amor ke Kios mek wonae fik pamp. Tá warko am feknámp tukupea taun Samos mek. Tá warko ankwap kumuruk tukupea provins Esia mekamp taun Miletus mek. ¹⁶ Polomp ninik te Esia mek tokwae ke yak tae monoria námp kwamp, taun

☆ **20:3:** Ap 20:19 ☆ **20:4:** Ap 19:29; 21:29; Ef 6:21 * **20:7:** ‘Énéni fir fépér’: Saptá 2:42 fekamp kware fu fekamp kar nkeampo.

Efesus kámá pwarará akwap naeria. Mao koupour akwap naerianámp te, fwap pwi nánko, Jerusalem mek Pentikos yae fek akwapá nke nanampria námpon.

Polo Efesus mek arop taokeyak konap aropan 'Ye...' rimp kar

¹⁷ Yino tukupea taun Miletus mekria maok, Polo Efesus mekamp sios taokeyak konap aropan námwan koropá nkenkria kar sámp-kérép. ¹⁸ Am fákárrerao maonámpok koro-pea napo maok, mao am fárákapan arakrá sér,

“Ono manmékir Esia mek koro-pea yakamp fek, tá kápae kare por yumont yakamp fek te, onoinamp ninik yumo wae nkea mér napon. ¹⁹ Yumo te wae mér napon, kápae kare por Juda fákáre onan mwaria kar sérapo, am támao onan ninik kápae sáp nánko, tá ono ém saráp yak nampao maok, ono ankár onokump e ponankor apárok sámp-anámpea paprá Tokwae Karamp térean saráp tére nampon. ²⁰ Tá yumwan yaewour naenámp nkwakwe make kwapwe kare ninik yumwan farákáp nae namp te, ono kokwae moi nampon. Koumteouráp arop koupoukour nap mek, tá yiráp nap-nap ponankor ono yumwan yénkrá farákáp namp am te yumo wae mér napon. ²¹ Kumur méntép Juda firan tá Grik fi méntér ‘Ankár kwatae ninik pwarará Kwaronámpok koropria Jisas Tokwaeran mérenk’rá kar kárákáre fek sér i konampono. ²² Aeno yumo wawenk: Oukoumwan te, Yiki Kor Spirit támao onan tére nánko, ono ankár Jerusalem mek akwap nae kar nampon. Onan Jerusalem mek te apae ankank korop naenámp te ono mér mono. ☆ ²³ Máman mwar mér nampon: Kápae kare apárok ono akwap namp te, Yiki Kor Spiritao kalabus ntia kápae kare kápae onan yépék námpan mérampá yénk námpon. ☆

²⁴ Aenámpan maok, ono te onokump pourouan tokwae kar ankankrá ninikia kárákáre fek sámp-fákeyak mono. Ono te ankár Jisas Tokwae Karao onan sápnámp tére térerá akwapea pwar nanamp mwae-párak akwapria, koumteouráp aropan Kwaro aropompia yaewournámp Kwapwe Kare Karan farákáp naeria nampon. ☆

²⁵ Onomp ankwapyae fárakap e, yumo wawenk. Wokwaek kar ono yumo ou mek yakria, Kwaromp firáp taokeyak naenámp kar farákámpampon. Aeampan maok, oukoumwan te ono wae mér, wakmwaek te yumo ponankor warko onomp pourou nke mwanap pourou mono. ²⁶ Aeria namp kwamp, ono oukoumwan yumwan érik farákarrá sénaeria nae: Yumo ou mekamp arop ankwap ankárankamp

yaomwi mek pik nám̄p te, ono nanko nám̄panápe. Námoku nám̄pono. ²⁷ Am te apae riteanápe, Kwaromp ponankor ninik ono yumwan farákáp namp te kokwae moiampon. ²⁸ Yiki Kor Spiritao yumwan sios taokeyakáp mwanap yorororá kák nám̄para, yumo ankár yumokuráp pourou fwapi taokeyakápria, Kwaromp sipsip fákáre náráp Tárápamp yiri fek yamokwapea érékép nám̄p am fwapi taokeyakáp kipo. ✧ ²⁹ Ono wae mér nampon, ono yumwan pwatea akwap nanko te, nánkár wakmwaek yao pwae mekamp kwatae kare as fákáre yumo ou mek koropea sipsip fákárean sámpá yampourou mwarea napon. ✧ ³⁰ Tá yumokunap mekamp arop ankwap fárakapao kor yumwan kwekár sérarrá, Kwaromp kounteouráp aropamp ninik érépea am fárakapamp ninikaok tukup mwaria napon. ³¹ Ae mwaria napara, yumo ankár kumurméntép fwapia taokeyakáp kip. Yumo te onoinamp ninik te ník moi kwapono. Ono te yinink yopwar fek kumur, yámar kokwae mono, yumo ankákárankan ponankor yae-párak kare paokop mwanap kwapwe kare ninik te wae yénkrá yarak nampon. Yumwan am taknamp ke fek te, onomp yi mekamp émti méntér kwarákáranám̄pon.

³² Oukoumwan te yumwan Tokwae Karámp yaek pap nampono. Onomp ninik te, maomp aropompnám̄p kar ankár níksámp mwanapria nampon. Am aropomp te yumwan fwap kárakáre sánkria Kwaro námoku nánkárápnám̄p kounteouráp aropan nénk konám̄p kwapwe kare ankank yumwan fwap nénk naerám̄pon. ✧ ³³ Ono te arop ankwapamp silva, tá gol, tá waempyam ankank kikiank moiampon. ³⁴ Yumoku támao wae mér napon: Ono te onokump yae kor fek tére nanko, am támao onan yaewourria, onont yakápnap aropan kor yaewour i konám̄pon. ✧ ³⁵ Kápaé kare tére ono tére namp te, nomo ankár am ninikaok tére kárakáreria, nomo fwap porokwenám̄p aropan yaewour mwanám̄pan yumwan yénkép nám̄pon. Tá nomo ankár Jisas Tokwae Karao námoku sérimp kar am ninik mwanám̄pon. Mao te arakrá sér, ‘Ankwap aropan ankank sánknám̄p aropamp warákár te maomp yaekamp ankank sámprá warákár konám̄pan kámákár akwap nám̄pon.’ ”

³⁶ Polo máma kar farákápea pwarará maok, kwaráp torokomprá am sios taokeyakáp konap arop fákárerént Kwarén kar toropwap. ³⁷ Aea maok, wakmwaek ponankor éménka waeria maok, am fárakap Polén koukoupwiyakrá aop mukuriapono. ³⁸ Am fárakap Polén yonkwae touwe tokwae nap te, mao ‘Yumo te warko náráp pourou nke mono’rá sénám̄p aran napon. Takia am fárakap Polén warám̄pá

tukupea sip mek kérép. ✱

21

Polo sip mek korokwapea Jerusalem mek akwapámp kar

¹ Yino am fárákapan aropompria ‘Ye...!’ ri pwarará sip mek kounkouránko maok, sip wae akwap. Yino ankár tukupea apár amor ke Kos mekia maok, wakmwae ankwap kumuruk tukupea ankwap apár amor ke Rodes mek. Tá Rodes pwarará tukupea provins Esia mekamp taun Patara mek. ² Yino am Patara mek nke nánko maok, sip ankwap distrik Fonisia mek akwap naerianánko maok, yino am sip mek kounkourianánko maok, am sip wae akwap. ³ Aeria maok, yino tukupria solwara kuk yaknámp apár amor ke Saiprus yae-mánkwan mwaek yakánko, warákarrá tukup. Tukupea provins Siria mekamp taun Taia mekia maok, sip ankank apárok ouroukour naeria. ⁴ Aenánko maok, yino tukupea Kristen fákáreran nkea, yino am taun mek méntér fákáneki yakáp. Aenánko, Yiki Kor Spiritao Kristen fákáreran Polén mwanap kar yéknép nánko, am fárákap Polén sérrá, “Amo Jerusalem mek akwap kwapono.” ⁵ Wae sip akwap naenámp ke fek, yino am taun pwarará tukup. Aenánko maok, Kristen fákáre ntia maomp tárápu kounteou yinan éréképá tukupea ek párapok. Aenapo, yino solwara woupwi mek kwaráp torokompria Kwarén kar toropwap. ⁶ Aea maok, am fárákapao yinan ‘Ye...!’ rapo, yino kor am fárákapan ‘Ye...!’ ri pwarará, sip mek kunkur nánko, am fárákap wae taun mek arári tukup.

Sisaria mek profet Agabuso Polén kar sérimp kar

⁷ Yino Taia pwarará tukupea taun Tolemes mek, yino am mekamp Kristen fákáreran ‘Gude’rá séria am fárákapént ankáranki yakáp. ⁸ Aea maok, tá ankwap kumuruk, Tolemes pwarará tukupea taun Sisaria mekia maok, yino Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáp konámp arop ankwap, Filipomp nap mek tukup. (Am arop te aposel fákárean yaewour i konap fákáneki arop ou mekamp ankwap ankárankono.) ✱ ⁹ Mao te yupu-táráp yiworaopweao maok, oukoumwan poumou nap mek tankáp mo. Aenapao maok, am fárákap te Kwaromp profet kar farákáp konapon. ✱

¹⁰ Yino Sisaria mek ankwap yinínki yakáp nánko maok, profet ankwap maomp e te Agabus Judia meknámp Sisaria mek ék. ✱ ¹¹ Mao yinonámpok koropea maok, Polomp sépér sámpea námokuráp pu yae fekarrá yarokwapea sampeyakra maok, arakra sér, “Yiki Kor Spiritao arakra sénámpon: ‘Jerusalem

mekamp Juda firao māmá sépéramp naropwarén te māmakrá yarokwapea arop ankwap firan sánk mwanapon.’” ☆

¹² Aeránko, yino am kar táman wawia maok, táte am némpoukamp aropént Polén ‘Jerusalem mek te akwap kwapono’ ria kárakáre fek taokor. ¹³ Aerapo maok, nopok Polo am fákáreramp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo te apae riteaka éménkrá paokopriaka onomp ninik kwatae pap napon? Ono te numwar fákápá papanáponoria nánap nampon. Tá ono Jerusalem mek sumpwi nanko, am támao Jisas Tokwae Karamp e sakap nae-námpria nánap nampon.”

☆ ¹⁴ Yino nke nánko, Pol te akwap naeria kárakáre námpantá maok, yino warko man taokor mono. Aeria maok, yino sérrá, “Ankank Tokwae Karao námokuráp ninikaok takanorianánko te, waeman korop naerianámpon.”

Polo Jerusalem mek akwapámp kar

¹⁵ Ankwap yinink yae akwapá pwar nánko, yino ankank nánapiaka Jerusalem mek pok. ¹⁶ Aenko maok, tá Sisaria mekamp Kristen fákáre yinan éréképá tukupea, Nasonomp nap mek pwar. Mao Saiprus mekampao, maomékir Kristeniaka yakámp. Yino maomp nap mek yakáp. ¹⁷ Yino pokea Jerusalem mekánko maok, Kristen fákárerao yinan warákárria érékép.

¹⁸ Pampia koumounek Polo yinont akwapeaka Jemsén nkea kar sér. Aenánko, sios taokeyakáp konap aropao kor am ke fek táman Jemsént koropá koupoukour. ¹⁹ Polo am fárákapan ‘Gude’rá séria maok, Kwaro ankwap fi koumteouráp arop ou mek maomp yae kor fek kápae kare ankank térenámp karan am fárákapan fwapnae karia farákáprá sérimpon. ☆

Sios taokeyakáp konap arop fárákapan Polén ‘Lotu nap tokwae mek akwapae’ riap kar

²⁰ Am fárákapan Polomp kar wawia pwarará, Kwaromp e sakap. Aeria maok, man sérrá, “Nae e! Amo te wae mér, kápae kare fopwakwap Juda te wae Jisasén méri yakáp napon. Am ponankor koumteouráp arop te kárakáre fek Mosesomp loaok tukup napon. ²¹ Aeno arop ankwap fákárerao am fárákapan amo ‘Arakinap’rá séri napon: ‘Pol te Juda firao arop ankwap firamp ou mek yakáp napan sérrá, “Yumo Moseso sénámpaokria tárápuamp yipi fékérrá, Juda firamp manénkirramp ninikaok paokopi kwapono”rá sérinámp’ ria séri napon. ²² Nomo wae mér námpon: Am fárákapan te amo wae korop nap kar wa nap te, mokop mwanámpon? ²³ Ae te yino, amo ankár ampaokaerianámp ninik ankwap amwan sér mwaro: Yino ou mekamp arop yiaworaopwe Kwarént

kar páte nap yakáp napon. ²⁴ Amo ankár am arop fárákap éréképea yumo ponankor Kwaro nke námp fek yiki kukur konap ninikaokenke. Tá amo ankár mani papea napo, am fek Kwarén ofa mwanap fir sámpea napo, am fárákapamp me pwae aok-siranápono. Amo tak napo maok, arop ponankor fwap nkea amoinap kar koropá sénap te, kwekár karrá ninikria maok, amo kor Mosesomp loaok nap wae mér mwanapon. ²⁵ Ankwap fi kounteouráp arop Jisasén mér napan nomo wokwaek pas sámp-kérépria, arakrá kar papámpo: Am fárákap ankár fwapi taokeyakápria maok, kwekár kwarén ofa sánknap nape fir, tá nape fir oumpour kor fek paok fákapea porokwap-papea napo, oukouwman fir yiri yak námp te fépéri kwapono. Tá kokopor niniki kwapono.” ✧ ²⁶ Aerapo maok, Polo am Kwarént kar papap arop fárákap éréképá akwapea ankwap kumuruk mao am ponankor ninikaokria maok, mao námoku am fárákapént Kwaro nke námp fek yiki kukur konap ninik am tak. Tá mao lotu nap tokwae yár mek youmpea pris fákáreran makár mokop yiki kukarea pwarará, Kwarén ofa sánk mwanap kar sér. ✧

Juda firao Polén lotu nap tokwae mek sámpap kar

²⁷ Wakmwaek fákánek yae wae pwar naerianánko maok, Esia mekamp Juda firao koropea nkeapo maok, Polo lotu nap tokwae mek yakánko maok, kounteouráp arop ponankor fopwaok napo maok, am fárákap Polén yoporria man sámpea maok, tékén arakrá sér, ²⁸ “Israel fi, yumo te yinan yaewourenke! Mámá arop máte ponankor némpouk mwaekamp ponankor aropan ‘Juda fi nomwan, tá Mosesomp loan apárok sámp-anámpenk’rá sér i konámpon. Tá mámá lotu nap tokwae man wouroump-sér i konámpon. Aeria maok, am táman mwar mono. Grik firan kor éréképá koropea, Kwaro námokuráponoria nánkárápnámp nomp lotu nap tokwae te Kwaro nke námp fek oumi pap námpon.” ²⁹ Am kar takrá sénap te, ankwap fi mekamp Trofimus Efesus mekamp taun mek Polént yárakepo nkeap kwamp maok, ae te Polo man lotu nap tokwae mek warámpea korop námpwaeria niapon.

³⁰ Aeria maok, Jerusalem mekamp kounteouráp arop ponankor kokorokoria lotu nap tokwae mek foporakorrá tukuprá Polén sámpea ek éréképá koropea yár fik pap. Aeria maok, lotu nap tokwae ménki ponankor kákar.

Rom mekamp soldia poukeyak konámp arop Polén sámpámp kar

³¹ Am fárákapao Polén sámp-wouroump mwaria fukrá paokopapo maok, Rom mekamp soldia taokeyak konámp

ofisa tokwae Jerusalem mekamp arop fákárerao yoporrá yorowar fupukump nap kar wa. ³² Aeria maok, mao koupour kar kepten fákáreráp, soldia fákáre érékép, makia kourteouráp arop fárákáp yakáp nap fek foporakorrá pik napo maok, Juda fákáre am ofisa tokwae ntia soldia fákáreran nkea maok, Polén fuk nap wampwe pwar. ³³ Aeapo maok, ofisa tokwae wonae fik koroprá Polén sámpea, soldia fákáreran ‘Sen anánkaopwe fek yarokwapenk’rá sér. Aeria maok, mao am fárákapan turunkrá, “Máte wanono? Mao te apae námpon?” ☆ ³⁴ Aeránko maok, kápae kare kourteouráp arop yakáp nap támao, ankwap-ankwap kar fek tékén sérar. Aeria am fárákáp kápae kare kar ounka wae napo maok, ofisa te am kar fi fwapi wa naenámp pourou mo. Aenámpantá maok, am soldia fárákapan sérrá, ‘Yumo Polén warámpea yérék i konap nap kárákáre mek santukupenk’rá sér. ³⁵ Aenámpan maok, Polo akwapea am nap mek yumwi fekamp punkup fekánko maok, am kourteouráp arop man porokwap pap mwaria kárákárea wae napo maok, am soldia fákárerao man kakapea tukup. ³⁶ Aenapo maok, am kápae kare kourteouráp arop te man éntér kákea tukuprá tékén arakrá sér, “Man te porokwapea sumpwi papenke.” ☆

Polo Juda firan námoku Kwarén mérnámp fi farákápámp kar

³⁷ Am soldia fákárerao Polén warámpeaka am yérék i konap nap kárákáre mek tukup mwariakapo maok, Polo ofisa tokwaeran Grik kar fek arakrá sér, “Ono fwap amwan kar ankwap sénanamp nie?” Aeránko maok, nopok ofisa tokwaerao man sérrá, “Amo te Grik kar te wae mér rap nie? ³⁸ Ono te amo Isip mekamp arop wokwaek tae morok gavanén yorowaria maok, 4,000 arop bainat fek yorowar i konap mérnámp arop éréképea arop yak mo apár mek akwapámp arop támao námpwe ninik nampon.” ³⁹ Aenángo maok, nopok Polo arakrá sér, “Ono te Juda fi mekamp aropono. Ono te distrik Silisia mekamp taun Tarsus mekampono. Onomp taun te e tokwaerápono. Kare nampono, ono kourteouráp aropan kar sénae.” ⁴⁰ Aeránko maok, ofisa tokwae ‘Fwapon. Takae’rá séránko maok, Polo am punkup fek fokopeyakrá kourteouráp aropan, kar pwarenkria yae fek saráp popwakop. Aenángo am fárákáp ponankor kar pwar napo maok, Polo am fárákapan Hibru kar fek arakrá sér,

22

¹ “Onomp ankwapyae fákáre ntia onomp tékénou fákáre, yumo wawenk! Oukoumwan te ono yumwan kar érik farákarrá sénae rae: Ono te kwatae niniki namp yak mono.”

² Tá am fárákáp Polo Hibru kar fek sénámpantá maok, am kar pwatea sánánkar kar yakáp. Aenapo maok, Polo warko arakrá sér,

³ “Ono te Judanono. Onomp éntupwaro onan distrik Silisia mekamp taun Tarsus mek sámpeanánko, mámá taun mek tékép nampono. Ono Gamalielomp skul táráp yakanko, mao kápae kare nomp toutounápomp lo ponankor onan yénkimpon. Aempara ono ankár tére kárakáreria Kwaro warákárnámp ninik te yumo oukoumwan napnámp taknámp ankár sámpea kárakáre nampon. ✧ ⁴ Ono te Jisasén méria am mwae-páraok tukupnap arop fárákapan sámpá yampourouiampon. Am te poumou tárápu koumteou méntér, ono am fárákapan tirá wour naeria waeampon. Ono am fárákapan te sen fek yaonkrá éréképá akwaprá kalabus nap mek kákampon. ✧

⁵ Pris taokeyak konámp arop ntia arop taokeyakáp konap Kaunsil fákáre ono am takinamp ankank te wae mér napara, fwap yumwan sér mwanapon. Am fárákáp támao nomp firáp arop Damaskus mek yakáp napo, maompor pas kumwia onan sápapono. Ono sámpá akwapea Damaskus mekamp Kristen fákáre Jisasén mérnep mwae-párak tukupnap arop fákáre fápákampia Jerusalem mek éréképá koropea nanko, arop tokwaerao man touwe nénkanáponoria akwapampon.”

*Polo námoku Kristenimpan farákápámp kar
Aposel 9:1-19; 26:12-18*

⁶ Polo warko arakrá sér, “Ono akwapea Damaskus wonae fik nanko, yámar kuknámp niamp arake fek. Aenanko maok, koupour kar yámar meknámp wae tokwae ékriaka onomp pourouk wae tákapámpon. ⁷ Aenánko maok, ono apárok piká párákapria wa nanko maok, yámar meknámp arop ankárankampamp kar onan arakrá turunk, ‘Sol! Sol! Apaeritea amo onan sámpá yampourourá térea wae napon?’ ⁸ Aeránko maok, ono maomp kar pwarokwaprá arakrá turunk, ‘Tokwae Kar e, amo te wa nape?’ Aeránko maok, mao onan sérrá, ‘Ono te Nasaret mekamp Jiaso nae. Amo onan sámpá yampourou napon.’ ⁹ Arop onont yakápap te am wae te wae nke napao maok, am onan kar sénámp aropamp kar te wa moiapono.

¹⁰ Tá ono sérrá, ‘Tokwae Kar, ae te ono oukoumwan te mokop nanampon?’ Aeranko maok, Tokwae Karao onan sérrá, ‘Amo fárámpea taun Damaskus mek akwapae. Aenapo am mekamp arop ankárankao ono waráp por nánapitenamp tére ponankor amwan sénaenampon.’ ¹¹ Am wae te wae tákapa wae nángo maok, ono te ankank nke nanamp pourou mo nanko maok, am arop ono éréképea akwapamp aropao onan yae tokoropea Damaskus mek santukupapono.

¹² Arop ankárank Damaskus mek yak námp, maomp e te Ananias. Mao te ankár Kwarén lotu kateria, loaok yae-párak kare akwap konámp aropono. Damaskus mek yakápnap ponankor Juda te man ‘Kwapwe kare arop’rá sér i konapon. ¹³ Mao mankea onomp wonae fik fokopeyakra onan sérrá, ‘Nánae Sol e, waráp yi te warko fwap nke nanapon.’ Aeránko maok, am fek táman onomp yi warko fwap nángo, ono man nke. ¹⁴ Aeanko maok, mao onan sérrá, ‘Nomp appeyaenámp Kwaro amwan nánkáráp námp te, amo fwap námoku ninik námp méria am Yae-Párak Kare Ninik i konámp Arop táman nkeaka maok, mao námokuráp top kor fekamp karan wa nanapon. ¹⁵ Aeria maok, amo ponankor kountouráp aropan amo nkea wawinap kar farákáp nanapon. ¹⁶ Ae te amo apaentá yépék napon? Amo fárámprá Kwaromp e sérrá wumwiria, ént mek anámp napo, amwan yáraria waráp kwatae ninik tirá épérano.’ ”

Polén Kwaro arop ankwap fi mek sámp-kérépámpan sénámp kar

¹⁷ Polo am kountouráp aropan warko arakrá sér, “Takia pwarará ono warko arákarrá koropea Jerusalem mekamp lotu nap tokwae mek Kwarén kar toropwapria maok, yém niamp arakria Tokwae Karan nke. ¹⁸ Aenanko maok, mao onan arakrá sér, ‘Amo koupour fárámprá Jerusalem pwarará akwapae. Amo máma taun mek onomp kar farákáp napo te, wa mo mwarea napon.’ ¹⁹ Aeránko maok, ono sérrá, ‘Tokwae Kar, am fárakap te waeman ono wokwaek kar lotu nap méntép yákrá kountouráp arop amwan mér nap, ono am fárakapan fápákamprá kákrá táramak fupukiam wae méri yakáp napon. * ²⁰ Tá waráp kar farákáp konámp arop Stivenén sámp-wouroumpap ke fek kor, ono am fárakap nkeapo wonae fik yakrá, am te fwaprá kar nap ninikiampon. Tá am sámp-wouroumpap arop fárakapamp waempyam taokeyakampon.’ * ²¹ Aerampam maok, Tokwae Karao onan sérrá, ‘Amo akwapae! Ono amwan sámp-kérép nanko, amo panek ankwap fi mekamp kountouráp aropaonapok akwapampo.’ ” *

Pol ‘Námo te Rom firamp e fek yak namp’rá sénámp kar

²² Juda fákare Polo ‘Ankwap fi aropan’rá sénámp táman wawia maok, mao ‘Yino take pourouráp kar wa te mono’ ria maok, tokwae tékén arakrá sérar, “Taknámp arop yak te mono! Ankár sámp-wouroumpenke! Mao te yiki yak naeane!” * ²³ Am fárakap kara waerá paokopria maok, waempyam woroprá

épérrá maok, woup yorokwaerá narek épérrá paokop. *
 24 Aenapantá maok, ofisa tokwaerao sénánko, soldia fákáre Polén yérék i konap nap kárákáre mek warámpá mank. Aenapo maok, ofisa tokwaerao sérrá, “Yumo man porokwapria fwapia turunk napo, am meknámp kar fi kor sérano.” Mao te koumteouráp arop Polén yonkwae pwarámpria kara wae napan mér naeria. 25 Aeránko maok, am fárakapao Polén porokwap mwaria maomp pu yae fápekarrá yaonk. Aenapo maok, Polo nke nánko, ofisa ankwap wonae fik fokopeyak nánko maok, mao man arakrá turunk, “Ae te loao sérrá, ‘Yumo fwap Rom firamp e fek yaknámp aropan takenk’rá sénámp ni mo nie? Yumo oukoumwan onan kot mo yakáprá onan porokwap nap am te pwi yak námp nie?’” ☆

26 Aeránko ofisa am kar wawiaka akwapea maok, ofisa tokwaeran sérrá, “Mámá arop máte Rom firamp e fek yaknámp arop te, mokop nanapon?” 27 Aeránko maok, ofisa tokwae Polonámpok koropea man sérrá, “Amo onan sérae. Amo te Rom firamp e fek yaknap arop nie?” Polo kor sérrá, “Yeno.” 28 Tá ofisa tokwaerao sérrá, “Ono te Rom mek mani tokwae sirari nampara, Rom firamp e fek yaknamp aropono.” Tá Polo sérrá, “Ono te tak mono. Onomp éntupwar naropwar ankár Rom e fek yakea nepara, ono kor ankár tak nampon.” 29 Aeránko maok, soldia fákáre man porokwap mwaria nap te koupour wampwe pwar. Tá ofisa tokwae arakrá mér, Pol te Rom mekamp aropan soldia fákárean ‘Sen fek yarokwapenk’rá séri namp niamp teria maok, mao kuri apáp.

Polo Juda mekamp kaunsilén kar farákápámp kar

30 Ofisa tokwae makria maok, Juda firao Poloinámp kar fwapi sénapo wa naeria maok, ankwap kumuruk maomp pouroukamp sen aokorop pwararea maok, pris tokwae fákáre ntia Kaunsil fákáreaonapok kar sámp-kérép nánko, koropea koupoukour. Aenapo maok, Polén warámpá pikianánko, mao am fákáreao nke nap fek fokopeyak.

23

1 Polo Kaunsil fákáreran yi kárákáre fek tokoreyakrá kar tae fek arakrá sér, “Naeou tárápu, ono Kwaro nke námp fek yáraknamp ninik te wokwaekia koropea oukoumwan má ke feknámp yae-párak kare yarak nampon.” 2 Makrá séránko maok, pris taokeyak konámp arop Ananiaso Polomp wonae fik am fek yakápnap aropan sérrá, “Man top kor fek porokwapenke.” 3 Aeránko maok, Polo man sérrá, “Amo lo

* 22:23: Waempyam épér nap, tá pápear nap, tá woup yorokwaerá narek épér nap, am te ‘Arop Kwarén wouroump sénámpono’ ria yonkwae pwarámp napan yénkép námpon. (Mt 26:65 fek nkeampo.) ☆ 22:25: Ap 16:37

méria yárok napao maok, warko am lo kwe-pwarará arop ankwapan onan ‘Man porokwapenk’rá sénap te, pourou yipi fek saráp kwapwe kare niamp naponon. Mek te kwatae kare naponon. Amwan nopok nánkár Kwaro porokwap naenámpon.”

⁴ Aeránko maok arop ankwap fárakap am fek yakápapao, am kar wawia maok sérrá, “Amo te Kwaromp pris taokeyak konámp aropan wouroump-sér rape?”

⁵ Aeránko maok, Polo sérrá, “Naeou tárápu, mao te pris taokeyak konámp arop támao nie? Ono mér mo nampon. Kwaromp Buk fek yaknámp karao sérrá, ‘Yumo te arop taokeyak konámp arop ankwapan wouroump-séri kwaponon’rá sénámpara, ono takrá sér mo nae mpupo.” ✧

⁶ Aeritea nke nánko maok, Kaunsil yakáp nap te ankwap fákáre te Sadyusi, tá ankwap fákáre te Farisi. Aenapantá maok, Kaunsil fákáreran wumwia sérrá, “Naeou fákáre, onomp naropwar te Farisi ara, ono kuri Farisinono. Ono mér namp te arop sumpwi nap warko fápárámp mwanaponon. Ono má kar fi man farákáp nanko maok, am fi fek táman onan kot naponon.” ✧

⁷ Mao má kar farákápánko maok, Farisi fákáre pírpwar, Sadyusi fákáre pírpwararea maok, kar yorowar. ⁸ (Am taknap fi te, Sadyusi fákárerao Spirit ntia ensel te yak monorá mér. Tá arop surumpwi nap te, warko fápárámp mo mwanaponon mér. Aenapan maok, Farisi fákáre te spirit ntia ensel yak námprá mér, tá sumpwinap arop fápárámp mwanaprá mér naponon.) ✧ ⁹ Aeria maok, kar yorowara wae. Aenapo maok, Farisi mekamp lo mérap ankwap fárakap foukouri yakáprá tae fek arakrá sér, “Yino nke nánko te, má arop máte nkwak mo mak mo, yae-párak yak námpon. Takria te spirit ankwap, tá ensel ankwapao man am kar séritenánko, am kare kar karan sér ri kane.”

¹⁰ Aeriaka am arop fákáre támao yorowara waeapantá maok, ofisa apápria maok, soldia fákáreran sérrá, “Takria Polomp pourou sámpea niniriprá paokopia sumpwi pap mwanape. Yumo pikia Polén warámpea saokeaka yérék i konap nap kárakáre mek papenke!”

¹¹ Aeakapo am kumuruk maok, Tokwae Karao Polomp wonae fik fokopeyakra sérrá maok, “Amo te apápi kwaponon. Kárakáre fek fokopeyakampo. Amo onomp kar Jerusalem mek tae fek farákáp nap niamp, Rom mek kor ankár tak námprá farákámpo.” ✧

Juda firao ‘Polén sámpe-wouroump mwar’rá sériap kar

✧ 23:5: Kis 22:28 ✧ 23:6: Ap 24:15,21 ✧ 23:8: Mt 22:23 ✧ 23:11: Ap 28:16,23

¹² Ankwap yae fek Juda fákáre koupoukarea tankápria maok, Polén sámp-wouroump mwanámprria kar pap, “Oukoumwan te waeman kare kar Polén sámp-wouroump mwanámpono. Nomo oukoumwan man sámp-wouroump monámp ke fek te nomo te firráp ént te fár mono!” ¹³ Am takrá kar papap arop fárákap te 40 kámákár akwapnámp aropono. ¹⁴ Aeria maok, am fárákapao pris tokwae fákáre, tá arop taokeyakáp konap arop fákáreaonapok tukupea arakrá sér, “Yino te waeman kárákáre fek fou e séri tari námpara, fir te fár mo karenon, nánkáráp yakáprá tukupea Polén sámp-wouroumppea maok, fár mwanámpon. ¹⁵ Aenámpara, yumo ntia kaunsil fákáre makia koupour ofisa tokwaeran kar sámp-kérép napo, mao Pol yumonapok sámp-kérép naenámpon. Yumo man poupwekápria ‘Yino Polomp kar fi fwapi wa mwar’rá sér kip. Yino te mwaeoak yérékia oukoumwan yumonapok korop mo námp fek, man sámp-wouroump mwanámpon.” ✱

¹⁶ Aerá sérarapo maok, Polomp antápamp táráp wawitea akwapea soldia fákáreao yérék i konap nap kárákáre mek youmpea Polén sér. ¹⁷ Aenko maok, Polo ofisa ankáránk wumwia sérrá, “Amo arop tár-ménki má ofisa tokwaeraonámpok warámpá akwapea napo, kar sérano.” ¹⁸ Aeránko maok, ofisa man warámpea akwapea ofisa tokwaeran sérrá, “Fákapá yaknámp arop Polo onan wumwiria sérrá, ‘Amo má má tár-ménki má warámpá amonapok akwap napo, mao man kar ankwap sérano’ ri námpon.”

¹⁹ Aeránko maok, ofisa tokwae man yaek tokoro pea akwapea aop mwaek námoku mwar yakria man turunkrá, “Amo onan te apae kar sénae nap?” ²⁰ Aeránko maok, am tár-ménki támao kor man sérrá, “Am Juda taokeyakáp konap arop fákáre amwan oumpouran “‘Polén warámpea kaunsilonámpok ékae”rá sér mwanámp’ ri napon. Am fárákap te amwan poupwekápria sérrá, ‘Maomp kar fi fwapi oupouroung mwar’rá sér mwanape. ²¹ Aeno amo am fárákapamp kar wawiaka mántwaoki kwapon. Am arop ankwap fárákap 40 kámákár akwap námpao, kar kárákáre papea, firráp ént fépér mo tukupea Polén sámp-wouroump mwanámpri napon. Oukoumwan te, am fárákap amo náráp kar wa te mokop nanapria yépékrá yakáp napon.” ²² Aeránko maok, ofisa tokwae am tárápan sámp-kérépria kar kárákáre fek sérrá, “Amo akwapeaka arop ankwapan onan koropá sérinap kar má má érik séri kwapon.”

Ofisa Polén Gavman Tokwae Filiksonámpok sámp-kérépámp kar

²³ Ofisa tokwae ofisa anánkaopwera wumwiria maok, arakrá sér, “Yumo te 200 soldia ntia 70 soldia hos fek tankáp mwanap, tá 200 soldia oump nánapia ti-samp nap, makia nánapia Sisaria mek kumuruk 9 kilok nánko tukup kip. ²⁴ Aeria maok, yumo Polompor hos ankwapmwaek nánapia napo, am fek tank nánko fwapnae karia warámpea Gavman Tokwae Filiksonámpok tukup kipo.” ²⁵ Aerá séria maok, ofisa tokwae pas arakrá kumwi:

²⁶ “Ono Klodius Lisias, ono má pas má kumwiaka Gavman Tokwae Filiks amwan sámp-kérépria, ono amwan ‘Gude’rá sér rae. ²⁷ Juda firao máma aropan sámpea man sámp-wouroump mwaria napan maok, ono wa nanko maok, mao te Rom firamp e fek yaknámp arop námpantá, ono soldia fákáre éréképa akwapea man am fárakapamp yaekamp pwarokwap nampon. ✧ ²⁸ Ono man kotnap kar fi mér naeria, Kaunsil fárakapaonapok warámpá akwap nampon. ✧ ²⁹ Aeria maok, ono am fárakapan turunk nanko, námokuráp loao sénámp karan onan séria, am fek táman man koti napon. Aenapan maok, man sámp-wouroump, tá man fákap mwanap kar te yak mono. ³⁰ Ono oukoumwan wawinamp kar te, arop ankwap fárakap, man sámp-wouroump mwanámpria kánánkámp sérarrá paokop nantá, ono koupour amonapok sámp-kérép rae. Aeria ono am taknap arop fárakapan sérrá, ‘Ankár tukupea amo nke nap kare fek am fárakap maoinámp kar farákáp napo, amo man kotnap ankank fwapia mér nanapria sénampon.’” Mao pas fek makrá sérimpon. ✧

³¹ Aeránko maok, am soldia fákáreráo mao sérimpaok Polén kumuruk taun Antipatris mek warámpá tukup. ³² Tá ankwap kumuruk hos mek tankápap fákáreráo saráp Polén Sisaria mek warámpá tukup. Aenapo, pu kor fek tukupap soldia fárakap te Jerusalem mek arári tukup. ³³ Am hos fek tankáp i konap soldia fákáre Sisaria mekia maok, Gavman Tokwaeran am pas sánkria, Polén kor warámpá yinkeá maok, maomp wonae fik pwar. ³⁴ Aenapo maok, Gavman Tokwaeráo am pas nkerá farákápea pwarará, Polén arakrá turunk, “Amo te mae provins mekampono?” Aeránko maok, Polo sérrá, “Ono te Silisia mekampon.” ³⁵ Aeránko maok, mao sérrá, “Amwan kot mwarianap arop korop napo maok, ono waráp kar wa nanampon.” Aeria maok, Filiks námokuráp soldia fákáreran sénánko, Polén warámpá tukupea king Herotomp nap mek pwatea taokeyakáp.

24

Juda fi taokeyakáp konap aropao Polén kotiap kar

¹ Éntik yae akwap tenánko maok, pris taokeyak konámp arop Ananaiasia maok, arop taokeyakáp konap arop ankwap fákáre, tá Rom firamp lo mérnámp arop ankáránk, maomp e te Tertulus, makia taun Sisaria mek tukup. Am fárákap te Polén kot mwarianap kar táman Gavman Tokwaeran farákáp.

² Gavman Tokwaerao Polén wumwi nánko, koropeanánko maok, tá Tertuluso kar farákáprá maok arakrá sér, “Arop Tokwae Filiks, amo wokwaek yonkwae kour kwapwe fek yinan taokeyak napo, yorowar ankank korop mo nánko, yino yae-párak yakápimpono. Waráp kwapwe kare ninik fek maok yinomp arop fi wokwaek fwapi tankáp moimp amo fwapokwapi napon. ³ Aenapo yino am ankank táman nkea maok, yinomp ninik kwapwe kare kareria maok amwan aesioria warákarimpon.

⁴ Aeno yino takria amwan youpoukwap kar sámp-fákeyakáp mwareano. Amo yinan aropomp napo, yinomp fae tákáre kar kánanke sér mwaro. ⁵ Yino nke nánko, mámá arop te kápae kare nkwakwe make sokoro námpon. Mao te Juda firan kákkarrá yorowarrá yárakrá, némp-némp apár-apár ponankor yorowar i konámpon. Mao te yinomp fi mekamp arop éréképea náráp Nasaret pati mek párapop konámp aropono. ✧

⁶ Mao te Kwaro nke námp fek lotu nap tokwaeran kor kwatae pap naeria námpantá, yino yinokump lo fek kot mwaria sámp námpon. ✧ ⁷ Aenámpan maok, ofisa tokwae Lisiaso koropea kárakárea yinomp yaekamp pwarokwapá akwap námpon.

⁸ Mao ‘Arop man kot naeria námp kwamp te amo nke nap fek akwap kun’rá sérimpon. Aenámpara, amoku támao mámá aropan turunkia maok, am ankank ponankor yino man koti námpan wawia mérae.’ Tertuluso makrá sér.

⁹ Aeránko maok, Juda fákáreráo kor Polén takrá kotiaka énéнки sérrá, “Am kar am te wae ponankor kare karonó.”

Polo Filiksén kar farákápámp kar

¹⁰ Gavman tokwaerao Polén yae fek sarápánko maok, Polo kar pwarokwaprá arakrá sér, “Ono wae mér nampon, kápae kare yopwar amo má firan fwap taokeyak konapara, amwan fwap sénanampon. ¹¹ Amoku arop fárákapan turunkupia te, onoinamp kar arakrá wa nanapon: Ono Jerusalem mek poka lotu nap tokwae mek akwapamp yae te éntérsámprampi yak nampon. ¹² Am ke fek te Juda fákáre te ono lotu nap tokwae mek kar yorowar namp nke moi napon. Koumteouráp arop lotu nap mek koupoukour, tá taun mek kor koupoukour napo, am fárákap ono fopwaok namp nke

moi napon. ¹³ Am kar oukoumwan onan kot nap máte, ankwap érik farákár nánko, amo am kar kare karrá mér nanap yéknépnámp ankank yak mono.

¹⁴ Aeno ono kare kar sénamp te aránono: Ono am fárákapao, mwar pourouráp arop fi ri konap mwae-páraokria, ono yinomp appeyaenámpomp Kwarén loturá yak nampon. Ponankor lo kar, tá profet fákáreao wokwaek kumwiap karan kor mént ponankor méri yak nampon. ✧ ¹⁵ Ono te Kwaro sumpwinap arop fárákap yae-párak kare arop, tá kwataenap arop méntér fápárámp kák naenámp, mómá arop fákáreao i konapnámp taknámp méria yépékrá yak nampon. ✧ ¹⁶ Aeria maok, ono te kápae kare por onomp ninik yae-párak yakria Kwaro nke námp fek, tá koumteouráp aropao nke nap fek méntér kwatae ninik yak mo naenámp tere kárakáre konampon.

¹⁷ Ono ankwap yinink yopwar fek ankwap némpouk mwaek yáakia maok, wakmwaek onomp fi mek arákarrá korop nampon. Ono maniráp ankank ti-koroepa ankank monap aropan yaewourria, lotu nap tokwae mek ofa sakwapampon. ✧

¹⁸ Aeria maok, ono am mek youmpea am ofa sánk namp fek onomp ninik fwapokwapanko, onan nkeapon. Aeria maok, arop ankwap onont yak mo, tá arop am mek pouroukoup nap yak moimpon. ✧ ¹⁹ Aempan maok, provins Esia mek amp Juda ankwap fákáre onan koroepa sámpap te, oukoumwan kor onoinamp yak nánko te, am fárákap ankár koroepa amo nke nap fek onan kotanápon mpupo. ²⁰ Aeno mo napo te, mómá arop fárákap máte ono kar farákáp namp ke fek kaunsil fákárent yakápi napara, mao onoinamp apae ankank nkea napan, amwan sér mwanapon. ²¹ Ae te ankárankamp kar ono sénanko, am fárákap warákár moi nap arao karane: ‘Ono mér namp te, sumpwinap arop te warko fápárámp mwanapon. Mómá kar fi fek táman onan yiráp kot mek oukoumwan warámpá kot napon.’ ” ✧

²² Feliks te Tokwae Karan mérnamp arop fárákapao i konap ninik te wae mér námpara, am koupoukournap ke te pwaranoria Juda fákáreao sérrá, “Sikono, taki yakápenke. Nánkár ofisa tokwae Lisiaso ékianánko maok, yiráp kar fwapokwap mwaro.” ²³ Aeria maok, Polén taokeyak konámp ofisan sérrá, “Polén kalabus mek papea maok, man kárakáre fek fákápá pap kwapono. Tá maomp nouroupo fwap man ankank yaewour mwanap taokor kwapono.” ✧

Filikso Polén anánk yopwar fek fákapea papnámp kar

✧ **24:14:** Ap 16:22 ✧ **24:15:** Jo 5:28-29 ✧ **24:17:** Ro 15:25-26 ✧ **24:18:** Ap 21:26-27 ✧ **24:21:** Ap 23:6 ✧ **24:23:** Ap 27:3

²⁴ Ankwap yae akwap tenánko, Filikso náráp yupu Drusilant korop. Drusila te Juda fi mekamp yupu. Filikso Polomp kar wa naeria man wumwi. Aenánko maok, Polo man Kraís Jisasén mér i konap ninikan farákáprá sér. ²⁵ Aeria maok, Polo man yae-párak kare ninikan séria maok, arop ankár námoku fwapi poukeyakáp mwanap, tá wakmwaek Kwaro nomwan kot naenámpan kor farákáprá sér. Polo makrá séránko, Filikso wará yárákrá apápria maok, táte, “Amo akwapae. Nánkár wakmwaek wumwi nanamp ke yak nánko te, ono warko amwan wumwi nanampon.” ²⁶ Aeria maok, Filiks kor Polo námwan kalabus pwar nánko akwap naeria mani kánánkámp sánk naenámpan mpwe ninik. Aeria maok, kápae kare por man wumwi te ko, méntér kar sér.

²⁷ Filiks te Juda firaó námwan warákáranáponoria maok, Polén kalabus nap mek pwate nánko yak. Takrá akwapea, anánk yopwar pwar nánko maok, Porkius Festus Feliksomp weri mek yakámpon.

25

Polo ‘Sisar náráp kar wawano’rá sérimp kar

¹ Festus koropea distrik Judia Gavman tokwaeramp tére sámprá, yininki yakea maok, taun Sisaria pwararea Jerusalem mek akwap. ² Aenánko maok, pris tokwae fákáre, tá Juda taokeyakáp konap arop fákáre makia koropea maok, Festusén ‘Polo nkwak mak námpono’rá sérar. Am fárákapao kar kárákáre fek arakrá sér, ³ “Amo te yinan yaewouria maok, am arop Jerusalem mek sám-p-kérép napo, korop kuno.” Am takrá séráp te mwaeao kük yérérékia Polén farop mwar yonkwaerá niapon. ✧ ⁴ Aerapo maok, Festuso am fákáreran kar pwarokwaprá sérrá, “Pol te Sisaria mek fákapea yak námpon. Wae ono Sisaria mek pik nanamp fápaé námpono. ⁵ Aenámpara, yiráp taokeyakáp konap arop fárákapao onont pik mwanapono. Aeria am fárákapao am arop kwatae niniki nám-p yak nánko te, man kot mwanapono.”

⁶ Festus Jerusalem mek yukupuk niamp, tá fére-sámpramp niamp yae yakea maok, Sisaria mek pik. Tá wakmwaek ankwap kumuruk mao kot i konap nap mek tankria maok, kalabus taokeyakáp konap arop fárákapao ‘Pol warámpá mankenk’rá sér. ⁷ Mao wae mankeanáko maok, Jerusalem meknámp koropnap Juda fákáre ikarrá yakáprá kápae kare kar sérarrá, ‘Mao te kápae kare nkwakwe make kwatae kare niniki námpono’rá sénapan maok, am kar te kare karonorá yénkép mwanap fi kor yak mono. ✧ ⁸ Am fárákap takrá séri pwar napo maok, napok Polo sérrá, “Ono te kwatae ninik mo,

ono Juda firamp lo ták-sir mo, tá lotu nap tokwae mek kor sokoro mo, tá King Sisarén kor kwatae ninik moi nampono.”

⁹ Aerá sénámpan maok, Festuso Juda firao námwan warákáranápon yonkwaeria maok, Polén arakrá turunk, “Ae te amo Jerusalem mek akwapá kot nae rape? Takanánko te, ono fwap Jerusalem mek akwapea waráp kot wananampono.” ✧

¹⁰ Aerámpan maok, Polo arakrá sér, “Mámá nap ono oukoumwan fokopeyak namp máte Sisaromp kot i konap nap támaono. Mámá nap mek táman onomp kot wa mwanapon. Amo wae mér napon, ono te Juda firan kwatae ninik moi nampon. ¹¹ Aeno ono am fek sumpwi nanamp pourouráp kwatae niniki nampao nángo te, ono fwap am fek sumpwi nanampon. Aeno am kar onan kot mwaria nap am kare mo nángo te, arop ankárank onan sámpea am fárakapamp yaek sánk mwanap pourou mono. Onomp ninik te, Sisar námoku ankár onomp kot wawano.” ¹² Aeránko maok, Festus manénkir náráp kaunsil fákárerént kar séria maok, Polén sérrá, “Amo ‘Sisar waráp kot wawano’rá sénap kwamp te, Sisonámpok akwap nanapono.”

Festuso King Agripan Polén kotnap karan sénámp kar

¹³ Ankwap ke fek King Agripa ntiaka maomp antáp Bernisi am anánkwapao Sisaria mek ékia Festusén ‘Amo korop napan warákár nempono’rá sér. ¹⁴ Am anánkwap Sisaria mek, kápae kare yae yak nepantá maok, Festuso Polo yak námpan am Kingén sérrá, “Arop ankárankamp wokwaek Filikso kalabus mek páte nángo yakámpao, oukoumwan taki yak námpon. ¹⁵ Wokwaek ono Jerusalem mek yakamp ke fek, pris tokwae fákáre, tá Juda fi taokeyakáp konap arop fárakap koropea onan, maoinámp karria farákáprá séria maok, am fárakapamp ninik te ono ankár ‘Am arop te kwatae ninik itenámpono’rá sénanko, soldia fákáreráo man touwe sánkanáponoria napon. ¹⁶ Aenapan maok, ono am fárakapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, ‘Rom yino te take pourouráp ninik fek kwaporok arop ankwapan touwe sánk mo i konámpon. Mao ankár am kot mwanap aropamp wonae fik fokopeyak nángo, man kotnap kar farákápea pwar napo maok, mao nopok kar pwarokwaprá sénánko, wawia maok, tak i konámpon.’

¹⁷ Aeria maok, ono Sisaria mek arákarrá koropnamp ke fek te, am fárakap mapek onont koropapon. Tá ono am fárakapan ‘Nánkár yépékenk’rá sér mono. Ankár ampi wakarrá akwapea kot i konap nap mek tankrá ‘Am arop warámpá mankenk’rá sériampon. ¹⁸ Aenanko maok, man kot mwanap arop fokouri yakápapo, onomp ninik te mao kwatae ninikinámp karan

farákáp mwanapan mpwe nampan maok, mono. ¹⁹ Am farákáp te mao náráp lotu i konap ninikan kar yorowarrá, tá ‘Arop ankárank Jisas te wae sumpwi námpono’rá sénapan maok, Polo ‘Am arop te yiki yak námpono’rá sénámpon. ✧ ²⁰ Aerapo maok, ono am kar fi fwapia wawia mér naeria nampan maok, onomp ninik te fwapiaka mér mo. Aeria maok, ono man turunkrá, ‘Amo te Jerusalem mek akwapea napo, ono waráp kot am mek wa nanamp nie?’ ²¹ Aerampan maok, Polo sérrá, ‘Ono te kalabus nap mek yak nae rae. Nánkár Sisaro námoku onomp kot wa naenámpon.’ Aerámpantá maok, ono man sérrá, ‘Ankár kalabus mek yak napo, ono mwae kup oupouroukia amwan Sisaronámpok sámp-kérép nanampon.’ ✧

²² Agripa am kar wawia maok, Festusén sérrá, “Ae te onoku am aropamp kar wa nae.” Tá Festuso sérrá, “Oumpouran amo fwap wa nanapono.”

²³ Aea maok, ankwap kumuruk Agripa ntiaka Bernisi anánkwap ankank kwapwe moporia korop. Am anánkwap koropea, ami ofisa fákáre, am taun mekamp arop tokwae, makia koupoukour konap nap mek yoump. Aenepo maok, Festuso séránko, Polén warámpá mank. ✧ ²⁴ Aeapo maok, Festuso sérrá, “King Agripa, tá yumo arop ponankor yinont yakáp nap, yumo te má arop má nkenke! Jerusalem mekamp Juda koumteouráp arop ponankor, tá mapek kor man ono nke namp fek ‘Mao sokoro námpono’rá kar farákáp napon. Am farákapao onan tékén arakrá sér, ‘Amo te ankár am arop sámp-wouroumpae! Takria yakantáno!’ ✧ ²⁵ Aenapan maok, ono man nke namp te, mao am fek sumpwi naenámp ankank te yak mo kare námpon. Aenángo maok, maomp ninik te Sisar námoku náráp kar wawanoria námpon. Aenámpantá maok, ono Sisaronámpok sámp-kérép nanampria nampon. ²⁶ Aenampan maok, ono apae karao kare kara waenrá mér mo namp kwamp, nomp Arop Tokwaerampor pas kumwiaka sámp-kérép moi nampon. Aeno King Agripa, ono mámá arop amonapok, tá kápae kare arop nke nap fek war-sankoropá pwar nampon. Nomo ankár maomp kar wawia maok, ono am kar pas fek kumwi nanampon. ²⁷ Aeno ono arop ankwap kalabus nap mek sámp-kérép nampao maok, man kotnap ankank maonámpok sámp-kérép mo namp te, am te pwi yak mo námpon.”

26

Polo Agripan kar farákápamp kar

¹ Agripa Polén sérrá, “Amo te amokuinap kar farákápaē.” Aeránko maok, Polo náráp yae narek paprá maok, arakrá sér,
² “King Agripa, ono warákár namp te, Juda fákáreráo kápaē kare kar onan sérar napan ono nopok amwan farákáp naeria nampon. ³ Amo te Juda yinomp ninik wae mér, táte yino apae ankank kar yorowar námp wae mér. Aenapara, onomp ninik te, amo sánánkar porokwe fek tankrá onomp kar ponankor fwapi wawae.

⁴ Ponankor Juda fi te onan wae mér kare napon. Am farákap onan mér kare nap te, ono oukoumwan épér morok yakamp fek te onokump firáp arop ou mek yakea, wakmwaek Jerusalem mek akwapea yakamp wae mér napon. ⁵ Am farákap te onan wae mér napara, mao námoku onoinamp ninik amwan sér mwanapon. Am farákap te wae arakrá mér napon: Ono oukoumwan tár-ménki yakamp feknámpia yakrá korop namp te, ono Farisi ankwap yakria, Farisimp lo kárákáre Juda ankwap farákap ampaok mwanap pourou monámp lo ankore mek yakampon. ☆ ⁶ Aeno ono oukoumwan mapek fokopeyak nanko, onan kot napon. Am kotnap fi kor te ará: Ono méria Kwaro wokwaek nomp appeyaenápén sérimp ankank táman kare tak naerámponoria yépék namp fek napon. ☆ ⁷ Yinomp éntér-sámpramp firao kor wokwaek Kwarén loturia maok, kumuruk, wae fek kor loturia maok, ankár mér kareria maok, am ankank táman saráp yépékiapon. King e! Ono kor, ono méria am támantá yépék nampon. Am fi fek táman Juda firao onan kot napon. ⁸ Apaeritea yumo Juda fi Kwaro sumpwinap arop warko fápárámpá kák naenámp rá mér te monorá ninik napon?

⁹ Wokwaek kar onoku támao Nasaret mekamp Jisasomp e kwatae pap naeria kápaē kare ankank sámpá yampourouiampon. ¹⁰ Ono Jerusalem mek am ankank takrá yárákiampon. Ono te pris tokwae fákáreramp kar sámpea, Kwaromp kápaē kare koumteouráp arop tirá fápákamánkiampon. Tá ono am Juda fákáreráo ‘Am farákapan tirá wour mwar’rá sérarapo maok, ono kor ‘Tak mwar’rá sériampon. ☆ ¹¹ Ono te kápaē kare por lotu nap mek akwaprá arop farákapan, amnap ninik pwaranáponoria am mekamp tirá fupukiampon. Ono te ankár am farákapan ‘Jisasén mér nap pwaranápono’ ria kárákárea waeampon. Ono te yonkwae pwarámpa waeria panek yaknámp taun mek kuri oupouroukrá akwaprá touwe nénkampon.” ☆

*Polo námoku wokwaek Kristenimpan farákápámp kar
 Aposel 9:1-19; 22:6-16*

☆ 26:5: Ap 22:3; Fl 3:5-6 ☆ 26:6: Ap 28:20 ☆ 26:10: Ap 8:3 ☆ 26:11: Ap 9:1-2

12 Polo warko ankwap kar arakrá sér, “Aeria maok, onan pris tokwae fákáreamp kar sámpea nanko maok, onan sámp-kérép napo, ono taun Damaskus mek akwapampon. 13 King e, ono akwapea, yámar kuk nánko ono am mwae-páraok akwap nanko maok, yámar meknámp wae tokwae ék nánko ono nke nampono. Am wae tokwae te kárákáre kareria maok, yámaramp wae kámákár akwap námpono. Am te koropea onan wae tákapria maok, onont tukupnap arop fárákapan kor wae tákap. 14 Aenko maok, yino ponankor apárok piká párákapria maok, ono wa nanko, arop ankárankampamp kar Hibrump kar fek arakrá turunk, ‘Sol, Sol, amo te apaeritea onan ouroukup napon? Ono amwan wumwi nampan maok, amo amokunapaokria amoku támao touwe sámp napon.’ 15 Aeránko maok, ono sérrá, ‘Tokwae Kar, amo te wa nape?’ Tá Tokwae Karao sérrá, ‘Ono te Jisas nae. Amo te onan sámpá yampourou napon. 16 Aeno amo fárámpea fokopeyaka. Ono oukoumwan amonapok korop namp te, onomp tére nanapria amwan nánap nampon. Tá amo arop ankwap fárákapan amo oukoumwan nkenap ankank, tá nánkár wakmwaek ono amwan yénkép nanamp ankank farákap nanapon. 17 Nánkár amwan amoku waráp arop fi, táte arop ankwap firaok kor mao amwan mwaria napo kor, ono te numwar takanáponoria yi kare yépék mono. 18 Ono te amwan ampok sámp-kérép nanko, akwapea am firamp yi fipirékarrá kák napo, am fárákap kirikip pwararea, wae fek korop mwanapon. Aeria maok, Satanomp kárákáre pwararea Kwaronámpok koropea onan mér napo, ono am fárákapamp kwatae ninik tirá épéria maok, onoku nánkárápnamp koumteouráp arop fi mek párapok nanampon.’” ☆

Polo misin tére námpan Agripan farákápámp kar

19 Polo warko ankwap kar sérrá, “King Agripa, ono am yámar mekamp kar wawi namp te, ono maomp kar ták-pwar mono. 20 Aeria maok, ono Damaskus mekamp aropanénkir am kar farákápea maok, tá wakmwaek Jerusalem mekamp aropan kor farákápria maok, táte Judia apár me mwae kamp koumteouráp aropan, tá ankwap fi koumteouráp aropan kor mént am kar farákáp nampon. Ono arakrá farákáp, ‘Yumo te ankár Kwaronámpok arákarrá koropea man méria maok, yumonap ninikao yumo wae kwatae ninik pwaranap yénkép naenámpon.’ ☆ 21 Ono make pourouráp kar táman farákáp nanko, am fek táman Juda fákáreráo onan lotu nap tokwae mekamp sámpea farop mwaria wae napon. ☆ 22 Kwaro onan

yaewour nángo, ono fwap yakrá koropea oukoumwan nampon. Ae namp kwamp, ono oukoumwan mámá fokopeyakrá arop fákáre ponankor, tá arop nununkwi méntér yakáp napo, ono am kar farákáp nampon. Ono te ankwap pourouráp kar farákáp mono. Ono te wokwaek profet fárakapao sériap kar, tá Moseso kor sérimp kar táman saráp farákáp nampon. ²³ Am fárakapao arakrá sériapon: ‘Krais te ankár touwe sámpea sumpwiaka, apár me meknámp kápae kare arop fárakapan mekrá fárámp naenámp. Mao te Kwaromp wae kwapweramp kar Israel firan farákápria, arop ankwap firan kor mént farákáp naenámp.’ ” ☆

Polo Agripan ‘Amo Kwarén mérae’rá sénámp kar

²⁴ Polo makrá séránko maok, Festuso man kar tae fek sérrá, “Pol, amo te épépérép nape! Amo te kápae kare skulia mér tokwae sámp nap támao amwan épépérépi papáne!” ²⁵ Aeránko maok, Polo sérrá, “Arop Tokwae Festus e! Ono te épérép mono. Ono waeman ninik kwapwe fek kare kar sénampon. ²⁶ King Agripa te am ankank ponankor méri yak nángo, ono séri nampon. Aeria ono man apáp mono, érik karaok sénampon. Mao nke námp fek, tá mao wa námp fek am Jisaséniap ankank mek mono, érik koropámpon. ☆ ²⁷ King Agripa, amo te profet fákáreramp kar te wae mér nap ni mo nie? Ono te amo wae mér naprá ninik nampon.”

²⁸ Aeránko maok, Agripa Polén turunkrá, “Apaeritea amo oukoumwan kar táman ‘Koupour Kristenae’rá sénapon?”

²⁹ Aeránko maok, tá nopok Polo sérrá, “Fae tákáre ke fek kuri fwap, tá tokwaeri ke fek kuri fwap, ono Kwarén sénanko, amo ntia mámá arop fárakap ponankor onomp kar wanap, yumo fwap ono niamp maknámp mwanapono. Aeno mámá onan fákap konap sen má yiráp pourouk yak te monoria nampon.”

³⁰ Polo makrá séránko maok, King, tá Gavman Tokwae tá Bernisi, tá arop ankwap fárakap mént yakáp nap, makia ferámprá am nap aokore pwarará ek yink. Aeria maok, am fárakap námoku kok arakrá sérar, ³¹ “Mao te apae kwatae ninikinámp fek mao sumpwi, tá mao fákapá yak naenámpanápe?” ³² Tá Agripa Festusén arakrá sér, “Amo te fwap am arop pwar napo, amwar akwap naenámpan maok, mao námoku Sísar náráp kot wawano’rá sénámpon.” ☆

27

Polén sip mek papea Rom mek sámp-kérépap kar

¹ Yinan am fákárerao ‘Sip meknámp kantri Itali mek tukup mwanapono’rá séri pwate. Am fárakapao Pol ntia ankwap

kalabus arop fárákap 100 soldia poukwap konámp ofisamp yaek kák te. Am ofisamp e te Julius. Am ami fákáre te Sisar námokurápono. ² Yino Pol mao Adramitium mekamp sip mek kounkourianánko, am sip provins Esiamp solwara fikamp taun mek akwap naerianánko maok, apár Masedonia mekamp taun Tesalonika mekamp arop Aristarkus mao kor yinont akwap. ³ Ankwap kumuruk yinkea Saidon mek nánko maok, Juliso Polén aropompria man sérrá, “Fwaponó, amo akwapea waráp nouroup arop fárákapan nkea maonap amo monap firráp ankank tiaé.” ✧ ⁴ Yino warko Saidon pwarará sip sámpea tukupánko maok, ouwi tokwae koropria sip éntér panánkár nánko maok, sip akwapea apár amor ke Saiprus mek. Tá yino Saiprus mekia maok, am ouwi porokwenámp mwaeknámp ⁵ provins Silisia ntiaka Pamfilia wonae fikamp ke fek solwara tápamprá tukupea provins Lisia mekamp taun Maira mekimpon.

⁶ Am taun Maira mek soldiamp ofisa nke nánko maok, taun Aleksandria mekamp sip am mek yakea Itali mek akwap naeria. Aenánko maok, yinan am sip mek éréképá akwap. ⁷ Aenko maok, yino sip mek kounkouria tukup nánko maok, ouwi tokwae koropria sip panánkár nánko, sip apporokwe akwap nánko maok, yino sip mek ankwap yinink kumuri yakáp. Sip mek tére konap arop fákáre tére kárákáre napo maok, yino tukupea taun Nidus wonae fik nánko maok, ouwi kárákárea wae nánko, tukup mwanámp pourou mono. Aenámpantá maok, apár amor ke Krit mekamp solwara firiaok ouwi yak monámp mwaeknámp Salmone akokwap wonae fik warákarrá tukup. ⁸ Aeria maok, warko am amor ke solwara firiaok tukupea taun Lasea mek wonae fikamp ‘Sip Poká Yak konámp Ént You Kwapwe Kare’ mek yakáp.

⁹ Kápae kare kumur akwap tenánko maok, Juda firao fir fári kwaponrá taokor konap yae wae pwar, tá ouwi tokwae koropria, ént nákkarrá souroukoup. Aenámpantá maok, Polo am fárákapan sérrá, ✧ ¹⁰ “Yumo wawenk. Ono wae mér nampon, nomo oukoumwan tukup nánko te, nomp kápae kare ankank te ént mek pik naerámpon. Ankankráp sip mwar ént mek pik mono, nomo kor mént ént mek pik mware-anámpon.” ¹¹ Aerámpan maok, am ofisa te Polomp kar wa mono. Mao te sip santank konámp arop, tá sip naropwar, maomp ninikaok námpon. ¹² Aeria maok, am arop fárákapao sérarrá, ‘Mámá sip yak konámp ént you máte kwapwe kareria ouwi korop naenámp nánkárápeyak mo i konámpon’rá sér. Aeria maok, kápae kare sip mekamp arop fárákap ‘Wae tukup mwanámpono’rá sérar. Am fárákapao sérrá, “Fwap pwi nánko

te, tukupea Finiks mekia ouwi tokwaenámp ke fek te am mek yakáp mwanámpon.” Am Finiks te ént you kwapwe apár amor ke Krit mek yámar piknámp nke nap mwaek yak námpon.

Ouwi tokwaeria ént solwara nákará koropámp kar

¹³ Ouwi yae-mánkwán mwaeknámp korop námpao maok, am te kárakáre kar mono, fwap porokwe fek yak. Aenámpantá maok, fwap am séri nap mek tukup mwanámpan mpwéria maok, wae am ént porokwe yak nánko, sip fwap tank naenámpria tukuprá Krit mek wonae fik kar. ¹⁴ Aenapan maok, koupour kar yae-párak mwaeknámp ouwi tokwae korop. Am ouwi te apár amor ke Krit meknámp koropria, kárakáre fek sip panánkára wae. ¹⁵ Aenánko, am sip mek tére konap arop fárakap tére kárakáreria sip sámp-arákarea tukup mwanámpan mpwe napan maok, tak mwanap pourou mono. Aenámpantá wampwe kwaeri pwar napo, ouwirao námoku sip sámepea akwap. ¹⁶⁻¹⁷ Yino tukupea, apár amor ke Kauda nánkárápeyak nánko maok, ouwi kánankenámp ke mek. Am mekia maok, yino koupourouia sip mek wakmwaek tokorop tenap bot kánanke koupour for-saokea maok, sip mek narek papria maok, kárakáre fek yarokwapá pwar. Aeriaka sip faokorantá apápria maok, baklain sip ankore mek sirarrá saokea, am baklain fek sip kárakáre yakanoria fákapá yarokwapea pwar. Sip akwapea Afrika wonae fikamp kárak mek fumpantá apápria maok, sel worokwapea pap napo maok, ouwirao sánánkar sip sámepea akwap. ¹⁸ Aetea maok, warko ankwap kumur fek ouwirao yinan sámepea kárakárea wae námpantá maok, am feknámp sip kakéreanoria ankank tirá ént mek épér. ¹⁹ Warko yinink kumur fek, sip mek tére konap arop náráp pourouantá yonkwae sékérria maok, sip mekamp selráp, yaopwae, paok ankank ankwapmwaek náráp yae fek táman solwara mek épér. ²⁰ Kápae kare yae fek te yino te yámar nke mo, térme nke mo, ouwi tokwaerao yinan panánkár sakwap nánko maok, yino te warko fwap yakáp mwanámpan ninik mono, yino waeman ponankor ént mek surumpwi kan niniki námpono.

²¹ Kápae kare kumur te fir fár moapo maok, wakmwaek Polo am fárakap ou mek fokoheyakrá arakrá sér, “Yumo ono sénampaokria Krit pwar moria te, nomo mámakria ankank ponankor épér mak mono. ☆ ²² Aeno ono yumwan arakrá sénampon: Nomo ou mekamp arop ankwap sumpwi mo, fwaponno. Yonkwae porokwe fek yakáp kipo. Sipao saráp ént mek pik naerámpon. ²³ Ono te Kwaromp aropara, man lotu i konampono. Yipírman kumuruk te Kwaromp ensel onomp wonae fik fokoheyakria, mao arakrá sér, ²⁴ ‘Pol e! Amo te

apápi kwapono. Amo te ankár Sisaromp yi mek youmpea fokopeyak nanapon. Kwaro amo man kar toropwapnap kar te wae wa námpara, arop ponankor amont sip mek yakáp nap te sumpwi mo, fwap yakáp mwanapon.’ Enselo aerá séri námpara, ☆ ²⁵ arop fárákap yumo te apápi kwapono! Ono mér namp te, Kwaro ankár am ankank mao onan sérinámpaok naerámpon. ²⁶ Aeno nomo te nomwan ouwirao sámpá akwa-pea apár amor ke fek nánko, sip akwapá am fek téréképea kárákáre yak naerámpon.” ☆

²⁷ Aeria maok, ankár fére-sámpramp kumur fek ouwirao yinan sámpea solwara tokwae Mediterenian mek akwap. Kukuruk éntér-sámpramp ke wonae fik nánko, sip mek tére konap aropao ninik napo, sip wae woupwi fik tae morok akwap námp niamp pourouráp. ²⁸ Aenámpantá maok, ént purump konap paok ént mek sirarea nke napo maok, 40 mita fek yak. Aenánko warko tukup tae morokria sirarea nke napo maok, 30 mita fek yak. ²⁹ Aenánko maok, am fárákap takria sip akwa-pea péri kor fek téréképria tákár akwapantánoria apáp tirink. Aeria maok, anka yiawor tia sip weaok mwaek épéria maok, táte am fárákapao koupour wakoranoria maok, kar toropwap. ³⁰ Sip mek tére konap arop fákáre sip pwarará pirikimpá tukup mwar yonkwaerá mwae kup oupourouk. Aeria maok, me kor mwaeknámp anka sinámp ritea, bot kánanke aokoroepa ént mek sir mwaria. ³¹ Aenapan maok, Polo ofisa ntiaka soldia fákáreran sérrá, “Mámá arop fákáre sip mek yak mo, tukupria te, yumo sumpwi mwarea napon.” ³² Aeránko maok, soldia fákáre bot fekamp paok karámp-fárákap napo, bot solwara mek pik.

³³ Wae yámar aok naenámp wonae fik nánko maok, am fek Polo arop ponankoran sérrá, “Yumo te fir fária yare fek yakáp moi napon. Yumo te ankár fére-sámpramp yae fek apáp tirinkria kwaporok yakápi napon. ³⁴ Aenapantá ono yumwan kárákáre fek sér rae: Yumo te fir fépéria pourou kárákáre sámpenke. Yumo te ankwap ént mek pik mono, yumo ponankor fwap yakáp mwanapon.” ☆ ³⁵ Aerá séria maok, mao pan sámpeaka am arop fárákap nkeap fek Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, wae maomékir fár. ³⁶ Aenánko maok, am arop ponankor man nkerá paokoprá warákárria maok, am fárákapao kor wae fépér. ³⁷ Yino sip mek yakápinámp arop ponankor te 276ono. ³⁸ Am fárákapao fépérapo wae pwi nánko maok, wit ankwapmwaek te sip kápaeantánoria ént solwara mek épériaapon.

Sip faokor akwapámp kar

³⁹ Yámar aok nánko maok, am sip mek tére konap fárakapao am apár nke napan maok, am apár te maokeanorá mér mono. Woupwi mekamp you nkeapo maok, kwapwe kare. Aenánko maok, am fárakapamp ninikao sip am mwaek youmpea woupwi mek kárak fek tank naenámpan mpwe. ⁴⁰ Aeria maok, anka fekamp paok ponankor karrá fékéria, anka solwara mek pwar. Tá paok ankwap sip stia me mek yarokwapnap aokor-aokori pwar. Tá me kor mwaekamp sel narek érsampokea pwar. Makia napo maok, sip wae ouwiraó sámpea woupwi fik sakwap. ⁴¹ Aenámpan maok, sip yoump raeria me kor mwaek te kárak mek fumpeyak. Aenánko maok, éntao weaok mwaeknámpan korop ko panánkárae yak nánko sip fopwari akwap. ⁴² Tá soldia fákáreramp ninik te takria kalabus fákáre érrá tukupea pirikimpá tukupantáno, man kar fékér mwaria. ⁴³ Aenapan maok, maomp ofisa Polén yaewourámp kwamp maok sérrá, “Taki kwapono, mono. Ponankor arop ér i konap te solwara mek fékér-kirámpará érrá tukupeaka fikanápono. ⁴⁴ Tá ankwap fárakap te sip mekamp yao kárakére má ti, tá ankwap sip fopwarianámpan kárakére má tia érrá tukupanápono.” Aeránko maok, am fárakap sérámpaokria, yino ponankor tukupea fikria maok, arop ankwap ént mek pik mo, fwapono. ☆

28

Pol apár amor ke Malta mek yakámp kar

¹ Yino fwap koropeaka solwara woupwi mekia maok, yino wa nánko, am apár amor ke e te Maltano. ² Am mekamp arop fárakap te yinan kwapwe kare ninikria yaewouriapono. Am ke fek warákam koropria námpare námpantá maok, am fekamp arop yaomwi yankia pwarará maok, yinan ponankor yaomwi fek éréképá tukup napo, yae yérénkra tankáp. ³ Aenánko, Pol yao ankwapmwaek tiaka yaomwi mek sinaeria nánko maok, tá tákam-ti yao mek yakea yaomwi touwe nukup nánko, ek mankria Polomp yae yampea tokoropeyak. ⁴ Aenánko maok, am fekamp kounteouráp aropao kor am tákam Polomp yaek yampea tokoropeyak námp nkea maok sérrá, “Ae te am arop te arop tirá wour i konámpon. Mao te solwara mek sumpwi mo námpao maok, kwatae ankank napo nopok i konámpan kwar te, mao yiki yak te monoria námpon.” ⁵ Aenapan maok, Polo am tákam far-siránko maok, yaomwi mek piká párákap nánko, Pol te touwe kánanke sámpan mo. ☆ ⁶ Aenko maok, kounteouráp arop te Polomp pourou yámpria, apárok piká párákapria sumpwi naenámpan mpwe ninikria,

yépékrá yakáp napan maok, ankár mo karono. Aenánko maok, am fárákapao sérrá, “Máte kwar ankwapono.” ☆

⁷ Am tankáp nap fek wonae fik yaknám pápár te am apár amor ke taokeyak konám arop Publiusomp apárono. Am arop te yinan éréképá pokea námokuráp nap mek yinink kumur fek yinan taokeyak námpono. ⁸ Publiusomp naropwar te touwe woukoupea yare touwe kwatae méntér sámpea amp. Aenánko maok, Polo maonám pok youmpea, maomp pourouk yae papria kar toropwap nánko maok, maomp touwe warko fwap. ⁹ Mao takánko nkea maok, am apár amor ke mekamp touwenap arop te ponankor koropapo maok, Polo am fárákapan fwapokwaprá kákámpon. ¹⁰ Aenánko maok, am fárákap yae-párak kare ninik fek yinan yaewouria maok, yino sip mek tukupnám ke fek yino monám ankank yinan ti-sápapono.

Polo akwapea Rom mekimp kar

¹¹ Yino am apár amor ke Malta mek yinink yunk yakáp. Am mek te taun Aleksandria mekamp sip ouwi tokwaenám ke fek am mek yépékrá yakeanámp ankwap naerianánko, yino am mek kounkour. Am sip me kor mek te kwekár kwar Susomp tam feanámp poumou-tárápyaramp wunéri kumwi tenapono. *

¹² Yino tukupea taun Sirakyus mek yinink yakáp. ¹³ Aea maok, am feknám tukupea Regium mek ankáranki yakápia ankwap kumur nánko, ouwi tokwae yae-mánkwan mwaeknám korop nánko maok, yino Regium pwar. Tá yinink yámar táman yino tukupea taun Puteolí mek sip pwar. ¹⁴ Am némpouk am fek yino Kristen ankwap fákáreran kikipánko maok, am fárákapao yinan sérrá, “Yumo te yinont mapek fákánek yae yakáp mwanapono.” Aerapo maok, yino am fek mént yakápia maok, warko am fárákapan pwarará, taun tokwae Rom mek tukup mwaria. ¹⁵ Aenánko maok, Rom mekamp Kristen fárákap yino koropnám kar wawia am fárákap koropea yinan mwaeao kikip. Yino am fárákapan te Apius maket mek kikipimpono. Am fek te ‘Arop Néntép konap Nap Yininkaopwe’rá sér i konapono. Am fek Polo am fárákapan nkea maok, Kwarén ‘Aesio’rá séria, maomp ninik mek wae kárakáre sámp.

¹⁶ Yino tukupea Rom mekánko maok, gavman tokwaerao Polén sérrá, “Fwapono. Amo nap ankwap sámpea, am mek amwan taoke-samp yáraknám soldia méntér yakenke.”

☆ **28:6:** Ap 14:11   * **28:11:** Am kwekár kwaromp poumou tárápyar Kastor ntia Poluksan am sipamp e takrá tákapapon. Sip mek tére konap kápae kare arop te am kwar yawor táman lotu i konapon.

Polo Rom mek Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápámp kar

¹⁷ Polo Rom mek yininki yakea maok, Juda taokeyakáp konap arop fárákapan koropenkria wumwi. Aenánko, am fárákap koropea koupoukour napo maok, am fárákapan arakrá sér, “Nánaeou tárápu, ono te wokwaek námoku nomp arop fi mek sámpá ouroukup mo, tá nomp toutounápomp loan kor ták-sir moi nampon. Aenampan maok, onan Jerusalem mek fákapea Rom fákáreramp yaek pwar napon. ¹⁸ Aeria maok, onan am fákárerao Rom mek amp aropao, onomp kot wawanoria pwar napan maok, am fárákapao nke nap te, onan sámp-wouroump mwanap kwatae ninikinamp ankank te yak mono. Aenánko, onan pwar mwaria napon. ¹⁹ Aenampan maok, Juda fákáre am kar ták-pwar napon. Aenapantá maok, ono ankwap mwae kup yak mono. Ankár Sisaro onomp kot wawanoria nampon. Aenampan maok, ono te onomp firan kot nanamp kar yak mono. ✧ ²⁰ Aeno, am táman saráp ono yumwan wumwiri nampon. Onomp ninik te, ono yumwan nkeaka kar sénaeria nampon. Ono te nomo Israel fi ponankor yépéknámp arop táman méria yépékrá yak nampon. Am fi fek táman oukoumwan onomp yaek sen máma fákap tenapon.” ✧

²¹ Tá am fárákapao man arakrá sér, “Yinan te Judia mek amp arop te amwan taknap kar pas fek kumwia sér mono. Tá Juda ankwap ankárank am mwaeknámp yinonámpok koropea amoinap kar farákápria, amwan kwatae kar sér moi námpon. ²² Aeno yino te amoku kareao waráp ninik farákáp napo, wa mwaro. Yino te wae mérono: Ponankor némpouk mwaekamp koumteouráp arop te nomo Juda ou mek wourékam fi yoronap arop fárákapan kar kwatae sérar napon.”

²³ Tá am fárákap yae ankwap séritea maok, am yae fek kápae kare arop koropea, Polo yakámp nap mek koupoukour. Polo am fárákapan Kwaro náráp firáp taokeyak konámp kar, tá Mosesomp lo fek yaknámp kar, tá profet fákáreamp kar aran am fárákap ‘Jisasén méranápono’ ria koumouneknámpia kárákáre fek farákáprá akwapea kumur mek. ²⁴ Aenampan maok, arop ankwap fárákap ninik nap te am Polo farákápnámp kar te kare karon. Aeno ankwap fárákap te maomp kar karenoria mér mo. ²⁵ Aeria maok, am fárákap te námoku kok támao kar yorowarrá tukup mwaria napo maok, Polo kar ankwap arakrá sér, “Yiki Kor Spiritao nomp toutounápén profet Aisaiamp top kor feknámp arakrá sér,

²⁶ ‘Amo akwapea am arop fárákapan arakrá sérampo: Yumo te kápae kare por kar wa mwanapan maok, Tá yumo am kar fi te mér mwanap pourou mono. Tá yumo te kápae kare por énoukoup mwanapan maok,

yumo ankank ankwap wuri nke mwanap pourou mono.

²⁷ Am arop fákáreamp ninik te ankár épérépi yak nánko, Tá am fárákap kar wa mwanap woupwi te kokwae.

Tá am fárákapamp yi wouri yakáp mwanapono.

Takria am fárákap ankank ankwap nkeria, kar wawia

am kar fi méria ononampok arákarrá korop napo,

ono am fárákapan fwapokwapi papantáno.' ✧

²⁸ Aerimpara, yumo te mérenke: Kwaro nomwan warko érékép naeria kwapwe kare térenámp kar máte Kwaro ankwap fi kourteouráp aropaonapok sámp-kérép tenámpara, am fárákap te waeman wa mwaria napon." ✧

²⁹ Polo takrá séria pwaránko maok, am Juda fákáre wae tukupria maok, námoku kok sérarrá téréménkrá tukup.

³⁰ Aeria maok, Polo am nap mek te anánk yopwar fek yakria, am nap mek yak námp fek nap naropwarén mani nénkrá yak. Aeria maok, arop náráp nap mek korop napo nkerá te, 'Fwaprá kar korop napono, nap mek koropenk'rá sér i konámpon.

³¹ Aeria maok, mao te kourteouráp aropan Kwaro maomp firáp taokeyak konámpan farákápria maok, Jisas Krais Tokwae Karamp kar yénkrá farákáp konámpono. Mao kar farákáp naeria te apáp mo námpara, arop ankwap te man te taokor mono.

Polo Rom Firampor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Polo taun Korin mek yakria, mámá pas apár Itali mekamp taun tokwae Rom mekamp Kwarén mérap Kristen kounteouráp arop fárákapampor kumwia, yupu Fibimp yaekamp sámp-kérépámpo. Am Kristen fákáre te ankwapmwaek Juda fi, tá ankwapmwaek ankwap-ankwap fi mekampono.

King Sisar te am taun tokwae mek yakria, kápae kare arop fi taokeyak námpon.

Am pas fek te Polo makrá sér: Juda mekamp arop fi, tá ankwap fi mekamp aropao kor, ponankor te kwatae ninikráp arop fárákapono. Aenapao maok, kápae kare kounteouráp arop Jisasén méria mao sénámpaok paokop napo maok, Kwaro am fákáreran 'Yae-párak kare kounteouráp arop'rá sénámpo.

¹ Ono Pol, ono Krai Jisasomp tére konamp aropono. Kwaro onan, aposel yakaeria maok, onan sérrá, 'Amo onomp Kwapwe Kare Kar farákáp nanap' rimpon. Ono má pas kumwi namp máte taun tokwae Rom mek yakápnap Kristen fákáre yiráp por saráp nampono. ☆

² Wokwaek kar Kwaro námokuráp profet fákáreran 'Onomp Kwapwe Kare Kar wakmwaek kare kar korop naenámpo'rá séránko, profet fákárerao Kwaromp buk fek kumwiapono.

³ Aeap am te mao náráp Tárápan sénámp Kwapwe Kare Karono. Arop nomo mwaek te, mao King Devit yakámp fi mek arop kare yakámpo. ⁴ Kwar námokunámp mwaek te spiritara, aropao man faropea sumpwi pap napo, Kwaro man apár me mekamp fárámpea papria maok, nomwan náráp kárakáre tokwae yénképrá, "Mao te onomp tárápono" rimpon. Mao te nomp Tokwae kar Jisas Kraisono. ☆ ⁵ Kwar námoku onan ninikia Jisasén sénánko, onan, aposel téreaeriaka, tére tokwae kwapwe sámp námp te, Kraiomp eran sakap mwanapria nimpon. Am takimp te, arop fi ponankor mériaka má karaok paokop mwanapria nimpon. ☆ ⁶ Yumo Rom mek tankápnap arop fákáre, yumwan kor Jisas Kraiso wumwianánko, wawia méntér maomp firáp yakápnapono.

⁷ Rom mekamp arop yumwan te Kwaro warákárriaka wumwi námpono. Yumo te maomp arop fákáre yakápnapara, ono yiráp por mámá kar kumwi nampono. Ono ninik namp te, nomp Naropwar Kwar ntiaka Jisas Krai Tokwaerao yumwan námoku ninikiaka yaewourria yonkwae porokwe sánk nepo, yumo yonkwae porokwe fek yakápenkria nae.

Polo Rom mekamp aropan nke nae rimp kar

⁸ Ono manénkir sénae namp te, arop némp-némp ponankor yiráp mér kárakáreran sérar naponon. Aenapantá maok, Jisas nomp ninik mek tére namp fek, ono yumwan ponankor ninikria yumwan onomp Kwarén ‘Aesio’rá sénampon. ✧ ⁹ Ono te Kwaromp térean saráp tére kárakárerá maomp Tárápamp Kwapwe Kare Kar farákáp konamponon. Aeria kápae kare por yumwan ninikria kar toropwap i konamp te, Kwaro wae mér námpon. ✧ ¹⁰ Ono yumwan nke mo, yak namp kwamp te, ono Kwarén turunk nanko, mao onan takaeria namp kwamp te, mao onompor mwae kup yoro nánko, yumwan koropá nke nanampon. ✧ ¹¹ Ono yumwan nke nae kar namp te, yumwan kárakáre sánk nanamp Yiki Kor Spiritamp ourour wor-pwar naeria nampon. ¹² Ae naenámpara, onomp ninik te yiráp Kwarén mér nap onan yaewour, tá onomp Kwarén mér nampao kor yumwan yaewour, arak nánko maok, am támao nomwan énéki nomp ninik mek kárakáre sáp nánko yakáp mwar kar namponon.

¹³ Kémpiyae tárápu, onomp ninik te yumo fwapia mér mwanapria nampon: Ono waeman kápae kare por yumonapok korop naeria ninik nampon. Onomp tére te arop ankwap firan yaewour nanko Kristeni napara, yumwan kor taknámpará, yaewour naeria nampan maok, kápae kare por ankwap téreao onan taokor fákeyak námpon. ¹⁴ Kwaro onan yaewourianánko, ono maompara, nopok ono ami namp fek taun mek yakápnap aropan yaewour, tá némpouk mwae k yakápnap aropan yaewour, tá mér tokwaeráp aropan yaewour, tá mér mo kare nap aropan kor yaewour nanampani námpon. ¹⁵ Aeria maok, onomp ninik te Rom mek tankápnap arop fárakap yumwan kor Kwapwe Kare Kar farákáp naenampon.

‘Kwapwe Kare Kar te Kwaromp kárakáreno’rá sénámp kar

¹⁶ Ono te Kwaromp Kwapwe Kare Kar máte pwarápa mo i konampon. Am te apae riteanápe, Jisas nomwan warko éréképnámp kar te Kwaromp kárakáre am fek yak námpara, arop ponankor Kwarén mér napo te, warko éréképria maok, yino Juda firanmékir éréképea sámpá yakrá, arop ankwap firan kor mént érékép nánko, korop napon. ✧ ¹⁷ Am Kwapwe Kare Karao nomwan Kwaro fwapokwapia ‘Yae-párak kare arop’rá sénámpan yénkép námpon. Am te nomo Kwarén mérrá tukup namp fek saráp yak nánko, Kwaro nke namp fek yae-párak kare arop yakáp námpon. Am te Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sénámp niamp námpon: “Arop fárakap Kwarén

mér napo maok, mao man ‘Yae-párák kare arop’rá sénánko, mao te fwap yiki yakáp mwanapon.’ ☆

Arop ponankor Kwarén pwatea kwatae ninikaok paokop i konap kar

¹⁸ Nomo te wae mér námpon, arop ponankor Kwaromp ninik pwarará, námokuráp nkwakwe make ninik kwataeak paokopria, am kwatae ninik támao kar kare sámp-anámpea pap nap fek te, yámar mek yaknám Kwaro am fek táman náráp yopor yonkwae yénkép nám te, taknap arop fárákapan nopok touwe kwatae sánk konámpon. ☆ ¹⁹ Am te apae riteanápe, am fárákap Kwaromp ninik kápae kare ankwapmwaek waeman érik nkea mér napao napantá námpon. Kwar námoku am ninik wae yénkép námpon. ²⁰ Kwaro kápae kare ankank wokwaek kar yoroiakám te, yakrá oukoumwan kor yakánko, arop ponankor wae nke napara, Kwaromp ankank arop nke mo nap, ankwapmwaek érik yak mo nám, Kwaro ninik nám fi kor ntiaka kárákáre tokwae yaká yak naenámpan kor wae fwap mér napon. Aenapara, arop ankwap te ‘Ono Kwaronám ninik mér moria nampara, ono Kwatae niniki namp yak mono’rá sénaenám pourou mono. ☆

²¹ Kwarén te wae mér napao maok, mao te ‘Kwar kareno’rá ninik mo, tá Kwaromp e sakap mo, tá Kwarén ‘Aesio’rá sér mo napon. Am fárákapamp ninik te épépérépi akwapria, ninik nti mé te kirikip yak nám niamp námpon. ☆ ²² Am fárákap támao kwekápria sérrá, ‘Yino te mér tokwaeráp’rá sénapao maok, épérép kari tukup napon. ²³ Aeria maok, sumpwi mo, yiki yak konám Kwarén younkwe sirarea, warko lotu mo, námokuráp ninik fek sumpwi konám ankankamp wunéri táman, arop niamp yoro, ant niamp yoro, yao pwae mekamp fir niamp yoro, tákam niamp, tá sipar niamp yororoia, am ankank táman lotu i konapon. ☆

Nkwakwe make ninik kwatae

²⁴ Aeapantá maok, Kwaro wampwe kwaeria pwate nánko, námokuráp kikiank ninikao éréképeanáko, ounám ninikaok paokopria maok, popwarápe sámp konap ankank táman nonopok pourou kwataerá kák konapon. ²⁵ Am taknap arop fárákap te Kwaromp kar kare te pwateaka, nopok kwekár karwaok paokop napon. Aeria maok, ankank ponankor yoroimp Kwarén younkwe sirarea, Kwaro wokwaek kar yoroimp ankank táman loturá, am ankankamp yae ankore mek paokop napon. Kwaro námoku ponankor ankank fi korara, nomo maomp eran sakap saráp yakáp mwaro. Kare tak mwaro.

☆ **1:17:** Ro 3:23; Hab 2:4 ☆ **1:18:** Kl 3:5-6 ☆ **1:20:** Sng 19:1 ☆ **1:21:** Ef 4:17-18 ☆ **1:23:** Sng 106:20

²⁶ Am fárákap Kwarén younkwe sánk napantá, Kwar te am fárákapan kwaporok pwate nánko, am fárákap námokuráp pwarápaé konap kikiank ninik mek yakáp naponó. Tá am fárákapamp kóumteourao kor poumou nap mek tankáp konap yae-párak kare ninik pwarará, kwatae pwi yak monámp ankank táman kóumteou námoku kok pourou mwaek térerá paokop napon. ²⁷ Aenapo maok, poumou-tárápuaó kor náráp kóumteourént yakáp konap ninik kwapwe te pwatea maok, arop ankwapan yupunámp taknámp kikianka waeria maok, arop ankwapan nkeaka pwarápaé mono, yupunámp kokoppor napo, am námoku taknap ninik kwatae támao nopok námokuráp pourouk touwe kwatae sámp konaponó. ☆

²⁸ Am taknap fárákap te Kwaromp yae ankore mek yakáp mwanap ninik sámp mo napantá maok, Kwaro wampwe kwaeria pwate nánko maok, námokuráp ninik kwataeak paokopria nkwaakwe make ninik kwatae aropao tak mo i konapan mao tak naponó. ²⁹ Nkwaakwe make ninik kwatae te ninik mek top koupouri yak nánko maok, arak i konapon: Pwi yak monámp ninik, tá kikiank ninik kwatae, tá arop ampwae sámp konap ninik, tá ankank tokwaeráp aropan kokwarokrá paokopria, tirá wourrá yoporrá paokop i konapon. Poupwekáprá, arop ankwapan mao saráp kwatae ninik námpan mpwe ninik i konaponó. Tá ankwap fárákapan kánánkámp sérarrá paokoprá, ³⁰ tá ankwapamp e kwatae pap mwanap kwekár kar sérarrá paokoprá maok, Kwarén kor yoporrá kara waerá paokopria maok, arop ankwapan pourou wouroumprá paokopria, námo te wae mér nampria maok, námokuráp e sakap konaponó. Apae mokop mwaria ankwap wourékam ninik kwatae mént térerá paokopria, éntupwar naropwaromp karan kor ták-sir konapon. ³¹ Kwapwe kare ninik yak mo. Tá mao námoku sénap karan kor mériaka mántwaok mo i konaponó. Námoku mweroao kor nouroup mo, tá arop ankwapan kor aropomp mo i konapon. ³² Kwaromp yae-párak kare karaó sérrá, “Taknap arop fárákap te faokor mwanaponó.” Am arop fárákap te am kar te wae mér napao maok, am táman te apáp moria maok, ankár am kwatae ninik táman sámpea paokopria, arop ankwapao napan kor, fwaprá kar naponoria warákárrá maomp e sakap konaponó.

2

Kwar kotnámp te ‘Yae-párak kareno’rá sénámp kar

¹ Aeria maok, yumo ponankor arop yae kurépi fokoprá ankwapan sérar i konap te, ono yumwan ankákárankrá sér

rae: Amoku te ‘Ono kwatae ninik moi namp’rá sénanap pourou mono. Wawae! Amo ankwapan yae kurépi fokoprá sénapan maok, amo kuri tak i konapara, am sénap kar te amokuráp pourouk kuri akwap námpon. ² Nomo te wae mér námpon: Kwaromp kot te yae-párák kare ara, am taknap aropan te touwe tokwae kwatae sánk nae-námpono. ³ Amo arop ankwapao nánko, wawiaka man yae kurépi fokoprá kar sénap te, amoku kor tak i konap te Kwar te amwan pwar nánko, fwap yak nanampan mpwe ninik rape? ⁴ Kwar te amwan touwe koupour sánk mo, yae-párák kare ninikria yépékrá yak namp te, ‘Am te kánanke kwatae’ ritea nape? Kwaromp ninik kwapwe amwan, am kwatae ninik te pwaraeriaka amwan yépékrá yak namp te, amo wae mérapono. ⁵ Amo kwatae ninik pwar mo, sampá yak napo akwapea tokwae yak namp te, amoku, am fek touwe tokwae sámp nanampria napon. Nánkár wakmwaek Kwaro arop ponankor kotnamp yae fek te youpoukwapria amwan am fek touwe tokwae kwatae sánk naenámpon. ⁶ Kwar te am yae fek arop ponankor youroukoupria te, maoinap ninikan puri fek youroukoup naenámpon. ✧ ⁷ Arop ankwap fárákap kárákárerá kwapwe kare ninikaok tukupria, Kwarént yámar mek kwapwe kare yakápria te, e tokwae sámpria pwar mo i konámp yiki yak sámp mwanámpria napon. Am kounteouráp aropan te Kwaro yiki yaká yakáp mwanap nénk naerámpon. ⁸ Aeno ankwap fárákap námokuráp ninik fek paokopria, Kwaromp kar kare pwarará kwatae ninikaok paokop nap te, Kwaro am fárákanap youpoukwapria touwe kwatae nénk naerámpon. ✧ ⁹ Arop ponankor kwatae ninik fek yakáp napan te touwe kwatae korop naenámpon. Am touwe te Juda firaomékir touwe sámpea napo, ankwap fi aropao kor sámp mwanapon. ¹⁰ Aeno arop kwapwe kare ninikaok paokop nap te, e tokwae ntia yonkwae porokwe sámpria, wakmwaek yámar mek Kwarént yae-párák kare yakáp mwanapon. Am te Juda firaomékir sámp napo maok, ankwap fi mekamp aropao kor énéni sámp mwanapon. ¹¹ Kwar te ankárakamp fi aropan saráp ninik mo i konámpono. Mao te ankárakamp puri fek ponankor arop firan youroukoup i konámpono. ✧

¹² Ae konámpara, arop ankwap fi ponankor lo moria, nkwakwe make ninik fek térerá paokopi nap fek te, Kwaro am fárákanap lo fek youroukoup mono, am kwatae ninik fek paokopi napan naenámpon. Aeno arop ponankor lo mér napao, kwatae niniki nap te, Kwaro am lo fek yaknamp kar youroukoupria am arop fárákanap kot naenámpon. ¹³ Arop lo kar wawiaka mántwaok yárap mo namp te, Kwaro nke

námp fek yae-párák kare arop mono. Aeno arop lo kar wawia mántwaok yáraknámp aropan saráp Kwaro man yae-párák kare aroponorá sénaenámpon. ☆ ¹⁴ Arop ankwap fi lo mo napao maok, ankwap fárákap námokuráp ninik fek lo sér i konámpaok kwapwe kare ninikrá paokop nap te, am lo monap aropao maok, námokuráp ninik mek lo niampi yakáp napon. ¹⁵ Am fákáreao lo wa mo napao loaok paokop nap te, Kwaro wokwaek am fárákapamp ninik mek sánkeakámpan érik yénkép námpon. Arop kwatae ninik napo, námokuráp ninik mekamp fwapnae ninikao sérrá, “Am te kwataenono.” Tá yae-párák kare ninik nánko, ‘Am te kwapwe kareno’rá sér i konámpon. Am fwapnae ninikao kor Kwaromp lo karao aropamp ninik mek yakria yénkép námp niampon. ¹⁶ Nánkár wakmwaek Kwaro aropamp ninik mek yakápnámp ninik younkoup naenám yae fek te, Kwaro am younkoup naenám tére Jisas Kraisen sánk nánko, mao tére naenámpono. Ono farákáp konamp Kwapwe Kare Kar mek te, mámá kar yak námpon. ☆

Juda fi, Lo mér nap támao fwap námwan yaewour naenámpan mpwe niniknap kar

¹⁷ Yumo te Juda fiara, yiráp ninik te lo mér napara, kot napo, loao yumwan fwap yaewour naenámpan mpwe ninik napon. Yumo sérrá, ‘Yino te Kwaromp firápara, fwapono’ ria yiráp e narek sampok konapon. ¹⁸ Yumo te Kwaro ‘Arakrá térenk’ránto, mérap te, yumwan kápae kare por lo kar farákáp napo, méria yakáp napara, ‘Yae-párák kare ninik námpara, yino te kwapwe kareno’rá sénapon. ¹⁹⁻²⁰ Yumo te arakrá ninik i konapon: ‘Yino te lo kar fi sámpea, mér kwapweria, kare kar sér i konap ninik mér námpara, arop yi wurumpi yak nánko te, fwap mwae yénkép mwanámpon. Yino te arop kirikip mek yakáp napo, yino sarom wae niámpara, Kwaronámpok koropenkria éréképea korop konámpon. Yino te arop yonkwae kour mo napo, mérenkria yénkép konámp aropono. Yino te oukoumwan mér monap aropamp tisanono.’ ²¹ Táte karenono. Yumo arop ankwapan yénk napao maok, ae te apae nánko yumoku kareao kor mántwaok mo napon? Yumo ankwap firan ‘Oukuni kwapono’rá sénapao maok, yumo kor oukun nap tene. ²² Yumo sérrá, ‘Arop ankwapamp yupurént kokopori kwapono’rá sénapao maok, yumoku kor tak i konap tene. Yumo kwekár kwarén ‘Mono’rá sénapao maok, maomp lotu nap mekamp ankank oukun i konap tene. ²³ Yumo te warákár sérrá, “Yino maok Kwaromp lo te wae mér námpono.” Makrá sénapao maok, yumoku kareao kor am lo kwe-pwar

konapon. Yumo taknap ninik te Kwaromp e kwatae pap napon. ²⁴ Kwaromp Buk fekamp karao am fek arakrá sénámpón: “Yumoku taknap ninik táman nkeaka arop ankwap firaó kor Kwarén wouroumpria, maomp e apárok sámp-anámp napon.” ☆

Yipi fárakap konap kar

²⁵ Kareno, yumo Kwaro Mosesén sánkámp looak tukupria, yipi fárakap nap am te kwapwe karenono. Yumo ampaok mo nap te, yipi fárakap moinap arákár naponó. ²⁶ Aeno arop fárakap maomp yipi fárakap moi napao, looak yae-párak kare ninik fek yáraknámp arop te, Kwaro nke nánko te, yipi fárakapnap arop niamp napon. ²⁷ Kare, kumwiap lo yumont yak nánko, yiráp yipi fárakap napan maok, yumo am lo kwe-pwarapo te, nopok arop yipi fárakap moi napao looak yae-párak kare paokopria te, yumwan wouroump mwanape. ²⁸ Arop Juda fi mekampao saráp te Juda kare mono. Yipi fárakap konap ninik te apae pourou yipi fekamp ankankanápe. ²⁹ Aeno arop námokuráp ninik meknámp kar Juda námp kwamp te mao te Juda kare támaono. Tá yipi fárakap konap ninik kare, am támao kor aropamp ninik kare meknámp korop námpon. Kumwianap lo fekamp karan saráp mántwaok térenap feknámp korop mo i konámpon. Kwaromp Spiritampon. Arop am tak námp te, aropao nke nap fek arop tokwae yak mono. Aenámpao maok, Kwaro nke námp fek te arop tokwae kar yak námpono. ☆

3

‘Kwatae ninik te kwapwe kare ninik kwe-pwar naenámp pourou mono’rá sénámp kar

¹ Nomo Juda te, ankwap fi aropan kámákár tukup námp nie? Am yipi fárakapnap ninik te am mek tére kwapwe yak námp ni mo nie? ² Wakwe! Waeman Kwaro Judan nkwakwe make kwapwe kare ankank nénk námpon. Ankárank te, Kwaro wokwaek kar Juda fi nomwan náráp kar sánkámp te, fwapia taokeyakáp mwanapria nimpon. ³ Kareno, Juda ankwap fárakap am kar níkia paokop mo napon. Am tak napo te, Kwaro námoku sérimp kar am te mántwaok mo, wampwe pwar naenámp nie? ☆ ⁴ Mo karonó. Arop ponankor te kwekár i konapan maok, Kwar ankárankao saráp kare kar sér i konámpon. Am te Kwaromp Buk fek arakrá sénámp niampon: “Kwar e! Amo te yae-párak kare ninik fek onan kot naponó.

Tá amwan kot mwaria ninik napo te,

amo am kot kwe-pwar nanapon.” ☆

⁵⁻⁶ Ono aropamp ninik niamp fek sénae nae: Nomp ninik kwataerao Kwaromp ninik kwapwe kare érik yénkép nánko te, nomo te apaerá sér mwanámpon? Kwar te nopok onomp kwatae ninik fek touwe sáp námp te ‘Am te pwi mo námpon’rá sér mwanámp nie? Mo karonó! Kwar te yae-párák mo námp kwamp te, mokopiaka ponankor aropamp ninik younkoup naenámpon? ⁷ Arop ankwapao arakrá sénaeane: Ono kwekár nampao, Kwaromp kar kareran érik yénkép nanko, maomp e sakap napo, tokwae kari yak nánko te, apae riteaka Kwaro onan, amo te kwatae aroponoria am fek touwe kwatae sáp naenámpon? ⁸ Arop ankwap fárakapao onan wouroumprá kwekár rá sérrá, “Polo arakrá sénámpon, ‘Ae! Nomo kwatae ninikan kor sámpea paokopria, am fek Kwaromp kwapwe kare ninikan érik yénkép mwanámpon.’” Aerapan maok, am ninik te kwapwe kare nie? Kwatae kareno. Makrá sérarnap aropan te Kwaro waeman yae-párák kare ninik fek am fárakapan kot naenámpon.

Yae-párák kare ninikráp arop ankwap yak mono’rá sénámp kar

⁹ Kwaro Juda fi nomwan warákárria, arop ankwap firan warákár mo námp ni, mokopono? Ono wokwaek arakrá séri nampon: Juda nomokuia maok, arop ankwap firaó kor ponankor mént ankár kwatae ninik fek saráp yakáp námpon.

☆ ¹⁰ Kwaromp Buk fekamp karao sérrá,

“Arop ankwap yae-párák kare ninik i konámp arop yak mo karenono.

¹¹ Arop ankwap yae-párák kare ninik fi fwapia mér mo,

Tá arop ankwap Kwarén oupouroung námp yak mono.

¹² Arop ponankor Kwarén te wae pwate naponó.

Arop ponankor ankáránkamp pourouráp fek kwatae kare arop yakáp naponó.

Am ou mekamp arop ankwap

kwapwe kare ninik mo kare napon. ☆

¹³ Am fárakapamp kar kwatae sérarnap top kor te arop papnap apár me kikir akwap nánko, mákäre aok konámp niampi napon.

Am fárakapamp táp meknámp te

kápae kare kwekár kar sér i konaponó.

Am fárakapamp táp mekamp kar touwe te

karnaerao arop yamp nánko,

sumpwi konámp niampao top koupouri yak námpon. ☆

14 Aropamp ninik mek touwe sánknámp kar sérar i konapon.” ☆

15 “Koupour yopor yonkwae pwarámpria arop ankwap tirá wour i konapon. ☆

16 Ankár takrá paokopria maok, Kápaé kare aropan nkwakwe make sokororia maomp ankankan kor souroumpoura waerá ninik mek kápaé fáparámpirá kák napon.

17 Ankwap fákárerént ankárankamp ninik fek yakáp i konap ninik te mér mo napon.

18 Kwaro námwan naeanria kánanke apáp mo i konapon.” ☆

19 Nomo te wae mér, má kápaé kare kar lorao sénámp te, loramp yae ankore mek yakápnap arop fárákapan sénámpon. Aenámpara, arop ankárankao sérrá, ‘Ono te kwapwe kare aropono’rá sénaenámp pourou mo kareno. Apár-apár ponankor mekamp ponankor arop te waeman Kwaro nke námp fek te kwatae niniki tenámpon. 20 Arop lo karaok saráp yárák námp te, Kwaro nke námp fek yae-párák kare yaknámp arop yak mono. Lo te párák nomp kwatae ninikan yéknép námpon. ☆

Arop Kraiséén mér námp te ‘Yae-párák kare arop’rá sénámp kar

21-22 Oukoumwan Kwaro ankwap mwae kup yéknép námp te, námoku nke námp fek yae párák kare arop yakáp mwana-pan námpon. Am te loamp mwae páráknámp korop mono. Am te Jisasén mér nap fek korop námpon. Oukoumwan te Kwaro Jisas Kraiséén mérnep aropan fwapokwapia yae-párák kare kák námpon. Lo kar kumwi naprént profetomp kar sénap te, am Kwaronámp kwapwe kare ninik táman farákáp napon. Am ninik te araki yak námpon: 23 Nomo ponankor waeman kwatae niniki tenámpara, nomo Kwaromp waeráp kwapwe kare niniként pwi mwanámp pourou mo kareno. ☆

24 Aenámpan maok, Kwaro nomwan ninikia yaewour naeria nomwan Kraís Jisasomp tére fek warko yamokwapea ‘Yae-párák kare arop’rá sénámpon. Am te námoku tére námp fek yae-párák kare arop mono. Kraís Jisasomp tére fek nomwan kwaporok ti-sáp námpon. ☆ 25-26 Wokwaek kar Kwaro ninikia sérrá, “Jisasén apárok sámp-kérép nanko, pikia sumpwianánko, arop ponankor man mér napo, Jisasomp yíriraó kwatae ninik tirá épér naenámpson.” Am taknámp ninik támao Kwaro nomwan yéknéprá: ‘Yumo te yae-párák kare aropono’rá sénanampria nimpon. Wokwaek kar arop ponankor kwatae ninik fek yakápapo, Kwaro yépékimp te, ‘Oukoumwan mér mo

☆ 3:14: Sng 10:7 ☆ 3:15: Snd 1:16 ☆ 3:18: Sng 36:1 ☆ 3:20: Ga 2:16; Ro 7:7 ☆ 3:23: Ro 1:17; 3:9 ☆ 3:24: Ef 2:8

napono' ria koupour touwe kwatae sánk moimpon. Aeno oukoumwan mao má ke fek nomwan yénképnámp yae-párák kot i konámp ninik érik koropea yak námp te, nomo wae mér námpon: Kwaro námoku te ankár yae-párák kareao námp kwamp maok, arop ponankor Jisasén mér napo te, am fek táman 'Yae-párák kare arop fárákapono'rá sénaenámpon. ✧

²⁷ Aenámpara, námoku támao 'Kwaro nomwan érékép námpono'rá warákár sénaenámp ankank te yak mo kareno. Am te apae riteanápe, Kwaro nomwan érékép námp te nomp yae-párák kare ninik fek mono. Nomo Jisasén mér námp fek saráp érékép námpon. ²⁸ Oukoumwan te nomo arakrá mér námpon: Loak paokop nap fek te, Kwaro 'Yae párák kare arop'rá sér mo i konámpon. Ankár Jisasén mériaka paokopnap aropan saráp Kwaro man 'Yae-párák kare aropon'rá sér i konámpon. ✧ ²⁹ Ae te Kwar te nomo Juda firamp saráp ni, arop ankwap firamp méntér mo nie? Mo. Ankár arop ankwap firan kor mént am fákáreramp Kwarono. ✧ ³⁰ Juda arop yipi fárákpnámp Jisasén mér námpan Kwaro mént 'Yae-párák kare aropon'rá sér i konámpon. Tá arop yipi fárákap moinámp Jisasén mér námpan kor, Kwaro am aropan kor 'Yae-párák kare aropon'rá sér i konámpon. ³¹ Aenámpara, nomo te Jisasén saráp mériaka lo kar pwar mwanámp nie? Tak mono. Ankár lo mént tapokwapea kárákáre fek fokopeyak naenámpon.

4

Kwaro Abrahamén 'Yae-párák kare aropono'rá sérimp kar

¹ Abraham te nomp ounáp, nomp pourou niamp makeno. Aeno mao am lo ntia Kwarén mér námp fek apae oupouroukrá nkempono? ² Tá kare Abrahamo kwapwe kare yarakámp fek, Kwaro nkeaka 'Amo te yae-párák kare arop'rá sénánkoria te, am fek táman Abrahamo 'Námo kwapwe kare nampono'rá warákár sénaenámpono. Ae naempan maok, take ninik fek te Kwaro nke námp fek te yae-párák kare arop yak mono. ³ Aeno Kwaromp Buk fekamp kar te apaerá sénámpon? Am te arakrá sénámpon: "Abrahamo Kwaromp karan karenoria mér nánko maok, Kwaro táman nkea, 'Amo te yae-párák kare aropon'rá sérimpon. ✧ ⁴ Nomo te wae méron: Arop téreaka mani sámpria te, 'Kwaporok sámp nampono'rá sér mono, am te tére fek nopok sánk napo sámp námpono. ⁵ Aeno arop ankárankao námoku te mokopia yae-párák kare arop yak naenámpanáp. Mao te Kwarén saráp mér nánko, Kwaro man maomp méran nkea sérrá, "Amo te yae-párák kare ninikráp aropono' ri konámpono. Am Kwar te kwatae ninikráp

✧ 3:25-26: 1 Jo 4:10 ✧ 3:28: Ga 2:16 ✧ 3:29: Ro 10:12 ✧ 4:3: Stt 15:6; Ga 3:6

aropao kor man mér nánko te, man fwapokwapria ‘Yae-párak kare ninikráp aropono’rá sér i konámpon. ⁶ Devito kor taknám kumwiria sérrá, “Aropao mokoprá yarak námpan, Kwaro man ‘Yae-párak kare arop’rá sénám te, am arop te fwap warákár kuno.” ⁷ Mao kumwiria makrá sérimpon, “Kápaé kare aropamp kwatae ninik te wae Kwaro ponankor tirá épéria torokoria pwate nánko te, am arop fárakap fwap warákár mwanapon.

⁸ Kwar Tokwaerao arop ankwapamp kwatae ninik warko nik mo, pwar nánko te, am arop te warákár kuno.” ☆

⁹ Ae te Juda yipi fárakapnap arop fákáreráo saráp warákár mwanap ni? Arop ankwap fi yipi fárakap moi napao kor énéni warákár mwanap nie? Nomo te wae Kwaromp Buk fekamp karan arakrá sér i konámpon: Abrahamo Kwarén méránko, Kwaro maomp méran nkeaka ‘Yae-párak kare ninikráp’rá sérimpon. ¹⁰ Am te Abraham mokoprá yarákánko Kwaro man ninikia ‘Yae-párak kare aropon’rá sérimpon? Mao te wae yipi fárakapea yakánko sérimp ni, tá oukoumwan yipi fárakap monko, sérimp nie? Mao te oukoumwan yipi fárakap mo nánko, Kwaro man ‘Amo te yae-párak kare aropon’rá sérimpon. ¹¹ Mao te oukoumwan yipi fárakap moitea Kwarén méránko maok, Kwaro man ‘Yae-párak kare aropon’rá sérimpon. Am yipi fárakap námpek te arakrá yénkép námpon: Abrahamo Kwarén karenoria méránko, Kwar ‘Amo te yae-párak kare aropon’rá sérimpon. Aempara, mao te waomp ounápono? Arop yipi fárakap mo nap Kwarén mérnáp arop, Kwaro am fárakapan ‘Yae-párak kare aropono’rá nánko, am arop fárakapamp ounápono. ¹² Tá mao te Juda yipi fárakapea napan kor maomp ounápono. Yipi fárakapea nap fek saráp mono, mérnáp fek kor méntonono. Wokwaek Abrahamo oukoumwan yipi fárakap momp fek kor Kwarén mérimpnámpek taknámpanap arop ponankor te, maomp ounáp karenono.

‘Kwaro wokwaek kar sérimp te man mérnáp arop ponankor-ramp’rá sénámpek kar

¹³ Wokwaek kar Kwaro Abrahamén ‘Amo, tá waráp appeyaenápo kor apár ponankor sámpeaka am mek yakáp mwanapon’rá sérimp te, apae loan mérámpek fek sérimpanápe? Abraham man mér námpek fek Kwaro ‘Amo te yae-párak kare arop’rá sérámpek kwamp maok, ‘Am apár sámpamp’rá sérimpon. ¹⁴ Táte kare, arop lo karwaok tukup nap fek saráp am Kwaro ‘Sánk nanámpek’rá sérinámpek kápaé kare ankank am sámp mwanapanánko te, Kwarén mérnáp ninik te kwaporok

☆ 4:8: Sng 32:1-2

yakria, Kwaro wokwaek 'Yumwan yaewour nanamp'rá sérinámp karao kor kwaporok yak naerámpon. ✧ ¹⁵ Nomo te wae mér námpon: Lo yak nánko, arop fárákapao lo ták-sinap te, am táman Kwaro yonkwae pwarámpria touwe kwatae sánk nae-námpon. Aeno lo yak mo nánko te, nomo 'Arop lo ták-sir konap aropono'rá sér mono. ✧

¹⁶ Kwar Abraham ntia maomp appeyaenápén, kwaporok sánk nanampria am kar sérimpono. Aempara, arop Kwaro am fárákapao sérinámp ankank sámp mwaria te, ankár Kwaromp karan méria maok, sámp mwanapon. Am te lo karwaok tukupnap aropamp saráp mono. Arop ponankor Abrahamo mér námpnám taknám am fárákapao kuri Kwarén mérrá yakáp napao sámp mwanapon. Abrahamomékir Kwarén mérimpara, nomo kor ponankor Kwarén mér nám te nomo Abrahamomp appeyaenáp támaono. ¹⁷ Am mér nám fek táman Kwaro náráp Buk fek Abrahamén arakrá sér, "Ono te amwan kápae kare arop firamp appenáp yoroi pwar nampono." Takrá sérinámp kar te Kwaro nke nám fek kárakáre yak nánko, nomp ounáp yak námpono. Am Abrahamo mérnám Kwar te sumpwinap aropan kor yiki yak warko sánk, tá yak monám ankankan kor mao sénánko forokor konámpon. ✧

¹⁸ Abraham te, am Kwaro sénám ankank te mokopia korop naenámpaoeanrá mér mo námpao maok, mao ankár karenoriaka mántwaok nám te, aropao wae ankank koropnám nkea mér i konap niampimpon. Aenámpara, Kwaro séri námpnám mao te kápae kare arop firamp appenápono. Am te Kwaro wokwaek sérrá, "Abraham e! Waráp appeyaenáp tárápu forokor mwanap te, yámar mekamp térmeniamp mwanapono." ✧ ¹⁹ Abraham te 100 yopwar niamp araki yak nánko, maomp pourou te porokwe kare nánko, Sara te táráp sámp naenámp pourou mo námpono'rá ninik. Aenámpao maok, Abraham te Kwarén mérnám ninik te pwar moimpon. ✧ ²⁰ Kwaro wakmwaek korop naenámp ankankan séránko maok, Abrahamo kor ankár am táman wawia am mér nám pwarará, ankwap ninik sámp mo. Am mér támao man kárakáre sánk nánko, Kwaromp e sakapimpon. ²¹ Aeria maok, Kwaro wokwaek kar sérimp kar te pwar mono, fwap tak naenámpria mérrá yarakimpon. ²² Aenko maok, Kwaro Abrahamo mérámp ninik nkea ninikia maok sérrá, 'Am ninik te yae-párak ninikono' rimpon. ✧

²³ Kwaromp Buk fek yaknám kar máte Kwaro ninikiaka 'Yae-párak kare aropon'rá sérimp te, Abrahamén saráp sér

✧ 4:14: Ga 3:18 ✧ 4:15: Ro 5:13 ✧ 4:17: Stt 17:5 ✧ 4:18: Stt 15:5 ✧ 4:19: Stt 17:5 ✧ 4:22: Stt 15:6

mono. ²⁴ Nomwan kor mént sénámpon. Nomo Kwarén mér námp am Kwar támao nomp Tokwae Kar Jisasén fárámpea pap námp, mao te nomp méran ninikria, nomwan ‘Yae-párák kare ninikráp’rá sénaenámpon. ✧ ²⁵ Kwaro Jisasén ‘Numwar aropao man faropanápono’ ria pwararámp te, nomp kwatae ninikan tirá épér naenámpria ninámpon. Tá Kwaro man apár me mekamp fárámpá papámp te, am fek táman nomwan ‘Yae-párák kare arop’rá sénanampria nimpon. ✧

5

Kwaro nomwan ‘Yae-párák kare’rá sénámp kar

¹ Nomo Kwarén wae méri yakáp nánko maok, Kwaro nomwan ‘Yae-párák kare aropono’rá sénámpon. Aenánko maok, nomp Tokwae Kar Jisas Kraiso nomwan éréképeanánko, nomo Kwarén nouroup námpon. ✧ ² Nomo Kwarén mér mwanámp mwae kup te Jiaso fikareanánko, nomo oukoumwan Kwaromp aropomp mek yinkea yakáp námpono. Nomo am táman méria Kwaro nomwan éréképeanánko méntér yámar mek kwapwe kare yakáp mwanámpan yépék nánko, am támao nomwan warákár sáp námpon. ³ Aeria am táman saráp warákár mwareano. Nkwakwe make kar nomp pourouk korop námpan kor warákár mwanámpon. Am te apaerianámpanáp, nkwakwe make ankank korop námp támao nomp ninik mek kárákáre yakáp mwanámp sáp námpon. ✧ ⁴ Nomo ankár kárákáre fek térerá yakáp nánko, Kwaro nomp tére kárákáre nkea warákár konámpon. Nomo Kwaro nomwan warákár námpan ninikia man yépékrá yakáp nánko maok, nomwan yaewouriaka warko érékép naenámpon. ⁵ Ae naenámpara, nomo yépékrá yakáp námp te, nomo kwaporok yépékrá yakáp mono. Kwaro nomwan wae Yiki Kor Spirit sáp tenánko, am Yiki Kor Spiritao nomp ninik mek Kwaromp yonkwae touwe konámp ninik kwarákár námpon.

⁶ Wokwaek kar kwatae ninikao nomwan porokwe pap nánko, nomo nomwan yaewour mwanámp pourou monámp ke fek táman, Kwaro Kraiso sumpwia nomwan warko érékép naenámpria nánapi pwara námpon. ⁷ Ae te wa loaok akwap konámp aropantá yaewourria ‘Ono sumpwi nae’rá sénaenámpon? Táte fwap ankákáránk kare aropao kárákáreria kwapwe kare konámp aropan yaewourrá mao sumpwi naeria te, fwap tak naenámpon. ⁸ Taknámp nomo oukoumwan kwatae ninik fek yakápánko, Kraiso sumpwimp te, nomwan ponankor yaewourimpon. Am ninik te Kwaro nomwan yonkwae touwe tokwaenámpan yénkép námpon. ✧

✧ 4:24: Ro 15:4 ✧ 4:25: Ais 53:5 ✧ 5:1: Ro 3:24 ✧ 5:3: Je 1:2-3 ✧ 5:8: Jo 3:16; 1 Jo 4:10

⁹ Jisasomp yirirao kwarákareanámp fek nomwan yárária pap námp fek maok, oukoumwan Kwaro nomwan ‘Yae-párák kare arop fárákaponó’rá sénámpon. Aenámpara, oukoumwan te nomo waeman mér kare námpon: Jisaso nomwan yae-wour saráp yak námpara, Kwaro nomwan kot mo, fwaponó. ✧ ¹⁰ Wokwaek kar te nomo Kwarén yopornámp arop ni-ampi yakáp náńko, am fek táman Kwaromp Táráp sumpwia am yopor niampia yak námp souroumpouri sirarrá, nomo Kwarént nouroup mwanámpi pap námpon. Aenámpara, nomo wae mér kare námpon: Am Táráp warko fárámpea yiki yak námp fek táman, Kwaro nomwan warko érékép naenámpón. ✧ ¹¹ Am taki námp fek saráp mono. Nomp Tokwae Kar Jisas Kraiso nomo Kwarén yopornámp ninik pwarará, Kwarént nouroup mwanámpi pap námpara, oukoumwan te nomo Kwarén warákár kare námpon.

Adam sumpwi sámp-pap náńko, Jisas yiki yak papnámp kar

¹² Nomo wae mér námpon, Adamo kwatae ninikianáńko, am kwatae ninik támao má apár mek yak námpon. Aenáńko, ponankor arop sumpwi sámp nap te apae riteanápe, arop ponankor kwatae ninik napara napon. ✧ ¹³ Lo kar oukoumwan korop mo námpán maok, kwatae ninik má apár mek yakámpono. Oukoumwan lo kar yak mo náńko, Kwar te lo kwe-pwar nap fekría ankákáránk kwatae niniki nap fek kot mono. ¹⁴ Adam feknámpia koropea Moses yakámp ke fek napan maok, am sumpwirao ponankor aropan sámpámpon. Arop ankwap fárákáp Adamo Kwaromp kar ták-pwarari námpnámp taknámp kar ták-pwar mo napao kor sumpwi napon.

Adam te am arop wakmwaek korop naenámp aropan wounáp námp niampono. ✧ ¹⁵ Aeno Adamomp kwatae ninik ntia Kwaro námokuráp ninik fek aropan yaewour i konámp ninik te ankáránkamp puri fekámp mono. Arop ankáránkampamp kwatae ninikaoianáńko, am fek kápae kare arop surumpwi napon. Aeno Kwaromp aropompamp kárákárerao Adam sankoropámp sumpwi kwe-pwararea, kápae kare aropan yaewour námpon. Am arop Jisas Kraiso aropomp fek Kwaro nomwan yoroianáńko, nomo yae-párák kare arop yakáp námp te, kwaporok sápnámp ankank niampon. ¹⁶ Tá taknámp, am Kwaromp nomwan kwaporok sápnámp, tá Adamomp kwatae ninik, am te nomwan ankáránkamp pourouráp ankank korop mo kareno. Am Adamomp kwatae ninik fek paokopnap apárokamp koumteouráp arop fárákapan te, Kwaro ankár

kotia am fárákapan 'Yumo te yaomwi mek pik mwanapono'rá sénámpon. Ae mwanapan maok, arop kwatae ninik fek yakáp napo, Kwaro námoku ninikia Jisasén sámp-kérépánko ékia sumpwianámp fek, Kwaro 'Yumo te yae-párák kare arop fákáre'rá sérimpono. ¹⁷ Arop ankárankao kar ták-pwaranámp kwatae ninik fek sumpwianánko, am te king tokwae niampi yakria, arop ponankor apárok tirá nérámpon. Aeno Kwaro námokuráp ninik fek nomwan yaewourria kwaporok sámp námp am te sumpwiramp kárákáre kwe-pwararea tokwae kari akwap námpon. Aenámpara, nomo wae mér kare námpon: Arop ponankor am sámp napo, Kwaro am fárákapan 'Yae-párák kare arop'rá sénánko, am fárákap Jisas Kraisomp tére fek yiki yakápria, king yakáp mwanapon.

¹⁸ Ae mwanapara, nomo arop ankárankao kar kwe-pwararimp fwapia mér mwaro. Am kwatae ninik fek támao nomo ponankor wour mwanámpon. Aeno arop ankárankao kwapwe kare ninikimp fekamp te, Kwaro am ninik táman ninikia fwap nomwan 'Yae-párák kare arop'rá sénánko, nomo ponankor yiki yaká yakáp mwanámpon. ✧ ¹⁹ Arop ankárankamp wokwaek kar ták-pwararimp ninik fekamp támao maok, arop ponankor kwatae ninik fek yakáp napon. Tá taknámp, arop ankwap ankárank karwaok akwapeanánko, am ninik fek táman kápae kare koumteouráp arop Kwaro nke námp fek yae-párák kare arop mwanapon.

²⁰ Wokwaek Kwaro Mosesén sánkámp lo kar sámpria, lo ták-sira wae. Aeria am fárákap kápae kare kwatae niniki napan maok, Kwaro am fárákapan aropomp tokwae námpon. ²¹ Kwatae ninik te king niamp arop ponankor poukeyakria, sumpwi sankoropá papámpon. Aenámpan maok, oukoumwan te Kwaromp aropomp tokwaerao kor king niampi yak námpon. Nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp tére fek, Kwaro nomwan aropompia ankár nomwan 'Yae-párák kare arop'rá sénánko, nomo yaká yak naenámp yiki yak sámp mwanámpon.

✧

6

Nomo te Kraisént 'Sumpwi námpon'rá sénámp kar

¹ Aeno oukoumwan te nomo apaerá sér mwanámpon? 'Ae te nomo warko kápae kare kwatae ninik fek yak nánko, Kwaro warko nomwan ninikia kánámpár yaewour naenámpono'rá sér mwanámp nie? ² Tak mo karenono. Nomo waeman arop sumpwi konámpnámp araknámp sumpwiria kwatae ninik waeman pwatari námp te, warko mokopiaka oukoumwan kor am kwatae ninik sámpea warko am fek

paokop mwanámpon? ³ Nomo waeman Kraisént yakáp mwanámperia ént mek nér námp te, mao sumpwi námp niamp sumpwi námp te, yumo am te mér mo nap nie? ⁴ Nomo ént mek nér námp te, Kwaro nomwan Kraisént apár me mek pap námp niampara, wokwaekamp ninik te níkia paokop mo, ankár pwar mwanámpon. Naropwar Kwaromp kárakáre tokwae fek Kraisént apár me mekamp fárámpea papánko, yiki yakámpara, nomo kor ankár wourékam yiki yak sámpea am fek paokop mwanámpon. ✧

Nomo kor Kraisént yiki yakáp mwanámper kar

⁵ Nomo mao sumpwi námpnámptaknámpt nomo kor sumpwi námp te, am te nomo Kraisént yakáp námponoria námpon. Fárámpt námpao kor taknámpt Kraiso fárámptámpt mént fárámpt námpon. ⁶ Nomo te wae mér námpon, nomp wokwaekamp kwatae ninik te wae Kraisént yaopwae porokopramp fek sumpwi námpara, kwatae ninikamp kárakáre nomp ninik mek yakrá tére konámpt te wae pwarari námpon. Aenámpara, kwatae ninikao nomwan warko poukeyak mono. ✧ ⁷ Nomo waeman Kraisént sumpwi námpara, warko kwatae ninikao nomwan sámpt-fákeyak mono.

⁸ Kareno. Nomo te waeman Kraisént sumpwi námp niampara, nomo fwapia mér mwaro: Ankár mént yiki yakria wourékam ninik fek yakáp mwanámpon. ⁹ Nomo te wae mér námpon: Kraisént apár me meknámpt warko fárámpt námpara, mao te warko sumpwi mono. Sumpwi te kárakáre mo námpara, warko man kwe-pwar mono. ✧ ¹⁰ Mao te wae ankárank por sumpwi námpara, mao kwatae ninikamp kárakáre te tirá épéri pwarámpono. Aeno oukoumwan mao yiki yakria Kwarént yiki yak námpono. ✧ ¹¹ Aenámpnámpt taknámpt yumo kuri takrá ninik kip. Yumo te kwatae ninikamp kárakáre fek yakáp mono. Waeman Kraisént Jisasént koumpá yakáp napara, yumo kor Kwarént yiki yakáp napon. ✧

¹² Yumo te yiráp sumpwi konap pourou kwatae ninikao poukeyakanoria pwar mwanape. Yumwan pouroukamp kwatae ninikao warámpea akwap nánko, am ninikaok tukup mwanape. ¹³ Yumo te yiráp pourou ankwapmwaek ponankor kwatae ninikan sánk kwapon. Takriaka kwatae ninikaok tukup mwanape. Yumo te arop sumpwiaka apár me meknámpt fárámpea yiki yak konámptnámpt taknámpt yiráp pourou ntiaka ninikan kor ankár ponankor Kwarén sánk kipo. Yumo te yiráp pourou ankár ponankor Kwarén sánk napo, mao yumwan poukwap nánko maok, yumo yae-párak kare ninikaok paokop mwanapon. ¹⁴ Yumo oukoumwan te wae

mér napon: Yumo lo ankore mek yak mo, yumo te Kwaromp aropomp ankore mek yakáp napara, kwatae ninik yiráp ninik poukwapá yak naenámp pourou mono.

Nomo yae-párák kare ninikamp tére arop yakáp mwanámp kar

¹⁵ Aenámp tane, nomo te mokop mwanámpon? Nomo te lo ankore mek yakáp mono, Kwaromp aropomp ankore mek yakáp námp te, mokopia warko kwatae ninikrá paokop mwanámpon? Am te ankár mo karonó. ☆ ¹⁶ Yumo te mér mori kwapon? Yumo arop ankwapan yiráp pourou ponankor sánkria te, maomp karwaokria maomp tére arop yakáp i konapono. Ae konapara, taknámp yumo kwatae ninikamp tére arop yakápria te támao nánko, yumo te faokor mwarea napon. Ae mwarea napara, yumo Kwaromp karwaok paokopria maok, Kwaro nke námp fek yae-párák kare arop mwanapon. ☆ ¹⁷ Kare karonó, wokwaek kar te yumo kwatae ninikamp yae ankore mek téreapan maok, warko yumwan 'Kwaromp ninikaokenk' ria yénknáp kar am wawia, ankár am karwaok kar paokop napon. Aenapara, am táman maok nomo Kwarén 'Aesio'rá sér mwanámpon. ¹⁸ Yumo kwatae ninikamp yae ankore mek yakáp napan maok, Kwaro yumwan warko éréképeanánko, amwar yakápria, yae-párák kare ninikamp tére arop yakáp naponó. ☆ ¹⁹ Yiráp ninik te oukoumwan kárákáre mo námpantá, ono arop tokwae ntiá maomp tére aropan wounáprá sénampon: Wokwaek kar te yumo yiráp pourou ponankor kwatae ninik ntiaka lo kar ták-sir konap ninik ankore mek papria, ampaok térerá paokopria maok, am lo karan kor ták-sir saráp yakáp konapon. Aeno oukoumwan te yiráp pourou ponankor ankár yae-párák kare ninikamp tére arop yakápria maok, ankár yae-párák kare yiki kor ninik fek saráp yakáp kip.

²⁰ Wokwaek kar kwatae ninikao yumwan ankár poukeyak nánko, am ke fek te yae-párák kare ninik te yumwan poukeyak mono. ²¹ Yumo wokwaek kwatae ninik fek téreapara, oukoumwan kor am ninik táman yumo pwarápaé naponó. Am ninik fek yakápap te am fek te kwapwe kare ankank te sámp mono. Take pourouráp ninik te arop sumpwi pap konámp támaono. ☆ ²² Aeno oukoumwan te Kwaro yumwan kwatae ninik mekamp éréképea námokuráp tére arop páte nánko yakáp napon. Aenapara, yumo te maomp kwapwe kare ankank arakrá sámp kipo: Yumo paokop nap te, ankár ponankor yiki kukur yakápria maok, yumo fwap yiki yaká yakáp mwanap sámp mwanapon. ²³ Kwatae ninik te náráp tére aropan am

tére námp fek nopok ankank sánk konámpono. Am nopok sánknámp ankank te sumpwi támaono. Aeno Kwaro nomwan kwaporok sámp námp te, nomp Tokwae Kar Jisas téremp fek yiki yakáp mwanámp sámp námpon. ✧

7

Oukoumwan wourékam ninik fek tére mwanámp kar

¹ Kémpiyae tárápu, ono máma kar te wae lo méri yakápnap arop mér napara, yumwan sénae rampon. Arop oukoumwan yiki yak námp fek saráp lo ankore mek yak námpon. Ono te yumo ará ninik wae mér naponorá ninik nampon. ² Poumou nap mekamp yupu, maomp poumarop yiki yak námp fek te, loao maomp poumaropént sámp-fákeyak námpon. Wakmwaek poumarop sumpwi nánko te, lo te warko man sámp-fákeyak mono. ³ Aeno poumarop oukoumwan yiki yak nánko, yupu ankwap aropamp nap mek tank nánko te, man sérrá, ‘Mao te kokopor yupuno’rá sérar i konapon. Tá poumarop sumpwi nánko, ankwap nap mek tank námp te mao te lo ták-sir mo, fwaponno.

⁴ Onomp kémpiyae tárápu, yumo kor taknámp Kraisomp pourount koumpea mént sumpwi napara, lo te warko yumwan sámp-fákeyak mono. Yumo te Jisas Kraisompon. Am arop te manénkir apár me meknámp fárámp námp te, Kwaromp tére kwapweria yaonámp ki tankáp mwanapria ninámpon. ✧ ⁵ Nomo oukoumwan wokwaekamp kwatae ninikaok paokopámp ke fek te, loao kwatae ninik mwanámp, ninik mek farop-sinánko, nomo am ninikaokria pourou ponankor kwatae ninik i konámpon. Am tak námp támao sumpwiamp tére aropria maok, yaonámp ki kwatae tankáp napon. ✧ ⁶ Ae konámp te, nomo waeman arop sumpwiria kwatae ninik pwar konap niamp, nomwan sámpá yakámp kwatae ankank te wae pwarari námpara, oukoumwan te nomwan wokwaek kumwiap loao sámp-fákeyak nánko, ampaok tére mono. Nomo oukoumwan te Yiki Kor Spiritao sápnámp ninik wourékam fek Kwaromp tére tére námpono. ✧

Kwatae ninikao nomwan kwatae papámp kar

⁷ Aenámpara, ‘Lo te kwatae námpono’rá sér mwanámp nie? Mo karonno. Aeno lo karao onan kwatae ninik yénkép mo nánko te, mokopia kwatae ninik mér nanampon? Lo karao sérrá, “Amo te ankwapamp ankank kikianki kwaponno.” Lo karao makrá sér mo nánko te, ono mokopia am kikiank ninik te kwataenorá mér nanampon? ✧ ⁸ Aeno loao onomp ninik mek am kwatae ninik yénkép nánko, am kwatae ninik támao

kikiank ninik kápae kare ti-sáp námpon. Tá lo yak mo nánko te, kwatae ninik te arop sumpwi tenámp niamp naenámpono. ⁹ Ono wokwaek kar lo kar korop monámp ke fek te, ono fwap yiki yakampon. Aeno oukoumwan Kwaromp lo kar mér nanko maok, kwatae ninik fárámpeaka yiki yak sámp nánko, ¹⁰ ono sumpwi nampono. Manénkir te Kwaromp lo karao onan sérrá, 'Loaok akwapria yiki yak nanapono' ria séritenánko, ono am lo karwaok nampao maok, yiki yak mono, onomp waemp kwatae yakámpon. ¹¹ Am te apae riteanápe, lo karao kwatae ninik yénképeanámpao, am kwatae ninikao onan kwekáriaka, am lo fek táman warko onan sumpwi pap námpon. ¹² Aenámpara, nomo loan te apaerá sér mwanámpon? Kwaromp lo te Kwaronámpoknámp korop námpon. Tá kar ponankor lo fek yak námp te am támao kuri kwar námokurápara, yae-párak kareria arop yaewour naenámp kwapwe kareno. ☆ ¹³ Aeno oukoumwan te mokocono? Am kwapwe kare ankank támao onan sumpwi pap námp nie? Am te mo karono. Kwatae ninikao saráp onan sumpwi pap námpon. Am kwatae ninik támao am kwapwe kare ninikan téreanáko, onan am fek sumpwi pap námpon. Kwaro am kwatae ninikao 'Numwar takano' ria pwar námp te, nomwan am kwatae ninikao takrá tére námp érik farákár nánko, nomo méria, 'Kwatae ninik te kwatae kare ankankono'rá ninik mwanámpria námpon. Amnámp ninik támao Kwaromp lo érik farákarrá yénképrá: 'Kwataeao i konámp ninik kare te takére kwatae kare ankankono.'

Kwatae ninikao nomp ninik sámpea yaknámp kar

¹⁴ Nomo te wae mér, Mosesomp lo te Kwaromp Spirit fekampono. Aeno ono te apárokamp arop yak nampara, Kwaromp ninikaok akwap nanamp pourou mono. Am te apae riteanápe, kwatae ninik onan poukeyak nánko, ono am kwatae ninikamp tére arop yak nampono. ¹⁵ Ono apae-apae tére namp am te, apaen tére raerá am fi kor kare fwapia mér mo i konampon. Ono tére naeriaka ninik namp te, am te tére mo i konampon. Aeno ono monoria namp tére te nopok táman tére saráp yak konampon. ¹⁶ Ae konampan maok, onoku támao kwatae ninikaok akwap monoria nampan, tak nanko te, am támao, Kwaromp lo te kwapwe kare ankankrá yénkép námpon. ¹⁷ Aeno oukoumwan te nomo wae mér námpon: Apae onokump ninik fek nampanápe? Am kwatae ninikao onomp ninik mek yak námp am támao námpon. ¹⁸ Ono wae mér nampon, onomp ninik mek wokwaekamp ninikaoi yak nampara, onomp ninik mek te kwapwe kare ninik ankárak yak mo kare nánko maok, kwapwe kare ninik fek yáarak nae nampan

kor épérépi yak nampon. ¹⁹ Kare karonó, ono kwapwe kare ninikan saráp sámpea méria yárák nae nampao, am ninik te sámpea yárák moria maok, warko pwarará kwatae ninikan kwataenoria pwar naenampao, nopok am táman warko takrá tére konampon. ²⁰ Am monoria nampao, warko am ninik sámpá yárák namp te, apae onokump ninik fek nampanápe? Am kwatae ninik támao onomp ninik mek yak nánko nampon.

²¹ Aenámpara maok, ono nke nanko, take pourouráp ninik te onomp ninik mek poukeyak námpara, kwapwe kare ninik sámp nanampan kor, kwatae ninikao onan nánkáráp fákeyak konámpon. ²² Onomp ninik te Kwaromp lo karan warákár tokwae nampon. ²³ Aenampan maok, ono nke nanko, ankwap lo onokump ninik mek yak námp te, Kwaromp lo kar onomp ninik mek yak námpént yorowar i konepon. Am lo támao nánko, onomp pourou mwaek yaknámp kwatae ninikamp lo támao onan sámpá tankria onomp pourou poukeyak námpon.

☆ ²⁴ Awu! Koupoute nae! Am támao onomp ninik kwatae pap námp te, onan wa yaewour nánko, mámá sumpwiramp pourou pwar nanampon? ²⁵ Aenampan maok, ono Kwarén 'Aesio'rá sénampon: Mao nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp tére fek onan yaewouri námpon. Aeanánko onoku kare, tá onomp ninik ponankor te Kwaromp lo ankore mek yak nampan maok, tá kwatae ninikamp lo ankore mek kuri oukoumwan yak nampon. ☆

8

Kraiso kwatae ninik tirá épériaka nomwan Yiki Kor Spirit sápnámp kar

¹ Oukoumwan te nomo Krais Jisasént koumpá yakáp námpara, lo te warko nomwan kot naenámp pourou mono.

² Oukoumwan te nomo te Krais Jisasompara, yiki yak sánk konámp Yiki Kor Spiritamp kárákáreráo kwatae ninik ntia sumpwiramp poukwapnámp mekamp érékép nánko, amwar yakáp námpara, am lo te warko yumwan poukeyak mono.

³ Lo te nomp kwatae ninik yaewour naenámp pourou mo námp te apae riteanápe, nomp épi ninik te Mosesomp loaok naenámp kárákáre te mo námpono. Aeno am ankank loaok tére naenámp pourou mo nánko, Kwaro námoku tére námpon. Mao náráp táráp sámp-kérép nánko, ékia nomo kwatae ninikráp arop niampi námp te, nomp kwatae ninikan tirá épér naeria ék námpon. Tá maomp sumpwi fek Kwaro nomp kwatae ninik kákea kotia tomorompá pwara námpono. ⁴ Kwaro am takimp te, nomo oukoumwan te wokwae kamp ninik fek paokop mono, Yiki Kor Spiritamp ninikaok paokopria maok,

nomwan, loamp yae-párák kare ninikaok paokop mwanapria nimpon. ☆

⁵ Arop fárákap wokwaekamp ninikaok paokop i konap te am ninik támao tokwae kari yakria poukwap námpon. Aeno arop Yiki Kor Spiritamp ninikaok paokop nap te, am fárákamp ninik Yiki Kor Spiritao poukwap námpon. ⁶ Aeno aropamp épi ninikaok saráp yárák námp te, am arop te sumpwi naerámpon. Tá Spiritamp ninikaok saráp yáráknámp arop te, yiki yakria yonkwae porokwe fek yak naenámp. ☆ ⁷ Aeno aropamp ninik wokwaekamp ninik fek saráp yárák námp te, Kwarén yopornámp aropono. Am te apae riteanápe, mao Kwaromp lo ankore mek yak moria, am loak nae-námp te pwi mo kare námpon. ⁸ Aropamp ninik wokwaekamp kwatae ninikaok saráp yárák námp te, Kwaro warákárnámp ninikaok naenámp pourou mono.

⁹ Aeno yumo oukoumwan te wokwaekamp kwatae ninik fek yakáp napanápe, mono. Kwaromp Spirit kare kar yumwan oupouroupeyak nángo te, yumo Yiki Kor Spiritamp ninik fek paokop mwanapon. Aeno arop ankárank Kraisoamp Spirit yak mo námp te, mao te Kraisoamp arop mono. ☆ ¹⁰ Kwatae ninik te yiráp pourouan sumpwi pap naenámpan maok, Kraiso yiráp pourou mek yak nángo te, yumo Kwaro nke námp fek waeman yae-párák kare arop yakáp napa, yiráp waemp te kwapwe kare yiki yakáp mwanapon. ¹¹ Kwaro Jisasén apár me mekamp fárámpea papámpon. Aeno am Kwaromp Spiritao yumwan oupouroupeyak nángo, Kwar te Jisas Kraisen apár me mekamp fárámpea papámpara, maomp Yiki Kor Spiritamp tére fek yumwan kor taknámp yiráp sumpwi konap pourouan yiki yak nénk konámpono.

Yiki Kor Spiritao tére námp fek Kwaromp tárápu yakáp námp kar

¹² Kémpiyae tárápu, wokwaekamp ninikaoui námpan, nomo kor nopok ampaok paokop mwanámpanápe mono. Nomo nopok mwanámp yak námp te Yiki Kor Spiritamp ninikaok paokop mwanámpon. ¹³ Aeno yumo wokwaekamp ninik fek paokopria te, yumo sumpwi mwarea napon. Aeno Yiki Kor Spiritamp kárákáre fek maok, yumo pourou fekamp wokwaekamp ninik sámp-wouroumpea, yiki yakáp mwanapon. ☆ ¹⁴ Arop ponankor Kwaromp Spiritao paokop nap te, am arop fárákap te Kwaromp tárápu. ¹⁵ Kwaro yumwan sánknámp Spirit te yao-pwaeráp niampao yiráp waemp poukeyak námpan yumo apáp mwanapanápe. Yumo sámpnap Spiritao yumwan fwapokwapianánko, yumo Kwaromp tárápu

yakáp napara, Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek táman maok, nomo nomp Naropwarén ‘Ayao’rá wumwi ri konámpon. ✧ ¹⁶ Kwaromp Yiki Kor Spiritao nomp waempént tapokwapria maok, nomo énéni érik sérrá, ‘Nomo Kwaromp tárápu yakáp námp’rá sér i konámpono. ✧ ¹⁷ Ae konámpara, nomo Kwaromp tárápu yakáp námpara, nánkár wakmwaek nomp Naropwar Kwar nompór nánapi pátenámp ourour te Kraís sámp námpnámp taknámp mwanámpon. Ae mwanámpara, nomo oukoumwan máyakáp námp fek, Kraiso tére kwapwéria touwe sámpámpnámp taknámp sámpeanámp te, nomo kor Kraisént yámar mek wae tokwae kwapwe fek énéni yae-párak kare yakáp mwanámpon. ✧

Nánkár wakmwaek nomo yámar mek kwapwe kare tankáp mwanámp kar

¹⁸ Onomp ninik te, nomo oukoumwan sámpnámp nkwakwe make touwe kwatae máte kánanke kwarokono. Nánkár wakmwaek nomwan Kwaro yámar mek sámp naenámp wae te yoporop tokwae karonó. ✧ ¹⁹ Kwaro yoroimp ankank ponankor te, Kwaro nomwan náráp tárápu érik farákár mwanámp kean kárakáre fek yépékrá yakáp námpon. ²⁰ Oukoumwan te Kwaro yoroimp ankank ponankor yae-párak yak mo, kounkour námpon. Am taknap ankank te námoku kwaporok napanápe. Kwar námoku taki yakápanáponria pwate nánko napon. Nánkár wakmwaek Kwaro kwapwe kare tére tére naenámp yépékrá yakáp nap te arak naenámp: ✧ ²¹ Oukoumwan tomore naenámp ankank fákapá yakáp nap, nánkár Kwaro má ankank ponankor fwapokwap nánko, am ankank Kwaromp tárápu nomont amwar kar kwapwe kare yakáprá warákár tokwae mwanámpon. ✧

²² Nomo wae mér námpon: Ankank ponankor Kwaro yoroi námp te, yupurao táráp sámp naeria touwe sámprá fépén i konámpnámp taknámp fépénénkrá yakáprá koropea oukoumwan námpon. ²³ Am ankank támao mwar fépénénk mono. Nomo kuri fépénénk námpon. Nomo Yiki Kor Spirit sámp námp te, Kwaro nomwan kwaporok sápnámp kwapwe kare ankank niampono. Aenámpan maok, nánkár am yae pwar nánko te, Kwaro nomwan ‘Náráp tárápu’ ria érik sénámp fek te, nomp pourouao kuri amwar kar yakáp mwanámpan yépék námpon. ✧ ²⁴ Manénkir te, Kwaro nomwan éréképanoria yépékrá yakápanko, érékép námpon. Aeno nomo ankank nke mwanámpria yépékrá yakápiánámpan wae nke námp te, warko

✧ **8:15:** 2 Ti 1:7; Ga 4:6 ✧ **8:16:** 1 Jo 4:13 ✧ **8:17:** Ga 4:7; Yé 21:7 ✧ **8:18:** 2 Ko 4:17 ✧ **8:20:** Stt 3:17-19 ✧ **8:21:** Yé 21:1 ✧ **8:23:** 2 Ko 5:2-4

yépék mono. Táte arop ankárankao wae nke nám̄p te, warko apaerá yépék naenámpañá. ²⁵ Aeno nomo oukoumwan nke monám̄p ankankan maok, táman nke mwanám̄pria am táman ninik kárákáre fek yépékrá yakáp konám̄pon.

²⁶ Tá ankwap te, kárákáre monám̄p arop nomwan te Yiki Kor Spiritao yaewour i konám̄pono. Nomo apae ankank Kwarén sér mwanám̄p mér mo nám̄pan maok, Yiki Kor Spiritao érik kar tákaprá sér mono, yonkwae meknám̄p saráp yonkwae touwe fopo. Aenángo, am fek táman Yiki Kor Spiritao nomp kar toropwap nám̄p yaewour i konám̄pono. ²⁷ Kwar te aropamp ninik mek nkeria, Yiki Kor Spiritamp am ninik wae mér i konám̄pon. Am te apae riteanápe, Yiki Kor Spirit te Kwar námokuráp ninikaokria, Kwaromp firáp arop fárákap nomwan yaewourrá kar toropwap i konám̄pon. ✧ ²⁸ Nomo te wae mér nám̄pon: Kwarén nourouprá warákárnám̄p arop fárákapan Kwaro kápae kare ankank méntér téreria kwapwe kare yaewour nám̄pon. Am taknám̄p arop fárákap te Kwaro 'Warko érékep nanamp' ria wumwi nám̄p támaono. ✧ ²⁹ Am te apae riteanápe, am arop fákáre te Kwaro wokwaek kar mériaka, náráponoria nánkárápámpara, am fárákapao kor ankár maomp Táráp niamp yakáp mwanapon. Aeria maok, maomp kápae kare tárápu yakáp napo, Kraiso am fárákapamp naenáp yak naenámp. ✧ ³⁰ Am arop fárákap te wokwaek kar náráponoriaka nánkárápámpara, am fárákapan kor wumwi nám̄pon. Aeriaka am fárákapan wumwirá sénám̄p te, 'Yumo te yae-párak kare arop fákáreno'rá sénám̄pon. Mao 'Yae-párak kare arop'rá sérinám̄p arop fárákapan te yiki yak kwapwe, tá námokuráp wae am fárákapan nénk nám̄pon. ✧

'Ankwap ankankao Kwaromp aropompan taokor mono'rá sénám̄p kar

³¹ Aenámpara, Kwaro am térenám̄p ankank kwapwe te nomo te apaerá sér mwanám̄paná. Kwaro nomwan yaewour nám̄p te, nomwan wa ampwae sámp naenámpañá. ³² Mao te wokwaek námokuráp Táráp wuriman námoku sámp-fákeyak moimpon. Mao te waeman nomwan ponankor yaewour naenámpria man sámp-kérép nám̄pon. Mao námokuráp Táráp wuriman sámp nám̄pan nánko te, nomwan ponankor ankwap ankankan kor fwap ti-sámp naeria nám̄pon. ³³ Kwar te waeman námoku nomwan náráponoria nánkáráp nám̄p te, wa nomwan kot naenámp? Kwaro námoku waeman nomwan fwapokwapia 'Yae-párak kare arop'rá sénám̄pon. ³⁴ Nomwan te wa 'Kwatae niniki nap fek touwe sámp nanap'rá sénaenámp?

Waeman Krai sumpwia warko fárámpea Kwaromp yae-párak mwaek ankank poukeyak námpara, mao kor nomwan yaewour naeria Kwarén sér i konámpon. ☆

³⁵ Kraiso nomwan aropomp tokwae námp te, apae ankankao mao aropomp námp mekamp pwarokwap naenámpanáp. Nomp ninik mek kápae fárámp námpao ni, touwe sámp námpao ni, aropao nomwan nkwakwe make sokoro napao nie? Nomwan yae-porokweao ni, wae waempyam mo námpao nie? Apáp mwanámp ankank korop námpao ni, nomwan tirá wour napao nie? Am ankank am te nomwan aropomp i konámp arop Kraiomp yaekamp te pwarokwap mono. ³⁶ Am ankank nomp pourouk korop konámpan maok, arop ankárankao Kwaromp Buk fek kumwianámp karao sérrá,

“Yino waráp arop fi yakáp námpara, kápae kare por yinan tirá wour i konapon.

Arop fárákapao yinan nke nap te,

yénképrá kák mwanap sipsip niamp námpono.”

³⁷ Aeno Krai nomwan yonkwae touwenámp te, apae ankank nomp pourouk korop námpan kor, mao nomwan yaewour nángo kwe-pwar konámpon. ☆ ³⁶ Sng44:22' ³⁸ Kare karon. Ono waeman mér kare nampon: Apae ankankao nomwan yonkwae touwenámp Kwaromp yaekamp samp naenámpanáp. Ae te sumpwi konapao ni, yiki yakao nie? Ensel fákáreao ni, kwatae-arop nkwakwe makeramp kárákáreao nie? Oukoumwan yakápnap ankankao ni, wakmwaek korop naenámp ankankao nie? ³⁹ Yámar kear mekamp ankankao ni, waempomp némpoukamp ankankao nie? Mámá ponankor ankank máte, nomwan Kwaro aropompnámp mekamp pwarokwap mwanap pourou mono. Am aropomp te nomp Tokwae Kar Krai Jisas námpan sámp námpon. ☆

9

Polo Israel firan nkea aropompa waemp kar

¹⁻³ Awu! Onomp firáp Israel fákáreao! Awu! Onomp Juda ankwapyaenáp fákáreao! Ono te yumwan yonkwae touwe tokwaeria, Kraisonámpok korop napo Kwaro yumwan warko éréképano kar nampon! Aeria kápae kare por yumwan yonkwae touwe kareria yumwantá ninik tokwae konampono. Ono te Kraiomp para, ono kare kar sénampono. Ono yankar mono. Yiki Kor Spiritao onomp ninik mek yiki kor ninik sápeanángo, ono am kar sénamp te, wae kare karonorá mér nampon: Kraiso onomp ninikaok naenámpanria te, ono

☆ **8:34:** 1 Jo 2:1; Hi 7:25 ☆ **8:37:** 2 Ko 4:8-11 ☆ **8:39:** Jo 10:38

man turunk nanko, onan náráp fi mekamp ek far-pwar nánko, nopok yumo fwap am éri mek koropea Kraiso mp firáp yakáp mwanapon. ⁴ Kwar te Judan te waeman kápae kare ankank sánk nám̄p tane, am fárákap te apae nánko, Kwaromp kar wa mo napon? Am fárákap te Israel fi ara, Kwaro náráp tárápunoria nánkárápea maok, náráp kárákáre ntiaka wae tokwae kwapwe nénkámpon. Kwaro am fárákapan sérrá, 'Mao náráp tárápu yakáp napo, taokeyak nanamp' rimpon. Mao am fárákapan námokuráp lo karan nénkria lotu mwanap ninik méntér yéncépámpon. Tá mao 'Ono yumont yakriaka yaewour nanampono'rá sérimpon. ⁵ Am fárákapamp wokwaekamp appeyaenáp Abraham, Aisak, Jekop te Israel fi forokoranap appeyaenáp támaono. Táte wakmwaek Kraiso apárokamp arop arákarea, am fi mek arop kare yakámpon. Mao te námoku Kwarara, ankank ponankor taokeyak námpara, nomo ankár maomp eran saráp sakap mwaro! ✧

Kwaro koumteouráp aropan náráponoria nánkárápámpan sénámp kar

⁶ Kápae kare por onomp fi aropan aropomp nampan maok, Kwaro Juda fi 'Yumwan yaewour nanamp'rá sérimp kar te kwaporok pwar mono. Ono wae mér nampon, am ou mekamp arop ankwapmwaek Kwarén mér mo nap te, Kwaromp Israel fi kare mono. ⁷ Nomo 'Máte ponankor Abrahamomp ou fekamp yakáp nap te Kwaromp tárápu kare'rá sér mwareano, mono. Wokwaek kar Kwaro Abrahamén, 'Aisakomp fekampao saráp waráp firáp yakáp mwanapon' rimpon. ✧ ⁸ Arop éntupwar naropwaromp yiri fek saráp forokarea yakáp nap te Kwaromp tárápu mono. Arop ankár Kwaro tak nanamprinám̄p kar wawia karenoria mér nap fek forokarinap aropao maok, maomp tárápu. Am tak nap te Abrahamomp finon. ⁹ Kwaromp arop ankwapan nánkáráprá 'Onompono'rá sénámp te ará: Kwaro arakrá sérimpon: 'Ono wae séri tari nampara, warko arákarrá kárákáre mént kop nanko te, Sara kárákáre sámpeaka fwap poumou-táráp sámp naenámp' rimpon. ✧ ¹⁰ Am támao mwar mono. Warko wakmwaek nomp wokwaekamp appe Aisak Rebekan sámpeanánko, táráp anánk feae sámpánko, Kwaro sérimp kar ankwap aran ninikenke. ¹¹⁻¹² Am tárápyar oukoumwan éntupwar sámp mo fek, am tárápyarao kwapwe kare ninik sámp nep te, oukoumwan mér mo, kwatae ninik sámp nepan kor mér moepo maok, Kwaro Rebekan 'Nae-táráp te nánaeramp yae ankore mek yak naenámp' rimpon. Am táman Kwaro námoku aropan náráponoria nánkáráp konám̄p ninik érik

yénkép námpon. Am tárápyaran apae nenepaoeanrá nánkáráp mono. Kwaro námoku ankwapan náráponoria nánkárápriaka, ankwapan te mono. ✧ ¹³ Aeno Kwaromp Buk fek te arakrá sénámpon, “Ono te Jekopén maok warákár kare nampon. Aeno Ison te warákár mo nampon.” ✧

¹⁴ Kwaro am tak námp ninik nánko te nomo ‘Pwi yak mono’rá sér mwanámp nie? Mo karonu. ¹⁵ Aeno wok-waek kar mao Mosesén arakrá sér, “Arop onomponoria namp te man fwap yaewour nanampon. Tá ankwap man aropomp namp te, taknámp fwap aropomp nanampon.” ✧ ¹⁶ Aerá sénámpara, Kwaro aropan náráponoria nánkáráp námp te aropamp ninik fek, tá maomp tére tokwae fek te mono. Am te Kwaro námokuráp ninik fek saráp aropompria námpon. ✧ ¹⁷ Moseso manénkír Kwaro King Feron sérimp karan kumwimp te arakrá sérimpon: “Ono amwan ‘King yakae’rá séri namp te, onomp kárakáre tokwae amwan yénkép nanko, koumteouráp arop kápae kare apárok mwae onomp e tokwae érik farákáp mwanapon.” ✧ ¹⁸ Aempara, nomo wae mér námpon: Kwar te arop ankárankampan aropomp naerianámp te fwap man aropomp i konámpon. Tá ankwap te monoria kárakáre naenámp ninik sánk naeria te, fwap am ninik sánk naenámpon.

Kwaromp youpoukwap ntiaka aropompnámp kar

¹⁹ Ono má kar má kumwi namp, yumo nkeaka onan makrá sér mwanape: “Ae te Kwaro arop ankákárankrá náráponoria nánkáráp námp kwamp te, apaeritea arop kwatae napo, kar sér i konámpon? Arop te wa fwap námokuráp ninikaokria Kwaromp ninik kwe-pwar naenámpánáp.” ²⁰ Amo te wa nap kwamp, Kwaro taknámp ninikan man yopor nanapon? Ae te arop kwar fek sospen yoroianánko am sospenao man ‘Amo onan apaerá makrá yoroi nap?’rá sénaenámp nie? ✧ ²¹ Aropao kwar ankárank fek sospen anánkaopwe yoroia maok, ankwap mek kwapwe kare ankank kákriaka, tá ankwap mek sampwae kák naenámp te am te kwatae námp nie? ✧ ²² Kwaro kuri tak i konámpon. Mao te námokuráp youpoukwap námp érik yénkép nánko maok, ponankor arop maomp kárakáre tokwae mér mwanapon. Am sospen te nopok Kwaro youpoukwapria kot nánko, touwe kwatae sámp mwanap wae nánapi yakáp napan maok, Kwaro tamak fopwari pap mo, yépékrá yak námpon. ²³⁻²⁴ Am te apae riteanápe, maomp ninik te arop ponankor náráp wae tokwae ntiá kárakáre, tá kwapwe kare tankáp mwanap maomp aropomp sámp mwanap arop fárákapan

✧ **9:11-12:** Stt 25:21,23 ✧ **9:13:** Mal 1:2-3 ✧ **9:15:** Kis 33:19 ✧ **9:16:** Ta 3:5; Ef 3:9 ✧ **9:17:** Kis 9:16 ✧ **9:20:** Ais 45:9 ✧ **9:21:** Jer 18:6

nénk nae ritea námpon. Am aropomp sámp mwanap arop fárákap te nomo Juda firao saráp mono. Nomo arop ankwap firao kor mént sámp mwanámpon. ²⁵ Profet Hosea kor wokwaek kar arop Kwaro nánkáráp konámp ninik fek kumwiaka arakrá sérimpon:

“Wokwaek te am arop fárákap onomp firáp yakáp moiapao maok, wakmwaek te onomp firáp yakáp mwanapon.

Wokwaek te am fárákapan ono warákár moiampan maok, wakmwaek te ono am fárákapan warákár kare nanampon. ✧

²⁶ Am némpouk te ono sérrá, ‘Yumo te onomp arop fi mono’ ri nampan maok, am némpouk táman ono sérrá, ‘Yumo te yaká yak konamp Kwar onomp tárápuno’rá sénampon.’ ✧

²⁷ Wokwaek kar Aisaia arakrá sérimpon: “Juda fi éképoukamp kárak kápae niamp arak nánko te, Kwaro némpi ankwap yinink fi mwar érékép naenampon.” ²⁸ Am te apae riteanápe Kwar Tokwaerao koupour koropeaka apárokamp arop ponankor youroukoupia kápae kare aropan ‘Yumo te faokorenk’rá sénaenampon. ✧ ²⁹ Tá wokwaek kar Aisaia ankwap kar am fek séri námp te arakrá sérimpon: “Aeno yámar mekamp ankank ponankor poukeyak konámp Kwar Tokwaerao nomo ankwap yininkaopwe nomwan kor taokeyak monkoría te, Sodom ntiaka Gomora mekamp aropani námpnámptaknámpt ponankor arop fi tomore mwarámpon.” ✧

Juda fi mér kare moria, yae-párak kare arop yakáp monap kar

³⁰ Arop ankwap fi Kwaromp yi fek yae-párak kare arop yakáp mwaria tére kárakáre mo nap te, wae Kwarén mér nap fek maok, Kwaro nke námp fek te yae-párak kare aropono.

³¹ Aeno Israel fi te Kwaro nke námp fek yae-párak kare arop yakáp mwaria lo ankwap oupouroukapao maok, am lo nke moria, yae-párak kare arop yakáp mono. ³² Am te Jisasén mér nap fek yae-párak kare ninik sámp te mono, námoku térerá am fek yae-párak kare arop yakáp mwanámpan mpweria napon. Jisas te yumwi fek pu tikípria sikírip konap niampara, ³³ Kwaro wounáprá sérimp kar profet Aisaia kumwimp te arak rimpon:

“Yumo nkenke! Ono Saion Faonkwek arop pu tikíp mwanap yumwi ankárank páte nampon. Ono kárakáre kor yumwi páte nanko,

arop kápae kare nke moitea tukupria
 am yumwi fek pu tikipria sikirip mwanapono.
 Arop man mér námp te
 kwaporok yépeki pwarria pwarápae mono,
 mao sénámp kar kare kar korop naenámpono.” ✧

10

Juda fi Kwaromp ninik kwapwe mér moiap kar

¹ Kémpiyae tárápu, ononamp Juda fi Kwaro oukoumwan érékép mo námpantá, am firan aropomprá ninikria, Kwaro am fárákapan warko éréképanoria kápae kare por kar toropwap nampon. ² Ono te am fárákapan te wae mér namp kwamp arakrá sénampon: Am fárákap te Kwaro warákárnámp ninikaok mwaria kárákare kar napao maok, Kwaromp ninik kare mér mo napon. ³ Kwaro námoku ninik námpaok ‘Yae-párak kare arop’rá sér i konámp ninik te mér mono. Námokuráp kárákare fek, yae-párak kare arop yakáp mwarria napon. Aenapara, am fárákap te Kwaromp yae ankore mek yakápria, mao námoku térea, yae-párak kare arop yoroi papanoria yénképeyakáp mo napon. ✧ ⁴ Am fárákap te mér mo napon: Kraisén te mao lo tapokwapea pwate námpara, arop ponankor Kraisén mér nap te, Kwaro nke námp fek yae-párak kare arop yakáp napon.

⁵ Moseso am ninikia lo aropan fwapokwapia yae-párak kare kák konámp ninikan kumwiaka sérrá, “Arop ponankor lo karwaok tukup napo maok, am loao am fárákapan yiki yakáp mwanap nénk konámp.” ⁶ Aeno nomo Kraisén mér nánko, Kwaro nomwan ‘Yumo te yae-párak kare aropono’rá sénánko, nomo Moseso sérimp niamp pourouráp sérrá, “Yumo te ninikrá arakrá sér mwarea napon: ‘Wa narek pok naenámp?’ ” [Am te Jisasén warámpea ékia napo, nomwan yaewour naenámpria nap niampon.] ⁷ Tá “Yumo te ninikrá sér mwarea napon: ‘Wa waempomp némpouk pik naenámp?’ ” [Am te Kraisén warámpea aokea napo, nomwan yaewour naenámpria nap niampon.] ⁸ Aenapan maok, mámá kar fi kor ninik te ará:

“Kwarén mér mwanap kar te
 wae yino érik fárákápeanánko
 waeman yiráp wonae fik yak,
 tá yiráp ninik mek yak,
 tá yiráp táp mek yak námpon.” ✧

⁹ Aeno amo ‘Jisas te Tokwae Karono’ ria érik sériaka, amo kor Kwaro Jisasén apár me mekamp fárámpea pap námp

karenoria mér napo maok, Kwaro amwan kor warko warámp naenámpon. ¹⁰ Nomp ninikao Jisas Kraisen mér nángo te, Kwaro nomwan ‘Yae-párak kare arop’rá sénámpon. Tá nomp am mér námp érik farákáp nángo te, Kwaro nomwan warko érékép konámpono.

¹¹ Kwaromp Buk fekamp karao sénámp te ará: “Arop Kwarén mér kare námp te, kwaporok yépéki pwarria pwarápaé mono.” ✧ ¹² Kwar Tokwae ankáránkamp támao nomo ponankor nomp Tokwae Karono. Juda fi, tá ankwap fi ankáránkamp pourouráp ninik fek saráp námpon. Aenámpara, arop ponankor man sénapo te, kwapwe kare karerá kák konámpon. ✧ ¹³ Kwaromp Buk fekamp karao am fek arakrá sér: “Arop ponankor Kwar Tokwaeramp e karákaprá wumwi napo te, am fárákapan warko érékép naenámpon.” ✧

¹⁴ Aeno arop fárákáp man mér moria te, mokopia man nomwan yaewouraeria turunk mwanapon? Tá arop kar wa moria te, mokopia man mér mwanapon? Tá arop ankwap am fárákapan kar farákáp mo napo te, mokopia am fárákáp kar wa mwanapon? ¹⁵ Tá kar farákáp naenámp arop tirá kérép mo napo te, mokopia kar farákáp mwanapon? Kwaromp Buk fekamp kar te arakrá sénámpon: “Koumteouráp arop te Kwapwe Kare Kar sámpá koropnámp aropan nkea te warákár kare mwanapon.” ✧

Israel fi ankwapmwaek saráp Kwapwe Kare Karwaok tukupap kar

¹⁶ Aerámpan maok, ponankor koumteouráp arop te am Kwapwe Kare Kar wa mono. Profet Aisaia mákia kokwaeteta Kwarén sérrá, “Tokwae Kar e! Wa moko yino farákápnámp kar méria, karenorá ninik námpon?” ✧ ¹⁷ Nomo wae mér námpon: Nomo Kwaromp kar wa nángo maok, am támao nomp ninik mek mér mwanámp sámp konámpon. Am kar nomo wa námp te Kraisoí námpan farákápnap karono. ¹⁸ Tá ono ankwap turunk nae: Ae te Israel fi te oukounwan mámara kar fi wa mo nap nie? Mono. Mao te wae wawi naponon.” Buk Song fek kumwiakapao arakrá sénámp, nomo wae mér námpon: “Kwaro sámp-kérépámp aropamp kar waeman apár-apár ponankor, némp-némp ponankor akwap námpon.” ✧

¹⁹ Aeno ono ankwap turunk nae: Ae te Israel fi te má kar te mér mo nap nie? Mono. Waeman méri yakáp napao napon. Manénkir te yumo ankár Moseso farákápnámp kar aran ninikenke:

“Ono e moráp kánanke kwatae

yonkwae kour moráp ankwap fi arop érékép nanko,
amnap ninik támao

yumwan am fárákapan kokwarokria
yopor mwanap ninik sánk naenampon.” ✧

²⁰ Aisaia kor kar kárákáre fek arakrá sérimpon,
“Arop fárákap onan oupouroukia nke moinap te
oukoumwan onan wae nke napon.

Arop ankwap fárákap

onan te ‘Maeno?’rá turunk moinap arop fárákapao
nke nap fek te

ono wae érik korop nampon.” ✧

²¹ Aeno Aisaia te Israel firan ninikria arakrá sérimpon: “Ono
waeman kápae kare por am kwekáprá ták-sir i konap arop
fárákapan warko érékép naeria yae nánapia yépékrá yak kon-
ampon.” ✧

11

Kwaro Israel fi ankwapmwaek aropompnámp kar

¹ Ono arakrá turunk nae nae: Am tak nap te, Kwar te náráp
Israel fi mekamp koumteouráp aropan te ponankor sinamp
nie? Mo karonó. Ono kor Israel fi mekamp aropono. Ono
te Abrahamomp ou fekampao nampono. Ono te Bensamin
yakámp fi mekamp aropono. ✧ ² Am fi te Kwaro wokwaek
kar nárápono rimpara, am firan te younkwe sir moimpon.
Ae te yumo Kwaromp Buk fekamp Elaijaoinámp kar te mér
mori kwapon? Mao aropomp kar fek sérrá, ³ “Tokwae Kar
e, arop fárákapao waráp profet fákáreran tirá wouria maok,
waráp alta yumwi yokwarámp rá épér naponó. Aenapo, ono
ankáránkamp mwar yak nanko, oukoumwan onan kor sámp-
wouroump mwaria wae nape.” ✧ ⁴ Aerámpan maok, nopok
Kwar te nopok man apaerá sérimpon? Mao te arakrá sér:
“Amo nápar yak mono. Ono éréképnamp arop 7000 te kwekár
kwar Balén kwaráp torokomprá man lotu moi naponó.” ✧

⁵ Taknámp, oukoumwan mámara ke fek kor ankwapmwaek
yakáp napo, Kwaro am fárákapan aropompria náráponoria
nánkáráp námpon. ⁶ Mao te tére napan nkea ninikia náánkáráp
mo i konámpon. Námokuráp ninik fek ninikia érékép námpara,
térenap ninikan nkea náánkárápeanánko te, am námoku ninikia
éréképeanánko te, námoku ninikia yaewour naerianámp ninik
te kare kar mono.

⁷ Aenámp te nomo apaerá sér mwanámpon? Am ankank
Israel firao sámp mwaria tére kárákáreap te sámp moiapon.
Kwaro náráponoria náánkárápnámp arop ankwap fárákapao

✧ **10:19:** Lo 32:21 ✧ **10:20:** Ais 65:1 ✧ **10:21:** Ais 65:2 ✧ **11:1:** Fl 3:5

✧ **11:3:** 1 Kin 19:10,14 ✧ **11:4:** 1 Kin 19:18

saráp sámpapon. Tá ankwap fárákap te maomp ninik kárákáre námpara, sámp moiap te. ⁸ Kwaromp Buk fek sénámp ni-ampon:

“Kwaro am fárákapan ouwipi pamp i konap niampi pap nánko,
yirao kor Spiritamp ankank nke mo,
woupwirao kor wa moinap te,
Am takiap te yakrá koropea oukoumwan námpon.” ✱

⁹ Devito kor takrá sérimpon,
“Kwar e! Amo am fárákapan pounk napo,
kwapwe kare ankank fek warákareaka,
mao te wae, amont yae-párak yakáp námpan mpwe yonkwae napo,
amo touwe kwatae nénk napo,
nape firao apár me mek pik námpan niamp mwanapon. ✱

¹⁰ Am fárákapamp yi te kirikipá pap napo,
nke mwanap pourou mo mwanapon.
Am fárákap kápae sámp nap fek te,
ankár kare kor nánákápia páte napo,
ankár taki yaká yakáp mwanapon.”

Kwaro arop ankwap fi warko éréképnámpan kar

¹¹ Aenapan, ono turunk nae rae: Am Israel fi te Jisasén mér mo nap te, wae ponankor kwatae akwapria moyakáp nap nie? Mo karon. Am fárákap Kwarén younkwe sinapo maok, am mwae kup fek táman Kwaro ankwap fi aropan warko éréképnámpan. Kwaromp ninik te, Israel fi am kwapwe kare ninik mao ankwap firan takrá tére námpan nkea kokwarokrá kikiank mwanapria námpan. ✱ ¹² Wokwaek Israel fi Kwarén younkwe sámkap ke fek te, Kwaro ponankor apár mekamp kouramp aropan yaewoura wae námpono. Am Israel fi Spiritamp ankank mo nap fek te, Kwaro ankwap fi aropan kwapwe kare fwapokwap námpan. Aenámpana, nánkár Israel fi warko Kwaronámpan arári korop napo te, nomo wae mér, Kwaro ponankor kouramp arop firan kwapwe kare kare ninik fek yaewoura wae naerámpan.

¹³ Aeno oukoumwan te ankwap fi kouramp arop yumwan kar sámkap nae nae: Kwaro onan sámp-kérépnámpan te, arop ankwap fi yumou ou mek téreaeria sámp-kérépnámpan, ono má tére man, am te tokwae kar ankankonoria aesioria warákár nampon. ¹⁴ Am te apae riteanápe, onomp ninik te Kwaro ankwap fi yumwan éréképeanángo, kwapwe kare yakáp napantá, Juda fiao kor nkea kokwarokria koropanáponoria nampon. Tá am fek táman ono ankwap fárákap

érékép nanampon. ¹⁵ Karenono. Kwaro Juda firan far-pwar námp te, warko ankwap arop fi ponankor éréképeanánko, Kwaronámpok koropea méntér ankáránkamp fi yakáp napon. Aenámpara, Kwaro warko Juda firan érékép nánko te, sumpwi napao, warko fárámp konap niamp araknámp mwanapon. ¹⁶ Arop pan tokwapea, am fekamp kánanke sámpea Kwarén sánk nap te am pan te ponankor Kwarompon. Ankwap te, yao arák Kwarompao nánko te, yowe ponankorao kuri Kwarompon.

¹⁷ Israel fi te yao oliv kwapwe niampan maok, Kwaro yowe ankwapmwaek karrá tokopea épéri námpon. Tá ankwap fi yumo te yao pwae mekamp kwaporok yaknámp oliv yowe kor niampan maok, Kwaro yumwan tia oliv aopwe kare fek kírímpea yárákarea pwate námpon. Aetenánko oukoumwan te yumo am oliv aopwe fekamp yiri kwapwe am yowe kor kareao sámp námp niamp sámpria kwapwe kare yakáp napon. ¹⁸ Aenámpara, yumo te, am yowe kor karean kámákár tukup námprá niniki kwaponono. Yumo takrá ninik nap kwamp te, yumo ankár fwapi ninikitea kipo. Yumo yowe kor te am aopwe koran yiri sánk mono. Aopwerao maok yumwan yiri sánk konámpon.

¹⁹ Aeno yumo te 'Kwaro am yowe kare karámp-tákapnámp fi te, ankwap fi námwan am fek kírímp naeria ninámpono' ria sér mwanape. ²⁰ Tá kare, Kwaro taki námpan maok, amnámp fi kor te mér mo napantá, karrá tokopea épéri námpon. Tá yumo mér napara, fwap yakáp napon. Yumo te 'Ono wae mér nampono' ria warákár-séri kwaponono. Apáp fek yakáp kip. ²¹ Kwar te oliv yowe kare wuriman taki yakanoria pwar moi námpara, yumo mér mo napo te, yumwan kor taki yakápenkria pwar mono. ²² Yumo te ankár fwapia ninik kipo. Kwar te arop aropomp naenámp ninik, tá yopor naenámp ninik méntér i konámpono. Arop Kwaromp ninikaok mo, pwar nap te, am fek táman yopora waeria touwe tokwae sánk konámpono. Aenámpao maok, yumo oukoumwan kor man méria paokop napo, Kwaro nkeaka warákáránko, yumo maomp kwapwe kare ninik mek yae-párak yakáp naponono. Mo naporía te, yumwan kor yao yowenámp taknámp karrá tokop naerámpon. ✧ ²³ Aeno am yao yowe ankwap wokwaek karrá tokopámp warko mér napo te, Kwaro warko am yowe kor aopwe kor fek kírímpea pwar naenámp. Kare karono, Kwar te fwap warko mént kírímpea pwar naenámp. ²⁴ Yumo wae mér napon: Wokwaek te yumo yao pwae mekamp oliv yowe yakápapan maok, Kwaro yumwan karrá tokopea sankoropea oliv kwapwe mek kírímpea pwarari námp te, am

te yumokuráp yao aopwe kare mono. Aenámpara, kareno, am oliv yowe kare fwap warko sámpeaka námokuráp yowe fek am fek kirimpea pwar naenámpon.

Kwaro náráp aropomp ponankor aropan yéńkép naerianámp kar

²⁵ Kémpiyae tárápu, takria yumo, yino te wae mér tokwae námponorá ninik mwanape. Aeria namp kwamp, am mek wouroumpeyaknámp karan yumwan mérenkria érik sénaeria nae. Juda ankwap fárákap ankár námokuráp ninikaok tukupria kárákáreapo maok, arop ankwap firaomékir Kwaronámpok koropea mao kouroump tari námp fek akwapá sámpea pwi yakanoria ninámpon. ²⁶ Tá am ke fek táman Kwaro warko Israel firan ponankor érékép naenámp te, mao náráp Buk fek Aisaia kumwiakámp kar niampon:

“Arop ankárank Israel firan érékép naeria

yépekrá yak námp,

Jerusalem meknámp fárámpea korop naenámpon.

Mao te Jekopomp fekamp koumteouráp arop ponankor

yaewour náńko,

kwaromp kar ták-sir konap ninik pwar mwanapon.

²⁷ Am ke fek táman

ono am fárákapént kontrak yororia

maomp kwatae ninik ponankor

tirá épéria pwar nanampon!” ☆

²⁸ Juda fi te Jisasoinámp Kwapwe Kare Karan younkwe sinapono. Aeria maok, am fárákap te Kwaromp yopor arop niampi yakáp napo, am támao ankwap fi arop yumwan yaewour námpono. Aeno wokwaek kar Kwaro náráponoria náńkárápnámp arop fárákapan te, oukoumwan nouroupi yak námpon. Mao te maomp appeyaenámpén ninik námp kwamp, am tak námpono. ²⁹ Am te apae riteanápe, Kwaro arop náńkárápea wumwiria ‘Ankank sánk nae’ ria sénámp te, ankwap ninik sámpria pwar mo i konámpon. ³⁰ Wokwaek yumo te Kwaromp kar ták-siranapan maok, oukoumwan te Israel fi kar ták-sinapo, am fek táman yumo Kwaromp aropomp sámp napon. ³¹ Tá taknámp oukoumwan Israel fi Kwaromp kar ták-sinapan maok, am yumo oukoumwan sámpnap aropomp am fárákapao kor wakmwaek sámp mwanapon. ³² Kwaro numwar takanáponorianáńko, am kar ták-sinap ninik támao ponankor aropan fákapá fákeyak námp te, am ponankor aropan náráp aropomp yéńkép nanampria námpon.

Nomo Kwaromp eran sakap mwanámp kar

33 Wakwe! Kwaromp kwapwe kare ninik, tá maomp yonkwae kour, tá maomp mér te yoporop tokwae karia top-pwarámpea solwara youao pik námpon! Arop nomo te Kwaro námoku naeria ninik námpon méria ankwap aropan farákápon mwanámpon pourou mono. Nomo te mao térenámpon ninik te mér mwanámpon pourou mono. 34 Aenámpon te Kwaromp Buk fekamp karao sérrá,

“Wa mokop Kwar Tokwaeramp ninik méria námpon?

Tá wa mokop man ninik sánk námpon?

35 Wamékir Kwarén ankank sánkeanánko,

Kwaro nopok man sánk naenámpon?

Am te mo karonó.” ✧

36 Kwar námoku te ankank ponankor yoroia, mao kápae kare ankank fi korono. Ankank ponankor te mao námokuráp sarápono. Aenámpona, nomo te ankár maomp eran sakap saráp yakápon mwanámpon. ✧

12

Nomp pourou ankár Kwarén ofanámp sánk mwanámpon kar

1 Kémpiyae tárápon, ono Kwaromp aropomp tokwaeran ninik namp kwamp, yumwan érik kárakáre fek sér rae: Yumo yiráp pourou te ankár oukoumwan yiki yakápon nap fek ankár Kwarén ofanámp sánkria, maomp tére mwanap amwar kar yakápona, Kwaro warákárnámpon ninikaok saráp paokop kipo. Yumo tak nap te ankár yiráp Kwarén lotu kare nap támaono.

✧ 2 Yumo te apárokamp aropao kwatae ninik fek paokop nap niamp paokopi kwaponó. Yumo ankár, Kwaro numwar yiráp ninik wourékam yoroi papanorá yénképa yakápon kipo. Takria maok, yumo fwap Kwaromp ninik mér mwanaponó. Am ninik te ará: Kwapwe kare ninik mériaika, Kwaro warákárnámpon ninik, tá ankár pwi yaknámpon ninikan mér mwanapon. ✧

Yiki Kor Spiritamp ninik fek tére mwanámpon kar

3 Kwaro námoku ninikia onan ourour sápea, náráp tére nanapria nánkáráp námpona, ono yumwan ponankor ankákárankan mér kipria sénae rae: Yumo te yiráp mér, yiráp ninik younkoup nap te, námo ankwapan kámákár akwap namprá ninikia warákár-séri kwaponó. Yumo ankár fwapi youroukoupia maok, yae-párak kare ninikria yiráp Kwaro sánknámpon mér am puri fek tére kipo. ✧ 4 Nomo te wae mér námpon, nomp pourouk yakápnámpon ankank te kápae karerao maok, moumountukri tére naponó. 5 Taknámpon, nomo kuri aropao kápae kare námpona maok, Kraisen mér námpona,

✧ 11:35: Ais 40:13; Jop 41:11 ✧ 11:36: 1 Ko 8:6 ✧ 12:1: Ro 6:13 ✧ 12:2: Ef 4:22-24; 5:17 ✧ 12:3: Ef 4:7

ankárankamp finono. Nomo ankákárank ponankor maomp pourouk tukuri yakáp námpara, énéni yakáp námpono. ☆

⁶ Kwaro námokuráp ninik fek nomwan yaewourria maok, námokuráp ourour nomwan wor-pwate nánko, ankákárankrá moumountukri mér ti-sáp námpon. Aenámpara, arop ankwap profet kar farákáp konámp kwamp te, mao ankár náráp Kwarén mér námp puri fek farákáp kuno. ⁷ Táte arop Kwaromp ankwap koumteouráp aropan yaewour naenámp mér námp kwamp te, mao ankár am tére táman tére kuno. Táte arop ankwap tisamp térean mér námp kwamp te, mao ankár tisa tére táman tére kuno. ⁸ Táte arop ankwap ankwap fárakapamp ninik mek kárakáre sánk naenámp tére mér námp kwamp te, mao ankár am táman tére kuno. Táte arop ankank monap koumteouráp aropan yaewourrá ankank nénk námp kwamp te, ankár aropompria warákár fek nénk kuno. Tá arop ankwap tére taokeyak konámp te, mao te ankár am tére táman kárakáre fek tére taokeyak kuno. Tá arop ankwapao arop ankwapan aropompria yaewour naenámp kwamp te, ankár warákárrá yaewour kuno. ☆

Nomo ankár ankwapyaenáp fárakapan nouroup kare mwanámp kar

⁹ Yumo arop ankwapan nouroup mwaria te, ankár kare kar ninik meknámp kar kipo. Yumo te kwekár ninik feki kwapono. Kwatae-námp ninik te ankár younkwek pwarará ankár Kwaromp kwapwe kare ninik fek saráp kip. ¹⁰ Yumo Kwaromp ankwap koumteouráp aropan nouroup nap te, ankár yiráp ankwapnáp karean nouroup i konap niámp kipo. Yumo ankár arop ankwapamp eran saráp kárakáre fek sakap kip. ☆

¹¹ Yumo te Kwaromp tére mwaria nap te, kokwae kwapono, kárakáre fek ankár tére mwar karrá warákárrá tére kipo. ☆

¹² Yumo te Kwarén mériaka, Tokwae Karao yumwan yaewouranoria yépékrá yakáp nap kwamp te warákárria maok, yiráp pourouk kar korop námpon kor, wampwe kwaeria kárakáre fek yakápria, Kwarén kápae kare por kar toropwap saráp yakáp kip. ☆

¹³ Aeria maok, Kwarén mérnáp arop ankwap fárakap ankank mo napo te, yumo am fárakapan yaewourria maok, tá ankwap némpoukamp arop yumonapok korop napo te, am fárakapan fwapia taokeyakáp kipo.

¹⁴ Tá ankwap te, arop yumwan kar napo kor, yumo Kwarén ‘Am fárakapan yae-párak kare yaewourae’rá sér kipo. Kareno, ankár makrá sér kipo. Aeno yumo te, Kwaro man kwatae

☆ 12:5: 1 Ko 12:12 ☆ 12:8: 1 Ko 12:7-10; 1 Pi 4:10-11 ☆ 12:10: 1 Pi 1:22

☆ 12:11: Kl 3:23 ☆ 12:12: 1 Te 5:16-18

papanoria kar toropwapi kwapono. ✧ ¹⁵ Yumo te ankár warákáránknáp aropént warákáránk kipo. Tá yumo éménknáp arop fárákapént éménk kipo. ¹⁶ Yumo te ankár yumokuráp pourouran yaewour i konap niamp, take pourouráp ninik fek arop ankwapan kor tak kipo. Yumo te, arop tokwae yakáp mwarrá niniki kwapono. Yino te mér kwapweráp aroponoria yiráp e sakap kwapon. Yumo te némpoukamp aropént fekarea tére mwarria warákár kipo. ✧

¹⁷ Yumwan kar sénapo te, yumo nopoki kwapon. Yumo te arop ponankor nke nap fek te yae-párak kare ninikaok paokop kip. ✧ ¹⁸ Yumoku kok ampwae sámprá yorowar mwanap ninik sámprá kwapono. Yumo ankár kápae kare por arop ponankor ankárankamp ninik fek yakáp mwanap ninikan saráp oupourouk kipo. ¹⁹ Onomp kémpiyae tárápu, yumwan napo te, yumo nopok mwaria niniki kwapono. Nánkár Kwaro námoku am fek nopok naenámpria pwar kipo. Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sénámp te, yumo wae mér napon: Kwar Tokwaerao sérrá, “Nopok i konap tére te onomp téreno. Nánkáráp onoku am fárákanap touwe kwatae sánk nanampon.” ✧ ²⁰ Aeno táte arop amwan yopor i konámpao yae-porokwe nángo te, amo ankár man fir sánkampo. Tá mao ént nikip nángo te, amo ankár man ént sánkampo. Tak napo maok, amo taknap nkeaka amwan i konámp ninikia pwarápa tokwae sámprá naenámp. ²¹ Aeno arop yumwan kwatae sénapo, yumo nopok sér mwanap ninikao yumwan kwe-pwar naeane. Amo ankár kwapwe kare ninikria maok, kwatae ninik apárok sámprá anámp nanapono.

13

Nomo ankár Gavmano sénámpaok mwanámp kar

¹ Arop ankár ponankor Gavmano sénapaok kip. Nomo te wae mér námpon: Gavman te námoku kwaporok yak mono. Kwaro páte nángo yak námpara, am Gavmano tére nap te Kwaro sánk námpan tére napon. ✧ ² Aenapara, arop Gavmano sénánko, kar ták-pwar nap te, Kwaromp karan kor tak napara, am fek touwe sámprá mwanapon. ³ Yumo te Gavmanén apáp te monoria nap kwamp te, kwapwe kare ninik fek yakáp napo maok, yiráp e sakap mwanapono. Gavman yakáp nap te, kwapwe kare niniknáp aropan apáp sánk mono. Kwatae niniknáp aropan saráp apáp sánk napon. ✧ ⁴ Gavman fákáre te Kwaromp tére konap aropara, yumwan

✧ **12:14:** Mt 5:44; Lu 23:34 ✧ **12:16:** Ro 14:19; Fl 2:2-3 ✧ **12:17:** 1 Te 5:15

✧ **12:19:** Lo 32:35; 2 Te 1:6-7 ✧ **13:1:** Ta 3:1 ✧ **13:3:** 1 Pi 2:13-14

yaewour nánko maok, yumo yae-párák yakáp mwanapon. Aeno yumo kwatae ninik nap kwamp te apáp kipo. Yumo wae mér napon: Gavmano sampnám bainat te kwaporok samp mono. Mao te Kwaromp tére aropara, kwatae niniknám aropan touwe kwatae sánk naerámpon. ⁵ Aenapara, nomo ankár Gavmanomp yae ankore mek yakáp mwanámpon. Nomo te touwe sámp mwanám táman saráp apápria maomp karwaok mwareano. Nomo fwapia ninikia maok, am karwaok i konap te yae-párák kare ninikonoria méria ampaok mwanámpon. ⁶ Am fi kor fek táman maok, yumo takis sir konapono. Am te apae riteanápe, Gavman te Kwaromp tére aropara, am Kwaro sánknám tére kárákare fek taokeyakáp konapono. ⁷ Aenapara, yumo te apae ankank Gavmanén sánk mwaria nap te, ankár sánk kipo. Yumo te nkwakwe make takis sámp konap aropan te ankár am takis sánk kipo. Yumo arop poukeyakáp konap aropamp yae ankore mek yakáp nap kwamp te, ankár maomp kar waria, man e tokwae sánk kipo.

✧

Nomo mokopia lo karwaok paokop mwanám kar

⁸ Yumo te ankank nopok sánk mwanámria, kwaporok sámp nap, numwar taki yakanoria pwar kwapono. Koupour nopok sánk kipo. Aeno kwaporok nopok mwar sámpnám ankárankamp ankankao saráp yaká yak naenám te, nomo arop ankwapan warákár kare mwanám aránon. Am te apaeritea námpanápe, arop ankwapan warákár nám te mao waeman loaok kar námpon. ✧ ⁹ Nomo te wae mér námpon: Lo karao sérrá, “Amo ankwapamp yupu, poumarop kokopori kwapon. Amo arop ankwapan sámp-wouroump kwapon. Amo oukuni kwapon. Amo arop ankwapamp ankank kikianki kwapon.” Mámá lo, tá ponankor ankwap lo yak nám am tapokwap nám te: ‘Amokuráp pourouan yonkwae touweria yaewour i konapnám taknám, ankwapan kor yonkwae touweria yaewouramp’rá sénámpon. ✧ ¹⁰ Arop ankwapan nouroup i konám te, man kwatae ninik mo i konámpon. Aenámpara, arop ankwapan nouroup i konám te, mao Kwaromp loaok kar i konámpon. ✧

Ankár yae-párák kare paokop mwanám kar

¹¹ Ono yumwan mámá ninik sénamp te apae riteanápe, oukoumwan nomo yakápnám ke máte yumo wae mér napon. Aenapara, oukoumwan te yumo pamp nap pwarará ferámp mwanap kenono. Yumo te wae mér napon, nomo wokwaek kar Kraisen manénkir mérámp fek te, Kwaro nomwan

✧ 13:7: Mt 22:21 ✧ 13:8: Mt 22:39-40 ✧ 13:9: Kis 20:13-17 ✧ 13:10: 1 Ko 13:5

érekép naenámp yae te oukoumwan éri yakámpon. Aeno oukoumwan máma ke fek te wae fápaera korop námpon. ¹² Kumur te wae pwar naeria nánko, wae wakor korop naenámp wonae fik námpon. Aenámpara, nomo te kwatae kare kirikip mekamp ninik pwararea, aropao yorowar naenámp ankank yirir i konámpnám wae fekamp ankankan ti mwanámpon. ☆ ¹³ Nomo te arop wae fek paokop i konapnám taknám yae-párak kare paokop mwaro. Nomo te patiriaka mánmán ént fépérrá paokoprá, mánmán riaka nkwak mak mwareano. Nomo te kókoporrá paokopria loaok tukup mo, námokuráp ninikaok paokop mwareano. Nomo te arop ankwapan kokwarokrá yorowarrá paokop mwareano. ☆ ¹⁴ Yumo te yumokuráp wokwaekamp pourou fekamp ninik kwatae fek paokopi kwapono. Yumo te ankár Jisas Krai Tokwae Karan saráp sámpea káraenámp yirimpea paokop kipo. ☆

14

Nomo ankwapamp yáranan kwatae youroukoup mo mwanám kar

¹ Arop Kwarén méria, nkwakwe make lo mént tia yáakria te, Kwaro onan warákár námpan mpwe ninik nánko te, yumo man yiki mwaek akwapnám ninik táman yopori kwapono. Sánánkar porokwe fek sios mek warámp-sankorop kip. ☆ ² Arop ankwap Kwarén mér kárakáre nám te, mao fwap ponankor nkwakwe make ankank fári konámpon. Aeno arop ankwap, Kwarén mér namp saráp pwi monoria ankwap tére méntér tapokwap nanampan mpwenám arop te, fir émi fár mo i konámpon. ³ Tá arop fir ponankor fwap fári konám aropao, fir émi fár monám aropan nkea ninikrá wouroump-séri kwapono. Tá nopok fir émi fár mo i konám aropao fir ponankor fwap fánám aropan nkeaka, mao lo ták-sinámponorá niniki kwapono. Mono, Kwaro waeman am aropan kor warámp námpono. ⁴ Amo te wa nap kwamp, ankwap tére aropamp tére nkea youroukoup nanapon? Táte mao kárakáre fek fokopeyakria tére nám, tá mao piká párakap nám, am te mao námokuráp arop tokwaerao saráp youroukoup naenámp. Aeno mao fwap kárakáre fek fokopeyak nám te, waeman Tokwae Karao námoku kárakáre sánk nánko, fokopeyak námpon. ☆

⁵ Ankwap fákárerao ninikrá ankárankamp yae fek saráp Kwarén lotu i konapono. Ankwap fákárerao ninikrá, ankár kumur méntép kor fwap Kwarén lotu mwanámpría ninik i konapon. Arop ponankor ankákárankrá námoku karerao fwapia

☆ **13:12:** Ef 6:11 ☆ **13:13:** Ga 5:16 ☆ **13:14:** Ga 5:16 ☆ **14:1:** Ro 15:7

☆ **14:4:** Mt 7:1

ninikia méria, námoku ninik namp te yae-párákonoria ampaok tukup kipo. ⁶ Arop ankwap fárákap ankáránkamp yae fek saráp tokwae kar yaenoria lotu nap te, Kwar Tokwaeran ninikrá lotu napon. Ankwap fárákap fir ponankor fánap te, tá Kwarén ninikrá waeman warákár fek Kwarén aesioria fánapon. Tá ankwap fárákap fir émi wuri nap te, Kwarén ninikria waeman warákárria Kwarén aesioria wuri konapon.

⁷ Nomo wae mér námpon: Nomo ou mekamp arop ankwap yiki yak te námokuráp ankankonorá ninik naeane. Tá sumpwiran kor taknám námkuráp ankankonorá ninik mono. ⁸ Nomo yiki yakáp nám te ankár Tokwae Karampono. Tá nomo sumpwi námpao kor Tokwae Karamp sarápono. Aenámpara, nomo yiki yakáp nám, tá nomo sumpwi námpao kor, nomo te Tokwae Karamp sarápono. ✱ ⁹ Am te apaeria Kraiso kor sumpwia fárámpea yiki yak nám te, mao te sumpwinap arop, tá yiki yakápnap arop fárákapamp Tokwae Karono.

¹⁰ Aenámpara, amo te apaeria waráp ankwapwarápomp yarak nkeaka amo man ‘Kwatae nám’rá sénapon? Táte arop ankwap amo apaeritea waráp ankwapwarápén wouroump-sénapon? Yumo te waeman mér napon: Nomo ponankor te Kwaro kot nám fek foukouri yakáp mwanámpon. ✱ ¹¹ Aeria Kwaromp Buk fekamp karao am kot mwanap kar táman sérrá: “Tokwae Karao arakrá sénámpon:

‘Ono yiki yak nampao waeman kare kar sénampon: Arop ponankor kwaráp torokomprá me woukouria onan loturia maok, arop ponankor onan sérrá,

“Mao te Kwar kare támaono”rá sér mwanapon.’ ” ✱

¹² Ae mwanapara, nomo wae mér námpon: Kwaro nomwan kot naenámp yae fek nomo ponankor ankákárank, nomoinámponankor fi kor ninik Kwarén sér mwanámpon. ✱

Waráp ankwapnápo kwatae ninik naenámp ninik sánk kwapono

¹³ Ae mwanámpara, nomo te nonopok ‘Amo kwatae niniki nap’rá sér mwareano. Nomo fwapia arakrá ninik mwanámpon: Nomo nángo, arop nkeria kwatae ninik fek akwapantáno.

¹⁴ Ono Jisas Tokwae Karént yakria, arakrá mér kare nampono: Nkwakwe make ankank námoku te oumi yak mo i konámpon. Arop námokuráp ninik mek, am ankank oumi yak námprá ninik nám kwamp te, wampwe pwar kun. Am te apae riteanápe mao námoku ninik nángo te, am ankank te oum

✱ **14:8:** 1 Te 5:10; Fl 1:21 ✱ **14:10:** Ap 17:31; 2 Ko 5:10 ✱ **14:11:** Ais 45:23; Fl 2:10-11 ✱ **14:12:** 1 Pi 4:5

námpono. ✧ ¹⁵ Aenámp te waráp ankwapwarápo námoku, máte oumnámp fironorá ninik námpan amo fánapo, mao amwan nkea ninik kápae sámp námp te, am támao yénképrá: Amo warko waráp ankwapwarápén nouroup mo napon. Krai sumpwi námp te am aropan kor warko warámp naenámpara, amo fir fánap fek waráp ankwapwarámpomp ninik kwatae pap kwapono. ✧ ¹⁶ Aeno amo firan fwaponorá ninik nap kwamp te, arop ankwapao 'Am te kwataeno'rá sénaeria námpara, amo mérampo. ¹⁷ Am te apae riteanápe, Kwaro náráp firáp taokeyak konámp te firráp ént fépér i konap lo fek koumpeyak mono. Kwaro náráp firáp taokeyak konámp ninik te yae-párák kare ninik, tá yonkwae porokwe konap ninik, tá warákár konap ninik mámá te Yiki Kor Spiritao nomp ninik mek kák námpon. ¹⁸ Arop am tak námp te Kraiomp tére tére nánko, Kwaro maomp ninik kwapweran nkea warákáránko, aropao kor nkeaka warákár mwanapon.

¹⁹ Aenámpara, nomo ankár nomwan yaewour nánko ankárankamp pourouráp ninik fek yakáp mwanámp ninikaokria maok, nonopok mér námp mek kárákáre sánk naenámpon. ✧ ²⁰ Amo te firan saráp ninikria, Kwaromp sios fákáreran sámpá yampouroui kwapono. Fir te ponankor kwapwe karean maok, amo ankwap fir ankárank fánapo, am támao arop ankwap nkeaka kwatae ninik námp te, am te amo kwatae ninik napon. ²¹ Amo fir émi fánap, tá mánmán ént fánap, tá ankwap ankank fánapo, am táman waráp ankwapwarápo kor nkea mántwaokria kwatae ninik sámp nánko te, am ankank te warko taki kwapono. ✧ ²² Amo am ankank mériaka fánap kwamp te, ankwap aropan séri kwapono. Kwarént sarápampo. Arop ankank fánaeria ninikia Kwaro yonkwae porokwe sánk nánko te, am ankank te fwapara, warákár kuno. ²³ Aeno arop fir émi ankank fánámp ke fek anánkaopwe ninik fek fánámp te, amnámp ninik támao mao kwatae ninik námp yénkép námpon. Am te apae riteanápe, am ankank te yae-párák kare nierá fwapia mér moria námpono. Táte nomo ankwap ankank nomo fwaponorá mér moria, tak námp te kwatae ninik námpon.

15

Nomo ankár Kraiomp ninikaok mwanámp kar

¹ Nomo Kwarén mér kárákárenámp arop fárákap nomo te Kwarén fwapia mér kárákáre moria ninik kápae sámpnap aropan te ankár yaewour mwanámpon. Nomo takria nomoku saráp ninikrá yaewour mwareano. ² Nomo ponankor

✧ **14:14:** Ap 10:15 ✧ **14:15:** 1 Ko 8:11-12 ✧ **14:19:** Ro 12:18 ✧ **14:21:** 1 Ko 8:13

ankákárankrá nomp ankwapyaenápén warákár sánkria yaewour nángo maok, am fárákapao kwapwe kare ninik sámpea mér kárákáre fek yakáp mwanapon. ✧ ³ Nomo te wae mér námpon: Kraiso kor námokuráp ninik fek saráp yarak moimpon. Maomp ninik Buk Song fekamp karao sénámp te, Kwaro sérrá, “Arop amwan wouroumpnap kar te onomp pourouk koropá oupourouk námpon.” ✧ ⁴ Kwaromp kar ponankor wokwaek kar kumwiap te nomwan yéncép naenámpria kumwiapon. Am kar te nomp ninik mek kárákáre sámp nángo, Kwaro nomwan érékép naenámp kárákáre fek yépcrá yakáp mwanámpon. ✧ ⁵ Nomo te Kwar ankáránkamp kárákáreran saráp sámp nángo, mao saráp nomwan yaewour nángo, mér kárákáre fek yakáp námpon. Ono am Kwarén sénanko, yumwan yaewouránko maok, ankár Kraiso Jisasomp ninik fek saráp paokopria, ankáránkamp ninik fek yakáp mwanapon. ⁶ Aeria maok, yumo ankáránkamp ninik fek yakápria yumo ankár énénci Kwaromp e sakap mwanapon. Mao te Kwar, nomp Tokwae Kar Jisas Kraisoomp Naropwarono.

Kraiso Juda firan yaewourria arop ankwap firan mént yaewourinámp kar

⁷ Aeriaka Kraiso nomwanmékir koropenkria éréképámpnámptaknámpt, nomo kor ponankor ankákárankrá arop sios mek korop napo te, fwaprá kar korop naponoria éréképrá warákár mwanámpon. Am tak námpt te aropao am nkeaka Kwaromp e sakap mwanapono. ✧ ⁸ Ono arakrá sér: Kraiso te Juda fi nomwan yaewour naenámp tére arop yakámpon. Mao am taki námpt te, Kwaro wokwaekamp appeyaenápén sérímp kar te, wae ponankor kare karonorá yéncép námpon. ⁹ Am takímp te, arop ankwap firaokor Kwaromp aropomp nkeaka, maomp e sakap mwanapria nimpon. Buk Song fekamp karao makrá sénámpon:

“Ono arop ankwap firént yakria, Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, ono waráp e fek tár kar sámp nanámpon.” ✧

¹⁰ Kwaromp Buk fekamp ankwap kar arakrá sénámpon:

“Arop ankwap fi yumo te Kwaro náncárápámp firént warákár kip.” ✧

¹¹ Buk Song fekamp ankwap kar arakrá sénámpon:

“Yumo arop ankwap fi ponankor Tokwae Karamp eran sakapria maok, ankár ponankor apár mekámpt arop fi te maomp eran sakapanápono.” ✧

✧ 15:2: Ro 14:19; 1 Ko 10:24 ✧ 15:3: Sng 69:9 ✧ 15:4: 1 Ko 10:11 ✧ 15:7: Mt 11:28; Hi 13:5 ✧ 15:9: Sng 18:49; Ap 3:25-26 ✧ 15:10: Lo 32:43 ✧ 15:11: Sng 117:1

¹² Tá Aisaia kumwimp karao kor arakrá sénámpon:
 “Arop ankárank Jesimp fi meknámp koropea
 arop ankwap fi taokeyak naenámpon.

Am fárákap te

mao koropea námwan yaewour naenámp keran
 méria yépék mwanapon.” ✧

¹³ Nomo mériaka yépéknámp fi te Kwarén námpon.
 Aenámpara, ono ninik namp te, yumo Kwarén mér napara,
 mao yumwan yonkwae porokwe ntia warákár sánk nánko,
 yiráp ninik mek top-pwarámpá yakano. Tá Yiki Kor Spiritamp
 kárakáre fek yumo Kwaro sérinámp ankank kwapwe korop
 naenámp ke yépékrá yakáp napo, am támao kor yiráp ninik
 mek tokwae kari yakano. ✧

Polo térenámp fi kor ninikan sénámp kar

¹⁴ Onomp kémpiyae tárápu, yumo te kápae kare por
 aropomprá yaewour i konap ninik te yiráp ninik mek
 top-pwarámpéyak námp wae mér kare nampon. Tá yumo
 ponankor nkwakwe make mér kwapwe napara, yumo te
 ankákárank fwap nonopok, kwapwe kare ninik sámpenkria
 yaewour mwanap pwi napon. ¹⁵ Yumo tak napantá maok,
 yiráp por ankwap kar kumwi namp te, kar kárakáre tae
 morokan maok, ono am kar kumwi naeria te apáp mono.
 Yiráp ninik yaewour nánko, yumo kor am kar warko ninik
 mwanapon. Am te apaerianápe, Kwar námoku onan ninikia
¹⁶ Kraiss Jisasomp tére arop yakria ‘Ankwap fi arop ou mek
 térae’rá séri námpon. Am tére fek táman ono Kwaromp
 Kwapwe Kare Kar farákápria pris niampi yakrá, ankwap fi
 arop Kwaronámpok éréképá koropá párapok namp te, Kwaro
 warákár kare konámp ofa niampono. Tá Yiki Kor Spiritao
 am fárákapan yaewour nánko, Kwaromp arop fi kare yakáp
 mwanapono. ✧

¹⁷ Aenamp te ono Jisas Kraisént yakriaka Kwaromp tére
 namp táman warákár nampon. ¹⁸⁻¹⁹ Ono te ankwapao tére
 napan sér mono. Ono te Kraiso onomp yae kor fek tére
 námpan saráp sénae rae: Mao te ono farákápnamp kar yae-
 wourria, onomp yae kor fek kwapwe kare tére námpon. Tá
 mao onan ourour sápnánko, Yiki Kor Spiritao kor onont
 tére kárakáre nánko, ono nkwakwe make kárakáre yororo
 nampono. Mao am tére ponankor onan tak námp te, ono
 ankwap fi aropan ‘Kwaromp karwaok tukupenk’ ria yae-
 wouraeria ninámpon. Ono Kraissomp Kwapwe Kare Kar
 ponankor farákápnamp te Jerusalem meknámpia farákáprá
 akwapea Provins Ilirikum mekmwaekamp taun mekmwaek

farákáp nampon. ✧ ²⁰ Ono Kwapwe Kare Kar farákáp naeria warákár namp máte, ankwap apárokamp arop oukoumwan Kraissomp e mér mo nap mek akwapá farákáp nanampon. Ono te arop ankwapaomékir kar farákáp tenánko, am mek warko ono akwapea farákáp te mono. ✧ ²¹ Ono ninik namp te Kwaromp Buk fekamp karao sénámpnám maknám: “Arop ankwapao oukoumwan am kar farákáp napo wa moi nap te, man nke mwanapon. Tá arop fárakap wokwaek maomp kar wa moiap te mao fwap mér kar mwanapon.” ✧

Pol Rom mek akwapá nkea pwarará, Spen mek akwap naeria nimp kar

²²⁻²³ Ono te ankár yumonapok korop naeria ninikrá yarak nampao maok, onan má tére máte tokwae karara, oukoumwan táman térerá yarakria tamak yumonapok korop mo nampon. Aeno oukoumwan te ono maomwaekamp tére te wae pwar nampon. Kápae kare yopwar fek ono yumwan nke nae karrá yak konampon. ²⁴ Ae namp kwamp Spen mek akwapnanamp ke fek te, manénkir te yumwan koropá nkea akwap nanampon. Ono yumwan nkea warákárria, ankwap yinink yunk fek yumont yakea nanko, wakmwaek yumo onan yaewourria mwaeao kérép mwanapon. ✧

²⁵ Aeno oukoumwan te Jerusalem mekmékir akwapea am mek yakápnap Kwaromp arop fárakapan yaewour nae. ²⁶ Ae naeria provins Masedonia ntiaka Akaiia mekamp Kristen fákáre mani ti-sáp napo, sámpea Jerusalem mek Kwaromp firáp arop fákáre ankank mo napan sankoropá nénk nanampon. ✧ ²⁷ Kare, am anánk fi arop te kwapwe kare ninikria am taki napan maok, am firaok kor Jerusalem mek nopok Judamp pourouampor yaewourrá mani nénk mwanap yak námpon. Am te apae riteanápe, Juda firaomékir ankwap fi aropan spiritan yaewournám ankank nénkapon. ²⁸ Aenámpara, onomp ninik te mámá kwapwe kare ankank Jerusalem mekamp aropan nénkea, am tére namp wae pwar nánko maok, Spen mek akwapnám mwae-páraok akwapria, yumwanmékir nkea pwarará akwap nanampon. ²⁹ Ono wae mér nampon, ono yumonapok korop nanko te, Kraissomp ourour onan topkoupouri yak nánko yumonapok korop nanampon. ✧

³⁰ Kémpiyae tárápu, yumo nomp Jisas Kraiss Tokwae Karan ninikria, Yiki Kor Spiritao nomwan nounouroup konap ninik ti-sáp námpara, ono yumwan kárakáre fek sénampon: Yumo te ankár onont tére kárakárerá Kwaro onan yaewour naenámpan

✧ **15:18-19:** 2 Ko 3:5; Ap 19:11-12 ✧ **15:20:** 2 Ko 10:15-16 ✧ **15:21:** Ais 52:15

✧ **15:24:** Ap 19:21 ✧ **15:26:** 2 Ko 8:1-2; 9:2 ✧ **15:29:** Ro 1:11

kar toropwap kipo. ³¹ Yumo Kwarén sénapo, kar ták-sir i konap Judia mekamp arop onan mwaria napo kor, Kwaro onan nánánkária sámpá yak nánko, fwap yak nanampon. Aeria maok, yumo ono Jerusalem mekamp Kristen fákáreran yaewourriaka am mani nénk nanamp tére warákár mwana-pan kar toropwap kipo. ☆ ³² Aenapo maok, Kwaro takaerianánko te, ono yumwan koropá nkeria, warákár karia, yumont anepér kánanke sámpria, warko kárákáre sámp nanampono. ³³ Ono ninik namp te, Kwar te nomo yonkwae porokwe sámp konámp fi korara, mao fwap yumont yakanoria nampon. Kare tak naenámpon.

16

Kápaé kare aropan 'Gude'rá sérimp kar

¹⁻² Yumo nomp antáp Fibi taun Senkria mekampao korop naenámp te, yumo Kwar Tokwaeran ninikria maok, Fibi warámpea napo, yumont yak naenámpon. Mao te Senkria mekamp sios mek yae-párák kare téreria onan kor yaewour kwapwe námpon. Yumo kor mao apae ankank moian nkea man fwapia yaewour kipo.

³ Yumo onomp 'Gude' má Akwila ntia Prisila anánkwapan sér kipo. Yino énénti Krai Jisasomp tére námpon. ⁴ Onan yaewouria, yino fwap sumpwi nenemprá ninikepara, ono saráp am anánkwapan 'Aesio'rá sér mono. Sios ponankor ankwap némpoukampao kor am anánkwapan 'Aesio'rá sér i konapon. ☆ ⁵ Yumo te ono 'Gude'rá sénamp kar má am anánkwapamp nap mek koupoukour konap sios fákáreran sér kipo.

Yumo Epainetusén ono 'Gude' namp má sér kipo. Mao te yinoku mént kar i konempono. Oukoumwan Esia mekamp arop Kristen moapo manénkir Kristenimpon. ☆

⁶ Yumo ono Marian 'Gude'rá sénamp má sér kipo. Mao kor yumwan yaewourrá térea wae námpon.

⁷ Tá ankwap taknámp yumo Andronikus ntiaka Juniasén ono 'Gude'rá sénamp má sér kipo. Am arop yawor te yinoku ankáránkamp fi ara, yino énénti kalabus mek yakápámpono. Ono Kristen moamp fek manénkir Kristenia, aposel fákáre ou mek tére kwapwe nepara, kápaé kare arop man mér napon.

⁸ Yumo Ampliatúsén ono 'Gude'rá sénamp má sér kipo. Mao te Tokwae Karamp ninik fek yinoku mént kar i konempon.

⁹ Yumo Urbanusén kor ono 'Gude'rá sénamp má sér kipo. Mao te nomo Krai somp ankáránkamp tére konámpon. Aeriaka Stakisén kor ono 'Gude'rá sénamp má sér kipo. Mao te yinoku mént kar i konempon.

¹⁰ Yumo Apelisén ono 'Gude'rá sénamp má sér kipo. Mao te Kristen yáraknamp e kwapwerápon. Yumo Aristobulusomp nap mek yakápnap arop fákáreran ono 'Gude'rá sénamp má sér kipo.

¹¹ Yumo ono Herodionén 'Gude'rá sénamp máte yinoku ankárakamp fi támaono, man sér kip. Aeria maok, Jisas Tokwaeramp arop fákáre Narsisusomp nap mek yakápnapan ono 'Gude'rá sénamp má sér kip. ¹² Yumo ono Trifina ntiaka Trifosan 'Gude'rá sénamp má sér kipo. Am yupuyar te Kwar Tokwaeramp yae-párak kare tére kárakáre konepono.

Tá ankwap yupu Persisén ono 'Gude'rá sénamp má sér kipo. Mao te onomp nouroup karenono. Mao te Kwar Tokwaeramp térea wae námpon.

¹³ Yumo Rufusén ono 'Gude'rá sénamp má sér kip. Mao te Kristen arop yae-párak kare kárakáre kwapwenon. Aeria maok, maomp éntupwaro kor takeno. Mao te onan kor náráp táráp kare niamp yaewour i konámpon. ✱

¹⁴ Yumo Asinkritus, Flegon, Hermes, Patrobas ntiá Hermas, tá am fárakapént yakápnap arop makia man ono 'Gude'rá sénamp má sér kipo.

¹⁵ Tá ankwap Filologus ntiaka Julia, tá Nereus ntiaka maomp antáp, tá Olimpás, makia maok, Kwaromp arop fákáre énéni am fek yakápnap ponankor ono 'Gude'rá sénamp má sér kipo.

¹⁶ Nomo Kwaromp koumteouráp aropamp ninik fek yumo ponankor ankákárak nonopok yae koukoupwiyak kipo. Kraisomp sios mekamp arop ponankor yumwan 'Gude'rá sénapon. ✱

Arop ankwap fárakapao siosén ankwap ninik kwatae sánknap kar

¹⁷ Kémpiyae tárápu, ono yumwan kárakáre fek sér rae: Yumo ankár arop fárakap yumo wawiap karan ták-sirirá, nkwakwe make kar sérarrá siosén pipirikir párapop konap arop fárakapan te mér kar kipo. Taknap ninik támao sios mekamp koumteouráp aropamp mér nap pwararea kwatae akwap konámpono. Taknap aropamp wonae fik tukup kwapono, panek yakápnap kipo. ✱ ¹⁸ Am fárakap te nomp Tokwae Kar Kraisomp térean tére mono. Am taknap arop fárakap te námokuráp pouroukamp ninikaok paokopria maok, arop kwatae ninik ntiá kwapwe kare ninik fwapia mér monap aropamp woupwi mamokor naenámp kar poupwekáprá, kar porokwerá sérar i konapono. ✱ ¹⁹ Yumo Kwaromp karwaok paokop i konap te, ponankor arop yumo tak i konap ninik wae

✱ **16:13:** Mk 15:21 ✱ **16:16:** 1 Ko 16:20; 1 Pi 5:14 ✱ **16:17:** Ta 3:9-10

✱ **16:18:** Fl 3:19; 2 Pi 2:3

wawi napono. Aenapantá, ono yumwan am táman warákár nampono. Aeno onomp ninik te, yumo ankár kwapwe kare ninikan mér kareria, kwatae ninikan te épépépép kar kipria nampon. ☆ 20 Kwar te nomo yonkwae porokwe sámp konámp fi korao Satanén pumpuri anámpea yiráp yae ankore mek pwate nánko yak naenámp ke te wae wonae fik námpono.

Ono ninik namp te, nomp Tokwae Kar Jisaso yumwan námoku ninikria yumont yakria yaewouranoria nampon.

Arop ankwap fárakap Rom mek 'Gude'rá sériap kar

21 Yino ankárankamp tére konemp Timoti yumwan mao 'Gude'rá sénámpon. Tá Lusius ntiaka Jeson, tá Sosipater yino ankárankamp fi, mao yumwan 'Gude'rá sénapon. ☆

22 Ono Tertiuso, Polo onan 'Kumwiae'rá sénánko, má pas má kumwi nampao, Tokwae Karamp e fek yumwan 'Gude'rá sér rae.

23 Gaius yumwan 'Gude'rá sénámpon. Mao te onan náráp nap mek yae-párak taokeyakria maok, sios mekamp ponankor koumteouráp aropan kor taokeyak konámp. Erastus te taun mek gavmanomp mani poukwap konámp arop, tá nomp ankwapnáp Kwartus, am arop yaworao yumwan 'Gude'rá sénepon. ☆

24 Ono ninik namp te, nomp Tokwae Kar Jisas Kraiso námoku ninikria yumwan ponankor yaewouranoria nampon. Kare tak naenámp.

Polo kar pwar naeria Kwarén 'Aesio'rá sénámp kar

25 Kar ono farákáp konamp te Jisas Kraisoinámp Kwapwe Kare Karono. Am fek táman Kwaro yumwan kárakáre sánk nánko, mér kárakárerá yakáp mwanapon. Am Kwapwe Kare Kar te wokwaek kar mek wouroumpeyakámpan maok, 26 oukoumwan te yaká yak konámp Kwaro wokwaek kar profetén séránko, kumwiakap kar mek wouroumpeyakámpan yino érik farákáp námpon. Aenánko maok, ponankor fi arop am mek wouroumpeyaknám kar táman wae méria, Kwaro warákárnám ninikaok paokop mwanapon. ☆ 27 Am Kwar mao ankárankampao saráp yonkwae kour kare námpon. Nomo ankár mao Jisas Kraisoimp yae kor fek térenámp ankank táman ninikria nomo ankár maomp e sakap saráp yakáp mwaro. Kare tak mwaro. ☆

Polo Korin Firampor Manénkir Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 26 yopwar niamp arake fek Polo mámá pas kumwimpon. Mao provins Akaia mekamp taun Korin mekamp Jisasén mérap arop fárakapampor sámp-kérépámp te, Efesus mek yakria nimpon.

Am taun mek te kápae kare kwatae ninik am mek yak nánko, Polo ankárank yopwaria ankwap amor mek arake fek Kwaromp kar farákáprá fwapokwapi tarimp kwamp, warko kwatae ninik sámp napantá, mámá pas kumwi námpon. Tá am mekamp arop fárakapao kar ankwap pas fek turunkrá kumwia sámp-kérép napan, Polo nopok kar pwarokwaprá sérria kumwi námpon. Pol ankwap kar sénámp te, Yiki Kor Spiritao nkwakwe make tére mwanap ourour nénk námp sér, tá lotu i konap kwapwe kare ninik, tá nonopok nounouroup i konap ninik, tá sumpwinap arop warko ferámp mwanap kar aran sénámpon.

¹ Ono Pol, onan Kwaro námoku warákárámp ninik fek Jisas Kraisomp aposel páte nánko yak nampono. Ono má pas kumwia nampan, nomp ankwapnáp Sostenes yino, ² yumo Kwaromp sios fákáre Korin mek yakáp nap yumonapok kérép re. Kwaro yumwan wumwiria nánkárápea mao námoku yumwan Jisas Kraisomp tére fek yiki kukarrá kák tenánko, yumo Kwaromp firáp arop kare yakáp napon. Mao kápae kare némpoukamp kápae kare arop nomp Tokwae Kar Jisas Krai-somp e séria wumwi ri konap arop fárakap méntér, yumwan nánkáráp tenámpon. Mao te waeman nomp Tokwae Kar, tá am arop fárakapao kor maomp Tokwae Karono. ✧ ³ Onomp ninik te, nomp Naropwar Kwar ntia nomp Tokwae Kar Jisas Kraiso yumwan námokuráp ninik fek yaewourria, yumwan yonkwae porokwe sánk nepo, yonkwae porokwe fek yakápenkria nampono.

Kwaromp kápae kare ankank nénknámp kar

⁴ Yumo Jisas Kraiséén mérap fek, Kwaro yumwan Spiritamp ankank kwapwe nénk námpantá, ono kápae kare por yumwan Kwarén 'Aesio'rá sér i konampono. ✧ ⁵⁻⁶ Waeman Kraisoimp kar te yino yumwan farákápea pwate nánko, am kar wae yiráp ninik mek kárakáre yak námpono. Aenámpara, am kar fek táman Kwaro yumwan Spiritamp ankank kápae kare

pwi pwate nánko, Kwaromp Kar farákáp mwanap ninik ntia nkwakwe make mér mént fwap pwi mwanapon. ⁷ Aenámpara, oukounwan yumo nomp Tokwae Kar Jisas Kraís érik korop naenámp yépékrá yakáp nap fek te Spiritao nénknámp ourour te yumo waeman pwi yakáp napon. ⁸ Jisas Kraiso yumwan kárakáre sánk nánko, yumo fwap mér kárakárerá yakáprá tukupea, nomp Tokwae kar Jisas Kraisomp Yae korop námp fek, yumo kwatae niniki nap yak mo naenámp. ✱ ⁹ Kwaro yumwan wumwiria érékép námp te, nomp Tokwae Kar maomp Táráp Jisas Kraisént ankárankamp ninik fek yakáp mwanapria ninámpon. Kwar te am sérinámp kar, waeman kare tak nanamprá mér námpon. ✱

Sios námoku moumountukri mwaek niniknap kar

¹⁰ Onomp ankwapyae fákáre e! Nomp Tokwae Kar Jisas Kraiso onan téreaeria kárakáre sápeanámp, am fek ono yumwan kar kárakáre arakrá sénae rae: Yumo ponankor ankárankamp pourouráp kar fek saráp yakáp kipo. Moumountukri kar fek pipirikir tukup kwapon. Yumo ankár ankárankamp fi kare yakápria, ankárankamp pourouráp ninik, ankárankamp pourouráp warákár ninik fek saráp yakáp kipo. ✱ ¹¹ Onomp ankwapyae fákáre, yumwan ono takrá sénamp fi te aránono: Kloe mao onan sérrá, ‘Yumo ou mek yumoku kok kar yorowarrá paokop nap’rá sénapantá yumwan kumwia sénampon. ¹² Ono yumwan arak napan sér rae: Yumo ponankor ankákárank arakrá sérarapon: Ankwap fárakap sérrá, “Ono te Polomp firápono.” Tá ankwap fárakapao sérrá, “Ono te Apolosomp firápono.” Tá ankwap fárakapao sérrá, “Ono te Pitamp firápono.” Tá ankwap fárakapao sérrá, “Ono te Kraisomp firápono.” ✱ ¹³ Yumo takrá sérar nap am te mokop námpon? Ae te Kraisomp pourou te fopwari akwapránk námp nie? Ae te ono Polo yaopwae porokopramp fek yumwan yaewour naeria sumpwi namp nie? Ae te yumo ént mek néri nap te, ono éréképá yárok nanamp arop yoro mwaria ninap nie? ¹⁴ Yumo ou mek ono Krispus ntia Gaiusén saráp ént mek néri kák nampon. Aeno ankwap te mono. Am táman saráp ono Kwarén ‘Aesio’rá sénampon. ✱ ¹⁵ Aenámpara, arop ankwap ‘Námo Polomp e fek ént mek anámp namp’rá sénaenámp mono. ¹⁶ (Tá kare, ono Stefanás ntia maomp arop fárakapan ént mek nérrá kákampon. Ankwapan kor ént mek nérrá kák namp ni mo nie? Am te ono mér mono.) ✱ ¹⁷ Kraís te onan, arop ént mek nérrá kákaeria sámp-kérép mono. Onan, Kwapwe Kare Karan farákápaeria sámp-kérép námpon. Ono

✱ **1:8:** Fl 1:6; 1 Te 3:13 ✱ **1:9:** 1 Jo 1:3 ✱ **1:10:** Fl 2:2 ✱ **1:12:** Ap 18:24-28; 19:1-2 ✱ **1:14:** Ap 18:8 ✱ **1:16:** 1 Ko 16:15

apárokamp arop ninik kouri yakápnap arop fárákapamp kar niamp fek farákáp mono. Ono tak nanko te, Kraiso yaopwae porokopramp fek sumpwinámp karamp kárákáre te kánanke kwatae niampi yakantánoria nampono. ✱

Kare kar yonkwae kour; kwekár yonkwae kour

¹⁸ Aeno tá kare! Arop fárákap yaomwi mwae-páraok tukup mwarianap arop fárákapao ninik napo te, Jisas yaopwae porokopramp fek sumpwinámp kar te épépérép kar niampi akwap konámpono. Aeno nomo koumteouráp arop Kwaro nomwan warko éréképrá yak námp, nomo wae mérámpon: Am Jisaso yaopwae porokopramp fek sumpwinámp kar te Kwaromp kárákáre támaonorá yénkép námpono. ✱ ¹⁹ Kwaro náráp buk fek sérrá,

“Ono fwap mér tokwaeráp aropamp mér souroumpouri sinanampono.

Tá kápae kare ninik kourráp aropamp ninik kour tirá épér nanampono.” ✱

²⁰ Aenámp te, mér tokwaeráp arop fárákap, kumwi pwae énoukoup i konap, tá mámá apárokamp arop téréménkrá kar yorowar i konap arop fárákap, makia am fárákap te mokop mwanapon? Kwaro mámá apárokamp aropamp yonkwae kour am te sámpá épépérépi pap nánko, am kar wa napo, épépérép kar niampi akwap naenámp.

²¹ Apárokamp arop fárákap te námokuráp yonkwae kour fek Kwarén mér mwanap pourou mono. Námoku yonkwae kour tokwaeráp Kwar te am fárákanan nánánkár nánko, man te mér sámp mo karenono. Aeno Kwaro námoku koumteouráp aropan warko érékép naerianámp te arakono: Am fárákap épérépnámp kar niamp Kwapwe Kare Kar yino farákáp námp wawia, Kraisen mérapo maok, Kwaro am fárákanan warko érékép konámpon. ²² Juda fákáre te Kwaromp kárákáre yénképnámp ankank nke mwaria kárákárea wae napon. Tá Grik fi te yonkwae kour tokwaeran sámp mwaria tere kárákáre napon. ✱ ²³ Aeno yino Kraiso yaopwae porokopramp fek sumpwinámp kar farákáp nánko, am Juda fákáre wanap te kwatae kar niampara, mér sámp mwanap pourou mo napon. Tá Grik fi ponankor am kar wa nap te, épépérép kar niamp námpono. ²⁴ Aeno koumteouráp arop nomo Juda fi ntia ankwap fi nomo Kwaro nomwan náráponoria wumwi námp te, nomo wae mér námpono: Krai te Kwaromp kárákáre tokwae ntia yonkwae kour tokwae, arakenoria nomwan yénkép námpono. ²⁵ Aenámpara, am Kwaromp épépérép námp niampnámp am te aropamp yonkwae kouran kámákár akwap

✱ 1:17: 1 Ko 2:1-2,5 ✱ 1:18: Ro 1:16 ✱ 1:19: Ais 29:14 ✱ 1:22: Mt 12:38; Ap 17:18

námpon. Tá am Kwaromp porokwe yak námp niampnámpon am te aropamp kárakáre tokwaeran kámákár akwap námpon.

²⁶ Aenámpara, ankwapyae fákáre, Kwaro wokwaek yumwan wumwirianánko, yumo Kristeni yakáp napan ankár fwapia ninik kipo: Yumo arop fárakapao nke nap fek te, yumo yonkwae kour moráp arop yakáp naponon. Tá kárakáre moráp arop yakápria, e moráp arop yakáp naponon. ✧ ²⁷ Aeno apárokamp arop fárakapao Kraiso nomwantá sumpwinámpon karan ‘Am te épépérép ninik’ ria sénap te, Kwaro am kar sámpea, mér tokwaeráp aropan pwarápae mwanap sánk námpon. Tá arop fárakapao ‘Arop kárakáre mono’rá sér i konap te, Kwaro am sámpea kárakáreráp aropan pwarápae mwanap sánk námponon. ²⁸ Aeria Kwaro arop nke nap fek e moráp arop, tá aropao ‘Kánanke kwatae’rá sér i konap arop, ye, am ankank yak mo námp táman sámpea am fek ankank oukoumwan yak námp, am yak mo niampi pap námpon. ✧ ²⁹ Aenámpara, arop ankárankamp, námo mér tokwae namponoria Kwaro nke námp fek námokuráp e sakap naenámp te mo karonon. ³⁰ Kwar námoku yumwan Jisas Kraisént tapokwapea pwate námpon. Mao te Kraisént nomp ninik mek yonkwae kour fi kor páte nánko, yonkwae kour kwapweráp arop yakáp námpon. Mao Kraisént fek táman nomwan warko yamokwapea paprá, nomwan yiki kukarea páte nánko, nomo yae-párák kare yakáp námpara, kwatae ninik te nomwan poukwap mono. ✧ Ef 1:7 ³¹ Aenámpara, Kwaromp ninik te nomo ankár maomp Buk fek sénámpon ninik niamp taknámpon, “Arop ankwap warákár-sénae rámp kwamp te, ankár Tokwae Karan saráp warákár-sér kuno.” ✧

2

Kraiso yaopwae porokopramp fek sumpwimp kar

¹ Onomp ankwapyae fákáre, ono kuri wokwaek yumonapok koropea Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápampao maok, ono te yumwan, onomp kar kour wawenkria kar porokwerá mér tokwaeráp aropao farákáp konámpon niamp fek farákáp moiamponon. ✧ ² Onomp ninik mek te ono waeman arakrá séri nampon: Ono yumo ou mek yak namp te, ankwap ankankan ninik mono. Ono te ankár Jisas Kraisént saráp ninik namponon. Ye, Jisas Kraisént yaopwae porokopramp fek sumpwimp saráp ninikia yumwan farákáp namponon. ³ Am ke fek ono yumonapok koropamp fek te, ono kárakáre mo, apápria kour me woukoupae waeamponon. ⁴ Ono kar farákápria Kwaromp Kwapwe Kare Kar séramp fek te, ninik kourráp

✧ 1:26: Mt 11:25 ✧ 1:28: Je 2:5 ✧ 1:30: Ro 3:22 ✧ 1:31: Jer 9:24; 2 Ko 10:17 ✧ 2:1: 1 Ko 1:17

aropao náráp ninikaokenkria farákáp moi nampono. Ono te am kar farákáp namp fek Yiki Kor Spiritamp kárákáreran yumwan yéknép nampon. ✧ ⁵ Ono tak namp te apae riteanápe, onomp ninik te aropamp yonkwae kourao Kwarén mér mwanap mwae kup yéknép te mono. Kwaromp kárákáre námoku Kwarén mér mwanap yéknépanoria nampon.

Kwaromp Yiki Kor Spiritao yonkwae kour nénknámp kar

⁶ Tá kare, arop fárákáp te maomp waemp te aropnámp téképá yakáp napan, yino Kwaromp kar farákáp námp te yonkwae kourráp karan farákáp nampan wawi konapon. Am te apárokamp arop fárákápamp yonkwae kour mono. Tá mámá apár poukeyaknámp kárákáre akwapá yak mo naerianámp kárákáreramp yonkwae kour te mono. ⁷ Yino te wokwaek mek yakámp Kwaromp yonkwae kouran farákápámpon. Kwaro oukoumwan apár yoro mo námp fek, nomo yámar mek mént yae-párák tankáp mwanámpan maomp yonkwae kour fek nánapi pwararámpon. ✧ ⁸ Mámá apár poukeyakápnap kárákáreráp arop am yonkwae kour te mér mono. Am fárákápao wae méri yakápria te, yámar mekamp Tokwae Karan sámpea yaopwae porokopramp fek pukupá pwar mono. ✧ ⁹ Aeapan maok, yino te mámá ankank Kwaromp Buk fek arakrá sénámpan yino sénámpon:

“Ankank arop yi fek nke moi nap,

tá woupwi fek wa moi nap,

tá aropao kuri ninik moi nap,

am ankank táman

Kwaro námwan warákár konap arop fárákápampor nánapi pwate námpon.” ✧

¹⁰ Am yonkwae kourráp kar te mek yakámpan maok, maomp Yiki Kor Spiritamp tére kárákáre fek Kwaro nomwan érik yéknépámpon. Yiki Kor Spirit te kápae kare ankank nke konámpara, mao Kwaro mek karaok niniknámp ninikan kor wae nke námpon.

¹¹ Arop te wa ankwap aropamp ninik mekamp ninik mér i konámpanáp, mono. Mao námoku saráp wae méri yak námpon. Tá taknámp, arop ankwap Kwaro ninik námp te mér mono. Kwaromp Spiritao námoku saráp méri yak námpon.

¹² Nomo te mámá apár mekamp aropan poukeyak konámp yao-pwaerápan sámp mono. Nomo te Kwaronámpoknámp koropnámp Spiritan sámpria, Kwaro ti-sápnámp kápae kare kwapwe kare ankank am fwap mér mwanámpon. ✧ ¹³ Am ti-sápnámp farákápnámp kar am te aropamp yonkwae kour meknámp korop mono. Yiki Kor Spirit námoku yinan

✧ **2:4:** 1 Te 1:5 ✧ **2:7:** Kl 1:26 ✧ **2:8:** Lu 23:34; Ap 13:27 ✧ **2:9:** Ais 64:4

✧ **2:12:** Jo 16:13

yénkianámpan yino am kar táman sénámpon. Yino Yiki Kor Spiritamp karan Yiki Kor Spiritráp arop fárákapaó wa nap fek farákáp námpon.

¹⁴ Aeno arop Yiki Kor Spirit mo námp te, Kwaromp Spiritamp kar te épérépnámp kar ritea sámp mo i konámpono. Am kar nomo sámp konámp te Yiki Kor Spiritao námpan sámp konámpara, Yiki Kor Spirit monap arop te am kar fi mér mwanap pourou mono. ✱ ¹⁵ Yiki Kor Spiritráp aropao saráp ponankor ankank youroukoupia fi mér i konámpono. Aeno arop ankwap am Spiritráp aropan youroukoup naenámp pourou mono. ¹⁶ Am táman Kwaromp Buk fek sérrá, “Tokwae Karamp ninik te wa mér námpon? Wa Tokwae Karan ninik yénkép námpon?” Aeno nomo te wae Kraisomp ninik sámpá yakáp námpon. ✱

3

‘Aposel fákáre te Kwaromp tére arop’rá sénámp kar

¹ Ononamp fákáre, ono wokwaek yumont yakamp fek te yumwan oukoumwan Spiritráp aropan farákáp nam niamp take pourouráp kar farákáp nanamp pourou moimpon. Ono te apárokamp ninik fek yakápnap arop fárákapan farákáp konap kar niamp fek farákámpampon. Am ke fek te yumo oukoumwan Kraiséen ninik nap te tárápu kánanke-táráp niamp yakápiapono. ² Aenapantá yumwan te mom wouri niamp pourouráp kar kánankeran farákámpampono. Fir niamp pourouráp kárákáre kor kar farákáp mono. Oukoumwan má ke fek kuri yumo kárákáre kor fir sámp mwanap te yumo oukoumwan pwi mono. ³ Am te apaeritea námpanápe, yumo oukoumwan apárokamp ninik fek yakáp napantá niampono. Kare, yumo yiráp ankwapyaenápen kokwarokrá, kar yorowar i konap te, oukoumwan fákeyakáp napon. Tá am ninik yumo tak i konap te wokwaekamp ninikono. Am te aropamp ninik támaono. ⁴ Yumo arak i konapono: Arop ankwapao sérrá, “Ono te Polompono.” Tá ankwapao sérrá, “Ono te Apolosompono.” Yumo taknap ninik támao yumo oukoumwan apárokamp arop niampi yakáp napon.

⁵ Yumo fwapia ninikenke: Apolos mao te wanono? Tá ono Pol ono te wanono? Yino te párák kar Kwaromp tére aropono. Tokwae Karao yinan moumountukri tére ti-sáp nánko, yino am tére námp fek táman yumo Kraiséen méri napon.

⁶ Ono te ankankou yoroi nampono. Apolos te am ankankou mek ént kokorar námpono. Aeno Kwaro námoku nánko, ankankou pápáre námpon. ✱ ⁷ Aenámpara, arop ankankou

yoro námp, tá arop ankankou mek ént kokorar námp am te tokwae kar ankank mono. Kwaro námoku am tére sánk námpara, mao námoku maok tokwae karonó. ⁸ Ankank yoronámp arop ntia ént kokorarnámp arop, am yaworamp tére te ankár puri fekampono. Tá am yawor te ankákárank námoku térenep puri fek nopok sámp nenepono. ⁹ Yino te Kwaromp térean énénkér tére nempono. Yumo te Kwaromp yopwar niampono. ☆

‘Sios mek tére konámp arop te kamda niamp’rá sénámp kar

Tá yumo te Kwaromp nap námoku ti tenánko yak námp niampono. ¹⁰ Kwaro onan ourour sámp námp fek ono kamda tére maránki yakrá tére kwapwe konámp niampara, ono wae oumpwar yimp tenampono. Ae tenampara, Apolos am fek nap kare ti námpon. Aeno apae-apae arop ponankor te ankár fwapia ninik kour fek nap ti mwanapono. ¹¹ Yumo wae mérapon: Am napamp oumpwar te wae fokopeyak námp, am te Jisas Kraisono. Tá arop ankwapao oumpwar ankwap yimp naenámp te mono. ☆ ¹² Táte arop am oumpwar fek nap ti mwanap kwamp te, ankwap fárákap gol fek ti, ankwap fárákap silva fek ti, ankwap fárákap mani tokwae fekamp yumwi fek ti, ankwap fárákap yao wi kar fek ti, ankwap maonk pwae fek te, ankwap fárákap wit poro kor fek ti mwanapon. ¹³ Am fek tére napan maok, ponankor aropamp tére te nánkár wakmwaek kot naenámp yae fek érik farákár nánko, nke mwanapon. Tá am kot naenámp yae te yaomwi niamp pourouráp korop naenámp. Aeria am yaomwi niamp támao námoku ponankor ankákárank aropamp tére youroukoup nánko, am fárákapao, námokuráp tére te fwap ni, kwatae nierá nke mwanapon. ¹⁴ Táte arop ankwap am oumpwar yumuntuk nap ti tenánko, táte maomp nap yaomwirao wouroukour mo nánko te, am tére arop nopok kor fwap sámp naenámp. ☆ ¹⁵ Aeno táte ankwap tére aropamp nap ponankor wouroukour nánko te, maomp térenámp ponankor kwaporok pwar nánko, am tére arop mao námoku kare te fwap yak nánko maok, man te yaomwi mekamp yae tokorop pap napo yaknámp arop niamp naenámp.

‘Yumo te Kwaromp yiki kor napon’rá sénámp kar

¹⁶ Yumo te Kwaromp yiki kor nap yakáp napo, Kwaromp Yiki Kor Spiritao am nap mek yak námpon. Yumo am te mér mo nap nie? ¹⁷ Táte arop ankwapao Kwaromp yiki kor nap kwatae pap nánko te, Kwaro am aropan kor kwatae pap naerámpon. Am te apae riteanápe, Kwaromp nap te yiki kor kareno. Am nap te yumo támaono.

‘Aropamp eran narek sampok kwapono’rá sénámp kar

¹⁸ Takria yumo yumoku támao kwekár mwanape. Táte arop ankwap yumo ou mekamp mao apárokamp ninikaokria, mao arakrá ninik: Ono te wae yonkwae kour kwapweráp aroprá ninik naeane. Mao te ankár am ninik pwarará, Kwaromp épépérép námp niamp ninikaok akwapano mpupo. Mao takria te, yonkwae kourráp arop kare yak naenámpon. ¹⁹ Am te apae riteanápe, mámá apár mekamp mér te Kwaro nke námp fek te épépérép ninikono. Kwaromp Buk fek am táman arakrá sénámpon:

“Am mér tokwaeráp arop te mao námokuráp nkwakwe make kwekár ninik námp fek táman aopwerao kouan porokwap konámp niamp touwe sámp naenámpon.” ✧

²⁰ Tá ankwap karao kor arakrá sénámpon:

“Tokwae kar te wae mérámpon:

Mér tokwaeráp arop fárákapamp ninik te kánanke kwataeno.” ✧

²¹ Aenámpara, arop ankwap aropamp eran narek sampok kwapono. Ankank ponankor te yirápono. ²² Pol, Apolos, Pita, tá mámá apár, yiki yakáp nap, sumpwi, ankank oukoumwan yaknámp, ankank wakmwaek korop naenámp, makia mámá ponankor ankank te yirápono. ²³ Tá yumo te Kraisompono. Tá Krais te Kwarompono.

4

Tokwae Karao náráp tére aropan youroukoup naenámp kar

¹ Yumo te ankár yinan te, Kraisomp tére arop yakria, Kwaromp kar wokwaek mek wouroumpeyakámp kar yae-párak taokeyak konap aroprá ninik kipo. ² Am poukwapnámp aropamp tére te lo araki yak námpon: Am poukwapnámp arop te ankár námokuráp tére fwapia taokeyak naenámpon. ³ Aenámpara, yumo ono i konamp ninik youroukoup mwaria nap, tá arop ankwap fárákapao youroukoup mwaria nap te, ono am táman ninik tokwae mo kareno. Tá ono kuri ono onokump ninik te youroukoup mo i konampono. ⁴ Kare, onokump kwatae niniki namp yak námp te nik mo nampao maok, ‘Ono yae-párak kare arop’rá sénanamp pourou mono. Onan youroukoup naenámp tére te Tokwae Karamp tére mwarono. ⁵ Aenámpara, táte am ke oukoumwan sik nánko, yumo ankwapaonap ninikan youroukoupni kwapono. Yumo ankár Tokwae Karao ék naenámp yépék kipo. Mao te ankank ponankor kirikip mek wouri yak námp tia wae fek kák naenámpon. Tá ponankor aropainap ninik érik farákár

naenámpón. Tá am ke fek táman Kwaro nomo Kristen tére námpán youroukoupia nomwan ankákárankráté tére námp puri fek warákár-sérar naenámpón.

Korin fákáre námokuráp e narek sampoknap kar

⁶ Ankwapyae fákáre, ono yumwan yiráp ninik mek yaewourria, ono Apolos yinomp pourouan wounáprá am karan yénkép nampono. Yumo yinan nikria yae-párak kare ninikaokria, loao sénámp niamp taknámpria maok, am karan oupoukur-tukup kwapono. Aeria yumo ankwapamp e narek sampokria, ankwapamp e apárok sámp-anámp kwapono. ⁷ Ononamp fákáre, ae te mokocono? Amwan te wa arop tokwae yoroi pap námpono. Tá amo apae ankank Kwaronámp sámp moi napono? Táte kare, amo Kwaronámp fekamp sámp napan maok, apaeritea amo amokuráp e narek sampokria amoku támao amo am ankank yoroinap fi kor niampi yak rape?

⁸ Yeno, yumo te waeman top-pwarámpá yakáp napon. Yumo wae kápae kare ankankráp yakápria yumo wae pwi napon. Yumo yinan kámákarea king niampi yakáp napon. Koupoutáráp nape! Onomp ninik te, yumo king yakáp napo te, yino kor yumont king yakáp mwanámpán mpwe nampan maok, mo napon. ✧ ⁹ Ono arakráté ník nampon: Kwaro aposel yinan kák tenánko yakáp námp te, aropao wakmwaek kar kánanke kwatae yakáp nap niampon. Yino te arop yinan kotia napo, wae sumpwi mwanámp arop niampon. Aenámpara arop fárakapao yinan ponankor ensel fákáreao nke nap fek, tá arop fárakapao nke nap fek, yinan tirá wour mwaria wae napon. ¹⁰ Kraisomp e narek sampoknámp fek táman, yino épérép arop niamp yakáp námpán maok, yumo Kraiso i konámp ninik fek mér tokwaeráp arop yakáp napon. Yino te kárakáre mo námpán maok, yumo waeman kárakáre tokwaeráp yakáp napon. Yino te e moráp yakáp námpán maok, yumo te wae e tokwaeráp arop yakáp napon. ¹¹ Wokwaek, tá koroepa oukoumwan má ke fek kor, yino yae-porokwe yakápria, yinomp oumpour kor kákea wae nánko, tá yinomp waempyam te turupwi. Arop fárakapao yinan fupuk. Tá yino fwapi tankáp mwanámp yak mono. ✧ ¹² Yino te yinokump yae kor fek tére tokwaerá yakáp i konámpono. Arop fárakapao yinan wouroumprá séri konapan maok, yino nopok am fárakapan yaewouranoria Kwarén sér i konámpon. Arop fárakapao yinan sámpá yampourou napo te, yino nopok mo, kárakáre fek yakáp i konámpono. ✧ ¹³ Yinan kwatae kar sér i konapan maok, yino am fárakapan nopok kwapwe kare karan

sér i konámpono. Yino te ponankor apár mekamp aropao tiri pwae épér i konap niamp, tá ankank kwataerao sorok karenámp niampi yakáp námpono. Yino taki yakáp námp te koropea oukoumwan námpon.

Korin fákáre ankár Polomp ninikaok mwanap kar

¹⁴ Ono te yumwan pwarápaé sánkria máamá kar kumwi mono. Ono onomp tárápu yumwan aropompia ono yiráp ninikan fwapokwap nampono. ¹⁵ Táte kare yiráp Kristen yakáp nap mek yumwan taokeyakápnáp naropwar 10,000 yakáp napan kor, wampweno, yumo te kápae kare Naropwar yak mono. Yumo Kristen yakáp nap fek ono ankáránkamp mwar yiráp naropwar yak nampono. Am te ono Kwapwe Kare Kar farákáp namp fek yumo onomp tárápu niampi yakáp napon. ¹⁶ Aenapantá ono ‘Yumo ankár ono i konampaok paokopenk’ ria sénampono. ✧ ¹⁷ Am fek táman ono yumonapok Timoti sámp-kérép nanko, akwap námpono. Mao Kwaromp firáp námp fek onomp tárápara, ono man warákár tokwae nampono. Mao te Tokwae Karamp tére ankár yae-párak tére konámpono. Mao warko yiráp ninik farákareanáko, yumo fwap ono Kraisomp ninikaok akwap konamp mántwaok mwanapon. Ono kápae kare némpoukamp kápae kare sios mek take pourouráp ninik táman yénkrá farákáp konampono.

✧ ¹⁸ Ae te yumo ankwap fárakapamp ninik te onan, mao te yumonapok akwapea nke mo naeanria, yumo, ankwapan kwe-pwar námponorá ninikrá paokop napon. ¹⁹ Tak napan maok, mono. Táte Tokwae Karao takaerianánko te, ono yumonapok koupour kar akwap nanampono. Tá ono korop namp fek am yae-párak mér tokwaeráp yakáp námpria wae-náp aropamp kárakáre onokump yi kare fek nke nanampono. Am fárakapaonap kar mwar saráp wa te wampweno. ²⁰ Am te apae riteanápe, Kwaro maomp firáp taokeyak námp te kar mwar sarápanápe mono, am te kárakáre méntér koropnám ankankono. ✧ ²¹ Yumo te apae ninikan warákár rape? Ae te ono yumonapok koropea, yopor fekrá fwapokwapaeria nape, yumwan warákárria yonkwae porokwe niniként koropaeria nape?

5

Kokopor ninik Korin mek yaknám kar

¹ Kar sérarrá koroprá, ‘Yumo ou mek kokoporrá paokop i konap yak námp’rá sénapon. Tá am te mwar pourouráp ninikan Kristen mo aropao kor, take pourouráp ninik tak

mo i konapan napono. Am te ará: Arop ankáránkamp náráp naropwaromp yumuntukamp yupu warámp-akwapea koko-pori námpono. ²Tá yumo, ankwapan kwe-pwar námpon ninik rape? Yumo te ankár am ninik am pwarará éménk mpupo. Am kwatae niniknám arop yumont yakantá ek far-pwar mpupo.

³ Kare, onomp pourou te yumwan panek yak namp maok, onomp ninik te yumont yak námpon. Tá ono kareao yumont yak namp niamp nánko, am aropamp kwatae niniki námpon ono wae youroukoupi pwar nampon. ⁴ Ono yumwan wae arakrá séri nampon: Jisas Tokwae Karamp e fek koupoukarrá téréménk kipo. Aenapo nomp Tokwae Kar Jisasomp kárakáre ntia onomp ninikao kor yumont yak naenámpon. ⁵ Tá nomo ankár am aropan Satanomp yaek páte nánko maok, mao am aropamp pourouan kwatae pap naenámpon. Nomo tak nánko maok, Kwaro fwap Tokwae Karamp yae fek am aropamp waemp warko warámp naenámpon. ✧

Sios mek arop kwatae ninik nánko ek pwar mwanap kar

⁶ Yumo te, yino te kwapwe karean mpwe napan maok, am te kwapwe kare ninik mono. Yis kánanke kwarok te mákia pan ponankor yárámprá kák konám, am te yumo mér mo nap nie? ⁷ Yumo te yis moráp pan niampara, yumo wokwaekamp yis kwatae te ankár nkwampok sirarea maok, yumo fwap pan wourékam niamp yiki kare yakáp mwanapon. Am te apae riteanápe, nomp Pasova mwanám Sipsip Morok te wae ofai tenapono. Am ofa te Kraisono. ✧ ⁸ Aenámpara, nomo te ankár lotu mwanap yae tokwae fek nánap i konám araknám mwanámpon. Nomo ankár nomp pourou mekamp ponankor kwatae ninik te am arop fárakapao wokwaekamp yis nap mekamp ponankor tirá épér i konap niamp mwanámpon. Tá nomo ankár yiki kare ninik ntia kare kar ninikaokria maok, am yis moráp pan wourékam niampi yakáp mwanámpon. ✧

⁹ Ankwap pas ono wokwaek yiráp por kumwiria arakrá sériampono: Yumo kokopornap aropént nourouprá yakápi kwapono. ¹⁰ Ono te yumo máma apár mekamp ponankor arop kokoporrá kikiankáprá, ankwapamp ankank pouroukouprá, kwekár kwarén éntér paprá, mak i konap arop fárakapan ponankor 'Pwar tukupenk' ria sér mono. Táte yumo am arop fárakapan pwar mwaria te ankár am apár ponankor pwar mwarea napon. ¹¹ Aeno ono am kumwiamp kar fi te aráno: Táte arop yumo man yiráp ankwapnáprá sér i konapao, mao kokopor, tá mao ankwapamp ankank kikiank, kwekár

kwarén éntér pap, wouroump kar sér, mánmán ént fária mánmán, tá arop ankwapan poupwékápia maomp ankank pouroukoup, araknámp aropan te nouroupria méntér fári kwaponó. ✧ ¹² Mokopono? Arop sios mek korop mo, ek yakápnáp aropan youroukoup i konap tére te onomp tére nie? Mono. Aeno arop sios mek yak námpan maok, am te yumo youroukoup mwanap tére támaono. ¹³ Ek yakápnáp arop fárákapan te Kwaro námoku am fárákapaoinap ninik youroukoup naenámpón. Kwaromp Buk fek sérrá, ‘Yumo ankár yumo ou mekamp am kwataenap arop fárákap ek fárarámprá párap kop kip’rá sénámpón.

6

‘Kristen nonopok koti kwaponó’rá sénámp kar

¹ Táte yumo ou mekamp arop ankwapan kar kwatae sénánko te, ae te mao Kwaromp koumteouráp arop fárákapan oupoukur akwapea Kristen monap aropamp yi fek kot i konámp nie? Mao takria te pwarápaé mo nie? ² Nomo Kwaromp koumteouráp arop nomo ponankor apárokamp aropamp ninik youroukoup mwanámp te, ae te yumo mér mo nie? Tá kare, yumo te waeman apárokamp ponankor aropamp ninik yurukup mwanapono. Ae te mokopono? Yumo kánanke kwarok karan kor yurukup mwanap pourou mo nie? ³ Ae te yumo mér mo nie? Nomo ensel fákáreramp ninikan fwap youroukoup mwanámpón. Aenámpara, nomo waeman apár mekamp ankankamp kar youroukoup mwanámpán kor wae fwap pwi námpono. ⁴ Yumo fwap tak mwanapara, yumo ou mek kar yak nánko te, apaeritea Kristen monámp arop fárákapan kar youroukoup mwanap tére sánk napon? ⁵ Ono yumwan ‘Pwarápaé sámpenk!’ ria sénampono. Ae te mokopono? Yumo ou mek te Kristen ankwapnáp yaworamp kar youroukoup naenámp yonkwae kourráp arop ankwap yak mo nie? ⁶ Take arop yak námpan maok, ankwapnápó yakrá náráp ankwapnápén Kraiséén mér monap aropáo nke nap fek takrá kot napon?

⁷ Ye, yumo te yiráp ankwapnápén kot nap támao, yumo wae kwatae niniki tenapon. Yumo apaeritea numwar yumwan kwatae papanáponorá yénképeyakáp moi napon? Yiráp ou mekamp arop fárákapaó yiráp ankank pouroukoup napo te, apaé ritea numwar takanáponorá yénképeyakáp moi napon? ✧ ⁸ Yumo fwap tak mwanapan maok, yumoku kok támao arop ankwap fárákapan kwatae ninikria maomp ankank pouroukoup napon. Ye, yumoku yiráp ankwapnáp karean yumo take pourouráp ninik tak i konapon.

⁹ Yumo yumokuráp ninik mek kwekár mwanape. Arop fárákap kwataenámp ninik i konap te Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp ném pouk te yink mono. Kokopor ninik i konap arop fárákap, tá kwekár kwaronámpaok i konap, poumaropráp koumteou, yupuráp arop kokopor i konap, arop fárákap pwarápaé moria poumou-tárápu kok kwatae kokopor i konap, ¹⁰ oukun i konap, tá ankwapamp ankank kikiánk i konap, tá mánmán ént fária mánmán i konap, tá arop ankwapan wouroump kar sér i konap, tá ankwapamp ankank pouroukoup konap arop fárákap, ponankor take pourouráp arop fárákap te, Kwaro maomp firáp taokeyaknámp mek te tukup mwanap pourou mono. ✧

¹¹ Tá yumo wokwaek te takeniamp arop yakápiapan maok, Kraisomp yirirao yiráp kwatae ninik torokor námpon. Kwaro yumwan náráponoria nánkáráp tenámpono. Nomp Kwaro Jisas Kraisomp e ntia Kwaromp Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek yumwan fwapokwapia kák tenánko, waeman yae-párák kare arop yakáp napon. ✧

Nomp pourourao Kwaromp e narek sampok naenámp kar

¹² Kare kápaé kare ankank te ono fwap tak nanampan maok, am kápaé kare ankank te onan yaewour i konámpanápe. Ponankor ankank ono fwap tak nanampan maok, ono ankwap ankankao onan poukwapanoria yénképá yak mono. ¹³ Kare, fir te yare mek pik konámp, yare te fir sámp. Mak i konámpan maok, am anánkaopwe te waeman Kwaro yak moi pap naerámpon. Aeno pourou te kokopor ninikamp mono. Am te Tokwae Karampono. Tá Tokwae Kar te pourouampara, pourouan yaewour i konámpono. ✧ ¹⁴ Mao námokuráp kárakáre fek Kwaro Tokwae Karan apár me mekamp fárámpá papámp te, taknámp nomwan kor fárámpá kák naenámp. ✧

¹⁵ Yumo Kraisomp pourou ankwapmwaekao yakáp nap te mér mori kwapon? Ae te ono Kraisomp pourou ankwapmwaek fárákapea kokopor yupuamp pourouk pap nanko te, kwapwe kare naenámp nie? Am te tak mo kareno. ✧ ¹⁶ Arop kokopor yupurént akwapá koumpeanámp te, waeman méntér ankáránkamp pourou yak nepon. Yumo am te mér mo nie? Kwaro am táman wae arakrá séri námpon: “Am anánkaopwe te waeman ankáránkamp pourou sámp nepon.” ✧ ¹⁷ Aeno arop Tokwae Karént koumpá yak námp te, mao wae méntér ankáránkamp Spirit fek yak nepon. ¹⁸ Kokopor ninik te yiráp wonae fik yakantá, ankár panek pirikimp kipo. Ponankor ankwap kwatae ninik aropao i konap te, ek

✧ **6:10:** Ef 5:5; Yé 22:15 ✧ **6:11:** Ta 3:3-7 ✧ **6:13:** 1 Te 4:3-4 ✧ **6:14:** Ro 8:11; 2 Ko 4:14 ✧ **6:15:** 1 Ko 12:27 ✧ **6:16:** Stt 2:24

pourou yipi fek saráp yak námpon. Aeno arop kokopor ninik nám p te waeman námokuráp pourou mek ponankor kwatae pap námpon. ¹⁹ Yiráp pourou te Yiki Kor Spiritamp yiki kor naponno. Ae te yumo am mér mo rape? Kwaro yumwan wae Yiki Kor Spirit nénk tenánko, yiráp pourou mek yak námpon. Yumo te yumokuráp mono. ✧ ²⁰ Kwaro arean tokwae fek yumwan warko yamokwap námpono. Aenámpara yumo te yiráp pourou fekamp ankank tére nap te ankár Kwaromp e narek sampok kipo.

7

Yupu ti konap kar

¹ Oukoumwan te ono yumwan yiráp pas fekamp kar nopok sénae rae. Táte arop yupu sámp mo, kwaporok yak nám p te kwapwe kareno. ² Aeno nkwakwe make kokopor ninik yak námpara, arop ankákárank ponankor moumoun-tukri yupu ti, tá koumteou ankákárank ponankor moumoun-tukri poumarop nap mek tankáp mwanap te fwaponno. ³ Aeria poumaropamp pourou te maomp yupuramponno. Poumarop kákánki kwapon. Tá taknámp yupuamp pourou te poumaropamponno. Yupuao kor kákánki kwaponno. ⁴ Yupu te námokuráp pourou poukeyak mono, maomp poumaropao poukeyak námpon. Tá taknámp poumaropamp pourou te námoku poukeyak mono, maomp yupuao poukeyak námpon. ⁵ Aenepara, anánkwap yumo te nonopok younkwe sirarea yiráp pourou kákánki keponno. Kare, táte yumo ankáránkamp ninik fek Kwarén kar toropwap nenep ke fek saráp pwate yak neria te fwaponno. Aeno wakmwae te ankár koumpá yak nenepon. Takria yumo yiráp pourou yumo fwapi taokeyak mo napo, Satano yiráp ninik mek kwatae ninik kákantáno. ⁶ Ono mámá kar sénamp te, yumwan yaewour naenámpan sénamponno. Am te ono yumwan ampaok mwanap loan pap mono. ⁷ Ono warákár namp te, ponankor koumteouráp arop te ono nampnámp are yakápenkria nampan maok, Kwaro ponankor ankákárank aropan ninik ankákárankrá nénk námponno. ⁸ Aeno are yakápnap koumteouráp arop fárákap, tá kae koumteou, am fárákapan te ono arakrá sénampon: Táte am fárákap ono are yak namp niamp makria te am te kwapwe kareno. ⁹ Aean maok, am fárákap námokuráp pourou fwapi taokeyak moantáno, fwaponno. Poumou-tárápu koumteou ti, tá koumteou poumou nap mek tankáp kipo. Tankria te fwaponno. Tak moia te am fárákapamp ninik fárámp nánko, kokoporantáno. ✧ ¹⁰ Am yupu tinap arop fákáre ntia poumou nap mek tankápnap koumteouran ono lo nénk nampon. Am

te onokump lo mono, Tokwae Karamp lonono. Am te arak: Yupu náráp poumarop pwar-akwap naeane. ¹¹ Mao náráp poumarop pwarará akwap námp kwamp te, ankár kwaporok yak kuno. Aeno kwaporok yak naenámp pourou mo námp kwamp te, ankár arákarrá akwapea am pwaranámp poumaropamp nap mek tank kun. Tá poumaropao kor maomp yupu pwar te mo karonu.

¹² Tá ankwap fárákapan te onoku támao sénampon. Am te Tokwae Karamp kar mono. Ono arakrá sér: Kristen arop yupu sámp námp, maomp yupu Kraisén mér mo námpao maok, am yupu fwap maomp poumaropan warákár nánko te, am Kristen arop te am yupu pwar kwapono. ¹³ Tá Kristen yupu poumou nap mek tank nánko, maomp poumarop Kraisén mér mo námpao, fwap am yupu sámpá yak naerianánko te, am yupu te maomp poumarop pwarará akwap mono. ¹⁴ Yumo wae mérapon: Poumarop Kwarén mér mo námpao náráp yupunt akwapá koump námp te, waeman fwap Kristen ou mek yak námpon. Tá yupu Kwarén mér mo námpao Kristen aropamp nap mek tank námp te, mao waeman fwap Kristen ou mek yak námpon. Aeno tak moia napo te, maomp tárápu fárákap te sios mek yakáp mo mwanape. Aeno oukoumwan te am fárákap sios ou mek yakáp napon. ¹⁵ Aeno táte poumarop Kristen mo námpao, náráp yupu pwar naeria te, fwap pwar nae-námpon. Tá taknámp, yupu Kristen mo námpao, náráp poumarop pwar naeria te, fwap pwar naenámp. Am yiráp ankwapnáp ntia yiráp antápan take ninik korop námp te, apae man taki kwaponoria fákapá fákeyak námpanápe. Kwaro yumwan wumwiri námp te, yonkwae porokwe ninikaok mwanapria ninámpon. ☆ ¹⁶ Aenámpara, yupu amo te fwap waráp poumarop Kristen moinámpan yaewour napo, mao Kristen naenámp ni mo nie? Am te amo mér mono. Tá poumarop amo fwap waráp yupu Kristen moinámpan yaewour napo, mao fwap Kristen naenámp ni mo nie? Am táman kor amo mér mono. ☆

Nomo ankár Kwaro sápnámp ninik fek yakáp mwanámp kar

¹⁷ Aeno arop ankwapan Tokwae Karao wumwiria moko pe pourouráp tére sánkeanánko te, mao te ankár am fek saráp yakáp mwanapon. Ono te ponankor sios mek lo takrá pap konampon. ☆ ¹⁸ Ae te arop ankwap maomp yipi fárákapea napo, Kwaro man wumwi námp nie? Tak nánko te, mao am yipi fárákapnámp warko yárákarea pwarará, am toupou mek wouroump naenámp mono. Ae te arop ankwap mao yipi fárákap moi námpan Kwaro wumwi námp nie? Takanánko

te am arop te yipi fárákap naenámp te mono. ¹⁹ Am yipi fárákapnap ninik ntia yipi fárákap monap ninikao kor kánanke kwataeno. Aeno Kwaromp loaok tukupnap ninikao maok, am te tokwae kar ankankono. ✧ ²⁰ Arop moko pe yak nánko, Kwaro man wumwi námp te, mao oukoumwan ankár take támao yak naenámp. ²¹ Ae te amo kwaporok tére konap arop* yak napo, Kwaro amwan wumwi námp nie? Takanánko te, amo am táman yonkwae sakáp yak kwapono. Aeno táte amo kwaporok tére konap aropamp tére pwar akwap nanap mwae kup yak nánko te, fwap mántwaok nanapon. ²² Aeno arop slev yak námp mekamp Kwaro wumwiri námp te, mao te Tokwae Karao nke námp fek te, mao warko slev mono. Aenámpara, arop slev yak mo, amwar yak námpan Tokwae Karao man wumwianámp te, oukoumwan mao Kraisomp slev yak námpon. ²³ Kwaro yumwan arean tokwae fek warko yamokwapea érékép námpon. Aenámpara, yumo te épi ninik fek yakápnap arop fárákapamp slev yakápi kwapono. ²⁴ Ononamp fákáre, nomo mokopi yakáp námpan Kwaro nomwan wumwirianánko te, ankár take pourouráp ninik fek Kwarént yakáp mwanámpon.

Are yakápnap koumteouráp aropan sénámp kar

²⁵ Tokwae Karamp lo te mono, onoku niniknamp karan are yakápnap koumteouráp aropan sénae nae. Kwaro onan aropompia onan ninik kour sáp nánko, yumo fwap ono sénámp kar wawia, karenorá ninik mwanap pwi námpono. ²⁶ Oukoumwan mámá ke fek te nkwakwe make ninik tokwaenámp ankank koropánk námpara, fwapono. Yumo ponankor oukoumwan yakáp napnámp taknámp yakáp kípó. ²⁷ Ae te amo wae yupu sámp nap nie? Takanánko te, amo am yupu pwar nanap mwae kup oupourounki kwapono. Ae te amo oukoumwan yupu sámp mo nie? Takanánko te, amo yupu sámp nanap niniki kwapono. ²⁸ Tá taknámp amo yupu sámp nap am te kwatae ninik yak mono. Tá éнки yupu poumou nap mek tank námp, am támao kor kwatae ninik mo, fwapono. Aenapan maok, am fek apárokamp ninik tokwae yak nánko, kápae kare kar pap mwanape. Ae mwanapara, ono am ankank yumwan koropánk te ‘Mono’ ria sénampon.

²⁹ Ononamp fákáre, ono arakrá sénampono: Oukoumwan mámá ke te wae fae námpon. Oukoumwan mámá yaknámp ke fek te yupuráp arop fárákap te ankár yupu moráp niampi yakáp mwanapon. ³⁰ Tá arop fárákap éménk i konap te ankár éménk monap arop fárákap niampi yakáp mwanapon. Tá

✧ 7:19: Ga 5:6 * 7:21: ‘Slev’ a, ‘Kwaporok tére konap arop’rá sénámp firan mér nae rap kwamp te, “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 kware 35 ntia 36 fek nkeampo.

warákáránknap arop fárákap te ankár warákáránk monap arop fárákap niampi yakáp mwanaponon. Arop fárákap mani fek ankank ti konap te, ankank ti-fákeyak moi nap niampi yakáp mwanapon. ³¹ Tá arop fárákap apárokamp ankankan tére konap te, ankár mámá apár mwaekamp ankank kárákáre fek ti-fákeyak mo i konap arop fárákap niampi yakáp mwanapon. Arak námpara, nomo wae mér námpon: Nánkár mámá apár mwar pourourápi akwap naerámpon. ✱

³² Ono te kápae kare ankankao yiráp ninik sámpá yampourou te, monoria nampon. Arop yupu sámp mo námp te fwap Tokwae Karamp ninikan ninik tokwaeria, Tokwae Karao warákárnámp ninik fek tére konámpon. ³³ Aeno arop yupu sámpeanámp te, yupuao námwan warákár naenámp ninik fek tére nae ritea mámá apár mekamp kápae kare ankankan saráp ninik tokwaerá tére konámpon. ³⁴ Aenámpara, maomp ninik te kápae kare mwae-párak akwapránk námpon. Tá yupu poumou nap mek tank mo námp te, am yupu éнки fwap Tokwae Karamp ninikan ninik tokwae konámpon. Aeria mao fwap pourou ntia maomp waempao kor yiki kukarrá yak naeria námpon. Aeno yupu poumou nap mek tank námp te, náráp poumaropao warákár naenámp ninik fek tére nae ritea, apárokamp ankankan saráp ninik tokwaerá tére konámpon. ³⁵ Ono mámá kar sénamp te yumwan yaewour nánko, yumo yae-párak yakáp mwanap karan sénampon. Am te yumwan, poumou nap mek tankáp, tá yupu ti kwaponoria taokor mono. Ono ník namp te kápae kare por yumo yae-párak kare yakápria Tokwae Karamp tére napo, ankwap ankankao yiráp ninik mek sámpá yampourou mo naenámpria nampon.

³⁶ Táte arop ankwap náráp por kar yoroitenap yupu yak nánko, námo kwaporok yakrá yépékria, kwatae ninik kopantá námp kwamp te, mao fwap námoku ninik námpaok am yupu sámp nae-námpon. Am tak námp te, mao kwatae ninik mo, fwaponon. Am anánkwap fwap koumpeyak nenepón. ³⁷ Aeno táte arop ankwap maomp ninik kárákáreria man fopwaok naenámp ankank mo nánko, mao fwap námokuráp ninik taokeyak námp támao náráp ninikao sérrá, 'Am yupu éнки náráp por kar yoroi nap taki yakano' rianámpon te, am te kwapwe kareno. ³⁸ Aenámpara, arop náráp éнки yupu sámp námpon te, kwapwe kare ninik námpon. Tá arop yupu sámp mo námpon te kwapwe kare kare ninik námpon.

³⁹ Táte yupu ankwapamp poumarop oukoumwan yiki yak námpon fek te, am yupu méntér koumpá yak námpon. Aeno maomp poumarop sumpwi nánko te, am yupu warko poumaropént koump mo, párak yak námpon. Táte mao

ankwap poumou nap mek tank naeria námp kwamp te, mao fwap tak naenámpan maok, mao te ankár Kristen aropamp nap mek tank kuno. ✧ ⁴⁰ Aeno onoku te arakrá ninik nampon: Mao kwaporok yakria te, mao fwap warákár tokwae naenámpon. Tá ono ninik namp te, ono waeman Kwaromp Spirit onan woukoupá yak nánko, ono mamá kar farákáp nampon.

8

Kwekár kwarén ofa sánknáp nape firan sénámp kar

¹ Ono oukoumwan te kwekár kwarén ofa sánknáp nape fir yumo turunki napan sénae rae. Tá kare, nomo ponankor wae mér tokwaerápan maok, mér sámp konap ninik mwar te 'Námo mér tokwaerápao namp'rá warákár-sér mwarea napon. Aeno nomo arop ankwapan nouroup mwanámp ninik sámp námp, am támao maok nomwan fwap kárakáre kor Kristen yoroi pap naenámpon. ² Táte arop ankwapao, námo te wae méri yak namprá ninik námpao maok, am aropamp mér te oukoumwan pwi kari yak mono. ³ Aeno arop ankwap Kwarén nouroup kari yak námp te, Kwaro man mér kari yak námpono. ✧

⁴ Am kwekár kwarén ofa sánkeanap fir émi fári konap ninik te ono arakrá sénampon: Nomo wae mér námpon: Kwekár kwar te kare kar ankank mono. Am te wunéri mwar sarápono. Kwar kare ankárankampao saráp yak námpon. ⁵ Kare, wae kápae kare ankank táman 'Kwarono'rá sér, tá kápae kare ankankan 'Náráp Tokwae Kar'rá sér i konapon. Tá kare, am kwar fákáre te yámar mek yakáp, apárok yakáp napan maok, ⁶ am te wampweno. Nomo waeman ankárankamp Kwaro mwar nomp Naropwarono. Mao támao ponankor ankank yoroinámp fi kor yak nánko, nomo maomp kare yakáp námp, nomo wae mérámpon. Tá waeman ankárankamp Tokwae Kar mwar yak námp, am te Jisas Kraisono. Mao námoku Kwarént ponankor ankank yoroia nepo, nomo mao fek táman yiki yakáp sámp námpon. ✧

⁷ Aeno Kristen ankwap fárakap te am kwekár kwar te kánanke kwataenorá mér mo napon. Am fárakap te wokwaekamp arop kwekár kwarén lotunap ninikan nkeaka, am kwekár kwarén ofa sánknáp fir émi te, ofa kare támao ara, am fir émi te kwekár kwaromponorá ninik i konapon. Am fárakapamp Kwarén mérap te oukoumwan ninik kour mo nánko, am fir émi fánapara, am fárakapamp ninik mek oum sámpantá ninik napon. ⁸ Aeno fir te támao nomwan Kwaromp wonae fik tirá párakop mono. Táte nomo fár moria, nomo Kwaro nke námp fek kwatae yakáp mono. Táte nomo

fánámpao kor Kwaro nke námp fek kwapwe kare yakáp mono. ⁹ Aeno yumo arakrá ninik kip: Yumo fwap apae fir fár mwaria nap, fwap fár mwanapan maok, takria am ankank yumoku nap támao kárákáre monap arop fárákapamp ninik mek nánko, am fárákap kwatae ninik fek tukup mwanape.

¹⁰ Wae mérnáp arop amo kwekár kwaromp lotu nap mek akwapá tankrá fánapo, táte arop ankwap, mámá fir onan kwatae pap naeanrá apáp námpao, mao amwan nke nánko, am támao maomp ninik fárámp nánko, am kwekár kwarén ofa sánknáp fir fánaerámpon. ¹¹ Tá waráp mér támao nomp ankwapnáp Kraiso sumpwia warko warámpnám arop am te kárákáre mo nánko, man kwatae pap námpon. ✧ ¹² Yumo wawenk: Nomp ankwapyaenáp ankwap fárákap Kwarén mérap te kárákáre mo napara, fir fár mwanap te apáp napon. Táte yumo am fwapan mpweria napo, am fárákapamp mér kwatae akwap námp te, am ninik támao yumo Kraisen kwatae ninik napon. ¹³ Aenámpara, táte fir támaoianánko, onomp ankwapnápo kwatae ninik nánko te, ono warko émi fár mo akwapea sumpwinám ke fek nanampon. Takria ono am tére namp fek tapek onomp ankwapnápo kwatae ninikantáno. ✧

9

Polo kwaporok aposel tére námp fek warákárnám kar

¹ Ae te lo ankwapao, tá ankwap kwatae ninikao onan sámp-fákeyak námp nie? Mo karon. Ae te ono aposel mo nie? Ae te ono nomp Tokwae Kar Jisasén nke moi namp nie? Ono Tokwae Karamp tére nanko, yumo am tére fek saráp Kristen moi nap nie? ✧ ² Ankwap fárákapamp ninik te onan, mao te aposel monorá napan maok, wampweno. Yumo waeman onan te, aposel karenorá mér napon. Ono Tokwae Karamp aposel kare yak namp te yumo Kristeni yakáp nap támao yénkép námpon.

³ Arop ankwap fárákap onan kot i konap te, ono am fárákapan nopok arakrá sér i konampon: ⁴ Ae te yino yinomp tére fek mwaek fir fépérrá ént fépérrá mak námp te kwapwe kare mo nie? ⁵ Ae te yino Kristen yupu sámpea méntér ankwap aposel, tá Tokwae Karamp nánaeounáp, tá Pita, arao i konapnám éréképea paokop mwanám te kwatae nie? ⁶ Ae te Barnabas yino mwar yinokump pourou taokeyak nenemp mani tére nenko, ankwap aposel fárákap te mo nie? ⁷ Apae aropao soldia téreria námokuráp fir oupouroung i konámpon? Apae aropao yopwar yororia námoku fánaenám fir sámp mo

i konámpon? Tá apae aropao bulmakau taokeyakria maomp mom wouri fár mo i konámpon?

⁸ Ae te ono arop fárakapamp ninikaok sarápria, ono takrá sénamp nie? Mono. Kwaromp lo támao kor takrá sér i konámpono. ⁹ Moseso lo fek kar arakrá kumwi námpono: “Bulmakau wit yipi aokop naeria pumpurékamprá yarakria, am fekamp sámpá fánaerianánko te, amo maomp top kor fek sérémékéri kwapono.” Ae te Kwar te bulmakauan saráp ninik námp nie? ¹⁰ Mono. Waeman nomwan kor níkia sénámpon. Ye. Am kumwi yak námp te yinan sénámpon. Kwar te arake ninikan warákár námpon. Arop yopwarampor kwar nánaprá párapkop námp, tá arop fir noumourinámp tinámp arop te, am tére nemp fek fwap fir ankwapmwaek sámp nenemprá ninik nepon. ✱ ¹¹ Aeno yino te Spiritamp ankank yumo ou mek ankankounámp yoro námpon. Aenámpara, táte yumo yinan pourouamp ankank ti-sáp nap am te kwatae nie? Am te yino yoroinámp ankankou támao wae ki tank námp niamp námpon. ✱ ¹² Táte arop ankwap fárakap yumonap ankank fwap sámp mwanapan nángo te, yino fwap kápae kare sámp mwanámpon.

Aenámpan maok, am ankank yino fwap sámp mwanámp am te yino sámp mo i konámpon. Yino te Kraisomp Kwapwe Kare Kar akwap naenámp mwae kup taokor te monoria námpon. Aeria námp kwamp, yino nkwakwe make ninik tokwaeran kor sámpea fokopeyakáp konámpon. ¹³ Pris fárakap Kwaromp nap mek tére nap te, am Kwaromp nap mekamp fir sámpá fári konapon. Tá arop fárakap alta fek tére nap te am alta fekamp Kwarén ofa sánk konap fir émi tirá fári konapon. Ae te yumo am mér mori kwapono? ✱ ¹⁴ Tá taknámp Tokwae Karao máamá lo pap námpono: Arop fárakap Kwapwe Kare Kar farákáp konap te, am Kwapwe Kare Kar wanap aropoinap pourouran yaewour naenámp ankank ti mwanapon. ✱

¹⁵ Aerimpan maok, ono te take pourouráp ankank ankwap sámp moi nampon. Tá oukoumwan kuri ono ankank ankwap sámp naeria máamá kar kumwi mono. Takria te ono pwarápae tokwaeria manénkir sumpwi nanampono. Ono tére namp fek fwap yiráp yaekamp mani sámp nanampan maok, sámp moria, táman warákár nampon. Am te, arop ankwapao taokor te monoria nampon. ¹⁶ Ono Kwapwe Kare Kar farákáp konamp te, onoku táman warákárria ‘Ono te kwapwe kare ninik namp’rá sér mono. Am Kwapwe Kare Kar farákápnamp tére te Tokwae Karao onan sáp námpara, ono ankár takrá tére nanampon. Táte ono Kwapwe Kare Kar farákáp moria te, ono waeman kwatae yak naerampon. ¹⁷ Táte ono onokump ninik

✱ **9:10:** Lo 25:4; 1 Ti 5:18 ✱ **9:11:** Ro 15:27 ✱ **9:13:** Lo 18:1-3 ✱ **9:14:** Mt 10:10; Ga 6:6

fek ono am téreria te, ono fwap nopok mani sámp nanampon. Aeno am tére fek mani sámp mo námp te, am te apae riteanápe Kwaro sápnámp tére onokump ninik fekamp tére monoria nampono. ¹⁸ Aenámpara, ono te apaeran nopok sámp nanampon? Onomp nopok sámp nanamp te aráno: Ankank ono am tére namp fek fwap sámp nanampan, ono sámp mo nampon. Ono Kwapwe Kare Kar farákáp namp te, arop farákapan kwaporok nénk nampon. Kwaro onan takampria sápnámpara, ono kor tak tére nampan warákárampon. Tak namp táman maok, nopok ankank sámp namp niampon.

Pol aropamp kwaporok tére konámp arop niamp yaknámp kar

¹⁹ Ono te arop ankárankampamp kwaporok tére konamp arop yak mo nampao maok, onokump ninik fek ponankor aropamp kwaporok tére konamp arop niamp yakria, ono fwap kápae kare arop Kwaronámpok éréképá korop nanampria nampon. ²⁰ Aenampara, Juda firao nke nap fek te, ono Juda niampi yakria, fwap Juda fi érékép nanampon. Onoku kare te loamp yae ankore mek yak mo nampao maok, loamp yae ankore mek yakápnap aropao nke nap fek, ono loamp yae ankore mek yakápnap arop niampi yakria, loamp yae ankore mek yakápnap arop farákáp érékép naeria nampon. ²¹ Lo monap arop farákáp nke nap fek te, ono lo monamp arop niampi yakria, lo monap arop farákáp érékép naeria nampon. Aenam-pao maok, ono te apae Kwaromp lo pwar nampanápe, mono. Ono Kraisomp loaok nampon. ²² Kárákáre monap arop farákápao nke nap fek te, ono kárákáre moráp arop niampi yakria, kárákáre monap arop farákáp érékép naeria nampon. Ono ponankor aropao i konap ninik sámpea, arop ankwap farákáp érékép nanamp ponankor mwae kup oupourouk nampon. ²³ Ono máma kápae kare tére tak i konamp te, Jisamp Kwapwe Kare Kar am farákapaonapok akwap nángo, arop farákáp kwatae ninik pwarará Kwaronámpok korop napo, ono kuri warákár tokwae sámp nanampon.

Nomo Kristen kárákáre fek yakáprá tukup mwanámp kar

²⁴ Arop farákáp foporakor nap te kámá-pwar akwapnámp arop ankárankampao saráp ankank sámp konámpono. Yumo am te mér mo nie? Yumo kuri ankár ankank sámp mwanámpria kárákáre fek foporakor kipo. ✧ ²⁵ Tá arop ponankor ankwapan kwe-pwarará ankank sámp mwaria te, námokuráp pouroukump ninik ponankor tirá nér i konapono. Am arop farákáp mao tak nap te, kwatae akwap naenámp ankankan sámp mwanámpria ni konapono. Aeno nomo térerá

tukupnámp ankank te kwatae akwap naenámp pourou mono. ✧ ²⁶ Aeria maok, onoku te ono fárakop nampao maok, ono te nkwarek nke, mamek nkerá fárakop mono. Ono te arop yorowarria ni konapnámp, yae sirarrá akwap nampao maok, kwaporok nkwarek mamek yae sirarrá akwap mo i konampono. ²⁷ Ono ankár onokump pourou fwapi poukwapea nanko, ankár akwap naeria ninik nampaok akwap konampono. Takria ono ankwap arop fárakapan saráp Kwapwe Kare Kar farákáp nampao, onoku kare te wakmwaek am ankank sámp moantáno.

10

Nomwan Israel firaoui nap yénkép námp mér mwanámp kar

¹ Ononamp fákáre, yumo aran mérenke: Moses yakámp ke fek, nomp appeyaenáp Kwaro taokeyaknámp kouwme ankore meaok, pu kor fek saráp Kwaro yénképnámp mwae-páraok solwara Retsi tápamprá tukupapono. ² Tá am fárakap kouwme ntia solwara mek baptais sámpap te, Mosesomp wakmwaek tukup napan yénkép námpon. ³ Tá am fárakap ponankor am Kwaromp Spiritao nénkámp fir fáriapono. ⁴ Tá am fárakap ponankor Kwaromp Spiritao sánkámp ént fépériapono. Ye. Mao am Spiritamp yumwi mekamp ént am fárakapént akwapámpan fáriapono. Am yumwi te Kraisono. ⁵ Aeapan maok, am ou mekamp kápae kare kouwteouráp aropamp ninik te Kwaro warákár moimpon. Aenko am fárakap kwar saráp mek surumpwiapo, maomp yákáre te ampok tankámpimpon.

⁶ Aeapan am ankank ponankor te nomwan yénkép nánko, nomo nkea am fárakapao kwatae ankankan kikiankiap, am te nomo kor takantá mér mwanámpon. ⁷ Tá yumo kwekár Kwaromp ninikaoki kwapono. Ankwap fárakap am ou mek yakápap takiapono. Kwaromp Buk fek am fárakapan arakrá sénámpon: “Kouwteouráp arop fárakap tankáprá fir fépérrá ént fépéria, wakmwaek poumou tárápu fárámpea tukuprá kouwteount kokoporiapon. ✧ ⁸ Tá yumo ankwap fárakap am ou mekamp kokoporiapnámp taknámp yumo kor kokopori kwapono. Am fárakap takria ankárankamp yae fek 23,000 surumpwiapono. ✧ ⁹ Tá nomo Tokwae Karamp yopor te mokopon nke mwarria nkwaek mak mwareano. Wokwaek am arop fárakap ou mekamp ankwap fárakap takapo, foutákamao yourounkwe nánko, am fárakap surumpwiapono. ✧ ¹⁰ Tá wokwaek Israel fi mekamp ankwap fárakap Kwarén kokwarokiapnámp yumo kor Kwarén takrá kokwaroki kwapono.

Am fárákapan te arop paok i konámp ensel koropea paoki pwaránko surumpwiapon. ✱

¹¹ Mámá ponankor ankank Israel firan koropámp máte, arop mér mwanapono. Tá amiap kar Buk fek yak námp, nomo oukoumwan mámá ke fek pwar naenámp yae wonae fik nánko, yakápnámp arop nomwan ninik sámp námpon. ✱

¹² Aenámpara, arop, námoku waeman kárákáre yak namponorá ninik námp kwamp te, mao ankár mér kuno: Takria mao piká párákapantáno. ¹³ Yumwan mokop nap nke naeria koropnámp ankank te mwar pourouráp mono. Waeman ponankor aropan mokop naprá nke naeria korop konámp wuri popwarono. Tá Kwaro yumwan kwaporok pwate nánko, am ankankao yiráp kárákáre kwe-pwar mono. Táte yumwan mokop nap nke naerianámp ankank korop námpan kor, Kwaro yumwan yaewour naenámp mwae kup yoro naeria námpon. Am mwae kup te aráno: Mao yumwan kárákáre sánk nánko, am koropnámp ankank yumwan apárok tirá nér mono. ✱

Kwarén loturia kwatae Spirit méntér lotu i konap kar

¹⁴ Aenámpara, onomp nouroup fárákapan kare, yumo ankár kwekár kwarén lotu i konap ninik te younkwe sánk kipo.

¹⁵ Yumo te wae mérapara, ono yumwan sénampon: Yumoku ankár onomp kar mámá youroukoup kipo. ¹⁶ Mámá kap te waeman Kwaromp ourour yak nánko, nomwan Kwaro Krai-somp yirirént tapokwapeanánko, nomo fár mwaria 'Aesio'rá sér i konámpon. Tá am pan nomo fopwar i konámp te, mao nomwan Krai-somp pourourént tapokwapá pwar konámpon. ¹⁷ Waeman ankárankamp pan saráp námpara, nomo kápae kare koumteouráp arop, nomo ankárankamp pourou saráp yakáp námpon. Am te apae riteanápe, nomo ponankor am ankárankamp pan táman saráp sámp konámpara námpon. ✱

¹⁸ Yumo Israel fákáreran ninikenke! Arop fárákapan te alta fek yankapnap ofa ankwapmwaek fári konap te, am támao am alta poukeyaknámp Kwarént tapokwap napon.

¹⁹ Aeno yumo takria, onan, mao te ankwap fi aropao kwekár kwarén ofa sánk konap fir támao kare kar ankankrá sénámpan mpwe mwanape. Tá ono, am kwekár kwar fárákapan kare kar ankankonorá sér mono. ✱ ²⁰ Mono! Ono te arakrá sénampon: Ankank Kwarén mér monap ankwap fi aropao ofa i konap te, mao kwatae spirit fárákapan ofa sánk napon. Am fárákapan te Kwarén ofa sánk mono. Tá onomp ninik te yumo kwatae spirit fákárerént tukupá tapokwap te monoria nampon. ²¹ Yumo te Tokwae Karamp kap mek fárrá,

✱ **10:10:** Nam 16:41-49 ✱ **10:11:** Ro 15:4 ✱ **10:13:** Hi 4:15 ✱ **10:17:** Mt 26:26-28; Ro 15:5 ✱ **10:19:** 1 Ko 8:4

tá kwatae spiritamp kap mek méntér fár mwanap pourou mono. Yumo Tokwae Karamp kákánar fek tankáprá fépéria, kwatae spiritamp kákánar fek méntér tankáprá fépér mwanap pourou mono. ✧ ²² Yumo tak nap te, Tokwae Karao nomwan kokwarokria yoporania nape? Nomp kárákáre te maomp kárákáreran kwe-pwar námp nie?

Nomo ankár nomp Kristen ankwapnápen ninik mwanámp kar

²³ Kare, kápae kare ankank nomo fwap tak mwanámpan maok, am kápae kare ankank te nomwan yaewour mono. Kápae kare ankank nomo fwap tak mwanámpan maok, am kápae kare ankank te nomwan kárákáre kor Kristen yoroi pap mono. ²⁴ Nomo, námoku támao saráp fwapi yakáp mwarrá ninik mwareano. Nomo ankár arop ankwapan fwapi yakano-ria ninikrá yaewour mwanámp. ✧

²⁵ Yumo maket mekamp fir émi mani fek sámp nap kwamp te, 'Kwekár kwarén ofai nap ni mo nie?'rá turunkupi kwapono. Yiráp ninik sánánkar porokwe fek yak naenámp fekono. ²⁶ Am te apae riteanápe, nomo wae mérámpon: Mámá apár ntia kápae kare ankank am mek top-pwarámpá yak námp te, Tokwae Karamp sarápono. ✧

²⁷ Táte arop ankwap Kwarén mér mo námpao, mao yumwan 'Nomont fárenk' ria wumwi nánko te, yumo tukup mwaria nap kwamp te, am te fwapono. Kápae kare ankank yumwan nénk nap te fwapono, fár kipo. Yumo ninik tokwaeria turunkupi kwapono. ²⁸ Aeno táte yumo tankáprá fánap arop ankwapao yumwan arakrá sér, 'Mámá te kwekár kwarén ofainap fir émino'rá sénánko te, yumo am sénámp aropan wawia man ninik napara, yumo fári kwapono. ²⁹ Ono te yumo kareao kwatae ninikantánoria sér mono. Ono sénamp te, am arop ankwapao yumwan, kwatae ninik naprá ninikantánoria sénampono.

Ono waeman fwap am fir fánanamp te, apae ritea am arop ankwapamp ninikao onan taokor naenámp? ✧ ³⁰ Táte ono Kwarén 'Aesio'rá fánanko te, ankwap arop te apaeritea ono 'Aesio'rá sénamp táman 'Amo kwatae nap'rá sénanámp?

³¹ Aenámpara, táte yumo fir fépérrá, ént fépérrá, tá yumo ankwap apae ankank nap, am te ponankor ankár Kwaromp e narek sampok mwaro. ✧ ³² Yumo te ankár Juda fi, Grik fi, tá Kwaromp sios mekamp koumteouráp arop fárakap aran ninikria, arop yumonap ninik fek piká párákap naeane. Fwapnae karia paokop kipo. ✧ ³³ Ono kuri kápae kare ankank tére namp te, arop ponankor fwap ninikrá tére namp

✧ **10:21:** 2 Ko 6:15-16 ✧ **10:24:** Ro 15:12 ✧ **10:26:** Sng 24:1 ✧ **10:29:** 1 Ko 8:4-13 ✧ **10:31:** Kl 3:17 ✧ **10:32:** Ro 14:13

warákár mwanap námpan tére konampon. Ono te onoku, onan yaewouranoria tére mono. Ono kápae kare aropan yaewourrá tére nanko, Kwaro fwap am fárákapan warko érékép naenámpria tére nampon. ✧

11

¹ Ono Kraisomp ninikaok yáarak i konampara, yumo kor ankár onomp ninikaok paokop kipo.

Lotu nap mek me korok woukwap konap ninikan sénámp kar

² Yumo te kápae kare por ono i konamp ninikria am kápae kare kar ono sámpea yumwan nénk namp niki-samp yakáp konapono. Aenapara, ono ‘Yumo te kwapwe kare ninik i konap’rá sénampon. ³ Aeno ono ninik namp te, yumo kuri máamá kar ankwap aran mérenkria nae: Ponankor poumoutárápuamp yépe kor te Kraisono. Tá yupuamp yépe kor te maomp poumaropono. Kraisomp yépe kor te Kwarono. ⁴ Táte koumteouráp arop koupoukarrá lotu mek poumarop náráp me korok woukwapea Kwarén kar toropwap námp, tá Kwaromp kar fárákáp námp te, am arop námokuráp me kor Kraisen pwarápae sánk námpon. ⁵ Táte yupu ankwap lotu mek náráp me korok woukwap moi yakrá Kwarén kar toropwap, tá Kwaromp kar fárákáp námp te, mao kuri námokuráp me kor, náráp poumaropan pwarápae sánk námpon. Am te yupu me pwae ponankor fárákápá pwar námp niampon. ⁶ Táte yupu náráp me korok woukwap mo námp kwamp te, mao ankár me pwae fárákapea fae tákáre naenámpnon. Táte am yupu me pwae fae tákáre nánko, poumaropao pwarápaeantá námp kwamp te, ankár me korok woukwap kuno. ⁷ Aeno poumarop te maomp me korok woukwap mono. Am te apae riteanápe, mao Kwarén wounáприя maomp e tokwaeran yénkép námpon. Tá yupu te poumaropan wounáприя maomp e tokwaeran yénkép námpon. ✧

⁸ Kwar te yupuamp pourou fek poumarop yoro mono, poumaropamp pourou fek yupu yoroi námpon. ✧ ⁹ Kwar te yupuan ninikia man yaewour naenámpria poumarop yoro mono. Mao te poumaropan ninikia man yaewour naenámpria yupu yoroi námpon. ✧ ¹⁰ Aenámpara, yupuamp me korok woukwap námp te ankár poumaropamp yae ankore mek yakáp nap yénkép nánko, ensel fákáre fwap nke mwanapon. ¹¹ Aeno nomo Tokwae Karént yakáприя te, yupu te kwaporok námoku nápar yak mo i konámpono. Tá poumaropao kor kwaporok námoku nápar yak mo i konámpono. Aenepara, nonopok yaewour nenepono. ¹² Kwaro poumaropamp pourou fek

yupu yoroimpan maok, oukoumwan te taknám, yupuamp pourou meknám aróp forokor konámpono. Aenámpan maok, Kwaro námoku ankank ponankoramp fi korono.

¹³ Yumoku támao ankár mámara kar youroukoup kipo. Yupu lotu mek me korok woukwap moi teyakra Kwarén kar toropwap nám te, ae te mao kwapwe kare ninik nám nie? ¹⁴ Nomo koumteouráp aróp námoku nomwan arakra yénkép námpon: Táte poumaróp me pwae tokwaerinám te pwi yak mono. ¹⁵ Aeno yupu me pwae tokwaeri nám te, maomp mopor kwapwe kare támaono. Am te apae riteanápe, Kwaro maomp me korok oupouroup naenámpría me pwae tokwaeri sánk námpon. ¹⁶ Aeno táte aróp ankwapao am ankank táman kar yorowar naeria nám kwamp te, mao ankár arakra mér kuno: Yino te ankwap ninikaok tukup mono, tá Kwaromp sios mek kor ankwap ninikaok tukup mó i konapono.

Korin fákáre komunion sámp nap mek sámpá yampourouiap kar

¹⁷ Oukoumwan te ono yumwan lo ankwapmwae nének nae nampan maok, ono te yumo i konap ankank táman yiráp e narek sampok mono. Yiráp koupoukour konap nap mek te kwapwe kare ninik korop mó i konámpono, kwatae ninik mwar korop konámpono. ¹⁸ Manénkir te ono aran sénae rae: Yumo lotu mwaria koupoukour nap te pipirikir i konapono. Ono takrá sénap kar wawia am táman kareaoi kanrá mérampon. ✧ ¹⁹ Am te apae riteanápe, ono nik namp te, yumo ou mekamp aróp ankwap fárakapamp kar fek yiráp sios kuk-pipirikir napo, Kwaromp ninikaok kar tukupnap aróp fárakapao saráp fwap érik farákár naponno. ²⁰ Aenapara, yumo ponankor Tokwae Karamp firan fári konap niamp mono. ²¹ Yumo ponankor kárakárería yumokuráp firanmékir fépér i konapono. Takria maok, ankwap yae-porokwe tank nánko, ankwapao mwar wain ént kápae kare fária mánmán i konámpono. ²² Ae te mokopono? Ae te yumo yiráp fir fépérrá ént fépér i konap nap yak mó nie? Ae te yumo nik napo, Kwaromp sios te kánanke kwatae námpantá, ankwapyae fárakapao fir mó napo, man pwarápe sánk rape? Ono yumwan te mokoprá sénanampon? Ae te ono fwap yiráp e narek kakap nanamp nie? Mono. Am yumo tak nap táman te ono yiráp e narek sampok mono.

Jisas Tokwae Karao pan ntia wain ént nénkám kar

²³ Ono mámara kar yumwan sánk namp te, Tokwae Karao onan séri námpan nampono. Am kar fi te ará: Judaso Jisasén

yopor aropamp yaek pap naerianámp kumuruk, Jisas Tokwae Karao pan sámpea, ²⁴ Kwarén ‘Aesio’rá séria pwarará, fopwaria sérrá, “Mámá te onomp pourou, yumwan yaewour naenámpan nénk nampon. Yumo ankár mámaknámp rá onan ninikrá yakáp kipo.” ²⁵ Am fárákap pan fépéri pwarapo, mao warko wain éntáp kap sámpea taknámp takrá sér, “Mámá kap wain máte onomp yiri fek yoronamp kontrak wourékamono. Yumo makrá fépér nap ke fek te onan ninik mwanaponon.”
 ☆ ²⁶ Yumo mámá pan, tá mámá wain ént fépéria maok, yumo Tokwae Karao sumpwinámp kar farákáp mwanaponon. Yumo mámak námp rá yakáp nap te, ankár takrá tukupea mao arákarrá éknámp ke fek mwanaponon.

Komunion sámp mwanámp fek ninik fwapokwap mwanámp kar

²⁷ Aenámpara, táte arop ankwap manénkir fwapi ninik moitea yakrá Tokwae Karamp pan kwaporok fár, tá Tokwae Karamp kap kwaporok fár, taknámp te Tokwae Karamp pourou ntia yiriran wouroump námpara, nopok amnámp fek touwe kwatae sámp naenámpon. ²⁸ Ae naerámpara, arop ankár námokuráp ninik mek fwapia youroukoupí pwatea te, am pan ntia wain ént fwap fánaenámpon. ☆ ²⁹ Am te apae riteanápe, mámá te, arop Tokwae Karamp pouronorá fwapia ninik mo yakrá mao kwaporok pan ntia ént fánámpara, mao námokuráp pourouk touwe kwatae korop naerámpon. ³⁰ Am taknap fi fek táman yumo ou mekamp kápae kare arop kárakáre moria, touwe sámpea, ankwap fárákap surumpwi napon. ³¹ Aeno táte nomp ninik fwapi youroukoupíte nomo Jisasomp pourou ntia yiri sámp nánko te, nomwan touwe kwatae korop mo, fwaponon. ³² Aeno táte Tokwae Karao nomp ninik kwatae nánko, nkea fwapokwapria nomwan touwe kwatae sámp námp te, takria nomo apárokamp aropént yaomwi mek pikantánoria námpon. ☆

³³ Aenámpara, ononamp fákáre, yumo fár mwaria yumo ankár nánkár ankwap fárákan yépékia kipo. ³⁴ Táte arop ankwap oukoumwan yae-porokwe nánko te, mao námokuráp nap mek fánaeria námpon. Takria yiráp koupoukourap mek yumoku támao yumwan Kwaro kot naenámp ninik pap mwanape. Kar ankwapmwaek oukoumwan yak námponon, nánkár wakmwaek ono yumwan koropá nkeria fwapokwap nanamponon.

12

Yiki Kor Spiritao ourour nénknámp kar

¹ Ononamp fákáre, ono te yumo Yiki Kor Spiritao tére mwanap ankank nénk námp te, épépérepí kwaponoria nampon. ² Yumo te wae mérapon: Wokwaek yumo oukoumwan Kristen mo nap, am ke fek te yumwan ankwap ankankao, kar sér mo i konámp kwekár kwaronámpok éréképá akwap nánko te, yumo ankár ampok tukupapono. ³ Aeapan ono te yumo mérenkria nae: Táte Kwaromp Spirit arop ankwapént yak nánko, mao te 'Jisas te yaomwi mek akwapano'rá sénaenámp pourou mono. Tá arop Yiki Kor Spirit mo námp te 'Jisas am te Tokwae Karono'rá sénaenámp pourou mono.

⁴ Yiki Kor Spiritao nénk konámp nkwakwe make tére mwanap kárákáre yak námpao maok, waeman ankárankamp Spiritao saráp yak námpon. ⁵ Tá nomo fwap Tokwae Karamp nkwakwe make pourouráp tére námpan maok, waeman ankárankamp Tokwae Karampor tére námpon. ⁶ Wae nkwakwe make ninik fek tére konap yak námpan maok, am ankárankamp Kwaro ponankor aropan kárákáre nénk nánko, am fárákáp fwap tére mwanapon. ⁷ Yiki Kor Spirit te ankwap arop fárákapan yaewour mwanapria náráp kárákáre am arop fárákáp ankákárankan nénk konámpon. ☆ ⁸ Arop ankwapan Yiki Kor Spiritao arop ankwap fárákapan yonkwae kouria kar sénaenámp ourour sánk, tá ankwap aropan am ankárankamp Spirit támao Kwaro papnámp mér fek kar sénaenámp, ourour sánk. ⁹ Tá arop ankwapao am ankárankamp Spirit fek táman, Kwar te fwap tak naenámponorá mér kar naenámp ourour sámp. Tá ankwapao am fek touwenap arop fwapi pap naenámp ourour sámp konámpon. ¹⁰ Tá ankwap Kwaromp kárákáre yénképnámp yoro naenámp ourour sámp. Tá ankwapao profet * kar farákáp naenámp ourour sámp. Tá ankwapao nkwakwe make spiritan youroukoup naenámp mérnámp ourour sámp. Tá ankwapao ankwap-ankwap kar fek sénaenámp ourour sámp. Tá ankwapao am kar arákarrá sénaenámp ourour sámp. ¹¹ Am ankárankamp Spirit támao saráp mámá ankank ponankor nénk konámpon. Mao námokuráp ninik fek arop ankwapan ankwap tére naenámp ourour sánk, tá ankwapan ankwap tére naenámp ourour sánk. Mak i konámpon.

'Nomo ponankor ankárankamp fek toukouri yakápnámp pourou'rá sénámp kar

¹² Arop pourou te ankárankampao maok, kápae kare pouroukamp ankank am fek toukouri yak námpon. Tá kápae kare am fek tukuri yaknámp ankank am te ankárankamp pourou mwar yak námpon. Kraiso kor tak námpi yak námpon.

☆ **12:7:** 1 Ko 14:26   * **12:10:** 'Profet': "Juda Tére konap Ninik" Buk 2 fekamp kware 44 fek nkeae.

☆ 13 Am te apaeritea námpanápe, ankárankamp Yiki Kor Spirit támao nomwan ponankor oupoupouria kák tenánko, nomo ankárankamp pourou yakáp námpon. Nomo Juda, ta Grik, tá nomo slev, tá nomo amwar yakápnámp, nomo ponankor ankárankamp pourou yakáp námpon. Tá nomo ponankor ankárankamp Spiritan fária kárákáre sámp námpon. ☆

14 Nomo wae mérámpon: Pourou te ankárankamp ankank mwar yak mono. Waeman kápae kare ankank am fek toukouri yak námpon. 15 Táte pu korao arakrá sér, ‘Ono te yae kor mo ara, pourou ankwapmwaek mono’rá sénaenámpan maok, maomp kar te wampweno. Mao waeman pourouk tokoropeyak námpono. 16 Tá woupwirao sérrá, ‘Ono te yi mo ara, ono pourou ankwapmwaek mono’rá sénaenámpan maok, maomp kar te wampweno. Waeman mao kor pourouk yak námpono. 17 Táte pourou ponankor yi mwaranánko te, mokopia kar wa naenámpon? Táte pourou ponankor woupwi mwar yak nánko te, mokopia ankank nounoump naenámpon? 18 Aeno pourou te tak mono. Kwaro waeman pourouk toukouri yaknámpan ankank Kwaro námoku warákárnámpan ninik fek yoroia pap námpon. 19 Táte pourou ponankor ankárankamp mwaek saráp yak nánko te, pourou kare niamp pwi yak mono. 20 Ae naenámpara, pourou te take pourouráp mono. Kápae kare ankank pourouk toukouri yak námpano maok, waeman pourou te ankárankampono.

21 Tá yi te yae koran ‘Ono amwan ninik mono, onoku mwar fwap yak nanámprá sénaenámp pourou mono. Tá me korao pu koran, “Ono amwan ninik mono, onoku mwar fwap yak nanámpono’rá sénaenámp pourou mono. 22 Am pourouk yakáp námpan táman, nomo kárákáre moan mpwe konámpan maok, táte am ankank yakáp mo nánko te, pourou ponankor fwapi yak mo karenó. 23 Tá nomo pourou ankwapmwaek ‘Kwatae tae morokono’rá ninik námpan kor, nomo fwap yae-párak taokeyakáp i konámpono. Táte nomp pourou ankwapmwaek te pwarápae konámpan maok, nomo fwap waempyam fek nánkáráp te konámpon. 24 Aeno pourou ankwapmwaek arop nke námpan fek kwapwe karenoria nap fwap kwaporok yakanoria pwate konámpon. Kwar te waeman pourou toukouri yakápnámpan tapokwapea páte nánko, énéni yakáp napon, ankwapmwaek kirikiri e monap niampi yak námpan te, mao fwap kwapwe kare yak námpan. 25 Mao tak námpan te pourou fápákárápia akwapantánoria námpan. Ponankor pourouk amp ankank fwapi yakáprá ankárankamp puri fek nonopok taokeyakáp mwanaponó. 26 Aenapara, táte pourou ankwapmwaek amp touwe sámp nánko te,

pourou ponankor énéni touwe sámp konapon. Táte pourou ankwapmwaekampao e kwapwe sámp nángo te, pourou ponankor énéni warákár sámp konapon.

²⁷ Aeno yumo ponankor te Kraisomp pourou yakápnapon. Yumo ankákárank te maomp pourou ankwapmwaek kirikirino. ✧ ²⁸ Tá Kwaro arop ankwap fákárean sios mek tére mwanap arakrá kák námpon: Manénkir te aposel fákáre, am fek te profet kar farákáp konap arop fákáre, tá am fek Kwaro warákárnámp ninik kwapwe yénk i konap tisa fákáre, tá am fek Kwaromp kárakáre yénkép námp yoro i konámp arop, tá touwe fwaprá kák konámp arop, tá arop yaewour i konámp arop, tá nkwakwe make tére youroukoupia nénk konámp arop, tá nkwakwe make kar fek sér i konámp arop, arakrá kák námpon. ✧ ²⁹ Arop ponankor te aposel mono. Tá ponankor te profet, tisa mono. Tá ponankor Kwaromp kárakáre yénkép námp yoro i konap mono. ³⁰ Tá ponankor touwenap arop fwaprá kák konap kárakáre sámp konap mono. Tá ponankor nkwakwe make kar fek sérar i konap mono. Tá ponankor fwap am kar arákár mwanap te mono. ³¹ Aeno yumo ankár kámákarea narek yaknámp Yiki Kor Spiritamp ourouran sámp mwaria kárakáre kipo.

Tá oukoumwan pwi kare yaknámp ninik ankárankampan yumwan yénkép nae rae. ✧

13

Nomo ankár arop ankwapan nouroup kare mwanámp kar

¹ Táte ono aropamp nkwakwe make kar fek, tá ensel fákáreramp kar fek, Kwaronámpok korop mwanapria kountouráp arop fárakapan sér i konampan maok, ono am fárakapan nouroup kare mo namp te, ono kwaporok wur fokop konap niamp, tá garamut porokwap nap pourouk niamp nampono. ² Táte ono fwap profet kar fek sénanamp, tá Kwaromp ninik ponankor mek wouroumpeyak námp ono wae mér, tá ono ponankor ankwap mér tokwae nampao kor, táte ono wae Kwarén mér kárakáre kare fek sénanko, faonkwe tokwae nkwampok ér-sakwap naenámpan maok, ono arop ankwapan nouroup mo namp te, ono kánanke kwatae niampono. ³ Táte ono ankank monap aropan onomp ponankor ankank nénk nanamp, tá arop fárakapao onan sámpea yaomwi mek yankap napo, sumpwi nanampan maok, ono aropan nouroup kare moia namp te, am ponankor ankank te onan kánanke yaewour mono.

⁴ Arop ankwapan nouroup kar námp te námwan kwataenámp kar sénapo kor, koupour kar nopok sér mo i

konámpon. Nouroup i konámp arop te kápae kare aropan kwapwe kare ninik fek yaewourrá tére konámpon. Mao te ankank tokwaeráp aropan kokwarok mo i konámpono. Mao námokuráp e narek sampok mo i konámpon. Mao te, námoku narek yak nampria wae mo i konámpon. ✧ ⁵ Tá kwekáp mo i konámpon. Mao te námokuráp ankankan saráp ninik tokwae mo i konámpon. Mao te koupour yonkwae pwarámp mo i konámpon. Mao te námwaninap kwatae ninikan warko ninik mo i konámpon. ⁶ Mao te yae-párák monámp ninikan te warákár mo i konámpono. Mao te yae-párák kare ninikan saráp warákár konámpon. ✧ ⁷ Arop ankwapan nouroupnámp arop te man ankwap ankankao apárok sámp-anámpanoria yénképeyak mo i konámpono. Kápae kare por Kwarén mérria, Kwaro námwan yaewour naerámponoria yépék i konámpon. Aenámpara, ponankor ankank maomp pourouk korop námp te, kárakáre fek fokopeyak konámpon. ✧

⁸ Nánkár wakmwaek te Kwaromp profet kar farákáp konap tére, nkwakwe make arop firamp kar fek sér i konap, tá arop fárákapamp nkwakwe make mér, makia máte ponankor akwapá pwar nae-námpon. Aeno nomo arop ankwapan nouroupnámp ninik máte pwar naenámp pourou mo karenono. ⁹ Nomo oukoumwan te aopwek ankwapmwaek saráp mérámpon. Tá wakmwaek kare korop naenámp karan kor aopwek ankwapmwaek saráp farákáp námpon. ¹⁰ Aeno nánkár wakmwaek pwi kari yaknámp ankank korop nae-námpon. Tá am ke fek ankank ponankor aop-aopwek námp te ponankor pwar naenámp. ¹¹ Am te tárápao akwapea tékép námp niamp. Wokwaek ono oukoumwan épér morok táráp yakamp ke fek te, épér morok tárápao i konámp kar, ninik, youroukoup niampiampono. Aeno ono wae tékép yak namp fek te, épér morok tárápao i konámp ninik te wae pwar nampon. ¹² Oukoumwan te nomo ankank nke námp te wunéri kor mek nke námp niamp oukoumwan érik karaok farákár mo námpon. Aeno nánkár wakmwaek am ke fek nomo Kwaromp yimetáp kare kar nke mwanámpon. Oukoumwan te ankwapmwaek kánanke mérámpon. Aeno nánkár te mao nomwan mér karnámp taknámp nomo kor man mér kar mwanámpon. ✧ ¹³ Tá oukoumwan te Kwarén mér i konap ninik, tá Kwaro nomwan yae-párák karia kák naenámp yépék i konap ninik, tá nomo arop ankwapan nouroup i konámp ninik, makia máma yininkaopwe ankank te yaká yak naenámp. Aenámpan maok, tokwae kari yak námp te arop nouroup i konap ninikono.

14

Kwaromp profet kar farákáp konap ourour tokwae

¹ Yumo te ankár kárakáre fek koumteouráp aropan nounouroup saráp yakáp kip. Aeria maok, yumo ankár Yiki Kor Spiritao nkwakwe make tére mwanap nénknámp ourour sámp mwaria kárakáre kar kipo. Tá yumo Kwaromp kar profet námp farákáp mwanap ourouran ankár kárakáre karia sámp kipo. ☆ ² Am te apae riteanápe arop Yiki Kor Spiritao sánknámp ankwap kar fek kar farákáp námp te, arop fárakapan sér mono. Am te Kwarén saráp sénámpon. Am te ará: Arop te am kar wa moantá Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek am mek wouroumpeyaknámp kar sénámpono. ³ Aeno arop Kwaromp profet kar farákáp námp te, am aropamp kar támao arop fárakapamp mér nap mek kárakáre sánk námpon. Tá am arop fárakapan, kwapwe kare ninikaok tukupenkria am fárakapamp ninik kápae yak námp, yonkwae porokwerá kák námpon. ⁴ Arop ankwap kar fek farákáp námp te námokuráp waempén kárakáre sánk námpon. Aeno arop Kwaromp profet kar farákáp námp te, ankár siosomp méran kárakáre sánk námpon. ⁵ Yumo ponankor fwap ankwap firáp aropamp kar fek kar farákáp napo, ono warákár nampon. Aeno ono warákár tokwae namp te, yumo profet kar farákáp napan nampon. Arop ankwap kar fek kar farákáp nánko te, arop ankwapao arákarrá sénánko, sios fwap kárakáre sámp mwanapon. Táte arop arákarrá sér mo nánko te, Kwaromp profet kar farákápnámp aropao am ankwap kar fek farákápnámp aropan kámákár akwap námpon. ⁶ Ononamp fákáre, yumo mámá kar fwapia ninik kipo. Ono fwap yumonapok akwapea ankwap kar fek farákáp nanampan maok, táte ono Kwaro onan yénképnámp kar yumwan sér mo, tá ono yumwan kwapwe kare ninik nénk mo, tá ono Kwaromp profet kar farákáp mo, tá ono yumwan yénk mo, makria te ono mokopia yumwan yaewour nanampon?

⁷ Tá yiki yakáp monámp ankank wur fokoprá gita porokwap konap ankankao kor, maomp aráp fwapi yak mo nánko te, mokopia am tár kar yarápae nomo wa mwanámpanápe? ⁸ Táte arop yorowar korop nánko, wur fokop nap fwapi aráp mo nánko te, wa fwap wawia koupour nánap naenámpon? ⁹ Yumo kor takeno. Táte yumo ankwap kar fek kar farákáp napo, arop fárakapao am kar wa moria te, mokopia am kar fi mér mwanapon? Mono. Waeman yiráp kar am te kwaporok akwapá pwar naeria námpon. ¹⁰ Kare, kápae kare moumoun-tukri kar mámá apár mek yakáp námp te, ponankor waeman ankákárank námoku fi kor fwap érik farákáp konaponno. ¹¹ Táte

☆ **14:1:** 1 Ko 12:31; 14:39

ono arop ankwapao farákápnámp kar fi mér mo nanko te, ono am aropan ankwap fi mekamp aropao nampwe ninik naerampon. Tá mao kuri onan ankwap fi mekamp aropao námpwe ninik naerianámp. ¹² Yumo kuri yumo ou mek ankwap kar fek farákáp napo, take ninik yak naeria námp. Ae naerámpara, yumo Yiki Kor Spiritamp ourour sámp mwar kar nap te ono wae mérampon. Aenampara, yumo ankár téré kárákáreria nkwaawe make ourour siosén kárákáre sánk mwanap te, yumo ankár am táman sámp mwaria téré kárákáre kipo. ✧

Arop onankor wa mwanap kar fek Kwarén sér mwanap kar

¹³ Aenámpara, arop ankwap kar fek sér i konámp kwamp te, mao ankár am kar arákarrá sénaenámp ourour Kwaro sápanoria kar toropwap kuno. ¹⁴ Táte ono ankwap kar fek kar toropwap nanko te, onomp waemp támao kar toropwap namp maok, onomp ninik te párák yak námp. ¹⁵ Aenámp te ono mokop nanampon? Ono ankár onomp waemp meknámp, tá onomp ninik meknámp kar toropwap nanampon. Ono ankár onomp waemp meknámp, tá onomp ninik meknámp tár sámp nanampon. ✧ ¹⁶ Aeno amo tak moria, waráp waemp meknámp saráp amo Kwarén ‘Aesio’rá sénapo, arop ankwap yak námp te mao am kar mér moria, mokopia mao waráp ‘Aesio’rá sénap ‘Karenó’rá sénaenámp? Am te mér mo námpara, tak naenámp pourou mono. ¹⁷ Kare amo fwap kwapwe kare ‘Aesio’rá sénapan maok, amo te arop ankwapamp waempén kárákáre sánk mono. ¹⁸ Ono yumo i konap ninikan kámákár akwapria kápae kare por ankwap ankwap kar fek sér i konampan Kwarén ‘Aesio’rá sénampon. ¹⁹ Aenampan maok, siosomp koupoukarrá lotu nap fek ono ankwap arop fárákáp fwap wa mwanap éntik kar fek farákápria yénk nanamp te kwapwe kareno. Tá ono 10,000 ankwap kar fek farákáp nanámp te, wampweno.

²⁰ Ononamp fákáre, yumo yiráp ninik mek épér morok táráp niamp yakápi kwapono. Kwatae ninikan maok épér morok tárápao oukoumwan épérép i konap niamp yakáp kipo. Aeno yiráp ninik te ankár mér kárákáre aropamp ninik niamp fek yakáp kipo. ✧ ²¹ Kwaromp lo fek te arakrá sénámpon:

“Tokwae Karao arakrá sér,

‘Ankwap karráp aropamp top kor feknámp,

tá ankwap fi mekamp top kor feknámp

mámá arop firan kar sénampan maok,

am fárákáp te onomp kar wa mo mwaria napon.’ ” ✧

²² Aenámpara, nomo wae mérámpon: Ankwap kar fek kar farákáp konap ourour te Kwarén mérnap arop fárákapan Kwaro, náráp kárákáre yéknépenkria sánk mono. Kwarén mér monap arop fárákapan yéknépenkria sánk námpon. Aeno profet kar farákáp mwanap yéknép námp te Kwaro man mérap arop fákáreran náráp kárákáre yéknép námpon. Mér monap arop fárákampor te mono.

²³ Aenámpara, táte koumteouráp arop ponankor sios mek énéki koupoukour napo, tá yumo ponankor ankwap-ankwap kar fek kar farákáp napo, táte ankwap fárákáp Kwarén mér moria man lotu mo i konap am kar wa mo napao, am mek koropea te mao sérrá, ‘Yumo te épépérép nap’rá sérantáno. ²⁴ Aeno táte yumo ponankor Kwaromp kar farákáp napo, táte arop ankwap Kwarén mér moria, lotu mo i konámpao am mek korop nánko, ponankor yumo farákápnap kar te mao am aropamp ninik mek párákápria mao te kwatae ninikráp aroponorá yéknép naenámpon. ✧ ²⁵ Aenángo, maomp ponankor kwatae ninik mek wouroumpetak námp érik farákáp naenámpon. Tá mao fwap apárok me kor woukoupurá Kwaromp e narek sampokria sérrá, “Kare Karono! Kwar te yumo ou mek yak námpon!”

Kwarén lotunap tére yae-párák kare naenámp kar

²⁶ Aenámpara, ononamp fákáre, yumo te ankár apae mwanapon? Nánkár yumo lotu mek koupoukour nap fek te yumo ponankor tére mwanap yak námpon. Ankwapao tár sámp naenámp, tá ankwapao yumwan kar yéknép naenámp, tá ankwapao Kwaro man sánknámp kar am farákáp naenámp, tá ankwapao ankwap kar fek sénánko, ankwapao am kar arákár naenámpon. Yumo ankár kápae kare ankank takrá tére napo, sios am fek kárákáre yak naenámpon. ²⁷ Táte ankwap fárákapao ankwap kar fek kar farákáp nap kwamp te, anánkaopwe, yinínkaopwerao saráp tak mwanapon. Am te fwapono. Tá am fárákáp énéki ponankor kar séri kwapono. Mono. Nánkár ankwapaomékir séria pwar nánko, ankwapao wakmwaek sérianánko, ankwapao kar arákarrá sénaenámpon. ²⁸ Táte kar arákarrá sénaenámp arop mo nánko te, arop ankwap karráp kar fek sénámp, am te ankár sios mek sénaeria námpao kor wampweno. Mao námoku támao sérria Kwarén saráp kar sénaenámpon. ²⁹ Tá Kwaro arop anánkaopwe, yinínkaopweramp ninik mek náráp profet kar sánk nánko, am fárákapao saráp sér mwanapon. Aenapo, arop ankwap fárákáp fwap maomp kar youroukoup mwanapon. ✧ ³⁰ Táte arop ankwap tank námp Kwaro man kar ankwap yéknép

nánko, mao am kar sénaerianánko te, manénkir fokopeyakrá sérinámp arop ankár kar pwar naenámp. ³¹ Am taknap ninik támao yumo ponankor ankákárankrá profet kar farákáp napo, arop ponankor fwap Kwarén mér nap mek kárakáre sámp mwanapon. ³² Profet kar farákáp konap arop fárakap te námokuráp top kor fwapi poukwapea námoku farákáp mwanap ke korop nánko, farákáp konapon. ³³⁻³⁴ Am te apaeria námpanápe, Kwar te mao náráp tére ponankor yae-párak kare tére konámp. Aeria mao te ankank sámpá yampourouia épépérépi kák mo i konámpo. Maomp ninik te nomwan, ankárankamp ninik fek yakápria énéni fwapi térenkria námpon.

Sios lotu mek koupoukour nap fek te koumteou te kar sérari kwapono. Ankár karmparáp tankáp mwanapon. Ponankor sios nomo Kwaromp koumteouráp arop te tak saráp i konapono. Koumteou te sios mek tokwae kar yoroi yak mo i konámpo. Ankár loao sénámp niamp yae ankore mek yakáp mwanapon. ✧ ³⁵ Táte mao kar fi ankwap mér mwaria te, námokuráp nap mek náráp poumaropan turunk mwanapon. Táte yupuao sios lotu mek koupoukour nap fek kar sénámp te pwi yak mo námpon.

³⁶ Kwaromp kar te yumo meknámp fárámp námp nie? Tá yumo saráp Kwaromp kar sámp napo, ankwap koumteouráp arop fárakap te mo nie? Yumo takrá ninik mwanape. ³⁷ Táte arop ankwap námoku ninikia, námo te profetono, námoku wae Yiki Kor Spiritamp ourour ankwap sámpá fákeyak námp kwamp te, mao ankár mér naenámp: Mámá kar ono yiráp por kumwi namp máte Tokwae Karamp lono. ³⁸ Táte arop ankwap onomp kar man younkwe sinánko te, nomo man ninik námp te, mao Kwaromp kar farákáp konámp arop mono.

³⁹ Aenámpara, ononamp fákáre, yumo ankár Kwaromp profet kar farákáp mwanap tére te fwapia kárakáre kipo. Yumo ankwap kar fek farákáp mwanap ninik te taokarrá pap kwapono. ⁴⁰ Aeno yumo ankár yae-párak kare ninikaokria lotu i konap kwapwe kare ninik fek lotu kipo. ✧

15

Krais sumpwia fárámpámp kar

¹ Ononamp fákáre, ono yiráp ninik mek warko ninik nénk nae rae. Am Kwapwe Kare Kar wokwaek farákámp táman sénae rae: Yumo am Kwapwe Kare Kar wokwaek sámpea napan, yumo am táman kárakáre fek fokopeyakáp napon. ² Ono wokwaek farákámp Kwapwe Kare Kar Kwaro am fek

táman yumwan warko érékép naenámpom. Aeno yiráp mér kare kar mo napo te, mao yumwan érékép naenámp te mono.

³ Ono manénkir yumwan sánkamp kar tokwae kar te ono wokwaek sámpampampon. Am kar te ará: Kraís te wokwaek Kwaromp Buk fek sérímp niampnámp kwatae ninik ponankor tirá épér naeria sumpwimpon. ✧ ⁴ Tá arop fárakapao maomp yákare apár me mek páte napo, wokwaek Kwaromp Buk fek sérímp niamp taknámp yinink yae fek fárámpámpom. ✧ Ap 2:24-32' ⁵ Takia wakmwaek Pita nkemp fek koropea, tá wakmwaek mao éntér-sámpramp aposel nkeap fek korop. ✧ ⁶ Tá wakmwaek am ke fek 500 kámákár akwapnámp ankwapyaenáp fákare énéni man nkeapon. Kápae kare am nkeap ankwapyaenáp fákare oukoumwan yakáp napon. Aeno ankwap fárakap te wae surumpwi tenapon. ⁷ Tá am fek wakmwaek Jems nke, tá am fek wakmwaek aposel ponankor man nkeapon.

⁸ Tá am fek wakmwaek kar onomp yi mek kor koropámpom. Ono te táráp kánankeao éntupwaro wakmwaek kar fárakap námp niampon. ✧ ⁹ Ono te aposel fákare ou mek kánanke kare nampon. Onan te arop fárakapao 'Aposel'rá sér mwanap pourou mono. Am te apae riteanápe, ono Kwaromp siosén sámpá yampourouiampon. ✧ ¹⁰ Aeampam maok, Kwaro námokuráp ninik fek onan aropompia fwapi papeanáno, ono oukoumwan máyaknamp arop yumo nke napon. Mao onan takrá aropompi námp am te kwaporok pwar mo kareno. Aenámpara, ono tére kárakárea waeria ankwap aposel fárakapan kámákár akwap konampon. Ae konampam maok, am te onoku támao takrá tére mono, Kwaromp aropomp onont yak námp támao onan kárakáre sáp nánko, ono takrá tére nampon. ✧ ¹¹ Aenampan maok, ono tére namp, tá am aposel fárakapao tére nap te wampweno. Yino ponankor Jisas sumpwia fárámpnámp kar táman saráp farákáp nánko, yumo am wawia mér napon.

Nánkár wakmwaek sumpwinap arop ponankor ferámp mwanap kar

¹² Yino kápae kare por Kraís sumpwianánko, Kwaro warko fárámpá papnámp karan farákáp konámpom. Tá apaeritea yumo ou mekamp ankwap fárakap 'Arop wae sumpwi námp te, warko fárámp naenámp pourou mono'rá sér i konapon? ¹³ Táte kare, sumpwinap arop warko fárámp mwanap pourou mo nánko te, nomo ankár arakrá sér mwanámpom: "Kwar te Kraiséen fárámpá pap moi námpon." ¹⁴ Táte kare, Kwaro

✧ 15:3: Ais 53:8-9 ✧ 15:4: Lu 24:46 ✧ 15:5: Lu 24:33-34,36 ✧ 15:8: Ap 9:3-6 ✧ 15:9: Ap 8:3 ✧ 15:10: 2 Ko 3:5; 11:23

Kraisén fárámpá pap moianánko te, mámá kar yino farákáp konámp máte yak mono. Tá yumo mér napao kor, fi kor yak mono. ¹⁵ Táte taknámp yino kor Kwaro i konámpan kwekarrá sér i konap arop fárákap mwarámpono. Am te apae riteanápe, yino Kwaro Kraisén fárámpá papnámp kar érik sénámpara. Aeno táte kare Kwaro sumpwinap arop ferámpá kák mo i konámpan nánko te, mao Kraisén kor fárámpá pap mono. ✧ ¹⁶ Yeno, táte kare Kwaro sumpwinap arop fárákap ferámpá kák mo i konámpan nánko te, nomo ankár arakrá sér mwanámpon, “Kwar te Kraisén fárámpá pap mono.” ¹⁷ Táte kare Kwaro Kraisén fárámpá pap moianánko te, yiráp mér napao kor yumwan yaewour naenámp pourou mono. Yumo oukoumwan yiráp kwatae ninik fek waeman moyakáp mwarapono. Tá arop fárákap Kraisén mér napao sumpwi nap, mao kor waeman moyakáp mwanapon. ¹⁸ Nomo Kraisén méria man yépékrá yakáp námpon. ¹⁹ Aeno táte nomo mámá apár mekamp yiki yakáp námmp fek saráp yépékrá yakáp námpan maok, kare kar nomo koupoutáráp kareria, mámá apár mekamp ankwap fárákapamp koupoutáráp kar napan kámákár akwap naenámpono.

²⁰ Aeno take mono. Kraiis wae sumpwi námpan kare kar Kwaro warko fárámpá pap námpon. Mao te sumpwinap arop ferámp mwanapan mekia fárámp námpon. Am taki námmp te nomo wae mérámpon: Kwaromp firáp ponankor sumpwinap warko fárámpea yiki yakáp mwanapon. ✧ ²¹ Arop ankwapao sumpwi mwanap ninik sankoropá papeanánko, tá taknámp arop ankwapao sumpwinap arop warko ferámp mwanap ninik sankoropá pap námpon. ✧ ²² Am te ará: Arop ponankor te Adamomp firáp yakáp nap te, sumpwi konapono. Tá taknámp arop ponankor Kraiisomp firáp te yiki yak sámp mwanapon. ²³ Taknámp nomo ponankor arop ankákárank nomo ferámp mwanámmp ke fek yiki yak ti mwanámpon. Manénkir te Kraiso i námpon. Tá nánkár wakmwaek mao arákarrá ék námmp fek te, nomo maomp firáp ponankor nomo ferámp mwanámpon. ✧

²⁴ Am ke fek te ankank ponankor pwar naenámp. Tá Kraiso nkwakwe make ankank poukwap konap kárákáre tokwaeráp spirit kwatae ponankor tomoromp pwararea, mao kingnámp ankank ponankor poukeyak konámp Naropwar Kwaromp yaek pap naenámp. ²⁵ Am te apae riteanápe, Kwaro ponankor yopor arop Kraiisomp pu ankore mek kák tenánko, mao ponankor pumpuri néri pwar naenámp. ²⁶ Mao ponankor ankwap yopor arop wae fi tomore papea

✧ 15:15: Ap 4:33 ✧ 15:20: 1 Te 4:14 ✧ 15:21: Ro 5:12,18 ✧ 15:23: 1 Te 4:16

pwararea, sumpwiran kor ankár yak moi pap naenámpón. ☆
 27 Kwaromp Buk fek arakrá sénámpón: “Kwaro ankank ponankor maomp yae ankore mek kák tenámpóno.” Aenámpán nomo wae mérámpón: Kwaro ankank ponankor Kraisomp yae ankore mek kák námpao maok, Kwar námoku te maomp yae ankore mek yak mono. ☆ 28 Tá wakmwaek ankank ponankor Kraisomp yae ankore meki pwar nánko, Kwaromp Táráp námoku kareao kor Kwaromp yae ankore mek pap naenámpón. Manénkir te ankank ponankor Kraisomp yae ankore mek kákeanánko, Krais námoku Kwaromp yae ankore mek pap námp fek te, Kwaro námoku fwap ankank ponankor maomp yépe kor tokwae kari yak naenámpón.

29 Táte sumpwinap arop ferámp mwanap pourou moanángo te, apae fi kor kare fek arop ankwap fárákap sumpwinap aropao kor Kwaromp firáp korop naenámp yaewourrá, ént mek nér i konapon? Táte kare sumpwinámp arop fárámp mo naenámpánángo te, apaeritea arop fárákap sumpwi aropan yaewourrá ént mek nér i konapon? 30 Sumpwinap arop ferámp moanángo te, kápae kare por arop ankwap fárákapao yinan tirá wour mwaria wae napo, yino mokopia pwar mo, ankár takrá farákáp mwanámpón? 31 Ononamp fákáre, ono kare kar sénámpón: Kumur méntép onan sumpwi pap naenámp ankankao kikip saráp yak konámpón! Tá taknámp ankwap kare kar sénámp te, nomo ponankor Krais Jisasént yakáp námp yumwan ono warákár tokwae konampara, am kar érik sénámpón. ☆ 32 Ono ankank sámp nanamp fi kor ninik fek Efesus mek mamek yao pwae mekamp firént yorowari nampanánko te, am fek apae sámp nampon? Táte kare sumpwinap arop ferámp moanángo te, Kwaromp Buk fek sénámp niamp: “Oumpouran sumpwi mwanámpara, oukoumwan táman fir tokwae toupourrá fépérrá warákár mwaro.” ☆ 33 Takria arop fárákapao yumwan kwekár mwanape: “Nomo kwataenap arop fárákapént paokop nánko te, am fárákapao nomp kwapwe kare ninik sámpá yampouroui papantáno.” 34 Yumo ankár épépérépnámp ninik pwararea ninik yae-párak kipo. Yumo warko kwatae niniki kwapono. Yumo wawenk! Yumo ou mekamp ankwap fárákap te oukoumwan Kwarén mér mo, épérep napon. Aenapantá ono yiráp ninikan pwarápaé sámpenkria máamá kar sénámpón. ☆

Warko fárámp naenámp pourou te mwar pourouráp'rá sénámp kar

35 Aeno arop ankwap arakrá turunk naeria námpon, “Sumpwinap arop fárákap te mokopia ferámp mwanapon? Ferámp

☆ 15:26: Mt 22:4; Yé 20:14 ☆ 15:27: Sng 8:6 ☆ 15:31: 2 Ko 4:10-11; 11:26

☆ 15:32: Lu 12:19-20 ☆ 15:34: Lu 15:17-18

nap fek te mokope pourou ti mwanapon? ³⁶ Ae te amo éperépri kwaponu. Amo ankankou yoro i konap te, am ankankou yipi tárákére moria te yiki yak sámpria páre aok mono. ³⁷ Am ankankou amo yoro nap te pwae, tá aopwe kor táman yoro mono. Amo yu kor mwar yoro i konapon. Am te wit yánk, tá ankwap fir yánk, aran yoro i konapon. ³⁸ Mao námoku warákárnámp ninikaok Kwaro yowe kor, pwae, am yoroinap yu koran nénk konámpon. Tá mao nkwakwe make aopwe korráp pwae ankank, táte kápae kare pourouráp ki ankákárankrá yoroinapan nénk konámpon. ☆ ³⁹ Ponankor pourou te ankárankamp pourouráp mono. Aropamp pourou mwar pourouráp, tá nape firamp pourou mwar pourouráp, tá antamp pourou mwar pourouráp, tá éntékamamp pourou mwar pourourápono. ⁴⁰ Tá waeman yámar mekamp ankank mwar pourouráp yak, apárokamp ankankao kor waeman mwar pourourápono. Aenámpan maok, yámar mek yakápnámp ankank te ankár ankárankamp pourouráp moporrápono. Tá apárok yakápnámp ankank mwar ankwap pourouráp moporrápono. ⁴¹ Yámar mwar ankwap waeráp, tá yunk mwar ankwap waeráp, tá térme fárákap mwar moumountukri waerápono. ⁴² Sumpwinap arop ferámp mwanapao kor takeno. Pourou nomo apár me mek pap námp te kwatae akwap konámpono. Aeno warko fárámp naenámp pourou wourékam te kwatae akwap naenámp pourou mono. ⁴³ Pourou nomo apár me mek pap námp te, kwatae kare ankankono. Pourou warko fárámp naenámp te, kwapwe kare kareno. Pourou nomo apár me mek pap námp te, kárákáre morápono. Pourou warko fárámp naenámp te kárákáre tokwaerápono. ☆ ⁴⁴ Sumpwinámp pourou te sumpwi nánko pap konap te, apárok yakápinap pourouno. Pourou warko fárámp naenámp te yámar mek yak naenámp pourouno.

Nomo wae apárokamp pourou yak nánko, nke námp te, yámar mekamp pourouao kor yak naerámpon. ⁴⁵ Kwaromp Buk fek kor am fek arakrá sénámpon: “Manénkirkamp arop Adam te Kwaro kwar fek yoroia yiki yak sánkámpon. Tá wakmwaekamp Adam te arop yiki yak sánk naenámp spiritono.” ☆ ⁴⁶ Aeno Spirit fekamp yiki yak te manénkir korop mono. Mámá apár mekamp yiki yak manénkir korop námpon. Tá Spirit fekamp yiki yak te wakmwaek korop námpono. ⁴⁷ Manénkirkamp arop te apárokampono. Kwaro man kwar fek saráp yoroi námpono. Wakmwaekamp arop te yámar mekampono. ☆ ⁴⁸ Apárokamp arop po-

☆ 15:38: Stt 1:11 ☆ 15:43: Fl 3:20-21 ☆ 15:45: Stt 2:7; Jo 6:63 ☆ 15:47: Jo 3:31

nankor am apárokamp arop Adam niamp kwar fek yoroinámp pourouráp napon. Tá arop ponankor Kraiséen mér nap fek yámar mekamp arop yakáp nap te, Kraisi niamp wuri popwarono. ⁴⁹ Oukoumwan nomo am apárokamp arop niamp wuri popwar yakáp námp te, taknámp nánkár wakmwaek nomo am yámar mekamp arop niamp wuri popwari yakáp mwanámpon.

⁵⁰ Ononamp fákáre, ono yumwan waeman kare sénampon: Mámá apár mekamp arop te Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp mek te yinkria maomp kwapwe kare ankank sámp mo kareno. Kwatae akwap konámp ankank te kwatae akwap mo i konámp ankank sámp mwanap pourou mono. ✧ ⁵¹ Yumo wawenk! Ono mek wouroumpeyaknámp kar ankwap yumwan sénae rae. Nomo ponankor te sumpwi mo námpao maok, nomo ponankor ankwap pourouráp arákár mwanámpon. ⁵² Wakmwaek kar, pwarnámp wur aráp námp fek táman koupour ankár kar am korop naenámp. Ye. Wur aráp nánko, sumpwinap arop fákáre ferámpea maok, warko kwatae akwap naenámp pourou mono. Nomo oukoumwan sumpwi mo námp te, nomo ankwap pourouráp arákár mwanámpon. ✧ ⁵³ Am te ará: Mámá kwatae akwap konámp pourou te ankár fwap yaká yak naenámp pourou arákár naenámp. Mámá sumpwi konámp pourou ankár sumpwi mo, yiki yaká yak naenámp pourou arákár naenámp. ✧ ⁵⁴ Kare! Mámá pourou kwatae akwap konámp te mao fwap yaká yak naenámp pourou arákár naenámp. Tá mámá pourou sumpwi konámp te yiki yaká yak naenámp pourou arákár naenámp. Am taknámp ke fek Kwaromp Buk fekamp kar kare kar korop naenámp. Kwaromp Buk fek te arakrá sénámpon:

“Kwaro yorowar kwe-pwararea
sumpwiran apárok anámpea
tomorompá pwar naenámp. ✧

⁵⁵ Sumpwi e!

Waráp arop tirá nér i konap kárakáre te maeno?

Sumpwi e!

Waráp arop faoporrá épér i konap oump te maeno?” ✧

⁵⁶ Sumpwiramp oump te kwatae ninikono. Kwatae ninikamp kárakáre te lono. ✧ ⁵⁷ Aeno nomo Kwarén ‘Aesio’rá sér mwaro. Nomp Tokwae Kar Jisas Kraiomp kárakáre fek Kwaro nomwan kárakáre sámp nánko, nomo sumpwiamp kárakáre kwe-pwar mwanámpon. ✧

✧ **15:50:** Jo 3:5-6 ✧ **15:52:** 1 Te 4:15-17; Yé 11:15 ✧ **15:53:** 2 Ko 5:4 ✧ **15:54:** Ais 25:8 ✧ **15:55:** Hos 13:14 ✧ **15:56:** Ro 6:23 ✧ **15:57:** Ro 7:24-25

⁵⁸ Aenámpara, onomp ankwapyae fákáre kare, yumo ankár kárákáre fek yakáp kipo, poporokwe tae moroki kwaponó. Yumo te arakrá mérenk: Yumo Tokwae Karamp tére tokwae konap te kwaporok akwapá moyak naenámp pourou mono. Ae naenámpara, yumo ankár kápae kare por Tokwae Karamp tére te ankár tére kárákáre kipo. ✧

16

Mani koupoukarea Kristen ankwap fárákapan yaewour i konap kar

¹ Ono oukoumwan am mani yumo koupoukarea Jerusalem mekamp Kwaromp koumteouráp arop fárákapan nénk mwaria nap táman ono sénæ rae: Ono wae am tak tére mwanap mwae kup Galesia mekamp sios fákáreran yénkép nampono. Aeno yumo kor ankár taknámp kipo. ✧ ² Sande méntép yumo ponankor ankákárank te am wik fek sámpnap mani táman yumoku youroukoupia maok, pí-r-pwararea ankwapmwaek mwar fek pap kipo. Aenapo, nánkár ono korop nanko, am fárákapan sánk mwanap mani te maenóra oupourouk mono. ³ Nánkár ono korop nanko te, ono yumoku ankár am ankank tia Jerusalem mek tupup mwanap arop farákápá pwarnap fárákapamp yaek am fárákapan mér mwanap pas sánkea nanko, tupup mwanaponó. ⁴ Táte ono ninikia fwaponó, ono kor akwap naeria nanko te, am fárákapan onont tupup mwanapon.

Pol akwapea Korin fákáreran nke naerianámp kar

⁵ Nánkár ono provins Masedonia mek yakápnap sios fárákapan manénkir akwapá nkea pwarará maok, wakmwaek yumonapok korop nanampon. ✧ ⁶ Ae te ono yumont yak tae morok nanampono. Ono mér mono. Ono yumont yakrá akwapea solwara ouwi tokwae koropria námpare konámp ke pwar nánko, wakmwaek ono ankwap némpouk akwap naeria nanko, yumo fwapan onan mwaeaoak sámp-kérép mwanapon. ⁷ Yumo wae mérapon: Ono yumwan mwaeaoak saráp nke te monoria nampon. Táte Tokwae Karao onan 'Takaé'rá sénánko te, ono yumont kánámpár yak nanampon ninik nampon. ⁸ Aeno oukoumwan te ono Efesus mek mamek yakrá akwapea Pentikos yae * korop námp fek nanampon ninik nampono. ⁹ Am te apae riteanápe, Kwaro onan wae mwae kup yoroi tenánko, ono kápae kare koumteouráp arop Kristen mwanap yaewour nanampon tére tokwae yak námpon. Tá kápae kare

✧ **15:58:** Ga 6:9; Fl 1:27 ✧ **16:1:** 2 Ko 8:1-7 ✧ **16:5:** Ro 15:23-24 * **16:8:** Ap 2:1 fekamp kar fi nkeampo.

arop Kwaromp karan yopor napao kor yakáp napan maok, kwatae wampweno. ☆

¹⁰ Nánkár wakmwaek Timoti yumonapok akwap nánko te, yumo ankár man yaewour napo, yumo ou mek apáp mo, yonkwae porokwe fek yak naenámp. Mao te onoku i konampnámp Tokwae Karamp tére konámp aropono. ☆

¹¹ Aenámpan takria arop ankwap mao te kwaporok párák yáraknámp aropan mpweria man younkwe sánk mwanape, mono. Yumo ankár man yonkwae porokwe sánkrá yakápria, wakmwaek man mwaeao k sámp-kérép napo, mao fwap ononampok arákarrá korop naenámp. Ono mao ntia ankwapyae fárákapan yépék nampon. ☆

¹² Tá nomp ankwapnáp Apolosomp karao kor aránon: Ono kápae kare por mao ankwapyae fákáreran yumwan tukupá nkenkria kar kárakáre fek sénampan maok, mao, oukoumwan má ke fek ampok akwap te monoria námpon. Aeno nánkár mao akwap naenámp ke pwi yak nánko, nkeria te fwap akwap naenámp. ☆

Kar pwarnámp mwaekamp kar

¹³ Yumo ankár fwapia yérékrá, yiráp Kwarén mérnáp am te ninik kárakáre fek samp yakáp kipo. Yumo ankwap ankankan apápi kwapono. Yumo ankár kárakáre kor fek fokopeyakáp kipo. ☆ ¹⁴ Ponankor ankank yumo tére nap te yumo ankár Kwarén nourouprá, tá arop ankwap fárákapan kor nouroupria tére kipo.

¹⁵ Ononamp fákáre, yumo te Stefanas ntia maomp firáp arop fárakap provins Akaia ankwap fárakap oukoumwan Kristen mo napo, am fárakap manénkir Kristeniap wae mérapono. Mao námokuráp ninik fek Kwaromp koumteouráp aropan yaewour mwanap tére sámpapono. Ono yumwan takenkria kárakáre namp te, ☆ ¹⁶ yumo ankár take pourouráp aropamp yae ankore mek yakáp, tá ponankor am fárákapan yaewourrá tére kárakárenap arop fárákapan kor, maomp yae ankore mek yakápenkria nampon. ☆

¹⁷ Stefanas, tá Fortunatus, tá Akaikus mao yumwan érpwarará wae ononampok korop nap táman, ono warákár nampon. Am te apae riteanápe, yumo te onan koropá nke mwanap pourou mo napon. ¹⁸ Aenapantá mao tak nap támao onan yonkwae porokwe ntia warákár ninik sáприя, yumwan kor yonkwae porokwe sánk napon. Aenapara, yumo ankár take pourouráp arop fárákapan te maomp kwapwe kare ninik táman warákár kipo. ☆

☆ **16:9:** Ap 19:1-2,8-10 ☆ **16:10:** 1 Ko 4:17 ☆ **16:11:** 1 Ti 4:12 ☆ **16:12:** 1 Ko 3:6 ☆ **16:13:** Ef 6:10 ☆ **16:15:** 1 Ko 1:16 ☆ **16:16:** 1 Te 5:12 ☆ **16:18:** Fl 2:29

¹⁹ Provins Esia mekamp sios fákáre yumwan ‘Gude’rá sénapon. Akwila ntia Prisila anánkwap ntia maomp nap mek koupoukour konap sios fákáre yumwan nomo ponankor Tokwae Karampara, yumwan warákár tokwaeria ‘Gude’rá sénapon. ☆ ²⁰ Mapekamp ponankor ankwapyae fákáre yumwan ‘Gude’rá sénapon. Nomo Kwaromp koumteouráp aropao i konap ninik fek, nomp ankwapyae fákáreran yumo ponankor ankákárank man nounourouprá yae ninir kipo.

²¹ Ono Pol onokump yae fek † máamá ‘Gude’rá sénamp kar kumwi nampono.

²² Táte arop ankwap Tokwae Karan nouroup mo námp te, mao te yaomwi mek pik naenámp arop yak námpon. Tokwae Kar e, amo koropae! ☆

²³ Ono ninik namp te, Jisas Tokwae Karao námokuráp ninik fek yumwan yaewour i konámp ninik fwap yumont yakano-ria nampon. ²⁴ Nomo ponankor Kraiss Jisasompara, ono yumwan ponankor nouroup kare nampon.

☆ **16:19:** Ro 16:3-5 † **16:21:** Pas kápae kare te Polo sénánko, arop ankwapao kumwi námpono. Máamá yáre fek te Pol námoku kumwi námpono. ☆ **16:22:** Yé 22:20

Polo Korin Firampor Wakmwaek Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Wakmwaek ankwap yopwar fek Polo provins Masedonia mek yakria, mámá pas ankwap por taknámp kumwia Korin mek yakápnap Kristen fákáreran sámp-kérépámpon.

Am ke fek Polomp manénkirkamp pas Korin mek kérép námp fek te, Taitus am mek yakria Kristen fárákapan yaewourimpon.

Am ke fek Taitus nke nánko, ankwap fárákap Polomp kar wawia náráp kwatae ninik párakop napo maok, ankwap fárákap te sérrá, 'Pol te aposel kare mono' ria, náráp ninik kwatae fwapokwap mono.

Wakmwaek Taituso Polonámpok akwapea, Korin mekamp aropao térenap ninik farákáprá sér. Aenánko maok, am ke fek Polo warko pas ankwap kumwia Korin mek sámp-kérép. Mao am fárákapan námoku aposel yak námp fi kor érik farákarrá sér. Tá Jerusalem mekamp Kwaromp koumteouráp aropampor 'Mani nánapi pap kip'rá sénámpon. Tá faek te 'Kwekár aposel fárákapan mér kip'rá sénámpon.

¹ Ono Pol, onan Kwaro námoku náráp ninik fek Kraiss Jisasomp aposel pap námpon. Ono mámá pas kumwi nae rae. Timoti yino Kwaromp sios mekamp koumteouráp arop Korin mek yakáp nap, ntia provins Akaia mek yakáp nap yumonapok sámp-kérép re. ✧ ² Ono ninik namp te, nomp naropwar Kwar ntia Jisas Kraiss Tokwae Karao fwap námokuráp ninik fek yumwan aropompria yaewour nepo, yumo yonkwae porokwe fek yakápenkria nampon. ✧

Polo Kwarén 'Aesio'rá sénámp kar

³ Kwar, tá nomp Tokwae Kar Jisas Kraissomp Kwar, tá maomp Naropwar, mao te nomwan yonkwae touwe konámp nomp Naropwarono. Mao te ponankor koumteouráp aropamp ninik mek kápae tokwae sámp napo, yaewouria ninik mek kárákáre sánk konámpon. Nomo mámá ankank táman ninikia 'Aesio'rá sér mwaro. ✧ ⁴ Yinan kápae kare kwataenámp ankank korop námpan kor, mao támao yinan yaewouria ninik mek kárákáre sánk konámpono. Ae konámpara, yino fwap arop ankwap fárákap kápae kare ankank kwatae korop námpon kor, man yaewouria ninik mek kárákáre sánk mwanámpon. Kwaro yinan yaewouria ninik

mek kárakáre sáþ konámþ niamp yino kor tak mwanámþon. ⁵ Kraiso touwe tokwae sámpámpan yino kor sámp konámþon. Tá taknámp Kraiso yinan yaewouria ninik mek kárakáre sánk konámþao yinan top-pwarámpi yak námþon. ⁶ Táte yino touwe sámp námþ te, am támao yumwan yaewouria, yiráþ ninik mek kárakáre sánk konámþono. Táte Kwaro yinomp ninik mek yaewouria kárakáre sáþ námþ te, yiráþ ninik mek kor tak naenámþon. Táte Kwaro yinan yaewour námþ te, maoyumwan yaewouria yiráþ ninik mek kárakáre sánk konámþ fek yino sámp konámþ touwe niamp sámþea, fwap kárakáre fek yakáþ mwanáþono. ⁷ Tá yino mér kárakáre kare námþara, yumo kárakáre fek yakáþ mwanáþon. Yino te wae mérámþon: Yumo yinont touwe sámp napara, taknámp yumo yinont Kwaro yaewouria ninik mek kárakáre sáþ konámþ sámp mwanáþon.

⁸ Ankwapyae fákáre, yino nik námþ te, yumo yinan provins Esia mek touwe tokwae koropámþ aran mérenke! Yoporop touwe tokwae kwatae yinan tirá néria yinomp kárakáre kwe-pwar nánko, yinomp ninik te wae surumpwi kan niniki námþon. ✧ ⁹ Kare karono, yino am touwe tokwae sámp námþ te, wae jaso aropan ‘Sumpwi nanap’rá sénánko wanámþ niampþon. Am koropnámp touwe te yino, yinokump kárakáre fek námþonorá ninik mwanámþan te mono. Yino ankár Kwaromp kárakáre maoyumpwinap arop fárámþá pap konámþan ninik mwanámþani námþon. ¹⁰ Am ankank kwatae te waeman yinan tirá wour naeria námþan maok, Kwaro yinan warko érékéþ námþon. Tá nánkár wakmwaeþ kor yinan warko érékéþ naenámþon. Tá yino man mér kárakáre nánko, káþae kare þor ankank kwataerao yinan sámþá yampourounámþ ke fek, maoyinan warko érékéþeþanánko, yino fwapi yakáþ mwanámþan námþon. ¹¹ Aeno yumo ankár yinan yaewourrá kar toropwap kipo. Kwaro káþae kare kounteouráþ aropamp kar toropwap wawia maoyinan yaewour naenámþon. Tá káþae kare kounteouráþ arop Kwaro yinan yaewour námþ nkea man ‘Aesio’rá sér mwanáþon. ✧

Polo tére naenámþ fi farákarrá sénámþ kar

¹² Ono te máma ankárankamp ankank táman warákár konamþono: Onomp ninik mek te Kwaro onan sáþnámþ yaeþarák kare ninik, tá kare kar ninik fek tére konamþan saráþ mér namþon. Þonankor kounteouráþ arop ou mek ono ankár am ninik fek yáarak nampao maok, yumo ou mek te káþae kare þor am ninikaok saráþrá yáarak namþon. Kwaro onan aropompia am ninik sáþ námþ te, apárokamp aropamp

mér niamp pourouráp te mono. ✧ 13-14 Ono yiráp por pas kumwia sámp-kérépamp ke fek te, yumo fwap farákápea fi kor mér mwanapan saráp kumwi konampono. Ono te mwar pourouráp kar yiráp por kumwi mo i konampono. Tá kare, kápae kare kar ono kumwi namp te, yumo oukoumwan fwapi mér mo. Aeno onomp ninik te, yumo ankár onomp kar fi ponankor méria maok, nomp Tokwae Kar Jisaso kot tokwae naenámp yae fek, ono yumwan warákár nanamp puri fek yumo onan kor warákár mwanapon. ✧

15-16 Yumo te ononamp kwapwe kare ninikan nkea, warákár mwaria naprá mér kárakáre nampon. Tá ono am fi fek táman wokwaek sérrá, “Ono yumonapokmékir akwapea yumwan nkea pwarará provins Masedonia mek akwapea, warko Masedonia pwarará yumonapok arákarrá korop.” Aenanko, am ninik fek Kwaro yumwan ankwap por warákár sánk nánko, anánk por warákár mwanapon. Tá onomp ninik te yumo fwap onan Judia mek akwap nanamp yaewour mwanapan mpwe ninikiampon. 17 Aeampam maok, ae te mokopono? Yumo ník nap te, ono yumwan kwekárá am kar séri namp nie? Yumo onan te apárokamp aropao i konámp niamp kar mwar séria ‘Yeno’ ritea, warko ankwap-ankwap kar fek akwapria ‘Mono’rá sér i konámpao námpwe rape? Ono tak mo kareno! 18 Kwar te námokuráp ponankor karwaok i konámpara, taknámp ono yumwan kare kar sénampon. Ono kápae kare kar yumwan sér i konamp te, ‘Yeno’rá sénamp, ‘Mono’rá sénamp énénkér yak mono. 19 Ono, tá Sailas, tá Timoti yino yumo ou mek kar farákápámp am te Kwaromp Táráp Jisas Kraisomp karonó. Tá yumo wae mérapon: Kraís te ‘Yeno’rá sér, ‘Mono’rá sér i konámp énénkér yaknámp arop mono. Kraís te kar kare kar saráp séria ‘Yeno’ ri konámpo. 20 Ye! Kwaromp kápae kare kar am ‘Apea nanamp’rá séri námp yak nánko, nomo Kraiso térem nkea ‘Ye, kare karonó’rá ninik mwanámpono. Aenámpara, Kwaromp kar wa námp fek nomo Kraisomp e fek sérrá, ‘Am kar te kareno’ ria Kwaromp e narek sampok konámpo. ✧ 21 Tá Kwaro námoku yinan yumont kárakáre sámp nánko, nomo Kraisen mérnámp kárakáre fek yakáp námpon. Tá takria mao nánapia, 22 mao námoku nomwan, naráponoria taok-pap nampria, nomp ninik mek Yiki Kor Spirit pap námpon. Am Yiki Kor Spirit te Kwaro nomwan, ankank wakmwaek sánk nanampria manmékir sápnámp ankank niampon. Aenámpara, nomo fwap arakrá mér mwanámpon: Kare, mao ponankor sámp nae-námpria ninik mwanámpon. ✧

✧ 1:12: 1 Ko 1:17; 2 Ko 2:17 ✧ 1:13-14: Fl 2:16 ✧ 1:20: Ro 15:18-19; Yé 3:14

✧ 1:22: Ro 8:16-17; Ef 1:13-14; 1 Jo 2:27

Pol Korin mek koupour akwap moimp fi kor ninik

²³ Onomp ninik mek ponankor méri yaknám Kwaromp e fek ono kare kar sénamp te ará: Ono apaeritea Korin mek koupour korop moi nampanápe, ono koropea yumwan yopor nanko, yumo pwarápae sámpantá ninampono. ✧ ²⁴ Apae yino ‘Yiráp mérapan poukwap námp’rá sénámpanápe, mono. Am mér te waeman yumoku kárakáre fek foukouri yakápi naponno. Aenapara, yino te párák yumont tére nánko, yiráp ninik mek warákár koropanoria námpon. ✧

2

¹ Tá onokump ninik mek te wae arakrá séri nampono: Ono warko yumonapok akwapea yiráp ninik kápae fárámpea pap mono. ✧ ² Táte ono yiráp ninik mek yonkwae kápae sánk nanko te, wa fwap onomp ninik mek warákár sáp naenampon? Am te apae riteanápe, onan warákár sáp mwanap te yumo támaono. ³ Yumo te onan warákár fwap sáp konap kountouráp aropara, ono yumonapok akwapea nanko, yumo onan ninik kápae sáp te monoria nampon. Am táman maok, ono wokwaek pas kumwiampon. Ono te wae mérampon: Táte yumoku fwapokwapi pwate napo, ono am fek warákár nanko te, yumo kor am táman warákár napon. ⁴ Kare, wokwaek ono yiráp por pas kumwiamp ke fek te, onomp ninik mek kápae tokwae sámpea, yonkwae touweria ono kápae kare ém méntériampon. Ono, yiráp ninik mek kápae sámp mwanapria, am pas kumwi mono. Ono am pas kumwiamp te, ono yumwan nouroup kare namp nkea mérenkria ninampon. ✧

Arop námwan kwatae ninik napo, nik mo pwar mwanap kar

⁵ Arop ankwapao ninik kápae fárámp mwanap ankank sankorop-pap námp te, mao te onomp ninik mek kápae tokwae kar sáp mono. Kánanke kwarokon. Mao te yumwan yiráp ponankor ninik mek kápae nénk námpon. Ono te kar kárakáre fek sér te monoria namp kwamp, ‘Ankwap fárákapamp ninik mek kápae kánanke sámp nap’rá sénampono. ✧ ⁶ Yiráp ou mekamp kápae kare arop am takinámp aropan nopok touwe sánk nap te, maomp kwatae niniki námp fek pwi námp támaono. ⁷ Aeno yumo ankwap ninikan oukoumwan ninikenke: Yumo maomp kwatae ninik nik mo, pwarará man yonkwae porokwe mwanap te kwapwe kareno. Takria kápae tokwae kar am aropan anámpá papantáno. ⁸ Aeria maok, ono yumwan kárakáre fek sénae namp te ará: Yumo man oukoumwan aropomp nap man yénkép kipo. ⁹ Ono wokwaek am pas kumwiamp te, yumo am aropan mokopia

✧ 1:23: Ro 1:9 ✧ 1:24: 1 Pi 5:3 ✧ 2:1: 1 Ko 4:21 ✧ 2:4: 2 Ko 7:8-9 ✧ 2:5: 1 Ko 5:1

fwapokwap mwanap nke naeria kumwiampon. Yumo te, ankank ponankor ono kumwiamp karwaokria ankank ponankor tére nap ni mo nierá mér naeria niampon. ¹⁰ Táte yumo arop ankwapan kwatae ninik nik mo pwar nap te, ono kor nik mo pwar konampon. Aeno kare, ono kare nik mo pwar nanamp ankank yak nánko te, ono Kraiso nke námp fek yumwan yaewour nanampria nik mo pwar nampon. ¹¹ Ono am tak namp te apae riteanápe, nomo Satanomp ninik te wae mérámpon. Takria mao nomwan kwekária nomwan kwe-pwarantánoria apápria nampon. ✧

Taitusén nke naerianámp kar

¹² Ono wokwaek taun Troas mek Kraisomp Kwapwe Kare Kar farákáp naeria akwapamp fek te, Tokwae Karao ono tak tére nanamp mwae kup kik-pwararámpon. ¹³ Aempan maok, onomp ninik te porokwe fek yak mono. Am te apae riteanápe, ono onomp ankwapnáp Taitusén nke moria nampon. Aeria maok, ono Troas fákáreran pwarará koropea provins Masedonia mekiampon. ✧

Aposel fákáre Kwaromp kárákáre fek yorowar kwe-pwar konap kar

¹⁴ Oukoumwan te ono Kwarén 'Aesio'rá sénampon. Am te apae riteanápe, Kwaro kápae kare por yinan yaewour nánko, yino Kraisént Satanomp kárákáreran kwe-pwar námpon. Aeria yinan yaewour nánko, yino Kwaromp kar farákáp nánko, am arop fárákap Kraisént mér sámp napon. Aenapo am mér te nánákáre kwapweran ouwirao kápae kare mwaeek tia akwapránk námp niampon. ✧ ¹⁵ Tá kare karono, yinoku támao waeman yankap konap paura nánákáre kwapwe niamp nánko, Kraiso sámpea Kwarén ofa sánk námpon. Am nánákáre te yámar mek pok mwanap mwaeak yakápnap arop ou mek akwap, te yaomwi mek pik mwanap mwaeak yakápnap arop ou mek kuri akwap námpon. ✧ ¹⁶ Am yaomwi mek pik mwanap mwaeak yakápnap arop fárákapao nunump nap te, arop sumpwi mákare niampria, am támao am fárákapao sumpwi nénk konámpon. Aeno yámar mek pok mwanap mwaeak yakápnap fárákapao nunump nap te yiki yakápnap mwanap nánákáre niamp nánko, am támao am fárákapao yiki yak nénk námpon. Wa mokop am tére naenámp fwap pwi kare yak námpon? ¹⁷ Aeno yumo te wae mérápon: Yino te kápae kare arop am fek ankank ti mwaria, Kwaromp kar farákáp konap niamp te mono. Yino te Kwaro námoku am tére sápeanánko, yae-párak kare térerá tukup námpono. Yino te

✧ 2:11: Lu 22:31-32 ✧ 2:13: Ap 14:27 ✧ 2:14: Ro 6:17 ✧ 2:15: 1 Ko 1:18; 1 Pi 4:11

Kraisént ankáránkamp ninik fek, tá Kwaro nke námp fek yae-párak kare kar farákáp konámpon.

3

‘Wourékam kontrakamp tére arop’rá sénámp kar

¹ Ae te oukoumwan yino warko yinokump e narek sampok mwanámp nie? Ae te yino arop ankwap fárakapao i kon-apnám yino ankár yumwan, yinomp e narek sampokenkria arop ankwap fárakapao yumwan pas kumwi nap sánk námp nie? Tá yumo ankár yinan yaewourrá take pourouráp pas kumwi nap nie? Am te mono. ✧ ² Yinomp e narek sampok mwanap pas te yumo kare támaono. Aenapo am pas fekamp kumwi te yinomp ninik mek tank námpon. Arop ponankor am pas nkerá farákápria mér mwanapon. ³ Yumo te Kraiso kumwinámp pas érik karaok yakáp napon. Yinomp tére fek Kraiso am pas kumwi námpon. Mao te ing fek kumwi mono. Yiki Yak konám Kwaromp Spirit fek kumwi námpon. Mao te yumwi worare fek kumwi mono. Mao te aropamp ninik mek kumwi námpono. ✧

⁴ Yino am takrá sénámp fi te aráno: Kraiso yino man mér mwanámp papeanáno, yino Kwarén mér kare námpara, yino sérrá: ⁵ Kare yinoku te mámá tére mwanámp pwi mo námpara, yino te ‘Yinoku ankank tére námp’rá sér mono. Kwar ankáránkampao saráp yino tére mwanámp fwap pwi pap konámpon. ⁶ Mao támao yinan tére mwanámp pwi pap nánko, yino wourékam kontrakamp tére arop yakáp námpon. Am kontrak te lo fekamp kumwi ankank mono. Am te Yiki Kor Spiritamp ankankono. Loamp kumwi te, yumo ankár sumpwi mwanapan yéncép námpon. Aeno Yiki Kor Spirit te aropan yiki yak sánk konampon. ✧

⁷ Yumo ninikenke! Kwaro yumo kárakáre fek lo kumwimp te náráp wae kwapwe méntér koropámpon. Aenko, Mosesomp yimetápok te am wae tákapánko yakea wakmwaek éréképrá akwapámpan maok, Israel fákáre maomp yimetápok nke mwanap pourou mono. Aeno am lo sumpwi konap nénk námp te, am wae kwapwerént takrá koropámpao maok, ✧ ⁸ oukoumwan Kwaro koumteouráp aropan Yiki Kor Spirit nénk naeria tére námp te, am táman kwe-pwararea Kwaromp wae tokwae kar sámp napon. ✧ ⁹ Am loamp tére te nomwan kotria sérrá, ‘Nomo ankár yaomwi mek pik mwanámp’rá sénámpon. Aeno táte maomp tére Kwaromp wae tokwae méntér koropámpan nánko te, koumteouráp aropao Kwaro

✧ 3:1: Ap 18:27 ✧ 3:3: Kis 24:12 ✧ 3:6: Jo 6:63; Ro 7:6 ✧ 3:7: Kis 34:30

✧ 3:8: Ga 3:2-5

nke nám̄p fek yae-párák kare arop yakáp nap wakmwaek korop nám̄p te yoporop wae tokwae kar méntér korop nám̄pon. ☆ ¹⁰ Am loamp téreao sámpá yaknám̄p wae te oukoumwan am wae te warko yak mo nám̄p niampon. Am te apae riteanápe, mámá ankwap Kraiso tére nám̄pao man kwe-pwarará yoporop wae tokwae kari yak nám̄pon. ¹¹ Am loamp tére pwar naerianám̄p te, Kwaromp waerént korop nám̄pon. Aenám̄para, am Spiritomp tére yaká yak konám̄p te, Kwaromp wae tokwae karrápono.

¹² Yino am wae tokwae yinan tokwae kari yaká yak naenám̄pria mér kareria am táman yépék nám̄para, apáp mono. Yino ankár érik karaok kar farákáp konám̄pon. ¹³ Yino Mosesoimp niamp mono. Israel firao Mosesomp yimetápokamp wae érik éréképrá akwap nánko nkeantánoria waempyam woukoup tenám̄pono. ¹⁴ Aempan maok, am Israel firamp ninik te oukoumwan fákápá yakám̄pon. Aempara, kápae kare por am fárákap te épi kontrak fekamp karan nkerá farákáp napo maok, am waempyam támao maomp ninik mek nánánkári yakrá koropea oukoumwan nám̄pon. Am aokorop-pwar naenám̄p arop te yak mono. Aenánko oukoumwan Kraisen mér nap fek maok, Kwaro am waempyam aokorop-sir konám̄pon. ☆ ¹⁵ Ye! Kápae kare por am fárákap te Mosesomp lo kar nkea farákáp napao, maomp ninik mek waempyam nánkárápá yak nánko koropea oukoumwan napon. ¹⁶ Aeno táte arop kwatae ninik pwararea Tokwae Karaonám̄pok akwap naerianánko te, Kwaro am waempyam aokoropá sir konám̄pon. ☆ ¹⁷ Mámá yaknám̄p ‘Tokwae Kar’rá sénám̄p te Spiritono. Táte Tokwae Karamp Spirit arop ankwapént yak nánko te, ankank ankwap am aropan nánánkár mono. Mao te amwar kar yak nám̄pon. ☆ ¹⁸ Tá nomo ponankor nomp yimetápok nánkáráp mwanám̄p ankank yak mono. Aenám̄para, Tokwae Karamp wae tokwae nomonám̄pok korop nám̄p te, nomo te nke konap wunéri kor fekamp waerao arop pourouk akwapá tákap nám̄p niampon. Kápae kare por nomo am wae sámpa wae nánko maok, am waerao nomwan ankwap pourourápi pap nánko, nomo te Tokwae Kar námokuráp wunéri niamp fek yakáp nám̄pon. Tokwae Kar mao te Spiritara, tak nám̄pon.

4

Porokwenám̄p arop ntia Kwaromp kwapwe kare ankankan sénám̄p kar

☆ **3:9:** Ro 3:21 ☆ **3:14:** Ro 11:25 ☆ **3:16:** Ro 11:23,26 ☆ **3:17:** Jo 8:32,36; Ro 8:2; Ga 5:1

¹ Kwaro yinan aropompia maomp kar farákáp mwanámp tére sáp námpara, yino te am térean kokwae mo i konámpono. ² Yino te pwarápaé konap kwatae ninik mek yak námp te waeman younkwe mwaek sirari námpon. Yino te kwekár ninik fek paokop mo i konámpono. Yino te Kwaromp kar pwarará ankwap kar sér mo i konámpono. Yino te kare kar kar érik farákáp nánko, arop ponankor fwap yinomp ninik youroukoupia yino Kwaro nke námp fek yae-párak kare ninik fek tére námp mér mwanapon. ³ Aeno táte ankwap fárakap am yino farákáp konámp Kwapwe Kare Kar fi mér mo nap te, am fárakapamp ninik mek oukoumwan waempyam nánkáráp yak nánko, yaomwi mek pik mwanap mwaeak yakáp napara napon.

⁴ Mámá apár mekamp kwekár kwar Satano am Kwarén mér monap arop fárakapamp ninik mek te nánánkári fákeyak námpon. Aenánko, Kraisomp Kwapwe Kare Karamp wae yokor námp te, am fárakapamp ninik mek akwap naenámp pourou mo námpara, am fárakap Kraiséen nkea, Kwaro kor take pourouráponorá mér mo napon. ⁵ Yino te yinoku i konámp ninikan farákáp mo i konámpono. Yino te 'Krais Jisas támao nomp Tokwae Kar'rá séria, tá yino te Jisasomp e narek sampok mwaria, yiráp tére arop niamp yakáp námpono. ⁶ Wokwae kar Kwaro ankank yoronámp ke fek mao sérrá, "Kirikip mek wae koropano." Aerimpan am Kwaromp wae támao koropea yinont yakria yinomp ninik mek am wae tokwae puri yak námpon. Am wae te arakimpon: Yino Jisas Kraisomp yimetápokamp wae tokwae nkea, am fek Kwaromp wae ntia kárakáre tokwae mérámpon. ✧

⁷ Aeno yumo nke napo, mámá Kwaromp Kwapwe Kare Kar yino kárakáre mo, arop mwarao sámp-fákeyak námp te, kwar fekamp kárakáre mo faokor konámp sospen kwatae mek mani ankank kwapwe kareao tank námp niampon. Aenámpara, arop fárakap ponankor am Kwaromp kárakáre tokwae nke mwanapon. Am te yinomp kárakáre mono. ⁸ Yinan kápaé kare apárok mwaek yinomp pourouk touwe kwatae koropánk námpao maok, yinomp kárakáreran taokarrá pap mwanap pourou mono. Kápaé kare ankank yinomp ninik sámpá yampourou námpan maok, yinomp ninik te kwatae akwap mono. ⁹ Arop fárakap yinan kwatae pap mwaria yérépe napan maok, Kwar te yinan pwar mo i konámpono. Tá arop fárakapao yinan fupukrá némpouk épér napan maok, am fárakapao ponankor yinan surumpwi kák mono. ¹⁰ Yino te kápaé kare por Jisas sumpwi námp niamp take pourouráp yinan kor korop naerámponoria niki-samp paokop i konámpon. Aenámpara, Jisas-

omp yiki yaká yakao kor yinomp pourouk érik yak nánko arop nke konaponó. ¹¹ Yino te Jisasomp tére námpara, kápae kare ke fek yino yiki yakáp nánko, arop fárakap yinan tirá wour mwaria koupourou i konapon. Aenapo Jisasomp yiki yakao kor yinomp sumpwi mwanámp pourouk érik yak konámpon. ¹² Aenánko aposel yinan sumpwiraó náráp tére konámpan maok, tá am fek Jisasomp yiki yakao yumwan tére námpon.

¹³ Yino Jisasén mér námamp am ninik te Kwaromp Buk fek sénámp niamp wuri popwar námpon. Mao sérrá, “Ono wae Kwarén mér nampara, ono érik sénampon.” Yino kor wae mér námpara, yino am mér námamp érik sér i konámpon. ¹⁴ Yino wae arakrá mérámpon: Kwaro Jisas Tokwae Karan fárámpea papámpara, mao yinan kor Jisasént fárámpea papria yinan yumont éréképá akwapea Jisasomp wonae fik pwate nánko, yakáp mwanámpon. ✧ ¹⁵ Am ankank ponankor yinan korop námamp te yumwan yaewour nanampan námpon. Am ninik fek táman Kwaromp aropomp fwap kápae kare koumteouráp aropan térea wae nánko, am koumteouráp arop fárakap fwap Kwarén fáparák tokwaeria maomp e sakap mwanaponó.

Aposel fákáre Kwarén méria kárákáre sámpnap kar

¹⁶ Nomo te am Kwaro kwapwe kare tére námamp táman ninikria Kwaromp tére te poporokweria pwar mo, kárákáre fek tére konámponó. Tá kare nomp pourou te kwatae akwap naeria námpan maok, wampweno. Yinomp waemp te kumur méntép ninik wourékam sámp konámponó. ¹⁷ Am te ará: Mámá touwe yinan korop námamp te kánanke kwarokria, am te fae tákáre ke fek saráp yak námpon. Aeno ami námamp fek nopok nánkár wakmwae te, yámar mek kwapwe kare tankáp mwanámp yaká yak naenámp sámp mwanámpon. Am kwapwe kare tank yámar mek sámp mwanámp te, mámá touwe sámp námamp táman kámákár kare akwap námpon. ✧ ¹⁸ Tá nomo te ankank yi fek nke námamp táman tokoreyakáp mo i konámponó. Nomo te ankank nomo yi fek nke mo i konámpan kárákáre fek tokore yakáp i konámpon. Am te apae riteanápe, nomo yi fek nkenámamp ankank te fae tákáre ke fek saráp yak naenámp. Aeno am kwapwe kare ankank nomo yi fek nke mwanámp pourou mo námamp te, am te yaká yak naenámpara, nomo am táman saráp tokore yakáp námponó. ✧

5

Apárok yakápnap ntia yámar mek yakáp mwanámp kar

¹ Nomo wae takrá mér námamp te ará: Mámá sákae nomo am mek yakáp námamp am turupwi nánko te, nomo waeman nap

✧ 4:14: Ro 8:11; 1 Te 4:14

✧ 4:17: Ro 8:17-18

✧ 4:18: Hi 11:1-3

kwapwe kare Kwaro nomwan sáp naerianámp yak námpon. Am te aropao yae fek ti moi naponono. Am te yámar mek yakria ankár taki yaká yak naenámpon. ✧ ² Nomo oukoumwan máamá nap mek yakáp námp fek te, nomp am nap yámar mek yak námp táman sámp mwar karrá éménkrá yakáp námpon. Am yámar mek yaknámp nap te waempyamnámp nomp pourouk oupoupouri yak naenámpon. ✧ ³ Am te apae riteanápe Kwaro am nomp pourouk yirimp tenánko te, nomo pourou mwar yakáp mono. ⁴ Ye, kare, nomo oukoumwan máamá sákae mek yakáprá touwe sámprá éménkrá yakáp námpon. Am te apae nomp épi pourou man pwar mwarrá sénámpanápe mono. Nomo te wourékam pourouan waempyam wourékamnámp sámpea máamá sumpwi mwanámp pourouk yirimp nánko, mao fwap yiki yak kare sámpanoria námpon. ✧ ⁵ Kwaro námoku nomwan am yiki yak sámp mwanapria nánapi pwararea, mao nomwan Yiki Kor Spirit wae sáp námpon. Yiki Kor Spirit am te ankank Kwaro nomwan wakmwaek sáp naenámp yak nánko, manénkir sápnámp ankankono. Waeman kare karonono, mao fwap nomwan ankár ponankor ti-sáp naenámp mérámpon. ✧

⁶ Ae naenámpara, am támao kápae kare por nomwan ninik kárakáre sáp konámpon. Nomo te wae mér, oukoumwan nomp pourou kare fek yakápnámp ke fek te, Tokwae Karént maomp némpouk yakáp mono. ⁷ Nomo oukoumwan man mér námp fek saráp paokop námpon. Nomo te man oukoumwan nke mono. ✧ ⁸ Aeno ono wae sénampon: Nomp ninik am fek táman warákarrá kárakáre yakria, nomo máamá pourou mapek pwarará pokea Tokwae Karént mao yaknámp némpouk yakáp nánko, am te nomp némp kare yakano kar námpon. ✧ ⁹ Aenámpan maok, wampweno. Nomo apae némpouk yakáp námp kápae kare por nomo ninik kárakáre fek yakáprá, Tokwae Karao warákárnámp ninik fek tére konámpon. ¹⁰ Am te apae riteanápe, nomo wae mér, nomo ponankor te Kraiso kot námp fek nomo tukup mwanámpono. Aeria táte nomo oukoumwan pourou yiki yakáp námp fek kwatae niniki námp, tá kwapwe kare niniki námp, am ankank ponankor nomo ankákárank am takinámp puri fek nopok sámp mwanámpon. ✧

Nomo arop fárakap Kwarént nouroup mwanap yaewour mwanámp kar

¹¹ Yino Kwaro nomwan takrá youroukoup naenámpan ninikia apáp námpara, yino arop fárakapan, Kwarén mérenkria maomp ninik mek kékéménk námpon. Aenámpan maok, Kwaro nke námp fek te yino wae kwataenámp ninik fek tére

✧ 5:1: 1 Ko 15:47-49 ✧ 5:2: Ro 8:23 ✧ 5:4: 1 Ko 15:53 ✧ 5:5: Ro 8:16,23

✧ 5:7: Hi 11:13-14 ✧ 5:8: Fl 1:23 ✧ 5:10: Ro 2:16

mono. Yinomp ninik ponankor te Kwaro wae méri yak námpon. Onomp ninik te, yumo kor yinan, yae-párák kare tére naponorá ninikenkria nampon. ¹² Mámá kar te yino yinokump eran saka nángo, yumo yinan kwapwe kare aroprá ninikenkria kar porokwerá sér mono. Yinomp kwapwe kare ninikan warákárenkria, mámá kar kumwi námpono. Yinomp ninik te yumo fwap arop fárákap pourou mwar táman warákárria aropamp ninik younkoupia warákár mo i konap arop fárákapamp kar pwarokwaprá sér mwanapria námpon. ¹³ Táte kare, yinan ‘Épépérép nap’rá sénapan maok, wampweno. Yino te Kwaromp tére námpan maok, yino arop nke nap fek épépérép niamp námpono. Aeno táte yino yae-párák ninik fek tére námp te, am támao yumwan yaewour naenámpria námpon. ¹⁴ Am te apae riteanápe, Kraisomp yonkwae touwerao yinan tére mek kákea poukwapá akwap nángo tére námpon. Yino waeman énounkoupia wuri nkea wae mér námpon: Arop ankárankampao nomwan ponankor érpwarará sumpwi námpon. Am takinámp támao maok, waeman nomo ponankor mént koumpea sumpwi námp niampno. ¹⁵ Mao taki námp támao yiki yak sámprámp arop nomwan yaewour námpara, warko nomoku nomp ninik fek paokop mono. Nomo ankár am arop nomwan érpwarará sumpwia warko fárámp námp, man saráp ninikrá paokop mwanámpon.

☆ ¹⁶ Aeria maok, nomo Kristen yakáprá koropea oukoumwan námmp te, warko épi ninikaokria arop ankwapaonap ninik youroukoup mo i konámpono. Tá kare nomo wokwaek te épi ninikaokria Kraisomp ninikan takrá youroukoupimpono. Aeno oukoumwan te yino man take ninik fek youroukoup mo i konámpono. ¹⁷ Aenámpara, arop ankwap Kraisént koumpá yak námp te, Kwaro man wourékam kare yoroi páte nángo yak námpon. Yumo fwapi wawenk: Oukoumwan te épi ninik fek paokop i konap te wae ponankor pwate nángo, wourékam ninik fek paokop mwanapao wae korop námpon. ☆

¹⁸ Kwaro námoku nomp am ankank ponankor yoroi námpon. Wokwaek nomo te maomp yopor arop yakámpimban maok, Kraisomp tére fek mao yinan méntér nouroupi yakáp mwanámp nánapi pwara námpon. Aeria mao yinan man yaewourrá yopornap arop tirá méntér nourouprá párapkop mwanámp tére sámp námpon. ☆ ¹⁹ Yino sénámp kar te ará: Kwaro waeman Kraisomp tére fek ponankor aropan tére nángo, yopor i konap sirarea méntér nouroup naponno. Aenámpara, mao te am aropainap kwatae ninik ponankor warko ninik mo, pwar námpon. Tá mao aposel yinan, am yopor nap

pwarará man nouroupi yakápnap kar farákápenkria tére sápnámpon. ☆ ²⁰ Aenámpara, yino Kraisomp top kor fekamp kar sámpeanámpan farákápnámpon. Am te ará: Kwaro námoku kápae kare aropan yinomp top kor feknámp wumwínámpon. Yino Kraís námokuráp karan ponankor aropan farákápnria yino am fárákapan arakrá sér: ‘Yumo ankár Kwarén yopornap ninik pwarará mént nouroupi yakápenk’rá sér i konámpono. ²¹ Kraís te kwatae ninik mo i konámpan maok, Kwaro nomwan yaewour naerianámp kwamp, nomp kwatae ninik tia maomp pourouk koupoukarrá yurumuntukia pwate nánko, mao kwatae ninikinámp arop niampi námpon. Kwaro am takimp te, nomo fwap Kraisént yakápnánko, maomp kárakáre fek nomo fwap Kwaromp yae-párak kare kounteouráp arop yakápnmwanapria nimpon. ☆

6

¹ Yino te Kwarént téreria yino yumwan kar kárakáre fek arakrá sénámpon: Yumo wae Kwaromp aropomp sámpnapono. Takria yumo am maomp aropomp kwaporok pwar mwanape. ² Kwaro náráp Buk fek sérrá, “Onoku papnamp ke fek táman ono waráp kar wawia amwan fwapokwap nampon. Am ke fek táman ono waráp koupoute kar wawia, amwan yaewouri nampon.” Wawenk! Oukoumwan saráp Kwaro nomwan yaewour naenámp ke támaono. Oukoumwan te Kwaro nomwan warko éréképn naenámp yaenono. ☆

Aposel fákáre Kwaromp tére nap fek touwe sámpap kar

³ Yino te arop fárakapao yino tére námpan wouroump-sér te monoria námpara, yino te arop ankwapan kwatae ninik fek akwap naenámp ankank fek téreantánoria mér kar i konámpon. ⁴ Yino te Kwaromp tére arop yakápnámpara, kápae kare por yinomp kwapwe kare ninik, ponankor aropan arakrá yénképn konámpon: Yino te nkwakwe make kar ntia touwe yinomp pourouk koroprá, yinan sámpá yampourou námpan kor, kárakáre kare fek foukouri yakápn i konámpon. ⁵ Arop fárakap yinan fupukrá fápákamánkrá káknapono. Yopor arop fákáre te yinan wouroump-séria ti-yérépe napono. Yino te térea wae námpon. Yino te kumuruk yérékria fwapi pamp moria, mwae touwe yakápn i konámpon. ⁶ Aenámpan maok, yino te yiki kare ninikrá kwapwe kare yonkwae kour sámp-fákeyakápn i konámpon. Yino koupour kar yopor mo i konámpon. Yino

te arop fárákapan yae-párák yaewour i konámpon. Yino te Yiki Kor Spiritamp kárákáre sámp konámpono. Yino te arop ankwapan nouroup i konap ninikan saráp tére konámpon. ☆
 7 Yino te kare kar karan farákáp konámpono. Yino te Kwaromp kárákáre fek tére konámpono. Yino sampnám yae-párák kare ninik te yorowar i konap ankankan ankwap yankopampor yae-párák mwaek samp, ankwap kwe-pwarampor yae-mánkwan mwaek samp konap niamp fek, am fek táman yorowarria Kwaromp tére námpono.

8 Arop ankwap fárákap te yinomp e narek sampok konapan maok, ankwap fárákap te nopok yinomp e apárok sampik konapon. Ankwap fárákap te yinomp younkwe mwaek kar kwatae sérar napan maok, ankwap fárákap te arop ankwap fárákapan sérarrá yinan ‘Mao te kwapwe kare ninik naponó’rá sérar i konapon. Arop ankwap fárákapamp ninik te, yinan, kwekár sér i konap aropan mpwe napan maok mono, yino te kare kar karan saráp sér i konámpon. 9 Arop yinan mér nám yak mo niampan maok, kápae kare arop yinan wae mérapon. Yino te arop sumpwi mwarianám niampan maok, mono. Yino oukoumwan yiki yakáp námpon. Aropao yinan touwe kwatae sáp napan maok, yinan sumpwi fupukrá kák mono. ☆
 10 Yino te ninik mek kápae tokwae sámp nám niampan maok, wampweno. Yino te warákár saráp yakáp i konámpon. Yino te pourou fekamp ankank ponankor mo kare yakáp námpan maok, wampweno. Yino Spiritamp ponankor ankank kápae kare aropan nénk nánko, kápae kare ankankráp arop niampi yakáp naponó. Yino te pourou fekamp ankank mo námpao maok, wampweno. Yino Spiritamp kápae kare ankank sámp námpon. ☆

11 Korin fákáre, yumwan yino yinomp ninik ponankor érik farákarrá séreano. Tá yino te yumwan nouroup kare námpon. 12 Yino yumwan nouroup mwanám ninik te sérémékéri fákeyakáp mono. Yino yumwan nouroup kare námpon. Aenámpan maok, yumoku támao yiráp nouroup mwanap ninik nánánkári fákeyakáp napo, nomo ankárankamp ninik fek yakáp mo námpon. 13 Ono oukoumwan te yumwan naropwaro náráp tárápuan sér i konámp niamp fek arakrá sénaeria nampon: Yumo am yino i konámp ninikan nopok yinan sáp mwaria te, yumo kor ankár yinan ponankor nouroup kar kipo.

‘Nomo te Kwaromp Yiki Kor Nap’rá sénámp kar

14 Kristen mo, amwar yakáp nap arop te mwar pourourápara, yumo te am fárákapént paokopria maonap

ninik am fárákapan yaewouri kwapono! Mokopia yae-párák kare ninik ntia lo ták-sir konap ninik am anánkaopwe fwap tapokwaprá tére nenepon? Wae te mokopia fwap kirikipént tapokwap naenámpon. ✧ ¹⁵ Ae te Krai Satanént nourouprá yak námp nie? Mokopia Kwarén mérnáp arop, tá mér monap arop am anánkaopwe fwap ankárankamp pourouráp ninik sámp nenepon? ¹⁶ Mokopia nomo Kwaromp nap ntia kwekár kwarén lotu i konap nap ankárankamp mek tapokwap mwanámpon? Yumo te wae mérapon: Nomo támao nomo yiki yak konámp Kwaromp yiki kor napara, wokwaek Kwaro nomwan ninikia arakrá sérimpon:

“Ono am fárákapént yakria am fárákapamp ou mek yarak nanampon. Tá ono am fárákapamp Kwar yak nanko, am fárákap onomp firáp koumteouráp arop yakáp mwanapon.” ✧

¹⁷ Aeria Tokwae Karao Kristen moyakápnáp arop fárákapan ninikia ankwap kar sérrá,

“ ‘Yumo te ankár am fárákapan pwarará tukupea ankwap fek yakáp kipo.

Tá yumo Kwaro nke námp fek oumnámp ankank sámp kwapono.

Aenapo maok,

onoku támao ono yumwan éréképea, ✧

¹⁸ ono yiráp naropwar yak nanko,

tá yumo onomp tárápu yakáp mwanapon.’

Ponankor Kárákáre Tokwaeráp Tokwae Karao arakrá sénámpon.” ✧

7

¹ Ononamp fákáre, nomo te Kwaro kar kárákáre pap námp te wae sámp námpon. Aenámpara, nomo ankár nomp pourou ntia wunéri mekamp oum ponankor tirá éperia yiki kare yakáp mwanámpon. Tá nomo ankár Kwarén apápia, maomp yae ankore mek yiki kare ninikaok kar saráp yakáp mwaro. ✧

Korin fákáre kwatae ninik younkwe sinapo Polo warákárnámp kar

² Yino te arop ankwapan kwatae pap mo i konámpono. Yino te ankwap sámpá yampourou mono. Yino te arop ankwapan kwekária maomp ankank pouroukoup moi námpon. Ae konámpara, yumo te ankár yinan nouroup kar kip. ³ Ono takrá sénamp te, yumo pwarápaé mwanap karan sér mono. Ono wae arakrá séri nampon: Yino te yumwan pwar mono. Nomo

✧ **6:14:** Ef 5:7-11 ✧ **6:16:** 1 Ko 3:16 ✧ **6:17:** Ais 52:11 ✧ **6:18:** Hos 1:10

✧ **7:1:** 1 Jo 3:3

sumpwi, tá nomo yiki yakáp námpan kor, wampweno. Yino te yumwan oukoumwan warákárrá yakáp námpon. ⁴ Yumo yae-párak kare paokop napan wae mér kareria, yumwan warákár tokwae nampon. Kápae kare ninik kápae yinan korop námpan kor, ono yumwan níkia kárakáre sámpeyakra ono warákára wae nampon.

⁵ Yino wokwaek koropea Masedonia mekánko maok, am-pok kor yinomp pourou te anepér kánanke sámp mono. Yinan nkwakwe make kápae tokwae koropámpono. Yino arop ankwap fárakapént kar yorowaria yinomp ninik te apáp tirink. ⁶ Aempan maok, Kwar te arop ninik mek kápae fárámpá yaknámpan aropan yaewouria ninik mek kárakáre sánk konámpono. Ae konámpano, mao Taitusén yinonámpanok sámp-kérép nánko korop námpan, am támao yinomp ninik mek yaewouria kárakáre ti-sáp námpon. ☆ ⁷ Am támao saráp Kwaro yinomp ninik mek yaewouria kárakáre ti-sáp mono. Yumo manénkir Taitusomp ninik mek yaewouria kárakáre sánk nap, mao am kar yinan koropá farákáp nánko, am táman Kwaro yinomp ninik mek kor yaewouria kárakáre ti-sáp námpon. Taitus yinan sérrá, 'Yumo onan nke mwar kar'rá yonkwae touwe tokwaeria onont ankárankamp ninik fek yakáp mwar karrá yakáp nap, táman ono warákára wae nampon.

⁸ Ono wae mér, onomp pas te yiráp ninik mek ninik tokwae sánk námpan maok, am táman ninik tokwae mono. Kare, wokwaek te ono ninik tokwaeampan maok, oukoumwan te mono. Ono wae mérampon: Am pas yiráp ninik mek ninik tokwae sánk nánko, yumo pwarápa napan maok, am te fae tákare ke fek saráp námpono. ⁹ Aeno oukoumwan te ono warákár nampon. Ono te yumo ninik tokwae napan warákár mono. Ono warákár namp te, yumo ninik tokwaeria kwatae ninik younkwe mwaek sinapan warákár nampon. Ono wae mérampon: Kwaro námoku yumwan am ninik tokwae sánk námpano, yinomp kar te yumwan kánanke sámpá yampourou naenámpano pourou mono. ¹⁰ Ninik tokwae ntia pwarápa Kwaro ninik mek pap námpan am támao nánko, arop nomo kwatae ninik younkwek pwarará Kwaronámpanok tukup konámpono. Tá am ninik fek táman Kwaro nomwan warko érékép konámpon. Aenámpano, nomo te am kwatae ninik pwarámpán ninik tokwae táman ninikrá yonkwae touwe mono. Aeno aropao apárokamp ninik tokwaeria pwarápa sámp námpan te, am támao akwapea sumpwi mwanap sankoropá pap konámpon. ☆ ¹¹ Yumo te ankár fwapia ninik kipo: Am ninik kápae Kwaro yumwan sánk námpan te, mao yiráp ninik mek nkwakwe make kwapwe kare ninik kák námpan: Yumo onomp pas sámp

nap te, koupour kar am aropan fwapokwapia yumo, yino te monoria yénkép napon. Mao yumwan takenkrianánko, am kwatae ninikinámp aropan yoporia, warko am kwatae ninik arákarrá koropantá apáp napon. Yiráp ninik te yinan nke mwaria yonkwae touweria maok, yumo kárakáre fek am kwatae ninikinámp aropan fwapokwap napon. Yumo ponankor am aropamp kwatae ninik fwapokwap nap tére mek te yumoku kare kwatae ninik yak mo námp érik yénkép námpon.

¹² Ono wokwae, yiráp por am pas kumwiampan maok, am kwatae ninikinámp aropamp ninikan fwapokwap nae ninikia kumwi mono. Tá ono am aropao arop ankwapamp ninik kwatae papnámp arop man ninikria kumwi mono. Ono warákár namp te, yiráp kwapwe kare ninik érik karaok farákár nánko, Kwaro yumo yinan warákár tokwae nap mér namp yumo kor mér mwanapon. Aeria am fi kor fek táman máma pas kumwi nampon. ¹³ Oukoumwan te yiráp amnap ninik támao yinomp ninik mek yonkwae porokwe sámp nánko porokwe fek yakápria warákár námpon.

Aenámpan maok, yinomp ninik mwar porokwe fek yak mono, yumo ponankor Taitusomp ninik mek yonkwae porokwe sánk napo, maomp ninik wae kwapwe kare námpon. Yino am táman nkea yino kor warákár tokwae námpon. ¹⁴ Wokwae ono Taitus nkemp fek yiráp e narek sampokamp te, ono am kar sériamp táman pwarápae sámp mono. Kápae kare kar yumwan farákáp konámp te waeman kare karon. Aempnámp taknámp yino Taitus nke námp fek yiráp e narek sampok námp am karao kor am kar te waeman kare karon. ¹⁵ Taitus yumonapok akwap nánko, yumo apáp tirínkrá kour me woukouria maok, yumo man warámpea yumo ponankor maomp karwaoki napon. Mao am táman oukoumwan ninikria, maomp ninik yumwan aropomp kare námpon. ¹⁶ Oukoumwan ono warákár kare namp te, am te apae riteanápe ono wae arakrá mér nampon: Yumo te waeman yae-párak kare ninikaok tukup mwaria napon.

8

Kristen fákáre ankwap Kristen fákárean yaewour nap kar

¹ Ononamp fákáre, yino te Kwaro Provins Masedonia mekamp sios fákáreran aropomp tokwae sánkámpan yumwan sér mwarianeano. ✧ ² Am fárákapamp ninik mek kápae tokwae korop námpan maok, am fárákapamp ninik mokop nap nke naeria námpon. Tá am ke fek te am fárákap ankank mo napao maok, am te wampwenoria, am fárákap énéni

warákár tokwae napon. Aeria maok, am fárákap te ankwap Kristen fákáreran ninikria kápae kare maniráp ankank nénk mwanámpria koupoukour napon. ³ Ono wae mér nampan érik sénampon: Am fárákap te námokuráp ninikaokria am mani papapono. Am fárákap te ankank nénk mwanap wae pwi nángo, táman nénkapao maok, am kámákarea kápae kare nénkapon. Am fárákap te ankank nénk mwanap wae pwi námp te, táman nénkapao maok, am kámákarea kápae kare nénkapon. ⁴ Am fárákap te yinan ‘Yumo takenk’rá sénapo, ankwap siosént téreteria Judia mekamp Kwaromp koumteouráp aropan yae-wour mwaria kárákárea waeapon. ☆ ⁵ Wokwaek te yino arakrá ninik: Am fárákap wae mani ankwapmwae nénk mwarea napon. Aerimpan maok, am fárákap te am kámákarea tukup napon. Manénkir te námoku támao Kwarén ponankor sánkea maok, mao Kwaromp ninikaokria námoku támao yinan kor ponankor sáp napon.

⁶ Wokwaek Taituso am arop aropomp mwanap tére yumo ou mek térempan yino, ankár warko arákarrá akwapá térea pwaranoria kárákárea námpon. ⁷ Ankank ponankor te yumo kwapwe kare ninik fek kámákár napon. Yumo te Kwarén mér kárákáreria am mér nap érik farákáp konapon. Yumo te waeman mér kápae kare napara, yumo Kwaromp tére mwaria warákárrá tére napon. Tá yumo yinan kor warákár kare napon. Táte taknámp oukoumwan kor yumo ankár am aropomp mwanap tére te kwapwe kare ninik fek téreteria kámákár tukup kipo. ☆

⁸ Ono te yumwan lo sánk mono. Ono párák karan ‘Arak kip’rá sénamp te, ankwap fárákapao am tére yae-párák tére mwaria napan, am ninik fek táman yiráp ankwapan aropomp nap te, tokwae kar ankank nie nke naeria nampon. ⁹ Yumo te nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp aropomp te waeman mérapon. Mao te waeman ankank kápaerápao maok, yumwan yaewour nanampria te, ankank moráp arop niampimpon. Tá mao ankank moráp arop niamp yak námp te, támao yumwan yaewouránko, yámar mekamp kápae kare ankank ti mwanapria nimpon. ☆

¹⁰ Am te yumwan yaewour kwapwenámp ninikan yumwan érik sénae rampon. Ankwap yopwar fek yumomékir ankwap siosén yaewour mwanap am mani ankank koupoukournap tére fi yokoria yumomékir takrá tére mwaria warákár tokwae napon. Taki napara, yumo ankár takrá térea pwar kipo. ¹¹ Oukoumwan te yumo fwap térerá tukupea pwar mwanap te kwapwe kareno. Wokwaek yumo am tére koupour kar tére mwaria wae napara, tá taknámp oukoumwan koupour

yiráp ankanként puri fek térea pwar mwanapon. ¹² Táte arop ankank nénk mwaria warákár napo te, Kwaro kor am ninik táman warákár tokwae konámpon. Kwar te arop mao fákeyaknámpon ankankan nkea maomp ninikan saráp youroukoup i konámpon. Aeno mao te aropao monámp ankankan ‘Sápa’e’rá ninik mo i konámpon. ✧

¹³ Ono te ‘Yumo kápae tokwae sámp napo, ankwap koumteouráp arop fárakap kánanke sámpenk’ ria sér mono. Ono warákár namp te, yumo ponankor ankwap fárakapént puri fek yakápenkria nampon. ¹⁴ Oukoumwan má ke fek te yiráp kápae kare ankank fwap ankank monap aropan pwi pap naenámpmon. Tá wakmwaek yumo ankank mo napo kor, mao ankank kápae kareria te fwap nopok yumwan pwi pap mwanapon. Takria maok, yumo nonopokria ponankor ankárankamp puri fekamp ninik fekria kwapwe kare yakáp mwanapon. ✧ ¹⁵ Am te wae Kwaromp Buk fek sénámp niampon:

“Arop fir mana kápae kare sámpea te, ponankor fári pwar námp te ankwap tank mono. Tá arop kánanke sámpea fánámpao maok, maomp yare mek wae pwi námpon.” ✧

Taitus Korin mek akwapá yaewournámp kar

¹⁶ Ono Kwarén ‘Aesio’rá sénamp te mao Taitusomp ninik mek tére nánko, maomp ninik te yinomp ninik niampria, yumwan yaewour naeria warákár tokwae námpan nampon. ¹⁷ Mao wae yino sénámpaok námpano maok, mao námoku kor am tére naeria warákár námpano, mao námokuráp ninik fek yumonapok akwap námpano. ¹⁸ Tá yino yinomp ankwapnáp ankárank Taitusént akwapanoria sámp-kérépreano. Am arop te sios mek Kwapwe Kare Kar farákáp konámp eráp aropono. ¹⁹ Tá am támao mwar mono. Sios fákárerao man yinont yárakrá am arop aropompria, mani koupoukour konap tére yaewour naenámpria pap naponno. Yino am tére tak námpan te Tokwae Karampan eran saráp sakapria, arop fárakapan yénkép nánko, mao wae fwap yino am tére mwanámpria warákár námpan mér mwanapria námpano.

²⁰⁻²¹ Yino te Kwaro nke námpan fek saráp kwapwe kare ninik mwaria mono, ankár arop nke nap fek méntér kwapwe kare ninik mwarianámpano. Táte yino arop ankwapao yino mani taokeyakáp námpan fek yinan kar kwatae sér te monoria námpano. Aeria námpan kwamp, yino yinomp ankwapnáp méntér sámp-kérépreano.

²² Tá yino yinomp ankwapnáp ankwap am arop yaworént sámp-kérépreano. Kápae kare por yino wae mokopon nke mwaria, nkwakwe make tére mek pap tea nke nánko, mao fwap tére kárákáre konámpono. Mao arakrá mér kare námpon: Yumo man kwapwe kare ninik mwanap mér kare nám, mao am tére naeria kárákárea wae námpon. ²³ Yumo Taitusén te wae mérapono: Mao te onont fearámpea onomp ankárankamp téreria yumwan yaewour i konempon. Tá Taitusén ankwapnáp yawor te yumo fwap arakrá mér kipo: Am yawor te sios fákáreamp tére arop yakria am arop yawor tére nep fek, Kraisomp e narek sampok konepono. ²⁴ Tak nepara, yumo te ankár yiráp aropomp am arop yininkaopweran yénkép kipo. Aenapo maok, am aropan sámp-kérépnáp sios fákáre yiráp aropomp mér karia am fárakap yino yiráp térean warákár nám am te kwaporok mwar táman warákár mono, waeman kare karnám nke mwanapono. ✧

9

Ankank monap Kristenan yaewournám kar

¹ Yumo te, Judia mekamp Kwaromp koumteouráp aropan yaewour mwanámpria koupoukouranap mani te wae mér napon. Aenapara, ono te am ankank táman kar tokwaeri kumwi mono. ✧ ² Ono wae mérampon: Yiráp ninik te am ankwap fárakapan yaewour mwanap tére nap táman kápae kare por ono yiráp e Masedonia fákáreao wa nap fek narek sampok konampono. Ono am fárakapan arakrá séri nampono: “Ankwap yopwar fek Akaia fákáreráo am tére mwaria nánapiapono.” Tá arop fárakapao yumo am tére mwaria ninik kárákáre nap kar wae waria, tá am támao Masedonia fákáre kápae kare maomp ninik mek kor tak mwanap ninik sámp napono. ³ Aeno onomp ninik te yino yiráp e narek sampok nám kwaporok kar mwar saráp niampi akwap te monoria námpon. Kwapwe kare te yumo ankár yumwan séri nampnám taknám ankár nánapi yakáp kipo. Ono am táman ninik nampara, ono yumonapok onomp ankwapnáp fákáre tirá kérép nampono. ⁴ Yino te, yumo waeman am ankank nénk mwanámpria nánapi pap naponoria mér kare námpon. Aenámpara, takria Masedonia ankwap fákáre onont tukupea yumwan nke napo, yumo nánap moi tenapo, yino pwarápae sámp nánko, yumo kor pwarápae tokwaeantánorá ninik nampon. ⁵ Aenampara, onomp ninik te ono ankár onomp ankwapyenáp fákárean sénanko, yumonapok meki tukupea yumwan yaewourapo maok, yumo ankank monap Kriste-nampor nénk mwanámprianap ankank nánap mwanapono.

Aea napo maok, yino koropá nke nánko, yumo wae nánapia pátea sánk mwaria warákár nap nke mwanámpon. Apae yino yiráp maniráp ankankan pouroukoup mwaria nikir námpanápe.

⁶ Yumo te aran fwapia ninik kip. Arop yopwar kánanke fek yoroianámp te, firan kor kánanke fek sámp konámpon. Tá arop yopwar tokwae yoroianámp te firan kor tokwae kar toupour i konámpon. ✧ ⁷ Aenámpara, yumo ponankor ankákárank ankár yumokuráp ninik mek fwapia ninikia pwa-tea maok, am ninikaok táman ankank nénk kipo. Takria arop ankárankampao námwan ankwapao ‘Sánkae’ ria fopwaok nánko, sánk namprá ninik naeane. Take ninik fekamp ankank nénk te kwataeno. Kwar te arop námokuráp ninik fek nénk naeria warákárria nénknámp aropan warákár konámpon. ⁸ Kwar te mao fwap yumwan nopok kor nénk nánko, yumwan fwap ankank kápae karea top koupour naenámpon. Takria maok, kápae kare ke fek yumo ankank wae pwi yak nánko, tá yumo waeman kápae kare ankank fek kwapwe kare tére mwanap ponankor pwi yak naenámpon. ⁹ Kwaromp Buk fek am ninik táman arakrá sénámpon:

“Am arop ankank monap arop fárákapan kápae kare ankank nénk konampono.

Aenánko,

Kwaro maomp yae-párak kare ninikan te nkeaka, nopok maomp e niki-samp yak naenámpon.” ✧

¹⁰ Kwaro aropan yoro mwanap ankankou nénkea, mao nkwaawe make fir arop ponankor fépér mwanap nénk konámpono. Ae konámpara, Kwaro yumwan fwap kápae kare ankank nénk nánko, yumoku fwap pwiria Kristen ankwap fárákapan kor ankwapmwaek nénk mwanapon. Tak napo maok, yiráp ankank kápae kare nénk konap kwapwe kare ninikao kor aropao ankankou yoroi tenapo, wakmwaek fir karea wae konámp niamp taknámp naenámpon. ✧ ¹¹ Kwaro yumwan apae-apae mwaeknámp ankank kápae kare nénk námpara, yumo fwap yiráp ankwapyaenápen ankank kápae kare nénk saráp yakáp mwanapon. Aenapo, yino yumoinap ankank nénk nánko, am koumteouráp arop yumonap ankank tiria Kwarén ‘Aesio’rá sér mwanapon.

¹² Yumo takrá Kwaromp koumteouráp aropan yaewour-nap tére támao yumo am fárákap ankank mo nap waeman pwirá kák napo, am fárákapao Kwarén aesiorá fáparáka wae mwanapon. ¹³ Am tére yumo nomp ankwapyaenápen fárákapan yaewour napo maok, yiráp kwapwe kare ninik érik farákár naenámpon. Nomp ankwapyaenápen wae mér, yumo

te Kwaromp Kwapwe Kare Kar érik farákápea, ampaok yae-párak kare tukup naponrá ninik napon. Tá am fárakapao yumo man mani tokwae nénkria, ponankor ankwap fárakapan kor nénk napo, am fárakap am nkea Kwaromp e sakap mwanapon. ¹⁴ Aeria am fárakap wae mér, Kwaromp aropomp te yumwan tokwae kari yak námpon. Aeria maok, yumwan warákár tokwaeria mao Kwaro yumwan yaewouranoria kar toropwap mwanapon. ¹⁵ Am Kwaro nomwan kwaporok tisáp námp te yoporop tokwae karara, nomo te kar fek farákáp mwanámp pourou mono. Nomo am tak námp táman Kwarén 'Aesio'rá sér mwaro.

10

Polo mao tére námp wouroump sénapo, nopok sérinámp kar

¹ Yumo ankwap fárakap te kwekárá ono i konampan arakrá sér, "Mao te nomont wonae fik yak námp fek saráp, námoku te apápnámp aropao i konámp niamp apárok anámpea porokwe fek yak námpao maok, panek yak námp fek te, nomwan kar kárakáre fek sér i konámpon." Aera sénapan maok, ono Pol onomp ninik te, Kraiso námokuráp ninik apárok sámp-anámprá arop fárakapan porokwe fekinámp ninik aran yumwan ono sénanampan kar 'Fwapi ninikenk' ria sénampon. ✧ ² Ono yumwan arakrá sénampon: Nánkár ono yumonapok korop nanko te, takria ono yumwan kar kárakáre fek sérantá ankár fwapia mér kipo. Aeno onomp ninik te arop ankwap fárakap yinan, mao te apárokamp ninik fek paokop naponrá niniknap arop fárakapan fwap kar kárakáre fek sénanampono. ✧ ³ Tá kare, yino te apárokamp arop puri fek yakáp námpao maok, apárokamp aropao yorowar i konap ninik niamp fek yorowar mo i konámpon. ⁴ Yorowar i konap ankank ponankor yino samp námp te, mámá apár mekamp ankank mono. Am te yopor arop Satanomp kárakáre kor yár pápárámp naenámp Kwaromp kárakáreráp ankankono. ✧ ⁵ Yino te arop fárakapao Kwarén mér mwaria napan, nánánkári fákeyaknámp nkwakwe make ninik, tá kwekár kar, aran apárok nérrá kák konámpono. Tá yino, arop fárakap Kraiso ninikaok tukupanáponoria, am fárakapamp ninik kákari samp-tukup konámpono. ⁶ Tá yino yumwan yépék námpon. Táte yumo yino sénámp kápae kare kar mántwaok napo te, yino kar ták-pwar konap arop fárakapan nopok touwe kwatae nénk mwaria nánap námpon.

⁷ Yumo ankár am ankank nke nap am fwapia youroukoup kipo. Táte arop ankwap, námo te Kraiso kare arop yak nampria námp kwamp te, mao ankár námokuráp ninik fek arakrá ninik kuno: Mao námoku Kraiso arop yak námpan

nánko te, yino kor mao niamp Kraisomp aropono. ⁸ Tokwae Karao yinan am tére mwanámp kárákáre sáp námp te, yino yiráp mérnáp kárákáre sánk mwanámpáni námpon. Am te yumwan kwatae pap mwaria mono. Táte ono yinokump eran saráp am tére námp fek kánanke warákár-sérria te, ono am fek pwarápae sámp mono. ⁹ Aeno onomp ninik te yumo, yinan apáp sáприя kumwinamp pasan mpwe ninik te monoria nampon. ¹⁰ Tá kare, arop ankwap fárákap onan takrá sér i konapono, “Ye! Maomp pas fek te nkwakwe make kárákáre kor kar sénámpao maok, mao námoku kare korop nánko, nomo maomp pourou kare nke námp te kárákáre moria, tá maomp kar farákáp konap ninikan kor mér mo námp niamp námpon.”

✧ ¹¹ Arop fárákap take pourouráp kar sér i konap te, am fárákap fwapia ninikia arakrá mér mwanapon: Yino panek yakáprá yiráp por pas kumwi námp, táte yino yumont yakáp námpao kor, yino waeman ankárankamp pourouráp kar pas fek kumwi námp támaono. ✧

¹² Yino te arop ankwap fárákapao námokuráp e sakap i konap niamp kar sér mwanámp pourou mono. Tá yino te ‘Yinoku i konámp ninik ankwapao i konap ninik niamp’rá sér mwanámp pourou mono. Am épépérép karenap arop fárákap te mao námoku akwapá pwi yak nae námp fek ninik papea námoku i konap ninik méntér youroukoup i konapon. ¹³ Aeno yino te yinokump e sakapa wae mwanámpria yino yinomp tére, tá yinomp kárákáre narek kar pap mono. Takria Kwaro sápnámp puri fek yino yinokump mao sápnámp tére youroukoup mwanámp. Táte yumo kor yinan tére sápnámp mwaek am mek yakáp napon. ✧ ¹⁴ Yumo am mek tére mwanapria papnámp fi mek yakáp napo, yino tokwae panek koropea, am mek Kraisomp Kwapwe Kare Kar farákáp námpon. Yino te yinomp oumwi kámákarrá ankwap mek tukup mono. ¹⁵ Yino te yinomp oumwi oupoukur tukuprá, ankwap fárákapao tére napan ninikrá yinokump e narek pap mo i konámp. Yinomp ninik te am Kwaro sápnámp oumwiaok yae-párak kare tére nánko, yiráp mér kárákáreria yinomp téreao kor yumo ou mek tokwae kari yak naenámpon. ¹⁶ Aenánko maok, yino Kwapwe Kare Kar yiráp younkwek yámar porokornámp mwaek sámpá tukup mwanámp. Yino te arop ankwap fárákapan Kwaro sánknámp apár mek tére nap am táman kwaporok yinokump e sakap mono.

¹⁷ Kwaromp Bukao sérrá, “Arop warákár-sénaenámp kwamp te, Kwaroi námpan warákár-sér kuno.” ¹⁸ Nomo wae mérámpon: Arop námokuráp eran warákárria narek sampok námp te, am arop te Kwaro nke námp fek maomp e te yak

mono. Táte Tokwae Karao arop ankárankampamp e narek sampok námpao saráp, mao fwap e tokwae sámp naenámpon.
 ☆

11

Polo aposel kare monap aropamp ninik érik sérimp kar

¹ Onomp ninik te yumo onan, námwan takanoria napo, ono épérépnámp kar kánanke sénae. Ye! Yumo sánánkar taki yakápenke. ² Kwar te, koumteouráp arop fárakap ankár mao ankárankampamp yae ankore mek sarápi yakápenkria ninik tokwae nánko, ono kuri mao ninik námpnámp taknámp, yumo ankár Kraisomp ninikaok karenkria ninik tokwae konampono. Ono támao yumo Kraisomp firáp yakáp mwanap yoroipwarará Krais ankárankampaonámpok éréképá akwap namp te, éнки yupuaoyiki kukur yak nánko, sámp naerianámp poumaropaonámpok warámpá tukup nap niamp nampon. ☆

³ Aeno ono tákamamp kwekár i konámp ninik mér kar námp wokwaek Ivén kwekárimp táman yumwan tak námpantánoria apáp nampon. Takria yiráp ninik épérépria yumo yiki kukarrá yakápria Kraisén saráp ninik mwanap am pwarantáno. ☆

⁴ Ono apáp namp te apae riteanápe, arop ankwap fárakap yumonapok korop ko, ankwap Jisasomp kar farákáp nap te, mámá Jisas yino maomp kar farákáp konámp niamp mono. Tá yumo mwar pourouráp spirit sámp nap te, yumo wokwaek sámpap Yiki Kor Spirit mono. Tá yumo ankwap Kwapwe Kare Kar sámp nap te, yumo manénkir sámpap Kwapwe Kare Kar niamp mono. Táte arop ankwapao yumo ou mek take pourouráp tére nánko, yumo, mao takrá téreanoria yi kare yépékria maomp kar wa mwaria nánap napon. ☆

⁵ Yumo wawenk! Ono ník namp te yumo, mao te aposel tokwae karonorá niníknap arop, ono te maomp yae ankore mek yak mo kareno. ⁶ Kare, ono kar kour kare konap ninik sér mo nampao kor, onomp ninik te fae tákáre mono. Yino te waeman kápae kare por yino i konámp ponankor ninik te wae yumwan am mér yéńkép námpon. ☆

⁷ Yumo te wae mérapon: Ono wokwaek yumwan Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákámpamp fek te, ono nopok am tére fek ankank sámp moi nampon. Am taknamp ninik fek táman, onoku te apárok sámp-anámprá yumwan narek pap nanampon. Ae te mokopono? Ae te ono taknamp ninik te kwatae niniki namp nie? ⁸ Ono te ankwap sios fárakapaoinap maniráp ankank ti namp te yumo ou mek tére nanko, onan yaewour naenámpria nampon. Am taknamp ninik te, ono am

☆ 10:18: 1 Ko 4:4-5 ☆ 11:2: Ef 5:26-27 ☆ 11:3: Stt 3:4,13 ☆ 11:4: Ga 1:8-9

☆ 11:6: Ef 3:3-4

fárakapamp ankank kwaporok pouroukoup namp niampon. ✱
 9 Wokwaek ono yumont yaknamp ke fek ono ankank ankwap
 moria te yumonap mekamp arop ankwapan onan yaewoura-
 noria ninik tokwae pap moi nampon. Ankwapyaenáp fákáre
 Masedonia pwarará mampok koropea, am fárakapao ono
 monamp ankank onan pwi papapon. Ono te takria yumwan
 ninik kápae kánanke sánkantá, tá wakmwaek kor sánkantánoria,
 am ninik fek saráp yak nampon. 10 Kraiso kare kar karan
 saráp sér i konámpnám taknám, ono kor waeman kare kar
 arakrá sénampon: Ponankor provins Akaia mekmwaekamp
 arop te, ono yumwan, ankank sápenkria kápae sánk mo i
 konamp táman, ono, tak i konampria warákár-sénae ranko te,
 onan taokor naenámp arop yak mono. 11 Apaeritea ono tak
 nampon? Ae te ono yumwan aropomp tokwae mo namp nie?

12 Ono te yiráp yaekamp mani ankank sámpantá ankár mér
 kari yakrá akwapea wakmwaek kor tak nanampon. Ono
 ninik namp te, ono taknamp ninik fek am kwekár aposelomp
 ninikan taokor nanampon. Am fákáre te arop nke nap
 fek yinan, mao térenap puri fek tére námprá kwekár sér
 mwar ritea napantá nampon. 13 Am arop fárakap te kwekár
 aposel fákáreno. Mao te kwekár tére aropono. Mao te, arop
 fárakapao námwan Kraiso amp aposel karerá sér mwanapria
 pourouran saráp aposel yoroia paokop napon. ✱ 14 Tá yumo
 am fárakapaonap ninik táman nkea korokop tokwae kwapon.
 Yumo wae mérapon: Satan te poupwékápria pourou yipi fek
 saráp wae fekamp ensel niampimpon. 15 Aenámpara, táte
 maomp tére arop fárakapao kor aropao nke nap fek mwar
 pourouráp arákarea, yae-párak kare ninikan sér i konap tére
 arop niampia korop napo, yumo táman nkea korokopea ninik
 tokwae kwapon. Am fárakap te nánkár am tére nap niamp
 puri fek touwe kwatae sámp mwanapon.

*Polo aposel tére námpek maomp pourouk koropnámpek
 ankankan sénámpek kar*

16 Ono wae manénkir séri nampan warko oukoumwan
 sénampon: Yumo te ono épépérép námpek niamp kar sénamp
 wawia onan, mao te épépérép aroprá niniki kwapon. Táte
 yumoku takrá ninik mwarea te, yumo ankár onan numwar
 takanoria yépék napo, ono fwap warákár-sér tae morok
 nanampon. 17 Ono te Tokwae Karamp ninikaokria mámá
 kar sér mono. Ono te épérép arop niampria ono onokump
 e narek sampok nampon. 18 Kápae kare arop te apárokamp
 ninikaokria námokuráp e narek sampok konapon. Ae kon-
 apara, ono kor am ninikaokria onokump e narek sampok

nae rampon. ¹⁹ Yiráp ninik te yumo waeman kwapwe kare ninikrápara, yumo námoku mwar épérép arop fákáre épérépnámp kar yumwan sánkanáponoria napon. ²⁰ Táte kare, arop yumwan éréképea maomp fákapea yakáprá tére konap mek tukup, tá yiráp ankank ponankor tia pwar, tá yumwan kwekár ninik mek érékép, tá, námo arop tokwaerao nampria wae, tá yumwan wouroump kar sénapo kor, yumo am fárákapan takanáponoria yénképá yakáp konapono. ²¹ Kare, yino yumwan take pourouráp ninik tak mwanámp te kárákáre mono. Aenámpara, ono pwarápaé nampono.

Táte arop ankwap námoku i konámp ninik érik sénaeria kárákáre nánko te, ono kor fwap érik sénaeria kárákáre nanampon. Ono oukoumwan te épérép aropamp kar séniamp nampon. ²² Am kwekár aposel fárákap te Hibru nie? Tak nánko te, ono kor ono Hibru i konámpaok i konampono. Am fárákap te Israel fi mekamp arop nie? Ono kor Israel fi mekampono. Mao te Abrahamomp ou fekamp nie? Ono kor Abrahamomp ou fekampono. ²³ Am fárákap te Kraisomp tére arop nie? (Ono oukoumwan te mánmán kare aropamp kar séniamp nampon.) Ono Kraisomp tére te am fárákapan kámákár akwap nampon. Yoporop tére tokwae te ono am arop fárákapan kwe-pwar nampon. Onan fákapá pap napo, tá arop ankwap fárákapao onan kápaé kare por fuk napo, am touwe tokwae te am fárákapan kwe-pwar nampon. Kápaé kare por ono wae sumpwi naeria wae konampon. ²⁴ Éntik por Juda taokeyakáp konap arop fákáre onan wip fek fupukrá tukupea 39 pori napon. ²⁵ Rom mekamp taokeyakáp konap arop yinink por onan paok ke fek porokwapapono. Ankárank por onan yumwi fek arokop napon. Yinink por ono am mek yaknamp sip kwatae akwapria solwara mek pik námpon. Ankárank kumur ntia ankárank yámar ono solwara mek pikia yumuntuk kakámpampono. ✧ ²⁶ Kápaé kare por ono tokwae panekamp némpouk mwaek yarak i konampon. Éntenkao onan sámp naeria wae konámp. Ono kwataenámp arop fárákap mwaeao yéérékrá ankank pouroukoup konap am fárákapamp yaek sumpwi nanamp niampiampon. Onomp nouroup fárákapao kuri onan sámp-wouroump mwaria wae. Tá ankwap fi aropao kor onan sámp-wouroump mwaria wae napon. Ono taun mek sumpwi naeria wae, tá arop yak mo apár mek sumpwi naeria wae nampon. Ono solwara mek sumpwi naeria wae, tá onomp kwekár ankwapyaenáp fárákapamp yaek sumpwi naeria wae nampon. ✧ ²⁷ Ono nkwakwe make tére namp te yoporop tére tokwae nanko, onomp pourou mek sorompor i konámp. Kápaé kare por

ono kumuruk amp mo i konampono. Ono yae-porokwe yak, tá éntantá oumpour kour káke. Kápaé kare por ono fir fár mo pwar. Ono námpare sámp, tá ono waempyam mo i konampon.

²⁸ Tá am támao mwar mono. Ankwap kápaé kare ninik kápaerao kor onan korop konámpono. Kumur méntép ono sios ponankor taokeyakáp i konap ninikan ninik tokwae nanko, am támao onomp ninik mek kápaé tokwae fárámpeyak námpon.

²⁹ Táte Kristen arop ankárankampamp kárakáre pwar nánko te, ono nik namp te onomp kárakárerao kor pwar námp niampon. Táte ankankao Kristen ankwapamp pourouk korop nánko, mao kwatae ninik mwaek akwap nánko te, ono amnámp ankank táman yopora wae konampon.

³⁰ Táte ankwap mwae kup mo nánko, ono ankár onokump e narek sampok namp kwamp te, ono fwap 'Ono porokwe yakria, kárakáre mo namp fek táman onokump e narek sampok nanamp'rá sénanampon. ³¹ Kwar te mao Jisas Tokwaeramp Kwar, tá maomp Naropwar ono kwekár mo namp wae mérámpon. Nomo ankár maomp e kápaé kare por narek sampok mwaro! ³² Némp tokwae Damaskus mek King Aretasomp kiap mao onan sámp mwanap arop Damaskus yár ménki fek kák tenánko, mao onan sámpea yarokwap mwaria yérékrá yakápiapon. ☆ ³³ Aeapan maok, onomp ankwapyaenáp fárákapao onan basket mek papea némp tokwaeramp yár pupwaek yaknámp windo meknámp oumpwi-furuk sampikia pap napo, ono am kiapén pwarará farákapea akwapampon.

12

Kwaro Polén yémén kápaé kare kar yénképámp kar

¹ Ankwap mwae kup yak mo námpara, ono ankár warákár-sénanampon. Tá kare, am ninik te nomwan yaewour naenámppourou mo námpan maok, wampweno. Ono yém nkenamp kar, tá onan Tokwae Karao mek wouroumpeyaknámp kar farákáp námpan sénae rae. ² Ono Kraisomp arop ankwapan mér namp te wokwaek 14 yopwar fek Kwaro man warámpá pokea mao yak konámp yinink kárar yámar mekimpan mérámpon. Am te pourou make yakámp ni, pourou pwararea yakámp ni, ono mér mono, Kwaro saráp mérámpon. ³⁻⁴ Ono am arop táman mérámpon: Kwaro man warámpea kwapwe kare némp yámar mek pokámpon. Am te pourou make yakámp ni, pourou pwararea yakámp nie, ono mér mono. Kwaro saráp mérámpon. Yámar mek mao wa nánko, kar aropao farákáp mwanap pourou mo, tá arop farákáp mwanap fou kare niamp pourouráp kar wawimpon. ⁵ Ono am aropamp eran saráp sakap naerampono. Aeno onokump

☆ **11:32:** Ap 9:23-25

e te sakap mono. Ono fwap ‘Ono te kárakáre mo namp’rá sénanampon. Ono am ankárankamp ankank fek saráp fwap onokump e sakap nanamp’rá sénanampon.

⁶ Tá kare, ono warákár-sénamp te ono ‘Épépérép arop’rá sénanamp pourou mono. Am te apae riteanápe, ono kare kar karan saráp farákáp nanampono. Aeno ono te warákár-sér mono. Am te apae riteanápe, arop ankwapao onomp ninikaokria onan e tokwae sáp te monoria nampon. Onomp ninik te am fárakap ankár ononamp ninik nke, ono farákáp namp kar waria, am ninik fek táman youroukoupia onan, yae-párak kare aroprá ninik mwanapon.

Polomp pourouk wirao kountatérenámp niamp kar

⁷ Am kar Kwaro onan yénkép námp te tokwae kar ankankono. Tá Kwaromp ninik te onan onokump e narek karaok sampok te monoria námp kwamp, mao onan ankwap ankank wirao pourouk párákeyakrá kountatérenámp niamp sáp námpon. Am te Satan náráp tére aropan sámp-kérép nánko, onan porokwapea ono onokump e narek sampok te monoria onan apárok anámpá pap námpon. ✧ ⁸ Ono yinink por Tokwae Karan ‘Am tirá épérano’ ria tékén kar kar toropwapi nampono.

⁹ Aenampan maok, mao onan arakrá sér, “Onomp aropomp te amwan fwap pwi námpono. Am te apae riteanápe, onomp kárakáre te kárakáre moráp aropan térea wae konámpono.” Tokwae Karao aerá sénánko, ono kárakáre moráp arop niampia yak namp táman warákára wae nampon. Aenanko maok, Kraisomp kárakáre fwap onont yak naenámp. ✧

¹⁰ Aenámpara, táte am Kraisomp tére fek ono kárakáre mo, tá arop fárakapao onan pwarápe fwap sámp nanampnám ankank kwatae pap, ta ono nkwakwe make touwe sámp, tá Kwaromp firáp yak nampara, arop fárakapao onan sámpá yampourou, tá nkwakwe make kápae fárámpnám ankank sáp napan kor; onomp ninik fwap porokwe fek saráp yak námpon. Ye! Ono kárakáre mo namp ke fek táman Kraisomp kárakáre onont yak nánko, ono kárakáre kare nampon.

Polo Korin fárakapan, mér kárakáre sámpanáponoria yae-wournámp kar

¹¹ Ono máma kar sénamp te, ponankor épérépi akwapnám karono. Aeno yumoku kareao onomp ninik mek farákár napo, ono arakrá sénampon. Nopok yumo maok onomp e narek sampok mwanapan maok, yumo tak moi naponno. Kare ono te kánanke kwataeao maok, ono te yumo ‘Aposel tokwae’rá sénap fárakapamp yae ankore mek yak mono. ¹² Ono yumont yak namp fek te ono kárakáre fek fokopeyakrá térerá

akwap nanko, am fek táman yumo ou mek Kwaro nkwakwe make kárákáre yoro nánko, am támao ono aposel kare yak namp yénkép námpon. ☆ ¹³ Ono yumo ou mek tére namp niamp take pourouráp ninik ankwap sios mek takrá tére konampon. Ankárankamp ankankan saráp yumo ou mek take pourouráp ninik moi namp te, ono yiráp ankank pouroukoupria yumwan ninik tokwae pap moi nampon. Ae te ono yumwan kwatae niniki tenamp yak nánko te, onomp kwatae ninik ník mo, pwar kipo. ☆

¹⁴ Oukoumwan te ono yininkan yumonapok akwap naeria nánap nampono. Am ke fek kor ono yumwan kápae sánk mono. Yumo wawenk! Ono yiráp ankank te sámp mono, yumwan saráp érékép nae rampon. Yumo mérapon: Tárápu te tére tokwaerá éntupwar naropwarén yaewour mwanap fir oupourounkrá koupoukour mo i konapono. Éntupwar naropwaro mwar tárápuan yaewour naenámp ankank koupoukour konapono. ¹⁵ Ono te fwap warákária onomp ankank ponankor, tá onomp pourouan kor yumwan yaewour naeria sinanampon. Ono yumwan yonkwae touwea wae nanko, tá nopok am támao yiráp yonkwae touwe kánanke námp nie?

¹⁶ Aeno ankwap fárákápe te onan arakrá sér, 'Kare, mao te érik nomp ankank ti mo námpao maok, mao te aropan kar porokwerá kwekár sérar i konámp arop'rá sénapon. ¹⁷ Ae te mokopono? Ono arop ankwap fárákápe yumonapok tirá kérép namp te, ono ankwap ankárankampamp yaek kwekárria séria, 'Yiráp ankank pouroukoupá sankoropano' ria tirá kérép namp nie? ¹⁸ Ono wae Taitusén akwapanoria nanko, mao yumonapok akwap nánko, ono ankwapnáp mént sámp-kérép nanko, akwap námpono. Am te Taitus kwekária yiráp ankank ankwap pouroukoup námp nie? Ae te yino ankárankamp pourouráp ninikaokrá tére mo i konemp nie? Yino ankárankamp mwae-porok saráp yarak mo i konemp nie? Am fi kor te yumo fwapia ninikenke.

¹⁹ Onomp ninik te yumo ponankor mómá pas fekamp nkerá farákápea, yumo yinan, mao te náráp kwatae ninik mek oupouroup fákeyakápra yinan 'Fwapono'rá sérenkria kumwi napan mpwe napan maok, mono. Yino te Kraisomp arop yakáp námpara, yino Kwaro nke námp fek mómá kar sénámpon. Tá onomp nouroup fákáre kare, yino mómá kar ponankor sénámp te yiráp mér nap mek kárákáre sánk naenámpria námpon. ²⁰ Ono apáp tae morokria arakrá ninik nampon: Takria ono yumonapok koropea yumwan nke nanko, yumo ono nke naeria ninik namp pourouráp yakáp mo mwanape. Tá takria yumo kor onan nke napo, ono yumo nke mwaria

niniknap arop niamp yak mo nanae. Takria nkwakwe make ninik araki yakantáno! Kar yorowar i konap ninik, tá ankwapnápén kokwarok i konap ninik, tá yopor i konap ninik, tá námoku nae nampan saráp ninik i konap ninik, tá arop pourou wouroump i konap ninik, tá kánánkámp sérar i konap ninik, tá námoku saráp ninik i konap ninik, tá sio-somp ninik yampourou i konap, ono am táman apáp nampon. ²¹ Takria manénkiri nampnámp taknámp ono warko yumonapok akwap nanko, onomp Kwaro yumo nke nap fek yiráp kwatae ninik fek onan pwarápaé sápanáno. Takria kápaé kare koumteouráp arop wokwaek kwatae ninikiap, oumnámp ninik kwatae, tá kokopor ninik, tá kwataenámp ninik ninik mek oumnámp fárámp konámp, ará kwatae ninik mao wokwaekiap. Am oukoumwan younkwe sir mo, taki yakáp napo, ono am nkeria te yonkwae touwe tokwaeantánoria apáp nampon. ✱

13

Korin fákáre maomp mér fwap taokeyakáp mwanap kar

¹ Ono oukoumwan yininkan yumonapok korop naeria nae. Kwaromp Buk fek arakrá sénámpón: “Táte anánk, yinink aropao kwatae ninik nángo nkea ankáránkamp pourouráp karan saráp sénap te nomo fwap wae karenoria fwapokwap mwanámpón.” ✱ ² Arop fárákap wokwaek kwatae ninikiap, tá yumo ponankor ankwap wakmwaek kwatae ninik sámp-fákeyakápnap arop fárákapán kor, ono anánkan akwapea yumont yakria ono tére naenámp ninik wae yumwan sériampon. Tá oukoumwan kor ono panek yakria yumwan warko takrá sénámpón. Táte ono warko yumonapok arákarrá koropria te, am arop fárákap kwatae ninik nap te, kwaporok taki yakanori pwar nanámp pourou mono. ³ Yumo te fwapia mér mwaria napon: Kraiso onomp top kor fek purá kar sénámp ni mo nie? Takria te yumo fwap mér mwanapon: Kraiso te yumwan fwapokwaprá tére naenámp te porokwe mono. Mao te ankár yumwan tére kárakáre námpon. ⁴ Kare, wokwaek te mao arop arákarrá yakámp fek kárakáre mo nángo, arop fárákapao yaopwae porokoramp fek pukupapono. Aeapan maok, Kwaromp kárakáre fek oukoumwan te mao yiki yak námpon. Tá kare, yino méntér koumpá yakápria yino kor wae kárakáre mo námpon. Aenámpán maok, yino Kwaromp kárakáre fek Kraisént yiki yakápria, yino am kárakáre yumo ou mek yénkép mwanámpón. ✱

⁵ Yumo ankár kápaé kare por, yumokuráp ninikan moko-ponrá youroukoupia fwapia mér kip: Ae te yino wae mér

kárakáre námp ni mo nierá mér kip. Yumoku ankár takrá youroukoup kipo. Ae te Kraiso yiráp ninik mek yak námp te yumo mér mo nie? Táte mér mo nap te Kraiso yiráp ninik mek yak mono. ⁶ Tá ono nik namp te: Yumo ankár, yino aposel kare yakápria Kraiso téterá tukup námp wuri nkea mérenkria nampon. ⁷ Yino te Kwaro yumwan yaewour nánko, yumo kwatae ninik mo mwanapria Kwarén kar toropwap i konámpon. Yino te, yinoku wae Kraiso tére arop kare yakáp námp nkea ninik mwanapria Kwarén sér mono. Yumo yinan, kwekár tére arop fárakaprá sérria kor, wampweno. Yinomp ninik tokwae te, yumo ankár yae-párak kare ninik fek paokopenkria námpon. ⁸ Yumo wae mérapon: Nomo te ankwap ankank tére námp fek kare kar kar apárok sámp-anámp mwanámp pourou mono. Nomo fwap am kare kar kar táman saráp téterá yaewour mwanámpono. ✧ ⁹ Aeria yino kárakáre mo nánko, yumo kárakáre nap te, yino fwap warákár konámpon. Tá, yiráp Kristen yakáp nap akwapá tokwae kari yakanoria kápae kare por Kwarén kar toropwap i konámpono. ¹⁰ Oukoumwan ono panek yakria ono yiráp por mómá kar kumwi namp te apae riteanápe, ono yumonapok korop namp fek, yiráp ninik fwapokwapria kar kárakáre fek sér te monoria nampon. Aeria namp kwamp, ono panek yakria, yumwan, yumoku manménkir fwapokwap kipria ono pas fek sér rae. Tokwae Karao onan, náráp tére taokeyak nanapria nánkárápea, mao ono takrá tére nanamp kárakáre sámp námpon. Mao am kárakáre onan sámp námp te yumwan kwatae pap naenámp te mono. Yiráp mér nap mek kárakáre sánkaeria ninámpon. ✧

Polo 'Gude'rá sérimp kar

¹¹ Ankwapyae fákáre, ono kar wae mapek pwarará 'Gude' ria pwar nae rae. Yumo ankár nkwakwe make mo, kárakáre kor kare Kristen yakápria tukup kipo. Yumo ankár onomp kar wa kipo. Yumo ankár ankárankamp pourouráp ninik fek saráp yakáp kipo. Tá Kwar te mao yumwan warákár, tá yonkwae porokwe sánk, tá yumont yak naenámpon.

¹² Nomo Kwaromp koumteouráp aropao i konámp ninik fek yumo ponankor ankákárank yiráp ankwapyenápén ankár nounourouprá koukoupwiyak kipo. Mapekamp ponankor Kwaromp koumteouráp aropao yumwan 'Gude'rá sénapon.

¹³⁻¹⁴ Ono ninik namp te Jisas Kraiso Tokwae Karao yumwan fwap námokuráp ninik fek yaewour nánko, tá Kwaro fwap yumwan warákár nánko, tá Yiki Kor Spiritao fwap yumo ponankor ankárankamp ninik fek yakáp mwanap yoroi kákanoria nampon. Wae támaono.

Polo Galesia Firampor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 32 yopwar niamp arake fek, Polo mámá pas má kumwia provins Galesia mekamp Kwarén méria yakápnap koumteouráp aropampor sámp-kérépámp.

Manénkir te Polo am fárakapént yakria Jisas Kraisomp Kwapwe Kare Kar fárakáp. Aenámpan maok, Juda mekamp arop ankwap fákáre koropea sérarrá, “Yumo te Mosesomp lo karaok napo, yumwan Kwaro warko érékép naenámp.” Galesia mekamp ankwap fákáre te mámá kar wawia am fárakapamp ninikaok tukup. Aenapo maok, Polo sérrá, “Mono. Nomo Kraiséen mér námp fek saráp maok Kwaro nke námp fek yae-párak kare yakápria, yiki yak sámp mwanámpon.”

Tá ankwap te, Yiki Kor Spiritao nénknámp ankank sénámp te Sapta 5:22 fek yak námpon.

¹⁻² Galesia mek yakápnap Kristen fárakap e! Ono aposel Polono. Ono onont yakápnap onomp Kristen ankwapyaenáp am fárakapént má pas kumwia yumonapok kérép rae. Arop fárakapao onan am aposel tére mek sámp-kérép mo, tá arop ankwapao onan am tére mek pap mo. Ono aposel tére sámp namp te Jisas Krai ntia Naropwar Kwar Kraiséen sumpwi námpan apár me mekamp fárámpea pap námp, maomp yaekamp sámp nampono. ✧

³ Ono ninik namp te, nomp Naropwar Kwar ntia Jisas Krai Tokwaerao námokuráp ninik fek yumwan yonkwae porokwe sánk kiponoría nampon. ⁴ Kraiso nomp Naropwar Kwaromp ninikaokria nomp kwatae ninik tirá épér nae yonkwaerá, námokuráp pourouk touwe sámpámpon. Am takria mámá apárokamp kwatae ninik mek yakáp námp fekamp warko érékép naenámpria námpon. ✧ ⁵ Aenámpara, nomo fwap Kwaromp e sakap saráp yakáp mwanámpono. Am te kareno.

‘Ankáránkamp Kwapwe Kare Kar mwar yak námp’rá sénámp kar

⁶ Wae! Wokwaek Kwaro Kraisomp aropomp fek yumwan wumwiria éréképeanánko, yumo warko koupour kar am pwarará ankwap kar fek tukup nap te, ono am táman wawia ninik tokwae nampon. ⁷ Tak napan maok, ankwap Kwapwe Kare Kar yak mono. Arop ankwap fárakapao yumonapok koropea yiráp ninikan yampourouria Kraisomp Kwapwe Kare Kar kwatae pap mwaria napon. ✧ ⁸ Aeno táte yinoku

támao, tá yámar mekamp ensel ankwapao Kwapwe Kare Kar farákápámp te, yino wokwaek kar farákápámp Kwapwe Kare Kar méntér wuri popwar mo námp te, taknámp arop te yaomwi mek pik naenámp aropao námpon. ✧ ⁹ Yino wokwaek sérimpan, taknámp oukoumwan kor, take pourouráp kar sénampon. Táte arop ankwapao yumwan Kwapwe Kare Kar farákáp nángo, am kar te yumo wokwaek wawia Kwapwe Kare Kar méntér wuri popwar mo námp te, am arop te yaomwi mek pik naenámp.

¹⁰ Yumo nik nap te, ono má kárákáre fek sénamp kar te am ankwap kar sankoropnap arop fárákapao onan warákár mwanapria namp ni, Kwaro onan warákár naenámpria namp nie? Ae te ono aropan kar porokwerá yárák raewe? Táte ono aropan kar porokwerá yárákrá téreria te, ono te Kraisomp tére arop kare mono. ✧

Polo aposel yaknámp kar

¹¹ Ononamp fákáre, ono yumwan waeman kare sénampono: Mámá Kwapwe Kare Kar ono wokwaek yumwan farákápámp te arop ankwap ankáránkámpámp ninik meknámp korop mono. ✧ ¹² Onan te arop ankwapao mámá Kwapwe Kare Kar sámp mono. Táte arop ankwapao am kar onan yénkrá farákáp mo karonu. Jisas Krais námoku onan yénkép námpono.

¹³ Ono wokwaek Juda firamp ninikaok akwapámp te, yumo wae wawiapon. Ono te Kwaromp sios fákáreran fupukrá kákrá yárákrá, am fárákan ponankor sámpá yampourou i konamp aropono. ✧ ¹⁴ Onomp onont ankáránkámp puri fekámp Juda ménki-tárápuan kámákár akwapria, ankár onomp tékénou Juda firamp ninikaok akwapámp. Ono ankár kárákárea waeria kápae kare onomp appeyaenámp ninikaok térerá akwapámp. ✧

¹⁵ Wokwaek onomp éntupwar onan oukoumwan fárákap mo námp fek Kwaro onan námokuráp ninik fek ninikia, náráp firáp yak nanapria nánkáráp námpon. Tá mao námoku ninikitenámp ke fek, ¹⁶ onan warámpria mao náráp Táráp yénkép námp te, ono man nkea arop ankwap firan Kwapwe Kare Kar farákáp nanamp térean sámpaeria ninámpon. Mao onan am yénkép námp fek te ono arop ankwap fárákan turunk mo. ¹⁷ Tá ono Jerusalem mek akwapea manénkir aposel yakápnámp akwap mono. Onoku nápar Arebia fi mek akwapea warko wakmwaek Damaskus mek arákarrá akwapámp. ✧

¹⁸ Wakmwaek yinink yopwar akwap tenánko, Pitant kar sénaeria Jerusalem mek akwapámp. Aea ono am mek

✧ **1:8:** 1 Ko 16:22 ✧ **1:10:** 1 Te 2:4 ✧ **1:11:** Mt 16:17 ✧ **1:13:** Ap 8:3

✧ **1:14:** Ap 22:3 ✧ **1:17:** Ais 49:1; Ap 9:3-6

méntér ankár sarak kirékapramp yae yakampon. ¹⁹ Aeampao maok, ono aposel ankwap nke mono, Jems Tokwae Karamp nánae man saráp nke nampono. ²⁰ Ono yiráp por mámá kar má kumwi namp te, ono Kwaro nke námp fek kare kar sénampono, ono kwekárá sér mono. ☆

²¹ Warko wakmwaek ono provins Siria ntia provins Silisia mekmwaek akwapea yárakiampon. ²² Aeampao maok, Judia mekamp sios fákáre am fárákap oukoumwan onomp pourou nke mono. ²³ Am fárákap te karan saráp wa napo, am arop wokwaek yinan yoporrá nkwakwe make sokoroimpao maok, oukoumwan te mao wae Kwapwe Kare Kar manénkir sámpá yampourouimpan fwap am Kwapwe Kare Kar farákáp námpono. ²⁴ Am fárákapao Kwaro onan taknámp wawia, warákárá Kwaromp e sakap napono.

2

Aposel ankwap fárákap Polén warákár nap kar

¹ Ono ankár fére-sámpramp yopwari yakea maok, Barnabas yino warko Jerusalem mek akwap. Ono ankwap fi mekamp Taitus warámpea méntér akwapampon. ² Kwaro onan yénkép nánko, akwapea, am Kwapwe Kare Kar ono ankwap arop firan farákáp konamp te, ono am farákápamp Karan wae sios taokeyakápnamp arop fárákapan námokuráp nap mek saráp érik farákáp nampon. Ono te arakrá ninikria ninampon: Ono wokwaek téreamp, tá oukoumwan tére nampao kor, kwatae niampria kwaporok pwarantáno. Am aposel fárákapao námoku onomp kar yurukup mwanapria nampon. ³ Taitus onont yak námp te Grik fi mekampao maok, am sios taokeyakápnamp arop fárákap te ‘Taitusomp yipi fárákapae’rá sér moi napon. ⁴ Tá kare, arop ankwap fárákap Kristen kare mono, yipi fárákap konap ninik sámp napao, kánánkámp nomo koupoukour námp mek korop napono. Am fárákap te am mek koropea Krajs Jisaso nomwan sápeanámp wourékam ninik táman kánánkámp énoukoup mwaria napon. Jisas nomwan loao fákápá fákeyak námp mekamp aokoroepa amwar pwate nánko, tá am arop fárákapao warko nomwan am lo fek fákápá pap mwaria napon. ⁵ Tak napan yino am fárákapamp karan yenoria Taitusomp yipi fárákap mo kareno. Yino nik námp te, ankár Kwaromp Kwapwe Kare Kar támao saráp yumont yae-párak yaká yak naenámp. Takria Judamp lo kánanke-tárápaok fákápá tukup mwanape. ☆

⁶ Sios taokeyakápnamp konap nkwakwe make eráp arop mao warko ono farákáp namp fekamp kirimprá, ankwap kar sér moiapono. Waeman ono farákápnamp kar támao wae pwi

námpono. (Aenámpan maok, apae mokope e sámp nap te, am te wampweno. Kwar te arop mekia akwapnámp aropamp eran ninik mo i konámpon.) ✧ ⁷ Am fárákap te wae mérapono, oukoumwan te Kwaro onan, ankwap arop firan Kwapwe Kare Kar farákápaeria sámp-kérép námp te, mao Pitan Juda fi mek sámp-kérép námpnámp taknámp. ⁸ Ye, Kwaro Pitan, Juda ou mek aposel téreaeria kárákáre sánk námpan, tá taknámp onan kor, ankwap fi arop ou mek aposel téreaeria Kwar námoku kárákáre sámp námpon. ⁹ Jems, Pita, Jon sios taokeyakáp konap eráp yakáp nap, mao kuri waeman mérapono, Kwaro onan ourour sáприя maomp kar farákáp nanamp tére sámp námpon. Aenángo am yininkaopwerao Barnabas yinan náráp ankwapnáp karean i konapnámp araknámp yinan nourouprá yae niniriapono. Yino waeman ankárankamp ninik fek sérrá: Barnabas yino fwap ankwap fi arop ou mek tére nenko, námoku am fárákapao Juda fi ou mek tére mwanapon. ¹⁰ Aeria maok, am fárákapao yino ankárankamp ninik fek yakáp námpan warákárria maok, ankwap ankank kánanke sánkenkrá sér, ‘Yumo ankár yinomp ankank monap arop fárákapan ninikia yaewour kip’rá sériapon. Am ninik táman ono warákár tokwaeria ono takrá tére nanampono. ✧

Polo Pitamp épérép ninik érik sérimp kar

¹¹ Wokwaek Pita Antiok mek koropámp ke fek te sios ou mek mao námoku kare wa námp fek ‘Taki kwapono’ ria séri nampono. Am te apae riteanápe maonámp ninik te épérép ninik námpono. Am te araki námpono: ¹² Jemsént yakápnap Kristen fárákap mao oukoumwan Jerusalem mek yakápap ke fek te, Pita te Antiok mekamp Kristen ankwap fi arop fákárerént fir fári konámpon. Ae konámpao maok, táte Jemsomp fárákap koropnap ke fek te, mao, yipi fárákapenkria wae konapantá Pita apápria warko am ankwap fi aropént fir fár mo. Aeria maok, am fárákapént yak mo pwarará akwap. ✧ ¹³ Tak nángo maok, Antiok mek yakápnap Juda Kristen fákáreao kor Pita nángo nkea, mántwaok am Kristen ankwap fi pwarará tukup. Tá warko am fárákapamp apáp ninik támao Barnabasomp ninikan kuri am mek ér-sakwap námpono. ¹⁴ Aenapo maok, am ke fek ono mao námoku kare wa námp fek ‘Mono’rá séri nampono. Ono nke nanko, am arop fárákap te Kwaromp kar kwapwerao sénámpaok mono, yae-párak kare paokop mo napo, ono am fárákapao nke nap fek Pitan arakrá sér, ‘Amo te Juda fiao maok, amo ankwap fi aropaoi kwapnámp, Juda firamp lo kánanke-táráp wokwae pwararea ankwap fi mekamp arop

niamp napono. Aeno amo apaeritea ankwap fi mekamp arop fárákap Judamp loaok tukupanáponoria kárákáre rape?”

Arop Jisasén mér námp fek yae-párák kare arop yak konámp kar

¹⁵ Tá kare Juda fi nomo te ‘Kwatae ninikráp’rá sér i konámp ankwap fi meknámp korop mono, nomo te waeman Juda fi mekamp aropono. ¹⁶ Aenámpao maok, nomo wae mér námp: Kwar te loaok tukupnap aropan ninikia ‘Yae-párák kare arop’rá sér mono, arop Jisas Kraiséén mér námp fek táman saráp Kwaro am aropan ‘Yae-párák kare arop’rá sér i konámp. Nomo wae Jisas Kraiséén mér námpara, am mér námp fek tapek Kwaro nomwan ‘Yae-párák kare arop’rá sénámp. Am te arakono: Loaok tukuprá tére nap fek, Kwaro am aropan ‘Yae-párák kare arop’rá sér mono. ☆ ¹⁷ Aeno nomo Kraiséén yakáp nángo, Kwaro nomwan ‘Yae-párák kare arop’rá séranoria námpao maok, warko nomo kwatae ninikráp ankwap fi arop fákáre niamp yakápria te, táte nomo fwap ‘Krais te kwatae ninikamp tére aropono’rá sér mwanámp nie? Am te mo karonó. ¹⁸ Táte ono ankwap ninik kwe-sira nampao warko am ankank pap nanko te, arop fárákap onan waeman méria ‘Kwatae ninikráp aropono’rá sér mwarea napon. ¹⁹ Ono loaok akwap nanamp pwi mo nanko, am lo támao onan porokwapeanángo, ono sumpwi niamp yak nampara, am lo támao onan sámp-fákeyak mono. Am tak namp fek táman, Kwarént yiki yak nampon. ²⁰ Ono wae Kraiséén yaopwae porokopramp fek arápá yakea nampan, oukoumwan te ono wae Kwaro nke námp fek maomp kwapwe kare ankanként yiki yak nampono. Aenampara, oukoumwan ono yiki yak namp te onokump mono. Kraiso onomp ninik mek yiki yak nángo yak nampono. Aenampara, ono oukoumwan kápae kare por máma apár mek yarak namp te, ankár Kwaromp Tárápan mérnamp ninik fek saráp yarak nanampon. Kwaromp Tárápao onan yonkwae touwea, námokuráp pourouan sirarea onan yaewouri námp táman mér nampono. ☆

²¹ Táte loao yae-párák kare arop yoroi papánkoria te, Krais te kwaporok táman sumpwi naempon. Onomp ninik te, Kwaromp aropomp kánanke kwatae niampi akwap te monoria nampon.

3

Loaoknap ninik ntia mérnamp ninik

¹ Yumo Galesia mekamp épépérép arop, yino yumwan Jisas Krais te wae yénkép námpo. Mao yaopwae porokopramp

fek aráp-sir yak nánko, yumo wae yiráp yi fek nke nap niampono. Yumwan te wa apaeánánko, yumo épépéréprá paokop napon? ² Ono yumwan ankáránkamp ankankan turunk nae rae: Yumo Yiki Kor Spirit sámp nap te mokopia sámp napon? Ae te yumo loaok tukup nap fek sámp nap ni, yumo Kwapwe Kare Kar wawia méria am fek yumo Yiki Kor Spirit sámp nap nie? ³ Ae te kare yumo takrá épépérépri kwapon? Yumo wae Yiki Kor Spiritamp kárákáre fek Kristenia wourékam yiki yak sámpea térerá korop napao, warko am pwarará yumo oukoumwan yumokuráp kárákáre fek térerá tukupea pwi yakáp mwaria nape? ⁴ Ae te yumo Kristen yakáp nap fek yumwan nkwakwe make touwe kwatae korop nánko, yumo am sámpea kárákáre fek fokopeyakápi nap te kwaporoki nap nie? Ono nik namp te, yumo am touwe tokwae sámp nap fek yumo fwap kárákáre kor Kristen yakáp mwanapan mpwe nampono. ⁵ Apaeritea Kwaro yumwan Yiki Kor Spirit sánkea yumo ou mek Kwaromp kárákáre yénkép námpon? Mao te yumo loaok tére napan ninikia ninámp ni, mao nik námp te, yumo Kwapwe Kare Kar wawia mér napan ninikria taki námp nie?

⁶ Kwaromp Buk fekamp kar arakrá sér, “Abrahamo Kwaro sérimp karan méránko, Kwaro maomp mér táman nkea man ‘Yae-párák kare arop’rá sérimpon.” ☆ ⁷ Aenámpara, yumo fwapia mér kip: Kwarén mér i konap arop fárákap, am arop fárákap te Abrahamomp tárápu karenono. ⁸ Kwaromp Buk fekamp karao wokwaek sérimp te ará: “Nánkár wakmwaek arop ankwap fi Kwapwe Kare Kar wawia mérapo, Kwaro am arop fárákapan, ‘Yae-párák kare arop’rá sénanampria námpon.” Taknámp wokwaek Kwaro Abrahamén Kwapwe Kare Kar farákápámp te, Kwaromp Buk fek arakrá sér, “Amo mér nap fek táman, mámá apár mekamp arop fi ponankor ourour fwap sámp mwanaponono.” ☆ ⁹ Aerimpara, oukoumwankamp arop fárákapao kor Kwarén méria ankank kwapwe Abrahamo sámpámp niamp take sámp mwanapon. ☆

¹⁰ Aeno táte kápae kare arop loaok tukupnap ninik te kápae kare ankankan pwi yak námpan mpwe napao maok, am arop fárákap te waeman yaomwi mek pik mwanaponono. Kare! Kwaromp Buk fek sérrá, “Kápae kare arop ponankor fwapia Kwaromp lo Buk fek yaknámp ponankor mántwaok mo nap te, waeman yaomwi mek pik mwanaponono.” ☆ ¹¹ Kwaromp Buk fek sérrá, “Arop Kwarén mér nánko te, Kwaro am aropan ‘Yae-párák kare arop’rá sénánko, am arop te fwap yiki yak naenámpnono.” Aeránko nomo wae am táman nik námpon: Arop ankwap loaok saráp akwap nánko, Kwaro man ‘Yae-párák

kare arop'rá sénaenámp te yak mono. ✧ ¹² Loak nap te Kwarén mérap ankank mono. Kwaromp Buk fek arakrá sér: "Arop lo ponankor mántwaokia pwi yak námp te mao waeman am fek yiki yak sámp naerámpon." ✧

¹³ Aenámpan maok, nomo kuri ampaok tukup mwanámp pwi mo nángo, lo te mao nomwan kar kárakáre sérrá, 'Yumo te yaomwi mek pik mwanap arop'rá sénámpon. Aeno Kraís námoku am kar kárakáre sámpea nomwan yaewouria yamokwap námpon. Apae riteanápe Kwaromp Buk fek takrá sénámpon: "Kápae kare arop ponankor yao mek aráp-sir yakáp nap te, yaomwi mek pik mwanap arop fárakapono." ✧ ¹⁴ Kraís am tak námp te, Kwaro wokwaek Abrahamén ourour sánkria, ponankor ankwap fi aropan kor nénk nanamp' rimpon. Am tak námp te, nomo ponankor fwap Kwarén mérria wokwaek Kwaro sérimpnámp taknámp Yiki Kor Spirit sámp mwanámpon.

'Kwaromp lo te Kwaro "Tak nanamp"rá sérinámp kar far-sir mono'rá sénámp kar

¹⁵ Ononamp fákáre, ono oukoumwan arop sumpwi konámp wounáp kar sénae rae. Táte arop ankwapao sumpwi naenámp ke ninikria náráp tárápuran ankank fwapia pipirikírrá nénk naeria-nánko te, arop ankwapao maomp kar ták-pwar mo i konámpono. Tá arop ankwapao ankwap kar am feknámp kirimprá sér mo i konámpono. ¹⁶ Tá taknámp Kwaro 'Kwapwe kare ankank wakmwaek korop naenámp'rá sérimp te, Kwaro Abraham ntia maomp tárápan sérimpon. Mao te kápae kare aropan ninikria 'Waráp tárápu fárakap'an sér mo, táráp ankárankamp karean 'Waráp táráp'rá sérimp te Kraísén sérimpon. ✧ ¹⁷ Ono sénamp kar fi te ará: Wokwaek Kwaro Abrahamént kontrak páteaka, 'Ono kare kar tak nanamp'rá sénánko, tá wakmwaek 430 yopwar akwap tenánko, lo koropámpon. Am lo te wakmwaek korop námpao maok, wokwaek Kwaro papnámp kontrak far-sir moria, Kwaro wokwaek Abrahamén sérimp karan kor tirá épér mono. ✧ ¹⁸ Táte nomo loak tukupnámp ninik fek Kwaro nompor pátarinámp ankank sámp námpan nángo te, nomo Kwaro sérimp fekamp te sámp mono. Aean maok, mono. Kwaro wokwaek séria Abrahamompór nánapi pap námpara, mao am ankank táman sánkámpon. ✧

¹⁹ Aeno apaeritea lo yak námpon? Am te ará: Kwaro ninik námp te, kwatae ninik fi kor érik yak nángo, arop am fek mér mwanapria mao wakmwaek lo am kontraként kirimprá pap námpon. Am lo te yakrá akwapea wakmwaek am Kwaro

✧ **3:11:** Ga 2:16   ✧ **3:12:** Ro 10:5   ✧ **3:13:** Lo 21:22-23; 2 Ko 5:21   ✧ **3:16:** Stt 12:7; Lu 1:54-55   ✧ **3:17:** Ap 7:6   ✧ **3:18:** Ro 4:14; 11:6

wokwaek sérimp táráp korop naenámpom. Am lo te enselomp táp meknámp korop nánko, tá amore mek yaknámp arop Mosesomp yaeknámp korop námpon. Kwaro Mosesén amore mek yakrá, lo sámp naenámpria nánapi pwara námp te, ²⁰ am támao yénképrá: Wokwaek Kwaro Abrahamén sérimp kar amore mek yaknámp aropan sér mono, Kwaro námoku karerao man sérimpon.

Kwaromp lo térenámp kar

²¹ Aeno lo te Kwaro wokwaek sérarinámp kar táman yorowar námp niamp nie? Mo karonó. Táte lo ankwapao nomwan fwap yiki yak sámp nánko te, loak tukup námp fek fwap yae-párák kare arop yakáp mwarámpono. ✧ ²² Aeno oukoumwan te Kwaromp Bukao sérrá, “Kwatae ninikao ponankor aropan fákapá fákeyak námpon.” Am tak námp te, nomo Jisas Kraiséen méria am ankank Kwaro sérimp mérap arop fárákap fwap sámp mwanapria námpon. ✧

²³ Mér oukoumwan korop mo námp fek te, loao nomwan fákapá fákeyakámpon. Aenko nomo fákapá yakápánko, nomo mér mwanámp ke érik koropámpon. ²⁴ Lo te nomp nánae naropwar niampao, nomwan Kraisonámpok éréképea, mént párapok námpon. Am tak námp te, nomo Kwarén mér námp fek maó nomwan ‘Yae-párák kare arop’rá sénaenámpom. ²⁵ Oukoumwan te wae Kwarén mér mwanámp ke korop námpara, warko nomo loamp yae ankore mek yakáp mono.

Nomo mérámp fek Kwaromp tárápu yakápámp kar

²⁶ Yumo ponankor Krai Jisasén mér napo, am mérap fek táman yumo Kwaromp tárápu yakáp napon. ✧ ²⁷ Arop yumo wae Kraiséen ént mek néri nap te, yumo ponankor Kraiséen wae waempyam niamp kámp napon. ✧ ²⁸ Am te arak: Juda fi ankwap mo, Grik fi ankwap mo, kwaporok tére konámp arop ankwap mo, amwar yaknámp arop ankwap mo, poumarop ankwap mo, yupu ankwap mo, oukoumwan Krai Jisasén mér nap fek te ankárankamp fi kare yakáp napon. ✧ ²⁹ Aeno táte yumo Kraiomp arop yakáp nap te, yumo waeman Abrahamomp tárápu yakáp napon. Yumo waeman am ankank Kwaro wokwaek Abrahamomp nánapi pátenámp ankank sámp mwanap arop yakáp napon.

4

Wokwaek lo ankore mek yakápia oukoumwan Kwaromp tárápu kare yakápámp kar

✧ **3:21:** Ro 8:2-4 ✧ **3:22:** Ro 3:9-19 ✧ **3:26:** Jo 1:12 ✧ **3:27:** Ro 6:3-4; 13:14 ✧ **3:28:** 1 Ko 12:12-14

1 Ono sénamp wounáp kar ará: Táráp te náráp naropwaroinámp ankank nánkáráp téképea am ankank sámpea taokeyak nae-námpon. Am ankank te námokuráp karerao maok, épér morok táráp yak námp fek te, oukoumwan sámp mo, kwaporok tére konámp arop niamp yak námpon. 2 Oukoumwan am naropwaroinámp ankank sámp naenámp pourou mo nánko te, oukoumwan nánae naropwaromp yae ankore mek yak námpon. 3 Nomo kuri take, nomo oukoumwan táráp kánanke niamp yakápnámp ke fek te, kápae kare apárokamp kwatae spiritráp ankankao nomwan fákapá yak nánko, nomo maomp yae ankore mek tére námpon. ✧ 4 Takrá akwapea Kwar námoku nánapinámp ke fek, mao náráp táráp sámp-kérépámpono. Aenánko, yupua man fárákapeanáko, mao koroepa lo ankore mekamp arop yakámp te, ✧ 5 nomo lo ankore mek yakápnámp arop nomwan warko yamokwapea éréképeanáko, nomo Kwaromp tárápu yakáp mwanámpria ninámpon.

6 Oukoumwan yumo Kwaromp tárápu yakáp napon. Aenapara, Kwaro náráp Tárápamp Spirit nomp ninik mek sámp-kérép tenánko, nomo 'Ayao, ayao'rá wumwi konámpon. ✧ 7 Aenámpara, amo te warko tére arop mono. Amo te Kwaromp tárápono. Táte amwan Kwaro warámpeanáko te, amo waeman Kwaromp tárápao yak napara, amo te maomp waráp por nánapinámp ankank sámp nanap arop yak napon. ✧

Polo Galesia mekamp Kristen fákáreamp paokopan ninik tokwaenámp kar

8 Tá kare, wokwaek te, yumo Kwarén mér mo nap fek ara, apárokamp ankank Kwar kare mo, táman maomp yae ankore mek térerá paokopiapon. ✧ 9 Aeno yumo wae Kwarén mérapon. (Tá ono kwapwe kare sérrá, "Kwaro kor waeman yumwan mérámpon.) Aenámp te, yumo apaeritea warko am ankank ponankor taokeyak konámp kárákáre moráp spiritaonámpok tiarárrá tukupea maomp yae ankore mek tére mwaria wae napon? 10 Yumo waeman kápae kare por yae tokwae koropnámp nke, yunk wourékam aoknámp nke, lotu tokwaenap nke, wourékam yopwar korop nánko nke, mak i konapon. ✧ 11 Ono yumwan ninik tokwaeria ono apáp nampon. Takria ono yumwan yaewourrá tére namp am kwaporok mwar téreantáno.

12 Onomp ankwapyae fárákap, ono yumo arop ankwap fi niamp arákarea, lo fek fákapá yak moriaka, ono yumwan yonkwae touweria kárákáre fek sérrá, "Yumo ono nampnámp

✧ 4:3: Kl 3:20-23 ✧ 4:4: Jo 1:14; Ro 8:3-4 ✧ 4:6: Ro 8:15-16 ✧ 4:7: Ro 8:17; Ga 3:29 ✧ 4:8: 1 Ko 8:4-6 ✧ 4:10: Kl 2:16

amwar yakáp kipo.” Ono te yumwan yoporrá sér mono. ¹³⁻¹⁴ Ono wokwaek kwatae touwe sámpanko, onomp pourou kárákáre mo nánko, am fek táman yumwan manénkir Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákámpampono. Kare, onomp pourou kárákáre moria, am támao yumwan tére tokwae sánk námpan maok, yumo onan kokwaeria onan younkwe sir moiapono. Yumo enselén niamp, tá Jisas Kraiséen nap niamp onan warámpea yaewour kwapwe naponon. ✧ ¹⁵ Yiráp kwapwe kare niníkan ono kare kar sénampono: Wokwaek ono yi mekamp touwe kwatae sámpamp fek te yumo onan yonkwae touweria yiráp fwapnae yi wurukupea onomp yi mek papria te, yumo fwap wurukupea pap mwarapon. Am yiráp warákár kwapwe te maok pap napon? ¹⁶ Ae te mokopono? Ono yumwan kare kar kar farákámp namp támao, ono yiráp yopor arop arákár namp nie? ✧

¹⁷ Tá kare, am arop farákámp koropea yumwan nouroup napao maok, am te yumwan yaewourria mono. Am farákámpamp ninik te yumo onan pwarará námónámpaok koropenk ritea, yiráp ninik mek nánánkarrá kar porokwerá tére naponon. ¹⁸ Táte ono yumont yak namp fek, tá mo nampan kor yumwan nourouprá kar porokwe napan maok, yumwan yaewour naenámp kwapwe kare ninik fek napo te fwaponon. ¹⁹ Onomp tárápu farákámp e, ono te yupuae táráp farákámp naeria touwe sámp konámp niamp take pourouráp yonkwae touwe namponon. Ono ankár am touwe te sámpa yakrá akwapea mekia Kraiso yiráp ninik mek koropea yak nánko maok, pwar nanampon. ²⁰ Koupoute kare nape, ono oukoumwan te yumont yak mo nampon. Ono yumont yakria te, yumwan ankwap kar fwap tae morok sénaeampon. Ono oukoumwan te, yumonap niníkan wawia mokopia yaewour nanamponorá ninik tokwae namponon.

Hagar ntia Saran wounápnámp kar

²¹ Arop farákámp yumo lo ankore mek tukup mwarianap arop, yumo onan sérenke! Ae te yumo lo kar te wa moi nap nie? ²² Kwaromp Buk fek sérrá: Abraham te tárápyar anánkaopwerápono. Tére konámp yupu mao ankwap farákámp, tá námokuráp amwar yaknámp yupu kareao ankwap farákámp. ✧ ²³ Am tére konámp yupuamp táráp te apárokamp koumteouráp aropao sámp konap ninik fek sámpámpon. Aeno námokuráp amwar yaknámp yupu kareamp táráp te Kwaro sérimp fekampan sámpámpon. ✧ ²⁴ Am kar mek te wounáp kar yak námpon. Am yupuyaran sénámp te Kwaromp kontrak anánkaopweran sénámpon. Hagarén wounáp námp te Sainai faonkwekamp

✧ 4:13-14: 1 Ko 2:3 ✧ 4:16: Jo 8:45 ✧ 4:22: Stt 16:15; 21:2 ✧ 4:23: Ro 9:7-9

kontrakan námpon. Maomp tárápu fárakap te tére konámp yupu feknámp korop napon. ²⁵ Hagar te apár Arebia mekamp faonkwe wi Sainai ntia Jerusalem oukoumwan yak námpan sénámp. Am Jerusalem ntia maomp tárápu te ankwapamp tére konap yakáp napon. ✧ ²⁶ Aeno ankwap Jerusalem yámar mek yak námp te, amwar yak námpara, am te nomp éntupwar Sara támaono. ✧ ²⁷ Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon:

“Mapo yaknap yupu amo te warákarae!

Tá yupu amo táráp sámpria
 touwe sámp konap mér mo i konap,
 amo yonkwae kárámpria
 tár sámprá warákarae.

Yupu poumaropao pwar akwap tenánko,
 ono amwan kápae kare tárápu nénk nanko,
 poumaropráp yupuamp tárápuan
 kámákár akwap naenámpon.” ✧

²⁸ Onomp ankwapyae fárakap e! Yumo te wae Aisak ni-ampono, yumo waeman Kwaro séri námp feknámp yumo wae Kwaromp tárápu yakáp napon. ²⁹ Aeno wokwaek te am koumteouráp aropao sámp konap fek sámpnámp táráp te éntupwaro Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek sámpnámp tárápan wouroump-sérimpono. Oukoumwan kuri, take pourouráp ninik támao yak námpon. ³⁰ Kwaromp Buk fek te apaerá sénámpon? Mao te Abrahamén arakrá sér:

‘Am tére konámp yupu ntia maomp táráp te
 nkwapok far-pwarampo!

Am tére konámp yupuamp táráp te
 takria naropwar ntia amwar yaknámp yupu kareamp
 tárápamp ankank sámpantáno.” ✧

³¹ Aenámpara, onomp ankwapyae fárakap, nomo te tére konámp yupuamp tárápu mono. Nomo te amwar yaknámp yupu kareamp tárápu.

5

Kraiso nomwan yaewourianánko amwar yakáp mwanámp kar

¹ Kraiso nomwan fákapá fákeyaknámp mekamp aokoroepa páte nánko, nomo fwap amwar yakáp námpon. Aenámpara, yumo ankár kárakáre fek fokopeyakáp kip. Warko arop fárakapao yumwan fákapá papanáponoria yénképá yakápi kwaponno. ✧

² Yumo wawenk! Ono Polo yumwan sénae rae: Táte yumwan, yiráp yipi fárakapanáponoria yénképá yakáp napo

✧ 4:25: Ro 8:15 ✧ 4:26: Hi 12:22; Yé 21:2,10 ✧ 4:27: Ais 54:1 ✧ 4:30: Stt 21:10; Jo 8:35 ✧ 5:1: Jo 8:32,36; Ap 15:10

te, Kraiso térenámp tére yumwan yaewour mo karenono. ³ Yumo arop ponankor, yiráp yipi fárákapanáponoria yéncépá yakápnap arop fárákap, yumwan warko érik sénae rae: Táte yumo am yipi fárákapnap ninik táman tak nap kwamp te, ankár lo ponankor mántwaok kipo. ⁴ Táte yumo, yino loaok tukup nánko, am fek Kwaro yinan ‘Yae-párák kare arop’rá séranoria nap te, yumo waeman Kraiséen pwar napon. Aeria yumo Kwaromp aropomp mek yakáp mo, pwar napon. ⁵ Nomo Yiki Kor Spiritamp kárákáre fek Kwarén méria, nomwan ‘Yae-párák kare arop’rá séranoria yépék námpon. ⁶ Aeno táte arop Krai Jisasént yak námp te yipi fárákap nap te, kánanke kwataeno. Tá yipi fárákap monap ninikao kuri kánanke kwataeno. Aeno Kwarén mérnep ninikao maok, arop nouroup mwanap ninik sánk konámp, am támao maok kwapwe kare ankankono.

⁷ Wokwaek yumo yae-párák kare paokopi nap te, yumwan wa am ninik taokoránko, yumo warko kare kar karwaok paokop mo napon? ⁸ Kwaro yumwan wumwiria érékép námp te támao mono. ⁹ Nomo yis te wae mérámpon. Pan mek kánanke kwarok papea napo, am pan te yámp tokwae konámpon. Aeno táte nomp kwatae ninikao kor kánankerao am fek-am fekrá akwapea wakmwaek tokwae kar i konámpon. ¹⁰ Ono mér namp te Jisas Tokwae Karao yumwan yaewouri námpara, yumo ankár onomp ninik niampaokria yumo te ankwap ninik sámp mo mwanapono. Arop yiráp ninik mek sámpá yampourounámp aropamp e te ono mér mono. Aenampao maok, maomp e te wampweno, mao námoku am tak námp fek touwe sámp naenámpon.

¹¹ Ononamp fákáre, táte kare ono yumwan, ankár yipi fárákapenkria am kar táman farákápankoria te, apaeritea am Juda fákáre onan sámp-wouroump mwaria wae mwanapon? Táte ono arop fárákapan ‘Ankár yipi fárákapenk’rá sénanko te, Jisaso yaopwae porokopramp fek sumpwi námp te am fárákapamp ninik mek kwatae pap mo, fwapono. ✧ ¹² Am arop fárákap yiráp ninik sámpá yampourourá yipi fárákap mwaria kárákáre nap te, am fárákap námokuráp yipi ponankor fárákapia kémpi méntér tákapá sirano mpupo.

¹³ Tá kare, onomp ankwapyae fákáre, Kwaro yumwan wumwiria érékép námp te, yumo amwar kar yakáp mwanapia ninámpon. Aeno yumo takria arakrá ninik mwanape: ‘Yino te waeman amwar yakáp námpara, wokwaekamp ninik kwatae fwap taki yak nae-námpan mpwe’ mwanape. Yumo tak niniki kwapono. Yumo ankár yiráp ankwapyaenáp fárákapan nonopok nounouroupria, yumo

ankár am fárákapan yaewour mwanap tére arop yakáp kip. ✧
 14 Amo te ankár arop ankwap fárákapan warákár nap te ankár
 amoku waráp pourouan warákár konapnám taknámpanpo.
 Kwaromp ponankor lo kar te mámá ankárankamp kar fek
 mapek toukouri yak námpon. ✧ 15 Aeno táte yumo yumoku
 támao yorowar fupukumprá paokop nap kwamp te, mér kip:
 Yumo takria yiráp nonopok nounouroupanap ninik énéni
 ponankor kwatae akwap naeane.

Yiki Kor Spirit ntia wokwaekamp ninik tére konep kar

16 Ono sénamp kar te ará: Yumo te ankár Yiki Kor Spiri-
 tamp ninik fek paokop kip. Yumo takria te wokwaekamp
 ninikaok te paokop mono. ✧ 17 Nomo te wae mérámpon:
 Wokwaekamp ninikao Yiki Kor Spiritamp ninikan anámpá
 pap naeria wae nánko, tá nopok Yiki Kor Spiritamp ninikao
 wokwaekamp ninikan anámpá pap naeria wae. Takria am
 yawor te nonopok yorowar i konepon. Aenámpara, yumo
 kápae kare ankank tére mwaria napao kor, yumo tak mo i
 konapon. ✧ 18 Aeno táte yumo Yiki Kor Spiritamp ninikaok
 nap kwamp te, yumo warko lo ankore mek yakáp mono. ✧

19 Wokwaekamp ninikamp tére te yumo wae mérapon. Am
 te arake ninikono: Kokopor i konámp ninik, koumteouráp
 arop nonopok kikiankápnap ninik, námokuráp pourouan
 saráp ninik i konap, 20 kwekár kwarén lotu i konap, tá
 fou i konap, tá ampopwae tirink i konap, yopor i konap,
 youpoukwap i konap, kokwarok i konap, námoku saráp ninik
 i konap, kar pap i konap, moumountukri mwaek pipirimp i
 konap, 21 yonkwae mek poup kwapwe kare yaknám aropan
 ninik kwatae konap, mánmán ént fária mánmán i konap, tá
 toupour fek námokunap sokororá mánmán i konap. Arakia
 mámá nkwakwe make ninik kwatae yak nánko, ono wokwaek
 yumwan sériampan warko oukoumwan sénampon. Arop po-
 nankor take pourouráp ninikaok paokop nap te Kwaro náráp
 firáp taokeyak námpan mek te tukup mo karenon.

22 Aeno Yiki Kor Spiritao maok mámá kwapwe kare ninik
 maotaokeyaknám aropamp ninik mek kák konámpon. Arop
 nouroup kare konap ninik, warákár konap ninik, yonkwae
 porokwe ninik, nomwan napo nopok mo, wampweri pwar
 konap ninik, arop ankwap fárákapan yaewour i konap ninik,
 koumteouráp aropan yae-párak kare i konap ninik, kwapwe
 kare ninik pwar mo i konap ninik, 23 Kwaromp yae ankore
 mek porokwe fek yakáp i konap ninik, námoku poukwap kour
 i konap ninik. Arakia mámá ankank máte lo ankwapao mámá
 ninikan taokor naenámp yak mono. ✧ 24 Kraisén mérap arop

✧ 5:13: 1 Pi 2:16 ✧ 5:14: Mt 5:43-44 ✧ 5:16: Ro 8:3-4 ✧ 5:17: Ro 7:15-23

✧ 5:18: Ro 6:14 ✧ 5:23: Mt 7:16-20; Ef 5:8-9

te ponankor maomp wokwaekamp ninik te Kraiso sumpwi námp araknámp wae yaopwae porokopramp fek sumpwi pap napon. Yi fek nkerá kikiank i konap ninikan kor wae méntér yaopwae porokopramp fek sámp-wouroump tenapono. ✧

²⁵ Yiki Kor Spiritao nomwan yiki yak sámp námpara, nomo kuri ankár Yiki Kor Spiritamp ninikaok paokop mwaro. ²⁶ Nomo te nomwan ankwap fárakapao warákáranáponoria tére mwareano. Tá nomo arop ankwapamp ninik mek koupoumprá, am fárakapao nap kikiank mwareano, mono. ✧

6

Kristen ankwap kwatae ninik napo nomo yaewour mwanámp kar

¹ Ononamp fákáre, yumo nke napo, arop ankwap kwatae ninik nángo te, Yiki Kor Spiritamp ninikaok paokopnap arop fárakap yumo am aropan sánánkar porokwe fek yaewourrá fwapokwap kipo. Yumo te, mao kwatae námpria wae napo, yumwan Satano yae pap nángo, yumo kor taknámp mwanape, mér kipo. ✧ ² Tá yumo ankár arop ankwap fárakap nkwakwe make touwe sámp napo te, am fárakapan yaewour kip. Yumo tak nap ninik támao maok, yumo waeman Kraiso mpwe lorént pwi kari tukup napon. ✧ ³ Táte arop ankwap ninikrá, námo te ninik kwapwe tokwaeráp aropao nampan mpwe námpao maok, mono. Mao te námokuráp ninik mek yankar sérarámpon. ⁴ Arop ponankor ankár námoku tére napan ‘Am te fwap ni, kwatae nie?’rá yurukup kip. Arop takria námokuráp tére nkea yae-párak nángo te, fwap táman warákár naenámp. Aeno mao takria námokuráp niniként, tá ankwapamp niniként yurukup naeane. ⁵ Ponankor arop ankákárank námokuráp nkwakwe make tére sámpea fokopeyakáp mwanapon. ✧

⁶ Yumwan Kwaromp Kar farákáp napo, wanap arop yumo te yiráp ankank kwapwe pirékarea am Kwaromp Kar farákápnap aropan sánk kip. ✧

⁷ Aeno yumo takria yumoku támao kwekárria yiráp ninik te yumo fwap Kwarén poupwekáp mwanámpanápe mwanape, mono. Táte ono wounáp kar sénae: Arop yopwar mek apae ankankou yimpianámp te, ankár am yimpnap fir táman sámpá fári konapon. ⁸ Táte arop ankwap épi ninik fek térerá akwap námp te, am épi ninik fekamp fir kare naenámp te sumpwinono. Aeno arop ankwap Yiki Kor Spiritamp ninik fek térerá akwapeanángo te, am Yiki Kor Spiritamp fir kare naenámp te, mao fwap yiki yak sámpea yak naenámp. ✧ ⁹ Aenámpara, nomo te yae-párak kare ninik fek paokop

✧ 5:24: Kl 3:5 ✧ 5:26: Fl 2:3 ✧ 6:1: Mt 18:15 ✧ 6:2: Ro 15:1-2 ✧ 6:5: Ro 14:12; 2 Ko 13:5 ✧ 6:6: 1 Ko 9:11,14 ✧ 6:8: Jo 3:6; 6:63; Ro 8:13

mwanámp te kokwae kwapono. Táte nomo tére kárákáreria te, am fir toupour i konap fek nomo fwap fir kwapwe sámpea fár mwanámpon. ☆ ¹⁰ Aenámpara, ankwap ke fek nomo arop yae-wour mwanámp ankank ninik námp kwamp te, nomo ankár kwapwe kare ninikrá arop ponankor yaewour mwanámpon. Nomo takria maok, tá tokwae kar ninik te ponankor Kristen fárákapan yaewour tokwae mwanámpon.

Polo kar pwar naerianámp kar

¹¹ Yumo wae onoku pen sámpea yiráp por kumwi tokwae kumwi namp nke kipo. ¹² Arop ankwap fárákap yiráp yipi fárákap mwaria kárákárea wae napon. Am te apae riteanápe arop ankwapao nkea ‘Yumo te arop tokwae’rá séranáponoria napon. Am fárákap te arakrá ninik napon: Takria arop ankwap fárákapano nomo Jisas yaopwae porokopramp fek sumpwinámp mér námpént yipi fárákap mwanap ninik farákáp nángo, námwan fupuk mo, fwap mwanapria napon. ☆

¹³ Am arop fárákap te Juda fi yakáp napria yipi fárákap napao maok, am fárákap námoku kor loaok tukup mo i konapon. Am arop fárákap te yiráp yipi fárákapano yumo wae náráp kar wanap ritea warákár mwaria napon. ¹⁴ Táte tak napan maok, ono te ankwap ankankamp eran sakap mono. Ono te ankár Jisas Kraisomp eran saráp sakap nanampono. Mao yaopwae porokopramp fek sumpwi námpán ono warákár tokwae nampon. Kraisomp tére fek táman onomp ninik mek te mámara apár mekamp ninik te wae sumpwi tenángo, onoku kuri sumpwi yak namp niampara, apárokamp ankank te onan warko sámpá akwap mono. ☆ ¹⁵ Yipi fárákap konap ninik am te kánanke kwataeno. Tá arop yipi fárákap moao kor am te kánanke kwataeno. Aeno Kwaro nomwan fwapokwapia wourékam yoroi pap námp támao maok, tokwae kar ankankono. ☆ ¹⁶ Ono ninik namp te, arop ponankor am ninik táman méria, ninik mek sámpea mántwaok napo te, Kwaro námoku ninikia am fárákapan fwap yonkwae porokwe sánkanoria nampon. Ono am fárákapan saráp ninik mo, Kwaromp Israel kare ponankoran ninikria, Kwarén takrá sér i konampon.

¹⁷ Waeman ono Jisas Kraisomp aposel kare yak nanko, arop fárákapano onan fukia napo, am youwae wae onomp pourouk yak námp táman, ono Kraisomp tére arop kare yak namp yéknép námpon. Aenámpara, arop ankwapao onan kápae ankwap sápanáno. ☆

☆ **6:9:** 1 Ko 15:58; 2 Te 3:13   ☆ **6:12:** Ga 5:11; Fl 3:18   ☆ **6:14:** Lu 14:27; Ga 2:20-21   ☆ **6:15:** 2 Ko 5:17   ☆ **6:17:** 2 Ko 4:10

¹⁸ Ononamp fákáre, onomp nínik te, Jisas Krais Tokwae Karamp aropomp te fwap yiráp waempént yakanoria nampon. Kare tak naenámpón.

Polo Efesus Firampor Kumwimp Kar Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 32 yopwar niamp arake akwap nánko, Polén Rom mek kalabus mek páte napo yakria, mao yia-wor aopwe pas kumwimpon: Filipai mekamp siosompor kumwi, tá Kolosi mekamp siosompor kumwiria Filemonompor kumwia méntér sámp-kérépámpono. Tá Efesus mekamp siosompor kumwiaka, Tikikusomp yaek sánkria sérrá, “Yumo nkea am feknámp ankwap-ankwap sios mek sánk napo, nkea farákáprá tukupria mér mwanapon.”

Mao wokwaek anánkan yárek námp fek, taun Efesus mekamp Juda firan Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápriaka, wakmwaek ankwap ke fek yinink yopwar fek yakria Kristen yakáp mwanap mwae kupan yénkrá yakámpono. Aenánko kápae kare ankwap fi koropea Juda fint tapokwapea Kwaromp ankárankamp fi arop yakápiapon.

Tá mao mámá pas kumwi námp fek te arakrá sér: Kwaro Kraisomp tére fek ankwap-ankwap fi ankár mek tapokwapea, ankárankamp fi arop yoroi pwate námpon. Ankwap te, Kristen yakáp nap ankár Satanomp kánánkámp térenámp ninik kwataeran yorowar kárakárerá kwe-pwar mwanámp karan sénámpon.

¹ Efesus mek yakápnáp Kwaromp firáp e! Ono Pol ono te Krais Jisasomp aposelono. Kwaro námokuráp ninik fek onan aposel yoroi pap námpon. Ono mámá pas kumwia yumo Kwaromp koumteouráp arop Efesus mek yakápria, Jisas Kraisonámpaok kar nap yumonapok ono mámá pas kumwi nampon. ² Onomp ninik te, Nomp Naropwar Kwar ntia Jisas Krais Tokwae Karao námoku támao ninikia yumwan yaewourria yumwan yonkwae porokwe sánk kiponorria nampon.

Kraisomp tére fek Kwaro nomwan ankank kwapwe sápnámp kar

³ Kwar te nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp naropwar, tá maomp Kwarono. Nomo maomp e narek sampok mwaro. Am te apae riteanápe, nomo Jisas Kraisént tapokwapá yakáp nánko, Kwaro nomwan yámar mekamp kápae kare kwapwe kare ourour nomp waempén yaewour naenámpria tí-sáp námpon. ⁴ Wokwaek kar Kwaro oukoumwan apár yoro mo námp fek, nomwan Kraisént tapokwapea Kwaro nke námp fek kwatae ninik mo, yiki kare yakáp mwanámpria

☆ 1:1: Ap 18:19-21; 19:1-40; 20:17-38

nánkárápámpon. Wokwaek kar mao nomwan aropompria,
⁵ Jisas Kraisomp tére fek nomwan éréképeanánko, nomwan
 maomp tárápu yakáp mwanapria nánkárápámpon. Am
 te Kwaro námoku warákárnámp ninik fek tak nanampria
 ninikimpon. ✧

⁶ Kwar te mao warákárnámp táráp Jisas Kraisomp tére fek
 nomwan aropomp tokwaeria, mao nomwan yámar mekamp
 kápae kare kwapwe kare ankank kwaporok ti-sáp námpon.
 Aenámpara, nomo am fek táman Kwaromp e narek sampok
 mwanámpon.

⁷ Kwaromp aropomp tokwae te táp fákap námpara, am
 fek Krais sumpwia nomwan warko yamokwapea maomp
 yiri fek Kwaro nomp kwatae ninik ponankor tirá épéri
 námpon. ⁸ Kwaro nomonámpok am aropomp tokwae kar
 kwarokarea nomwan kápae kare nkwaekwe make mér ntia
 ankank youroukouprá fwapokwap mwanámp yonkwae kour
 ti-sáp námpon. ✧ ⁹ Wokwaek kar Kwaro Kraisomp tére fek 'Am
 ankank tak nanamp'rá sérimpon. Aempan maok, am ninik
 oukoumwan mek yakámpan, oukoumwan te am ninik wae
 nomwan érik yénkép námpon. ¹⁰ Kwaromp am ninik te ará:
 mao te kápae kare ankank ponankor ékékérrá akwapea, pwar
 naenámp ke fek ankank ponankor yámar mek yakáp námp,
 apárok yakáp námp ponankor koupoukarea Kraisomp yaek
 páte nánko, Kraiso yépe kor tokwae yoroi yak naenámpon.

¹¹ Mao te námokuráp am ninikaokria Juda fi yinan wokwaek
 kar nánkárápámpon. Aeria maok, yinan Kraisomp tére fek
 náráp firáp páte námpon. Aeno tá kare, Kwaro, apae ankank
 tak nanamponri námp te ankár tak i konámpon. ¹² Yino
 manénkir Kraiséen méria maonámpaok nánko, Kwaro yinan
 naráponoria nánkáráp námpara, yino ankár kápae kare por
 maomp aropomp táman ninikria maomp e narek sampok
 mwanámpon.

¹³ Ankwap fi yumo kuri wae kar kare wa napo, Kwaromp
 Kwapwe Kare Kar am támao yumwan éréképeanánko, yumo
 wae Kraiséen méri yakáp napon. Aeria yumo Kraiséen yakáp
 napo, Kwaro yumwan Yiki Kor Spirit sánkria naráponorá
 nánkáráp námpan yénkép námpon. Am te wokwaek mao
 'Sánk nanamp'rá sérimp támaono. ✧ ¹⁴ Am Yiki Kor Spirit
 nomwan oupouroupá yak námp te, Kwaro náráp firáp arop
 nomwan ankank wakmwaek ti-sáp naerianámpan yénkép
 námpon. Tá taknámp Kwaro nomwan warko yamokwapea,
 nomwan Yiki Kor Spirit fek nánkáráp tenámp yakápria, mao
 nomwan éréképeanánko, nomo méntér yakáp mwanámp ke

yépék námpon. Nomo am taknámp ninik támao arop ponankor wanap fek Kwaromp e tokwae kari yak námpon. ✧

Polo Efesus fian yaewourria kar toropwapimp kar

¹⁵ Tá ono wa nanko, yumo Jisas Tokwae Karan mér kare-ria kápae kare Kwaromp firáp arop fárákan nounourouprá yakáp napon. ¹⁶ Aenapantá ono Kwarén 'Aesio'rá sér saráp yak nampono. Ono yumwan pwar mono. Onomp kar toropwap namp mek te ono kápae kare por yumwan ninikria yumwan yaewourrá Kwarén kar toropwap nampono. ¹⁷ Nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp Kwar yámar mek tokwae kari yak námmp man kar toropwap i konampono. Ono man kar toropwap i konamp te ará: Mao yumwan yonkwae kour sánkria, náráp kar fi érik farákápanoria nampon. Aenanko yiráp Kwarén mér nap fwap tokwae karrá akwap naenampon. ¹⁸ Ono nik namp te, mao yiráp ninik mek wae kwapwe sánk nánko, yumo fwap am yumwan wumwirinámp ankank, yumo táman ninik kárákáreria warákárrá yépékrá yakápenkria nampon. Tá kápae kare kwapwe kare ankank Kwaro maomp firáp nomwan ti-sáp nanampria nánapi tenámp te, kwapwe kare kare ankankara, táman mérenkria nampon. ¹⁹ Tá ono nik namp te, am Kwaromp kárákáre nomo Kwarén mérámp nomwan yaewourrá tére saráp yak námmp, nomo yurukup mwanámp pourou mo námmp, yoporop tokwae kar, am fwap yumo mérenkria nampon. Am kárákáre tokwae nomwan tére námmp te, ✧ ²⁰ am támao wokwaek Kraiséen térempon. Aenánko, mao sumpwianánko, am kárákáre fek tapek Kwaro fárámpá papea, mao yámar mek námokuráp yae-párak mwaek páte nánko tank námpon. ✧ ²¹ Oukoumwan te Kwaro Kraiséen narek karaok páte nánko yakria, kápae kare arop taokeyakáp konap arop, mekia akwapnámp arop, kárákáre tokwaeráp arop, tá kápae kare king tokwae man te ankore mek kák tenámp. Aeria e tokwaeráp arop oukoumwan má ke fek yakáp nap, tá nánkár wakmwaek yakáp mwanap am fárákan kor Kraiso ankár narek karaoki yak námpon. ✧ ²² Kwaro kápae kare ankank ponankor Kraiso yae ankore mek papria, Kraiséen am ankank poukeyak naenammp yépe kor tokwae yoroi páte nánko, siosomp ankank ponankor mao taokeyak námpon. ²³ Sios te Kraiso pourouno. Kraiso námoku mwar te pwi mono. Sios méntér maok wae pwi yak námpon. Tá Kraiso námoku te ankank ponankor pwi pap námpon. ✧

2

Nomo sumpwinámp arop Kraiséen Yiki yakápnámp kar

✧ **1:14:** 2 Ko 1:22 ✧ **1:19:** Kl 1:4-11 ✧ **1:20:** Hi 1:3,13 ✧ **1:21:** Fl 2:9-10; Kl 2:15 ✧ **1:23:** Kl 1:18

¹ Wokwaek te yumo nkwakwe make kwatae ninik napo, yumwan am támao surumpwirá kákámpon. ✧ ² Am ke fek te yumo mámara apár mekamp kwatae ninik fek paokopiapon. Aeria yumo yámar meaok paokop i konap kwatae spirit fárákapan taokeyak konámp spiritamp ninikaok paokopiapon. Oukoumwan am kwatae spirit te Kwaromp kar ták-sinap aropamp ninik mek tére konámpon. ✧ ³ Wokwaek te nomo ponankor am fárákapént yakápria nomp pouroukamp épi ninikaok saráp paokopimpon. Nomo nomp épi ninik ntia nomp kikiank ninik fek paokopimpon. Nomoku támao takrá yakáp námpara, nomo fwap am fek arop ankwap fiao napnámp taknámp Kwaromp yonkwae pwarámp sámp mwarámpon. ✧

⁴⁻⁵ Kare, waeman nomp kwatae ninikao nomwan surumpwirá kák tenánko, nomo sumpwi yakáp námp niampi yakáp námpon. Aenámpan maok, Kwaromp aropomp te top-pwarámp nángo, nomwan yonkwae touwe tokwae námpon. Aeria maok, mao nomwan yaewourianánko, nomo Kraisént yiki yakáp námpon. Ye, am aropomp fek táman Kwaro yumwan warko érékép námpon. ⁶ Mao nomwan Kraisént kéménkia pap námp niamp nángo, nomo Kraisént yámar mek ankank ponankor poukeyakáp mwanámpon. ✧ ⁷ Mao am takimp te kápae kare nánkár wakmwaek yakáp mwanap arop fárákapan maomp aropomp tokwae yénkép naenámp. Maomp am aropomp te nomwan warákárria yaewour naenámp ninik fek námpon. ✧ ⁸ Am te arak: Kraisént mérapo, Kwaromp aropomp fek mao yumwan warko érékép námpon. Am te yumoku térenap ankank mono, Kwaro yumwan kwaporok sánk námpono. ✧ ⁹ Am te yiráp tére fek nopok am ankank sámp mono. Aenapara, arop ankwap námoku támao warákár sénaenámp te yak mono. ✧ ¹⁰ Kwaro námoku nomwan yoroi námpono. Aeria mao nomwan Kraisént wourékam arop yoroi pap námp te, nomo am kwapwe kare ninik fek yakáp mwanámpria ninámpon. Am kwapwe kare ninik te Kwaro wokwaek nomwan am fek paokop mwanapria nánapi pwara námpon. ✧

Kraiso Juda ntia ankwap fi ankára mek tapokwapnámp kar

¹¹ Yumo te wae nik napon: Juda fi námokuráp yae fek yipi fárákap konapon. Aeria ankwap fi arop yumwan 'Yipi fárákap mo i konap arop'rá sér. Ae konap te, yumo ankár fwapia ninik kip: Yiráp pourou yipi fek te yumo wokwaek ankwap arop fi yakápiapon. ¹² Aeria am ke fek te Kraisént

✧ 2:1: Kl 2:13 ✧ 2:2: Ef 6:12 ✧ 2:3: Ta 3:3 ✧ 2:6: Ro 6:8 ✧ 2:7: Ro 2:4

✧ 2:8: Ro 3:24; 2 Ti 1:9 ✧ 2:9: Ta 3:5 ✧ 2:10: Ta 2:14

panek yakápiapon. Yumo Israel firént tapokwap mono, mwar ankwap fi yakápiapon. Kwaro Israel firan ‘Yumont yak nanamp’rá séria kontrak yoroi námpan maok, yumo am mek tukup mo, amwar yakápiapon. Yumo mámá apár mek yakáp nap te, ankwap kwapwe kare ankank wakmwaek korop nae-námpria yépék nap yak mono. Tá yumwan yae-wour naenámp Kwar ankwap yak mono. ✧ ¹³ Wokwaek te yumo panek karaok yakápiapon. Aeno oukoumwan te Krai-somp yirirao yumwan éréképá koropeanáko, Krai Jisasént koumpea Kwaromp wonae fik kar yakáp napon. ¹⁴ Krai te nomp yonkwae porokwe sámp konámp fi támaono. Wokwaek Juda fi ntia ankwap arop fi nonopok yoporapo, am yopor te am fárákapamp amore mek farmae niampi yakámpon. Aeno oukoumwan te Krai námokuráp pourou fek am farmae niampi yaknám párámpá sirarea, anánkaopwe fi ankára mek tapokwapea pwate nánko, ankárankamp fi saráp yakáp napon. ¹⁵ Mao te waeman Juda firao lo kákrá kukumwirá párapok tenap te wae tirá épéri pwate námpon. Mao taki námpon te anánkaopwe fi ankára mek tapokwapeanáko, Kraisént ankárankamp wourékam arop yakápria, am feknám ankárankamp ninik fek yakáp mwanám ninikani námpon. ✧ ¹⁶ Mao yaopwae porokopramp fek sumpwiria, maomp pourou fek táman anánk fi arop tapokwapea pwara námpon. Aeria am yaopwae porokopramp fek yopor i konap ninik wae sumpwi pap námpon. ✧ ¹⁷ Takia maok, mao koropea Kwapwe Kare Kar arakrá farákáp: “Oukoumwan te yumo ankárankamp ninik fek yakáp napon.” Mao am Kwapwe Kare Kar te yumo panek yakápiap arop fi, tá yino Juda fárákap Kwaromp wonae fik yakáp námpan kor méntér farákáp námpon. ¹⁸ Am Kwapwe Kare Kar te arak: Krai-somp tére fek nomo anánk fi aropan ankárankamp Spiritao nomp Naropwaronámpok pok mwanám kik-pwara námpon. ✧

Nomo Kristen ponankor te ‘Kwaromp nap’rá sénámp kar

¹⁹ Aenámpara, yumo te apár moráp aropao amorik kékéri yakáp nap niamp mono. Yumo te waeman Kwaromp koumteouráp aropént ankárankamp fi yakáp napon. Yumo te Kwaromp fi kare yakáp napon. ²⁰ Yumo te Kwaro nap ti námpon. Mao aposel yino ntia profet fákáre te oumpwar woupwiran yoroi tenám niamp. Tá Krai Jisas te kukamp oumpwar kare niamp. ✧ ²¹ Kápae kare nap yao wi te Krai-somp pourouk poupoukouri yak nánko, am nap yae-párak kárakáre yak námpon. Kwar te am nap tirá yak

✧ **2:12:** Ro 9:4; 1 Te 4:13 ✧ **2:15:** 1 Ko 12:13; Kl 1:20 ✧ **2:16:** Kl 1:20-22

✧ **2:18:** Ef 3:12 ✧ **2:20:** Mt 16:18; 1 Ko 3:11

nánko, am nap akwapá tokwae karia, námokuráp yiki kare nap yakanoria námpon. ✧ ²² Yumo kor Kraisént koumpá yakáp napo, Kwaro yumwan ankwap Kristen fárákapént tapokwapea pwate nánko, yumo Kwaromp Spirit yak naenámp nap kare yakáp napon. ✧

3

Polo ankwap fian Kwapwe Kare Kar farákápnámp kar

¹ Nomo énéni ankáránkamp firáp yakáp mwanap fi fek táman maok, ono Pol ono Krais Jisasomp tére namp fek fákápá páte napo yakria, ono fwap ankwap fi arop yumwan yaewour nampon. ✧ ² Ono ninik namp te Kwaro onan ourour sápnánko, ono yumwan taokeyakea yaewour namp te yumo wae wawi napon. ³ Mámá kar wokwaek mek yakámp, am te Kwaro onan farákápnánko, ono wae méria, ono yumonapok fae tákáre kar kumwia kérépampono. ⁴ Táte yumo am kar nkea yumo am Kraisomp kar ponankor mek yakámp te onomp ninik mek wae érik farákár námp mér mwanapon. ✧ ⁵ Wokwaek kar kápae kare ke fek, Kwar te am mek yakámp kar te érik farákápnámpon. Aeno oukoumwan te náráp Spiritao maomp nánkárápámp aposel fákáre ntia maomp profet fákáreran érik farákápnámpon. ⁶ Am kar te ará: Kwapwe Kare Kar wa nap fek yumo ankwap fi arop koropea Juda yinont ankáránkamp fi arop yakápria yinont ankáránkamp pourou yakáp napon. Aeria maok, nomo ponankor Jisas Krais sápnámpara, Kwaro nompór nánapitenámp kápae kare ankank énéni sápnámpon. ✧

⁷ Kwaro onan am Kwapwe Kare Kar farákápnánamp tére arop páte námpon. Mao onan ourour sápnária náráp kárákáre sápnánko, am kárákáre támao ono térenamp mek kárákáre sápnámpon. ✧ ⁸ Ono te Kwaromp koumteouráp arop ponankor maomp yae ankore mek kánanke kwatae yak nampán maok, Kwaro onan am ourour sápnámpon. Am taki námp te, mao onan, Kwapwe Kare Kar ankwap fíran farákápaeria ninámpon. Am Kwapwe Kare Kar te Kraisoinámp kápae kare kwapwe kare ankank, arop námokuráp ninik fek oupouroukia nke mwanap pourou mo nampán sénámpon. ✧ ⁹ Kwaro námoku kápae kare ankank yoroianámpao maok, manénkir te námoku am tére naerianámp ninik te mek wouroump taeri námpon. Aenánko, am ninik te wokwaek kar kápae kare ke fek mek wouroumpéyak námpon. Aeno oukoumwan te mao wae onan maomp ninik érik farákápnánamp tére sápnámpon. ✧

✧ **2:21:** 1 Ko 3:16; Kl 2:19 ✧ **2:22:** 2 Ko 6:16 ✧ **3:1:** Ef 4:1; Fl 1:13 ✧ **3:4:** Ef 1:9; Kl 1:26 ✧ **3:6:** Ef 2:13,19 ✧ **3:7:** Kl 1:25 ✧ **3:8:** 1 Ko 15:9-10 ✧ **3:9:** Kl 1:29

¹⁰ Wokwaek te mek wouroump fákeyak námpon. Aeno oukoumwan te siosén tére sánk nánko, am Kwaromp nkwakwe make yonkwae kour yámar mekamp spirit taokeyak konámp kárakáre kor spiritan farákáp napo, mao mér mwanapon. ¹¹ Wokwaek kar Kwaro nomp Tokwae Kar Krai Jisasomp tére fek, am tak nanampria nánapi tari námpan námpon. ¹² Nomo te waeman Kraisen méria, méntér koumpá yakáp námpara, nomo te wae mér kare námpon: Krai te nomwan Kwaronámpok éréképá akwap naenámp támao ara, nomo apáp mono, fwap Kwaronámpok tukup mwanámpon. ✧ ¹³ Aenámpara, ono oukoumwan yumwan sénampon: Ono yumwan yaewouria touwe sámp nanko, yumo táman ninikria yumo mér nap porokweria pwar mwanape, mono. Am te yumo e tokwae sámp mwanapan yumwan yaewour námpono. ✧

Polo Efesus fian Kwarén kar toropwapnám kar

¹⁴ Kwaro ‘Arop fi ponankor érékép nanamp’ ria niniki námpan, ‘Am te tokwae kar ankankono’rá ninikria onomp Naropwarén kwaráp torokomp nampon. ¹⁵ Nomo maomp firáp arop fákáre ponankor yámar mek poká yakáp nap, tá oukoumwan apárok yakáp nap ponankor maomp e karean sámp námpon. ¹⁶ Ono te arakrá kar toropwap i konampon: Maomp kwapwe kare ankank ouroukour yak námp meknám Naropwaro yiráp ninik mek náráp Yiki Kor Spirit top-pwarámpá pap nánko, am táman yumwan yaewour nánko, yumo kárakáre kare mwanapon. ¹⁷ Tá yumo Kwarén mérap fek táman, Kraiso yiráp ninik mek akwapá yaká yakatoria nampon. Onomp ninik te, yiráp ninik ankár Kwaromp nouroup i konámp mek yaoao kwar mek arák térea kárakáre yak konámpnám takenkria nampon. ¹⁸ Takria maok, yumo fwap Kwaromp firáp kápae kare koumteouráp aropént kárakáre sámpea, am fek yumo fwap ponankor Kraiisomp nouroup i konámp ninik mér kar mwanapon. Am te tokwae kar, tá tokwaeri kar akwap, tá narek karaok akwap, tá anko- rek kar pik námpon. ✧ ¹⁹ Ye, yumo Kraiso yumwan nouroup i konámp fwap mér mwanapria nampon. Am te aropao námoku méria pwi mwanámp pourou mono. Kwaro nomwan nouroup i konámp niniként kápae kare ankank kwapwe te Kwaro námoku top-pwarámpá yak námpara, yumwan kor fwap am ankank top-pwarámp naenámpon.

²⁰ Maomp kárakáre te nomp ninik mek tére konámpon. Am kárakáre te nomo kápae kare kar toropwap i konámp, tá nomp ninik táman kor kwe-pwararea térea waeria, nomwan kwapwe kare yaewour námpon. ✧ ²¹ Aenámpara, yino sios

arop ponankor Kraiso tére námpan ninikrá, éréképnámp mwae yoro námpantá, nomo ankár Kwaromp e kápae kare ke fek sakap saráp yakáprá tukup mwanámpon. Kare támaono.

4

'Kristen te Kraisomp pourouno'rá sénámp kar

1 Ono Tokwae Karamp tére fek fákapá pátenap arop yak nampon. Ono Kwaro yumwan wumwi námpan ninikria yumwan kárakáre fek sér rae: Yumo am wumwi námpaokria yae-párak kare paokop kipo. ✧ 2 Yumo te ponankor aropamp yae ankore mek yakáprá, am fárakapan te sárán porokwe fek kip. Koupour yonkwae pwarámp kwapono. Sánánkar porokwe fek yépék kip. Yiráp ankwapyaenámp yumwan touwe kwatae sánk napo kor, yumo ankár nopok man nouroup kipo. ✧ 3 Yiki Kor Spiritao nomwan ankárankamp pourouráp ninik fek yakámp mwanám sámp tenánko, am ninik támao nomwan paokao fákapá fákeyak námpan niamp nánko, nomo ankárankamp fi yakámp námpan. Aenámpara, yumo te ankár am ninik táman tére kárakárerá sámp-fákeyakámp kipo. ✧ 4 Pourou te waeman ankárankampria Spiritao kor ankárankampon. Tá taknámp Kwaro yumwan wumwiri námpan te, yumo ankár ninik fákaepa ankárankamp ankank táman saráp yépék mwanapria ninámpan. ✧ 5 Nomo te waeman nomp Tokwae Kar ankárankamp mwarono. Tá nomo wae ankárankamp puri fek Kwarén mér námpan. Tá nomo waeman ankárankamp puri fek ént mek nér námpan. 6 Waeman Kwar ankárankamp támao nomo ponankor nomp Naropwaron. Mao ponankor aropan oupoupouria narek yak, tá ponankor arop ou mek tére, tá ponankor arop ou mek yak konámpon.

7 Kraiso nompor náráp kápae kare ankank kwapwe mekamp, nomwan ponankor ankákárankrá mao námokuráp ninik fek ourour tokwae ti-sámp konámpono. ✧ 8 Aenámpan Kwaromp Buk fek sérrá, "Mao kwe-pwararea fákapá yakápinap arop narek éréképá pokea, arop fárakapan ourour nénk námpan." ✧

9 Am má kar 'Narek pokámp'rá sénámp karao nomwan yénképrá: Manénkir te kwar mek ankorek kare mek pik námpan. 10 Am arop támao maok manénkir ankorek pikia warko narek kuri pok námpan. Mao yámar kear mek pokea, kápae kare ankank ponankor námoku támao am mek top-pwarámpá yak nanampria nimpon. 11 Mao támao nkwakwe make tére nénkria ourour arakrá nénk: Ankwap fárakapan

✧ 4:1: Kl 1:10 ✧ 4:2: Kl 3:12-13 ✧ 4:3: Ro 12:16-18; 1 Pi 3:8 ✧ 4:4: 1 Ko 12:12-13 ✧ 4:7: Ro 12:3,6 ✧ 4:8: Sng 68:18

apospel tére nénk, tá ankwap fárákapan profet tére nénk, tá ankwap fárákapan evanselis tére mwanap nénk, ankwap fárákapan pastor yakáp mwanap, tisa yakáp mwanap tére nénk námpon. ✧ ¹² Kraiso nomwan yaewourrá ourour wor-pwar nánko, nomo Kwaromp firáp kounteouráp arop nomo fwap maomp tére kwapwe kare mwanámpon. Tak nánko maok, Kraisomp pourou te aropao tékép námp niamp naenámpon. ✧ ¹³ Am tére te ankár akwapea nomo ponankor ankárankamp ninik kare fek Kwarén méria, nomo waeman Kwaromp Tárápamp méran kor nkea niniknámpon ankárankamp puri fek yak naenámpon. Aeria maok, nomo tékép konap niampia Kraiso niamp ninik kárákáreráp arop yakáp mwanámpon. ✧

¹⁴ Nomo te épérmou tárápu niamp yakápi kwapono. Kar porokwenap arop fárákap te Kwaromp kar ták-siria ankwap poupwékáp kar nomwan farákáp nap te, kareran mpweria ninik mwareano. Takria am fárákapamp kar támao nomp ninik solwara tokwaerao botan sámpea akwapá, koropá konámpnámpon taknámpon naeane. Tá ouwirao yao sámpea yiki mwaek akwap konámpnámpon taknámpon, nomp ninikan kor takantá. ¹⁵ Mono. Nomo ankár arop fárákapan nouroupria kare kar sér i konap ninikaokria arop ankwapan kor kare kar sér mwanámpon. Aeria maok, nomo ankár aropao épérmou táráp yak mono, téképrá akwapea tokwae konámpnámpon taknámpon, Kraiso te nomp yépe korara, am fek toukouri yakáp mwanámpon. ✧ ¹⁶ Am yépe kor támao poukwap nánko maok, nomo pu, yae kor, yi, pouroukamp ankank ponankor, kikiri yakáp námpon. Aeria maok, am ankank ankárankrá námoku tére konap ninikaok tére napo, nonopok nouroup námpon ponankor méntér toukouri yakáp fek ponankor ménté téképrá yakápria kárákáre sámp konámpon. ✧

Kristen wourékam ninik fek paokop mwanámpon kar

¹⁷ Aeria ono yumwan kar ankwap sénae rae. Ono Tokwae Karamp e fek yumwan kárákáre fek arakrá sénampon: Yumo te Kristen monap arop fárákapamp ninikaok paokopi kwapono. Am fárákapamp ninik te kwaporok kwataenámpon ankankan saráp ninik i konapono. ¹⁸ Am fárákapamp mér te kirikipá yak námpon niamp. Am fárákap te épéripria maomp ninik mek te fákápá yak nánko, Kwaro sánknámpon yiki yak mek te yakáp mo naponono. ✧ ¹⁹ Am fárákap te námoku kwatae ninik nap te pwarápaé mono, ankár kwatae ninikrá paokoprá,

✧ **4:11:** 1 Ko 12:28 ✧ **4:12:** 1 Ko 14:12 ✧ **4:13:** Kl 1:28 ✧ **4:15:** Ef 4:25

✧ **4:16:** Kl 2:19 ✧ **4:18:** Ro 1:21

nkwakwe make pouroukamp ninik táman tak mwar karrá paokop napon.

²⁰ Yumo Kraisomp ninik sámp nap te, take pourouráp mono. ²¹ Ono nik namp te, yumo waeman Kraisomp kar wawia-ia, tá Jisas námoku niniknám kar kare sámpea méri yakáp napon. ²² Am kar kare te arak: Yumo kuri wokwaek te am wokwaekamp ninikaok paokopiapon. Mao i konap ninik te kwekárá sérarrá, kikiankáp napo, am ninik támao arop kwatae akwap naenám mwaek warámpá akwap konámpon. Aenámpara, yumo ankár am épi ninik te nkwapok far-sir kipo. ²³ Aeria maok, yiráp ninik te ankár arákarea, wourékam naenámpon. ²⁴ Yumo ankár wourékam arop yakáp kip. Kwaro am aropan wourékam yoroi námpara, mao te ankár Kwar niampono. Am wourékam aropamp ninik te ankár yae-párák kareria yiki kare yak naenámpon. ✧

²⁵ Aenámpara, yumo ankár kwekár i konám ninik te nkwapok far-sir kip. Yumo ponankor arop ankwap fárákan te ankár kare karan saráp sér kip. Yumo wae mérapon, nomo énéni ponankor te Kraisomp ankárankamp pourou yakáp námpon. ✧ ²⁶ Táte yumo yonkwae pwarámp nap kwamp te, yumo mér kip: Takria yumo kwatae ninik mwanape. Takria yumo oukoumwan yonkwae pwarámp fákeyakáp napo, yamar porokor naeane. ²⁷ Takria yumo Satanén ménki kik-pwar mwanape. ²⁸ Oukun arop te warko oukuntáno. Mono. Oukoumwan te mao ankár tére mwanapon. Mao ankár námokuráp yae kor fek tére kwapweria mao ankank kwapwe sámpria ankank monap aropan yaewour mwanapon. ✧ ²⁹ Yiráp táp meknám kwataenám kar sér mwanape. Ankár kwapwe kare karan saráp sénapo, porokwenap aropan kárákare sánkrá, tá yiráp kar wanap ponankor aropan kor yaewour naenámpon. ✧ ³⁰ Yumo arop yaewour monám karan sénapo, Kwaromp Yiki Kor Spiritao wawia te, ninik mek kápae sámp naenámpon. Yumo Yiki Kor Spirit sámp nap te, yumo Kwaromp firáp yakáp napan yumwan warko éréképeanánko, yumo amwar kar yakáp mwanap yae pap námpan yénképrá taok-pap námpono. ✧ ³¹ Yumo ankár kokwarok i konap ninik, yonkwae pwarámp konap, kar tékén sér i konap, arop wouroump sér i konap, tá arop ankwapan i konap nkwakwe make ninik kwatae méntér ankár nkwapok tirá épér kipo. ✧ ³² Yumo te ankár yiráp ankwapyenáp fárákan kwapwe kare ninikria nounouroup kipo. Yumo te ankár Kwaro yiráp kwatae ninikan Kraisomp e

✧ 4:24: Ro 12:2; Kl 3:9-10 ✧ 4:25: Ef 4:15 ✧ 4:28: Ap 20:35 ✧ 4:29: Ef 5:4; Kl 4:6 ✧ 4:30: Ef 1:13-14 ✧ 4:31: Kl 3:8

fek nîk mo pwar námpnámp taknámp, am fárákapao yumwan-
inap kwatae nînikan kor nîk mo pwar kipo. ✧

5

Nomo ankár Kwaromp wae fek paokop mwanámp kar

¹ Kwaro yumwan yonkwae touweanángo, yumo maomp tárápu yakáp napon. Aenapara, yumo ankár mao námoku i konámp nînikaok paokop kip. ² Kraiso nomwan yonkwae touweria námokuráp pourou te wampwe pwarará nomwan yaewouri námpon. Mao námokuráp pourou Kwarén ofa nánákáre kwapwe konámp niamp sánk námpon. Taki námpara, yumo kor arop yonkwae touwe konap nînik fek paokop kip. ✧

³ Kokopor i konap nînik, tá kápae kare ounnámp nînik, kikiank nînik kwatae, yumo ou mek kánanke korop naeane. Mo karonó. Nomo Kwaromp firáp arop te nomo take kar sérar mwanámp pourou mono. ⁴ Yumo ounnámp kar, épérép námp kar, faperá kwataenámp kar sérari kwapono. Am nînik te pwi yak mono. Yumo ankár Kwarén saráp 'Aesio'rá sér mwanap te kwapwe kareno. ✧ ⁵ Yumoku te wae mérapon: Kokopor i konámp arop ntia ounnámp nînik sámpnámp arop, tá kikianknámp arop (am kikianknámp nînik te kwekár kwarén lotu nap niampara), am arop fárákap te Kraiso ntia Kwaromp firáp yakáp nap mek te korop mwanap pourou mono. ✧

⁶ Yumo ankár mér kip: Takria yumwan aropao kwatae nînik mwaek éréképá tukup mwaria sérarnap kwekár karwaok tukup mwanape. Am take pourouráp nînik fek támao nánko, Kwaro náráp kar ták-sinap arop fárákapán yonkwae pwarámp námpono. ✧ ⁷ Aenámpara, yumo te am fárákapént fearámpea paokopi kwapono. ⁸ Wokwaek te yumo kirikip mek yakápiapan maok, oukoumwan te Tokwae Karao yumwan wae fek kák tenánko yakáp napon. Aenapara, yumo te ankár wae fekamp aropamp paokop niamp sámp kipo. ⁹ Am wae te kápae kare kwapwe kare nînik, tá yae-párák kare nînik, tá kare kar sér i konap nînik, aráte am feknámp korop konámpon. ✧ ¹⁰ Yumo te ankár mokoepé pourouráp nînikan Tokwae Karao warákár námpaoeanrá nînikia táman sámp kip. ✧ ¹¹ Yumo te arop fárákap kirikip mekamp nînik fek paokop napént fearámpea paokopi kwapono. Take pourouráp nînik te wakmwaek kwapwe kare ankank korop mo i konámpono. Yumo te ankár, am nînik te kwataenorá érik yénk kipo. ¹² Ono te am kápae kare kwatae nînik mek tére nap farákáp nanamp te kwatae kare námpara, pwarápae nampono. ¹³ Aeno

✧ 4:32: Kl 3:12-13 ✧ 5:2: Ga 2:20 ✧ 5:4: Ef 4:29 ✧ 5:5: 1 Ko 6:9-10

✧ 5:6: Ro 1:18 ✧ 5:9: Kl 1:13; 1 Pi 2:9 ✧ 5:10: Ro 12:2

Kwaromp wae kwapwe am kwatae ninik fek yokor nánko, kwatae ninik fi kare ponankor érik yéncép námpon. ¹⁴ Ankank kwataeran wae yokor nánko, wuri nkeria, am younkwek sirarea waeráp arop yakáp mwanapono. Am te apaerianápe, Kwaromp Buk fek sérrá:

“Arop amo oukoumwan amp nap kwamp te amo koupour fárámpae.

Amo apár me meknámp fárámp napo, Kraiosomp wae kwapwe amwan yokorano.” ✧

¹⁵ Aerá sénámpara, yumo te ankár yiráp paokop napan fwapia mér kipo. Yumo te épérépnap aropamp paokop niampi kwapono. Yumo ankár yonkwae kourráp aropamp paokop niamp kipo. ¹⁶ Oukoumwan te yumo Kwaro niniknámpté mwanap kenono. Takria am tére mwanap ke kwaporok akwapantáno. Am te apae riteanápe, oukoumwan te yae wae fae nánko, kápae kare kwatae ankank koropánk námpono. ✧

¹⁷ Aenámpara, yumo te épéperépi kwapono. Yumo ankár Jisas Tokwae Karao yumwan apaenkrá ninik námpté fwapia mér kip. ✧

¹⁸ Yumo te mánmán i konap ént fépera waerá mánmánrá paokopi kwapono. Am taknap támao yumwan ninik kwatae pap konámpono. Yumo Yiki Kor Spiritao yiráp ninik mek topwarámpanoria yéncépá yakápenke. ✧ ¹⁹ Yumo te ankár yiráp Kristen ankwapyaenápent nonopok Kwaromp Buk fekamp song ntia lotu i konap song, tá maomp waempén kárakáre sánk naenámp tár kar táman farákáp kip. Yumo ankár kápae kare por Tokwae Karan ninikrá yiráp ninik meknámpté tár sámp kip. ✧ ²⁰ Aeria kápae kare por nomp Jisas Tokwae Karamp e fek yumo ankár Naropwar Kwarén kápae kare ankankan ‘Aesio’rá sér kip. ✧

Poumou ntia yupu anánkwapan sénámp kar

²¹ Yumo ankár Kraiosomp e sakap mwaria nap kwamp te yumo nonopok yiráp Kristen ankwapyaenápomp yae ankore mek yakáp kipo.

²² Koumteou yumo kor ankár yiráp poumou-tárápuamp yae ankore mek yakáp nap te, Tokwae Karamp yae ankore mek yakáp napnámpté taknámpté kipo. ✧ ²³ Am te apae riteanápe, poumarop te yupuramp yépe korono. Tá Kraiso kor siosomp yépe kor nánko, sioso Kraiosomp pourouria Kraiso man warko érékép námpon. ✧ ²⁴ Aenángo, sioso Kraiosomp yae ankore mek yakáp námpté taknámpté, koumteou yumo kor ankár kápae kare por yiráp poumou-tárápuamp yae ankore mek yakáp kipo.

✧ **5:14:** Ef 2:1 ✧ **5:16:** Kl 4:5 ✧ **5:17:** Kl 1:9 ✧ **5:18:** Ro 8:6; 13:13 ✧ **5:19:** Kl 3:16 ✧ **5:20:** Kl 3:17; 1 Te 5:18 ✧ **5:22:** 1 Pi 3:1 ✧ **5:23:** 1 Ko 11:3

25 Poumou-tárápu yumo kor ankár yiráp koumteouran yonkwae touwe kip. Am te apaerianápe Kraiso kor siosén yonkwae touweria námokuráp pourou te wampwe pwarará siosén yaewouri námpon. ✧ 26 Mao taki námp te siosén ént ntia Kwaromp kar fek yáraría kák nánko, sios yiki kwapwe yakáp mwanapria ninámpon. ✧ 27 Am taknámp ninik te siosén námokuráponoria nánkáráp námpon. Mao te takianánko mao námoku nke námp fek sios oum kánanke, tá yipi yaepae kánanke yak mo, kwatae niniki námp yak mo, ankár yiki kukarrá pap naeria námpon. ✧ 28 Tá taknámp poumou-tárápu yumo kor yiráp koumteouran yonkwae touwe nap te, yumokuráp pourouan yonkwae touwe i konapnámp taknámp kip. Arop náráp yupuan yonkwae touwe námp te waeman námoku náráp pourouan yonkwae touwe námpon. 29 Nomo wae mérámpon, arop ankwap ankárankamp námokuráp pourouan te yopor mo i konámpono. Ankár fir wurumprá yae-párák Kraiso náráp sios taokeyak námpnámp taknámp námokuráp pourou taokeyak konámpon. 30 Nomo te Kraisomp pouroukamp pu, yae kor, yi niamp arakeno. 31 Kwaromp Buk fek yupu sámp konapan arakrá sér:

“Arop tár-ménki náráp éntupwar naropwar pwararea náráp yupurént koumpá yak námp te, waeman ankárankamp pourou yak nepon.” ✧

32 Mámá mek-wouroumpá yaknámp kar te ninik tokwae kar am mek yak námpon. Onoku te Krais ntia siosén wounáprá sénámponorá ninik nampon. 33 Aenampan maok, tá arop ankákárank yumwan kor arakrá sénámpon: Amo ankár amoku waráp pourouan yonkwae touwe konapnámp taknámp waráp yupuan kor yonkwae touweampo. Tá yupuao kor ankár náráp poumaropamp e narek pap naenámpon.

6

Táráp ntia éntupwar naropwarén sénámpp kar

1 Tá taknámp, tárápu yumo te Tokwae Karampara, yiráp éntupwar naropwaromp karwaok kipo. Am te yae-párák kare ninikono. ✧ 2 Kwaromp Buk fek sérrá:

“Amo ankár waráp éntupwar naropwaromp yae ankore mek yakria maomp karwaokampo.”

Am te Kwaromp lo fek ‘Nánkár nopok sánk nanamp’rá sérinámpp kar kárakáre méntér yak námpon.” ✧ 3 Am sérinámpp kar kárakáre te araki yak námpon: “Amo takria te, mámá apár mek fwap tokwaeri ke fek yak nanapon.”

✧ 5:25: Kl 3:19 ✧ 5:26: Jo 15:3; Hi 10:10 ✧ 5:27: 2 Ko 11:2 ✧ 5:31: Stt 2:23-24 ✧ 6:1: Kl 3:20 ✧ 6:2: Kis 20:12

4 Tá yumo naropwaryaenápo kor yiráp tárápuamp ninik mek sámpá yampourou napo, mao yumwan yonkwae pwarámp mwanape, mono. Yumo ankár am fárákapan yae-párák taokeyakápria fwapokwaprá Kwaromp ninikan yénkrá farákáp kipo. ✧

Tére arop ntia taokeyakáp konap arop fárákapan sénámp kar

5 Tá yumo tére arop yumo kor ankár yumwan poukeyakápnap arop fárákapamp yae ankore mek yakáp kip. Yumo ankár am fárákapan apáp kip: Yumo takria anánk ninik fek tére mwanape. Yumo ankár Kraisomp karwaok i konapnámp taknámp am fárákapan kor maomp karwaok kipo. ✧ 6 Yumo takria mao nke nap fek saráp, námwan warákáranáponoria tére mwanape. Yumo ankár Kraisomp tére arop yakápria yiráp ninik te kárákáre fek ankár Kwaro ninik námpaok tére kipo. 7 Yumo te ankár yonkwae kárámprá tére kipo. Yumo te apae aropamp tére napanápe, Kwaromp térean tére napon. 8 Yumo wae mér napon: Arop ankwap kwapwe kare téreanámp te, am fek Kwaro nopok sánk naenámp. Am tak naenámp te tére aropan, tá amwar yakrá tére poukwapnámp aropan kor méntér puri fek nopok nénk naenámp. ✧

9 Táte arop poukeyakáp konap arop yumo ankár tak mwanapono: Yumo apáp sánk konap ninik te ankár pwar kip. Tokwae Kar yámar mek yak námp te yiráp Tokwae Karao maok, tére aropao kor maomp Tokwae Karono. Mao te arop e ntia arop pourouan yurukup mo i konámpon. ✧

'Kristen te soldia niamp'rá sénámp kar

10 Tá ono wae má kar séri pwar nae rae: Yumo ankár Tokwae Karamp kárákáre fek fokopeyakáp kip. 11 Yumo ankár yorowar i konap ankank Kwaro yumwan nénk námp, am yiriria yorowar mwanap nánaprá kárákáre fek fokopeyakáp kip. Yumo takria maok, am kárákáre fek Satanomp meaok térenámp kwatae ninik kápae kare fwap kwe-pwar mwanapon. ✧ 12 Am te apaerianápe, nomo te aropan yorowar mono. Kápae kare yao-pwaeráp narek yakáp nap méntér yorowar námp. Nomo kwatae-aropan yépe kor tokwae yoroi yak námp, tá am fárákapan meki akwap námp, táte kárákáre tokwaeráp yépe kor yoroi yakria, kirikipan poukeyak konámp, am fárákapént yorowar mwanámpon. 13 Ae mwanapara, yumo ankár Kwaro yumwan nénknámp yorowar kwe-pwar mwanap ankank ponankor am yirir

✧ 6:4: Snd 22:6; Kl 3:21 ✧ 6:5: Kl 3:22-23; Ta 2:9 ✧ 6:8: Kl 3:24-25 ✧ 6:9: Kl 4:1 ✧ 6:11: Je 4:7; 1 Pi 5:8-9

kipo. Takria maok, yumo ponankor kwe-pwararea fwap oukoumwan fokopeyakáp mwanapon. ✧

¹⁴ Ye, yumo ankár takia fokopeyakáp kip: Kare kar i konap ninik te yumo ankár sépérnámƿ fákapria, yae-párák kare ninik te káraenámp yirímp kipo. ✧ ¹⁵ Yumo ankár arop Kwaro man nouroup naeria námpan man Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáp mwanap nánap kipo. Yumo ankár am ninik te suan yiráp puk yirímp konapnámƿ taknámƿ kipo. ✧ ¹⁶ Yumo ankár am kápae kare ankank tiria yumo Kwarén mér napan kor yiráp pourouantá nánánkár i konap yao kárakérenámƿ taknámƿ samp kipo. Am yao kárakére fek tapek maok, arop kwatae Satanomp yaomwiráp oump am fek porokwapá torókwari pap mwanapon. ¹⁷ Kwar yumwan warko érékép námpan niki-samp nap te, ankár yiráp me korok kárakére kor koumpnámƿ woukwap kipo. Aeria yumo ankár Yiki Kor Spiritamp bainat samp kip. Am te Kwaromp Karono. ✧ ¹⁸ Am ankank ponankor takria, Yiki Kor Spiritao yénknámƿ ninikaok Kwarén kor kar toropwap saráp yakáp kipo. Aeria yumo ankár kárakére fek nkwakwe make ankank Kwarén kar toropwaprá wumwi kipo. Takria maok, yumo kokwae kwapono, ankár fwapia yérék kipo. Yumo ankár Kwaromp firáp koumteouráp aropan ponankor yaewourrá Kwarén kar toropwap kipo. ✧ ¹⁹ Yumo ankár onan kor yaewourrá Kwarén kar toropwap kipo. Ono nik namp te, yumo takrá kar toropwap napo, Kwaro onomp táp mek náráp kar pap nánko, ono apáp sámp-anámprá fwap Kwaromp Kwapwe Kare Kar mek wouroumpá yaknámƿ méria farákáp nanampon. ✧ ²⁰ Ono te Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáp konamp aropara, am fek táman ono fákapá yak nampon. Yumo onan yaewourrá Kwarén sénapo, ono apáp ninik pwarará kárakére fek Kwaro ninik námpaok kar farákáp nanampono.

Pwarnámƿ kar

²¹ Ono térerá yak namp te Tikikuso mér námpara, mao akwapea yumwan sénaenámpono. Tikikus am te nomp ankwapnáp kareria, mao te Tokwae Karamp tére arop kwapwe karenono. ✧ ²² Ono man yumonapok sámp-kérép nanko, mao sénánko, yumo fwap yino te mokopi yakáp námƿaoeaná mér napo, mao yiráp ninik mek kárakére sánk naenámpono.

²³ Ono ninik namp te, Naropwar Kwar ntia Jisas Krai Tokwae Karao Kristen ankwapyaenáp yumwan yonkwae porokwe sánkria yonkwae touwe mwanap ninik ntia man

✧ **6:13:** 2 Ko 10:4 ✧ **6:14:** 1 Te 5:8 ✧ **6:15:** Ais 40:9 ✧ **6:17:** Hi 4:12
✧ **6:18:** Lu 18:1 ✧ **6:19:** Kl 4:3-4 ✧ **6:21:** Kl 4:7

mérnap ninik nénkanoria nampono. ²⁴ Aeria, Nomp Tokwae Kar Jisas Kraisén warákár nap pwar mo i konap arop fárakapan ponankor, Kwaro námoku ninikia am fárakapan yawouranoria nampono. Wae támaono. ☆

Polo Filipai Firampor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisaso pok tenánko, 32 yopwar niamp arake fek, Polo Rom mek kalabus mek yakria máma pas kumwimpon.

Wokwaek Polo am anánkan yarak námp fek akwapria, provins Masedonia mekamp taun Filipai mek Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápámpono. Tá wakmwaek Rom mek kalabusi yak nánko, Filipai firao maompor mani Tikikusomp yaek sánk napo, sámpria nopok Filipai firan aesioria maok, sérrá, ‘Ono kalabus mek yak namp te, fwap warákárrá yonkwae porokwe fek yak nampara, yumo kor yonkwae touwe kwapono. Warákár fek yakáp kip’rá sérimpono. Tá ankwap te, Filipai firan ‘Yumo yiráp ninikaokria “Arop tokwae námpono”rá niniki kwapono. Kraisoí námprámp yumoku te apárok sámp-anámp kip’rá sérimpon. Aeria nomo am pas fek nke námp te, Polo Filipai mekamp siosén te warákár kare námpon.

¹ Filipai mekamp Krai Jisasomp firáp arop e! Ono Pol ntia Timoti yino Krai Jisasomp tére konemp aropao, máma pas má yumo Jisasomp firáp arop fárákap ntia sios taokeyakáp konap, tá sios mek tére konap arop, yumonapok sámp-kérép reno. ² Onomp ninik te, nomp Naropwar Kwar ntia Jisas Krai Tokwae Karao námokuráp ninik fek yumwan yaewouria yonkwae porokwe sánk nepo, yumo fwap yonkwae porokwe fek yakáp kipria nampon. ✧

Polo Kwarén ‘Aesio’rá sérimp kar

³ Ono kápae kare por yumwan ninikria onomp Kwarén ‘Aesio’rá sér i konampono. ⁴ Ono yumwan yaewourrá kápae kare kar toropwap namp te, ono kápae kare por warákár fek saráp kar toropwap i konampono. ⁵ Ono yumwan warákárnamp fi te yumo manénkir Kwaromp Kwapwe Kare Kar sámpap yae feknámpia, yumo yinan yaewour napo, yino am Kwapwe Kare Kar farákáprá koropea oukoumwan námpan warákár nampono. ⁶ Ono wae mérampono: Kwaro yumwan kwapwe kare tére fi tompea térerá akwap námp te, ankár takrá térerá akwapea Jisaso arákarrá éknámp yae fek maok, am tére pwar naenámpo. ✧ ⁷ Kare ono yumwan ponankor arakrá warákárnamp ninik te yae-párakono. Am te ará: Ono kalabus nap mek yak, tá amwar yak namp fek kor, yumo ponankor onont Kwapwe Kare Kar farákáp mwanámp ourour sámp

napon. Ono kápae kare aropan 'Kwaromp Kwapwe Kare Kar te kare kar námpaná, yumo man mér kip'rá kárakáre fek sénamp fek yumo onan yaewour kwapwe naponon. Am fek táman yumwan ponankor onomp yonkwae kare mek pap konampono. ⁸ Kwar te ono wae kare kar sénamp te wae mérámpon: Krai Jisasomp yonkwae touwe támao onomp ninik mek yak námpan fek, ono yumwan nke naeria ninik tokwae nampon.

⁹ Kápae kare por ono arakrá kar toropwap i konampono: 'Yiráp nounouroup i konap ninik yiráp ninik mek top koupouri yak nángo, am fek yonkwae kour kwapweria ankank yurukup mwanap ninik ankár méntér tokwae kari yakano'rá sér i konampon. ¹⁰ Takria maok, yumo fwap ponankor ninik youroukoupia kwapwe karenámp ninik mwar sámpria maok, yumo fwap Kraiso arop kot naenámp yae fek kuri yumo yiki kukarrá yae-párak kare yakáp mwanaponon. ✱ ¹¹ Tak napo maok, Kraiso papnámp yae-párak kare ninik yiráp ninik mek top-pwarámpá yak naenámp. Aenángo, am támao Kwarén e tokwae sánkria maomp e sakap mwanapon.

Polo fákapa yak námpan fek Kwapwe Kare Kar akwapámp kar

¹² Onomp Kristen ankwapyae fákáre e! Ono te, yumo aran mérenkria nae: Mámá ankank onan korop námpan te, am támao Kwapwe Kare Karan taokor mono, am fek táman Kwapwe Kare Kar akwapá kárakáre námpan. ¹³ Aenámpara, Sisaromp nap taokeyakáp konap soldia fákáre ponankor; tá mamek yakápnap aropao kor ponankor ono Kraiomp tére namp fek fákapa yak namp wae méraponon. ✱ ¹⁴ Tá taknámp kápae kare Kristen ankwapyae fákáre Tokwae Karan mérap, ono fákapa yak namp fek am fárakap ninik kárakáre sámpria apáp pwarará kárakáre fek Kwaromp kar farákapanonon.

¹⁵ Kare, ankwap fárakap te arop fárakapao onan e tokwae sápan nkea onan kokwarokria onan anámpá pap mwar ritea, am fi fek táman Kraiomp kar farákapanonon. Tá ankwap fárakap te wae kwapwe kare ninik fek kar farákapanonon. ¹⁶ Kwaro náráp Kwapwe Kare Kar akwapá kárakáre naenámpria 'Mapek fákapa yakamp'rá onan sénánko, am fárakapao onont ankárankamp ninik fek yakápriaka yaewourria am kar farákapanonon. ¹⁷ Aeno am ankwap fárakap te Kraiomp kar farákapanonon fi te námoku támao aropao nke nap fek e tokwae sámpan mwanapria naponon. Am fárakap te yae-párak kare ninik fek tak mono. Ono fákapa yak namp mek warko am yumuntuk ankwap kápae kwatae pap mwaria naponon. ¹⁸ Aenapan maok, am apaen ninikria kwekár ninik fek tére

nap, tá kwapwe kare ninik fek tére nap, am te wampweno. Am te waeman Kraisomp karan farákáp naponoria nampara, am te ono warákár kare nampono. Kare, ono táman warákár saráp yakrá akwap nanampono.

Apae ankank Polomp pourouk korop námp támao Kwaromp e narek sampoknámp kar

¹⁹ Aenanampara, ono wae mér nampono: Kápae kare por yumo onan yaewourrá Kwarén sénapo, mámá ankank onomp pourouk korop námp te, Jisas Kraisomp Spiritao onan kárákáre sáp nánko, ono fwap yak nanampono. ✧

²⁰ Aenanampara, onomp ninik tokwae te, onan pwarápae sáp naenámp ankank fek tére mo karonó. Ono ník namp te, ono oukoumwan, tá nánkár wakmwaek kor, wokwaek i konampnámp taknámp kárákáre fek fokopeyakrá, kwapwe kare ninik fek térerá akwap naeria nampon. Tá, ono yiki yak namp kwamp, tá onan sumpwi pap napan kor, apae-apae ankank korop námp te, am támao Kraisén e tokwae sánk naenámp. ✧ ²¹ Onomp ninik te arak nampon: Táte ono yiki yakria kor onomp yiki yak mek Kraiso tokwae kari yak, tá ono sumpwiria kor ono waeman Kraisén érik karaok nke nanamp te kwapwe kare kareno. ✧ ²² Táte ono oukoumwan yiki yak namp kwamp te, ono fwap kápae kare koumteouráp aropan yaewour nanampono. Aeno ono apae mwae kupan mántwaok nanampono? Am te ono mér mono. ²³ Ono táman anánkaopwe ninik nampono. Ono Kraisént akwapá yak nae kar naman maok, ²⁴ ono oukoumwan apárok mapek yakrá yumwan yaewour nanaman kor am te tokwae kar ankankono. ✧ ²⁵ Ono arakrá mér kárákáre nampon: Ono oukoumwan yumwan yaewourrá tére nanamp yak námpara, ono wae mér, ono oukoumwan yumont yakrá téreria, yiráp mér yaewour nanko, yumo kárákáre sámpria warákár mwanapono. ²⁶ Aeria ono warko yumonapok koropnamp ke fek yumo onan nkea, warákárria Krai Jisasomp e sakap mwanapono.

Filipai fákáre tére kárákáreria Kraisént touwe sámpap kar

²⁷ Aeno yumo yiráp paokop te, ankár yae-párak kareria Kraisomp Kwapwe Kare Karwaok paokop kip. Tak napo maok, ono yumwan akwapá nke namp, tá ono yumo térenap karan saráp wa naman kor wampweno. Onomp ninik te yumo énéni ankár nonopok nounouroup ninik fek fokopeyakápria ankárankamp ninik fek nonopok yaewourria arop fárakapao Kwapwe Kare Kar wawia méranáponorá kárákáre fek farákáp napan mér naeria nampono. ✧

✧ **1:19:** 2 Ko 1:10-11 ✧ **1:20:** 1 Pi 4:16 ✧ **1:21:** Ga 2:19-20 ✧ **1:24:** 2 Ko 5:8 ✧ **1:27:** Ef 4:1

28 Yumwan Kwaromp térean monorianap arop fárakap yumwan apae-apae mwanapan apáp mo napan wa nae rampono. Táte am fárakapao nke napo, yumo apáp mo nap te, am fárakap te yaomwi mek pik napo, Kwaro námoku yumwan yaewourianánko, yumo yae-párak yakáp mwanapan yénkép námprá mér mwanapon. 29 Kwaro yumwan Kraisomp tére mwanap tére kwapwe nénk námpono. Mao te yumwan Kraisén mér mwanap ninik mwar nénk mono. Yumo Kraisompara, touwe sámp mwanap méntér nénk námpono. ✧
 30 Wokwaek ono tére kárakárea wae namp yumo nkeapan, oukoumwan kor, oukoumwan tére kárakárerá yak namp yumo wae wa napono. Yumo ankár onan yaewourrá am ankárankamp tére táman saráp yakáprá tére kipo. ✧

2

Námoku te wampwe pwarará ankwapan aropomp mwanámp kar

1 Yumo te wae yiráp ninik mek Kraisomp kárakáre sámpria, maomp aropomp méntér sámp napo, yiráp ninik porokwe fek yak námp nie? Tá yumo Yiki Kor Spiritént tapokwapea énéni yakápria, nonopok nouroupria aropomp i konap nie? 2 Yumo tak napo, ono warákárnamp ninik onan top koupouranoria nap kwamp te, yumo ankár ankárankamp pourouráp ninik fek yakápria, tá ankárankamp pourouráp nopok nounouroup nap ninik fek yakápria, ankárankamp pourouráp ninik fek tére kipo.

3 Yumoku mwanapan saráp ninik tokwaerá tére kwapono. Yumoku támao e tokwae sámp mwanapan saráp ninikrá tére kwapono. Yumo nonopok ankár yiráp ankwapyaenápen saráp e tokwae sánkrá yumoku te wampwe pwar kipo. ✧

4 Tá yumo yumoku mwanapan saráp niniki kwapono. Yumo ankár nonopok ankwapan ninikria mao mwanapan kor ninik kipo. ✧

Krais námoku wampwe pwarará arop niamp yakeanánko, Kwaro man narek papnámp kar

5 Yumo te ankár Krais Jisaso námoku wampwe pwarará Kwaromp yae ankore mek yaknámp ninik niamp sámp kipo.

6 Mao te Kwar kare yakámpao maok, ankár Kwar yakria sámp-fákeyak konámp kárakáre sámpá yak naenámp ninik moimpono. ✧

7 Mao te námokuráp ninik fek am Kwar yak námp pwarará, arop kare arákarea kwaporok tére konámp arop niampi yak nánko, arop fárakap man nkeapono. ✧

✧ 1:29: Ap 5:41 ✧ 1:30: 1 Te 2:2 ✧ 2:3: Ro 12:10,16 ✧ 2:4: 1 Ko 10:24

✧ 2:6: Jo 1:1-2 ✧ 2:7: 2 Ko 8:9

⁸ Mao námoku te wampwe pwarará
Kwaromp karwaokrá akwapea sumpwi naemp ke fekimpon.
Mao te kwapwe kare aropamp sumpwi niamp mono,
fwap arop kwatae niampria
yaopwae porokopramp fek sumpwimpon. ✱

⁹ Am takimp fek táman maok,
Kwaro man narek karaok papria,
man kápae kare ankankamp e kámákár akwapnám
e tokwae sánkámpon. ✱

¹⁰ Am e tokwae 'Jisas' sánk nám te,
yámar mekamp arop ponankor,
tá apárokamp arop ponankor,
tá némp ankore mekamp arop ponankor
kwaráp torokompiaka érik sérrá, ✱

¹¹ 'Jisas Kraiss te Tokwae Karono'rá sénapo,
Naropwar Kwaromp e ankár narek karaoki yak naenámpon.
✱

Nomo ankár arop ou mek wae niampi yakáp mwanám kar

¹² Ononamp fákáre, yumo wokwaek ono yumont yakamp
fek kápae kare por onomp karwaokiap te, oukoumwan kor
ono panek yak namp fek, yumo ankár takrá yakáp kipo.
Kwaro wae yumwan warko érékép námpara, oukoumwan te
yumo ankár táman apápria kour me woukourrá, am yae-párák
tankáp nap am akwapá moyakantáno, ankár kárákáre fek
sámp-fákeyakáp kipo. ¹³ Kwaro yiráp ninik mek tére konám te
nomo wae mér námpon. Mao námoku yiráp ninik mek warákár
sánk nángo, yumo fwap mao 'Takenk'rá ninik námpaok tére
mwanapon. ✱

¹⁴ Yumoku apae-apae ankank tére mwaria nap te, yopor
i konap ninik ntia kar yorowar i konap te, ankár pwararea
yonkwae porokwe fek tére kipo. ¹⁵⁻¹⁶ Yumo ankár takria
maok, arop ankwapao nke nap fek yumo Kwaromp yae-párák
kare tárápu yakápria, kwatae ninikitenap yak mo, ankwap
kwatae ankank méntér yak mo kare naenámpono. Yumo te,
kwapwe kare ninik pwarará kwatae mwae tukup konap
apárokamp arop ou mek waerao yokor nám niamp, yiki yak
sánk nám kar sámpea yénk kipo. Tak napo maok, Kraiso
koropnám yae fek ono fwap arakrá ninik nanampon: 'Ono
kwaporok tére mo, tá onomp kárákáre kwaporok sir moi
nampono'rá warákár-sénanampon.' ¹⁷ Yiráp mérap te yumo
Kwarén panan ofa sánk nap niampono. Táte arop fárákapao
onan sumpwi pap napo, onomp yiri wain ént niamp yiráp ofa
sánk konap pan yumuntuk kwarokor konapnám taknám

✱ 2:8: Hi 5:8; 12:2 ✱ 2:9: Ef 1:20-21; Hi 1:3-4 ✱ 2:10: Ro 14:11 ✱ 2:11:
Ro 10:9 ✱ 2:13: 1 Te 2:13

napo kor, wampweno, ono fwap oukoumwan warákárrá yak nanampono. Kare, ono fwap yumont warákár nanampono. ¹⁸ Ae nanampara, yumo kor ankár onont warákár kipo.

Polo Timotin sámp-kérép naeria sénámp kar

¹⁹ Táte Jisas Tokwae Karao takaerianánko te, wae fwap yumonapok koupour kar Timotin sámp-kérép nanampono. Tá mao akwapea yumo yakáp nap nkea warko arákarrá koropea onan farákáprá sénánko, ono fwap yonkwae kárámp nanampono. ²⁰ Ono te Timoti námpnám maknám onont ankárankamp niniknám arop ankwap yak mono. Mao saráp yumwan yaewour naeria ninik tokwae konámpono. ²¹ Kápae kare arop ankwap fárákap te námokuráp ankankan saráp ninik tokwaeria, Jisas Kraiso ninik námpaok tére naerá ninik tokwae mo i konapono. ☆ ²² Aeno yumo Timotin te wae mérapono, mao te kwapwe kare aropara, ono Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápnamp térean tárápao naropwarén yaewour i konámpnám onan takrá yaewour i konámpono. ²³ Táte ono manénkir onan korop naenám ankank te, mokopia korop naenámpaoeanrá mér namp kwamp te, ono koupour man sámp-kérép nanko, yumonapok akwap naenámpon. ²⁴ Tá ono mér namp te, Tokwae Karao onompor mwae kup fikir nánko, ono fwap wakmwae tae morok yumonapok korop nanampono.

Polo Epafroditusén sámp-kérép naeria sénámp kar

²⁵ Onomp ninik te, ono ankár Epafroditusén yumonapok sámp-kérép nae rae. Mao te nomp ankwapnápao onont ankárankamp tére fek fearámpea am Satanént yorowar namp mek yak námpono. Yumo wokwaek onan yaewouranoria ononampok sámp-kérép napo, mao koropámpono. ☆ ²⁶ Aempan oukoumwan te maomp ninik yumwan nke naeria yonkwae touwe námpon. Aeria yumo mao touwe sámpnám kar wawia yonkwae séker nap táman, mao ninik tokwae námpono. ²⁷ Kare, wokwaek te am touwe fek tapek waeman sumpwi naempan maok, Kwaro man aropompi námpono. Aeria Kwar te man saráp aropomp mono, onan kuri aropompi námpono. Maomp ninik te touwe tokwae kar onan koropá oupouroup antánoria ninámpon. ²⁸ Aenámpan ono man yumonapok sámp-kérép nanko, yumo warko man nkea warákárenkria nampon. Aenapo onomp ninikao kor anámptae morok naenámpon. ²⁹ Yumo énéki Tokwae Karampara, ankár man warákárria man warámp kipo. Yumo take pourouráp aropan te ankár maomp e narek kakap kipo.

³⁰ Mao te waeman Kraisomp tére fek sumpwi naenámp ni-ampi námpono. Mao te yiki yak naenámp ninik te sámp mono. Yumo ono tére namp yaewour mwanap pourou mo napantá, mao am tére táman yaewour nángo pwianoria námpon.

3

Polo ankár Kraisén saráp niki-sampnám kar

¹ Ononamp fákáre, ono māmá kar pwar naeria, sénae ramp te ará: Yumo ankár Tokwae Karan warákár kipo. Ono manénkir sérinamp kar táman warko kumwi namp te, yumwan yaewour nampara, kokwae mono. ✧

² Arop sios mek koropea oukun asao sipsip yourounkwe konám niamp tére kwataenap arop aran mér kipo. Am arop fárákap te yiráp yipi fékérrá kwataerá kák mwaria napon. ³ Aeno nomo maok Kwaromp Spiritamp kárákáre fek Kwarén loturia, nomo Jisas Kraisént yakápria warákár tokwae námpon. Am támao maok yipi fárákap kare námpon. Nomo wae mérámpon: Arop fárákap pourou yipiran térenap ankank te am fárákap te kánanke yaewour mono. ✧ ⁴ Táte ono am pourou yipiran tére konap ninik táman tak naeria namp kwamp te, waeman onan yaewour naenámp mwae kup yak námpon. Arop ankwap fárákapao am pourou yipiran tére konap ninik námwan fwap yaewour naenámp mé r napan maok, ono te am táman fwap kárákáre fek takrá ninika wae naeampon.

⁵ Waeman yukupuk yae fek onomp yipiran kor fárákapapono. Onomp éntupwar naropwar Israel fi kare mekamp aropria, ono am fi mekamp Bensaminomp fekampono. Tá ono Hibru fiamp ankárankamp yiri fekamp kareno. Tá ono Farisi, ono loaok saráp akwap konamp aropono. ✧ ⁶ Am ke fek ono Kwaromp térean tére kárákáre rampweria nopok Kwaromp sios fákáreran sámpá yampouroui nampono. Am ke fek arop fárákapao lo fekamp karént ononamp ninik méntér yurukup napo te, ono kwatae namp yak mono. ✧ ⁷ Ono wae sénampon: Ono am pourou fekamp ankank táman ampaokria te, arop ankwap fárákap kwe-pwar naeampon. Aeno oukoumwan ono Kraisén ninik namp fek te, am ono wokwae téreampan nke nanko te, kánanke kwataeno. ✧ ⁸ Táte ono Juda fákáreamp ankank má farákáp namp, táman mwar sér mono. Ono māmá apár mekamp ponankor ankank te kwatae moyak nae-rámponoria younkwe sirarrá, Jisas Krai te onomp Tokwae Karonorá mér nae rae. Am mér nae namp te tokwae kar ankankono. Māmá apár mekamp kápae kare ankank te tiri pwae kwatae niamp námpara, ono te ankár Kraisén mwar

✧ 3:1: Fl 4:4 ✧ 3:3: Ro 2:28-29 ✧ 3:5: Lu 1:29; 2 Ko 11:22 ✧ 3:6: Ap 8:3

✧ 3:7: Mt 13:46

kárákáre fek sámp-fákeyakria, ⁹ ankár méntér yak nae rampono. Onoku loaok akwapnamp ninik fek táman e 'Yae-párák kare arop'rá sámp namponorá ninik mo nampono. Ono e 'Yae-párák kare arop'rá sámp naenamp ninik te aránono: Ono Kraisén mér nanko maok, Kwaro námoku onan 'Yae-párák kare arop'rá sénampon. ✧ ¹⁰ Ono te ankár Kraisén mér kare nae nampon. Mao warko apár me meknámp fárámpnám kárákáre táman nke naerampon. Mao touwe sámpea sumpwi námp táman ono méntér fearámpea mántwaok nae nampono. ✧ ¹¹ Ono takria maok, ono kor warko apár me meknámp fárámp nanamprá ninik nampono. ✧

Polo Kwaro nánapitenámp ankank kwapwe sámp nanampria fárakopnámp kar

¹² Onomp ninik te ono wae Kraisomp ninik sámpea pwi yak namprá ninik mono. Ono oukoumwan am ninik sámpea fákápá fákeyak naeramp te, Krais ono am fek akwap nanamp pan námoku manénkir onan sámp-fákeyak námp niamp naerampon. ✧ ¹³ Ononamp fákáre, ono te am ninik wae sámpea pwi namprá mono. Ono te ankárankamp ninik fek yakria, wokwaekamp ninik kwatae te wae nik mo pwarará, am ankank wakmwaek sámp nanampria tére kárákáre nampono. ¹⁴ Ono Kwaro pátenámp ankank yak námp fek akwapá korokwapria am ankank sámp naeria kárákáre fek fárakop nampono. Am ankank te ará: Jisas Kraisomp tére fek Kwaro onan 'Yámar mek pokea yiki yak nanap'ria wumwi námpon. ✧

¹⁵ Táte nomo Kraisén mérnámp ninik aropao akwapea téképá yaknámp niampria te, nomo ono sériamp kar má fwap ninik mwanámpono. Aeno yumo mwar ankwap ninik napo te, Kwaro yiráp ninik am fwap fwapokwap naenámpono. ✧ ¹⁶ Aeno nomo oukoumwan kwapwe kare ninik sámp námp te ankár kárákáre fek sámp-fákeyakáp mwanámpono.

¹⁷ Ononamp fákáre, yumo ponankor ono ninik nampaok kipo. Tá yumo ankár arop fárakap onomp ninikaok nap táman nkea, yumo kor mántwaok kipo. ✧ ¹⁸ Kápae kare por ono wae yumwan sér i konamp, taknámp oukoumwan kor ono émria yumwan sénampon: Kápae kare arop Kraiso yaopwae porokopramp fek sumpwinámp karan yopornap arop yakáp napon. ¹⁹ Kwar kareran nik moria, námokuráp pourou yaewour naenámpon ankank táman Kwarén nap niamp lotu napon. Aeria aropan pwarápaé sánk konámp nkwakwe make ninik táman warákarrá tére napon. Aeria am fárakap te apárokamp ankankan saráp ninik napara, am fárakap te yaomwi mek

✧ **3:9:** Ro 3:21-22 ✧ **3:10:** Ro 6:3-5 ✧ **3:11:** 1 Ko 15:23 ✧ **3:12:** 1 Ti 6:12

✧ **3:14:** 1 Ko 9:24 ✧ **3:15:** 1 Ko 2:6 ✧ **3:17:** 1 Te 1:7

pik mwanapono. ☆ 20 Aeno nomo Kwaromp némpouk pok mwanámp koumteouráp arop yakápria, nomo Jisas Kraiss Tokwae Kar yámar me pwarará ékia nomwan warko érékép naenámpan 'Koupour ékae!' karrá yépék námpono. ☆ 21 Mao maomp kárakáre fek kápae kare ankank mao námokuráp yae ankore mek párapop tenánko, yakáp mwanapono. Am take kárakáre fek táman, mao te fwap nomp nkwakwe make touwe sámpea sumpwi konap pourou máte arákarea, mao námokuráp pourou niamp kwapwe kare yoroi pap naenámpon. ☆

4

Nomo ninik kwapwe sámprá nonopok warákár mwanámp kar

¹ Ae naenámpara, ononamp fákáre, yumo onomp má kar sénampnámp taknámp yumo ankár Tokwae Karént kárakáre fek fokopeyakáp kipo. Ono yumwan warákár tokwaeria, yumo panek yakáp napara, yumwan yonkwae touwe konampono. Ono tére kárakáre nanko, am fek yumo Kwarén mér napo, am támao onan e tokwae kwapwe sámp nánko, ono warákár nampono. ☆

² Yumo Yuodia ntia Sintiki yumo wawenke! Yumo te Tokwae Karamp arop fint ankárankamp firápara, yumo te ankár énénkér ankárankamp ninik sámp kipo. ³ Tá onont tére konap arop kwapwe e! Amo ankár am yupuyaran yaewourampo. Am te apae riteanápe, ono Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáprá tére nanko, am yupuyar, tá Klemen ntia ankwap farákap onont tapokwapea tére konapono. Am farákapamp e te yiki yakáp mwanap eráp buk fek yak námpono. ☆

⁴ Yumo ankár Tokwae Karan warákár saráp yakáp kipo. Ono warko sénae: Yumo ankár warákár kipo.

⁵ Tokwae Kar ék naenámp ke waeman wonae fik námpono. Aenámpara, yumo ankár ponankor aropan sánánkar porokwe fek napo, am farákap yiráp kwapwe kare ninik nkeanápono. ☆ ⁶ Yumo te apae ankank koropantá ninik tokwae kwapono. Kápae kare por yumo apae ankank sámp mwaria Kwarén sénap te, yumo ankár 'Aesio'rá séria 'Yinan yaewourae' ria Kwarén sér kipo. ☆ ⁷ Tá Kwaro nomwan ti-sámp konámp yonkwae porokwe te tokwae kwapwe ara, arop nomo youroukoupia maomp fi kor mér mwanámp pourou mono. Yumo Jisas Kraisént koumpá yakáp napara, am yonkwae porokwe yiráp ninik sámp-fákeyak nánko, yumo yonkwae porokwe fek yakáp mwanapon. ☆

☆ 3:19: Ro 16:18 ☆ 3:20: Ef 2:6 ☆ 3:21: 1 Ko 15:28 ☆ 4:1: 1 Te 2:19-20

☆ 4:3: Ro 10:20 ☆ 4:5: Hi 10:37; Je 5:8-9 ☆ 4:6: Mt 6:25; Ef 6:18; 1 Pi 5:7

☆ 4:7: Jo 14:27

⁸ Ononamp fákáre, ono yumwan ankwap kar sénae nae. Ankár māmá kwapwe kare ninik, tá aropao nkea Kwaromp e sakap konap ninik mámao yiráp ninik mek top koupourano: Kare kar i konap ninik, te arop nkeaka ampaok tukup mwanap kwapwe kare ninik, yae-párák karenámp ninik, yiki kukurnámp ninik, tá ankwap aropao nke nánko, man yae-wour i konap ninik, tá arop kwapwe kare ninik nánko, wawia warákár konap ninik. ⁹ Kápae kare ninik kwapwe te ono yumwan wae yéncép nanko, yumo wae sámp naponó. Aenapara, kápae kare kwapwe kare ninik yumo waeman wawia, wae yumo kareao yi fek onan nke napara, yumo ankár kápae kare por taknámp kipo. Aenapo maok, nomwan yonkwae porokwe sáp konámp Kwaro yumont yak naenámpo.

Polo Filipai fákáreao námwan ankank nénkapo, warákarámp kar

¹⁰ Oukoumwan te yumo onan aropomp nap táman onan pwar mo nap yéncép nánko, ono Tokwae Karan warákár tokwae nampono. Kare wokwae te yumo onan ninikapao maok, yumo yaewour mwanap mwae kup te moimpono. ¹¹ Am te ‘Ono ankank mo namp’rá ninikria sér mono. Ono apae ankank korop námpan kor, ono wae méri yakrá, ‘Fwapono’rá sér i konampono. ¹² Ono fwap ankank moráp arop yak nanamp, tá ono fwap ankank kápae kare sámp nanamp. Tá fir tokwae fánanamp ninik, tá yae-porokwe konap ninikan kor wae mérampono. Tá ankank kápae kare sámp konap ninik, tá ankank moráp arop yakáp i konap ninik, am táman kor ono wae mér nampara, kápae kare apárok, kápae kare ke fek yak nampao kor, ono ankár ‘Fwapono’rá sér i konampon. ¹³ Am te apae riteanápe, Kraiso onan kárákáre sáp konámpara, maomp am kárákáre fek tapek ono fwap kápae kare ankank tére nanampono. ☆

¹⁴ Aenampan yumo yae-párák onan yaewouria onont kápae sámp naponó. ¹⁵ Yumo Filipai mekamp koumteouráp arop yumoku támao arakrá mérapono: Ono wokwae Kwapwe Kare Kar farákáp nanamp tére sámpria Masedonia pwarará, akwapamp fek te ankwap sioso onont fokopeyakápria onan ankank sáp moiaponó. Aeno yumo saráp am takiaponó. ¹⁶ Ono Tesalonika mek kwaporok yakamp fek yumo onan kápae kare por tae morok yaewouriapon. ¹⁷ Máte ono yumwan ‘Ankank sápenk’ ria wumwi mono. Ono ninik namp te, yiráp kwapwe kare ninik ankár akwapea tokwae kar nánko, ono Kwaro nke námp fek te yiráp e tokwae kari yakatoria nampono. ¹⁸ Kápae kare ankank onan pwi námp te, ono wae sámpea pwiria ankwapmwae kámákár akwap námpono.

Yumo onompör Epafroditusomp yaek sámp-kérép napo, am te ono wae sámp nampono. Yumo am sámp-kérép nap te, ofa nánákáre kwapwe Kwarén sánk nap niampono. Kwar te take pourouráp ofa táman sámpria warákár kwapwe konámpono. ¹⁹ Onomp Kwar te kápae kare kwapwe kare ankank Jisasomp yaek nénk námpara, yumo monap kápae kare ankank te Kraiso fwap yumwan pwi pap nae-námpono. [☆] ²⁰ Kwar te mao támao nomp Naropwar ara, nomo ankár maomp eran saráp narek sampok mwaro! Kare tak mwanámpono.

Wae pwar naerianámp kar

²¹ Ono Krai Jisasomp kourteouráp arop yumwan ponankor 'Gude'rá sér rae. Tá onomp ankwapyae fákáre onont yakáp napao kor yumwan 'Gude'rá sénapono. ²² Tá kápae kare Kwaromp kourteouráp arop yumwan 'Gude'rá sénapono. Tá ankwap fárakap Sisaromp nap mek tére konap aropao kor warákár tokwae fek am 'Gude' kar yumwan sámp-kérép napo. ²³ Ono ninik namp te, Jisas Krai Tokwae Karao námokuráp ninik fek yiráp waempént yakrá, yumwan yae-wour saráp yakanoria nampon.

Polo Kolosi Firampor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisaso pok tenánko, 32 yopwar niamp arake fek, Polo Rom mek kalabus mek yakria Kolosi mek amp siosompor kumwia Tikikus ntia Onesimusomp yaek sámp-kérép námpon. Ankwap pas te Filemonompor méntér sámp-kérép námpon.

Wokwaek te Polo Efesus mek Kwapwe Kare Kar farákápamp ke fek, taun Kolosi wonae fik tae morok yak námpara, mao Epafrasén sámp-kérép nánko, mao Kolosi mek akwapea Kwapwe Kare Kar farákápámp.

Aempan maok, wakmwaek Epafras nke nánko, arop ankwap fákáre Kolosi mek amp siosomp Kwarén mérnáp sámpá yampourou napantá, Polo am farákapamp ninik mek kárakáre sánkria mámá pas kumwimpon.

Tá Polo ankwap kar arakrá sér: Kwaro Jisasomp yae kor fek kápae kare ankank yoroimpon. Kwaro Jisasén sámp-kérépámp te, kápae kare ankank Kwaronámpok tia koupoukour naenámpria ninámpon.

1-2 Taun Kolosi mek yakápnáp sios kounteouráp arop e! Ono Pol onan Kwaro aposel yakaerianánko, ono Kraiss Jisasomp aposel yak nampon. Ono nomp ankwapnáp Timotint yumo Kraisen mér nap kárakáre fek yakáp nap, yiráp por má pas kumwi re. Yinomp ninik te nomp Naropwar Kwaro námokuráp ninik fek yumwan yaewour nánko, yumo yonkwae porokwe fek yakáp mwanapria nampon.

Kolosi mek amp arop farákapao Jisasén mér karenap kar

3 Yino yumwan ninikia Kwarén sénemp fek yino te ankár nomp Jisas Kraiss Tokwaeramp Naropwar Kwarén 'Aesio'rá sér saráp yak konempon. ☆ 4-6 Am te apae riteanápe, yumo wokwaek kar Kwaromp Kwapwe Kare Kar wawia méria, Kwaro yiráp por yámar mek nánapia pátenámp ankankantá yépékrá yakápnáp kar te yino wae wawi nempon. Aenempara, yumo te ankár Kraiss Jisasén mérria maok, am fek Kwaromp arop fákáreran kor ponankor warákárrá nouroup napon. Yumonkir Kwaromp Kwapwe Kare Kar korop námp wawia, Kwar námokuráp ninik fek aropomp i konámp nkea mériaka, yae-párak kare paokop napo, am Kwapwe Kare Kar támao ankár apár-apár mek kor tokwae yak nánko, yumonapnámp taknámp arop ponankor ankár kwapwe kare ninik fek yakáp napon. ☆ 7 Epafras te yino énénti tére konámpara, yumwan

am Kwapwe Kare Kar akwapá farákáp námp te, yino man warákár konempon. Mao te yumwan yaewourrá Kraisomp térean yae-párák kare tére konámpon. ⁸Mao koropeaka ‘Yumo Kwaromp kounteouráp aropan nouroup kare nap te, Yiki Kor Spiritao yiráp ninik mek kékéménk nánko naponó’rá yinan séri námpon.

Polo Kolosi mekamp arop fákáreran Kwaro kárákáre sánkanoria kar toropwapimp kar

⁹ Am kar yino kor wawia maok, yino am yae feknámpia yumwan yaewourrá kar toropwapi nempon. Kwaro yumwan yaewouranoriaka Kwarén sér i konempara, yumo te Kwaro yumwan kar sénámp wawia mántwaok mwanapon. Aenapo maok, Yiki Kor Spiritao yumwan nkwakwe make mér kwapwe ntia ninik kwapwe sánk nánko maok, yiráp ninik mek tokwae kari yak naenámpon. ¹⁰ Aenánko maok, yumo fwap Kristen kare paokop mwanap pwi kari yakria maok, yumo fwap Kwaro warákárnámp ninikaok paokop mwanapon. Takria maok, arop aropompria yaewourrá nkwakwe make tére kwapwe napo, yumo Kwarén mérnáp ninikao kor akwapea tokwae kari yak naenámpon. ✧

¹¹ Yinomp ninik te, Kwaromp kárákáre tokwaerao yiráp ninik mek tokwae kari yak nánko, nkwakwe make ankank kwatae korop námpan kor, yumo kokwae mo, fwap kárákáre fek yakápria maok, am táman kor mént warákárria ¹²⁻¹⁴ Naropwar Kwarén ‘Aesio’rá sér mwanapon. Mao te Satanomp kirikipao nomwan sámp-fákeyak námp mekamp éréképriaka, náráp Táráp kwapwe karerént yakápnáp arop fákárerént tapokwapá pwarari námpon. Aenánko maok, Kwaromp Tárápao nomwan yamokwapeaka nomp kwatae ninik ník mo pwarareanánko, nomo amwar yae-párák kare yakáp námpon. Kwar te yumwan fwapokwapia, yumo am wae kwapwe fek yakápnáp arop fárákapént sámp mwanapria ankank kwapwe kare yiráp por nánapia páte námp sámp mwanap pwi napon. ✧

Kraisomp ninik ntia maomp térean sénámp kar

¹⁵ Nomo Kwarén te nke mwanámp pourou mo námpan maok, wae nomo Kwaromp Tárápan nke námp te maomp Naropwar Kwaro kor, take pourourápono. Mao te Kwaromp Táráp, tá kápae kare ankank Kwaro yoroimpan kámákár akwap námpon. ✧ ¹⁶ Kwaro kápae kare ankank yámar mek yak námp, tá apárok yak námp yoroimp te, Tárápao kor énénkér yoroi nepon. Mao te ankank ponankor nomo yi fek nke konámp, tá nomo nke mwanámp pourou monámp ankank, tá nkwakwe make kárákáre kor ensel fákáre, tá nkwakwe make

kárakáre kor spirit, tá ponankor nkwakwe make kárakáre tokwaeráp ankank yoroi nepono. Mao am ankank ponankor yoroi nepara, am ankank ponankor te mao námokurápon. ☆ 17 Mao te ankank wokwaek kar yak mo fek manénkir yakrá, mao námokuráp kárakáre fek má kápae kare ankank má ponankor wokwaek kar forokareakámpan mao ankár yae-párak kare sámp-fákeyak nánko, kwapwe kare yakáp napon. ☆ 18 Mao te siosomp me koron. Sios te maomp pourounon. Mao te siosomp yiki yak fi kare támaonon. Mao te sumpwiaka am sumpwian kwe-pwarará maomékir fárámpeanámp aropara, amnámp kárakáre fek ankank ponankoran kor kámákár akwap námpon. ☆ 19 Kwaromp ninik te náráp ninik te ponankor Jisasén sánkea Kwaro námoku am mek top-pwarámpá yak naerianámpon. ☆ 20 Kwaromp ninik te náráp yámar mekamp ankank ponankor, tá apárokamp ankankan kor ponankor wokwaek te paneki yakápia napan, oukoumwan te am ankank tia mao námokunt ankárankamp ninik fek ankára mek tapokwapea pwar naerianámpon. Aeria námp kwamp, mao Kraisén yaopwae porokopramp fek sumpwiaerianánko, maomp yiri kwarákarea námp fek táman Kwaro nomp yopor ninik sámp-anámpá pap námpon. ☆

21 Wokwaek te yumo kwatae ninik fek panek yakáp napo, am kwatae ninik nap támao nánko, yumo Kwarén yopor-arop yakápiapono. 22 Aeapan maok, oukoumwan te Krais yaopwae porokopramp fek sumpwianánko, Kwaro yumwan am fek fwapokwapia éréképea yumwan námont ankárankamp ninik fek yakáp mwanapria ninámpon. Mao taki námp te, yumwan éréképá koropea námokuráp wonae fik párapkop tenánko, yumo amwar kar yiki kukarrá yakápria, mao nke námp fek yumo kwatae niniki nap yak mo naenámria ninámpon. ☆ 23 Yumo wokwaek mérinap mér te ankár am fek táman kárakáre fek yakáp kip. Yumwan kwekár ninik kwataerao éréképea akwap nánko, yumo yiráp Kwaromp Kwapwe Kare Kar wa napao, nánkár wakmwaek yámar mek yakáp mwanap ninik nap pwar mwanape. Ono Pol ono Kwaromp Kwapwe Kare Karamp tére arop yakria, maomp apár mekamp ponankor koumteouráp aropan yino am kar farákáp námpon. ☆

Polo Kolosi mekamp aropan yaewourimp kar

24 Oukoumwan te ono yumwan yaewourria touwe sámp nampan warákár nampon. Ono Kraisomp siosén yaewour nae namp te, Kraisomp pourouno. Kraiso siosén yaewour riaka sámpámp touwe tokwae te oukoumwan pwar mono.

☆ 1:16: Jo 1:3 ☆ 1:17: Jo 1:1 ☆ 1:18: Ef 1:22-23 ☆ 1:19: Kl 2:9 ☆ 1:20: Ef 2:3 ☆ 1:22: Ef 2:14-16 ☆ 1:23: Hi 6:11

Am touwe onomp pourouk korop nánko, ono sámp naeria namp te, Kraiso sámpnám te touwe méntér pwianoria nampon. ²⁵ Kwar námoku onan sios mek téreaerianánko, ono yumwan yaewour riaka farákápnamp kar máte Kwaromp karan ponankor farákápnamp. ²⁶ Má kar máte wokwaek kápae kare ke fek te mek wouroumpyekánko, ponankor arop fárakap te am kar mér moiapon. Aeno oukoumwan te Kwaromp ponankor koumteouráp aropao nke nap fek wae érik korop námpon. ✧ ²⁷ Kwaro am táman náráp finoria nomwan yéknép nám te, nomo wae mér námpono. Má kar mek wouroumpá yakeakámp te kwapwe kare ara, arop ankwap fi ponankoran kor yaewour naenámpon. Mámá kar mek-wouroumpyek nám te arak naenámpon: Kraiso yumont yak námpara, mao yumwan éréképá pokeanánko, méntér yámar mek wae kwapwe fek yakápnapan yépék napon. ✧ ²⁸ Yino te ponankor ankákárak aropan Kraiso Kwapwe Kare Karan farákápnamp. Yino te kwapwe kare ninik ntia kwapwe kare méraok am fárakapan yéknéria, kárakáre kor kar farákápnamp te, am fárakap kárakáre kor Kristen yakápnapo, yino am fárakapan Kwaronámpok éréképá tukupá párapok mwaria námpon. ✧ ²⁹ Aeria namp kwamp maok, ono ankár kárakáre fek térea wae namp te, Kraiso námoku onan kárakáre sápnamp fek nampon. ✧

2

Polo Kolosi mekamp sioso Kwarén mér napan ninikimp kar

¹ Onomp ninik te yumo ntia taun Leodisia mekamp arop, tá arop ponankor onan nkea mér mo napan kor, man yaewourrá térea wae namp aran mérenkria nampon. ² Ono térea wae konamp te, am támao yumwan yaewouria, yiráp ninik mek kárakáre sánk nánko, nonopok nounourouprá wonae fik kari yakápnapan ni konampon. Onomp ninik te, yumo kwapwe kare ninik sámpea napo maok, am támao yiráp mérnamp ninik kárakáre sánk naenápnamp. Onomp ninik te yumo ankár Kwaromp kar fi mek wouroumpyek nám fwapi mérenkria nampon. Kraiso te námoku támao am mek wouroumpyeknám kar fi korono. ✧ ³ Kwaromp nkwakwe make ninik kwapwe ntia mér kápae kare te Kraiso ninik mek yak námpara, stua mek kápae kare nkwakwe make ankank kwapwe kare top-pwarámpyek nám niamp. ✧

⁴ Onomp ninik te arop ankwapao yumwan kwekárrá kar porokweantánoria namp kwamp, yumwan má kar má sér rae:

✧ **1:26:** Ef 3:3-6 ✧ **1:27:** Ef 1:18-19 ✧ **1:28:** Ef 4:13 ✧ **1:29:** 1 Ko 15:10

✧ **2:2:** Ef 3:3-4 ✧ **2:3:** 1 Ko 1:30

☆ ⁵ Ono te yumont yak moria panek yak nampao kor, yumwan ninik namp te wae ono kareao yumont yak namp niampara, yumo yae-párák téreria Kraiséén mér kárákáre napan ono nkea warákár nampon.

Nomo ankár Kraisént yakria yiki yak mwanámp kar

⁶ Yumo te wae Jisas Kraís Tokwae sámp napara, ankár mént koumpea paokop kip. ⁷ Yumo ankár méntér koumpea kárákáre yakáp nap te, yaoao kwar mek arák mek karaok pikeyak nánko, yao kárákáre yak konámp niamp, tá nap oumpwar fek ti tenapo kárákáre yak konámpnámptaknámpti yakáp kipo. Yumo ankár am Kwapwe Kare Kar yino yumwan yénkrá farákáp námptáman mér kárákáreria, kápae kare por ankár Kwarén ‘Aesio’rá sér kipo. ☆

⁸ Yumo te fwapnae karia mér kar kip: Takria arop ankwapao yumwan apárokamp méramp kar mwar sankoropea yumwan farákáp napo, am kar támao yumwan poupwékápia sámp-fákeyak naeane. Takrá paokopnap arop fákáre te Kraísomp karan farákáp mono, tékénou kar, tá yámar ntia apár poukeyak konámp spiritamp karan farákáp konapon.

⁹ Yumo te wae mér napon: Kraís te arop nomo niamp arákareanáko, Kwaromp kápae kare ninik ponankor te maomp pourou mek top-pwarámpá yak námpon. ☆ ¹⁰ Kraís te ponankor ankank poukeyak konámp kárákáre tokwaeráp spiritamp yépe kor tokwae yak námpon. Yumo te Kraisént koumpá yakáp napara, Kwaro yumwan yiki yak sánk nánko, am yiki yak te yumwan top koupouri yak naenámp. ☆

¹¹ Yumo ankár mént kari yakria yipi fárakapnap ninik am te pourou yipi fekamp mono. Yumo Kraísomp ninikaok tukupria, wokwaekamp ninikamp yae ankore mek yakáp mo nap, am te yipi fárakap kare támaono. ☆ ¹² Yumo ént mek nér nap te, Kwaro Kraisént yumwan apár me mek kák námpra yénképnapon. Tá yumo Kwaromp kárákáreria Kraiséén apár me mekamp fárámpea papámpan mér napara, yumo kor ént meknámptforokor nap te, yumwan Kraisént apár me mekamp fápárampea kák námpan yénképnámpon.

☆ ¹³ Yumo wokwaek te Juda mo ara, loak tukup moria, nkwakwe make kwatae ninikaok paokop napo, am támao yumwan surumpwirá kák námptniamp námpon. Aenámpmaok, am ke fek táman Kwaro yumwan yaewour nánko, yumo Kraisént yiki yak sámp napo, Kwaro yiráp ninik kwatae am ponankor tirá épér námpon. ☆ ¹⁴ Nomp nkwakwe make ninik kwatae námptámaomp loao nomwan sámp-fákeyak námpan

☆ **2:4:** Ro 16:18   ☆ **2:7:** Ef 3:16-18   ☆ **2:9:** Jo 1:14,16   ☆ **2:10:** Ef 1:21-22

☆ **2:11:** Ro 2:28-29   ☆ **2:12:** Ro 6:4-5   ☆ **2:13:** Ef 2:1,4-5

kumwi tari nap te, am ponankor warko Kwaro námoku yaopwae porokopramp fek pukupia ponankor torokoria pwate námpon. ✧ ¹⁵ Mao te yaopwae porokopramp fek kápae kare yao-pwaeráp kwataeramp kárákáre tokwae ponankor tirá épéri pwate námpan, arop nke nap fek am fárákap te kárákáre mo, kánanke kwataenorá yénkép námpon. ✧

'Nomo wae Kraisént sumpwi námpara, nkwakwe make lo te nomwan yaewour mono'rá sénámp kar

¹⁶ Aenámpara, arop ankwapao yumwan fir fári konap lo, ént fári konap lo, yopwar méntép koupoukour konap yae, yunk méntép, tá sabat yae méntép koupoukour konap táman yumwan mántwaok mwanapria sénapo, táman woupwi pap kwapono. ✧ ¹⁷ Am lo karaok térerá tukupnap ke te youpoukwap yak mono, wakmwaek korop naenámp ankankan wounáp námpon. Aeno Kraiso maok ankár kare kar ankankono. ✧ ¹⁸ Táte arop ankwap yumwan yémén nkenámp ankankan farákápria, 'Yumoku te wampwe pwarará, ensel fákáreran lotuenk'rá sénánko te, yumo mao numwar yumwan apárok sámp-anámpanoria yénképá yakápi kwapono. Take pourouráp arop te wokwaekamp ninikaok yáarak námpano maok, námoku te mér kwapwerápao namp ritea námpon. ✧ ¹⁹ Aenámpao maok, mao te nomp yépe kor kare Kraisént te warko sámp-fákeyak mo, pwar námpon. Am yépe kor te nomp pourouan fir nénk nánko, am támao ke mekmwaek, arák mekmwaek ankank pourouk yae-párak nonopok toukouri yak konámpon. Aenángo maok, pourou Kwaro ninik námpaok akwapea tokwae kari yak konámpon. ✧

²⁰ Yumo te waeman Kraisént sumpwi napo, yámar ntia apár taokeyak konap spirit yumwan warko sámp-fákeyak mo nap te, apaerá yumo warko apárokamp aropamp paokop niamp napon? Apaeritea yumo warko nkwakwe make loaok paokopria, ²¹ nkwakwe make ankank kákánkrá wurirá paokop napon? ✧ ²² Take pourouráp lo te nomo yae fek yoronámp ankankan sérar námpara, koupour kar tomore konámpono. Am lo te arop fárákapao saráp papea napan, nomwan ampao-kenkria yénk i konapon. ✧ ²³ Tá kare, am take pourouráp lo te námwan, námoku te wampwe pwarará, enselén loturá, nomp pourouan fopwaoka wae námpon. Aenángo, arop ankwap fárákapamp ninik te, am lo te kwapwe kare ninik ntia yonkwae kourwaok akwap námpan mpwe napon. Aenapan maok, am lo te nomwan yaewour nánko, nomo nomp pouroukamp nkwakwe make ninikan kwe-pwar mwanámp pourou mono.

✧ **2:14:** Ef 2:14-16 ✧ **2:15:** Kl 1:13 ✧ **2:16:** Ro 14:1-12 ✧ **2:17:** Hi 10:1

✧ **2:18:** 1 Ko 4:6 ✧ **2:19:** Ef 4:15-16 ✧ **2:21:** Ga 4:3-5,9 ✧ **2:22:** 1 Ko 6:13

3

Kwaro nomwan Jisasént fárámpá papámp kar

1 Kwaro yumwan waeman Kraisént fápárampea kák námpara, yumo te ankár narekamp ankankan saráp térerá sámp kipo. Am narekamp némpouk te Kraiso Kwaromp yae-párák mwaek náráp sia king fek tank námpon. ✧ 2 Yumo te ankár kápae kare por narekamp ankankan saráp ninik kip. Apárokamp ankankan te niniki kwaponono. ✧ 3 Yumo te sumpwi tenap niampria, Kwaromp wonae fik yakáp napo, Jisasomp pourou yumwan nánkárápá yak námpon. ✧ 4 Krais te yiráp yiki yakáp mwanap fi támao ara, nánkár wakmwaek érik korop nánko, yumo kor mént érik Kwaromp wae kwapwent korop mwanapon. ✧

Nomo wourékam arop yakápnámp kar

5 Aenámpara, yumo te má apár mekamp kwatae ninik yiráp ninik mek yak námpon ankár tirá wour kipo. Ono sénamp te ará ninikan sénampon: Kokopor i konap ninik, oumnámp ninik, tá yi fek nkea ninik mek saráp kwatae ninik i konap ninik, tá ankár kwataenámp ankankan saráp ninik kárákare konap, tá arop ankwapamp ankankan nkea kikiank i konap ninik. Am kikiank i konap ninik am te kwekár kwarén lotunap niamp ninikono. ✧ 6 Am taknap arop fákáre Kwaromp karwaok tukup mo i konapara, nánkár Kwaro am arop fákáre ponankoran touwe kwatae nénk nanampria nánapi tenámpon. ✧ 7 Wokwaek te yumo kor am takap arop fákárerént paokopria ponankor am ninik takiapon.

8 Aeapan maok, yumo oukoumwan te ankár ponankor tirá épér kipo. Am tirá épér mwanap ninik te ará: Yonkwae pwarámprá yopor i konap ninik, tá arop ankwapan kokwarokria, apae fek sámp-wouroump naerá ninik i konap ninik. Wouroumpará oumnámp kar sér i konap ninik te yiráp táp meknámp kánanke oukur naeane. 9 Yumo te yiráp ankwapyaenámpén kwekári kwaponono. Am te apae riteanápe, yumo manénkir sámpea paokopinap ninik kwatae wae pwarará, 10 Kraisomp wourékam ninik fek paokopnapono. Kwaro yumwan wourékam arop yoroi papria, mér kwapwe nénkria, yumwan yaewour nánko, maomp ninik niampi yakáp napono. ✧ 11 Aenámpara, nomo am wourékam yoronámp arop te nomo ponankor waeman ankáránkamp pourouráp yakáp námpon. Aenámpara, nomo warko arakrá ninik mwareano: Nomo te mwar Grik fi, tá mwar Juda fi, yipi fárákap konap, yipi fárákap mo i konap, moumountukri kar, tá

✧ 3:1: Mk 16:19 ✧ 3:2: Mt 6:33 ✧ 3:3: Ro 6:6-7; 2 Ko 5:17 ✧ 3:4: 1 Jo 3:2

✧ 3:5: Ef 5:3-5 ✧ 3:6: Ro 1:18 ✧ 3:10: Ro 12:2; Ef 4:25-32

nkwakwe make fi arop, ankwapamp tére konap arop, amwar yaknám্প aropono. Am te apae riteanápe, Kraiso saráp yakria, mao námoku ponankor nomo ou mek yak námpono.

Nomo ankár aropomp i konap ninikan sámp mwanámp kar

¹² Kwaro yumwan yonkwae touwea waeria nárápria nánkárápeanánko, yumo te Kwaromp arop fi yakáp napara, yumo kor ankár take pourouráp ninik sámpeaka arak kip: Yumo ankár arop ponankor yonkwae touweriaka fwapnae karia yaewour kip. Yumokunap ninik te ankár apárok sámp-anámprá, arop sánánkar porokwe fekria maok, yumwan nkwak mak napo kor, koupour nopok mwaria yonkwae pwarámp kwaponno. ✧ ¹³ Yumo ou mek nonopok kar séri tenap yak nánko te, yonkwae porokwe fekria am ninik nik mo, pwar kip. Kwar Tokwaerao yiráp kwatae ninik tirá épéri námpara, yumo kor tak kip. ✧ ¹⁴ Arop yonkwae touwe konap ninik te ponankor kwapwe kare ninikan kámákár akwapria, am kwapwe kare niniként tapokwapea, énéni tére konámpon. Ae konámpara, yumo ankár arop ankwapan yonkwae touwe kipo. ✧ ¹⁵ Kraiso te nomwan yonkwae porokwe sámp konámpara, kwatae ninik yak nánko, am yonkwae porokwe yak mo i konámpon. Tá ninik kwapwe fek yakáp napo te, am yonkwae porokwe ninik támao yak námpon. Kwaro yumwan wumwiria érékép nám্প te, yumo wae am yonkwae porokwe fek ankárankamp pourou niamp, ankárankamp ninik fek yakáp napon. Tá yumo ankár Kwarén aesiorá saráp yakáp kip. ✧ ¹⁶ Kraiso sámp kar te ankár yiráp ninik mek kárákáre yak nánko maok, yumo nonopok kar farákápria maok, nkwakwe make kar kwapwe mér mwanapan saráp farákáp kip. Aeria maok, yumo ankár Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, tár kar Kwaromp Buk fekamp sámpria, lotu i konap tár karan kor sámpá paokopria maok, yiráp waemp kárákáre naenámp tár karan sámp kip. ✧ ¹⁷ Yumo ankank ponankor tére mwaria nap, tá kápae kare ankank sérar nap ponankor te Jisas Tokwae Karao ninik námpaok tére kipo. Aeria maok, mao yumwan yaewour námpan ninikia Naropwar Kwarén ‘Aesio’rá sér kip. ✧

Kristen yakápnap fiouan sénámp kar

¹⁸ Koumteou yumo te yiráp poumaropao sénap karwaok paokop nap te, Kwaro nke nám্প fek yae-párak kare ninik napon. ✧ ¹⁹ Poumou-tárápu yumo kor ankár yiráp koumteouran yonkwae touweria maok, am farákapan kar tokwae fek séri kwaponno. ✧ ²⁰ Tárápu yumo te ankár yiráp éntupwar

✧ **3:12:** Ga 5:22-23 ✧ **3:13:** Mt 6:14 ✧ **3:14:** Ro 13:8-10 ✧ **3:15:** Jo 14:27

✧ **3:16:** Ef 5:19 ✧ **3:17:** Ef 5:20 ✧ **3:18:** 1 Pi 3:1-2 ✧ **3:19:** 1 Pi 3:7

naropwaro sénap karwaok paokop kip. Am te Kwar Tokwaerao takenkrianámp ninikono. ✧ ²¹ Naropwaryaenámp, yumo kor yiráp tárápuran youpoukwap yopor saráp yakápi kwapono. Tak napo, yiráp tárápu kokwaeria yumwan warákár mo mwanape. ✧

Taokeyakáp konap arop ntia tére aropan sénámp kar

²² Tére konap arop yumo te yumwan taokeyak konámp aropao sénánko te, ankár mántwaok tére kip. Yumo mao warákáranoria mao nke námp fek saráp tére mwanape. Yumo ankár Kwar Tokwaeran apápria maok, kwapwe kare tére mwanapan saráp ninik kipo. ²³ Apae kápae kare ankank yumo tére nap te fwapnae karia kárakáre fek tére kipo. Yumo aropamp téreran tére napanápe, yiráp Kwar Tokwaeramp téreran tére napon. ²⁴ Yumo takria maok, mérenke: Kraiss te yumwan taokeyak konámp Arop Tokwae ara, yumo maomp tére nap fek te nánkár wakmwaek maomp firáp arop ponankoran nopok nénk nanampria nánapitenámp ankank yak námpon. ²⁵ Tá kwatae ninikinámp arop te nánkár námoku ami námp fek touwe kwatae sámp naenámp. Kwar te ankárankamp puri fek arop ponankoran yurukup i konámpon. ✧

4

¹ Arop taokeyak konap arop yumo kor ankár yiráp tére aropan kwapwe kare yae-párák kare ninik fek kipo. Yumo te wae mér napon, yumwan taokeyak konámp Kwar Tokwaerao kor yámar mek yak námpon.

Kwarén kar toropwapria yae-párák kare paokop mwanámp kar

² Yumo te ankár kar toropwap i konap ninikan kárakáre fek sámpá paokopria maok, am kar toropwapnap ninik te fwapnae karia ninik kourria Kwarén 'Aesio'rá sér kip. ✧ ³ Yumo ankár Kwarén sénapo, yinan kor kar farákámp mwanámp mwae kup kik-pwarano. Mámá kar te wokwaek mek wouroumpeyakámpan oukoumwan te wae érik korop námpon. Aenámpan maok, arop fárakap am kar wa te monoria nap kwamp, onan fákápá páte napon. ✧ ⁴ Yumo ankár Kwarén sénapo, ono Kwaro onan, takrá kar farákápaerianámp ninik fek mámá mek wouroumpeyaknámp kar érik farákár nanampon. ✧

⁵ Yumo te arop ankwap fárakap oukoumwan Kristen mo nap nke nap fek te yiráp paokop fwapia ninik kour fek paokop kipo. Yumo ankwapan yaewour mwanap ke kwaporok pwar

✧ 3:20: Ef 6:1-3 ✧ 3:21: Ef 6:4 ✧ 3:25: Ap 10:34 ✧ 4:2: Ef 6:18 ✧ 4:3: Ef 6:19 ✧ 4:4: Ef 6:20

mwanape. ✧ ⁶ Yiráp kar te ankár kwapwe kare nánko, arop wa mwar karrá woupwi pap mwanap karan saráp sérar kipo. Yumo ankár arop ponankoran fwapia nínik kouria yae-párák kare karan pwarokwaprá sér mwanapon. ✧

Polo Tikikus ntia Onesimusén Kolosi mek tirá kérépnámp kar

⁷ Tikikus te Kwar Tokwaeramp tére pwar mono, ankár kwapwe kare tére konámp aropono. Mao te nomo énéni tére konámp támaonon. Aenámpantá ono man warákár tokwae nampono. Mao te ono tére namp yumwan sénaenámpono. ✧ ⁸ Ono yumonapok man sámp-kérép namp te, yino te mokoprá yakáp námpaoeaná yumwan farákáprá sénánko, yumo wa napo, am támao yiráp waempén kárákáre sánk nánko, warákár mwanapon. ✧ ⁹ Onesimus te tére kwapwe konámpantá ono man warákárampono. Mao te nomp ankwapnápara, ono man Tikikusént akwapenkria sámp-kérép nanko, akwap nep te, yumwan mapek koropánknámp ankank ponankor farákáp nenepón. ✧

Polo Kolosi firan 'Gude' rimp kar

¹⁰ Aristarkus te yinan fákapea páte napo yak nempao, mao kor yumwan 'Gude'rá sénámpon. Tá Barnabasomp naompnáp Mak, mao kuri yumwan 'Gude'rá sénámpon. Mao yumonapok akwap nánko te, ono wae manékir yumwan sériampnámp taknámp, yumo man warámp kipo. ¹¹ Tá Jisas, ankwap e te Jastus, mao kor yumwan 'Gude'rá námpon. Juda fi meknámp te, am yinínkaopwe támao mwar Kristenia, onan yaewour kwapperá téreria arop Kwaromp firáp yakápenkria kar farákáp námpon. ✧ ¹² Epafras kor yumwan 'Gude'rá sénámpon. Mao te Krai Jisasomp térenámp arop, yiráp nouroup támao ara, ankár Kwaro yumwan yaewouranoria arakrá kar toropwap saráp yak konámpon: 'Yumo ankár kárákáre fek fokopeyakria, yumo ankár arop méri yakáp konapnámp araknámpi yakria maok, Kwaromp kar te kare karonoria mér kárákáreria, yumo ankár Kwaro takenkria warákárnámp nínikaok saráp yakáp mwanapon'rá sér i konámpon. ¹³ Ono man te wae-man mér namp kwamp yumwan sér rae: Mao te térea waenámpara, yumwan yaewouria maok, tá Leodisia ntia Hiperapolis mekamp aropan kor mént yaewour námpon. ¹⁴ Luk te nomp dokta kwapwe kare nomo man warákár konámpara, mao ntia Demas yumwan kor 'Gude'rá nepon. ✧

¹⁵ Yumo ono 'Gude'rá namp máma Leodisia mekamp nouroup fákáreran séria maok, Nimfa ntia sios arop maomnap mek koupoukour konapan méntér onomp 'Gude' má sér

✧ 4:5: 1 Te 4:11-12 ✧ 4:6: Ef 4:29; 1 Pi 3:15-16 ✧ 4:7: Ef 6:21 ✧ 4:8: Ef 6:22 ✧ 4:9: Fm 10 ✧ 4:11: Ap 27:2; 12:12 ✧ 4:14: 2 Ti 4:9-12

kipo. ¹⁶ Yumwan sánknamp pas má nkea fákeyakrá warko Leodisia mekamp siosén sánk kip. Tá Leodisia mekamp siosén sámp-kérépnamp pasan nopok kor nkeaka yumwan sánk mwanapon. ¹⁷ Yumo Arkipusén arakrá sér kip: ‘Amo Kwar Tokwaeramp tére sámpea tére nap am pwar kwapono. Ankár fwapnae karia taokeyakrá fwapi téreamp’rá sér kipo.

¹⁸ Ono Pol onokump yae fek yumwan ‘Gude’rá sénamp kar má kumwi nampono. Yumo te ankár ono kalabus mek yak nampan onan ninik kipo. Ono ninik namp te, Kwaro námokuráp ninik fek yumwan yaewouria yumont yakanoria nampon.

Polo Tesalonika Firampor Manénkir Kumwimp Kar Mekia Akwapnámp Kar

Jisaso pok tenánko, 20 yopwar niamp arake fek Polo taun Korin mek yakria, Masedonia mek amp taun Tesalonika mek amp siosén má má pas kumwimpono. Arop ankwap fárákap te Polo má má pas manénkir kumwi námprá ninik napon.

Mao yininkan yárák nám amp fek taun Filipai pwarará akwa-pea Tesalonika mek Kwaromp Kwapwe Kare Kar fárákap nánko, kápae kare arop maomp kar wawia Kristen napon. Aenapo, Juda ankwap fárákap am nkea kokwarokria Polén mwaria napo, Kristen fárákap man sámp-kérép napo, mao Korin mek akwapámpono.

Ankwap arop fárákapao am Kristen fákárean sámpá yampourou napo, am fárákapao Kwarén kárákáre fek mériaka, nonopok nounouroup napan Polo wawia, Kwarén 'Aesio'rá sénámpon. Tá ankwap te, am Kristen fárákap 'Jisas arákarrá korop nám amp fek sumpwinap arop ferámp mwanap mér moria, am te mokop naenámpon?'rá turunk napo, Polo nopok Jisas mokopia ékia man mérnámp aropan éréképea pok naenámpan érik sénámpon. Tá mao am fek sérrá, 'Yumo yae-párák kare ninik fek yakáprá nánámp kip'rá sénámpon.

¹ Taun Tesalonika mek yakápnámp sios kouroump arop e! Yino Pol, Sailas, Timoti, makia yino má pas má kumwia yumo Naropwar Kwar ntiaka Jisas Krai Tokwaerént kouroumpá yakápnámp, yiráp por kérépreano. Ono ninik nám amp te, Kwaro yumwan ninikia yaewouria yumwan yonkwae porokwe sánk nánko, yumo yonkwae porokwe fek yakápenkria námpon.

Tesalonika mek amp aropao Kwarén méria yae-párák yakápnámp kar

² Yino te ankár kápae kare por yumwan ninikrá Kwarén aesioria, kar toropwap nám amp te, yiráp e kouroumpéa Kwarén sér i konámpono. ³ Yino yumo Kwarén mér nap fek kwapwe kare ninik sámpprá, yumo arop ankwapan yonkwae touwe nap fek táman térea waeria, nomp Jisas Krai Tokwae Karantá yépék te pwar mo napan Kwarén sénám amp te kokwae mo i konámpono. ⁴ Kémpiyae tárápu, yino wae mér námpon: Kwaro yumwan nouroupria náráponoria nánkáráp námpara, yumo te ankár maomp karenono.

⁵ Am fi te ará: Yino sankoropea farákápnámp Kwapwe Kare Kar máte kar mwar farákáp námpanápe, mono. Máte ankár Yiki Kor Spiritao yoronámp kárákáre méntér akwap nánko, yumo am kar te kare karonoria mér kare napono. Yino yumont yae-párák yakáприя yumwan yaewourinámp kwapwe kare ninik te yumoku wae mér napon. ✧

⁶ Yumo wae Kwaromp kar wa napo, am fek yumwan kápe kare touwe korop námpan maok, yumo Yiki Kor Spiritao sánknámp warákár sámpea, yino i konámp ninikaok, tá Tokwae Karaoinámp ninikaok napon. ✧ ⁷ Aenánko maok, yumo yiráp ninik kwapwe am te Kwarén mérnáp arop apár fi Masedonia ntiaka Akaia mekamp aropan yéknép napon. ✧ ⁸ Kwaromp kar yumo farákáp nap te Masedonia ntiaka Akaia me saráp wa mono, waeman némp-némp akwap nánko, yumo Kwarén mérnáp kar wae wa napara, yino te ampok tukupea kar farákáp mwanámp tére yak mono. ✧ ⁹ Am arop fárákapao yumo mér napan yinan arakrá sér, ‘Yino yumonapok tukup nánko, yumoku karerao yinan, yumo fwaprá korop naponoria warákárria yinan farákáprá, “Yino te wae kwekár kwar pwararea yiki yak konámp Kwar kareaonámpok tukupria, Kwaromp tére konámp arop yakáp mwaria námpon”rá séri nap’rá séri napon. ¹⁰ Te am fárákapao sérrá, ‘Yumo Kwaromp Táráp Jisas Kwaro apár me mekamp fárámpá papámp te, warko yámar meknámp ék naenámpria yumo yépékrá yakáp napara, Kwaromp yonkwae pwarámp wakmwae k korop naenámp mekamp yumwan Jisaso érékép námp’an sénapon. ✧

2

Polo Tesalonika mek téremp kar

¹ Ankwapyae fákáre, yumoku te wae mér napon, yino wokwae kar yumonapok tukupeaka téremp te am tére kwaporok moyak mono. ² Yumo te waeman mér napon, yino oukoumwan yumonapok korop mo, Filipai mek yakáprá tére námp fek, yinan touwe sáприя yinan wouroump napono. Aepan maok, yino yumonapok korop námp fek te, Kwaro yinan kárákáre sáp nánko, arop ponankor yinan taokorapan kuri, kwe-pwararea pirikímp mono, kárákáre fek fokopeyakáprá yumwan Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápámpon. ✧

³ Yino yumwan Jisasén mérenkria farákápnámp kar máte yino ankwap ninik mek yak nánko, poupwekáприя épérépnámp ninikaokria farákápnámp kar mono. ⁴ Kwar námoku yinan nkea younkoupia sérrá, ‘Fwap náráp Kwapwe Kare Kar farákáp mwanap’ ri tari námpara, yino am kar táman farákáp

námpon. Apae aropao yinomp tére nkea warákár mwanapria tére námpanápe. Kwaro námoku yinomp ninik youroukoupia mao saráp yino térenámp warákár naenámpon. ✧ ⁵ Yumo te wae mérapono: Yino te yiráp ankank sámp mwaria kikiankrá kar porokwerá kar farákáp mono. Kwar námoku yinomp ninik mek youroukoupia mér námpon. ✧ ⁶ Tá kare, yino te Kraisomp aposel yakáp námpan maok, yino te yumo, tá arop ankwap fárakapao kor yinan e tokwae sápenkria tére mono. ✧ ⁷ Yino yumont yakria yumwan taokeyak námp te éntupwaro tárápuan porokwe fek taokeyak námpnám araknám námpon. ⁸ Yino te yumwan yonkwae touwe námp kwamp maok, yino yumwan Kwaromp Kwapwe Kare Kar má farákáp námpon. Am táman saráp mono. Yino te yumwan yaewourrá sumpwi mwanámp nánap námpon. Am te apae riteanápe, yumo yinomp nouroup kar yakáp napantá námpon.

⁹ Ankwapyae tárápu, yino yumont yakáp námp fek kápae kare térea wae námp te yumo wae mér napon. Yino te ‘Yinan fir sápenk’rá sérantá námp kwamp, yinoku kor Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápria maok, yinokump ankank mént térerá paokopria, wae fek, tá kumuruk kor mént térea wae námpon. ✧

¹⁰ Yumo te waeman mér, tá Kwaro kor yino Kwarén mérnáp arop yumwan tére námp te wae mér námpon. Yino am yumwan yaewourrá térenámp ninik te yae-párak kareria yiki kukur námpara, kwatae ninik moi námpon. ¹¹ Yumo te waeman mér napon, naropwaro náráp tárápuan taokeyakrá fwapokwap i konámpnám taknám, yino kor yumwan ankákárankrá yiráp ninik fwapokwapria, kárakáre sámpenkria farákáprá sénámpon. ✧ ¹² Kwar te yumwan mao náráp firáp taokeyak námp mek koropeaka nomont yámar mek wae kwapwe sámp mwanapria wumwi námpon. Aenámpara, yino yiráp ninik mek kárakáre sánkria fopwaokrá, ‘Ankár Kwaromp ninik pwi yaknámpaok saráp paokopenk’ ria sénámpon. ✧

Tesalonika mekamp Kristen fákáreao Kwarén méria kárakáre fek fokopeyakápnáp kar

¹³ Tá yumo yino Kwaromp kar farákápánko wawia mér napantá, yino Kwarén aesiorá saráp yakáp konámpon. Am yumo sámpnáp kar te aropamp kar niampán sámp mono, Kwaromp kar kare karan wa napara, am kar támao Kwarén mérnáp arop fárakap yiráp ninik mek tére kárakáre námpon. ✧ ¹⁴ Onomp ankwapyae fákáre, yumo te Judia mek yakápnáp sios fákáre Krai Jisasén méria, Kwaromp kounteouráp arop

✧ 2:4: Ga 1:10   ✧ 2:5: Ap 20:33   ✧ 2:6: Jo 5:41,44   ✧ 2:9: 1 Ko 4:12
 ✧ 2:11: 1 Ko 4:14   ✧ 2:12: Fl 1:27   ✧ 2:13: Ga 1:11-12

fárakap yakápiap niamp napon. Am fárakap te Juda fákáreramp yae kor fek touwe sámpap niamp, yumo kor taknámp yiráp némpoukamp arop ankwap fárakapamp yae kor fek touwe sámp napon. ☆ ¹⁵ Am Juda fi te profet fákáreran tirá wouritea, tá Jisas Tokwaeran sámp-wouroumpea napan, yinan kor yérépe napon. Am taknap ninik te Kwaro warákárnámp ninik kwe-pwararea, kápae kare aropan kor yopor napon. ☆ ¹⁶ Am fárakap te yinan kor arop ankwap firan Kwaro warko érékép naerianámp kar farákáp mwarianánko, mwae kákar napon. Am tak nap te, kápae kare por takrá tukup napo, am fárakapamp kwatae ninik akwapea tokwae kari yak nánko, Kwaromp yonkwae pwarámp am fárakapamp pourouk koropea yakanoria napon. ☆

Polo warko Tesalonika mek akwap naeria ninik tokwaenámp kar

¹⁷⁻¹⁸ Aeno ono yinoku tére námpan sénae rae: Onomp arop fákáre, yino yumont yakáp mwarianánko, Juda firao yinan yérépeapo, yino fae tákáre ke fek yumwan pwar korop námp fek yino kweri tárápu arákari námpon. Kareno, yino te yiráp pourou kare nke mwanámpan maok, yinomp ninik te yumont yak námpon. Aeria yino yumwan koropá nke mwaria kárakárerá mwae kup oupourouk námpon. Onoku kor korop naeriaka nkwakár korop nae, makár korop naeriaka, ninikrá yarak nanko, Satano yinan taokorámpon. ¹⁹ Nánkár nomp Tokwae Kar Jisas éknámp ke fek te, apae ankankao yinan yaewour nánko, kárakáre fek fokopeyakria, mao nke námp fek warákár mwanámpon? Yino te apae ankank maonámpok santukup nánko, am támao yino yae-párak tére námp yénkép naenámpon? Yino am tére námp fek sámp mwanámp te yumo támaono. ☆ ²⁰ Ye, yumo támao maok yinomp e tokwae sámpria warákár mwanámp támaono.

3

Polo Timotin Tesalonika mek sámp-kérépnámp kar

¹ Yino yumonapok korop mwarianámpao, mapek saráp yakrá yépék te kokwae námpantá, Sailas yino mwar Atens mek mamek yakriaka, ☆ ² yino yiráp nouroup Timoti sámp-kérép nenko, akwapea yumo Kwarén mérnep yaewourria kárakáre nénkanoria nempon. Mao te yinont Kwaromp téreria Krai-somp Kwapwe Kare Kar farákáp konámp aropono. ³ Takria yumo ankwap fárakap, arop ankwap fárakapao yumwan nkwakwe make sokoro napo, am táman nkea apápriaka Kwarén mér napan pwarantánoria nampon. Yumo te wae mér

☆ **2:14:** Ap 17:5 ☆ **2:15:** Ap 2:23 ☆ **2:16:** Ro 1:18 ☆ **2:19:** Fl 4:1 ☆ **3:1:** Ap 17:15

napon, am te Kwaro yumo am táman sámpenkria nínik námp támaono. ✧ ⁴ Yino yumont yakriaka ‘Yumwan wakmwaek nkwakwe make sokoro mwanap’rá sérimp te, am támao yumwan kare korop nánko, yumo wae mér napon. ✧ ⁵ Aeria námp kwamp, ono te warko yépék mono. Ono Timotin sámp-kérép nanko, akwapá yiráp mér nkea warko arákarrá koropea onan sénaenámpria nampon. Satano yumwan kwekár nánko, yino tére námp kwaporok akwapá moyakantáno. ✧

Timoti kar kwapwe sankoropá sénánko, Pol warákarimp kar

⁶ Tá Timoti wae arákarrá koropea yinan yumo Kwarén mérnáp kar kwapwe, tá arop ankwapan nounouroup i konap nínikan farákáp námpon. Tá mao yinan sérrá, “Yumo yinan nínikria warákárria yinan nke mwaria nínik nap te, yino kor yumwan nke mwaria nínikimpnámp taknámp napon.” ✧ ⁷ Ankwapyae fákáre, yino te nkwakwe make nínik kápae sámp-rá yakáp námpao maok, yumo mér kárákáre fek yakápnáp kar wa nánko, am támao yinan kárákáre sápnámpon. ⁸ Yino te wae mér, yumo Tokwae Karént koumpea kárákáre yakáp napo maok, yino kor yumwan nkeaka yiki yakáp námpon. ⁹ Yino te Kwarén sér mwaria yumwan nínikria warákár tokwae námpon. Aenámpara, yino te am warákárnámp nínik fek táman Kwarén ‘Aesio’rá sér saráp yak konámpono. ¹⁰ Yino te yumwan nke mwaria te ankár wae fek, tá kumuruk kor Kwarén sér saráp yak konámpon. Yumo Kwarén mér nap pwi mo nánko te, yino warko yaewouránko, yumo fwapia mér karenkria námpon.

¹¹ Yinomp nínik te, nomp Naropwar Kwar ntiaka nomp Jisas Tokwae Karao námoku yinan fwap éréképea yumonapok tirá kérép keponoria nempon. ¹² Yinomp nínik te, Tokwae Karao yumwan yiráp nínik mek arop ankwapan nounouroup mwanap nínik kák nánko, top-pwarámpá yakanoria námpon. Aenángo maok, yumo nonopok nounouroupria, ankwap fárákapan kor nounouroup napo, yino yumwan nouroup i konámpnámp taknámp tokwae kari yak naenámpo. ¹³ Yinomp nínik te, Kwaro yumwan takriaka kárákáre sánk nánko maok, nomp Tokwae Kar Jisas warko náráp arop ponankor éréképrá ék námp fek te, yumo nomp Naropwar Kwaro nke námp fek yiki kukur yakápria maok, mao nke námp fek nkwak maki nap yak mo naenámpo. ✧

4

Kwaro warákár naenámp niámp nínikaok paokop mwanámp kar

✧ 3:3: Ap 16:1; 2 Ti 3:12 ✧ 3:4: Ap 14:22 ✧ 3:5: Fl 2:16 ✧ 3:6: Ap 18:5

✧ 3:13: Fl 1:9-10

¹ Ononamp fákáre, yumo Kwaro warákárnámp kwapwe kare ninikaok paokop nap te, yino wae yumwan ponankor am ninik yénki námpara, yumo ampaok paokop napon. Aenapan maok, yino oukoumwan yumo ankár kánámpár takrá yakáp mwanapria, Jisas Tokwae Karamp e fek yiráp ninik mek kárákáre sánk námpon.

² Yumo te wae mér napon, yino yumwan farákápnámp ponankor kar máte Jisas Tokwae karamp ninikaok farákáp námpono. ³ Kwaromp ninik te arak námpon: Yumo ankár kokopor i konap ninik te pwarareaka, yiki kor ninik fek yakápenkrá ninik námpon. ✧ ⁴ Aeria maok, yupuráp arop yumo ponankor ankár yumokuráp yupurént saráp yakápnámp ninik te yiki kor yae-párák kare yakáp i konap ninik fek yakáp kip. ✧ ⁵ Yiráp ninik te Kwarén mér monap arop niampia kokopor ninikan kikiankrá paokopi kwapono. ✧ ⁶ Yumo te yiráp ankwapnápén, mao te Kristenara, onan yopor mo, fwaponoria maomp yupurént kwatae niniki kwapono. Am taknap arop fárákapan te Kwar Tokwaerao touwe tokwae kwatae sánk naenámpon. ⁷ Kwaro nomwan wumwiria érékép námp te apae am kokopor ninikaok paokopenkria ninámpanápe, mono. Mao nomwan wumwiria érékép námp te, ankár yiki kor ninik fek yakápenkria ninámpon. ✧ ⁸ Aenámpara, kar yino farákáp nánko, arop am kar ták-sinámp te, mao te aropan younkwe sir mono. Kwarén younkwe sinámpon. Am Spirit Kwaro nénk námp te kwaporok spirit mwar mono. ‘Ankár Yiki Kare Spirit’rá sér i konapono. ✧

⁹ Ono te yumo nonopok yiráp ankwapyaenápén nounouroup i konap ninikan kumwi mono. Am ninik te Kwaro yumwan wae yénk nánko méri yakáp napon. ✧ ¹⁰ Yumo te waeman ponankor Masedonia mek mwaekamp Kristen ankwapyaenáp fárákapan takrá nounouroup napo, yino wawiaka yumwan kárákáre fek sérrá: Yumo te ankár am ninik fek saráp yakáp napo, támao tokwae yak kuno. ¹¹ Yumo te ankár yino wokwaek séri námpnámp taknámp sánánkar tankáprá yumoku tére mwanap ninikan sámpea kárákáre kipo. Ankwapamp térean énounkouprá sérari kwapono. Yumo ankár yumokuráp yae kor fek téreria maok, yumo fwap yumoku taokeyakáp mwanapono. ✧ ¹² Aenapo maok, yiráp ankank wae yumwan pwi nánko, yumo arop ankwapan ‘Yinan yaewourria fir sápenk’rá sér moria maok, Kwarén mér monap arop nke nap fek yae-párák kare paokop napo, am fárákapao yumonap ninik táman nkeaka warákár mwanapon. ✧

✧ 4:3: 1 Pi 1:16 ✧ 4:4: 1 Ko 6:13,15 ✧ 4:5: Ro 1:24-28 ✧ 4:7: 1 Pi 1:15

✧ 4:8: Lu 10:16 ✧ 4:9: Jo 13:34 ✧ 4:11: Ef 4:28 ✧ 4:12: Kl 4:5

Jisas Tokwae warko ékria nomwan fápárámpá kák naenámp kar

¹³ Yinomp arop fákáre, yinomp ninik te yumo arop sumpwi nap fek épérép te mono, fwapia mérenkria námpon. Takria yumo Kwarén mér moria warko ferámp mwanap ke yépék mo i konap aropao i konapnámpon yonkwae touwe kéképrá éménka wae mwanape. ✧ ¹⁴ Jisas sumpwiaka warko fárámp námpon te nomo wae mér námpon. Taknámpon warko Jisas apárok ék námpon fek te Kwarén mériaka sumpwinap arop te Kwaro warko Jisasént éréképa korop naenámpon.

¹⁵ Yino Jisas Tokwae Karao naenámp karan yumwan farákámp námpon te ará: Tokwae Karao koropnámpon ke fek te nomo oukoumwan yiki yakápnámpon arop te sumpwinap aropan mekia tukup mono. ✧ ¹⁶ Kwaro tékén wumwi kar fek sénánko, wur fokop napo, am fek ensel tokwaerao tékén wumwi nánko, Jisas Tokwae Karao námoku yámar meknámpon warko ék námpon fek te Kwarén méria sumpwinap aropaomékir ferámp mwanapon. ¹⁷ Am tak nap fek maok, nomo oukoumwan yiki yakápnámpon nomwan kuri Jisas Tokwae Karao am fárákapént éréképea koumwe mek pokeanánko maok, am fek nomo Kwar Tokwae Karan kikipia maok, nomo méntér yámar mek yakápi-yakápnámpon. ¹⁸ Ae mwanámpona, yiráp ankwapyaenápo ninik mek kárákáre sámpea warákár fek yakápanáponorá ankár mámá kar farákápnámpon kipo.

5

Nomo ankár Jisas Tokwae ék naenámp keran nánaprá yakápnámpon mwanámpon kar

¹⁻² Jisas ék naenámp ke te, oukun naenámp aropao kumuruk e-poup korop konámpon niampono. Am te yumoku wae mér napara, yino am ankank korop naenámp ke te sér mono. ✧ ³ Ae naenámpna maok, arop ankwap fárákapao sérrá, “Oukoumwan te kwapwe kare kenono. Fwap yae-párak yakápnámpono.” Aerá ninik napo, am ke fek táman yupurao táráp tank naeria arokwap konámpon niamp, faokor mwanap touwe tokwaerao am fárákapan koupon korop nánko te, wouroukoup mwanap pourou mono. ✧ ⁴ Aeno onomp kémpiyae fárákap, yumo te apae kirikip mek yakápnámpon napan oukun arop korop nánko, korokop konapnámpon taknámpon, am yae korop námpon nkerá korokop mwanapanápe. ⁵ Yumo ponankor yámar ntiaka wae kwapwe fekamp aropon. Nomo te kirikip nti kumurukamp arop mono. ✧ ⁶ Aenámpna, nomo arop ankwap fárákapao pamp i konapnámpon araknámpon

✧ **4:13:** 1 Ko 15:20; Ef 2:12 ✧ **4:15:** 1 Ko 15:51-52 ✧ **5:1-2:** Mt 24:36; Mt 24:40-44 ✧ **5:3:** Lu 21:34-36 ✧ **5:5:** Ef 5:8-9

pamp mwareano. Nomp yi te ankár firékarea yak nánko, nomp ninik te ankár érik karaok farákárano. ⁷ Nomo te waeman mér námpono, arop pamp nap te kumuruk pamp i konapon. Tá arop kwatae ént fárítea mánmánrá paokop konap te kumuruk i konapon. ⁸ Aeno nomo te wae fekamp aropara, nomo te ankár érik karaok farákár nánko, ankank youroukoupia mér mwaro. Nomo Kwarén mérnámp ninik ntiaka aropomp i konámp ninik te káraenámp yirimpea paokopria maok, tá Kwaro nomwan warko érékép naenámpria kárákáre fek yépékrá yakápnámp ninik te, kaparáp koumpnámp araknámp me korok woukwapea paokop mwanámpon. ✧ ⁹ Kwaro nomwan nánkáráp námp te nomwan yopor nanampria nánkáráp moi námpono. Nomp Jisas Kraiss Tokwaerao nomwan warko érékép naenámpria nánkáráp námpono. ¹⁰ Jisas te nomwan yaewourrá sumpwi námpara, nomo oukoumwan yiki yakáp námp, tá nomo sumpwi námpao kor, nomo fwap méntér yiki yakáp mwanámpon. ✧ ¹¹ Ae mwanámpara, yumo te nonopok yaewour naenámp kwapwe karenámp kar sérar nap te, ankár yumoku oukoumwan napnámp maknámp, nonopok waria kárákáre sámpria warákár mwanapon. ✧

Kwaro yaewour nánko, kwapwe kare ninik fek tére mwanap kar

¹² Ankwapyae fákáre, yino yumwan sénámp te ará: Kwaro, sios yumwan taokeyakápenkria arop páte námpara, am fárákapao yumwan taokeyakápria yiráp ninik fwapokwap i konapara, yumo te ankár am fárákapamp yae ankore mek yakáp kipo. ✧ ¹³ Yumo te am tére nap táman ninikria maok, yonkwae kárámprá am fárákapan warákárria, énéni ankárankamp ninik fek yakáp kip.

¹⁴ Ankwapyae fákáre, yino yumwan kar kárákáre kare fek sénámp te, arak kipria námpon: Yumo te arop kokwaerá paokop nap warko éréképea fwapokwapria maok, tá arop ankwap fárákapao kor apáprá paokop napan kor taknámp, kárákáre sámpanáponoria yaewourria maok, tá ankwap fárákap fwapia kárákáre mo napan kor mént yaewour, tá arop ponankoran kor sánánkar porokwe fek tére kipo. ✧

¹⁵ Yumwan kwatae ninik napo yumo nopok kor kwatae niniki kwapon. Yumo ankár yiráp ankwapyae námp kwapwe kare ninik fek saráp sérrará paokopria yaewourria maok, arop ponankoran kuri ankár tak kip. ✧

¹⁶⁻¹⁸ Yumo Kraiss Jisasént koumpá yakáp napara, Kwaro yumwan takenkrianámp ninik te ará: Yumo ankár warákár

✧ 5:8: Ef 6:14,17 ✧ 5:10: Ro 14:7-9 ✧ 5:11: Ju 20-21 ✧ 5:12: Hi 13:17

✧ 5:14: 2 Te 3:6,11,15 ✧ 5:15: 1 Pi 3:9

saráp yakáp, tá yumo ankár Kwarén kar toropwap saráp yakáp, tá yumwan apae-apae ankank korop námpan kor, ankár Kwarén ‘Aesio’rá sér kipo. ☆☆☆

¹⁹ Yiki Kor Spiritao yiráp ninik mek tére naerianámp man taokor kwapono. ²⁰ Yumo te arop Kwaro maomp ninik mek sánknámp profet kar farákáp nánko te, man kokwaroki kwapono. ²¹ Aeno yumo te ankár arop ponankor yumwan farákápnep kar am youroukoupia, kwapwe kare ninikan sámp-sámpria maok, ☆ ²² ponankor nkwakwe make ninik kwatae námp te ankár kwe-pwar kipo.

Kar pwarnámp mwaekamp kar kánanke

²³ Yonkwae porokwe fi korráp Kwaro yumwan fwap ponankor yiki kukurrá kák naenámp. Mao námoku yiráp waemp, yiráp ninik, yiráp pourou taokeyak nánko maok, nomp Jisas Kraiss Tokwae Kar warko arákarrá ék námp fek nkwak maki nap yak mo, kwapwe kare yakáp mwanapon. ²⁴ Kwaro námoku yumwan wumwiria érékép námp te, yumwan kwaporok pwar mono. Mao námoku sérinámp ponankor karwaok i konámpara, fwap tak naerámpon. ☆

²⁵ Yumo ‘Kwaro yinan yaewourano’rá sér kipo. ²⁶ Yumo Kristenao i konap ninik fek yiráp ankwapyaenáp fárákapan ponankor nounourouprá yae koukoupwiyak kipo.

²⁷ Mámá karan Kwaro onan sáp námpan ono yumwan kárakáre fek sér rae: Yumo má pas fekamp kar má yiráp ankwapyaenáp fárákapan ponankor farákáp kipo.

²⁸ Ono ninik namp te, Tokwae Kar Jisas Kraiso námokuráp ninik fek ankár yumwan yaewouranoria nampon.

☆ 5:16-18: Fl 4:4 ☆ 5:16-18: Lu 18:1 ☆ 5:16-18: Ef 4:30 ☆ 5:21: 1 Jo 4:1

☆ 5:24: 2 Te 3:3

Polo Tesalonika Firampor Wakmwaek Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Polo Korin mek yakria am yopwar fek táman ankwap pas kumwia Tesalonika mek yakápnap siosén sámp-kérép.

Ankwap fákáreao Polonámpok kar kéréprá arakrá sér: Tesalonika mekamp sios fákáre 'Jisas Kraiss te wae má apár mek warko ék tenámpono' ria ninik tokwae napon. Aenapantá maok, Pol, Sailas, Timoti makia am fárakapamp ninik fwapokwapria pas kumwi napon. Polo sérrá, "Am yae te korop mo, sikono." Aeria maok, nánkár Jisas ék námp fek koropánk naenámp ankankan am fek kumwi námpono.

¹ Taun Tesalonika mek yakápnap sios koumteouráp arop e! Yino Pol, Sailas, Timoti, makia yino má pas má kumwia, yumo Naropwar Kwar ntiaka Jisas Kraiss Tokwaerént koumpá yakápnap, yiráp por kérépreano.

² Yino ninik námp te Naropwar Kwar ntiaka Jisas Kraiss Tokwae Karao námokuráp ninik fek yumwan ninikia yaewour nepo, yonkwae porokwe fek yakápenkria nampon.

Polo Kwarén aesio rimp kar

³ Ankwapyae fákáre, yino te kápae kare por yumwan ninikria Kwarén 'Aesio'rá sér i konámpon. Yino yae-párak tak námp te, apae riteanápe, yiráp mér kárakáre kareria, yumo ponankor ankákárak anrop ankwap fárakapan warákár kare napo, am ninik akwapea tokwae kari yak námpan námpon. ✧

⁴ Yumo tak napantá maok, yino tukuprá Kwaromp sios fákáre ou mek yiráp e sakap konámpono. Yino arakrá sér, 'Tesalonika mekamp sios te Kwarén mér napara, man yorowar napo, nkwakwe make touwe korop námpan kor, mao mér kárakáre napara, kárakáre fek yakápnapono'rá warákár-sér i konámpon. ✧

Kwaro nomwan yae-párak kare ninik fek yurukup naenámp kar

⁵ Yiráp am ninik Kwaro nomwan arakrá yénkép námpon: Mao te náráp yae-párak kare ninik fek nomp ninik younkoup konámpono. Yumo Kwaro náráp firáp taokeyak naenámpan téreria, am fek touwe sámp nap táman, Kwaro yumwan am mek yakápnap pwi kare pap naenámp. ⁶ Kwaro náráp yae-párak kare ninik fek yurukup naenámp te ará: Yumwan touwe tokwae sánk taeri nap aropan te nopok touwe tokwae

nénk naerámpon. ☆ 7 Nánkár Jisas Tokwae Karao yámar meknámp ensel kárakáre éréképea yaomwi tokwaerént érik ék námp fek maok, yumo sámpnap touwe am fwapia pap nánko, yumo yae-párak yakáprá, nomo énéni yae-párak anepérrá yakáp mwanámpon. ☆ 8 Nánkár am ke fek maok, Kwarén mér moi nap, tá nomp Jisas Tokwae Karamp Kwapwe Kare Kar wawia mántwaok paokop moinap aropan touwe tokwae kwatae nénk naenámpon. ☆ 9-10 Jisas éknámp yae fek maok, am fárakapao sámp mwanap touwe te Kwar Tokwaeramp wae kárakáre tokwae fek Kwaromp wonae fik yakáp mon, panek yakáprá maok, touwe tokwae sámpea nap te, ankár taki yaká yakáp mwanapon. Aeno arop Kwarén méria mént yakápnep fákárerá maok Kwaromp e sakapria, ponankor man warákárapo, yumo kor énéni tak mwanapon. Am te apae riteanápe, Kwaromp karan farákáp nánko, yumo wawia ‘Karenó’ riaka méri napara napon. ☆☆

Polo Tesalonika mekamp aropan kárakáre sánkanoria Kwarén sérimp kar

11 Yino te am yumo Kwaromp e sakap mwanap táman ninikria maok, ankár nomp Kwaro yumwan yaewouranoria kar toropwap saráp yakáp konámpon. Yumo Kwaro yumwan wumwiri námpaok paokop napan, yino ninikia, Kwaro yumwan yaewour nánko, yumo am wumwiri námpaok paokop mwanap pwi kare yakanoria Kwarén sér i konámpon. Yino te Kwaro yumwan kárakáre sánk nánko, yumo ponankor kwapwe kare tére mwaria ninik nap te, fwap yae-párak téreteria, yumo Kraiséén mér nap fek tére ponankor fwap tére mwanaponoria Kwarén sér i konámpon. ☆ 12 Yumo am taknap ninik fek táman yumo nomp Tokwae Kar Jisasomp e sakap napo, tá mao kuri yiráp e sakap naenámpon. Nomp Kwar ntia nomp Tokwae Kar Jisas Kraís mao námokuráp ninik fek yumwan ninikia yaewour nepo, yumo fwap am ankank tak mwanapon. ☆

2

Kwaromp kar ták-sinaenámp arop korop naenámp kar

1 Ankwapyaé fákáre, oukoumwan yino nomp Jisas Kraís Tokwae Kar warko arákarrá ék nánko, Kwaro nomwan Jisasént ankára mek koupoukour naenámpan yumwan má kar arakrá sér mwarianeano: ☆ 2 Ae te arop ankwap fárakapao yumwan sérrá, “Jisas Tokwae Karamp yae te wae korop námpon!” Am te ‘Arop profet kar séri námp’rá sér, tá ‘Arop

☆ 1:6: Ro 12:19 ☆ 1:7: Mt 25:31 ☆ 1:8: Mt 25:41; Ro 2:8 ☆ 1:9-10: Mt 25:41,46; 2 Pi 3:7 ☆ 1:9-10: Kl 3:4 ☆ 1:11: Kl 1:10 ☆ 1:12: 1 Ko 10:31
 ☆ 2:1: 1 Te 4:13-17

farákáprá séri námp'rá sér, tá 'Yino pas fek kumwiaka séri námp'rá sér. Arakrá sérar napo te, yumo am kar wará koupour kar kokorokoria, yiráp yae-párak yurukup i konap yonkwae kour pwar mwanape. ³ Yumo te arop ankwapao yumwan nkwakwe make kar sérarrá poupwekáp napo, kare kar napan mpweria wawi kwaponono. Am yae te kwaporok korop mono. Manénkir te nomo nke nángo, kápae kare arop námokunap sokororá Kwaromp kar ták-sirirá paokop napo maok, tá Kwaromp kar ták-sir i konámp arop ankárank érik korop naenámpon. Wakmwaek Jisas Tokwae Kar éknámp ke fek te am arop te yaomwi tokwae mek pik naenámpon. ☆ ⁴ Mao arop lotu i konap ankank ponankor, tá arop Kwaromp ankankrá ninik nap ponankor kwe-sirarea, námokuráp eran narek papria, Kwaromp lotu nap tokwae mek akwapá tankria sérrá, "Ono támao ono Kwarono." ☆

⁵ Ono wokwae yumont yakamp fek, yumwan am kar táman sériamp te yumo te nik mo nap nie? ⁶ Yumo te am ankank am Kwaromp kar ták-sir i konámp arop oukoumwan taokorámp te wae mér napon. Nánkár Kwaro pátenámp yae fek am kwekáp arop érik korop naenámpon. ⁷ Kwaromp lo ták-sinaenámp te kánánkámp térerá yak námpon. Mao te kánánkámp térerá yakrá akwapea nánkár am mwae kákarnámp arop ér-sakwapnámp ke fek naenámpon. ⁸ Am ke fek táman am Kwaromp kar ták-sir i konámp arop te Satanomp kárakáre fek érik korop nángo maok, Jisas Tokwae Kar ékria man náráp táp mekamp ouwipár fek porokwap-pap naenámpon. Tá mao náráp wae tokwaent érik korop námp fek am lo ták-sinámp aropan am wae támao kwatae pap naenámpon. ⁹ Mao Satanomp kwekár ninik fek nkwakwe make kárakáre, tá maomp kárakáre yénknámp kwekár ankank yoro nángo, arop ponankor am táman nkea kokorokor mwanapon. ☆ ¹⁰ Mao nkwakwe make kwatae ninik fek kwekáránko maok, nánkár faokor mwanap arop am kar wawiaka karenorá mwanapon. Am arop fárakap te Kwaromp karan warákár napo te, Kwaro fwap warko érékép naenámpan maok námoku monoria pwar napon. ¹¹ Aenapantá maok, Kwaro am Satanomp kárakárerao am fárakapan kwekáránko, am kwekár kar táman méranáponria pwarari námpon. ¹² Aenánko maok, arop ponankor kare kar karan mér moria pwarará maok, nopok kwatae ninikaokria am táman saráp warákáránkinap arop fárakap te Kwaromp kot mek touwe kwatae sámp mwanapon.

Tesalonika mekamp aropan Kwaro warko érékép naenámp

kar

¹³ Aeno ankwapyae fákáre, Kwar Tokwaerao yumwan warákárámpantá yino ankár yumwan Kwarén 'Aesio'rá sénámpón. Kwaro wokwaek kar yumwan warko érékép nanampria nánkárap tenámpara, Yiki Kor Spiritao yoroianánko, yumwan Kwaromp arop fi arákareaka, tá yumo ankár Kwaromp kar kare wawia karenorá sénapo, Kwaro am ninik fek táman yumwan warko érékép námpon. ✧ ¹⁴ Maomp ninik te yumo ankár nomp Jisas Kraís Tokwae Karamp wae tokwae ntia kárákáre tokwae mek yakáp mwanaprianánko, yino yumwan Kwapwe Kare Kar farákáp námp fek Kwaro yumwan wumwiria warko érékép námpon. ¹⁵ Ankwapyae fákáre, aenámpara, yino yumwan Kwaromp kar kápae kare farákáприя, kar fek sérrá, pas fek sénámp kar te, máte kare karonó. Yumo am táman ankár méria kárákáre fek fokopeyakápra ampaok kipo. ✧

¹⁶ Nomp Tokwae Kar Jisas Kraís ntiaka nomp Naropwar Kwaro nomwan warákárria námokuráp ninik fek nomp ninik mek yaewour nepo, nomo kárákáre sámprá warákárrá yakáp námpon. Tá mao nomp méran yaewour nángo, nomo Kwaro nomwan fwapokwap kar naenámpan yépék námpon. ¹⁷ Aenámpara, yino ninik námp te, Kwaro yiráp ninik mek kárákáre sánkria yaewouránko, yumo ponankor kwapwe kare ninikaokria kwapwe kare karan saráp sérarenkria námpon. ✧

3

Yumo ankár Kwarén sénapo, 'Yinanyaewourano'rá sériap kar

¹ Ankwapyae fákáre, yino warko ankwap kar sénámp te ará: Yumo ankár Kwarén kar toropwap napo, Kwaro yinan yaewouránko maok, maomp karao kor ankár némpnémp koupour akwapeaka tokwae yak nángo, mao yumo ou meknámp e tokwae sámp námp niamp, take pourouráp e tokwae sámp naenámpón. ² Yumo wae mér napon, kápae kare arop oukoumwan Kwarén mér mo napara, yumo Kwarén kar toropwap napo, kwatae ninikráp arop yinan mwaria napo, mao yinan yaewour naenámpón. ✧

³ Aeno Kwar Tokwae te nomwan yaewour naerámp te pwar mo i konámpara, fwap yumwan kárákáre sánkria taokeyak nángo, Satan te yumwan éréképá akwap mo, fwapono. ✧ ⁴ Tokwae Karao yinan ninik sáп nángo, yino yumwan wae arakrá mér námpono: Kápae kare ninik yino yumwan 'Térenk'rá séri námp te, yumo wae takrá tére napara, nánkárap kor yumo fwap takrá tére mwaria napon.

✧ **2:13:** Ef 1:4-5; 1 Te 1:4; 1 Pi 1:2 ✧ **2:15:** Ro 8:30; 1 Ko 16:13 ✧ **2:17:** 2 Ko 1:3; Hi 13:21 ✧ **3:2:** Ro 15:30-31; Ef 6:19 ✧ **3:3:** Jo 17:15

⁵ Yinomp ninik te Tokwae Karao yiráp ninik ékékér nánko, yumo Kwaro arop fárákapan warákár kare konámp ninik mér kareria maok, Kraisomp touwe sámpea kárákáre fek fokopeyak konámp ninikan kor mér karenkria námpon. ✧

Ponankor aropao tére mwanap kar

⁶ Ankwapyae fákáre, nomp Jisas Krais Tokwae Karao yinan sénánko, yumwan kárákáre fek sérreano: Arop ankwapao tére moitea kokwaenámp ninik fek yárikriaka yino yumwan farákápnámp kar ampaok yarak mo, pwar nánko te, yumo kor mént paokopria mántwaok mwanape, ankár panek yakáp kipo. ✧ ⁷ Yumo te ankár yinomp ninikaok paokop mwanap wae mér napon. Wokwaek kar yino yumont yakápámp fek te, yino kwaporok tankáp moimpon. ⁸ Yino te fir ankwap yiráp yaekamp kwaporok sámpea fár moimpon. Yino ankár mani fek saráp sámp konámpon. Yino ankár yinoku kor yámaraok kumuruk kor yinokump yae fek térea waeria maok, yumwan 'Fir sápenk' ria kar sér moimpon. ✧ ⁹ Yino te yumwan Kwaromp kar farákáprá térea wae námpara, 'Nopok fir sápenk'rá sér mwanámpan maok, yino te takrá sér mono. Yino mak nánko maok, yumo yinomp ninik man nkea yumo kor mántwaok takrá tére mwanapria ninámpon. ¹⁰ Yumo te wae mér napon, yino wokwaek yumont yakria yumwan sánkámp lo kar te arakrá sérimpon: Arop námo tére te monoria námp te, mao fir sámpá fár mono.

¹¹ Am te apae riteanápe, yino wa nánko, arop ankwap fárákap tére mo, kwaporok párák yakápria ankwapao térenap ankankan énounkouprá sérarrá paokop napantá sénámpon.

¹² Oukoumwan te yino Jisas Krais Tokwae Karomp e fek am taknap arop fárákapan kar kárákáre fek arakrá sénámpon: Am fárákap te ankár fwapi tankáprá téreria maok, fwap námoku taokeyakápria fir sámp mwanapon. ✧ ¹³ Aeno ankwapyae fákáre, yumo kwapwe kare ninik fek tére nap te kokwae kwapono.

¹⁴ Táte arop ankwapao yino kumwinámp pas fekamp kar ponankor má mériaka mántwaok yarak mo nánko te, yumo am aropan fwapia mérria, man kwaporok pwate napo, námoku mwar yakriaka námokunámp ninik am mériaka pwarápa naenámp. ¹⁵ Yino te yumwan, mao te nomo man yopornámp aroponorá ninikia pwar kipria sér mono. Yinomp ankwapnáprá ninikria maomp ninik fwapokwap kipo.

Polo Tesalonika firan 'Gude'rá sénámp kar

¹⁶ Tokwae Kar te yonkwae porokwe fek yakáp i konap ninik fi kor ara, onomp ninik te, nkwakwe make ankank korop

námpan kor, mao yumwan yonkwae porokwe nénk náńko, yumo yonkwae porokwe fek yakápenkria nampon. Mao te ponankor yumont yakanoria nampon. ☆

¹⁷ Pol onoku yumwan ‘Gude’rá kumwi rae. Ono ankár onomp pas ponankor pwar námp fek onokump yae fek mámake pourouráp kar kumwi konampono. ☆

¹⁸ Ono ninik namp te, Nomp Tokwae Kar Jisas Krais námoku ninikia yumwan yaewouranoria nampon.

Polo Timotimpor Manénkir Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 33 yopwar niamp arake fek, Polo mámá pas Timotimpor kumwia sánkámpon.

Timoti te provins Galesia mekamp taun Listra meknámp koropnámp arop tár-ménkino. Maomp naropwar te Grik fi, tá maomp éntupwar te Juda fi mekampono. Wokwaek Polo Kwapwe Kare Kar farákápámp fek Timotin warámpea yárákimpan maok, wakmwaek te Timoti Efesus mekamp sios taokeyak nánko, Polo má pas kumwia sámp-kérépámpon. Timoti te ankár arop ankwap farákápao Kristen fákáreramp mér kwatae papantá 'Fwapi taokeyakria Kwaromp ninikaok mwanap'rá sénámpon. Tá ankwap tokwae kar ankank te, 'Timoti ankár am mekamp sios mek tére mwanap yae-párák kare arop yoroi papamp'rá sénámpon. Tá Timotin kor 'Ankár Jisasomp térenap arop kwapwe kare yakamp'rá sénámpon.

¹ Ono Pol, Timoti amonapok kar kérép rae. Kwar ntiaka Krajs Jisaso onan wokwaek kar akwapea kar farákápaeria aposel e papeaka onan sámp-kérépepon. Am Kwar te nomwan warko éréképámp Kwarono. Am Krajs Jisas te nomo man nke mwanámpria yépekrá yakáp námpon. ✧ ² Timoti e, ono Kwaromp kar farákáp nanko, amo wawiaka ankár mántwaok akwap napantá, amo te ankár onokump táráp kare ni-amponoriaka ono waráp por má pas má kumwi nampon. Ono ninik namp te, Naropwar Kwar ntiaka nomp Tokwae Kar Krajs Jisas maó námokuráp ninik fek amwan ninikia aropompiaka, yonkwae porokwe sánk keponoria nampon. ✧

Nomo kwekár karan ankár apárok anámpá pap mwanámp kar

³ Ono wokwaek kar provins Masedonia mek akwap naerika amwan sériampnámp taknámp warko sér rae: Amo ankár taun tokwae Efesus mek am mek saráp yakria maok, Kwaromp kar yiki mwaek yénkrá farákáp konap arop ankwap farákapan 'Kwekár kar arop farákapan farákáp kwaponno. Pwar kip'rá kárakáre fek sérampo. ⁴ Tá am kwekár tisan arakrá séramp: "Yumo yiráp tékénouamp e kouroumpea am fek nkwaekwe make kikir kar mwar táman ninik tokwaerá farákáp kwaponno." Am take kar te náráp ninik fárámp nánko, éperépnámp kar sérarrá tárápar mwanape. Am take ninik

te Kwaro ponankor aropan ninikia yaewour naenámp ninik tokwae kwapweran yaewour mo karono. Nomo fwap am Kwaromp ninikan ninikia karenoria mér mwanámpon. ✧
 5 Aeno ono oukoumwan amwan sánknamp kar máte nomwan arakrá yaewour naenámpria nampon: Nomo Jisasén kor kare karonoriaka mér kareria, Kwaro nke námp fek yiki kare yakáprá, tá nomo nomp ninik mek yurukupia kwatae ninik yakantá karrá yakáp mwanámpon. Am ninik fek táman nomo nonopok nounouroup kare mwanámpon. 6 Arop ankwap fárakap te am ninik kour pwarará paokopria maok, kwaporok kar mwar táman sérarrá paokopria epépérepí yakáp napon. 7 Am fárakapao 'Yino te Kwaromp lo mérnámp tisa yakáp mwar'rá sér i konapon. Aenapao maok, námoku karerao kor am kar fwapia mér moria maok, táte am kar fian kor taknámp fwapia mér mo napon. ✧

8 Nomo ponankor wae méron, am Mosesomp lo Kwaro arakrá térenkrianámpanké tére námp te, am lo te kwapwe kare ankankono. 9 Aeno nomo am táman kor fwapia mér námpon: Loamp tére te arop yae-párak námpan fákap mono. Arop lo kar ták-sir konap arop, sokoro ninikaok i konap, Kwarén kor younkwe sánkria maok, kwatae ninikaok tukupnap aropan fákap konámpon. Aeria maok, arop fárakapao Kwaromp ninik te wampwenoriaka pwarará maok, apárokamp ninikaok tukup konap aropan fákap konámpon. Aeria maok, loamp tére te éntupwar naropwarén kor tirá wouria, arop ankwapan kor tirá wourinap aropan fákapá pap konámpon. 10 Aeria maok, koumteouráp arop kokoporria maok, poumou-tárapu nonopok yupunámp kokoporria maok, arop arop oukun éréképria maok, arop ankwap fárakap kwekár i konap, ankwap fárakap te kwekárria maok, karenoriaka, fou e sér i konap, tá Kristen ninikan yénképnámp téreran yorowar i konap ankwap-ankwap ninik ponankor, am taknap arop fárakap táman loao fápakamánk i konámpono. 11 Má kar kare máte Kwaro onan farákámpria sápnámp Kwapwe Kare Kar mek yak námpon. Am Kwaronámpoknámp koropnámp Kwapwe Kare Kar te waeráp kwapwe ara, nomo ponankor man warákár mwaro.

Polo Kwaro nomwan manénkir aropompimpan 'Aesio'rá sérimp kar

12 Nomp Kraiss Jisas Tokwae Karao ono fwap maomp kar-waok tére nanamp nkea méria maok, onan nánapia náráp tére téreaeria kárakáre sápnámpon. Aerianánko maok, ono man 'Aesio'rá sér rae. ✧ 13 Kare, ono wokwaek kar te Kwaromp e wouroumprá yárokria maok, Kristen fákáreran

sokororia man kárákárerá yárákiampon. Aeno mao wae mér, ono oukoumwan Kraiséen kare karonorá mér moriaka épérép ninik fek man yopor nampara, mao onan aropompi námpon. ✧ ¹⁴ Aeria maok, nomp Kwar Tokwaerao námoku ninikia onan warákár tokwae námpono. Aenánko, ono am warákár tokwae fek Kraiséent koumpeyakápnámp aropamp man mér námp, tá nomp ankwapnápén nouroupnámp ninik sámpampono.

¹⁵ Krai Jisas te apárok ékia maok, kwatae ninikráp arop nomwan érékép naeria ék námpon. Mámá kar fi te kare karara, arop ponankor kare karonorá méranápono. Táte onoku kareao kor arop ponankor kámá-pwarará kwatae kare ninikráp arop nampono. ✧ ¹⁶ Aeno Krai Jisaso ninik námp te, arop ponankor mao kwatae ninikráp aropan aropompria porokwe fek yépék i konámpan mérenkria námpon. Aenámpara, ono arop ponankor kámá-pwararea kwatae kare naman maok, mao onanmékir aropompi námp te, arop ponankor onan nkea, am fárákapao kor karenoriaka man méria maok, yiki yaká yakáp mwanap sámp mwanapon. ¹⁷ Mao te ankár yaká yak konámp kingono. Mao te sumpwi mo i konámp, arop man te nke mo, mao te Kwar ankárank kare támaono. Nomo ponankor mao te tokwae kar kárákáre kor kwapwe kareara, maomp e kumur méntép ankár sámpea sakap mwaro.

Timoti ankár Satanén yorowaria kwe-pwar naenámp kar

¹⁸ Onomp táráp Timoti, ono siosomp profet fákárerao wok-waek amwan sériap karan ninikia, oukoumwan amwan amo térenanap karan sénae rae: Amo am profet kar táman warko ninik napo maok, amwan kárákáre sánk nánko, amo ankár soldia niamp kárákáre fek fokopeyakria Satanén yorowaria kwe-pwarampo. ✧ ¹⁹ Am yorowarnámp mek amo Kwarén mér napan kárákáre fek sámp-fákeyakria, Kwaro nke namp fek waráp ninik mek kwatae ninik yak mo kare námprá ankár mérampo. Arop ankwap fárákap tak mo, kwatae ninik yak nánko, Kwaro man fwapokwap naenámpan monorá napo maok, náráp Kwarén mér nap ankár kwatae akwap námpon. ²⁰ Himeneus ntiaka Aleksander arop yaworao kor takepo, ono Satanomp yaek sánk nanko maok, Satano am arop yaworan sámpá sokoro nánko, warko ninikiaka Kwarén wouroump mo nenepo. ✧

2

Kwarén kar toropwap i konap ninik

¹ Aeno am tére amwan téreampori namp te, manénkir sénaenamp kar te aráne: Ponankor koumteouráp aropan

arakrá sérampo: “Yumo ankár arop ponankoran ninikia Kwarén man aropompria yaewouramporia kar toropwapria mao tak naenámpan ‘Aesio’rá sér kipo.” ² Aeria maok, Kwarén ‘King ntiaka gavman fákáreran kor yaewourampo’rá sénapo, nomo ponankor yonkwae porokwe fek yakápria maok, tá nomo ankár Kwaro warákárnámp ninikaok paokop mwanámpon. ³ Am ponankor aropampor Kwarén sénap kar te kwapwe námpara, nomwan warko éréképeanámp Kwar te wawiaka warákár i konámpon. ⁴ Maomp ninik te ankár arop ponankor warko éréképeanámpo, am Kwaromp ninikamp kar ponankor te karenoria mér mwanapria námpon. ✧ ⁵ Nomo te wae mér námpon, Kwar te ankárank karerao yak námpon. Aenámpo maok, arop ankárankamp kuk yakria Kwaronámp mwaek yak, arop nomonámp mwaek yak. Aenámp arop te Kraisa Jisasono. ⁶ Kwaro sérimp yae fek Kraisa námoku karerao arop ponankor warko yamokwapea érékép nanampria sumpwimpon. Am takimp ninik Kwaro nomwan yéncép námp te, maomp ninik te arop ponankor warko érékép nanampria nimpon. ⁷ Aeriaka Kwaro onan aposel yakaeria arop ankwap firaonapok sámp-kérépámpon. Aeránko maok, ono am Kwapwe Kare Kar érik farákápria, Kwarén mér mwanap kare yéncé nampon. Ono te kare sénámpon, ono te kwekár mo karenon. ✧

⁸ Aeria maok, onomp ninik te, sios ponankor mek arop fákárean yumo kar toropwap nap te, yopor yonkwae, yopor kar sér i konap te ankár pwararea, yiráp ninik yiki kare yakria, yumoku Kwarén sánkria, kar toropwap kipria nampon.

‘Yaewour i konap tére te koumteouamp yae-párák kare moporono’rá sénámp kar

⁹ Tá onomp ninik te koumteou te man pwinámp waempyaman yirir kipo. Náráp me pwae, náráp pourouk kápae kare mopor ntia mani tokwae fekamp waempyam yirirantáno. ✧ ¹⁰ Aeno ‘Námo te Kristen nono’rá sér i konap koumteou fákáreramp yae-párák kare mopor te ankár nkwakwe make yaewour i konap tére nap támaono. ✧ ¹¹ Koumteou te námoku ankár sámp-anámpará, karmparáp tankria Kwaromp karan sámp mwanapon. ¹² Onomp ninik te, koumteourao lotu nap mek poumou-tárápuran poukeyakrá Kwaromp kar yéncé te mono ri konámpon. Lotu mek koumteou te párák tankrá wa mwanapon. ¹³ Am te arakrianono: Kwaro Adaménénkir yoroia maok, wakmwaek Ivén yoroí námpara. ✧ ¹⁴ Aempan maok, Adam te kwekár karan karenorá moimpon. Yupurao

✧ **2:4:** 2 Pi 3:8-9 ✧ **2:7:** Ap 9:15 ✧ **2:9:** 1 Pi 3:3-4 ✧ **2:10:** 1 Ti 5:10

✧ **2:13:** Stt 2:7,22

maok kwekár karan karean mpweria kwatae ninikimpon. ✨
 15 Aeno koumteourao Kwarén mérrá yakria maok, tá náráp Kristen ankwapyaenápen nounouroupria, tá yiki kor ninik fek yae-párák kare ninik fek yakáp napo, tárápu tankápnep ke fek Kwaro man yaewour naenámpon.

3

Sios taokeyakáp konap arop fárákapamp kar

1 Mámá kar te kare karonó: Arop sios taokeyak naenámp arop yak naerianámp te, am arop te kwapwe kare tére naeria warákár námpon. 2 Aeria maok, taokeyak konámp aropao kor yae-párák kare yak nánko maok, arop fákáerao kor mao nkwak mak námp nke mo, tá mao te ankárankamp yupuráp arop yak nae-námpon. Aeria maok, ninik kour fek yae-párák yárakria maok, ankár námoku poukwap kour kwapwe kareria, ankár yae-párák ninikaok saráp yarak naenámpon. Aeria maok, arop ponankor nounouroupria maok, Kwaromp kar yae-párák yénk konámp arop yak naenámpon. 3 Mao te bia fária mánmán naeane. Mao te koupour yonkwae pwarámp naeane, mono. Arop sánánkar porokwe fek kun. Tá mani ankankantá ninik tokwae naeane. 4 Mao te náráp séraróan fwapnae karia taokeyakria maok, náráp tárápuran fwapokwap nánko, maomp karwaok tukup mwanapon. 5 Am te apaeriaka, arop náráp séraróan fwapia poukeyak mo námp te, mao te Kwaromp siosén kor mokopia taokeyak naenámpanápe. ✨
 6 Oukoumwan kar Kristeni námp te arop taokeyak te mono. Mao te am tére fek, ono te tokwae karonorá ninik nánko, Kwaro wokwaek Satanén kotimpnámp taknámp naeane. 7 Am arop kwapwe kare yarak nánko maok, Kwarén mér monap aropao man nkea, 'Mao te kwapwe kare aropono'rá sénapo maok, mao fwap sios arop taokeyak naenámpon. Aeno mao kwapwe kare yarak mo námp te, sérarapo, pwarápaé nánko, Satano man fákapá pap naeane. ✨

Sios mek tére konap aropamp kar

8 Taknámp sios mek tére konap arop fárákap arop nke nap fek yae-párák kare ninik fek tére mwanapon. Takria am arop fárákap anánkaopwe ninikráp arop yakáp mwanape. Tá bia tokwae fária mánmán mwanape. Maniráp ankankan kikiank mwanape. 9 Am fárákap ankár náráp ninik mek Kwaro nke námp fek kwatae ninik yak mo námp mérría, Kwaro nomo man mérnámp arop nomwan yénképnámp kar kareran ankár kárákáre fek mérrá yakáp mwanaponó. 10 Manénkir

te amo man téreae ritea mokopon nkea maok, tére yae-párák nángo te, man ‘Amo fwap sios mek téreae’rá sérampo. ¹¹ Sios mek tére konap kounteouao kor námoku tére mwanap fwapnae karia ninikrá tére mwanapon. Kánánkámp sérari kwapon. Mao te ankár kwapwe kare ninik fek yakápria maok, kwekár ninik ntia kokwae ninik yak mo, ankár yae-párák kare tére mwanapon. ✧ ¹² Sios mek tére konap arop te ankárankamp yupuráp arop yakria, náráp séraroan fwapi taokeyakáp mwanapon. ¹³ Arop sios mek tére nap yae-párák kare tére napo te, man nkeaka ‘Mao te yae-párák kare aropono’rá sér mwanapon. Aenapara, am aropao kor Krai Jisasomp Kwapwe Kare Kar fwap tae fek farákáp mwanapon.

‘Kwaromp ninik fi kor te tokwae kar ankankono’rá sénámp kar

¹⁴ Kare, ono amonapok wae koupour korop naenampao maok, warko oukoumwan ono má kar má waráp por kumwi nampono. ¹⁵ Aenampara, ono koupour korop mo nanko te, amo má má kar man nkea Kwaromp firáp arop fárákapao yae-párák kare yakáp i konap ninik mérampo. Kwaromp firáp yakáp nap te yiki yaká yak konámp Kwaromp siosono. Am sios te oumpwarao nap sámp-fákeyak námp niámp, Kwaromp kar kare sámp-fákeyakea taokeyak konámpono. ¹⁶ Karenono, Kwaro námoku i konámp ninik fi kare yénkép námp te, am te tokwae kar ankankono:

Mao te arop kare arákarea, érik koropámpon.

Aenámpao maok,

Yiki Kor Spiritao nomwan yénkép námp te,

mao te Kwaromp yae-párák kare Táráp karenono.

Ensel fákáreráo kor man nkeapon.

Aropao maomp kar farákáp napo te,

arop fi ponankor wa napon.

Aenapara, apár ponankor mekamp aropao kor man karenoria mér napon.

Kwaro man yámar mek warámpea pokria

e tokwae sánk tenánko yak námpon. ✧

4

Aropamp ninik mek épérépi papnámp kar

¹ Yiki Kor Spiritao érik arakrá sénámpon: Nánkár wakmwaek ankwap ke fek arop ankwap fárákap Kwarén mér nap pwa-teaka Satanomp kwekár i konap kwatae spirit yénk i konap karan woupwi pátea wawia ampaok mwarea napon. ✧

² Kwekár i konap arop fárákap te kwekár ninikan sámpá

paokopria maok, am kwekár karan sér saráp yakáp napara, am kar támao am fárákapamp ninik mek top-pwarámpeyak nánko, náráp kwatae ninik yak námp warko ninikia mér mo i konapon. ✧ ³ Aeria maok, am arop fárákapao ‘Yupu sámp kwapono’rá sér, tá nkwakwe make firan ‘Arop fári kwapono’rá sér i konapon. Aeno mao ‘Wurienk’rá sénap ankank te Kwaro yoroimp ankankara, nomo Kwarén méria maomp kar kareran kor mér námp kwamp te, fwapon, Kwarén aesioriaka sámpea fár mwanámpon. ✧ ⁴ Nomo te wae méron, ankank ponankor Kwaro yoroimp te, kwapwe kare mwarono. Nomo monorá mwareano. Fwapono, nomo sámpria maok, Kwarén kar toropwaprá ‘Aesio’rá séria sámp mwanámpon. ✧ ⁵ Kwaromp kar ntiaka nomo Kwarén kar sénámp te am fir fwapokwapianánko, Kwaro nke námp fek kwapwe kare konámpon.

Timoti ankár Kraisomp kwapwe kare tére arop yak naenámp kar

⁶ Amo má kar má kémpiyae tárápuran farákáp saráp yakria te, amo te Krai Jisasomp tére arop kwapwe yak nanapon. Amo wokwaek sámpap kar kwapwe Kristen mér i konap niniként tapokwapeaka ankár sámpá yáakria te, am fek kárákáre tokwae sámp nanapon. ⁷ Aeno ankwap fárákapao Kwarén younkwe sánk konap épérép kar mwar farákáp nap te, amo ankár amwar yakria, Kwaro i konámp ninikaok tére kárákáreampo. ✧ ⁸ Amo te wae mér napon, pourou poukwap konap asasais te nomp pourou fwap yakano ritea nomwan fwap tae morok yaewour i konámpono. Aeno Kwaro i konámp ninikaok tukup námp te, am támao nomwan kápae kare ankank fek yaewouriaka oukoumwan yiki yakáp námp fek, tá nánkár wakmwae yaká yakáp mwanámpan kor yaewour i konámpon. ⁹ Mámá kar fi te kare karara, arop ponankor kare karonorá mér mwanapono. ✧ ¹⁰ Nomo yiki yak konámp Kwarén yépékrá yakáp námpon. Mao te arop ponankoran warko érékép nae yonkwae námp te, nomo man mériaka ‘Karenó’rá sénámp arop nomwan kor kare kar warko érékép konámpon. Nomo am mér námpara, nomo térerá kárákárerá tukup konámpono.

¹¹ Amo te ono farákápnamp kar man koumteouráp aropan méranáponoria yénkrá farákáppampo. ¹² Am fárákap amwan nke nap te, tár-ménki tae morok napan maok, takria amwan te kwaporok yaknap aropan mpwe mwanape. Amo am fárákap amonapaokanáponoria, amo kar sénap, amo yarak nap, amo arop ankwapan nouroup nanap ninik, amo Kwarén mér nap,

✧ 4:2: 2 Pi 3:3; 1 Jo 2:18 ✧ 4:3: Stt 9:3; Ro 14:6 ✧ 4:4: Stt 1:31; Ap 10:15

✧ 4:7: 1 Ti 6:20 ✧ 4:9: 1 Ti 1:15

Kwaro nke námp fek yiki kukur yaknap ninik, aran ampaok mwanapon. ¹³ Amo oukoumwan onan yépekrá yaknap ke fek te Kwaromp Buk fekamp kar arop wa nap fek nkerá farákápria maok, kar fi kor érik farákápria, Kristen i konap ninikan yénkrá farákápmpo. ¹⁴ Sios taokeyakáp konap arop fákáreráo waráp pourouk yae pap, tá arop fárakapao amo tére nanapan profet kar farákápapo, Yiki Kor Spiritao amwan ourour sánkámpan nik mo nanape. ☆ ¹⁵ Amo ankár am tére fwapia taokeyakria maok, amo ankár takrá térerá yak napo, arop ponankor waráp tére am nke napo, yae-párák kare naenámpn. ¹⁶ Amoku waráp ninik ntia aropan yénkrá farákápnap tére fwapia taokeyakampo. Amo kárákáre fek takrá yak napo maok, waráp waemp, tá waráp kar wanap aropamp waempao kor fwapi yak naenámpn.

5

Timoti sios koumteouráp aropan naenámp kar

¹ Amo mér aropamp ninikan fwapokwap naeria te, yopori kwapono. Waráp naropwarén sánánkar porokwe fek sér i konapnámp taknámpmpo. Arop tár-ménkiran kor waráp nánae tár-ménkiran i konapnámp taknámpmpo. ☆ ² Amo mérnámp yupuran te amokuráp éntupwarén i konapnámp taknámpmpo. Yupu-táráp énkiran kor waráp antápan sér i konapnámp taknámpria maok, waráp ninik te ankár yae-párák kare fekampo.

Kae koumteouramp kar

³ Kae yupu námoku nápar yak nánko, man yaewour naenámp nouroup yak mo nánko te, amo man yae-párák yaewourampo. ⁴ Aeno kae yupu wae maomp táráp yak námp, tá kupwináp yak námp, amo am fárakapan yénk napo, am fárakap náráp Kristen tére tokwae te am éntupwarén fwapia wunanápono. Náráp fi taokeyakáp mwanámp támaonorá mér mwanapon. Takria maok, éntupwar naropwar wokwaek tére tokwae fek man wunep ponankoran nopok mwanapon. Karenono, Kwar te mámáke pourouráp ninik táman warákár konámpn.

⁵ Aeno kae yupu námoku nápar yak námp te, am yupu te ankár Kwarén mérrá yakria maok, yámaraok, kumuruk kor Kwarén wumwirá, 'Námwan yaewourae'rá kar torop-wap saráp yak naenámpno. ⁶ Aeno kae yupu pouroukamp ninikaok saráp yarak námp te, mao te yiki yak námpao maok, wae sumpwi yak námp niamp námpon. ⁷ Aenámpara, amo te kae koumteouan má kar má farákápmpo. Aenapo maok, am fárakap te nkwak mo mak mo, yae-párák kare yakáp

napo, arop man kar sér mo mwanapono. ⁸ Arop námoku fi taokeyak moriaka, námokuráp séraroan kor fwapia taokeyak mo námp te, mao Kwarén mér námpan wae pwararea Kwarén mér monámp aropan kámákarea kwatae kare námpon.

⁹ Kae koumteouamp e buk fek kukumwi nap kwamp te, 60 yopwari yak námp, arop ankárankampamp nap mek tankeanámp yupuramp eran saráp kumwiampo. ¹⁰ Am e kumwiria te, sios arop ponankorao nke nap fek kwapwe kare yaewour i konámp yupu yakano. Arakano: Mao náráp tárápuan kwapwe kare ninikan yénkrá, yae-párák kare taokeyak. Tá ankwap némpouknámp aropan warákárria kopopenkria wun i konámp. Tá námoku anámpea Kristen fákáreran yaewouria maok, ninik kápae yaknámp aropan kor yaewour i konámp. Aeria maok, am nkwakwe make tére yaewour kwapwe konámp yupuramp eran saráp kumwiampo. ✧

¹¹ Kae koumteou oukoumwan éнки yakáp napamp e kumwi kwapono. Am te apaeria, 'Kwaromp tére ankár tére nae'rá sénámpao maok, arop ankwapan nkeaka kikiankia, maomp nap mek tank naerá ninik tokwaeria, Kraisén younkwe sánk mwanape. ¹² Takria námoku sérinámp kar warko pwar nánko te, Kwaro man touwe sánk naeane. ¹³ Aeria maok, ankwap ninik te arak i konapono: Kokwae tákárrá nap-nap paokop i konapono. Am fárákap te kokwae tákár mwar mono, ankwap fárákapao kar sérar nap wa mwar karrá paokoprá wawi ko, kánánkámp arop younkwe mwaek sérarrá paokop i konapon. Takria maok, nomo tak mo mwanámp kar kwatae sérar i konapon. ✧ ¹⁴ Tak napantá maok, onomp ninik te, kae koumteou oukoumwan éнки yakáp nap te warko poumou nap mek tankápria tárápu tiria maok, nap taokeyakáp napo maok, Kwarén mér monap arop nomwan wouroump mo mwanapono. ✧ ¹⁵ Amo te wae mér napon, kae koumteou ankwap fárákap Kwarén mér nap pwatea warko Satanomp wakmwaek paokop napon. ¹⁶ Aeno Kristen arop náráp firáp mekamp kae koumteou yakáp napo te, am Kristen arop námoku éréképea taokeyak nánko te, sios te man taokeyak naenámp ninik kápae sámp mono. Kae koumteou nápar kar yakáp napan maok, sios man yaewour naenámp.

Arop taokeyakáp konap aropamp kar

¹⁷ Yumwan taokeyakáp konap arop, yumwan yae-párák kare taokeyakáp nap te, nopok sámp konap mani narek yakano. Am mani tokwae sámp mwanap arop te Kwaromp kar farákáp konap, tá am ninik Kwaro warákár námpan yénk i konap kárákáre fek tére konap aropono. ¹⁸ Nomo te wae

mér námpon, Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sérrá, “Bulmakau wit pumpurékamprá yipi kwarámprá akwap námp fek te, man top-kump yirimp kwapono.” Tá “Tére arop te fwap mani sámp naenámpono.” ✧ ¹⁹ Arop ankárankao ‘Arop taokeyak konámp arop máte sokoro námp’ ria sénánko, amo te maomp kar te wawi kwapono. Anánk, yinink arakerao sénapo maok, am táman wawampo. ²⁰ Am arop taokeyakáp konap arop ankwap sokoro napo, amo man fwapokwap naeria te, arop taokeyakáp konap arop ponankor éréképá tankrá fwapokwap napo maok, am fárákapao kor nkeaka apáp mwanapon. ✧

Timoti námokuráp ninik fwapia taokeyak naenámp kar

²¹ Kwaro nke námp fek, tá Kraiso Jisaso nke námp fek, tá Kwaromp ensel fákáreráo nke nap fek, ono amwan waeman kare kar sér rae: Amo fwapia am ono yénknamp loaok téreria maok, amo ankárankamp ninik fek arop ponankoran fwapokwapampo. Amo arop tokwae ntia waráp nouroupén saráp porokwe fekria, arop ankwap fárákapan yopori kwapono. ²² Amo te koupour aropamp me korok yae papria ‘Kwaromp tére térae’ ria séri kwapono. Ankwap aropamp kwatae ninikan panek yakria, amoku mwar yiki kor yae-párak kare yakampo.

²³ Amo te touwe sámp saráp yakria, waráp yare te kárakáre mo námpono. Ént mwar fári kwapono. Wain ént kánanke méntér fánapo, waráp touwe am fwap naenámpono.

²⁴ Ankwap fárákapamp kwatae ninik manénkir koupour érik korop nánko, nomo koupour nkeaka mér i konámp. Aeno ankwap fárákapamp kwatae ninik te mek yakea nánkár wakmwaek érik korop konámp. ²⁵ Taknámp ninik kwapwerao kor érik yakria maok, tá ankwap ninik kwapwerao kor tamak érik yak mo i konámp. Am tak námpao kor youpoukwap mek yak mo i konámp.

6

Kwaporok tére konap aropamp kar

¹ Kwaporok tére konap Kristen arop fárákap te náráp arop tokwaeran e tokwae sánkria maomp yae ankore mek yakáp mwanapon. Aenapo maok, am poukeyakápnap aropao kor Kwaromp e wouroump sér moria, nomo Kristen yakáp námpan kor wouroump sér mo mwanapon. ✧

² Kwaporok tére konap aropamp arop tokwaerao kor Kristen ara, máte mwearonoría kar ták-pwar mwanape. Arakrá ninik kipo: ‘Mao te Kristenara, ono man warákárria maok,

ono maompor tére fwapia térea yaewour nanampono' riaka kwapwe kare tére kipo. ✧

'Mani kikiank te ponankor kwatae ninik fi kor'rá sénámp kar

Amo ankár koumteouráp aropan má kwapwe kare ninikan yénkrá farákáприя am ninikaok 'Arak kip'rá sérampo. ³ Nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp kar kare te Kwaro i konámp ninikaok tukup mwanámp yae-párák farákáp konámpon. Aeno arop ankwap am karan monoria pwarará ankwap aopwe kar farákáp nánko, ⁴ nomo te wae mérono, am arop te ono te ninik kourráp arop tokwaenorá ninik námpao maok, kwaporok mwar táman námpono. Mao kikiank kwatae námp te, Kwaromp wakmwaek tukup konap yénk konap kar fek arop ankwapént kákkarrá kar yorowar námpan kikiank i konámpono. Aenámp fek táman kokwarok ninik, kar yorowarnámp ninik, wouroump kar, ankwapan onan kwekár námponorá kwatae niniknámp ninik, am ou mek korop konámpon. ✧ ⁵ Am fárákap ankár kákkar saráp yakáprá, kar yurukup mwanap épépérép kare yakáprá, kare kar karan mér mo karenono. Mao ninikrá, Kwarén mér napaok tukup námp te, am fek apárokamp ankank kápae kare ti mwanámpan mpwe ninik i konapon. ✧

⁶ Táte kare, arop Kwaromp ninikaok akwapria te, tá méntér mao mokope ankank sámpá yak námpan fwaponorá warákár nánko te, am támao kápae kare ankankráp arop niamp i konámpono. ✧ ⁷ Nomo te wae mér námpon, éntupwaro nomwan fárákapnámp ke fek te, yaenémpi korop námpon. Tá taknámp nánkár wakmwaek máma apár pwarará tukup námp fek kor, ankank sámpea tukup mono. ⁸ Aeno nomo fár mwanámp fir, tá pourou oupouroupnámp ankank sámpá yakáp námp te, nomo yonkwae porokwe fek 'Wae támaono'rá sér mwaro. ✧ ⁹ Aeno arop ankank kápae kare ti naeria ninika waerá yarak námp te, kouao aopwe mek pik konámpnámp taknámp am kikiank ninik támao man sámp-fákeyak konámpono. Am épérépnámp kwatae pap konámp kikiank ninik te man oupouroupea apárok anámpea ankár souroumpour i konámpono. ✧ ¹⁰ Am mani kikiank tokwaenap ninik te, ponankor kwatae ninik fi kor támaono. Arop ankwap fárákap te manian kikiank tokwae napo, am ninik támao am fárákapan éréképá akwap nánko, Kwarén mér nap pwate nánko, wakmwaek ono apae maoi naerá ninik tokwae mwarea napon. ✧

Timotin 'Kristenamp ninik kwapwe ponankor sámp fákeyakamp'rá sénámp kar

✧ **6:2:** Fm 1:16 ✧ **6:4:** Ga 1:6-9; 2 Ti 1:13-14 ✧ **6:5:** 2 Ti 4:3-4 ✧ **6:6:** Fl 4:11-12; Hi 13:5 ✧ **6:8:** Snd 30:8 ✧ **6:9:** Snd 28:22 ✧ **6:10:** Ef 5:5

¹¹ Aeno amo te Kwaromp aropara, amo am kikiank ninikan te ankár younkwe mwaek sirampo. Aeriaka amo te yae-párák kare ninik, Kwaro i konámp ninik, tá man mérnáp ninikaok kárákáre fek yárakampo. Aeria maok, aropan nouroufia, nkwaekwe make ankank korop námpon kor amo inkirman námpritea kárákáre fek yakria maok, arop ponankor sánánkar porokwe fekampo. ¹² Arop Kraiséen mér námp te, arop resis mek fárakop konámp niampono. Tak nánko maok, amo te am resis kwapwe mek kárákáre fek fárakopria maok, amo yiki yaká yak konámp sámp nanapon. Wokwaek amo kápae kare arop nkeap fek waráp Kraiséen mér napan kárákáre fek fokopeyakea érik sénap ke fek maok, Kwaro amwan ‘Am yiki yaká yak sámpae’ ria wumwi rimpon. ¹³ Kwar ankank ponankor yiki yak nénk konámp, ntia Krai Jisas Pontius Pailatonámpok kárákáre fek fokopeyakea kare kar karan érik sérimp, Kwar ntia Krai Jisaso nep fek ono amwan tae fek sér rae: ✧ ¹⁴ Amo am sámpap karwaok ankár yae-párák kare téreampo. Arop amwan wouroump kar sénaeane. Amo te ankár takrá térerá akwapea, nomp Jisas Krai Tokwae Kar érik ék naenámp fekampo. ¹⁵ Kwaro Krai ék naenámp yae séri pwatenámp ke fek táman mao ék naenámp. Am Kwar ankárankampao saráp ankank ponankor poukeyak konámpara, nomo maomp e sámpea sakap mwaro. Mao te king fákáreramp King, tá arop tokwae fákárean poukeyak konámp Arop Tokwaeno. ✧ ¹⁶ Mao ankárankamp támao saráp sumpwi mo i konámp. Mao te wae tokwae fek yak námpara, nomo te maomp wonae fik tukup mo karenon. Wokwaek kar te arop ankárank man te nke mo, táte arop man nke naenámp te pwi mo karenono. Aenapara, mao e tokwaeráp yakria, tá maomp kárákáre ankár yaká yakano. Kare takano. ✧

Ankank kápaeráp aropamp kar

¹⁷ Apárokamp ankank kápae karenap aropan sérampo: Am fárákapao námo te arop tokwae namp ritea nkwaekwe make ankank koupour toromore naenámp táman saráp mériaka tukup kwapono. Ankár Kwarén maok mér kare mwanapon. Kwar te nomo warákár mwanámp nomp kápae kare kwapwe kare ankank ti-sáp konámp. ✧ ¹⁸ Am fárákapamp kwapwe kare ninik te ankank kápae kare niampria, kwapwe kare ninik fek yaewouranápono. Aeria maomp ankank kápae te monap arop fárákan nénk saráp yakápanápono. ¹⁹ Am fárákapao takria te, nánkár wakmwaek man yaewour naenámp ankank koupoukour napara, mao fwap yiki yak sámp mwanap am te yiki yak karenono. ✧

✧ **6:13:** Jo 18:36-37; 19:11 ✧ **6:15:** Yé 17:14 ✧ **6:16:** Kis 33:20 ✧ **6:17:** Lu 12:20 ✧ **6:19:** Mt 6:20

Timoti ankár náráp téré fwapi taokeyak naenámp kar

²⁰ Onomp Timoti e, Kwaro amwan sánknámp téré fwapia taokeyak kourampo. Aeria maok, Kwaromp ninikaok akwap mo, épérépnámp kar mwar te younkwe sánkampo. Tá am námoku kwekárrá ‘Ono te mér kare sámpá yak namp’rá sér i konap aropént te yak kwapono. Am fárákap te takria Kwaromp ninikan nkwakwe make kar yorowar i konapono. ☆ ²¹ Arop ankwap fárákap take pourouráp mér sámp namprá ninik nap te, Kwarén mérnáp ninik wae pwate napon.

Ono ninik namp te Kwar námoku yumwan ninikia yumwan yaewourano. ☆

Polo Timotin Wakmwaek Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 36 yopwar niamp arake fek, Polo Rom mek kalabus mek yakria má má pas ankwap Timotimpor kumwimpon.

Polo Rom mekamp Gavmano man farop pap mwanap wae wonae fiknámp mér námp kwamp, wakmwaek kar má pas kumwi námpon. Mao te 'Amo Jisasomp e érik séria, Kwaromp Kwapwe Kare Karamp kare kar karan sámp-fákeyakamp'rá sér. Tá touwe kwatae, tá man sámpá yampourou mwanap ninik korop námpao maok, Timotin 'Kwaro sánknámp térean pwar kwapono, ankár kárákáre fek téreamp'rá sénámpon.

¹ Ono Pol te Kraiss Jisasomp aposelono. Kwaro námokuráp ninik fek onan aposel pap námp te, ono kounteouráp aropan, mao má má yiki yak Kraiss Jisasén mérnep fárákapan nénk nanamprá séri námp táman séraraeria ninámpon.

² Timoti, amo te onomp karwaok napantá, amo te onokump táráp kare niamp naponoria, ono waráp por má pas má kumwi rae. Ono ninik namp te, Kwar Naropwar ntiaka Kraiss Jisas nomp Tokwae Karao námokuráp ninik fek amwan ninikia aropompia yonkwae porokwe papanoria nae. ✧

Kwaromp karan pwarápaentánámp kar

³ Onomp tékénou fákárrero wokwaek kar Kwaromp ninikaok tukupapnámp taknámp, ono kuri mántwaok akwap nampon. Aeria maok, ono ninik namp te, Kwaro nke námp fek kwatae niniki namp yak mo námpono. Ono kumuruk yámaraok amwan ninikriaka Kwarén kar toropwap namp fek, man 'Aesio'rá sér i konampon. ✧ ⁴ Amo onan yonkwae touweria ém napantá, onomp ninik te amwan warko nkea, am fek warákár nae kar nampono. ⁵ Amo Kraissén mér kare nap te wokwaek waráp kupwiwaráp Lois, tá waráp éntupwar Yunis maomp mérep niamp kwekár mono, kare kar nap ono wae mér nampono. ✧ ⁶ Ae namp kwamp maok, amwan warko ninikampria sér rae. Kwaromp ourour waráp pourouk yak námp, am te ono wokwaek kar waráp me korok yae pap nanko sámpap ourour táman oukoumwan kuri amo am ourour tokwaeanoria tére kárákáre nap te, arop yaomwian fur napo, yurunk tokwae konámpnámp araknámpampo. ⁷ Amo te wae mérono, Kwaro nomwan sámpámp Spirit te nomwan

apáp sáp naenámp Spiritan mono. Mao nomwan sápnámp Spirit te nomp waempén kárakáre nénk námp, tá nomp Kristen ankwapyaenáp fákáreran nouroup kareria, nomoku nomp yakáp fwapia poukeyakáp mwanámp ninikan ti-sáp námpon.

✧⁸ Aenámpara, amo nomp Tokwae Karamp kar farákáp nap te pwarápaé kwapono. Tá amo ono kalabusi yak namp táman kor pwarápaé kwapono, mono. Amo ankár Kwaromp kárakáre sámpea onont am Kwapwe Kare Kar farákápnap tére fek onont touwe sámpampo. ✧⁹ Kwaro nomwan wumwiria warko érékép námp te, apae nomo kwapwe kare ninik nángo, nomwan warko érékép námpanápe. Mao námokuráp ninik fek nomwan koupoutáráp napria ninikia nomwan érékép námpon. Wokwaek kar Kwaro má apár oukoumwan yoro moi yakrá, nomwan námokuráp ninik fek niniki tarimpan Kraís Jisasén érik sámp-kérépámpon. ✧¹⁰ Aeno oukoumwan máma ke fek te Kraís Jisas nomwan éréképnámp arop wae érik korop námp fek, Kwaromp aropompao kor wae érik korop námpon. Kraís Jisas te sumpwiramp kárakáre wae kwe-pwate nángo, maomp Kwapwe Kare Kar koumteouráp arop waria wae yiki yaká yakáp mwanap mér napon. ✧

¹¹ Mao onan 'Kwapwe Kare Kar farákápamp' ria séria sámp-kérepeanángo, ono te koumteouráp aropan am kar yénkrá farákáp konamp aropono. ✧¹² Ae namp kwamp maok, am tére fek táman onan kar wouroump napo kuri, ono pwarápaé mo nampon. Ono mérinamp Tokwae Karan saráp wae nik nampon. Aeria maok, ono wae mér kare namp te, mao onan sápnámp tére te kwaporok pwar mono, ankár taokeyakrá akwapea Kraísomp Yae Tokwae korop námp fek naenámp. ¹³ Máma kar kare amo onomp top kor fekamp wawi nap, am te amo fwapi ninikria, ankár take pourouráp ninik fek arop fárákapan yénkrá farákápampo. Aeria maok, amo ankár Kraís Jisasén mér kárakáreria man warákárria maok, am ninik fek arop fárákapan kar farákáp nanapon. ✧¹⁴ Amo má Kwapwe Kare Kar Kwaro amwan taokeyakampria waráp yaek pap námp te, am te kwapwe kare kare ankankara, amo fwapia yérék korampo. Aenapo Yiki Kor Spirit nomp ninik mek yak námp, mao fwap amwan am tére nap yaewour naenámp.

¹⁵ Amo te wae mér napon, apár fi Esia mekamp arop ponankor te wae onan pwar, tá Figelus ntia Hermogenes mao kuri wae onan pwar nepono. ✧¹⁶ Aenapantá maok, ono Kwar Tokwaeran sénanko, mao Onesiforusén aropompria maok, maomp séraroan kor aropompanoria nampon. Kápaé kare por

✧ **1:7:** Ro 8:15 ✧ **1:8:** Ro 1:16 ✧ **1:9:** Ef 2:8-9; Ta 3:4-5 ✧ **1:10:** Hi 2:14-15

✧ **1:11:** 1 Ti 2:7 ✧ **1:13:** Ta 1:9 ✧ **1:15:** 2 Ti 4:16

Onesiforus te ono kalabus namp te pwarápaē mono, onomp ninik yae-páráki pap saráp yak konámpon. ¹⁷ Mao te Rom taun tokwae mek koropeaka onantá oupouroukrá yárakia wakmwaek onan nke námpon. ¹⁸ Onesiforuso wokwaek Efesus mek onan yaewour saráp yakámp te, amoku am wae mér kare yak napon. Aenámpaná, ono Kwar Tokwaeran sénamp te nánkár mao kot tokwae naenámp Yae fek man aropomp naenámpria nampon.

2

Timoti te ankár Kraiomp kwapwe kare soldia yak naenámpan

¹ Onomp táráp e, Krai Jisaso amwan námokuráp ninik fek ninikia yaewouránko amo maomp kárákáre sámpea yakámp. ² Ono wokwaek kápae kare arop wa nap fek farákápanko, amo wawiap kar táman arop fwap yonkwae kouria arop ankwap farákapan yénkrá farákápan mwanap aropan farákápanpo.

³ Nkwakwe make ankank korop námpo kor yino Jisas Kraiséen méria maomp tére konámp, yinont soldia niamp kárákáre fek fokopeyakámpo. ⁴ Arop soldia yak námp te, mao te ankwap-ankwap tére mo i konámpon. Mao te ankár soldia térean saráp yae-párák kare tére nánko maok, taokeyak konámp soldia kor maomp tére warákár naenámpon. ⁵ Arop resirá foporakor mwaria te, am 'Foporakorenk' ria sérinámp aropamp ninikaok foporakoria am ninikaok tukup mo napo te, taokeyaknámp aropao sérrá, 'Amo te ankank sámpea mono!' ⁶ Arop yopwar yoroia taokeyak námp te námokurápara, kare nánko toupourria te, manénkir námoku fária, wakmwaek arop nénk konámpono. ⁷ Amo te ono sénamp kar man ninikámpo. Tak napo maok, Tokwae Karao waráp ninik mek kwapwe kare ninik fwap sánk nánko, amo am kar fi ponankor mér nanapon.

⁸ Ono Kwapwe Kare Kar sér i konámp te, Jisas Krai te Devito yakámp fi mekámpo sumpwiaká farámpámp táman amo ankár fwapia ninikámpo. ⁹ Ono am Kwapwe Kare Kar farákápan konámp te, am fi fek táman arop farákapano onan nke napo te, ono kwataenamp arop niamp nanko, onan nkwakwe make touwe sápria, fákapa páte naponno. Aenapan maok, Kwaromp kar te fákaepa pap mono. ¹⁰ Aenámpara, ono te ninik kárákáre sámpea teyakrá maok, nkwakwe make touwe korop námpan kuri, sámpea Kwaro náráponoria nánkárápnámp arop fákáreran yaewour i konámpono. Onomp ninik te, am farákapano kor ankár am Krai Jisaso fákeyaknámp yiki yak sámpea méntér yakápi-yakápanáponoria nampon. ¹¹ Nomo te

☆ 2:5: 2 Ti 4:8 ☆ 2:6: 1 Ko 9:7,14 ☆ 2:8: Ro 1:3-4 ☆ 2:9: Fl 1:12-14

☆ 2:10: Kl 1:24

mámá kar man mér kare mwanámpono:

“Nomo mént kare kar sumpwianámp te,

warko yiki yakan kor nomo mént yiki yakáp mwanámpon. ✧

¹² Nomo nkwakwe make touwe korop námpan kor,

inkirmaneanria kárakáre fek yakeanámp te,

nomo kor mao námpnámp méntér king yakáp mwanámpon.

Aeno nomo man younkwe sirareanáko te,

mao kuri nomwan younkwe mwaek sinaenámp. ✧

¹³ Táte nomo sérrá, ‘Maonámpaok tukup mwar’ ri námpao, ampaok mo námpo kor,

mao námoku te námoku sérinámpaok i konámpon.

Mao te ankwap kar sér mo i konámp karenono.” ✧

Timoti ankár tére kárakáreria Kwaromp tére arop kare yak naenámp kar

¹⁴ Amo te ankár kápae kare por am arop fárakapao wawanáponoria, Kwaro nke námp fek amo má kar man kárakáre fek sérrá, “Yumo te kar am fik sérarrá yorowari kwapono! Take kar te arop ankárankan yaewour mo i konámpon. Am kar wanap aropan te, ninik kwatae pap konámpon.” ✧

¹⁵ Amo te ankár tae fek tére fápárakapriaka tére arop kare yak napo maok, Kwaro waráp tére nkea warákár naenámp. Aenáko maok, amo kokwae moria Kwaromp kar kare kar yae-párak kare farákápria maok, amo Kwaro nke námp fek kor pwarápae mo nanapon. ✧ ¹⁶ Aeno aropao kwaporok táman sérarnap kar te wawi kwapono, younkwe sánkampo. Take kar te Kwarén younkwe sánk mwanap mwae páraok arop éréképá akwap konámpono. ¹⁷ Take kar te ankáráp kwataerao akwapea tokwae karia arop émi fánámp niamp námpono. Himeneus ntiaka Filetus am fi mekampao takipon. ¹⁸ Am arop yawor te má kar kare máte younkwe sirarea arakrá sér i konepon, “Nomo wae warko fápárámp námpara, wakmwaek te warko fápárámp mono.” Am makrá sérarep kar te arop ankwap fárakapam méran épérépia kwatae pap nepon.

¹⁹ Aeno Kwaro am fek sios yoro naenámp kárakáre kor oumpwar te wae yimp tenánko, kárakáre fek fokopeyak námpon. Tá am oumpwar fek kar arakrá kumwi, “Kwar Tokwae námokuráp koumteouráp arop te wae mér kari yak námpon.”

Tá ankwap kumwi tenámpao kor sérrá,

‘Námo te Kwaromp firáp aropono’rá

sér i konap arop ponankor te

✧ **2:11:** 2 Ko 4:11 ✧ **2:12:** Mt 10:33 ✧ **2:13:** Nam 23:19; Ro 3:3-4; Ta 1:2

✧ **2:14:** Ta 3:9 ✧ **2:15:** Ta 2:7-8

nkwakwe make ninik kwatae te ankár younkwe sir mwanapon.” ✧

²⁰ Ankankráp aropamp nap tokwae mek dis tankáp námp te, gol fek yoroiap, silva fek yoroiap, yao fek yoroiap, kwar fek yoroiap, ará tankáp námpon. Am te ankwapmwaek kwapwe kare téreampor, tá ankwapmwaek te nkwakwe make téreampor. ✧ ²¹ Kwarén mérnámp aropao am náráp ninik mekamp kwatae ninik ponankor younkwe sinámp te, Kwaro nke námp fek yiki kare yak námp te, mao te ankank yae-párák námp mwar kák konap dis niampria, amwar kar yak námpon. Aeria Arop Tokwaeran yaewourrá nkwakwe make kwapwe kare tére naeria nanap námpon.

²² Aenámpara, amo te ménki-tárápuamp ninik mek korop konámp nkwakwe make kikiank ninik te ankár younkwe mwaek pwarampo. Amo te ankár yae-párák kare ninik nti-aka mér napan sámp, ankwapan nouroup i konap ninikan sámp, yonkwae porokwe ninikan sámpea maok, arop ankwap fárákáp yiki kare ninik fek yakáprá Kwar Tokwaeran wumwi ri konap aropént saráp yakamp. ²³ Aeno épépérépnámp arop fárákápamp kar mwar sérarnap kar kwatae te amo ankár younkwe sirampo. Amo te wae mér napon, am takrá sérarap kar te am fek yorowar i konapon. ²⁴ Tokwae Karamp tére konámp arop te kar yorowar mo, arop ponankor porokwe fekria yonkwae kourráp tisa te man nkwakwe make napo kor yonkwae pwarámp mo i konámpon. ✧ ²⁵ Aeria maok, maomp kar ták-pwarnap aropamp ninik porokwe fek fwapokwap nángo maok, am támao Kwaro am fákáreran yaewouránko maok, am ninik pwararea má kar má fwap mér mwanapon. ²⁶ Am kwekár i konap tisa fárákapan Satano náráp umben mek tirá kérépámp te, am fárákáp náráp ninikaok paokop mwanapria nimpon. Aeno má kar kare man mér napo te, am fárákápamp ninik warko érik farákár nángo maok, Satanomp umben pwarará amwar yakáp mwanapono.

3

Pwar naenámp yae fek mwanap kar

¹ Aeno amo ankár yae fápaie nángo te kápae kare touwe kwatae kare korop naeria námponorá mérampo. ✧ ² Am te arop fárákápao námoku saráp warákár, tá manian kikiank kare mwarea napon. Arop fárákápao námoku támao warákár sérarrá, tá nomoku saráp kwapwe kare námponoria wae, tá ankwapan wouroump-sér mwarea napon. Tá éntupwar naropwaromp karan kor kwe-sir, tá arop fárákápao námwan

yaewour kwapwe napo, am fárákapan ‘Aesio’rá sér mo mwarea napon. Kwaromp kwapwe kare ninikan kor wouroumprá amomoránk mwarea napon. ✱ ³ Námokuráp firan kor aropomp mo. Wokwaekamp ankankan niki sayakrá yorowar. Aeriaka e-poup sérarrá paokopria maok, námokuráp kikiank i konap ninikao tokwae kari yak nánko maok, námokuráp pourou fwapia poukeyak mo mwarea konapon. Ankár yonkwae pwarámpria aropomp ninik kánanke te yak mo kareria, kwapwe kare ninikan kor mént wouroump mwanapon. ⁴ Aeria maok, námokuráp firan kor ankwapan outiri mwanapon, tá námokunap ninik kápae kare kwataeran ti-paokopria maok, námoku támao ninikrá, ‘Yino te Arop Tokwaeno’rá warákár-séria, námokuráp pouroukamp nkwakwe make ninik táman warákáránkrá paokopria maok, warko Kwarén warákár mwarea napon. ⁵ Aeria maok, Kwaromp ninikaok tukup nap te némpi párák pourouan sarápria maok, Kwaromp kárákáreran méria kare karonorá ninik mo. Amo taknap aropént yak kwapon. ✱

⁶ Am taknap tisa fákáre te sánánkar porokwe fek tukupea, ninik fwapi kárákáre moria, náráp wokwaekamp kwatae ninikan ninik tokwae, tá náráp ninik mek nkwakwe make kikiank ninik koropánknámp koumteouramp nap mek tukupea, am fárákapan kar porokwerá sér i konapon. ⁷ Am taknap koumteou yonkwae kour kwapwe ankár sámp mwaria napao maok, am kar mér mwanap pourou mo. ⁸ Wokwaek Janes ntiaka Jambres Mosesén yorowarrá yárapipnámp taknámp am arop fákáreao kor má kar kare man kor yorowarrá paokop napon. Am fárákapamp kar yurukup mwanap ninik te kwatae akwap tenánko, maomp Kwarén mér napao kuri kwekár napon. ⁹ Wokwaek kar Janes ntiaka Jambres arop nkeap fek takrá ninikrá yárikriaka tokwaeri ke fek yak moipon. Aempnámp taknámp am tak nap ninik te arop ponankor nke nap fek érik korop naenámpon. ✱

Timoti ankár Kwaromp kar kárákáre fek samp naenámp kar

¹⁰ Aeno amo te wokwaek ono amwan warámpea yárikria aropan kar yénkrá farákáp konamp te am ninik wae mér napon. Aeria maok, onomp yárák, tá am fi kor ninik te amo wae mér napon. Ono Kwarén mér kárákáre namp, tá nkwakwe make kar korop námpan kor sánánkar ninik kárákáre sámpea akwap namp, tá arop nouroup namp, tá kárákáre fek fokopeyakria tére pwar mo namp, am te amo wae mér napon. ¹¹ Antiok, Aikonium, Listra taun mekamp arop fárákapao onan sámpá yampourou napo, ono nkwakwe

make touwe tokwae kwatae sámp namp te amo wae mér napon. Aenampan maok, Kwaro onan yaewour nángo, am kápae kare touwe kwatae korop námpan kor, fwap yakampon. ✧ ¹² Karenono, arop ponankor Kraís Jisasént yakáprá Kwaromp ninikaok paokopnap aropan te, Kwarén mér monap aropao nkwakwe make sokoro i konapon. ✧ ¹³ Aeria maok, kwatae ninikráp arop, tá kwekár profet fákáre, makia kourmteouráp aropan pouwewekáp mwarea napon. Sataño kor am fárákapan kwekáránko maok, am fárákapamp ninikao kor kwatae kare naeria námpon.

¹⁴ Aeno amo wokwaek wawia mérinap kar máte kárakáre fek sámpéa yarakampo. Tá kourmteouráp arop yino am kar yénkrá farákápámp te, amo waeman mér kare napon. ✧

¹⁵ Manénkir amo oukourmwan épérmou táráp yakap feknámpia Kwaromp yiki kor Buk fekamp kar mér sámpap te, amo wae mér napon. Am buk te amwan fwap ninik kwapwe sánk nángo, amo Kraís Jisasén méria napo, Kwaro amwan warko warámp naenámpón. ¹⁶ Kwaromp Buk fekamp kar ponankor te Kwaromp Spiritao ninik sánk nángo kumwi napon. Am kar te nomwan yae-párak kare ninik yénkrá farákáp naenámp kwapwe karonó. Tá kourmteouráp aropamp ninik kwataenámp érik yénkria, nomp paokop fwapokwap i konámpono. ✧ ¹⁷ Aenámpara, am kar támao Kwaromp kourmteouráp arop nomwan yaewourianánko, nomo ponankor kwapwe kare ninik pwi nángo, nomo fwap nkwakwe make kwapwe kare tére ponankor tére mwanámp nánap mwanámpon.

4

Timoti ankár kárakáre fek Kwaromp kar farákáp naenámp kar

¹ Kraís Jisas te yiki yakápnap aropan ponankor yurukupria, sumpwinap aropan kor mént yurukup naenámpón. Mao te arop ponankor nke nap fek érik koropeaka king yaká yak naenámpón. Ono amwan Kwar ntiaka Kraís Jiaso nkenep fek amwan kar kárakáre fek arakrá sér rae: ✧ ² Amo ankár kárakáre fek Kwaromp kar farákápampo! Arop am kar wa napan, tá wa mo napan kuri, amo te ankár kárakáre fek am kar farákáp saráp yakampo. Amo te ankár méranáponoria kárakáre kor kare kar farákápria yoporria, yumo fwap tak mwanaponorá warákár sánkampo. Amo kokwae moiaka, porokwe fek kánámpár am fárákapan yénkrá farákápampo. ✧ ³ Nánkár wakmwaek arop Kwaromp yae-párak kare kar te

✧ **3:11:** Ap 13:50; 14:5,19-20 ✧ **3:12:** Jo 15:20 ✧ **3:14:** 2 Ti 2:2 ✧ **3:16:** 2 Pi 1:21 ✧ **4:1:** Ap 10:42; Ro 14:9-10 ✧ **4:2:** Ap 20:20,31

warko wa mo mwarea napon. Am fárakap ankwap-ankwap kar wa mwar kar napan wa mwaria, am kar farákáp mwanap aropan wunwi mwarea napon. ✧ ⁴ Aeria maok, má kar kare pwarará maok, nkwakwe make kwaporok kar mwar sérap kar táman woupwi pátea wawia mántwaok tukup mwarea napon. ⁵ Aeno amoku kare te ankár kápae kare por ninik kouri yakrá maok, nkwakwe make touwe korop námpon kor kárakáre fek fokopeyakria maok, amo Kwaromp Kwapwe Kare Kar táman téreria kounteouráp aropan farákápamp. Amo te kounteouráp aropan yaewour nanap tére yak námpara, amo ankár am táman fwapia téreamp.

Pol wae sumpwi naenámp wonae fik nánko sénámp kar

⁶ Aeno oukoumwan te ono sumpwi nanko, onomp yiri Kwarén ofan sánk mwaria wain ént kwarákár konapnámp kwarákár naenámp te wae wonae fikeane. ⁷ Ono yorowarrá akwapea kwe-sira nampon. Ono te wokwaek resis kwapwe farakoprá yáraki namp te, oukoumwan te ono te wae akwapea wonae fik yarápae fek yak nampon. Ae namp te, ono Kwarén mér namp kárakáre fek sámpá yáraki nampon. ⁸ Oukoumwan te am farakoprá akwapea pwar namp fek sámp nanamp ankank te wae nánapia tank námpon. Am sámp nanamp ankank te ará: Tokwae Karao yae-párak kare yurukup konámpara, onan 'Yae-párak kare aropono'rá sénaenámp. Am Yae Tokwae fek te onan makrá sénaenámp. Aeria maok, onan saráp sér mono, arop ankwap fárakap mao érik korop nánko nke mwar karrá yépékrá yakápnap arop fárakap man kor sénaenámp. ✧

Kar pwarnámp kar kánanke

⁹ Amo te ononampok koupour koropampo. ¹⁰ Demas te onan pwar akwap teane. Mao te apárokamp ninikan warákárria taun Tesalonika mek akwap teane. Kresenso kor provins Galesia mek akwap, tá Taituso kor distrik Dalmesia mek akwap námpon. Luk mwar yino yak nempon. ¹¹ Amo Mak warámpea koropampo. Mao te ono tére nanko yaewour kwapwe konámp aropono. ✧ ¹² Ono Tikikusén taun Efesus mek sámp-kérép nampon. ✧

¹³ Amo korop naeria te onomp waempyam taun Troas mek Karpusomp nap mek pátari namp, ará sámpea maok, tá buk mént sámpea koropampo. Aeria maok, onomp fir yipi fek yoroiap buk nik mo pwar korop nanape. Ankár sámpea koropampo. ✧

✧ 4:3: 1 Ti 4:1 ✧ 4:8: Yé 2:10 ✧ 4:11: Ap 15:37-39 ✧ 4:12: Ef 6:21-22

✧ 4:13: Ap 20:6

¹⁴ Aleksander te bras fek nkwa^kwe make ankank yoro i konámp arop, mao te onan ouroukup konámpara, nánkáráp Tokwae Karao am taki námp fek nopok man touwe sánk naenámp^{on}. ☆ ¹⁵ Amo kor am aropan fwapia mérampo. Mao te yinomp karan kor ankár kweká^{pi}a sira nám^{pon}.

¹⁶ Ono woukourouk kot nap fek te arop ankwapao onont yakria yaewour mo napo maok, arop ponankor onan pwate napo, onoku mwar yak. Aeria ono Kwarén sérrá, ‘Am fárákapao tak nap ninik te nik mo pwarampo.’ ¹⁷ Aeno Tokwae Karao onont yakria onan yaewouria kárákáre sá^p nám^{pon}. Aená^{nko} maok, ono Kwapwe Kare Kar fwap faráká^p nanko, ankwap fi ponankor wa napon^o. As fir yamp ná^{nko}, as tá^p mekamp akap konapná^{mp} takná^{mp}, Kwaro onan yopor aropamp yae kwae mekamp pwarokwap nám^{pono}. ☆ ¹⁸ Kwar Tokwaerao onan sokoro napo kuri, fwap yaewouria onan warám^{pea}, námoku poukwapná^{mp} yámar mek pwar naená^{mp}on. Nomo maomp eran sám^{peaka} sakap sará^p yaká yaká^p mwanám^{pon}.

Kar pwarará ‘Gude’rá sénámp kar

¹⁹ Amo Prisila ntiaka Akwila, tá Onesiforusomp séraroan kor mént ‘Yumwan Polo Guderian’rá sérampo. ☆ ²⁰ Erastus te oukoumwan taun Korin mek yak ná^{nko}, Trofimus kor touwe ná^{nko}, man taun Miletus mek yak ná^{nko} pwara nampon. ☆ ²¹ Amo te koupour mwae oupourou^{nkia} koropampo. Takria amo yépék napo, ouwi tokwaená^{mp} ke koropantá^{no}.

Yubulus, Pudens, Linus, Klodia, tá Kristen ankwapyae fákáre makia amwan ‘Gude’rá sénap kar sám^p-kérép napon^o.

²² Ono ninik namp te, Tokwae Karao waráp waempént yakanoria nampon. Tá yumwan ponankor námokuráp ninik fek ninik^{ia} yaewouranoria nampon.

Polo Taitusompor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Taitus te Grik fi mekamp aropono. Wokwaek mao te Polo tére námp yaewourimpan, Polo man 'Apár amor ke Krit mekamp siosén taokeyakrá téreae' ria pwate nánko, am mek térerá yakámpono.

Polo Timotimpor pas kumwimp ke fek táman, má pas kumwia Taitusompor kor sámp-kérépámpon. Am te mao sios taokeyakáp mwanap arop nánaprá párapop, tá 'Kwaromp kar kareran sámpá yampourou mwanap aropan yoporampo'rá sér, tá 'Sios koumteouráp arop fárákapan Kristen paokopnap ninikan yénkrá farákápampo'rá sénámpon.

¹ Ono Pol, Kwaromp tére konamp arop, Jisas Kraisomp aposelono. Mao onan, naráponoria nánkárápnamp koumteouráp aropan mér nap mek kárákáre sánkea, am fárákapan yaewour napo, kar kare mériaka Kwaro i konámp ninikaok tukup mwanapria sámp-kérép námpon.

² Ono tére namp te, arop fárákámp mér kárákáreria, Kwaro am fárákapan yiki yaká yak nénk naenámp yépékanáponoria yaewourrá tére nampon. Wokwaek kar Kwaro oukoumwan ankank yoro mo fek nomwan yiki yak mwanámp nénk nanamp rimpon. Mao te kwekár mo i konámpon. ³ Koropea oukoumwan kar am séri tarimp ke fek Kwaro náráp kar farákáp mwanap arop kák tenánko, am fek táman maomp kar érik farákár námpon. Nomwan warko érékép konámp arop Kwaro onan 'Kar farákápae'rá séri tenánko, ono am tére sámpea kar farákáp nampon.

⁴ Taitus e, ono Kwaromp kar farákáp nanko, amo wawiaka ankár mántwaok akwap napantá, amo te ankár onokump táráp kare niamponoriaka, ono waráp por má pas kumwi rae. Amo te wae yino ponankor mér námp niamp napon. Ono ninik namp te, Naropwar Kwar ntia nomwan warko éréképnámp arop Krais Jisas amwan námokuráp ninik fek yaewouriaka yonkwae porokwe sánk nepo, yonkwae porokwe fek yakaeria nampon. ✱

⁵ Ono amwan Krit mek pwararamp te, amo tére ankwapmwaek oukoumwan yak námpaná, amo fwapokwapria, ono wokwaek amwan sériampnámp taknámp, amo am mekamp ponankor taun mek sios taokeyakáp mwanap arop yorororá kák nanapria nampon.

✱ 1:4: 2 Ko 8:23

⁶ Amo ankár sios taokeyakáp mwanap arop yororá kák naeria te, arake pourouráp aropan kákampo: Koumteouráp arop nke nap fek kwatae ninikinámp yak monámp arop, tá ankárankamp yupuráp arop, tá maomp tárápu Kraiséen méria, tá nkwakwe make sokoro mo, tá éntupwar naropwaromp kar ták-pwar moi konap. ✧ ⁷ Amo te wae méron, sios taokeyak konámp arop te Kwaromp tére taokeyak konámp aropono. Ae konámpara, am arop te yae-párak kare yarak nángo maok, koumteouráp arop mao kwatae ninik námp nke mo mwanapon. Mao te námo arop tokwae namponoria, arop ankwap fárakapan poukwap naeane. Mao te koupour yonkwae pwarámp naeane. Mao te mánmán ént tokwae fária mánmán naeane. Mao te arop kwaporok fupuk naeane. Mao te mani tokwaerantá kikiank naeane. ✧ ⁸ Mao te ankár náráp nap mek koropnap aropan yae-párak taokeyak naenámp. Mao te ankár kwapwe kare ninikan ponankor warákarría maok, ankár am kwapwe kare ninikaok yarak naenámp. Aeria maok, mao ankár náráp ninik Kwarén sánkea, yae-párak kare ninikaok naenámp. Mao te ankár námokuráp yarak fwapi taokeyak naenámp. ⁹ Mao te má kar kwapwe kare má man farákáp nap, ankár fwapia kárakáre fek sámpea méria yarak naenámp. Aeria maok, mao kor fwap arop méranáponoria am kare kar karan farákáp naenámp. Aeria maok, arop kar ták-pwarnap fárakapan kárakáre fek sénánko, námokuráp kwatae ninikan pwarápae mwanapon.

Krit mekamp arop ankwapamp mér sámpá yampourounap kar

¹⁰ Ae mwanapara, amo sios taokeyakáp mwanap arop yororá kák nap kwamp te, fwapi ninikampo. Am te apae riteanápe, kápae kare arop sios taokeyak konámp aropamp karwaok mo i konap arop yakáp napon. Am fárakap te kar mwar saráp táman sérarrá paokopria, arop fárakapamp ninik mek kwekár i konapon. Tá Juda fákáre wae Kristeni yakáp napao kor kar ták-síría wae konapon. ¹¹ Am taknap arop fárakap te nomo tak mo i konámp ninikan ‘Yumo tak kip’rá séria maok, am tak nap fek mani tirá paokopria maok, arop fiou kápae kareramp mér épérépi kák konapon. Taknap arop fárakapan te amo am kar taokorampo. ¹² Wokwae námo mór tokwaeráp aropao námokuráp fi mekamp aropan ninikria arakrá sér, “Krit mekamp arop fákáre te kwekár i konapon. Tá yao pwae mekamp fir niamp kwatae kare arop yakáp napon. Tá fár tokwaerá paokoprá kokwae tákár i konapon.” ¹³ Má kar te kare karara, amo ankár fwapia mérenkria kar kárakáre fek sérria, am fárakapamp ninik fwapokwap napo, Kwarén mér

kare mwanapono. ¹⁴ Am fárákap Juda firamp tékénou kar, tá nkwakwe make lo kákrá, kar kare pwatea paokop i konap aropamp kar woupwi pátea wa mwanape.

¹⁵ Arop fárákapamp ninik yiki kukur kwapwe námp te, arakrá ninik i konapon: Kwaro ti-sápnámp ankank ponankorao kor yiki kukur kwapwe námp. Aeno arop ankwap fárákapamp ninik kwatae akwap námp te, Kraisen mér moria maok, ankwap ankank kánanke yiki kukur mono. Am te apae riteanápe, am fárákapamp ninik ntiaka námokuráp ninik yurukup i konap te ankár kwatae kare yak námp. ¹⁶ Karan saráp sérrá, “Ono te wae Kwarén mér nampon.” Aerá sénapao maok, am fárákapao paokop nap támao Kwarén younkwe sitenap yénkép námp. Aenapantá, Kwaro am fárákapan warákár mo kar námp. Am fárákap te kar ták-sir konap aropara, ankwap kwapwe kare ninik mwanap pourou mo karenono. ✧

2

Mér koumteouráp aropan sénámp kar

¹ Aeno amo te ankár koumteouráp aropan ponankor Kwaromp karwaok akwapnámp ninikan tére kiprá arakrá sérampo: ² Mér arop te mánmán ént tokwae kar fáriaka mánmán mwanape. Yae-párak kare ninikria námokuráp ninik fwapnae karia taokeyakáp mwanapon. Ankár mérnáp kwapwe kare yakápria, yonkwae touwe konap ninikan sámpea, nkwakwe make ankank korop námpan kuri kárakáre fek yakáp mwanapon.

³ Amo ankár mér koumteouan kor sénapo, Kwaro warákárnámp ninik fek paokop mwanapon. Aropan kánánkámp kar sérar mwanape. Mánmán ént fári konámp ninikao tokwae kari yak naeane. Mao te ankár wakmwaek fápárámpnap koumteouan kwapwe kare ninikan yénk mwanap tisa yakáp mwanapon. ⁴ Mao farákápria te arakrá sér mwanapon: “Yiráp poumarop, tá yiráp tárápuan kor warákár kar kip. ⁵ Tá yumokuráp ninik fwapia taokeyakria maok, yiki kukur kare yakáp kipo. Tá yiráp nap fwapia taokeyakria, yiráp poumarop, tá yiráp tárápuan kor yaewour kipo. Tá yiráp poumaropamp yae ankore mek yakáp napo maok, mér monap arop ponankor amnap ninik táman nkeria, Kwaromp karan kor wouroump mo mwanapon.” ✧

Ménki-tárápuao mwanap kar

⁶ Ankár taknámp menkou-tárápuran kor takrá séramp: Am fárákap te ninik fwapia taokeyakáp kour mwanapon. ⁷ Amoku

támao mekia akwap napo, arop fárákapao amonapaokria, nkwakwe make kwapwe kare ninik fek paokop mwanapon. Arop kar yénkrá farákáp naeria te kwataenámp kar mént farákáp kwapono. Ankár kwapwe kare ninik kour fek sarápria, yae-párák kare kar yénkrá farákápampo. ✧ ⁸ Amo te ankár yae-párák karenámp karan saráp sénapo maok, am mek kwatae ninik yak námp nke mo mwanapon. Tak napo maok, yopornap arop fárákapao kor nomwan wouroump mono, amwan yopornap ninikan pwarápaie mwanapon. ✧

Kwaporok tére konap aropan sénámp kar

⁹ Amo te kwaporok tére konap aropan * arakrá sérampo: Mao náráp poukeyakáp konap aropamp yae ankore mek yakápria, ponankor nkwakwe make ankank am fárákapao warákár mwanap ninik fek tére mwanapon. Poukeyakápnap aropao kar kwatae sénapo kor, nopok kar pwarokwaprá sér mwanape. ✧ ¹⁰ Mao te ankár am fárákapamp ankank kánanke oukun sámp mwanape, mono. Mao ankár maomp karwaokria yae-párák kare tére napo maok, náráp poukeyakáp konap arop fárákapao nkea warákárria nomwan warko éréképnámp Kwaromp kar farákáp námp táman warákár mwanapon.

Nomo ankár yiki kukur yakáprá Kraisomp Yae yépék mwanámp kar

¹¹ Nomo te wae méron: Kwaro námokuráp ninik fek nomwan aropompnámp ninik te wae érik korop námpon. Aenámpara, mao te fwap ponankor koumteouráp arop warko érékép naenámpon. ¹² Kwaromp am aropomp támao nomwan Kwarén younkwe sitea paokop i konámp ninik, tá apárokamp ponankor kikiank ninik máte pwarará, oukoumwan má ke fek táman ankár nomo fwapia ninik kouriaka Kwaromp ninikaok saráp kwapwe kare paokop mwanámp yénk námpon. ✧ ¹³ Karenono, nomo Kwar Tokwaeran yépékrá yakáp námp, tá arop nomwan warko érékép konámp arop Jisas Kraís, mao érik korop námp fek te, Kwaromp mopor ntiaka wae kwapwerént korop naenámpon. ✧ ¹⁴ Kraiso námoku wampwe pwarará sumpwi námp te, nomo ponankor lo kar kwe-pwar konámp mekamp warko yamokwapea érékép naeria ninámpon. Mao te nomwan yáraria yiki kukarea páte nánko, námokuráp arop fákáre yakáp námpara, nomo te ankár kárakáre fek kwapwe kare ninik fek paokop mwanámpon. ✧

✧ 2:7: 1 Pi 5:3 ✧ 2:8: 1 Pi 2:15 * 2:9: 'Kwaporok tére konap arop'rá sénámp te, "Juda Tére konap Ninik" Buk 2 kware 35,36 fek nkeampo. ✧ 2:9: 1 Pi 2:18

✧ 2:12: Ef 1:4; 1 Jo 2:16 ✧ 2:13: Fl 3:20 ✧ 2:14: Ef 2:10; 1 Pi 2:9

15 Amo te ankár má kar táman koumteouráp arop fárákapan farákáp saráp yakampo. Amo máamá karwaok paokopanáponorá farákápria maok, kar ták-sir konap arop fárákapan kárákáre kor kar sánkria, am fárákapamp ninik fwapokwapampo. ✧

3

Kristenao mwanap kwapwe kare ninikan sénámp kar

1 Amo ankár koumteouráp aropan sénapo, Gavman fákáreramp yae ankore mek yakápria, maomp karwaok tukupria yae-párak kare tére mwanap nánap mwanapon. ✧ 2 Am fárákap te arop ankwapan wouroumprá sérria kar yorowar mwanape, mono. Am fárákap te ankár porokwe fek yakápria, arop ponankoran kwapwe kare ninik fek yaewour mwanapon. ✧

3 Amo wae méron; Wokwaek te nomo kor Kwaro i konámp ninikan épépéripria, kar ták-sirirá paokopánko, Sataño nomwan poupwekáp nángo, nomo Kwaromp mwae-páraok tukup moimpon. Aeria maok, nkwakwe make kikiank ninik ntia pourou fekamp ankankan warákár i konap ninikao nomwan sámp-fákeyakámp. Aeria maok, nomo ankwapan kokwarokrá paokopria maok, ankwapamp ankank kikiankrá paokopimpon. Arop ankwap fárákap nomwan yorowarrá paokop napo, nomo kor nonopok yorowarrá yakáp námpon. ✧

4 Aempan maok, nomwan warko érékép konámp arop Kwaro nomwan nouroup kareria yaewour kwapwenámp ke érik koropria, 5 nomwan warko érékép námpon. Mao te nomp kwapwe kare ninikan ninikria, nomwan érékép mono. Námokuráp yonkwae touwe fek nomwan warko éréképámpon. Am takimp te nomwan yárárianánko, nomo táráp yink wourékam niamp nángo maok, Yiki Kor Spiritao nomwan wourékam yiki yak sáp námpon. ✧ 6 Jisas Kraiso nomwan warko éréképámpon arop téremp fek táman, Kwaro Yiki Kor Spiritamp ourour kárákáre nomp pourouk ponankor kwarákár námpono. 7 Am takimp te Jisas Kraiso námoku nomwan ninikiaka yaewourrá fwapokwap nángo, Kwaro nomwan 'Yae-párak kare arop'rá sénámp. Mao nomwan yiki yak sámp mwanapria nánapi tenámpara, nomo man méria yépékrá yakáp námpon. ✧

8 Máamá kar máte kare karara, am táman kárákáre fek farákáp napo, Kwarén mérnep arop fákáre am fek ninikiaka kárákáre fek kwapwe kare ninik sámpea yakáp napo maok,

am kwapwe kare ninik támao ponankor aropan yaewour naenámpon.

⁹ Aeno nkwakwe make moumountukri ninik kákákrá kar yorowar, tá tékénouamp e kouroumprá, tá yoporrá, lo karan saráp kákkarrá yorowar fupukumprá paokop nap te, amo ankár am mek nke kwapono, pwarampo. Nomo te wae méron, am te nomwan yaewour nánko, kwapwe kare ninikaok paokop mwanámp pourou mono.

¹⁰ Arop siosomp ankárankamp ninik fek yakáp nap tirá pipirikirrá párapok nánko te, amo ankár maomp ninik ankárank por, tá anánk por, arake fek fwapokwap napo, waráp kar wa mo nánko te, man younkwe mwaek pwarampo. ✧ ¹¹ Amo te wae mér napon: Am taknámp arop te mwae kup kare pwarará, korokore mwaek akwap námpara, námokuráp kwatae ninik támao waeman man kot naenámpon. ✧

Pwarnámp kar kánanke

¹² Nánkár wakmwaek te Artemas ni, Tikikus ni, man sámp-kérép nanko te, amo te koupour ononampok taun Nikopolis mek koropampo. Ono 'Oowi tokwae korop nánko, ént tokwae námp fek te Nikopolis mek yak nanamp'rá sériamp támaono. ✧ ¹³ Amo te lo mérnámp arop Senas ntiaka Apolosén fwapi taokeyakampo. Amo te ankár am arop yawor mwae akwap nenep ankank moantá, yaewourampo. ✧ ¹⁴ Tá nomp koumteouráp arop te fwapia méria kárákáre fek téreria maok, ankank ankwapmwaek tank nánko, monap aropan yaewour mwanapon. Takria maomp Kristen yakáp nap te yaoao ki tanknámp niamp mo, kwaporok yakáp mwanape. ✧

¹⁵ Arop ponankor onont yakáp napao, amwan 'Gude'rá sénap kar sámp-kérép napon. Aeno amo kuri yinomp 'Gude'rá sénámp má yinomp tampokamp Kristen nouroupén sérarampo.

Ono ninik namp te, Kwaro yumwan ponankor námokuráp ninik fek yaewourria yumont yakanoria nampon.

Polo Filemonompor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 32 yopwar niamp arake fek Polo Rom mek kalabus mek yakria, má má pas Filemonompor kumwimpon.

Filemon te Kolosi mek kamp kápae kare ankankráp Kristen arop. Maomp kwaporok tére konámp arop e te Onesimus. Am tére arop te Filemonomp nap pwarará, farákapea Rom mek akwapea Polén kikipia maok, Polo man yaeworánko, mao Kristen.

Polo pas kumwia Filemononámpok méntér sámp-kérépria sérrá, ‘Onesimus te wae Kristeni námpara, man yopori kwapono. Warko warámpamp’rá sérimpon.

¹ Filemon e! Ono Pol onan Krajs Jisasomp tére nanko fákapea pap napon. Nomp nánae Timoti yino waráp por má pas má kumwiaka, sámp-kérép re. Amo te yinont ankárakamp tére konap nouroup kwapweno. ² Yino yinomp antáp Apiampor kor, tá Arkipusompor mént kumwia sámp-kérép re. Arkipuso kor mao te yinont soldia yakria, Satanén yorowar i konámpono. Yino kumwi nemp máte sios waráp nap mek néntép konap, maompor kor kumwi nempon.

³ Yinomp ninik te nomp Kwar Naropwar ntiaka Jisas Krajs Tokwae Karao yumwan náráp ninik fek yaewouria nepo, yumo yonkwae porokwe yakápenkria nempon.

Polo Filemonén Kwarén ‘Aesio’rá sérimp kar

⁴⁻⁵ Ono wa nanko, amo ankár Jisas Tokwae Karan méria mént kari yakria Kwaromp arop fárákapan kor ponankor nounouroup napantá, kápae kare por kar toropwapnamp ke fek te, amwan ninikria onomp Kwarén waráp e séri ko, ‘Aesio’rá sér i konampon. ⁶ Amo te yinont fearámpá yaknapara, ono Kwarén sénanko, amwan am mér kwapwe sánk nángo maok, amo nomp Krajs Jisasomp ankank kápae kare kwapwe kare sámp konámp mér nanapon. ⁷ Amo te ponankor Kristen fárákapan nouroup kareria, am fárákapamp ninik mek kárákare sánk napon. Aenapantá ono táman warákára waerika onomp ninik porokwe kare fek yak námpon.

Polo Filemonén ‘Warko Onesimusén warámpamp’ rimp kar

⁸ Ae namp kwamp maok, ono arakrá ninik nampon: Tá kare, nomo énékér Krajsompara, ono fwap tae fek ‘Takrá téreampo’rá sénae nampan maok, ⁹ nomo aropomp ninik fek

yae-párak kare yak konemp kwamp, ono amwan sánánkar porokwe fek sér rae: Ono Pol, ono te waeman Krajs Jisasomp térerá koropea, mér pourou nanko fákapea páte napon. ¹⁰ Aenapara, ono kalabus mek yakria Onesimusén Kwarén méranoria farákáp nanko méria, am fek onomp táráp niamp námpon. Aenámpantá ono amwan ‘Man aropompamp’ ria sér rae. ☆ ¹¹ Wokwaek kar mao te fwapiaka waráp tére tére moimpon. Aeno oukoumwan te mao fwap nomwan yaewourrá waráp tére, onomp tére makria kwapwe kare tére naenámpon.

¹²⁻¹³ Ono Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáp nanko, onan fákapea páte napo yakria maok, amoku wonae fik yakria onan yaewour nanapan panek yak napantá, nopok Onesimuso onan yaewourano ninik nampan maok, warko amonapok sámp-kérép nampao maok, ono man yonkwae touwe tokwae méntér sámp-kérép nampono. ¹⁴ Aeno ono warámpá yak naenampao maok, nánkár waráp ninikan apaerá sénap wa naeria namp kwamp, man taokor moi nampono. Ono te amwan mao kánámpár onont mapek yakrá onan yaewouranoria kárakáre mono. Onomp ninik te amoku waráp kwapwe kare ninikaokria tak naeria te tak nanapon. ☆

¹⁵ Onesimus te amwan fae tákáre ke fek pwara námpon. Aeno oukoumwan te amo warko warámpea napo, ankár amont yaká yak naenámpon. ¹⁶ Oukoumwan te amo man kwaporok tére konámp arop saráprá niniki kwaponno. Kare, mao te waráp kwaporok tére konámp aropao maok, waeman Kristen kare námpara, oukoumwan te nomp nánae kare námpono. Aenámpara, amo man warákár karampo. Ono man nke namp te, onomp nánae kare niamp nánko, ono man nouroup kare nampon. Aeno ono mér namp te, maomp tére, tá Krajsomp yak námp fek waráp nánae kare ara, amo fwap man nouroup kareria warákár tokwae nanapon.

¹⁷ Amo te nomo fearámpea yárákrá Krajsomp tére konemponoria ninik nap kwamp te, amo onan i konapnámp taknámp Onesimusén kor warko warámpampo. ¹⁸ Aeno mao amwan kwatae ninik, tá amwan nopok sánk naenámp yak nánko te, am ankank onomp e fek pwate napo, nánkár ono nopok sánk nanampon. ¹⁹ Ono Pol onokump yae kor fek máamá ‘Onoku nopok sánk nanamp’rá sénamp kar máamá kumwi nampono. Ono wokwaek amwan yaewouri namp fek onan nopok amoku kareao onan sámp nanapan maok, ono am fek te sér mo nampon. ☆ ²⁰ Onomp nánae e, amo wawae! Krajsomp arop yak nempara, ono Tokwae Karamp e fek sér rae:

Onesimusén warámp napo, ono am ninik fek warákárriaka yonkwae tikip nanampono.

²¹ Ono wae mér nampono, amo fwap má sénamp kar anpaok tére nanaponoria namp kwamp, waráp por má pas má kumwi rae. Ono waeman mér kar nampono, ono amwan sénamp ninik máte amo takrá tére napo, akwapea tokwae karia kwapwe kare kare naenámpon. ²² Aeno ono ankwap kar sénae: Ono ninik namp te, yumo Kwarén sénapo onan warko yumonapok sámp-kérép nánko, koropea yumont yak nanampono. Aenanampara, ono amont yak nanamp nap aokore nánapia pwateampo. ✧

Ankwap fárákapao 'Gude'rá sénap kar

²³ Epafra kor amwan 'Gude'rá sénámp te, yinan Krai Jisasomp tére fek fákapea napo, yino énénkér yak nempon. ✧

²⁴ Yino tére konámp arop ankwap fárákap Mak, Aristarkus, Demas, Luk, má má aropao kor amwan 'Gude'rá sénapon. ✧

²⁵ Ono ninik namp te, Jisas Krai Tokwae Karao yumwan ninikia yiráp waempént yak naenámpon.

Hibru Firampor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Nomo mámá pas kumwinámp arop te mér mono. Arop ankwap fárákáp te Polo kumwi námponrá ninik napon. Judamp kar te 'Hibru kar'rá sér i konapara, am fárákapan kor 'Hibru arop'rá sénapon.

Am te Jisas pok tenánko, 35 yopwar niamp arake fek mámá pas kumwi nap te, Juda mekamp Kristen ankwap fárákáp arop fárákapaó sámpá yampourou napo, Kristen yakápnap pwar mwaria napan yaewourrá kumwi napon.

Mámá buk fek sénámp te, wourékam kontrak Jisaso yoroí námp te épi kontrakan kámákár akwap námpon. Am te ará: Jisasomp e te ensel fákáreramp eran kámákár akwap námpon. Tá Kraisomp tére te Mosesomp téreran kámákár akwap námpon. Tá Jisasomp pris tére te wokwaekamp pris fákáreamp téreran kámákár akwapria ankár yaká yak námpon. Wokwaekamp pris fákáreramp ofa te nape fíran kápae kare por ofa i konapon. Aeno Jisasomp ofa te námokuráp pourouran ofa sánkeanánko, am ofa te ankár arop ponankorampor yaká yak námpon.

Tá mámá buk fek ankwap kar sénámp te, Jisasén mér nap am te ankár fwapia kárákáre fek sámp-fákeyakáprá 'Jisasén tokor samp-tukupenk'rá sénámpon.

Kwaromp Tárápao nomwan kar sápnámp kar

¹ Kwaro wokwaek kar kápae kare por tá kápae kare nkwakwe make ninik fek nomp appeyaenápen profet fákáreramp top kor feknámp kar sánkámpon. ² Aeno oukoumwan mámá ke fek wae pwar naenámp yae fek te, Kwaro náráp Tárápamp top kor fek nomwan kar farákáp námpon. Kwar te wokwaek kar Jisasomp yae kor fek apár ntia yámar yoroia pwarará, ankár am Táráp námoku am ankank ponankor sámp naenámpria nánapi pwara námpon. ³ Táráp te Kwaromp wae tokwae ara, nomp pourouk wae tákapa wae námp te, mao ankár Kwar niamp kareno. Maomp kar te kárákáre korara, kápae kare ankank te ponankor tí-fákeyak nánko, am yakápnap puri fek yakáp napon. Mao te arop kápae kareamp kwatae ninik tirá épéria, maomp yiri fek yáráriaka yiki kukarrá kákea pwatea, narek karaoki yaknámp King Tokwae Karamp yae-párák mwaek tank námpon. ^{*}

Kwaromp Táráp ensel fákáreran kámákár akwapnámp kar

^{*} **1:2:** Kl 1:16; 1 Pi 1:10   ^{*} **1:3:** 2 Ko 4:4; Kl 1:15; Hi 8:1-2

⁴ Naropwaro náráp Tárápan sánknámp e te kwapwe kareria ensel fákáreramp eran kámákár akwap námpon. Aeria mao námoku tokwae kari yak nánko maok, ensel fákáre te maomp yae ankore mek yakáp napon. ✧ ⁵ Wokwaek kar Kwaro námokuráp Buk fek náráp Táráp táman sérrá,
“Amo te onomp Tárápono.

Oukoumwan te ono waráp Naropwar yak nampono.”

Tá warko arakrá sér,

“Ono maomp Naropwar yak nanko,
mao onomp Táráp yak naenámpono.”

Aeno Kwar te ensel ankwapan makeniamp kar sérimp nie?
Mo karonó. ✧

⁶ Mao náráp Táráp ankáránk apárok sámp-kérépámp ke fek te Kwaro arakrá sérimpon:

“Kwaromp ensel fákáre ponankor te
ankár man lotu mwanapono.” ✧

⁷ Kwaromp Buk fekamp kar ankwapao ensel fákáreramp téreeran arakrá sér,

“Mao te náráp ensel fákáreran
ouwi mirink niampi pap konámpono.

Mao te náráp tére aropan
yaomwi yurunknámp fupukur pokrá kák konámpono.” ✧

⁸ Aeno Tárápan te arakrá sér:

“Kwar e! Amo te yaká yak konap kingono.

Amo te koumteouráp aropan
yae-párak kare ninik fek saráp taokeyak konapon.

⁹ Amo te kwapwe kare ninikan saráp warákárria maok,
kar ták-pwar konap kwatae ninik te amo
warákár mo kare napon.

Aenapria maok, waráp Kwar námoku
amwan warákár nanap wel kwarákár tenánko,
waráp ankwapyawarápén kámákarea
narek e tokwaeráp arop niampi yak napon.” ✧

¹⁰ Tá Kwaro Tárápan warko arakrá sér,

“Tokwae Kar e! Wokwaek kar te amo mómá apár yoroia napo
kárakáre yak námpon.

Tá amoku waráp yae kor fek yámar me yoroiaapon.

¹¹ Yámar me ntiaka apár te moyak naenámpon.

Aeno amoku kare te yaká yak nanapon.

Yámar me ntiaka apár te warko ponankor
waempyam épi niamp araknámp moyak naenámpon.

¹² Nánkár amo am ankank aropao waempyaman
i konámpnámp araknámp, yoropwarápia paprá,

✧ 1:4: Fl 2:9 ✧ 1:5: Sng 2:7; Hi 5:5 ✧ 1:6: Lu 2:13-14 ✧ 1:7: Sng 104:4

✧ 1:9: Sng 45:6-7,10-12; 102:25-27

arop warko waempyam wourékam sámp konámpnámp
araknámp

amo wourékam yoro nanapon.

Aeno amoku te warko tékénou mono,
ankár taki yak nanapon.”

¹³ Wokwaek kar Kwaro Tárápan sérrá,
“Amo te onomp yae-párák mwaek tank napo maok,
nánkár wakmwaek ono amwan yoporap arop te
waráp yae ankore mek párapok tenanampon.”

Aeno Kwar te mae ke fek ensel ankwapan make pourouráp
kar sérino? Ankár mo karonu. ✧ ¹⁴ Ensel te wunéri mwarria
Kwaromp tére konapono. Kwar warko érékép naerianámp
arop fárákapan yaewouranáponoria am ensel fákáreran tirá
kérép konámpono. ✧

2

*‘Kwaro nomwan warko érékép námp te tokwae kar
ankankono’rá sénámp kar*

¹ Jisaso Kwaromp ninik farákáprá sénámpara, nomo
oukoumwan am kar wawia méria am karaok paokop
mwanámpon. Nomo fwapia wa moitea ankwap ankankan
ninikria poporokwenáprá panek tukup mwareano.

² Wokwaek kar Kwaro nomp appeyaenápén enselomp top
kor feknámp kar sánkámp te, am kar oukoumwan kárakáre
yak námpon. Aenámpan maok, arop ponankor am kar ták-
sirarea, am fek touwe kwatae sámpapono. ³ Aeno oukoumwan
Kwaro nomwan warko érékép naeria tére námp te tokwae
kar ankankono. Aenámpara, nomo am Kwaromp térean
younkwe mwaek sirarea paokop námp te, nomo te mokopia
Kwaromp yonkwae pwarámp wouroukoup mwanámpon?
Tak mwanámp pourou mo karonu. Manénkir te Tokwae
Krao námoku nomwan warko érékép naeria, kar farákáp
námpon. Tá maomp kar wawinap arop fárákápao nomwan
arará sér, “Mámá kar te waeman kare karonu.” ✧ ⁴ Kwaro
náráp Tárápamp kar am te kare karonoria yénkép námp te
ará: Koumteouráp aropan nkwakwe make kárakáre yororo,
tá Yiki Kor Spiritamp ourour námoku niniknámp puri fek
yénkimpon. ✧

*‘Jisas te nomwan warko éréképnámp arop ankárank
támaono’rá sénámp kar*

⁵ Nomo wourékam apár Kwaro wakmwaek yoro
naenámpria ninik námp kwamp te, nomo wae mér, Kwar
te ensel fákáreran am apár taokeyakáp mwanapria pap mono.

✧ **1:13:** Sng 110:1 ✧ **1:14:** Sng 91:11; Ap 12:7 ✧ **2:3:** Hi 12:25 ✧ **2:4:** Mk 16:20

⁶ Wokwaek kar arop ankárankampao Kwaromp Buk fek arakrá sérimpon:

“Arop yino te apae ankankanánko, amo yinan ninik i konapon?”

Yino te kánanke kwatae te, apaeritea amo yinan yae-párak kare taokeyak konapon?

⁷ Amo yinan yoroi nap te, fae tákáre ke fek saráp ensel fákáreamp yae ankore mek kák nanampria niapon.

Aeno wakmwaek amo yinan narek paprá, kárakáre sáприя, e tokwae sáp napon.

⁸ Amo te yinan amo yoroinap ponankor ankank taokeyakáp mwanapria nánapi pwara napon.”

Mámá kar ‘Kwaro kápae kare ankank aropamp yae ankore mek kák tenámp’rá sénámp te, nomwan arakrá yénpék námpon: Mao te ankwap ankárankamp ankank maomp yae ankore mek yak mo, kwaporok yakanoria pwar mono. Aeno ponankor ankank maomp yae ankore mek yak námp te nomo oukoumwan nke mo námpon. ⁹ Aeno nomo te Jisas e tokwae sámp námp wae nke námpon. Mao ankank kápae kare taokeyak námpon. Manénkir mao apárok ékia yakámp fek te, fae tákáre ke fek enselomp yae ankore mek yakámp te, Kwaromp aropomp yénpék’pria, ponankor koumteouráp aropan ér-pwarará, sumpwi nanampria ninámpon. Am touwe sámpea sumpwi námp fek táman Kwaro man narek papria, kárakáre tokwae ntia e tokwae sánk námpon. ✧

¹⁰ Kwar te mao támao námoku yoroinámp ponankor ankank fi korara, maomp ninik te náráp tárápu yámar mek éréképá pokeanáno, yae-párak kare yakáp mwanaprianámpon. Kwaromp ninik te Jisas numwar touwe sámpeanáno, am touwe sámp námp támao, koumteouráp aropan warko éréképnámp kwapwe kare kare arop yakanorianámpon. Am Kwaro takimp ninik te yae-párak kare ninikono. ✧ ¹¹ Nomo te wae mér námpon: Ponankor koumteouráp aropan yiki kukarrá pap konámp arop, ntia am yiki kukur kare yakápnap arop te méntér ankárankamp Naropwaromp tárápunono. Aenapantá maok, Jisas te pwarápaé mono, ankár ‘Onomp nánaeou’rá sénámp. ✧ ¹² Kwaromp Buk fek yaknámp kar te ará:

“Ono onomp nánaeou fákáre koupoukour napo, am ou mek ‘Amo te arak i konapono’rá farákápriaka waráp e sakap nanampon.” ✧

¹³ Kwaromp Buk fek sénámp kar ankwap te ará:

“Amo ‘Nanamp’rá séri nap táman
fwap tak nae raponria mér nanampon.”

Tá warko sérrá,

“Ono te Kwaro onan ti-sápnámp tárápunt
máyak nampon.” ☆

Jisas nomwan yaewour nanampria arop arákarámp kar

¹⁴ Am tárápu Jisaso sénámp te koumteouráp arop fárákap táman námpon. Aenámpara, Jisas kor arop arákarea, am fárákap niampimp te, mao fwap sumpwiaka koumteouráp aropan surumpwirá kák konámp kárákare tokwaeráp Satanén kwatae pap nanampria nimpon. ☆ ¹⁵ Koumteouráp arop sumpwiantá apáp tirink nap te, kápae kare por mámá apár mek yakáp napo, am fárákapamp apáp támao nánko, Satanomp fákápá kák tenámp mek yakápiapon. Aeapan maok, Jisas sumpwimp te am fákápá yakápnap mekamp érékép naeria nimpon. ¹⁶ Karenono, mao wokwaek téremp te ensel fákáreran yaewour naeria tére mono. Mao sumpwi námp te Abrahamomp appeyaenápén yaewour naeria nimpon. ¹⁷ Náráp nánaeounáp fákáre nomwan yaewour naeria námpara, ankár arop nomo niamp make kare yakria maok, Pris Tokwae yakriaka Kwaromp tére námpon. Takria maok, arop aropomprá, tá ankár yae-párak kare tére nánko maok, koumteouráp aropamp kwatae ninik tirá épér naenámpon. ¹⁸ Mao námoku Satano poupwekápnámp touwe sámprá kwe-pwarari námpara, fwap aropan kor Satano poupwekáp nánko, sámnpap touwe fwap yaewour naerámpon. ☆

3

Jisasomp kárákárerao Mosesomp kárákáre kwe-pwarnámp kar

¹ Kristen ankwapyae fákáre, Kwaro yámar mek yakria yumwan kor wumwiri námpon. Aenámpara, yumo fwapnae karia Jisasén ninik kour kip. Mao te aposel, Pris Tokwae Karara, nomo man méria maomp e érik sér i konámpon. ☆

² Kwaro man mámá tére sánkeanánko, Kwaromp karwaok kar námp te, wokwaek Mosesén kar sánkánko, mao koumteouráp arop ou mek Kwaromp nap niampi yakria, téremp niamp wuri popwar námpon. ³ Aeno nomo te wae mér námpon: Nap tinámp aropamp e te tokwae karria, napamp eran kámákár akwap námpon. Taknámp Kwaro Jisasén sánknámp e tokwae te Mosesomp e tokwaeran kámákár akwap námpon. ⁴ Ponankor ankákárank nap te waeman aropao tére napon. Aeno Kwaro námoku maok ankank ponankor yoroimpon. ⁵ Moses te

☆ 2:13: Ais 8:17-18 ☆ 2:14: 1 Jo 3:8 ☆ 2:18: Mt 4:1-11; Hi 4:15 ☆ 3:1: Hi 4:14

Kwaromp tére arop niamp, mao ankár Kwaromp karwaokria Kwaromp nap mek térempon. Aeria Kwaromp arop fákáreran Kwaro wakmwaek sénaenámp karan farákápámp. ☆ ⁶ Aeno Kraiss te Kwaromp Tárápara, Kwaromp karwaok yae-párák kare téreria Kwaromp kounteouráp arop maomp nap mek yakáp napan taokeyak námpon. Táte nomo kápae kare por man kárákáre fek méria warákárria Kwar Tokwaeran yépékrá yakáp námp te, nomo kuri Kwaromp nap niampi yakáp námpon. ☆

‘Anepér sámp mono’rá sénámp kar

⁷ Nomo te Kwaromp kounteouráp arop fi yakáp námpara, arop Kwaromp Buk fek Yiki Kor Spiritao ninik sánk nánko, kumwinámp kar man nomo fwapia wa mwaro:

“Yumo oukoumwan Kwaromp Kar wa nap kwamp te,

⁸ yumo te wokwaek yakápap

Israel arop fárákapaioiinámp araknámp

yiráp ninik fákapea kárákáre kwaponó.

Kwaro sérrá,

‘Am fárákap te arop yak moap apárok yakápria

onan mokopon nke mwarria onomp kar ták-siriapon. ☆

⁹ Am apár mek yiráp appeyaenápo kor 40 yopwar fek

ono kápae kare ankank térieriaka

am fárákapan yaewouranko nkeapao maok,

Kwaro nomwan yopor te mokopean nke mwar ritea

sokororá paokopiapon.

¹⁰ Aeapantá maok,

ono ankár am kounteouráp aropan te

yopor yonkwae pwarámpa waeria maok, sérrá,

‘Ankár ono sénampaok pwarará

onomp ninikaok paokop mo napantá,

¹¹ Ono yopor yonkwae pwarámpa waeria maok,

am fárákapan arakrá sénampon:

Kare kar narekampráp yumo te

onomp anepér mwanap némpouk te tukup mo karenono!’ ” ☆

Nomo kor Israel fákáreaoi napnámp taknámp kar ták-sir mwareano

¹² Kémpiyae tárápu, yumo te fwapia mér kip: Takria yumo ou mekamp ankárankao maomp ninik mek kwatae ninik yak nánko sámpria, yiki yak konámp Kwarén younkwe sirarea Kwarén mérnámp ninik pwar naeane. ¹³ ‘Oukoumwan’ yak nánko, nomo kor ‘Oukoumwan’rá sér i konámp kumur méntép yumo ankár nonopok yaewourria kárákáre nénk kipo. Takria, yumo ou mekamp ankwap ankárankampan kwatae ninikao

☆ **3:5:** Nam 12:7 ☆ **3:6:** Hi 3:14; 10:23 ☆ **3:8:** Kis 17:7; Nam 20:2-5 ☆ **3:11:** Nam 14:21-23

man poupwekáp nánko, maomp ninik kárákáre nánko, Kwarén mér mo naeane. ¹⁴ Nomo wokwaek kar méri nánmp te ankár oukoumwan kor am mér te kárákáre fek sámpea yakáprá tukupea sumpwinámp ke fek mwanámpon. Nomo takria te, nomo ankár Jisasomp koumteouráp arop kare yakáp námpon. ☆

¹⁵ Ono manénkir sérinamp kar táman warko Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon:

“Yumo oukoumwan Kwaromp kar wa nap kwamp te, yumo te wokwaek yakápap

Israel arop fárákapaoiápnámp araknámmp yiráp ninik fákapea kárákáre kwapono.” ☆

¹⁶ Wokwaek kar te apae arop firao Kwaromp kar wa napao, am kar ták-sirariapon? Am te Moseso Isip mekampan éréképea akwapámp arop ponankor támao takiapon. ¹⁷ Kwaro 40 yopwar fek yopor yonkwae pwarámp rá akwapámp te wanímpon? Am yopor yonkwae pwarámpámp te kwatae ninik fek yakápap koumteouráp aropan nánko, am fárákapao faokorapo, maomp yákáre te kwar mwar mek tankápámp te, Kwaro am fárákan saráp yopor yonkwae pwarámpámpon. ¹⁸ Kwar te wan ‘Onomp anepér mwanap némpouk tukup mwanap pourou mono’ ria fou e séri námpon? Am Kwaromp kar ták-pwarnap koumteouráp arop fi támanímpon. ☆ ¹⁹ Aenámp te nomo wae mérono: Am fárákap te Kwarén mér mo kare napa, am fi kor fek táman Kwaromp anepér mwanap némpouk te ankár kare kar yink mo karenono.

4

Kwaromp koumteouráp arop anepér sámmp mwanap kar

¹ Kwaro ‘Yumo te ono yaknamp anepér mwanap némpouk korop mwanap’ rinámmp kar te oukoumwan máyak námpon. Aenámpara, nomo ankár apáp mwanámpon. Takria Kwaro nke nánko, yumo ou mekamp arop am mek akwap moantáno.

² Nomo wawinámp Kwapwe Kare Kar máte, wokwaek Israel firao wawiap niampon. Aeapan maok, am fárákap te wa mwar waria maok, Kwaromp kar te karenoria mér moiapon. Aeapara, am fárákapao wanap Kwapwe Kare Kar te man yaewour moimpon. ³ Oukoumwan te Kwarén mérnámmp arop nomo te fwap am anepér mwanap némpouk tukup mwanámpon. Wokwaek Kwaro am némp táman námwan mér monap aropan sérrá,

“Ono yopor yonkwae pwarámpria fou e sénampono:

Ono yaknamp anepér mwanap némpouk korop mo karenono.”

Am takrá sénámp te, námokuráp anepéran sénámpan maok, mao máma apár yoroia pwarará te, warko tére naenámp yak moimpon. ✧ ⁴ Kwaromp Buk fekamp kar ankwap ‘Fákánek yae’rá sénámp te, Kwaro am fákánek yae fek mao térea pwara námp nkea am yae fek anepérimpon. ✧

⁵ Am kar manénkir nomo nke námp te arakrá sénámpon: “Am fákáre te ono yaknamp anepér mwanap némpouk te ankár yink mo karenono.”

⁶ Ankwap fárákap te fwap maomp anepér i konap némpouk yink mwanapon. Aeno koumteouráp arop ankwap fárákap wokwaek Kwaromp Kwapwe Kare Kar wawiapao ták-siri nap te, am fárákap te am némpouk tukup mo karenono. ⁷ Am fárákap sokororá paokopria kwar saráp mek faokor tenapo, kápaé kare yopwar akwapeanáno maok, Kwaro King Devitén yink mwanap yae ankwap ‘Oukoumwan’rá sénámp kar farákápámp te nomo wae sérinámp niamp támaono:

“Oukoumwan yumo Kwaro sénámp kar máma wa nap kwamp te, yiráp ninik fákapea kárakáre kwapono.” ✧

⁸ Wokwaek kar Josua am arop fárákapan am apár mek anepér sánkearáno te, Kwaro Devitén warko wakmwaek yae ankwaprá sér mono. ⁹ Aempara nomo te wae mér námpon: Nomo anepér mwanámp te oukoumwan yak námpon. Am te Kwaro fákánek yae fek anepérimpon niamp. ¹⁰ Nomo wae mér námpon: Arop Kwarént maomp anepér i konámp némpouk yoump námp te wokwaek Kwaro náráp tére pwarará anepérimpnámp taknámp, mao kuri náráp tére pwarará anepérampon. ✧ ¹¹ Nomo ankár am anepér i konap némpouk tukup mwaria te, ankár tére kárakáre mwanámpon. Takria arop ankwap ankárank wokwaekiapnámp taknámp kar ták-sir konap ninikaokria am mek yoump mo naeane.

¹² Kwaromp kar te yiki yak námpara, tére kárakárerá yak námpon. Am te énénkér mwaek wiráp bainat wiran kámákár akwap námpon. Am Kwaromp kar te aropan faropea mek karaok akwap konámpon. Aenáno maok, waemp ntia ninik mek kukkwaraoikia yae ke me mwaek, pu kwaráp kor me mwaek worépámpará akwap konámpon. Aenáno maok, nomo nomp ninik mekamp ankank ponankor mér i konámpon. ✧

¹³ Kwaro nke námp fek te, námoku yoroinámp ankank te ankwap ankank ankárank mek yak mo karenono. Ponankor ankank te Kwaro nke námp fek érik karaok yak námpon. Kwaro saráp nomp ninik ponankor yurukup naenámp. ✧

‘Jisas te nomp Pris Tokwae’rá sénámp kar

¹⁴ Nomo te wae nomp Pris Tokwae mao yakria yámar mek mek karaok Kwaromp wonae fik youmpá yak námpon. Mao te Jisas, Kwaromp Tárápono. Nomo Jisasén mér námp farákáprá sér i konámp te ankár kárákáre fek sámpea paokop mwanámpon. ✧ ¹⁵ Nomoku mwar te kwatae ninik kwe-pwar mwanámp kárákáre te mo námpara, am nomp Pris Tokwae támao fwap nomwan aropomp naenámpon. Am te apaeritea námpanápe, nomwan ponankor nkwakwe make ninik korop námp te, man kuri wae tak námpan maok, mao te kwatae ninik moimpon. ✧ ¹⁶ Aenámpara, nomo fwap Kwaromp wonae fik tukupria apáp mo, fwaponno. Am arop te aropomp i konámpara, nomo maonámpok tukupria te, mao nomwan yonkwae touwe námp nke mwanámpon. Tá nomo apae ankankan ninik tokwae nánko te, mao nomwan námokuráp ninik fek yaewour naerámpon. ✧

5

Pris Tokwae Jisas nomwan warko érékép naenámp pwinámp kar

¹ Ponankor pris taokeyakáp mwanap arop yoroi pap konap ninik te ará: Kwaro arop ankárank warámpea, man maomp téteria koumteouráp aropan yaewour naenámp arop yoroi pap konámpono. Pris taokeyak konámp aropamp tére te nkwakwe make ankank Kwarén kwaporok nénk, ta kwatae ninik tirá épér naenámp nkwakwe make ofa nénk konámpono. ² Am arop námoku kwatae ninikráp aropria kárákáre yak mo námpara, mao te arop fárákap mér moráp, tá Kwaromp mwae kup pwarnap arop fárákapán sánánkar porokwe fek yaewour naenámp. ✧ ³ Tá am arop námoku támao porokwe námpara, mao koumteouráp aropamp kwatae ninikan Kwarén ofa sánkria maok, námokurápan kor mént sánk naenámp. ✧

⁴ Am pris taokeyak konámp arop te e tokwaerápara, arop ankárankao námokuráp ninik fek am tére mono. Kwaro wokwaek Aronén wumwiria am tére sánkámpnámp taknámp wumwiria sánk nánko maok, am tére sámp konámpon. ✧

⁵ Kraiso kor take. Mao námokuráp eran narek papria pris taokeyak konámp arop yak mono. Kwaro námoku man am téreaeria pap námpon. Kwar te arop ankwapan sér mono, man saráp arakrá sér,

“Amo te onomp Tárápono.

Oukoumwan ono te waráp Naropwar yak nampono.” ✧

⁶ Ankwap fek kuri Kwaro sérrá,

“Amo te ankár Melkisedeko yakámpnámp taknámp

pris yaká yak nanapon.” ✧

⁷ Wokwaek kar Jisas apárok arop yakámp fek, mao Kwarén kar toropwapámp fek te, mao námwan warko warámp nánko, sumpwi mo nanampaoeanria méria, Kwarén kárákáre fek kar toropwapria tékén wumwirá éma waempon. Mao te námokuráp ninik wampwe pwarará, Kwaromp yae ankore mek yak námpara, Kwaro maomp kar wawimpon. ✧ ⁸ Jisas te Kwaromp Tárápao maok, mao touwe sámpámp te, am ninik támao Kwaromp karwaok tukup konap yéncép námpon. ⁹⁻¹⁰ Amnámp támao, ankár Kwaromp karwaok naenámp arop ankárankamp kare yak námpon. Aenámpantá maok, Kwaro man sérrá, “Amo te Pris Tokwae Melkisedek yakámpnám taknám yak nanapon.” Aerá sérianánko, mao te náráp karwaoknap kounteouráp aropan warko éréképeanánko, yae-párák yakápi-yakáp mwanap arop yak naenámpon.

Nomo te épér morok táráp kánanke niampi yakáp mwareano

¹¹ Jisas ntia Melkisedekomp kar kápae kare yak námpan maok, yino yumwan sér mwarianámpao, yiráp ninik épérép napantá yino mámá kar fi yumwan yéncép mwanámp pourou mo námpon. ¹² Kápae kare ke akwap tenánko, yumo fwap wae tisa yakáp mwanapan maok, mo napon. Yiráp ninik te oukoumwan sik napara, yumwan arop ankwapao Kwaromp kar wourékam Kristenén farákáp konap niamp fek warko farákáp mwanap námpon. Yumo te oukoumwan kárákáre fir fár mwanap pourou mo napara, moman saráp fánapon. ✧ ¹³ Nomo te waeman mér námpon: Kápae kare arop mom mwar fánap te oukoumwan épérmou tárápu niampi yakáp napara, yae-párák kare ninik, tá kwatae ninik fwapia mér mo napon. ¹⁴ Aeno kárákáre fir te arop wae méri yakáp napao fári konapon. Am taknap arop farákáp te waeman námoku ninik kour sámpea nkwakwe make tére mwanap ninik mek kákrá, kwataenámp ninik mér, kwapwe kare ninik mér i konapon. ✧

6

Nomo Kwarén mér námp fwapia kárákáre fek sámpea paokop mwanámp kar

¹⁻² Nomo te Kraisomp manmékir wawimp kar kánanke táman saráp sérar mwareano. Nomo te oumpwaran kápae kare por yimp saráp yakáp konap niamp mwareano. Nomwan yiki yak mo i konámp wokwaekamp ninik te ankár younkwek pwararea maok, Kwarén mér i konap ninik, tá nkwakwe make ént mek nérrá kák konap kar, tá arop ént mek nérrá pourouk yae pap konap ninik, tá sumpwianámp arop

warko fárámp naenámp kar, tá kwatae ninik fek yakápnap arop fárákap kotiaka fákapea yaká yakáp mwanap kar, ará kar táman saráp farákáp mwareano. Oukoumwan te nomo ankár Jisasén mér kareria am kar te kámá-pwarará mér kárákárean farákáp konap kar fek farákáprá tukup mwanámpon. ³ Kwaro nomwan am takenkrianánko te, am te pwararea maok, nomo ankár Jisasomp kárákáre kor kar farákáp mwanámpon.

⁴ ‘Arop ankwap fárákap te waeman Kwaromp wae kwapwe sámpria, tá yámar meknámp koropnámp kwaporok sánknámp fir niamp sámp, tá wae Yiki Kor Spirit sámp napara, am arop fárákap warko Kwarén younkwe sánk nap te, warko Kwaronámpok koropria kwatae ninik younkwek sir mwanap mwae kup yak mo kareno. ⁵ Am fárákapao Kwaromp kar te kwapwe karenoria wae mér napon. Aeria Kwaro arop ponankor nánkáráp taokeyak naenámp kárákáre tokwae kwapweran wae mér napao maok, ⁶ Kwarén mér nap pwarará kwatae ninik fek tukup nap te, warko kwatae ninik pwarará, Kwaronámpok arákarrá korop mwanap mwae te yak mono. Am fárákapao taknap ninik te Kwaromp Tárápan warko yaopwae porokopramp fek pukup napo, arop ankwap fárákapao man nkea wouroump nap niamp napon. ✧

⁷ Kápae kare por warákam ék saráp yak nánko, apár porokwe kwapwe nánko maok, am apár mek aropao yopwar yororia fir yoro napo, kápae kare tankápria maok, arop yaewour i konámpon. Am tak námp te, Kwaro am apáran kárákáre sánk nánko námpon. ⁸ Aeno nkwakwe make paok wi, tá fok kápae forokornámp apár te Kwaro nke námp fek am apár te kwatae námpara, yae amp mono, Kwaro sénánko, koupour kar yaomwirao fánaenámpon.

⁹ Kémpiyae tárápu kare, oukoumwan yino yumwan má kárákáre kor kar sénámpan maok, yino te waeman mér námpon: Yumo te take pourouráp sámp mono, kwapwe kare mwae aok tukup napo, fwap Kwaro yumwan yaewouria warko érékép naenámpon. ¹⁰ Kwar te kwataenámp aropao yumo térenap tére kwapwe nik mo, pwar naenámpánape? Yumo waeman Kwarén warákár napara, am ninik táman maomp koumteouráp aropan yaewour mwanap ninik sánk námpon. Aenánko yumo te ankár takrá yakáp i konapon. ✧ ¹¹ Yinomp ninik te, yumo ponankor ankár kárákáre fek takrá térerá tukupria maok, Kwaro yumwan warko éréképea fwapokwap naenámp ke yépék nap, mér kárákáre fek sámp-fákeyakápenkria námpon. ✧ ¹² Yumo kokwae kwapono. Yumo ankár arop fárákapao wokwae Kwaro ‘Náráp tárápuan

nénk nanamp'rá sérinámp ankank sámp mwanámpria méria yépékria koupour kokwae moi nap niamp kipo.

Nomo Kwaro sérinámp kar táman mér kárákáre mwanámp kar

¹³ Wokwaek kar Kwaro Abrahamén 'Wakmwaek ankank sánk nanamp' ria sérimp kar te, arop ankwap tokwae kar Kwarén kámákár akwap námp te yak nánko, Kwaro maomp e fek fou e sénaenámp te mo námpantá, Kwaro námokuráp e fek fou e sérimpon. ¹⁴ Aeria maok sérrá, "Ono waeman amwan kárákáre kor kare kar sér rae: Ono ourour kwapwe kare sánk tenanko, nánkár waráp appeyaenáp fekamp kápae kare arop forokor naenámp." ☆ ¹⁵ Aerámpantá maok, Abrahamo kuri táman wawi pwatea koupour kokwae mono, am yae táman yépékrá akwapea Kwaro wakmwaek nénk nanamprimp ankank ponankor sámpámpon.

¹⁶ Fou e sér i konap ninik te ará: Arop ankárang wa mokop tokwaean nkea maomp e fek fou e sénapo, am támao am aropamp e te tokwae karia ankwap fárákapan kámákár akwap námp yénkép konámpon. Am támao mao sénámp kar kárákáre sánk nánko, ankwap fárákap wawia 'Kare námpono'rá sér i konapon. ¹⁷ Wokwaek kar Kwaro maomp tárápuan yaewour nanampria sérimp kar te am ke fek érik karaok yénkép naeria, mao kar mwar séria pwar mo i konámpara, náráp kar kare karonoria fou e sérimpon. ¹⁸ Aemp te oukoumwan kor Kwaro 'Yaewour nanamp' ria sérimp kar, tá fou e sérimp kar makia má anánk kar oukoumwan yak námpon. Kwar te am ankank anánkaopwe te kwekária pwar mono. Nomo pirikimpá koropea Kwaromp wonae fik yakáp námpara, am kar anánkaopwe támao nomp ninik mek kárákáre sámp nánko, nomp ninik te Kwaro sérimp ankank máte, fwap sámp mwanámponoria kárákáre fek yépékrá yakáp námpon. ☆ ¹⁹ Am Kwaro sérinámp ankankantá yépék námp te paok perao yao yowe fek térea kárákáre yak konámpnám taknámpon nomp ninik mek taki yak námpon. Am paok pe te Kwaromp Nap Aokore Yiki Kor Kwapwe Kare mek tokorop tenap, waempyam éntér mek youmpá térea kárákáre yak námpon. ²⁰ Jisasomékir nomwan yaewour nanampria am aokore mek youmpea Pris Tokwae Melkisedek yakámpnám taknámponia ankár yaká yak námpon.

☆

7

Melkisedeko pris tokwae téremp kar

¹ Am Melkisedek te taun Salem mekamp king, tá Narek Karaok Yaknám Kwaromp prisono. Wokwaek Abrahamo

king fákáreran yorowarrá yáakria yénképia pwatea koropánko maok, Melkisedeko mwaeao kikipria maok, man ourour sánkámpon. ² Aenko maok, Abrahamo ankank ponankor fére-sámpramp fi kákea pwateyakra Melkisedekén ankwap fi sánkámpon. Am ‘Melkisedek’rá sénap e fi te “Yae-párak Kare Ninik i konámp Kingono.” Mao te taun Salem mekamp kingono. Am takrá sénap te ‘Yonkwae Porokweráp Ninikamp Kingono’rá sénapon.” ☆ ³ Maomp éntupwar naropwaromp e te buk fek yak mo, tá maomp appeyaenáp fi e yak mo, tá éntupwaro man sámpámp yae arop mér mo, tá mao sumpwimp yaerao kor buk fek yak mono. Mao te ankár Kwaromp Táráp niampia pris yaká yakámpon. ☆

⁴ Yumo te ankár Melkisedekomp e tokwae táman ninikenke. Mao te kárakáre tokwaeráp arop, tá nomp appe fi kare Abrahamo yorowarrá yáakria kokwapwe kare ankank tirá yáakimp fére-sámpramp fi kákea maok, fére má Melkisedekén sánkámpon. ⁵ Livai firao saráp pris tére konapon. Aenapo maok, loao arakrá sér, “Ankwap Israel fi te ankank fére-sámpramp fi kákea, fére te Livai firan nénkenke.” Israel fi te Livai firént mwearoria am fárakapao kuri Abrahamomp tárápu napao maok, am fére-sámpramp fi kákeanap ankank fére fek yak námp te am fárakapan nénkapon. ☆ ⁶ Melkisedek te Livai fi mekamp moan maok, Abrahamo ankank fére fek yak námp am man sánkámpon. Melkisedek te Kwaro ‘Warko sánk nanamp’rá sérinámp arop táman ourour sánkámpon. ⁷ Nomo te wae mér námpon: Arop ankwapan ourour sánknámp arop te mao te arop tokwaenono. Aeno am ourour sámpnámp arop te maomp yae ankore mek yak námpon. ⁸ Livai firao am Israel firao nénknap ankank fére-sámpramp fi kákea nap ti nap te sumpwi mwanap aropono. Aeno am arop Melkisedeko Abrahamoinámp ankárankamp fi ankank sámpámp te Kwaromp Buk fek te, ‘Mao te oukoumwan yiki yak námp’rá sénámpon. ⁹ Tá nomo fwap arakrá sér, ‘Kare, Livai kor am fére fek yaknámp ankank sámp konámpan maok, wokwaek Melkisedeko Abrahamoinámp ankank sámpámp te Livai firaoi napan sámp námpon támaono. ¹⁰ Livaimp éntupwar man oukoumwan fárakap mo, mao te Abrahamomp pourou mek yakánko, Melkisedekén am ankank sánkámpon.

Pris wourékam wokwaekamp prisan kwe-pwarnámp kar

¹¹ Kwaro Israel firan lo sánkámpon te Livai firao pris yakáprá Israel firan taokeyakápnep ke fekimpon. Am pris tére nap támao arop fwapokwapia yae-párak kare kák nánkoria te, apaerá warko pris ankwap Aron yak námp niamp mono,

‘Melkisedeko yak námp niamp pourouráp pris yakano’rá sénaenampon? ¹² Pris manénkirkamp pwar napo, ankwap am éri mek koropea yakáp nap te, loao kor taknámp naenampon. ¹³ Kwaro ‘Pris yaká yak naenam’rá sénámp arop am te Livai fi mekamp mono. Mwar ankwap fi ara, alta fek pris tére moiapono. ¹⁴ Nomo te wae mér námpon: Nomp Tokwae Kar korop námp te Juda fi mekampono. Tá Moseso kor am fi ‘Pris yakápenk’rá sér moimpon.’ ✧

Jisas te Pris Tokwae Melkisedek niamp yaká yak konámp kar

¹⁵ Nomo wanámp kar fi kor érik yak námp te: Pris wourékam Melkisedek niamp yak námp te, ¹⁶ pris yakáp i konap lo karao ‘Amo fwap pris yakae’rá sénámpanápe. Ankár náráp yiki yaká yak konámp kárakáre fek Kwaro man ‘Pris yakae’rá sénámpon. ¹⁷ Kwaro náráp Buk fek sérrá:

“Amo te ankár Melkisedeko yakámpnám taknámp pris yaká yak nanapono.” ✧

¹⁸ Wokwaekamp lo kar te kárakáre moria nomwan yaewour naenam mo námpantá Kwaro wae sámp-sirari námpon. ¹⁹ Lo kar fek te ankwap ankank yae-párak kare yak moimpon. Aenamantá maok, Kwaro ankwap kwapwe kare mwae kup kik-pwaránko maok, am mwae támao kwapwe kareriaka lo kwe-pwaránko maok, nomo oukounwan fwap Kwaromp wonae fik tukup námpon. ✧

²⁰ Kwaro Jisasén ‘Pris yakae’rá sérimp te kwaporok párak ‘Yakae’ ria sér mono, fou e sériaka ‘Yakae’rá sérimpon. Pris fákáre wokwaek yakápap te, arop ankárankao fou e séria ‘Yumo pris yakápenk’rá sér moimpon. ²¹ Kwar námoku Jisasén ‘Amo pris yak nanap’ ria fou e sérimp kar maomp Buk fek yak námp te arakrá sér,

“Kwar Tokwaerao fou e séria, ‘Amo ankár pris yaká yak nanapon’rá sérimp te, warko am sérinám kar pwarará ankwap kar sér mono.” ✧

²² Kwaro fou e sérimpara, Kraiso tére námp te, am kontrak te wokwaekamp kontrak kwe-pwararea, ankár yae-párak kare yaká yak naenampon. ✧

²³ Pris fi te ankárankamp fi támao mwar yakápá yakáp mono. Manénkirkamp kápae kare wourrá tukup napo, wakmwaek am mek-am mekrá yakáprá tukup konapono. ²⁴ Aeno Jisas námoku mao pris térerá yak námp te pwar nánko, ankwap pris am éri mek korop mono. Ankár yaká yak námpara, ²⁵ arop Jisasén mér námp fek Kwaronámpok korop mwaria napo te, mao te am fárakapan ankár warko éréképeanánko, yakápá yakáp mwanapono. Am te apaerianámpanápe, mao

✧ 7:14: Mt 2:6 ✧ 7:17: Sng 110:4 ✧ 7:19: Ro 8:3-4; Ga 2:16 ✧ 7:21: Sng 110:1 ✧ 7:22: Hi 8:6

ankár yaká yakria kumur méntép Kwaro ‘Am fárákapan yae-wourano’ ria Kwarén sér i konámpn. ☆

Pris Tokwae Jisas te kárákáre korara, fwap nomwan yae-wour naenámp kar

²⁶ Take pourouráp Pris Tokwae te nomwan fwap yaewour naenámpn. Mao te yiki kareria, nkwak mo mak mo, kwatae ninik yak mo, kwatae ninikráp aropént yak mo, amwar kar yak nángo, Kwaro man warámpeaka yámar mek narek karaok pap námpon. ☆ ²⁷ Pris Tokwae wokwaek téreap te, kumur méntép námokuráp kwatae ninikanénkir ofa sánktea yakáprá maok, tá wakmwaek kounteouráp aropamp kwatae ninikan ofa sánk konapon. Aeno Jisas te kwatae ninik yak mo námpara, takrá tére mono, ankár námokuráp pourouran ankárankamp por Kwarén sánkámpon. ☆ ²⁸ Loraó manénkir yakápap aropan ‘Pris Tokwae yakenk’rá sérimp te, kwatae ninikráp aropara, kárákáre mono. Am loaomékir akwap tenko maok, Kwaro wakmwaek fou e sérimp te, náráp Táráp ‘Pris Tokwae yak naenámp’ ria sérimpara, Kwaro sánkámpté tére ponankor wae yae-párák kare térea pwate nángo, am tére te ankár yaká yak námpon. ☆

8

Jisas yámar mek Pris Tokwae yaknámp kar

¹ Nomo máamá sénámp kar fi te ará: Nomo te wae nomp Pris Tokwae yak námp, mao te yámar mekamp King Tokwaeramp sia tank námp fek maomp yae-párák mwaek tank námpon.

² Mao te yámar mek Kwaromp yiki kor nap mek pris tére námpon. Am nap te lotu nap kare, aropao ti mono. Tokwae Karaó námoku ti námpon. ☆

³ Ponankor Pris Tokwae fákáreramp tére te Kwarén nkwakwe make ofa, tá fir émian ofa nénk konapara, nomp Pris Tokwae Jisaso kor wae ankár Kwarén ofa sánkámpono.

⁴ Mao kor apárok yakria te Pris yak mono. Am te apaeria námpanápe, apárokamp arop ankwap fárákapao Pris Tokwae yakápria, lo karaok Kwarén nkwakwe make ofa nénkapara.

⁵ Am fárákap pris téreap te, apárok yaknámp lotu nap mek téreapono. Am lotu nap te yámar mekamp lotu nap yiki kor karean wounáprá niapon. Am te Kwaro Mosesén sérimp niampono. Moseso lotu nap sel ti naerianánko, Kwaro sérrá, “Amo am lotu nap ti nap kwamp te, fwapnae karia taokeyak kourrá kápae kare ankank ponankor ono amwan faonkwek yénkép nampaok taknámp karampo.” ☆ ⁶ Aerimpan maok,

☆ 7:25: Ro 8:34; 1 Jo 2:1 ☆ 7:26: Hi 4:15 ☆ 7:27: Ef 5:2; Hi 10:10 ☆ 7:28: Hi 5:1-2,9 ☆ 8:2: Hi 1:3,10-12 ☆ 8:5: Kis 25:40; Kl 2:17

Jisas térenámp pris tére te ankwap pris fárákapao téreapan kámákár akwapámpono. Am te apae riteanápe, Kwaronámp mwaek nke, arop nomwan Kwaro kontrak papnámp mwaek nkerá amore mek yak námpon. Kwaro wokwaek 'Nénk nanamp'rá sérimp kar am wourékam kontrak mek yak námp sérimp kar manénkirkamp kontrak mek yak námpan kámákár akwap námpono. ✧

Wakmwaekamp kontrak manénkirkamp kontrakan kámákár akwapnámp kar

⁷ Manénkirkamp kontrak támao ankár arop yae-párák kare fwapokwap nángo te, Kwaro warko wakmwaek kontrak wourékam ankwap yoro mono. ⁸ Kwaromp Buk fekamp karao sénámp te, Kwaro náráp arop fárákapamp kwatae ninik yénkép námp te arakrá sénámpon:

“Kwar Tokwaerao sérrá, ‘Wawenke.
Nánkáráp wakmwaek ankwap ke fek te
ono Israel fi ntia Juda firént
kontrak ankwap wourékam tére nanampon.

⁹ Má kontrak wourékam máte
wokwaek am fárákapamp appeyaenápén
apár Isip mekamp yae topwe fek éréképámp fek
kontrak yoroiampan maok,
am fárákap am onoinamp kontrakaok paokop mo napo,
ono am fárákapan younkwek siraramp kontrak niamp
take mono.’

¹⁰ Warko ankwap kar sérrá,
‘Ono warko wakmwaek Israel firan ankwap kontrak
yoro nanamp te ará:

Onomp lo kar am fárákapamp ninik mek pap nanko,
am fárákapao onomp lo kar man mér napo,
ono am fárákapamp Kwar yak nanko,
tá nopok am fárákapao kor
onomp firáp arop yakáp mwanapon.

¹¹ Am ke fek te arop ankwapao
ankwap fárákapan yénkria
‘Yumo te Tokwae Karan mérenk'rá sér mono.
Waeman ponankor mér kánanke nap,
tá mér tokwaenap aropao kor
onan méri yakap napon. ✧

¹² Ono am fárákapan yonkwae touweria,
nkwakwe make kwatae ninik tirá épéria pwarará maok,
ono am fárákapamp am kwatae niniki nap te
warko ník mo pwar nanampono.’ ”

Kwar Tokwaerao arakrá sérimpon. ✧ ¹³ Kwaro am wourékam kontrakan sénámp te, wokwaekamp kontrak te wae épi kwataeria kánanke kwarok ke fek moyak naerámpon. Aeno nomo wae mér námpon: Ankank akwapea épi námp te, wae-man turupwia ponankor moyak naerámpon.

9

Wokwaekamp pris fir yiri fek ofa sánk konap kar

¹ Am manénkirkamp kontrak te lotu mwanap lo, tá mámá apár mek yaknámp sel fekamp lotu nap aropao ti mwanap lo yakámpon. ² Am sel fekamp nap tiap te, anánk aokorea maok, wonae fikamp aokore yink konap mek te am mek lam tank, tá Kwarén ofa sánk konap pan, makiaka am fek kák konap kákánar yak námpon. Am aokore te ‘Yiki Kor’rá sér i konapon. ✧ ³ Waempyam fek youpoukwap tenap mekamp aokore ‘Yiki Kor Kare’rá séria maok, am mek tankápnámp ankank te anánkaopwe: ⁴ Gol fek oupouropnap alta, am fek paura nánákáre yankap konap, tá kontrak bokis, gol fek ponankor oupourop nap, am mek tankáp námp te gol fekamp sospen mek fári konap mana papea nap, tá Aronomp mear yaopwae wokwaek taoimp, tá yumwi worare anánkaopwe am fek Kwaro lo kar kumwiakámp, makiaka am kontrak bokis mek tankápámpon. ⁵ Am bokis yumuntukamp kour fek te Kwaro kounteouráp aropamp kwatae ninik aropompia tirá épér i konámp yak námpon. Tá ensel anánkaopwe niamp yoroi pwate napo, am bokis yumuntuk yak nepo maok, am enselomp yawor yowe pwae bokis yumuntuk fupukurae yak. Am ensel yawor te Kwar am mek yak námpan yénkép námpon. Aeno ono oukoumwan te má kar má ponankor, fi farákarea pwar nanamp pourou mono. ✧

⁶ Am takia maok, ankár kumur méntép pris fákárerao Yiki Kor Aokore mek am mek tére konapon. ✧ ⁷ Aeno yopwar méntép Pris Tokwaerao saráp ankárank por am ankwap Yiki Kor Kare Aokore mek yoump konámpon. Mao Yiki Kor Kare Aokore mek yoump konámp te kwaporok yoump mo i konámpon. Ankár Kwaro kwatae ninik tirá épér naenámp fir yiriran saráp samp-youmpea, námokuráp kwatae ninikanénkir ofaria maok, wakmwaek fikamp arop fwapia mér moitea térenap kwatae ninikan ofa i konámpon. ✧ ⁸ Pris fákáre takrá tére konap táman, Yiki Kor Spiritao nomwan yénkép námp te, aropao am sel fekamp lotu nap oukoumwan térerá yak nánkoria te, Kwaromp Nap Aokore Yiki Kor Kare mek yink mwanap mwae te érik farákár mono. Oukoumwan

✧ **8:12:** Jer 31:31-34 ✧ **9:2:** Kis 25:23,30-31,37 ✧ **9:5:** Kis 37:1-29 ✧ **9:6:** Nam 18:2-3 ✧ **9:7:** Kis 30:10

sikono. ✧ ⁹ Am sel fekamp lotu nap mek te, oukoumwan māmá ke fek korop námpan wounáprá yénkép námpon. Am sel fekamp lotu nap mek te Kwarén fir nénkria, ankwap ankank ofa sánk konaponon. Aeno am ankank ponankor te am lotunap arop fárákapamp ninik fwapokwapia yiki kukarrá pap naenámp pourou mo nánko, arop fárákap kwatae ninik yak monorá mér mono. ✧ ¹⁰ Am lo kar te, énráp fir fépér i konap ankank, tá nkwakwe make ént-éntup i konap, aran sérar napon. Am ankank te pourou fekamp sarápono. Am lo te Kwaro koumteouráp aropan sánk tenánko, ampaokrá tukupea Kwaro ankank ponankor fwapokwap naenámp ke fek mwanapria nimpon.

Krais námokuráp yiriran Kwarén ofa sánkámp kar

¹¹ Aeno oukoumwan te wae Krais ékianámpara, mao Kwaromp kwapwe kare ankank korop námpan Prís Tokwae yae námpon. Mao am sel fekamp lotu nap kwapwe kare mek yoump námpan te, wokwaekamp sel fekamp lotu napan kámákár akwap námpan. Am lotu nap te māmá apár mekamp moara, aropao yae fek ti mono. ¹² Krais te mememp yiri, tá bulmakau morokamp yiri sámpea am Nap Aokore Yiki Kor Kare mek yoump moi námpan. Mao ofa sánk námpan te námokuráp yiriran sámpea am Nap Aokore Yiki Kor Kare mek ankárak por yoump námpan te, nomwan warko yamokwapea éréképeanánko yakápá yakáp mwanámpría ninámpon. ✧ ¹³ Táte arop fárákap Kwaro nke námpan fek oum nánko te, pris fákáreráo meme yiri, bulmakau youroup yiri makia tia maok, bulmakau énti yankapnap éntu éntént ouroukoup, makia tia fákeyakrá maok, am táman arop pourouk pápárámpapo maok, Kwaro nke námpan fek aropamp pourou yiki kukur kwapwe konámpon. ✧ ¹⁴ Aeno tá nopok Kraisomp yiri te am táman kámákár akwap námpan. Krais te kwatae ninik yak mo kareno. Aenámpara, yaká yak konámpan Spiritamp kárakáre fek saráp námokuráp pourou Kwarén ofanámp sánkámpon. Am yiri te pourouan saráp yiki kukarrá pap mono. Mao te nomoinámpan kwatae ninik ponankor tirá épérianánko, nomo Kwaro nke námpan fek yiki kukur yakáp námpan wae mérámpon. Aenámpara, nomo te warko yiki yak mo i konámpan loaok tukup mono. Nomo ankár yaká yak konámpan Kwaromp téreran tére mwanámpon. ✧

Kraisomp yiriráo wourékam kontrak mek kárakáre sánkánámp kar

✧ **9:8:** Hi 10:19-20 ✧ **9:9:** Hi 10:1-2 ✧ **9:12:** Ef 1:7-8 ✧ **9:13:** Wkp 16:3; Nam 19:17-18; Hi 10:4 ✧ **9:14:** 1 Pi 1:18-19; 1 Jo 1:7

¹⁵ Jisas sumpwi nánko, maomp yiri kwarákarimp te, kounteouráp aropan warko yamokwapea woukouroukamp kontrak yakámp fekamp kwatae ninik ponankor tirá épérimpon. Aeria maok, mao te amore mek yakria Kwarnámp mwaek nke, arop nomonámp mwaek nkeriaka kontrak wourékaman kárakáre sánk námpara, arop ponankor Kwaro wumwinámp kar wawia mántwaok tukupnap arop te Kwaro wokwaek sérimpaokria, yae-párak kare yakápá yakáp napon. ☆

¹⁶ Arop, nánkár sumpwi nanko ankank sámpampria te, maompria e fárakapnámp kar te pepa fek kontraknámp kumwi konámpon. Tá tárápao naropwaro séritenámp ankank sámp naerianánko te, arop fárakap manénkir arakrá mér, naropwar te wae sumpwi námpara, táráp te numwar maomp ankank sámpano ri konapono. ¹⁷ Arop oukoumwan sumpwi mo nánko te, am sámpampprinámp ankank oukoumwan kwaporok yak konámpon. Aeno nánkár sumpwi nánko maok, am sérinámp kar te kárakáre námpara, waeman am ankank sámp konámpon. ¹⁸ Tá taknámp, fir yankop napo, sumpwi nánko maok, am fir yiri pápárámp napo maok, wokwaekamp kontrak táman kor kárakáre sánkámpon. ¹⁹ Manénkir te, Moseso kounteouráp aropan Kwaromp lo kar ponankor farákápámp. Tá wakmwaek bulmakau morokamp yiri sámp, memeramp yiri sámpea éntént arákár. Tá sipsip pwae noumouri pen fek forokwap námp, yao hisop poro kor fek yarokwapea maok, ént mek anámpea am yiri táman buk fek pápárámpria maok, kounteouráp aropamp pourouk kor ponankor pápárámpimpon. ²⁰ Aeria maok, arakrá sér, “Mámá te Kwaro yumwan ampaok mwanaponrá sérinámp kontrakan kárakáre sánk námp támaono.” ☆ ²¹ Tá taknámp, Moses te sel fekamp lotu napan yiri pápárámpria maok, nap mek am mek tankápámp disráp ankank ponankor méntér pápárámpimpon. ²² Aenámp te nomo wae mér, loamp ninik fek te, ankank ponankor ankwapmwaek te yirirao saráp Kwaro nke námp fek yae-páráki pap námpono. Aeno fir yiri kwarákár mo nánko te, Kwaro kounteouráp aropamp kwatae ninik tirá épér mono.

Kraiso kwatae ninik tirá épér naeria, námokuráp pourou ofa sánkámp kar

²³ Am ofa sánkria yiki kor nap mekamp ankankan pápárámpia torokor napono. Am yárárnámp ankank te yámar mekamp ankank kareran wounáprá yénkép napon. Aeno yámar mek yaknámp ankank kare yiki kukur yak námpanánko te, ankár kwapwe kare kare ofa, nape firamp ofaran kámákár akwap naenámp. ²⁴ Nomo te wae mér námpon: Aropao yae

fek yiki kor nap tia nap, Kwaromp nap kareran wounápnap nap mek te Jisas am mek yoump mono. Waeman yámar mek kar pok námpon. Tá oukoumwan te mao waeman Kwaromp wonae fik kar yakrá, nomwan yaewour námpon. ✧

²⁵ Yopwar méntép Pris Tokwae fir yiri sámpea Yiki Kor Kare Aokore mek yoump ko, Kwarén ofa sánk konámpon. Jisas te tak moi námpon. Mao yámar mek pokea Kwarén ofanámp námokuráp pourouran ponankor sánk námp te kápae kare por moi námpono. ²⁶ Táte mao kápae kare por takria te, mao touwe sámp saráp yakria, ankár Kwaro apár yoroimp feknámpia takrá koropea oukoumwan mámá ke fek naempao maok, mono. Oukoumwan te wae pwar naenámp ke wonae fik nánko, Kraiss apárok ankárank por ék námp te námokuráp pourouran ofanámp Kwarén sánkeaka kwatae ninik tirá épéri námpon. ²⁷ Ponankor aropao kor ankárank por sumpwiaka nánkár wakmwaek kot mwanapon. ✧ ²⁸ Tá taknámp Kraiso kor námokuráp pourouran ofanámp Kwarén ankárank por sánkeaka, kápae kare aropamp kwatae ninik tirá épér naenámp touwe sámpámpon. Tá nánkár wakmwaek ankwap por ék námp, am ke fek te kwatae ninik tirá épér mono, ankár arop mao ék naenámpria yépékrá yakáp napan párák éréképea pok naenámp. ✧

10

‘Woukouroukamp ofa te kwatae ninik sámp-sir mono’rá sénámp kar

¹ Am Mosesomp lo kar te wakmwaek korop naenámp ankank kwapweramp wounáp karan nomo nke námpono. Aeno mao te am ankank nomwan fwapnae karia érik yénkép mo námpon. Loao sérrá, ‘Yopwar méntép ankár ankárankamp aopwe ofaran sánk kip’rá sénámp te, am lo te Kwaronámpok korop mwarianap aropan te fwapokwapia kwapwe karerá kák mono. ✧ ² Tá lorao fwapokwapiánánko, yae-párák kare yakápria te, warko apaerá ofa sánk mwanapanáp. Táte am ankárankamp ofa támao Kwaromp lotu nap mek koropnap koumteouráp aropamp ninik yiki kukarrá páte nánko te, kwatae niniki námp yak námprá ninik mono. ³ Ae mwanapan maok, mono. Yopwar méntép am ofa táman sánkriaka nke napo, náráp kwatae ninik oukoumwan yak námprá ninikitea mér i konapon. ⁴ Amnap fi kor te ará: Bulmakau youroupamp yiri, memeramp yiri te ankár kwatae ninik te tirá épér mo karenono.

⁵ Aenámpantá maok, Kraís apárok ékiaka Kwarén sérimp kar Buk Song fek yak námp te arakrá sérimpon:

“Amo fir yankopea ofa sánk te monoria napon.

Aeno amo te pourou ankwapan maok onan sáp naeria nánap napon.

⁶ Am fárakapao fir énéni kor yaomwi mek yankapria, kwatae ninik tirá épér i konap ofa te amo warákár mo kare napon. ✧

⁷ Aeno oukoumwan te ono arakrá sér:

‘Kwar, ono wae ék nampono.

Am te wokwaek kar ono nanampan buk fek kumwiap ni-ampono:

Oukoumwan te ono wae waráp ninikaok nanampria ék nampono.’”

⁸ Manénkir sérinámp kar te ará: “Lo karaok térenap ofa te, fir yénképrá, nkwakwe make ofa nénkrá, tá nkwakwe make fir yaomwi mek ponankor yank i konap ofa, tá kwatae ninik tirá épér i konap ofaramp ninik, am te amo warákár mo napon.” ⁹ Tá wakmwaek mao arakrá sér: “Ono wae waráp ninikaok nanampria ék nampono.”

Aeria maok, Kwaro am manénkirkamp ofa sánk konap ninik te sámp-sirarrá, am éri mek wourékam ofaran pap námpon. ¹⁰ Jisas Kraís te Kwaromp ninikaokria ankárankamp por náráp pourou ofanámp sánkámpon. Am meknámp ninik támao nomwan Kwaromp koumteouráp arop kare yoroi papeanáno, yiki kukur yakáp námpon. ✧

Kraisomp ofa kwatae ninik tirá épér naenámp pwinámp kar

¹¹ Pris fákáerao tére saráp yakápria kumur-kumur tére nap te, ankár am i konap ofa táman saráp tére napan maok, am taknap ofa te kwatae ninik te tirá épér mo karenono.

¹² Aeno Kraiso ofa ankárank sánk námp fek kwatae ninik tirá épéri námp te, ankár kápae kare por takrá yakrá akwap naenámp. Mao te takia pwarará, Kwaromp yae-párak mwaek tank námpon. ✧ ¹³ Tá mao te Kwaro maomp yopor arop maomp yae ankore mek kák tenánko, yakáp mwanap keran yépékrá tank námpon. ✧ ¹⁴ Am koumteouráp arop fárakap te mao ankárankamp ofa fek fwapokwapia yiki kukarrá ankár kwapwe kare napara, am fárakap te fwap ankár yae-párak kare yakápá yakáp mwanapon.

¹⁵ Yiki Kor Spiritao kuri nomwan kar arakrá farákáp námpon:

¹⁶ “Kwar Tokwaerao sérrá,

‘Wakmwaek ono am fárakapént

kontrak wourékam yoro nanamp te ará:
Ono am fárákapamp mér ntiaka ninik mek
onomp lo kumwiaka pwar nanampon.’ ”

¹⁷ Warko ankwap kar am feknámp kirimprá arakrá sér, “Ono te am fárákapamp kwatae ninik tirá épéria, warko ninik mo pwar nanampon.” ✧ ¹⁸ Tá Kwaro kwatae ninik wae tirá épéritenánko te, warko kwatae ninik tirá épér mwanap ofa sánk mwaria tére mono.

Nomo ankár mér kareria Kwaromp wonae fik tukup mwanámp kar

¹⁹ Kémpiyae tárápu, waeman Jisasomp yirirao nomp kwatae ninik tirá épéri pwate námpara, nomo te apáp mono. Fwap Kwaromp Nap Aokore Yiki Kor Kare mek yink mwanámpon. ✧ ²⁰ Jisas námoku mwae kup wourékam kérémp námpon. Mao námoku támao am mwae kupria, mao yiki yak fi korara, nomo te fwap am waempyam pearákari námmp mek mwaeknámp yoump mwanámpon. Am te Jisasomp pourouan wounáp námmp támaono. ✧ ²¹ Nomo te wae Kwaromp firáp kourteouráp arop taokeyak konámmp Pris Tokwae yak námpon. ²² Nomo nomp kwatae ninikan méria pwarápaenámp ninikan mao te námokuráp yiri fek tirá épériaka, nomp ninikan yáráriaka yiki koriaka paprá, nomp pourouran kor yiki kor ént niamp fek éntupia pap námpono. Aenámpara, nomo ankár kwekár ninik te pwararea maok, Kwarén mér kareria maomp wonae fik tukup mwanámpon. ✧ ²³ Nomo ‘Kwar te am sérinámmpaokrá tére naenámpnonoria, maomp kwapwe kare ankankantá kárakáre fek yépék mwanámp’an sér i konámpon. Am te apae riteanápe, nomo te waeman mér námpon, Kwaro tére nanamprinámmp ankank te ponankor kare kar tére konámpon. ✧ ²⁴ Nomo ankákárank ankár Kwaromp kourteouráp arop ankwap fárákapan ninikria maok, tá am fárákapan sérrá, ‘Yumo te ankár arop ponankor warákár konap ninik fek yaewour kip’rá sér mwanámpon. ²⁵ Tá Kwaromp kourteouráp arop nomo te Kwarén lotu mwaria kourpoukour konap ninik ankwap fárákapao i konapnámp araknámp pwar mwareano. Kraisk ék naenámp yae te waeman fápaé námpara, nomo te ankár kárakáre fek térieriaka nonopok Kwaromp karan farákáp nánko, am támao arop ankwap fárákapamp ninik mek kárakáre nénk naenámppon.

‘Kwaromp Tárápan younkwe sánk kwapono’rá sénámmp kar

²⁶ Nomo waeman Kraiskomp kar kare wawi námmpao, am ninik wampweri pwarará warko kwatae ninik fek paokop

✧ **10:17:** Jer 31:33-34 ✧ **10:19:** Hi 4:16 ✧ **10:20:** Mt 27:51-52 ✧ **10:22:** Ef 5:26; 1 Jo 1:7 ✧ **10:23:** Hi 4:14

nánko te, am kwatae ninik tirá épér mwanap ofa ankwap te yak mono. ²⁷ Aenámpara, nomo te ankár apáp kare-ria kot mwanámp yae táman yépékrá yakáp mwanámp. Tá Kwarén yorowarnap arop te ponankor yaomwi tokwae touwe fopokornámp mek épér naenámp nánapi yak námpon. ²⁸ Nomo te waeman mér námpon: Arop ankárankao Mosesomp lo kar kwe-pwaránko te arop anánkaopwe, tá yininkaopwe, arakerao mao sokoroinámp kar wawia sénapo te, am aropan te aropomp mono, mao te ankár sumpwi naenámp. ☆ ☆ ²⁹ Yumo te Kwaromp Tárápan younkwe sánknámp aropan te mokoprá ninik rape? Am kontrak te karenorá yéknépnámp yirirao am aropan torokoria páte nánko, yiki kor kwapwe kare námpao maok, am arop te warko Kraiosomp yiri am te kwatae niampia pap námp te yonkwae touwe konámp Spiritan mékia kwatae pap námpon. Aenámpara, mao te Mosesomp kar kwe-pwarap aropao sámpap touweran kámákár akwapnámp sámp naenámp. ☆ ³⁰ Nomo te waeman mér námpon, Kwaro sérrá, “Nopok i konap ninik te onokump térenono. Onoku támao nopok am fárákan nénk nanampono.” Aeria maok, ankwap kar sérrá, “Nánkáráp Tokwae Karao námoku kotria náráp arop ponankor younkoup naenámp.” ☆ ³¹ Yiki yak konámp Kwaro arop ti-fákeyakrá kot naenámp te, am te kwatae kare ara, nomo te ankár apáp tokwae mwanámp.

Kwarén mér námp ankár kárákáre fek fokopeyakáp mwanámp kar

³² Yumo má kar máte ankár ninik kip: Wokwaek yumo te Kwaromp wae sámpap fek te, am ke fek táman yumwan nkwakwe make kar sérarapan maok, yumo kárákáre fek yakápria am kwe-pwararapon. ³³ Ankwap ke fek yumwan arop nkeap fek kuk pátea nkwakwe make kar kwatae séraria maok, yumwan fupukrá touwe nénkapon. Tá ankwap ke fek te yumo napnámp touwe sámpnap aropan aropompria am fárákan yaewouria, yonkwae porokwe sánkapon. ³⁴ Arop ankwap fárákapao kalabus mek yakápapo, yumo aropompria yaewouriapon. Ankwap ke fek te, aropao ankank tirá, makapo kuri yumo wampwe kwae, kwaporok námoku mwar takanáponoria pwatea warákarrá yakápap te, yiráp yaká yak naenámp ankank kwapwe yak námp táman méri yakáp nap kwamp napon. ☆

³⁵ Yumo te ankár yumo wokwaekiap kwapwe kare ninik aran nikia, yiráp am mér kárákáre te pwar kwapon. Kwaro nopok yiráp por ankank kwapwe tokwae pátenámp

☆ **10:28:** Mt 26:27-28 ☆ **10:28:** Lo 17:6 ☆ **10:29:** Hi 6:4-8 ☆ **10:30:** Lo 32:35-36; Ro 12:19 ☆ **10:34:** Mt 6:20

sámp mwanapan kárakáre fek yénkép kipo. ³⁶ Ae mwana-para, yumo te ankár kárakáre fek yakápria maok, Kwaro warákárnámp ninikaok tukupriaka Kwaro yumwan wok-waek kar sérrá, ‘Yiki yakáp mwanap kwapwe kare nénk nanamp’ ri námp fwap sámp mwanapon. ✧ ³⁷ Karenono, Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sér:

“Am arop ék naeria te wae faenámpara, koupour kar ék naerámpon. Mao te yépék mono. ✧

³⁸ Aeno onomp yae-párak kare arop te mao te wae mér námpara, yiki yak naerámpon.

Táte arop onan mér námpao warko pwarará arákarrá akwap nángo te, ono man te warákár mono.” ✧✧

³⁹ Tá nomo te apae Kwarén mérnámp pwarará arári tukupea, moyakáp mwanámp aropanápe. Mo karonono. Nomo te Kwarén méri yakáp námpara, yiki yak sámp mwanámp aropono.

11

Mérnap ninik firamp kar

¹ Karenoria mérnáp ninik te Kwaro nomwan yaewour naenámpria yépékrá yakápnámp ninikan saráp sámpea méria paokop námpon. Am ankank te nomo yi fek nke mo námpao maok, nomp ninik te, am te kare kar yak námponoria mér i konámpon. ✧ ² Wokwaek yakápap arop te, Kwar te karenoriaka mérapantá maok, Kwaro am fárakapan kwapwe kare ninikan warákárria sérrá, “Am fárakapamp ninik te yae-párak karenono.” ³ Nomo te waeman Kwarén mér námpara, Kwaro yámar ntiaka apár yoroimp te, námokuráp kar fek saráp séránko yakámp te, wae méri yakáp námpon. Tá kápa kare ankank nomo nke námpan kor Kwaro nomo nke mwanámp pourou monámp ankank fek yoroi námpon. ✧

Abel, Enok, Noamp kar

⁴ Abel te Kwarén waeman kare karonoria méria yáakria maok, mao Kwarén sánkámp ofa te yae-párak kareara, Kenomp ofaran kámákár akwapámpon. Kwaro Abelomp mér nkea, mao te yae-párak kare aroponoria warákárria maok, maomp ofaran kor warákarimpon. Abel te wae sumpwi tenánko maok, mao Kwar te karenoria mérnámp karao yakria nomwan oukoumwan kor farákáp námpon. ✧

⁵ Enok te Kwarén mérámpantá maok, sumpwi mo, yiki yakámp fek Kwaro warámpea yámar mek pok tenko, arop man nke mo, oupouroukrá paokopia pwarariapon. Kwaromp

✧ 10:36: Hi 6:12 ✧ 10:37: Yé 22:20 ✧ 10:38: Ro 1:17 ✧ 10:38: Hab 2:3-4

✧ 11:1: 2 Ko 5:6-7 ✧ 11:3: Stt 1:1 ✧ 11:4: Stt 4:3-5

kar Buk fek yak námpao sénámp te, “Oukoumwan Enokén warámp mo fek, Enok Kwaromp karaok yárákánko, Kwaro man warákárámp kwamp man warámpámpon.” ☆ ⁶ Arop Kwarén méria ‘Kare kar yak námpono’rá sér mo námp te, Kwaro man warákár mo i konámpon. Aeno arop Kwaromp wonae fik akwap naeria námp kwamp te, mao ankár Kwar yak námponorá méria maok, tá man oupouroukia nkenap arop fárákapan yae-párák fwapokwap i konámp mént mér kuno.

⁷ Noa kor Kwarén karenorá mérámpantá maok, Kwaro kor Noan wakmwaek korop naemp ankank séránko maok, Noa te am ankank oukoumwan nke mo námpao maok, Kwaro sérámp karan kare námponoria maok, sip ankárank yoroimpon. Aea maok, námokuráp yupu, tárápu makia éréképea youmpea am sip mek yakápria faokor mo, fwap yae-párák kare yakápiapon. Noa takimp te, maomp mérao ponankor koumteouráp aropamp kwatae ninik érik yénkép námpon. Noa Kwarén méránko, Kwaro man ‘Yae-párák kare aropono’rá sérimp te Kwaro námwan mérnáp ponankor aropan sér i konámp niampono. ☆

Abrahamomp kar

⁸ Abrahamo Kwarén méria maok, Kwaro man ‘Koropae’rá séránko, Abraham te Kwaromp karwaok akwapámpon. Mao náráp némp kare pwarará, Kwaro apár ankwap mao kareampor sánk naerianánko, ampok akwapámpon. Abrahamo kor am te fwapia mér moria, am te maok akwap nanaerika ninikrá akwapámpao maok, waeman mao kor Kwarén mérámp kwamp akwapámpon. ☆ ⁹ Mao te waeman Kwarén mérámp kwamp akwapea Kwaro manénkir, amwan sánk nanamprá sérimp apárok akwapá tankámpon. Am apárok tankámp te ankwapamp apárok tank námp niampara, oukoumwan nap kare ti mono, sel fek saráp woukoup ko yakrá akwapeakánko maok, maomp táráp Aisako kor takrá akwapeakánko, appenáp Jekopo forokareakámp fekria maok, Kwaro am koumoureaan námo má apár sánk nanampri námpan yépékrá yakepon.

¹⁰ Abraham te sel fekamp nap mek saráp yakria, yámar mekamp ankár yaká yak naenámp taunan yépékrá yakámpon. Kwaro námoku saráp am taun tére konap ninik námpara, námoku ti námpon.

¹¹ Sara táráp sámp naenámp ke te wae akwap tenámpan maok, Abrahamo ‘Kwaro námwan sérinámp te pwar mo i konámpara, fwap tak naenámpono’rá ninikimpara, Kwaro man tárápamp naropwar yak naenámp kárákare sánkámpon.

✧ 12 Abraham waeman mér pourou kwataeaka sumpwi naenámp fápaé námpao maok, am arop ankáránkamp fekamp kápaé kare tárápu forokarea te yámar mekamp térme yakáp nap niamp, tá ént mekamp kárák niamp nánko, arop te kouroump mwanap pourou mo naenámpon. ✧

13 Am Kwarén mériap arop fákáre yiki yakápap fek te Kwaro sérinámp ankank kwapwe kare wae kare kar sámp mwanámpria warákárrá yépékrá tukupea mént sumpwiapon. Am fárákapao kor oukoumwan am ankank nkeaka sámp moap fek kor warákárria maok, sérrá, ‘Nomo oukoumwan máamá apár mek koropea yakáp námp fek te, ankwapamp apárok yakáp námp niamp oukwan yakáp námpon.’ 14 Am arop fárákap makrá sénap kar máte nomo waeman mér námpon, námokuráp némp karean oupourouk napon. 15 Tá am fárákapao am manénkir pwatea koropap némpnan ninikria te, ampok arári tukup mwarapon. 16 Ae mwarapan maok, am fárákap te am táman ninik mono, ankár waeman ankwap kwapwe kare apár sámp mwaria nap táman warákár kare napon. Am apár te máamá apáran kámákarea kwapwe kare námpono. Am te yámar mek támaono. Kwaro am fárákapampor taun nánapi pwate námpara, am fárákapao ‘Nomp Kwar’rá sénapo, Kwar te am táman pwarápaé mono.

17-19 Kwaro Abrahamén wokwaek sérrá, ‘Aisak fekampao waráp appeyaenáp forokor mwanapono’rá sérimpon. Aeritea maok, wakmwaek mao Abrahamo náráp karaok akwap te mokoponrá nke naeria maok sérrá, ‘Waráp táráp Aisak ankáránkamp am te onan ofa sámpampo’rá sérámpantá maok, Abrahamo kor wawia méria, fwap Aisakén ofa sánk nanko te, warko Kwaro fwap apár me mekamp fárámpá pap naenámpria, náráp táráp Kwarén sánk naeria nimpon. Aemp te Abrahamo Aisakén warko apár me mekamp sámp námp niampimpon. ✧

Aisak, Jekop, Josepomp kar

20 Aisak Kwarén mér námpara, Jekop ntia Ison ourour wor-pwararea wakmwaek sámp nenep ankank sérimpon. ✧

21 Jekopo kor Kwarén mérámp kwamp wae sumpwi naeriaka, námoku mearrá yarak i konámp mear yaopwae fek me kor yirip yakrá Josepomp tárápyaran ourour wor-pwarareaka, Kwarén lotuimpono. ✧ 22 Josepo kor wae Kwarén mérrá akwapea wae tékénouria sumpwinaemp wonae fikámp kwamp sérrá, ‘Nánkár wakmwaek Israel fi yumo warko Isip meknámp tukupria te, onomp kour mént sámpea tukup kip’ ria sérimpon.

✧

Mosesomp kar

²³ Mosesomp éntupwar naropwar te Kwarén mérepara, éntupwaro Mosesén tankeanángo nkepo maok, táráp kwapwe kare námpantá, apáp moria Isip mekamp kingomp kar ták-pwararea táráp porokwap-pap mo, yinink yunk fek mek wouroump fákeyakepon. ✧

²⁴ Wakmwaek Moseso téképa yakria Kwarén mérámp kwamp sérrá, ‘Onan te Isip mekamp Kingomp yupu-tárápamp táráponorá séri kwapono’rá sérimpon. ✧ ²⁵ Mosesomp ninik te kwatae ninikaokria fae takáre ke fekamp ankank táman warákár te monoria maok, maomp ninik te ankár Kwaromp firáp aropént yakria ‘Énéki touwe sámp mwanámp’ ria sérimpon. ²⁶ Maomp ninik te Kraiso nánkár sámp naenámp ni-amp pwarápaeran maomékir sámp námp te Isip mekamp mani ntiaka mopor i konap ankankan kámákár akwap námpon. Am te apaeria námpanápe, Kwaro wakmwaek nopok man sánk naenámp ankank kwapweran ninik námp kwamp kárákáre fek fokopeyak námpon.

²⁷ Moseso Kwarén mérámp kwamp maok, Kingomp yoporan apáp mono, Isip pwarará akwapámpon. Aropao yi fek te Kwarén nke mono. Aeno Moses námoku te waeman Kwarén nkemp niampámp kwamp maok, Moses kárákáre yakámpon. ✧ ²⁸ Moseso Kwarén mérámp kwamp maok, mao Kwaro Pasova yae tokwae pap nánko, ampaokria sérrá, ‘Enselo koropeaka poumou-tárápu nae-tárápu fupukrá kák naenámpono. Israel yiráp nae-tárápu fupukrá kákantá, sipsip porokwap papea maomp yiri sámpea ménki fek mwae foporokwamp kip’ rimpon. ✧

Kápa kare Israel fi Kwar te karenoria mér kárákáreap kar

²⁹ Israel firao kor Kwarén wae mérap kwamp, Noumouri Kor Solwara tépérrá yink mwariakapo maok, Kwaro ént solwara porokwap fárákapánko, fárákár akwapánko, apár kar niampi yak nánko, tépérrá yinkapon. Aetenapo maok, Isip mekamp aropao kor am fárákan éntér káki tukup mwaria yinkapo, warko éntao oupoupouránko surumpwiapon. ✧

³⁰ Israel fi te waeman Kwarén mérapara, Jeriko mekamp yumwi fekamp yár firi fákánek yae fek wapokwaprá paokopapo maok, am yumwi fekamp yár torokopi pikámpon. ✧ ³¹ Kokopor yupu Rahap Kwarén mérámpara, Israel mekamp arop anánkaopwe koropea taunan kánánkámp youroukoupepo, am arop yaworan yaewourimpara,

✧ **11:23:** Kis 1:22; 2:1-2 ✧ **11:24:** Kis 2:10 ✧ **11:27:** Kis 12:51 ✧ **11:28:** Kis 12:21-23 ✧ **11:29:** Kis 14:21-31 ✧ **11:30:** Jos 6:12-21

yorowar koropámp fek te Kwarén mér monap aropao faokorapo maok, mao te fwap yakámpon. ✧

³² Aeno oukoumwan te ono ankwap kar te apae karan farákáp nanampanáp? Ono te kápae kare kar farákáp mono. Wae támaono. Ono te Gidion, Barak, Samson, Jepta, Devit, Samuel, aea maok, profet ponankor máte ono farákáp mono. ✧ ³³ Am arop fákáre te Kwarén mérapara, yorowar kwe-pwararea maok, kápae kare kingomp ami fákáre yénképi pwarariapon. Ankwap fárakap te arop éréképea yae-párak kare ninik yénképrá tukupapon, tá Kwaro ankank nénk nanamprimp wae sámpapon. Aropao laionén arop yamp kwaponoria taokorapo, yourounkwe moiapon. ✧ ³⁴ Arop ankwap fákáre Kwarén mérapara, yaomwi tokwae torokwari papapo maok, tá arop ankwap fákáre te pirikimpá tukupapo maok, man kor bainat fek fékérrá épér moiapon. Tá ankwap fárakap te kárakáre moapo maok, Kwaro kárakáre sánkánko maok, wakmwaek kárakáre sámpea tae fek yorowaria maok, ankwap fi mekamp ami fárakapan yérépea kwe-pwarariapon. ✧ ³⁵ Éntupwaryaenáp fárakap Kwarén mér napara, touwe koropánko tárápu faokorapo maok, Kwaro warko fápárampea kákánko, éntupwaryaenápo náráp tárápu warko tiapon. Tá arop ankwap fárakap fápákampia yakápapan yorowarap aropao sérrá, “Yumo Kwarén pwar napo te, yino yumwan surumpwirá kák mono.” Aerá sérapo maok, am fárakapao kor yorowarap aropao sénapaok mo, ankár Kwarén kárakáre fek méria maok, sérrá, ‘Yino te fwap apár me meknámp fárámpea kwapwe kare yiki yakáp mwanámp’rá sénapo, am fárakapao surumpwirá kákapon. ✧

³⁶ Ankwap fárakap Kwarén mérapo, yorowarap aropao am fárakapan wouroumprá paok ke fek fupuk napon. Kwarén mérap arop ankwap fárakapan sen fek yaonkiaka kalabus mek kákapon. ✧ ³⁷ Yorowarap aropao ankwap fárakapan yumwi fek yénképrá épéria maok, tá ankwap fárakapan so fek kuk-fékérrá kákria maok, tá ankwap fárakapan bainat fek faoporrá épériapon. Kwarén mérap arop ankwap fárakap yirimp mwanap ankank mo nánko, sipsip ntia meme yipiran képérrá, maok tukup mwarrá oupourounkapo, tá arop ankwap fákáre ankank ponankor mo nánko maok, tá arop ankwap fárakapan ankwap fárakapao ouroukuprá momwar sokororá paokopiapon. ³⁸ Aeapantá maok, Kwarén mérap arop ankwap fárakap am te pirikimpea tukupea kwar saráp mek, faonkwek yakáp, tá ankwap fárakap pirikimpea péri me mek, tá kwar me

✧ **11:31:** Jos 2:1-21; 6:25 ✧ **11:32:** Het 4:6-5:31; 6:11-8:32; 11:1-12:7; 13:2-16:31; 1 Sml 1:1-1 Kin 2:11 ✧ **11:33:** Dan 6:22 ✧ **11:34:** Dan 3:23-27

✧ **11:35:** 1 Kin 17:17-24; 2 Kin 4:18-37 ✧ **11:36:** Jer 20:2; 37:15-16

mek tukupea am mek yakápapon. Am Kwarén mérnáp arop fákáreamp ninik te yae-párák kareria, mwar pourourápi yak námpara, ankwap arop fákáreramp ninik te am kwapwe kare niniként akwapá pwi mo kareno.

³⁹ Am arop fákáre ponankor Kwarén mér napara, Kwaro nkeaka warákarimpon. Aeno Kwaro nénk nanamprimp ankank kwapwe te oukoumwan sámp moiapon. ⁴⁰ Am te apaeria námpanápe, Kwaromp ninik te, nánkár am fárakapao námont táman énéni tapokwapea mao wokwaek kar nánapitenámp ankank kwapwe kare sámpea pwi yakáp mwanapria námpon.

12

Nomo ankár Jisasén méria man tokor-santukup mwanámp kar

¹ Aeno oukoumwan nomo mérámp te mokop námpon? Am kápae kare manénkir yakápiap arop Kwarén mér i konap ninik nomwan yénpéria, nomwan íkir-yakáp napon. Aenapara, kwatae ninik nomwan sámp-fákeyak námp te ankár tirá épéria pwarará, kápae naenámp ankank pourouk yakantá, woropea pwatea kakére fek am tukup mwanámp fek tokor-samprá kárakáre fek foporakorrá tukup mwanámpon. ✧

² Jisas támao nomp mér námp fi korara, oukoumwan kuri nomwan kárakáre sáprá, nomp mér námp ankár yaewourrá akwap naenámp. Ae naenámpara, nomo ankár Jisasén tokor-santukup mwanámpon. Wokwaek te Jisaso wakmwaek warákár sámp nanampria ninikria maok, yaopwae porokopramp fek touwe sámpea sumpwimp te, pwarápae moi námpara, oukoumwan te Kwaromp sia king wonae fik yae-párák mwaek tank námpon. ✧

Kwaro nomwan fwapokwapria touwe sámp konámp kar

³⁻⁴ Yumo te fwapia ninikia mér kip: Wokwaek kwatae ninikráp aropao Jisasén yoporrá paokopiapon. Aeapan maok, mao ankár kárakáre fek fokopeyakea touwe tokwae sámpámpon. Yumo kwatae niniként yorowar nap te, oukoumwan yumwan napo, yiráp yiri kwarákár mo námp te, yumo apaen apápia yiráp mérnáp pwarará poporokwe mwanapanáp. ✧ ⁵ Ae te yumo Kwaro yumwan kárakáre sánkria sérinámp kar te ník moi napon? Mao yumwan te ‘Námokuráp tárápuno’rá sériaka, náráp Buk fek arakrá sér, “Onomp táráp e!

Kwar Tokwaerao amo kwatae napo amwan fwapokwapria apae touwe sank nánko te,

amo am táman kánanke kwataeran mpwe niniki kwapono. Tá, amo tak te kwataenorá amwan yopor nánko te, kokwaea pwar kwapono. ⁶ Am te apae riteanápe, Kwar Tokwaerao námoku warákárnámp arop fárákapamp ninikan fwapokwap i konámpon. Táte Kwaro arop ankwap warámpea man ‘Náráp táráp’rá sénámp kwamp te, man kor paok ke fek porokwap konámpon.” ✧

⁷ Kwaro yumwan fwapokwap nánko te, numwar takanoria yénképá yakáp kipo. Kwar te apárokamp naropwaryaenáp nomo kuri nomp tárápuan fwapokwap i konámpon niamp taknámp námpon. Kwar te waeman náráp tárápunoria námpon kwamp, yiráp ninik fwapokwap i konámpono. ✧ ⁸ Kwar te náráp tárápu ponankor maomp ninik fwapokwap i konámpono. Táte mao yumwan fwapokwap mo námpon te, yumo te maomp tárápu kare mono, yumo te kokopor fekamp tárápu niampono. ⁹ Nomp apárokamp naropwaro nomwan fwapokwap nánko, nomo maomp yae ankore mek tukup konámponámpon taknámp, nomp waempomp naropwarén kor fwap karia maomp yae ankore mek tukupria maok, nomo yiki yakáp mwanámpon. ¹⁰ Nomp apárokamp naropwaro nomwan fwapokwap námpon te, kánanke kwarok ke fek saráp námokuráp ninikaok fwapokwap námpon. Aeno Kwaro nomwan fwapokwap námpon te, ankár nomwan yaewour saráp yak námpara, nomp ninik te ankár maomp yiki kare ninik niamp fek yakáp mwanámpon. ¹¹ Am nomp Naropwaro nomwan fwapokwapria touwe sápnámpon ke fek te nomo warákár mo i konámpon. Nomo te ankár touwe táman ninik i konámpon. Aeno mao nomwan fwapokwapria pwate nánko te, nánkár warko kwapwe kare ankank sámp mwanámpon te ará: Nomo ankár yae-párák kare ninik fek paokopria maok, yonkwae porokwe fek yakáp i konámpon.

Nomo ankár tae fek yakáp mwanámpon kar

¹² Ae konapara, yiráp yae kour me woukoupria porokwe yak nánko te, yae narek kakapria tére kipo. Táte yiráp pu kor ke sorokwampria sumpwi yak námpon niamp nánko te, fárámprá fokopeyakea, ¹³ mwae kup fwapnae páraok tukup kipo. Yumo tak napo maok, yiráp pu kor ponankor kwatae akwap mono, warko fwap naenámpon.

¹⁴ Yumo ankár arop ankwapént kwapwe kare tankápria yonkwae porokwe fek yakáp mwanap ninikaok kárákáre fek paokop kip. Tá yumo ankár kárákáre fek yiki kor ninikan saráp sámpea paokop kip. Am te apae riteanápe, arop

yiki kor ninik fek yarak mo namp te Tokwae Karan nke mono. ☆ ¹⁵ Yumo te ankár fwapnae karia méria paokop kip. Takria arop ankwap nomwan aropomp i konámp Kwarén younkwe sánk naeane. Takria yumo ou mekamp ankwap ankárankamp yaopouroukao narákap konámpnamp taknamp yumwan touwe sánk nánko, yumo ponankor touweria Kwaro nke namp fek kwatae ninik fek yakáp mwanape. ☆ ¹⁶ Takria yumo arop ankwap kokopor ninik fek yarak naeane. Takria wokwaek Iso impnamp taknamp Kwarén younkwek sir mwanape. Naropwaro nae-táráp Ison sérrá, ‘Ankank má nánkár ono sumpwi nanko, amo sámp nanap’ rimpan maok, tá nopok nánae-táráp Jekopo fir ankárank por yankapea Ison sánk nánko maok, Iso náráp am fek nae-tárápao sámp konámp ankank kánanke kwarokan mpweria nánaeran sánkámpono. ☆ ¹⁷ Yumo wae mér napon: Nánkár wakmwaek Jekopo Isomp ourour mént e-poup sámp tenánko, Iso kor náráp am ourour warko sámp naeriaka kárákárerá éma waempan maok, warko sámp naenamp pourou mo karimpono. ☆

Nomo waeman Saion Faonkwek mek yakáp namp kar

¹⁸⁻²¹ Israel firao Kwaromp kar wa mwaria Sainai faonkwe ankore mek tukupea yakápapo, Kwaro Mosesén sérrá, ‘Yumo mapek yakápria arop ankárankao faonkwe fek yae pap nánko te, man yumwi fek yankop-papria, maomp bulmakauráp sip-sipráp man kor mént yéncép mwanapon’rá sérimpon. Aeránko maok, Israel firao am karan wawia pwatea, am fek yakápapo maok, am faonkwek te yaomwi tokwae yak, kirikip támáre tokwae kar yak, tá ouwi kárákáre tokwae nánko maok, am fek táman wur kar, tá arop ankárankao kar kárákáre fek séránko maok, táte koumteouráp aropao am kar kárákáre táman wawiaaka apápria Mosesén sérrá, “Yino am kar wa te mono.” Aeriaka am kar Kwaro sérimp táman mérap kwamp, am ankank táman nkea, apápa waeapo maok, Moseso kor sérrá, “Ono apápa waeriaka kour me woukoupa wae nampon.” Aeno yumo oukoumwan am nkea yae pap mwanap ankank wonae fik tukup mo napon. ☆

²² Mono. Yumo te waeman yiki yak konámp Kwaromp taun tokwae faonkwe Saion mek yakáp nap te, am te faonkwe Jerusalem yámar mek yak námpon. Yumo te waeman fopwawap fopwawap ensel koupoukarrá warákárrá yakáp nap mek korop napon. ☆ ²³ Yumo te waeman Kwarén loturá warákár konap aropao koupoukour konap mek korop napon. Kwaro am fárákapan sérrá, “Yumo ponankor

☆ **12:14:** Ro 12:18 ☆ **12:15:** Ef 4:31 ☆ **12:16:** Stt 25:33-34 ☆ **12:17:** Stt 27:32-40 ☆ **12:18-21:** Kis 19:12-13,16-20; 20:18-21 ☆ **12:22:** Yé 5:11; 21:2

onomp nae-tárápunono.” * Kwaro waeman am fárákapamp e wae Buk fek kukumwianámp, yámar mek tank námpon. Yumo koropea Kwaromp wonae fik yakáp napon. Mao te nomwan ponankor taokeyaknámp Jas tokwae karon. Yumo te manénkir yakápap yae-párák kare aropamp waempomp wonae fik korop napon. Kwaro am fárákan fwapokwap nángo, yae-párák kare yakáp napon. ✧ 24 Aeaka yumo te Jisasnámpok korop napon. Mao Kwaro érékép naenámpria amore mek yakria kontrak wourékam térenámp aropon. Tá maomp yiriran kor yumwantá sirarrá, am kontrakan pwi pap námp támao kor yak námp mek korop napon. Abelomp yiri kwarákareaka sérrá, “Ken te nopok sumpwiano.” Aeno Jisasomp yirirao kwarákari námpao oukoumwan sérrá yakrá, “Ono yumwan Kwaronámpok éréképea pok nampono.” Aeránko maok, Jisasomp yiriramp karao Abelomp yiriramp karan kámákarea kwapwe kare námpono. ✧

Nomo ankár fwapia mér mwanámp kar

25 Yumo te mér kipo: Takria yumo oukoumwan sénámp aropamp kar má woupwi kákari yakáprá Kwaromp kar wa mo mwanape. Wokwaek kar má apár mek Kwaro kárákáre kor kare kar koumteouráp aropan sérimpan maok, am kar kwe-pwarará yakápiapon. Am ke fek te kwatae ninik fek yakápap fekamp touwe te kwe-pwarará pirikimprá wouroukoup mwarap pourou moimpon. Aeno oukoumwan te Kwar yámar mek yakria nomwan kárákáre kor kar sámp námpon. Táte nomo man younkwe sánkria te, nomo kwatae ninikamp touwe te fwap wouroukoup mwanámp nie? Mo karon. ✧

26 Wokwaek kar Kwaro séránko apár má némp yururimpon. Aeno oukoumwan te mao wae nomwan arakrá séritenámpon: “Ono warko ankwap por má apár sámpea wouwiria maok, yámar meran kor mént sámpá wouwi nanampon.” ✧ 27 Mámá kar warko ‘Ankwap por’rá sénámp te nomwan sérrá: Kwaro wokwaek yoroimp ankankan oukoumwan sámpá wouwi nángo, am ankank te warko yak mono, tirá épér naenámp. Aeno tak mo nángo te am ankank fwap yak naenámp.

28 Nomo Kwaro náráp firáp arop taokeyaknámp némp sámp námp te, am némp wouwi mo, fwapon. Nomo te

* **12:23:** ‘Nae-táráp’rá sénámp te, arop ankáránkamp tárápu anánk, yinánk, arakerápa, náráp ankank pipirikiria nánae-tárápuan ankákáránk mwae nénkria, nae-tárápan náráp nae-tárápara, anánk mwae sánk konámpon. Nae-táráp te manénkir mekia akwaprá nánaeounápén éréképea, poukwapá akwap konámpon. Nomo Kristen te Kwaro nke námp fek e kwapweráp nae-táráp niampara, nomo fwap Kwaro nánapitenámp kokwapwe kare ankank ti mwanámpon. 1:6 ntia 12:16 fek kor nkeae. ✧ **12:23:** Lu 10:20 ✧ **12:24:** Hi 8:6; Stt 4:10 ✧ **12:25:** Hi 2:1-3; 10:28-29 ✧ **12:26:** Kis 19:18

am táman Kwarén 'Aesio'rá séria maok, ankár mao takenkria warákárnámp ninikaok man loturia maok, nomo ankár maomp eran saráp sakapria man apápria, maomp yae ankore mek yakáp mwanámpono. ²⁹ Am te apae riteanápe, nomp Kwar Tokwae te yaomwi tokwaerao ankank ponankor wouroukoup i konámp niamp takeno. ✧

13

Nomo ankár nonopok nounouroup mwanámp kar

¹ Yumo Kristen te Kápae kare por yumo ankákárank ankár nonopok nounouroup kipo. ✧ ² Yumo te panekamp arop yiráp nap mek korop napo, kwaporok nke pwar kwapon, ankár man koropenkria yaewour kip. Yumo te waeman mér napon: Wokwaek kar arop ankwap fárakapao takria maok, ensel ankwap fákáre náráp nap mek koropap yaewouria maok, am enselén te mér mo, aropao korop napan mpwe yonkwaeapon. ✧

³ Yumo te Kristen fárakap kalabus mek yakáp napan kor, ankár yumo énéni kalabus mek yakápnap ninik niamp taknámp ninikrá aropomp kipo. Tá arop ankwap fárakapao pouroukamp touwe sámp napan kor, yumo kuri tak mwapan napon man ninikrá aropomp kip. ✧

⁴ Yupu sámp konap ninik te kwapwe karenono. Yumo ponankor yupu sámpria te, Kwaro nke námp fek yiki kare ninik fek yakáp kip. Koumteouráp arop kokoporrá paokoprá, ankwapamp yupu, ankwapamp poumaropan kor kokopor i konap te, am taknap arop fákáreran Kwaro am fek táman nopok touwe tokwae kwatae sánk naenámpon.

⁵ Yumo te maniantá kikiank i konap ninikaok paokopi kwapono. Yumo ankank sámpria te, máte fwap, wae támaonoria warákár kipo. Nomo ankank mo námp kwamp kor, Kwaro wokwaek sérimp kar ankár niki-samp mwanámpon: 'Ono te amwan kwaporok pwar mo. Ono te amwan younkwe sir mo kareno'rá sérimpon. ✧ ⁶ Aerá sénámpara, nomo fwap ninik kárakáre sámpea yakáprá, arakrá sér mwanámpon:

"Tokwae Kar te onan fwap yaewour i konámpara, ono te apáp mono.

Arop te onan apae mwanapanápe, fwapono." ✧

'Nomo Jisasoinámpaok mwanámp te pwarápaek kwapono'rá sénámp kar

⁷ Yumo te ankár yumwan taokeyakápap aropao yumwan Kwaromp kar farákápap aran ninik kipo. Am fárakapamp

✧ **12:29:** Lo 4:24 ✧ **13:1:** Jo 13:34 ✧ **13:2:** Stt 18:1-8; Ro 12:13; 1 Pi 4:9

✧ **13:3:** Mt 25:36 ✧ **13:5:** Jos 1:5; 1 Ti 6:8-10 ✧ **13:6:** Sng 118:6

paokop aran ninikria maok, tá mao méria paokopap ninikaok paokop kip.

⁸ Jisas Kraisomp ninikao kuri ankár ankárankamp pourouráp ninik támao yipirman yak, oukoumwan kor ankár támao yakria, tá ankár am fek saráp yaká yak konámpon. ✧ ⁹ Aenámpara, arop ankwap fárákapao farákáp nap mwar pourouráp nkwakwe make kar yiráp woupwi mek korop nánko, yumo Kwaromp mwae kwapwe pwar mwanape. Nomp ninik te Kwaromp aropompan ninik nánko maok, am támao kwapwe kare ara, nomwan kárákáre sáp naenámpon. Aeno nomo te nkwakwe make fir fépér i konap lo karan sámp nánko, am támao nomp ninik mek kárákáre sáp mono. Am ninik te arop am loaok paokop napo, man yaewour moimpon. ✧

Kwaro warákár konámp ofaran sénámp kar

¹⁰ Nomo te wae nomp alta yak námpan maok, Pris fákáreerao sel fekamp lotu nap mek téreap te, am alta fekamp fir sámpea fár mwanap pourou mono. ¹¹ Pris Tokwae te sipsip ntiaka bulmakauramp yiri táman saráp sámpea Yiki Kor Kare Aokore mek sámpá youmpea kwatae ninik tirá épér naenámp ofa sánk konámpon. Aeno am fir kare te santukupea ek yaomwi mek yankap konapon. ✧ ¹² Aeapara, Jisas kor taun younkwek touwe sámpea sumpwimp te námokuráp yiri fek arop fwapok-wapianánko, yiki kukur yakáp napon. ✧ ¹³ Aempara, nomo kuri némp yarápae fek maonámpok tukupea maói námpanámp pwarápae sámp mwanámpon. ✧ ¹⁴ Nomo te wae mér námpon: Apárok mapek te taun ankárank yaká yak naenámp te yak mono. Aeno nomo te wakmwaek korop naerianámp tau-nan nke mwaria yépék námpon. ✧ ¹⁵ Aenámpara, Jisas-oimp ofa méntér ninikrá, nomo Kwarén warákár saráp yakáp mwanámpon. Nomo Kwarén 'Amo te Tokwae Karono'rá sénámp kar, tá warákárnámp kar, am te nomp ofa támaono. ✧ ¹⁶ Yumo te arop ankwapan yaewour mwanap ninik te pwar kwapon. Yumo te arop ankank mo námpan yaewouria ofanámp ankwapmwaek sánk kipo. Am taknap ofa te Kwaro warákár tokwae konámpono. ✧

¹⁷ Yiráp yumwan taokeyakáp konap arop fárákap te yumwan yaewourria kápae kare por yumwan taokeyakáp konapon. Tá nánkár wakmwaek am fárákap námoku térenap kar ponankor Kwarén sér mwarea napon. Ae mwarea napara, yumo te ankár am fárákapamp karwaokria maomp

✧ 13:8: Yé 1:17-18 ✧ 13:9: Ro 14:17; 1 Ko 8:8 ✧ 13:11: Wkp 16:27 ✧ 13:12: Jo 19:17 ✧ 13:13: 1 Pi 4:1-4 ✧ 13:14: Hi 11:16 ✧ 13:15: Sng 50:14,23 ✧ 13:16: Fl 4:18

yae ankore mek yakáp kipo. Yumo tak napo maok, am fárákap warákárrá téreria ninik kápae sámp mo mwanapon. ☆

Kwarén kar toropwap kip'rá sénámp kar

¹⁸ Yumo te Kwarén yinan yaewour naenámp kar toropwap kipo. Yinomp ninik te Kwaro nke námp fek yae-párák kare námprá ninik námpara, ankár takrá yae-párák kare ninik fek saráp paokop mwarianámpon. ¹⁹ Onomp ninik tokwae te yumo Kwarén sénapo, onan yaewour nánko, ono warko koupour yumonapok arákarrá korop nanampon. ☆

²⁰⁻²¹ Kwar te yonkwae porokwe fi korara, am ankár yaká yak naenámp kontrakamp yiri fek te, mao te nomp Tokwae Kar Jisasén fárámpea papámpon. Jisas te sipsip taokeyaknámp Arop Tokwae-nono. Ono ninik namp te, mao yumwan kwapwe kare ninik ponankor sánk nánko, yumo fwap maomp ninikaok saráp paokop mwanapon. Aenapo maok, táte Jisas Kraisomp tére fek nomp ninik mek námoku warákárnámp ninikaok paokop mwanámp sápanoria nampon. Tá nomo ponankor man kápae kare por e tokwae sánk saráp yakáp mwaro. Kare tak mwaro! ☆☆

Pwarnámp kar

²² Onomp ankwapyae fákáre, ono yumwan kar tae fek sénamp te, yiráp ninik mek kárákáre sánkria sénamp kar má fwapia woupwi pátea wa kip. Ono yiráp por kumwinamp pas má tokwaeri kar mono. ²³ Ono te yumwan arakrá sénampon: Nomp nánae Timoti te wokwaek kalabus mekampan pwarari napara, warko kalabus mek yak mono. Mao ononampok koupour koropeanánko te, yino énénkér koropea yumwan nke nenempon.

²⁴ Yino 'Gude'rá sénámp má yumwan taokeyakáp konap arop ponankor séria maok, Kwaromp arop fákáre ponankoran kor sér kip. Tá apár Itali mekamp Kristen fákáreao kor yumwan 'Gude'rá sénapon.

²⁵ Ono ninik namp te, Kwaro námokuráp ninik fek yumwan ponankor ninikia yaewouranoria nampon.

☆ **13:17:** 1 Te 5:12 ☆ **13:19:** Ro 15:30 ☆ **13:20-21:** Jo 10:11,18; 1 Te 5:23

☆ **13:20-21:** Fl 2:13; 1 Pi 5:10

Jems Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jems te Jisasomp nánae. Mao te Jerusalem mekamp sios mek yakápnap koumteouráp arop taokeyakámp.

Jemso má pas Kristen koumteouráp arop pírikimpea ankwap fi mek paokop napampor kumwimpon. Mao má pas kumwimp te Jisas sumpwia pok tenánko, 20 a, 30 yopwar niamp arake feki námpon.

Jems te Kwaromp koumteouráp aropan kwapwe kare nínikaok paokop mwanap yénk naenámpria máma kar kumwi námpon. Tá Jems ankwap kar sénámp te, ‘Arop Jisasén mér námp mwar kwaporok yak naeane. Ankár kwapwe kare nínik méntér yak kun’rá sénámpon.

¹ Ono Jems ono Kwar ntia Jisas Kraís Tokwae Karamp tére konamp aropono. Ono éntér-sámpramp Israel fi yumo yumokuráp némp pwatea tukupea ankwapamp apárok yakáp napantá, yiráp por má pas má kumwiaka ‘Gude’rá sér rae.

Nkwakwe make kar kwatae korop námp te nomwan kárákáre sápnámp kar

² Ononamp arop fákáre, yumo te nkwakwe make touwe kwatae korop námpan kor, Am te fwap warákár mwanámp ankankrá nínik kipo. ³ Yumo te wae mérono: Nkwakwe make touwe yiráp méran mokop nap nke naeria korop námp te, am támao kárákáre sánk naerámpara, inkirman námpritea kárákáre fek fokopeyakáp kipo. ✧ ⁴ Aeria maok, nkwakwe make touwe korop námpan kor, kárákáre fek yakáp napo maok, am taknap nínik kwapwe tokwae kari yak nánko, yumo te yae-párák yakápria, Kwaromp nínikan kor épérép mono, ponankor fwap pwi mwanapon. ✧

Arop nínik kour sámp naenámp kar

⁵ Yumo ou mekamp arop ankwap yonkwae kour mo námp kwamp te, mao ankár Kwarén sénánko, Kwaro man fwap sánk naenámp. Kwar te ponankor aropan kápae kare ankank nénk konámpara, aropao man ‘Ankank sápaé’ ria kar toropwap napo te, mao yopor mo i konámpon. ✧ ⁶ Aeno am arop te Kwarén mér kateria kar toropwap naenámp. Mao fwapia mér moriaka arakrá nínik naeane: ‘Kwar te onan fwap sápnap kun ni, mokop kun?’rá nínik naeane. Tak níniknámp arop te, solwara ouwirao nánko, náre mwaek akwapránknámp

niampon. ✧ ⁷ Am taknámp arop te Kwar Tokwaerao námwan ankank sánk naenámpan mpwe ninik naeane, mono. ⁸ Am aropamp ninik te ankárank ninikaok saráp mono, kápae kare ninikria, mao apae naenámp tére te fwapia yonkwae kour fek tére mo i konámpon. ✧

Ankankráp arop ntiaka ankank monámp aropamp kar

⁹ Táte Kristen ankwap ankank mo námp kwamp te, fwap warákár naenámp. Am te apae riteanápe, Kwaro nke námp fek te ankankráp aropria e tokwaeráp arop yak námpon. ✧ ¹⁰⁻¹¹ Aeno Kwaro ankank kápaenámp Kristen aropamp ankankan kánanke kwataenorá ninik nánko te, warákár naenámp. Am te apae riteanápe, kápae kare maniráp ankank koupoukour mwar kar nap te am fárákap te apwar fuao yámar tákap nánko, yonkwae konámpnámp araknámp am tére nap meknámp sumpwi mwarea napon. ✧

Kwaro arop kwatae ninik fek warámpá akwap mo i konámp kar

¹² Arop nkwakwe make touwe korop nánko, inkirman námp ritea fokopeyak konámp te warákár kuno. Táte mao am kar ponankor wampwe kwaeria pwaránko te, Kwaro man yiki yak konap nopok am tak námp fek sánk naenámp. Kwar te arop ponankor man warákár tokwae napan 'Nopok sánk nanamp'rá sérimpaok man kor takrá sánk naenámp. ✧ ¹³ Táte arop ankwap man mokopon nkenenámp kwatae ninik korop nánko te, 'Kwaro onan mámara ninik sámp námpono'rá ninik naeane. Am kwataenámp ninik te Kwarén nikir-sankorop mo, tá Kwar te aropan 'Kwatae ninikae'rá sér mo i konámpon. ✧ ¹⁴ Aeno nomoku nomp ninik ankákárankao maok, fárámpará érékép akwap konámpono. Nomokuráp am ninik kwatae támao nomwan kákámánkariaka kwekarianánko, nomo am ninikaok tukup konámpono. ¹⁵ Am ninik támao takrá akwapea, táráp yak námp niamp tokwaeaka, yupuaó táráp tank konámpnámp taknámp, kwatae ninikao kor akwapea tokwaeria sumpwi sámp-pap konámpon. ✧

¹⁶ Ononamp fákáre kare, yumo takria am kwatae ninik taki yakanoria pwate napo, yumwan poupwekápantáno. ¹⁷ Ankank kwaporok sánk konap ninik kwapwe kare, tá Kwaro sánk konámp kwapwe kare ankank ponankor yámar meknámp ék konámpon. Am te yámar mekamp ponankor wae yoroinámp Naropwar Kwaro nompó sámp-kérép konámpon. Am Naropwar te náráp ninik pwarará, warko ankwap ninik sámp mo i konámpono. Mao te aropamp wunérirao

✧ **1:6:** Ais 57:20 ✧ **1:8:** Lu 16:13; Je 4:8 ✧ **1:9:** Jer 9:23-24; 2 Ko 6:10; Je 2:5
 ✧ **1:10-11:** Lu 12:16-21; 1 Ti 6:17; 1 Pi 5:5 ✧ **1:12:** Dan 6:1-28; Lu 6:22-23; Je 5:11 ✧ **1:13:** 1 Ko 10:13; 1 Pi 2:11 ✧ **1:15:** Ro 6:23

koumounek yámar fek wunéri éritea, yámar kuk nánko wunéri fae konámp niamp taknámp mono. ☆ 18 Mao te námokuráp ninik fek nomp Naropwar yak námpon. Nomo maomp kar kare fek forokari námpon. Aenámp te nomwan ponankor arop fi ntia nape firamp nae fi yakáp mwanapria yoroi námpon. ☆

Kwaromp kar wawiaka mántwaok tukup mwanámp kar

19 Ononamp fákáre kare, yumo te ankár máamá ankankan fwapia mérenke: Yumo ponankor ankár kar wa mwaria koupour nánapria maok, yumo nopok koupour kar yopori kwapono. 20 Am te apae riteanápe aropamp yopor yonkwae pwarámp te arop ninik mek yae-párák kare ninik sámp-pap mo i konámpon. ☆ 21 Ae konámpara, yiráp ninik mek oumnámp ninik, tá nkwakwe make kwatae ninik te ankár ponankor nkwapok tirá épér kipo. Aeria maok, sánánkar porokwe fek yakápria, Kwaro yiráp ninik mek sánknámp karwaok paokop napo maok, am kar támao yiráp waemp warko warámp naenámpon. ☆

22 Aeno yumo sámpnap kar máte kwaporok wawi pwar kwapono. Ankár ampaok paokop kipo. Aeno yumo kwaporok wawi pwar nap te, yumoku támao kwekár napon. ☆ 23-24 Táte arop ankwap Kwaromp kar wa námpao, ampaok akwap mo námp te, wunéri kour meknámp námokuráp yimetáp wunéri nkeanámpao, paprá youmpria, yimetáp nke námp nik mo, pwar konap niamp taknámp napon. 25 Aenapan maok, Kwaromp lo kwapwe kare te nomwan kwatae ninikao sámp-fákeyak námp mekamp éréképeanángo, amwar yakáp i konámp te, yae-párák kareno. Tá arop ankwap am lo fwapi nkea pwar mono, ampaokrá yarak nánko te, Kwaro maomp tére kwapwe kare pap naenámpon.

26 Táte arop ankwapao arakrá ninik: “Ono te kwapwe kare Kristenara, Kwarén kare kar lotu i konampono.” Makrá sénámpao maok, námokuráp kar te fwapia poukwap mono, námokuráp ninik mek kwekár námpon. Aenámpara, maomp mér ntia maomp lotu námp te kwaporok párák táman námpon. ☆ 27 Kristenamp ninik ankár kwapwe karia, nomp Naropwar Kwaro nke námp fek yae-párák kare yakáp i konap te ará: Kweri tárápu, kae koumteouran warámpea yakápria maok, yaewour i konapon. Tá ankwap te, nomo ankár nomoku nomp paokop fwapi taokeyakáp nánko maok, máamá apár mekamp nkwakwe make ninik nomp ninik mek koropea Kwaro nke námp fek oumi pap mo naenámpon. ☆

☆ 1:17: 1 Jo 1:5 ☆ 1:18: Jo 1:12-13; 1 Pi 1:23 ☆ 1:20: Snd 10:19; Sav 7:9; Mt 5:22 ☆ 1:21: Kl 3:8 ☆ 1:22: Ro 2:13 ☆ 1:26: Sng 141:3 ☆ 1:27: Ais 58:6-7

2

Ponankor aropan ankárankamp puri fek aropomp mwanámp kar

¹ Ononamp fákáre, yumo nomp Jisas Krais Tokwae Karan mér nap te, mao te wae kwapweráp Tokwae Karono. Aenámpara, yumo e tokwaeráp aropan saráp yae-párákria, e moráp aropan younkwe sánk mwanape. ☆ ² Aeno arop ankárankao, ankank kwapwe kare yiríría pwarará, gol meráp yae topwe fek yirimpea yiráp lotu nap mek yoump nánko, tá ankank monámp aropao kor siot ankank kwatae yirimpria, mao kor lotu nap mek yoump nánko maok, ³ yumo arop siot ankank kwapwe kare moporinámp aropan yae-párákria sérrá, ‘Amo te sia fek mapek tankae’ ria pwarará maok, tá ankank monámp aropan sérrá, ‘Amo te tapek fokopeyakaerá sérrá, tá ‘Ono fokopeyak namp fek apárok mapek tankae’rá sér mwanape. ⁴ Am yumo taknap ninik te yiráp ankwapyaenápen yiráp ninik fek yurukupia kwatae ninik napon. Yumo am tak nap te, arop kotnámp aropao kotrá kwatae ninik fek yurukup i konámp niamp napon. ☆

⁵ Onomp kémpiyae fárakap, yumo fwapia wawenke! Arop arop ponankor nke nap fek ankank monámp arop te, Kwaro man náráponorianánko, mao Kwarén mér námp mér tokwaerao maniráp arop niampi yak námpon. Arop man warákár napan, éréképeaka námokuráp arop firént pwar nanampri námpon. Aenángo maok, am ankank monámp aropao kor, am mek mént yakáp mwanapri námpon. ☆ ⁶ Aenámpan maok, yumo am ankank monap arop lotu nap mek korop napan pwarápaé sánk konapon. Yumo te waeman mér napon, ankankráp arop te yumwan nkwakwe make sokororá paokopria, yumwan éréképá tukupea kot i konap te mér mo napon? ☆ ⁷ Kwaro yumwan Kraisomp e kwapwe kare ták-pap námpan maok, am ankankráp arop fákáreráo am eran wouroump konapono.

⁸ Nomp King Kwaro lo ankárank maomp Buk fek arakrá sérimpon, “Amo amokuráp pourouan warákár konapnámp taknámp arop ankwapan kor warákárampo.” Aeria maok, yumo am lo karwaok tukupria te, yae-párák kare ninik fek paokop mwanapon. ⁹ Aeno yumo arop ankwapan saráp kwapwe kare námprá ninikria, ankwapan te kwatae námprá ninik mwanape. Yumo am takria te, kwatae ninik napon. Yumo am tak nap te, am loao yumwan lo ták-sinaprá yénkép námpon. ¹⁰ Aeno arop ankárankao lo ponankor mántwaokria

☆ 2:1: Ap 10:34; 1 Ti 5:21; Je 2:9   ☆ 2:4: Jo 7:24   ☆ 2:5: Mt 5:3   ☆ 2:6: Ap 16:19

maok, ankárankamp lo ták-pwar nâmp te, mao lo ponankor ták-pwar námpon. ¹¹ Nomo te wae mér námpon, Kwar te arakrá sénámpon: “Yumo yupuráp arop, tá poumaropráp koumteou, yumo te kokopori kwapono.” Tá ankwap sénám te: “Arop sâmp-wouroump kwapon.” Aeno táte kokopor mo napao maok, arop ankárank sâmp-wouroump nap te, am te amo wae lo kar kwe-pwar napon. ✧ ¹² Kwar te yumwan fwapia papnâmp loran yurukupia yiráp ninik yurukup naenámpon. Aenámpara, yiráp ninik, yiráp kar ankár am loaok tukup kip. ¹³ Aeno arop ankwapao ankwapan yonkwae touwe moianâmp te, man te Kwaro yurukuprá kot nâmp fek te man yonkwae touwe mo karenono. Aeno arop ankwapan aropomp i konâmp te, fwap kot kwe-pwar naenámpon. ✧

Kwarén mérnâmp ntiaka tére kwapwenâmp kar

¹⁴ Ononamp fákáre, arop ankwapao sérrá, ‘Ono Kraisen te waeman mér kare namp’rá sénámpao maok, mao kwapwe kare niniként tére mo nâmp te, maomp mér te kánanke kwataeno. Am take pourouráp mér te mokopia man warko warâmp naenámpanáp, mo karonó. ¹⁵ Aeno yumonap mekamp arop ankárank, yupu ankárankao fir mo, waempyamao kor mo nángo, nâmpare nángo, ¹⁶ yumo ankwapao man sérrá, “Amo yae-párak yakria maok, akwapea amokuráp waempyam sâmpéa waráp pourouk woukwapria maok, fir amokurápan sâmpéa fárae.” Ae te yumo man fir ntiwaempyam sânk moria, kar mwar sénapo te, yiráp kar mwar am te mokopia man yaewour naenámpon? ¹⁷ Am Kwarén mérnâmp ninikao kor tak nâmpi yak námpon. Kwapwe kare ninik mént yak mo nâmp te maomp mér te kwaporok yak námpon. ✧

¹⁸ Aeno táte arop ankwapao sérrá, “Arop ankwap fárakap te mérrá yakáp napon. Tá ankwap fárakap te kwapwe kare ninik fek saráp tére napon.” Aerá sénapan maok, ono yumwan sérrá, ‘Yumo mér nap yénkép napao maok, kwapwe kare ninik mént yénkép mo nap te, nopok ono kuri yae-párak kare ninik fek tére konamp yumwan ono mér namp yénkép naenámpon.’ ¹⁹ Yumo Kwar te ankárankamp támaonorá mér nap te, am támao saráp kwapwe kare nie? Am te kwatae yao-pwaerápao kor takrá mér napao maok, am fárakapao kor apáp tirínkrá kour me woukoura wae napon. ²⁰ Yumo te épérép kare napon! Yumo kwapwe kare ninik fek tére moitea, Kwarén mér nap mwarriaka, yumo kwapwe kare ninik mént sâmp moia te, yiráp mér nap te kánanke kwatae yak námpon. Ae te yumo te am kar fi mér mwaria nape?

²¹ Tak nap kwamp te, yumo wawenk. Wokwaek kar Kwaro nomp ounáp Abrahamo námokuráp táráp Aisakén Kwarén ofanámp sánk naeriaka alta mek pap naerianámp ninik táman nkea maok, man sérrá, ‘Amo te yae-párák kare aropono’ rimpon. ✧ ²² Yumo te fwapia ninikenke: Maomp mér te yae-párák kare ninik fek térerá yarak námpara, am takámp ninik ntia mér támao pwi yakámp. ²³ Kwaromp Buk fekamp karao érik arakrá sénámp, “Abrahamo Kwarén mér nánko maok, Kwaro man ‘Yae-párák kare arop’rá sérimpon.” (Am kar fi wae kare kar korop námpon.) Aeria maok, Abrahamén ‘Amo te onomp nouroupono’rá sérimpon. ²⁴ Aeno yumo oukoumwan te wae mér napon: Arop Kwarén mér námp mwar yak námp te, Kwar te am aropan te ‘Yae-párák kare aropono’rá sér mo i konámpono. Aeno mao Kwarén mériaka, kwapwe kare niniként tére nánko te, Kwaro man ‘Yae-párák kare aropono’rá sénaenámp.

²⁵ Ae konámpara, kokopor yupu Rahapo kor Josua tirá kérépeakámp aropan yae-párák éréképá yakea ankwap mwae-párák tirá kérépámpantá maok, Kwaro man sérrá, ‘Amo te yae-párák kare yupuno’ rimpon. ✧ ²⁶ Nomo te wae méron: Waemp pourouk woukoupeyak mo námp te am te wae sumpwi yak námpon. Ae konámpanámp taknámp arop Kwarén mwar mériaka yae-párák kare ninik fek tére mo námp te, maomp mérao kor arop sumpwi námp niamp takeno.

3

Nomo ankár fwapia ninikrá sér mwanámp kar

¹ Ononamp fákáre, Yumo ou mekamp kápae kare arop ‘Tisa tére mwar’ ria kikiank mwanape. Nánkár wakmwaek Kwaro koumteouráp aropan yurukup námp fek te, porokwe fek yurukup naenámp. Aeno tisa nomwan yurukupria te, kar tokwae sénaenámp. ✧ ² Nomo ponankor kápae kare por kwapwe kare ninik mwarianámpao, ankwap ke fek tak mo i konámpon. Aeno arop ankárankao sénámp kar kwatae mo, yae-párák kare námp te, kwapwe kare aropara, námokuráp pourou ntia ninikan kor ponankor fwap poukeyak naenámp. ³ Arop fárákap te hosamp táp mek ain tákáre papea, paok tokorop tea, am fek samp-tankrá, mao akwap naerianámpaok akwapanoria te, paok fek níkir nánko, am mwaek me kor sirarrá akwap konámpono. ✧ ⁴ Yumo sipan kor ninikenke. Sip pourou te tokwaenono. Maomp stia te kánanke kwarokao maok, am sip ankwapmwaek akwapanoria te, kepteno am stia kánanke fek sámprá arákár nánko, am mwaek akwap konámpon. ⁵ Ae

✧ **2:21:** Stt 22:9-12; Hi 11:17 ✧ **2:25:** Je 1:21; Hi 11:31 ✧ **3:1:** Ap 20:28

✧ **3:3:** Sng 32:9

konámpnámptaknámpt, top kor te pourouk yak námpt kánanke kwarokao maok, kar tokwae sérar i konámpono.

Nomo wae mér námpon: Yaomwi énti kánanke santuku-pea yopwar pounkouroup napo, yaomwi yurunka waeria yopwar wouroukounpa waeriaka, yaopwe fépérrá fékér i konámpono. ✧ ⁶ Top kor te yaomwi niamp takeno. Am te ankáránk mwaek kirikiri pourouk yak námptao maok, mao te kápae kare nkwakwe make ninik tirá kák nánko, pourou mekmwaek ponankor oupouroup konámpon. Me tokwae mekamp yaomwi touwe támao arop táp mek pounkouroup tenánko, am yaomwi támao aropamp paokop ponankor wouroukoumpia kwatae pap námpon. ✧ ⁷ Aropao wokwae yao pwae mekamp fir wunria, kou, ant, tákam, tá nkwakwe make éntékam koupoumpea wunia taokeyakáp napo, am fárákapamp yae ankore mek yakáp i konap te, oukoumwan kor tak napon. ⁸ Ae konapan maok, arop ankwap ankáránkamp te námokuráp top kor poukwap naenámpt pourou mono. Nkwakwe make kar kwatae sérar námpt te, am te fouao arop surumpwirá kák konámpt niamp námpon. ✧ ⁹ Nomo te ankáránkamp top kor fek táman anánkaopwe kar sér i konámpon. Ankwap ke fek Kwaromp e sakaprá, 'Kwar te nomp Naropwar, nomp Tokwae Kar'rá sér. Tá ankwap ke fek Kwaro nomwan yoroiaaka námoku niampi papnámpt aropan nomo kar kwatae sérar i konámpon. ¹⁰ Kwaromp e sakanap kar ntiaka toropok kar kwatae, anánkaopwe ankáránkamp táp meknámpt korop konámpon. Ononamp fi, am ninik te kwataeno. ✧ ¹¹ Ént me meknámpt oukurnámpt ént te, kwapwe kare ént, tá oukwe topnámpt ént méntér oukur mo i konámpon. ¹² Ononamp fi, ae te kwantae te fwap ouwip tank naenámpt nie? Ae te souwe te fwap kwantae ki tank naenámpt nie? Ankár taknámpt kwapwe kare ént te oukwe topnámpt ént mek méntér korop mo i konámpon.

Kwapwe kare mér te Kwarompao ék námpon

¹³ Aeno yumonap mekamp arop ankáránk ninik kouria mér kwapwe námpt kwamp te, am arop te námokuráp ninik wampwe pwarará, yonkwae kour sámpea maok, yae-párák kare ninikaok yarakria, arop yaewour i konámpt ninik fek tére nánko, arop fárákap nke mwanapon. ✧ ¹⁴ Aeno yumo arop ankwapan kokwarok tokwaeria, yumoku mwanapan saráp ninik i konap kwamp te, warákár-séri kwapon. Takria te, yumonap ninik támao kar kare apárok sámp-anámpt mwanape. ¹⁵ Am take pourouráp mér te am te yámar meknámpt ék mono. Am te apárokamp ninikono. Am ninik te wokwae kamp

✧ **3:5:** Snd 16:27; 26:20-21; Sng 73:8-9 ✧ **3:6:** Mt 15:18-19 ✧ **3:8:** Ro 3:13

✧ **3:10:** Ef 4:29 ✧ **3:13:** Ef 4:1-2

kwatae ninikan Satano naropwar nánkárápá yak námpono. ¹⁶ Am taknap arop ankwap fárákap te arop ankwapan kokwarokrá paokopria maok, ankwapan pwarará, námoku mwanapan saráp ninikrá paokopnap arop te fwapia tank mono, nkwakwe make kwatae ninik i konapon. ¹⁷ Aeno arop Kwaromp ninik kour kwapwe sámp nap am te arak i konapon: Manénkir te, yiki kor ninikaok paokop i konapon. Tá wakmwaek, arop ankwap fárákapént ankárankamp ninik fek paokopria, yonkwae porokwe fek yakápria, arop ankwapao sénap kar wawi konapon. Tá arop ankwapan aropompria yaewour. Aeria maok, ankárankamp puri fek arop ponankoran ninik i konapon. Am kwapwe kare ninikaok nap te, kwekár mono, ankár kare kar ampaok i konapon. ✧ ¹⁸ Arop fárákap aropao yoporrá yorowar napo, taki kwaponorá yonkwae porokwe pap nap te, am yonkwae porokwe ninik támao yopwar mek ankankou yoronámp niamp nánko, firao karenámp niamp, aropamp paokop mek korop naenámp. ✧

4

‘Apárokamp ankankan warákár nap te Kwarén yopor naponó’rá sénámp kar

¹ Yumo ou mek yoporrá kar yorowar nap te, apae fi kor fek i konapono? Yumokuráp kikiank ninikao yakria maok, am támao nkwakwe make ankankantá kikiankrá, kar séraria maok, am fek táman youpoukwaprá yorowar i konapon. Am te kare nie? ✧ ² Yumo te ankank kikiank napao maok, sámp moria, am fek arop tirá wour i konapon. Yumo te ankank kikiank nap támao, yumo sámp moria yopor yonkwae pwarámp rá yorowar i konapon. Yumo ankank sámp mwaria te, Kwarén sér mo i konapara, am fi kor fek táman yumo am ankank sámp mo i konapon. ³ Yumo am ankank sámp mwaria Kwarén kar toropwap napao, am ankank sámp mo nap fi kor te, yumo Kwarén kar toropwapnap ninik te kwapwe kare mo napara napon. Am te yumoku mwanapan saráp sámp mwaria kikiankria napara, am fi fek táman sámp mo napon. ✧ ⁴ Yumo Kwarén pwar nap te, yupuao náráp poumarop pwar akwapea, kokoporrá yárák námp niampon. Ae te yumo aráte mér mori kwapon? Apárokamp ankankan kikiank nap te, yumo Kwarén yopornap arop fákáreno. ✧ ⁵ Kwaromp Buk fekamp kar te arakrá sénámp: “Kwaro wokwaek nomp ninik mek Spirit papámpan, nomwan yonkwae touweriaka, námoku náráponoriaka kárákáre námpon.” Yumo má kar te kar mwar ritea nape? ✧

✧ 3:17: Jop 28:28 ✧ 3:18: Mt 5:9 ✧ 4:1: Ga 5:17 ✧ 4:3: Mt 6:9-13 ✧ 4:4: 1 Jo 2:15 ✧ 4:5: Mt 6:24

⁶ Aeno Kwar te nomwan aropomp tokwae konámpara, Kwaromp Buk fek kar arakrá sénámpon, “Arop námoku tokwae kar nampria waenámp arop te Kwaro man far-pwar konámpon. Aeno arop námokuráp e apárok anámpea porokwe feknám aropan maok, aropomp i konámpon.” ✧ ⁷ Yumo te sánánkar porokwe fek yakápria, ankár Kwaro sénámpeaok tukupria maok, yumo Satanén far-pwar napo, yumwan pwarará farákapá akwap naenámpon. ✧ ⁸ Yumo ankár Kwaromp wonae fik kar tukup napo maok, nopok Kwaro kor yiráp wonae fik korop naenámpon. Kwatae ninikráp arop yumo te yiráp kwatae ninik pwar napo, yiráp ninik te yae ént mek yárar napo, yiki kwapwe konám niamp araknám nae-námpon. Yumo anánkaopwe ninikráp arop, yumo te am yiráp ninik mek yaknám kwatae ninik am te nkwampok tirá épéri pwar kipo. ⁹ Yumo te kwatae ninik fek paokop nap kwamp te am fek ninikriaka yonkwae touwea waeriaka ém tárae kip. Yumo oukoumwan amomoránk nap kwamp te, yumo te am amomoránk pwararea, yumo éménk kip. Yumo oukoumwan warákár nap kwamp te, am warákárap ninik te pwarará yonkwae touwea wae kipo. ¹⁰ Kwar Tokwaerao nke nám fek yumo te sánánkar porokwe fek yakáp napo, Kwar Tokwaerao yumwan e tokwae nénk naenámpon.

Kwaro saráp arop yurukup naenámp kar

¹¹ Ononamp fákáre, yiráp ankwapyaenápén kwatae napria wouroump-séri kwaponon. Arop ankwapnápén wouroumpria, ‘Amo te kwatae naponon’rá sénám te, mao te loan kor kwatae kar séria wouroumprá sénámpon. Táte amo am loan wouroumprá sénap te, amo te lo ankore mek yak monap arop niampóno. Amo te arop yurukup i konap arop niamp napon. ¹² Kwar ankárank námoku am lo pap námpara, námoku maok arop ponankor kotriaka yurukupia fákeyakrá, arop ankwap fárákapan warko éréképria maok, arop ankwap fákáreran kwatae pap naenámpon. Ae naenámpara, amo te wa nap kwamp, arop ankwap fárákapan wouroumprá sénanapon? ✧

‘Nomokunámpeaok paokopi kwaponon’rá sénám kar

¹³ Yumo arop ankwap fárákapao arakrá sér i konaponon: ‘Oukoumwan, tá oumpouran arake fek, nomo ankwap taun mek tukupea ankárank yopwar fek bisnis téreaka mani kápae kare sám mwar’ ri konapon. Ono yumwan sér rae, ¹⁴ “Yumo te mér mo napon, oumpouran te apae ankank korop kun. Yumo te yiki yakáp mwanap te mokop námpon? Yumo te yaomwi sourirao pokeaka fae tákáre ke fek yakea moyak

konámpnám taknám mwarea napon.” ✧ ¹⁵ Aeno yumo te arakrá sér kipo: “Kwar Tokwaerao onan takaerianánko te, ono fwap yiki yakria am tére naerá niniknamp ankank takrá tére nanampon.” ✧ ¹⁶ Aeno yumo te yumokuráp ninik fek ‘Námo tére tokwae namp’rá warákár-sérar i konapono. Am take pourouráp kwekáp ninik te kwatae kareno. ¹⁷ Yumo fwapia ninik kip: Arop kwapwe kare ninik wae mér námpao, am ninikaok tére mo námp te, am arop Kwaro nke námp fek kwatae ninik námpon.

5

Ankank kápaeráp arop fákáreramp kar

¹ Oukoumwan ono ankank kápaeráp arop yumwan sér rae: Yumo te nkwakwe make ankank kwatae korop naerianám aran ninikria éménkria fépénénka wae kipo. ² Yiráp ankank kápae kare te turupwiria, yiráp mopor i konap ankank te ponankor sárárao wae fépéri pwar námpono. ³ Yiráp mani gol ntiaka silva te sorok nánko, am mani támao yiráp kwatae ninik érik farákár nánko, mao yiráp pourou ponankor yaomwinám wouroukoump naenámpon. Oukoumwan wae pwarnám yae wonae fik námpara, yumo maniráp ankank koupoukour nap te, kwaporok táman napon. ⁴ Yumo fwapia wawenke! Yiráp tére konap aropao yiráp yopwar mekamp fir tia koropea napo, yumo kwekáriaka, mani ponankor nénk moia, ankwapmwaek yumokuráp por pap konapono. Tá am ankwapmwaek pátenap mani támao yoporrá wumwi nánko, am tére arop fárákapamp wumwi karao kor Ponankor Kárákáre Tokwaeráp Tokwae Karamp woupwi mek akwap námpon. ⁵ Yumo mámá apárok yakáp nap fek warákáránk mwanap kokwapwe ankankan ti napon. Yumo fir tokwae fépérrá nununkwi nap te, bulmakauran tokwae kari yak nánko, yankop mwaria nánap nap niamp napon. ⁶ Yumo kwapwe kare aropan kotiaka ankank moráp arop arákarea pap napo, yumwan nopok am fek kar sér mo, wampwe kwaeria pwarará am fek sumpwi námpon. ✧

Kárákáre fek fokopeyakrá Jisasén yépék mwanám kar

⁷ Aenámpara, kémpiyae tárápu, yumo te ankár Kwar Tokwae Kar warko ék naenámpara, yépékria kárákáre fek yakáp kipo. Yumo te wae méron: Aropao noump nánko yopwar yoroia pwatea taokeyakáprá yépékrá tukupea, am fir kare nánko fári konapnám taknám mwanapon. ✧ ⁸ Kwar Tokwae warko

✧ **4:14:** Lu 12:18-21 ✧ **4:15:** Ap 18:21 ✧ **5:6:** Wkp 24:15; Mt 6:19-21; Mk 4:19; 1 Ti 6:9-10 ✧ **5:7:** Ga 6:9; Hi 10:36-37

ék naenámp yae te wae fápaé námpara, yumo kor ankár ninik kárakáre sámpea, sánánkar yakápria yé pék kipo. ☆

⁹ Ononamp fákáre, yumo te yiráp ankwapyaenápén nonopok yoporrá e-poup sérari kwapon. Am tak nap fek te Jaso yumwan nopok touwe kwatae sánk naerámpon. Yumo fwapia wa kip: Jas ék naeria nánap námp te wae fae námpon. ☆ ¹⁰ Ononamp fákáre, yumo te fwapia ník kipo: Profet fákáreráo wokwaek kar Kwar Tokwaeramp e fek kar farákápapo, épérépnap aropao man nkwakwe make napo kuri, mao te kárakáre fek yae-párak kare yakápon. Yumo kor am fárakapao takiap ninik táman sámpea mántwaok kipo. ☆ ¹¹ Nomo má kar te wae mér námpon: Manénkir farákápap arop te, nkwakwe make kar koropriaka touwe tokwae sámpría kor, kárakáre yakápiakapan, wakmwaek warákárapon. Yumo te Jopomp kar te wae wawiapon. Mao nkwakwe make ankank náráp pourouk koropámpan kor ninik kárakáre sámpea fokopeyakeanáko maok, nánkár wakwmwaek Kwar Tokwaeráo man yaewouriaka yae-páráki papámpon. Am takimp te, yumo kor wae mér napono. Kwar Tokwae nomwan kor yonkwae touweria aropomp saráp yak konámpon. ☆

Fou e sér i konámp kar

¹² Aeno ononamp fákáre, yumo fou e sér mwaria te, yámar mekamp ankankamp e, tá apárok mapekamp ankankamp e, tá ankwap ankankamp e fek kor fou e séri kwapon. Taki nap fek Kwaro yumwan nopok kot naeane. Moan nap kwamp, párák ‘Mono’rá sér, tá karenoria nap kwamp, ‘Yeno’rá sér kip. ☆

Kwapwe kare aropao Kwarén sénámp kar

¹³ Aeno yumo ankwapao nkwakwe make kar korop nánko te, mao te Kwarén kar toropwap kun. Tá ankwapao warákárámp kwamp te, tár kar sámpeaka, Kwaromp e sakap kun. ☆ ¹⁴ Tá yumo ankwap ankáránk touwe sámpría te, siosén taokeyakáp konap aropan wumwi nánko maok, koropea Kwar Tokwaeramp e fek maomp pourouk wel papria maok, Kwarén ‘Man yaewourae’rá sér mwanapon. ¹⁵ Táte am fárakapao Kwarén mér nap fek kar toropwap napo te, Tokwae Karáo am aropamp touwe fwapi pap naenámpono. Aeria mao kwatae ninik sámpá yak nánko te, Kwar Tokwaeráo am kwatae ninik ponankor tirá épér naenámpón. ☆ ¹⁶ Ae naenámpara, yiráp kwatae ninik ankwapyaenápén nonopok

☆ 5:8: Fl 4:5; 1 Te 3:12-13 ☆ 5:9: 1 Ko 4:5 ☆ 5:10: Mt 5:11-12 ☆ 5:11: Jop 42:10-13; 1 Pi 2:19 ☆ 5:12: Mt 12:36 ☆ 5:13: Sng 50:15; Kl 3:16 ☆ 5:15: Snd 28:13; 1 Jo 1:9

érik farákápria maok, yumo Kwaro am fárákapan yaewourano-ria kar toropwap napo, Kwaro yumwan yaewouriaka yiráp touwe fwapi pap naenámpon. Yae-párák kare aropao Kwarén sénámp kar te kárákáre korara, arop ankwap fárákapan fwap yaewour naenámpon. ¹⁷ Elaija te arop námoniamp makerao maok, Kwarén 'Warákam sámp-kérép kwapono' ria kárákáre fek sérimpon. Aenko, yinink yopwariaka tokwampok yunk máte warákam ék moi yakánko maok, ¹⁸ warko Kwarén kar toropwapánko, warákam ékria maok, yopwar mekamp fir yae-párák forokorimpon. ✧

Arop mwae pwar nánko, warámp mwanap kar

¹⁹ Ononamp fákáre, yumonap mekamp arop ankárankao Kwaromp kar kare pwararea, mwar mwaek yáarak nánko, arop ankwapao man warko warámpea korop námp te, mao waeman kwapwe kare ninik námpon. ✧ ²⁰ Yumo te arakrá ninik kip: Arop kwatae mwae-párák akwapnámpon aropan warko Kwaronámpon warámp-sankorop námp te, maomp waemp te yaomwi mek akwap mono, Kwaro maomp kápae kare kwatae ninik tirá éperi námpon. ✧

Pita Manénkir Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Pita te Jisaso éréképá yárákimp éntér-sámpramp arop ou mekamp arop ankwapono. Jisas pok tenánko, 34 yopwar ni-amp arake fek Pita mámá pas má kumwi námp te, pirikimpea tukupnap Kristen fárákapamp ninik mek kárákáre sánkria kumwimpon.

Mao Rom mek yakria, Rom taun tokwae táman wok-waek am mek kwatae ninik yakámp Babilon taun tokwaeran wounáp námpon. Am ke fek te arop fárákapao sios mekamp kounteouráp aropan sámpá yampourou napo, Pita arakrá sér, ‘Yiráp mér nap pwar kwapono. Kárákáre fek fokopeyakáp kipo. Aeria maok, Jisas “Ék nanamp”rá séri námpan ninikria, táman yépékrá yakáp kip’rá sénámpon.

¹ Ono Pita Jisas Kraisonsmp aposelono. Ono mámá pas kumwia yumo Kwaromp firáp arop fárákap, yiráp némp kare mek yakáp mono, ankwap apár Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia, Bitinia, ará mek yakápnap arop, yumonapok sámp-kérép rae. ² Wokwaek kar Naropwar Kwar yumwan maonámpok korop mwanap wae méria náráponorá nánkárápámpon. Mao takinámp ninik te, maomp Yiki Kor Spiritao yumwan fwapok-wapia amwar pwate nánko, yumo fwap Jisas Kraisonsmp kar-waok napo, maomp yirirao yumwan yárárianánko, yumo yiki kukur napon. Onomp ninik te Kwaro námokuráp ninik fek yumwan yaewouria, yonkwae porokwe sánk nánko, yiráp ninik mek tokwae kari yakanoria nampon. ✧

Yiki yak kwapwe sámp mwanámp yámar mek yaknámp kar

³ Nomo Kwaromp e narek sampok mwaro. Mao te nomp Jisas Krai Tokwaeramp Kwar, tá maomp Naropwarono. Mao te nomwan aropomp tokwae námp te, mao Jisas Kraisen apár me mekamp fárámpea papria, am fek Kwaro nomwan wourékam yiki yak sáp námpon. Am wourékam yiki yak támao nomwan kárákáre sáp nánko, Kwaro nomwan warko érékép naenámp yépék námpon. Nomo te am táman Kwarén ‘Aesio’rá sénámpon. ⁴ Tá nomo yámar mekamp yiki yak sámp mwanámpria kor yépék námpon. Am yiki yak te turupwi naenámp pourou mono, ankár kwapwe kare ara, akwapea pwar mono. Am te Kwaro yumo sámp mwanapria yámar mek taokeyak námpon. ✧ ⁵ Yumo Kwarén mér napara, mao náráp kárákáre fek yumwan taokeyak nánko, yumo fwap yakáp

mwanapon. Mao yumwan warko érékép nanampria ninik námp te, nánkár yae pwarnámp ke fek érik yak naenámp. ✧

⁶ Yumo am sámp mwanámpria warákár napan maok, oukoumwan fae tákáre ke fek Kwaro takanorianánko te, fwap yumwan nkwakwe make touwe kwatae korop naenámp.

⁷ Am taknámp ninik te Kwaro yiráp mér napan nke nae ritea námp. Nomo wae mérámp: Nánkár moyak naenámp gol wuri man yiki kukuranoria yankapá nki konapono. Yiráp Kwarén mérnap te golan kámákarea kwapwe kare kare námpara, Kwaro am mér te kárákáre kwapweanorianánko, yumwan touwe kwatae korop námp. Nánkár wakmwaek Jisas Kraís érik korop námp fek Kwaro yiráp am méri yakáp nap nkea warákárria érik farákáp naenámp. ✧ ⁸ Yumo Jisas Kraiséen te nke moi napan maok, yumo man warákár tokwae napon. Oukoumwan kor yumo man te nke mo napao maok, yumo man méria warákára wae napon. Am warákár tokwae te apárokamp kápae kare warákár konap kámákár akwap námpara, nomo kar fek sér mwanámp pourou mo kareno. ✧

⁹ Yumo Kraiséen mér nap fek yumwan nopok Kwaro warko érékép námp.

¹⁰ Wokwaek profet * fákárerao Kwaro námokuráp ninik fek yumwan warko érékép nanamprianámp kar farákápapao maok, am kar fi mér mwaria ninika waeapon. ✧ ¹¹ Kraísomp Spirit am fárakapamp ninik mek yakrá am Kwaro arop érékép naenámp karan ninikia yénképria sérrá, “Kraiso nkwakwe make touwe tokwae sámpea, wakmwaek yámar mek pokeaka e tokwae sámp naenámp.” Aerámpan maok, am fárakapao turunkrá, “Mae ke fek mao korop naenámp? Am ke fek te apae ankank korop naenámp?” ✧ ¹² Kwaro am profet fákáreran wae yénképrá, am fárakapao tére nap táman man yaewouranoria mono. Yumwan táman yaewour mwanapria ninámp. Kwaromp kar farákápnap aropao oukoumwan yumwan am kar táman farákáp napo, yumwan yaewour naenámpria niapon. Kwaro yámar meknámp Yiki Kor Spirit sámp-kérepeanánko, maomp kárákáre fek am fárakapao Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáp napon. Ensel fárakapao kor am kar táman wawia mér mwar kar napon. ✧

Nomp ninik yiki kukur yak naenámp kar

¹³ Kwaro yumwan takrá érékép námpara, yumo ankár yiráp ninik fwapokwapia yérék kour kip. Yumo ankár Jisas Kraís érik korop námp fek, Kwaro yumwan ninikria yaewour

✧ **1:5:** Jo 6:28; Ap 20:32; Kl 2:3-4 ✧ **1:7:** Jop 23:10; Hi 12:11; Je 1:3; 1 Pi 5:10

✧ **1:8:** Jo 20:29 * **1:10:** Profet: “Juda Tére Konámp Ninik” Buk 2 fekamp Kware 44 feknkeae. ✧ **1:10:** Ais 53:1-12 ✧ **1:11:** Lu 24:26-27 ✧ **1:12:** Mt 13:16-17; Ef 3:10

naenámp kwapwe aran kárákáre fek méria niki-samp yakáp kipo. ✧ ¹⁴ Yumo te Kwaromp tárápu ara, yumo wokwaek Kwaromp kar oukoumwan mér moap ke fek te, kikiank ninik kwatae yaknámp mwaek paokopiapaok paokopi kwapono, ✧ ¹⁵ mono. Kwaro yumwan koropenkria érékép námp te yiki kukurono. Aenámpara, yumo kuri ankár yiki kor kare fek paokop kipo. ✧ ¹⁶ Kwaro námoku náráp Buk fek sérrá, “Ono yiki kare yak nampara, yumo kuri ankár yiki kare yakáp kipo.” ✧

Kwaro nomwan Kraisomp yiri fek yamokwapnámp kar

¹⁷ Am Kwarén yumo ‘Ayao’rá sér i konap te, mao te aropamp pourou yipi fekampan nkea yurukup mo i konámpon. Mao te nomp ankákárank ninik mek yaknámp ankankan nkerá yurukup i konámpara, yumo ankár táman ninik tokwaeaka, man apápria mámá apár mek yakápnep ke fek yae-párak kare paokop kip. Am te yiráp fi kor némp kare mono. ✧ ¹⁸ Yumo wokwaek te yiráp appeyaenámpomp kwatae ninik yumwan yaewour mo námp yumo táman sámpea ampaok paokopiapon. Aeno oukoumwan te Kwaro yumwan am mekamp yamokwapea érékép námpan yumo wae mér napon. Mao te apárokamp tomore naenámp ankank, silva ntia gol niamp arake fek yamokwap mono. ¹⁹ Mao te Kraiso sumpwiaka yiri kwarákari námp fek nomwan yamokwap námpon. Am Jisampomp yiri te arean tokwae fekamp niampon. Kraiso te ofa sánk mwanap sipsip morokao, maomp pourouk ankáráp youwae kánanke yak mo, ankár yiki kor kare niampono. ²⁰ Kwaro me koum sik oukoumwan apár yoro momp fek, Kraiso takrá tére naenámpria nánapi pwararámpon. Aeno oukoumwan mámá yae pwar naenámp fek, yumwan yaewour nanampria, oukoumwan kar táman Kraiso érik korop námpon. ✧ ²¹ Mao yumwan yaewour nángo maok, yumo Kwarén mér napon. Kwaro námoku Kraisen apár me mekamp fárámpea paprá, man e tokwae sánk námpon. Aenámpan yumo Kwarén mérria, mao yumwan éréképá pok naenámpria yépékrá yakáp napon.

Kristen nonopok nounouroup mwanámp kar

²² Yumo kar kare wawia mántwaok napo, támao yiráp ninik mek yiki kwapwe námpon. Aeria maok, yumo Kristen fárákapan nounouroup nap te kwekár fek nounouroup mono. Tak napara, oukoumwan yumo ankár kárákáre fek yiráp ankwapyaenápen nonopok warákárank kipo. ✧ ²³ Am te apae riteanápe yumwan te yiráp sumpwi naenámp naropwaro i konámpnámp oupourouunkia pap mono. Yumo Kwaromp

✧ **1:13:** Ro 12:2 ✧ **1:14:** Ro 6:19; Ef 4:17-18 ✧ **1:15:** 2 Ko 6:16-18; 7:1

✧ **1:16:** Wkp 19:2 ✧ **1:17:** Lo 10:17 ✧ **1:20:** Jo 1:29; 1 Ko 6:20 ✧ **1:22:** Jo 13:34

yiki yak sánkria yaká yak konámp karan wawia mántwaok napo, yiki yaká yak konámp Naropwar Kwaro yumwan oupouroukia pap námpono. ✧ ²⁴ Am táman Kwaromp Buk fekamp karao sérrá,

“Arop fárakap ponankor apwar pwae niampono.

Mao ti-fákeyakápnap ankank ponankor te

apwar fu niampono.

Apwar pwae te yonkwae nánko,

fu te apárok pikrínk i konámpono.

²⁵ Aeno Kwar Tokwaeramp kar te ankár yaká yak konámpono.”

Mámá kar te am Kwapwe Kare Kar yumwan farákáp nap támaono. ✧

2

Jisas te yumwi kwapwe yiki yak námp niamp kar

¹ Yumo am wourékam yiki yak sámp napara, nkwakwe make kwatae ninik, kwekárrá sérarria, nkwakwe make poupwékáp i konap ninik ponankor te pwar kipo. Tá arop ankwapamp kápae kare ankankantá kokwarok, tá e-poup sérar i konap, am táman kor pwar kip. ✧ ² Nomo wae mérámpono, táráp yink te moman saráp warákár konámpono. Yumo kuri taknámp Yiki Kor Spiritamp ninikan momnámp taknámp kikiank karrá sámp kip. Am te kwekár i konap ankanként tárápokwamp mono. Am mom te yiráp waempén yaewour nánko, yumo téképá yakápria Kwarént yae-párák yakáp napon. ³ Kwaromp buk fek wounáp kar sérrá, “Yumo Tokwae Karamp aropomp te wae mi nkia, am te nape kwapwe nánko yumo wae mér napon.”

⁴ Yumo te ankár maonámpok korop kipo. Mao te yumwi * ankwapao yiki yak námp niampon. Koumteouráp aropao man te kwataean mpweria fár-sinapono. Aenapan maok, Kwaro man nkea ninik nánko, kwapwe kare kare námpantá waeman nánapi pwara námpon. ⁵ Yumo kuri Kwaromp yiki yak námpráp yumwi niampara, Kwaro ‘Yiki Kor Spiritamp yumwi fekamp nap niamp yakápenk’rá ninik námpon. Aenámpara, yumo te fwap yiki kor pris fákáre yakápria Jisas Kraiso yumwan yaewouri námp fek yiráp waemp Kwarén ofa námp sánk napo, warákár kare naenámpon. ✧ ⁶ Kwaro náráp Buk fek táman arakrá sénámpon:

“Yumo wawenke!

✧ **1:23:** Jo 1:13; 1 Pi 1:3 ✧ **1:25:** Ais 40:6-8 ✧ **2:1:** Ef 4:22; Je 1:21 * **2:4:** Taun Jerusalem wonae fik te yumwi mwar pourouráp tankáp námpon. Am yumwi te sámpea ankwapént koump napo te, kárakaprá akwapea, ankáránkamp yumwi niampi yakáp konámpan am fek wounáprá sénámpon. ✧ **2:5:** Ro 12:1; 1 Ko 3:11

Ono yumwi ankárankamp nánapia pwate nanko,
nap am fek kárákáre yak naenámpon.

Am te kwapwe kareno.

Oukoumwan ono am yumwi te Saion † mek páte nampono.

Aeno arop man mér námp te,

nomwan fwapia yaewour moantánia ninik tokwae kwapono,
fwap tak naenámpon.” ☆

⁷ Yumo Kwarén mérnáp arop te Kraisen kwapwe kare
karenorá ninik napon. Aeno Kwarén mér monap aropao nke
napo,

“Nap ti konap aropao am yumwi far-sirari nap te
oukoumwan am yumwi te kwapwe kare kareria
nap woupwi yiríp-fákeyak námpon.” ☆

⁸ Tá ankwap kar Kwarén mér monap aropan ninikia sérrá,

“Mao nke nap fek am te yumwi kánanke-táráp
arop pu kwae mek pépér i konámp niampon.

Tá yumwi tokwaeran

arop am fek téréképria sikiríp konap niampon.”

Am arop fárakap Kwaromp kar ták-sinap te, am fárakapao
am fek táman sikiríp napono. Wokwaek Kwaro ‘Mao tak
mwanap’rá sérimpon. ☆

Nomo Kwaromp firáp yakápnámp kar

⁹ Aeno yumwan te wae Kwaro náráponoria nánkáráp
tenánko, yumo maomp firáp koumteouráp arop yakáp
napono. Yumo Kingén loturá tére konap pris fákáre
yakáp napono. Yumo te yiki kare yakápnáp koumteouráp
arop fákárenono. Yumo te Kwaromp fákáre kareno. Mao
yumwan wumwiria kwatae ninikamp kirikíp mekamp
éréképá koropea náráp wae kwapwe fek párapok tenámpon.
Aenánko maok, yumo fwap mao kápae kare kwapwe kare
ninik yumwan yaewour námp táman fárakáp mwanapono.

☆ ¹⁰ Yumo wokwaek te kwaporok yakápiapono. Aeno
oukoumwan te yumo Kwaromp firáp arop yakáp napon.
Wokwaek te Kwaro yumwan aropomp tokwae námp sámp
moi napon. Aeno oukoumwan te wae sámp napon. ☆

Nomo ankár Kwaromp yae ankore me yakáp mwanámp kar

¹¹ Ononamp fákáre, yumo te ankwap némpoukamp aropao
koropea mamá apár mek kánanke kwarok ke fek yakáp nap
niampono. Aenapantá ono yumwan kárákáre fek arakrá
sér rae: Pourou fekampan niniknap ninik kwatae yiráp
waempént yorowar námp am te younkwe mwaek sir kipo. ☆

† 2:6: ‘Saion’rá sénáp te, taun tokwae Jerusalem am Saion faonkwek yak námpon.

☆ 2:6: Ais 28:16 ☆ 2:7: Sng 118:22 ☆ 2:8: Ais 8:14 ☆ 2:9: Kis 19:5-6; Ais
9:2; Ef 5:8 ☆ 2:10: Hos 1:10; Ro 9:25; 1 Pi 1:3 ☆ 2:11: Ga 5:16-17,24

¹² Aeria maok, yumo ankár Kwarén mér monap arop ou mek yae-párak kare paokop kip. Táte am arop fárakapao 'Yumo kwatae nap'rá sénapo kor, yumo ankár kwapwe kare ninik fek paokopia napo, am táman nkea méria Kwaro koropnám yae fek maomp e sakap mwanapon. ✧

¹³⁻¹⁴ Yumo ankár aropamp kápae kare lo karwaok paokop kip. Kingo tokwae kari yak námpono. Yumo ankár maomp karwaokria, gavmanén kuri mao sénámpaok mwanapono. Am arop fárakap te kingo tirá kérép nánko, koropea sokoronap arop fárakapan nopok touwe kwatae nénkria, kwapwe karenap aropamp e sakap mwanapono. Yumo te ankár Tokwae Karan ninikria, am fárakapamp yae ankore mek yakáp napo maok, mao Kwaromp e sakap mwanapon. ¹⁵ Kwaro yumwan takenkria warákár námp te ará: Yumo kwapwe kare ninik fek paokop napo, épépérép aropao yumwan épérépnám kar sér mwaria napao kuri, yumwan nkea wampwe pwar mwanapono. ✧ ¹⁶ Yumo te ankár kwatae ninikao yumwan sámp-fákap naeane. Amwar kar yakáp kip. Yumo te, nomo waeman amwar yakáp námpara, nomo e-poup fwap kwatae ninik mwarrá niniki kwapono. Yumo te ankár amwar yakápria maok, Kwaromp tére arop yakáp kipo. ¹⁷ Arop ankwapan kokwae kwapono. Yumo arop kápae karean ponankor warákárria yiráp Kristen ankwapyaenápén nounouroup kipo. Yumo ankár Kwarén apápria, ankár gavmanén e tokwae sánk kipo. ✧

Kraisoinámpaokria touwe sámp mwanámp kar

¹⁸ Yumo tére konap arop yumo te ankár yumwan éréképá yakápnap aropamp yae ankore mek yakápria, maomp kar wará ampaok kipo. Yumwan kwapwe kare porokwe fek éréképá yakápnap arop fárakapan sarápi kwapono. Yumwan kwatae sokororá éréképá yakápnap arop fárakapan kor maomp yae ankore mek yakáp kip. ¹⁹ Tá kare, yumo Kwaromp ninikaok paokoprá am arop fárakapamp tére napo, am fárakapao yumwan kwaporok touwe kwatae sánk napo te, yumo am táman sámp nap te, Kwaro take táman warákár námpono. ✧ ²⁰ Táte yumo kwatae sokoro napo, am arop fárakapao yumwan am fek fupuk napo, yumo touwe sámpria te, yumo am fek apae ankank sámp mwanapanáp, mono. Aeno táte yumo kwapwe kare ninik fek tére napan maok, yumwan am arop fárakapao fupuk napo, yumo touwe sámp nap te, Kwaro am táman warákár námpon. ✧ ²¹ Kwaro yumwan wumwiri námp te am take pourouráp ninikaok mwanapria ninámpon. Am te apae riteanápe,

✧ 2:12: Mt 5:16 ✧ 2:15: 1 Pi 3:15-17 ✧ 2:17: Ro 13:1-7 ✧ 2:19: Ef 6:5-7

✧ 2:20: 1 Pi 4:14

Kraiso yumwan yaewour nanampria touwe sámpámpón. Aenámpara, ami námp támao yumwan yénkép nánko, yumo fwap ampaok mwanapono. ☆ ²² Mao te kwatae ninik moria, arop wawap fek maomp táp meknámp kwekár kar kwatae oukur moimpon. ☆ ²³ Man kar wouroumpapo, nopok kuri kar wouroump moimpon. Mao touwe sámpámpao maok, am fek yopor moria, am ponankor kápae kare ankank yae-párák kare Kwaromp yaek sánkámpón. ☆ ²⁴ Kraiso nomp kwatae ninik maomp pourouk sámpea, yaopwae porokopramp fek sumpwimpon. Mao takimp te nomo kwatae ninik ponankor pwararea yiki yak sámpea Kwaromp yae-párák kare ninikaok saráp paokop mwanámpani námpon. Mao pourouk touwe sámp námp fek táman yiráp pouroukamp touwe fwapokwapi námpono. ☆ ²⁵ Wokwaek te yumo sipsipaoi kwapnámp mwae kup nke moia épépéréprá paokop napon. Aeno oukoumwan te yumo wae yiráp waemp taokeyak naenámp Kraisonámpok arári koropea yakáp napon. ☆

3

Poumou anánkwapou yae-párák tankáp mwanap kar

¹⁻² Tá taknámp yumo poumou nap mekamp koumteou yumo ankár yiráp poumou-tárápuamp yae ankore mek yakáp kipo. Táte yiráp poumou-tárápu ankwap fárákap Kwaromp karwaok mo napao kor, koumteou yiráp kwapwe kare ninikan nkeria, yumo ankwap kar sér mo napo kor, fwap Kwaronámpok korop mwanapon. ☆ ³ Érik arop nke nap fek pourou yipi fek saráp pwi yak naenámp ankank, me pwae mek mopor i konap, tá gol yumukwap konap, tá waempyam kwapwe yirimp konap ninik fek ninik tokwae kwapon. ⁴ Kwaro nke námp fek pwi yaknámp mopor ankank te yonkwae porokwe fekria sánánkar kar yakáp konap am te turupwi mo naenámpara, yumo ankár am táman yiráp ninik mek tirá kák kipo. ☆ ⁵ Wokwaekamp koumteou Kwarén méria yiki kare yakáprá, náráp poumou-tárápuamp yae ankore mek yakápria, am take pourouráp ninik mekamp ankank mopor kwapwe niamp am takiapon. ⁶ Wokwaek kar Sara kor take pourouráp ninik fek yakria Abrahamomp karwaok akwaprá Abrahamén 'Náráp Tokwae Kar'rá sérimpon. Yumo kwapwe kare ninik nap ara, yiráp poumou-tárápuan te apaeran apáp mwanapanáp, yumo te Saramp tárápu niampón.

⁷ Yumo koumteou tinap arop fárákap, yumo kor yiráp koumteouran yurukupia kárákáre mo nap wae mér napon.

☆ **2:21:** Mt 16:24 ☆ **2:22:** Ais 53:9 ☆ **2:23:** Ais 53:7; Ro 12:19 ☆ **2:24:** Ais 53:5-6; 2 Ko 5:21 ☆ **2:25:** Jo 10:11 ☆ **3:1-2:** 1 Ko 7:12-16; Ef 5:22-24; Ta 2:4-5

☆ **3:4:** 1 Ti 2:9-10

Aenapan maok, Kwaro náráp yiki yak sánk naenámp am te mao kuri yumont sámp mwanapara, yumo ankár yiráp koumteouran yae-párák kareria yaewour kip. Táte yumo am ninikaok yakáp nap te, yumo Kwarén kar toropwap mwanap ke fek kour-sinaenámp ankank yak mono. ✧

Kristen ankárankamp pourouráp ninik fek yakáp mwanámp kar

⁸ Ono oukoumwan má má kar má wae táman séri pwar nae rae: Yumo ponankor ankár pourouráp ninik fek yakápria, ponankor aropan aropomp kip. Yumo ankár yiráp Kristen ankwapyaenápén nounouroup karria, yumo sárán ankwapan ninikria yaewourria, yumokunap ninik te wampwe pwar kipo. ⁹ Táte arop ankwap fárákapao yumwan kwatae sokoro napo kor, yumo nopoki kwapon. Táte yumwan wouroump kar sénapo, nopok kuri yumo am fárákapan kar kwatae séri kwapono. Yumo nopok am fárákapan ‘Ourour kwapwe sánkae’ ria Kwarén sér kip. Am te apaerianápe Kwaro yumwanmékir ourour sánkámpara. ✧ ¹⁰ Am te Kwaromp Buk fekamp karao kor arakrá sénámpon:

“Arop kwapwe kare yakrá

warákár fek yak naeria námp kwamp te,
maomp táp meknámp ankwapan kar kwatae sérrá,
ankwapan kwekár kar sér mo i konámpono.

¹¹ Mao te ankár kwatae ninik te younkwek sánkea kwapwe kare ninikaok saráp kun.

Mao te ankár náráp ankwapyaenápént
ankárankamp ninik fek
yonkwae porokwe fek yak naenámp ninik táman
kárákárerá sámp kun.

¹² Am te apaeriteanápe?

Kwaro yae-párák yakápnap aropan taokeyakria
am fárákapao kar toropwap napo,
woupwi pátea wawi konámpono.

Aeno kwatae ninik fek paokopnap arop fárákapan te
Kwaro man warákár mo i konámpono.” ✧

Nomo kwapwe kare ninikaok paokop námp fek touwe sámp mwanámp kar

¹³ Táte yumo kwapwe kare ninikaok paokop mwaria kárákáre napo te, yumwan wa kwatae sokoro naenámp? Mono. ✧ ¹⁴ Táte yumo yae-párák kare ninikaok paokop nap fek, yumwan touwe kwatae sánk napo te, yumo táman warákár kip. Tá yumwan apáp mwanap kar sénapo, am táman

✧ **3:7:** Ef5:25-30; Kl3:19 ✧ **3:9:** Mt 5:44; Ef4:32; Ro 12:16-18; 1 Te 5:15 ✧ **3:12:** Sng 34:12-16 ✧ **3:13:** Snd 16:7; Mt 10:28; Ro 13:3

korokopea ninik tokwae kwapono. ✧ ¹⁵ Yumo ankár Kraís ankárankampan yiráp ninik mek tokwae kar papea paokop kip. Aenapo, yumo Kwaromp kwapwe kare ankank sámp mwaria yépék nap táman yumwan turunk napo te, koupour nopok sér mwanap kar nánap i ko sér kip. ¹⁶ Takria maok, yumo kar tae fek séri kwapono, sánánkar kwapwe kare ninik fek sér kip. Tá yumo am sénap mek kwatae ninik yak mo námp mér mwanapon. Takria maok, yumo Kraísomp ninikaok kwapwe kare ninik fek paokop nap fek arop fárakapao yumwan wouroump séri napao, warko yumwan nkea pwarápaé sámp mwanapon. ¹⁷ Aeno táte Kwaro nomo kwatae ninikaok paokopria am fek touwe sámp nánko te, Kwar te nomwan warákár mono. Aeno táte Kwaro nomo kwapwe kare ninikaok námp fek nomo fwap touwe sámp mwanaprianánko te, am te fwapono.

Kraiso sumpwianámp kwatae ninik torokorinámp kar

¹⁸ Tak námpara, nomo Kraiséen kor ninik mwaro. Mao te yae-párak kare aropao maok, nomp kwatae ninik tirá épéria, Kwaronámpok éréképa korop naeria, kwatae ninikráp arop nomo niampia, nomwan ér-pwarará sumpwi námpom. Mao te ankárank por sumpwi námp támaono, warko sumpwi mono. Mao te apárok arop kare yak nánko, faropá papea napo, warko fárámpea, maomp waemp te ankár yiki yaká yak námpom. ¹⁹ Mao te waemp yakria maok, akwapeaka fákapa yakápnap waemp fákáreran Kwaromp Kwapwe Kare Karan farákápámpom. ✧ ²⁰ Am waemp fákáre te wokwaek Noa sip yoroianámp ke fek yakápap fek Kwaromp kar ták-sirapan maok, Kwaro nopok am fárakapan koupour touwe kwatae sánk mono. Mao am fárakapan yépékra akwapámpom. Táte am sip mek te, arop náre mono, yukupuk koumteouráp aropao saráp am mek yae-párak yakápria, ént mek sumpwi moiapon. ✧ ²¹ Am éntenk tokwae te nomwan oukoumwan aropao ént mek néria érik foroprá kák napan wounáp námpom. Am ént mek nérap fi te yiráp pouroukámp ouman yárar mono. Am te yumo Kwarén Yinomp ninik mek yiki kukarrá papamp'rá toropwapnap kar támaono. Jisas Kraiso mao sumpwiaka fárámp námp fek maok, Kwaro nomwan érékép námpom. ²² Mao wae yámar mek pokea Kwaromp yae-párak mwaek tank nánko, kápae kare nkwakwe make kárakárenap ensel, eráp ensel maomp yae ankore mek yakáp napono. ✧

4

Nomo wokwaekamp ninik ankár pwar mwanámp kar

✧ **3:14:** Kl 4:6; Hi 10:5-6; 1 Pi 2:15 ✧ **3:19:** Ef 4:9-10; Fl 2:9-10 ✧ **3:20:** Stt 7:7

✧ **3:22:** Jo 3:5; Ro 6:4; Ef 1:20-21; Ta 3:4-5

¹ Kraiso náráp pourouk touwe sámpámpara, yumo kuri ankár kárakáre fek mao touwe sámpámp niamp ninik sámp mwanap nánap kipo. Am te apae riteanápe, arop náráp pourouk touwe kwatae sámpeanámp kwamp te, mao kwatae ninik i konámp ninik te waeman ankár pwar konámpon. ✧ ² Aenapara, yumo oukoumwan yiki yakápnáp ke fek warko yumokunap ninikaok paokopi kwapono, mono. Yumo ankár Kwaro warákár konámp ninikaok saráp paokop kip. ✧ ³ Yumo Kwarén mér monap aropao warákár konap kwatae ninikaok te wae paokopia pwi naponó. Am ninik te ará: Koumteouén yi fek nkea kikiankrá kokopor i konap ninik, táte toupour fek mwaek fir kikiankrá paokop i konap ninik, mánmán ént kwatae fépérrá, mánmánria kwatae sokoro i konap ninik, tá pwarápe mwanap yaknámp ankank méntér kwekár kwarén lotu i konap ninik kwatae kare. ✧ ⁴ Aeno yumo oukoumwan te am take pourouráp ninik am arop fárakapént tak mo nap ara, am fárakapao yumwan nkea korokopria am fek yumwan wouroump kar sénaponó. ⁵ Aeno nánkár wakmwaek te am arop fárakapao námokuráp kwatae ninik fi Kwarén farákáprá sér mwanaponó. Am Kwar Tokwae te yiki yakápnáp arop fárakap, sumpwinap arop fárakap méntia am fárakapan ponankor fwap yurukup naenámpón. ⁶ Sumpwinap arop fárakapao wawanáponoria, Kraiso am fárakapan Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápámponó. Wokwaek yiki yakápap ke fek, Kwaro kápae kare aropanimpnámp taknámp am fárakapan touwe kwatae sánkámpan, oukoumwan te wae Kwaromp Kwapwe Kare Kar wawiaka, maomp waemp te fwap yiki yak konámp Kwaro yak námpnámp taknámp mwanaponó. ✧

Spiritao sánknámp ourouramp kar

⁷ Kápae kare ankank ponankor pwar naenámp te wae wonae fik námpon. Aenámpara, yumo ankár yonkwae kour fek mér karrá Kwarén kar toropwap saráp yakáp kip. ⁸ Yumo Kristen ponankor ankár kárakáre fek nonopok aropomp kip. Am aropompnap ninik tokwae támao maok, ponankor kwatae ninikan oupouroup konámpon. Am ninik te ankár kápae kare ninik kwapwe kwe-pwarámpon. ⁹ Yiráp Kristen ankwapyaenáp yiráp némpouk korop napo, yumo éréképea man yae-párak kare yaewour kip. Yumo am tére te kokwae kwapono. ✧ ¹⁰ Yumo ankákárank ponankor Kwaromp ourour wae sámp napara, am ourour táman fwapia taokeyakáprá, am fek yiráp Kristen ankwapyaenápén yaewour kipo. ¹¹ Táte arop Kwaromp kar farákáp námp te am ourour fek tapek

✧ 4:1: 2 Ko 5:15 ✧ 4:2: 1 Jo 2:16-17 ✧ 4:3: Ef 2:2-3; Ta 3:3 ✧ 4:6: Ro 8:10

✧ 4:9: Ro 12:9-13

ankár Kwaromp kar kareran farákáp kuno. Táte arop ankwap, ankwap fárákapan yaewour námp kwamp te, ankár Kwaro ourour sánkámp kárákáre fek tapek yaewour kuno. Yumo Jisas Kraisompara, takrá tére napo, arop fárákapao táman nkea mao Kwaromp e sakap mwanapon. Jisas Krais mao te wae tokwaerápao ponankor arop fi oupouroupea yaká yak námpono. Máte kareno. ✧

Nomo Kraisompara, touwe sámpria warákár mwanámp kar

¹² Ononamp fákáre, yumo Kristeni nap fek aropao yumwan kwatae sokoro napo, yumo am táman nkeria korokopea yumo am te nomo sámp mo mwanámpan mpwe ninikitea yonkwae touwe fopoi kwapon. ¹³ Mono. Kraiso sámpámp niamp touwe tokwae sámp napara, yumo am táman warákár kipo. Nánkár wakmwaek mao náráp wae tokwaerént érik korop nánko, yumo nkea yonkwae kárámpria warákár tokwae mwanapon. ¹⁴ Yumo Kraisompara, arop fárákapao am fek yumwan wouroump kar sénapo te, yumo fwap warákár mwanapon. Am te apae riteanápe, Kwaromp Spiritamp wae kwapwe yumont yak námpan nkeria napon. ✧ ¹⁵ Takria yumo ou mekamp arop ankwap ankárankampao arop sámpwouroump, oukun, nkwakwe make kwatae ninik, ankwapao tére nap mek akwapea énoukouprá maomp ninik sámpá yampourourá, mak nánko, am fek touwe sánk mwanape. ¹⁶ Aeno táte yumo arop Kristen yakáp kour nap fek touwe sámp nap kwamp te, yumo am táman pwarápae kwapon. Yumo waeman e Kristen yakáp napara, Kwarén aesioria warákár kipo. ✧

¹⁷ Arop ponankor kot mwanap ke te wae korop námpon. Am ke fek te Kwaro náráp firápanmékir kot naenámpon. Aeno mao nomwanmékir kotrá akwapria Kwaromp Kwapwe Kare Kar ták-sir konap arop fárákapan te mokop naenámpon? ¹⁸ Am te Kwaromp Buk fekamp karao sénámpon:

“Tá yae-párak kare arop fárákapan érékép naenámp, wuriman kour-sir tae morok nánko te, Kwarén younkwe sirarea kwatae ninik i konap arop fárákapan te mokop naenámpon?” ✧

¹⁹ Aenámpara, arop ankwap fárákap Kwaro yumwan takano-rianánko, touwe sámp nap kwamp te, yumoku yae-párak kare ninik fek yakápria yiráp pourou ponankor Kwaromp yaek sánk kip. Mao námoku yumwan yoroi námpara, mao yumwan sénámpaokrá ankár taokeyak námpon.

5

Kwaromp firáp taokeyakáp konap arop fárákapan sénámp kar

¹ Taknámp ono kuri sios taokeyak konampara, Kwaromp sios taokeyakáp konap arop fárákap yumwan sénae rae: Ono wae onokump yi kare fek nke nanko, Kraiss touwe sámp námpon. Aenámpara, nánkár wakmwaek ono kuri yumont nomo ponankor Kraiss Jisasént wae tokwae fek yakáp mwanámpon. Aeria namp kwamp, ono yumo Kristen taokeyakáp konap yumwan ‘Arakrá tére kip’ ria sér rae: ² Kwaro náráp sios yiráp yaek sipsipnám araknám párapok tenám te, yumo ankár fwapia taokeyakáp kip. Takria yumoku te tére kokwae napo, aropao saráp yumwan fopwaok mwanape. Ankár yumoku támao Kwaromp ninikaokria am tére táman warákárrá tére kipo. Yumo te téreria, am fek mani sámp mwanap ninik tokwae kwapono. Yiráp ninik te am arop yaewourrá tére mwanap támanmékir warákárrá tére kipo. ✧ ³ Yumo te arop nununkwi niampi yakápria, Kwaro náráp firáp arop yiráp yaek párapok tenám apárok nérrá kák mwanape, mono. Yumo te ankár Kwaromp arop fákáreran kwapwe kare paokopan yéncép napo, am fárákapao kor táman nkea mántwaok mwanapon. ✧ ⁴ Yumo takia napo te, sipsip taokeyakápnáp fákáreramp Arop Tokwae mao námoku érik koropnám ke fek yumwan nopok yaká yak naenámp ankank nénk naenámpon.

Nomokunám ninik wampwe pwar mwanám kar

⁵ Táte taknám arop ménki-tárapu yumo kor manénkir mérnáp arop fárákapamp yae ankore mek yakáp kipo. Aeria yumo ponankor yumoku te wampwe pwarará, yiráp Kristen ankwapyaenámp yae ankore mek yakáp i konap ninik fek saráp yakáp kip. Am te Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sér:

“Námo mwar kwapwe kare namponoria waenámp aropan te Kwaro man far-pwar konámpono.

Aeno námoku te wampwenorianám aropan maok, Kwaro man aropomp i konámpon.” ✧

⁶ Ae konámpara, yumo ankár yumokuráp ninik te wampwe pwarará, Kwaromp kárákáre kor yae ankore mek yakáp kip. Tak napo maok, mao námoku pátenám yae fek yumwan e kwapwe sánk naenámpon. ✧ ⁷ Mao námokuráp aropomp ninik fek yumwan taokeyak konámpara, yiráp touwe kwatae sámp nap, tá yiráp nkwakwe make ninik tokwae nap am te ankár Kwaromp yaek pap kipo. ✧

✧ 5:2: Ap 20:28 ✧ 5:3: Jo 13:14-15; Fm 1:14; 1 Ti 4:12; 5:1 ✧ 5:5: Snd 3:34; Lu 22:26 ✧ 5:6: Fl 2:8-9 ✧ 5:7: Mt 6:25-26

⁸ Yumo ankár yae-párák kare ninik fek yérék kour kip. Satan te yiráp yopor aropono. Mao laionao mémenkip kar fek aráp tokwaerá arop yampá fánaeriaka oupourounkrá yarak i konámp niampono. ⁹ Yumo te ankár Kwarén mér nap kárákáre fek fokopeyakápria Satanén kwe-pwar kip. Yumo wae mér napono, yiráp Kristen ankwapyaenáp ponankor kápae kare apárok yakáp napao kor yumonapnámp taknámp touwe kwatae sámprá yakáp napono. ✧ ¹⁰ Kwar te ponankor aropomp fi kor támaono. Mao yumwan wumwiria érékép námp te, yumo Kraisompara, ankár Kwaromp wae kwapwe fek yaká yakáp mwanapon. Aenámpara, yumo fae tákáre ke fek touwe sámpp nap te, nánkár wakmwaek mao námoku yiráp waemp warko fwapokwapi kákeaka, yiráp mér nap mek kárákáre nénk nánko, yumo kárákáre fek fokopeyakáp mwanapon. ✧✧ ¹¹ Kwar te yaká yak konámp kárákáre tokwaerápono. Kare karonó.

Pwar naerianámp kar

¹² Ono Sailasén máamá kar fae tákáre fek farákáp nanko, yiráp por kumwi námpono. Ono man ninik namp te, mao te nomp Kristen ankwapnámp kareno. Máamá pas fek te, ono yumwan Kwaro aropompria tére konámp ponankor ninikan yumwan yénkép námpan sénaeria nae. Onomp ninik te yumo am Kwaro nénknámp ninik ponankor tia am fek kárákáre fek fokopeyakáp kipria nampon. ✧

¹³ Babilon mek yakápnáp Kristen fárákáp te Kwaro yumont naráponoria nánkáráp tenánko yakáp nap, am fárákápao yumwan ‘Gude’rá sénaponó. Mako Kwaromp tére námpara, onomp táráp niampono. Mao kor yumwan ‘Gude’rá sénámpón. ✧ ¹⁴ Yiráp nounouroupnáp ninik yénkrá yiráp ankwapyaenápén yae koukoupwiyak kip.

Onomp ninik te yumo Kraisént yakáp napara, yiráp ninik porokwe fek yakanoria nampon.

✧ 5:9: Ef 6:11-13; Je 4:7 ✧ 5:10: 1 Te 5:23-24 ✧ 5:10: Ro 8:18; 2 Ti 4:17-18

✧ 5:12: Ap 15:22 ✧ 5:13: Ro 1:7; 2 Ti 4:11

Pita Wakmwaek Kumwimp Kar Mekia Akwapnámp Kar

Pita mǎmǎ pas ankwap por kumwi námp te, kwekár tisa ankwap fákáre sios mekamp koumteouráp aropan ankwap pourouráp kar yénkrá farákáp napantá, ‘Am farákapamp kar wawi kwapono’rá kumwimpon. Am kwekár kar sérap arop farákapao arakrá sér, “Kwatae ninik te kwatae mono, fwapono.” Ankwap te, “Jisas te warko ék mono.” Aerá sénapan maok, Pita sérrá, “Jisas te ‘Arop ankwap yaomwi mek pik te mono. Ponankor kwatae ninik pwarará, námonámpok koropanápono’ ria porokwe fek yépékrá yak námpon.” (Sapta 3:9 fek nkeampo.)

Mao sérrá, “Yino aposel farákapao maok Jisasén wae yi fek nkea, mao yénkrá farákápámp wawi námpara, yumo te yinomp karan saráp wawia Jisasén mér kipo.”

¹ Ono Saimon Pita, ono Jisas Kraisomp tére konamp, maomp aposel yumo Kwarén mér kwapwe sámpea yakáp nap, yumonapok mǎmǎ pas kumwia kérép rae. Yumo Kwaro sánknámp mér nap kwapwe kare am te yinomp mér ni-ampono. Jisas Krai te yae-párak kare ara, nomo am mérámp sámp námpon. Mao te nomp Kwar, mao nomwan warko éréképnámp aropono. ² Oukoumwan te yumo Kwar ntia nomp Jisas Tokwae Karamp ninik nep wae mér. Aenapara, ono warákáramp ninik te Kwaro yumwan ninikia yaewourianánko, maomp yonkwae porokwe yumont tokwae kari yak naenámpon. ✧

Kristen fákáre paokop mwanap ninik

³ Krai te Kwaromp kárakáre fek nomwan maomp kápae kare ankank ti-sáp nánko, nomo fwap Kwaromp ninikaok paokop mwanámp pwi námpono. Nomo Kwarén méria ninik námpara, nomo am ankank ponankor fwap sámp mwanámpon. Mao nomo mént náráp wae kwapwe ntia náráp yae-párak kare kwapwe kare ninik sámp mwanámpria wumwi námpon. ✧ ⁴ Am tak námp fek táman maok, mao nomwan námokuráp kápae kare kwapwe kare ankank wokwae ti-sáp nanamprimpan ti-sáp námpono. Kwatae ankankan kikiank i konámp ninik te aropan kwatae pap konámpono. Aeno am kápae kare kwapwe kare ankank Kwaro nomwan ti-sáp námp te fwap yumwan yaewour nánko, am kwatae pap konámp ninik am warákár tará, fwap Kwaromp ninikaokiaka mao

niamp yakáp mwanapono. ✧ ⁵ Yumo ankár am táman ninikria maok, kwapwe kare ninik te kárakáre fek téreria, am te yiráp Kwarén mér napént tapokwap kip. Tá yumo ankár Kwaro i konámp ninikan mér sámpea, am mér te yiráp kwapwe kare niniként tapokwap kip. ⁶ Tá yumo yiráp pourou ankár poukwap kouria maok, Kwaro i konámp ninikan mér sámp napént tapokwap kip. Tá yumo ankár nkwakwe make kar korop nánko, kárakáre fek fokopeyakápria maok, am yiráp pourou poukwap kour napént tapokwap kip. Tá yumo Kwaro i konámp niamp pourouráp ninik fek paokopria maok, kárakáre fek fokopeyakáp i konap niniként tapokwap kip. ✧ ⁷ Aeria yumo ankár yiráp Kristen ankwapyaenápén ponankor nouroupi yakápria, ankár ponankor aropan aropomp kar kip. ⁸ Táte am take pourouráp ninik yiráp ninik mek tokwae kari yak nánko te, yumo Jisas Kraiss Tokwae Karamp ninikan mérap te tokwae kari akwap námpara, am mér te kwaporok yak mono. Am te fwap kápae kare tére kwapwe naenámp. ⁹ Aeno arop am take pourouráp ninik mo námp te, maomp yi sukupi yaknámp niampara, wakmwaek korop naenámp ankank panek yak námp te nke mono. Mao te Kwaro maomp kwatae ninik ponankor tirá épérimp te wae nik mo, pwar námpon. ✧ ¹⁰ Ononamp fákáre, Kwaro wae yumwan wumwiria, mao naráponoria nánkáráp tenámpon. Aenámpara, yumo ankár kárakáre fek am wumwiri námpaok tukup kip. Yumo takria te, yumo kwatae ninik fek tukup mo, fwapono. ¹¹ Táte yumo am ninikaok napo te, yumwan taokor naenámp ankank yak mono. Yumo fwap Kwaromp wonae fik yámar mek tukupea yakáp mwanapono. Nomwan warko éréképámp nomp Tokwae Kar Jisaso am yámar mekamp némp taokeyak námpon. ¹² Aenángo, yumo am ankank wae méria Kwaromp kar kare sámpea, yumo wae kárakáre fek fokopeyakáp napan maok, wampweno, ono ankár yumwan kápae kare por sénanko, yumo am táman niki yakáp mwanapono. ¹³ Ono ninik namp te ono oukoumwan yiki yak namp fek, yumo nik moantánoria ankár yumwan farákáp saráp yak nanamp, am te kwapwe kare ninikono. ¹⁴ Nomp Tokwae Kar Jisas Kraiso onan sérrá, “Amo sumpwi nanap ke te wae wonae fik námpono.” ✧ ¹⁵ Aeri námpara, ono mwae kárakáre fek oupouroukria, nánkár wakmwaek ono sumpwi tenanko, yumo fwap kápae kare por máma ankank ponankor niki-samp yakáp mwanapono.

Pita Kwaromp wae Jisasomp pouroukamp nkemp kar

✧ **1:4:** Jo 1:12; Ap 17:28; 2 Ko 3:18   ✧ **1:6:** Ga 5:22-23   ✧ **1:9:** 1 Jo 2:11

✧ **1:14:** Jo 21:18-19; 2 Ko 5:1

¹⁶ Yino nomp Jisas Kraiss Tokwae Karao maomp kárakáre fek wakmwaek korop naenámp karan, am kar yumwan farákápampono. Aempan maok, yino te kwaporok kar mwar karan farákáp mono. Yino yinokump yi kare fek nke nánko, maomp pourouk Kwaromp wae tokwae yak nánko, nkeanámpan, yumwan sénámpon. ¹⁷ Naropwar Kwaro man e tokwae sánkria, man am wae kwapwe kare sánkámpon. Kwar námokuráp yámar mekamp wae tokwae kwapwe meknám Jisasnámпок kar sámp-kérépria sérrá, “Támáte onomp Tárápono. Ono man warákár tokwae nampono.” ¹⁸ Aenáno, yino méntér Kwaro námoku nánapitenámpon faonkwek yakápra wa nánko, am kar yámar meknámpon takrá sérimpon. ☆

¹⁹ Aempan yino am táman nkea wokwae yakápap profetomp karan mér kárakáre námpono. Yumo kuri am profet fákáreramp kar kárakáre fek niki-samp yakánap te, kwapwe kareno. Am farákapamp kar te lamao kirikip mek wae puri yakrá akwapea wakor nánko, Wap Kumur aok konámpon niamp te nánkár pwarnámpon yae fek Jisas Kraiss ék nánko, maomp wae yiráp ninik meknámpon yokor nae-námpono. ☆ ²⁰ Aeno yumo ankár aranénkir mér kip: Nomo te nomoku nomp ninikaokria Kwaromp Buk fek yaknámpon profet kar fi fek farákáp mwareano, mono. ²¹ Am te apae riteanápe, wokwae te am profet kar arop ankwap ankárankampao námokuráp ninikaokria profet kar farákámp moimpon. Yiki Kor Spiritao námoku am arop farákapamp ninik mek farákápánko, mao am Kwaro sánkámpon kar táman arop farákapan farákáppon. ☆

2

Kwekár tisamp kwatae ninik

¹ Wokwae kar kwekár profet farákap Israel fi mek téreapon. Aeno tá taknámpon yumo ou mek kor kwekár tisa farákap tére mwanapon. Am farákapao kánánkámpon námokuráp kwekár ninik fek farákápria, yiráp waemp kwatae pap mwanapon. Am farákap te Jisas Tokwae Karao man kor yamokwapea érékép námpan warko man younkwe sir mwarea napon. Am farákap takria te námoku támao koupour touwe kwatae sámp mwarea napon. ☆ ² Aeria kápae kare arop am kwekár tisa farákapamp kokopor ninikaok tukup napo, arop ankwap farákap nkea Kraissomp ninikaok tukup konap ninikan te wouroump kar sér mwanapon. ³ Am kwekár tisa farákap te maniantá kikiank kar i konap arop farákapara, kápae kare kwekár kar sérarrá paokoprá, yiráp maniráp ankank ti

☆ **1:18:** Mt 17:1-5   ☆ **1:19:** Lu 1:76-79   ☆ **1:21:** Ap 3:21; 2 Ti 3:16   ☆ **2:1:** Lo 13:1-5; Mt 24:24

mwanape. Tak napan maok, wokwaek kar Kwaro yae nánapi pwate námp fek am fárákapan kot nánko, am fárákapao touwe kwatae sámp mwanapon. Am touwe sánk naenámp ankank te apae ampnámp námpanápe, mono. Am te érik karaok yakrá yépék námpon. ✱

4 Wokwaek ensel ankwap fárákap kwatae ninikapo te, Kwaro námoku mwar takanáponoria yépék mono, mao te am fárákapan me tokwae kirikip támare mek épéri tenánko, am mek yakáprá mao támao kot naenámp yaeran yépék napon. ✱ 5 Wokwaek kar Noa kounteouráp aropan 'Kwaromp ninikaok araki yakápenk'rá sérimpon. Aerámpan maok, am fárákap Kwarén younkwe sirapo kor, námoku mwar takanáponoria yépék mono, mao éntenk tokwae sámp-kérépánko, am fárákap ponankor ént mek faokarapono. Aeno Noa te am fárákapan yae-párak kare ninik farákápámp aropara, Kwaro Noa ntia maomp fákánek séraroan taokeyakánko, yae-párak yakápiapono. ✱

6-8 Sodom ntia Gomora te taun tokwaenono. Am mekamp kwatae kare arop fárákap poumou kok kokoporrá paokop napara, Kwaro séránko, yaomwirao fári pwatenánko, yaomwi ntu mwar yakámpon. Am taun anánkaopwe mekamp aropan touwe kwatae sánkámp te, nánkár wakmwaek Kwarén younkwe sinámp aropan touwe kwatae am fárákapan kor korop naenámpan yénkép námpon. Loto am Sodom, Gomora mekamp kwataenap arop ou mek yakria am fárákapamp kwatae ninik nkerá, kumur méntép kwatae kar sérarapo, wawimpon. Aenámpao maok, maomp ninik te yae-párak kare yakria maok, am fárákapao lo kwe-sirarrá, kwatae sokoro nap táman nkea, kokwae kareria, tak te mon karrá ninik tokwae námpon. Aenámp fek, Kwaro am yae-párak kare Lotén am yaomwi wouroukourámp mekamp warámpánko, fwap yakámpon. ✱ 9 Kwaro tak i konámpara, nomo wae mér, arop Kwaromp ninikaok tukup napo, man ankank kwatae korop nánko te, Kwaro am wae nkea mérianámpan man yaewour i konámpono. Táte kwataenap aropan kor Kwaro wae nkea mér námpara, nopok am fárákapan touwe kwatae nénk nanampria oukounwan ti-fákeyakrá akwapea kot naenámp yae fek naenámp. ✱ 10 Táte kounteouráp arop pourouk énoukouprá kikiankáprá kwatae kare ninik fek kokoporria, Kwaromp lo karan te kánanke kwataeran mpwenap arop fárákapan Kwaro youpoukwap tokwaeaka touwe tokwae kar nénk naenámp.

✱ 2:3: Ro 2:24; 16:18 ✱ 2:4: Mt 25:41 ✱ 2:5: Stt 6:13,18; Hi 11:7 ✱ 2:6-8: Stt 19:12-13,24 ✱ 2:9: 1 Ko 10:13

Tá am yiráp ou mek yakápnap kwekár tisa fárakapao ták-sirirá paokoprá námokuráp ninikaok sarápria, kárakáre kor enselén te wouroump kar sérria apáp mo i konapono. ¹¹ Aeno am ensel fárakapamp kárakáre tokwae te am arop fárakapan kámákár akwap námpan maok, Kwaro nke námp fek am kárakáre kor ensel fárakapao am fárakapan wouroump kar sérria kot mo i konapono.

¹² Am arop fárakap te yao pwae mekamp nape firao yonkwae kour moria námokuráp ninik fek kwaporok paokop i konapnámp, arop ankwap fárakapao kor kar karean sénapo te, am mér moria wouroump-sér i konapono. Am nape fir éntupwaro morok fékériánánko, arop yénképrá fári konapono. Am arop fárakapao kor nape firao i konapnámp taknámp wour mwanapono. ¹³ Am fárakap arop ankwap fárakapan nkwakwe make kwatae ninik napo, nopok touwe kwatae sámp mwanapon. Námokuráp pouroukamp ninikaok nap te kumuruk saráp mono, wae fek kuri takrá paokoprá, kwapwe kare ritea warákár konapono. Takria am fek yumont koupoukarrá fánapao maok, maomp kwatae ninik nap yumo ou mek yakápria, yumwan oumi papria, yiráp eran kor kwatae pap napon. Aenapao maok, am fárakap te námokunap kwekár ninik táman warákáránk i konapono. ¹⁴ Am fárakapamp yi te kápae kare por kounteoump pourouk énoukouprá kokopor mwanap ninikan sámpá paokopria, kwatae ninik te pwar mwanap pourou mo námpono. Táte arop ankwap fárakap ninik kárakáre mo napan, kar porokwerá kwatae ninik mwaria érékép-tukup konapon. Am fárakap te ankwapamp ankank kikiank mwanap ninik waeman mákia maránki yakáp napon. Nánkár Kwaro am fárakapan touwe kwatae kare nénk naenámpon. ¹⁵ Am fárakap kwapwe kare ninikaok paokop i konap te pwararea, yiki mwaek tukupria épéréprá paokop napon. Am fárakap te Beoromp táráp profet Balamomp ninikaok tukup napon. Mao te kwatae ninikria am fek mani sámp naeria kikiankimpon. ✧ ¹⁶ Donki kar sér mo i konámpao maok, Balamo am tak námp fek mao aropnámp kar sérria Balamomp kwatae ninikan yoporimpon. Am donki taknámp ninik te profet Balamomp ninik am épéperép naerianámp táman taokari námpon.

¹⁷ Am kwekár tisa fárakap te ént merao torokwari yak námp niampono. Táte warákam támárenámp kouwerao ouwi tokwaerao sámpea yarak námp niampon. Am taknap arop fárakapampor te Kwaro kirikip tokwae mek tukup mwanap némp nánapi pwate nánko yak námpon. ✧ ¹⁸ Am arop fárakap te nkwak mak mwanámprá épéperép námp kar

sérara wae konapono. Arop ankwap fárákapan, kokoporrá pouroukamp nkwakwe make kwatae ninikanáponoria kar porokwerá sérar i konapono. Am fárákap tak nap támao, arop ankwap oukoumwan kar táman kwatae ninikao fákapá yak námp mekamp pwarará Kwaronámpok korop nap arop fárákapan poupwékáp napo, warko am kwatae ninik mek tukupea fákapá yakáp napon. ¹⁹ Am kwekár tisa fárákap am arop fárákapan sérrá, “Yumwan te apae ankankao fákapá fákeyak námpanáp, fwapono.” Aerá sénapao maok, mao námoku kare te kwatae ninikao fákapá fákeyak námpon. Am te arak i konámpon: Ankwap ankankao aropan poukeyak nánko te, am arop te man poukeyaknám ankankamp yae ankore mek yak konámpono. ✧ ²⁰ Tá kare, am fárákap waeman nomp Tokwae Kar námwan warko éréképnám Jisas Kraisen mér kareria, am apárokamp kwatae ninikao fákapá yak námp pwarará, Jisas Kraisonámpok korop napon. Aenapan maok, am fárákap warko arári tukupea, am mek fákapá fákeyakáp nap te araki yakáp napon: Manénkir kwatae ninik fek fákapea, kwatae yakápiapan maok, táte warko tukupea fákapá yakápria kwatae kare yakáp napon. ²¹ Aeno am fárákapao yae-párák kare paokopnap ninik mér mo nap te, am te kwatae napon. Aeno táte am fárákapao Kwaro sánknám yiki kukur sánk konám lo sámpea napao, am táman younkwe sánk nap te, waeman kwatae kare napon. ✧ ²² Annap ankank te as ntia kouao nepo, sér i konám. As youpouki pwatea, warko arákarrá akwapá youpouk fári konám niamp. Táte ankwap kar sérrá: Kou ént mek éntupia pourou yiki kwapwe námpao maok, warko akwapea kwar takére mek énou i konám ni- ampono. ✧

3

Kwaro korop naenámp yae yaknám kar

¹ Onomp fákáre kare! Má pas máte yiráp por ono anánkan kumwi nampono. Yumo yae-párák kare ninik mwanapria kárákáre fek sérria, mámá pas anánkaopwe kumwi namp te, yumo am táman nkea warko ninikia niki yakáp mwanapon. ✧ ² Onomp ninik te, yumo Kwaromp wokwaek yakápap e tokwaeráp profet fákáreráo wakmwaek korop naenámp ankankan farákápap aran warko ninik kipria nampon. Yumo ankár nomwan warko éréképnám Jisas Kraisen Tokwae Karom lo yiráp aposel fárákapao yumwan farákáp napo wawi nap, am fwapi niki-samp kip.

✧ **2:19:** Jo 8:34; Ro 6:16-17 ✧ **2:21:** Mt 12:43-45; 26:24; Hi 6:4-6 ✧ **2:22:** Snd 26:11 ✧ **3:1:** 1 Ti 4:1; Ju 17-18

³ Aeno yumo ankár tokwae kar ankank aran mér kip: Pwar naenámp ke fek kwatae ninik mwar karrá kikiankria ankár táman saráp paokop i konap arop fárákap koropea, wouroumprá arakrá sér mwarea napon: ⁴ “Mao te warko arákarrá korop naenámp nie? Mao te maok yak námpono? Mao te korop mono. Wokwaek nomp tékénou fárákap wouri nap feknámpia koropea oukoumwan námp te, kápae kare ankank wokwaek kar forokarámp feknámpia taki yak námpono.” ⁵⁻⁶ Kwaro wokwaek kar séránko, yámar me tokwae yak, apár tokwae ént meknámp aokea yak námp, am táman ninik mwarea, ninik mono. Tá wakmwaek Kwaro séránko, am ént támao nákkarrá aokria, apár ponankor oupouroupea kwatae papámpono. Aempan maok, arop fárákap te am táman ninikia mér mwanapan, mo napon. ☆ ⁷ Am kar támao yámar ntia apár taokor fákeyak nánko, oukoumwan yakria, yaomwi koropria ponankor wouroukour naenámp kean yépék námpon. Yámar ntia apár Kwarén younkwe sinap arop fárákap kotia touwe sámp mwanap ke táman yépék námpon. ☆ ⁸ Kwaro nke námp fek kápae kare yopwar akwap námpao kor, ankárankamp yae niampono. Tá ankárankamp yae te 1,000 yopwar niampono. Ononamp fákáre, yumo am ninik ník moi kwapon. ⁹ Takria arop ankwap fárákap, Tokwae Karao ék nanampri námp te mae ékénrá ninik mwanape. Mao te arop ankwap ankárankamp yaomwi mek pik te mono. Ponankor arop kwatae ninik pwarenk ritea yumwan ninikria porokwe fek yépekrá yak námpon. ☆

Mámá apár ntia yámar me pwar naenámp kar

¹⁰ Aeno Jisaso Tokwae Kar ék naenámp yae te nomo oukoumwan sikan mpwe nánko, oukun aropao i konámpnámp kwaporok koupour ék naenámp. Am ke fek yámar mek pourouk tokwaeria, yámar moyak nánko, ankank kápae kare ponankor yaomwiraó fári pwar naenámp. Apár ntia kápae kare ankank am mek yakáp námp, am táman kor ponankor yaomwiraó fépér naenámp. ☆ ¹¹ Aeno am ankank taki pwar nánko te, yumo ankár mokope arop yakáp mwanapon? Yumo ankár yiki kare ninik fek Kwaro niniknámp taknámp paokop kip. ¹² Yumo ankár amnap ninik fek tapek am Kwaromp Yae yépék kip. Tá yumo ankár kárákáre fek tére napo, am yae koupour korop naenámp. Am yae fek táman yámar me tokwae yaomwi wouroukoumpia tomoromp nánko, touwe kare yaomwiraó ankank kápae kare ponankor wouroukoumpianánko, énténti akwap naenámp. ¹³ Mao wokwaek sérímp te ará: “Námo yámar me wourékam yoro,

☆ **3:5-6:** Stt 1:2,6-9; 7:11,17,23 ☆ **3:7:** 1 Ko 3:13 ☆ **3:9:** Sng 90:4; Ese 18:23; 1 Ti 2:4 ☆ **3:10:** Mt 24:35,43-44

apár wourékam yoroia nanko, am fek te yae-párak kare ninik mwar yakáp mwanapon.” Aerimpan nomo am ankank táman saráp yépék námpon. ☆

Nomo ankár yiki kor yakápria Jisasén yépék mwanámp kar

¹⁴ Ononamp fákáre e, yumo am ankank táman yépék napara, yumo ankár tére kárakárerá yiki kukur yakáp napo, kwataenámp ankank yak moria, yumo ankár Kwarént ankárankamp pourouráp ninik fek yakáp kipo. Aenapo, nánkár wakmwaek Kwaro yiráp yae-párak yakápnap ninik nke naenámp. ¹⁵ Yumo nomp Tokwae Kar oukoumwan yépék námp nkeaka arakrá ninik kip: Aropao man mér nánko, fwap am fárakapan érékép nanampria yépék námpon. Kwaro nomp Kristen ankwapnáp kare Polén ninik kour kwapwe sánk nánko, mao kuri yiráp por make pourouráp kar kwapwe kumwia kérépámpono. ☆ ¹⁶ Polomp kápae kare pas fek te mámá kar táman sér i konámpon. Maomp kar ankwapmwaek am pas fekamp te érik farákár mo nánko, nomo fwapia ninik mwanámp pourou mo námpono. Arop ankwap fárakap yonkwae kour moria, kárakáre fek fokopeyakáp mo nap, am kar sámpea yiki mwaek tukupria, Kwaromp Buk fekamp kar ankwapmwaekan kuri tak naponno. Taknap arop fárakap am fek touwe kwatae sámp mwanapon. ☆

¹⁷ Ononamp fákáre, yumo am wakmwaek korop naenámp ankank te wae nik naponno. Aenapara, yumoku támao ankár fwapia mér fek yakáp kip. Takria lo kwe-sir konap arop fárakapamp kwekár karao yumwan éréképá akwap nánko, yumo warko mér kárakáre fek fokopeyakáp mo mwanape. ☆ ¹⁸ Yumo ankár Jisas Tokwae Kar nomwan warko érékép konámp, maomp aropomp tokwae mek yakáp kipo. Aeria maomp aropomp ntia man méria ninik nap táman sámp-samp napo, yiráp ninik mek tokwae kari yak naenámp. Nomo oukoumwan, tá nánkárapi kuri Kraisomp e ankár warákarrá sakap saráp yakáp mwanámpon. Kare tak mwanámpono.

☆ **3:13:** Ais 65:17; Yé 21:1,27 ☆ **3:15:** Ro 2:4; 10:21 ☆ **3:16:** 2 Ko 4:3; Hi 5:11

☆ **3:17:** 1 Ko 10:7-11; Hi 2:1

Jon Manénkir Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jon te Jisas éréképá yárákimp éntér-sámpramp arop ou mekamp ankwapono. Mao taun Efesus mek yaká yakea, wae mér pourouria, Jisas pokámp yopwar 60 yopwar niamp arake fek mámá pas má kumwimpon.

Mao wanánko, arop ankwap fárakap kwekárá sérrá, “Apárokamp aropamp pourou te kwataeria, kwatae ninik am mek yak námpara, Jisas te Kwaromp Tárápara, apárokamp arop pourou kare sámp naenámp pourou mono.” Aerá sénapantá, mao te koumteouráp aropamp ninik fwapokwapi pap naeria, mámá pas kumwimpon.

Tá ankwap kar te ará: ‘Kwar te ponankor aropan nouroup námpara, yumo kor ankár ponankor aropan nounouroup kip’rá sénámpon.

Yiki yak sánk konámp kar

¹ Mámá yiki yak sánk konámp kar te me koum sik yakámpan yino wae maomp kar wa, tá yinomp yi kare fek man wae nke, tá yino man tokoreyakáprá, tá yinomp yae korao maomp pourouk wae sámp, maki námp kwamp, yino mámá kar farákáp konámpono. ✧ ² Am yiki yak konámpao érik koropeanánko yino waeman kare nke námpan, yumwan am yiki yaká yakáp mwanámp kar érik farákáp konámpon. Am yiki yak te wokwaek kar Naropwarént yakámpan maok, oukoumwan te wae érik koropeanánko yino nke námpon. ✧ ³ Yino nkeaka wawinámp karan yumwan farákáp nánko, yumo kor má kar wariaka yinont ankár pourouráp ninik fek yakápria, nomo énéni Naropwar ntia maomp Táráp Jisas Kraisént ankár pourouráp ninik fek yakáp mwanámpon. ⁴ Yino mámá kar má kumwi námp te, nomp warákár te tokwae kari yak naenámpria námpono.

Nomo ankár wae fek paokop mwanámp kar

⁵ Yino maomp Tárápao sérimp karan wawianámpan yino yumwan farákáp námp te ará: Kwar te ankár wae tokwaerápara, man te kirikip kánanke yak mono. ✧ ⁶ Táte nomo sérrá, ‘Ono Kraisént ankár pourouráp ninik nampono’rá sénámpao maok, nomo am ninikaok paokop moria, nomo kirikip mek paokop námp te, nomp kar te kwekárámpara, nomo te kare kar ninikaok paokop mo i konámpon. ✧

⁷ Táte Kwaro wae fek yak námpnám̄p taknám̄p nomo kor wae fek paokop nám̄p te, nomo ankár pourouráp̄ n̄inik fek nounourouprá yakáp̄ nánko maok, Kwaromp Táráp̄ Jisasomp yirirao nomp kwatae n̄inik ponankor yárari pwaránko, nomo yiki kor kwapwe yakáp̄ i konám̄pon.

⁸ Táte nomo ‘Ono kwatae n̄inik te yak mono’rá sénám̄p te, nomoku támao kwekárá sénám̄para, kare kar sér i konap̄ n̄inik te nomp n̄inik mek yak mo nám̄pon. ⁹ Aeno táte nomp kwatae n̄inik Kwarén érik sénánko te, Kwar te ‘Námoku tak nanám̄p’rá séritenám̄p kar ták-pwar mono, yae-párak̄ kare n̄inik fek nomp kwatae n̄inik ponankor torokorrá épéria n̄ik mo, pwar nánko, nomp n̄inik yiki kukur kwapwe naenám̄pon. ¹⁰ Táte nomo sérrá, ‘Ono te kwatae n̄inik moi nampono’rá sénám̄pao maok, nomo takrá sénám̄p kar támao ‘Kwar te kwekár i konám̄p aropono’rá sénám̄p niampon. Aenám̄para, Kwaromp kar te nomp n̄inik mek te yak mono.

2

Krais nomwan yaewour i konám̄p kar

¹ Onomp tárápu * o! Ono ankár yumo kwatae n̄iniki kwaponoria yiráp̄ por má kar kumwi nampono. Aeno táte arop ankwap warko kwatae n̄inik fek akwap nánko te, nomwan yaewouranoria Kwarén sér i konám̄p arop Naropwar Kwarént yak nám̄pon. Am te yae-párak̄ kare arop Jisas Kraisono. ☆ ² Kwaro nomp kwatae n̄inik fek nomwan yonkwae pwarám̄p nám̄p te, Jisas námoku térea nomp kwatae n̄inik tirá épéri nám̄pon. Mao taki nám̄p te, nomwan saráp̄ yaewour naeria tére mono, má apár mekamp arop ponankor yaewour naeria sumpwi nám̄pon. ☆

³ Nomwan Kwaro sénám̄p lo kar wawia mántwaok saráp̄ paokop nám̄p te, am támao nomo Kwarén mér karnám̄p yénkép nám̄pon. ⁴ Aeno arop ankwap ankárankao ‘Ono Kwar te wae mér nampono’rá sénám̄pao, Kwaromp lo karaok yarak̄ monám̄p arop te kwekár nám̄para, kare kar sér i konap̄ te maomp n̄inik mek yak mono. ☆ ⁵⁻⁶ Aeno arop ankwapao Kwaromp karwaok akwap nám̄p te, mao tak nám̄p támao nomwan yénképrá: Maomp Kwarén warákárnám̄p n̄inik te wae pwi kare yak nám̄pon. Tá arop ankwapao ‘Ono Kwarént yak namp’rá sénám̄p te, ankár Kraiso yáraki nám̄pnám̄p taknám̄p yarak̄ nánko maok, mao Kwarént yak nám̄p mér mwanám̄pon. ☆☆

* **2:1:** Jono ‘Tárápu’rá sénám̄p te, mao kar farákáp̄ nánko, wawia Kraisonám̄pok koropea Kristen yakápn̄ap sios fákáreran sénám̄pon. ☆ **2:1:** Hi 9:24 ☆ **2:2:** Jo 1:29; 11:52; Ro 3:25 ☆ **2:4:** 1 Jo 1:6,8 ☆ **2:5-6:** Jo 14:21,23; 1 Jo 4:12,17; 5:3 ☆ **2:5-6:** Jo 13:15

'Arop ankwapyaenápén nouroup nám̄p te, Kwaromp wae fek yak nám̄p'rá sénám̄p kar

⁷ Ononamp fárakap, ono yiráp por kumwinamp lo kar máte wourékam lo kar mono, épi lo kar wokwaek kar yumo sámpap támaono. Am épi lo te yumo wokwaek wawiap kar támaono. ☆ ⁸ Aeno am lo ono warko yiráp por kumwi namp máte, wourékam lo niampono. Nomo wae mér nám̄pon: Má wourékam lo máte Krais námokuráp ninik mek yakriaka, yiráp ninik mek kor tére nám̄pon. Am te apae riteanápe, kirikip te wae pwar naeria nángo, Kwaromp wae karerao koropá yak nám̄pon. ☆

⁹ Táte arop ankwapao 'Ono te Kwaromp wae fek yak nampono'rá sénám̄pao maok, Kristen ankwapyaenápén kokwarókria warákár mo nám̄p te, mao oukoumwan kirikip mek yak nám̄pono. ☆ ¹⁰ Aeno arop Kristen ankwapnápén warákár konám̄p te, mao te waeman wae fek yak nám̄para, apae ankankao man nánkáráp nángo sikiríp naenám̄panáp? ☆ ¹¹ Tá Kristen ankwapyaenápén kokwarok i konám̄p arop te, kirikip mek yak nám̄pon. Mao te kirikip mek yarak nám̄para, kirikipao yi nánkárápeyak nángo, mao te apae mwae-páraok akwap raerá mér mo i konám̄pon. ☆

¹² Onomp tárápu o! Yumwan Kraisomp e kárákáre fek Kwaro yiráp kwatae ninik tirá épéri nám̄pantá, yiráp por kumwi nampon. ☆ ¹³ Naropwaryaenáp fákáre, yumo máma arop wokwaek kar yakeanám̄pao, oukoumwan taki yak nám̄p wae mér napon. Aenapantá ono yiráp por kor má kar má kumwi nampon. Menkou-tárápu, yumo waeman Satanén kwe-pwate napantá yumwan kor má kar má kumwi nampon.

¹⁴ Tárápu, yumo te Naropwar Kwarén waeman mér napantá, ono má kar kumwi nampon. Naropwaryaenáp fákáre, yumo kor máma arop wokwaek kar yakeanám̄pao oukoumwan taki yak nám̄p wae mér napantá, ono má kar má kumwi nampon. Menkou-tárápu, yumo te kárákáreria Kwaromp kar yiráp ninik mek yak nángo, Satanén waeman kwe-pwate napon. Aenapantá ono yiráp por máma kar kumwi nampon.

Nomwan 'Apárokamp ninikan warákár kwapono'rá sénám̄p kar

¹⁵ Yumo te apárokamp ninikan warákárriaka apárokamp ankankan kor ponankor mént warákár mwanape. Arop ankwapao apárokamp ninikan warákárám̄p te Naropwarén te warákár mo i konám̄pon. ☆ ¹⁶ Apárokamp arop ponankor

☆ **2:7:** 2 Jo 5-6 ☆ **2:8:** Jo 1:9; Ro 13:12 ☆ **2:9:** 1 Jo 3:10,15; 4:20 ☆ **2:10:** Ro 14:13 ☆ **2:11:** Jo 12:35 ☆ **2:12:** 1 Ko 6:11 ☆ **2:15:** Ro 8:7; Je 4:4

sámpá paokop i konap ninik te, námokuráp ninik mek poup kikiank i konap ninik, tá yi fek nkea kikianknep ninik, tá, námo nkwakwe make kokop nampríanámp ninik, má ankank máte Naropwar Kwaronámpoknámp korop mono, apárokamp ninikono. ¹⁷ Mámá apár ntia am mek yaknámp kikiank ninik méntér pwar naenámp. Aeno arop Kwaromp kar wawia mántwaok yáarak námp te fwap yaká yak naenámp. ✧

Kraisomp kar kwe-pwar naenámp arop korop naenámp kar

¹⁸ Tárápu, oukoumwan te apár pwar naenámp yae wae wonae fikono. Yumo wokwaek te, 'Krais namponoria poup-wekápnámp arop korop naean'rá sénap kar wae wawiapon. Táte wae oukoumwan kápae kare, Kraiso namponoria poup-wekáp mwanap arop wae korop napon. Aenapara, nomo wae mér: Am te wae yae fae nánko napon. ✧ ¹⁹ Manénkir te am fárákap nomont yakápi napao maok, nomwan pwarará tukup tenapon. Am fárákap te kare kar nomp kare mono. Táte am fárákap nomp kareraoia te fwap nomont yakápnámp mwanapan maok, mao nomwan pwar napo, nomo wae mér: Am fárákap te nomp kare mono. ✧

²⁰ Aeno yumwan Kwaro waeman yiráp pourou mek Yiki Kor Spirit kwarákari námpara, yumo ponankor waeman mér kwapwe sámpá yakápnámp napon. ²¹ Aenapara, ono te yumwan, kare kar kar mér mo napon ninikria yiráp por má kar kumwi mono. Yumo waeman kare kar kar méria, am kare kar karao kwekár kar sámp-pap mo i konámp te, yumo wae mér napantá, ono yiráp por mámá kar kumwi nampon.

²² Kwekár i konámp arop te wanono? Am arop 'Jisas te Krais mono'rá sénámp arop te támaono. Am arop te Naropwar Kwar ntia maomp Táráp younkwe sánk konámpara, Kraisen yopornámp aropono. ✧ ²³ Aropao Tárápan younkwe sánk námp te, Naropwarén kor younkwe sánk námpon. Aropao Tárápan méria ninik mek sámp námp te, Naropwarén kor méria ninik mek sámp námpon. ✧

Yiki Kor Spiritao nomwan kare kar karan yénknámp kar

²⁴ Yumo wokwaek wawiap kar ankár kárakáre fek niki-samp kip. Yumo am wokwaek wawiap kar am niki-samp napo te, Táráp ntiaka Naropwar yumont yaká yak nerepon. ²⁵ Kraiso nomwan sérinámp kar te 'Yae-párak kare yiki yaká yakápnámp mwanapono'rá séri námp támaono. ✧

²⁶ Ono yiráp por kumwinámp kar máte yumwan poup-wekáp naenámp aropamp ninikan érik farákarrá kumwi nampon. ²⁷ Aeno Kraiso náráp Yiki Kor Spirit yumwan kwarákarea

✧ 2:17: Mt 7:21 ✧ 2:18: Mt 24:5,24; 2 Jo 7 ✧ 2:19: Ap 20:30 ✧ 2:22: Mt 10:32-33; 1 Jo 4:3; 2 Jo 7 ✧ 2:23: Mt 10:32-33; Jo 5:23; 2 Jo 9 ✧ 2:25: Jo 3:15; 6:40

pwar nánko, am yumont yak námpara, arop ankwapao yumwan Kwaromp ninikan yénkép naenámp tére yak mono. Am te apaerianápe, Yiki Kor Spiritao yumwan waeman kápae kare ankank farákáp námpara, yumo te ninik fae tákáre mono. Am Yiki Kor Spiritamp kar te kwekár mono, kare sénámpon. Aenámpara, Spiritao yumwan yénkép námpnám taknám, yumo ankár Kraiséen ninik mek fákapea sámpá paokop kipo. ✧

²⁸ Onomp tárápu, yumo te ankár Kraiséen koumpá yakáp kipo. Tak napo maok, nánkár wakmwaek mao érik korop nánko, nomo man nkea pwarápae mo, yae-párák kare kárákáre fek warákárrá yakáp mwanámpon. ✧ ²⁹ Táte yumo Kraiséen, mao te yae-párák kare aroponoria mér nap kwamp te, yumo nke napo, arop ponankor yae-párák kare ninik fek paokop nap te, mao kor Kwaromp tárápunorá mér mwanapon. ✧

3

Nomo oukoumwan Kwaromp tárápu yakápnám kar

¹ Wakwe! Naropwaro námokuráp ninik fek yonkwae touwe kareria maok, nomwan 'Onomp tárápunorá sénámpara, nomo te waeman kare kar Kwaromp tárápunon. Apárok mapekamp arop te Kwarén mér mo napara, taknám nomwan kor mér mo napon. ✧ ² Ononamp fárákap, nomo oukoumwan te Kwaromp tárápu yakáp námpon. Aeno nánkár wakmwaek te mokoprá yakáp mwanámpean, am te nomo fwapia mér mo námpon. Aeno nomo wae mér námpon: Nánkár wakmwaek te Kraiséen érik ék nánko, nomo wae mao karean nkea maok, nomo kor Kraiséen námoku yak nám niamp taknám pi yakáp mwanámpon. ✧ ³ Arop ponankor Kraiséen yépekrá yakáp i konap te, Kraiso yiki kare yak námpnám taknám am fárákapao kor námokuráp ninik fwapokwaprá yiki kare yakáp i konapon.

⁴ Kwatae ninik te ankár lo kar kwe-sinámpara, arop kwatae ninik fek yarak i konám te, Kwaromp lo kar ták-sinámpon.

⁵ Yumo te waeman mér napon: Kraiséen te nomp kwatae ninik ti-akwap naeria, korop námpao maok, mao námoku kare te kwatae ninik yak mono. ✧ ⁶ Arop Kraiséen koumpá yak nám te, mao te kwatae ninik fekamp ninikaok yarak mo i konámpon. Aeno arop ankwap námokuráp kwatae ninikaok yarak nánko te, nomo waeman wuri nkea mér námpon: Am arop te Kraiséen nke mo, tá Kraiséen mér mo námpon. ✧

⁷ Onomp tárápu o! Yumo fwapia mér kip: Arop ankwapao yumwan kwekárrá sér mwanape. Arop yae-párák kare

✧ 2:27: Jo 14:26 ✧ 2:28: 1 Jo 4:17 ✧ 2:29: 1 Jo 3:10 ✧ 3:1: Jo 1:12-13; 16:3

✧ 3:2: 2 Ko 3:18; Fl 3:21 ✧ 3:5: 2 Ko 5:21; 1 Pi 2:22-24 ✧ 3:6: Ro 6:1-2,14

ninik fek tére námp te, am arop te yae-párák kare arop Krais niampono. ✧ ⁸ Wokwaek kar Satano kwatae ninik sámpámpara, arop kwatae ninik fek yak námp te, mao te Satanomp aropono. Kwaromp Táráp te Satanomp téran kwatae papea kwe-pwar naeria érik ék námpon. ✧ ⁹ Arop ankwap Kwaromp táráp yoro námp te, kwatae ninikaok akwap mo i konámpon. Waeman Kwaromp ninikao am aropamp ninik mek yak nángo, Kwaro maomp Naropwar yak námpara, mao te warko kwatae ninikaok yarak mo i konámpon. ✧ ¹⁰ Aeno nomo wa mokop Kwaromp tárápaoean, tá wa Satanomp tárápaoean mér mwaria te, arop kwapwe kare ninik fek yarak nángo nkeaka, 'Mao te Kwaromp tárápono'rá sér mwanámpon. Aeno arop kwatae ninik fek yarakria, maomp Kristen ankwapyaenápén warákár mo nángo te, mao te Kwaromp monorá mér mwanámpon.

Kristen ankwapyaenápén warákár konap ninik

¹¹ Yumo wokwaek te kar arakrá wawiapon: Nomo ankár nomp ankwapyaenápént nonopok nounouroup mwanámpon. ✧ ¹² Nomo te Kenoimp niamp ninik fek yakáp mwareano. Ken te Satanomp arop yakámpara maok, náráp nánaeran námoku sámp-wouroumpámpon. Am te apaeritea nánaeran sámp-wouroumpámpon? Nánaeramp ninik te yae-párák karenko, námokuráp ninik te kwatae námp kwamp yopor yonkwae pwarámpria sámp-wouroumpámpon. ✧

¹³ Ankwapyae fákáre, apárokamp arop yumwan, nke te mo karonoria yopora wae napo te, yumo am táman kokorokori kwapono. ✧ ¹⁴ Nomo ankwapyaenápén warákár námp kwamp te, am ninik táman mér mwanámpon, nomo waeman sumpwi mwanámp ninik te pwatea yiki yakáp mwanámp ninikaok yakáp námpon. Aeno arop Kristen ankwapyaenápén warákár mo námp te, am arop te sumpwi konap ninik fek yak námpon. ✧ ¹⁵ Arop ankwapnápén, námo nke namp fek yak te monoria youpoukwap námp te, waeman arop sámp-wouroump nap niamp námpon. Yumo te waeman mér napon: Arop ankwapan sámp-wouroumpnámpon arop te, mao te yiki yaká yak naenámp kwapwe te sámp mono. ✧ ¹⁶ Jisas te nomwan yaewourria náráp pourouk touwe sámpámpon. Takimp ninik te nomwan arop yonkwae touwe konap ninikan yénkép námpon. Ae námp te, nomo Kristenara, nomo kor nomp Kristen ankwapyaenápén yaewourrá nomp pourouk touwe sámp mwanámpon. ✧ ¹⁷ Aeno arop ankwap apárokamp ankankrápao Kristen ankwapyaenápén nke nángo, ankank mo nángo, man

✧ **3:7:** 1 Jo 2:29 ✧ **3:8:** Jo 8:44 ✧ **3:9:** 1 Jo 5:18 ✧ **3:11:** Jo 13:34-35
 ✧ **3:12:** Stt 4:8 ✧ **3:13:** Mt 5:11-12; Jo 15:18-19 ✧ **3:14:** 1 Jo 2:11 ✧ **3:15:**
 Mt 5:21-22 ✧ **3:16:** Jo 13:1; 1 Te 2:8

yonkwae touwe moria ankank sánk mo námp te, mao te 'Ono te Kwarompono'rá sénaeane. ¹⁸ Onomp tárápu o! Nomo nomp ankwapyaenápén párák kar fek saráp yonkwae touwe mwareano. Ankár am fárákapan yonkwae touwe kareria ankár kwapwe kare ninik fek yaewour mwanámpon. ✧

'Kwarén mérnáp arop te Kwaro nke námp fek apáp mono'rá sénámp kar

¹⁹⁻²⁰ Nomo am arop yonkwae touwe mwanámpon ninikaok paokop námp kwamp te, nomo wae mér námpon: Nomo te waeman am kare kar karwaok paokop námpon. Kwar námoku maok tokwae karara, kápae kare ankank wae námoku méri yak námpara, nomo te, wae yae-párák kare ninikaok namp nierá ninik tokwae kwapono. Kwaro waeman nke námpara, sánánkar yonkwae porokwe fek yakáp mwanámpon. ²¹ Ononamp fárákap, nomp ninik mek kwatae ninik yak námprá mo námp kwamp te, nomo Kwaro nke námp fek apáp moria, yae-párák kárákáre fek yakáp konámpono. ²² Nomo Kwaromp loaok tukupria, Kwaro warákár konámpon ninikaok paokop námpara, nomo Kwarén apae ankank 'Sápae'rá sénánko te, fwap sáp naerámpon. ✧ ²³ Kwaromp lo te ará: Nomo maomp Táráp Jisas Kraiséén méria maok, mao nomwan séri námpnámpon taknámpon nomo ankár nomp ankwapyaenápén nonopok nounouroup mwanámpon. ✧ ²⁴ Aeno táte arop ankwapao Kwaromp loaok saráp yárák námp te, mao te Kwarén koumpá yak nánko maok, Kwaro kor mént koumpá yak námpon. Kwaro nomwan Yiki Kor Spirit sáp tari námpara, am Spiritao Kwaro nomont yak námp yéknép námpon. ✧

4

Spirit fákáreran yurukup mwanámpon kar

¹ Ononamp fákáre, kápae kare kwekár profet apárok má paokop napon. Aenapara, arop ponankor 'Námo wae Kwaromp Spiritráp'rá sénánko te, tamak kare karonorá niniki kwapono. Yumo ankár, máte Kwaromp Spiritaoeane, tá ankwap spirit kwataeraoi kanrá fwapia yurukup kipo. ✧ ² Yumo Kwaromp Yiki Kor Spirit yakápnáp arop te, arakrá sénap aran wawia mér mwanapon: Arop ponankor 'Jisas Krai te apárokamp arop kare arákari námpon'rá sénap te, am arop fárákap te Kwaromp Yiki Kor Spirit yakápnáp arop támaonono. ✧ ³ Arop ankwap fárákapao 'Jisas arop kare arákár moi námp'rá sénap te, am arop fárákap te ankwap spiritrápono. Am te Kwaromp Spiritráp mono. Am spirit te yumo wokwaek

✧ **3:18:** Lo 15:7; Je 2:15-16 ✧ **3:22:** Mt 21:22 ✧ **3:23:** Jo 6:29; 13:34 ✧ **3:24:** Ro 8:9 ✧ **4:1:** Mt 24:11 ✧ **4:2:** 1 Ko 12:3

wawapo, Kraisén yopornámp arop korop naenámpnoniap te, oukoumwan wae apárok koropea yak námpon. ☆

⁴ Onomp tárápu o! Yumo te Kwarompara, kwekár i konap profet fákáreramp kar te waeman kwe-pwarari napon. Yiráp pourouk woukoupá yaknámp Yiki Kor Spirit te apárokamp aropamp pourouk woukoupá yaknámp spiritan kwe-pwar námpon. ⁵ Am arop fárákap te apárokamp aropara, am fárákapamp karao kuri apárokampono. Aenánko, apárokamp arop ankwap fárákap am fárákapamp kar táman wawi konapon. ☆ ⁶ Nomo te Kwarompara, arop Kwarén mér námp te, am arop te nomp kar wawi konámpon. Aeno arop Kwaromp firáp mo námp te, mao te nomp kar wa mo i konámpon. Aenapara, am taknap ninik táman maok, nomo nkea méria Yiki Kor Spiritao kar kare sér i konámp mér, tá kwekár i konámp spiritamp kar wawia mér mwanámpon. ☆

Kwaro nomwan nouroupnámp kar

⁷ Onomp nouroup fákáre, nomo te ankár nonopok nounouroup saráp yakáp mwaro. Am te apae riteanápe, nounouroup i konap ninik te Kwaromp ninik támaono. Arop ankár ankwapan nouroup i konap ninikaok yarak námp te, Kwaromp aropara, mao te Kwaromp táráp támaono. ⁸ Kwar te am arop nouroup i konap ninik fi korara, aropao kor ankwapan nouroup mo námp te, Kwarén mér monámp aropao námpon. ⁹ Kwar te Táráp ankárankamp karean maok, am Táráp apárok mapek sámp-kérépámp te, nomwan Kraiso yiki yak ti-sáp nánko, am yiki yak sámpenkria sámp-kérépámpon. Am takimp te, Kwaro nomwan aropomp kare námpan yénkép námpon. ¹⁰ Aropomp i konap ninik te apae nomomékir Kwarén aropompi námpanápe. Aropomp i konap ninik te Kwaromékir nomwantá aropompiaka náráp Táráp Kraisén sámp-kérép nánko, mao ékia, nomp kwatae ninik fek sumpwianánko, Kwaro am kwatae ninik warko nik mo, pwarará, érékép námpon.

¹¹ Ononamp fákáre, má ninik máte Kwaro nomwan nouroup námpan yénkép námpara, nomo kor taknámp ankár nonopok nounouroupa wae mwanámpon. ¹² Arop ankwap ankárankao Kwarén te nke mo kare námpao maok, nomo nomp Kristen ankwapyaenápen nouroup kare námp te, Kwaro nomont yak nánko, maomp nouroup i konámp ninik nomp ninik mek tokwae kari akwap námpan nkea mér mwanámpon.

¹³ Ae te mokopono? Nomo Kwarént koumpá yakáp nánko, tá nopok Kwaro kor nomont koumpá yak námp fwap mér

mwanámp nie? Nomwan waeman námokuráp Yiki Kor Spirit sáp tari námpara, wae mér námpon. ✧ ¹⁴ Naropwar Kwaro, apárokamp aropan warko ponankor éréképaeriaka, náráp Táráp sámp-kérép námp, yino wae nke námpan, yino am kar farákámp konámpon. ✧ ¹⁵ Tá arop ankwapao 'Jisas te Kwaromp Tárápono'rá sénánko te, Kwaro am aropént koumpá yak nánko, tá am aropao kor Kwarént koumpá yak námpon. ¹⁶ Aenámpara, Kwaro nomwan aropompi námpan, nomo am táman mér námpon.

Kwar námoku te ankár aropan aropomp i konámp fi korara, aropao kor ankwapan aropompnámp arop te, Kwarént koumpá yak nánko, te nopok Kwaro kor am aropént yak námpon. ✧ ¹⁷ Kristen ankwapyaenápen nouroup i konap ninik nomp ninik mek tokwae kari yak námp te ará: Nomo oukoumwan apárok mapek yakáp námp fek waeman Krai niamp pourouráp yakápi námpara, nánkár wakmwaek kot mwanap yae tokwae fek te, nomo apáp mo, fwapono. ¹⁸ Kwaro nomwan nouroup kwapwe námpara, nomo apáp mono. Am te apaerianápe, am nouroup kwapwe te apáp ninik yéréperá kérép konámpon. Aeno apápnámp fi kor te ará: Arop námokuráp kwatae ninik fek touwe sámp naenámpan ninikrianámpon. Táte arop apáp námp te, maomp arop nouroup i konámp ninik te maomp ninik mek tokwae kari yak mo námpan mér mwanámpon.

¹⁹ Am te Kwaromékir nomwan nouroup kare námpara, am fek táman nomp Kristen ankwapyaenápen nouroup námpon. ✧ ²⁰ Tá arop ankwapao 'Ono Kwarén nouroup kare nampono'rá sénámpao maok, tá warko ankwapnápen kokwarok námp te, maomp kar te kwekár námpon. Arop énéki tapokwapá yakáprá wae yi fek nke námpan man kokwarok námp te, mao yi fek nke monámp Kwarén te mokopia nouroup naenámpon? ²¹ Nomo Kraiomp lo sámp námp te aráno: Arop Kwarén nouroup námp te ankár taknámp náráp ankwapyaenápen kor nouroup kuno. ✧

5

Kwarén mérnáp arop apárokamp kwatae ninikan kwe-pwar konap kar

¹ Arop ponankor Jisas te Kraisonorá mér nap te, am fárákap te Kwaromp tárápu yakáp napon. Arop ponankor naropwar ankárankan nouroup nap te, ankár maomp tárápuan kor nouroup i konapon. ² Nomo Kwarén nouroup karia, nomo maomp loaok tukup námp te, nomo wae mér

✧ 4:13: 2 Ko 1:21-22 ✧ 4:14: Jo 3:17 ✧ 4:16: Jo 6:69 ✧ 4:19: 1 Jo 4:10

✧ 4:21: Mt 5:44-45; Mk 12:29-31

námpon: Am ninik fek táman maok, nomo Kwaromp tárápuran kor nouroup kare námpon. ³ Nomo Kwaromp lo karaok saráp paokop námp te, am támao yénképrá: Nomo waeman Kwarén nouroup kare námpon. Aenámpara, am lo te nomwan kour-sir naenámp pourou mono, fwap ampaok paokop mwanámpon. ✧ ⁴ Arop ponankor Kwaromp tárápu yakáp nap te apárokamp kwatae ninik te kwe-sir konapon. Nomo waeman Kwarén mér námpara, am fek táman apárokamp kwatae ninik te yorowaria kwe-pwarará apárok sámp-anámp konámpon. ✧ ⁵ Wa apárokamp ninikan kwe-pwar konámpon? Arop Jisasén Kwaromp Táráponoria mérnámp arop támao kwe-pwar konámpon. ✧

Kwaro Jisasoinámp ninikan érik sénámp kar

⁶ Jisas Kraisi ékámp te, ént mek anámpeaka maok, tá yaopwae porokopramp fek námokuráp yirirao oupouroup naenámpria ékámpmon. Mao te ént mek anámp konap ninik fek saráp ék mono. Ént ntia yiriramp ninik fek ékámpmon. Yiki Kor Spirit mao te kare kar sér i konámp fi korara, mao kuri am Jisas Kraiso námp táman farákámp námpon. ✧ ⁷ Waeman yininkaopwerao maoi námp farákáprá sénapono. ✧ ⁸ Yiki Kor Spiritao sénámp kar, éntao sénámp kar, yirirao sénámp kar, am yininkaopweramp kar máte ankáránkamp pourouráp kar sénapono. ⁹ Arop kotriaka am kar fi sénapo, wawia kareno ri konámpan maok, Kwaro sénámp kar te aropamp karan kámákár akwap námpon. Am kar Kwaro farákáprá sénámp te mao náráp Tárápao tére námpan nomwan sénámpon. ✧ ¹⁰ Arop Kwaromp Tárápan mér námp te, waeman am Kwaro farákápnámp kar sámpeanánko, maomp ninik mek yak konámpono. Aeno arop Kwarén mér mo námp te, Kwar námokuráp Tárápao térenámp kar kare farákámp námpan kor mér mo námpon. Am tak námp támao mér naenámp kwe-sinámpara, am arop te 'Kwar te kwekár sér i konámp arop'rá sénámp niampon. ✧ ¹¹ Mámá kare kar kar Kwaro farákámp námp te ará: Kwaro nomwan yiki yakáp mwanámp sámp námpon. Am yiki yak fi te Kwaromp Tárápamp pourouk yak námpon. ¹² Arop Kwaromp Tárápént saráp koumpá yakáp nap te, waeman am yiki yak sámp námpono. Aeno arop Kwaromp Tárápént koumpá yakáp mo nap te, am yiki yak te mono. ✧

Nomo te wae yiki yak sámp námprá mér mwanámp kar

¹³ Yumo Kwaromp Táráp Jisasén mérap te, yumo wae yiki yak kwapwe sámp nap, am fwapia mér mwanapria, yumwan

✧ 5:3: Mt 11:30; Jo 14:15,23-24 ✧ 5:4: Jo 16:33 ✧ 5:5: Ro 8:37 ✧ 5:6: Jo 1:29-34 ✧ 5:7: Jo 15:26 ✧ 5:9: Jo 5:32-37; 8:18 ✧ 5:10: Ga 4:6 ✧ 5:12: Jo 3:36

má kar kumwia kérép nampono. ☆ 14 Kwaro nomwan yaewour naeria warákár námpara, nomo apáp mono, maomp wonae fik tukupria, mao waeman námoku sánk naeria nánapnám ninik mek sénánko te, tá fwap nomp kar wa naerámpon. ☆ 15 Nomo wae mér námpon: Nomo man kar toropwap nám te, mao wae wawi konámpon. Ae konámpara, nomo am táman wae méria, nomo man ‘Ankwap ankank sápaé’ ria sénám te, nomo am ankank te wae sáp konám mér námpon.

16 Aropao náráp ankwapyaenápén nke nánko, maomp waemp fwap warko Kwaromp wonae fik korop naenámpao, kwatae ninik fek akwap nánko te, Kwarén sénánko, Kwaro am aropan yiki yak naenámp sánk naenámp. Ono te am sumpwi pap mo i konám pourouráp kwatae ninikan sénampono. Arop ankwap maomp waemp warko Kwaromp wonae fik akwap naenámp pourou monám kwatae ninik nánko te, ono yumwan ‘Kwarén “Maomp kwatae ninik sámp-sirae”rá sér kip’rá sér mono. ☆ 17 Ponankor ninik yae-párak mo nám te, am te kwatae ninikono. Aenámpan maok, ankwap pourouráp kwatae niniki tenánko, fwap Kwaro sámp-sir konámpani nám te, maomp waemp fwap Kwaromp wonae fik yak naenámp.

18 Nomo wae mér námpon: Arop ponankor Kwaromp tárápu yakáp nap te, warko kwatae ninik i konap ninikaok saráp yakáp mo i konapon. Waeman Kwaromp tárápao man taokeyak námpara, Satan te am aropamp pourouk yae pap mono. ☆

19 Satan te mámá apár poukeyak nánko, ponankor maomp yae ankore mek yakáp napo, nomo te mwar Kwaromp tárápu yakáp nám te, nomo wae mér námpon.

20 Nomo wae mérámpon: Kwaromp Táráp waeman ék námpara, mao nomwan ninik sáp nánko, nomo fwap Kwar kare méria waeman Kwar kare ntia maomp Táráp Jisas Kraisént yakáp námpon. Am Kwar te karenono. Tá mao te yiki yaká yak fi kor támaono. ☆

21 Onomp tárápu, ankwap ankankao yiráp kwar niamp yak naeane. Ankár younkwe sánk kipo. ☆

☆ 5:13: Jo 20:31 ☆ 5:14: Jo 14:13 ☆ 5:16: Mt 12:31 ☆ 5:18: Jo 17:15

☆ 5:20: Jo 17:3 ☆ 5:21: 1 Ko 10:14

Jon Anánkan Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Mámá pas te Jono warko ankwap por kumwimpon. Mao náráp e érik sér mono, párák ‘Sios taokeyak konámp arop’rá sénámpon.

Mao te kounteouráp aropan ‘Yumo fwapia ankwap aropan warákár kip’rá farákáp. Aeria ‘Kwekár kar sér i konap arop te Kwaromp Kar sámpá yampourou napon. Aenapara, yumo am fwapia yérék kor kip’rá sénámpon.

1 Yupu * o! Ono sios taokeyak konampao, Kwaro amwan náráponoria nánkáráp námpantá, amo ntiaka waráp tárápuampor † mént má pas má kumwi nampon. Ono waeman kare kar yumwan warákár kare nampon. Tá ono saráp warákár mono. Kwaromp kar kare mérnáp arop fárákapao kor yumwan warákár kare napon. ² Am Kwaromp kar kare te nomont yakria, ankár yaká yak naenámpara, am fek táman yino yumwan warákára wae námpon. ³ Ono ninik namp te, Naropwar Kwar ntia maomp Táráp Jisas Kraiso nomwan kare kar ninik ntia nouroupnámp ninik fek aropompria námokuráp ninik fek yonkwae porokwe ti-sáp kiponoria nampono.

Nomo nonopok nounouroup i konap ninikaok mwanámp kar

⁴ Ono waráp tárápu ankwapmwaek Naropwar Kwaro nomwan ampaokenkrá sérinámp kare kar karwaok tukup naprá sénap wawiaka warákár kare nampon. ⁵ Yupu o! Ono amwan arakrá sér rae: Onomp ninik te nomo ankár nomp ankwapyaenápént nonopok nounouroup mwanámpan ampaokamporia sér rae. Mámáte apae oukoumwan wourékam loan amwan sénampanápe. Wae manénkir sámpámp lo kar táman sénampon. ⁶ Nonopok nounouroup i konámp ninik te ará: Nomo ankár Kwaromp lo karaok paokop mwanámpon. Wokwaek kar yumo má lo kar wawiap te arakrá sénámpon: Yumo ankár yiráp ankwapyaenápént nonopok nounouroup mwanap ninikaok saráp paokop kipo.

Nomo Kraisomp karan kárákáre fek sámp-fákeyakáp mwanámp kar

⁷ Wawenke! Nomwan poupwekáp mwarianap kápae kare arop apárok má paokop napon. Am fárákap te, Jisas Kraiso te arop kare arákára námponorá mér mo napon. Taknap arop

* 1:1: ‘Yupu’rá sénám te siosén sénámpon. † 1:1: ‘Waráp tárápu’rá sénám te, am sios mek yakápnap kounteouráp aropan sénámpon.

te poupwekápria Kraiséen yopornap aropono. ⁸ Aenapara, yumo te ankár fwapia mér kipo: Yumo takrá am kwekár kar waria Kwaromp kwapwe kare ankank nopok sámp mwanámpria térea wae nap pwar mwanape. Yumo ankár kárakáre fek fokopeyakria maok, fwap ponankor ankank sámp mwanapon. ⁹ Aeno arop ankwap Kraisomp kar kárakáre fek niki-samp moria am pwarará ankwap kar fek akwap nángo te, Kwar te mént yak mono. Aeno arop ankwap Krai-somp kar kárakáre fek niki-samp nángo te, Naropwar Kwar ntiaka Táráp Jisas te am aropént yak nenepo. ¹⁰ Táte arop ankwap yumonapok koropea Kraiso sénámp kar pwarará ankwap karan yumwan farákáp naerianánko te, ‘Gude’rá sériaka, yiráp nap mek warámpá tukup kwapon. ✧ ¹¹ Am taknámp aropan ‘Gude’rá sénámp arop te am kwatae tére táman yaewournámp aropono. ✧

Ankwap kar kánanke

¹² Ono yiráp por kápae kare kar sénanampan maok, warko pepa fek te wampwenoria pwararae. Náncár onoku yumwan koropá nkeaka nomoku énéenki tankáprá warákárrá kar sérar mwanámpo.

¹³ Kwaro nárápria náncárápnámp waráp naenámpo † tárápuraó amwan ‘Gude’rá sénapono.

✧ **1:10:** Mt 10:13-14; Ro 16:17 ✧ **1:11:** 1 Ti 5:22 † **1:13:** ‘Naenápr’rá sénámp te, Jon yaknámp siosao yaewour napo, forokarinap siosén sénámpon.

Jon Yininkan Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jono náráp nouroup Gaiusompór māmá pas má kumwia sámp-kérépámpón. Mao te námokuráp e érik sér mono, párák ‘Sios taokeyak konámp arop’rá sénámpón. Gaius te ankwap Kristen fárákapan yaewour i konámpantá, man warákár konámpón. Tá mao Gaiusén ankwap kar sérrá, “Amo ankár Diotrefesomp kwatae ninik fwapia mérampo’rá sénámpón.

¹ Onomp nánae Gaius e! Ono sios taokeyak konampao má pas má kumwiaka amonapok kérép rae. Ono waeman kare kar amwan warákár kare nampon.

² Onomp nouroup kwapwe e! Ono wae mér nampon: Waráp waemp te waeman kwapwe kare yak námpara, amo nkwakwe make tére nap ponankor kwapwe kare nángo, amokuráp pourou kareaok kor yae-párák yakanoria nampon.

³ Wokwaek arop ankwap fárákapaok koropea onan nkea, ‘Amo te Kwaromp kar kareaok saráp yarak i konapono’rá sénapo, ono am kar wawia warákára wae nampon. Kare karonó, ono wae mér nampon: Amo te kare kar karaok saráp yarak i konapon. ⁴ Onomp tárápuaok Kwaromp kar wawiaka mántwaok paokop napan, ono am kar wanamp ke fek te warákár tokwae konampono. Mámá warákár tokwae te, ankwap ankankan warákár konampan kámákár akwap námpon. ✧

Gaiuso kwapwe kare térenámp kar

⁵ Onomp nouroup kwapwe e! Amo waráp ankwapyaeenápen yaewourrá tére nap te, yae-párák kare tére napon. Tá amo panekamp ankwapyae fárákapan kor takrá yaewour napon. ✧ ⁶ Am mekamp arop ankwap fárákapaok koropea mapekamp sios mekamp koumteouráp aropan waráp nouroup’rá yaewour i konap ninikan sénapono. Amo fwap Kwaromp ninikaok nap kwamp te, am arop paneknámp Kwaromp kar koropá farákápea tukup napo te mwaeao mank, am fárákapan fir yaewour nap, am te kwapwe karenono. ✧ ⁷ Am te apaeria, am arop Jisasomp kar farákáprá paokop nap fek te, Kwarén mér monap arop fárákapaok yaekamp ankank sámp mo i konapono. ✧ ⁸ Nomo Kwaromp kar farákáprá paokopnap arop fákáreran yaewour námp te kare kar karan térenap yaewourrá énéngi tére námpon.

✧

✧ 1:4: 1 Ko 4:14-15 ✧ 1:5: Ro 12:13 ✧ 1:6: Ap 15:3 ✧ 1:7: Ap 20:33,35

✧ 1:8: Hi 13:2

Diotrefes ntia Demitrius

⁹ Ono kar ankwap wae yiráp siosompor kumwi nampan maok, Diotrefeso yiráp am sios námoku taokeyak naeri námamp kwamp, námokuráp ninikaokria yinomp kar wa mo námpono. ✱ ¹⁰ Aenámpantá nánkár ono yumonapok korop namp kwamp te, mao kwatae tére námamp am érik farákáp nanampon. Mao yinan nkwakwe make kar kwatae sérarrá yarak námpono. Am táman saráp mono. Arop Kwaromp kar farákáp mwaria korop napo, náráp nap mek éréképá akwap mo, tá arop ankwap fárakapao námokuráp nap mek éréképá tukup mwaria napo kor, monoriaka táarakwampriaka waráp sios mek youmpantá yéréperá kérép i konámpono.

¹¹ Onomp nouroup kwapwe e! Amo te takeniamp kwatae ninikaok yáraki kwapono. Amo ankár kwapwe kare ninikaok saráp yarakampo. Arop kwapwe kare ninik fek yarak námamp te, mao te Kwaromp aropono. Aeno arop kwatae ninik fek yarak námamp te, mao te oukoumwan Kwarén nke moria námpon.

¹² Arop ponankor te Demitriusomp ninikan érik farákáprá sér i konapon. Tá Kwaromp kare kar karao kor maomp kwapwe kare ninik érik sénámpon. Tá ono kor maomp kwapwe kare ninikan érik farákarrá sénamp te, ono waeman kare kar sénamp yumo wae mérapono.

Ankwap kar kánanke

¹³ Ono amwan kápae kare kar sénaeria nampan maok, wampweria pepa fek kumwi mo nampon. ¹⁴ Onomp ninik te, ono kareao koupour amonapok koropeaka nomo énénkér tankrá kar sénenempon.

¹⁵ Waráp ninik te sánánkar porokwe fek yak kuno. Waráp nouroup fárakapao amwan 'Gude'rá sénapon. Amo kor onomp 'Gude'rá sénamp kar má onomp nouroup arop fárakapan sérarampo.

Jut Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jut te Jisasomp nánae ankwap. Jisas pok tenánko, 40 a, 50 yopwar niamp arake fek mao máma pas má kumwimp te kápae kare sios mekamp koumteouráp arop fárakapao fwapia kárakáre fek yakáprá am Kwarén mér nap fwapia taokeyakáp mwanapria nimpon. Aeria mao ‘Yumo kwekár kar sérarnap arop fárakapamp kar wawi kwapono’rá sénámpon.

¹ Kwaro wumwirinámp arop fárakap e! Ono Jut, Jisas Kraisomp tére konamp arop, Jemsomp nánaerao, yiráp por má pas kumwi nampon. Naropwar Kwaro yumwan nouroup kare nánko, Jisas Kraiss námoku yumwan taokeyak konámpon. ² Onomp ninik te, Kwaro yumwan yaewour nánko, maomp aropomp ninik ntia yonkwae porokwe ninik, tá ankwapyaenápent nonopok nounouroup i konap ninik, yiráp ninik mek top-pwarámpá yakanoria nampon.

Kwekár tisa

³ Ononamp fárakap, ono manénkir Kwaro nomwan ponankor warko éréképnámp karan kumwi nae nampao, pwarará ono ankár ankwap kumwi namp máte aránon: Yumwan arop ankwapao youwén táman, Kwarén mérnappwarenkria wouroumpnap kar te yumo ankár am kar far-pwar kipo. Kwaro náráp firáp arop nomwan mérenkria ankárank por sápp námp wae támao ara, yumo fwapia am mér taokeyakáp kipo. ⁴ Am te arakono: Kwaro ninik námpaok monap arop ankwap fárakap kánánkámp sios mek korop napon. Am fárakapao kokopor ninikaok paokopria arakrá kwekár rá sér, “Nomo te Kristen ara, fwapp námokunámp ninikaok paokop nánko, Kwar te aropomp tokwae námpara, nomwan kot mono.” Takrá sénapp arop nomwan taokeyak konámp Jisas Kraiss Tokwae Karan younkwe mwae sitea paokop napon. Kwaromp Buk fekamp karao manénkir séri námp te, ‘Kwaro kotianánko, touwe tokwae sámp mwanap’ ri námp. ☆

⁵ Kwar Tokwaerao Israel firan apár Isipp mekamp éréképea ankwap mek akwapámpan maok, am mekamp arop ankwap fákáre man mér mó napo, nkwakwe make touwe nénkánko, am fek faokarapon. Yumo amimp kar wae mér napan maok, yumwan ‘Warko ninik kip’rá sénámpon. ☆ ⁶ Wokwae kar te ensel ankwap fákáreao kor námokuráp tére mwanapp furu mek

yakáp moria, Kwaro sánknámp némp kwapwe pwararapono. Aeapantá maok, Kwaro am fárákapan sen fek fápákampia kák tenánko, kirikip támáre mek yakápria Kwaro kot naenámp yae tokwae táman yépekrá yakáp napon. Aenapan onomp ninik te, yumo am táman ninikenkria nampono. ✧ ⁷ Tá Sodomntia Gomora mek taun wonae fik am fekmwaek yakápap aropao kor am ensel fákáreaoiapnámp taknámp kokoporrá paokopria maok, nkwakwe make sokororá kokopor mént takrá paokopapantá maok, Kwaro am fek táman yaomwi ankár yurunki yaknámp mek fápákamánkia épér i tenámpon. Am takimp kar nomwan érik sénámp te nomwan kor ‘Am takiap ninikaok paokopi kwapono’ ria sénámpon.

⁸ Aeno oukoumwan yumo ou mek yakápnap aropao kor nkwakwe make ankank yémén nke ko pwarará, am támao ninik nénk nánko, námokuráp pourouan kwatae papria maok, nomp Kwar Tokwaeramp kar ták-sirirá paokoprá, yámar mek yakápnap enselén kor wouroump napon. ⁹ Manénkir ensel tokwae Maikelo kor, Mosesomp yákáre te wa sámp kunoria Satanént nonopok kar yorowaria maok, Maikel te Satanén nopok wouroump-sér mono. Mao sérrá, ‘Nánkár Kwar Tokwae námoku amwan touwe sánk naenámpon.’ ✧ ¹⁰ Aeno am yumont yakápnap tisa kwatae te mao fi kor mér monap ponankor ankankan wouroump kar sérar napon. Am fárákap te yao pwae mekamp firao ninik kour sámp moitea, námokuráp ninik fek paokop nap niamp napara, am taknap ninik támao am fárákapan kwatae pap námpon. Am fárákap te koupoutaráp nape! ¹¹ Am fárákap te Kenomp ninik fek paokop napon. Ankwap te Balamoi námpnámp taknámp, mani sámp mwanap mwae kupan saráp ninikrá paokopria, Kora Kwaromp kar ták-sirirá yáakimpnámp taknámpria am fek sumpwi mwarea napono. ✧

¹² Yumo nounouroup i konap fir kékérourá fánap ke fek, am kwekár tisa fárákap te am fek koropriaka am fi ninik moria námoku saráp ninikria am fir mwar fára waeria maok, pwarápae mo i konapon. Am taknap fárákap te yiráp koupoukournap ninikan oumi pap napon. Am fárákap te warákam korop naeria támáre námpan ouwi koropria mankár-sakwap konámp niamp taknámpi yakáp napon. Tá ankwap te, ankankoroao tanknámp ke fek tank mo námp niamp. Tá ankwap te, am aopwe koran ouwirao tuk-sinánko, fi mokortankria yonkwae konámp niamp napono. ✧ ¹³ Am fárákapamp ninik te éntenk tokwae ékria kápae kare yao tiri ént you woupwi

✧ **1:6:** Stt 19:1-10,15-16,24-25; 2 Pi 2:6-9 ✧ **1:9:** Lo 34:6; Dan 10:13; Yé 12:7-8

✧ **1:11:** Stt 4:8; Nam 16:1-3,16,19-21,25-33; 31:15-16; 2 Pi 2:15-16; 1 Jo 3:12; Yé 2:14

✧ **1:12:** 1 Ko 11:20-22; 2 Pi 2:13

mek tirá fémpér nánko, am yao tiri ntiaka aroponk fokopa wae konámp niamp napon. Tá ankwap te térme ankwap Kwaro pátenámp mwae kup yak nánko, námokuráp ninik fek paokop nap niamp napara, Kwaro am fárákapao nopok touwe kwatae sámpá yakápi-yakáp mwanap kirikip tokwae nánapi pwate námpon.

Am arop fárákap touwe sámp mwanap kar

¹⁴ Adam feknámpia tokwampok kear akwapeanángo, fákánerao Inok profet téreria am fárákapamp ninikan farákáprá arakrá sér: “Yumo nkenke! Kwar Tokwae náráp kápa kare fopwakwap ensel fákárerént ék námpon. ¹⁵ Kwar Tokwae te apárokamp arop fárákapan kotriaka, náráp ninikaok paokop mo, kwatae ninik fek saráp yakria, man nkwakwe make kwatae kar sérarrá paokopria, man younkwe sitea paokop i konap arop fákáreran ponankor kotia touwe tokwae néng naenámpon. Aenángo maok, námoku am takrá paokopi nap fekamp touwe tokwae sámp nap ninik mwanapono.” ¹⁶ Am arop fárákapao apae-apae tére nap te, kwatae yak námpan énoukouprá ‘Kwatae nap’rá sérarria, ankwap ankankan warákár mo i konapon. Aeria námokunap ninikan saráp kikiank napon. Am fárákap te námokuráp eran sakaprá warákár-sér i konapon. Tá arop ankwap fárákapamp ankankan ti mwar ritea kar porokwerá kákámánkar i konapon.

‘Yumo mér kárákáre fek yakáp kip’rá sénámp kar

¹⁷ Ononamp fárákap, yumo te nomp Jisas Krai Tokwae Karamp aposel fákárerao farákápap kar táman warko ninik kip. ¹⁸ Am fárákap te yumwan arakrá sériapon, “Nánkár yae pwarnámp ke korop námp fek arop ankwap fárákap Kwaro i konámp ninikan wouroumprá, man younkwe sirarrá námokuráp ninik kwatae fek kikiankrá paokop mwanape.”
 ✧ ¹⁹ Am taknap arop fárákap sios fákáreamp ninik sámpá yampourou napo, ankárankamp pourouráp ninik fek yakáp mo i konapon. Apárokamp aropamp ninikaok saráp paokop napara, am fárákap te Yiki Kor Spirit morápono.

²⁰ Aeno ononamp fákáre, yumo ankár kápa kare por yumokuráp ninik kárákáre fek yakápria, yiráp Jisásén mér nap am te yiki kare ara, fwapia sámp-fákeyakápria maok, Yiki Kor Spiritamp kárákáre fek Kwarén kar toropwap kip. ²¹ Kwaro yumwan warákár kare námpara, yumo ankár maomp wonae fik kar yakápria, maomp warákárnámp ninik numwar yumwan oupouroupea yaká yakanoria yéngkápá yakáp kip. Aeria maok, nomp Jisas Krai Tokwae Karao

✧ **1:18:** 1 Ti 4:1; 2 Ti 3:1-2

yumwan aropompria yiki yaká yakáp mwanámp ti-sáp naenámpan yéprá yakáp kipo. ☆

²² Yumo te arop ankwap fárákapan Kwarén mér nap fwapi kárakáre mo napan yonkwae touwe kip. ²³ Arop ankwap fárákap te wae yaomwi mek piká yakáp nap ni-ampnámp, koupour kar yae topwe fek éréprá kák kipo. Arop ankwap fárákapao ankár kwatae kare ninikaok saráp tukup-nap aropan aropomp kipo. Aeno am fárákapan yaewour mwaria nap kwamp te, maonap kwatae ankank yumwan korokwapantáno, mér fek kipo. ☆

Kwarén 'Aesio'rá sér mwanap kar

²⁴ Kwar te yumwan fwap taokeyak námpara, yumo te sikirip mono. Mao te wae yumwan yiki kukarrá kák námpara, mao námokuráp wae kwapwe yaknámp némpouk éréképá pokeanáno, yumo kwatae niniki nap yak mono. Yumo ankár warákár tokwae kwapwe mwanapon. ²⁵ Am Kwar ankárank támao nomp Jisas Kraís Tokwae Karao tére námp fek, nomwan warko érékép námpara, nomo ankár maomp e ankárankan saráp sakap mwaro. Mao támao kárakáreráp wae tokwae fek yakria, nomp King Tokwae yakrá, kápae kare ankank te mao ponankor taokeyak námpon. Kwaromp am ankank te wokwaek kar ankank yoro mo fek kor taki yak, tá oukoumwan kor taki yak, tá nánkár wakmwaek kor taki yaká yak naenámp. Am te kare tak námpono. ☆

☆ **1:21:** 1 Ko 3:9-11; Kl 2:6-7   ☆ **1:23:** Ro 15:1; 1 Ko 15:33   ☆ **1:25:** Hi 13:8; 1 Pi 1:5; 2 Pi 3:14

Kraiso Jonén Wakmwaek Korop naenámp Ankank Érik Yéńképámp Kar Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 60 a, 65 yopwar niamp arake fek, mao éréképá yárákimp arop Jono apár amor ke Patmos mek kalabusi yak nánko, Kwaro man ninik tokwaeráp yém yéńkép.

Am yém te Kwaro kápae kare ankank wakmwaek korop naenámpan yéńkép námpon. Am ke fek te, Kwarén mér monap arop fárákapao Kristen fákáreran touwe kwatae néńk napantá, am fárákapamp méran kárákáre sánkria, Jono mámá buk kumwi námpon.

Mámá buk fek te wakmwaek korop naenámp ankankan sénámp kápae kare wounáp kar am mek yak námpon. Wounáp kar fi kor te aránon: Jisas Kraiso te tokwae karara, maomp yae kor fek Kwaro kápae kare yopor arop apárok tirá néria, Satanén kor apárok anámpá pap naenámp. Tá Jisas am takia pwar nánko, Kwaro koumteouráp arop kárákáre fek foukouri yakápi napan éréképeanáńko, wourékam némpouk yae-párák kare yakáp mwanapan sénámpon.

¹ Mámá buk fek yaknámp kar te wokwaek mek wouroumpeyakámpan Jisas Kraiso érik farákáp námpono. Kwaro am kar Jisas Kraisen mao náráp tére aropan, ankank koupour érik farákáranó yéńképaeria sánk námpon. Mao Kwaromp tére arop Jon ononampok náráp ensel sámp-kérép nánko, mao te onan am ankank táman yéńképria sénámpon.

² Ono am ankank wae nkea nampam am Kwaromp kar Jisas Kraiso yéńkép námp táman érik farákáp nampon. Mámá kar te kare karonó.

³ Arop mámá Kwaromp ankank wakmwaek korop naenámpan sénámp kar nkea farákáp konap, tá arop mámá profet kar wawi konap, tá arop mámá kumwi tenámpaok i konap, am arop fárákap ponankoran Kwaro ourour sánk naenámp. Am te apae riteanápe, am ankank korop naerianámp ke te oukoumwan Kwaro wae séri námpara, mao ankár tak naenámp.

Jono fákánek sios mek kar kumwirá néńkámp kar

⁴ Ono Jon ono mámá kar kukumwia provins Esia mekamp fákánek sios mek yakápnap koumteouráp arop, yumonapok tirá kérép rae. Onomp ninik te, Kwar oukoumwan yak námp, tá wokwaek kar yakámp, tá nánkár wakmwaek kor yaká yak naenámp, mao fwap námokuráp ninik fek

yumwan ninikia yaewourria yonkwae porokwe nénkanoria nampon. Tá Kwaromp tére mwaria nánapnap fákánek spiritaó Kwaromp sia king éntér mwaek yakáp i konap, mao yumwan takanáponoria nampon. ⁵Tá Jisas Kraís te Kwaromp kar ponankor yae-párák farákáp konámp aropono. Mao te manénkir sumpwia fárámpea, mao apárokamp king fárákapamp Tokwae Kar yak námpon. Onomp ninik te am yininkaopwe támao yumwan ninikria yonkwae porokwe nénk mwanapon. ⁶Aeriaka mao nomwan maomp Naropwar Kwaromp pris tére mwanámp káká pwar nánko, Kwar námoku te nomp King yak námpon. Maomp e tokwae, tá kárákáre tokwae te ankár yaká yak konámpono. Am te kareno! ✧

⁷Yumo nkenk! Mao te kouwme mekia ék nánko, arop ponankor fwap mao námokuráp yi kare fek nke mwarea napon. Arop ponankor man oump fek faropap, tá nil fek pukupap, mao kuri nke mwanapon. Tá apárokamp kápae kare fi arop maniap táman ninikia, apae maóianria yonkwae touweria éménka wae mwarea napon. Ye! Am te waeman kare kar tak mwanapon. ✧

⁸Kwar Tokwae Kar kárákáre tokwaerápao arakrá sénámpon: “Ono manénkir kar yak, tá wakmwaek kar yak nampon.” Am Kwar támao oukoumwan yak, wokwae kar yak, tá nánkár wakmwaek kor yaká yak naenámpon.

Jono Kraísén nkenámp kar

⁹Ono Jon ono te yiráp ankwapnápono. Nomo énéni Jisa-somp aropono. Nomo énéni nomwan sápnep touwe sámp konámpon. Nomo énéni Kwaro taokeyak konámp fi mek yakáp námpono. Tá nomo ponankor touwe sámpea kárákáre fek fokopeyakáp i konámpono. Ono Kwaromp kar farákápria, tá ono Jisasén mér namp farákáp nampono. Aenanko, am fek táman onan fákapea santukupea solwara aokokwampianángo, yaknámp apár amor ke kánanke Patmos mek páte napo yak nampon. ¹⁰Jisas Tokwae Karamp yae Sande fek, Yiki Kor Spirit onan oupouroup nánko, am fek táman onomp younkwe mwaek arop kar niamp tékén wumwi nánko maok, am te wur kar niamp. ✧ ¹¹Aenánko am karao sérrá, “Ponankor ankank amo nke nap te, amo ankár buk fek kumwia fákánek sios mek tirá kérépampo. Amo Efesus mekamp sios mek, tá Smerna mekamp sios mek, tá Pergamum mekamp sios mek, tá Taiataira mekamp sios mek, tá Sardis mekamp sios mek, tá Filadelfia mekamp sios mek, tá Leodisia mekamp sios mek arakrá tirá kérépampo.”

✧ **1:6:** Kl 1:17-18; 1 Pi 2:9; 1 Jo 1:7; Yé 4:5; 17:14; 20:6 ✧ **1:7:** Mt 24:30; Jo 19:34,37; Ap 1:11 ✧ **1:10:** Jo 20:1,19,26

¹² Tak nánko, ono am onan kar sénámp aropan nke naeria sámp-arákár. Ono sámp-arákarea nke nanko, fákánek lam gol tankáp. ¹³ Tá ono nke nanko, arop ankáránkamp am lam ou mek yak. Am arop te Aropamp Táráp niamp. Mao te waempyam tokwaeri * yirimp tenánko, pikia pu kor yarápae fek tank nánko, am waempyam fek tapek parák gol † yumuntuk yirimp tenánko yak. ¹⁴ Maomp me pwae te sipsip pwae niamp wupwi ‡ kor kareria, tá koumwe wupwi niamp arake. Tá maomp yi te yaomwi yurunk niamp. § ¹⁵ Maomp pu kor te yaomwi tokwae mek yankapramp bras * waentar niamp. Tá ono maomp kar wa nanko te, ént tokwaerao souroukoup námp niamp. ¹⁶ Mao te fákánek térme yae-párák mwaek tia fákeyak, tá bainat énéncér mwaek wirápa waenámp maomp táp mek yakámp érik akár koropá yak. Maomp yimetáp te yámarao kárákáre fek tákapa waenámp niampono.

☆ ¹⁷ Aenánko, ono man nkea mao pu páte yak námp fek wonae fik piká párákapea wae arop sumpwi konámp niampi yak. Aenampan maok, mao náráp yae-párák mwaek yae onomp pourouk papria sérrá, “Amo te apápi kwaponno. Ono manénkir kar yakamp, ono wakmwaek kar kor yak nampon. ¹⁸ Tá ono yiki yak konampono. Wokwae ono wae sumpwiampan maok, amo nkeae. Oukoumwan te ono yiki yaká yak nampon. Tá ono sumpwi mwanap ménkiamp ki, tá sumpwi aropamp némpoukamp ki te ono fákeyak nampon. ¹⁹ Aenampara, amo ankár mámá ankank oukoumwan yak námp nke nap, tá wakmwaek korop naenámp ankank nkeria kor kumwiampo. ²⁰ Amo wae mámá fákánek térme onomp yae-párák mwaek yak nánko nke naponno. Tá mámá fákánek lam gol nke naponno. Am te kar mek yak námpono. Tá am fi te ará: Am fákánek térme te fákánek siosomp ensel fákáre, tá fákánek lam te am fákánek siosono.”

2

Efesus mekamp siosnámpok sámp-kérépámp kar

* **1:13:** ‘Waempyam tokwaeri’ ran ninik mwanámp te, pris tokwae, tá profet, tá king, arake pourouráp arop tokwaerao yirimp konapan Jisaso kuri takeniamp arop tokwae yak námpan yéncéprá yirimp námpon. † **1:13:** ‘Gol’ te kingomp e tokwaeran wounáprá Kwaromp waentar kwapweran yéncép námpon. ‡ **1:14:** ‘Me pwae wupwi’ te ‘Yak sorokwap kor aropamp me korokamp wupwi pwae niamp’rá sénámp. § **1:14:** ‘Yi yaomwi yurunk niamp’rá sénámp te, Jisasomp yi te sios mek kápae kare ankank ponankor nkeria, ankákáránk aropamp kwatae ninikan kor nkea yopor námpan yéncép námpon. * **1:15:** ‘Yaomwi tokwae mek yankapramp bras’ te Kwaro kwatae ninikráp koumteouráp aropan kot naenámp kárákáre tokwaeran yéncép námpon. ☆ **1:16:** Hi 4:12; Yé 19:15,21

¹ Am arop warko ankwap kar arakrá sér, “Amo ankár Efesus mekamp sios fákáreramp enselén kar ankwap kumwia sámp-kérépampo. Am kar te ará: ‘Ono te onomp yae-párak mwaek yae te térme fákánek ti-samp yak, tá fákánek lam gol ou mek yarak i konampao, ono amwan mámá kar sámp-kérép rae:

² Amo ponankor apae-apaenap ninik, tá waráp tere tokwae nap, tá amo kárakáre fek fokopeyaknap ninik te am te ono wae méri yak nampon. Tá amo kwatae niniknap aropan warákár mo kare napan kor wae mér nampon. Am arop fárakap amwan arakrá sér, “Yino kuri aposelono.” Aenapan maok, mao te aposel mono. Amo wae am fárakapamp kar youroukoupia am fárakapamp kwekárnap ninik nkea wae mér napon. ✱ ³ Arop fárakap te amo onomp e sámp-fákeyak napan nkea, am fek amwan touwe kwatae nénk napon. Aenapo amo am táman kokwae mo, am touwe sámpea kárakáre fek fokopeyak konapon. Am te ono wae mér nampon.

⁴ Aeno ono amwan kar arakrá sénae rae: Wokwae amo wourékam mérap ke fek te, amo onan warákár kariapan maok, oukoumwan te mo napon. ⁵ Wokwae te amo kwapwe kare ninikiapan maok, oukoumwan te am ninik am pwate napon. Aenapara, amo ankár wokwae kiap táman warko ninikia, oukoumwan kor kwatae ninik pwararea am kwapwe kare ninik fek akwapampo. Táte amo tak moria kwatae ninik younkwek sir mo napo te, ono amonapok koropea waráp lam warko pwarokwap nanae. ✱ ⁶ Aeno amo oukoumwan fákeyaknap yae-párak ninik te Nikolasomp firaonap kwatae ninik monoria yopor i konap te, am te kwapwe karenono. Ono kuri monoria yopor i konampono.

⁷ Ae konampara, arop waeman woupwirápara, mámá Yiki Kor Spiritao sios fákáreran farákápnámp kar má fwapia wa kuno. Táte arop yorowar kwe-pwarari námp te, ono fwap ‘Takae’rá sénanko, arop yiki yak sánk konámp yaoamp ki fwap sámpea fánaenámp. Am yao te yámar mek Kwaromp yopwar mek yak námpon.’” ✱

Smerna mekamp siosén sámp-kérépámp kar

⁸ Tá am arop warko ankwap kar arakrá sér: “Tá amo ankár Smerna mekamp siosomp enselén kar ankwap kumwia sámp-kérépampo. Am kar te ará: ‘Ono manénkir kar yak, tá wakmwaek kar yak namp aropono. Ono wokwae wae sumpwiampan maok, oukoumwan te yiki yak nampao, ono amwan mámá kar sámp-kérép rae.

⁹ Amwan touwe korop námp, tá amo ankank moráp arop yak nap te ono wae mérampon. Aenampan maok, ono nke

namp te, waráp waemp te Kwaromp ankank kápae kareráp námpono. Amwan Juda ankwap fárakapao wouroump sénap te ono wae mér nampon. Am arop fárakapao sérrá, “Yino te Juda fi mekamp”rá sénapao maok, mao te Juda fi kare mono, Satanomp arop fi kare támaono. ✧ ¹⁰ Nánkár wakmwaek tae morok yumwan touwe sánk mwanapan maok, yumo táman apápi kwapono. Yumo wawenk! Satano yumwan poupwekápria yumo yiráp méran mokop nap nke nae ritea arop ankwap fárakap tia fápákamánk naerámpon. Aenánko, yumo touwe sámprá tukupea fére-sámpramp yae * fek mwanapon. Aeno amo ankár Kwarén mér nap kárakáre fek sámpá yakrá akwapea amwan sámp-wouroumpnap ke fek napo kor, fwapono. Ono amwan foporakorria manénkir kámákár akwap námpo sámp konámp ankank niamp yiki yak sánk nanampono. ✧

¹¹ Aenanampara, arop te waeman woupwirápara, ankár Yiki Kor Spiritao sios fákáreran farákápnámp kar máamá fwapia wa kuno. Táte aropao yorowar kwe-pwarari námp te anánk sumpwirao man sámp mo kareno.’ ” ✧

Pergamum mekamp siosén sámp-kérépámp kar

¹² Tá am arop warko ankwap kar arakrá sér: “Tá amo ankár Pergamum mek yaknámp siosomp enselén kar ankwapmwaek kumwia sánkampo. Am kar te ará: ‘Ono te bainat tokwaeri énéncér mwaek wiráp kare námp sámp-fákeyak nampao, amwan máamá kar sámp-kérép rae: ✧

¹³ Ono waráp némp te wae mér nampon. Am némpouk Satano king yoroi yak námpono. Aeno amo onont kárakáre fek yakria, waráp mér nap mek wouroump mo i konapono. Wokwaek am arop Antipas onomp kar farákáp konámp arop mao te amont yakria, onomp karwaok karrá tére nángo, yiráp Satano poukeyak námp am némpouk am fek am arop fárakapao man sámp-wouroumpapono. Aeapan maok, amo am fek onan mér nap pwar moiapono.

¹⁴ Aeno ono amwan kar ankwapmwaek sénae rae: Amont arop ankwap fárakap Pergamum mek kwatae profet Balamomp ninikan sámpea kárakáre naponno. Am te ará: Mao wokwaek ankwap fi mekamp king Balakén Israel fi mekamp aropan kwekárá kwatae ninik fek tukup mwanap yénc naenámpria yéncépeanángo, am Israel fi ponankor taki naponno. Am te ará: Balak Israel firan, kwekár Kwarén ofainap nape fépérria, tá kokopor ninikaok tukupenkrá kwekárimpono. ✧ ¹⁵ Tá taknámp arop ankwap fárakap amont

✧ **2:9:** 2 Ko 11:13-15 * **2:10:** ‘Fére-sámpramp yae’rá sénámp te, ‘Fae tákáre ke fekia pwar naenámp’rá sénámpon. ✧ **2:10:** Lu 22:31-32; 2 Ti 4:8; Je 1:12; 1 Pi 3:4

✧ **2:11:** Yé 20:14; 21:8 ✧ **2:12:** Hi 4:12 ✧ **2:14:** Nam 25:1-9; 31:16

yakáp nap am fárakap te Nikolasomp firápamp kar sámpea mántwaok paokop napon. ¹⁶ Aenapara, amo ankár kwatae ninik younkwek pwarampo. Táte amo tak mo napo te, kánanke kwarok ke fek amonapok koropea ono amont onomp táp mek yaknámp bainat fek yorowar nanae. ☆

¹⁷ Aeno arop te waeman woupwirápara, Yiki Kor Spiritao sios fákáreran farákápnámp kar mámara fwapi wa kuno. Táte arop yorowar kwe-pwarari námp te, ono man yámar mekamp fir ankwapmwaek mek yak námp nénk nanampon. Tá ono man woupwi kor yumwi sánk nanampon. Am yumwi te ono e wourékam am fek kumwi tenanko, arop ankwap am e mér mono. Arop yumwi sámp námp mao saráp mér naenámpo.’ ”
☆

Taiataira mekamp siosén sámp-kérépámp kar

¹⁸ Tá am arop warko ankwap kar arakrá sér: “Tá amo ankár Taiataira mekamp siosomp enselén kar ankwap kumwia kérépampo. Am kar te ará: ‘Ono te Kwaromp Táráp, tá onomp yi te yaomwi yurunk niamp, tá onomp pu te bras waentar kwapwe niampao, ono amwan mámara kar sámp-kérép rae: ☆

¹⁹ Amo apae-apae nap ninik ponankor ono wae méri yak nampono. Amo arop fárakapan warákarrá, tá amo onan mér, tá amo arop fárakapan yaewourrá tére nap te, ono wae mérampono. Tá amo kápae kare touwe sámpea kárakáre fek fokopeyak nap te, ono wae mér nampon. Tá nkwakwe make ninik amo manénkiri nap, am te kwapwe karean maok, oukoumwan nap támao kwapwe kare kareno.

²⁰ Aeno ono amwan oukoumwan mámara kar sénae rae: Amo mámara yupu Jesebel taki yakanoria pwate napo, amont yak námpono. Am yupu te arakrá sér i konámpon, “Ono te profetono.” Aerá sénámpao maok, mao te onomp tére konap arop fárakapan kwekárará, kokopor i konap ninikaok tukuprá, tá kwekár kwarén ofa sánknáp nape fépér mwanap ninikaokenkria yénk námpono. ²¹ Ono te mao kwatae ninik am younkwek pwaranoria ankwap ke yépék naman maok, mono. Mao te am kokopornámp kwatae ninik te younkwek sir mo námpono. ²² Aenámpara, wawenk! Ono am yupuan touwe sánk nanampono. Tá am arop fárakap méntér kokoporrá paokop napo kor, am kwatae ninik younkwek sir mo napo te, am fárakapan kor touwe tokwae sánk nanampon. ²³ Maomp wakmwaek tukupnap aropan kor tirá wour nanampon. Aenanampara, sios ponankor wae mér mwanapon: Ono te ponankor aropamp ninik mek youroukoup karia fákeyakrá, ono nopok yumwan ankákárankrá aminap puri fek, take pourouráp touwe nénk nanampon. ²⁴ Aeno ono oukoumwan

yumo ankwap fárakap Taiataira mek yakápap koumteouráp arop yumwan sénampono: Yumo am karwaok mo, tá yumo am ‘Satanomp ninik mek kar tukupenk’rá sénap mér mo nap, yumwan ono arakrá sér rae: Taknap arop fárakap yumwan te ono warko ankwap tére am yumuntuk pap mo, fwaponono. ²⁵ Aeno ponankor ankank yumo ti-samp nap te, ankár sámpá kárakárerá tukupea ono koropnamp ke fek kipo. ²⁶ Táte arop yorowar kwe-pwar, tá mao onomp ninikaokrá akwapea mao sumpwiria pwarnámp ke fek nánko te, ono man kárakáre sánk nanko, mao fwap arop fi ponankor taokeyak naenámpon. ²⁷ Tá mao fwap ain yaopwae sámpea am fek kápae kare arop fi kárakáre fek poukwap námp te, aropao kwar fek yoroinap sospenan porokwapá fouria tiri yui sir konap niamp naenámpon. Am tére ono man sánk nanamp te onomp Naropwaro onan koumteouráp arop poukwapaeria sámp námp niampono.

²⁸ Tá ono man térme Wap Kumur sánk nanampono. ✧

²⁹ Aeno arop te waeman woupwirápara, ankár Yiki Kor Spiritao sios fákáreran farákápnámp kar má fwapia wa kuno.’ ”

3

Sardis mekamp siosén sámp-kérépámp kar

¹ Tá am arop warko ankwap kar arakrá sér: “Tá amo ankár kar ankwap kumwia Sardis mek yaknámp siosomp enselompor sámp-kérépampo. Am kar te arakono: ‘Ono Kwaromp fákánek Spirit sámp-fákeyak namp, tá fákánek térme samp nampao, ono amwan mámá kar má sámp-kérép rae:

Amo apae-apaenap ninik ono wae méri yak nampono. Arop fárakapao amwan arakrá sér, “Mámá sios te fwap yiki yak námpon.” Aerá sénapan maok, mono, amo wae sumpwi yak naponono. ² Aenapara, amo te ankár amp nap pwarará fárámpae! Waráp kápae kare kwapwe kare ninik te oukoumwan fwap yak námpao maok, wae pwar naeria wae námp am amo ankár kárakáre fek fákeyakampo. Am te apae riteanápe, ono nke nanko, kápae kare amonap ankank te onomp Kwaro nke námp fek ankwap ankárankamp yae-párak kare mono. ³ Amo wokwaek mámá Kwapwe Kare Kar wawia wae sámpapono. Aenapara, amo ankár táman warko níkia mántwaokria kwatae ninik younkwek pwarampono. Táte amo fárámpria ampi tenap pwarará fárámp moia te, kánánkámp oukun naeria yáraknámp aropao i konámpnámp, ono amonapok korop nanko, amo ono korop naeramp ke mér mo nanape. ✧

⁴ Aeno amo te wae arop ankwap yinink oukoumwan Sardis mek yakáp nap maomp waempyam sámpá oumi pap moi naponó. Aenapara, am fárákap te fwap waempyam wupwi kor yiriria onont tukup mwanap pwi naponó. ✧ ⁵ Táte arop yorowar kwe-pwarari námp te, ono man take pourouráp waempyam wupwi yirimpá papria, maomp e yiki yakáp mwanapamp Buk fek yaknámp te torokor mo, fwaponó. Ono fwap maomp e onomp Naropwaro nke námp fek, tá maomp ensel fákáre nke nap fek érik farákáp nanamponó. ✧

⁶ Aeno arop te waeman woupwirápara, mao te ankár máma kar Yiki Kor Spiritao sios fákáreran farákápnámp kar má fwapia wa kuno.’ ”

Filadelfia mekamp siosén sámp-kérépámp kar

⁷ Tá am arop warko ankwap kar arakrá sér: “Tá amo ankár kar ankwap kumwia Filadelfia mek yaknámp siosomp enselompór sámp-kérépampo. Am kar te arakono: ‘Ono yiki kare yakria ono kare kar ninik fi kor kareno. Ono te Devito sámp-yakámp ki sámp-fákeyak namponó. Ono ménki kikip nanko te, arop ankwap ankárankampao warko ménki kór mono. Tá ono ménki kéri tenanko te, arop ankwap ankárankampao warko kikip mono. Ae konampao ono amwan máma kar má sámp-kérép rae: ✧

⁸ Amo apae-apaenap ninik ono wae méri yak nampon. Aeno amo nkeae! Amo nke nap fek ono ménki kik-pwate nanko yak námp te, arop ankwapao fwap kór naenámp pourou mono. Ono wae mér nampon: Amo te waráp kárákáre oukoumwan kánanke yak námp fek, onomp karwaok akwapria, apae-apae koropánk nángo, amo onan mér nap pwar moi naponó. ⁹ Amo máma arop fárákap Satanomp firápao ‘Yino te Juda fi mekamp’rá sénapan maok, mao te Juda fi monap wae mérapono. Aenapan maok, am fárákap te kwekár sérarrá, kwatae ninik fek paokop naponó. Aeno amo wawae! Ono am fárákapan sénanko, waráp pu wonae fik me kor woukourria ono amwan warákár kare namp mér mwanapon. ✧

¹⁰ Amo onomp karwaokria amo amwan koropnámp touwe ponankor sámpea kárákáre fek fokopeyak naponó. Aenapara, ono fwap amwan taokeyak nanko, am kápae kare apár mekamp ponankor koumteouráp aropan mokop nap nke naerianámp ankank korop námpao kor, amwan te korop mo fwaponó. ¹¹ Ono amonapok koupour kar korop nanae. Amo sámp-fákeyaknap kwapwe kare ninik te ankár kárákáre fek fákeyakampo. Takria amo nopok sámp nanap ankank arop

✧ 3:4: Lu 10:20; Ju 22-23

✧ 3:5: Mt 10:32

✧ 3:7: Ais 22:22

✧ 3:9: Ais

ankwap waráp kwapwe kare ninik kwe-pwarará, sámpantáno.

☆

12 Táte arop yorowar kwe-pwarari námp te, onomp Kwaromp Yiki Kor Nap oumpwarani kwapnámp sámp-fokop tenanko, mao te am yiki kor nap pwarará, warko ek akwap mo kareno. Ono fwap man onomp Kwaromp e, tá onomp Kwaromp taun e, maomp pourouk kumwi nanampono. Am némp te Jerusalem wourékam, am te onomp Kwaronámpoknámp yámar mek pwararea ék naenámpon. Onokump wourékam e táman kor maomp pourouk kumwi nanampon. ☆

13 Aeno arop te waeman woupwirápara, Yiki Kor Spiritao sios fákáreran farákápnámp kar mámá fwapi wa kuno.’ ”

Leodisia mekamp siosén sámp-kérépámp kar

14 Tá am arop warko ankwap kar arakrá sér: “Tá amo ankár Leodisia mekamp siosomp enselén kar ankwap kumwia sámp-kérépampo. Am kar te ará: ‘Ono te kare kar fi kor yaknamp arop, ono Kwaromp kar ponankor yae-párak kare kare kar farákáp nampono. Ono te Kwaro ponankor ankank yoroinámp fi korao ono amwan mámá kar má sámp-kérép rae:

☆

15 Amo apae-apaenap ninik ponankor te ono wae méri yak nampono. Ono wae mér nampono, amo te námpare mo, amo te touwe fokor mono. Onomp ninik te amo fwap námpare yak nanap, tá amo fwap touwe fokor nanap. ☆ 16 Aenampan maok, amo te touwe fokor kare mo, tá námpare kare mono, amore mek námpare tae morok napono. Aenapantá ono te amwan táp mekamp ak-sinae rampono. 17 Amo te arakrá sér i konapon: “Ono te wae mani tokwae, tá ankank kápae kare tank nampon. Ono te ankank ankwap mo namp yak mono, ponankor fwap pwi nampon.” Aerá sénapao maok, mono. Amo kwatae kare yak napo, arop fárákapao amwan aropomp mwanap pourou námpon. Amo te ankank moráp arop yakria, yi wurumpi yakrá amo pourou mwar waempyam yirimp mo, yak napao maok, amo am te mér mo napon. ☆ 18 Aenapantá ono amwan mámá ninik sánk rae: Onomp gol te yaomwi mek yankapea nanko yiki kwapwe námpono. Amo fwap am táman mani fek sámpea amo fwap mani tokwaeráp arop yak nanapono. Tá amo fwap waempyam wupwi mani fek sámpea waráp pourouk oupouroup napo, arop fárákap fwap amo pourou saráp yak nap nke mo napo, amo fwap pwarápa mo nanapono. Tá amo fwap gris marasin mani fek sámpea waráp yi mek papea, fwap nke nanapono. ☆ 19 Táte ono ankwap

☆ 3:11: Je 1:12 ☆ 3:12: Yé 14:1 ☆ 3:14: Kl 1:15; Yé 19:11 ☆ 3:15: Ro 12:11

☆ 3:17: Lu 12:21; Je 2:5 ☆ 3:18: Ais 55:1

arop fárákapan warákár namp kwamp te, am fárákapamp ninik kwatae fwapokwap naeria am fárákapan yopor i konampono. Ae konampara, amo ankár amoku i konap ankankan ninikia am ankank kwatae te younkwe mwaek sirampo. ✧ ²⁰ Amo onan nkeae. Ono ménki fek fokopeyakrá poporokwaprá yak nampon. Táte arop ankwap onomp kar wuri wawia onan ménki kik-pwar nánko te, ono am mek youmpea am aropént yakria, tá ono méntér fár, tá mao onont fánaenampon. ✧ ²¹ Táte arop yorowar kwe-pwarari námp te, ono fwap man sénanko, onont onomp sia king fek tank naenampon. Am te wok-waek ono kuri yorowar kwe-pwararea onomp Naropwarént maomp sia king fek tank namp niamp taknámp naenampon. ✧ ²² Ae naenampara, arop te waeman woupwirápara, Yiki Kor Spiritao sios fákáreran farákápnámp kar má fwapi wa kuno.’ ”

4

Yámar mek Kwarén lotunap kar

¹ Am kar wae pwar nánko, ono yámar mek nke nanko, ménki ankárankamp kikir akwap nánko, am meknámp arop kar wur fokop námp niamp ono manénkir wawi namp niamp, take fek onan sérrá, “Amo narek mapek aokae! Ono amwan wakmwaek koropánk naenampon ankank yénc nae.” ² Aeránko maok, ankár kar Yiki Kor Spirit onomp pourou mek kárakárea wae nánko, ono yámar mek nke nanko, kingomp sia ankárankamp tank. Aenánko arop ankárank am sia fek tank. ✧ ³ Aenánko maomp wae te mani tokwae fek sámp konap yumwi jasper waentar niamp, tá noumouri kor yumwi konilian niamp. Tá am fek fou yimpnámp niamp sia king fek koropea arákari kimpá yak nánko, am te yiki kor yumwi emeral niamp pourouráp nke nampono. ✧ ⁴ Tá am fek nke nanko 24 sia am sia king tokwaeran ikir tankáp nánko, arop taokeyakáp konap arop 24 * sia fek tankáp. Am arop taokeyakáp konap aropamp pourouk te waempyam wupwi yiriria, maomp me korok gol fekamp kump woukouria tankáp. ⁵ Am sia king feknámp mékér wae te fápákár akwap nánko, tá maomp pourouk tokwae te oukurér párákapnámp niamp. Am sia wonae fik te fákáne sarom wae yakáp. Am sarom te Kwaromp fákáne spiritan wounáp námpon. ⁶ Am sia king wonae fik te ankwap ankank ént solwara tokwae niamp yak. Aenánko, am te glas mek nke napo, koukwe kwapwe konámp nampono.

✧ 3:19: Hi 12:7 ✧ 3:20: Jo 14:23 ✧ 3:21: Mt 19:28 ✧ 4:2: Ais 6:1

✧ 4:3: Ese 1:28 * 4:4: Arop ankwapao arakrá ninik i konapono: ‘Arop taokeyakáp konap arop 24’ te, ankwap 12 te Jekopomp tárápu éntér-sámpramp mwearoan wounáprá, tá ankwap 12 te éntér-sámpramp aposel fákáreran wounáprá. Takia tapokwapea te 24no. Kwar te arop ponankoramp Kwarono. Saptá 21:12,14 fek yaknámp karan mént nkeae.

Tá yiworaopwe ankank yiki yakáp nap amore mek yakápria am sia king wonae fik ikir yakáp. Am yiworaopwe ankank yiki yakáp nap kápae kare yi † éntér mwaek, tá younkwe mwaek kuri oupouri yak. ✱ ⁷ Ankárakamp ankank yiki yak námp te laion niamp. Anánk ankank yiki yak námp te bulmakau touroup niamp. Yinink ankank yiki yak námp te maomp yimetáp te arop niamp. Yiwor ankank yiki yak námp te ant tu tokwaerao narek furukarea yárák námp niamp. ‡ ⁸ Am yiworaopwe ankank yiki yakáp nap te am ankákárank námoku te tokwampok yowe pwaerápono. Tá kápae kare yi am fárákapamp pourouk oupoupouri yak námp te pu-pwaek kuri yakáp, tá mek kuri yakáp námpon. Tá yámaraok, tá kumuruk kuri am fárákap te arakrá sér i konapono:

“Kwar Tokwae Kar te ponankor kárakáre tokwaeráp, mao te yiki kare, mao te yiki kare, mao te yiki kare.

Mao te wokwae kar yak,

tá oukounwan yak námp,

tá nánkár wakmwaek kor yakea korop naenámpon.”

Am fárákapao makrá sénap te anepér mo i konapono. ✱

⁹ Am yiki yakápnap ankank te yiki yaká yaknámp Kwaro sia king tokwae fek tank námp táman warákárria man loturia, maomp e narek sampokrá ‘Aesio’rá sér i konapono. Tá kápae kare por am yiworaopwe yiki yakápnap ankank tak nap te, ¹⁰ am 24 arop taokeyakáp konap fárákap támao kor, Kwaro sia king tokwae fek tank nánko, wonae fik pourou méntér éntér mwaeknámp tukupá pér i konapono. Tá am fárákap man lotu nap te, mao yaká yaknámp aroponoria napon. Aeria am fárákap náráp gol fekamp kump sia king tokwae tanknámp wonae fik épéria sérrá, ✱

¹¹ “Tokwae Kar! Amo yinomp Kwarono.

Amo támao narek karaok yak napo,

amwan kápae kare aropao warákárria

waráp e narek sampokria,

waráp kárakáre ankore mek yakáp mwanap te

wae pwi kare yak námpon.

Am te apae riteanápe,

---

† **4:6:** ‘Kápae kare yi’rá sénámp te, yérékrá yakáprá pwar mo, tá ninik kour tokwae karrápono. ✱ **4:6:** Ese 1:5-10 † **4:7:** Arop ankwap fárákap arakrá

ninik: Kwaro yoroimp ankank ponankor man lotu i konapono: Yao pwaek mekamp fir ou mekamp fir tokwae kwapwe, tá aropao poukwap napo tére konap fir ou mekamp kárakáreráp fir, tá ant ou mekamp koupour kar furukur konámp, tá ankank ponankor taokeyak konámp yonkwae kourráp arop. ✱ **4:8:** Ais 6:2-3

✱ **4:10:** Dan 6:26

Amo ankank ponankor yoroi naponu.
Amoku waráp ninik fek yoroia napo,
am ankank ponankor oukoumwan yak námpon.”

5

Jono buk ankwap moukoupramp nkenámp kar

¹ Kwaro sia king fek tankea, maomp yae-párak mwaek yaek buk ankárankamp sámpá tank náńko nke nampono. Am te pu-pwaek, tá éntér mek kuri kumwi tenapo yak námpono. Tá am buk te fákáńek éntu torompia fápákamánkia pwate naponu. ² Tá ono nke nanko, kárakáre kor ensel ankwap tékén arakrá wumwi, “Kwapwe kare arop te wa máma buk fekamp torompi tenap éntu má kwaráp naenámp fwap pwi námpon?” ³ Yámar mek kuri tak naenámp arop ankwap yak mo, apárok kuri yak mo. Kwar ankore mek kuri am buk aokoroepa am buk mek nke naenámp te yak mo kareno. ⁴ Ono nke nanko, arop fárakap te am buk fwap aokorop-pwar naenámp arop nke mo mwanap pourou námpantá, ono táman yonkwae touweria éma wae nampono. ⁵ Aenáńko arop taokeyak konámp arop ankárankao onan arakrá sér, “Amo émi kwaponu. Amo nkeae! Juda fi meknámp laion korop námp te, mao king Devitomp arák fekamp taonono. Mao te waeman yopor aropan yorowaria kwe-pwarará apárok anámpá pap námpara, mao fwap am buk fek éntu fákáńek ke fek torompi-ramp kwarápra fupukuraera akwap naenámpo.”

Jono Sipsip Morok nkenámp kar

⁶ Aerámpan maok, ono nke nanko, Sipsip Morok ankárank fokopeyak náńko, am te wokwaek faropea napo, sumpwi námp niamp pourouráp. Mao te sia king fek tank náńko, am fek am yiworaopwe ankank yiki yakáp nap, tá arop taokeyakáp konap aropamp sia man ikarea napo, am kuk mek tank. Aenáńko, am te souwe fákáńek aokráńkirámp, tá fákáńek yi. Am yi te Kwaromp fákáńek spiritono. Kwaro am fákáńek spirit te ponankor apár meknwaek tirá kérép námpono. ✧ ⁷ Am Sipsip Morok te mao akwapea Kwaromp yae-párak mwaek yaekamp buk am sámp. ⁸ Mao wae am buk sámpeanánko maok, am ankank yiki yakáp nap, tá 24 arop taokeyakáp konap arop, am fárakap Sipsip Morokamp wonae fik pourou méntér éntér mwaeknámp tukupá pér. Am fárakap ankákárank námoku gita niamp sámp, tá dis gol ankárankamp am mek paura nánákáre yanap konap top-pwarámpá yak

námpráp sámp. Am te Kwarén koumteouráp aropao kar torop-wap i konap wounápono. ✧ ⁹ Tá am fárákap takria maok, tár wourékam arakrá sámp:

“Amo fwap fákánek ke éntu torompiramp buk sámpea, am kwaráp nanap pwi kar napono.

Am te apae riteanápe,

wokwaek arop fárákapao

amwan faropea sumpwi pap napo,

waráp yiri fek amo arop fárákapan

yamokwapea Kwarén sánk napono.

Ye! Amo te ponankor arop fi,

tá ponankor karráp,

ponankor apár mekamp,

tá nkwakwe make pourouráp ponankor makia,

máte amo warko yamokwap napono. ✧

¹⁰ Amo takia napo,

am fárákap yinomp Kwaromp

pris fákáre yakáp napo,

mao am fárákapamp King yak námpon.

Tá am fárákap te king yakápria,

apárokamp koumteouráp arop fárákapan

poukwap mwanapon.” ✧

Sipsip Morokamp e narek sampoknap kar

¹¹ Tá ono warko tokoreyakria, kápae kare enselomp kar wawi nampono. Am fárákapan te kouroump mwanap pourou mono, kápae kare fopwakwap-fopwakwapono. Am fárákapao kingomp sia, tá am ankank yiki yakápnap ankank, tá arop taokeyakáp nap aropan kor ikiri yakápria maok, ✧ ¹² am fárákapao tékén arakrá wumwi:

“Mámá te Sipsip Morok wokwaek faropea sumpwi papapono.

Mao te waeman e tokwae,

tá ponankor kwapwe kare ankank,

kwapwe kare yonkwae koukour,

tá kárakáre tokwae kar sámp naenámp te,

waeman pwi kare yak námpono.

Kápae kare arop maomp e narek sampokria

man warákarrá ‘Aesio’rá sér mwanap te,

waeman pwi kari yak námpon!”

¹³ Tá ono kápae kare nkwakwe make ankank Kwaro yoroi námp yámar mek yak namp, tá apárok yak námp, tá némp mek yak námp, tá solwara mek yak námp, maomp kar wawi nampono. Ye! Ponankor ankank ponankor mekmwaekamp yakáp nap, ono wa nanko, am fárákapao arakrá sér:

✧ **5:8:** Sng 141:2; Yé 8:3-4; 15:2 ✧ **5:9:** Sng 98:1 ✧ **5:10:** Ais 61:6; 1 Pi 2:5,9;

Yé 20:6; 22:5 ✧ **5:11:** Dan 7:9-10

“Am arop te náráp sia king fek tank náńko,
 tá Sipsip Morokao kuri am yawor
 fwap kápaē kare ‘Aesio’rá sénap kar,
 tá e tokwae sánknáp,
 tá warákár,
 tá kárákáre am te waeman
 fwap kápaē kare por
 sámp saráp yaká yak nenepón.”

¹⁴ Tá am yiaworaopwe yiki yakápnáp ankank támao sérrá,
 “Am te kare tak mwanapon.” Tá arop taokeyakáp konap
 fárákapaō maomp wonae fik tukupá pérrá man lotu napon.

6

Sipsip Morokao buk fekamp éntu kwarápnámp kar

¹ Tá ono nke nanko, Sipsip Morok mao am buk éntu fek
 fákáńek ke torompi tari nap ankáránkamp ke kwarokwap.
 Aenánko, am fek ono wa nanko yiaworaopwe ankank
 yiki yakápnáp am ou mekamp ankwap ankáránkampaō kar
 sénánko, maomp kar te oukuréraō párákapnámp niampria
 mao sérrá, “Amo koropae!” ✧ ² Aerá sénánko ono nke
 nanko, wupwi kor hos, tá am fek arop tankria píř sámpá
 tank. Aenánko, yorowar kwe-pwar konap kump man sánk
 napo, yorowar kwe-pwarará akwapria mao am yorowar
 kwe-pwarnámp tére oukoumwan térea waerá akwap námpon.

³ Tá Sipsip Morok buk fek éntu niamp torompi tenap anánk
 ke fekamp kwarokwap náńko, am fek ono wa nanko, anánk
 ankank yiki yak námp mao sérrá, “Amo koropae!” ⁴ Tá
 am meknámp hos ankwap korop. Am te noumouri kor.
 Am fek tanknámp aropan kárákáre sánk napo, mao fwap
 apárokamp koumteouráp aropamp kwapwe kare ke tirá épéri
 pwar náńko, am fárákap fwap arop ankwap fárákapan tirá
 wour mwanapon. Aeria man bainat tokwae kar am tére
 naenámp sánk napono.

⁵ Tá Sipsip Morok buk fekamp éntu niamp torompinap
 yininkan kwarokwap náńko, am ke fek ono wa nanko, yi-
 aworaopwe ankank yiki yakáp nap yininkao sérrá, “Amo
 koropae!” Aeránko, ono hos yákáre kor * nke nampono. Am
 fek te arop firamp kápaē purump konap skel yaek samp-tank.
⁶ Tá ono wa nanko, yiaworaopwe ankank yiki yakáp nap
 meknámp arop kar niamp ankwap arakrá sér, “Amo sospen
 kánanke mek wit ankáránkamp yámar fek térea sámp konámp
 mani fek purumprá yokwapá papae! Tá amo yininkaopwe
 sospen kánanke mek bali ankáránkamp yámar fek térea sámp

✧ **6:1:** Yé 5:1   * **6:5:** ‘Yákáre kor hos’ te náńkár wakmwaek pwar naenámp yae
 fek náńko, yae-porokwe tokwae korop naenámpan yéńkép námpon.

konámp mani fek purumprá yokwapá papae. Aeno amo wel ntia wain souroumpouri kwaponó.”

⁷ Tá Sipsip Morok buk fekamp yiawor éntu kwar-pwar nánko, am ke fek yiaworaopwe ankank yiki yakáp nap mekamp yiaworao sérrá, “Amo koropae!” ⁸ Aeránko ono nke nanko, pourou yar faokor akwapnámp hos ankwap am meknámp korop. Aenánko, am fek arop tank. Maomp e te Sumpwi. Tá arop ankwap maomp e te Yaomwi mek Pik mwanap maomp wakmwaek tank. Am anánkaopwean takenkria kárákáre sánk napo, mao koumteouráp arop ponankor yiawor mwaekamp ankáránk mwaekamp kirikiri ponankor tirá wour nenepón. Tá am anánkaopwerao tirá wour nenep te bainat fek, tá yae-porokwe tokwae fek, tá nkwakwe make touwe fek, tá apárokamp yao pwae mekamp nape firao, arake fek tirá wour nenepón. ✱

⁹ Tá Sipsip Morok buk fekamp éntik éntu kwar-pwar nánko, ono nke nanko, waemp fákáre alta ankore mek yakáp. Am arop fárákap te wokwae Kwaromp kar sámpea kárákáreria arop ankwap fárákapán am kar farákápapo, táman yoporap arop fárákapao tirá wouriap aropono. ✱ ¹⁰ Am waemp fákáre tékén arakrá wumwi, “Kárákáre Tokwaeráp Tokwae Kar e! Amo yiki kareno! Waráp ninik te ponankor kare karonó! Apaekamp ke akwapea pwate nánko, amo apárok yakápnáp arop fárákapán kotria yinan tirá wouri nap fek am fárákapán nopok érou nanaponó?” ✱ ¹¹ Aenapo Kwaro am fárákapán waempyam wupwi tokwaeri moumountukri nénkria mao am fárákapán arakrá sér, “Yumo ankár kánámpár anepér tae morokenke. Nánkár am yopor aropao yumont ankáránkamp tére konap yiráp ankwapyaenáp arop fárákapán kor takrá tirá wouranápono. Nánkár am kouroumprá akwapea pwi nánko, Kwaro fwap am fárákapán nopok érou naenámpón.” ✱

¹² Tá Sipsip Morok éntu niamp buk fekamp fákáp tenap tokwaman kwarokwap nánko, ono nke nánko, némp yérur tokwae koropria apár ponankor oupouroup. Tá yámar te arákarea yam turupwi nokore niamp araknámp nánko, yunk te ponankor noumouri koria maok, yiri niampi akwap. ✱

¹³ Yámar mekamp térme te ponankor apárok mukaria ékrink námp te yao fik kirao oukoumwan noumouri mo námpán ouwiraó nánko, némpouk ponankor ékrink i konámp niamp.

¹⁴ Yámar me tokwaerao kor kwanpae moukoupá pap konap niamp rá akwap te. Tá faonkwe, ént mekamp apár amor ke fárákapao kor am yakáp i konap pwarará érérekéri tukup.

¹⁵ Tá apárokamp king fárákap ntia e tokwaeráp arop fárákap,

✱ **6:8:** Ese 14:21 ✱ **6:9:** Jo 16:2 ✱ **6:10:** Yé 16:5-7 ✱ **6:11:** Yé 3:4-5; 7:9,13-14 ✱ **6:12:** Mt 24:19

tá soldia fákáreamp kepten fárákap, tá mani tokwaeráp arop fárákap, tá kárákáre kor arop, tá kápae kare arop kwaporok tére konap, tá kápae kare arop fwap párak yakáp i konap, am fárákap éńenki ponankor pirikimpea apár mekmwaek, tá kounk fi mekmwaek wouri yakáp. ✧ ¹⁶ Tá am fárákapao kápae kare faonkwe tokwae, tá péri wi aran wumwirá, “Yumo ankár yinomp pourouk mapek koropá péria Kwaro sia king fek tankrá nke naenámp fek, tá Sipsip Morokamp yonkwae pwarámp korop naenámp fek yinan oupoupourenke. ¹⁷ Am te apae riteanápe, am Yae Tokwae fek te am anánkaopwerao arop fárákap kwatae niniki nap fek nopok touwe kwatae nénk nenep yonkwae pwarámp te wae korop námpon. Aenámpara wa fwap am kwe-pwararea yak naenámpnon?”

7

Kwaromp firáp yakápnap arop fárákapan taok káknámp kar

¹ Ono am yém niamp nkea pwarará, ankwap yém nke nanko ensel yiaworaopwe apár mek yiawor woupwi mwaek fokouri yakáp. Am fárákap te apárokamp yiawor mwaekamp apár mwaekamp ouwipár sámp-fákeyakáp napo, ouwipár apár mek korop naenámp pourou mo, solwara mwaek kuri korop naenámp pourou mo, yao yowe mek kuri korop naenámp pourou mo. ² Tá ono nke nanko, ankwap ensel yámar aok konámp mwaeknámp yámar meaok korop. Mao te yiki yak konámp Kwaromp taok pap konámp sámpea am yiaworaopwe ensel Kwaro apár ntia solwara souroumpouri siranáponoria kárákáre sánknámp ensel táman kárákáre fek tékén wumwi. ³ Aeria mao arakrá sér, “Yumo te apár ntia solwara, tá yao aráte koupour souroumpouri kwaponno. Nánkár yino Kwaromp tére aropamp yépe kor fek maomp taok kákea pwar nánko maok, wakmwaek yumo am ankank fwap souroumpour mwanaponno.” ✧ ⁴ Tá ono wa nanko, koumteouráp arop fárákapan Kwaromp taok kákrámp kouroump napan ‘Arakae’rá sér, “Mao 144,000 ankákárank Israel fi mekamp ponankor koumteouráp aropan Kwaromp taok káká pwar.” ⁵ Aenapo maok, Judamp fekamp 12,000 taok sámp, ta Rubenomp fekamp 12,000, tá Gatomp fekamp 12,000, ⁶ tá Aseromp fekamp 12,000, Naptalaimp fekamp 12,000, tá Manasamp fekamp 12,000, ⁷ tá Simionomp fekamp 12,000, tá Livaimp fekamp 12,000, tá Isakaromp fekamp 12,000, ⁸ Sebulunomp fekamp 12,000, tá Josepomp fekamp 12,000, tá Bensaminomp fekamp 12,000. Mámá arop fákáre mao Kwaromp taok sámp napono.

Kápaé kare arop ou tokwae Kwarén lotunap kar

⁹ Ono am ankank ponankor nkea pwarará, ono warko toko-reyakria nke nanko, kápaé kare koumteouráp arop fárákap koupoukour yakáp napo, am arop fárákap te kouroumpea pwi mwanap pourou mono. Am koumteouráp arop fárákap te nkwaekwe make pourou yipiráp, tá kápaé kare arop fi ponankor, tá ponankor apár mekamp, tá ponankor moumoun-tukri karráp, am fárákap sia king wonae fik, tá Sipsip Morok nke námp fek foukouri yakáp. Am fárákap te wupwi kor waempyam tokwaeri yiriria, tá oupuk pwae yaek tia, ✧
¹⁰ arakrá tékén wumwi, “Nomp Kwar sia king fek tank námp, tá Sipsip Morok am yaworao nomwan warko éréképea nepo, nomo oukoumwan yae-párak yakáp námpono.”

¹¹ Tá ensel fákáre ponankor, tá arop taokeyakápnap arop fákáre ntia yiaworaopwe ankank yiki yakáp nap, am fárákap sia king ikarea yakáp. Tá am fárákap sia king wonae fik pourou méntér éntér mwaeknámp tukupá péria Kwarén lotu.

¹² Aeria arakrá sér,

“Kare karonó,

nomo nomp Kwarén warákára wae mwaro.

Aeria nomo maomp e tokwae érik sér mwaro.

Mao te ponankor kwapwe kare ninikrápara,

nomo man fáparákrá maomp e narek sampok mwaro.

Mao te kárakáre kareno.

Ye! Ponankor kárakáre tokwae te

maomp pourouk yak námpono.

Mámá ponankor ankank te maomp sarápono.

Kare karonó.”

Am fárákapao touwe sámpnap ke wae pwarnámp kar

¹³ Tá taokeyak konámp arop ankwapao onan sérrá, “Mámá wupwi kor waempyam tokwaeri yirirnap arop fárákap máte wanon? Tá am fárákap te maoknámp korop napon?” ✧

¹⁴ Tá ono nopok man sérrá, “Tokwae Kar e! Amoku támao amo mér napon.” Tá mao onan sérrá, “Mámá arop fárákap te wokwaek touwe tokwae yopor aropao néńkapo, tia yakápiap arop fárákapono. Am fárákapamp waempyam te Sipsip Morokamp yiri fek yáraria napo, maomp waempyam wupwi kwapwe námpono. ✧ ¹⁵ Aenapara, am fárákap Kwaromp sia king wonae fik foukouri yakáp napon. Tá yámarao, tá kumuruk kuri maomp Yiki Kor Nap mek maomp tére tére konaponó. Tá Kwar am sia king fek tank konámp, mao námoku am fárákapént yakria taokeyak naenámpno. ✧ ¹⁶ Aenáńko am fárákap te mwae touwe mo, éntantá níkip mo mwanaponó. Am fárákapán yámar touwe fokor mo, tá ankwap ankank man

pourou touwe fokor mo naenámpo. ¹⁷ Am te apae riteanápe, Sipsip Morok sia king amore mek yakria am fárákapan sipsip taokeyak konámp aropnámp taokeyak námpono. Mao te fwap am fárákap éréképea ént oukurnámp fik akwap nánko, am fárákap yiki yak sánk konámp ént fár mwanapono. Tá am fárákapamp yi mekamp émti Kwaro torokor nánko, am fárákap warko émékné mono.” ✧

8

Sipsip Morokao buk fekamp fákánek éntu kwar-pwarnámp kar

¹ Tá Sipsip Morok buk fekamp fákánek tompnámp éntu kwar-pwar nánko, am ke fek te pourounek kánanke yak mo, tá yámar mek kar sérar mo, akwapea hap aua fek. ² Aenángo, wakmwaek ono nke nanko, ensel fákánek Kwaromp wonae fik fokouri yakáprá fákánek wur tia fákeyakáp. ³ Tá ensel ankwap koropea alta wonae fik fokopeyak. Mao te gol fekamp dis am mek paura nánákáre souri pokanoria yankap konap yaek sámp-fákeyak. Aenángo man kápae kare paura nánákáre nénk. Am enselo am tia, kápae kare Kwaromp firáp aropamp kar toropwap i konap koupoukarea mént tapokwapea Kwarén ofa i konap golráp alta fek paprá Kwarén sánk. Am alta te Kwaromp sia king wonae fik yak námpon. ⁴ Tá am yaomwi souri paura nánákáre yankap nap, ntia Kwaromp koumteouráp aropamp Kwarén kar toropwap i konap, am ponankor enselomp yaek pwarará narek poka Kwaromp nás mek. ✧ ⁵ Aenángo ensel paura nánákáre yankap konap dis am sámpea alta fekamp yaomwi am dis mek top-pwarámpea am yaomwi sámprá apárok sir. Mao apárok sirarrá pwaránko oukurér tokwae párákapria pourounek tokwae nánko, mékér wae fápárakár akwap nánko, apár némp yérur tokwae.

Ensel yiaworaopwerao wur fukurnap kar

⁶ Tá am fákánek ensel fákánek wur kor tia yakáprá wae wur fokour mwaria nánap. ⁷ Tá ensel ankáránkamp mao náráp wur fokop nánko maok, warákam ais, tá yaomwi ntia yirirént tapokwapea apárok kwarokor pik. Aenángo, ponankor apár yinink mwaekamp ankwap ankáránk mwaek kirikiri mwaekamp apár, tá am mwaekamp yao ponankor, tá yiki kor apwar pwaeran kor ponankor yaomwirao fári pwar. ✧

⁸ Tá ensel anánkao náráp wur fokop nánko, faonkwe tokwae fek yaomwi yurunknámp niamp sínapo, solwara mek piká párákap. Am solwara te yinink mwaek fékérrá oumwi kákea pwate napo, ankwap ankáránkamp mwaek te yiri arákarrá

yak. ⁹ Aenánko am solwara mek yiki yakápnámp ankank yinink mwaek pir-pwara nap am te ankárankamp mwaek fi te ponankor surumpwi pwar. Tá sip yinink mwaek pirékarea pwaranap, ankárank mwaek ponankor tokopá akwap. ✧

¹⁰ Tá ensel yininkao náráp wur fokop nánko maok, térme tokwae ankárankamp yaomwi kare saromnámp yurunkia am yámar mek pwararea apárok piká párákap. Ént yinink mwaek pir-pwarará oumwi kák tenap am térme ankárankamp mwaek ént oukurnámp mek, tá ént kar mek piká párákap. ¹¹ Am térmeamp e te Top i konámp Marasin. Am ént yinink mwaek pirékarea pwatanap ankárankamp mwaek te, am ént wae top kwatae kare. Aenánko kápae kare arop am ént fánapo, am fárákapamp yare mek topa wae nánko, am fek surumpwi naponno.

¹² Tá ensel yiaworao náráp wur fokop nánko, yámar ntia yunk, tá térme ponankor yinink mwaekamp ankárank mwaek ponankor souroumpouri yakáp napo, wae yokor konap am táman kor yinink mwaek pirékarea napo, ankárank mwaek kirikiri wae yokor konámp akwapea kirikip. Aenánko, yámar ntia kumur ankárankamp mwaek kirikiri te wae yokor mono.

¹³ Tá ono nke nanko, tu tokwae ankárankamp yámar mek amorik furukarea akwap. Ta ono wa nanko, mao tékén arakrá wumwi, “Koupoutáráp nap, koupoutáráp nap, koupoutáráp nape, apárokamp koumteouráp arop koupoutáráp nape! Am te apae riteanápe, ankwap yininkaopwe ensel mao náráp wur foukour mwarea nap te, touwe tokwae koumteouráp arop fárákapan korop naenámpon.” ✧

9

Ensel éntirao wur fokopnámp kar

¹ Ensel éntirao náráp wur fokop nánko maok, ono nke nanko, térme ankárankamp yámar mek pwarará, apárok piká párákap. Aenánko, Kwaro man am apár me tokwaeri fi tikipnámp yak monámp ménki kikip naenámp ki sánk. ² Am térmeao am me kik-pwaránko, am me meknámp yaomwi tokwae yanknap souri niamp aok. Aeria am souri te yámar ntia ouwipáran oupouroup nánko, yámar ntia ouwipár akwapea kirikip. ³ Aenánko, kápae kare tákár oumpwe niamp am yaomwi souri meknámp apárok pikrink. Tá am fárákapao sámpnap kárakáre te kaoamp touwe sánk konámp kárakáre niampria, am te arop yamp nánko touwe tokwae naenámp ankankono. ✧ ⁴ Tá am fárákapan kar arakrá sér, “Yumo te apwar pwae, tá apárokamp nkwakwe make ankank némpouk

✧ 8:9: Kis 7:20-21

✧ 8:13: Yé 9:12; 11:14

✧ 9:3: Kis 10:12

forokor konámp, tá yao ankwap aráte kwatae pap kwapono, mono. Yumo ankár am arop fárákap Kwaro náráponoria yépe kor fek taok paprá kumwi námp yak monámp aropan sámpá kwatae pap kipo. ✧ ⁵ Yumo am arop fárákapan touwe sánk nap te akwapea éntik yunk napao maok, am arop fárákapan te tirá wouri kwapono.” Tá am arop touwe kwatae nénknámp kao niamp am támao arop youroukwe nángo, touwe tokwae naenámp. ⁶ Am taknámp ke fek arop wae sumpwi mwaria mwae kup oupourouk napao maok, am sumpwi mwanap mwae kup te nke mono. Ye, arop sumpwi mwar kar napao maok, sumpwi te am fárákapan sámp mono.

⁷ Ono nke nanko, am tákár fákáre te hos fákárerao yorowarrá tukup mwaria nánap nap niampono. Am ankank fárákapamp me korok te gol fekamp kump niamp woukouri yakáp. Tá am fárákapamp yimetáp te arop yimetáp niamp. ⁸ Tá am fárákapamp me pwae te koumteouramp me pwae éréri niamp pourouráp. Tá am fárákapamp yu kor te laionomp yu kor niamp. ⁹ Am fárákapamp éntér kor fek te kapa fekamp kárae yiriria yakáp. Tá maomp yowe pwae énk te yorowar mek tukup mwanap kápae kare hosráp karisamp ounk niampono. ¹⁰ Am fárákapamp kore te kao kore kor niampria, aropan touwe sámp naenámp marasin am meknámp sánk konámp kore kor wiráp yak námpon. Tá am fárákapamp kore kor te arop touwe sánkrá akwapea éntik yunk fek naenámp kárákáre samp napono. ¹¹ Am fárákap te waeman taokeyak naenámp king yak námpon. Am king te apár me éri fi tikipnámp yak mo, ankár piknámpamp enselono. Am ensel te Hibru kar fek maomp e ‘Abadon’ ri konapono. Tá nomp Grik kar fekamp e fi te ‘Kápae kare ankank kwataerá kák naenámp aropono’.

¹² Má manénkir koropnámp touwe tokwae kwatae te wae pwar námpon. Wakmwaek korop naenámp touwe tokwae oukoumwan anánkaopwe yak námpon. ✧

Ensel tokwamao wur fokopnámp kar

¹³ Tá ensel tokwamao náráp wur fokop nángo, ono wa nanko, Kwaromp wonae fik yaknámp alta gol fek yiawor woupwi meknámp kar sér. ¹⁴ Mao am wur fákeyaknámp ensel tokwaman arakrá sér, “Am ensel yiaworaopwe ént Yufretis mwaek fákapá yakáp nap amwar pwar napo tukupanápono.” ¹⁵ Aeránko maok, mao wae am yiaworaopwe ensel pwar nángo, wae am fárákapao ponankor koumteouráp arop yinink mwaekamp pirékara nap ankárank mwaek kirikiri ponankor paoki pwar naenámp. Am ensel fárákap te am tére mwanámpria am ke korop naenámp am yae, tá am yunk,

tá am korop naenámp yopwar táman yépékrá nánapi yakáp napon. ☆ 16 Tá soldia fákáre hos fek tankáp nap te 200 milion. Ono am kouroumpea sénapo, wawi nampono. 17 Tá ono yém niamp arakria hos fákáre am fek arop tankáp nap nke. Am arop fárákapao yiririnap kárae fek yaknámp te noumouri kor, tá muru kor, tá yar kor. Am hosamp me kor te laionomp me kor niamp arake, tá yaomwi yurunk ntia souri, tá yumwi salfa fekamp yaomwi maomp táp meknámp koroprá fápákár akwap. 18 Am fárákapao koumteouráp arop ponankor yinink mwaek pirékarea pwar napan ankárank mwaek te máamá yininkaopwe ankank kwatae fek paoki pwar napon. Am máamá yaomwi, tá souri, tá salfa yumwi fek yaomwi yurunk námp, hosamp táp meknámp korop námp, am fek paoki pwar napon. 19 Am hos fákáreamp touwe sánk naenámp kárákáre te táp mek yak, tá maomp kore kor fek yak námpon. Maomp kore kor te tákam niamp me korrápao am me kor fek táman aropan touwe sánk konámpon.

20 Arop ankwapmwaek ponankor oukoumwan am yaomwi ntia souri ntia yumwi salfa fekamp yaomwi fek sumpwi mo nap te, kwatae ninik younkwek sir mono. Am námokuráp yae fek yoroia man lotu mwanap ankankan pwar mono. Tá kare! Am fárákap te kwatae spirit fárákapán, tá kwekár kwar mao námoku gol, silva, tá bras, tá yumwi, tá yao am fek yoroinap ankank nke naenámp pourou mo, kar wa mo, yarak mo, mak i konámp táman lotu napon. ☆

21 Am arop fárákap arop ankwap fárákap tirá wourrá, foupourá, kokoporrá, oukunrá, mak i konapan maok, am pwarará kwatae ninikan kor younkwe mwaek sir mo napon.

10

Jono enselo buk sánk nánko fárinámp kar

1 Ono am ankank nkea pwarará, ono warko nke nanko, ensel kárákáre kor ankwap yámar meknámp ék. Maomp pourouk te koumwerao oupouroupa yak nánko, fou yimpnámp yépe kor fek kámpá yak. Maomp yimetáp te yámar wae niamp, tá maomp pu kor te oumpwar fokopeyak nánko, ponankor yaomwi yurunk aowarámp námp niamp. 2 Mao buk kánanke ankárankamp yaek fákeyak nánko, am buk fupukurae yak. Mao te yae-párak mwaek pu solwara yumuntuk pumpur, tá yae-mánkwán mwaek pu apár kar fek pumpuri yak námpono. 3 Maomp wumwi kar kárákáre te laionomp kar tokwae niampono. Mao arakrá wumwi nánko, fákáne k oukurér párákaprá nopok kar sérar. 4 Am fákáne k párákapnámp

oukurér kar sérar napo, ono koupour am kumwi naeria nampan maok, ono wa nanko, yámar meknámp kar ankwap onan sérrá, “Am fákánek párákapnámp oukuréramp kar am te amo ankár waráp ninik mek fákapea papae. Amo kumwi kwapono.”

⁵ Tá am ensel ono wokwaek nke nanko, solwara yumuntut, tá apár kar fek fokopeyak námp, mao yámar mek náráp yae-párak mwaek yae ka-sampok. ⁶ Aeria mao narek yiki yaká yak konámp Kwaromp e fek fou e sér. Am Kwar te yámar me ntia am mek yakápnámp ankank ponankor, tá apár ntia am mek yakápnámp ankank, tá solwara ntia am mek yakápnámp ankank ponankor yororoimp Kwarono. Am enselo arakrá sér, “Pwar naenámp ke wae korop námpono. Kwar te warko yépék naenámp pourou mono. ⁷ Warko wakmwaek ensel fákánerao wur fokop nánko, am wur kar korop nánko, am ke fek am ankank Kwaro nanampria wokwaek sérimp kar te mek yakámpan mao wae tére nánko, érik korop naenámp. Am kar mao náráp tére konap profet fákárean wokwaek kar sérimp támaono.”

⁸ Tá am aropamp kar manéńkir wawi namp, warko yámar meknámp koropria onan arakrá sér: “Amo akwapea ankwapmwaek pu solwara mek, tá ankwapmwaek pu apár kar fekia fokopeyaknámp enselomp yaek fupukurae yaknámp buk sámpae.” ⁹ Aeráńko, ono akwapea enselonámpokria ono man sérrá, “Amo onan támá buk kánanke sápea.” Tá mao onan sérrá, “Amo sámpea fárae. Am te fária napo, waráp yare mek te yorowar naenámpan maok, waráp táp mek te hani nape kwapwe niamp naenámp.” ¹⁰ Mao takrá séri pwar nánko, ono am buk kánanke enselomp yaekamp sámpea, ono fár. Tá onomp táp mek hani nape kwapwe niamp námpao maok, ono fári pwate nanko, onomp yare mek te yorowara wae. ¹¹ Tá Kwaro onan sérrá, “Amo kápea kare apár mekamp arop firan, tá kápea kare pourou yipiráp aropan, tá kápea kare karráp aropan, tá kápea kare king fákárean korop naenámp ankank má profet kar warko farákápea.”

11

Arop anánkaopwerao kar farákáp nep kar

¹ Ono am fek purump konap yaopwae mear yaopwae niamp sápria onan sérrá, “Amo fárámprá Kwaromp Yiki Kor Nap ntia alta purumpae! Tá amo am mek lotu i konap kourouráp arop kouroumpae! ² Aeno amo yár Yiki Kor Nap pu-pwaek yak námp te purump kwapono. Amo ankár pwarampo. Am yár te ankwap fi aropampono. Nánkár

am fárakapao koropea am Yiki Kor Némp pumpuri yakáprá tukupea 42 yunk fek mwanaponon. ✧ ³ Aenapo, ono mámá arop anánkaopwe sámp-kérép nanko, onomp kar farákáp neneponon. Am arop yawor te yonkwae touweria yirimp konap waempyam yirimpea onomp kar farákáprá akwapea 1,260 yae * fek nenepon. ⁴ Am anánkaopwe te yao oliv † yawor niamp, tá lam anánkaopwe apár ponankoramp Tokwae Karamp wonae fik yak nepon. ✧ ⁵ Táte arop ankwap fárakap am arop yaworan sámpá yampourou mwaria napo te, am arop yaworamp táp meknámp yaomwi koropria am arop yaworan yopornap arop fárakapan wouroukoumpi pwar naenámpon. ⁶ Am arop yawor Kwaromp kar farákáp nenep ke fek te, waeman yámar mek warákam ékantá kér nenep kárakáre yak námpon. Tá am arop yawor te ént ponankor yiri arákarrá kák nepo, am támao apárokamp koumteouráp aropan nkwakwe make kwatae ankank fek kwatae pap nenepon. Kápae kare ke fek am arop yawor tak neria te, fwap tak nenep kárakáre yak námpon.

⁷ Am arop yawor Kwaromp kar farákápnep tére wae pwar nepo, yao pwae mekamp fir am fi tikip monámp apár me éri meknámp narek aokea am arop yaworént yorowar. Yorowaria am arop yaworan kwe-pwararea faoporia kák nánko, sumpwi nenepon. ✧ ⁸ Aetenánko, am arop yaworamp yákáre te taun tokwae kar mek akwapnámp mwae kupuk tank nenepon. Am 'Taun'rá sénap te mek wounáprá 'Sodom' tá 'Isip'rá sénapon. Am taun tokwae mek táman wokwaek am arop yaworamp Tokwae Karan yaopwae porokopramp fek faropá papaponon. ⁹ Arop ankwap fárakap ponankor apár mekamp, tá ponankor arop fi, tá ponankor karráp, tá nkwakwe make pourou yipiráp ponankor, makia am arop yaworan, fwaprá kar sumpwi neponoria am yákáre nkerá tukupea yinink yae akwapea yiawor yámar kuk námp fek mwanaponon. Tá arop fárakap am arop yaworamp yákáre 'Apár me mek pap kwaponon'rá sér mwanaponon. ¹⁰ Tá apárokamp koumteouráp arop am arop yawor sumpwi nep táman warákáranrá tár sámpá fir fépérrá nouroup arop fárakapan ankank nénk. Am te apae riteanápe, am profet yawor apárok yakápnep koumteouráp aropan ponankor touwe nénk konepantá mwanaponon.

¹¹ Yinink kumuria yiawor yámar kuknámp yae fek táman Kwaro yiki yak naenámp nékér am arop yaworamp yákáre mek sámp-kérép nánko, am arop yawor fárámpea fokopeyak.

✧ 11:2: Lu 21:24; Yé 13:5 * 11:3: 1,260 yae te 42 yunk, tá yinink yopwaria yiawor amore mekan sénámpon. † 11:4: 'Yao oliv' te kantri Israel firan wounáp námpon. ✧ 11:4: Sek 4:11,14 ✧ 11:7: Yé 13:1

Aenepo, arop fárákap am arop yaworan nkea apáp tirinka wae. ¹² Tá am arop yaworao wa nepo, kar ankwap yámar meknámp tékén am arop yaworan arakrá wumwi, “Yumo narek mapek aokenke!” Aeránko maok, am arop yawor koumwe mekia yámar mek pok nepo, am arop yaworan yopornap arop fárákap mao pok nep wae nke. ✧ ¹³ Tá am ke fek táman némp yérur tokwae korop nánko, am taun ankárank mwaek kirikiri kwatae akwap nánko, sarakok mwaek oukoumwan fwap yak. Tá 7,000 koumteouráp arop am némp yérur fek tapek ponankor surumpwi. Tá ankwap koumteouráp arop fárákap fwap yakáp nap apáp tirinka waeria, yámar mekamp Kwaromp e sámpá sakap.

¹⁴ Anánkaopwe touwe tokwae kwatae korop námp wae pwarane. Aeno koupoutáráp nap, wawenk! Yininkan korop naenámp touwe tokwae te wae wonae fik kar námpon. ✧

Ensel fákánerao wur fokopnámp kar

¹⁵ Tá ensel fákánerao náráp wur fokop nánko, ono wa nanko, yámar meknámp kar ankwap tékén arakrá wumwi: “Nomp Tokwae Kar ntia maomp Kraís am anánkaopwe te apár-apár ponankoramp Kingono. Tá mao ankár King yaká yak naerámpon. ✧ ¹⁶ Tá am 24 arop taokeyakáp i konap arop Kwaro nke námp fek sia fek tankáp i konap, am fárákap Kwaromp wonae fik apárok tukupá pérrá Kwarén lotu. ✧

¹⁷ Am fárákapao sérrá,

“Tokwae Kar, amo Ponankor Kárákáreráp Kwarono!

Amo oukoumwan yak nap,

wokwae kar amo yakap,

amo wae waráp kárákáre tokwae sámpea,

amo King yak naponó.

Aenapantá yino amwan ‘Aesio’rá séreano.

¹⁸ Ankwap fi arop, waráp kar wa te monoria

yonkwae pwarámp napan maok,

nopok waráp yonkwae pwarámp te wokwae korop námpon.

Oukoumwan má ke fek te,

sumpwinap arop kot mwanaponó.

Oukoumwan má ke fek te,

nopok kwapwe kare ankank

waráp tére aropan nénk nanap keno.

Am te profet fákáre,

tá waráp koumteouráp arop fárákap ponankor

amwan apápria,

waráp yae ankore mek yakáp i konap,

eráp arop fárákap,

✧ **11:12:** 2 Kin 2:11 ✧ **11:14:** Yé 9:12 ✧ **11:15:** Dan 7:13-14; 1 Ko 15:24-25; Yé 19:6 ✧ **11:16:** Yé 4:4,9-10

e moráp arop fárákan kor
 ponankor mént nopok nénk nanapono.
 Oukoumwan te apár kwatae pap
 konap arop fárákan
 kwatae pap nanap kenono.” ☆

¹⁹ Am taokeyakáp konap arop fárákan takrá séri pwar napo, yámar mek yaknám Kwaromp Yiki Kor Nap ménki kik-pwar napo, Kwaromp kontrak tanknám bokis am Yiki Kor Nap mek tank konám érik tank. Aenánko, mékér wae fápárakár akwap nánko, pouroukria oukurér párákan nánko, apár némp yururria kápae kare aisráp warákam ék námpon.

12

Yupu ntia wunépir wounápnám kar

¹ Tá yámar mek wunéri tokwae ankwap korop nám te arake: Yupu * ankárankamp yakria, yámar te mao náráp pourouk waempyamnám yirimp. Tá yunk maomp pu ankore mek yak. Tá kump mek éntér-sámpramp térme yak nám maomp me korok woukwap. ² Mao te táráp † yakria, táráp fárákan naenám touwe tokwae sámpria tékén apánka wae. ³ Aenánko, ankwap wunéri yámar mek korop. Am wunéri te ará: Wunépir niamp ankwap yak. Am te noumouri korao maok, fákánek me kor, tá fére-sámpramp souwe aokránkirám, tá kump fákánek kingao woukour i konám niamp am fákánek me korok yakáp. ⁴ Maomp kore kor fek ankárank mwaek kirikiri térme yámar mekamp yaokwampia apárok épér. Aenánko, anánk mwaek kirikirikamp térme mwar yámar mek yak. Tá am wunépir yupu-táráp sám naerianám, maomp wonae fik yakria am yupu-táráp sámpeanánko, man am táráp sám-nonkorop nanampria yépékrá yak. ⁵ Tá yupu poumou-táráp sám. Am táráp te nánkár téképa yakria wakmwaek koumteouráp arop fárákan ponankor kárakáre fek poukeyak naenám ain yaopwae sám naenámpon. Am yupu wae táráp sámpeanánko, koupour kar am táráp sámpea narek pokea Kwaronámpok maomp sia king fek sámpá tukup. ⁶ Aenapo, tá am yupu farákapea kwar saráp mek akwap. Ampok te wae Kwaro maompor némp nánapi pwate nánko, man ampok taokeyakápria man fir nénkrá tukupea 1,260 yae fek mwanapon.

⁷ Oukoumwan te yámar mek yorowar tokwae korop nánko, Maikel ntia maomp ensel fákáre wunépirént yorowar. Tá

☆ **11:18:** 2 Ko 5:10; Yé 1:8; 20:11-13   * **12:1:** ‘Yupu’rá sénám te, Israel firan sénámpon. † **12:2:** ‘Táráp’rá sénám te, Jisaso Israel fi mek ékianámpan warko yámar mek pokea Kwaromp sia king fek tank námpan sénámpon.

am wunépir ntia maomp ensel fákáre nopok kor yorowaria maok, ✱ ⁸ mao te yorowar kwe-pwar mwanap kárákáre te yak mono. Aenapara, am fárákap te warko yámar mek yakáp mwanap pourou mono. ⁹ Tá Kwaromp ensel fákáre am wunépir apárok far-sinapon. Mao te am wokwaek kar yakámp tákam Satan, ponankor aropan kot i konámp arop, tá ponankor kourámp aropan poupwékáp i konámp aropono. Man apárok far-sirarrá maomp ensel fákáreran kor méntér fárarámp rá épér napon. ✱

¹⁰ Tá ono wa nanko, yámar meknámp tékén arakrá wumwi: “Oukoumwan te nomp Kwaro nomwan wae warko érékép námpono. Maomp kárákáre wae érik korop nánko, mao King yak námpono. Tá maomp Kraiss wae kárákáre tokwae sámp námpono. Am te apae riteanápe, am nomp ankwapyaenáp fákáreran kot i konámp arop nomp Kwaro nke námp fek wae fek, tá kumuruk, am fárákapan kot i konámp maok, oukoumwan te wae ensel fákárerao apárok far-sinapon. ✱ ¹¹ Nomp ankwapyaenáp fákáre wae Sipsip Morokamp yiri fek kárákáre sámpea, maomp kar kare farákáppria amnap ninik fek yopor aropan yorowar kwe-pwararea yérépea pwar napon. Am fárákap te apárok kwapwe kare yakáp mwaria ninik mono. Numwar yopor aropao tirá wouranáponoria yéńképá yakápi napon. ¹² Aenapara, yámar me amo, tá yumo ponankor yámar mek yakáp nap, yumo te warákár kipo! Aeno amo apár, tá amo solwara yumo mér kipo! Yumwan touwe tokwae kwatae korop naeane. Satan te wae yumonapok pik tenámpono. Mao te náráp ke wae fae tákáre nánko, táman mér námp kwamp, yonkwae pwarámp tokwae námpon.”

¹³ Am wunépir te nke nánko, námwan apárok far-sinapantá, akwapá am poumou-táráp sámpnám yupu táman yérépe. ¹⁴ Tak námpan tá maok, am yupu furukarea náráp némpouk kwar saráp mek farákap akwapea am wunépir panek yak nánko, fwap yakanoria, tu tokwaeramp yowe pwae yawor nénk. Tá am ampok man taokeyakápprá fir néńkrá tukupea, yinink yopwaria yawor táman amore mek. ¹⁵ Tá am wunépir táp meknámp ént ayam nánko, am ént tokwae am yupuamp wakmwaek kwarákarrá akwap. Am wunépiramp ninik te éntao akwapea am yupu sámp nánko, yupu sumpwianoria. ¹⁶ Aenámpan maok, kwarao am yupuan yaewouria kwar mek tákar pik nánko, ént am mek piká pwar. ¹⁷ Tá am wunépir te am yupuan yonkwae pwarámpea yarakia maomp akwap tárápuan † yorowar naeria. Am kourámp arop fárákap te

✱ 12:7: Ju 9 ✱ 12:9: Stt 3:1; Yé 20:2-3 ✱ 12:10: Jop 1:9-11; Sek 3:1 † 12:17: “Tárápu’rá sénámp te Jisasomp wakmwaek tukupnap arop fárákapan sénámpon.

Kwaromp ponankor loak tukupria Jisaso farákápnámp kar kárákáre fek sámp-fákeyakápnap arop fárákaponó. ✧ 18 Tá am wunépir te solwara woupwi mek fokopeyak námpan.

13

Yao pwae mekamp fir anánkaopwe koropnep kar

1 Tá ono nke nanko, yao pwae mekamp fir solwara * meknámp korop. Mao te souwe fére-sámpramp, tá fákánek me korráp. Am souwi fek fére-sámpramp kump kingao woukwap konámp am fek woukouri yak. Tá maomp me kor fek te e ankwap yakáp. Am e fi te ‘Kwarén nkwakwe make wouroump séri konap’ enono. ✧ 2 Am yao pwae mekamp fir oukoumwan ono nke nanko te, lepat niamp, tá maomp pu kor te beamp pu kor niamp. Tá maomp top kor te laionomp top kor niamp. Tá am wunépirao náráp kárákáre am yao pwae mekamp firan sánk námpono. Man mao námoku niamp king yakanoria papria, man kárákáre tokwae sánk námpon. 3 Am yao pwae mekamp firamp me kor ankwap te wae yankopea sumpwi pap nap niamp pourouráp. Aenámpao maok, maomp me kor fekamp ankáráp te wae aoporea warko fwap námpon. Tá arop ponankor am yao pwae mekamp firan kokorokoria maomp wakmwaek tukup napon. 4 Am wunépirao náráp kárákáre yao pwae mekamp firan sánk námpara, arop ponankor am méria wunépiran lotu napon. Tá am yao pwae mekamp firan kor loturia arakrá sér, “Wa mámá yao pwae mekamp fir niamp make pourouráp yak námpon? Wa fwap méntér yorowar naenámp pwi námpon?”

5 Tá Kwaro am yao pwae mekamp firao numwar takanoria pwate nánko, mao kara waerá Kwarén wouroump kar sénámpon. Tá mao wae take pourouráp térerá akwapea 42 yunk fek naenámp. 6 Mao náráp top kor kununkarrá Kwarén wouroump-séria, Kwaromp e fek, tá Kwaromp némpouk, tá Kwaromp firáp yámar mek yakáp nap man kor wouroump-sénámpon. 7 Kwaro ‘Mao numwar takano’ ria pwate nánko, mao Kwaromp koumteouráp aropént yorowaria kwe-pwararea am fárákapan apárok tirá nér námpon. Tá mao fwap kárákáre sámpea ponankor arop fi, ponankor apár mekamp, tá ponankor karráp, tá ponankor pourou yipiráp arop makia ponankor aropan poukwap naenámp. ✧ 8 Apárokamp ponankor koumteouráp arop, am fárákapamp e yiki yak sámp mwanap aropamp eráp buk fek wokwaek Kwaro apár yoro mo námpe fek kumwi moimp,

✧ 12:17: 1 Pi 5:8 * 13:1: ‘Solwara’rá sénámp te, arop fi ponankoran wounáp námpon. ✧ 13:1: Yé 17:3,7,12 ✧ 13:7: Yé 11:7

am fárakap yao pwae mekamp firan lotu napon. Am buk te wokwaek sám-p-wouroumpap Sipsip Morokamp bukono. ☆

⁹ “Arop te waeman woupwirápara, mao ankár mámara kar fwapi wa kuno. ¹⁰ Táte Kwaro ankwapan fákapa yakanorianánko te, ankár akwapea fákapa yak naenámpon. Táte Kwaro arop ankwap bainat fek sumpwianorianánko te, mao ankár bainat fek sumpwi naenámpon. Táte am take pourouráp ankank korop nánko te, Kwaromp koumteouráp arop ankár kárakáre fek Kwarén mér nap sám-fákeyakáp kip.” ☆

¹¹ Tá ono nke nanko, yao pwae mekamp fir ankwap, kwar meknám narek aok. Mao te sipsip morokamp souwe anánkaopwe niamp pourouráp, tá maomp kar te wunépiramp kar niamp pourouráp. ¹² Am wakmwaekamp yao pwae mekamp fir te manénkirkamp yao pwae mekamp firamp kárakáre sámpea, am kárakáre fek manénkirkamp yao pwae mekamp firao nke námpek tére námpon. Mao te koumteouráp aropan kárakáre fek poukeyakrá fopwaoka wae nánko, apár ntia koumteouráp arop fárakap am mek yakáp nap, am manénkirkamp yao pwae mekamp firan lotu napon. Man te wokwaek sumpwi pap mwaria porokwapnap ankáráp kwatae wae aopore tenámpon. ¹³ Wakmwaekamp yao pwae mekamp fir te nkwakwe make kárakáre yé nkép námpon. Ankwap pourouráp kárakáre te ará: Koumteouráp aropao nke nap fek mao nánko, yaomwi yámar meknám apárok éká párákap. ¹⁴ Kwar te numwar manénkirkamp yao pwae mekamp fir nke námpek, nkwakwe make kárakáre yé nkria amnám ankank támao némpoukamp koumteouráp aropan yankar sérarano ritea yé pékrá yak. Mao koumteouráp aropan arakrá sér, “Yumo ankár yao pwae mekamp firamp wunéri yorororá maomp e narek kakap mwanapono.” Am yao pwae mekamp fir wokwaek bainat fek porokwapá pap napan maok, mao oukoumwan yiki yak námpon. ☆

¹⁵ Tá Kwaro numwar takanorianánko, mao am wunérian yiki yak naenám nékér sánk nánko, am wunéri kar sér. Táte arop ankwap fárakap man lotu mo napo te, mao sénánko, tirá wour mwanapono. ¹⁶ Tá wakmwaekamp yao pwae mekamp firao sérrá, “Wuri nke mwanap ankank yae-párák mwaek yae, tá ponankor aropamp yépe kor fek taok paprá kukumwirá párapria, e kánankeráp arop fárakap, ntia e tokwaeráp yakápnap arop fárakap ntia mani tokwaeráp arop ntia ankank moráp arop fárakap, tá párák yakápnap arop fárakap ntia slev térenap arop fárakap man kor kukumwirá párap kipo.” ¹⁷ Aenámpara, táte yao pwae mekamp firamp e, tá maomp e fi kouroump námpek am aropamp pourouk yak mo

nánko te, mao arop ankwapan ankank mani fek sámp mo, tá arop fárákapao maonámp ankank mani fek sámp mono. ✧
 18 Nomo ankár táman fwapi ninik mwaro. Arop wae mér námp kwamp te, yao pwae mekamp firamp e fi kouroumpea kumwi tenámp fwapia mér kuno. Am kouroump námp te arop ankwapamp enono. Am aropamp eramp fi ponankor tapokwap námp te 666.

14

144,000 arop fárákap tár wourékam sámpnap kar

1 Ono warko nke nanko, Sipsip Morok Saion faonkwek fokopeyak nánko, 144,000 koumteouráp arop fárákap méntér fokouri yakáp. Aenapo, am fárákapamp yépe kor fek Kwaro Sipsip Morokamp e, tá maomp Naropwaromp e makia kukumwia pwatenámp yakáp. ✧ 2 Tá ono wa nanko, yámar meknámp ounk korop nánko, am te ént souroukoup tokwaenámp niamp, tá oukuréao párákap námp niamp. Am ounk te aropao gita porokwapnap ounk niamp. ✧ 3 Am fárákapao Kwaromp sia king wonae fik, tá yiworaopwe ankank yiki yakáp nap, tá arop taokeyakáp konap fárákapao nke nap fek tár wourékam ankwap sámp. Am 144,000 koumteouráp arop te wae Kwaro apárokamp koumteouráp arop ou mekamp warko yamokwap námp, am fárákap támao saráp am tár kar fwap mér mwanaponono. Tá arop ankwap am tár kar mér mwanap pourou mono. ✧ 4 Am arop fárákap te koumteou fárákapént kwatae ninik moi naponono. Am fárákap yiki kare yakápi naponono. Apae-apae némpouk Sipsip Morok akwap naerianánko te, am arop fárákap maonámpaok tukup konaponono. Kwaro wae am arop fárákapapan apárokamp koumteouráp arop ou mekamp warko yamokwapeanánko, am fárákap te nae-tárápu niamp Kwaro námoku naráponoria Sipsip Moroként warko yamokwapeanánko yakáp napon. ✧ 5 Am fárákap te kwekár sér moi nap, tá kwatae ankanki nap yak mono.

Ensel yininkaopwerao kar sénap kar

6 Tá ono nke nanko, ensel ankwap yámar mek furukarea akwap. Mao te yaká yak konámp Kwapwe Kare Kar samp námpao, am Kwapwe Kare Kar apárokamp koumteouráp aropan farákáp. Mao am kar farákáp námp te ponankor pourou yipiráp, ponankor arop firan, tá ponankor karrápan, tá ponankor apár mekamp aropan farákáp námponono. 7 Mao tékén arakrá sér, “Kwaro ponankor aropan youroukouprá kot naenámp ke te wae korop námponono. Aenámpara, yumo te

✧ 13:17: Yé 14:9-11 ✧ 14:1: Yé 3:12 ✧ 14:2: Yé 1:15 ✧ 14:3: Yé 7:4

✧ 14:4: Je 1:18

ankár man apápria maomp e narek sampok kipo. Yumo ankár yámar me ntia apár, tá solwara, tá ént oukurnámp ponankor yoroinámp Kwarén lotu kipo.”

⁸ Ensel ankwap manénkirkamp enselén éntér paprá korop. Am wakmwaek koropnámp enselo sérrá, “Némp tokwae Babilon te wae kwatae akwap námpon. Ye, am te wae kwatae akwap námpon. Am némp Babilon támao ponankor kounteouráp aropan nánko, maomp kárakáre kor kokopor ninikaok tukup napon. Am tak námp te mao kárakáre kor wain ént nénk nánko, am fárakapao fánap niampon. ✧

⁹ Tá ensel ankwap am anánkaopweramp wakmwaek korop. Am yinink ensel támao tékén arakrá wumwi, “Táte arop ankwap yao pwae mekamp fir ntia maomp wunériran loturia, maomp taok paprá kumwi námp maomp yépe kor fek, tá maomp yaek sámp námp te, ¹⁰ mao te Kwaromp yonkwae pwarámpnámp wain ént ankwap fánaenampon. Kwar te am wain ént ént karént tapokwapea pap moi námpon. Mao te náráp yonkwae pwarámpnámp kap mek kwarákárria am arop fárakapan nopok nénk nánko, ankár fár mwanapon. Tá am arop fárakap, yiki kor ensel fárakap nke nap fek, tá Sipsip Morokao kor nke námp fek yumwi salfa fek yurunknámp yaomwi mek touwe kwatae sámp mwanapon. ✧ ¹¹ Tá am yaomwi meknámp aoknámp sourirao am fárakapan touwe sánkria am te narek pok saráp yaká yak naenampon. Am arop fárakap am yao pwae mekamp fir ntia maomp wunériran loturá, tá maomp e fekamp kumwi sámprá, mak i konap arop fárakap te anepér mono. Wae fek, tá kumuruk ankár touwe sámpá yakáp mwanapon.”

¹² Táte take pourouráp ankank korop nánko te, Kwaromp kounteouráp arop fárakap te ankár kárakáre fek fokopeyakáp mwanapon. Am kounteouráp arop fárakap te Kwaromp loak tukupria Jisasén mér nap kárakáre fek sámpá yakáp mwanapon. ✧

¹³ Tá ono wa nanko, yámar meknámp kar ékria arakrá sér, “Amo kar arakrá kumwiae: Kounteouráp arop fárakap oukoumwan, tá wakmwaek, Tokwae Karamp tére térerá tukupria am meknámp sumpwi nap te, am fárakap fwap warákár mwanapon.” Yiki Kor Spiritao kor sérrá, “Ye! Am fárakapao tére tokwae nap fek te fwap anepér sámp mwanapon. Am fárakap te kwaporok tukup mono. Kwapwe kare niniki nap te am fárakapént yak nánko Kwaronámpok tukup napon.” ✧

Kwaromp yonkwae pwarámp apárok ék naenampon kar

✧ 14:8: Yé 18:2-3 ✧ 14:10: Yé 13:11-17; 19:20; 20:10,15; 21:8 ✧ 14:12: Yé 13:10 ✧ 14:13: Hi 4:10

¹⁴ Ono warko nke nanko, koumwe wupwi kor yak nánko, am mek arop ankárank tank námpao maok, maomp pourou te Aropamp Táráp niamp. Maomp me korok te gol fekamp kump woukwapá yakria, mao asmaok wiráp kare yaek fákeyak. ✧ ¹⁵ Tá ankwap ensel Yiki Kor Nap meknámp ek korop. Mao am koumwe mek tanknámp aropan tékén arakrá wumwi: “Amo waráp asmaok fek fir fékérae! Apárokamp fir ponankor wae noumouri námpono. Aenámpara, oukoumwan má ke fek te fir tére mwanap kenono.” ¹⁶ Aeránko am koumwe mek tanknámp aropao náráp asmaok fákeyakrá apárokamp fir wae yápaie námp am kar féké.

¹⁷ Tá ankwap ensel yámar mek yak námp Yiki Kor Nap meknámp ek korop. Mao kuri asmaok wiráp kare yaek samp. ¹⁸ Tá yaomwi poukwapnámp kárakáre sampnámp ensel ankwap alta pwarará korop. Mao asmaok wiráp kare sampnámp enselén tékén wumwiria sérrá, “Amo am waráp asmaok wiráp kare fek ponankor apár mekamp wain ki fékéria ankwap fek koupoukourae. Maomp ki te wae ponankor noumouri námpono.” ✧ ¹⁹ Aeránko maok, am enselo náráp asmaok sámp-fákeyakrá wain ki fékéria koupoukour. Tá am wain ki yumwi fekamp tang tokwae mek pumpurékamprá fákámp mwaria am mek tirá épér. Am te Kwaromp yonkwae pwarámpono. ✧ ²⁰ Tá ensel fárakapao am tang taun tokwae younkwe mwaek yak námp mek wain ke pumpurékamprá ént fápámp. Aenapo, am yiri tang younkwe mwaek kwarákárria fopweanápi akwapea 300 kilomita fek, tá narek pokea hos top kor fek yaknámp ain fek yak.

15

Fákánek enselo fákánek ankank kwatae fákeyakápnap kar

¹ Tá wunéri tokwae ankwap yámar mek korop nánko, ono nkea am táman ninik tokwae. Ono am nke namp te ará: Fákánek ensel fákáre arop kwatae pap mwanap fákánek ankank kwatae ti-fákeyakáp. Táte nánkár am ankank kwatae pwar nánko te, wakmwaek ankwap korop mono. Am fákánek ankank kwatae fek waeman Kwaromp yonkwae pwarámp wae pwar námpon. ✧

² Tá ankwap ankank solwara tokwae niamp nke. Am te yaomwi yurunkao glas mek yak nánko, nke nap niamp. Tá ono nke nanko, arop fárakap am yao pwae mekamp fir ntia maomp wunériran yorowaria kwe-pwarará, tá am yao pwae mekamp fir, maomp e fi kouroumprá kumwi nap apárok

sámp-anámpapono. Am fárákáp glas niamp solwara fik fouk-ouri yakáp napo, Kwaro warákárria am fárákapan gita nénká pwate nánko, tá am fárákapao tia yakáp. ³ Aeria am fárákapao Kwaromp tére arop Moses ntia Sipsip Morokamp tár sámp. Am tár te ará:

“Tokwae Kar, amo ponankor kárákáre tokwaeráp Kwarono. Ponankor tére amo tére nap te tokwae kar nánko, yino nkea ninik tokwae námpon.

Amo ponankor arop firamp King, tá waráp ninik am te ponankor yae-párákria kare karonó. ☆

⁴ Tokwae Kar e!

Amo ankárankampao saráp amo yiki kare yak napon.

Aenapara, arop ponankor amwan apápría, waráp e narek sampok mwanapon.

Ponankor arop fi koropea amwan lotu mwanapon.

Am te apae riteanápe,

waráp yae-párák kare ninik te wae érik korop námpon.”

⁵ Am pwar nánko, ono warko nke nanko, yámar mek yaknámp Yiki Kor Nap yak. Am yaknámp Nap Aokore Yiki Kor Kare ménki kikir akwap. ☆ ⁶ Tá am fákánek ensel fákánek ankank kwatae arop kwatae pap mwanámpria nap sámp-fákeyakáp nap, am Yiki Kor Nap pwararea ek mank. Am fárákáp te waempyam kwapwe kare yinka waeria waentar kwapwe námp kápéria, tá mao parák gol par-sorowaria yakáp. ⁷ Tá yiworaopwe ankank yiki yakápnap ou mekamp ankwap ankárank, mao fákánek dis gol fákánek enselén nénk. Tá ankár yiki yaká yaknámp Kwaromp yonkwae pwarámp, am te am fákánek dis mek top-pwarámpá yak námpon. ⁸ Tá Kwaromp kárákáre ntia maomp waeramp souri Yiki Kor Nap mek top-pwarámpá yak. Tá arop ankwap am Yiki Kor Nap mek yoump naenámp pourou mono, nánkár am fákánek enselo fákánek ankank kwatae térea pwaranápono.

16

Fákánek dis mek Kwaromp yonkwae pwarámp yaknámp kar

¹ Tá Yiki Kor Nap meknámp kar ankwap korop nánko, ono wa. Mao arakrá tékén am fákánek ensel táman wumwiria sérrá, “Yumo ankár tukupea am fákánek dis Kwaromp yonkwae pwarámp am mek yak námp tirá apárok kokorenke!” ☆

² Aeránko, ensel ankárankao akwapea náráp dis sámprá apárok kwarákár. Aenánko, nkwakwe make kárákáre kor ankáráp kwatae kare yao pwae mekamp fir ntia maomp

wunériran lotu i konap taok papnámp kumwi yaknámp aropamp pourouk koropánk. ✧

³ Tá ensel anánkao náráp dis solwara mek kwarákár. Tá solwara sumpwi aropamp pourouk amp yiri niampi akwap nánko, solwara mek yakápnap ankank ponankor surumpwi pwar. ✧

⁴ Tá yinink enselo náráp dis ént tokwae mek, tá ént oukurnámp mek kwarákár nánko, am ponankor yiri niampi akwap. ⁵Tá ono wa nanko, am ént taokeyaknámp enselo sérrá, “Amo oukoumwan yak nap, tá wokwae kar amo yakapono.

Amo yiki kareno.

Waráp kot te waeman pwi kare yak námpon.

⁶ Am arop fárákap te

waráp koumteouráp arop fárákapan,

tá profet fákáreran tirá wour napo,

am fárákapamp yiri kwarákari námpono.

Aenapan, amo am kwatae arop fárákapan

am yiri néńk napo,

mao fár mwanapono.

Am fárákap te waeman nopok kwatae ankank sámp napon.” ✧

⁷ Tá ono wa nánko, alta fek yaknámp ensel arakrá wumwi:

“Kare! Tokwae Kar,

amo te Ponankor Kárákáre Tokwaeráp Kwarono.

Amo koumteouráp arop fárákapamp ninikan

youroukouprá kot nap,

tá waráp kot te kare kar,

tá ponankor yae-párák kareno.” ✧

⁸ Tá yiawor enselo náráp dis yámaran kwarákár nánko, Kwaro am arop fárákapan yámaramp yaomwi touwe fek numwar nánakáranorianánko, tak námpon. ⁹ Am yámaramp yaomwi tokwae te kéntia waeria am arop fárákapan nánakár námpono. Aenámpao maok, am fárákapao am Kwar kárákáre tokwaerápao am ankank kwatae tére námp man wouroump-séria, kwatae ninik pwarará Kwaromp e narek sampok mo napon. ✧

¹⁰ Tá éntik enselo náráp dis yao pwae mek amp firamp sia king fek kwarákár. Aenáńko, maomp yae ankore mek yakápnap arop firan kirikip tokwae korop. Aenáńko, am fárákap touwe kwatae sámpria am táman námokuráp sérékam fek yourouńkwe. ✧ ¹¹ Am fárákapao náráp pourouk amp touwe, tá ankárápan ninikria yámar mek amp Kwarén

✧ 16:2: Kis 9:10; Yé 13:11-17 ✧ 16:3: Kis 7:17-21 ✧ 16:6: Yé 17:6; 18:24

✧ 16:7: Yé 19:2 ✧ 16:9: Yé 9:20-21 ✧ 16:10: Kis 10:22

wouroump sérar. Aenapao maok, náráp kwatae ninik nap younkwe sirarrá Kwaronámpok korop mono.

12 Tá tokwam enselo náráp dis ént tokwae Yufretis mek kwarákár. Aenánko, ént ponankor torokwari pok nánko, yámar aoknámp mekamp king ntia ami fákáre korop mwanap mwae kup nánapi yak. 13 Tá ono nke nanko, kwatae spirit yininkaopwe péni niamp ankwap wunépiramp táp meknámp korop, tá ankwap yao pwae mekamp firamp táp meknámp korop, tá ankwap kwekár profetomp táp meknámp korop. 14 Am kwatae kare spirit te nkwakwe make kárákáre yorororia, mao te apárokamp ponankor aropamp kingonámpok tukup. Mao te tukupea am fárákap ntia maomp ami fákáreran ankára mek koupoukarea pwate nánko, am ponankor kárákáreráp Kwaromp yae tokwae fek yorowar mwanaprianámpon. ✱

15 “Wawenke! Ono arop mér monámp ke fek oukun naenámp aropao koupour korop konámp araknámp yumonapok korop nanae! Aenanko, táte arop amp moria, maomp waempyam fu fwapi poporakor karia yárap námp te, arop fárákapao maomp pouroukamp ankank nke moi napara, am arop te fwap warákár naenámpo.” ✱

16 Tá am kwatae spirit fákáre king ntia ami fákáre éréképá koropea Hibru kar fek ‘Armagedon’rá sér i konap fek koupoukarrá pwar.

17 Tá fákánek enselao náráp dis sámprá ouwipár yak námp mek kwarákár. Aenánko, Yiki Kor Nap mek Kwaromp sia king feknámp kar ankwap tékén arakrá sér, “Oukoumwan te wae pwarane.” ✱ 18 Tá mékér wae pouri akwap nánko, tá pourouk tokwae korop nánko, oukurér tokwae párákap, tá némp yérur tokwae korop. Am némp yérur te yoporop tokwae, tá kápae kare por apárok yakápnap arop wokwaek take pourouráp koropámp nke moi napan korop námpono. ✱ 19 Aenánko, am taun tokwae yinink mwae torokopi akwap nánko, kápae kare arop firamp taun tokwae apárok torokopi pikria kwatae akwap. Tá Kwaro taun tokwae Babilonomp ninikan ninikria nopok man kap wain fáraeria fopwaoka wae námpono. Am wain te Kwaromp yonkwae pwarámp tokwae karonó. ✱ 20 Tá solwara mekamp apár amor ke ént mek wae fopweri pikrink. Tá faonkwe ankwap ankáránk warko yak mono. 21 Tá warákam ais tokwae kar ékrink. Ponankor am ais faokore ankákáránkamp kápae te 50 kilogram niamp arakeno. Am yámar meknámp arop pourouk éká pépér nánko, arop fárákap am warákam ais fek tapek touwe kwatae sámp

✱ 16:14: 1 Ti 4:1; Yé 19:19 ✱ 16:15: Lu 12:37-40; 1 Te 5:2; Yé 3:3 ✱ 16:17: Yé 16:1 ✱ 16:18: Yé 8:5 ✱ 16:19: Yé 14:8-10

napon. Tak nángo, am arop fárákap námwan ais warákamao fupuknámp fek táman Kwarén wouroump-sérar napon. ✧

17

Kwaro kokopor yupuan kot naenámp kar

¹ Ensel fákánek, fákánek dis fákeyakápnap ou mekamp ankwap ankárank koropea onan sérrá, “Amo koropae! Mámá kokopor tokwae konámp yupu, mao te narek kápae kare ént tokwae yumuntuk tank námp, nopok touwe kwatae sámp naerianámp, ono amwan yéncép nae rae. ² Apárokamp king fákáre méntér kokoporrá paokopi napon. Tá apárokamp arop ponankor mao kuri méntér kokoporrá paokopria, mánmán ént fépéria ni konapnámp épépérép napon.” ✧

³ Tá Yiki Kor Spirit onomp pourou mek koropá kárakáreria onan kakapea kwar saráp mek sakwap. Aenánko, ampok ono nke nanko, yupu ankárankamp yao pwae mekamp noumouri kor firamp yumuntuk tank. Am yao pwae mekamp firamp pourouk te kápae kare e kárámpá top-pwarámpá yakáp. Am e ponankor te Kwarén nkwakwe make wouroump-sénap eno. Tá am yao pwae mekamp fir te fákánek me korráp, tá fére-sámpramp souwe fákánek me korok aokránki rámp. ✧

⁴ Am yupu te anánkaopwe pourouráp waempyam noumouri yirimpea, tá nkwakwe make gol fekamp mopor yirir, tá kwapwe kare yumwi ntia mani tokwae fekamp anani kor * yirimp. Tá mao gol fekamp kap yaek samp-tank. Tá nkwakwe make ninik Kwaro nke námp fek mákäre kare námp, tá nkwakwe make ounnámp ankank am yupuamp kokopor ninik fekamp, am ponankor am kap mek top-pwarámpeyak.

⁵ Tá maomp e mao námokuráp yépe kor fek kumwi tenapo yak námp te am e fi te wounáp karonó. Maomp e kare te ará: “Taun tokwae Babilon. Mao te ponankor kokopor koumteou, tá Kwaro nke námp fek mákäre kwatae konap apárokamp ninikamp éntupwar karenono.” ⁶ Am yupu te Kwaromp koumteouráp arop fárákap, tá arop fárákap Jisasén méria maomp e farákápnap arop fárákapan tirá wouri námpon. Tá ono am yupuan nke nanko, am fárákapamp yiri fária mánmán nángo nke nampono. Ono am nkea korokop tokwaeria ono ninik tokwae.

⁷ Tá enselo onan sérrá, “Amo apaeritea ninik tokwae rape? Ono amwan am yupuamp kar fi mek yak námp yéncép nae. Tá am yao pwae mekamp fir fákánek me korráp, tá souwe fére-sámprampráp mao am yupu sámpea akwap námp yéncép

✧ 16:21: Kis 9:24; Yé 16:9,11 ✧ 17:2: Yé 18:3 ✧ 17:3: Yé 18:24

* 17:4: ‘Mani tokwae fekamp anani kor’rá sénámp fi te Matyu 13:45 fekamp kar fi nkeampo.

nae. ⁸ Am yao pwae mekamp firan wae nkeapan maok, oukoumwan te yak mono. Aenámpan maok, nánkár wakmwaek am fi tikip monámp me éri tokwae pwarará narek aokea ponankor moyak naenámpon. Apárokamp arop ankwap fárákap Kwaro am fárákap e wokwae apár yoro mo námp fek yiki yakáp mwanap aropamp buk fek kumwi mo námp, am arop fárákap am yao pwae mekamp firan nkea ninik tokwae mwanapon. Am te apae riteanápe, mao wokwae yakámpao maok, oukoumwan yak moitea, nánkár wakmwaek korop naenámpon. ✧

⁹ Yonkwae kourráp arop te fwap máma ankank mér kare naenámpon. Máma fákánek me kor te fákánek faonkwean wounáp niamp nángo, am yupu narek fákánek faonkwe wi fek tank námpon. Tá am fákánek me kor te fákánek kingén wounáp námpon. ¹⁰ Éntik te wae moyakáp napo, ankárankamp mwar oukoumwan king yak nángo, ankwap ankárankamp te oukoumwan king yak mono, nánkár wakmwaek kánanke kwarok ke fek saráp king yakea pwar naenámpon. ¹¹ Tá am yao pwae mekamp fir wokwae yakámp, oukoumwan yak mo námp, am te yukupao yaknámp kingono. Aenámpao maok, mao te fákánek kingént ankárankamp fi ara, ponankor kwatae akwap naenámpon.

¹² Tá amo fére-sámpramp souwe nke nap am te fére-sámpramp kingén wounáp námpon. Am fárákap te oukoumwan king yakáp mo napao maok, man kárákare sánk napo, yao pwae mekamp firént tapokwapea ankárankamp ke fek saráp king yakáp mwanapon. ¹³ Am king fárákap te námoku ankárankamp ninikráp sarápon. Am fárákap te e tokwae ntia kárákare tokwae te am yao pwae mekamp firan ponankor sánk mwanapon. ¹⁴ Am fárákap te Sipsip Moroként yorowar napo, Sipsip Morokao am fárákap kwe-pwar naenámpon. Am te apae riteanápe, mao te ponankor tokwae kar yakápnap arop fárákapamp Tokwae Kar, tá ponankor king fákáreramp Kingara námpon. Tá arop ponankor méntér yakáp nap te mao wumwiria nárápono ritenánko, am fárákap maomp karwaok kar tukup konap, am fárákapao kor Sipsip Moroként yorowar kwe-pwar mwanapon.” ✧

¹⁵ Tá am enselo onan sérrá, “Amo wae nke naponon, máma kápae kare ént tokwae kokopor yupu am yumuntuk tank námp te, am te ponankor apár mekamp arop fi, tá tokwae kar arop fi koupoukarea yakáp nap, ponankor pourou yipiráp, tá ponankor karráp arakia yakáp nap támaono. ¹⁶ Am fére-sámpramp souwe amo nkenap, am te ponankor am yao pwae mekamp firént tapokwapea kokopor yupuan ampwae sámp

napon. Am fárákapao man sámpá yampourouria maomp waempyam ankank ponankor pouroukoup napo, pourou mwar yak naenámpo. Tá am fárákapao maomp pouroukampi émi fária man ponankor yaomwi mek yankap mwanapon. ✧
 17 Ye! Kwaro am fárákapampi ninik mek tak mwanap ninik nénk nánko mwanapon. Wokwaek tak mwanaprá séri tari námpan napon. Am fárákap te ponankor ankár pourouráp ninik fek saráp am kárákáre kingo námpan sámpea am ponankor yao pwae mekampi firan nénk mwanapon. Am fárákap te ankár takrá tukupea napo, Kwaro tak nanamprá sérinámp ankank pwi naenámpo. 18 Tá am yupu amo nke nap te, am taun tokwae apárokampi ponankor kingén poukwap námpan wounáp námpo.”

18

Babilon kwatae akwapnámp kar

1 Wakmwaek am pwar nánko, ono nke nanko, ensel ankwap yámar mek pwarará apárok ék. Mao te kárákáre tokwaerápao, maomp mopor te apárok wae tákapa wae. 2 Mao tékén kar arakrá sér,

“Taun tokwae Babilon wae kwatae akwapáne.

Mao te wae kwatae akwap teane.

Oukoumwan te am taun te kwatae-spirit fákáreramp taun yak námpo.

Kwatae-spirit fákáre,

tá oumnámp ant fákáre,

tá kwatae kare ant fákáre,

támao kuri am mek yakáp napon.

3 Am te apae riteanápe, ponankor fi méntér kokopori napono.

Am te ará:

Am ponankor arop fi méntér kokopor ninik nap te, am fárákap kárákáre kor wain ént fánap niampon.

Tá apárokampi king fákáre

mao kor mént kokopori napono.

Tá apárokampi bisnis arop fárákap

mani sámp mwanap térerá

am yupuampi nkwakwe make kíkiank ninik tokwae fek

mani tokwae ti napono.”

4 Tá ono wa nanko, yámar meknámp kar ankwap arakrá sér,

“Onomp koumteouráp arop fárákap,

yumo ankár am taun pwararea ek koropenke!

Takria yumo maomp kwatae niniként

tukupá tapokwap mwanape.

Tá yumo méntér tapokwapria yumo énéнки

kwatae ninik fek nopok sámp mwanape. ✧

⁵ Maomp kwatae ninik te
yu tokwae koupoukarrá pokea yámar mek námpono.
Kwar te am taunamp kwatae ninik ponankor te
waeman niki yak námpon.

⁶ Yumo ankár am kokopor yupuamp
nkwakwe make kwatae ankank fek
ankár nopok kor, take pourouráp fek pwi pap mwanapon.
Mao yumwan mokope pourouráp kwatae niniki námp te,
nopok kuri am yumuntuk ankwap koukoumoumpia
sánkenke.

Mao te wae kárákáre kor mánmán ént
kap mek ouroukoupea yumwan sánk námpon.

Yumo ankár maomp kap mek
kárákáre kor mánmán ént ankwap
koukoumoumpia sánk napo, fáranó. ✧

⁷ Mao námokuráp e sakapria
kápaé kare nkwakwe make ankank
námokuráp pourouk warákár sánk naenámpan saráp
tére konámpon.

Aenámpara, yumo ankár kápaé kare touwe sámpea
éma wae naenámp nopokinámp niamp take sánk kipo.

Mao te námokuráp ninik mek sérrá,

‘Ono te Kwin yakria

sia kwin fek tank namp’rá sér i konámpon.

‘Námo te kae yupu niampao kwaporok yak nampanápe.

Námwan te touwe kwatae korop nánko,
námo ém mo kareno’rá sér i konámpon.

⁸ Aenámpan maok,
nkwakwe make kwatae kare ankank
man ankárankamp yae fek saráp korop naenámpon.

Nkwakwe make touwe tokwae korop nánko,
kápaé kare arop éménka wae,

tá yae-porokwe tokwae korop naenámpon.

Tá Babilon te ponankor yaomwirao fánaenámpon.

Ye! Am te apaeritea námpanápe,

Kárákáre Tokwaeráp Kwar Tokwaerao

maomp kwatae ninik waeman youroukoupi námpan,

‘Nopok touwe kwatae sámp naenámp’rá sénámpon.’ ✧

⁹ King fákáre mao am taun tokwaerént méntér kokopori
nap, tá méntér nkwakwe make kápaé kare ankank sámp
napan saráp tére napon. Aenapara, am king fárákap man
yaomwirao fánánko souri korop námp nkea, am fárákap náráp
éntér kor fek yae poporokwaprá éménk mwanapon. ¹⁰ Mao

am touwe kwatae sámp nánko, am fárákap námoku kor am take touwe sámp mwanapara, apáp tírinka waeria panek foukouri yakáprá arakrá sér, “Koupouteane, koupouteane, Babilon koupouteane. Am taun tokwae, amo kárákáre kor taun nono. Ankárankamp ke fek saráp nopok touwe kwatae amwan koropáne.” ☆

11 Tá apárokamp bisnis arop fárákap am taun támantá éménkrá yonkwae touwe napon. Am te apae riteanápe, arop maomp ankank tirá, mani nénk mwanap arop warko yak mono. 12 Am ankank te gol, silva, kwapwe kare yumwi, mani tokwae fekamp anani kor, tá wupwi kor waempyam kwapwe, tá nkwakwe make noumouri kor waempyam, tá waempyam waentar fekamp aráno. Tá kápae kare nkwakwe make nánákáre kwapwe konámp yao, tá ankank ponankor elefan souwe fek yoroinap, tá ankank ponankor mani tokwae fekamp yao fek yoroi nap, tá bras, tá ain, tá kukumwi kwapweráp yumwi fek yoroi nap. 13 Tá ankwap te ará ankank: Sinamon, tá fári konap far, tá yankap konap paura nánákáre, tá nkwakwe make wouri nánákáre, tá sanda kwapwe, tá wain, tá wel, tá pan kwapwe, tá wit, tá bulmakau, tá sipsip, tá hos ntia karis, tá slev yak naenámp arop, maomp ninik ntia pourou mani fek sámp konap. Mámá ankank warko mani fek te mono. 14 Bisnis tére konap arop fárákap arakrá man sér mwarea napon: “Am kwapwe kare ankank amo sámp nae kar ri konap te, waeman ponankor amwan pwar-akwap tenámpon. Waráp mani tokwae fekamp kwapwe kare ankank ntia waráp kwapwe kare mopor ankank te, wae ponankor amwan pwar-akwap námpon. Amo am ankank warko sámp mono.”

15 Tá bisnis arop fárákap am ankank takrá téreria am taun mek mani kápae kare tákap konap arop fárákap te am taun tokwaerao touwe tokwae sámp nánko, nkea námwan am touwe kwatae korop naenámpan apáp tírink mwanapon. Tá am fárákap panek foukouri yakáprá éménkrá yonkwae touwe tokwae mwanapon. 16 Am fárákapao sérrá, “Koupouteane, koupouteane, am taun tokwae koupouteane! Wokwaek mao te wupwi kor waempyam yirimp, tá nkwakwe make noumouri kor waempyam, tá maomp pouroukamp mopor kwapwe, gol, tá yumwi kwapwe ntia mani tokwae fekamp anani kor yiriria yakámpon! 17 Aempan ankárankamp ke fek saráp takánko, maomp ponankor mani, tá am mopor ankank ponankor kwatae akwap tenámpon!”

Tá sip mekamp kepten ponankor, tá ponankor arop mani fek sip mek kounkouria ankwap némpouk tukup konap, tá

sip mek tére konap arop ponankor, tá arop ponankor solwara mek mani tákap mwanap tére konap, am arop fárákap panek foukouri yakáp mwanapon. ¹⁸ Tá am fárákapao nke napo, am taun wouroukour-námp yaomwi souri nkea arakrá wumwi, “Apae taun mámá taun tokwae niamp yak námpon?” ¹⁹ Aeria am fárákap woup kwar yokwaprá námokuráp me korok éperrá yonkwae touweria éménk. Tá am fárákapao wumwirá, “Koupouteane! Mámá taun tokwae koupouteane! Kápae kare sip solwara mek paokop nap, mámá taun tokwae mekamp mani tokwaeráp yakáp i konapono. Koupoute kare, ankárankamp ke fek saráp am ponankor kwatae akwapáne!”

²⁰ Ankwapao kar arakrá sér: “Yumo yámar me ntia Kwaromp koumteouráp arop fárákap, tá yumo aposel, tá profet, yumo ponankor fwap oukoumwan mámá ankank am taun mek korop námp warákáránk mwanapono. Kwaro man youroukoupia nopok touwe kwatae sánk námpono. Tá amnámp ninik te am taun támao yumwan kwatae sokoroi nap fek námpon.” ✧

²¹ Am kar pwar nánko, kárakáre kor ensel ankwap yumwi tokwae ankárank wit yánk nounounkrá aokop konámp tokwae niamp sámpea, mao am yumwi tokwae kakapea solwara mek sir. Aeria mao sérrá, “Ono mámá yumwi sinamp máte nánkáráp taun tokwae Babilon mámaknámp kárakáre kare fek sinapo, arop fárákap warko nke mo mwanapono. ²² Aeria gita aráp, tá nkwakwe make musik, tá poum ke mek fokop nap, tá wur foukour nap, take pourouráp arápánk te, arop fárákapao warko amo yak nap meknámp tak nánko, wa mono. Tá arop ponankor nkwakwe make tére méria yakápnap aropao amo yak nap mek warko take pourouráp arop nke mono. Wit sokwapnámp yumwi ounk te warko yak nánko, arop fárákap wa mono. ²³ Aropao amo yak nap mekamp lam wae te nke mono. Tá amo yak nap mek tameknámp poumarop yupu sámp naenámp kar, tá yupu poumou nap mek tank naenámp kar wa mono. Wokwaek waráp bisnis térenap arop fárákap apárokamp arop nununkwi yakápi naponno. Ta kápae kare arop fárákapan amo foupourrá kwekár sérari naponno.”

²⁴ Ta Kwaro am taun nke nánko te, profet fákáre, tá maomp koumteouráp arop tirá wourinap kwatae ninik te am taun mek yak námpon. Apárokamp arop ponankor yopor aropao tirá wouri nap am támao kor am Babilonomp pourouk sarápi yak námpon.

19

Yámar mek arop fárákap warákár tokwaenap kar

¹ Am takianánko, wakmwaek ono wa nanko, yámar mek yakápnap koumteouráp arop ou tokwaeramp wumwi kar tokwae korop. Am fárákapao sérrá, “Nomo Kwaromp e narek sampok mwaro! Nomp Kwar te mao ankáránkamp támao saráp námwan warko érékép námpon. Mao e tokwae, tá kárákáre tokwaerápono. ² Kot mek te Kwaro arop fárákan kwapwe kare ninik fek yae-párák kare youroukoup i konámpon. Am kokopor yupu am te apárokamp kápae kare aropan náráp kokopor ninik fek kwataerá kák námpono. Aenámpantá, Kwaro nopok man touwe kwatae sánk námpono. Am yupu támao Kwaromp tére arop fárákap tirá wouri tae rinámpantá Kwaro nopok mao kwatae niniki nám fek érou námpono.” ☆

³ Tá am fárákapao warko arakrá wumwi, “Nomo Kwaromp e narek sampok mwaro. Am némp tokwae wouroukournámp yaomwi souri yámar mek pok saráp yak námpon.” ☆ ⁴ Tá 24 taokeyakáp konap arop ntia yiworaopwe ankank yiki yakáp nám am fárákap Kwaromp wonae fik pourou méntér éntér mwaeknámp tukuprá Kwaro sia king fek tank nánko, man lotu. Aeria am fárákapao sérrá, “Kare karonó. Nomo Kwaromp e narek sampok mwaro.” ☆ ⁵ Tá Kwaromp sia king feknámp wumwinámp kar koropria arakrá sér, “Yumo Kwaromp tére arop, tá yumo párák kar yakápnap arop, ntia yumo e tokwaeráp arop fárákap yumo Kwarén apáp i konap, yumo ponankor Kwaromp e narek sampokenke!”

Sipsip Morokao yupu sámpria fir kékérounámp kar

⁶ Tá ono wa nanko te, koumteouráp arop kápae kare fi koupoukarrá yakáprá kar ounka wae nap niamp korop. Tá ént ounk kápae karerao souroukoup tokwae nám niamp, ta oukurér tokwaerao pourounka wae nám niamp. Am wumwi kar arakrá sér,

“Nomo Kwaromp e narek sampok mwaro!

Tokwae Kar te

mao nomp Kwar Ponankor Kárákáre Tokwaerápono!

Oukoumwan te mao King Tokwae yak námpon! ☆

⁷ Oukoumwan te nomo fwap yonkwae kárámpria

warákára waerá maomp e narek sampok mwanámpono!

Sipsip Morokao yupu sámp naerianámp ke te

wae korop námpon!

Tá maomp yupuao kor wae nánapi yak námpon. ☆

⁸ Tá Kwaro man waempyam wupwi korao

yiki kateria waentar kwapwe nám man sánk nánko,

maomp pourouk yirimp.”

Am kwapwe kare wupwi kor waempyam te Kwaromp koumteouráp arop fárákapaoínap yae-párák kare niníkan sénámpon.

☆
 9 Tá onan enselo sérrá, “Amo mámá kar kumwíae: Am arop fárákap Kwaro Sipsip Morokao yupu sámpríá fir kékérou námp fek koropenkria wumwinámp arop fárákap te fwap warákár mwanapono.” Tá mao onan sérrá, “Mámá kar te Kwaromp kare kar karono.” ☆ 10 Aenánko, ono enselomp puk wonae fik piká párákapríá man lotu naeria nanko maok, mao onan sérrá, “Amo taki kwapono! Ono te amo ntia waráp ankwapyaenáp Jíaso farákápnámp kar kárákáre fek sámp fákeyak nap, yumont ankáránkamp tére aropono. Amo ankár Kwar ankáránkan saráp lotuampo. Am kare kar kar Jíaso námoku farákápnámp táman, Yíki Kor Spiritao sámpea profet fákáreran niník nénk nángo, Jíasomp e érik farákápnámp konapono.” ☆

Arop wupwi kor hos fek narek tanknámp kar

11 Tá ono nke nanko, yámar me kíkír akwap nángo, wupwi kor hos ankáránkamp yak. Arop am fek tank námp maomp e te ará: ‘Arop námoku térenámp ankár pwar mo i konámp’, tá ‘Kwapwe kare niník fek saráp i konámp Arop’. Táte mao koumteouráp aropan kotrá youroukoup námp, tá mao yorowar naeríanámp, mao te ankár yae-párák kare niník fek saráp i konámpon. 12 Maomp yi te yaomwírao yurunk námp niámp, tá mao te kingámp kump kápae kare maomp yépe kor fek yakápnámp. Maomp pourouk e kumwi tenapo yak námp, am te mao námoku saráp mér námpono. Arop ankwap te mér mono. ☆ 13 Maomp waempyam éri te yíri forokwap rámpán yirímp námpono. Tá maomp e te ‘Kwaromp Kar’. ☆ 14 Yámar mekámp ami fákáre te náráp wupwi kor hos fek tankápria, am fárákap maomp wakmwaek tukup. Am fárákapamp pourouk yirínápnap waempyam te wupwi korria yínk kwapwe námpono. 15 Maomp táp meknámp bainat wíráp kare yak námp, am bainat ek oukur korop. Aenánko, mao ponankor arop fíran am bainat fek tapek yorowaria kwe-pwar naenámpno. Tá mao ain yaopwae sámpea koumteouráp aropan kárákáre fek poukeyak. Mao yumwi fekápnap wain kí fákápnap konap tang mek pumpurékamprá wain ént fákápnap naenámpno. Am te Ponankor Kárákáre Tokwaeráp Kwaromp yonkwae pwarápnap tokwaeran wounápnap sénámpono. ☆
 16 Mao te maomp e maomp waempyam fu fek, tá maomp punápnap kor mwáekápnap waempyam fek e kumwi tenap yak námpono. Am e te ará: “Ponankor kingápnap King, tá

☆ 19:8: Ais 61:10 ☆ 19:9: Lu 14:15 ☆ 19:10: Yé 22:8-9 ☆ 19:12: Yé 1:14

☆ 19:13: Jo 1:1,14 ☆ 19:15: Yé 1:16

ponankor tokwae kar yakápnap arop fárakapamp Tokwae Karonó.” ☆

¹⁷ Tá ono nke nanko, ensel ankwap yámar yokor námp mek fokopeyak. Mao ant fákáre amorik furukarea paokop napan tékén wumwia sérrá, “Yumo koropea Kwaromp fir kékérou tokwae fek koupoukourenke! ¹⁸ Aeria yumo fwap king fákáreramp pouroukamp émi fár, tá ami kepten tokwae, tá kárakáre kor aropamp émi fár, tá hos fákáre ntia am fek tankápnap arop fárakapamp émi fár mwanaponó. Yumo ponankor aropamp émi fépéria amwar yakápnap arop farákáp ntia slev térenámp arop fárakap, tá kwaporok yakápnap arop fárakap, ntia e tokwaeráp arop fárakapamp émi fár mwanaponó.”

¹⁹ Tá ono nke nanko, yao pwae mekamp fir, tá apárokamp king fákáre, ntia am fárakapamp ami fákáre wae koupoukour yakáp. Am fárakap te am hos fek tanknámp aropan yorowarrá, tá maomp ami fákárerént yorowar mwarea napon. ☆ ²⁰ Aenapan maok, mao am yao pwae mekamp fir ntia kwekár profetén ‘Fápákampi kák námpon. Am profet mao te wokwaek yao pwae mekamp firao nke námp fek nkwaekwe make kárakáre yororia koumteouráp aropan poupwékáp námpono. Aenánko, arop fárakap te manékir yao pwae mekamp firamp e fek náráp pourouk kumwi tiria, maomp wunérian lotuiapon. Yao pwae mekamp fir ntia kwekár profet, am yawor te oukoumwan yiki yak nep fek yumwi salfa fek yaomwi yurunk nánko, kéntia waenámp me aokore mek épéri pwar naponó. ☆ ²¹ Tá am hos fek tanknámp arop, mao am yao pwae mekamp firamp wunérian lotunap ami fákárean am bainat éri maomp táp meknámp korop námp am fek paoki pwar námpon. Aetenánko, ant fákáre am arop fárakapamp émi fépéria yare tokwae napon. ☆

20

Satan 1,000 yopwar fek fákápá yak naenámp kar

¹ Tá ono nke nanko, ensel ankwap yámar mek pwarará apárok ék. Mao te me fi tikipnámp yak monámp ménkiramp kí, tá sen tokwae makia yaek sámpá ék námpon. ☆ ² Mao am wunépiran sámpea yarokwap námp am te wae wokwaek karkamp tákamono. Am arop támao kápae kare aropan kot i konámp mao te Satan nono. Tá ensel man sen fek 1,000 yopwar fek yak naenámpria yarokwapea pap. ³ Enselo man fi tikip monámp me tokwae mek sámp-sirarrá yumuntuk ménki kéria kárakáre fek farákapea pwar. Aetenánko, Satan te warko

☆ 19:16: Yé 17:14 ☆ 19:19: Sng 2:2 ☆ 19:20: Yé 13:11-17; 20:10 ☆ 19:21: Yé 19:17-18 ☆ 20:1: Yé 9:1

koumteouráp arop fárakap poupwekáp mono. Mao te nánkár yépékia 1,000 yopwar pwar nánko, wakmwaek man aokor-pwar napo, mao fae tákáre ke fek saráp yarak naenámon. ✱

⁴ Tá ono nke nanko, sia king ankwap yakáp nánko, am fek arop ankwap fárakap tankáp. Kwaro am fárakapan arop youroukouprá kot mwanap kárakáre nénk. Tá ono nke nanko, kápae kare Jisasén méria maomp e érik farákápria Kwaromp kar kárakáre fek farákáp napo, am fek yápare kor fápákárrá épériap aropamp waemp yakáp. Am fárakap te yao pwae mekamp fir ntia maomp wunérian lotu mo, tá maomp taok papnámp kunwi am fárakapamp yepe kor fek ntia yaek yak monap arop fárakap támaono. Am sumpwinap arop fárakap warko yiki yak sámpea Kraisént king yakáprá tukupea 1,000 yopwar fek napon. ✱ ⁵⁻⁶ Am te manénkir arop fárakap apár me meknámp warko ferámpnap keno. Am arop fárakap manénkir ferámp nap te fwap Kwaro námokuráponorá nánkáráp námpara, fwap amwar kar yakáprá warákár mwanapono. Anánk por sumpwi te am fárakapan apárok tirá nér naenámp kárakáre yak mono. Waeman Kwar ntia Kraisomp pris fákáre yakápria, waeman Kraisént am 1,000 yopwar fek king yakáp mwanapon. (Aeno ankwap sumpwi arop fárakap te am ke fek ferámp mono. Nánkár am 1,000 yopwar yépékia pwar nánko mwanapon.) ✱

Satan touwe tokwae sámp naenámp kar

⁷ Wakmwaek am 1,000 yopwar wae pwar nánko, am kalabus nap ménki kikir akwap nánko, Satan fákapá yaknámp wae pwar naenámon. ⁸ Tá mao érik aokea ponankor apár mekamp yakápnap arop fárakap Gok ntia Magokomp arop firan poupwekáp naenámon. Satan te am fárakapan akwapea koupoukarea éréképea yorowar naenámon. Am fárakap te kouroump mwanap pourou mono, ént mekamp kárák niampono. ⁹ Tá am fárakapao kápae kare apárok mwaek koropánkria Kwaromp koumteouráp arop fárakap ntia am Kwaro warákár konámp taun sámp-saokarrá souroumpour mwanapono. Aenapan maok, yaomwi yámar meknámp ékria am ami fárakapan ponankor wouroukoump naenámon. ¹⁰ Satano am fárakapan poupwekápianámpara, Kwaro man me aokore tokwae mek salfa yumwi fek yurunknámp yaomwi touwe mek sinaenámono. Yao pwae mekamp fir, tá kwekár profet am yawor wae am mek yak nepan, am yinínkaopwe te wae fek, tá kumuruk kuri, ankár touwe tokwae sámp rá yakápi-yakáp mwanapon.

✱ **20:3:** Ju 6; Yé 12:9 ✱ **20:4:** Dan 7:27; 1 Ko 6:2; Yé 6:9; 13:16-17 ✱ **20:5-6:** 1 Pi 2:9; Yé 2:11

Kwaro kot tokwae naenámp kar

¹¹ Tá ono nke nanko, wupwi kor sia king tokwae tank nánko, am fek Kwaro tank. Tá apár ntia yámar me wokwae farákap akwap teria, warko yak mo. ¹² Tá ono nke nanko, sumpwi arop fákáre yakáp nap te, am arop fárákap te e tokwaeráp arop fárákap, tá kwaporok yakápnap arop fárákap, takia sia king wonae fik foukouri yakáp. Tá arop sia fek tank námpao, mao buk ankwapmwaek tia aokop. Mao buk ankwapan kor aok-pwar námp, am te yiki yak sámp mwanap aropamp eráp bukono. Tá mao tankrá ponankor sumpwi aropainap Buk fek yak námp am kumwi nkerá am fek maoinap ankank puri fek youroukoup námpono. ✧ ¹³ Solwara warko am mekamp sumpwi arop yakáp nap tirá kérép, tá apár me ntia Waempomp Némp te am mek yakápnap waemp warko tirá kérép. Aenánko, youroukoup i konámp arop am fárákanponankor maoinap ankank puri fek yurukup námpon. ✧ ¹⁴ Mao Sumpwi ntia Waempomp Némp am yaomwi tokwaeráp me tokwae éri mek tirá épér námpon. Am yaomwiráp me tokwae mek pik námp te anánk sumpwino. ✧ ¹⁵ Táte arop ponankor maomp e yiki yakáp mwanap aropamp eráp buk fek tank mo nánko te, am aropan yaomwiráp me tokwae mek tirá épér mwanapon. ✧

21*Kwaro yámar me ntia apár wourékam yoronámp kar*

¹ Oukoumwan te ono nke nanko, yámar me wourékam, tá apár wourékam yak námpono. Manénkirkamp yámar me ntia apár waeman ponankor akwap tenámpono. Solwara warko yak mono. ✧ ² Tá ono am Yiki Kor Taun nke nanko maok, am te wourékam Jerusalem. Am taun te Kwarént yakeanámpao, yámar me pwarará apárok ék. Am te yupurao poumou nap mek tank naeria nánapria mopor i konámp ni-ampono. ✧ ³ Tá ono wa nanko, sia king feknámp tékén arakrá wumwi, “Nkeae! Oukoumwan te Kwaromp nap koumteouráp arop fárákapént yak námpono! Am te am fárákapamp ou mek yak nánko, mao te Kwaromp koumteouráp arop yakáp mwanapon. Ye! Kwar námoku am fárákapént yakea, maomp Kwar yak naenámpo. ⁴ Mao fwap am fárákapamp yi mekamp émti ponankor torokor naenámpo. Aenánko arop fárákap te warko sumpwi mo, yonkwae touwe mo, éménk mo, touwe sámp mono. Am wokwaekamp ankank te waeman ponankor pwate námpon.” ✧

✧ **20:12:** Ap 17:31; 2 Ko 5:10; Yé 13:8; 19:5 ✧ **20:13:** Ro 2:6; Yé 22:12 ✧ **20:14:** 1 Ko 15:24-26,54-55 ✧ **20:15:** Mt 25:41 ✧ **21:1:** 2 Pi 3:13 ✧ **21:2:** Hi 11:16; Yé 3:12 ✧ **21:4:** 1 Ko 15:24-26; Yé 7:17

⁵ Tá am Arop sia king fek tank námp mao sérrá, “Yumo nkenke! Ono ponankor ankank te waeman wourékam yoroi pap nampono.” Tá mao warko onan sérrá, “Mámá kar te ponankor waeman kare kar ara, ponankor arop fwap mér kare mwanapon. Kumwiae!” ⁶ Mao onan warko sérrá, “Mámá ponankor ankank wae korop námpon. Máte ono támao ono meki yak, tá ono wakmwaek kar yak nampono. Ono kápae kare ankankamp fi kor, tá ono kápae kare tére ponankor térea pwar konampono. Táte arop ént níkip náńko te, ono fwap yiki yak konámp ént oukurnámp mekamp ént man sánk nanko, fánaenampon. ✧ ⁷ Táte arop yorowar kwe-pwarareanáńko te, Ono fwap am ankank néńk nanampon. Aeria ono maomp Kwar yak nanko, mao onomp táráp yak naenampon. ✧ ⁸ Aeno arop apápria arári tukup, tá arop Kwarén mér te monoria younkwe sánk konap, tá nkwakwe make kwatae kare ninikráp arop, tá arop tirá wour, tá kokopor ninik, tá foupou, tá kwekár kwarén lotu, tá kwekár i konap, arak i konap arop fárákap te, maomp némp sámp mwanap te yaomwiráp me tokwae salfa yumwi fek yurunknámp am kénti mek pik mwanapon. Am te anánk sumpwino.”

Jerusalem wourékaman sénámp kar

⁹ Tá ensel ankwap ononampok korop. Am te fákáńek ensel arop kwatae pap mwanap fákáńek ankank kwataeráp dis samp nap ou mekamp ankwapono. Tá am ensel onan sérrá, “Amo koropae! Ono amwan Sipsip Morokan yupu oukoumwan táman maomp nap mek tank námp yéńkép nae.” ¹⁰ Yiki Kor Spirit onomp pourou mek koropea kárákáre náńko maok, enselo onan kakapea faonkwe tokwae fek narek karaok sampok. Tá mao onan am Yiki Kor Taun Jerusalem Kwarént yakea yámar me pwarará ék námp yéńkép. ✧ ¹¹ Aenáńko, Kwaromp wae tokwae am taun mek wae pouri yak. Am wae te mwar pourourápria mani tokwae fekamp yumwi wae niamp pourouráp. Ye! Am te yumwi jasper niampria glas niamp pourouráp koukwe kare. ¹² Am taun te yár tokwae narek karaok pok námpon. Am éntér-sámpramp ménki te yár mek yakáp náńko, éntér-sámpramp ensel am ménki ponankor wonae fik foukouri yakáp napon. Tá éntér-sámpramp Israel firamp e am ménki fek yakáp námpon. ¹³ Yámar aoknámp mwaekamp yár te ménki yininkaopwerápono. Tá yae-párak mwaek kirikiri yár te taknámp ménki yininkaopweno. Tá yae-mánkwán mwaek kirikiri yár mek te taknámp yininkaopwenono. Tá yámar piknámp mwaek kirikiri yár mek te taknámp yininkaopweno.

✧ **21:6:** Ais 55:1; Jo 7:37; Yé 1:8; 22:13,17 ✧ **21:7:** Ro 8:14-17 ✧ **21:10:** Ef 5:27; Yé 15:1; 21:2

¹⁴ Am taun yár fi mek te éntér-sámpramp yumwirao yár fi mek kárákáre sánk námpon. Tá Sipsip Morokamp éntér-sámpramp aposel fákáreramp e am yumwi fek yakáp námpono.

¹⁵ Am ensel onont kar sénámp te, am taun purumpria yár ntia ménki pupur naenámp gol fekamp yaopwae sámp-fákeyak. ¹⁶ Am yár fwe yiawor mwae te ankáránkamp puri fekampono. Ensel te náráp yaopwae am fek némp purumprá akwapeanámp te 2,200 kilomitanono. Am taun tokwaeran purump námp te top yawor ntia aop yawor, tá narek pok námp te, ankáránkamp puri fekampono. ¹⁷ Mao am yáran kor purumpea am yár ouwou te 144 metano. Am meta te arop fárákápao náráp ankank pupur i konap niampono. Tá ensel am yár purump námpao kor, am meta támaono.

¹⁸ Am taunamp yár te Kwaro jasper yumwi fek yoroi námpon. Tá mao taun táman kor gol fek saráp yoroianánko, am taun te glas wae niamp wae tokwae námpono. ¹⁹ Yár fi mek te Kwaro nkwakwe make yumwi mani tokwae fekamp fek moporia pwate námpon. Ankáránkamp yumwi kwapwe am yár fi mek yaknámp te jasper. Anánk te muru kor yumwi sapaia. Tá yinink te wupwi kor yumwi aget. Yiawor te yiki kor yumwi emeral. ²⁰ Éntik te sadoniks yumwi am te noumouri wupwi méntérnámp. Tá tokwam te noumouri kor yumwi konilian. Tá fákánek te yar kor yumwi krisolait. Yukup te ankwap pourouráp yiki kor yumwi beril. Sárak te mwar pourouráp yar kor yumwi topas. Tá fére te yumwi krisopres. Am te yiki kor niamp, tá yar méntérámp. Mom te mwar pourouráp muru kor yumwi jasint. Tá éntér te mwar pourouráp noumouri kor yumwi ametis. ²¹ Am éntér-sámpramp ménki fek te éntér-sámpramp mani tokwae fekamp anani kor yak námpono. Ménki ponankor te ankáránkamp anani kor tokwae mwarono. Am taun mekamp mwae kup te ponankor gol fekamp saráp nánko, glas wae niamp koukwe faokor akwap námpon.

²² Aenámpan maok, ono te am némpoukamp Yiki Kor Nap nke mono. Ponankor kárákáreráp Kwar Tokwae ntia Sipsip Morok am yawor námoku támao am mekamp Yiki Kor Nap yak nepon. ²³ Tá am taun mek te yámar ntia yunkamp wae te warko tére mono. Am te apaeria, Kwaromp wae tokwae támao am mek wae sánk námpon. Tá Sipsip Morok mao námoku am mek yokor konámp lamono. ✧ ²⁴ Ponankor arop fi te am némpoukamp wae fek saráp paokop mwanapon. Tá apárokamp king fákáre náráp mopor ankank am mek ti-korop mwanapon. ²⁵ Yámaraok am yár ménki te kér mono.

Tá kirikip te am némpouk korop mono. ²⁶ Ponankor arop firamp mopor ankank ntia mani am mek ti-korop mwanapon. ²⁷ Aeno ankank oumnámp, tá arop nkwakwe make pwarápaé sánk konámp ninik kwatae konap, tá arop kwekár ninik i konap, am te am mek yink mo kareno. Sipsip Morokao arop ankwap fárakapamp e Yiki Yak sámp mwanap Buk fek kumwi tenámp am arop fárakap mao saráp fwap am némpouk tukup mwanapon. ✧

22

Yiki yaknámp ént ntia yaoan sénámp kar

¹ Tá am ensel onan ént tokwae yéńkép námp, am te yiki yak sánknámp éntao maok, ént te glas niamp koukwe kare. Am ént te Kwar ntia Sipsip Morokamp sia king feknámp oukarea, ² am némpouk mwaepárak akwap námpon. Am ént woupwiao te maomwaek fi mwaek, tá nkwamwaek fi mwaek kor yiki yak nénknámp yao yakáp námpon. Am yao te ankárankamp yopwar fek éntér-sámpramp por ki tank konámpon. Ankár yunk méntép tank konámpon. Tá am yao pwae te ponankor koumteouráp arop firamp pourou mekmwaek fwapokwap i konámpon. ✧ ³ Tá kápaé kare ankank Kwaro warákár moria kwatae akwapanoria námp te, maomp taun mek yak mo kareno.

Kwar ntia Sipsip Morokamp sia king te am taun mek yak naenámp. Tá Kwaromp tére arop man lotu mwanapon. ✧

⁴ Tá am fárakap takria Kwaromp yimetáp nke mwanapon. Tá mao am fárakapamp yépe kor fek náráp e kukumwi naenámp. ✧ ⁵ Kirikip te warko korop mono. Tá Kwar Tokwae Kar mao saráp am fárakapan wae sánk naenámpara, lam wae, tá yámar wae warko tére mono. Tá am fárakapao king yaká yakáp mwanapon. ✧

Jisas te koupour ék naenámpo'rá sénámp kar

⁶ Tá ensel onan arakrá sér, “Mámá kar te waeman kare karono. Ponankor arop fwap táman mér kare mwanapon. Kwar Tokwae Karao profet fákáreran náráp kar farákáp mwanap kwapwe kare ninik maomp ninik mek kákria, náráp ensel sámp-kérép nánko, maomp tére arop ponankoran wakmwaek koupour kar korop naenámp ankank ponankor yéńk námpono.” ⁷ Tá Jisaso sérrá, “Yumo wawenk! Ono yumonapok koupour kar korop nanae! Táte arop ankwap mámá buk fek yaknámp profet kar wawia mántwaok námp te, Kwaro man ourour sánk naenámp.”

✧ 21:27: 1 Ko 6:9-10; Yé 3:5; 13:8 ✧ 22:2: Stt 2:9; Ese 47:1,12; Sek 14:8 ✧ 22:3: Yé 7:15 ✧ 22:4: Mt 5:8; Yé 14:1 ✧ 22:5: Yé 21:22,25

⁸ Ono Jon ono am kar wawia, tá am ankank nke nampono. Ono wae wawia nkea pwarará, ono am ankank yéknámp en-selomp puk piká párákaprá man lotu naeria. ⁹ Aenanko maok, mao onan sérrá, “Amo taki kwapono. Ono te amo ntia waráp ankwapyaenáp profet fákáre, yumont nomo ankáránkamp tére konámpono. Tá ono ponankor arop fárákáap mámá buk fek yaknámp karwaok i konap, maomp ankáránkamp tére aropono. Aeno amo ankár Kwar ankáránkampan saráp lotu-ampo.” ¹⁰ Tá mao onan sérrá, “Mámá Kwaromp kar mámá buk fek yak námp te amo mek wouroump kwapono. Mono! Kwaro am ankank tére naenámp ke te waeman wonae fik námpono. ¹¹ Aenámpara, arop kwatae ninik i konámp te, waeman ankár kwatae niniki námp támao yak naerámpon. Arop oumnámp ninik i konámp te, waeman oumnámp ninik támao yak naerámpon. Tá arop yae-párák kare ninik i konámp te wae fwap yae-párák kare ninik támao yak naenámp. Tá arop yiki kukarrá yak námp te waeman fwap am yiki kukarea yaknámp ninik támao yak naerámpon.”

¹² Jisaso sérrá, “Yumo wawenk! Ono te koupour korop nanampon! Tá ono kápae kare aropan nopok nénk nanamp tia korop nanampon. Aeria arop ponankor ankákáránkrá ankank maoinap ninik puri fek nénk nanampon. ¹³ Ono saráp ono mekia akwap, ono saráp wakmwaek kar yak nampon. Ono támao manénkir ankáránk feknámpia akwapea wakmwaek kar pwar námp fekono. Ono te kápae kare ankank ponankor fi korara, ono ponankor térea pwar konampon.

¹⁴ Koumteouráp arop fárákáap náráp waempyam yárár korrá yakáp nap te, Kwaro man ourour nénk naenámp. Am fárákáap yiki yak sánknámp yao ki fár mwanap te fwap pwi námpon. Tá am fárákáap Kwaromp taun mek youmpnámp ménki-páraok yink mwanap te fwap pwi námpon. ¹⁵ Aeno asao i konámp niamp ninik fek kápae kare kokopor i konap arop fákáre, foupou i konap arop fákáre, tá kokopor ninik i konap arop fákáre, tá arop tirá wour i konap arop fákáre, tá kwekár kwarén lotu i konap arop fákáre, tá arop ponankor kwekár ninikan warákárrá mántwaok i konap, am arop fárákáap te Kwaromp taun mek tukup mo, ek yakáp mwanapon. ¹⁶ Ono Jisas onomp ensel yumonapok sámp-kérép nanko pikia mao yumo sios fákáreran am kar farákáap námpon. Ono támao Devitomp yao arák fek taoi nampono. Tá ono maomp fi mekamp tárápono. Tá am térme Wap Kumur aokrá wae tákap konámp te ono támaono.”

¹⁷ Yiki Kor Spirit ntia Sipsip Morokamp yupu am anánkaopwerao sérrá, “Amo koropae!” Tá arop am kar wanámp arop mao kor ankár sérrá, “Amo koropae!” Tá

arop éntantá níkip námp kwamp te ankár koropano. Arop ént fánaeria námp kwamp te, ankár koropea Kwaro kwaporok sánk konámp yiki yak sánknámp ént am sámpano.

Jono mámá buk fekamp kar wanap aropan kárakáre fek sénámp kar

¹⁸ Am profet kar mámá buk fek yak námp wanap arop ponankoran ono Jono kar kárakáre fek sénampon: Táte arop ankwap am fek ankwap kar ke paprá sérianámp te, kápae kare kwatae nínik námp fek méntér tapokwapea mámá buk fek sénámp ankank kwatae tárapokwampia am maomp pourouk akwap naerámpon. ✧ ¹⁹ Táte arop ankwap mámá buk fek yaknámp Kwaromp kar ankwapmwaek tirá épéri námp te, maomp yiki yak sámp naenámp yao ki te Kwaro sámp-sinaerámpon. Tá mao te am Yiki Kor Taun mámá bukao sénámp mek te youmpá yak naenámp pourou mono.

²⁰ Am arop kápae kare ankank ponankor korop naenámp farákáprá sénámp arop támao oukoumwan sérrá, “Kare karonó. Ono koupour kar korop nanae.”

“Ye! Jisas Tokwae Kar, amo koropae!” ✧

²¹ Ono nínik namp te, Jisas Tokwae Karao námokuráp nínik fek yumwan yaewourria ponankor yumont yakanoria nampon. Am te kare takano.